

MONITORUL OFICIAL

AL

ROMÂNIEI

Anul 194 (XXXVIII) — Nr. 737 bis

PARTEA I
LEGI, DECRETE, HOTĂRĂRI ȘI ALTE ACTE

Miercuri, 2 septembrie 2026

SUMAR

Pagina

Anexele nr. 1-18 la Ordinul ministrului educației și cercetării
nr. 5.077/2026 privind aprobarea programelor de
examen pentru disciplinele/modulele de pregătire
corespunzătoare probelor examenului național de
bacalaureat — 2030 3–1149

ACTE ALE ORGANELOR DE SPECIALITATE ALE ADMINISTRAȚIEI PUBLICE CENTRALE

MINISTERUL EDUCAȚIEI ȘI CERCETĂRII

ORDIN

privind aprobarea programelor de examen pentru disciplinele/modulele de pregătire corespunzătoare probelor examenului național de bacalaureat — 2030*)

Având în vedere:

— art. 102 alin. (7) din Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023, cu modificările și completările ulterioare;

— Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 4.138/2026 privind aprobarea probelor și disciplinelor examenului național de bacalaureat — 2030;

— prevederile art. 5 lit. j) din Hotărârea Guvernului nr. 251/2025 privind organizarea și funcționarea Centrului Național pentru Curriculum și Evaluare;

— Referatul de aprobare nr. 2.005 din 24.08.2026,

în temeiul art. 13 alin. (3) din Hotărârea Guvernului nr. 731/2024 privind organizarea și funcționarea Ministerului Educației și Cercetării, cu modificările și completările ulterioare,

ministrul educației și cercetării emite prezentul ordin.

Art. 1. — Se aprobă Centralizatorul programelor de examen pentru disciplinele/modulele de pregătire corespunzătoare probelor examenului național de bacalaureat — 2030, prevăzut în anexa nr. 1.

Art. 2. — Se aprobă programele de examen pentru disciplinele/modulele de pregătire corespunzătoare probelor examenului național de bacalaureat — 2030, prevăzute în anexele nr. 2-18.

Art. 3. — Programele de examen prevăzute în anexele nr. 2-18 se aplică începând cu sesiunile examenului de bacalaureat 2030.

Art. 4. — Anexele nr. 1-18 fac parte integrantă din prezentul ordin.

Art. 5. — Direcția generală echitate și performanță în învățământul preuniversitar, Direcția generală minorități și desegregare, Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare, Centrul Național de Dezvoltare a Învățământului Profesional și Tehnic, inspectoratele școlare și unitățile de învățământ duc la îndeplinire prevederile prezentului ordin.

Art. 6. — Prezentul ordin se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Ministrul educației și cercetării,

Mihai Dimian

București, 25 august 2026.

Nr. 5.077.

*) Ordinul nr. 5.077/2026 a fost publicat în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 737 din 2 septembrie 2026 și este reprodus și în acest număr bis.

Anexa nr. 1

**CENTRALIZATORUL PROGRAMELOR DE EXAMEN PENTRU DISCIPLINELE/MODULELE DE PREGĂTIRE
CORESPUNZĂTOARE PROBELOR EXAMENULUI NAȚIONAL DE BACALAUREAT – 2030**

Numărul anexei la ordin	Tip programă/programe de examen
2.	Programe de examen pentru disciplina <i>Limba și literatura română</i> , examenul național de bacalaureat – 2030, învățământ liceal
3.	Programe de examen pentru disciplina <i>Limba și literatura maternă</i> (maghiară, germană, cehă, italiană, neogreacă, rromani, rusă, sârbă, slovacă, ucraineană, polonă, bulgară, croată), examenul național de bacalaureat – 2030, învățământ liceal
4.	Programe de examen pentru disciplina <i>Matematică</i> , examenul național de bacalaureat – 2030, învățământ liceal
5.	Programe de examen pentru disciplina <i>Fizică</i> , examenul național de bacalaureat – 2030, învățământ liceal
6.	Programe de examen pentru disciplina <i>Chimie</i> , examenul național de bacalaureat – 2030, învățământ liceal
7.	Programe de examen pentru disciplina <i>Biologie</i> , examenul național de bacalaureat – 2030, învățământ liceal
8.	Programe de examen pentru disciplina <i>Istorie</i> , examenul național de bacalaureat – 2030, învățământ liceal
9.	Programe de examen pentru disciplina <i>Geografie</i> , examenul național de bacalaureat – 2030, învățământ liceal
10.	Programe de examen pentru disciplinele <i>socio-umane</i> : Logică, Psihologie, Sociologie, Filosofie, Economie și educație antreprenorială; examenul național de bacalaureat – 2030, învățământ liceal
11.	Programe de examen pentru disciplina <i>Religie</i> (cultele: Adventist de Ziua a Șaptea, Baptist, Creștin după Evanghelie, Evanghelic C.A., Greco-Catolic, Musulman, Ortodox, Ortodox de rit vechi (ruși lipoveni), Ortodox ucrainean, Penticostal, Reformat și Cultul Evanghelic-Lutheran, Romano-Catolic de limbă maghiară, Romano-Catolic de limbă română, Unitarian), examenul național de bacalaureat – 2030, învățământ liceal
12.	Programe de examen pentru disciplina <i>Tehnologia informației și a comunicațiilor</i> , competențe digitale, examenul național de bacalaureat – 2030, învățământ liceal
13.	Programe de examen pentru disciplina <i>Informatică</i> , filiera teoretică, profilul real; filiera vocațională, profilul militar, examenul național de bacalaureat – 2030, învățământ liceal
14.	Programe de examen pentru <i>modulele de pregătire</i> , filiera tehnologică, toate profilele, examenul național de bacalaureat – 2030, învățământ liceal
15.	Programe de examen pentru <i>disciplinele din curriculumul de specialitate</i> (CS), filiera vocațională, profilul artistic, examenul național de bacalaureat – 2030, învățământ liceal
16.	Programe de examen pentru <i>disciplinele din curriculumul de specialitate</i> (CS), filiera vocațională, profilul pedagogic, examenul național de bacalaureat – 2030, învățământ liceal
17.	Programe de examen pentru <i>disciplinele din curriculumul de specialitate</i> (CS), filiera vocațională, profilul sportiv, examenul național de bacalaureat – 2030, învățământ liceal
18.	Programe de examen pentru <i>disciplinele din curriculumul de specialitate</i> (CS), filiera vocațională, profilul teologic, cultele Adventist de Ziua a Șaptea, Baptist, Greco-Catolic, Musulman, Ortodox, Penticostal, Reformat, Romano-Catolic de limbă maghiară, Romano-Catolic de limbă română, Unitarian, examenul național de bacalaureat – 2030, învățământ liceal

Anexa nr. 2

Programe de examen
pentru disciplina
Limba și literatura română

Examenul național de bacalaureat - 2030
Învățământ liceal

– 2026 –

TABEL CENTRALIZATOR AL PROGRAMELOR DE EXAMEN

Nr. crt.	Cod programă de examen (BAC)	Proba	Raportare (TC / TC+CS / CS)	Filiera/Profilul Domeniul / Specializarea / Calificarea (conform OMEC nr. 4138/16 iunie 2026)
1	LLRO_P1	A01, A1 – Limba și literatura română	TC	Toate filierele, profilurile și specializările/calificările profesionale, cu excepția elevilor de la profilul umanist, specializarea filologie și a elevilor care au studiat Limba și literatura română pentru școli și secții cu predare în limba maternă, cu programă specială
2	LLRO_P2	A01, A2 – Limba și literatura română	TC+CS	Filiera teoretică, profil umanist, specializarea filologie, cu excepția elevilor care au studiat Limba și literatura română pentru școli și secții cu predare în limba maternă, cu programă specială
3	LLRO_P3	A01, A3 – Limba și literatura română	TC	Școli și secții cu predare în limba maternă, toate filierele, profilurile și specializările (<i>programă specială</i>)

Anexa nr.2.1. Programa de examen pentru disciplina *Limba și literatura română* – LLRO_P1 (TC)

- *Proba A01 – probă orală de evaluare a competențelor lingvistice de comunicare orală în limba română*
- *Proba A1 – probă scrisă – probă comună pentru elevii de la toate filierele, profilurile și specializările/calificările, cu excepția elevilor de la profilul umanist, specializarea filologie, și a elevilor care au studiat Limba și literatura română pentru școli și secții cu predare în limba maternă, cu programă specială*

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina *Limba și literatura română* fundamentează elaborarea subiectelor și a baremelor pentru **proba A1** din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Prezenta programă precizează **competențele de evaluat** și **conținuturile asociate domeniilor de conținut specifice disciplinei**, pe baza cărora se construiește evaluarea, fără a prelua notele de prezentare, exemplele de activități de învățare sau sugestiile metodologice din programele școlare. Programa de examen derivă din **programele școlare în vigoare pentru învățământul liceal**, aprobate prin **Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 3224/2026 și ordinul nr. 4106/2026**. Evaluarea vizează competențele generale și competențele specifice formate pe parcursul întregului ciclu liceal (clasele a IX-a – a XII-a), prin raportare la profilul de formare al absolventului. Variantele de subiecte evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

Prin susținerea probei, candidatul face dovada următoarelor **competențe generale (CG)**, dobândite pe parcursul învățământului liceal (clasele a IX-a – a XII-a):

CG1	Interpretarea formelor literare în dinamica lor pentru dezvoltarea sensibilității și a exprimării culturale
CG2	Integrarea fenomenelor literare românești în contexte socioculturale transnaționale pentru dezvoltarea reflexivității și a gândirii critice
CG3	Valorificarea resurselor limbii și a variației formelor ei pentru receptarea, evaluarea și producerea mesajelor orale și scrise, prin raportare la intenția comunicativă, la contextul comunicării și la normă

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru întregul ciclu liceal (fără cuplare cu conținuturile):

CG1 – Interpretarea formelor literare în dinamica lor pentru dezvoltarea sensibilității și a exprimării culturale

Cod CS	Competențe specifice evaluate
CG1.1	Evaluarea relațiilor dintre teme, forme și modalități de expresie din mai multe epoci literare pentru a evidenția continuități și transformări în literatură
CG1.2	Aplicarea adecvată a strategiilor de comprehensiune și de analiză pentru a prezenta diversitatea temelor și a formelor literare
CG1.3	Interpretarea diverselor reprezentări literare ale experiențelor umane pentru a le integra în analize critice și reflecții personale

CG2 – Integrarea fenomenelor literare românești în contexte socioculturale transnaționale pentru dezvoltarea reflexivității și a gândirii critice

Cod CS	Competențe specifice evaluate
CG2.1	Interpretarea fenomenelor literare românești în context transnațional, din perspectivă diacronică și sincronică, pentru evidențierea viziunii despre lume și om
CG2.2	Argumentarea modului în care literatura și alte forme de artă reprezintă și modelează mentalitățile diferitelor epoci pentru a înțelege relevanța acestora în contextul personal al cititorilor

CG3 – Valorificarea resurselor limbii și a variației formelor ei pentru receptarea, evaluarea și producerea mesajelor orale și scrise, prin raportare la intenția comunicativă, la contextul comunicării și la normă

Cod CS	Competențe specifice evaluate
CG3.1	Decodarea sensurilor implicite în actele de comunicare, prin recunoașterea mărcilor lingvistice specifice și prin raportarea la context
CG3.2	Utilizarea elementelor de coeziune și coerență textuală pentru receptarea, evaluarea și producerea de mesaje scrise și orale
CG3.3	Analiza formelor de variație lingvistică funcțională în relație cu intenția și cu situația de comunicare
CG3.4	Valorificarea elementelor de argumentare și a strategiilor retorice pentru receptarea, producerea și analiza de mesaje scrise și orale
CG3.5	Crearea de mesaje orale și scrise adecvate situației de comunicare, cu respectarea stilurilor, a practicilor discursive specifice și a canalului de comunicare oral/scris/digital
CG3.6	Aplicarea conștientă a regulilor de punctuație în redactarea de mesaje diverse
CG3.7	Evaluarea conținutului digital și a textelor generate de inteligența artificială, identificând potențiale inexactități sau stereotipuri lingvistice

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate separat de competențele de evaluat, cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
LITERATURĂ	Reflecții despre literatură Literatura ca reprezentare a realității: teme, motive, valori, viziune despre lume Literatura ca instituție: aspecte de viață literară (presă, teatru, grupări și ideologii literare, diversificarea categoriilor de public etc.) Literatura ca parcurs istoric: diversificare și metamorfoze; succesiuni, simultaneități și sincronizări Literatura ca spațiu de creație: biografii ale scriitorilor Literatura ca tablou al genurilor: genuri și specii literare ce alcătuiesc un sistem variabil în timp Cultură orală și cultură scrisă: literatură populară și literatură cultă (basmul popular și basmul cult) Strategii de comprehensiune și interpretare: răspunsul personal, critic și creativ, lectura „printre rânduri” (strategii inferențiale), lectura contrastivă (strategii de comparare a textelor, de corelare a textelor cu lumea cititorului, cu alte texte, cu opere de artă, cu produse media), construirea de ipoteze interpretative, interogarea valorilor timpului, reflecții despre valorile reprezentate în operă etc.

Domenii de conținut	Conținuturi
	Concepte: epocă, perioadă, școală literară/culturală, gen literar, specie literară, cultură orală, cultură scrisă, fabulos Începuturile scrisului în limba română (secolele XVI – XVII) Contexte Contextul socioistoric în secolele XVI – XVII Primele instituții ale scrisului, circulația manuscriselor, a tipăriturilor și a traducerilor Imaginar medieval și ecouri ale Renașterii și ale umanismului în cultura română Teme și forme Reprezentări ale lumii și ale omului în texte diverse ale perioadei <i>Forma:</i> cronică (fragment) Concepte: discurs istoric, umanism, arta portretului Afirmarea conștiinței culturale (secolul al XVIII-lea – începutul secolului al XIX-lea) Contexte Contextul socioistoric în secolul al XVIII-lea Iluminismul și Școala Ardeleană Teme și forme Reprezentări ale lumii și ale omului în texte diverse ale perioadei <i>Forme:</i> memorialul de călătorie/poemul epic Concepte: Iluminism, latinitate Modernizarea formelor literare în prima parte a secolului al XIX-lea Contexte Contextul socioistoric în prima parte a secolului al XIX-lea Întemeierea instituțiilor culturale (presă, teatru) Revista <i>Dacia literară</i> Romantismul european. Romantismul pașoptist Teme și forme Reprezentări ale lumii și ale omului în texte diverse ale perioadei <i>Forme:</i> articolul programatic „Introducere la <i>Dacia literară</i>” (text integral), nuvela romantică (text integral), balada/meditația/elegia (text integral) Concepte: romantism, pașoptism, mitologie națională și folclorică Maturizarea formelor culturale și literare în a doua parte a secolului al XIX-lea Contexte Contextul socioistoric în a doua parte a secolului al XIX-lea Grupări culturale și reviste (<i>Junimea</i> și <i>Convorbiri literare</i>)

Domenii de conținut	Conținuturi
	Apariția instituției criticii literare; critica de direcție Realismul. Ecouri ale clasicismului <i>Teme și forme</i> Reprezentări ale lumii și ale omului în texte diverse ale perioadei <i>Forme:</i> textul critic (fragmente), memorialistica (text integral), nuvela realistă (text integral), comedia (text integral) <i>Concepte:</i> societate literară, realism, sistem literar, comic, ficțiune Sfârșitul secolului al XIX-lea până la Primul Război Mondial <i>Contexte</i> Contextul socioistoric și cultural în a doua parte a secolului al XIX-lea Romantismul eminescian. Postromantismul Simbolismul european. Simbolismul românesc <i>Teme și forme</i> Reprezentări ale lumii și ale omului în texte diverse ale perioadei <i>Forme:</i> idila (text integral), poemul romantic (text integral), poemul simbolist (text integral) <i>Concepte:</i> eminescianism, lirism, simbolism Secolul al XX-lea. Perioada interbelică (I) <i>Contexte</i> Contextul socioistoric în perioada interbelică Grupări și reviste culturale (<i>Gândirea, Sburătorul</i>) Realismul în romanul interbelic Sincronizarea literaturii române cu literatura europeană. Modernismul <i>Teme și forme</i> Reprezentări ale lumii și ale omului în texte diverse ale perioadei <i>Forme:</i> textul critic (fragment), romanul rural (text integral), romanul citadin (text integral), romanul de dragoste (text integral), poemul modernist (text integral), arta poetică (text integral), poemul expresionist (text integral), drama de idei (text integral) <i>Concepte:</i> critică de direcție, ideologie literară, realism, modernism, sincronism, perspectivă narativă, autenticitate, expresionism, dramatic Secolul al XX-lea. Perioada interbelică (II) <i>Contexte</i> Contextul socioistoric în preajma celui de-Al Doilea Război Mondial Grupări și reviste culturale (<i>Contimporanul, Criterion</i>) Avangarda europeană. Avangarda românească <i>Teme și forme</i> Reprezentări ale lumii și ale omului în texte diverse ale perioadei <i>Forme:</i> poemul avangardist (text integral)

Domenii de conținut	Conținuturi
	Concepte: experiment literar, avangardă literară, suprarrealism, manifest, generație literară A doua jumătate a secolului al XX-lea (I) Contexte Contextul socioistoric de după Al Doilea Război Mondial Controlul ideologic asupra literaturii postbelice. Clișee ale literaturii dogmatice Realismul socialist Reconfigurări ale lirismului modernist. Generația '60. Generația '70 Teme și forme Reprezentări ale lumii și ale omului în texte diverse ale perioadei <i>Forme:</i> poemul neomodernist (text integral), romanul „obsedantului deceniu” (text integral), romanul memoriei (text integral), drama-parabolă (text integral) Concepte: realism socialist, cenzură, „obsedantul deceniu”, neomodernism, parabolă A doua jumătate a secolului al XX-lea (II) Contexte Contextul socioistoric în ultimul deceniu al comunismului românesc Practici literare contestate, între etic și estetic Optzecismul literar Teme și forme Reprezentări ale lumii și ale omului în texte diverse ale perioadei <i>Forme:</i> poemul postmodernist (text integral), proza scurtă (text integral) Concepte: postmodernism, intertextualitate Perioada contemporană Contexte Contextul socioistoric în postcomunismul românesc Orientări în literatura contemporană. Recuperări: literatura de sertar, literatura exilului, memorialistica de închisoare. Generația '90. Generația 2000 Teme și forme Reprezentări ale lumii și ale omului în texte diverse ale perioadei <i>Forme:</i> poemul biografist (text integral), proza socială (text integral) Concepte: exil, biografism, autoficțiune Literatura ca formă de cunoaștere a lumii și a omului Literatura și marile întrebări despre condiția și natura umană Literatura în dialog cu memoria culturală Epicul și imaginile lumii: forme, hibridizări, idei, identități

Domenii de conținut	Conținuturi
	Liricul și imaginile interiorității: forme, voci, transformări Dramaticul și dialogul cu lumea: reprezentări ale societății și ale individului
LIMBA ROMÂNĂ	Identitate lingvistică și culturală a. Multilingvism – schimbarea de cod – contactul lingvistic; relațiile limbii române cu alte limbi – limba română în context european și global româna și engleza globală – adecvarea anglicismelor la contextul de comunicare – identitate lingvistică b. Ideologie și reprezentări despre limbă – atitudini lingvistice, stereotipuri lingvistice, prejudecăți despre limbă – ideologie lingvistică Evoluția limbii române – originea latină a limbii române (limba română – limbă romanică); etape ale evoluției limbii române; straturile lexicale: influențele unor limbi de contact și de cultură – arhaisme, neologisme, împrumuturi – trecerea de la alfabetul chirilic la alfabetul latin – etimologia unui cuvânt Limbă standard și variație a) limbă standard – normă și abatere (greșeli fonetice, lexico-semantică și gramaticale) – normele ortografice și de punctuație b) variație regională – dialecte și graiuri – regionalisme c) variație socială – sociolect – argou, jargon – registre formale și informale: registrul formal (limbajul academic, discursul public), registrul informal (limbajul familiar/colocvial, limbajul popular) – atitudinea față de sociolecte, argou, jargon; prejudecăți și stereotipuri d) variație funcțională a limbii – stiluri și practici discursive contemporane: discursul literar-artistic, discursul științific și tehnic, discursul instituțional (juridic, administrativ), discursul politic, discursul jurnalistic/mediatic, discursul religios, discursul publicitar – structuri lingvistice specifice stilului/tipului de discurs – adaptarea stilului/a tipului de discurs la context Construcția enunțului și a textului a) Coeziune (mărci lingvistice de conectare a unităților textului):

Domenii de conținut	Conținuturi
	– coordonarea și subordonarea ca mijloace de conectare sintactică în propoziție și în frază (rolul prepozițiilor, al conjuncțiilor coordonatoare și subordonatoare, al conectorilor relativi pentru asigurarea coeziunii) – raportul propoziție/frază – text; relații și conectori transfrastici – topica enunțului în limba română modernă ca procedeu de coeziune – referința textuală: mărci anaforice și cataforice, mărci deictice; elipsa b) Coerență (organizarea semantică și pragmatică a textului): – unitatea semantică globală a textului – progresia tematică – structura informațională a enunțului – relațiile dintre informațiile explicite și informațiile implicite c) Punctuația în construcția enunțului – legătura dintre structura sintactică și punctuație Elemente de retorică și argumentare – situația retorică: locutor, adaptarea discursului la audiență, scop, context – informație vs opinie – persuasiune și manipulare – teză și argument – tipuri de argumente: logice (prin deducție, inducție), factuale (date, statistici, exemple), etice (apel la valori, norme, responsabilitate), retorice (analogia, apelul la emoții) – structura argumentării – tehnici de contraargumentare – concesia – negocierea sensului în interacțiune (clarificări, reformulări) – exemplificarea, analogia – apelul la rațiune, apelul la autoritate – conectori argumentativi și relații argumentative implicite – erori de argumentare: aserțiuni false; limbaj confuz; nedefinirea termenilor; lipsa argumentelor; irelevanța argumentelor; erori de raționament; pseudoargumente Elemente de pragmatică și stilistică – acte de vorbire directe și indirecte – umor, ironie, sarcasm, aluzie – intenție comunicativă – figuri de stil și interpretarea lor contextuală (metafora, metonimia, comparația, personificarea, oximoronul, hiperbola, repetiția, antiteza) – elemente de versificație: măsură, ritm, rimă Comunicare scrisă – selectarea structurilor lingvistice și textuale potrivite în funcție de stil/practica discursivă – texte propuse spre redactare: eseul argumentativ pe teme diverse (despre un text literar; despre un fenomen cultural/curent literar/artistic etc.), eseul liber, eseul interpretativ, jurnalul clasic, conspectul, rezumatul, sinteza, punctul de vedere, CV-ul, scrisoarea de intenție Comunicare orală

Domenii de conținut	Conținuturi
	– planificarea și organizarea discursului oral – strategii de negociere și de cooperare – monitorizarea comunicării orale (dicția și intonația; coerența și coeziunea; adecvarea la contextul comunicativ) – adaptarea discursului la audiență: vorbirea în public – susținerea discursului: captarea și menținerea atenției, prezentarea convingătoare a argumentelor, încheierea memorabilă etc.; elementele nonverbale și paraverbale în discurs – forme de comunicare orală: dialogul formal și dialogul informal; monologul: prezentarea pe o temă dată, dezbateră, prezentarea orală cu sau fără suport vizual, punctul de vedere, interviul, interviul de angajare Comunicare în mediul online – caracteristici: interactivitate, multimodalitate, relaxarea normelor lingvistice în comunicarea digitală – strategii de lectură a textului digital (relația text-hipertext) – adecvarea mesajului la scopul și intenția comunicativă în comunicarea digitală – evaluarea credibilității surselor: citarea, surse credibile de informare, informații valide vs informații false și cu caracter manipulator – forme de comunicare media: postarea, podcastul

Notă:

Programa de bacalaureat preia recomandările de autori din programele școlare în vigoare.

Anexa nr. 2.2. Programa de examen pentru disciplina *Limba și literatura română* – LLRO_P2 (TC+CS)

- *Proba A01 – probă orală de evaluare a competențelor lingvistice de comunicare orală în limba română*
- *Proba A2 – probă scrisă – filiera teoretică – profil umanist, specializarea filologie, cu excepția elevilor care au studiat Limba și literatura română pentru școli și secții cu predare în limba maternă, cu programă specială*

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina *Limba și literatura română* fundamentează elaborarea subiectelor și a baremelor pentru **proba A2** din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Prezenta programă precizează **competențele de evaluat** și **conținuturile asociate domeniilor de conținut specifice disciplinei**, pe baza cărora se construiește evaluarea, fără a prelua notele de prezentare, exemplele de activități de învățare sau sugestiile metodologice din programele școlare. Programa de examen derivă din **programele școlare în vigoare pentru învățământul liceal**, aprobate prin **Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 3224/2026 și ordinul nr. 4106/2026**. Evaluarea vizează competențele generale și competențele specifice formate pe parcursul întregului ciclu liceal (clasele a IX-a – a XII-a), prin raportare la profilul de formare al absolventului. Variantele de subiecte evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

Prin susținerea probei, candidatul face dovada următoarelor **competențe generale (CG)**, dobândite pe parcursul învățământului liceal (clasele a IX-a – a XII-a):

CG1	Interpretarea formelor literare în dinamica lor pentru dezvoltarea sensibilității și a exprimării culturale
CG2	Integrarea fenomenelor literare românești în contexte socioculturale transnaționale pentru dezvoltarea reflexivității și a gândirii critice
CG3	Valorificarea resurselor limbii și a variației formelor ei pentru receptarea, evaluarea și producerea mesajelor orale și scrise, prin raportare la intenția comunicativă, la contextul comunicării și la normă

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru întregul ciclu liceal (fără cuplare cu conținuturile):

CG1 – Interpretarea formelor literare în dinamica lor pentru dezvoltarea sensibilității și a exprimării culturale

Cod CS	Competențe specifice evaluate
CG1.1	Evaluarea relațiilor dintre teme, forme și modalități de expresie din mai multe epoci literare pentru a evidenția continuități și transformări în literatură
CG1.2	Folosirea adecvată a strategiilor de comprehensiune și de analiză pentru a prezenta diversitatea temelor și a formelor literare
CG1.3	Interpretarea diverselor reprezentări literare ale experiențelor umane pentru a le integra în analize critice și reflecții personale

CG2 – Integrarea fenomenelor literare românești în contexte socioculturale transnaționale pentru dezvoltarea reflexivității și a gândirii critice

Cod CS	Competențe specifice evaluate
CG2.1	Interpretarea fenomenelor literare românești în context transnațional, din perspectivă diacronică și sincronică, pentru evidențierea viziunii despre lume și om
CG2.2	Argumentarea modului în care literatura și alte forme de artă reprezintă și modelează mentalitățile diferitelor epoci pentru a înțelege relevanța acestora în contextul personal al cititorilor

CG3 – Valorificarea resurselor limbii și a variației formelor ei pentru receptarea, evaluarea și producerea mesajelor orale și scrise, prin raportare la intenția comunicativă, la contextul comunicării și la normă

Cod CS	Competențe specifice evaluate
CG3.1	Decodarea sensurilor implicite în actele de comunicare, prin recunoașterea mărcilor lingvistice specifice și prin raportarea la context
CG3.2	Utilizarea elementelor de coeziune și coerență textuală pentru receptarea, evaluarea și producerea de mesaje scrise și orale
CG3.3	Analiza formelor de variație lingvistică funcțională în relație cu intenția și cu situația de comunicare
CG3.4	Valorificarea elementelor de argumentare și a strategiilor retorice pentru receptarea, producerea și analiza de mesaje scrise și orale
CG3.5	Crearea de mesaje orale și scrise adecvate situației de comunicare, cu respectarea stilurilor, a practicilor discursive specifice și a canalului de comunicare oral/scris/digital
CG3.6	Aplicarea conștientă a regulilor de punctuație în redactarea de mesaje diverse
CG3.7	Evaluarea conținutului digital și a textelor generate de inteligența artificială, identificând potențiale inexactități sau stereotipuri lingvistice

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate separat de competențele de evaluat, cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
LITERATURĂ	Reflecții despre literatură Literatura ca reprezentare a realității: teme, motive, valori, viziune despre lume Literatura ca instituție: aspecte de viață literară (presă, teatru, grupări și ideologii literare, diversificarea categoriilor de public etc.) Literatura ca parcurs istoric: diversificare și metamorfoze; succesiuni, simultaneități și sincronizări Literatura ca spațiu de creație: biografii ale scriitorilor Literatura ca tablou al genurilor: genuri și specii literare ce alcătuiesc un sistem variabil în timp Cultură orală și cultură scrisă: literatură populară și literatură cultă (basmul popular și basmul cult) Strategii de comprehensiune și interpretare: răspunsul personal, critic și creativ, lectura „printre rânduri” (strategii inferențiale), lectura contrastivă (strategii de comparare a textelor, de corelare a textelor cu lumea cititorului, cu alte texte, cu opere de artă, cu

Domenii de conținut	Conținuturi
	produse media), construirea de ipoteze interpretative, interogarea valorilor timpului, reflecții despre valorile reprezentate în operă etc. Concepte: epocă, perioadă, școală literară/culturală, gen literar, specie literară, cultură orală, cultură scrisă, fabulos Începuturile scrisului în limba română (secolele XVI – XVII) Contexte Contextul socioistoric în secolele XVI – XVII Primele instituții ale scrisului, circulația manuscriselor, a tipăriturilor și a traducerilor Imaginar medieval și ecouri ale Renașterii și ale umanismului în cultura română Teme și forme Reprezentări ale lumii și ale omului în texte diverse ale perioadei <i>Forma:</i> cronică (fragment), romanul popular (fragment) Concepte: discurs istoric, umanism, arta portretului Afirmarea conștiinței culturale (secolul al XVIII-lea – începutul secolului al XIX-lea) Contexte Contextul socioistoric în secolul al XVIII-lea Iluminismul și Școala Ardeleană Teme și forme Reprezentări ale lumii și ale omului în texte diverse ale perioadei <i>Forme:</i> memorialul de călătorie (fragment), poemul epic (fragment) Concepte: Iluminism, latinitate Modernizarea formelor literare în prima parte a secolului al XIX-lea Contexte Contextul socioistoric în prima parte a secolului al XIX-lea Întemeierea instituțiilor culturale (presă, teatru) Revista <i>Dacia literară</i> Romantismul european. Romantismul pașoptist Teme și forme Reprezentări ale lumii și ale omului în texte diverse ale perioadei Forme: articolul programatic „Introducere la <i>Dacia literară</i>” (text integral), nuvela romantică (text integral), balada (text integral), meditația (text integral), elegia (text integral) Concepte: romantism, pașoptism, mitologie națională și folclorică, lirism

Domenii de conținut	Conținuturi
	Maturizarea formelor culturale și literare în a doua parte a secolului al XIX-lea Contexte Contextul socioistoric în a doua parte a secolului al XIX-lea Grupări culturale și reviste (<i>Junimea</i> și <i>Convorbiri literare</i>) Apariția instituției criticii literare; critica de direcție Realismul. Ecouri ale clasicismului Teme și forme Reprezentări ale lumii și ale omului în texte diverse ale perioadei Începuturile romanului românesc (text integral) <i>Forme:</i> textul critic (fragmente), memorialistica (text integral), nuvela realistă (text integral), comedia (text integral), schița (text integral), romanul (text integral) Concepte: societate literară, realism, sistem literar, comic, ficțiune, memorialistică Sfârșitul secolului al XIX-lea până la Primul Război Mondial Contexte Contextul socioistoric și cultural în a doua parte a secolului al XIX-lea Romantismul eminescian. Postromantismul Simbolismul european. Simbolismul românesc Teme și forme Reprezentări ale lumii și ale omului în texte diverse ale perioadei <i>Forme:</i> idila (text integral), poemul romantic (text integral), sonetul, poemul simbolist (text integral), rondelul (text integral), nuvela fantastică (text integral) Concepte: eminescianism, lirism, simbolism, fantastic Secolul al XX-lea. Perioada interbelică (I) Contexte Contextul socioistoric în perioada interbelică Grupări și reviste culturale (<i>Gândirea</i>, <i>Sburătorul</i>) Realismul în romanul interbelic Sincronizarea literaturii române cu literatura europeană. Modernismul Teme și forme Reprezentări ale lumii și ale omului în texte diverse ale perioadei <i>Forme:</i> textul critic (fragment), romanul rural (text integral), romanul citadin (text integral), romanul de dragoste (text integral), poemul modernist (text integral), arta poetică (text integral), poemul expresionist (text integral), poezia pură (text integral), drama de idei (text integral) Concepte: critică de direcție, ideologie literară, realism, modernism, sincronism, perspectivă narativă, autenticitate, expresionism, ermetism, dramatic

Domenii de conținut	Conținuturi
	Secolul al XX-lea. Perioada interbelică (II) Contexte Contextul socioistoric în preajma celui de-Al Doilea Război Mondial Diversificarea tipurilor de public; literatura de consum Grupări și reviste culturale (<i>Contimporanul</i>, <i>Criterion</i>) Avangarda europeană. Avangarda românească Teme și forme Reprezentări ale lumii și ale omului în texte diverse ale perioadei <i>Forme</i>: romanul experimental (text integral), poemul avangardist (text integral), cronica literară (text integral), eseul (text integral) Concepte: experiment literar, avangardă literară, suprarealism, manifest, generație literară A doua jumătate a secolului al XX-lea (I) Contexte Contextul socioistoric de după Al Doilea Război Mondial Controlul ideologic asupra literaturii postbelice. Clișee ale literaturii dogmatice Realismul socialist Supraviețuiri ale esteticului: „Cercul Literar de la Sibiu” Reconfigurări ale lirismului modernist. Generația '60. Generația '70 Reconfigurări ale avangardei: grupul oniric Teme și forme Reprezentări ale lumii și ale omului în texte diverse ale perioadei <i>Forme</i>: balada cultă (text integral), poemul neomodernist (text integral), romanul „obsedantului deceniu” (text integral), romanul memoriei (text integral), drama-parabolă (text integral), teatrul absurdului (text integral) Concepte: realism socialist, cenzură, „obsedantul deceniu”, baladesc, neomodernism, onirism, parabolă, absurd A doua jumătate a secolului al XX-lea (II) Contexte Contextul socioistoric în ultimul deceniu al comunismului românesc Practici literare contestatate, între etic și estetic Optzecismul literar Teme și forme Reprezentări ale lumii și ale omului în texte diverse ale perioadei <i>Forme</i>: poemul postmodernist (text integral), proza scurtă (text integral) Concepte: postmodernism, intertextualitate, livresc Perioada contemporană Contexte Contextul socioistoric în postcomunismul românesc

Domenii de conținut	Conținuturi
	Orientări în literatura contemporană. Recuperări: literatura de sertar, literatura exilului, memorialistica de închisoare. Generația '90. Generația 2000 Circulația literaturii române în traducere Literatura din Republica Moldova și din diaspora Teme și forme Reprezentări ale lumii și ale omului în texte diverse ale perioadei <i>Forme</i>: poemul biografist (text integral), proza socială (text integral), romanul metafictional, teatrul experimental Concepte: exil, biografism, autoficțiune, metaficțiune, literatură migrantă Literatura ca formă de cunoaștere a lumii și a omului Literatura și marile întrebări despre condiția și natura umană Literatura în dialog cu memoria culturală Epicul și imaginile lumii: forme, hibridizări, idei, identități Liricul și imaginile interiorității: forme, voci, transformări Dramaticul și dialogul cu lumea: reprezentări ale societății și ale individului Instituții literare: grupări, generații, reviste, curente și mecanisme de legitimare
LIMBA ROMÂNĂ	Identitate lingvistică și culturală a. Multilingvism – schimbarea de cod – contactul lingvistic; relațiile limbii române cu alte limbi – limba română în context european și global – româna și engleza globală – adecvarea anglicismelor la contextul de comunicare – adaptarea neologismelor – calcul lingvistic – identitate lingvistică b. Ideologie și reprezentări despre limbă – atitudini lingvistice, stereotipuri lingvistice, prejudecăți lingvistice – ideologie lingvistică c. Limbajul tinerilor ca marcă identitară Evoluția limbii române – originea latină a limbii române (limba română – limbă romanică); etape ale evoluției limbii române; straturile lexicale: influențele unor limbi de contact și de cultură – arhaisme, împrumuturi, neologisme – trecerea de la alfabetul chirilic la alfabetul latin – etimologia unui cuvânt – ediția de text vechi Limbă standard și variație a) limbă standard – normă și abatere (greșeli fonetice, lexico-semantice și gramaticale) – normele ortografice și de punctuație b) variație regională

Domenii de conținut	Conținuturi
	– dialecte și graiuri – regionalisme – împrumuturi din limbile minorităților (în funcție de regiune) c) variație socială – sociolect – argou, jargon – registre formale și informale: registrul formal (limbajul academic, discursul public), registrul informal (limbajul familiar/colocvial, limbajul popular) – atitudinea față de sociolecte, argou, jargon; prejudecăți și stereotipuri lingvistice d) variație funcțională a limbii – stiluri și practici discursive contemporane: discursul literar-artistic, discursul științific și tehnic, discursul instituțional (juridic, administrativ), discursul politic, discursul jurnalistic/mediatic, discursul religios, discursul publicitar – structuri lingvistice specifice stilului/tipului de discurs – adaptarea stilului/a tipului de discurs la context – limba de lemn – genuri discursive (articol, știre, fapt divers, articol enciclopedic; text de lege, afiș de propagandă; jurnal, memorii; cronică de carte etc.) – variație lingvistică în interiorul unui stil (de exemplu, discursul de popularizare a științei) Construcția enunțului și a textului a) Coeziunea (mărci lingvistice de conectare a unităților textului): – coordonarea și subordonarea ca mijloace de conectare sintactică în propoziție și în frază (rolul prepozițiilor, al conjuncțiilor coordonatoare și subordonatoare, al conectorilor relativi pentru asigurarea coeziunii) – raportul propoziție/frază – text; relații și conectori transfrastici – topica enunțului în limba română modernă ca procedeu de coeziune – referința textuală: mărci anaforice și cataforice, mărci deictice; elipsa – coeziunea lexicală: repetiția, sinonimia, antonimia, hiponimia, câmpul lexical – raporturi sintactice în frază: subiectiva, predicativa, complete, circumstanțiale, atributive b) Coerența (organizarea semantică și pragmatică a textului): – unitatea semantică globală a textului – progresia tematică – structura informațională a enunțului – relațiile dintre informațiile explicite și informațiile implicite d) Punctuația în construcția enunțului legătura dintre structura sintactică și punctuație e) Lexic și sens – analiza lexico-semantică a textului – relații semantice și lexicale – creativitate lexicală e) Relații și funcții sintactice – relație sintactică, funcție sintactică, propoziție, frază – identificarea funcțiilor sintactice de bază – analiza frazei prin identificarea principalelor tipuri de propoziții subordonate – rolul funcțional al structurilor sintactice în construcția argumentării (structuri cauzale, concesive, condiționale, consecutive; concluzive, adversative etc.)

Domenii de conținut	Conținuturi
	Elemente de retorică și argumentare – situația retorică: locutor, adaptarea discursului la audiență, scop, context – informație vs opinie – persuasiune și manipulare – teză și argument – tipuri de argumente: logice (prin deducție, inducție), factuale (date, statistici, exemple), etice (apel la valori, norme, responsabilitate), retorice (analogia, apelul la emoții) – structura argumentării – tehnici de contraargumentare – concesia – negocierea sensului în interacțiune (clarificări, reformulări) – exemplificarea, analogia – apelul la rațiune, apelul la autoritate – conectori argumentativi și relații argumentative implicite – erori de argumentare: aserțiuni false; limbaj confuz; nedefinirea termenilor; lipsa argumentelor; irelevanța argumentelor; erori de raționament; pseudoargumente Elemente de pragmatică și stilistică – acte de vorbire directe și indirecte – umor, ironie, sarcasm, aluzie – marcatorii discursivi – stilul direct, indirect și indirect liber – polisemia intenționată, jocul de cuvinte – ironia și ambiguitatea în textul literar – intenție comunicativă – figuri de stil și interpretarea lor contextuală (metafora, metonimia, comparația, personificarea, oximoronul, hiperbola, repetiția, antiteza) – figuri de sunet (aliterația, asonanța) – figuri de construcție (paralelismul sintactic, inversiunea) – figuri semantice și de gândire (sinecdoca, litota, antifraza) – elemente de versificație: măsură, ritm, rimă – valori stilistice ale părților de vorbire Comunicare scrisă – selectarea structurilor lingvistice și textuale potrivite în funcție de stil/practica discursivă – texte propuse spre redactare: eseul argumentativ pe teme diverse (despre un text literar; despre un fenomen cultural/curent literar/artistic etc.), eseul liber, eseul interpretativ, jurnalul clasic, conspectul, rezumatul, punctul de vedere, dreptul la replică, sinteza, CV-ul, scrisoarea de intenție, prezentarea de carte, cronică de teatru/film Comunicare orală – planificarea și organizarea discursului oral – strategii de negociere și de cooperare

Domenii de conținut	Conținuturi
	– monitorizarea comunicării orale (dicția și intonația; coerența și coeziunea; adecvarea la contextul comunicativ) – adaptarea discursului la audiență: vorbirea în public – susținerea discursului: captarea și menținerea atenției, prezentarea convingătoare a argumentelor, încheierea memorabilă etc.; elementele nonverbale și paraverbale în discurs – forme de comunicare orală: dialogul formal și dialogul informal; monologul: prezentarea pe o temă dată, dezbateră, prezentarea orală cu sau fără suport vizual, punctul de vedere, interviul, interviul de angajare, alocuțiunea Comunicare în mediul online – caracteristici: interactivitate, multimodalitate, relaxarea normelor lingvistice în comunicarea digitală – strategii de lectură a textului digital (relația text-hipertext) – adecvarea mesajului la scopul și intenția comunicativă în comunicarea digitală – evaluarea credibilității surselor: citarea, surse credibile de informare, informații valide vs informații false și cu caracter manipulator – forme de comunicare media: postarea, podcastul

Notă:

Programa de bacalaureat preia recomandările de autori din programele școlare în vigoare.

Anexa nr. 2. 3 . Programa de examen pentru disciplina Limba și literatura română pentru școlile și secțiile cu predare în limba maghiară – LLR_MAGH (TC)

Proba A01 – probă orală (probă de evaluare a competențelor lingvistice de comunicare orală în limba română)

Proba A3 – proba scrisă

Învățământ în limbile minorităților naționale, secții cu predare în limba maghiară – toate filierele, profilurile și specializările/calificările profesionale

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina Limba și literatura română pentru școlile și secțiile cu predare în limba maghiară fundamentează elaborarea variantelor de subiecte și a baremelor de evaluare și de notare pentru probele A01 – probă orală și A3 – proba scrisă din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Prezenta programă precizează **competențele de evaluat, domeniile de conținut și conținuturile** vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen derivă din **programa școlară în vigoare pentru învățământul liceal**, aprobate prin **Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 4.106/22.07.2026**. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul întregului ciclu liceal, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin probele A01 – probă orală și A3 – proba scrisă la disciplina Limba și literatura română pentru școlile și secțiile cu predare în limba maghiară este de a constata măsura în care candidatul înțelege, produce, interacționează și mediază mesaje orale și scrise, în limba română, în situații de complexitate corespunzătoare raportării la TC și tipului de probă.

Prin susținerea probelor de examen la disciplina Limba și literatura română pentru școlile și secțiile cu predare în limba maghiară, candidatul este pus în situația de a face dovada următoarelor **competențe generale (CG)**, dobândite pe parcursul învățământului liceal (clasele a IX-a – a XII-a):

CG1	Înțelege mesaje orale și scrise în diverse contexte, activând strategii de receptare adaptate scopului comunicativ.
CG2	Produce mesaje orale și scrise adecvate contextelor de comunicare, pentru a exprima idei, atitudini și opinii personale.
CG3	Interacționează eficient, oral și în scris, pentru a schimba informații, a susține puncte de vedere și a coopera în diverse contexte de comunicare.
CG4	Mediază concepte, texte și perspective culturale pentru a facilita înțelegerea reciprocă și dialogul în contexte plurilingve și pluriculturale.

Prin variantele de subiecte elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** care pot fi evaluate prin examen, selectate din programa școlară în vigoare și prezentate cumulativ pentru ciclul liceal (clasele a IX-a – a XII-a):

CG1 – Înțelege mesaje orale și scrise în diverse contexte, activând strategii de receptare adaptate scopului comunicativ.

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.1.1	Înțelege global mesajul oral sau scris, formulat într-un limbaj standard, pe teme familiare.
IX.CS.1.2	Identifică informațiile de detaliu dintr-un mesaj oral sau scris.
IX.CS.1.3	Sesizează atitudinea și opinia vorbitorului față de mesajul oral sau scris.
IX.CS.1.4	Recunoaște registrul în care este formulat mesajul oral sau scris.
IX.CS.1.5	Realizează lectura ca activitate autonomă/independentă.
X.CS.1.1	Înțelege global mesajul oral sau scris, formulat într-un limbaj standard sau colocvial, întâlnit în mod normal în viața personală, socială sau profesională.
X.CS.1.2	Identifică informații esențiale dintr-un discurs oral sau scris extins, pe teme de interes personal sau profesional.
X.CS.1.3	Sesizează deosebirea dintre ambiguitate și claritate într-un mesaj oral sau scris.
X.CS.1.4	Recunoaște diferitele structuri discursive dintr-un mesaj oral sau scris.
X.CS.1.5	Realizează lectura unor texte literare/nonliterare pe teme actuale, ca activitate independentă.
XI.CS.1.1	Înțelege global mesajul oral sau scris, pe subiecte abstracte și complexe, din diverse sfere de interes.
XI.CS.1.2	Identifică informații esențiale dintr-un discurs oral sau scris extins, pe teme abstracte și complexe, din diverse sfere de interes.
XI.CS.1.3	Sesizează deosebirea dintre ambiguitate și claritate într-un mesaj oral sau scris, pe subiecte abstracte și complexe, din diverse sfere de interes.
XI.CS.1.4	Identifică trăsăturile specifice diferitelor tipuri de discurs.
XI.CS.1.5	Realizează lectura unor texte literare/nonliterare pe teme abstracte, ca activitate independentă.
XII.CS.1.1	Înțelege global mesajul oral sau scris, în texte literare și nonliterare abstracte.
XII.CS.1.2	Identifică informații esențiale dintr-un discurs oral sau scris extins, pe teme abstracte și complexe.
XII.CS.1.3	Sesizează deosebirea dintre ambiguitate și claritate într-un mesaj oral sau scris, în texte literare și nonliterare abstracte.
XII.CS.1.4	Analizează trăsăturile specifice diferitelor tipare textuale/tipuri de discurs.
XII.CS.1.5	Realizează lectura unor texte literare/nonliterare abstracte și complexe, ca activitate independentă.

CG2 – Produce mesaje orale și scrise adecvate contextelor de comunicare, pentru a exprima idei, atitudini și opinii personale.

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.2.1	Susține un monolog: descrierea experiențelor, oferirea de informații, argumentarea unui punct de vedere, pe o temă familiară.
IX.CS.2.2	Susține un discurs public, pe o temă familiară: anunțul și expunerea adresate unui auditoriu.

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.2.3	Produce diverse tipuri de texte scrise: scrierea creativă (relatarea unor experiențe) și redactarea de eseuri sau rapoarte pe teme familiare.
X.CS.2.1	Susține un monolog: descrierea experiențelor, oferirea de informații, argumentarea unui punct de vedere, pe teme diverse.
X.CS.2.2	Susține un discurs public, pe teme diverse: anunțul și expunerea adresate unui auditoriu.
X.CS.2.3	Produce diverse tipuri de texte scrise: scrierea creativă (relatarea unor experiențe) și redactarea de eseuri sau rapoarte pe teme diverse.
XI.CS.2.1	Susține un monolog: descrierea experiențelor, oferirea de informații, argumentarea unui punct de vedere pe subiecte abstracte și complexe, pornind de la texte nonliterare și literare.
XI.CS.2.2	Susține un discurs public, pe subiecte abstracte și complexe, din diverse sfere de interes: anunțul și expunerea adresate unui auditoriu.
XI.CS.2.3	Produce diverse tipuri de texte scrise: scrierea creativă (relatarea unor experiențe) și redactarea de eseuri sau rapoarte din diverse sfere de interes sau pornind de la texte literare și nonliterare.
XI.CS.2.4	Prezintă oral sau scris semnificațiile explicite și implicite ale textului nonliterar/literar, transpunând informațiile dintr-un tip de comunicare în altul.
XI.CS.2.5	Utilizează eficient și adecvat strategiile de producere a mesajelor orale și scrise.
XII.CS.2.1	Susține un monolog: descrierea experiențelor, oferirea de informații, argumentarea unui punct de vedere pe subiecte complexe, pornind de la texte literare și nonliterare abstracte.
XII.CS.2.2	Susține un discurs public, pornind de la texte nonliterare și literare abstracte: anunțul și expunerea adresate unui auditoriu.
XII.CS.2.3	Produce diverse tipuri de texte scrise: scrierea creativă (relatarea unor experiențe) și redactarea de eseuri sau rapoarte din diverse sfere de interes sau pornind de la textele literare și nonliterare abstracte.
XII.CS.2.4	Utilizează responsabil și creativ strategiile de producere a mesajelor orale și scrise.

CG3 – Interacționează eficient, oral și în scris, pentru a schimba informații, a susține puncte de vedere și a coopera în diverse contexte de comunicare.

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.3.1	Participă la interacțiuni orale, în situații cotidiene de viață sau pornind de la textele citite.
IX.CS.3.2	Participă la interacțiuni scrise, în situații cotidiene de viață sau pornind de la textele citite.
X.CS.3.1	Participă la interacțiuni orale, în varii situații de viață sau pornind de la textele citite.
X.CS.3.2	Participă la interacțiuni scrise, în diverse situații de viață sau pornind de la textele citite.

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS.3.1	Participă la interacțiuni orale, pe subiecte din diverse sfere de interes sau pornind de la texte literare și nonliterare pe teme abstracte.
XI.CS.3.2	Participă la interacțiuni scrise, în probleme complexe și abstracte sau pornind de la texte literare și nonliterare.
XI.CS.3.3	Utilizează eficient și adecvat strategiile de interacțiune orală și scrisă.
XII.CS.3.1	Participă la interacțiuni orale, pe subiecte abstracte și complexe, din diverse sfere de interes sau pornind de la texte literare și nonliterare.
XII.CS.3.2	Participă la interacțiuni scrise, în probleme complexe, abstracte, sau pornind de la texte literare și nonliterare pe teme abstracte.
XII.CS.3.3	Utilizează eficient și creativ strategiile de interacțiune orală și scrisă.

CG4 – Mediază concepte, texte și perspective culturale pentru a facilita înțelegerea reciprocă și dialogul în contexte plurilingve și pluriculturale.

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.4.1	Facilitează înțelegerea mesajului global și a unor informații cu caracter general, legate de situații concrete de viață sau desprinse din textele citite/audiate, prin realizarea unor prezentări orale/scrise.
IX.CS.4.2	Prezintă, în scris sau oral, informații esențiale, explicite sau implicite, identificate într-un text oral sau scris, transpunând informațiile dintr-un tip de comunicare în altul.
IX.CS.4.3	Formulează, în scris sau oral, un răspuns personal și/sau critic față de texte literare și nonliterare, în scopul comparării cu punctele de vedere ale colegilor și a revizuirii propriului răspuns.
IX.CS.4.4	Stabilește legături între experiența de lectură și experiența de viață, pentru clarificarea propriilor principii și valori.
IX.CS.4.5	Valorifică valențele cultural-identitare ale limbii în diverse contexte.
IX.CS.4.6	Facilitează comunicarea în contexte care actualizează puncte de vedere divergente, urmărindu-se asigurarea consensului.
IX.CS.4.7	Manifestă sensibilitate, toleranță și respect față de diversitatea culturală.
X.CS.4.1	Facilitează înțelegerea raportului dintre mesajul global și informațiile detaliate, legate de situații concrete de viață sau desprinse din texte literare/nonliterare, prin realizarea unor prezentări orale/scrise.
X.CS.4.2	Prezintă oral sau scris raportul dintre informațiile explicite și implicite identificate într-un text literar/nonliterar, transpunând informațiile dintr-un tip de comunicare în altul.
X.CS.4.3	Formulează argumentat asemănările și deosebirile dintre mesajele unor texte literare și nonliterare, în vederea comparării propriului punct de vedere cu cel al colegilor.
X.CS.4.4	Stabilește legături între experiența de lectură și experiența de viață, pentru compararea propriilor principii și valori cu principiile și valorile celui alt.
X.CS.4.5	Stimulează dialogul intercultural, prin exprimarea înțelegerii și a aprecierii față de sentimentele și opiniile celui alt.

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
X.CS.4.7	Manifestă sensibilitate, toleranță și respect față de alteritate, în scopul acceptării și al valorizării diversității culturale.
XI.CS.4.1	Facilitează adecvarea strategiilor de lectură la specificul textelor literare studiate, în vederea înțelegerii și a interpretării personalizate a discursului narativ, dramatic și liric.
XI.CS.4.2	Facilitează identificarea relațiilor dintre o operă studiată și contextul cultural în care a apărut aceasta, în scopul valorificării valențelor cultural-identitare ale literaturii române, prin referire la curente literare/culturale.
XI.CS.4.3	Facilitează comunicarea în contexte care actualizează diverse puncte de vedere în interpretarea textelor literare.
XI.CS.4.4	Identifică referințele socioculturale și sociolingvistice la care face trimitere un text literar/nonliterar, în scopul medierii neînțelegerilor și al eliminării ambiguităților.
XI.CS.4.5	Manifestă sensibilitate și respect față de alteritate, în scopul recunoașterii diversității culturale prin valorificarea textelor literare și nonliterare din cultura română, în raport cu cele din alte spații culturale.
XII.CS.4.1	Facilitează lectura critică în vederea evaluării modului în care sunt valorificate într-o operă literară structura, limbajul și diversele procedee retorice.
XII.CS.4.2	Facilitează interpretarea personalizată a relațiilor dintre o operă studiată și contextul cultural în care a apărut aceasta, în scopul valorificării valențelor cultural-identitare ale literaturii române, prin referire la curente literare/contexte culturale.
XII.CS.4.3	Facilitează comunicarea în compararea unor puncte divergente de interpretare a textelor literare.
XII.CS.4.4	Explică referințele socioculturale și sociolingvistice la care face trimitere un text literar/nonliterar, în scopul negocierii într-o manieră diplomatică a diverselor abordări, orientând discuția spre o concluzie unică.
XII.CS.4.5	Manifestă sensibilitate și respect față de alteritate, în scopul promovării diversității culturale prin valorificarea textelor literare și nonliterare din spații culturale diferite.

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate cumulativ pentru ciclul liceal (clasele a IX-a – a XII-a), în acord cu programa școlară în vigoare (Anexa nr. 174, OMEC 4.106/22.07.2026):

I. *Teme:*

- Stil de viață sănătos (sănătatea, alimentația, sportul etc.)
- Tehnologiile în viața noastră;
- Adolescenți printre cărți;
- Imaginea de sine în adolescență (natura umană, lumea sentimentelor, personalitatea);
- Orientarea în carieră;
- Mediul înconjurător (surse de energie, dezastre naturale);
- Experiențe fundamentale ale existenței;
- Subiect și alteritate;
- Tradiție și modernitate.

II. *Conținuturi*

Conținuturile prevăzute în programele școlare pentru clasele a IX-a și a X-a vor fi selectate din perspectiva evaluării competențelor specifice.

Conținuturile din programele școlare pentru clasele a XI-a și a XII-a prin care se vor evalua competențele specifice sunt:

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Literatură	Discurs narativ: fir narativ; plan narativ; personaj; particularități de construcție a personajului; mijloace de caracterizare a personajului; conflict; indici spațio-temporali; perspectiva narativă; narator. Discurs dramatic: didascalii; limbajul dramatic; act, scenă, replică; autorul/personajul ca enunțiator real/fictiv; particularități de construcție a personajului; mijloace de caracterizare a personajului; conflict. Discurs liric: tipul de lirism; autor/eu liric/ipostaze lirice, elemente de versificație, limbaj artistic (imagini artistice; procedee artistice), lirismul obiectiv și lirismul subiectiv. Titlu, incipit, simbol central, temă și motiv literar, viziune despre lume. Genuri literare și specii literare.
2. Contexte	2.1. Curente culturale/literare și orientări tematice. 2.2. Contexte istorice și socioculturale. 2.3. Dinamica fenomenului literar/cultural în diferite epoci.

III. Patrimoniul cultural școlar (autori canonici): Mihai Eminescu, Ion Luca Caragiale, Ioan Slavici, Ion Creangă, George Bacovia, Lucian Blaga, Tudor Arghezi, Liviu Rebreanu, Camil Petrescu, George Călinescu, Mihail Sadoveanu, Marin Preda, Marin Sorescu, Nichita Stănescu.

Anexa nr. 3

Programe de examen
pentru disciplina

Limba și literatura maternă
maghiară, germană, cehă, italiană, neogreacă, rromani, rusă,
sârbă, slovacă, ucraineană, polonă, bulgară, croată

Examenul național de bacalaureat - 2030
Învățământ liceal

– 2026 –

TABEL CENTRALIZATOR AL PROGRAMELOR DE EXAMEN

Nr. crt.	Cod programă de examen (BAC)	Proba	Raportare (TC / TC+CS / CS)	Filiera	Profilul	Specializarea/Domeniul/ Calificările profesionale
1.	LLMAT_MAGH_P1	A02	TC	Toate filierele	Toate profilurile	Toate specializările, domeniile și calificările profesionale pentru elevii care au urmat studiile liceale în limba maghiară
2.	LLMAT_MAGH_P2	D — probă scrisă	TC	Toate filierele	Toate profilurile	Toate specializările, domeniile și calificările profesionale pentru elevii care au urmat studiile liceale în limba maghiară
3.	LLMAT_MAGH_P1	A02	TC	Toate filierele	Toate profilurile	Toate specializările, domeniile și calificările profesionale pentru elevii care au studiat limba maternă a unei minorități naționale în unități de învățământ cu predare în altă limbă decât cea maternă
4.	LLMAT_MAGH_P2	D — probă scrisă	TC	Toate filierele	Toate profilurile	Toate specializările, domeniile și calificările profesionale pentru elevii care au studiat limba maternă a unei minorități naționale în unități de învățământ cu predare în altă limbă decât cea maternă
5.	LLMAT_GERM_P1	A02	TC	Toate	Toate	Toate specializările, domeniile și calificările profesionale pentru elevii care au urmat studiile liceale în limba germană maternă și pentru elevii care au studiat limba germană maternă în unități de învățământ cu predare în altă limbă decât germană maternă
6.	LLMAT_GERM_P2	D — probă scrisă	TC	Toate	Toate	Toate specializările, domeniile și calificările profesionale pentru elevii care au urmat studiile liceale în limba germană maternă și pentru elevii care au studiat limba germană maternă în unități de învățământ cu predare în altă limbă decât germană maternă
7.	LLM_LCH_P1	D — probă scrisă	TC	Toate filierele	Toate profilurile	Toate specializările, domeniile și calificările profesionale
8.	IT_MAT_P1	A02	TC+CS	Teoretică	Toate profilurile	Toate specializările
		D — probă scrisă	TC+CS	Teoretică	Toate profilurile	Toate specializările
9.	LLMAT_NEOGR_P1	A02,	TC+CS	Teoretică	Toate profilurile	Toate specializările

Nr. crt.	Cod programă de examen (BAC)	Proba	Raportare (TC / TC+CS / CS)	Filiera	Profilul	Specializarea/Domeniul/Calificările profesionale
		D — probă scrisă				
10.	LLMAT_RROMANI_P1	A02, D — probă scrisă	TC+CS	Teoretică	Toate profilurile	Toate specializările
11.	LLMAT_RUSĂ_P1	A02, D — probă scrisă	TC+CS	Teoretică	Toate profilurile	Toate specializările
12.	LLM_LSR_P1	A02	TC	Teoretică	Umanist	Specializarea filologie
					Real	Specializarea matematică-informatică
13.	LLM_LSR_P2	D — probă scrisă	TC	Teoretică	Umanist	Specializarea filologie
					Real	Specializarea matematică-informatică
14.	LLM_LSR_P3	D — probă scrisă	TC	Toate filierele	Toate profilurile	Toate specializările, domeniile și calificările profesionale
						<i>opțională, pentru elevii care au studiat limba și literatura sârbă maternă în unități de învățământ cu predare în altă limbă decât cea maternă</i>
15.	LLM_LSK_P1	A02	TC	Teoretică	Umanist	Specializarea filologie
					Real	Specializarea matematică-informatică
16.	LLM_LSK_P2	D — probă scrisă	TC	Teoretică	Umanist	Specializarea filologie
					Real	Specializarea matematică-informatică
17.	LLM_LSK_P3	D — probă scrisă	TC	Toate filierele	Toate profilurile	Toate specializările, domeniile și calificările profesionale
						<i>opțională, pentru elevii care au studiat limba și literatura slovacă maternă în unități de învățământ cu predare în altă limbă decât cea maternă</i>
18.	LLM_UA_P1	D — probă scrisă	TC	Toate filierele	Toate profilurile	Toate specializările, domeniile și calificările profesionale pentru elevii care au urmat studiile liceale în limba maternă ucraineană
19.	LLM_UA_P2	A02 — probă orală	TC	Toate filierele	Toate profilurile	Toate specializările, domeniile și calificările profesionale pentru elevii care au urmat studiile liceale în limba maternă ucraineană
20.	LLM_UA_P3	D — probă scrisă	TC	Toate filierele	Toate profilurile	Toate specializările, domeniile și calificările profesionale pentru elevii care au studiat limba maternă a unei minorități naționale în unități de învățământ cu predare în altă limbă decât cea maternă

Nr. crt.	Cod programă de examen (BAC)	Proba	Raportare (TC / TC+CS / CS)	Filiera	Profilul	Specializarea/Domeniul/Calificările profesionale
21.	LLMAT_POL_P1	A02, D — probă scrisă	TC+CS	Teoretică	Toate profilurile	Toate specializările
22.	LLMAT_BUL_P1	A02, D — probă scrisă	TC+CS	Teoretică	Toate profilurile	Toate specializările
23.	LLMAT_CRO_P1	A02, D — probă scrisă	TC+CS	Teoretică	Toate profilurile	Toate specializările

Anexa nr.3.1. Programa de examen pentru disciplina *LLMAT_MAGH_P1* (TC) pentru elevii care au urmat studiile liceale în limba maghiară

- Proba A02
- Toate filierele, profilurile, specializările, domeniile și calificările profesionale

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina *Limba și literatura maghiară (maternă)* fundamentează elaborarea variantelor de subiecte și a baremelor de evaluare și de notare pentru **proba A02** din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Prezenta programă precizează **competențele de evaluat, domeniile de conținut și conținuturile** vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen derivă din **programele școlare în vigoare pentru învățământul liceal**, aprobate prin **Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 3716/2026**. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul întregului ciclu liceal, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen la această disciplină este de a constata măsura în care candidatul înțelege diferite tipuri de texte, aplică strategii de interpretare a textelor și produce texte adecvate contextului în situații de complexitate corespunzătoare raportării (TC) și tipului de probă.

Prin susținerea probei de examen la disciplina *Limba și literatura maghiară (maternă)*, candidatul este pus în situația de a face dovada următoarelor **competențe generale (CG)**, dobândite pe parcursul învățământului liceal (clasele a IX-a – a XII-a):

CG1	Înțelege diferite tipuri de texte în contexte formale și informale, apreciind calitatea lor estetică
CG2	Aplică strategii de interpretare a textelor în contexte istorice și culturale
CG3	Compune texte adecvate contextului, ținând cont de diferențele regionale și sociale

Prin variantele de subiecte elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** care pot fi evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru ciclul liceal:

CG1 – Înțelege diferite tipuri de texte în contexte formale și informale, apreciind calitatea lor estetică

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS1.1	Înțelege diferența dintre lectura referențială și lectura literară în receptarea diferitelor tipuri de texte
IX.CS1.2	Înțelege conversațiile cotidiene, textele argumentative, textele documentare, textele multimedia și metatextele mai simple pentru a obține informații
IX.CS1.3	Denumeste concepte poetice, naratologice, noțiuni legate de teoria a genului și de istoria stilurilor literare în raport cu diferite tipuri de texte
IX.CS1.4.	Identifică calități valorice în texte literare și non-literare
X.CS1.1.	Aplică, în procesul de receptare, strategii și moduri de lectură adaptate tipului de text
X.CS1.2.	Selectează tehnica de argumentare adecvată pentru exprimarea propriului punct de vedere/opinii
X.CS1.3.	Înțelege sensul conceptelor poetice, naratologice, de teorie a genurilor și de istorie a stilurilor în diferite tipuri de texte
X.CS1.4.	Recunoaște diferite categorii de valori și relații valorice în textele literare
XI.CS1.1.	Distinge textele literare artistice de cele de consum în vederea identificării valorilor estetice ale acestora
XI.CS1.2.	Înțelege animații, spectacole de teatru, filme de artă, portrete, podcasturi și studii în scopul obținerii informațiilor și al formării sensibilității estetice

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS1.3.	Recunoaște particularitățile poetice, naratologice, teoretico-genologice și stilistice ale diferitelor tipuri de texte
XI.CS1.4.	Recunoaște relațiile dintre valorile reprezentate în text și valorile modului de reprezentare în opere literare
XII.CS1.1.	Aplică tehnicile de lectură reflexivă, evaluativă, interpretativă și critică în receptarea diferitelor tipuri de texte
XII.CS1.2.	Înțelege metatexte, prezentări și eseuri mai complexe, în vederea acceptării interpretărilor din perspective multiple
XII.CS1.3.	Compară texte pe baza particularităților lor poetice, naratologice, de teorie a genurilor și de istorie a stilurilor
XII.CS1.4.	Recunoaște relațiile etice în procesul înțelegerii textelor literare pentru dezvoltarea sensibilității sociale
XII.CS1.5.	Recunoaște rolul politeții lingvistice și al agresivității verbale în diferite situații de comunicare

CG2 – Aplică strategii de interpretare a textelor în contexte istorice și culturale

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS2.1	Aplică strategii de interpretare a textului în opere nonliterare, epice și lirice
IX.CS2.2	Interpretează date lingvistice pe baza unor criterii specifice
IX.CS2.3	Rezumă propria experiență de lectură într-un răspuns scurt, utilizând corect noțiunile acumulate
IX.CS2.4.	Recunoaște caracteristicile textelor din diferite epoci literare în vederea dezvoltării perspectivei istorice
IX.CS2.5.	Interpretează motivele schimbărilor lingvistice în vederea dezvoltării perspectivei istorice
X.CS2.1.	Aplică strategii de interpretare a textului în opere nonliterare, epice, lirice și dramatice
X.CS2.2.	Examinează statistici, grafice, conținuturi digitale, eseuri și texte științifice în scopul obținerii de informații
X.CS2.3.	Interpretează creații literare integrând experiențe de lectură, pe baza unor criterii date
X.CS2.4.	Recunoaște conexiunile culturale ale narațiunilor cu tematică istorică în texte aparținând unor epoci diferite
XI.CS2.1.	Elaborează strategii individuale pentru interpretarea textelor literare și nonliterare
XI.CS2.2.	Recunoaște relațiile dintre utilizarea limbii și stratificarea socială în texte aparținând diferitelor registre lingvistice
XI.CS2.3.	Compară texte pe baza motivelor-cheie, temelor, valorilor și criteriilor naratologice comune, integrând propriile experiențe de lectură
XI.CS2.4.	Recunoaște legăturile dintre diferite perioade din istoria gândirii textelor aparținând unor epoci diferite
XII.CS2.1.	Aplică strategii individuale pentru interpretarea textelor literare și nonliterare în context cultural
XII.CS2.2.	Analizează relațiile dintre utilizarea limbii și stratificarea socială în diferite tipuri de texte
XII.CS2.3.	Interpretează în mod autonom opere literare pentru a exprima trăirea experienței estetice

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XII.CS2.4.	Face distincție între perioadele literare și stilurile din operele artistice aparținând diferitelor epoci

CG3 – Produce oral și în scris diferite tipuri de texte exprimându-se cu sensibilitate și rafinament

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS3.1	Compune texte adecvate contextului, ținând cont de diferențele regionale și sociale
IX.CS3.2	Participă la interacțiuni verbale și produce monologuri în diverse situații de comunicare
IX.CS3.3	Produce tipuri de texte funcționale (scrisoare privată/oficială, invitație, completare de formulare) adaptate unei anumite situații de comunicare
IX.CS3.4.	Produce texte argumentative mai simple în situații de comunicare cotidiană
IX.CS3.5.	Produce texte jurnalistice, digitale/multimedia (de ex. mesaje text, SMS-uri, mesaje vocale, comentarii, e-mailuri, reclame, crearea de evenimente, texte pentru rețelele de socializare) în diverse situații de comunicare
IX.CS3.6.	Creează texte narative, descriptive, bazate pe experiențe reale sau fictive
X.CS3.1.	Elaborează tipuri de texte orale, ținând cont de direcția și contextele comunicării
X.CS3.2.	Organizează date în modele grafice pentru a compara diferite valori, concepte și particularități
X.CS3.3.	Elaborează tipuri de texte funcționale (cerere) adaptate la situația de comunicare
X.CS3.4.	Elaborează diferite tipuri de texte narative și argumentative pe baza unor criterii
X.CS3.5.	Elaborează texte publicistice și conținuturi digitale/multimedia (de ex. prezentare, blog, mesaj video, reportaj) în diferite situații de comunicare
X.CS3.6.	Transformă texte narative și descriptive în funcție de criteriile date
XI.CS3.1.	Creează tipuri de texte scrise ținând cont de caracteristicile textuale
XI.CS3.2.	Creează texte ocazionale adecvate situației de viață în diferite contexte de comunicare
XI.CS3.3.	Redactează tipuri de texte funcționale (chitanță, proces-verbal) adaptate situației de comunicare
XI.CS3.4	Elaborează un eseu pe baza unor criterii prestabilite
XI.CS3.5.	Creează produse multimedia complexe (de ex. afiș, logo, emblemă, identitate vizuală, ilustrație), recunoscând relația dintre text și produsul vizual
XII.CS3.1.	Produce texte adecvate comunicării folosind formele de politețe lingvistică
XII.CS3.2.	Susține o scurtă prezentare academică pe baza criteriilor date
XII.CS3.3.	Elaborează tipuri de texte funcționale (Curriculum vitae / CV de tip Europass) adaptate situației de comunicare specificate
XII.CS3.4.	Elaborează o interpretare proprie a unei opere pentru a-și exprima poziția critică
XII.CS3.5.	Realizează interviuri și reportaje în diverse situații de comunicare

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Autori recomandați	Ady Endre, Arany János, Babits Mihály, Balassi Bálint, Berzsenyi Dániel, Csokonai Vitéz Mihály, Heltai Gáspár, Janus Pannonius, Jókai Mór, József Attila, Juhász Gyula, Kármán József, Katona József, Kosztolányi Dezső, Kölcsey Ferenc, Krúdy Gyula, Madách Imre, Mikes Kelemen, Mikszáth Kálmán, Móricz Zsigmond, Németh László,

Domenii de conținut	Conținuturi
	Pilinszky János, Petőfi Sándor, Radnóti Miklós, Tóth Árpád, Vörösmarty Mihály, Zrínyi Miklós
2. Noțiuni	2.1. lectura referențială vs. lectura literară 2.2. informații referitoare la text: temă, tip de text, specie textuală, cuvânt-cheie, paragraf, propoziție-teză, titlu, elemente tipografice, construcția textului, elemente grafice 2.3. tipuri de texte: • monolog, dialog, texte documentare, metatexte, texte argumentative (argument, contraargument, punct de vedere, teză), scrisoare cu caracter personal, scrisoare oficială, invitație, texte multimedia, sms, mesaj, mesaj vocal, comentariu, e-mail, anunț, creare de eveniment, texte de pe rețelele de socializare • text argumentativ, tipuri de argumente (argument causal, argument prin comparație, argument prin opoziție, argument pe baza raportului general-particular, argument al probabilității, argument bazat pe dovezi – date, fapte –, argument slab, mediu, puternic); instrumentele logicii argumentative (definiție, inducție, deducție, silogism); erori de argumentare (argumentum ad hominem, cerc vicios, prezentarea simultaneității/sucesiunii ca relație causală, argumentum ad misericordiam, argumentum ad populum, apelul la autoritate); tehnici de captare a atenției; distorsionare, manipulare, populism, demagogie; prezentare, răspuns oral de trei minute, cerere, solicitare, reportaj, prezentare, blog, mesaj video, texte publicistice și multimedia • tipuri de texte după direcția comunicării (monologice, dialogice); tipuri de texte în funcție de contextul comunicării (conversaționale, oficiale, publice, științifice); particularitățile limbajului vorbit (spontaneitate, ezitare, greșeli de vorbire, accent, intonație, ritm al vorbirii, redundanță, omisiuni) • animație, spectacol de teatru, film de artă, portret, podcast, studiu; texte ocazionale (mesaj de salut, discurs festiv, discurs de rămas-bun, mulțumire, exprimarea condoleanțelor); texte funcționale (chitanță, proces-verbal, evaluare); texte multimedia (afiș, logo, reclamă, emblemă) • asemănări și diferențe între texte scrise și orale; tipuri de texte scrise și orale; coerența textului; texte spontane și planificate; micro- și macrostructura textului, principii de organizare textual • metatexte complexe, recenzii de film și teatru, prezentări, eseuri, opinii, interpretări literare, reclame, discursuri electorale, texte utilizate în comunicarea instituțională, Curriculum vitae / CV Europass, prezentare scurtă, interviu, reportaj 2.4. caracteristicile textului literar: • ficționalitate, construcție lingvistică, caracter istoric, sens conotativ • rolul codurilor și formelor literare în organizarea textului • autor, cronologie, cultură, viziune asupra lumii, istoricitate, epocă literară, stil, stilul caracteristic al unei epoci, curent literar, sinteză stilistică • criterii de interpretare în procesul lecturii • valori și raporturi valorice (în operele literare) • calități estetice (frumos, urât, tragic, comic, sublim, josnic, idilic, elegiac) • tonalități (obiectiv, subiectiv, odic, patetic, tragic, elegiac, umoristic) 2.5. literatură de consum (sci-fi, fantasy, polițistă, horror-thriller), beletristică 2.6. epoci și curente stilistice: Antichitate, Evul Mediu, Renaștere, umanism, Reforma protestantă, baroc, rococo, Iluminism, clasicism, sentimentalism, Romantism, stil folcloric, Realism, Naturalism, modernism clasic, simbolism, impresionism, art nouveau, avangardă (expresionism, suprarealism), neoclasicism, modernism târziu (lirică obiectivă), imaginea realistă, naturalistă, modernă a omului, modernism târziu, postmodernism, realism magic 2.7. lectura operelor epice:

Domenii de conținut	Conținuturi
	• epica, povestea, narațiunea, naratorul, perspectiva narativă, vocea narativă, personajul, structura personajelor, tehnici de caracterizare, narațiune și învățătură, caracter parabolic, narator la persoana I, la persoana a III-a, narator omniscient, narator obiectiv; timpul epic; timpul povestirii și timpul povestit; procedee de construire a eroului; narațiune cu tematică istorică; fundal și prim-plan istoric; ficțiune și realitate, modelarea narațiunii în opere realiste și moderniste clasice (modelare metonimică, metaforică; forme ale continuității: cauzalitate, continuitate temporală; forme ale discontinuității: elipsă, omisiune, schimbare de perspectivă); structură temporală (timpul povestirii; timpul povestit: timp liniar-cronologic, anticipare-retrospecție; timp ciclic, timp mitic; timp obiectiv, timp subiectiv; durată, simultaneitate, memorie; timp exterior, timp interior); voci narative și ale personajelor (narator omniscient, narator limitat, narator-martor; discurs indirect, discurs indirect liber, monolog); jocul formelor narative – modalitate narativă, moduri de discurs, joc lingvistic; areferențialitate, verosimilitate lingvistică; fragmentaritate, intertextualitate, rescriere • genuri epice: povestire biblică, parabolă, fabulă cu morală, învățătură, predică, legendă, cronică, legendă istorică, gestă, epopee (propoziție tematică, invocatie, in medias res, comparații epice, enumerare, intervenție divină, epitete constante, anticipare narativă), scrisoare literară, nuvelă, roman istoric; narațiuni cu tematică istorică și conexiunile lor culturale; povestire; poem narativ; roman romantic (tipuri de roman: roman anecdotic, roman cu teză, roman social, nuvelă-roman); baladă (baladă populară, baladă cultă, baladă cultă cu tematică istorică, baladă psihologică); nuvelă (nuvelă romantică, nuvelă realistă); narațiune la persoana I (scrisoare, jurnal, roman epistolar, roman sentimental la persoana I), variante ale romanului modern clasic, realist și naturalist; nuvela (realistă, naturalistă; anecdotică, lirică, dramatică, psihologică); ciclul de nuvele; parodie; genuri: nuvelă-minut, roman al formării, roman parabolic 2.8. lectura operelor lirice: • lirism, eul liric, situația poetică, situația de enunțare, stil de vorbire • poezie revoluționară, eul liric romantic (geniu creator, vizionar, profet, alter ego) • genuri lirice: cântece (cântece de ostași, cântece de curuți), epigramă, imn, odă, psalm, lirica trubadurilor, cântece de dragoste cu imagini florale, odă elegiacă, elegie rapsodie, ars poetica, imn, odă, doină, lirică de rol • pictura, sententia • versificație accentuată și metrică (picioare metrice, hexamtru, pentamtru, distih), versificație simultană, strofă (strofa Balassi), rimă, tipuri de rimă • principiul imitației: istoricitatea imitației (în opere umaniste, baroce, rococo, clasice); model antic; imitație și prozodie (versificație clasică în măsură); imitație și genuri (odă, elegie, epigramă, epistolă, poem descriptiv); confruntarea temporală și valorică • eul liric în modernismul clasic: cultul individualității/creșterea eului, multiplicarea eului, alter ego liric; retragerea sinelui; în modernismul târziu: multiplicarea sinelui; autocomprehensiune, auto-interpretare; situația lirică, situația discursivă; personal, impersonal; auto-adresare; monodie, polifonie; direct, indirect; viziune lăuntrică, imagine exterioară; decadentă, lirica stărilor afective, viziune cosmică, filosofică, alegorică, poezie cu caracter vizionar, simbolic, obiectiv; ars poetica, poezie peisagistică cu caracter vizionar, poezie de sinteză existențială, poezie reflexivă • memoria formelor/textelor; impersonalizarea eului liric, crearea măștii, polifonie; citare, reluare ludică, aluzie 2.9. lectura operelor dramatice: dramă; caracterul dramatic; situație dramatică; acțiune dramatică; eroul dramatic; conflict; tipuri de vorbire; genuri dramatice (tragedie,

Domenii de conținut	Conținuturi
	comedie); tipuri dramatice (dramă conflictuală, dramă centrată, dramă pe două niveluri); tipuri dramatice și contextul lor cultural: drama în cult (drama antică); drama pe scenă (drama clasicistă, drama romantică); acțiune și dicțiune; catharsis; poem dramatic/poem al umanității; acțiunea, personajul/eroul, conflictul, reinterpretarea discursului; idei în dramă; liberalism, pozitivism, determinism; tragicomedie; dramă filozofică; parabolă istorică 2.10. categorii de valori, raporturi valorice 2.11. motiv, topos, arhetip, clișeu, kitsch, confuzie de imagini 2.12. monumente ale limbii maghiare: • fragmente de texte, texte integrale, glose 2.13. fonduri de date, baze de date, tipuri de dicționare: • dicționare monolingve/explicative, multilingve, etimologice, de sinonime, dicționare de specialitate, dicționar ortografic, dicționare istorice ale limbii • articol de dicționar; funcția diferitelor tipuri de dicționare • asemănări și diferențe între fonduri de date, baze de date, dicționare tipărite și online 2.14. schimbare lingvistică: • diversitatea lingvistică în timp • cauzele schimbărilor lingvistice: • cauze interne – sistemul limbii • cauze externe – schimbările sociale, culturale, influența evenimentelor istorice, contactul cu alte comunități lingvistice 2.15. variante teritoriale și sociale: variantă lingvistică, dialect, limbaj comun, standard, limbaje de hobby, variante lingvistice specifice vârstei, limbaje de specialitate 2.16. analiză de date, organizator grafic (diagramă, schemă de proces, grafic), reprezentare statistică, hartă lingvistică 2.17. atitudine lingvistică, superstiții lingvistice, activitate verbală, registru lingvistic, normă lingvistică, contacte interne, probleme de cultivare a limbii, limbaj adecvat 2.18. politețe lingvistică (salut, adresare informală/formală, formularea unor întrebări, răspunsuri), agresivitate verbală (vulgaritate, violență lingvistică), principiile cooperării (maximele lui Grice); configurarea pragmatică a textelor 2.19. reguli ale comportamentului lingvistic, limbaj și putere, influențare lingvistică; strategii de persuasiune și manipulare în limbaj; tabu lingvistic, limbaj PC, eufemism
3. Atelier de interpretare textuală	• Formare intelectuală și educație (valori, teme, motive reprezentate: păcat original, cădere în păcat, pedeapsă, Eden, motivul arborelui, limbaj arhaic, strategii de învățare, inițiere, model de urmat, integrare, respectarea normelor, maturizare, implicare personală, tipare de comportament uman, transmiterea valorilor, responsabilitate, conformare, vocație, cunoaștere, principii educaționale, idealuri educaționale, roluri ale profesorului, conflicte școlare, drepturile copilului, protecția copilului) • Dimensiuni sacre și profane ale iubirii (valori, teme, motive reprezentate: iubire sacră, iubire cavalerescă, poezia trubadurilor, iubire renesantistă, curtare rococo, extaz, transfigurare, iubire platonice, transcendență, profan, cântece de dragoste cu imagini florale, cântece populare de situație, sacru, sfințenie, miracol, catalog de virtuți, literatură monastică, oferirea unui model, caracter educativ, exemplu moral, sacrificiu de sine, jertfă, asceză, slujire, căutarea fericirii, pasiune, dorință, împlinire, trecerea timpului, iubirea ca ideal, antropomorfizare, efemeritatea existenței umane) • Experiența apartenenței și a străinătății (valori, teme, motive reprezentate: familiaritate, drum, exil, (e)migrație, dor de casă, atașament personal și cultural, nostalgie, întâlnirea culturilor, dificultăți de integrare, neînțelegere, excludere, înstrăinare, singurătate) • Devotament și eroism. <i>Ecouri istorice ale invaziei tătară, ale stăpânirii turcești și ale războaielor curuți-lobonți</i> (valori, teme, motive reprezentate: identitate națională, sistem de valori creștine, viață de ostaș, loialitate, eroism, ostași de la cetățile de

Domenii de conținut	Conținuturi
	graniță, sacrificiu de sine, imitatio Christi, athleta Christi, viziune duală asupra lumii, curuți, lobonți, exil, pribegie) • Ipostaze ale rolului masculin (valori, teme, motive reprezentate: perspectivă externă–internă, tip de erou, arhetipuri ale figurilor masculine, caracterizare, concepția despre rol, idealul masculin al epocii, roluri masculine cotidiene, diversitatea rolurilor (capul familiei, tată, absența tatălui, bunic, soț, rudă, cuceritor, intelectual, explorator, luptător, deținător al puterii, rebel, altruist etc.), erou, asumarea responsabilității, asumarea rolului, intelectual epuizat, poveste a suferinței, simbolistica numelor, lipsă de scop, autodestructivitate, comportament ofensiv/defensiv) • Iubire și confruntare (valori, teme, motive reprezentate: pasiune, dorință romantică, separare, luptă, loialitate, sacrificiu, iubire, suferință, dorință, obstacole, conflict, emoții, iubire neîmplinită, iubire interzisă, iubit suferind, voce personală, autointerpretare, autodistrugere, agonie, indecizie, dor, pierderea valorii, păstrarea valorii, rațiune, luptă, reguli scrise și nescrise, viață dublă, atașament emoțional, obstacole sociale, constrângeri morale, idealism romantic, îndrăgostire, loialitate, angajament, iubire idealizată, așteptări sociale, datorie, căsătorie forțată, fragilitatea iubirii, moarte, dorința de libertate) • Vină și ispășire (valori, teme, motive reprezentate: vină și ispășire, pedeapsă, abatere, păcat originar, ignoranță, cădere în păcat, înclinație spre rău, crimă, complice, victimă, joc de rol, conștiință, remușcare, frământare, norme, moralitate, stigmatizare, judecată) • Iubire de patrie și dorință de libertate. <i>Memoria epocii reformelor, a revoluției și luptei pentru libertate din 1848</i> (valori, teme, motive reprezentate: reformă, progres, iubire de patrie, solidaritate, datorie morală, entuziasm revoluționar, identitate națională, dorință de libertate, acțiune revoluționară, patriotism, asumarea sacrificiului, curaj, perseverență, eroi naționali) • Ipostaze ale personajului feminin (valori, teme, motive reprezentate: tipuri de eroine, arhetipuri feminine, idealurile feminine ale epocilor, emancipare feminină, diversitatea rolurilor (femeie, mamă, soție, soră), absența mamei, orfanitate, vulnerabilitate, opresiune, subordonare, lipsă de destin, prejudecată, perseverență, loialitate, sacrificiu de sine, auto-realizare, creare de valori, păcat, ispășire) • Șansele de integrare și afirmare socială ale individului (valori, teme, motive reprezentate: ascensiune, cădere, vulnerabilitate, raporturi de putere, dorință de putere, corupție, periferie, centru, afirmare socială, injustiție socială, sărăcie, mizerie, căutarea drumului propriu, ambiție, personalitate denaturată, comunitate și individ, conflictul dintre moralitate și afirmare, onestitate, succes, confruntarea cu puterea, omul de rând, demnitate umană, înapoiere, șanse de viață) • Convergența valorilor în literatură (valori, teme, motive reprezentate: valori vitale, valori afective, valori spirituale, valori morale, valori legate de bunurile materiale, valori legate de viața comunitară/socială, valori estetice, sistem de valori, conflict de valori, ierarhie a valorilor) • Război și umanism. <i>Memoria războaielor mondiale</i> (valori, teme, motive reprezentate: război, distrugere, viață, moarte, pace, împăcare, reconstrucție, confruntarea cu ororile războiului, Holocaust, dorință de pace, pacifism, încheiere a păcii, eroism, sacrificiu, tragic, distrugere fatală, realitatea războiului, suferință, ordine, haos, traumă, memorie personală și colectivă) • Variante ale implicării comunitare de la începuturi până la contemporaneitate (valori, teme, motive reprezentate: rolul profetic al poetului, liră subiectivă, poet fictiv, poetul ca reprezentant al comunității, conștiință poetică, sentiment al misiunii, caracter confesiv, ton patetic, asumare a responsabilității, retoricitate, confruntare a valorilor, autoreflexivitate)

Domenii de conținut	Conținuturi
	• Conflictul dintre individ și putere (valori, teme, motive reprezentate: conflict, opoziția dintre individ și putere, libertate, opresiune, morală, constrângere, antiteză, tragic, grotesc, ironie, erou rebel, vulnerabilitatea individului, viața în comunități/localități mici, modurile povestirii, problematici ale epicului, procedee de construire a eroului, gestionarea timpului narativ, procedee narative, relația dintre ficțiune și realitate, metaforicitate, metonimicitate, demnitatea umană, memorie, procesarea traumei, responsabilitate colectivă și individuală, neputința omului simplu, absurditatea puterii, tiranie, rezistență, adaptare, alegeri morale, disciplină, constrângere comunitară, colaps moral, presiunea puterii, iraționalitate, poziționarea individului, absurd, compromis, demnitate)

3.1. melléklet. A *LLMAT_MAGH_PI* (TC) tantárgy vizsgaprogramja a magyar tagozaton tanuló diákok számára

- *A02 vizsga*
- *Minden képzési forma, profil, szakirány, szakterület és szakmai képesítés*

PREAMBULUM

A *magyar nyelv és irodalom (anyanyelv)* tantárgy vizsgaprogramja szolgál alapul a 2030. évi országos érettségi vizsga A02 vizsgájára készülő tételek és javítókulcsok kidolgozásához. A vizsgaprogram meghatározza az értékelendő kompetenciákat, a tartalmi területeket és azokat a tartalmakat, amelyeket az értékelés célzó.

A vizsgaprogram a középiskolai oktatás hatályos tantervére épül, amelyet az oktatási és kutatási miniszter 3716/2026. számú rendelete hagyott jóvá. Az értékelés azokra a specifikus kompetenciákra irányul, amelyek hozzájárulnak az általános kompetenciák kialakításához/fejlesztéséhez a teljes középiskolai ciklus során, összhangban a végzős tanuló képzési profiljával.

A *magyar nyelv és irodalom (anyanyelv)* vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó milyen mértékben érti a különböző szövegtípusokat, alkalmazza a szövegértelmezési stratégiákat, valamint képes-e a kontextusnak megfelelő szövegeket létrehozni olyan helyzetekben, amelyek összetettsége megfelel a besorolásnak (KT) és a vizsga típusának.

A *magyar nyelv és irodalom (anyanyelv)* vizsga teljesítésével a vizsgázó olyan általános kompetenciák (ÁK) meglétét igazolja, amelyeket a középiskolai oktatás során (IX–XII. évfolyam) sajátított el:

ÁK 1.	Megért különböző típusú szövegeket formális és informális kontextusban azok esztétikai minőségének megítélésével
ÁK 2.	Szövegértelmezési stratégiákat alkalmaz történeti, kulturális összefüggésben
ÁK 3.	Különböző típusú szövegeket alkot szóban és írásban a nyelvi megformálásra való érzékenységgel és igényességgel

Az országos érettségi vizsgára készített tételváltozatok a jelen vizsgaprogramban meghatározott kompetenciák és tartalmak értékelésére szolgálnak, a javítókulcsok pedig minden helyes megoldási mód esetén előírják a megfelelő pontszámok megadását.

ÉRTÉKELENDŐ KOMPETENCIÁK

Az egyes általános kompetenciákhoz azok a specifikus kompetenciák (SK) kapcsolódnak, amelyek az érettségi vizsgán értékelhetők; ezeket a hatályos középiskolai tantervek specifikus kompetenciái, amelyek a teljes középiskolai ciklusra vonatkozóan összesítve jelennek meg.

ÁK1 – Megért különböző típusú szövegeket formális és informális kontextusban azok esztétikai minőségének megítélésével

A SK kódja	Értékelendő specifikus kompetenciák
IX.SK1.1	Megérti a referenciális olvasás és az irodalomként olvasás közötti különbséget a különböző típusú szövegek befogadásában
IX.SK1.2	Megért köznap beszégetéseket, érvelő szövegeket, dokumentumszövegeket, multimédiás szövegeket, egyszerűbb metaszövegeket információszerezés céljából
IX.SK1.3	Megnevez poétikai, narratológiai, műfajelméleti és stílustörténeti fogalmakat különböző típusú szövegekre vonatkozóan
IX.SK1.4.	Azonosít különböző értékminőségeket irodalmi és nem irodalmi szövegekben
X.SK1.1.	Olvasási stratégiákat, olvasási módokat alkalmaz a különböző típusú szövegek befogadásában
X.SK1.2.	Kiválasztja az alkalmas érvelési technikát személyes álláspontja/véleménye kifejezése céljából
X.SK1.3.	Megérti a poétikai, narratológiai, műfajelméleti és stílustörténeti fogalmak jelentését különböző típusú szövegekben
X.SK1.4.	Felismer különböző értékosztályokat és értékviszonyokat irodalmi szövegekben
XI.SK1.1.	Megkülönbözteti a szépirodalmi és populáris irodalmi szövegeket esztétikai értékeik azonosítása érdekében

A SK kódja	Értékelendő specifikus kompetenciák
XI.SK1.2.	Megért animációkat, színházi előadásokat, művészfilmeket, portrékat, podcasteket, tanulmányokat információszerzés és esztétikai értéklátás céljából
XI.SK1.3.	Felismeri különböző típusú szövegek poétikai, narratológiai, műfajelméleti és stílustörténeti sajátosságait
XI.SK1.4.	Felismeri a megjelenített értékek és a megjelenítés értékei közötti összefüggéseket irodalmi szövegekben
XII.SK1.1.	Alkalmazza a tudatos, értékelő, értelmező és kritikus olvasás technikáit a különböző típusú szövegek befogadásában
XII.SK1.2.	Megért komplexebb metaszoövegeket, előadásokat, értekezéseket a több nézőpontú értelmezés elfogadása céljából
XII.SK1.3.	Összehasonlít szövegeket a poétikai, narratológiai, műfajelméleti és stílustörténeti sajátosságaik alapján
XII.SK1.4.	Felismeri az irodalomértés tapasztalatában az etikai viszonyokat a szociális érzékenység kialakítása érdekében
XII.SK1.5.	Felismeri a nyelvi udvariasság és agresszió szerepét különböző közlési helyzetekben

ÁK2 – Szövegértelmezési stratégiákat alkalmaz történeti, kulturális összefüggésben

A SK kódja	Értékelendő specifikus kompetenciák
IX.SK2.1	Szövegértelmezési stratégiákat alkalmaz nem irodalmi, epikus és lírai művekben
IX.SK2.2	Nyelvi adatokat értelmez megadott szempontok szerint
IX.SK2.3	Rövid válasz formájában fogalmazza meg olvasói élményét az irodalmi műről a tanult fogalmak helyes használatával
IX.SK2.4.	Felismeri a különböző korokhoz tartozó szövegek sajátosságait a történeti érzék kialakulása céljából
IX.SK2.5.	Értelmezi a nyelvi változások okait a történeti érzék kialakulása érdekében
X.SK2.1.	Szövegértelmezési stratégiákat működtet nem irodalmi, epikus, lírai és drámai művekben
X.SK2.2.	Statisztikákat, grafikonokat, digitális tartalmakat, értekezéseket, ismeretterjesztő szövegeket vizsgál információszerzés céljából
X.SK2.3.	Irodalmi alkotásokat értelmez olvasmányélmények beépítésével, megadott szempontok alapján
X.SK2.4.	Felismeri a történeti tárgyú elbeszélések kulturális összefüggéseit különböző korokhoz tartozó szövegekben
XI.SK2.1.	Létrehoz egyéni stratégiákat irodalmi és nem irodalmi szövegek értelmezésére
XI.SK2.2.	Felismeri a nyelvhasználat és társadalmi rétegzettség összefüggéseit különböző nyelvi regiszterekhez tartozó szövegekben
XI.SK2.3.	Szövegeket hasonlít össze közös kulcsmotívumok, témák, értékek, narratológiai szempontok alapján olvasmányélmények beépítésével
XI.SK2.4.	Felismeri az esztétik történeti összefüggéseket különböző korokhoz tartozó szövegekben
XII.SK2.1.	Egyéni stratégiákat működtet irodalmi és nem irodalmi szövegek értelmezésére kulturális összefüggésben
XII.SK2.2.	Elemzi a nyelvhasználat és társadalmi rétegzettség összefüggéseit különböző típusú szövegekben
XII.SK2.3.	Önállóan értelmez irodalmi alkotásokat az esztétikai élmény megtapasztalásának kifejezésére

A SK kódja	Értékelendő specifikus kompetenciák
XII.SK2.4.	Megkülönbözteti az irodalomtörténeti korszakokat és stílusokat különböző korokhoz tartozó művészi alkotásokban

ÁK3 – Különböző típusú szövegeket alkot szóban és írásban a nyelvi megformálásra való érzékenységgel és igényességgel

A SK kódja	Értékelendő specifikus kompetenciák
IX.SK3.1	Beszédhelyzetnek megfelelő szövegeket alkot a területi és társadalmi változatok figyelembevételével
IX.SK3.2	Párbeszédet, monológot alkot különböző kommunikációs helyzetekben
IX.SK3.3	Funkcionális szövegtípusokat (magánlevél/hivatalos levél, meghívó, úrlap) alkot megadott beszédhelyzethez igazodva
IX.SK3.4.	Egyszerűbb érvelő szövegeket alkot köznapi beszédhelyzetekben
IX.SK3.5.	Publicisztikai, digitális/multimédiás szövegeket (pl. sms, üzenet, hangüzenet, komment, e-mail, hirdetés, esemény létrehozása, közösségi médiafelületek szövegei) alkot különböző beszédhelyzetekben
IX.SK3.6.	Elbeszélő, leíró szövegeket alkot megélt vagy fiktív élményei alapján
X.SK3.1.	Beszélt szövegtípusokat alkot a kommunikáció irányultsága és színterei figyelembevételével
X.SK3.2.	Adatokat helyez el grafikai modellekben különböző értékek, fogalmak, sajátosságok összehasonlítása érdekében
X.SK3.3.	Funkcionális szövegtípusokat (kérvény) alkot megadott beszédhelyzethez igazodva
X.SK3.4.	Különböző típusú elbeszélő, érvelő szövegeket alkot megadott szempontok alapján
X.SK3.5.	Publicisztikai, digitális/multimédiás szövegeket (pl. prezentáció, blog, videóüzenet, tudósítás) alkot különböző beszédhelyzetekben
X.SK3.6.	Elbeszélő, leíró szövegeket transzformál megadott szempontoknak megfelelően
XI.SK3.1.	Írott szövegtípusokat alkot a szövegtani jellemzők figyelembevételével
XI.SK3.2.	Alkalmi szövegeket alkot különböző beszédhelyzetekhez igazodva
XI.SK3.3.	Funkcionális szövegtípusokat (elismervény, jegyzőkönyv) alkot megadott beszédhelyzethez igazodva
XI.SK3.4	Értekezést alkot megadott szempontok alapján
XI.SK3.5.	Komplex multimédiás termékeket (pl. plakát, logó, embléma, arcuat, illusztráció) alkot felismerve az összefüggést a szöveg és a vizuális világ között
XII.SK3.1.	Gyakorolja a nyelvi illem/udvariasság kommunikációs helyzeteit
XII.SK3.2.	Tudományos kiselőadást tart megadott szempontok alapján
XII.SK3.3.	Funkcionális szövegtípusokat (Curriculum vitae/Europass típusú önéletrajzok) alkot megadott beszédhelyzethez igazodva
XII.SK3.4.	Önálló műértelmezést alkot kritikai viszonyulásának kifejezésére
XII.SK3.5.	Interjú, riportot készít különböző beszédhelyzetekben

TARTALMI EGYSÉGEK ÉS TARTALMAK

Az értékelt tartalmak tartalmi egységek szerint vannak rendszerezve, és a hatályos középiskolai tantervekkel összhangban, a teljes középiskolai ciklusra vonatkozóan összesítve jelennek meg:

Tartalmi egységek	Tartalmak
1. Ajánlott szerzők	Ady Endre, Arany János, Babits Mihály, Balassi Bálint, Berzsenyi Dániel, Csokonai Vitéz Mihály, Heltai Gáspár, Janus Pannonius, Jókai Mór, József Attila,

Tartalmi egységek	Tartalmak
	Juhász Gyula, Kármán József, Katona József, Kosztolányi Dezső, Kölcsey Ferenc, Krúdy Gyula, Madách Imre, Mikes Kelemen, Mikszáth Kálmán, Móricz Zsigmond, Németh László, Pilinszky János, Petőfi Sándor, Radnóti Miklós, Tóth Árpád, Vörösmarty Mihály, Zrínyi Miklós
2. Fogalmak	2.1. referenciális olvasás és irodalomként olvasás 2.2. a szövegre vonatkozó információk: téma, szövegtípus, szövegműfaj, kulcsszó, bekezdés, tételmondat, cím, tipográfiai elemek, szövegkonstrukció, grafikai elemek 2.3. szövegtípusok: • monológ, párbeszéd, dokumentumszövegek, metaszövegek, érvelő szövegek (érv, cáfolat, álláspont, tételmondat), magánlevél, hivatalos levél, meghívó; multimédiás szövegek, sms, üzenet, hangüzenet, komment, e-mail, hirdetés, esemény létrehozása, közösségi médiafelületek szövegei • érvelő szöveg, érvtípusok (ok-okozati összefüggésből származó érv, összehasonlításon alapuló érv, ellentétben alapuló érv, az általános-egyes elvén alapuló érv, valószínűségeken alapuló érv, bizonyítékokból – adatokból, tényekből – származtatott érv, gyenge, közepes, erős érv); a logikai érvelés eszköztára (meghatározás, indukció, dedukció, szillogizmus); érvelési hibák (argumentum ad hominem, circulus vitiosus, ok-okozati viszonyként feltüntetni az egyidejűséget/egymásutániséget, argumentum ad misericordiam, argumentum ad populum, tekintélyelvűség), az érdeklődés felkeltésének technikái; a csúsztatás, manipuláció, populizmus, demagógia; bemutatkozás, háromperces felelés, kérvény, kérés, tudósítás, prezentáció, blog, videóüzenet, publicisztikai, multimediális szövegek • a kommunikáció irányultsága szerinti szövegtípusok (monologikus, dialogikus); a kommunikáció színterei szerinti szövegtípusok (társalgási, hivatalos, közéleti, tudományos); a beszélt nyelv sajátosságai (spontaneitás, megakadás, nyelvbontások, hangsúly, hanglejtés, beszédtempó, redundancia, hiány) • animáció, színházi előadás, művészfilm, portré, podcast, tanulmány; alkalmi szövegek (köszöntő, ünnepi beszéd, búcsúzó beszéd, köszönetnyilvánítás, részvétnyilvánítás), funkcionális szövegek (elismervény, jegyzőkönyv, értékelő), multimediális szövegek (plakát, logo, hirdetés, embléma) • írott és beszélt szövegek hasonlóságai és különbségei; írott és beszélt szövegtípusok; szövegkoherencia; spontán és tervezett szövegtípusok; a szöveg mikro- és makroszerkezete, szövegszervező elvek • komplex metaszövegek, film- és színházkritikák, előadások, értekezések, vélemény, műértelmezés, reklámok, kortesbeszéd, hivatali kommunikációban használt szövegek, Curriculum vitae/Europass típusú önéletrajzok, kiselőadás, interjú, riport 2.4. az irodalmi szöveg jellemzői: • fikcionalitás, nyelvi megalkotottság, történetiség, konnotatív jelentés az irodalmi kódok és formák szövegszerveződésben betöltött szerepe • író, kronológia, kultúra, világkép, történetiség, irodalmi korszak, stílus, korstílus, stílusirányzat, stíluszintézis • értelmezési szempontok az olvasás folyamatában • értékek, értékviszonyok (adott irodalmi művekben), értékkonfliktus • esztétikai minőségek (szép, rút, tragikus, komikus, fenséges, alantas, idilli, elégikus) • hangnemek (objektív, szubjektív, ódai, patetikus, tragikus, elégikus, humoros) 2.5. populáris irodalom (sci-fi, fantasy, krimi, horror-thriller), szépirodalom 2.6. stílustörténeti korok, irányzatok: ókor, középkor, reneszánsz, humanizmus, reformáció, barokk, felvilágosodás, rokokó, klasszicizmus, szentimentalizmus,

Tartalmi egységek	Tartalmak
	klasszicizmus, szentimentalizmus, romantika, népiesség, realizmus, naturalizmus, klasszikus modernség, szimbolizmus, impresszionizmus, szecesszió, avantgárd (expresszionizmus, szürrealizmus), újklasszicizmus, kései modernség (tárgyiasság); realista, naturalista, modern emberkép, késő modernség, posztmodern, misztikus realizmus 2.7. epikus művek olvasása: • epikum, történet, történetmondás, elbeszélő (narrátor), elbeszélői nézőpont, elbeszélői szólam, szereplő, szereplők rendszere, jellemábrázolási technikák, elbeszélés, tanítás, példázatoság; első személyű, harmadik személyű, mindentudó, objektív narrátor; epikus idő; az elbeszélés ideje, az elbeszélt idő; a hősteremtés eljárásai; történeti tárgyú elbeszélés; történelmi háttér és előtér; fikció és valóság; történetalakítás realista és klasszikus modern művekben (metonimikus, metaforikus történetalakítás; a folytonosság alakzatai: ok-okozatiság, időbeli folytonosság; a megszakítottság alakzatai: elhallgatás, kihagyás, nézőpontváltás); időkezelés (az elbeszélés ideje; az elbeszélt idő: lineáris-kronologikus idő, előreutalás-visszafejtés; ciklikus idő, mitikus idő; objektív idő, szubjektív idő; tartam, egyidejűség, emlékezés; külső idő, belső idő); elbeszélői és szereplői szólamok (mindentudó elbeszélő, korlátozott tudású elbeszélő, szereplői elbeszélő; függő beszéd, szabad függő beszéd, monológ); az elbeszélő formák játéka: elbeszélői modalitás, beszédmodok, nyelvjáték; areferencialitás, nyelvi világszerűség; töredékesség, intertextualitás, újraírás; • epikus műfajok: bibliai történet, példázat, tanmese, intelem, prédikáció, legenda, krónika, monda, gesta, eposz (propozíció, invokáció, in medias res, epikus hasonlatok, enumeráció, isteni beavatkozás, állandó jelzők, előreutalás), irodalmi levél, novella, történelmi regény; történeti tárgyú elbeszélések és kulturális összefüggésük; elbeszélés; elbeszélő költemény; romantikus regény (regénytípusok: anekdotikus regény, irányregény, társadalmi regény, kisregény), ballada (népballada, műballada, történeti tárgyú műballada, lélektani ballada), novella (romantikus, realista novella); énelbeszélés (levél, napló, levélregény, szentimentalista éntregény), a klasszikus modern, realista és naturalista regény változatai, novella (realista, naturalista; anekdotikus, lírai, drámai, lélektani); novellafüzér; paródia; egyperces novella; nevelődési regény, parabolisztikus regény 2.8. lírai művek olvasása: • líraiság, lírai én, vershelyzet, beszédhelyzet, beszédmód • forradalmi költészet, romantikus lírai én (teremtő zseni, látnok, vátesz, hasonmás) • lírai műfajok: dal (katonadal, kurucdal, helyzetdal), epigramma, himnusz, óda, zsoltár, trubadúr énekek, virágénekek, elégiko-óda, elégia, rapszódia, ars poetica, himnusz, óda, dal, szereplíra • pictura, sententia • ütemhangsúlyos és időmértékes verselés (verslábak, hexameter, pentameter, disztichon), szimultán verselés, strófa (Balassi-strófa), rím, rímtípusok, refrén • imitációelv: az imitációelv történetisége (imitáció humanista, barokk, rokokó, klasszicista művekben); antik minta; imitáció és verselés (klasszikus időmértékes verselés); imitáció és műfajok (óda, elégia, epigramma, episztola, leíró költemény); idő- és értékszembesítés • lírai én (a klasszikus modernségben: egyéniségkultusz/az én felnövesztése, az én megsokszorozása, hasonmás; az én háttérbe húzódása; a késő modernségben: az én megsokszorozása; önmegértés, önértelmezés); vershelyzet, beszédhelyzet; személyesség, személytelenség; önmegszólítás; egyszólamúság, többszólamúság; közvetlenség, közvetettség; belső táj,

Tartalmi egységek	Tartalmak
	külső táj; dekadencia, hangulatlíra, kozmikusság, filozofikusság, allegorikusság, látomásosság, szimbolikusság, tárgyiasság; a költői hitvallás, látomásos tájvers, létösszegző vers, gondolati költészet • formák/szövegek emlékezete; a lírai én elszemélytelenítése, maszkképzés, sokszólamúság; idézés, rájátszás, utalás 2.9. drámai művek olvasása: dráma; a drámaiság; drámai szituáció; drámai cselekmény; a drámai hős; konfliktus; beszédfajták; drámai műfajok (tragédia, komédia); drámaaváltozatok, dráma modellek (konfliktusos, középpontos, kétszintes dráma); drámaaváltozatok és kulturális háttérük: dráma a kultuszban (antik dráma); dráma a színpadon (klasszicista dráma, romantikus dráma), akció és dikció, katarzis; drámai költemény/emberiségköltemény; a cselekmény, a szereplő/hős, a konfliktus, a beszéd átértelmeződése; eszmék a drámában; liberalizmus, pozitívizmus, determinizmus; tragikomédia; filozófiai dráma; történelmi parabola 2.10. értékosztályok, értékviszonyok 2.11. motívum, toposz, archetípus, közhely, giccs, képzavar 2.12. nyelvelmékek: szórványemlék, szövegemlék, glossza 2.13. adattár, adatbázis, szótártípusok (egynyelvű/értelmező, többnyelvű, etimológiai, szótörténeti, szinonima, szakszótárak, helyesírási szótár), szócikk; a szótártípusok funkciója; hasonlóságok és különbségek az adattárak, adatbázisok, nyomtatott és online szótárak között 2.14. nyelvi változás: a nyelvi változatosság időben; a nyelvi változások okai (belső okok, a nyelv rendszerszerűsége; külső okok: a társadalom, kultúra változásai, a történelmi események hatása; más nyelvi közösségekkel való érintkezés) 2.15. területi és társadalmi változatok; nyelvváltozat, nyelvjárás, köznyelv, standard, szleng, hobbinyelvek, életkori nyelvváltozatok, szaknyelvek 2.16. adatelemzés, grafikai modell (diagram, folyamatábra, grafikon), statisztikai ábra, nyelvi térkép 2.17. nyelvi attitűd, nyelvi hiedelmek/babonák, beszédtevékenység, nyelvi regiszter, nyelvi norma, belső kontaktusok, a nyelvművelés problémái, helyénvalóság 2.18. nyelvi udvariasság (köszönés, tegezés/magázás, kérdezés, válaszadás), nyelvi agresszió (trágárság, durva beszéd), együttműködési alapelvek (Grice maximái); a szövegek pragmatikai megformáltsága 2.19. nyelvi viselkedési szabályok, nyelv és hatalom, nyelvi befolyásolás; meggyőző és manipulációs stratégiák a nyelvben; nyelvi tabu, PC-beszéd, eufemizmus
3. Műértelmező műhely	• Tanítás, nevelés (megjelenített értékek, témák, motívumok: eredendő bűn, bűnbeesés, bűnhődés, Éden, famotívum, archaikus nyelvezet, tanulási stratégiák, beavatás, példakép, beilleszkedés, normakövetés, felnőtté válás, személyes érintettség, emberi magatartásminták, értékátadás, felelősség, megfelelés, hivatás, tudás, nevelési elvek, nevelési eszmények, tanárszerepek, iskolai konfliktusok, gyermekjogok, gyermekvédelem) • A transzcendens és világi szerelem (megjelenített értékek, témák, motívumok: szent szerelem (amor sanctus), lovagi szerelem, trubadúrköltészet, reneszánsz szerelem, rokokó udvarlás, elragadtatás, átlényegülés, plátói szerelem, transzcendencia, profán, virágénekek, népies helyzetdalok, szent, szentség, csoda, erénykatalógus, kolostori irodalom, példaadás, tanító jelleg, erkölcsi példa, önfeláldozás, áldozat, aszkézis, szolgálat, boldogságkeresés, szenvedély, vágy, beteljesülés, elmúlás, a szerelem mint ideál, antropomorfizáció, az emberi lét mulandósága) • Otthonosság és idegenségérzet (megjelenített értékek, témák, motívumok: otthonosság, út, száműzetés, (e)migráció, honvágy, személyes és kulturális kötődés, nosztalgia, kultúrák találkozása, a beilleszkedés nehézségei, megnevezettség, kirekesztettség, idegenség, elidegenedés, magány)

Tartalmi egységek	Tartalmak
	• Hűség és hősiesség. <i>A tatárjárás, a törökvilág és a kuruc-labanc harcok emlékezete:</i> (megjelenített értékek, témák, motívumok: nemzeti identitás, keresztény értékrend, vitézi élet, hűség, hősiesség, hazaszeretet, végvári vitézek, önfeláldozás, imitatio Christi, athleta Christi, duális világkép, kuruc, labanc, száműzetés, bujdosás) • Férfi szereplehetőségek (megjelenített értékek, témák, motívumok: külső-belső nézőpont, hőstípus, férfialakok archetípusai, karakterábrázolás, szerepfelfogás, a kor férfieszménye, hétköznapi férfiszerepek, szerepek változatossága – családfeje, apa, nagypapa, férj, rokon, hódító, értelmiségi, felfedező, harcos, hatalom letéteményese, lázadó, önfeláldozó stb. –, apahiány, hős, felelősségvállalás, szerepvállalás, kiégett értelmiségi, szenvedéstörténet, névszimbolika, céltalanság, önpusztítás, offenzív/defenzív magatartás) • Szerelem és küzdés (megjelenített értékek, témák, motívumok: szenvedély, szerelmi vágy, elválás, küzdelem, hűség, áldozat, szerelem, szenvedés, vágy, akadály, konfliktus, érzelmek, beteljesületlen szerelem, tiltott szerelem, szenvedő szerelmes, személyes hang, önértelmezés, önpusztítás, vívódás, döntésképtelenség, elvagyódás, értékvesztés, értékmentés, ráció, küzdelem, írott és íratlan szabályok, kettős élet, érzelmi kötődés, társadalmi akadály, erkölcsi korlát, romantikus idealizmus, rajongás, hűség, elköteleződés, idealizált szerelem, társadalmi elvárások, kötelesség, kényszerházasság, a szerelem törekvése, halál, szabadságvágy) • Bűn és bűnhődés (megjelenített értékek, témák, motívumok: bűn és bűnhődés, büntetés, vétség, eredendő bűn, tudatlanság, bűnbeesés, rosszra való hajlam, büntett, bűnrészes, áldozat, szerepjáték, lelkiismeret, lelki furdalás, vívódás, normák, erkölcsösség, megbélyegzés, ítélet) • Hazaszeretet és szabadságvágy. <i>A reformkor és az 1848-as forradalom és szabadságharc emlékezete</i> (megjelenített értékek, témák, motívumok: reform, haladás, hazaszeretet, összefogás, erkölcsi kötelesség, forradalmi lelkesedés, szabadságvágy, forradalmi cselekvés, hazafiasság, áldozatvállalás, bátorság, kitartás, nemzeti hősök) • Női szereplehetőségek (megjelenített értékek, témák, motívumok: hőstípusok, nőalakok archetípusai, korszakok nőeszményei, női emancipáció, szerepek változatossága (nő, anya, feleség, testvér), anyahiány, árvaság, kiszolgáltatottság, elnyomás, alávetettség, sorstalanság, előítélet, kitartás, hűség, önfeláldozás, önmegvalósítás, értékteremtés, bűn, bűnhődés) • Az egyén társadalmi érvényesülésének lehetőségei (megjelenített értékek, témák, motívumok: felemelkedés, bukás, kiszolgáltatottság, hatalmi viszonyok, hatalomvágy, korrupció, periféria, központ, társadalmi érvényesülés, szociális igazságtalanság, szegénység, nyomor, az egyén útkeresése, ambíció, torz forma, közösség és individuum, erkölcs és érvényesülés konfliktusa, tisztesség, siker, a hatalommal való szembesülés, kisember, emberi méltóság, elmaradottság, élethelehetőségek) • Értékrendek találkozása az irodalomban (megjelenített értékek, témák, motívumok: vitális értékek, érzelmi értékek, szellemi értékek, erkölcsi értékek, anyagi javakkal kapcsolatos értékek, közösségi/társadalmi élettel kapcsolatos értékek, esztétikai értékek, értékrend, értékkonfliktus, értékhierarchia) • Háború és humánus. <i>A világháborúk emlékezete</i> (megjelenített értékek, témák, motívumok: háború, pusztítás, élet, halál, béke, kiengesztelődés, újjáépítés, szembekerülés a háború borzalmaival, holokauszt, béke iránti vágy, pacifizmus, békekötés, hősiesség, áldozat, tragikum, sorsszerű pusztulás, a háború valósága, szenvedés, rend, káosz, trauma, személyes és kollektív emlékezet) • A közösségi szerepvállalás változatai a kezdetektől a kortársakig (megjelenített értékek, témák, motívumok: próféta szerep, szereplíra, fiktív költő,

Tartalmi egységek	Tartalmak
	a költő mint a közösség szószólója, költői öntudat, küldetéstudat, vallomásosság, fennkölttség, felelősségvállalás, retorizáltság, értékszembesítés, önreflexió) • Egyén és hatalom konfliktusa (megjelenített értékek, témák, motívumok: konfliktus, egyén és hatalom szembenállása, szabadság, elnyomás, erkölcs, kényszer, antitézis, tragikum, groteszk, abszurd, ironia, lázadó hős, az egyén kiszolgáltatottsága, kistelepülési lét, a történetmondás módozatai, a hősteremtés eljárásai, időkezelés, narrációs eljárások, fikció és valóság viszonya, metaforikusság, metonimikusság, emberi méltóság, emlékezés, trauma feldolgozása, kollektív és egyéni felelősség, a kisember tehetetlensége, a hatalom abszurditása, zsarnokság, ellenállás, alkalmazkodás, morális választások, fegyelem, közösségi kényszer, erkölcsi összeomlás, a hatalom nyomása, irracionalitás, az egyén állásfoglalása, megalkuvás, méltóság)

Anexa nr.3.2. Programa de examen pentru disciplina *LLMAT_MAGH_P2* (TC) pentru elevii care au urmat studiile liceale în limba maghiară

- *Proba D*
- *Toate filierele, profilurile, specializările, domeniile și calificările profesionale*

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina *Limba și literatura maghiară (maternă)* fundamentează elaborarea variantelor de subiecte și a baremelor de evaluare și de notare pentru **proba D** din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Prezenta programă precizează **competențele de evaluat, domeniile de conținut și conținuturile** vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen derivă din **programele școlare în vigoare pentru învățământul liceal**, aprobate prin **Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 3716/2026**. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul întregului ciclu liceal, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen la această disciplină este de a constata măsura în care candidatul înțelege diferite tipuri de texte, aplică strategii de interpretare a textelor și produce texte adecvate contextului în situații de complexitate corespunzătoare raportării (TC) și tipului de probă.

Prin susținerea probei de examen la disciplina *Limba și literatura maghiară (maternă)*, candidatul este pus în situația de a face dovada următoarelor **competențe generale (CG)**, dobândite pe parcursul învățământului liceal (clasele a IX-a – a XII-a):

CG1	Înțelege diferite tipuri de texte în contexte formale și informale, apreciind calitatea lor estetică
CG2	Aplică strategii de interpretare a textelor în contexte istorice și culturale
CG3	Compune texte adecvate contextului, ținând cont de diferențele regionale și sociale

Prin variantele de subiecte elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** care pot fi evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru ciclul liceal:

CG1 – Înțelege diferite tipuri de texte în contexte formale și informale, apreciind calitatea lor estetică

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS1.1	CS 1.1. Înțelege diferența dintre lectura referențială și lectura literară în receptarea diferitelor tipuri de texte
IX.CS1.2	CS 1.2. Înțelege conversațiile cotidiene, textele argumentative, textele documentare, textele multimedia și metatextele mai simple pentru a obține informații
IX.CS1.3	CS 1.3. Denumeste concepte poetice, naratologice, noțiuni legate de teoria a genului și de istoria stilurilor literare în raport cu diferite tipuri de texte
IX.CS 1.4.	Identifică calități valorice în texte literare și non-literare
X.CS 1.1.	Aplică, în procesul de receptare, strategii și moduri de lectură adaptate tipului de text
X.CS 1.2.	Selectează tehnica de argumentare adecvată pentru exprimarea propriului punct de vedere/opinii
X.CS 1.3.	Înțelege sensul conceptelor poetice, naratologice, de teorie a genurilor și de istorie a stilurilor în diferite tipuri de texte
X.CS 1.4.	Recunoaște diferite categorii de valori și relații valorice în textele literare
XI.CS 1.1.	Distinge textele literare artistice de cele de consum în vederea identificării valorilor estetice ale acestora
XI.CS 1.2.	Înțelege animații, spectacole de teatru, filme de artă, portrete, podcasturi și studii în scopul obținerii informațiilor și al formării sensibilității estetice

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS 1.3.	Recunoaște particularitățile poetice, naratologice, teoretico-genologice și stilistice ale diferitelor tipuri de texte
XI.CS 1.4.	Recunoaște relațiile dintre valorile reprezentate în text și valorile modului de reprezentare în opere literare
XII CS 1.1.	Aplică tehnicile de lectură reflexivă, evaluativă, interpretativă și critică în receptarea diferitelor tipuri de texte
XII.CS 1.2.	Înțelege metatexte, prezentări și eseuri mai complexe, în vederea acceptării interpretărilor din perspective multiple
XII.CS 1.3.	Compară texte pe baza particularităților lor poetice, naratologice, de teorie a genurilor și de istorie a stilurilor
XII.CS 1.4.	Recunoaște relațiile etice în procesul înțelegerii textelor literare pentru dezvoltarea sensibilității sociale
XII.CS 1.5.	Recunoaște rolul politeții lingvistice și al agresivității verbale în diferite situații de comunicare

CG2 – Aplică strategii de interpretare a textelor în contexte istorice și culturale

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS2.1	Aplică strategii de interpretare a textului în opere nonliterare, epice și lirice
IX.CS2.2	Interpretează date lingvistice pe baza unor criterii specifice
IX.CS2.3	Rezumă propria experiența de lectură într-un răspuns scurt, utilizând corect noțiunile acumulate
IX.CS 2.4.	Recunoaște caracteristicile textelor din diferite epoci literare în vederea dezvoltării perspectivei istorice
IX.CS 2.5.	Interpretează motivele schimbărilor lingvistice în vederea dezvoltării perspectivei istorice
X.CS 2.1.	Aplică strategii de interpretare a textului în opere nonliterare, epice, lirice și dramatice
X.CS 2.2.	Examinează statistici, grafice, conținuturi digitale, eseuri și texte științifice în scopul obținerii de informații
X.CS 2.3.	Interpretează creații literare integrând experiențe de lectură, pe baza unor criterii date
X.CS 2.4.	Recunoaște conexiunile culturale ale narațiunilor cu tematică istorică în texte aparținând unor epoci diferite
XI CS 2.1.	Elaborează strategii individuale pentru interpretarea textelor literare și nonliterare
XI.CS 2.2.	Recunoaște relațiile dintre utilizarea limbii și stratificarea socială în texte aparținând diferitelor registre lingvistice
XI.CS 2.3.	Compară texte pe baza motivelor-cheie, temelor, valorilor și criteriilor naratologice comune, integrând propriile experiențe de lectură
XI.CS 2.4.	Recunoaște legăturile dintre diferite perioade din istoria gândirii textelor aparținând unor epoci diferite
XII CS 2.1.	Aplică strategii individuale pentru interpretarea textelor literare și nonliterare în context cultural
XII.CS 2.2.	Analizează relațiile dintre utilizarea limbii și stratificarea socială în diferite tipuri de texte
XII.CS 2.3.	Interpretează în mod autonom opere literare pentru a exprima trăirea experienței estetice

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XII.CS 2.4.	Face distincție între perioadele literare și stilurile din operele artistice aparținând diferitelor epoci

CG3 – Produce oral și în scris diferite tipuri de texte exprimându-se cu sensibilitate și rafinament

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS3.1	Compune texte adecvate contextului, ținând cont de diferențele regionale și sociale
IX.CS3.2	Participă la interacțiuni verbale și produce monologuri în diverse situații de comunicare
IX.CS3.3	Produce tipuri de texte funcționale (scrisoare privată/oficială, invitație, completare de formulare) adaptate unei anumite situații de comunicare
IX.CS 3.4.	Produce texte argumentative mai simple în situații de comunicare cotidiană
IX.CS 3.5.	Produce texte jurnalistice, digitale/multimedia (de ex. mesaje text, SMS-uri, mesaje vocale, comentarii, e-mailuri, reclame, crearea de evenimente, texte pentru rețelele de socializare) în diverse situații de comunicare
IX.CS 3.6.	Creează texte narative, descriptive, bazate pe experiențe reale sau fictive
X CS 3.1.	Elaborează tipuri de texte orale, ținând cont de direcția și contextele comunicării
X.CS 3.2.	Organizează date în modele grafice pentru a compara diferite valori, concepte și particularități
X.CS 3.3.	Elaborează tipuri de texte funcționale (cerere) adaptate la situația de comunicare
X.CS 3.4.	Elaborează diferite tipuri de texte narative și argumentative pe baza unor criterii
X.CS 3.5.	Elaborează texte publicistice și conținuturi digitale/multimedia (de ex. prezentare, blog, mesaj video, reportaj) în diferite situații de comunicare
X.CS 3.6.	Transformă texte narative și descriptive în funcție de criteriile date
XI CS 3.1.	Creează tipuri de texte scrise ținând cont de caracteristicile textuale
XI.CS 3.2.	Creează texte ocazionale adecvate situației de viață în diferite contexte de comunicare
XI.CS 3.3.	Redactează tipuri de texte funcționale (chitanță, proces-verbal) adaptate situației de comunicare
XI.CS 3.4	Elaborează un eseu pe baza unor criterii prestabilite
XI.CS 3.5.	Creează produse multimedia complexe (de ex. afiș, logo, emblemă, identitate vizuală, ilustrație), recunoscând relația dintre text și produsul vizual
XII.CS 3.1.	Produce texte adecvate comunicării folosind formele de politețe lingvistică
XII.CS 3.2.	Susține o scurtă prezentare academică pe baza criteriilor date
XII.CS 3.3.	Elaborează tipuri de texte funcționale (Curriculum vitae / CV de tip Europass) adaptate situației de comunicare specificate
XII.CS 3.4.	Elaborează o interpretare proprie a unei opere pentru a-și exprima poziția critică
XII.CS 3.5.	Realizează interviuri și reportaje în diverse situații de comunicare

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Autori recomandați	Ady Endre, Arany János, Babits Mihály, Balassi Bálint, Berzsenyi Dániel, Csokonai Vitéz Mihály, Heltai Gáspár, Janus Pannonius, Jókai Mór, József Attila, Juhász Gyula, Kármán József, Katona József, Kosztolányi Dezső, Kölcsey Ferenc, Krúdy Gyula, Madách Imre, Mikes Kelemen, Mikszáth Kálmán, Móricz Zsigmond, Németh László, Pilinszky János, Petőfi Sándor, Radnóti Miklós, Tóth Árpád, Vörösmarty Mihály, Zrínyi Miklós
2. Noțiuni	2.1. lectura referențială vs. lectura literară 2.2. informații referitoare la text: temă, tip de text, specie textuală, cuvânt-cheie, paragraf, propoziție-teză, titlu, elemente tipografice, construcția textului, elemente grafice 2.3. tipuri de texte: • monolog, dialog, texte documentare, metatexte, texte argumentative (argument, contraargument, punct de vedere, teză), scrisoare cu caracter personal, scrisoare oficială, invitație, texte multimedia, sms, mesaj, mesaj vocal, comentariu, e-mail, anunț, creare de eveniment, texte de pe rețelele de socializare • text argumentativ, tipuri de argumente (argument causal, argument prin comparație, argument prin opoziție, argument pe baza raportului general-particular, argument al probabilității, argument bazat pe dovezi – date, fapte –, argument slab, mediu, puternic); instrumentele logicii argumentative (definiție, inducție, deducție, silogism); erori de argumentare (argumentum ad hominem, cerc vicios, prezentarea simultaneității/sucesiunii ca relație causală, argumentum ad misericordiam, argumentum ad populum, apelul la autoritate); tehnici de captare a atenției; distorsionare, manipulare, populism, demagogie; prezentare, răspuns oral de trei minute, cerere, solicitare, reportaj, prezentare, blog, mesaj video, texte publicistice și multimedia • tipuri de texte după direcția comunicării (monologice, dialogice); tipuri de texte în funcție de contextul comunicării (conversaționale, oficiale, publice, științifice); particularitățile limbajului vorbit (spontaneitate, ezitare, greșeli de vorbire, accent, intonație, ritm al vorbirii, redundanță, omisiuni) • animație, spectacol de teatru, film de artă, portret, podcast, studiu; texte ocazionale (mesaj de salut, discurs festiv, discurs de rămas-bun, mulțumire, exprimarea condoleanțelor); texte funcționale (chitanță, proces-verbal, evaluare); texte multimedia (afiș, logo, reclamă, emblemă) • asemănări și diferențe între texte scrise și orale; tipuri de texte scrise și orale; coerența textului; texte spontane și planificate; micro- și macrostructura textului, principii de organizare textual • metatexte complexe, recenzii de film și teatru, prezentări, eseuri, opinii, interpretări literare, reclame, discursuri electorale, texte utilizate în comunicarea instituțională, Curriculum vitae / CV Europass, prezentare scurtă, interviu, reportaj 2.4. caracteristicile textului literar: • ficționalitate, construcție lingvistică, caracter istoric, sens conotativ • rolul codurilor și formelor literare în organizarea textului • autor, cronologie, cultură, viziune asupra lumii, istoricitate, epocă literară, stil, stilul caracteristic al unei epoci, curent literar, sinteză stilistică • criterii de interpretare în procesul lecturii • valori și raporturi valorice (în operele literare) • calități estetice (frumos, urât, tragic, comic, sublim, josnic, idilic, elegiac)

Domenii de conținut	Conținuturi
	• tonalități (obiectiv, subiectiv, odic, patetic, tragic, elegiac, umoristic) 2.5. literatură de consum (sci-fi, fantasy, polițistă, horror-thriller), beletristică 2.6. epoci și curente stilistice: Antichitate, Evul Mediu, Renaștere, umanism, Reforma protestantă, baroc, rococo, Iluminism, clasicism, sentimentalism, Romantism, stil folcloric, Realism, Naturalism, modernism clasic, simbolism, impresionism, art nouveau, avangardă (expresionism, suprarealism), neoclasicism, modernism târziu (lirică obiectivă), imaginea realistă, naturalistă, modernă a omului, modernism târziu, postmodernism, realism magic 2.7. lectura operelor epice: • epica, povestea, narațiunea, naratorul, perspectiva narativă, vocea narativă, personajul, structura personajelor, tehnici de caracterizare, narațiune și învățătură, caracter parabolic, narator la persoana I, la persoana a III-a, narator omniscient, narator obiectiv; timpul epic; timpul povestirii și timpul povestit; procedee de construire a eroului; narațiune cu tematică istorică; fundal și prim-plan istoric; ficțiune și realitate, modelarea narațiunii în opere realiste și moderniste clasice (modelare metonimică, metaforică; forme ale continuității: cauzalitate, continuitate temporală; forme ale discontinuității: elipsă, omisiune, schimbare de perspectivă); structură temporală (timpul povestirii; timpul povestit: timp liniar-cronologic, anticipare-retrospecție; timp ciclic, timp mitic; timp obiectiv, timp subiectiv; durată, simultaneitate, memorie; timp exterior, timp interior); voci narative și ale personajelor (narator omniscient, narator limitat, narator-martor; discurs indirect, discurs indirect liber, monolog); jocul formelor narative – modalitate narativă, moduri de discurs, joc lingvistic; areferențialitate, verosimilitate lingvistică; fragmentaritate, intertextualitate, rescriere • genuri epice: povestire biblică, parabolă, fabulă cu morală, învățătură, predică, legendă, cronică, legendă istorică, gestă, epopee (propoziție tematică, invocație, in medias res, comparații epice, enumerare, intervenție divină, epitete constante, anticipare narativă), scrisoare literară, nuvelă, roman istoric; narațiuni cu tematică istorică și conexiunile lor culturale; povestire; poem narativ; roman romantic (tipuri de roman: roman anecdotic, roman cu teză, roman social, nuvelă-roman); baladă (baladă populară, baladă cultă, baladă cultă cu tematică istorică, baladă psihologică); nuvelă (nuvelă romantică, nuvelă realistă); narațiune la persoana I (scrisoare, jurnal, roman epistolar, roman sentimental la persoana I), variante ale romanului modern clasic, realist și naturalist; nuvela (realistă, naturalistă; anecdotică, lirică, dramatică, psihologică); ciclul de nuvele; parodie; genuri: nuvelă-minut, roman al formării, roman parabolic 2.8. lectura operelor lirice: • lirism, eul liric, situația poetică, situația de enunțare, stil de vorbire • poezie revoluționară, eul liric romantic (geniu creator, vizionar, profet, alter ego) • genuri lirice: cântece (cântece de ostași, cântece de curuți), epigramă, imn, odă, psalm, lirica trubadurilor, cântece de dragoste cu imagini florale, odă elegiacă, elegie rapsodie, ars poetica, imn, odă, doină, lirică de rol • pictura, sententia • versificație accentuată și metrică (picioare metrice, hexametrul, pentametrul, distih), versificație simultană, strofă (strofa Balassi), rimă, tipuri de rimă • principiul imitației: istoricitatea imitației (în opere umaniste, baroce, rococo, clasice); model antic; imitație și prozodie (versificație clasică în

Domenii de conținut	Conținuturi
	măsură); imitație și genuri (odă, elegie, epigramă, epistolă, poem descriptiv); confruntarea temporală și valorică - eul liric în modernismul clasic: cultul individualității/creșterea eului, multiplicarea eului, alter ego liric; retragerea sinelui; în modernismul târziu: multiplicarea sinelui; autocomprehensiune, auto-interpretare; situația lirică, situația discursivă; personal, impersonal; auto-adresare; monodie, polifonie; direct, indirect; viziune lăuntrică, imagine exterioară; decadentă, lirica stărilor afective, viziune cosmică, filosofică, alegorică, poezie cu caracter vizionar, simbolic, obiectiv; ars poetica, poezie peisagistică cu caracter vizionar, poezie de sinteză existențială, poezie reflexivă - memoria formelor/textelor; impersonalizarea eului liric, crearea măștii, polifonie; citare, reluare ludică, aluzie 2.9. lectura operelor dramatice: dramă; caracterul dramatic; situație dramatică; acțiune dramatică; eroul dramatic; conflict; tipuri de vorbire; genuri dramatice (tragedie, comedie); tipuri dramatice (dramă conflictuală, dramă centrată, dramă pe două niveluri); tipuri dramatice și contextul lor cultural: drama în cult (drama antică); drama pe scenă (drama clasicistă, drama romantică); acțiune și dicțiune; catharsis; poem dramatic/poem al umanității; acțiunea, personajul/eroul, conflictul, reinterpretarea discursului; idei în dramă; liberalism, pozitivism, determinism; tragicomedie; dramă filozofică; parabolă istorică 2.10. categorii de valori, raporturi valorice 2.11. motiv, topos, arhetip, clișeu, kitsch, confuzie de imagini 2.12. monumente ale limbii maghiare: - fragmente de texte, texte integrale, glose 2.13. fonduri de date, baze de date, tipuri de dicționare: - dicționare monolingve/explicative, multilingve, etimologice, de sinonime, dicționare de specialitate, dicționar ortografic, dicționare istorice ale limbii - articol de dicționar; funcția diferitelor tipuri de dicționare - asemănări și diferențe între fonduri de date, baze de date, dicționare tipărite și online 2.14. schimbare lingvistică: - diversitatea lingvistică în timp - cauzele schimbărilor lingvistice: - cauze interne – sistemul limbii - cauze externe – schimbările sociale, culturale, influența evenimentelor istorice, contactul cu alte comunități lingvistice 2.15. variante teritoriale și sociale: variantă lingvistică, dialect, limbaj comun, standard, limbaje de hobby, variante lingvistice specifice vârstei, limbaje de specialitate 2.16. analiză de date, organizator grafic (diagramă, schemă de proces, grafic), reprezentare statistică, hartă lingvistică 2.17. atitudine lingvistică, superstiții lingvistice, activitate verbală, registru lingvistic, normă lingvistică, contacte interne, probleme de cultivare a limbii, limbaj adecvat 2.18. politețe lingvistică (salut, adresare informală/formală, formularea unor întrebări, răspunsuri), agresivitate verbală (vulgaritate, violență lingvistică), principiile cooperării (maximele lui Grice); configurarea pragmatică a textelor 2.19. reguli ale comportamentului lingvistic, limbaj și putere, influențare lingvistică; strategii de persuasiune și manipulare în limbaj; tabu lingvistic, limbaj PC, eufemism
3. Atelier de interpretare textuală	Formare intelectuală și educație (valori, teme, motive reprezentate: păcat originar, cădere în păcat, pedeapsă, Eden, motivul arborelui, limbaj arhaic, strategii de învățare, inițiere, model de urmat, integrare, respectarea normelor,

Domenii de conținut	Conținuturi
	maturizare, implicare personală, tipare de comportament uman, transmiterea valorilor, responsabilitate, conformare, vocație, cunoaștere, principii educaționale, idealuri educaționale, roluri ale profesorului, conflicte școlare, drepturile copilului, protecția copilului) • Dimensiuni sacre și profane ale iubirii (valori, teme, motive reprezentate: iubire sacră, iubire cavalierească, poezia trubadurilor, iubire renascentistă, curtare rococo, extaz, transfigurare, iubire platonice, transcendență, profan, cântece de dragoste cu imagini florale, cântece populare de situație, sacru, sfințenie, miracol, catalog de virtuți, literatură monastică, oferirea unui model, caracter educativ, exemplu moral, sacrificiu de sine, jertfă, asceză, slujire, căutarea fericirii, pasiune, dorință, împlinire, trecerea timpului, iubirea ca ideal, antropomorfizare, efemeritatea existenței umane) • Experiența apartenenței și a străinătății (valori, teme, motive reprezentate: familiaritate, drum, exil, (e)migrație, dor de casă, atașament personal și cultural, nostalgie, întâlnirea culturilor, dificultăți de integrare, neînțelegere, excludere, înstrăinare, singurătate) • Devotament și eroism. <i>Ecouri istorice ale invaziei tătare, ale stăpânirii turcești și ale războaielor curuți-lobonți</i> (valori, teme, motive reprezentate: identitate națională, sistem de valori creștine, viață de ostaș, loialitate, eroism, ostași de la cetățile de graniță, sacrificiu de sine, imitatio Christi, atleta Christi, viziune duală asupra lumii, curuți, lobonți, exil, pribegie) • Ipostaze ale rolului masculin (valori, teme, motive reprezentate: perspectivă externă-internă, tip de erou, arhetipuri ale figurilor masculine, caracterizare, concepția despre rol, idealul masculin al epocii, roluri masculine cotidiene, diversitatea rolurilor (capul familiei, tată, absența tatălui, bunic, soț, rudă, cuceritor, intelectual, explorator, luptător, deținător al puterii, rebel, altruist etc.), erou, asumarea responsabilității, asumarea rolului, intelectual epuizat, poveste a suferinței, simbolistica numelor, lipsă de scop, autodestructivitate, comportament ofensiv/defensiv) • Iubire și confruntare (valori, teme, motive reprezentate: pasiune, dorință romantică, separare, luptă, loialitate, sacrificiu, iubire, suferință, dorință, obstacole, conflict, emoții, iubire neîmplinită, iubire interzisă, iubit suferind, voce personală, autointerpretare, autodistrugere, agonie, indecizie, dor, pierderea valorii, păstrarea valorii, rațiune, luptă, reguli scrise și nescrise, viață dublă, atașament emoțional, obstacole sociale, constrângeri morale, idealism romantic, îndrăgostire, loialitate, angajament, iubire idealizată, așteptări sociale, datorie, căsătorie forțată, fragilitatea iubirii, moarte, dorința de libertate) • Vină și ispășire (valori, teme, motive reprezentate: vină și ispășire, pedeapsă, abateri, păcat original, ignoranță, cădere în păcat, înclinație spre rău, crimă, complice, victimă, joc de rol, conștiință, remușcare, frământare, norme, moralitate, stigmatizare, judecată) • Iubire de patrie și dorință de libertate. <i>Memoria epocii reformelor, a revoluției și luptei pentru libertate din 1848</i> (valori, teme, motive reprezentate: reformă, progres, iubire de patrie, solidaritate, datorie morală, entuziasm revoluționar, identitate națională, dorință de libertate, acțiune revoluționară, patriotism, asumarea sacrificiului, curaj, perseverență, eroi naționali) • Ipostaze ale personajului feminin (valori, teme, motive reprezentate: tipuri de eroine, arhetipuri feminine, idealurile feminine ale epocilor, emancipare feminină, diversitatea rolurilor (femeie, mamă, soție, soră), absența mamei, orfanitate, vulnerabilitate, opresiune, subordonare, lipsă de destin, prejudecată, perseverență, loialitate, sacrificiu de sine, auto-realizare, creare de valori, păcat, ispășire)

Domenii de conținut	Conținuturi
	• Șansele de integrare și afirmare socială ale individului (valori, teme, motive reprezentate: ascensiune, cădere, vulnerabilitate, raporturi de putere, dorință de putere, corupție, periferie, centru, afirmare socială, în justiție socială, sărăcie, mizerie, căutarea drumului propriu, ambiție, personalitate denaturată, comunitate și individ, conflictul dintre moralitate și afirmare, onestitate, succes, confruntarea cu puterea, omul de rând, demnitate umană, înapoiere, șanse de viață) • Convergența valorilor în literatură (valori, teme, motive reprezentate: valori vitale, valori afective, valori spirituale, valori morale, valori legate de bunurile materiale, valori legate de viața comunitară/socială, valori estetice, sistem de valori, conflict de valori, ierarhie a valorilor) • Război și umanism. Memoria războaielor mondiale (valori, teme, motive reprezentate: război, distrugere, viață, moarte, pace, împăcare, reconstrucție, confruntarea cu ororile războiului, Holocaust, dorință de pace, pacifism, încheiere a păcii, eroism, sacrificiu, tragic, distrugere fatală, realitatea războiului, suferință, ordine, haos, traumă, memorie personală și colectivă) • Variante ale implicării comunitare de la începuturi până la contemporaneitate (valori, teme, motive reprezentate: rolul profetic al poetului, liră subiectivă, poet fictiv, poetul ca reprezentant al comunității, conștiință poetică, sentiment al misiunii, caracter confesiv, ton patetic, asumare a responsabilității, retoricitate, confruntare a valorilor, autoreflexivitate) • Conflictul dintre individ și putere (valori, teme, motive reprezentate: conflict, opoziția dintre individ și putere, libertate, opresiune, morală, constrângere, antiteză, tragic, grotesc, ironie, erou rebel, vulnerabilitatea individului, viața în comunități/localități mici, modurile povestirii, problematici ale epicului, procedee de construire a eroului, gestionarea timpului narativ, procedee narrative, relația dintre ficțiune și realitate, metaforicitate, metonimicitate, demnitatea umană, memorie, procesarea traumei, responsabilitate colectivă și individuală, neputința omului simplu, absurditatea puterii, tiranie, rezistență, adaptare, alegeri morale, disciplină, constrângere comunitară, colaps moral, presiunea puterii, iraționalitate, poziționarea individului, absurd, compromis, demnitate)

3.2. melléklet. A *LLMAT_MAGH_P2* (TC) tantárgy vizsgaprogramja a magyar tagozaton tanuló diákok számára

- *D vizsga*
- *Minden képzési forma, profil, szakirány, szakterület és szakmai képesítés*

PREAMBULUM

A *magyar nyelv és irodalom (anyanyelv)* tantárgy vizsgaprogramja szolgál alapul a 2030. évi országos érettségi vizsga D vizsgájára készülő tételek és javítókulcsok kidolgozásához. A vizsgaprogram meghatározza az értékelendő kompetenciákat, a tartalmi területeket és azokat a tartalmakat, amelyeket az értékelés céloz.

A vizsgaprogram a középiskolai oktatás hatályos tantervére épül, amelyet az oktatási és kutatási miniszter 3716/2026. számú rendelete hagyott jóvá. Az értékelés azokra a specifikus kompetenciákra irányul, amelyek hozzájárulnak az általános kompetenciák kialakításához/fejlesztéséhez a teljes középiskolai ciklus során, összhangban a végzős tanuló képzési profiljával.

A *magyar nyelv és irodalom (anyanyelv)* vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó milyen mértékben érti a különböző szövegtípusokat, alkalmazza a szövegértelmezési stratégiákat, valamint képes-e a kontextusnak megfelelő szövegeket létrehozni olyan helyzetekben, amelyek összetettsége megfelel a besorolásnak (KT) és a vizsga típusának.

A *magyar nyelv és irodalom (anyanyelv)* vizsga teljesítésével a vizsgázó olyan általános kompetenciák (ÁK) meglétét igazolja, amelyeket a középiskolai oktatás során (IX–XII. évfolyam) sajátított el:

ÁK 1.	Megért különböző típusú szövegeket formális és informális kontextusban azok esztétikai minőségének megítélésével
ÁK 2.	Szövegértelmezési stratégiákat alkalmaz történeti, kulturális összefüggésben
ÁK 3.	Különböző típusú szövegeket alkot szóban és írásban a nyelvi megformálásra való érzékenységgel és igényességgel

Az országos érettségi vizsgára készített tételváltozatok a jelen vizsgaprogramban meghatározott kompetenciák és tartalmak értékelésére szolgálnak, a javítókulcsok pedig minden helyes megoldási mód esetén előírják a megfelelő pontszámok megadását.

ÉRTÉKELENDŐ KOMPETENCIÁK

Az egyes általános kompetenciákhoz azok a specifikus kompetenciák (SK) kapcsolódnak, amelyek az érettségi vizsgán értékelhetők; ezeket a hatályos középiskolai tantervek specifikus kompetenciái, amelyek a teljes középiskolai ciklusra vonatkozóan összesítve jelennek meg.

ÁK1 – Megért különböző típusú szövegeket formális és informális kontextusban azok esztétikai minőségének megítélésével

A SK kódja	Értékelendő specifikus kompetenciák
IX.SK1.1	Megérti a referenciális olvasás és az irodalomként olvasás közötti különbséget a különböző típusú szövegek befogadásában
IX.SK1.2	Megért köznapi beszélgetéseket, érvelő szövegeket, dokumentumszövegeket, multimédiás szövegeket, egyszerűbb metaszövegeket információszerezés céljából
IX.SK1.3	Megnevez poétikai, narratológiai, műfajelméleti és stílustörténeti fogalmakat különböző típusú szövegekre vonatkozóan
IX.SK1.4.	Azonosít különböző értékminőségeket irodalmi és nem irodalmi szövegekben
X.SK1.1.	Olvasási stratégiákat, olvasási módokat alkalmaz a különböző típusú szövegek befogadásában
X.SK1.2.	Kiválasztja az alkalmas érvelési technikát személyes álláspontja/véleménye kifejezése céljából
X.SK1.3.	Megérti a poétikai, narratológiai, műfajelméleti és stílustörténeti fogalmak jelentését különböző típusú szövegekben
X.SK1.4.	Felismer különböző értékostályokat és értékviszonyokat irodalmi szövegekben
XI.SK1.1.	Megkülönbözteti a szépirodalmi és populáris irodalmi szövegeket esztétikai értékeik azonosítása érdekében

A SK kódja	Értékelendő specifikus kompetenciák
XI.SK1.2.	Megért animációkat, színházi előadásokat, művészfilmeket, portrékat, podcasteket, tanulmányokat információszerzés és esztétikai értéklátás céljából
XI.SK1.3.	Felismeri különböző típusú szövegek poétikai, narratológiai, műfajelméleti és stílustörténeti sajátosságait
XI.SK1.4.	Felismeri a megjelenített értékek és a megjelenítés értékei közötti összefüggéseket irodalmi szövegekben
XII.SK1.1.	Alkalmazza a tudatos, értékelő, értelmező és kritikus olvasás technikáit a különböző típusú szövegek befogadásában
XII.SK1.2.	Megért komplexebb metaszövegeket, előadásokat, értekezéseket a több nézőpontú értelmezés elfogadása céljából
XII.SK1.3.	Összehasonlítja szövegeket a poétikai, narratológiai, műfajelméleti és stílustörténeti sajátosságaik alapján
XII.SK1.4.	Felismeri az irodalomértés tapasztalatában az etikai viszonyokat a szociális érzékenység kialakítása érdekében
XII.SK1.5.	Felismeri a nyelvi udvariasság és agresszió szerepét különböző közlési helyzetekben

ÁK2 – Szövegértelmezési stratégiákat alkalmaz történeti, kulturális összefüggésben

A SK kódja	Értékelendő specifikus kompetenciák
IX.SK2.1	Szövegértelmezési stratégiákat alkalmaz nem irodalmi, epikus és lírai művekben
IX.SK2.2	Nyelvi adatokat értelmez megadott szempontok szerint
IX.SK2.3	Rövid válasz formájában fogalmazza meg olvasói élményét az irodalmi műről a tanult fogalmak helyes használatával
IX.SK2.4.	Felismeri a különböző korokhoz tartozó szövegek sajátosságait a történeti érzék kialakulása céljából
IX.SK2.5.	Értelmezi a nyelvi változások okait a történeti érzék kialakulása érdekében
X.SK2.1.	Szövegértelmezési stratégiákat működtet nem irodalmi, epikus, lírai és drámai művekben
X.SK2.2.	Statisztikákat, grafikonokat, digitális tartalmakat, értekezéseket, ismeretterjesztő szövegeket vizsgál információszerzés céljából
X.SK2.3.	Irodalmi alkotásokat értelmez olvasmányélmények beépítésével, megadott szempontok alapján
X.SK2.4.	Felismeri a történeti tárgyú elbeszélések kulturális összefüggéseit különböző korokhoz tartozó szövegekben
XI.SK2.1.	Létrehoz egyéni stratégiákat irodalmi és nem irodalmi szövegek értelmezésére
XI.SK2.2.	Felismeri a nyelvhasználat és társadalmi rétegzettség összefüggéseit különböző nyelvi regiszterekhez tartozó szövegekben
XI.SK2.3.	Szövegeket hasonlít össze közös kulcsmotívumok, témák, értékek, narratológiai szempontok alapján olvasmányélmények beépítésével
XI.SK2.4.	Felismeri az esztétikátörténeti összefüggéseket különböző korokhoz tartozó szövegekben
XII.SK2.1.	Egyéni stratégiákat működtet irodalmi és nem irodalmi szövegek értelmezésére kulturális összefüggésben
XII.SK2.2.	Elemzi a nyelvhasználat és társadalmi rétegzettség összefüggéseit különböző típusú szövegekben
XII.SK2.3.	Önállóan értelmez irodalmi alkotásokat az esztétikai élmény megtapasztalásának kifejezésére

A SK kódja	Értékelendő specifikus kompetenciák
XII.SK2.4.	Megkülönbözteti az irodalomtörténeti korszakokat és stílusokat különböző korokhoz tartozó művészi alkotásokban

ÁK3 – Különböző típusú szövegeket alkot szóban és írásban a nyelvi megformálásra való érzékenységgel és igényességgel

A SK kódja	Értékelendő specifikus kompetenciák
IX.SK3.1	Beszédhelyzetnek megfelelő szövegeket alkot a területi és társadalmi változatok figyelembevételével
IX.SK3.2	Párbeszédet, monológot alkot különböző kommunikációs helyzetekben
IX.SK3.3	Funkcionális szövegtípusokat (magánlevél/hivatalos levél, meghívó, úrlap) alkot megadott beszédhelyzethez igazodva
IX.SK3.4.	Egyszerűbb érvelő szövegeket alkot köznapi beszédhelyzetekben
IX.SK3.5.	Publicisztikai, digitális/multimédiás szövegeket (pl. sms, üzenet, hangüzenet, komment, e-mail, hirdetés, esemény létrehozása, közösségi médiafelületek szövegei) alkot különböző beszédhelyzetekben
IX.SK3.6.	Elbeszélő, leíró szövegeket alkot megélt vagy fiktív élményei alapján
X.SK3.1.	Beszélt szövegtípusokat alkot a kommunikáció irányultsága és színterei figyelembevételével
X.SK3.2.	Adatokat helyez el grafikai modellekben különböző értékek, fogalmak, sajátosságok összehasonlítása érdekében
X.SK3.3.	Funkcionális szövegtípusokat (kérvény) alkot megadott beszédhelyzethez igazodva
X.SK3.4.	Különböző típusú elbeszélő, érvelő szövegeket alkot megadott szempontok alapján
X.SK3.5.	Publicisztikai, digitális/multimédiás szövegeket (pl. prezentáció, blog, videóüzenet, tudósítás) alkot különböző beszédhelyzetekben
X.SK3.6.	Elbeszélő, leíró szövegeket transzformál megadott szempontoknak megfelelően
XI.SK3.1.	Írott szövegtípusokat alkot a szövegtani jellemzők figyelembevételével
XI.SK3.2.	Alkalmi szövegeket alkot különböző beszédhelyzetekhez igazodva
XI.SK3.3.	Funkcionális szövegtípusokat (elismervény, jegyzőkönyv) alkot megadott beszédhelyzethez igazodva
XI.SK3.4	Értekezést alkot megadott szempontok alapján
XI.SK3.5.	Komplex multimédiás termékeket (pl. plakát, logó, embléma, arculat, illusztráció) alkot felismerve az összefüggést a szöveg és a vizuális világ között
XII.SK3.1.	Gyakorolja a nyelvi illem/udvariasság kommunikációs helyzeteit
XII.SK3.2.	Tudományos kiselőadást tart megadott szempontok alapján
XII.SK3.3.	Funkcionális szövegtípusokat (Curriculum vitae/Europass típusú önéletrajzok) alkot megadott beszédhelyzethez igazodva
XII.SK3.4.	Önálló műértelmezést alkot kritikai viszonyulásának kifejezésére
XII.SK3.5.	Interjú, riportot készít különböző beszédhelyzetekben

TARTALMI EGYSÉGEK ÉS TARTALMAK

Az értékelt tartalmak tartalmi egységek szerint vannak rendszerezve, és a hatályos középiskolai tantervekkel összhangban, a teljes középiskolai ciklusra vonatkozóan összesítve jelennek meg:

Tartalmi egységek	Tartalmak
1. Ajánlott szerzők	Ady Endre, Arany János, Babits Mihály, Balassi Bálint, Berzsenyi Dániel, Csokonai Vitéz Mihály, Heltai Gáspár, Janus Pannonius, Jókai Mór, József Attila, Juhász Gyula, Kármán József, Katona József, Kosztolányi Dezső, Kölcsey Ferenc, Krúdy Gyula, Madách Imre, Mikes Kelemen, Mikszáth Kálmán, Móricz Zsigmond, Németh László, Pilinszky János, Petőfi Sándor, Radnóti Miklós, Tóth Árpád, Vörösmarty Mihály, Zrínyi Miklós
2. Fogalmak	2.1. referenciális olvasás és irodalomként olvasás 2.2. a szövegre vonatkozó információk: téma, szövegtípus, szövegműfaj, kulcsszó, bekezdés, tételmondat, cím, tipográfiai elemek, szövegkonstrukció, grafikai elemek 2.3. szövegtípusok: • monológ, párbeszéd, dokumentumszövegek, metaszövegek, érvelő szövegek (érv, cáfolat, álláspont, tételmondat), magánlevél, hivatalos levél, meghívó; multimédiás szövegek, sms, üzenet, hangüzenet, komment, e-mail, hirdetés, esemény létrehozása, közösségi médiafelületek szövegei • érvelő szöveg, érvtípusok (ok-okozati összefüggésből származó érv, összehasonlításon alapuló érv, ellentétben alapuló érv, az általános-egyes elvén alapuló érv, valószínűségeen alapuló érv, bizonyítékokból – adatokból, tényekből – származtatott érv, gyenge, közepes, erős érv); a logikai érvelés eszköztára (meghatározás, indukció, dedukció, szillogizmus); érvelési hibák (argumentum ad hominem, circulus vitiosus, ok-okozati viszonyként feltüntetni az egyidejűséget/egymásutániságot, argumentum ad misericordiam, argumentum ad populum, tekintélyelvűség), az érdeklődés felkeltésének technikái; a csúsztatás, manipuláció, populizmus, demagógia; bemutatkozás, háromperces felelés, kérvény, kérés, tudósítás, prezentáció, blog, videóüzenet, publicisztikai, multimediális szövegek • a kommunikáció irányultsága szerinti szövegtípusok (monologikus, dialogikus); a kommunikáció színterei szerinti szövegtípusok (társalgási, hivatalos, közéleti, tudományos); a beszélt nyelv sajátosságai (spontaneitás, megakadás, nyelvbottlások, hangsúly, hangleadás, beszédtempó, redundancia, hiány) • animáció, színházi előadás, művészfilm, portré, podcast, tanulmány; alkalmi szövegek (köszöntő, ünnepi beszéd, búcsúzó beszéd, köszönetnyilvánítás, részvétnyilvánítás), funkcionális szövegek (elismervény, jegyzőkönyv, értékelő), multimediális szövegek (plakát, logo, hirdetés, embléma) • írott és beszélt szövegek hasonlóságai és különbségei; írott és beszélt szövegtípusok; szövegkoherencia; spontán és tervezett szövegtípusok; a szöveg mikro- és makroszerkezete, szövegszervező elvek • komplex metaszövegek, film- és színházkritikák, előadások, értekezések, vélemény, műértelmezés, reklámok, kortesbeszéd, hivatali kommunikációban használt szövegek, Curriculum vitae/Europass típusú önéletrajzok, kiselőadás, interjú, riport 2.4. az irodalmi szöveg jellemzői:

Tartalmi egységek	Tartalmak
	• fikcionalitás, nyelvi megalkotottság, történetiség, konnotatív jelentés az irodalmi kódok és formák szövegszerveződésben betöltött szerepe • író, kronológia, kultúra, világkép, történetiség, irodalmi korszak, stílus, korstílus, stílusirányzat, stíluszintézis • értelmezési szempontok az olvasás folyamatában • értékek, értékviszonyok (adott irodalmi művekben), értékkonfliktus • esztétikai minőségek (szép, rút, tragikus, komikus, fenséges, alantas, idilli, elégikus) • hangnemek (objektív, szubjektív, ódai, patetikus, tragikus, elégikus, humoros) 2.5. populáris irodalom (sci-fi, fantasy, krimi, horror-thriller), szépirodalom 2.6. stílustörténeti korok, irányzatok: ókor, középkor, reneszánsz, humanizmus, reformáció, barokk, felvilágosodás, rokokó, klasszicizmus, szentimentalizmus, klasszicizmus, szentimentalizmus, romantika, népiesség, realizmus, naturalizmus, klasszikus modernség, szimbolizmus, impresszionizmus, szecesszió, avantgárd (expresszionizmus, szürrealizmus), újklasszicizmus, kései modernség (tárgyiasság); realista, naturalista, modern emberkép, késő modernség, posztmodern, misztikus realizmus 2.7. epikus művek olvasása: • epikum, történet, történetmondás, elbeszélő (narrátor), elbeszélői nézőpont, elbeszélői szólam, szereplő, szereplők rendszere, jellemábrázolási technikák, elbeszélés, tanítás, példázatoság; első személyű, harmadik személyű, mindentudó, objektív narrátor; epikus idő; az elbeszélés ideje, az elbeszélő idő; a hősteremtés eljárásai; történeti tárgyú elbeszélés; történelmi háttér és előtér; fikció és valóság; történetalakítás realista és klasszikus modern művekben (metonimikus, metaforikus történetalakítás; a folytonosság alakzatai: ok-okozatiság, időbeli folytonosság; a megszakíttatóság alakzatai: elhallgatás, kihagyás, nézőpontváltás); időkezelés (az elbeszélés ideje; az elbeszélő idő: lineáris-kronologikus idő, előreutalás-visszafejtés; ciklikus idő, mitikus idő; objektív idő, szubjektív idő; tartam, egyidejűség, emlékezés; külső idő, belső idő); elbeszélői és szereplői szólamok (mindentudó elbeszélő, korlátozott tudású elbeszélő, szereplői elbeszélő; függő beszéd, szabad függő beszéd, monológ); az elbeszélő formák játéka: elbeszélői modalitás, beszédmódok, nyelvjáték; areferencialitás, nyelvi világszerűség; töredékesség, intertextualitás, újraírás; • epikus műfajok: bibliai történet, példázat, tanmese, intelem, prédikáció, legenda, krónika, monda, gesta, eposz (propozíció, invokáció, in medias res, epikus hasonlatok, enumeráció, isteni beavatkozás, állandó jelzők, előreutalás), irodalmi levél, novella, történelmi regény; történeti tárgyú elbeszélések és kulturális összefüggésük; elbeszélés; elbeszélő költemény; romantikus regény (regénytípusok: anekdotikus regény, irányregény, társadalmi regény, kisregény), ballada (népballada, műballada, történeti tárgyú műballada, lélektani ballada), novella (romantikus, realista

Tartalmi egységek	Tartalmak
	novella); énelbeszélés (levél, napló, levélregény, szentimentalista éntregény), a klasszikus modern, realista és naturalista regény változatai, novella (realista, naturalista; anekdotikus, lírai, drámai, lélektani); novellafüzér; paródia; egyperces novella; nevelődési regény, parabolisztikus regény 2.8. lírai művek olvasása: • líraiság, lírai én, vershelyzet, beszédhelyzet, beszéd mód • forradalmi költészet, romantikus lírai én (teremtő zseni, látnok, vátesz, hasonmás) • lírai műfajok: dal (katonadal, kurucdal, helyzetdal), epigramma, himnusz, óda, zsoltár, trubadúr énekek, virágénekek, elégiko-óda, elégia, rapszódia, ars poetica, himnusz, óda, dal, szereplíra • pictura, sententia • ütemhangsúlyos és időmértékes verselés (verslábak, hexameter, pentameter, disztichon), szimultán verselés, strófa (Balassi-strófa), rím, rímtípusok, refrén • imitációelv: az imitációelv történetisége (imitáció humanista, barokk, rokokó, klasszicista művekben); antik minta; imitáció és verselés (klasszikus időmértékes verselés); imitáció és műfajok (óda, elégia, epigramma, episztola, leíró költemény); idő- és értékszembesítés • lírai én (a klasszikus modernségben: egyéniségkultusz/az én felnövesztése, az én megsokszorozása, hasonmás; az én háttérbe húzódása; a késő modernségben: az én megsokszorozása; önmegértés, önértelmezés); vershelyzet, beszédhelyzet; személyesség, személytelenség; önmegszólítás; egyszólamúság, többszólamúság; közvetlenség, közvetettség; belső táj, külső táj; dekadencia, hangulatlíra, kozmikusság, filozofikusság, allegorikusság, látomásosság, szimbolikusság, tárgyiasság; a költői hitvallás, látomásos tájvers, létösszegző vers, gondolati költészet • formák/szövegek emlékezete; a lírai én elszemélytelenítése, maszkképzés, sokszólamúság; idézés, rájátszás, utalás 2.9. drámai művek olvasása: dráma; a drámaiság; drámai szituáció; drámai cselekmény; a drámai hős; konfliktus; beszédfajták; drámai műfajok (tragédia, komédia); drámaadaptációk, drámaadaptációk (konfliktusos, középpontos, kétszintes dráma); drámaadaptációk és kulturális háttérük: dráma a kultuszban (antik dráma); dráma a színpadon (klasszicista dráma, romantikus dráma), akció és dikció, katarzis; drámai költemény/emberiségköltemény; a cselekmény, a szereplő/hős, a konfliktus, a beszéd átértelmeződése; eszmék a drámában; liberalizmus, pozitívizmus, determinizmus; tragikomédia; filozófiai dráma; történelmi parabola 2.10. értékostályok, értékviszonyok 2.11. motívum, toposz, archetípus, közhely, giccs, képzavar 2.12. nyelvemlékek: szórványemlék, szövegemlék, glossza 2.13. adattár, adatbázis, szótártípusok (egynyelvű/értelmező, többnyelvű, etimológiai, szótörténeti, szinonima, szakszótárak, helyesírási szótár), szócikk; a szótártípusok funkciója; hasonlóságok és különbségek az adattárak, adatbázisok, nyomtatott és online szótárak között 2.14. nyelvi változás: a nyelvi változatosság időben; a nyelvi változások okai (belső okok, a nyelv rendszerszerűsége; külső okok:

Tartalmi egységek	Tartalmak
	a társadalom, kultúra változásai, a történelmi események hatása; más nyelvi közösségekkel való érintkezés) 2.15. területi és társadalmi változatok; nyelvváltozat, nyelvjárás, köznyelv, standard, szleng, hobbinyelvek, életkori nyelvváltozatok, szaknyelvek 2.16. adatelemzés, grafikai modell (diagram, folyamatábra, grafikon), statisztikai ábra, nyelvi térkép 2.17. nyelvi attitűd, nyelvi hiedelmek/babonák, beszédtevékenység, nyelvi regiszter, nyelvi norma, belső kontaktusok, a nyelvművelés problémái, helyénvalóság 2.18. nyelvi udvariasság (köszönés, tegezés/magázás, kérdezés, válaszadás), nyelvi agresszió (trágárság, durva beszéd), együttműködési alapelvek (Grice maximái); a szövegek pragmatikai megformáltsága 2.19. nyelvi viselkedési szabályok, nyelv és hatalom, nyelvi befolyásolás; meggyőzőési és manipulációs stratégiák a nyelvben; nyelvi tabu, PC-beszéd, eufemizmus
3. Műértelmező műhely	• Tanítás, nevelés (megjelenített értékek, témák, motívumok: eredendő bűn, bűnbeesés, bűnhődés, Éden, famotívum, archaikus nyelvezet, tanulási stratégiák, beavatás, példakép, beilleszkedés, normakövetés, felnőtté válás, személyes érintettség, emberi magatartásminták, értékátadás, felelősség, megfelelés, hivatás, tudás, nevelési elvek, nevelési eszmények, tanárszerepek, iskolai konfliktusok, gyermekjogok, gyermekvédelem) • A transzcendens és világi szerelem (megjelenített értékek, témák, motívumok: szent szerelem (amor sanctus), lovagi szerelem, trubadúrköltészet, reneszánsz szerelem, rokokó udvarlás, elragadtatás, átlényegülés, plátói szerelem, transzcendencia, profán, virágénekek, népies helyzetdalok, szent, szentség, csoda, éreynkatalógus, kolostori irodalom, példaadás, tanító jelleg, erkölcsi példa, önfeláldozás, áldozat, aszkézis, szolgálat, boldogságkeresés, szenvedély, vágy, beteljesülés, elmúlás, a szerelem mint ideál, antropomorfizáció, az emberi lét mulandósága) • Otthonosság és idegenségérzet (megjelenített értékek, témák, motívumok: otthonosság, út, száműzetés, (e)migráció, honvágy, személyes és kulturális kötődés, nosztalgia, kultúrák találkozása, a beilleszkedés nehézségei, megnevezettség, kirekesztettség, idegenség, elidegenedés, magány) • Hűség és hősiesség. A tatárjárás, a törökvilág és a kuruc-labanc harcok emlékezete: (megjelenített értékek, témák, motívumok: nemzeti identitás, keresztény értékrend, vitézi élet, hűség, hősiesség, hazaszeretet, végvári vitézek, önfeláldozás, imitatio

Tartalmi egységek	Tartalmak
	Christi, athleta Christi, duális világkép, kuruc, labanc, száműzetés, bujdosás) • Férfi szereplehetőségek (megjelenített értékek, témák, motívumok: külső-belső nézőpont, hőstípus, férfialakok archetípusai, karakterábrázolás, szerepfelfogás, a kor férfieszménye, hétköznapi férfiszerepek, szerepek változatossága – családfő, apa, nagyapa, férj, rokon, hódító, értelmiségi, felfedező, harcos, hatalom letéteményese, lázadó, önfeláldozó stb. –, apahiány, hős, felelősségvállalás, szerepvállalás, kiégett értelmiségi, szenvedéstörténet, névszimbolika, céltalanság, önpusztítás, offenzív/defenzív magatartás) • Szerelem és küzdés (megjelenített értékek, témák, motívumok: szenvedély, szerelmi vágy, elválás, küzdelem, hűség, áldozat, szerelem, szenvedés, vágy, akadály, konfliktus, érzelmek, beteljesületlen szerelem, tiltott szerelem, szenvedő szerelmes, személyes hang, önértelmezés, önpusztítás, vívódás, döntésképtelenség, elvagyódás, értékvesztés, értékmentés, ráció, küzdelem, írott és íratlan szabályok, kettős élet, érzelmi kötődés, társadalmi akadály, erkölcsi korlát, romantikus idealizmus, rajongás, hűség, elköteleződés, idealizált szerelem, társadalmi elvárások, kötelesség, kényszerházasság, a szerelem törekénysége, halál, szabadságvágy) • Bűn és bűnhődés (megjelenített értékek, témák, motívumok: bűn és bűnhődés, büntetés, vétség, eredendő bűn, tudatlanság, bűnbeesés, rosszra való hajlam, büntett, bűnrészes, áldozat, szerepjáték, lelkiismeret, lelkiifurdalás, vívódás, normák, erkölcsösség, megbélyegzés, ítélet) • Hazaszeretet és szabadságvágy. <i>A reformkor és az 1848-as forradalom és szabadságharc emlékezete</i> (megjelenített értékek, témák, motívumok: reform, haladás, hazaszeretet, összefogás, erkölcsi kötelesség, forradalmi lelkesedés, szabadságvágy, forradalmi cselekvés, hazafiasság, áldozatvállalás, bátorság, kitartás, nemzeti hősök) • Női szereplehetőségek (megjelenített értékek, témák, motívumok: hőstípusok, nőalakok archetípusai, korszakok nőeszményei, női emancipáció, szerepek változatossága (nő, anya, feleség, testvér), anyahiány, árvaság, kiszolgáltatottság, elnyomás, alávetettség, sorstalanság, előítélet, kitartás, hűség, önfeláldozás, önmegvalósítás, értékteremtés, bűn, bűnhődés) • Az egyén társadalmi érvényesülésének lehetőségei (megjelenített értékek, témák, motívumok: felemelkedés, bukás, kiszolgáltatottság, hatalmi viszonyok, hatalomvágy, korrupció, periféria, központ, társadalmi érvényesülés, szociális igazságtalanság, szegénység, nyomor, az egyén útkeresése, ambíció, torz forma, közösség és individuum, erkölcs és érvényesülés konfliktusa, tisztesség, siker, a hatalommal való szembesülés, kisember, emberi méltóság, elmaradottság, életlehetőségek) • Értékrendek találkozása az irodalomban (megjelenített értékek, témák, motívumok: vitális értékek, érzelmi értékek, szellemi értékek, erkölcsi értékek, anyagi javakkal kapcsolatos értékek, közösségi/társadalmi élettel kapcsolatos értékek, esztétikai értékek, értékrend, értékkonfliktus, értékhierarchia)

Tartalmi egységek	Tartalmak
	• Háború és humánus. <i>A világháborúk emlékezete</i> (megjelenített értékek, témák, motívumok: háború, pusztítás, élet, halál, béke, kiengesztelődés, újjáépítés, szembekerülés a háború borzalmaival, holokauszt, béke iránti vágy, pacifizmus, békekötés, hősiesség, áldozat, tragikum, sorsszerű pusztulás, a háború valósága, szenvedés, rend, káosz, trauma, személyes és kollektív emlékezet) • A közösségi szerepvállalás változatai a kezdetektől a kortársakig (megjelenített értékek, témák, motívumok: próféta szerep, szereplíra, fiktív költő, a költő mint a közösség szószólója, költői öntudat, küldetés tudat, vallomásosság, fennkölttség, felelősségvállalás, retorizáltság, értékszembesítés, önreflexió) • Egyén és hatalom konfliktusa (megjelenített értékek, témák, motívumok: konfliktus, egyén és hatalom szembenállása, szabadság, elnyomás, erkölcs, kényszer, antitézis, tragikum, groteszk, abszurd, irónia, lázadó hős, az egyén kiszolgáltatottsága, kistelepülési lét, a történetmondás módozatai, a hősteremtés eljárásai, időkezelés, narrációs eljárások, fikció és valóság viszonya, metaforikusság, metonimikusság, emberi méltóság, emlékezés, trauma feldolgozása, kollektív és egyéni felelősség, a kisember tehetetlensége, a hatalom abszurditása, zsarnokság, ellenállás, alkalmazkodás, morális választások, fegyelem, közösségi kényszer, erkölcsi összeomlás, a hatalom nyomása, irracionalitás, az egyén állásfoglalása, megalkuvás, méltóság)

Anexa nr.3.3. Programa de examen pentru disciplina *LLMAT_MAGH_P1* (TC) pentru elevii care au studiat limba maternă a unei minorități naționale în unități de învățământ cu predare în altă limbă decât cea maternă

- *Proba A02*
- *Toate filierele, profilurile, specializările, domeniile și calificările profesionale*

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina *Limba și literatura maghiară (maternă)* fundamentează elaborarea variantelor de subiecte și a baremelor de evaluare și de notare pentru **proba A02** din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Prezenta programă precizează **competențele de evaluat, domeniile de conținut și conținuturile** vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen derivă din **programele școlare în vigoare pentru învățământul liceal**, aprobate prin **Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 3716/2026**. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul întregului ciclu liceal, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen la această disciplină este de a constata măsura în care candidatul înțelege diferite tipuri de texte, aplică strategii de interpretare a textelor și produce texte adecvate contextului în situații de complexitate corespunzătoare raportării (TC) și tipului de probă.

Prin susținerea probei de examen la disciplina Limba și literatura maghiară (maternă), candidatul este pus în situația de a face dovada următoarelor **competențe generale (CG)**, dobândite pe parcursul învățământului liceal (clasele a IX-a – a XII-a):

CG1	Înțelege diferite tipuri de texte în contexte formale și informale, apreciind calitatea lor estetică
CG2	Aplică strategii de interpretare a textelor în contexte istorice și culturale
CG3	Compune texte adecvate contextului, ținând cont de diferențele regionale și sociale

Prin variantele de subiecte elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** care pot fi evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru ciclul liceal:

CG1 – Înțelege diferite tipuri de texte în contexte formale și informale, apreciind calitatea lor estetică

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS1.1	CS 1.1. Înțelege diferența dintre lectura referențială și lectura literară în receptarea diferitelor tipuri de texte
IX.CS1.2	CS 1.2. Înțelege conversațiile cotidiene, textele argumentative, textele documentare, textele multimedia și metatextele mai simple pentru a obține informații
IX.CS1.3	CS 1.3. Denumeste concepte poetice, naratologice, noțiuni legate de teoria a genului și de istoria stilurilor literare în raport cu diferite tipuri de texte
IX.CS 1.4.	Identifică calități valorice în texte literare și non-literare
X.CS 1.1.	Aplică, în procesul de receptare, strategii și moduri de lectură adaptate tipului de text
X.CS 1.2.	Selectează tehnica de argumentare adecvată pentru exprimarea propriului punct de vedere/opinii
X.CS 1.3.	Înțelege sensul conceptelor poetice, naratologice, de teorie a genurilor și de istorie a stilurilor în diferite tipuri de texte
X.CS 1.4.	Recunoaște diferite categorii de valori și relații valorice în textele literare
XI.CS 1.1.	Distinge textele literare artistice de cele de consum în vederea identificării valorilor estetice ale acestora
XI.CS 1.2.	Înțelege animații, spectacole de teatru, filme de artă, portrete, podcasturi și studii în scopul obținerii informațiilor și al formării sensibilității estetice

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS 1.3.	Recunoaște particularitățile poetice, naratologice, teoretico-genologice și stilistice ale diferitelor tipuri de texte
XI.CS 1.4.	Recunoaște relațiile dintre valorile reprezentate în text și valorile modului de reprezentare în opere literare
XII CS 1.1.	Aplică tehnicile de lectură reflexivă, evaluativă, interpretativă și critică în receptarea diferitelor tipuri de texte
XII.CS 1.2.	Înțelege metatexte, prezentări și eseuri mai complexe, în vederea acceptării interpretărilor din perspective multiple
XII.CS 1.3.	Compară texte pe baza particularităților lor poetice, naratologice, de teorie a genurilor și de istorie a stilurilor
XII.CS 1.4.	Recunoaște relațiile etice în procesul înțelegerii textelor literare pentru dezvoltarea sensibilității sociale
XII.CS 1.5.	Recunoaște rolul politeții lingvistice și al agresivității verbale în diferite situații de comunicare

CG2 – Aplică strategii de interpretare a textelor în contexte istorice și culturale

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS2.1	Aplică strategii de interpretare a textului în opere nonliterare, epice și lirice
IX.CS2.2	Interpretează date lingvistice pe baza unor criterii specifice
IX.CS2.3	Rezumă propria experiența de lectură într-un răspuns scurt, utilizând corect noțiunile acumulate
IX.CS 2.4.	Recunoaște caracteristicile textelor din diferite epoci literare în vederea dezvoltării perspectivei istorice
IX.CS 2.5.	Interpretează motivele schimbărilor lingvistice în vederea dezvoltării perspectivei istorice
X.CS 2.1.	Aplică strategii de interpretare a textului în opere nonliterare, epice, lirice și dramatice
X.CS 2.2.	Examinează statistici, grafice, conținuturi digitale, eseuri și texte științifice în scopul obținerii de informații
X.CS 2.3.	Interpretează creații literare integrând experiențe de lectură, pe baza unor criterii date
X.CS 2.4.	Recunoaște conexiunile culturale ale narațiunilor cu tematică istorică în texte aparținând unor epoci diferite
XI CS 2.1.	Elaborează strategii individuale pentru interpretarea textelor literare și nonliterare
XI.CS 2.2.	Recunoaște relațiile dintre utilizarea limbii și stratificarea socială în texte aparținând diferitelor registre lingvistice
XI.CS 2.3.	Compară texte pe baza motivelor-cheie, temelor, valorilor și criteriilor naratologice comune, integrând propriile experiențe de lectură
XI.CS 2.4.	Recunoaște legăturile dintre diferite perioade din istoria gândirii textelor aparținând unor epoci diferite
XII CS 2.1.	Aplică strategii individuale pentru interpretarea textelor literare și nonliterare în context cultural
XII.CS 2.2.	Analizează relațiile dintre utilizarea limbii și stratificarea socială în diferite tipuri de texte
XII.CS 2.3.	Interpretează în mod autonom opere literare pentru a exprima trăirea experienței estetice

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XII.CS 2.4.	Face distincție între perioadele literare și stilurile din operele artistice aparținând diferitelor epoci

CG3 – Produce oral și în scris diferite tipuri de texte exprimându-se cu sensibilitate și rafinament

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS3.1	Compune texte adecvate contextului, ținând cont de diferențele regionale și sociale
IX.CS3.2	Participă la interacțiuni verbale și produce monologuri în diverse situații de comunicare
IX.CS3.3	Produce tipuri de texte funcționale (scrisoare privată/oficială, invitație, completare de formulare) adaptate unei anumite situații de comunicare
IX.CS 3.4.	Produce texte argumentative mai simple în situații de comunicare cotidiană
IX.CS 3.5.	Produce texte jurnalistice, digitale/multimedia (de ex. mesaje text, SMS-uri, mesaje vocale, comentarii, e-mailuri, reclame, crearea de evenimente, texte pentru rețelele de socializare) în diverse situații de comunicare
IX.CS 3.6.	Creează texte narative, descriptive, bazate pe experiențe reale sau fictive
X CS 3.1.	Elaborează tipuri de texte orale, ținând cont de direcția și contextele comunicării
X.CS 3.2.	Organizează date în modele grafice pentru a compara diferite valori, concepte și particularități
X.CS 3.3.	Elaborează tipuri de texte funcționale (cerere) adaptate la situația de comunicare
X.CS 3.4.	Elaborează diferite tipuri de texte narative și argumentative pe baza unor criterii
X.CS 3.5.	Elaborează texte publicistice și conținuturi digitale/multimedia (de ex. prezentare, blog, mesaj video, reportaj) în diferite situații de comunicare
X.CS 3.6.	Transformă texte narative și descriptive în funcție de criteriile date
XI CS 3.1.	Creează tipuri de texte scrise ținând cont de caracteristicile textuale
XI.CS 3.2.	Creează texte ocazionale adecvate situației de viață în diferite contexte de comunicare
XI.CS 3.3.	Redactează tipuri de texte funcționale (chitanță, proces-verbal) adaptate situației de comunicare
XI.CS 3.4	Elaborează un eseu pe baza unor criterii prestabilite
XI.CS 3.5.	Creează produse multimedia complexe (de ex. afiș, logo, emblemă, identitate vizuală, ilustrație), recunoscând relația dintre text și produsul vizual
XII.CS 3.1.	Produce texte adecvate comunicării folosind formele de politețe lingvistică
XII.CS 3.2.	Susține o scurtă prezentare academică pe baza criteriilor date
XII.CS 3.3.	Elaborează tipuri de texte funcționale (Curriculum vitae / CV de tip Europass) adaptate situației de comunicare specificate
XII.CS 3.4.	Elaborează o interpretare proprie a unei opere pentru a-și exprima poziția critică
XII.CS 3.5.	Realizează interviuri și reportaje în diverse situații de comunicare

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Autori recomandați	Ady Endre, Arany János, Babits Mihály, Balassi Bálint, Berzsenyi Dániel, Csokonai Vitéz Mihály, Heltai Gáspár, Janus Pannonius, Jókai Mór, József Attila, Juhász Gyula, Kármán József, Katona József, Kosztolányi Dezső, Kölcsey Ferenc, Krúdy Gyula, Madách Imre, Mikes Kelemen, Mikszáth Kálmán, Móricz Zsigmond,

Domenii de conținut	Conținuturi
	Németh László, Pilinszky János, Petőfi Sándor, Radnóti Miklós, Tóth Árpád, Vörösmarty Mihály, Zrínyi Miklós
2. Noțiuni	2.1. lectura referențială vs. lectura literară 2.2. informații referitoare la text: temă, tip de text, specie textuală, cuvânt-cheie, paragraf, propoziție-teză, titlu, elemente tipografice, construcția textului, elemente grafice 2.3. tipuri de texte: • monolog, dialog, texte documentare, metatexte, texte argumentative (argument, contraargument, punct de vedere, teză), scrisoare cu caracter personal, scrisoare oficială, invitație, texte multimedia, sms, mesaj, mesaj vocal, comentariu, e-mail, anunț, creare de eveniment, texte de pe rețelele de socializare • text argumentativ, tipuri de argumente (argument cauzal, argument prin comparație, argument prin opoziție, argument pe baza raportului general-particular, argument al probabilității, argument bazat pe dovezi – date, fapte –, argument slab, mediu, puternic); instrumentele logicii argumentative (definiție, inducție, deducție, silogism); erori de argumentare (argumentum ad hominem, cerc vicios, prezentarea simultaneității/sucesiunii ca relație cauzală, argumentum ad misericordiam, argumentum ad populum, apelul la autoritate); tehnici de captare a atenției; distorsionare, manipulare, populism, demagogie; prezentare, răspuns oral de trei minute, cerere, solicitare, reportaj, prezentare, blog, mesaj video, texte publicistice și multimedia • tipuri de texte după direcția comunicării (monologice, dialogice); tipuri de texte în funcție de contextul comunicării (conversaționale, oficiale, publice, științifice); particularitățile limbajului vorbit (spontaneitate, ezitare, greșeli de vorbire, accent, intonație, ritm al vorbirii, redundanță, omisiuni) • animație, spectacol de teatru, film de artă, portret, podcast, studiu; texte ocazionale (mesaj de salut, discurs festiv, discurs de rămas-bun, mulțumire, exprimarea condoleanțelor); texte funcționale (chitanță, proces-verbal, evaluare); texte multimedia (afiș, logo, reclamă, emblemă) • asemănări și diferențe între texte scrise și orale; tipuri de texte scrise și orale; coerența textului; texte spontane și planificate; micro- și macrostructura textului, principii de organizare textual • metatexte complexe, recenzii de film și teatru, prezentări, eseuri, opinii, interpretări literare, reclame, discursuri electorale, texte utilizate în comunicarea instituțională, Curriculum vitae / CV Europass, prezentare scurtă, interviu, reportaj 2.4. caracteristicile textului literar: • ficționalitate, construcție lingvistică, caracter istoric, sens conotativ • rolul codurilor și formelor literare în organizarea textului • autor, cronologie, cultură, viziune asupra lumii, istoricitate, epocă literară, stil, stilul caracteristic al unei epoci, curent literar, sinteză stilistică • criterii de interpretare în procesul lecturii • valori și raporturi valorice (în operele literare)

Domenii de conținut	Conținuturi
	• calități estetice (frumos, urât, tragic, comic, sublim, josnic, idilic, elegiac) • tonalități (obiectiv, subiectiv, odic, patetic, tragic, elegiac, umoristic) 2.5. literatură de consum (sci-fi, fantasy, polițistă, horror-thriller), beletristică 2.6. epoci și curente stilistice: Antichitate, Evul Mediu, Renaștere, umanism, Reforma protestantă, baroc, rococo, Iluminism, clasicism, sentimentalism, Romantism, stil folcloric, Realism, Naturalism, modernism clasic, simbolism, impresionism, art nouveau, avangardă (expresionism, suprarealism), neoclasicism, modernism târziu (lirică obiectivă), imaginea realistă, naturalistă, modernă a omului, modernism târziu, postmodernism, realism magic 2.7. lectura operelor epice: • epica, povestea, narațiunea, naratorul, perspectiva narativă, vocea narativă, personajul, structura personajelor, tehnici de caracterizare, narațiune și învățătură, caracter parabolic, narator la persoana I, la persoana a III-a, narator omniscient, narator obiectiv; timpul epic; timpul povestirii și timpul povestit; procedee de construire a eroului; narațiune cu tematică istorică; fundal și prim-plan istoric; ficțiune și realitate, modelarea narațiunii în opere realiste și moderniste clasice (modelare metonimică, metaforică; forme ale continuității: cauzalitate, continuitate temporală; forme ale discontinuității: elipsă, omisiune, schimbare de perspectivă); structură temporală (timpul povestirii; timpul povestit: timp liniar-cronologic, anticipare-retrospecție; timp ciclic, timp mitic; timp obiectiv, timp subiectiv; durată, simultaneitate, memorie; timp exterior, timp interior); voci narative și ale personajelor (narator omniscient, narator limitat, narator-martor; discurs indirect, discurs indirect liber, monolog); jocul formelor narative – modalitate narativă, moduri de discurs, joc lingvistic; areferențialitate, verosimilitate lingvistică; fragmentaritate, intertextualitate, rescriere • genuri epice: povestire biblică, parabolă, fabulă cu morală, învățătură, predică, legendă, cronică, legendă istorică, gestă, epopee (propoziție tematică, invocație, in medias res, comparații epice, enumerare, intervenție divină, epitete constante, anticipare narativă), scrisoare literară, nuvelă, roman istoric; narațiuni cu tematică istorică și conexiunile lor culturale; povestire; poem narativ; roman romantic (tipuri de roman: roman anecdotic, roman cu teză, roman social, nuvelă-roman); baladă (baladă populară, baladă cultă, baladă cultă cu tematică istorică, baladă psihologică); nuvelă (nuvelă romantică, nuvelă realistă); narațiune la persoana I (scrisoare, jurnal, roman epistolar, roman sentimental la persoana I), variante ale romanului modern clasic, realist și naturalist; nuvela (realistă, naturalistă; anecdotică, lirică, dramatică, psihologică); ciclul de nuvele; parodie; genuri: nuvelă-minut, roman al formării, roman parabolic 2.8. lectura operelor lirice: • lirism, eul liric, situația poetică, situația de enunțare, stil de vorbire

Domenii de conținut	Conținuturi
	• poezie revoluționară, eul liric romantic (geniu creator, vizionar, profet, alter ego) • genuri lirice: cântece (cântece de ostași, cântece de curuți), epigramă, imn, odă, psalm, lirica trubadurilor, cântece de dragoste cu imagini florale, odă elegiacă, elegie rapsodie, ars poetica, imn, odă, doină, lirie de rol • pictura, sententia • versificație accentuată și metrică (picioare metrice, hexametrul, pentametrul, distih), versificație simultană, strofă (strofa Balassi), rimă, tipuri de rimă • principiul imitației: istoricitatea imitației (în opere umaniste, baroce, rococo, clasice); model antic; imitație și prozodie (versificație clasică în măsură); imitație și genuri (odă, elegie, epigramă, epistolă, poem descriptiv); confruntarea temporală și valorică • eul liric în modernismul clasic: cultul individualității/creșterea eului, multiplicarea eului, alter ego liric; retragerea sinelui; în modernismul târziu: multiplicarea sinelui; autocomprehensiune, auto-interpretare; situația lirică, situația discursivă; personal, impersonal; auto-adresare; monodie, polifonie; direct, indirect; viziune lăuntrică, imagine exterioară; decadență, lirica stărilor afective, viziune cosmică, filosofică, alegorică, poezie cu caracter vizionar, simbolic, obiectiv; ars poetica, poezie peisagistică cu caracter vizionar, poezie de sinteză existențială, poezie reflexivă • memoria formelor/textelor; impersonalizarea eului liric, crearea măștii, polifonie; citare, reluare ludică, aluzie 2.9. lectura operelor dramatice: dramă; caracterul dramatic; situație dramatică; acțiune dramatică; eroul dramatic; conflict; tipuri de vorbire; genuri dramatice (tragedie, comedie); tipuri dramatice (dramă conflictuală, dramă centrată, dramă pe două niveluri); tipuri dramatice și contextul lor cultural: drama în cult (drama antică); drama pe scenă (drama clasicistă, drama romantică); acțiune și dicțiune; catharsis; poem dramatic/poem al umanității; acțiunea, personajul/eroul, conflictul, reinterpretarea discursului; idei în dramă; liberalism, pozitivism, determinism; tragicomedie; dramă filozofică; parabolă istorică 2.10. categorii de valori, raporturi valorice 2.11. motiv, topos, arhetip, clișeu, kitsch, confuzie de imagini 2.12. monumente ale limbii maghiare: • fragmente de texte, texte integrale, glose 2.13. fonduri de date, baze de date, tipuri de dicționare: • dicționare monolingve/explicative, multilingve, etimologice, de sinonime, dicționare de specialitate, dicționar ortografic, dicționare istorice ale limbii • articol de dicționar; funcția diferitelor tipuri de dicționare • asemănări și diferențe între fonduri de date, baze de date, dicționare tipărite și online 2.14. schimbare lingvistică: • diversitatea lingvistică în timp • cauzele schimbărilor lingvistice: • cauze interne – sistemul limbii

Domenii de conținut	Conținuturi
	• cauze externe – schimbările sociale, culturale, influența evenimentelor istorice, contactul cu alte comunități lingvistice 2.15. variante teritoriale și sociale: variantă lingvistică, dialect, limbaj comun, standard, limbaje de hobby, variante lingvistice specifice vârstei, limbaje de specialitate 2.16. analiză de date, organizator grafic (diagramă, schemă de proces, grafic), reprezentare statistică, hartă lingvistică 2.17. atitudine lingvistică, superstiții lingvistice, activitate verbală, registru lingvistic, normă lingvistică, contacte interne, probleme de cultivare a limbii, limbaj adecvat 2.18. politețe lingvistică (salut, adresare informală/formală, formularea unor întrebări, răspunsuri), agresivitate verbală (vulgaritate, violență lingvistică), principiile cooperării (maximele lui Grice); configurarea pragmatică a textelor 2.19. reguli ale comportamentului lingvistic, limbaj și putere, influențare lingvistică; strategii de persuasiune și manipulare în limbaj; tabu lingvistic, limbaj PC, eufemism
3. Atelier de interpretare textuală	• Formare intelectuală și educație (valori, teme, motive reprezentate: păcat original, cădere în păcat, pedeapsă, Eden, motivul arborelui, limbaj arhaic, strategii de învățare, inițiere, model de urmat, integrare, respectarea normelor, maturizare, implicare personală, tipare de comportament uman, transmiterea valorilor, responsabilitate, conformare, vocație, cunoaștere, principii educaționale, idealuri educaționale, roluri ale profesorului, conflicte școlare, drepturile copilului, protecția copilului) • Dimensiuni sacre și profane ale iubirii (valori, teme, motive reprezentate: iubire sacră, iubire cavalească, poezia trubadurilor, iubire renașcentistă, curtare rococo, extaz, transfigurare, iubire platonice, transcendență, profan, cântece de dragoste cu imagini florale, cântece populare de situație, sacru, sfîntenie, miracol, catalog de virtuți, literatură monastică, oferirea unui model, caracter educativ, exemplu moral, sacrificiu de sine, jertfă, asceză, slujire, căutarea fericirii, pasiune, dorință, împlinire, trecerea timpului, iubirea ca ideal, antropomorfizare, efemeritatea existenței umane) • Experiența apartenenței și a străinătății (valori, teme, motive reprezentate: familiaritate, drum, exil, (e)migrație, dor de casă, atașament personal și cultural, nostalgie, întâlnirea culturilor, dificultăți de integrare, neînțelegere, excludere, înstrăinare, singurătate) • Devotament și eroism. <i>Ecouri istorice ale invaziei tătare, ale stăpînirii turcești și ale războaielor curuți-lobonți</i> (valori, teme, motive reprezentate: identitate națională, sistem de valori creștine,

Domenii de conținut	Conținuturi
	viață de ostaș, loialitate, eroism, ostași de la cetățile de graniță, sacrificiu de sine, imitatio Christi, athleta Christi, viziune duală asupra lumii, curuți, lobonți, exil, pribegie) • Ipostaze ale rolului masculin (valori, teme, motive reprezentate: perspectivă externă–internă, tip de erou, arhetipuri ale figurilor masculine, caracterizare, concepția despre rol, idealul masculin al epocii, roluri masculine cotidiene, diversitatea rolurilor (capul familiei, tată, absența tatălui, bunic, soț, rudă, cuceritor, intelectual, explorator, luptător, deținător al puterii, rebel, altruist etc.), erou, asumarea responsabilității, asumarea rolului, intelectual epuizat, poveste a suferinței, simbolistica numelor, lipsă de scop, autodestructivitate, comportament ofensiv/defensiv) • Iubire și confruntare (valori, teme, motive reprezentate: pasiune, dorință romantică, separare, luptă, loialitate, sacrificiu, iubire, suferință, dorință, obstacole, conflict, emoții, iubire neîmplinită, iubire interzisă, iubit suferind, voce personală, autointerpretare, autodistrugere, agonie, indecizie, dor, pierderea valorii, păstrarea valorii, rațiune, luptă, reguli scrise și nescrise, viață dublă, atașament emoțional, obstacole sociale, constrângeri morale, idealism romantic, îndrăgostire, loialitate, angajament, iubire idealizată, așteptări sociale, datorie, căsătorie forțată, fragilitatea iubirii, moarte, dorința de libertate) • Vină și ispășire (valori, teme, motive reprezentate: vină și ispășire, pedeapsă, abatere, păcat original, ignoranță, cădere în păcat, înclinație spre rău, crimă, complice, victimă, joc de rol, conștiință, remușcare, frământare, norme, moralitate, stigmatizare, judecată) • Iubire de patrie și dorință de libertate. Memoria epocii reformelor, a revoluției și luptei pentru libertate din 1848 (valori, teme, motive reprezentate: reformă, progres, iubire de patrie, solidaritate, datorie morală, entuziasm revoluționar, identitate națională, dorință de libertate, acțiune revoluționară, patriotism, asumarea sacrificiului, curaj, perseverență, eroi naționali) • Ipostaze ale personajului feminin (valori, teme, motive reprezentate: tipuri de eroine, arhetipuri feminine, idealurile feminine ale epocilor, emancipare feminină, diversitatea rolurilor (femeie, mamă, soție, soră), absența mamei, orfanitate, vulnerabilitate, opresiune, subordonare, lipsă de destin, prejudecată, perseverență, loialitate, sacrificiu de sine, auto-realizare, creare de valori, păcat, ispășire) • Șansele de integrare și afirmare socială ale individului (valori, teme, motive reprezentate: ascensiune, cădere, vulnerabilitate, raporturi de putere, dorință de putere, corupție, periferie, centru, afirmare socială, injustiție socială, sărăcie, mizerie, căutarea drumului propriu, ambiție, personalitate denaturată, comunitate și individ, conflictul dintre moralitate și afirmare, onestitate, succes, confruntarea cu puterea, omul de rând, demnitate umană, înapoiere, șanse de viață) • Convergența valorilor în literatură (valori, teme, motive reprezentate: valori vitale, valori afective, valori spirituale, valori morale, valori legate de bunurile materiale, valori legate de viața comunitară/socială, valori estetice, sistem de valori, conflict de valori, ierarhie a valorilor) • Război și umanism. Memoria războaielor mondiale (valori, teme, motive reprezentate: război, distrugere, viață, moarte, pace,

Domenii de conținut	Conținuturi
	împăcare, reconstrucție, confruntarea cu ororile războiului, Holocaust, dorință de pace, pacifism, încheiere a păcii, eroism, sacrificiu, tragic, distrugere fatală, realitatea războiului, suferință, ordine, haos, traumă, memorie personală și colectivă) • Variante ale implicării comunitare de la începuturi până la contemporaneitate (valori, teme, motive reprezentate: rolul profetic al poetului, liră subiectivă, poet fictiv, poetul ca reprezentant al comunității, conștiință poetică, sentiment al misiunii, caracter confesiv, ton patetic, asumare a responsabilității, retoricitate, confruntare a valorilor, autoreflexivitate) • Conflictul dintre individ și putere (valori, teme, motive reprezentate: conflict, opoziția dintre individ și putere, libertate, opresiune, morală, constrângere, antiteză, tragic, grotesc, ironie, erou rebel, vulnerabilitatea individului, viața în comunități/localități mici, modurile povestirii, problematici ale epicului, procedee de construire a eroului, gestionarea timpului narativ, procedee narative, relația dintre ficțiune și realitate, metaforicitate, metonimicitate, demnitatea umană, memorie, procesarea traumei, responsabilitate colectivă și individuală, neputința omului simplu, absurditatea puterii, tiranie, rezistență, adaptare, alegeri morale, disciplină, constrângere comunitară, colaps moral, presiunea puterii, iraționalitate, poziționarea individului, absurd, compromis, demnitate)

3.3. melléklet. A *LLMAT_MAGH_PI* (TC) tantárgy vizsgaprogramja azoknak a tanulóknak, akik a magyar nyelvet olyan oktatási intézményekben tanulták, ahol az oktatás nem az anyanyelvükön folyik

- *A02 vizsga*
- *Minden képzési forma, profil, szakirány, szakterület és szakmai képesítés*

PREAMBULUM

A *magyar nyelv és irodalom (anyanyelv)* tantárgy vizsgaprogramja szolgál alapul a 2030. évi országos érettségi vizsga A02 vizsgájára készülő tételek és javítókulcsok kidolgozásához. A vizsgaprogram meghatározza az értékelendő kompetenciákat, a tartalmi területeket és azokat a tartalmakat, amelyeket az értékelés célzó.

A vizsgaprogram a középiskolai oktatás hatályos tantervére épül, amelyet az oktatási és kutatási miniszter 3716/2026. számú rendelete hagyott jóvá. Az értékelés azokra a specifikus kompetenciákra irányul, amelyek hozzájárulnak az általános kompetenciák kialakításához/fejlesztéséhez a teljes középiskolai ciklus során, összhangban a végzős tanuló képzési profiljával.

A *magyar nyelv és irodalom (anyanyelv)* vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó milyen mértékben érti a különböző szövegtípusokat, alkalmazza a szövegértelmezési stratégiákat, valamint képes-e a kontextusnak megfelelő szövegeket létrehozni olyan helyzetekben, amelyek összetettsége megfelel a besorolásnak (KT) és a vizsga típusának.

A *magyar nyelv és irodalom (anyanyelv)* vizsga teljesítésével a vizsgázó olyan általános kompetenciák (ÁK) meglétét igazolja, amelyeket a középiskolai oktatás során (IX–XII. évfolyam) sajátított el:

ÁK 1.	Megért különböző típusú szövegeket formális és informális kontextusban azok esztétikai minőségének megítélésével
ÁK 2.	Szövegértelmezési stratégiákat alkalmaz történeti, kulturális összefüggésben
ÁK 3.	Különböző típusú szövegeket alkot szóban és írásban a nyelvi megformálásra való érzékenységgel és igényességgel

Az országos érettségi vizsgára készített tételváltozatok a jelen vizsgaprogramban meghatározott kompetenciák és tartalmak értékelésére szolgálnak, a javítókulcsok pedig minden helyes megoldási mód esetén előírják a megfelelő pontszámok megadását.

ÉRTÉKELENDŐ KOMPETENCIÁK

Az egyes általános kompetenciákhoz azok a specifikus kompetenciák (SK) kapcsolódnak, amelyek az érettségi vizsgán értékelhetők; ezeket a hatályos középiskolai tantervek specifikus kompetenciái, amelyek a teljes középiskolai ciklusra vonatkozóan összesítve jelennek meg.

ÁK1 – Megért különböző típusú szövegeket formális és informális kontextusban azok esztétikai minőségének megítélésével

A SK kódja	Értékelendő specifikus kompetenciák
IX.SK1.1	Megérti a referenciális olvasás és az irodalomként olvasás közötti különbséget a különböző típusú szövegek befogadásában
IX.SK1.2	Megért köznapi beszélgetéseket, érvelő szövegeket, dokumentumszövegeket, multimédiás szövegeket, egyszerűbb metaszövegeket információszerezés céljából
IX.SK1.3	Megnevez poétikai, narratológiai, műfajelméleti és stílustörténeti fogalmakat különböző típusú szövegekre vonatkozóan
IX.SK1.4.	Azonosít különböző értékminőségeket irodalmi és nem irodalmi szövegekben
X.SK1.1.	Olvasási stratégiákat, olvasási módokat alkalmaz a különböző típusú szövegek befogadásában
X.SK1.2.	Kiválasztja az alkalmas érvelési technikát személyes álláspontja/véleménye kifejezése céljából
X.SK1.3.	Megérti a poétikai, narratológiai, műfajelméleti és stílustörténeti fogalmak jelentését különböző típusú szövegekben
X.SK1.4.	Felismer különböző értékosztályokat és értékviszonyokat irodalmi szövegekben
XI.SK1.1.	Megkülönbözteti a szépirodalmi és populáris irodalmi szövegeket esztétikai értékeik azonosítása érdekében

A SK kódja	Értékelendő specifikus kompetenciák
XI.SK1.2.	Megért animációkat, színházi előadásokat, művészfilmeket, portrékat, podcasteket, tanulmányokat információszerzés és esztétikai értéklátás céljából
XI.SK1.3.	Felismeri különböző típusú szövegek poétikai, narratológiai, műfajelméleti és stílustörténeti sajátosságait
XI.SK1.4.	Felismeri a megjelenített értékek és a megjelenítés értékei közötti összefüggéseket irodalmi szövegekben
XII.SK1.1.	Alkalmazza a tudatos, értékelő, értelmező és kritikus olvasás technikáit a különböző típusú szövegek befogadásában
XII.SK1.2.	Megért komplexebb metaszövegeket, előadásokat, értekezéseket a több nézőpontú értelmezés elfogadása céljából
XII.SK1.3.	Összehasonlítja szövegeket a poétikai, narratológiai, műfajelméleti és stílustörténeti sajátosságaik alapján
XII.SK1.4.	Felismeri az irodalomértés tapasztalatában az etikai viszonyokat a szociális érzékenység kialakítása érdekében
XII.SK1.5.	Felismeri a nyelvi udvariasság és agresszió szerepét különböző közlési helyzetekben

ÁK2 – Szövegértelmezési stratégiákat alkalmaz történeti, kulturális összefüggésben

A SK kódja	Értékelendő specifikus kompetenciák
IX.SK2.1	Szövegértelmezési stratégiákat alkalmaz nem irodalmi, epikus és lírai művekben
IX.SK2.2	Nyelvi adatokat értelmez megadott szempontok szerint
IX.SK2.3	Rövid válasz formájában fogalmazza meg olvasói élményét az irodalmi műről a tanult fogalmak helyes használatával
IX.SK2.4.	Felismeri a különböző korokhoz tartozó szövegek sajátosságait a történeti érzék kialakulása céljából
IX.SK2.5.	Értelmezi a nyelvi változások okait a történeti érzék kialakulása érdekében
X.SK2.1.	Szövegértelmezési stratégiákat működtet nem irodalmi, epikus, lírai és drámai művekben
X.SK2.2.	Statisztikákat, grafikonokat, digitális tartalmakat, értekezéseket, ismeretterjesztő szövegeket vizsgál információszerzés céljából
X.SK2.3.	Irodalmi alkotásokat értelmez olvasmányélmények beépítésével, megadott szempontok alapján
X.SK2.4.	Felismeri a történeti tárgyú elbeszélések kulturális összefüggéseit különböző korokhoz tartozó szövegekben
XI.SK2.1.	Létrehoz egyéni stratégiákat irodalmi és nem irodalmi szövegek értelmezésére
XI.SK2.2.	Felismeri a nyelvhasználat és társadalmi rétegzettség összefüggéseit különböző nyelvi regiszterekhez tartozó szövegekben
XI.SK2.3.	Szövegeket hasonlít össze közös kulcsmotívumok, témák, értékek, narratológiai szempontok alapján olvasmányélmények beépítésével
XI.SK2.4.	Felismeri az esztétikátörténeti összefüggéseket különböző korokhoz tartozó szövegekben
XII.SK2.1.	Egyéni stratégiákat működtet irodalmi és nem irodalmi szövegek értelmezésére kulturális összefüggésben
XII.SK2.2.	Elemzi a nyelvhasználat és társadalmi rétegzettség összefüggéseit különböző típusú szövegekben
XII.SK2.3.	Önállóan értelmez irodalmi alkotásokat az esztétikai élmény megtapasztalásának kifejezésére

A SK kódja	Értékelendő specifikus kompetenciák
XII.SK2.4.	Megkülönbözteti az irodalomtörténeti korszakokat és stílusokat különböző korokhoz tartozó művészi alkotásokban

ÁK3 – Különböző típusú szövegeket alkot szóban és írásban a nyelvi megformálásra való érzékenységgel és igényességgel

A SK kódja	Értékelendő specifikus kompetenciák
IX.SK3.1	Beszédhelyzetnek megfelelő szövegeket alkot a területi és társadalmi változatok figyelembevételével
IX.SK3.2	Párbeszédet, monológot alkot különböző kommunikációs helyzetekben
IX.SK3.3	Funkcionális szövegtípusokat (magánlevél/hivatalos levél, meghívó, úrlap) alkot megadott beszédhelyzethez igazodva
IX.SK3.4.	Egyszerűbb érvelő szövegeket alkot köznapi beszédhelyzetekben
IX.SK3.5.	Publicisztikai, digitális/multimédiás szövegeket (pl. sms, üzenet, hangüzenet, komment, e-mail, hirdetés, esemény létrehozása, közösségi médiafelületek szövegei) alkot különböző beszédhelyzetekben
IX.SK3.6.	Elbeszélő, leíró szövegeket alkot megélt vagy fiktív élményei alapján
X.SK3.1.	Beszélt szövegtípusokat alkot a kommunikáció irányultsága és színterei figyelembevételével
X.SK3.2.	Adatokat helyez el grafikai modellekben különböző értékek, fogalmak, sajátosságok összehasonlítása érdekében
X.SK3.3.	Funkcionális szövegtípusokat (kérvény) alkot megadott beszédhelyzethez igazodva
X.SK3.4.	Különböző típusú elbeszélő, érvelő szövegeket alkot megadott szempontok alapján
X.SK3.5.	Publicisztikai, digitális/multimédiás szövegeket (pl. prezentáció, blog, videóüzenet, tudósítás) alkot különböző beszédhelyzetekben
X.SK3.6.	Elbeszélő, leíró szövegeket transzformál megadott szempontoknak megfelelően
XI.SK3.1.	Írott szövegtípusokat alkot a szövegtani jellemzők figyelembevételével
XI.SK3.2.	Alkalmi szövegeket alkot különböző beszédhelyzetekhez igazodva
XI.SK3.3.	Funkcionális szövegtípusokat (elismervény, jegyzőkönyv) alkot megadott beszédhelyzethez igazodva
XI.SK3.4	Értekezést alkot megadott szempontok alapján
XI.SK3.5.	Komplex multimédiás termékeket (pl. plakát, logó, embléma, arcuat, illusztráció) alkot felismerve az összefüggést a szöveg és a vizuális világ között
XII.SK3.1.	Gyakorolja a nyelvi illem/udvariasság kommunikációs helyzeteit
XII.SK3.2.	Tudományos kiselőadást tart megadott szempontok alapján
XII.SK3.3.	Funkcionális szövegtípusokat (Curriculum vitae/Europass típusú önéletrajzok) alkot megadott beszédhelyzethez igazodva
XII.SK3.4.	Önálló műértelmezést alkot kritikai viszonyulásának kifejezésére
XII.SK3.5.	Interjú, riportot készít különböző beszédhelyzetekben

TARTALMI EGYSÉGEK ÉS TARTALMAK

Az értékelt tartalmak tartalmi egységek szerint vannak rendszerezve, és a hatályos középiskolai tantervekkel összhangban, a teljes középiskolai ciklusra vonatkozóan összesítve jelennek meg:

Tartalmi egységek	Tartalmak
1. Ajánlott szerzők	Ady Endre, Arany János, Babits Mihály, Balassi Bálint, Berzsenyi Dániel, Csokonai Vitéz Mihály, Heltai Gáspár, Janus Pannonius, Jókai Mór, József Attila, Juhász Gyula, Kármán József, Katona

Tartalmi egységek	Tartalmak
	József, Kosztolányi Dezső, Kölcsey Ferenc, Krúdy Gyula, Madách Imre, Mikes Kelemen, Mikszáth Kálmán, Móricz Zsigmond, Németh László, Pilinszky János, Petőfi Sándor, Radnóti Miklós, Tóth Árpád, Vörösmarty Mihály, Zrínyi Miklós
2. Fogalmak	2.1. referenciális olvasás és irodalomként olvasás 2.2. a szövegre vonatkozó információk: téma, szövegtípus, szövegműfaj, kulcsszó, bekezdés, tételmondat, cím, tipográfiai elemek, szövegkonstrukció, grafikai elemek 2.3. szövegtípusok: • monológ, párbeszéd, dokumentumszövegek, metaszövegek, érvelő szövegek (érv, cáfolat, álláspont, tételmondat), magánlevél, hivatalos levél, meghívó; multimédiás szövegek, sms, üzenet, hangüzenet, komment, e-mail, hirdetés, esemény létrehozása, közösségi médiafelületek szövegei • érvelő szöveg, érvtípusok (ok-okozati összefüggésből származó érv, összehasonlításon alapuló érv, ellentétben alapuló érv, az általános-egyes elvén alapuló érv, valószínűségeken alapuló érv, bizonyítékokból – adatokból, tényekből – származtatott érv, gyenge, közepes, erős érv); a logikai érvelés eszköztára (meghatározás, indukció, dedukció, szillogizmus); érvelési hibák (argumentum ad hominem, circulus vitiosus, ok-okozati viszonyként feltüntetni az egyidejűséget/egymásutániséget, argumentum ad misericordiam, argumentum ad populum, tekintélyelvűség), az érdeklődés felkeltésének technikái; a csúsztatás, manipuláció, populizmus, demagógia; bemutatkozás, háromperces felelés, kérvény, kérés, tudósítás, prezentáció, blog, videóüzenet, publicisztikai, multimediális szövegek • a kommunikáció irányultsága szerinti szövegtípusok (monologikus, dialogikus); a kommunikáció színterei szerinti szövegtípusok (társalgási, hivatalos, közéleti, tudományos); a beszélt nyelv sajátosságai (spontaneitás, megakadás, nyelvbottlások, hangsúly, hanglejtés, beszédtempó, redundancia, hiány) • animáció, színházi előadás, művészfilm, portré, podcast, tanulmány; alkalmi szövegek (köszöntő, ünnepi beszéd, búcsúzó beszéd, köszönetnyilvánítás, részvétnyilvánítás), funkcionális szövegek (elismervény, jegyzőkönyv, értékelő), multimediális szövegek (plakát, logo, hirdetés, embléma) • írott és beszélt szövegek hasonlóságai és különbségei; írott és beszélt szövegtípusok; szövegkoherencia; spontán és tervezett szövegtípusok; a szöveg mikro- és makroszerkezete, szövegszervező elvek • komplex metaszövegek, film- és színházkritikák, előadások, értekezések, vélemény, műértelmezés, reklámok, kortesbeszéd, hivatali kommunikációban használt szövegek, Curriculum vitae/Europass típusú önéletrajzok, kiselőadás, interjú, riport 2.4. az irodalmi szöveg jellemzői: • fikcionalitás, nyelvi megalkotottság, történetiség, konnotatív jelentés az irodalmi kódok és formák szövegszerveződésben betöltött szerepe • író, kronológia, kultúra, világkép, történetiség, irodalmi korszak, stílus, korstílus, stílusirányzat, stíluszintézis

Tartalmi egységek	Tartalmak
	• értelmezési szempontok az olvasás folyamatában • értékek, értékviszonyok (adott irodalmi művekben), értékkonfliktus • esztétikai minőségek (szép, rút, tragikus, komikus, fenséges, alantas, idilli, elégikus) • hangnemek (objektív, szubjektív, ódai, patetikus, tragikus, elégikus, humoros) 2.5. populáris irodalom (sci-fi, fantasy, krimi, horror-thriller), szépirodalom 2.6. stílustörténeti korok, irányzatok: ókor, középkor, reneszánsz, humanizmus, reformáció, barokk, felvilágosodás, rokokó, klasszicizmus, szentimentalizmus, klasszicizmus, szentimentalizmus, romantika, népiesség, realizmus, naturalizmus, klasszikus modernség, szimbolizmus, impresszionizmus, szecesszió, avantgárd (expresszionizmus, szürrealizmus), újklasszicizmus, kései modernség (tárgyiasság); realista, naturalista, modern emberkép, késő modernség, posztmodern, misztikus realizmus 2.7. epikus művek olvasása: • epikum, történet, történetmondás, elbeszélő (narrátor), elbeszélői nézőpont, elbeszélői szólam, szereplő, szereplők rendszere, jellemábrázolási technikák, elbeszélés, tanítás, példázatoság; első személyű, harmadik személyű, mindentudó, objektív narrátor; epikus idő; az elbeszélés ideje, az elbeszélő idő; a hősteremtés eljárásai; történeti tárgyú elbeszélés; történelmi háttér és előtér; fikció és valóság; történetalakítás realista és klasszikus modern művekben (metonimikus, metaforikus történetalakítás; a folytonosság alakzatai: ok-okozatiság, időbeli folytonosság; a megszakítottság alakzatai: elhallgatás, kihagyás, nézőpontváltás); időkezelés (az elbeszélés ideje; az elbeszélő idő: lineáris-kronologikus idő, előreutalás-visszafejtés; ciklikus idő, mitikus idő; objektív idő, szubjektív idő; tartam, egyidejűség, emlékezés; külső idő, belső idő); elbeszélői és szereplői szólamok (mindentudó elbeszélő, korlátozott tudású elbeszélő, szereplői elbeszélő; függő beszéd, szabad függő beszéd, monológ); az elbeszélő formák játéka: elbeszélői modalitás, beszédmódok, nyelvjáték; areferencialitás, nyelvi világszerűség; töredékesség, intertextualitás, újraírás; • epikus műfajok: bibliai történet, példázat, tanmese, intelem, prédikáció, legenda, krónika, monda, gesta, eposz (propozíció, invokáció, in medias res, epikus hasonlatok, enumeráció, isteni beavatkozás, állandó jelzők, előreutalás), irodalmi levél, novella, történelmi regény; történeti tárgyú elbeszélések és kulturális összefüggésük; elbeszélés; elbeszélő költemény; romantikus regény (regénytípusok: anekdotikus regény, irányregény, társadalmi regény, kisregény), ballada (népballada, műballada, történeti tárgyú műballada, lélektani ballada), novella (romantikus, realista novella); énelbeszélés (levél, napló, levélregény, szentimentalista éntregény), a klasszikus modern, realista és naturalista regény változatai, novella (realista, naturalista; anekdotikus, lírai, drámai, lélektani); novellafüzér; paródia; epyperces novella; nevelődési regény, parabolisztikus regény 2.8. lírai művek olvasása:

Tartalmi egységek	Tartalmak
	• líraiság, lírai én, vershelyzet, beszédhelyzet, beszédmod • forradalmi költészet, romantikus lírai én (teremtő zseni, látnok, vátesz, hasonmás) • lírai műfajok: dal (katonadal, kurucdal, helyzetdal), epigrama, himnusz, óda, zsoltár, trubadúr énekek, virágénekek, elégiko-óda, elégia, rapszódia, ars poetica, himnusz, óda, dal, szereplíra • pictura, sententia • ütemhangsúlyos és időmértékes verselés (verslábak, hexameter, pentameter, disztichon), szimultán verselés, strófa (Balassi-strófa), rím, rímtípusok, refrén • imitációelv: az imitációelv történetisége (imitáció humanista, barokk, rokokó, klasszicista művekben); antik minta; imitáció és verselés (klasszikus időmértékes verselés); imitáció és műfajok (óda, elégia, epigrama, episztola, leíró költemény); idő- és értékszembesítés • lírai én (a klasszikus modernségben: egyéniségkultusz/az én felnövesztése, az én megsokszorozása, hasonmás; az én háttérbe húzódása; a késő modernségben: az én megsokszorozása; önmegértés, önértelmezés); vershelyzet, beszédhelyzet; személyesség, személytelenség; önmegszólítás; egyszólamúság, többszólamúság; közvetlenség, közvetettség; belső táj, külső táj; dekadencia, hangulatlíra, kozmikusság, filozofikusság, allegorikusság, látomásosság, szimbolikusság, tárgyiasság; a költői hitvallás, látomásos tájvers, létösszegző vers, gondolati költészet • formák/szövegek emlékezete; a lírai én elszemélytelenítése, maszkképzés, sokszólamúság; idézés, rájátszás, utalás 2.9. drámai művek olvasása: dráma; a drámaiság; drámai szituáció; drámai cselekmény; a drámai hős; konfliktus; beszédfajták; drámai műfajok (tragédia, komédia); drámaaváltozatok, dráma modellek (konfliktusos, középpontos, kétszintes dráma); drámaaváltozatok és kulturális háttérük: dráma a kultuszban (antik dráma); dráma a színpadon (klasszicista dráma, romantikus dráma), akció és dikció, katarzis; drámai költemény/emberiségköltemény; a cselekmény, a szereplő/hős, a konfliktus, a beszéd átértelmeződése; eszmék a drámában; liberalizmus, pozitivizmus, determinizmus; tragikomédia; filozófiai dráma; történelmi parabola 2.10. értékosztályok, értékviszonyok 2.11. motívum, toposz, archetípus, közhely, giccs, képzavar 2.12. nyelvemlékek: szórványemlék, szövegemlék, glossza 2.13. adattár, adatbázis, szótártípusok (egynyelvű/értelmező, többnyelvű, etimológiai, szótörténeti, szinonima, szakszótárak, helyesírási szótár), szócikk; a szótártípusok funkciója; hasonlóságok és különbségek az adattárak, adatbázisok, nyomtatott és online szótárak között 2.14. nyelvi változás: a nyelvi változatosság időben; a nyelvi változások okai (belső okok, a nyelv rendszerszerűsége; külső okok: a társadalom, kultúra változásai, a történelmi események hatása; más nyelvi közösségekkel való érintkezés) 2.15. területi és társadalmi változatok; nyelvváltozat, nyelvjárás, köznyelv, standard, szleng, hobbinyelvek, életkori nyelvváltozatok, szaknyelvek

Tartalmi egységek	Tartalmak
	2.16. adatelemzés, grafikai modell (diagram, folyamatábra, grafikon), statisztikai ábra, nyelvi térkép 2.17. nyelvi attitűd, nyelvi hiedelmek/babonák, beszédtevékenység, nyelvi regiszter, nyelvi norma, belső kontaktusok, a nyelvművelés problémái, helyénvalóság 2.18. nyelvi udvariasság (köszönés, tegezés/magázás, kérdezés, válaszadás), nyelvi agresszió (trágárság, durva beszéd), együttműködési alapelvek (Grice maximái); a szövegek pragmatikai megformáltsága 2.19. nyelvi viselkedési szabályok, nyelv és hatalom, nyelvi befolyásolás; meggyőzési és manipulációs stratégiák a nyelvben; nyelvi tabu, PC-beszéd, eufemizmus
3. Műértelmező műhely	• Tanítás, nevelés (megjelenített értékek, témák, motívumok: eredendő bűn, bűnbeesés, bűnhődés, Éden, famotívum, archaikus nyelvezet, tanulási stratégiák, beavatás, példakép, beilleszkedés, normakövetés, felnőtté válás, személyes érintettség, emberi magatartásminták, értékátadás, felelősség, megfelelés, hivatás, tudás, nevelési elvek, nevelési eszmények, tanárszerepek, iskolai konfliktusok, gyermekjogok, gyermekvédelem) • A transzcendens és világi szerelem (megjelenített értékek, témák, motívumok: szent szerelem (amor sanctus), lovagi szerelem, trubadúrköltészet, reneszánsz szerelem, rokokó udvarlás, elragadtatás, átlényegülés, plátói szerelem, transzcendencia, profán, virágénekek, népies helyzetdalok, szent, szentség, csoda, éreynkatalógus, kolostori irodalom, példaadás, tanító jelleg, erkölcsi példa, önfeláldozás, áldozat, aszkézis, szolgálat, boldogságkeresés, szenvedély, vágy, beteljesülés, elmúlás, a szerelem mint ideál, antropomorfizáció, az emberi lét mulandósága) • Otthonosság és idegenségérzet (megjelenített értékek, témák, motívumok: otthonosság, út, száműzetés, (e)migráció, honvágy, személyes és kulturális kötődés, nosztalgia, kultúrák találkozása, a beilleszkedés nehézségei, megnevezettség, kirekesztettség, idegenség, elidegenedés, magány) • Hűség és hősiesség. A tatárjárás, a törökvilág és a kuruc-labanc harcok emlékezete: (megjelenített értékek, témák, motívumok: nemzeti identitás, keresztény értékrend, vitézi élet, hűség, hősiesség, hazaszeretet, végvári vitézek, önfeláldozás, imitatio

Tartalmi egységek	Tartalmak
	Christi, athleta Christi, duális világkép, kuruc, labanc, száműzetés, bujdosás) • Férfi szereplehetőségek (megjelenített értékek, témák, motívumok: külső-belső nézőpont, hőstípus, férfialakok archetípusai, karakterábrázolás, szerepfelfogás, a kor férfieszménye, hétköznapi férfiszerepek, szerepek változatossága – családfő, apa, nagyapa, férj, rokon, hódító, értelmiségi, felfedező, harcos, hatalom letéteményese, lázadó, önfeláldozó stb. –, apahiány, hős, felelősségvállalás, szerepvállalás, kiégett értelmiségi, szenvedéstörténet, névszimbolika, céltalanság, önpusztítás, offenzív/defenzív magatartás) • Szerelem és küzdés (megjelenített értékek, témák, motívumok: szenvedély, szerelmi vágy, elválás, küzdelem, hűség, áldozat, szerelem, szenvedés, vágy, akadály, konfliktus, érzelmek, beteljesületlen szerelem, tiltott szerelem, szenvedő szerelmes, személyes hang, önértelmezés, önpusztítás, vívódás, döntésképtelenség, elvagyódás, értékvesztés, értékmentés, ráció, küzdelem, írott és íratlan szabályok, kettős élet, érzelmi kötődés, társadalmi akadály, erkölcsi korlát, romantikus idealizmus, rajongás, hűség, elköteleződés, idealizált szerelem, társadalmi elvárások, kötelesség, kényszerházasság, a szerelem törekénysége, halál, szabadságvágy) • Bűn és bűnhődés (megjelenített értékek, témák, motívumok: bűn és bűnhődés, büntetés, vétség, eredendő bűn, tudatlanság, bűnbeesés, rosszra való hajlam, büntett, bűnrészes, áldozat, szerepjáték, lelkiismeret, lelkipurdalás, vívódás, normák, erkölcsösség, megbélyegzés, ítélet) • Hazaszeretet és szabadságvágy. <i>A reformkor és az 1848-as forradalom és szabadságharc emlékezete</i> (megjelenített értékek, témák, motívumok: reform, haladás, hazaszeretet, összefogás, erkölcsi kötelesség, forradalmi lelkesedés, szabadságvágy, forradalmi cselekvés, hazafiasság, áldozatvállalás, bátorság, kitartás, nemzeti hősök) • Női szereplehetőségek (megjelenített értékek, témák, motívumok: hőstípusok, nőalakok archetípusai, korszakok nőeszményei, női emancipáció, szerepek változatossága (nő, anya, feleség, testvér), anyahiány, árvaság, kiszolgáltatottság, elnyomás, alávetettség, sorstalanság, előítélet, kitartás, hűség, önfeláldozás, önmegvalósítás, értékteremtés, bűn, bűnhődés) • Az egyén társadalmi érvényesülésének lehetőségei (megjelenített értékek, témák, motívumok: felemelkedés, bukás, kiszolgáltatottság, hatalmi viszonyok, hatalomvágy, korrupció, periféria, központ, társadalmi érvényesülés, szociális igazságtalanság, szegénység, nyomor, az egyén útkeresése, ambíció, torz forma, közösség és individuum, erkölcs és érvényesülés konfliktusa, tisztesség, siker, a hatalommal való szembesülés, kisember, emberi méltóság, elmaradottság, életlehetőségek) • Értékrendek találkozása az irodalomban (megjelenített értékek, témák, motívumok: vitális értékek, érzelmi értékek, szellemi értékek, erkölcsi értékek, anyagi javakkal kapcsolatos értékek, közösségi/társadalmi élettel kapcsolatos értékek, esztétikai értékek, értékrend, értékkonfliktus, értékhierarchia)

Tartalmi egységek	Tartalmak
	• Háború és humánus. <i>A világháborúk emlékezete</i> (megjelenített értékek, témák, motívumok: háború, pusztítás, élet, halál, béke, kiengesztelődés, újjáépítés, szembekerülés a háború borzalmaival, holokauszt, béke iránti vágy, pacifizmus, békekötés, hősiesség, áldozat, tragikum, sorsszerű pusztulás, a háború valósága, szenvedés, rend, káosz, trauma, személyes és kollektív emlékezet) • A közösségi szerepvállalás változatai a kezdetektől a kortársakig (megjelenített értékek, témák, motívumok: próféta szerep, szereplő, fiktív költő, a költő mint a közösség szószólója, költői öntudat, küldetés tudat, vallomásoosság, fennkölttség, felelősségvállalás, retorizáltság, értékszembesítés, önreflexió) • Egyén és hatalom konfliktusa (megjelenített értékek, témák, motívumok: konfliktus, egyén és hatalom szembenállása, szabadság, elnyomás, erkölcs, kényszer, antitézis, tragikum, groteszk, abszurd, irónia, lázadó hős, az egyén kiszolgáltatottsága, kistelepülési lét, a történetmondás módjai, a hősteremtés eljárásai, időkezelés, narrációs eljárások, fikció és valóság viszonya, metaforikusság, metonimikusság, emberi méltóság, emlékezés, trauma feldolgozása, kollektív és egyéni felelősség, a kisember tehetetlensége, a hatalom abszurditása, zsarnokság, ellenállás, alkalmazkodás, morális választások, fegyelem, közösségi kényszer, erkölcsi összeomlás, a hatalom nyomása, irracionális, az egyén állásfoglalása, megalkuvás, méltóság)

Anexa nr.3.4. Programa de examen pentru disciplina *LLMAT_MAGH_P2* (TC) pentru elevii care au studiat limba maternă a unei minorități naționale în unități de învățământ cu predare în altă limbă decât cea maternă

- *Proba D*
- *Toate filierele, profilurile, specializările, domeniile și calificările profesionale*

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina *Limba și literatura maghiară (maternă)* fundamentează elaborarea variantelor de subiecte și a baremelor de evaluare și de notare pentru **proba D** din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Prezenta programă precizează **competențele de evaluat, domeniile de conținut și conținuturile** vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen derivă din **programele școlare în vigoare pentru învățământul liceal**, aprobate prin **Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 3716/2026**. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul întregului ciclu liceal, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen la această disciplină este de a constata măsura în care candidatul înțelege diferite tipuri de texte, aplică strategii de interpretare a textelor și produce texte adecvate contextului în situații de complexitate corespunzătoare raportării (*TC*) și tipului de probă.

Prin susținerea probei de examen la disciplina *Limba și literatura maghiară (maternă)*, candidatul este pus în situația de a face dovada următoarelor **competențe generale (CG)**, dobândite pe parcursul învățământului liceal (clasele a IX-a – a XII-a):

CG1	Înțelege diferite tipuri de texte în contexte formale și informale, apreciind calitatea lor estetică
CG2	Aplică strategii de interpretare a textelor în contexte istorice și culturale
CG3	Compune texte adecvate contextului, ținând cont de diferențele regionale și sociale

Prin variantele de subiecte elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** care pot fi evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru ciclul liceal:

CG1 – Înțelege diferite tipuri de texte în contexte formale și informale, apreciind calitatea lor estetică

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS1.1	CS 1.1. Înțelege diferența dintre lectura referențială și lectura literară în receptarea diferitelor tipuri de texte
IX.CS1.2	CS 1.2. Înțelege conversațiile cotidiene, textele argumentative, textele documentare, textele multimedia și metatextele mai simple pentru a obține informații
IX.CS1.3	CS 1.3. Denumeste concepte poetice, naratologice, noțiuni legate de teoria a genului și de istoria stilurilor literare în raport cu diferite tipuri de texte
IX.CS 1.4.	Identifică calități valorice în texte literare și non-literare
X.CS 1.1.	Aplică, în procesul de receptare, strategii și moduri de lectură adaptate tipului de text
X.CS 1.2.	Selectează tehnica de argumentare adecvată pentru exprimarea propriului punct de vedere/opinii
X.CS 1.3.	Înțelege sensul conceptelor poetice, naratologice, de teorie a genurilor și de istorie a stilurilor în diferite tipuri de texte
X.CS 1.4.	Recunoaște diferite categorii de valori și relații valorice în textele literare
XI.CS 1.1.	Distinge textele literare artistice de cele de consum în vederea identificării valorilor estetice ale acestora
XI.CS 1.2.	Înțelege animații, spectacole de teatru, filme de artă, portrete, podcasturi și studii în scopul obținerii informațiilor și al formării sensibilității estetice

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS 1.3.	Recunoaște particularitățile poetice, naratologice, teoretico-genologice și stilistice ale diferitelor tipuri de texte
XI.CS 1.4.	Recunoaște relațiile dintre valorile reprezentate în text și valorile modului de reprezentare în opere literare
XII CS 1.1.	Aplică tehnicile de lectură reflexivă, evaluativă, interpretativă și critică în receptarea diferitelor tipuri de texte
XII.CS 1.2.	Înțelege metatexte, prezentări și eseuri mai complexe, în vederea acceptării interpretărilor din perspective multiple
XII.CS 1.3.	Compară texte pe baza particularităților lor poetice, naratologice, de teorie a genurilor și de istorie a stilurilor
XII.CS 1.4.	Recunoaște relațiile etice în procesul înțelegerii textelor literare pentru dezvoltarea sensibilității sociale
XII.CS 1.5.	Recunoaște rolul politeții lingvistice și al agresivității verbale în diferite situații de comunicare

CG2 – Aplică strategii de interpretare a textelor în contexte istorice și culturale

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS2.1	Aplică strategii de interpretare a textului în opere nonliterare, epice și lirice
IX.CS2.2	Interpretează date lingvistice pe baza unor criterii specifice
IX.CS2.3	Rezumă propria experiența de lectură într-un răspuns scurt, utilizând corect noțiunile acumulate
IX.CS 2.4.	Recunoaște caracteristicile textelor din diferite epoci literare în vederea dezvoltării perspectivei istorice
IX.CS 2.5.	Interpretează motivele schimbărilor lingvistice în vederea dezvoltării perspectivei istorice
X.CS 2.1.	Aplică strategii de interpretare a textului în opere nonliterare, epice, lirice și dramatice
X.CS 2.2.	Examinează statistici, grafice, conținuturi digitale, eseuri și texte științifice în scopul obținerii de informații
X.CS 2.3.	Interpretează creații literare integrând experiențe de lectură, pe baza unor criterii date
X.CS 2.4.	Recunoaște conexiunile culturale ale narațiunilor cu tematică istorică în texte aparținând unor epoci diferite
XI CS 2.1.	Elaborează strategii individuale pentru interpretarea textelor literare și nonliterare
XI.CS 2.2.	Recunoaște relațiile dintre utilizarea limbii și stratificarea socială în texte aparținând diferitelor registre lingvistice
XI.CS 2.3.	Compară texte pe baza motivelor-cheie, temelor, valorilor și criteriilor naratologice comune, integrând propriile experiențe de lectură
XI.CS 2.4.	Recunoaște legăturile dintre diferite perioade din istoria gândirii textelor aparținând unor epoci diferite
XII CS 2.1.	Aplică strategii individuale pentru interpretarea textelor literare și nonliterare în context cultural
XII.CS 2.2.	Analizează relațiile dintre utilizarea limbii și stratificarea socială în diferite tipuri de texte
XII.CS 2.3.	Interpretează în mod autonom opere literare pentru a exprima trăirea experienței estetice

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XII.CS 2.4.	Face distincție între perioadele literare și stilurile din operele artistice aparținând diferitelor epoci

CG3 – Produce oral și în scris diferite tipuri de texte exprimându-se cu sensibilitate și rafinament

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS3.1	Compune texte adecvate contextului, ținând cont de diferențele regionale și sociale
IX.CS3.2	Participă la interacțiuni verbale și produce monologuri în diverse situații de comunicare
IX.CS3.3	Produce tipuri de texte funcționale (scrisoare privată/oficială, invitație, completare de formulare) adaptate unei anumite situații de comunicare
IX.CS 3.4.	Produce texte argumentative mai simple în situații de comunicare cotidiană
IX.CS 3.5.	Produce texte jurnalistice, digitale/multimedia (de ex. mesaje text, SMS-uri, mesaje vocale, comentarii, e-mailuri, reclame, crearea de evenimente, texte pentru rețelele de socializare) în diverse situații de comunicare
IX.CS 3.6.	Creează texte narative, descriptive, bazate pe experiențe reale sau fictive
X CS 3.1.	Elaborează tipuri de texte orale, ținând cont de direcția și contextele comunicării
X.CS 3.2.	Organizează date în modele grafice pentru a compara diferite valori, concepte și particularități
X.CS 3.3.	Elaborează tipuri de texte funcționale (cerere) adaptate la situația de comunicare
X.CS 3.4.	Elaborează diferite tipuri de texte narative și argumentative pe baza unor criterii
X.CS 3.5.	Elaborează texte publicistice și conținuturi digitale/multimedia (de ex. prezentare, blog, mesaj video, reportaj) în diferite situații de comunicare
X.CS 3.6.	Transformă texte narative și descriptive în funcție de criteriile date
XI CS 3.1.	Creează tipuri de texte scrise ținând cont de caracteristicile textuale
XI.CS 3.2.	Creează texte ocazionale adecvate situației de viață în diferite contexte de comunicare
XI.CS 3.3.	Redactează tipuri de texte funcționale (chitanță, proces-verbal) adaptate situației de comunicare
XI.CS 3.4	Elaborează un eseu pe baza unor criterii prestabilite
XI.CS 3.5.	Creează produse multimedia complexe (de ex. afiș, logo, emblemă, identitate vizuală, ilustrație), recunoscând relația dintre text și produsul vizual
XII.CS 3.1.	Produce texte adecvate comunicării folosind formele de politețe lingvistică
XII.CS 3.2.	Susține o scurtă prezentare academică pe baza criteriilor date
XII.CS 3.3.	Elaborează tipuri de texte funcționale (Curriculum vitae / CV de tip Europass) adaptate situației de comunicare specificate
XII.CS 3.4.	Elaborează o interpretare proprie a unei opere pentru a-și exprima poziția critică
XII.CS 3.5.	Realizează interviuri și reportaje în diverse situații de comunicare

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Autori recomandați	Ady Endre, Arany János, Babits Mihály, Balassi Bálint, Berzsenyi Dániel, Csokonai Vitéz Mihály, Heltai Gáspár, Janus Pannonius, Jókai Mór, József Attila, Juhász Gyula, Kármán József, Katona József, Kosztolányi Dezső, Kölcsey Ferenc, Krúdy Gyula, Madách

Domenii de conținut	Conținuturi
	Imre, Mikes Kelemen, Mikszáth Kálmán, Móricz Zsigmond, Németh László, Pilinszky János, Petőfi Sándor, Radnóti Miklós, Tóth Árpád, Vörösmarty Mihály, Zrínyi Miklós
2. Noțiuni	2.1. lectura referențială vs. lectura literară 2.2. informații referitoare la text: temă, tip de text, specie textuală, cuvânt-cheie, paragraf, propoziție-teză, titlu, elemente tipografice, construcția textului, elemente grafice 2.3. tipuri de texte: • monolog, dialog, texte documentare, metatexte, texte argumentative (argument, contraargument, punct de vedere, teză), scrisoare cu caracter personal, scrisoare oficială, invitație, texte multimedia, sms, mesaj, mesaj vocal, comentariu, e-mail, anunț, creare de eveniment, texte de pe rețelele de socializare • text argumentativ, tipuri de argumente (argument causal, argument prin comparație, argument prin opoziție, argument pe baza raportului general-particular, argument al probabilității, argument bazat pe dovezi – date, fapte –, argument slab, mediu, puternic); instrumentele logicii argumentative (definiție, inducție, deducție, silogism); erori de argumentare (argumentum ad hominem, cerc vicios, prezentarea simultaneității/sucesiunii ca relație causală, argumentum ad misericordiam, argumentum ad populum, apelul la autoritate); tehnici de captare a atenției; distorsionare, manipulare, populism, demagogie; prezentare, răspuns oral de trei minute, cerere, solicitare, reportaj, prezentare, blog, mesaj video, texte publicistice și multimedia • tipuri de texte după direcția comunicării (monologice, dialogice); tipuri de texte în funcție de contextul comunicării (conversaționale, oficiale, publice, științifice); particularitățile limbajului vorbit (spontaneitate, ezitare, greșeli de vorbire, accent, intonație, ritm al vorbirii, redundanță, omisiuni) • animație, spectacol de teatru, film de artă, portret, podcast, studiu; texte ocazionale (mesaj de salut, discurs festiv, discurs de rămas-bun, mulțumire, exprimarea condoleanțelor); texte funcționale (chitanță, proces-verbal, evaluare); texte multimedia (afiș, logo, reclamă, emblemă) • asemănări și diferențe între texte scrise și orale; tipuri de texte scrise și orale; coerența textului; texte spontane și planificate; micro- și macrostructura textului, principii de organizare textual • metatexte complexe, recenzii de film și teatru, prezentări, eseuri, opinii, interpretări literare, reclame, discursuri electorale, texte utilizate în comunicarea instituțională, Curriculum vitae / CV Europass, prezentare scurtă, interviu, reportaj 2.4. caracteristicile textului literar: • ficționalitate, construcție lingvistică, caracter istoric, sens conotativ • rolul codurilor și formelor literare în organizarea textului • autor, cronologie, cultură, viziune asupra lumii, istoricitate, epocă literară, stil, stilul caracteristic al unei epoci, curent literar, sinteză stilistică • criterii de interpretare în procesul lecturii

Domenii de conținut	Conținuturi
	• valori și raporturi valorice (în operele literare) • calități estetice (frumos, urât, tragic, comic, sublim, josnic, idilic, elegiac) • tonalități (obiectiv, subiectiv, odic, patetic, tragic, elegiac, umoristic) 2.5. literatură de consum (sci-fi, fantasy, polițistă, horror-thriller), beletristică 2.6. epoci și curente stilistice: Antichitate, Evul Mediu, Renaștere, umanism, Reforma protestantă, baroc, rococo, Iluminism, clasicism, sentimentalism, Romantism, stil folcloric, Realism, Naturalism, modernism clasic, simbolism, impresionism, art nouveau, avangardă (expresionism, suprarealism), neoclasicism, modernism târziu (lirică obiectivă), imaginea realistă, naturalistă, modernă a omului, modernism târziu, postmodernism, realism magic 2.7. lectura operelor epice: • epica, povestea, narațiunea, naratorul, perspectiva narativă, vocea narativă, personajul, structura personajelor, tehnici de caracterizare, narațiune și învățătură, caracter parabolic, narator la persoana I, la persoana a III-a, narator omniscient, narator obiectiv; timpul epic; timpul povestirii și timpul povestit; procedee de construire a eroului; narațiune cu tematică istorică; fundal și prim-plan istoric; ficțiune și realitate, modelarea narațiunii în opere realiste și moderniste clasice (modelare metonimică, metaforică; forme ale continuității: cauzalitate, continuitate temporală; forme ale discontinuității: elipsă, omisiune, schimbare de perspectivă); structură temporală (timpul povestirii; timpul povestit: timp liniar-cronologic, anticipare-retrospecție; timp ciclic, timp mitic; timp obiectiv, timp subiectiv; durată, simultaneitate, memorie; timp exterior, timp interior); voci narative și ale personajelor (narator omniscient, narator limitat, narator-martor; discurs indirect, discurs indirect liber, monolog); jocul formelor narative – modalitate narativă, moduri de discurs, joc lingvistic; areferențialitate, verosimilitate lingvistică; fragmentaritate, intertextualitate, rescriere • genuri epice: povestire biblică, parabolă, fabulă cu morală, învățătură, predică, legendă, cronică, legendă istorică, gestă, epopee (propoziție tematică, invocație, in medias res, comparații epice, enumerare, intervenție divină, epitete constante, anticipare narativă), scrisoare literară, nuvelă, roman istoric; narațiuni cu tematică istorică și conexiunile lor culturale; povestire; poem narativ; roman romantic (tipuri de roman: roman anecdotic, roman cu teză, roman social, nuvelă-roman); baladă (baladă populară, baladă cultă, baladă cultă cu tematică istorică, baladă psihologică); nuvelă (nuvelă romantică, nuvelă realistă); narațiune la persoana I (scrisoare, jurnal, roman epistolar, roman sentimental la persoana I), variante ale romanului modern clasic, realist și naturalist; nuvela (realistă, naturalistă; anecdotică, lirică, dramatică, psihologică); ciclul de nuvele; parodie; genuri: nuvelă-minut, roman al formării, roman parabolic 2.8. lectura operelor lirice: • lirism, eul liric, situația poetică, situația de enunțare, stil de vorbire

Domenii de conținut	Conținuturi
	• poezie revoluționară, eul liric romantic (geniu creator, vizionar, profet, alter ego) • genuri lirice: cântece (cântece de ostași, cântece de curuți), epigramă, imn, odă, psalm, lirica trubadurilor, cântece de dragoste cu imagini florale, odă elegiacă, elegie rapsodie, ars poetica, imn, odă, doină, lorică de rol • pictura, sententia • versificație accentuată și metrică (picioare metrice, hexametrul, pentametrul, distih), versificație simultană, strofă (strofa Balassi), rimă, tipuri de rimă • principiul imitației: istoricitatea imitației (în opere umaniste, baroce, rococo, clasice); model antic; imitație și prozodie (versificație clasică în măsură); imitație și genuri (odă, elegie, epigramă, epistolă, poem descriptiv); confruntarea temporală și valorică • eul liric în modernismul clasic: cultul individualității/creșterea eului, multiplicarea eului, alter ego liric; retragerea sinelui; în modernismul târziu: multiplicarea sinelui; autocomprehensiune, auto-interpretare; situația lirică, situația discursivă; personal, impersonal; auto-adresare; monodie, polifonie; direct, indirect; viziune lăuntrică, imagine exterioară; decadență, lirica stărilor afective, viziune cosmică, filosofică, alegorică, poezie cu caracter vizionar, simbolic, obiectiv; ars poetica, poezie peisagistică cu caracter vizionar, poezie de sinteză existențială, poezie reflexivă • memoria formelor/textelor; impersonalizarea eului liric, crearea măștii, polifonie; citare, reluare ludică, aluzie 2.9. lectura operelor dramatice: dramă; caracterul dramatic; situație dramatică; acțiune dramatică; eroul dramatic; conflict; tipuri de vorbire; genuri dramatice (tragedie, comedie); tipuri dramatice (dramă conflictuală, dramă centrată, dramă pe două niveluri); tipuri dramatice și contextul lor cultural: drama în cult (drama antică); drama pe scenă (drama clasicistă, drama romantică); acțiune și dicțiune; catharsis; poem dramatic/poem al umanității; acțiunea, personajul/eroul, conflictul, reinterpretarea discursului; idei în dramă; liberalism, pozitivism, determinism; tragicomedie; dramă filozofică; parabolă istorică 2.10. categorii de valori, raporturi valorice 2.11. motiv, topos, arhetip, clișeu, kitsch, confuzie de imagini 2.12. monumente ale limbii maghiare: • fragmente de texte, texte integrale, glose 2.13. fonduri de date, baze de date, tipuri de dicționare: • dicționare monolingve/explicative, multilingve, etimologice, de sinonime, dicționare de specialitate, dicționar ortografic, dicționare istorice ale limbii • articol de dicționar; funcția diferitelor tipuri de dicționare • asemănări și diferențe între fonduri de date, baze de date, dicționare tipărite și online 2.14. schimbare lingvistică: • diversitatea lingvistică în timp • cauzele schimbărilor lingvistice: • cauze interne – sistemul limbii

Domenii de conținut	Conținuturi
	• cauze externe – schimbările sociale, culturale, influența evenimentelor istorice, contactul cu alte comunități lingvistice 2.15. variante teritoriale și sociale: variantă lingvistică, dialect, limbaj comun, standard, limbaje de hobby, variante lingvistice specifice vârstei, limbaje de specialitate 2.16. analiză de date, organizator grafic (diagramă, schemă de proces, grafic), reprezentare statistică, hartă lingvistică 2.17. atitudine lingvistică, superstiții lingvistice, activitate verbală, registru lingvistic, normă lingvistică, contacte interne, probleme de cultivare a limbii, limbaj adecvat 2.18. politețe lingvistică (salut, adresare informală/formală, formularea unor întrebări, răspunsuri), agresivitate verbală (vulgaritate, violență lingvistică), principiile cooperării (maximele lui Grice); configurarea pragmatică a textelor 2.19. reguli ale comportamentului lingvistic, limbaj și putere, influențare lingvistică; strategii de persuasiune și manipulare în limbaj; tabu lingvistic, limbaj PC, eufemism
3. Atelier de interpretare textuală	• Formare intelectuală și educație (valori, teme, motive reprezentate: păcat original, cădere în păcat, pedeapsă, Eden, motivul arborelui, limbaj arhaic, strategii de învățare, inițiere, model de urmat, integrare, respectarea normelor, maturizare, implicare personală, tipare de comportament uman, transmiterea valorilor, responsabilitate, conformare, vocație, cunoaștere, principii educaționale, idealuri educaționale, roluri ale profesorului, conflicte școlare, drepturile copilului, protecția copilului) • Dimensiuni sacre și profane ale iubirii (valori, teme, motive reprezentate: iubire sacră, iubire cavalierească, poezia trubadurilor, iubire renașcentistă, curtare rococo, extaz, transfigurare, iubire platonice, transcendență, profan, cântece de dragoste cu imagini florale, cântece populare de situație, sacru, sfîntenie, miracol, catalog de virtuți, literatură monastică, oferirea unui model, caracter educativ, exemplu moral, sacrificiu de sine, jertfă, asceză, slujire, căutarea fericirii, pasiune, dorință, împlinire, trecerea timpului, iubirea ca ideal, antropomorfizare, efemeritatea existenței umane) • Experiența apartenenței și a străinătății (valori, teme, motive reprezentate: familiaritate, drum, exil, (e)migrație, dor de casă, atașament personal și cultural, nostalgie, întâlnirea culturilor, dificultăți de integrare, neînțelegere, excludere, înstrăinare, singurătate) • Devotament și eroism. <i>Ecouri istorice ale invaziei tătare, ale stăpînirii turcești și ale războaielor curuți-lobonți</i> (valori, teme, motive reprezentate: identitate națională, sistem de valori creștine,

Domenii de conținut	Conținuturi
	viață de ostaș, loialitate, eroism, ostași de la cetățile de graniță, sacrificiu de sine, imitatio Christi, athleta Christi, viziune duală asupra lumii, curuți, lobonți, exil, pribegie) • Ipostaze ale rolului masculin (valori, teme, motive reprezentate: perspectivă externă–internă, tip de erou, arhetipuri ale figurilor masculine, caracterizare, concepția despre rol, idealul masculin al epocii, roluri masculine cotidiene, diversitatea rolurilor (capul familiei, tată, absența tatălui, bunic, soț, rudă, cuceritor, intelectual, explorator, luptător, deținător al puterii, rebel, altruist etc.), erou, asumarea responsabilității, asumarea rolului, intelectual epuizat, poveste a suferinței, simbolistica numelor, lipsă de scop, autodestructivitate, comportament ofensiv/defensiv) • Iubire și confruntare (valori, teme, motive reprezentate: pasiune, dorință romantică, separare, luptă, loialitate, sacrificiu, iubire, suferință, dorință, obstacole, conflict, emoții, iubire neîmplinită, iubire interzisă, iubit suferind, voce personală, autointerpretare, autodistrugere, agonie, indecizie, dor, pierderea valorii, păstrarea valorii, rațiune, luptă, reguli scrise și nescrise, viață dublă, atașament emoțional, obstacole sociale, constrângeri morale, idealism romantic, îndrăgostire, loialitate, angajament, iubire idealizată, așteptări sociale, datorie, căsătorie forțată, fragilitatea iubirii, moarte, dorința de libertate) • Vină și ispășire (valori, teme, motive reprezentate: vină și ispășire, pedeapsă, abatere, păcat original, ignoranță, cădere în păcat, înclinație spre rău, crimă, complice, victimă, joc de rol, conștiință, remușcare, frământare, norme, moralitate, stigmatizare, judecată) • Iubire de patrie și dorință de libertate. Memoria epocii reformelor, a revoluției și luptei pentru libertate din 1848 (valori, teme, motive reprezentate: reformă, progres, iubire de patrie, solidaritate, datorie morală, entuziasm revoluționar, identitate națională, dorință de libertate, acțiune revoluționară, patriotism, asumarea sacrificiului, curaj, perseverență, eroi naționali) • Ipostaze ale personajului feminin (valori, teme, motive reprezentate: tipuri de eroine, arhetipuri feminine, idealurile feminine ale epocilor, emancipare feminină, diversitatea rolurilor (femeie, mamă, soție, soră), absența mamei, orfanitate, vulnerabilitate, opresiune, subordonare, lipsă de destin, prejudecată, perseverență, loialitate, sacrificiu de sine, auto-realizare, creare de valori, păcat, ispășire) • Șansele de integrare și afirmare socială ale individului (valori, teme, motive reprezentate: ascensiune, cădere, vulnerabilitate, raporturi de putere, dorință de putere, corupție, periferie, centru, afirmare socială, injustiție socială, sărăcie, mizerie, căutarea drumului propriu, ambiție, personalitate denaturată, comunitate și individ, conflictul dintre moralitate și afirmare, onestitate, succes, confruntarea cu puterea, omul de rând, demnitate umană, înapoiere, șanse de viață) • Convergența valorilor în literatură (valori, teme, motive reprezentate: valori vitale, valori afective, valori spirituale, valori morale, valori legate de bunurile materiale, valori legate de viața comunitară/socială, valori estetice, sistem de valori, conflict de valori, ierarhie a valorilor) • Război și umanism. Memoria războaielor mondiale (valori, teme, motive reprezentate: război, distrugere, viață, moarte, pace,

Domenii de conținut	Conținuturi
	împăcare, reconstrucție, confruntarea cu ororile războiului, Holocaust, dorință de pace, pacifism, încheiere a păcii, eroism, sacrificiu, tragic, distrugere fatală, realitatea războiului, suferință, ordine, haos, traumă, memorie personală și colectivă) • Variante ale implicării comunitare de la începuturi până la contemporaneitate (valori, teme, motive reprezentate: rolul profetic al poetului, liră subiectivă, poet fictiv, poetul ca reprezentant al comunității, conștiință poetică, sentiment al misiunii, caracter confesiv, ton patetic, asumare a responsabilității, retoricitate, confruntare a valorilor, autoreflexivitate) • Conflictul dintre individ și putere (valori, teme, motive reprezentate: conflict, opoziția dintre individ și putere, libertate, opresiune, morală, constrângere, antiteză, tragic, grotesc, ironie, erou rebel, vulnerabilitatea individului, viața în comunități/localități mici, modurile povestirii, problematici ale epicului, procedee de construire a eroului, gestionarea timpului narativ, procedee narative, relația dintre ficțiune și realitate, metaforicitate, metonimicitate, demnitatea umană, memorie, procesarea traumei, responsabilitate colectivă și individuală, neputința omului simplu, absurditatea puterii, tiranie, rezistență, adaptare, alegeri morale, disciplină, constrângere comunitară, colaps moral, presiunea puterii, iraționalitate, poziționarea individului, absurd, compromis, demnitate)

3.4. melléklet. A *LLMAT_MAGH_P2* (TC) tantárgy vizsgaprogramja azoknak a tanulóknak, akik a magyar nyelvet olyan oktatási intézményekben tanulták, ahol az oktatás nem az anyanyelvükön folyik

- *D vizsga*
- *Minden képzési forma, profil, szakirány, szakterület és szakmai képesítés*

PREAMBULUM

A *magyar nyelv és irodalom (anyanyelv)* tantárgy vizsgaprogramja szolgál alapul a 2030. évi országos érettségi vizsga D vizsgájára készülő tételek és javítókulcsok kidolgozásához. A vizsgaprogram meghatározza az értékelendő kompetenciákat, a tartalmi területeket és azokat a tartalmakat, amelyeket az értékelés célzó.

A vizsgaprogram a középiskolai oktatás hatályos tantervére épül, amelyet az oktatási és kutatási miniszter 3716/2026. számú rendelete hagyott jóvá. Az értékelés azokra a specifikus kompetenciákra irányul, amelyek hozzájárulnak az általános kompetenciák kialakításához/fejlesztéséhez a teljes középiskolai ciklus során, összhangban a végzős tanuló képzési profiljával.

A *magyar nyelv és irodalom (anyanyelv)* vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó milyen mértékben érti a különböző szövegtípusokat, alkalmazza a szövegértelmezési stratégiákat, valamint képes-e a kontextusnak megfelelő szövegeket létrehozni olyan helyzetekben, amelyek összetettsége megfelel a besorolásnak (KT) és a vizsga típusának.

A *magyar nyelv és irodalom (anyanyelv)* vizsga teljesítésével a vizsgázó olyan általános kompetenciák (ÁK) meglétét igazolja, amelyeket a középiskolai oktatás során (IX–XII. évfolyam) sajátított el:

ÁK 1.	Megért különböző típusú szövegeket formális és informális kontextusban azok esztétikai minőségének megítélésével
ÁK 2.	Szövegértelmezési stratégiákat alkalmaz történeti, kulturális összefüggésben
ÁK 3.	Különböző típusú szövegeket alkot szóban és írásban a nyelvi megformálásra való érzékenységgel és igényességgel

Az országos érettségi vizsgára készített tételváltozatok a jelen vizsgaprogramban meghatározott kompetenciák és tartalmak értékelésére szolgálnak, a javítókulcsok pedig minden helyes megoldási mód esetén előírják a megfelelő pontszámok megadását.

ÉRTÉKELENDŐ KOMPETENCIÁK

Az egyes általános kompetenciákhoz azok a specifikus kompetenciák (SK) kapcsolódnak, amelyek az érettségi vizsgán értékelhetők; ezeket a hatályos középiskolai tantervek specifikus kompetenciái, amelyek a teljes középiskolai ciklusra vonatkozóan összesítve jelennek meg.

ÁK1 – Megért különböző típusú szövegeket formális és informális kontextusban azok esztétikai minőségének megítélésével

A SK kódja	Értékelendő specifikus kompetenciák
IX.SK1.1	Megérti a referenciális olvasás és az irodalomként olvasás közötti különbséget a különböző típusú szövegek befogadásában
IX.SK1.2	Megért köznap beszégetéseket, érvelő szövegeket, dokumentumszövegeket, multimédiás szövegeket, egyszerűbb metaszoövegeket információszerezés céljából
IX.SK1.3	Megnevez poétikai, narratológiai, műfajelméleti és stílustörténeti fogalmakat különböző típusú szövegekre vonatkozóan
IX.SK1.4.	Azonosít különböző értékminőségeket irodalmi és nem irodalmi szövegekben
X.SK1.1.	Olvasási stratégiákat, olvasási módokat alkalmaz a különböző típusú szövegek befogadásában
X.SK1.2.	Kiválasztja az alkalmas érvelési technikát személyes álláspontja/véleménye kifejezése céljából
X.SK1.3.	Megérti a poétikai, narratológiai, műfajelméleti és stílustörténeti fogalmak jelentését különböző típusú szövegekben
X.SK1.4.	Felismer különböző értékosztályokat és értékviszonyokat irodalmi szövegekben
XI.SK1.1.	Megkülönbözteti a szépirodalmi és populáris irodalmi szövegeket esztétikai értékeik azonosítása érdekében

A SK kódja	Értékelendő specifikus kompetenciák
XI.SK1.2.	Megért animációkat, színházi előadásokat, művészfilmeket, portrékat, podcasteket, tanulmányokat információszerzés és esztétikai értéklátás céljából
XI.SK1.3.	Felismeri különböző típusú szövegek poétikai, narratológiai, műfajelméleti és stílustörténeti sajátosságait
XI.SK1.4.	Felismeri a megjelenített értékek és a megjelenítés értékei közötti összefüggéseket irodalmi szövegekben
XII.SK1.1.	Alkalmazza a tudatos, értékelő, értelmező és kritikus olvasás technikáit a különböző típusú szövegek befogadásában
XII.SK1.2.	Megért komplexebb metaszövegeket, előadásokat, értekezéseket a több nézőpontú értelmezés elfogadása céljából
XII.SK1.3.	Összehasonlítja szövegeket a poétikai, narratológiai, műfajelméleti és stílustörténeti sajátosságaik alapján
XII.SK1.4.	Felismeri az irodalomértés tapasztalatában az etikai viszonyokat a szociális érzékenység kialakítása érdekében
XII.SK1.5.	Felismeri a nyelvi udvariasság és agresszió szerepét különböző közlési helyzetekben

ÁK2 – Szövegértelmezési stratégiákat alkalmaz történeti, kulturális összefüggésben

A SK kódja	Értékelendő specifikus kompetenciák
IX.SK2.1	Szövegértelmezési stratégiákat alkalmaz nem irodalmi, epikus és lírai művekben
IX.SK2.2	Nyelvi adatokat értelmez megadott szempontok szerint
IX.SK2.3	Rövid válasz formájában fogalmazza meg olvasói élményét az irodalmi műről a tanult fogalmak helyes használatával
IX.SK2.4.	Felismeri a különböző korokhoz tartozó szövegek sajátosságait a történeti érzék kialakulása céljából
IX.SK2.5.	Értelmezi a nyelvi változások okait a történeti érzék kialakulása érdekében
X.SK2.1.	Szövegértelmezési stratégiákat működtet nem irodalmi, epikus, lírai és drámai művekben
X.SK2.2.	Statisztikákat, grafikonokat, digitális tartalmakat, értekezéseket, ismeretterjesztő szövegeket vizsgál információszerzés céljából
X.SK2.3.	Irodalmi alkotásokat értelmez olvasmányélmények beépítésével, megadott szempontok alapján
X.SK2.4.	Felismeri a történeti tárgyú elbeszélések kulturális összefüggéseit különböző korokhoz tartozó szövegekben
XI.SK2.1.	Létrehoz egyéni stratégiákat irodalmi és nem irodalmi szövegek értelmezésére
XI.SK2.2.	Felismeri a nyelvhasználat és társadalmi rétegzettség összefüggéseit különböző nyelvi regiszterekhez tartozó szövegekben
XI.SK2.3.	Szövegeket hasonlít össze közös kulcsmotívumok, témák, értékek, narratológiai szempontok alapján olvasmányélmények beépítésével
XI.SK2.4.	Felismeri az esztétikátörténeti összefüggéseket különböző korokhoz tartozó szövegekben
XII.SK2.1.	Egyéni stratégiákat működtet irodalmi és nem irodalmi szövegek értelmezésére kulturális összefüggésben
XII.SK2.2.	Elemzi a nyelvhasználat és társadalmi rétegzettség összefüggéseit különböző típusú szövegekben
XII.SK2.3.	Önállóan értelmez irodalmi alkotásokat az esztétikai élmény megtapasztalásának kifejezésére

A SK kódja	Értékelendő specifikus kompetenciák
XII.SK2.4.	Megkülönbözteti az irodalomtörténeti korszakokat és stílusokat különböző korokhoz tartozó művészi alkotásokban

ÁK3 – Különböző típusú szövegeket alkot szóban és írásban a nyelvi megformálásra való érzékenységgel és igényességgel

A SK kódja	Értékelendő specifikus kompetenciák
IX.SK3.1	Beszédhelyzetnek megfelelő szövegeket alkot a területi és társadalmi változatok figyelembevételével
IX.SK3.2	Párbeszédet, monológot alkot különböző kommunikációs helyzetekben
IX.SK3.3	Funkcionális szövegtípusokat (magánlevél/hivatalos levél, meghívó, úrlap) alkot megadott beszédhelyzethez igazodva
IX.SK3.4.	Egyszerűbb érvelő szövegeket alkot köznapi beszédhelyzetekben
IX.SK3.5.	Publicisztikai, digitális/multimédiás szövegeket (pl. sms, üzenet, hangüzenet, komment, e-mail, hirdetés, esemény létrehozása, közösségi médiafelületek szövegei) alkot különböző beszédhelyzetekben
IX.SK3.6.	Elbeszélő, leíró szövegeket alkot megélt vagy fiktív élményei alapján
X.SK3.1.	Beszélt szövegtípusokat alkot a kommunikáció irányultsága és színterei figyelembevételével
X.SK3.2.	Adatokat helyez el grafikai modellekben különböző értékek, fogalmak, sajátosságok összehasonlítása érdekében
X.SK3.3.	Funkcionális szövegtípusokat (kérvény) alkot megadott beszédhelyzethez igazodva
X.SK3.4.	Különböző típusú elbeszélő, érvelő szövegeket alkot megadott szempontok alapján
X.SK3.5.	Publicisztikai, digitális/multimédiás szövegeket (pl. prezentáció, blog, videóüzenet, tudósítás) alkot különböző beszédhelyzetekben
X.SK3.6.	Elbeszélő, leíró szövegeket transzformál megadott szempontoknak megfelelően
XI.SK3.1.	Írott szövegtípusokat alkot a szövegtani jellemzők figyelembevételével
XI.SK3.2.	Alkalmi szövegeket alkot különböző beszédhelyzetekhez igazodva
XI.SK3.3.	Funkcionális szövegtípusokat (elismervény, jegyzőkönyv) alkot megadott beszédhelyzethez igazodva
XI.SK3.4	Értekezést alkot megadott szempontok alapján
XI.SK3.5.	Komplex multimédiás termékeket (pl. plakát, logó, embléma, arculat, illusztráció) alkot felismerve az összefüggést a szöveg és a vizuális világ között
XII.SK3.1.	Gyakorolja a nyelvi illem/udvariasság kommunikációs helyzeteit
XII.SK3.2.	Tudományos kiselőadást tart megadott szempontok alapján
XII.SK3.3.	Funkcionális szövegtípusokat (Curriculum vitae/Europass típusú önéletrajzok) alkot megadott beszédhelyzethez igazodva
XII.SK3.4.	Önálló műértelmezést alkot kritikai viszonyulásának kifejezésére
XII.SK3.5.	Interjú, riportot készít különböző beszédhelyzetekben

TARTALMI EGYSÉGEK ÉS TARTALMAK

Az értékelt tartalmak tartalmi egységek szerint vannak rendszerezve, és a hatályos középiskolai tantervekkel összhangban, a teljes középiskolai ciklusra vonatkozóan összesítve jelennek meg:

Tartalmi egységek	Tartalmak
1. Ajánlott szerzők	Ady Endre, Arany János, Babits Mihály, Balassi Bálint, Berzsenyi Dániel, Csokonai Vitéz Mihály, Heltai Gáspár, Janus Pannonius, Jókai Mór, József Attila, Juhász Gyula, Kármán József, Katona József, Kosztolányi Dezső, Kölcsey Ferenc, Krúdy Gyula, Madách Imre, Mikes Kelemen, Mikszáth Kálmán, Móricz Zsigmond, Németh László, Pilinszky János, Petőfi Sándor, Radnóti Miklós, Tóth Árpád, Vörösmarty Mihály, Zrínyi Miklós
2. Fogalmak	2.1. referenciális olvasás és irodalomként olvasás 2.2. a szövegre vonatkozó információk: téma, szövegtípus, szövegműfaj, kulcsszó, bekezdés, tételmondat, cím, tipográfiai elemek, szövegkonstrukció, grafikai elemek 2.3. szövegtípusok: • monológ, párbeszéd, dokumentumszövegek, metaszoövegek, érvelő szövegek (érv, cáfolat, álláspont, tételmondat), magánlevél, hivatalos levél, meghívó; multimédiás szövegek, sms, üzenet, hangüzenet, komment, e-mail, hirdetés, esemény létrehozása, közösségi médiafelületek szövegei • érvelő szöveg, érvtípusok (ok-okozati összefüggésből származó érv, összehasonlításon alapuló érv, ellentétben alapuló érv, az általános-egyes elvén alapuló érv, valószínűségeen alapuló érv, bizonyítékokból – adatokból, tényekből – származtatott érv, gyenge, közepes, erős érv); a logikai érvelés eszköztára (meghatározás, indukció, dedukció, szillogizmus); érvelési hibák (argumentum ad hominem, circulus vitiosus, ok-okozati viszonyként feltüntetni az egyidejűséget/egymásutániséget, argumentum ad misericordiam, argumentum ad populum, tekintélyelvűség), az érdeklődés felkeltésének technikái; a csúsztatás, manipuláció, populizmus, demagógia; bemutatkozás, háromperces felelés, kérvény, kérés, tudósítás, prezentáció, blog, videóüzenet, publicisztikai, multimediális szövegek • a kommunikáció irányultsága szerinti szövegtípusok (monologikus, dialogikus); a kommunikáció színterei szerinti szövegtípusok (társalgási, hivatalos, közéleti, tudományos); a beszélt nyelv sajátosságai (spontaneitás, megakadás, nyelvbottlások, hangsúly, hanglejtés, beszédtempó, redundancia, hiány) • animáció, színházi előadás, művészfilm, portré, podcast, tanulmány; alkalmi szövegek (köszöntő, ünnepi beszéd, búcsúzó beszéd, köszönetnyilvánítás, részvétnyilvánítás), funkcionális szövegek (elismervény, jegyzőkönyv, értékelő), multimediális szövegek (plakát, logo, hirdetés, embléma) • írott és beszélt szövegek hasonlóságai és különbségei; írott és beszélt szövegtípusok; szövegkoherencia; spontán és tervezett szövegtípusok; a szöveg mikro- és makroszerkezete, szövegszervező elvek • komplex metaszoövegek, film- és színházkritikák, előadások, értekezések, vélemény, műértelmezés, reklámok, kortesbeszéd, hivatali kommunikációban használt

Tartalmi egységek	Tartalmak
	szövegek, Curriculum vitae/Europass típusú önéletrajzok, kiselőadás, interjú, riport 2.4. az irodalmi szöveg jellemzői: • fikcionalitás, nyelvi megalkotottság, történetiség, konnotatív jelentés az irodalmi kódok és formák szövegszerveződésben betöltött szerepe • író, kronológia, kultúra, világkép, történetiség, irodalmi korszak, stílus, korstílus, stílusirányzat, stíluszintézis • értelmezési szempontok az olvasás folyamatában • értékek, értékviszonyok (adott irodalmi művekben), értékkonfliktus • esztétikai minőségek (szép, rút, tragikus, komikus, fenséges, alantas, idilli, elégikus) • hangnemek (objektív, szubjektív, ódai, patetikus, tragikus, elégikus, humoros) 2.5. populáris irodalom (sci-fi, fantasy, krimi, horror-thriller), szépirodalom 2.6. stílustörténeti korok, irányzatok: ókor, középkor, reneszánsz, humanizmus, reformáció, barokk, felvilágosodás, rokokó, klasszicizmus, szentimentalizmus, klasszicizmus, szentimentalizmus, romantika, népiesség, realizmus, naturalizmus, klasszikus modernség, szimbolizmus, impresszionizmus, szecesszió, avantgárd (expresszionizmus, szürrealizmus), újklasszicizmus, kései modernség (tárgyiasság); realista, naturalista, modern emberkép, késő modernség, posztmodern, misztikus realizmus 2.7. epikus művek olvasása: • epikum, történet, történetmondás, elbeszélő (narrátor), elbeszélői nézőpont, elbeszélői szólam, szereplő, szereplők rendszere, jellemábrázolási technikák, elbeszélés, tanítás, példázatoság; első személyű, harmadik személyű, mindentudó, objektív narrátor; epikus idő; az elbeszélés ideje, az elbeszélt idő; a hősteremtés eljárásai; történeti tárgyú elbeszélés; történelmi háttér és előtér; fikció és valóság; történetalakítás realista és klasszikus modern művekben (metonimikus, metaforikus történetalakítás; a folytonosság alakzatai: ok-okozatiság, időbeli folytonosság; a megszakítottság alakzatai: elhallgatás, kihagyás, nézőpontváltás); időkezelés (az elbeszélés ideje; az elbeszélt idő: lineáris-kronologikus idő, előreutalás-visszaútalás; ciklikus idő, mitikus idő; objektív idő, szubjektív idő; tartam, egyidejűség, emlékezés; külső idő, belső idő); elbeszélői és szereplői szólamok (mindentudó elbeszélő, korlátozott tudású elbeszélő, szereplői elbeszélő; függő beszéd, szabad függő beszéd, monológ); az elbeszélő formák játéka: elbeszélői modalitás, beszédmodok, nyelvjáték; areferencialitás, nyelvi világszerűség; töredékesség, intertextualitás, újraírás; • epikus műfajok: bibliai történet, példázat, tanmese, intelem, prédikáció, legenda, krónika, monda, gesta, eposz (propozíció, invokáció, in medias res, epikus hasonlatok, enumeráció, isteni beavatkozás, állandó jelzők, előreutalás), irodalmi levél, novella, történelmi regény; történeti tárgyú elbeszélések és kulturális összefüggésük; elbeszélés; elbeszélő költemény; romantikus regény (regénytípusok:

Tartalmi egységek	Tartalmak
	anekdotikus regény, irányregény, társadalmi regény, kisregény), ballada (népballada, műballada, történeti tárgyú műballada, lélektani ballada), novella (romantikus, realista novella); énelbeszélés (levél, napló, levélregény, szentimentalista éntregény), a klasszikus modern, realista és naturalista regény változatai, novella (realista, naturalista; anekdotikus, lírai, drámai, lélektani); novellafüzér; paródia; egyperces novella; nevelődési regény, parabolisztikus regény 2.8. lírai művek olvasása: • líraiság, lírai én, vershelyzet, beszédhelyzet, beszédmód • forradalmi költészet, romantikus lírai én (teremtő zseni, látnok, vátesz, hasonmás) • lírai műfajok: dal (katonadal, kurucdal, helyzetdal), epigramma, himnusz, óda, zsoltár, trubadúr énekek, virágénekek, elégiko-óda, elégia, rapszódia, ars poetica, himnusz, óda, dal, szereplíra • pictura, sententia • ütemhangsúlyos és időmértékes verselés (verslábak, hexameter, pentameter, disztichon), szimultán verselés, strófa (Balassi-strófa), rím, rímtípusok, refrén • imitációelv: az imitációelv történetisége (imitáció humanista, barokk, rokokó, klasszicista művekben); antik minta; imitáció és verselés (klasszikus időmértékes verselés); imitáció és műfajok (óda, elégia, epigramma, episztola, leíró költemény); idő- és értékszembesítés • lírai én (a klasszikus modernségben: egyéniségkultusz/az én felnövesztése, az én megsokszorozása, hasonmás; az én háttérbe húzódása; a késő modernségben: az én megsokszorozása; önmegértés, önértelmezés); vershelyzet, beszédhelyzet; személyesség, személytelenség; önmegszólítás; egyszólamúság, többszólamúság; közvetlenség, közvetettség; belső táj, külső táj; dekadencia, hangulatlíra, kozmikusság, filozofikusság, allegorikusság, látomásosság, szimbolikusság, tárgyiasság; a költői hitvallás, látomásos tájvers, létösszegző vers, gondolati költészet • formák/szövegek emlékezete; a lírai én elszemélytelenítése, maszkképzés, sokszólamúság; idézés, rájátszás, utalás 2.9. drámai művek olvasása: dráma; a drámaiság; drámai szituáció; drámai cselekmény; a drámai hős; konfliktus; beszédfajták; drámai műfajok (tragédia, komédia); drámaaváltozatok, dráma modellek (konfliktusos, középpontos, kétszintes dráma); drámaaváltozatok és kulturális hátterük: dráma a kultuszban (antik dráma); dráma a színpadon (klasszicista dráma, romantikus dráma), akció és dikció, katarzis; drámai költemény/emberiségköltemény; a cselekmény, a szereplő/hős, a konfliktus, a beszéd átértelmeződése; eszmék a drámában; liberalizmus, pozitívizmus, determinizmus; tragikomédia; filozófiai dráma; történelmi parabola 2.10. értékosztályok, értékviszonyok 2.11. motívum, toposz, archetípus, közhely, giccs, képzavar 2.12. nyelvelmékek: szórványemlék, szövegemlék, glossza 2.13. adattár, adatbázis, szótártípusok (egynyelvű/értelmező, többnyelvű, etimológiai, szótörténeti, szinonima, szakszótárak, helyesírási szótár), szócikk; a szótártípusok funkciója; hasonlóságok

Tartalmi egységek	Tartalmak
	és különbségek az adattárak, adatbázisok, nyomtatott és online szótárak között 2.14. nyelvi változás: a nyelvi változatosság időben; a nyelvi változások okai (belső okok, a nyelv rendszerszerűsége; külső okok: a társadalom, kultúra változásai, a történelmi események hatása; más nyelvi közösségekkel való érintkezés) 2.15. területi és társadalmi változatok; nyelvváltozat, nyelvjárás, köznyelv, standard, szleng, hobbinyelvek, életkori nyelvváltozatok, szaknyelvek 2.16. adatelemzés, grafikai modell (diagram, folyamatábra, grafikon), statisztikai ábra, nyelvi térkép 2.17. nyelvi attitűd, nyelvi hiedelmek/babonák, beszédtevékenység, nyelvi regiszter, nyelvi norma, belső kontaktusok, a nyelvművelés problémái, helyénvalóság 2.18. nyelvi udvariasság (köszönés, tegezés/magázás, kérdezés, válaszadás), nyelvi agresszió (trágárság, durva beszéd), együttműködési alapelvek (Grice maximái); a szövegek pragmatikai megformáltsága 2.19. nyelvi viselkedési szabályok, nyelv és hatalom, nyelvi befolyásolás; meggyőzési és manipulációs stratégiák a nyelvben; nyelvi tabu, PC-beszéd, eufemizmus
3. Műértelmező műhely	• Tanítás, nevelés (megjelenített értékek, témák, motívumok: eredendő bűn, bűnbeesés, bűnhődés, Éden, famotívum, archaikus nyelvezet, tanulási stratégiák, beavatás, példakép, beilleszkedés, normakövetés, felnőtté válás, személyes érintettség, emberi magatartásminták, értékátadás, felelősség, megfelelés, hivatás, tudás, nevelési elvek, nevelési eszmények, tanárszerepek, iskolai konfliktusok, gyermekjogok, gyermekvédelem) • A transzcendens és világi szerelem (megjelenített értékek, témák, motívumok: szent szerelem (amor sanctus), lovagi szerelem, trubadúrköltészet, reneszánsz szerelem, rokokó udvarlás, elragadtatás, átlényegülés, plátói szerelem, transzcendencia, profán, virágénekek, népies helyzetdalok, szent, szentség, csoda, éreynkatalógus, kolostori irodalom, példaadás, tanító jelleg, erkölcsi példa, önfeláldozás, áldozat, aszkézis, szolgálat, boldogságkeresés, szenvedély, vágy, beteljesülés, elmúlás, a szerelem mint ideál, antropomorfizáció, az emberi lét mulandósága) • Otthonosság és idegenségérzet (megjelenített értékek, témák, motívumok: otthonosság, út, száműzetés, (e)migráció, honvágy, személyes és kulturális kötődés, nosztalgia, kultúrák találkozása, a beilleszkedés nehézségei, megnevezettség, kirekesztettség, idegenség, elidegenedés, magány) • Hűség és hősiesség. <i>A tatárjárás, a törökvilág és a kuruc-labanc harcok emlékezete:</i> (megjelenített értékek, témák, motívumok: nemzeti identitás, keresztény értékrend, vitézi élet, hűség, hősiesség, hazaszeretet, végvári vitézek, önfeláldozás, imitatio

Tartalmi egységek	Tartalmak
	Christi, athleta Christi, duális világkép, kuruc, labanc, száműzetés, bujdosás) • Férfi szereplehetőségek (megjelenített értékek, témák, motívumok: külső-belső nézőpont, hőstípus, férfialakok archetípusai, karakterábrázolás, szerepfelfogás, a kor férfieszménye, hétköznapi férfiszerepek, szerepek változatossága – családfő, apa, nagyapa, férj, rokon, hódító, értelmiségi, felfedező, harcos, hatalom letéteményese, lázadó, önfeláldozó stb. –, apahiány, hős, felelősségvállalás, szerepvállalás, kiégett értelmiségi, szenvedéstörténet, névszimbolika, céltalanság, önpusztítás, offenzív/defenzív magatartás) • Szerelem és küzdés (megjelenített értékek, témák, motívumok: szenvedély, szerelmi vágy, elválás, küzdelem, hűség, áldozat, szerelem, szenvedés, vágy, akadály, konfliktus, érzelmek, beteljesületlen szerelem, tiltott szerelem, szenvedő szerelmes, személyes hang, önértelmezés, önpusztítás, vívódás, döntésképtelenség, elvagyódás, értékvesztés, értékmentés, ráció, küzdelem, írott és íratlan szabályok, kettős élet, érzelmi kötődés, társadalmi akadály, erkölcsi korlát, romantikus idealizmus, rajongás, hűség, elköteleződés, idealizált szerelem, társadalmi elvárások, kötelesség, kényszerházasság, a szerelem törekénysége, halál, szabadságvágy) • Bűn és bűnhődés (megjelenített értékek, témák, motívumok: bűn és bűnhődés, büntetés, vétség, eredendő bűn, tudatlanság, bűnbeesés, rosszra való hajlam, büntett, bűnrészes, áldozat, szerepjáték, lelkiismeret, lelkipurdalás, vívódás, normák, erkölcsösség, megbélyegzés, ítélet) • Hazaszeretet és szabadságvágy. <i>A reformkor és az 1848-as forradalom és szabadságharc emlékezete</i> (megjelenített értékek, témák, motívumok: reform, haladás, hazaszeretet, összefogás, erkölcsi kötelesség, forradalmi lelkesedés, szabadságvágy, forradalmi cselekvés, hazafiasság, áldozatvállalás, bátorság, kitartás, nemzeti hősök) • Női szereplehetőségek (megjelenített értékek, témák, motívumok: hőstípusok, nőalakok archetípusai, korszakok nőeszményei, női emancipáció, szerepek változatossága (nő, anya, feleség, testvér), anyahiány, árvaság, kiszolgáltatottság, elnyomás, alávetettség, sorstalanság, előítélet, kitartás, hűség, önfeláldozás, önmegvalósítás, értékteremtés, bűn, bűnhődés) • Az egyén társadalmi érvényesülésének lehetőségei (megjelenített értékek, témák, motívumok: felemelkedés, bukás, kiszolgáltatottság, hatalmi viszonyok, hatalomvágy, korrupció, periféria, központ, társadalmi érvényesülés, szociális igazságtalanság, szegénység, nyomor, az egyén útkeresése, ambíció, torz forma, közösség és individuum, erkölcs és érvényesülés konfliktusa, tisztesség, siker, a hatalommal való szembesülés, kisember, emberi méltóság, elmaradottság, életlehetőségek) • Értékrendek találkozása az irodalomban (megjelenített értékek, témák, motívumok: vitális értékek, érzelmi értékek, szellemi értékek, erkölcsi értékek, anyagi javakkal kapcsolatos értékek, közösségi/társadalmi élettel kapcsolatos értékek, esztétikai értékek, értékrend, értékkonfliktus, értékhierarchia)

Tartalmi egységek	Tartalmak
	• Háború és humánium. <i>A világháborúk emlékezete</i> (megjelenített értékek, témák, motívumok: háború, pusztítás, élet, halál, béke, kiengesztelődés, újjáépítés, szembekerülés a háború borzalmaival, holokauszt, béke iránti vágy, pacifizmus, békekötés, hősiesség, áldozat, tragikum, sorsszerű pusztulás, a háború valósága, szenvedés, rend, káosz, trauma, személyes és kollektív emlékezet) • A közösségi szerepvállalás változatai a kezdetektől a kortársakig (megjelenített értékek, témák, motívumok: próféta szerep, szereplíra, fiktív költő, a költő mint a közösség szószólója, költői öntudat, küldetés tudat, vallomásosság, fennkölttség, felelősségvállalás, retorizáltság, értékszembesítés, önreflexió) • Egyén és hatalom konfliktusa (megjelenített értékek, témák, motívumok: konfliktus, egyén és hatalom szembenállása, szabadság, elnyomás, erkölcs, kényszer, antitézis, tragikum, groteszk, abszurd, irónia, lázadó hős, az egyén kiszolgáltatottsága, kistelepülési lét, a történetmondás módozatai, a hősteremtés eljárásai, időkezelés, narrációs eljárások, fikció és valóság viszonya, metaforikusság, metonimikusság, emberi méltóság, emlékezés, trauma feldolgozása, kollektív és egyéni felelősség, a kisember tehetetlensége, a hatalom abszurditása, zsarnokság, ellenállás, alkalmazkodás, morális választások, fegyelem, közösségi kényszer, erkölcsi összeomlás, a hatalom nyomása, irracionalitás, az egyén állásfoglalása, megalkuvás, méltóság)

**Anexa nr.3.5. Programa de examen pentru disciplina *Limba și literatura germană maternă* –
LLMAT_GERM_P1 (TC)**

- Proba A02
- Toate profilurile, toate specializările

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina *Limba germană maternă* fundamentează elaborarea variantelor de subiecte și a baremelor de evaluare și de notare pentru **proba A02** din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Prezenta programă precizează **competențele de evaluat, domeniile de conținut și conținuturile** vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen derivă din **programele școlare în vigoare pentru învățământul liceal**, aprobate prin **Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 3716/2026 și ordinul nr. 4106/2026**. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul întregului ciclu liceal, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen la această disciplină este de a constata măsura în care candidatul înțelege diferite tipuri de texte, aplică strategii de analiză și interpretare a textelor și produce texte adecvate contextului în situații de complexitate corespunzătoare raportării (TC) și tipului de probă.

Prin susținerea probei de examen la disciplina Limba și literatura germană maternă, candidatul este pus în situația de a face dovada următoarelor **competențe generale (CG)**, dobândite pe parcursul învățământului liceal (clasele a IX-a – a XII-a):

CG 2	Lectura: abordarea textelor și mijloacelor media
CG 3	Exprimarea orală ascultarea activă
CG 4	Limba germană / gramatică aplicată

Prin variantele de subiecte elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** care pot fi evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru ciclul liceal:

CG 2 – Lectura: abordarea textelor și mijloacelor media

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX-XII CS 2.1	Aplicarea de strategii de lectură
IX-XII CS 2.2	Înțelegerea și interpretarea textelor literare; înțelegerea și analiza textelor nonliterare
IX-XII CS 2.4	Competență interculturală

CG 3 – Exprimarea orală- ascultarea activă

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX-XII CS 3.1	Ascultare activă
IX-XII CS 3.2	Interacțiunea orală cu ceilalți
IX-XII CS 3.3	Vorbirea în fața publicului
IX-XII CS 3.5	A oferi feedback
IX-XII CS 3.6	Competență interculturală

CG 4 – Limba germană / gramatică aplicată

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX-XII CS 4.1	Investigarea și reflecția asupra structurilor lingvistice
IX-XII CS 4.2	Identificarea și aplicarea elementelor de structurare a textului
IX-XII CS 4.3	Scrierea corectă a textelor

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX-XII CS 4.4	Multilingvismul și competența interculturală
DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI	

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
Conținuturi literare, cunoștințe de istorie literară și de teorie a genurilor, tematici ale textelor nonliterare	Clasa a IX-a și a X-a • Un roman actual pentru adolescenți • Povestiri scurte și foarte scurte • Povestire • Scene de dramă • Texte nonliterare • Poezii diferite (obligatoriu una din literatura de expresie germană din România) Clasa a XI-a Tema generală: Stigmatizare și marginalizare social, individ și societate Conținuturi literare • Georg Büchner: <i>Woyzeck</i>; • o dramă reprezentativă pentru teatrul epic al lui Bertolt Brecht; • o parabolă; • o nuvelă cu elemente de basm sau o nuvelă romantică; • poezii aparținând romantismului; • o povestire din literatura germană din România. Cunoștințe de istorie literară și de teorie a genurilor • drama deschisă; • teatrul epic; • parabola; • nuvela, respectiv nuvela cu elemente de basm; • trăsăturile și motivele specifice romantismului; • literatura germană din România și perspectivele interculturale. Tematici ale textelor nonliterare • marginalizare socială; • inegalitate socială; • putere și dependență; • individ și societate; • identitate și apartenență; • prejudecăți și norme sociale. Clasa a XII-a Tema generală: Problematica marginalizării, identitatea și participarea socială Conținuturi literare • Johann Wolfgang von Goethe: <i>Faust. Partea întâi a tragediei</i>, în fragmentele esențiale; • un roman modern, postmodern sau contemporan; • poezii moderne, în special din expresionism și Trümmerliteratur; • proză scurtă/schiță aparținând curentului Trümmerliteratur; Cunoștințe de istorie literară și de teorie a genurilor • drama și sistemul relațiilor dintre personajele dramatice; • romanul modern, postmodern sau contemporan; • expresionismul; • Trümmerliteratur; • proză scurtă/schiță; • caracterul plurivalent și posibilități deschise de interpretare.

Domenii de conținut	Conținuturi
	Tematici ale textelor nonliterare • texte nonliterare din domeniul politic și social. • persoane marginalizate și minorități; • origine socială și inegalitate socială; • identitate și apartenență; • genul, religia și concepția despre lume; • participare socială și incluziune; • limbajul, mass-media și puterea; • democrație și diversitate culturală.
Analizarea și interpretarea textelor literare	Candidații sunt capabili: • să identifice tema, acțiunea, structura și conflictele centrale ale unui text literar; • să analizeze personajele, relațiile dintre acestea și evoluția lor; • să evidențieze motivele, simbolurile, ideile directoare și valorile transmise; • să analizeze perspectiva narativă, precum și construcția temporală și spațială; • să identifice procedeele specifice textelor lirice, epice și dramatice; • să interpreteze funcțional mijloacele lingvistice și stilistice; • să formuleze o ipoteză proprie de interpretare și să o verifice prin raportare la text; • să utilizeze în mod adecvat exemplele și citatele din text; • să valorifice particularitățile de gen și specie literară, precum și cunoștințele de istorie literară în procesul interpretării; • să identifice caracterul plurivalent al textului și să reflecteze asupra diferitelor posibilități de interpretare; • să coreleze textele literare cu problematici sociale, etice sau culturale.
Analizarea și evaluarea textelor nonliterare	Candidații sunt capabili: • să identifice tema, problematica centrală și ideile principale; • să determine poziția autoarei sau a autorului; • să identifice tipul de text, situația de comunicare, destinatarul și intenția comunicativă; • să urmărească structura argumentării; • să diferențieze argumentele, contraargumentele și concluziile; • să identifice tipurile de argumente și raporturile dintre afirmații și justificările acestora; • să analizeze mijloacele lingvistice și retorice; • să identifice strategiile persuasive și manipulative; • să evalueze coerența logică și forța de convingere a argumentării; • să compare mai multe texte sau poziții referitoare la aceeași temă; • să parafrazeze corect afirmațiile relevante și să le susțină prin trimiteri la text.
Dezbateră și argumentarea	Candidații sunt capabili: • să identifice și să delimiteze o problemă complexă; • să formuleze o întrebare directoare sau o poziție clară; • să selecteze, să organizeze și să ierarhizeze argumentele; • să susțină afirmațiile prin justificări, exemple, referințe la text sau cunoștințe de specialitate; • să ia în considerare perspective diferite; • să prezinte și să analizeze în mod adecvat contraargumentele; • să valorifice textele-suport în construirea propriei argumentări; • să diferențieze pozițiile exprimate în textele-suport de propria opinie; • să formuleze o concluzie sau o judecată bine argumentată.

Domenii de conținut	Conținuturi
Compararea și realizarea transferului	Candidații sunt capabili: • să stabilească criterii de comparație adecvate; • să evidențieze asemănările și deosebirile; • să susțină rezultatele comparației prin exemple și referințe la text; • să explice diferitele modalități de construcție și perspectivele prezentate; • să compare texte aparținând unor epoci sau genuri literare diferite; • să coreleze textele literare cu texte nonliterare sau cu texte critice și secundare; • să stabilească relații între opere literare, personaje, motive sau conflicte; • să transfere concluziile și cunoștințele dobândite asupra unor texte sau problematici noi; • să stabilească legături între contexte istorice și contexte contemporane.
Limbajul și utilizarea limbii	Candidații sunt capabili: • să redacteze texte corecte, în mare măsură, din punct de vedere gramatical, ortografic și al punctuației; • să redacteze texte clar structurate și coerente; • să utilizeze funcțional alineatele, tranzițiile și mijloacele de realizare a coeziunii textuale; • să utilizeze un vocabular general și de specialitate variat și nuanțat; • să își adapteze exprimarea la tipul de text, scopul redactării și situația de comunicare; • să integreze corect citatele și referințele la text; • să analizeze mijloacele lingvistice din perspectiva funcției și a efectului acestora; • să analizeze alegerea cuvintelor, structura sintactică, registrul lingvistic și strategiile retorice; • să identifice utilizarea persuasivă și manipulative a limbajului; • să reflecteze asupra limbii ca mijloc de exprimare a identității, de participare socială, de exercitare a puterii sau de excludere.

**Anexa nr.3.5. Programa de examen pentru disciplina *Limba și literatura germană maternă* –
LLMAT_GERM_P1 (TC)**

- Proba A02
- Toate profilurile, toate specializările

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina *Limba germană maternă* fundamentează elaborarea variantelor de subiecte și a baremelor de evaluare și de notare pentru **proba A02** din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Prezenta programă precizează **competențele de evaluat, domeniile de conținut și conținuturile** vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen derivă din **programele școlare în vigoare pentru învățământul liceal**, aprobate prin **Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 3716/2026 și ordinul nr. 4106/2026**. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul întregului ciclu liceal, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen la această disciplină este de a constata măsura în care candidatul înțelege diferite tipuri de texte, aplică strategii de analiză și interpretare a textelor și produce texte adecvate contextului în situații de complexitate corespunzătoare raportării (TC) și tipului de probă.

Prin susținerea probei de examen la disciplina Limba și literatura germană maternă, candidatul este pus în situația de a face dovada următoarelor **competențe generale (CG)**, dobândite pe parcursul învățământului liceal (clasele a IX-a – a XII-a):

CG 2	Lesen: mit Texten und mit Medien umgehen
CG 3	Sprechen und verstehendes Zuhören
CG 4	Sprache und Sprachgebrauch

Prin variantele de subiecte elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** care pot fi evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru ciclul liceal:

CG 2 – Lesen: mit Texten und mit Medien umgehen

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.-XII. CS 2.1	Lesestrategien anwenden
IX.-XII. CS 2.2	Literarische Texte erschließen und deuten; Sachtexte verstehen und erschließen
IX.-XII. CS 2.4	Interkulturelle Kompetenz

CG 3 – Sprechen und verstehendes Zuhören

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.-XII. CS 3.1	Verstehend zuhören
IX.-XII. CS 3.2	Mit und zu anderen sprechen
IX.-XII. CS 3.3	Vor anderen sprechen
IX.-XII. CS 3.5	Feedback geben
IX.-XII. CS 3.6	Interkulturelle Kompetenz

CG 4 – Sprache und Sprachgebrauch

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.-XII. CS 4.1	Sprachliche Strukturen untersuchen und reflektieren
IX.-XII. CS 4.2	Textstrukturierungselemente in Texten erkennen und anwenden
IX.-XII. CS 4.3	Texte richtig schreiben

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.-XII. CS 4.4	Mehrsprachigkeit und interkulturelle Kompetenz
DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI	

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
Literarische Inhalte, literaturgeschichtliches und gattungsspezifisches Wissen, Sachtextthemen	Klassen IX und X • ein aktueller Jugendroman • Kurz- und Kürzestgeschichten • Erzählung • Dramenszenen • Sachtexte • unterschiedliche Gedichte (mind. eins aus der rumäniendeutschen Literatur) Klasse XI Übergeordnetes Leitthema: Soziale Ächtung, Ausgrenzung und das Verhältnis von Individuum und Gesellschaft Literarische Inhalte • Georg Büchner: Woyzeck; • ein Drama des epischen Theaters von Bertolt Brecht; • eine Parabel; • eine Märchennovelle oder Novelle der Romantik; • Gedichte der Romantik; • eine Erzählung der rumäniendeutschen Literatur. Literaturgeschichtliches und gattungsspezifisches Wissen • offenes Drama; • episches Theater; • Parabel; • Novelle beziehungsweise Märchennovelle; • Merkmale und Motive der Romantik; • rumäniendeutsche Literatur und interkulturelle Perspektiven. Sachtextthemen • gesellschaftliche Ausgrenzung; • soziale Ungleichheit; • Macht und Abhängigkeit; • Individuum und Gesellschaft; • Identität und Zugehörigkeit; • Vorurteile und gesellschaftliche Normen. Klasse XII Übergeordnetes Leitthema: Außenseiterproblematik, Identität und gesellschaftliche Teilhabe Literarische Inhalte • Johann Wolfgang Goethe: Faust. Der Tragödie erster Teil, in zentralen Auszügen; • ein Roman der Moderne, Postmoderne oder Gegenwart; • Gedichte der Moderne, insbesondere aus Expressionismus und Trümmerliteratur; • eine Kurzgeschichte der Trümmerliteratur; Literaturgeschichtliches und gattungsspezifisches Wissen • Drama und dramatische Figurenkonstellation; • Roman der Moderne, Postmoderne oder Gegenwart; • Expressionismus;

Domenii de conținut	Conținuturi
	• Trümmerliteratur; • Kurzgeschichte; • Mehrdeutigkeit und offene Deutungsangebote. Sachtextthemen • Sachtexte aus Politik und Gesellschaft. • Außenseiter und Minderheiten; • Herkunft und soziale Ungleichheit; • Identität und Zugehörigkeit; • Geschlecht, Religion und Weltanschauung; • gesellschaftliche Teilhabe und Inklusion; • Sprache, Medien und Macht; • Demokratie und kulturelle Vielfalt.
Literarische Texte analysieren und interpretieren	Die Prüflinge können: • Thema, Handlung, Aufbau und zentrale Konflikte eines literarischen Textes erfassen; • Figuren, Figurenkonstellationen und Figurenentwicklung untersuchen; • Motive, Symbole, Leitgedanken und Wertvorstellungen herausarbeiten; • Erzählperspektive, Zeit- und Raumgestaltung analysieren; • lyrische, epische und dramatische Gestaltungsmittel erkennen; • sprachliche Mittel funktional deuten; • eine eigene Deutungshypothese formulieren und am Text überprüfen; • Textbelege und Zitate zielgerichtet einsetzen; • Gattungsmerkmale und literaturgeschichtliches Wissen zur Deutung heranziehen; • Mehrdeutigkeit erkennen und unterschiedliche Deutungsmöglichkeiten reflektieren; • literarische Texte mit gesellschaftlichen, ethischen oder kulturellen Fragestellungen verbinden.
Sachtexte analysieren und beurteilen	Die Prüflinge können: • Thema, zentrale Fragestellung und Kernaussagen erfassen; • die Position der Autorin beziehungsweise des Autors bestimmen; • Textsorte, Kommunikationssituation, Adressaten und Intention erkennen; • den Argumentationsgang nachvollziehen; • Argumente, Gegenargumente und Schlussfolgerungen unterscheiden; • Argumenttypen und Begründungszusammenhänge erkennen; • sprachliche und rhetorische Mittel analysieren; • persuasive und manipulative Strategien identifizieren; • die Schlüssigkeit und Überzeugungskraft der Argumentation beurteilen; • mehrere themengleiche Texte oder Positionen vergleichen; • relevante Aussagen korrekt paraphrasieren und belegen.
Erörtern und argumentieren	Die Prüflinge können: • eine komplexe Problemstellung erkennen und eingrenzen;

Domenii de conținut	Conținuturi
	• eine klare Leitfrage oder Position formulieren; • Argumente auswählen, ordnen und gewichten; • Behauptungen durch Begründungen, Beispiele, Textbelege oder Fachwissen stützen; • unterschiedliche Perspektiven berücksichtigen; • Gegenargumente sachgerecht darstellen und prüfen; • Textvorlagen für die eigene Argumentation auswerten; • zwischen fremden Positionen und der eigenen Stellungnahme unterscheiden; • zu einem begründeten Urteil gelangen.
Vergleichen und Transfer leisten	Die Prüflinge können: • geeignete Vergleichskriterien entwickeln; • Gemeinsamkeiten und Unterschiede herausarbeiten; • Vergleichsergebnisse mit Textbelegen absichern; • unterschiedliche Gestaltungsweisen und Perspektiven erklären; • Texte verschiedener Epochen oder Gattungen vergleichen; • literarische Texte mit Sachtexten oder Sekundärtexten verbinden; • literarische Werke, Figuren, Motive oder Konflikte in Beziehung setzen; • Erkenntnisse auf neue Texte oder Fragestellungen übertragen; • historische und gegenwärtige Kontexte miteinander verbinden.
Sprache und Sprachgebrauch	Die Prüflinge können: • grammatisch, orthografisch und zeichensetzerisch weitgehend sicher schreiben; • klar gegliederte und kohärente Texte verfassen; • Absätze, Überleitungen und Verknüpfungsmittel funktional einsetzen; • einen differenzierten allgemeinen und fachsprachlichen Wortschatz verwenden; • ihre Ausdrucksweise an Textsorte, Schreibziel und Kommunikationssituation anpassen; • Zitate und Textbelege korrekt integrieren; • sprachliche Mittel auf ihre Funktion und Wirkung hin untersuchen; • Wortwahl, Satzbau, Register und rhetorische Strategien analysieren; • persuasive und manipulative Sprachverwendung erkennen; • Sprache als Mittel von Identität, gesellschaftlicher Teilhabe, Macht oder Ausgrenzung reflektieren.

**Anexa nr. 3.6. Programa de examen pentru disciplina *Limba și literatura germană maternă* –
LLMAT_GERM_P2 (TC)**

- *Proba D*
- *Toate profilurile, toate specializările*

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina *Limba germană maternă* fundamentează elaborarea variantelor de subiecte și a baremelor de evaluare și de notare pentru **proba D** din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Prezenta programă precizează **competențele de evaluat, domeniile de conținut și conținuturile** vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen derivă din **programele școlare în vigoare pentru învățământul liceal**, aprobate prin **Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 3716/2026 și ordinul nr. 4106/2026**. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul întregului ciclu liceal, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen la această disciplină este de a constata măsura în care candidatul înțelege diferite tipuri de texte, aplică strategii de analiză și interpretare a textelor și produce texte adecvate contextului în situații de complexitate corespunzătoare raportării (TC) și tipului de probă.

Prin susținerea probei de examen la disciplina *Limba și literatura germană maternă*, candidatul este pus în situația de a face dovada următoarelor **competențe generale (CG)**, dobândite pe parcursul învățământului liceal (clasele a IX-a – a XII-a):

CG 1	Redactarea de texte
CG 2	Lectura: abordarea textelor și mijloacelor media
CG 4	Limba germană / gramatică aplicată

Prin variantele de subiecte elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** care pot fi evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru ciclul liceal:

CG 1 – Redactarea de texte

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX-XII CS 1.1	Dezvoltarea competențelor și capacităților de scriere
IX-XII CS 1.2	Planificarea și redactarea textelor
IX-XII CS 1.3	Revizuirea textelor
IX-XII CS 1.4	Competență interculturală

CG 2 – Lectura: abordarea textelor și mijloacelor media

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX-XII CS 2.1	Aplicarea de strategii de lectură
IX-XII CS 2.2	Înțelegerea și interpretarea textelor literare; înțelegerea și analiza textelor nonliterare
IX-XII CS 2.4	Competență interculturală

CG 4 – Limba germană / gramatică aplicată

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX-XII CS 4.1	Investigarea și reflecția asupra structurilor lingvistice
IX-XII CS 4.2	Identificarea și aplicarea elementelor de structurare a textului
IX-XII CS 4.3	Scrierea corectă a textelor
IX-XII CS 4.4	Multilingvismul și competența interculturală

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
Conținuturi literare, cunoștințe de istorie literară și de teorie a genurilor, tematici ale textelor nonliterare	Clasa a IX-a și a X-a • Un roman actual pentru adolescenți • Povestiri scurte și foarte scurte • Povestire • Scene de dramă • Texte nonliterare • Poezii diferite (obligatoriu una din literatura de expresie germană din România) • Cunoașterea și utilizarea funcțiilor de scriere (raport, descriere, argumentare, analiză, interpretare); • Scrisoare formală/scrisoare oficială (Cerere de angajare, CV) Clasa a XI-a Tema generală: Stigmatizare și marginalizare social, individ și societate Conținuturi literare • Georg Büchner: <i>Woyzeck</i>; • o dramă reprezentativă pentru teatrul epic al lui Bertolt Brecht; • o parabolă; • o nuvelă cu elemente de basm sau o nuvelă romantică; • poezii aparținând romantismului; • o povestire din literatura germană din România. Cunoștințe de istorie literară și de teorie a genurilor • drama deschisă; • teatrul epic; • parabola; • nuvela, respectiv nuvela cu elemente de basm; • trăsăturile și motivele specifice romantismului; • literatura germană din România și perspectivele interculturale. Tematici ale textelor nonliterare • marginalizare socială; • inegalitate socială; • putere și dependență; • individ și societate; • identitate și apartenență; • prejudecăți și norme sociale. Clasa a XII-a Tema generală: Problematica marginalizării, identitatea și participarea socială Conținuturi literare • Johann Wolfgang von Goethe: <i>Faust. Partea întâi a tragediei</i>, în fragmentele esențiale; • romanul modern, postmodern sau contemporan; • poezii moderne, în special din expresionism și Trümmerliteratur; • proză scurtă/schiță aparținând curentului Trümmerliteratur; Cunoștințe de istorie literară și de teorie a genurilor • drama și sistemul relațiilor dintre personajele dramatice; • romanul modern, postmodern sau contemporan; • expresionismul; • Trümmerliteratur; • proză scurtă/schiță;

Domenii de conținut	Conținuturi
	• caracterul plurivalent și posibilități deschise de interpretare. Tematici ale textelor nonliterare • texte nonliterare din domeniul politic și social. • persoane marginalizate și minorități; • origine socială și inegalitate socială; • identitate și apartenență; • genul, religia și concepția despre lume; • participare socială și incluziune; • limbajul, mass-media și puterea; • democrație și diversitate culturală.
Analizarea și interpretarea textelor literare	Candidații sunt capabili: • să identifice tema, acțiunea, structura și conflictele centrale ale unui text literar; • să analizeze personajele, relațiile dintre acestea și evoluția lor; • să evidențieze motivele, simbolurile, ideile directoare și valorile transmise; • să analizeze perspectiva narativă, precum și construcția temporală și spațială; • să identifice procedeele specifice textelor lirice, epice și dramatice; • să interpreteze funcțional mijloacele lingvistice și stilistice; • să formuleze o ipoteză proprie de interpretare și să o verifice prin raportare la text; • să utilizeze în mod adecvat exemplele și citatele din text; • să valorifice particularitățile de gen și specie literară, precum și cunoștințele de istorie literară în procesul interpretării; • să identifice caracterul plurivalent al textului și să reflecteze asupra diferitelor posibilități de interpretare; • să coreleze textele literare cu problematici sociale, etice sau culturale.
Analizarea și evaluarea textelor nonliterare	Candidații sunt capabili: • să identifice tema, problematica centrală și ideile principale; • să determine poziția autoarei sau a autorului; • să identifice tipul de text, situația de comunicare, destinatarii și intenția comunicativă; • să urmărească structura argumentării; • să diferențieze argumentele, contraargumentele și concluziile; • să identifice tipurile de argumente și raporturile dintre afirmații și justificările acestora; • să analizeze mijloacele lingvistice și retorice; • să identifice strategiile persuasive și manipulative; • să evalueze coerența logică și forța de convingere a argumentării; • să compare mai multe texte sau poziții referitoare la aceeași temă; • să parafrazeze corect afirmațiile relevante și să le susțină prin trimiteri la text.
Dezbateră și argumentarea	Candidații sunt capabili: • să identifice și să delimiteze o problematică complexă; • să formuleze o întrebare directoare sau o poziție clară; • să selecteze, să organizeze și să ierarhizeze argumentele; • să susțină afirmațiile prin justificări, exemple, referințe la text sau cunoștințe de specialitate; • să ia în considerare perspective diferite; • să prezinte și să analizeze în mod adecvat contraargumentele;

Domenii de conținut	Conținuturi
	• să valorifice textele-suport în construirea propriei argumentări; • să diferențieze pozițiile exprimate în textele-suport de propria opinie; • să formuleze o concluzie sau o judecată bine argumentată. •
Compararea și realizarea transferului	Candidații sunt capabili: • să stabilească criterii de comparație adecvate; • să evidențieze asemănările și deosebirile; • să susțină rezultatele comparației prin exemple și referințe la text; • să explice diferitele modalități de construcție și perspectivele prezentate; • să compare texte aparținând unor epoci sau genuri literare diferite; • să coreleze textele literare cu texte nonliterare sau cu texte critice și secundare; • să stabilească relații între opere literare, personaje, motive sau conflicte; • să transfere concluziile și cunoștințele dobândite asupra unor texte sau problematici noi; • să stabilească legături între contexte istorice și contexte contemporane.
Limbajul și utilizarea limbii	Candidații sunt capabili: • să redacteze texte corecte, în mare măsură, din punct de vedere gramatical, ortografic și al punctuației; • să redacteze texte clar structurate și coerente; • să utilizeze funcțional alineatele, tranzițiile și mijloacele de realizare a coeziunii textuale; • să utilizeze un vocabular general și de specialitate variat și nuanțat; • să își adapteze exprimarea la tipul de text, scopul redactării și situația de comunicare; • să integreze corect citatele și referințele la text; • să analizeze mijloacele lingvistice din perspectiva funcției și a efectului acestora; • să analizeze alegerea cuvintelor, structura sintactică, registrul lingvistic și strategiile retorice; • să identifice utilizarea persuasivă și manipulatorie a limbajului; • să reflecteze asupra limbii ca mijloc de exprimare a identității, de participare socială, de exercitare a puterii sau de excludere.

**Anexa nr. 3.6. Programa de examen pentru disciplina *Limba și literatura germană maternă* –
LLMAT_GERM_P2 (TC)**

- *Proba D*
- *Toate profilurile, toate specializările*

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina *Limba germană maternă* fundamentează elaborarea variantelor de subiecte și a baremelor de evaluare și de notare pentru **proba D** din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Prezenta programă precizează **competențele de evaluat**, **domeniile de conținut** și **conținuturile** vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen derivă din **programele școlare în vigoare pentru învățământul liceal**, aprobate prin **Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 3716/2026 și ordinul nr. 4106/2026**. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul întregului ciclu liceal, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen la această disciplină este de a constata măsura în care candidatul înțelege diferite tipuri de texte, aplică strategii de analiză și interpretare a textelor și produce texte adecvate contextului în situații de complexitate corespunzătoare raportării (TC) și tipului de probă.

Prin susținerea probei de examen la disciplina *Limba și literatura germană maternă*, candidatul este pus în situația de a face dovada următoarelor **competențe generale (CG)**, dobândite pe parcursul învățământului liceal (clasele a IX-a – a XII-a):

CG 1	Texte verfassen
CG 2	Lesen: mit Texten und mit Medien umgehen
CG 4	Sprache und Sprachgebrauch

Prin variantele de subiecte elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** care pot fi evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru ciclul liceal:

CG 1 – Redactarea de texte

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.-XII. CS 1.1	Schreibfertigkeiten und -fähigkeiten entwickeln
IX.-XII. CS 1.2	Texte planen und verfassen
IX.-XII. CS 1.3	Texte überarbeiten
IX.-XII. CS 1.4	Interkulturelle Kompetenz

CG 2 – Lectura: abordarea textelor și mijloacelor media

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.-XII. CS 2.1	Lesestrategien anwenden
IX.-XII. CS 2.2	Literarische Texte erschließen und deuten; Sachtexte verstehen und erschließen
IX.-XII. CS 2.4	Interkulturelle Kompetenz

CG 4 – Limba germană / gramatică aplicată

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.-XII. CS 4.1	Sprachliche Strukturen untersuchen und reflektieren
IX.-XII. CS 4.2	Textstrukturierungselemente in Texten erkennen und anwenden
IX.-XII. CS 4.3	Texte richtig schreiben
IX.-XII. CS 4.4	Mehrsprachigkeit und interkulturelle Kompetenz

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
Literarische Inhalte, literaturgeschichtliches und gattungsspezifisches Wissen, Sachtextthemen	Klassen IX und X • ein aktueller Jugendroman • Kurz- und Kürzestgeschichten • Erzählung • Dramenszenen • Sachtexte • unterschiedliche Gedichte (mind. eins aus der rumäniendeutschen Literatur) Klasse XI Übergeordnetes Leitthema: Soziale Ächtung, Ausgrenzung und das Verhältnis von Individuum und Gesellschaft Literarische Inhalte • Georg Büchner: Woyzeck; • ein Drama des epischen Theaters von Bertolt Brecht; • eine Parabel; • eine Märchennovelle oder Novelle der Romantik; • Gedichte der Romantik; • eine Erzählung der rumäniendeutschen Literatur. Literaturgeschichtliches und gattungsspezifisches Wissen • offenes Drama; • episches Theater; • Parabel; • Novelle beziehungsweise Märchennovelle; • Merkmale und Motive der Romantik; • rumäniendeutsche Literatur und interkulturelle Perspektiven. Sachtextthemen • gesellschaftliche Ausgrenzung; • soziale Ungleichheit; • Macht und Abhängigkeit; • Individuum und Gesellschaft; • Identität und Zugehörigkeit; • Vorurteile und gesellschaftliche Normen. Klasse XII Übergeordnetes Leitthema: Außenseiterproblematik, Identität und gesellschaftliche Teilhabe Literarische Inhalte

Domenii de conținut	Conținuturi
	• Johann Wolfgang Goethe: Faust. Der Tragödie erster Teil, in zentralen Auszügen; • ein Roman der Moderne, Postmoderne oder Gegenwart; • Gedichte der Moderne, insbesondere aus Expressionismus und Trümmerliteratur; • eine Kurzgeschichte der Trümmerliteratur; Literaturgeschichtliches und gattungsspezifisches Wissen • Drama und dramatische Figurenkonstellation; • Roman der Moderne, Postmoderne oder Gegenwart; • Expressionismus; • Trümmerliteratur; • Kurzgeschichte; • Mehrdeutigkeit und offene Deutungsangebote. Sachtextthemen • Sachtexte aus Politik und Gesellschaft. • Außenseiter und Minderheiten; • Herkunft und soziale Ungleichheit; • Identität und Zugehörigkeit; • Geschlecht, Religion und Weltanschauung; • gesellschaftliche Teilhabe und Inklusion; • Sprache, Medien und Macht; • Demokratie und kulturelle Vielfalt.
Literarische Texte analysieren und interpretieren	Die Prüflinge können: • Thema, Handlung, Aufbau und zentrale Konflikte eines literarischen Textes erfassen; • Figuren, Figurenkonstellationen und Figurenentwicklung untersuchen; • Motive, Symbole, Leitgedanken und Wertvorstellungen herausarbeiten; • Erzählperspektive, Zeit- und Raumgestaltung analysieren; • lyrische, epische und dramatische Gestaltungsmittel erkennen; • sprachliche Mittel funktional deuten; • eine eigene Deutungshypothese formulieren und am Text überprüfen; • Textbelege und Zitate zielgerichtet einsetzen; • Gattungsmerkmale und literaturgeschichtliches Wissen zur Deutung heranziehen; • Mehrdeutigkeit erkennen und unterschiedliche Deutungsmöglichkeiten reflektieren; • literarische Texte mit gesellschaftlichen, ethischen oder kulturellen Fragestellungen verbinden.
Sachtexte analysieren und beurteilen	Die Prüflinge können: • Thema, zentrale Fragestellung und Kernaussagen erfassen; • die Position der Autorin beziehungsweise des Autors bestimmen; • Textsorte, Kommunikationssituation, Adressaten und Intention erkennen; • den Argumentationsgang nachvollziehen; • Argumente, Gegenargumente und Schlussfolgerungen unterscheiden; • Argumenttypen und Begründungszusammenhänge erkennen; • sprachliche und rhetorische Mittel analysieren; • persuasive und manipulative Strategien identifizieren; • die Schlüssigkeit und Überzeugungskraft der Argumentation beurteilen; • mehrere themengleiche Texte oder Positionen vergleichen; • relevante Aussagen korrekt paraphrasieren und belegen.

Domenii de conținut	Conținuturi
Erörtern und argumentieren	Die Prüflinge können: • eine komplexe Problemstellung erkennen und eingrenzen; • eine klare Leitfrage oder Position formulieren; • Argumente auswählen, ordnen und gewichten; • Behauptungen durch Begründungen, Beispiele, Textbelege oder Fachwissen stützen; • unterschiedliche Perspektiven berücksichtigen; • Gegenargumente sachgerecht darstellen und prüfen; • Textvorlagen für die eigene Argumentation auswerten; • zwischen fremden Positionen und der eigenen Stellungnahme unterscheiden; • zu einem begründeten Urteil gelangen.
Vergleichen und Transfer leisten	Die Prüflinge können: • geeignete Vergleichskriterien entwickeln; • Gemeinsamkeiten und Unterschiede herausarbeiten; • Vergleichsergebnisse mit Textbelegen absichern; • unterschiedliche Gestaltungsweisen und Perspektiven erklären; • Texte verschiedener Epochen oder Gattungen vergleichen; • literarische Texte mit Sachtexten oder Sekundärtexten verbinden; • literarische Werke, Figuren, Motive oder Konflikte in Beziehung setzen; • Erkenntnisse auf neue Texte oder Fragestellungen übertragen; • historische und gegenwärtige Kontexte miteinander verbinden.
Sprache und Sprachgebrauch	Die Prüflinge können: • grammatisch, orthografisch und zeichensetzerisch weitgehend sicher schreiben; • klar gegliederte und kohärente Texte verfassen; • Absätze, Überleitungen und Verknüpfungsmittel funktional einsetzen; • einen differenzierten allgemeinen und fachsprachlichen Wortschatz verwenden; • ihre Ausdrucksweise an Textsorte, Schreibziel und Kommunikationssituation anpassen; • Zitate und Textbelege korrekt integrieren; • sprachliche Mittel auf ihre Funktion und Wirkung hin untersuchen; • Wortwahl, Satzbau, Register und rhetorische Strategien analysieren; • persuasive und manipulative Sprachverwendung erkennen; • Sprache als Mittel von Identität, gesellschaftlicher Teilhabe, Macht oder Ausgrenzung reflektieren.

Anexa nr. 3.7. Programă de examen pentru disciplina Limba și literatura cehă maternă LLM_LCH_P1 (TC) – pentru elevii care au studiat limba și literatura cehă maternă în unități de învățământ cu predare în altă limbă decât cea maternă

- *Proba D*
- *Toate filierele, profilurile, specializările, domeniile și calificările profesionale*

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina Limba și literatura cehă maternă fundamentează elaborarea variantelor de subiecte și a baremelor de evaluare și de notare pentru proba D – proba scrisă, opțională pentru elevii care au studiat limba și literatura cehă maternă în unități de învățământ cu predare în altă limbă decât cea maternă, din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Prezenta programă precizează competențele de evaluat, domeniile de conținut și conținuturile vizate de evaluarea specifică acestei probe.

Programa de examen derivă din programele școlare în vigoare pentru disciplina Limba și literatura cehă maternă, aprobate prin Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 3716/2026 privind aprobarea programelor școlare asociate disciplinelor prevăzute în planurile-cadru pentru învățământul liceal, cuprinse în anexele nr. 21A – varianta în limba română și nr. 21B – varianta în limba cehă, pentru clasa a IX-a; Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 4106/2026 privind aprobarea programelor școlare asociate disciplinelor prevăzute în planurile-cadru pentru învățământul liceal, cuprinse în anexele nr. 136A – varianta în limba română și nr. 136B – varianta în limba cehă, pentru clasele a X-a–a XII-a. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea și dezvoltarea competențelor generale pe parcursul întregului ciclu liceal, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba scrisă la această disciplină este de a constata măsura în care candidatul receptează, înțelege și interpretează texte literare și nonliterare, produce mesaje scrise corecte, coerente și adecvate scopului și contextului comunicării, aplică normele limbii cehe, formulează și susține argumentat idei și puncte de vedere și valorifică relația dintre limbă, literatură, cultură și identitate, în situații de complexitate corespunzătoare raportării la trunchiul comun (TC) și specificului probei scrise.

Prin susținerea probei scrise la disciplina Limba și literatura cehă maternă, candidatul este pus în situația de a face dovada următoarelor competențe generale (CG), dobândite pe parcursul învățământului liceal, în clasele a IX-a–a XII-a:

CG1	Comunică eficient și adecvat în situații orale și scrise variate, valorificând intenția comunicativă, contextul și relația dintre interlocutori.
CG2	Aplică conștient normele limbii cehe pentru a construi mesaje orale și scrise corecte, coerente și funcționale, adaptate scopului comunicării.
CG3	Interpretează texte literare și nonliterare pentru a construi sensuri, a identifica valori și emoții și a-și forma o atitudine critică față de mesajul scris.
CG4	Valorifică relația dintre limbă, literatură și cultură pentru înțelegerea identității culturale și a diversității interculturale.

Prin variantele de subiecte elaborate pentru proba D – proba scrisă a examenului național de bacalaureat se evaluează competențele prevăzute în prezenta programă, prin valorificarea domeniilor de conținut și a conținuturilor asociate acestora. Baremele de evaluare și de notare stabilesc criteriile de evaluare și punctajele corespunzătoare și permit acordarea punctajului pentru orice modalitate corectă de rezolvare a cerințelor, inclusiv pentru răspunsurile formulate diferit față de reperele prezentate în barem, dar echivalente din punctul de vedere al corectitudinii și al competențelor evaluate. Evaluarea se realizează în conformitate cu metodologia de organizare și desfășurare a examenului și cu celelalte reglementări aplicabile, în vigoare la data susținerii acestuia.

COMPETENȚE DE EVALUAT

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate competențele specifice (CS) care pot fi evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru ciclul liceal:

CG1 – Comunică eficient și adecvat în situații orale și scrise variate, valorificând intenția comunicativă, contextul și relația dintre interlocutori.

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS1.1.	Identifică informațiile esențiale din mesaje orale și texte multimodale simple, în funcție de intenția comunicativă și de context
IX.CS1.3.	Elaborează texte scrise scurte, coerente și adecvate contextului, utilizând etapele scrierii și convențiile de prezentare
IX.CS1.4.	Revizuieste corectitudinea gramaticală, ortografică și de punctuație a textelor scurte, pentru a crește claritatea și credibilitatea mesajului
X.CS1.3.	Redactează texte scrise scurte, utilizând o schiță simplă a ideilor și convențiile de prezentare a textului
X.CS1.4.	Exprimă în scris opinii, preferințe și reacții personale față de teme și texte familiare, cu respectarea normelor de corectitudine
XI.CS1.3.	Structurează texte scrise coerente și adecvate contextului, utilizând schița ideilor, organizarea în paragrafe și convențiile de prezentare
XI.CS1.4.	Comentează în scris opinii, reacții și semnificații referitoare la texte și experiențe familiare, cu respectarea normelor de corectitudine
XII.CS1.3 .	Elaborează texte argumentative, utilizând structura specifică, schița ideilor, organizarea în paragrafe și convențiile de redactare
XII.CS1.4 .	Formulează în scris puncte de vedere și reacții critice față de teme și texte familiare, cu respectarea normelor de corectitudine și adecvare stilistică

CG2 – Aplică conștient normele limbii cehe pentru a construi mesaje orale și scrise corecte, coerente și funcționale, adaptate scopului comunicării.

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS2.1.	Aplică normele de ortografie și ortoepie ale limbii cehe pentru a realiza mesaje orale și scrise corecte în contexte uzuale de comunicare
IX.CS2.2.	Utilizează vocabularul și relațiile semantice de bază pentru a formula mesaje coerente și funcționale, adecvate scopului comunicării în situații cotidiene și școlare
IX.CS2.3.	Construiește enunțuri și texte scurte corecte gramatical, pe baza categoriilor morfologice de bază, în contexte curente de comunicare uzuală
IX.CS2.4.	Adaptează structura propozițiilor la intenția comunicativă pentru a asigura coerența și adecvarea mesajului în registre uzuale (formal/informal), în contexte școlare și interdisciplinare
X.CS2.1.	Aplică normele ortoepice și ortografice ale limbii cehe în mesaje orale și scrise, în funcție de particularitățile fonetice și grafice ale limbii
X.CS2.2.	Utilizează vocabularul limbii cehe în mod adecvat, valorificând relații semantice și mijloace interne de îmbogățire a lexicului
X.CS2.3.	Integrează categorii morfologice și relații sintactice de bază în enunțuri și texte scurte corecte gramatical
X.CS2.4.	Adecvează exprimarea orală și scrisă la norma limbii standard, la variația stilistică și la particularitățile comunicării orale și scrise
XI.CS2.1.	Respectă normele ortoepice și ortografice ale limbii cehe în mesaje orale și scrise, potrivit particularităților fonetice ale limbii
XI.CS2.2.	Valorifică vocabularul limbii cehe prin expresii, colocuțiuni și relații lexicale, în funcție de contextul comunicării

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS2.3.	Utilizează categorii morfologice ale limbii cehe în enunțuri și texte scurte corecte gramatical
XI.CS2.4.	Adecvează organizarea sintactică și selecția lexicală la norma limbii standard și la registre diferite de comunicare
XII.CS2.1.	Corelează forma grafică și forma fonetică a limbii cehe, în acord cu norma ortoepică și ortografică, în contexte variate de comunicare
XII.CS2.2.	Selectează vocabularul limbii cehe în funcție de sens, context și registru, valorificând câmpuri lexicale și resurse lexicografice
XII.CS2.3.	Integrează forme morfologice ale limbii cehe în enunțuri și texte, cu respectarea acordului și a intenției comunicative
XII.CS2.4.	Structurează mesaje orale și scrise prin utilizarea propozițiilor complexe și prin adecvarea exprimării la variația stilistică

CG3 – Interpretează texte literare și nonliterare pentru a construi sensuri, a identifica valori și emoții și a-și forma o atitudine critică față de mesajul scris.

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS3.2.	Interpretează texte narative și lirice pentru a formula aprecieri argumentate și a recomanda lecturi, adaptând discursul la public
IX.CS3.3.	Interpretează registrul și intenția comunicativă în texte funcționale și produce mesaje orale/scrise adecvate interlocutorului
IX.CS3.4.	Interpretează texte folclorice și mărturii culturale ale minorității cehe pentru a identifica valori identitare și a argumenta importanța conservării graiului
X.CS3.1.	Identifică repere de conținut și de structură în texte literare și nonliterare adecvate nivelului
X.CS3.2.	Analizează particularitățile textelor narative, descriptive, explicative și multimodale, în raport cu tipul de text și cu scopul comunicativ
X.CS3.3.	Interpretează mesaje din texte literare și nonliterare, utilizând strategii de comprehensiune și raportându-se la experiența personală de lectură
X.CS3.4.	Redactează texte narative, descriptive și explicative coerente, utilizând planul de idei și valorificând experiența personală de lectură
XI.CS3.1.	Interpretează tipuri, genuri și structuri textuale variate, prin raportare la temă, motive și mesaj
XI.CS3.2.	Analizează particularitățile textului narativ, descriptiv, multimodal și nonliterar, în raport cu perspectiva și intenția comunicativă
XI.CS3.3.	Argumentează opinii și reacții personale față de texte, prin raportare la semnificații, valori și efecte de lectură
XI.CS3.4.	Redactează texte interpretative, argumentative simple și reflexive, utilizând conectori logici și procedee de coeziune
XII.CS3.1.	Evaluează tipuri, genuri și structuri textuale prin raportare la teme, motive și viziunea despre lume
XII.CS3.2.	Interpretează texte literare, nonliterare și multimodale din perspective multiple, în raport cu mesajul explicit și implicit
XII.CS3.3.	Formulează judecăți de valoare asupra textelor citite, prin raportare la tehnici narative, construcția personajului și funcțiile descrierii și explicației
XII.CS3.4.	Elaborează texte argumentative complexe, eseuri interpretative și de sinteză, respectând rigorile limbajului academic

CG4 – Valorifică relația dintre limbă, literatură și cultură pentru înțelegerea identității culturale și a diversității interculturale.

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS4.1 .	Analizează formule de politețe și expresii lingvistice din limba cehă, pentru a evidenția valorile sociale, relațiile de ierarhie și distanța socială în contexte educaționale și sociale
IX.CS4.2	Recunoaște rolul tradițiilor și al elementelor de folclor în opere literare cehe, pentru a explica contribuția acestora la construirea identității culturale
X.CS4.1	Interpretează reprezentări culturale în creația literară a etnicilor cehi din România, prin raportare la elemente etnografice, spații, obiecte și practici culturale
X.CS4.2	Analizează artefacte culturale și mesaje multimodale, prin raportare la relația dintre imagine, mărturie orală și text
X.CS4.3	Redactează texte de reflecție culturală, valorificând interpretări literare și antropologice simple
XI.CS4.1	Interpretează reprezentări ale alterității și ale conviețuirii interculturale în creația literară a etnicilor cehi din România și din alte regiuni ale diasporei
XI.CS4.2	Analizează simboluri culturale, valori și mentalități prezente în texte literare, prin raportare la contextul narativ și la perspective critice de lectură
XI.CS4.3	Argumentează puncte de vedere privind teme culturale și identitare, prin raportare la texte literare și la propria experiență interculturală
XII.CS4.1 .	Interpretează modalități de promovare a culturii cehe din România în texte literare, nonliterare și științifice
XII.CS4.2 .	Compară reprezentări literar-istorice-artistice ale culturii cehe din România, inclusiv în forme moderne de expresie
XII.CS4.3 .	Argumentează rolul traducerii și al traducătorului în păstrarea și transmiterea identității culturale

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe domenii de conținut și sunt prezentate cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
Comunicare	- Contextul comunicării: participanții la comunicare, rolurile interlocutorilor, relația dintre aceștia, locul și momentul comunicării, scopul și intenția comunicativă. - Actele de vorbire și adecvarea acestora la contextul comunicării. - Strategii de receptare și înțelegere a mesajelor: identificarea informațiilor explicite și implicite, selectarea informațiilor relevante, parafrizarea, reformularea, rezumarea, clasificarea informațiilor, compararea ideilor și perspectivelor, deducția și distingerea faptelor de opinii. - Strategii de formulare și de organizare a mesajelor: planificarea mesajului, structurarea ideilor, utilizarea conectorilor și adaptarea mesajului la intenția comunicativă și la destinatar. - Strategii de ascultare și de clarificare a mesajului: verificarea înțelegerii, formularea întrebărilor de clarificare, recapitularea informațiilor, interpretarea elementelor verbale, paraverbale și nonverbale. - Mijloace de comunicare verbală, paraverbală și nonverbală și rolul acestora în transmiterea mesajului. - Bariere și blocaje în comunicare. Strategii de prevenire și depășire a acestora. - Organizarea textului: schița ideilor, structura textului (introducere, cuprins, concluzie, paragrafe), coerența și coeziunea mesajului.

Domenii de conținut	Conținuturi
	• Tipuri de texte: narativ, descriptiv, dialogat, informativ, argumentativ și rezumatul. • Exprimarea opiniilor, preferințelor, reacțiilor și punctelor de vedere prin utilizarea unor structuri și argumente adecvate. • Argumentarea și persuasiunea: tipuri de argumente (fapte, exemple, dovezi), relația dintre argumente și concluzii, structura textului argumentativ. • Transformarea vorbirii directe în vorbire indirectă și invers. • Procesul elaborării textului: generarea ideilor, planificarea, redactarea, revizuirea și tehnoredactarea. • Norme de redactare: corectitudine gramaticală, ortografică și de punctuație; convenții de prezentare și organizare în pagină; utilizarea elementelor grafice și multimodale.
Elemente de construcție a comunicării	Ortoepie și ortografie: • Alfabetul limbii cehe. • Corespondența sunet–literă și relația dintre forma fonetică și forma grafică. • Sistemul fonetic al limbii cehe: vocale scurte și lungi, consoane tari, moi și ambivalente. • Semnele diacritice și regulile de utilizare. • Pronunțarea și ortografierea grupurilor și secvențelor specifice limbii cehe (<i>ř, dě, tě, ně, di/ti/ni – dy/ty/ny, bě, pě, vě, mě, ú/ů, i/y</i> etc.). • Accentul, silaba și intonația propoziției. • Procese fonetice: modificări de pronunțare, asimilarea consoanelor, consoane duble, pronunțarea prepozițiilor și a cuvintelor împrumutate. • Normele ortografice și ortoepice ale limbii cehe și aplicarea lor în comunicarea orală și scrisă. • Particularități ale pronunției standard și variații regionale. Vocabular: • Cuvântul ca unitate lexicală: formă și sens. • Sensul cuvintelor în context. • Structura cuvântului. • Relații semantice: sinonimie, antonimie, omonimie, paronimie, polisemie. • Familia lexicală și câmpurile lexicale. • Mijloace interne de îmbogățire a vocabularului: derivarea, compunerea și conversiunea. • Expresii, colocuțiuni, locuțiuni, unități frazeologice, proverbe și zicători. • Organizarea vocabularului pe domenii tematice și conceptuale (viața cotidiană, școala, profesia, sănătatea, timpul liber, relațiile sociale, existența, spațiul, timpul, cantitatea etc.). • Dicționarul și articolul de dicționar. Utilizarea resurselor lexicografice. • Variația lexicală și stilistică: arhaisme, regionalisme, istorisme, termeni științifici, jargon, argou, limbaj colocvial și limbaj cultivat. Morfologie: • Părțile de vorbire și valorile lor gramaticale. • Pronumele: personal, reflexiv, posesiv, demonstrativ, interogativ, relativ, nehotărât și negativ; flexiunea și utilizarea lor în context. • Verbul: conjugarea, timpurile și modurile verbale, verbe reflexive, corelarea timpurilor și utilizarea formelor verbale în diferite contexte de comunicare. • Substantivul: gen, număr, caz, modele de declinare, substantive colective și defective. • Adjectivul: acordul cu substantivul, adjective posesive, grade de comparație regulate și neregulate. • Numeralul: tipuri, declinare și utilizare în contexte funcționale. • Adverbul: tipuri, formare, grade de comparație și utilizarea lor în exprimarea relațiilor de timp, loc, mod și intensitate. • Prepozițiile, conjuncțiile, particulele și interjecțiile: clasificare, funcții și utilizare. • Flexiunea și acordul părților de vorbire în enunț. Sintaxa: • Structura propoziției și a frazei. • Părțile principale și secundare ale propoziției și relațiile sintactice dintre acestea. • Acordul dintre părțile de propoziție.

Domenii de conținut	Conținuturi
	• Tipurile de propoziții după scopul comunicării și după structură. • Ordinea cuvintelor în propoziția cehă. • Propoziția principală și propoziția subordonată. • Tipurile de propoziții subordonate. • Organizarea sintactică a mesajului în funcție de intenția comunicativă. • Norma limbii standard și adecvarea structurilor sintactice la registre și contexte diferite de comunicare. • Corectitudinea și coerența sintactică a enunțurilor și textelor.
Lectură	Texte literare, nonliterare și multimodale: • tipuri, genuri și specii reprezentative (nativ, liric, descriptiv, explicativ, argumentativ, funcțional; fabulă, legendă, basm, poezie, ghicitoare, proverb, zicătoare, pranostic). Structura și organizarea textului: • cuvinte-cheie, idei principale și secundare, • tema, motivele, mesajul, • planul de idei, organizarea secvențelor textuale. Elemente de analiză și interpretare: • acțiunea, personajul, timpul și spațiul, perspectiva narativă, • tehnici de construire a personajului, • descrierea, explicația, argumentarea, mesajul explicit și implicit, • relația dintre temă, motive, mesaj și contextul cultural. Strategii de comprehensiune și interpretare a textului: • identificarea informațiilor esențiale, formularea de concluzii, inferențe și predicții, • interpretarea limbajului figurat, • raportarea textului la experiența personală și la alte contexte culturale, • evaluarea mesajului și a intenției comunicative. Redactarea textelor pornind de la lectură: • rezumatul, caracterizarea personajului, • texte descriptive, explicative, interpretative, argumentative și reflexive, • utilizarea planului de idei, a conectorilor logici și a procedeelelor de coeziune, • revizuirea și redactarea textului.
Elemente de interculturalitate	• Elemente de cultură materială și spirituală, patrimoniu cultural, tradiții, obiceiuri și practici culturale reflectate în literatura cehă și în creația literară a etnicilor cehi din România și din diaspora. • Repere istorice, geografice și culturale ale comunității cehi din România; relația dintre identitatea locală, națională și diasporică. • Reprezentări culturale în literatură și în alte forme de expresie: elemente etnografice, spații, obiecte, simboluri culturale, mentalități, valori, alteritate și conviețuire interculturală în texte literare, nonliterare și multimodale. • Formule de adresare și de politețe, expresii cu valoare culturală, relația dintre limbă, identitate și contextul sociocultural, particularități ale comunicării interculturale. • Promovarea și transmiterea culturii cehi: literatura, traducerea, revistele culturale, mărturiile orale, patrimoniul cultural și rolul traducătorului în păstrarea și valorificarea identității culturale. • Analiza și compararea fenomenelor culturale: metode de descriere și comparare culturală, interpretarea reprezentărilor culturale, relația dintre text, context istoric și cultural, perspective literare, istorice și artistice asupra culturii cehi.

NOTE SPECIFICE

1. În cadrul probei scrise se evaluează exclusiv componentele competențelor specifice care pot fi demonstrate prin receptarea suporturilor scrise sau multimodale și prin elaborarea răspunsurilor scrise.
2. Componentele referitoare la receptarea mesajelor orale, interacțiunea orală, producerea mesajelor orale și utilizarea elementelor paraverbale sau nonverbale nu fac obiectul evaluării.

3. În aplicarea competenței specifice IX.CS1.1., evaluarea vizează identificarea informațiilor esențiale din texte multimodale, prin raportare la intenția comunicativă și la context. Componenta referitoare la receptarea mesajelor orale nu se evaluează.
4. În aplicarea competențelor specifice IX.CS2.1., X.CS2.1., XI.CS2.1. și XII.CS2.1., evaluarea vizează normele ortografice și relațiile dintre forma fonetică și forma grafică a limbii cehe care pot fi valorificate prin sarcini și răspunsuri scrise. În acest scop, se evaluează: (a) aplicarea normelor ortografice; (b) corespondența dintre sunet și literă; (c) utilizarea semnelor diacritice; (d) identificarea, selectarea și corectarea formelor grafice; (e) explicarea în scris a particularităților fonetice și grafice prevăzute de programă. Pronunția, accentul și intonația, ca manifestări ale performanței orale, nu se evaluează.
5. În aplicarea competenței specifice IX.CS3.3., evaluarea vizează interpretarea registrului și a intenției comunicative în texte funcționale, precum și elaborarea mesajelor scrise adecvate interlocutorului, scopului și contextului comunicării. Producerea mesajelor orale nu se evaluează.
6. În aplicarea competenței specifice X.CS2.4., evaluarea vizează adecvarea exprimării scrise la norma limbii standard, la contextul comunicării și la registrul stilistic. Particularitățile comunicării orale se evaluează numai în măsura în care acestea sunt reprezentate într-un text scris sau într-o transcriere inclusă în subiect.
7. În aplicarea competenței specifice X.CS4.2., mărturiile orale se utilizează exclusiv sub forma transcrierilor sau ca elemente ale unor suporturi multimodale reproduse în subiect. Evaluarea vizează relațiile dintre imagine, text și conținutul transcris al mărturiei. Receptarea materialelor audio nu face obiectul evaluării.
8. În aplicarea competenței specifice XII.CS2.4., evaluarea vizează structurarea mesajelor scrise prin utilizarea propozițiilor complexe și prin adecvarea exprimării la variația stilistică. Structurarea și producerea mesajelor orale nu se evaluează.
9. Suporturile multimodale utilizate în cadrul probei pot cuprinde texte, imagini, fotografii, afișe, grafice, elemente tipografice și transcrieri. Informațiile necesare rezolvării cerințelor se includ integral în subiect.
10. Cerințele și baremele de evaluare și de notare se elaborează cu respectarea delimitărilor prevăzute la pct. 1–9 și vizează exclusiv performanțele care pot fi demonstrate prin modalitatea scrisă de administrare a probei.
11. Textele literare utilizate ca suport al evaluării sunt texte la prima vedere, selectate în concordanță cu domeniul de conținut „Lectură” și cu competențele specifice prevăzute în prezenta programă.
12. Textele-suport pot aparține literaturii cehe, creației literare a etnicilor cehi din România sau literaturii cehe din alte regiuni ale diasporei și se selectează din genurile și speciile literare prevăzute de programele școlare pentru clasele a IX-a–a XII-a.
13. Textele-suport se selectează cu respectarea nivelului de complexitate corespunzător învățământului liceal și trebuie să permită evaluarea competențelor de receptare, analiză, interpretare, argumentare și redactare prevăzute de prezenta programă.
14. În cazul în care înțelegerea textului presupune raportarea la informații istorice, sociale, culturale, biografice sau literare care nu pot fi deduse din cuprinsul acestuia, informațiile necesare se includ în subiect.
15. Evaluarea nu presupune reproducerea unor informații memorate referitoare la biografia autorilor, la istoricul operelor literare sau la conținutul unor opere stabilite în prealabil.
16. Încadrarea textului într-un gen, într-o specie sau într-un context cultural se realizează prin identificarea și explicarea unor trăsături relevante, valorificate în construirea sensului textului.
17. Nu se impune o interpretare unică a textului literar. Se evaluează relevanța, coerența și susținerea interpretării prin argumente și elemente relevante din text, cu respectarea cerinței formulate și a normelor limbii cehe literare.

Anexa nr. 3.7. Programa de examen pentru disciplina Limba și literatura cehă maternă LLM_LCH_P1 (TC) – pentru elevii care au studiat limba și literatura cehă maternă în unități de învățământ cu predare în altă limbă decât cea maternă

- *Proba D*
- *Toate filierele, profilurile, specializările, domeniile și calificările profesionale*

ÚVODNÍ POZNÁMKA

Osnova maturitní zkoušky z předmětu Český jazyk a literatura – mateřský jazyk tvoří základ pro vypracování variant zadání, klíčů správných řešení a hodnotících kritérií pro zkoušku D – volitelnou písemnou zkoušku v rámci celostátní maturitní zkoušky v roce 2030, určenou pro žáky, kteří studovali český jazyk a literaturu jako mateřský jazyk ve školách s jiným vyučovacím jazykem, než je jejich mateřský jazyk. Tato zkoušková osnova vymezuje ověřované specifické kompetence, předmětové komponenty a vzdělávací obsahy ověřované v rámci této zkoušky.

Osnova maturitní zkoušky vychází z platných učebních osnov pro vyučovací předmět Český jazyk a literatura (mateřský jazyk), schválených nařízením ministra školství a výzkumu č. 3716/2026 o schválení učebních osnov pro předměty stanovené v rámcových vzdělávacích plánech pro středoškolské vzdělávání, uvedených v přílohách č. 21A – verze v rumunském jazyce a č. 21B – verze v českém jazyce – pro 9. ročník, a nařízením ministra školství a výzkumu č. 4106/2026 o schválení učebních osnov pro předměty stanovené v rámcových vzdělávacích plánech pro středoškolské vzdělávání, uvedených v přílohách č. 136A – verze v rumunském jazyce a č. 136B – verze v českém jazyce – pro 10.–12. ročník. Hodnocení je zaměřeno na specifické kompetence, které přispívají k utváření a rozvoji obecných kompetencí v průběhu celého středoškolského studia s ohledem na profil absolventa.

Cílem hodnocení v rámci písemné zkoušky z tohoto předmětu je zjistit, do jaké míry uchazeč vnímá, chápe a interpretuje literární i věcné (neliterární) texty, vytváří správné a souvislé písemné projevy odpovídající účelu a kontextu komunikace, uplatňuje normy českého jazyka, formuluje a argumentačně obhajuje své myšlenky a názory a využívá vztah mezi jazykem, literaturou, kulturou a identitou v situacích s mírou složitosti odpovídající společnému vzdělávacímu základu (TC) a specifickým požadavkům písemné zkoušky.

V rámci písemné zkoušky z vyučovacího předmětu Český jazyk a literatura – mateřský jazyk uchazeč prokazuje míru osvojení následujících obecných kompetencí (CG), získaných v průběhu středoškolského vzdělávání v 9.–12. ročníku:

CG 1	Efektivně a přiměřeně komunikuje v různých ústních i písemných situacích s ohledem na komunikační záměr, kontext a vztah mezi účastníky komunikace
CG 2	Vědomě uplatňuje normy českého jazyka při vytváření správných, koherentních a funkčních ústních i písemných sdělení, přizpůsobených cíli komunikace
CG 3	Interpretuje literární i neliterární texty s cílem vytvářet významy, identifikovat hodnoty a emoce a utvářet kritický postoj k psanému sdělení
CG 4	Využívá vztah mezi jazykem, literaturou a kulturou k porozumění kulturní identity a interkulturní rozmanitosti

Prostřednictvím variant zadání vypracovaných pro zkoušku D – písemnou část celostátní maturitní zkoušky – se ověřují kompetence stanovené v této zkouškové osnově s využitím příslušných tematických oblastí a navazujících obsahových okruhů. Klíče správných řešení a hodnotící kritéria stanovují způsob hodnocení a odpovídající bodové ohodnocení a umožňují přidělit body za jakýkoli správný způsob řešení úloh, včetně odpovědí formulovaných odlišně od vzorových řešení uvedených v klíči správných řešení, pokud jsou rovnocenné z hlediska věcné správnosti a ověřovaných kompetencí. Hodnocení se provádí v souladu s metodikou organizace a průběhu zkoušky a s dalšími příslušnými předpisy platnými v době jejího konání.

OVĚŘOVANÉ KOMPETENCE

Každé obecné kompetenci jsou přiřazeny specifické kompetence (CS), které mohou být ověřovány v rámci zkoušky, vybrané z platných učebních osnov a prezentované souhrnně pro celý středoškolský cyklus:

CG1 – Efektivně a přiměřeně komunikuje v různých ústních i písemných situacích s ohledem na komunikační záměr, kontext a vztah mezi účastníky komunikace.

Kód CS	Ověřované specifické kompetence
IX.CS1.1.	Identifikuje klíčové informace z ústních sdělení a jednoduchých multimodálních textů v závislosti na komunikačním záměru a kontextu
IX.CS1.3.	Vytváří krátké, koherentní a kontextuálně přiměřené písemné texty, využívá fáze psaní a prezentační konvence
IX.CS1.4.	Reviduje gramatickou, pravopisnou a interpunkční správnost krátkých textů s cílem zvýšit srozumitelnost a věrohodnost sdělení
X.CS1.3.	Píše krátké psané texty s využitím jednoduché osnovy myšlenek a při respektování zásad formální úpravy textu
X.CS1.4.	Písemně vyjadřuje názory, preference a osobní reakce na známá témata a texty při dodržování norem jazykové správnosti
XI.CS1.3.	Strukturuje souvislé psané texty přiměřené komunikačnímu kontextu s využitím osnovy, členění do odstavců a zásad formální úpravy
XI.CS1.4.	Písemně komentuje názory, reakce a významy vztahující se k textům a známým zkušenostem při dodržování norem jazykové správnosti
XII.CS1.3 .	Vytváří argumentační texty s využitím specifické struktury, osnovy, členění do odstavců a zásad formální úpravy
XII.CS1.4 .	Písemně formuluje stanoviska a kritické reakce k známým tématům a textům při dodržování norem jazykové správnosti a stylové přiměřenosti

CG2 – Vědomě uplatňuje normy českého jazyka při vytváření správných, koherentních a funkčních ústních i písemných sdělení, přizpůsobených cíli komunikace.

Kód CS	Ověřované specifické kompetence
IX.CS2.1.	Uplatňuje pravopisné a ortoepické normy češtiny při vytváření správných ústních i písemných sdělení v běžných komunikačních situacích
IX.CS2.2.	Využívá slovní zásobu a základní sémantické vztahy k formulaci koherentních a funkčních sdělení, přiměřených komunikačnímu účelu v každodenních a školních situacích
IX.CS2.3.	Tvoří gramaticky správné věty a krátké texty na základě základních morfologických kategorií v běžných komunikačních situacích
IX.CS2.4.	Přizpůsobuje stavbu vět komunikačnímu záměru tak, aby zajistil(a) soudržnost a přiměřenost sdělení v běžných registrech (formální/neformální) ve školních a interdisciplinárních kontextech
X.CS2.1.	Uplatňuje ortoepické a pravopisné normy českého jazyka v mluvených i psaných sděleních v závislosti na fonetických a grafických zvláštěnostech jazyka
X.CS2.2.	Přiměřeně užívá slovní zásobu českého jazyka a využívá sémantické vztahy i vnitřní prostředky obohacování lexika
X.CS2.3.	Začleňuje základní morfologické kategorie a syntaktické vztahy do gramaticky správných vět a krátkých textů
X.CS2.4.	Přizpůsobuje ústní a písemné vyjadřování normě spisovného jazyka, stylové variabilitě a zvláštěnostem mluvené a psané komunikace
XI.CS2.1.	Dodržuje ortoepické a pravopisné normy českého jazyka v mluvených i psaných sděleních podle fonetických zvláštěností jazyka

Kód CS	Ověřované specifické kompetence
XI.CS2.2.	Využívá slovní zásobu českého jazyka prostřednictvím výrazů, ustálených spojení a lexikálních vztahů v závislosti na komunikačním kontextu
XI.CS2.3.	Užívá morfologické kategorie českého jazyka v gramaticky správných větách a krátkých textech
XI.CS2.4.	Přizpůsobuje syntaktickou organizaci a výběr slovní zásoby normě spisovného jazyka a různým komunikačním registrům
XII.CS2.1.	Propojuje grafickou a zvukovou podobu českého jazyka v souladu s ortoepickou a pravopisnou normou v různých komunikačních situacích
XII.CS2.2.	Volí slovní zásobu českého jazyka podle významu, kontextu a registru a využívá přitom lexikální pole i lexikografické zdroje
XII.CS2.3.	Začleňuje morfologické tvary českého jazyka do vět a textů při dodržování shody a komunikačního záměru
XII.CS2.4.	Strukturuje ústní a písemná sdělení využíváním souvětí a přizpůsobováním vyjadřování stylové variability

CG3 – Interpretuje literární i neliterární texty s cílem vytvářet významy, identifikovat hodnoty a emoce a utvářet kritický postoj k psanému sdělení

Kód CS	Ověřované specifické kompetence
IX.CS3.2.	Interpretuje narativní a lyrické texty, aby formuloval argumentovaná hodnocení a doporučoval četbu, přičemž přizpůsobuje projev publiku
IX.CS3.3.	Interpretuje komunikační registr a komunikační záměr ve funkčních textech a vytváří ústní i písemná sdělení přiměřená adresátovi
IX.CS3.4.	Interpretuje folklorní texty a kulturní svědectví české menšiny s cílem identifikovat identitní hodnoty a argumentovat významem uchovávání místního nářečí
X.CS3.1.	Identifikuje obsahové a strukturní opěrné body v literárních i neliterárních textech přiměřených dané úrovni
X.CS3.2.	Analyzuje zvláštnosti narativních, popisných, výkladových a multimodálních textů ve vztahu k typu textu a ke komunikačnímu cíli
X.CS3.3.	Interpretuje sdělení literárních i neliterárních textů, využívá strategie porozumění a vztahuje je k vlastní čtenářské zkušenosti
X.CS3.4.	Píše souvislé vyprávěcí, popisné a výkladové texty s využitím osnovy a opírá se přitom o vlastní čtenářskou zkušenost
XI.CS3.1.	Interpretuje různé typy, žánry a textové struktury ve vztahu k tématu, motivům a sdělení
XI.CS3.2.	Analyzuje zvláštnosti narativního, popisného, multimodálního a neliterárního textu ve vztahu k perspektivě a komunikačnímu záměru
XI.CS3.3.	Argumentuje své názory a osobní reakce na texty ve vztahu k významům, hodnotám a čtenářským účinkům
XI.CS3.4.	Píše jednoduché interpretační, argumentační a reflexivní texty s využitím logických konektorů a prostředků textové koheze
XII.CS3.1.	Posuzuje typy, žánry a textové struktury ve vztahu k tématům, motivům a vidění světa
XII.CS3.2.	Interpretuje literární, neliterární a multimodální texty z více perspektiv ve vztahu k explicitnímu a implicitnímu sdělení

Kód CS	Ověřované specifické kompetence
XII.CS3.3 .	Formuluje hodnotící soudy o přečtených textech ve vztahu k narativním technikám, výstavbě postavy a funkcím popisu a výkladu
XII.CS3.4 .	Vytváří komplexní argumentační texty, interpretační a syntetické eseje při respektování nároků akademického jazyka

CG4 – Využívá vztah mezi jazykem, literaturou a kulturou k porozumění kulturní identity a interkulturní rozmanitosti

Kód CS	Ověřované specifické kompetence
IX.CS4.1.	Analyzuje zdvořilostní formule a jazykové výrazy v češtině s cílem poukázat na společenské hodnoty, hierarchické vztahy a sociální distanci v edukačních i společenských kontextech
IX.CS4.2.	Rozpoznává roli tradic a folklorních prvků v českých literárních dílech s cílem vysvětlit jejich přínos k utváření kulturní identity
X.CS4.1.	Interpretuje kulturní reprezentace v literární tvorbě příslušníků české menšiny v Rumunsku ve vztahu k etnografickým prvkům, prostorům, předmětům a kulturním praktikám
X.CS4.2.	Analyzuje kulturní artefakty a multimodální sdělení ve vztahu mezi obrazem, ústním svědectvím a textem
X.CS4.3.	Píše krátké texty kulturní reflexe s využitím jednoduchých literárních a antropologických interpretací
XI.CS4.1.	Interpretuje podoby jinakosti a interkulturního soužití v literární tvorbě příslušníků české menšiny v Rumunsku i v dalších regionech diaspory
XI.CS4.2.	Analyzuje kulturní symboly, hodnoty a mentality přítomné v literárních textech ve vztahu k narativnímu kontextu a ke kritickým perspektivám četby
XI.CS4.3.	Argumentuje svá stanoviska ke kulturním a identitním tématům ve vztahu k literárním textům a k vlastní interkulturní zkušenosti
XII.CS4.1 .	Interpretuje způsoby propagace české kultury v Rumunsku v literárních, neliterárních a odborných textech
XII.CS4.2 .	Porovnává literární, historické a umělecké reprezentace české kultury v Rumunsku, včetně moderních forem vyjádření
XII.CS4.3 .	Argumentuje roli překladu a překladatele při uchovávání a předávání kulturní identity

PŘEDMĚTOVÉ KOMPONENTY A VZDĚLÁVACÍ OBSAHY

Hodnocené vzdělávací obsahy jsou uspořádány podle předmětových komponent a jsou uvedeny souhrnně pro celý středoškolský cyklus v souladu s platnými učebními osnovami:

Předmětová komponenty	Vzdělávací obsahy
Komunikace	- Komunikační kontext: účastníci komunikace, role mluvčích, jejich vzájemný vztah, místo a čas komunikace, komunikační cíl a záměr. - Řečové akty a jejich přiměřenost vzhledem ke komunikačnímu kontextu.

Předmětová komponenty	Vzdělávací obsahy
	• Strategie recepce a porozumění sdělení: identifikace explicitních a implicitních informací, výběr relevantních informací, parafrázování, reformulace, shrnutí, klasifikace informací, srovnávání myšlenek a perspektiv, dedukce a rozlišování faktů od názorů. • Strategie formulování a organizace sdělení: plánování sdělení, strukturování myšlenek, používání konektorů a přizpůsobení sdělení komunikačnímu záměru a adresátovi. • Strategie naslouchání a objasňování sdělení: ověřování porozumění, formulování doplňujících a objasňujících otázek, rekapitulace informací, interpretace verbálních, paraverbálních a neverbálních prvků. • Verbální, paraverbální a neverbální komunikační prostředky a jejich role při předávání sdělení. • Bariéry a překážky v komunikaci. Strategie jejich prevence a překonávání. • Organizace textu: osnova myšlenek, struktura textu (úvod, stať, závěr, odstavce), koherence a koheze sdělení. • Typy textů: narativní (vypravěčský), deskriptivní (popisný), dialogický, informativní, argumentační a shrnutí (resumé). • Vyjadřování názorů, preferencí, reakcí a postojů za použití odpovídajících struktur a argumentů. • Argumentace a persuaze (přesvědčování): typy argumentů (fakta, příklady, důkazy), vztah mezi argumenty a závěry, struktura argumentačního textu. • Převod přímé řeči na nepřímou a naopak. • Proces tvorby textu: generování myšlenek, plánování, psaní (redakce), revize a úprava textu (sazba). • Normy psaného projevu: gramatická, ortografická (pravopisná) a interpunkční správnost; konvenční pravidla úpravy a členění na stránce; využití grafických a multimodálních prvků.
Jazykové prostředky komunikace	Výslovnost a pravopis: • Abeceda českého jazyka. • Vztah mezi hláskou a písmenem a vztah mezi fonetickou a grafickou podobou. • Fonetický systém českého jazyka: krátké a dlouhé samohlásky, tvrdé, měkké a obojetné souhlásky. • Diakritická znaménka a pravidla jejich použití. • Výslovnost a pravopis skupin a sekvencí specifických pro český jazyk (ř, dě, tě, ně, di/ti/ni – dy/ty/ny, bě, pě, vě, mě, ú/ů, i/y atd.). • Přízvuk, slabika a větná intonace. • Fonetické procesy: změny výslovnosti, asimilace souhlásek, zdvojené souhlásky, výslovnost předložek a přejatých slov. • Ortografické a ortoepické normy českého jazyka a jejich uplatňování v mluvené a psané komunikaci. • Zvláštnosti spisovné výslovnosti a regionální obměny (teritoriální diformity). Slovní zásoba: • Slovo jako lexikální jednotka: forma a význam. • Význam slov v kontextu. • Struktura slova. • Sémantické vztahy: synonymie, antonymie, homonymie, paronymie, polysémie. • Slovní čeleď a lexikální pole. • Vnitřní způsoby obohacování slovní zásoby: odvozování (derivace), skládání (kompozice) a konverze (přechod k jinému slovnímu druhu). • Výrazy, kolokace, frazémy, frazeologické jednotky, přísloví a pořekadla. • Organizace slovní zásoby podle tematických a konceptuálních oblastí (každodenní život, škola, profese, zdraví, volný čas, společenské vztahy, existence, prostor, čas, množství atd.). • Slovník a slovníkové heslo. Využívání lexikografických zdrojů.

Předmětové komponenty	Vzdělávací obsahy
	- Lexikální a stylistická diferenciacie: archaismy, regionalismy, historismy, odborné termíny, slang, argot, hovorový a spisovný/kultivovaný jazyk. Morfologie: - Slovní druhy a jejich mluvnické významy. - Zájmena: osobní, zvrtná, přivlastňovací, ukazovací, tázací, vztažná, neurčitá a záporná; jejich skloňování a užití v kontextu. - Sloveso: časování, slovesné časy a způsoby, zvrtná slovesa, souslednost časů a užití slovesných tvarů v různých komunikačních kontextech. - Podstatná jména: rod, číslo, pád, skloňovací vzory, hromadná a defektní podstatná jména. - Přídavná jména: shoda s podstatným jménem, přivlastňovací přídavná jména, pravidelné a nepravidelné stupňování. - Číslovky: druhy, skloňování a užití ve funkčních kontextech. - Příslovce: druhy, tvoření, stupňování a jejich užití při vyjadřování vztahů času, místa, způsobu a míry. - Předložky, spojky, částice a citoslovce: klasifikace, funkce a užití. - Ohebnost a mluvnická shoda slovních druhů ve výpovědi. Syntax: - Struktura věty jednoduché a souvětí. - Základní a rozvíjející větné členy a syntaktické vztahy mezi nimi. - Mluvnická shoda mezi větnými členy. - Druhy vět podle postojové funkce (podle komunikačního záměru) a podle struktury. - Slovosled v české větě. - Věta hlavní a věta vedlejší. - Druhy vedlejších vět. - Syntaktická organizace sdělení v závislosti na komunikačním záměru. - Norma spisovného jazyka a přiměřenost syntaktických struktur vůči různým funkčním stylům a komunikačním kontextům. - Syntaktická správnost a koherence výpovědí a textů.
Literatura a zážitková recepcie	Literární, neliterární a multimodální texty: - reprezentativní typy, žánry a žánrové formy (narativní, lyrický, deskriptivní, výkladový, argumentační, funkční; fabule/bájka, legenda/pověst, pohádka, poezie, hádanka, přísloví, pořekadlo, pranostika). Struktura a organizace textu: - klíčová slova, hlavní a vedlejší myšlenky, - téma, motivy, poselství/sdělení, - osnova myšlenek, členění textových sekvencí. Prvky analýzy a interpretace: - děj, postava, čas a prostor, vypravěčská perspektiva (narativní fokus), - postupy charakteristiky postavy, - popis, výklad, argumentace, explicitní a implicitní sdělení, - vztah mezi tématem, motivy, poselstvím a kulturním kontextem. Strategie porozumění a interpretace textu: - identifikace klíčových informací, vyvozování závěrů, inferencí a předpovědí, - interpretace obrazných vyjadřovacích prostředků (metaforického jazyka), - vztahování textu k osobní zkušenosti a k jiným kulturním kontextům, - hodnocení poselství a komunikačního záměru. Tvorba textů na základě četby: - resumé (shrnutí), charakteristika postavy, - texty popisné, výkladové, interpretativní, argumentační a reflexivní, - využití osnovy myšlenek, logických konektorů a prostředků textové návaznosti (koheze), - revize a úprava textu.

Předmětová komponenty	Vzdělávací obsahy
Prvky interkulturality	• Prvky hmotné a duchovní kultury, kulturní dědictví, tradice, zvyky a kulturní praxe odrážející se v české literatuře a v literární tvorbě příslušníků české národnostní menšiny v Rumunsku a v diaspoře. • Historické, geografické a kulturní milníky české komunity v Rumunsku; vztah mezi lokální, národní a diasporní identitou. • Kulturní reprezentace v literatuře a dalších formách vyjádření: etnografické prvky, prostory, předměty, kulturní symboly, mentalita, hodnoty, alterita (jinakost) a mezikulturní soužití v literárních, neliterárních a multimodálních textech. • Oslovení a zdvořilostní obraty, kulturně podmíněné výrazy, vztah mezi jazykem, identitou a společensko-kulturním kontextem, specifika mezikulturní komunikace. • Propagace a předávání české kultury: literatura, překladatelství, kulturní časopisy, ústní svědectví (orální historie), kulturní dědictví a role překladatele při zachování a rozvíjení kulturní identity. • Analýza a srovnávání kulturních jevů: metody popisu a kulturního srovnání, interpretace kulturních reprezentací, vztah mezi textem, historickým a kulturním kontextem, literární, historické a umělecké pohledy na českou kulturu.

SPECIFICKÉ POZNÁMKY

1. V rámci písemné zkoušky se hodnotí výhradně ty složky specifických kompetencí, které lze prokázat prostřednictvím recepce psaných nebo multimodálních podkladů a vypracováním psaných odpovědí.
2. Složky týkající se recepce ústních sdělení, ústní interakce, produkce ústních sdělení a využívání paraverbálních či neverbálních prvků nejsou předmětem hodnocení.
3. Při uplatnění specifické kompetence IX.CS1.1. se hodnocení zaměřuje na identifikaci klíčových informací z multimodálních textů ve vztahu ke komunikačnímu záměru a kontextu. Složka týkající se recepce ústních sdělení se nehodnotí.
4. Při uplatnění specifických kompetencí IX.CS2.1., X.CS2.1., XI.CS2.1. a XII.CS2.1. se hodnocení zaměřuje na pravopisné normy a vztahy mezi fonetickou a grafickou podobou českého jazyka, které lze uplatnit prostřednictvím písemných úkolů a odpovědí. Za tímto účelem se hodnotí: (a) uplatňování pravopisných norem; (b) vztah mezi hláskou a písmenem; (c) používání diakritických znamének; (d) identifikace, výběr a oprava grafických forem; (e) písemné vysvětlení fonetických a grafických zvláštností stanovených v učebních osnovách. Výslovnost, přízvuk a intonace jakožto projevy ústního výkonu se nehodnotí.
5. Při uplatnění specifické kompetence IX.CS3.3. se hodnocení zaměřuje na interpretaci funkčního stylu a komunikačního záměru ve funkčních textech, jakož i na tvorbu psaných sdělení odpovídajících mluvčímu/adresátovi, cíli a kontextu komunikace. Produkce ústních sdělení se nehodnotí.
6. Při uplatnění specifické kompetence X.CS2.4. se hodnocení zaměřuje na přiměřenost psaného projevu vůči normě spisovného jazyka, kontextu komunikace a funkčnímu stylu. Zvláštnosti ústní komunikace se hodnotí pouze v rozsahu, v jakém jsou zachyceny v psaném textu nebo v transkripci (přepisu), jež je součástí zadání.
7. Při uplatnění specifické kompetence X.CS4.2. se ústní svědectví využívají výhradně ve formě transkripce (přepisů) nebo jako součásti multimodálních podkladů reprodukováných v zadání. Hodnocení se zaměřuje na vztahy mezi obrazem, textem a přepsaným obsahem svědectví. Recepce audio materiálů není předmětem hodnocení.
8. Při uplatnění specifické kompetence XII.CS2.4. se hodnocení zaměřuje na strukturování psaných sdělení s využitím složitých souvětí a na přizpůsobení vyjadřování stylistické variabilitě. Strukturování a produkce ústních sdělení se nehodnotí.

9. Multimodalní podklady použité v rámci zkoušky mohou obsahovat texty, obrázky, fotografie, plakáty, grafy, typografické prvky a transkripce (přepisy). Informace potřebné k vyřešení úkolů jsou vplně obsaženy v zadání.
10. Požadavky, klíč správných řešení a kritéria hodnocení se vypracovávají při dodržení vymezení uvedených v bodech 1–9 a zaměřují se výhradně na výkony, které lze prokázat písemnou formou administrace zkoušky.
11. Literární texty použité jako podklad pro hodnocení jsou neznámé texty (předložené poprvé), vybrané v souladu se vzdělávacím obsahem „Literatura a zážitková recepce“ a se specifickými kompetencemi stanovenými v těchto učebních osnovách.
12. Výchozí texty mohou patřit do české literatury, literární tvorby příslušníků české národnostní menšiny v Rumunsku nebo české literatury z jiných regionů diaspory a vybírají se z literárních druhů a žánrů stanovených v učebních osnovách pro 9.–12. ročník.
13. Výchozí texty se vybírají s ohledem na úroveň složitosti odpovídající středoškolskému vzdělávání a musí umožňovat hodnocení kompetencí recepce, analýzy, interpretace, argumentace a tvorby psaného projevu stanovených v těchto učebních osnovách.
14. Pokud porozumění textu vyžaduje odkaz na historické, společenské, kulturní, biografické či literární informace, které nelze vyvodit z jeho obsahu, potřebné informace se zahrnou do zadání.
15. Hodnocení nepředpokládá reprodukci zapamatovaných informací týkajících se biografie autorů, historie literárních děl nebo obsahu předem stanovených děl.
16. Zařazení textu do literárního druhu, žánru nebo kulturního kontextu se provádí identifikací a vysvětlením relevantních znaků, které jsou využity při vytváření smyslu textu.
17. Nevyžaduje se jediná (univerzální) interpretace literárního textu. Hodnotí se věcná příslušnost, koherence a doložení interpretace pomocí argumentů a relevantních prvků z textu, při dodržení formulovaného zadání a norem spisovného českého jazyka.

Anexa nr. 3.8. Programa de examen pentru disciplina *Limba și literatura italiană maternă* – IT MAT_P (TC+CS)

- A02 – *Limba și literatura maternă (comunicare orală) – probă orală*
- D – *Limba și literatura maternă – probă scrisă*
- *Filiera teoretică, toate profilurile și specializările care studiază limba italiană maternă în școli cu predare în limba italiană maternă sau în cazul în care elevul studiază această materie ca limbă maternă într-o școală cu limba de predare română*

PREAMBUL

Programa de examen este realizată în conformitate cu prevederile *Programei școlare pentru disciplina Limba și literatura italiană maternă, clasele a IX-a – a XII-a, trunchi comun și curriculum de specialitate (TC+CS), filiera teoretică, toate profilurile și specializările*, aprobată prin OMEC nr. 4106/2026, Anexa nr. 29A. Prezenta programă precizează competențele generale și competențele specifice care vor fi evaluate, domeniile de conținut și conținuturile vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen pentru disciplina *Limba și literatura italiană maternă* fundamentează elaborarea variantelor de subiecte, a criteriilor, a instrumentelor și a baremelor de evaluare și de notare pentru:

- proba A02 – probă orală de evaluare a competențelor lingvistice de comunicare orală în limba maternă, destinată elevilor care au urmat studiile liceale într-o limbă a minorităților naționale;
- proba D – probă scrisă la *Limba și literatura maternă*, probă comună pentru elevii care au urmat studiile liceale într-o limbă a minorităților naționale și, după caz, pentru elevii care au studiat limba maternă conform prevederilor legale, din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Prezenta programă precizează competențele de evaluat, domeniile de conținut și conținuturile vizate de evaluarea specifică acestor probe.

Obiectivul evaluării prin probele de examen la disciplina *Limba și literatura italiană maternă* este de a constata măsura în care candidatul utilizează corect și adecvat limba italiană maternă în comunicarea orală și scrisă, receptează, înțelege, interpretează și analizează texte literare și nonliterare, argumentează opinii și puncte de vedere și valorifică reperele culturale și identitare specifice spațiului italian în contexte multi- și interculturale, corespunzător competențelor dobândite pe parcursul învățământului liceal.

COMPETENȚELE GENERALE ȘI COMPETENȚELE SPECIFICE CARE VOR FI EVALUATE

Prin susținerea probei A02 și a probei D la disciplina *Limba și literatura italiană maternă*, candidatul este pus în situația de a face dovada competențelor generale dobândite pe parcursul învățământului liceal (clasele a IX-a–a XII-a), după cum urmează:

COMPETENȚELE GENERALE (comune pentru proba A02 și proba D)

CG1	Utilizarea corectă și adecvată a limbii italiene în receptarea și în producerea mesajelor orale și scrise în diferite situații de comunicare
CG2	Aplicarea instrumentelor de analiză tematică, structurală și stilistică în receptarea diferitelor texte literare și nonliterare
CG3	Argumentarea în scris și oral a opiniilor în diverse situații de comunicare
CG4	Identificarea specificului culturii în context multi- și intercultural

Prin variantele de subiecte elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar criteriile și baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** care pot fi evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru ciclul liceal:

CG1 – Utilizarea corectă și adecvată a limbii italiene în receptarea și în producerea mesajelor orale și scrise în diferite situații de comunicare

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XII.CS 1.1	Utilizarea adecvată a achizițiilor lingvistice în receptarea diferitelor tipuri de texte
XII.CS 1.2	Identificarea elementelor specifice din structura diferitelor tipuri de texte studiate
XII.CS 1.3	Exprimarea orală sau în scris a propriilor reacții și opinii privind textele studiate
XII.CS 1.4	Redactarea de texte aparținând diferitelor tipologii de texte studiate

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XII.CS 1.5	Utilizarea corectă și adecvată a formelor exprimării orale și scrise în diferite situații de comunicare

CG2 – Aplicarea instrumentelor de analiză tematică, structurală și stilistică în receptarea diferitelor texte literare și nonliterare

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XII.CS 2.1	Aplicarea unor tehnici în vederea înțelegerii unor texte literare sau nonliterare
XII.CS 2.2	Identificarea temei și a ideilor principale din diferite tipuri de texte literare sau nonliterare
XII.CS 2.3	Compararea ideilor și atitudinilor diferite în dezvoltarea aceleiași teme literare
XII.CS 2.4	Compararea trăsăturilor definitorii ale comunicării în texte literare sau nonliterare
XII.CS 2.5	Aplicarea conceptelor teoretice în analiza și discutarea textelor literare sau nonliterare studiate
XII.CS 2.6	Redactarea unui text ficțional/nonficțional, pe o temă dată

CG3 – Argumentarea în scris și oral a opiniilor în diverse situații de comunicare

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XII.CS 3.1	Identificarea structurilor argumentative într-un text literar sau nonliterar
XII.CS 3.2	Recunoașterea elementelor specifice exprimării unui punct de vedere
XII.CS 3.3	Compararea unor argumente diferite în vederea formulării unor judecăți proprii
XII.CS 3.4	Argumentarea unor puncte de vedere proprii cu referire la diferitele texte studiate
XII.CS 3.5	Susținerea unor puncte de vedere proprii în expunerea diferitelor interpretări pe marginea textelor studiate

CG4 – Identificarea specificului culturii în context multi- și intercultural

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XII.CS 4.1	Identificarea elementelor de cultură și civilizație specifice etniei italiene în context european și intercultural
XII.CS 4.2	Compararea elementelor de cultură și civilizație italiană cu alte culturi europene
XII.CS 4.3	Exprimarea unui punct de vedere față de tradițiile și valorile culturii italiene
XII.CS 4.4	Argumentarea unui punct de vedere privind tiparele culturale ale etniei italiene

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
DOMENII TEMATICE	- Universul personal - gusturi și preferințe; - activități școlare și extrașcolare; - familia; - prietenia; - sentimentele și emoțiile; - sănătatea; - jocul; - timpul liber; - vacanța. - Universul adolescenței - stiluri de viață; - diferențe intergeneraționale; - problemele adolescenților; - integrarea în grup;

Domenii de conținut	Conținuturi
	• acceptarea diferențelor. 3. Mediul înconjurător • viața la sat și la oraș; • natura (plante, animale, locuri și peisaje); • protecția mediului și ecologia. 4. Progres și schimbare • obiecte și ustensile domestice; • ocupații și profesii; • profesiile viitorului. 5. Relații interpersonale • relațiile dintre tineri; • călătoriile. 6. Oameni și locuri • viața urbană; • obiective turistice și culturale; • personalități reprezentative ale spațiului italian. 7. Obiceiuri și tradiții • tradiții și obiceiuri specifice spațiului italian; • gastronomie și mâncăruri tradiționale; • sărbători și manifestări culturale. 8. Artă și patrimoniu cultural • personaje reprezentative din literatură și cinematografie; • muzica italiană; • patrimoniul artistic și cultural italian. 9. Societatea italiană contemporană • instituțiile statului; • serviciile publice; • organizarea administrativă; • viața socială și culturală contemporană. 10. Societatea informațională și comunicarea • comunicarea verbală și nonverbală; • mass-media; • publicitatea; • presa; • radioul și televiziunea; • internetul și platformele digitale de socializare. 11. Literatura și cultura spațiului italian • începuturile literaturii italiene; • Evul Mediu; • Renașterea; • Umanismul; • Reforma și Contrareforma; • Clasicismul; • Barocul; • Commedia dell'arte; • Iluminismul; • Romantismul; • Verismul; • Decadentismul; • Ermetismul; • Neorealismul; • Modernismul; • Postmodernismul.
DOMENIUL LITERAR.	LECTURA ȘI STUDIUL TEXTULUI LITERAR/ NONLITERAR Teoria literară: Destinatarul mesajului. Structura textului narativ.

Domenii de conținut	Conținuturi																																																				
CONSTRUCȚIA COMUNICĂRII	Narațiunea. Descrierea (descrierea obiectivă; descrierea subiectivă). Dialogul. Personajul: caracterizare – portretul fizic și portretul moral. Structura prozodică (rimă, ritm, suprarimă, vers, strofă, vers liber). Figurile de stil: Personificarea. Comparația. Enumerația. Repetiția. Epitetul. Antiteza. Metafora. Pleonasmul. Hiperbola. Asonanța. Denotație. Conotație. Sensul de bază. Sensul figurat. Genuri și specii: epic, liric. Textul: Texte literare aparținând diverselor genuri și specii. Texte nonliterare funcționale. LISTĂ DE AUTORI OBLIGATORII <table> <tr> <th>Tip de text</th><th>Autor</th><th>Operă</th></tr> <tr> <td rowspan="2">Testo poetico</td><td>Dante Alighieri</td><td><i>Tanto gentile e tanto onesta pare La Divina Commedia: Inferno</i> - <i>Canto I</i> - <i>Canto V</i></td></tr> <tr> <td>Francesco Petrarca</td><td><i>Erano i capei d'oro a l'aura sparsi</i></td></tr> <tr> <td>Testo narrativo</td><td>Giovanni Boccaccio</td><td><i>Il Decameron: Federigo degli Alberighi (V giornata, IX novella)</i></td></tr> <tr> <td rowspan="2">Testo poetico</td><td>Ludovico Ariosto</td><td><i>Orlando Furioso - Canto I</i></td></tr> <tr> <td>Torquato Tasso</td><td><i>Gerusalemme liberata: Canto XII — La morte di Clorinda</i></td></tr> <tr> <td>Testo drammatico</td><td>Carlo Goldoni</td><td><i>La Locandiera (frammenti)</i></td></tr> <tr> <td rowspan="2">Testo poetico</td><td>Giacomo Leopardi</td><td><i>L'Infinito</i></td></tr> <tr> <td>Gabriele D'Annunzio</td><td><i>La pioggia nel pineto</i></td></tr> <tr> <td rowspan="3">Testo narrativo</td><td>Alessandro Manzoni</td><td><i>I promessi sposi: Addio monti</i></td></tr> <tr> <td>Giovanni Verga</td><td><i>La lupa (novella)</i></td></tr> <tr> <td>Luigi Pirandello</td><td><i>Il treno ha fischiato (novella)</i></td></tr> <tr> <td rowspan="4">Testo poetico</td><td>Giuseppe Ungaretti</td><td><i>San Martino del Carso</i></td></tr> <tr> <td>Umberto Saba</td><td><i>A mia moglie</i></td></tr> <tr> <td>Eugenio Montale</td><td><i>Meriggiare pallido e assorto</i></td></tr> <tr> <td>Salvatore Quasimodo</td><td><i>Ed è subito sera</i></td></tr> <tr> <td rowspan="5">Testo narrativo</td><td>Dino Buzzati</td><td><i>Il colombre da Racconti</i></td></tr> <tr> <td>Italo Calvino</td><td><i>Il barone rampante (frammento)</i></td></tr> <tr> <td>Andrea Camilleri</td><td><i>La danza del gabbiano da Il commissario Montalbano</i></td></tr> <tr> <td>Natalia Ginzburg</td><td><i>Lui e io da Le piccole virtù</i></td></tr> <tr> <td>Elena Ferrante</td><td><i>L'amica geniale, volume I (frammento)</i></td></tr> </table> COMUNICAREA ORALĂ ȘI SCRISĂ		Tip de text	Autor	Operă	Testo poetico	Dante Alighieri	<i>Tanto gentile e tanto onesta pare La Divina Commedia: Inferno</i> - <i>Canto I</i> - <i>Canto V</i>	Francesco Petrarca	<i>Erano i capei d'oro a l'aura sparsi</i>	Testo narrativo	Giovanni Boccaccio	<i>Il Decameron: Federigo degli Alberighi (V giornata, IX novella)</i>	Testo poetico	Ludovico Ariosto	<i>Orlando Furioso - Canto I</i>	Torquato Tasso	<i>Gerusalemme liberata: Canto XII — La morte di Clorinda</i>	Testo drammatico	Carlo Goldoni	<i>La Locandiera (frammenti)</i>	Testo poetico	Giacomo Leopardi	<i>L'Infinito</i>	Gabriele D'Annunzio	<i>La pioggia nel pineto</i>	Testo narrativo	Alessandro Manzoni	<i>I promessi sposi: Addio monti</i>	Giovanni Verga	<i>La lupa (novella)</i>	Luigi Pirandello	<i>Il treno ha fischiato (novella)</i>	Testo poetico	Giuseppe Ungaretti	<i>San Martino del Carso</i>	Umberto Saba	<i>A mia moglie</i>	Eugenio Montale	<i>Meriggiare pallido e assorto</i>	Salvatore Quasimodo	<i>Ed è subito sera</i>	Testo narrativo	Dino Buzzati	<i>Il colombre da Racconti</i>	Italo Calvino	<i>Il barone rampante (frammento)</i>	Andrea Camilleri	<i>La danza del gabbiano da Il commissario Montalbano</i>	Natalia Ginzburg	<i>Lui e io da Le piccole virtù</i>	Elena Ferrante	<i>L'amica geniale, volume I (frammento)</i>
Tip de text	Autor	Operă																																																			
Testo poetico	Dante Alighieri	<i>Tanto gentile e tanto onesta pare La Divina Commedia: Inferno</i> - <i>Canto I</i> - <i>Canto V</i>																																																			
	Francesco Petrarca	<i>Erano i capei d'oro a l'aura sparsi</i>																																																			
Testo narrativo	Giovanni Boccaccio	<i>Il Decameron: Federigo degli Alberighi (V giornata, IX novella)</i>																																																			
Testo poetico	Ludovico Ariosto	<i>Orlando Furioso - Canto I</i>																																																			
	Torquato Tasso	<i>Gerusalemme liberata: Canto XII — La morte di Clorinda</i>																																																			
Testo drammatico	Carlo Goldoni	<i>La Locandiera (frammenti)</i>																																																			
Testo poetico	Giacomo Leopardi	<i>L'Infinito</i>																																																			
	Gabriele D'Annunzio	<i>La pioggia nel pineto</i>																																																			
Testo narrativo	Alessandro Manzoni	<i>I promessi sposi: Addio monti</i>																																																			
	Giovanni Verga	<i>La lupa (novella)</i>																																																			
	Luigi Pirandello	<i>Il treno ha fischiato (novella)</i>																																																			
Testo poetico	Giuseppe Ungaretti	<i>San Martino del Carso</i>																																																			
	Umberto Saba	<i>A mia moglie</i>																																																			
	Eugenio Montale	<i>Meriggiare pallido e assorto</i>																																																			
	Salvatore Quasimodo	<i>Ed è subito sera</i>																																																			
Testo narrativo	Dino Buzzati	<i>Il colombre da Racconti</i>																																																			
	Italo Calvino	<i>Il barone rampante (frammento)</i>																																																			
	Andrea Camilleri	<i>La danza del gabbiano da Il commissario Montalbano</i>																																																			
	Natalia Ginzburg	<i>Lui e io da Le piccole virtù</i>																																																			
	Elena Ferrante	<i>L'amica geniale, volume I (frammento)</i>																																																			

Domenii de conținut	Conținuturi
	Situația de comunicare. Convergența ideilor în jurul unei teme. Acomodarea limbajului la scopul comunicării și la parametrii situației de comunicare. A. <u>Structurarea textului oral:</u> (a) Organizarea logico-semantică a mesajului: raportul dintre ideea principală și ideea secundară. Adecvarea elementelor nonverbale la mesaj. Modalități de argumentare. (b) Organizarea formală a mesajului: selectarea cuvintelor; organizarea propoziției și a frazei; progresia în textul oral monologat și dialogat. Textul dialogat/monologat. Modalități de exprimare a opiniilor. Argumentarea. B. <u>Organizarea textului scris:</u> Părțile componente ale unei compuneri: introducerea, cuprinsul, încheierea. Organizarea unui text propriu (rezumat, caracterizare de personaj). Contexte de realizare: a) Scrierea funcțională: Analiza. Comentariul. Eseul structurat. b) Scrierea imaginativă (compuneri libere). Eseul liber. c) Scrierea despre textul literar sau nonliterar. Povestirea scrisă a unor fragmente din text. Comentarea unor secvențe. Semnificația titlului. Personajul literar. Rezumatul unui text informațional. Rezumatul unui text științific. GRAMATICĂ FUNCȚIONALĂ ȘI ELEMENTE DE CONSTRUCȚIE A COMUNICĂRII • <u>Fonetică și ortografie:</u> - aspecte fonetice specifice limbii italiene: pronunțarea vocalelor, a consoanelor (consoanele s și z; consoanele duble), grupurile gli, gn, sce, sci, ce, ci, ge, gi, ghe, ghi, diftongii și triftongii; - eliziunea și apostroful; • <u>Lexic:</u> - mijloacele de îmbogățire a lexicului: derivarea cu sufixe și prefixe; familiile de cuvinte; expresiile idiomatice, cuvintele compuse, neologismele; - sinonime, antonime, omonime, cuvinte polisemantice; - sensul denotativ și sensul conotativ al cuvintelor; - familiile de cuvinte din vocabularul general de orientare științifică. • <u>Articolul:</u> - hotărât, nehotărât și partitiv; - folosirea articolului cu numele proprii de persoane și geografice. • <u>Substantivul:</u> - formarea femininului; - formarea pluralului; - substantivele defective; - substantivele cu două forme de plural; - substantivele colective; - substantivele invariabile; substantivele defective de singular / plural; - substantivele compuse; - substantivele derivate cu un sufix diminutiv, peiorativ etc. • <u>Adjectivul:</u> - formarea femininului adjectivelor calificative; - poziția adjectivului calificativ; - adjectivul demonstrativ; - adjectivul posesiv și omiterea articolului în cazul posesivelor care însoțesc substantive indicând înrudirea; - adjectivul nehotărât; - gradele de comparație - forme sintetice. • <u>Numeralul:</u>

Domenii de conținut	Conținuturi
	- cardinal; - ordinal (formarea); - folosirea numeralului ordinal; - exprimarea secolelor; - distributiv; colectiv, multiplicativ. • <u>Pronumele</u> - pronumele personal în acuzativ cu și fără prepoziție; - pronumele în dativ cu și fără prepoziție; - pronumele relativ <i>che, chi, cui, il / la quale, i / le quali, cui</i> versus <i>quale</i>; - locul pronumelor combinate în grupurile verbale; - propoziția asertivă și imperativă; pronumele de politețe; - pronumele demonstrativ; - particulele pronominale <i>ci, ne</i>; - pronumele posesiv; - pronumele interogative; - pronumele nehotărâte. • <u>Verbul:</u> - indicativul prezent al verbelor regulate și neregulate; - perfectul compus al verbelor regulate și neregulate; - imperfectul verbelor regulate și neregulate; - perfectul simplu al verbelor regulate și neregulate; - viitorul simplu și viitorul anterior; - condiționalul prezent și trecut; - folosirea condiționalului; - modul imperativ (<i>tu, noi, voi</i>); - folosirea imperativului cu pronumele de politețe; - conjunctivul prezent și trecut; - conjunctivul imperfect și <i>trapassato</i>; - concordanța timpurilor la modul indicativ; - concordanța timpurilor la modul conjunctiv; - propoziția ipotetică; - verbele frazeologice (<i>cominciare, iniziare, finire, smettere</i>); - verbele tranzitive și intransitive (alegerea auxiliarului); - forma activă, pasivă și reflexivă; - verbele modale (<i>dovere, potere, volere</i>); - verbele impersonale; - verbele defective. • <u>Adverbul:</u> - formarea adverbilor din adjective cu sufixul ”-mente”; - adverbele de loc și de timp; - adverbele de îndoială; - adverbele de mod; - adverbele interogative; - adverbele de evaluare; - locuțiunile adverbiale; - particulele adverbiale <i>ci, vi, ne</i>; - gradele adverbului; - poziția adverbului. • <u>Conjunctia:</u> - conjuncțiile coordonatoare; - conjuncția subordonatoare; - locuțiunile conjuncționale. • <u>Prepoziția:</u> - folosirea prepozițiilor;

Domenii de conținut	Conținuturi
	- prepozițiile articulate; - locuțiunile prepoziționale. • <u>Interjecția:</u> - interjecțiile proprii (care exprimă uimirea, bucuria, amenințarea, îndemnul, regretul, indignarea): <i>ah, eh, ih, oh, ahi, beh, uffa, ahime</i>; - interjecțiile improprii: <i>bravo, coraggio, avanti, via, su, forza, guai, peccato</i>; - locuțiuni. • <u>Sintaxa:</u> - Propoziția simplă; - Părțile principale de propoziție (Subiectul; Predicatul); - Părțile secundare de propoziție (Atributul; Complementul obiect direct și indirect; Complemente circumstanțiale: de loc, de timp, de mod, de cauză, de scop, concesie, opoziție); • <u>Tipuri de frază:</u> - asertivă, - interogativă (directă și indirectă), exclamativă, - emfatică, - impersonală • <u>Sintaxa frazei:</u> - Propoziția simplă; - Propoziția principală; - Propoziția secundară subordonată (Propoziția completivă directă și indirectă);

NOTE SPECIFICE

- Evaluarea competențelor se realizează prin raportare la competențele generale și la cele specifice prevăzute în prezenta programă, precum și la conținuturile asociate acestora.
- Competențele și conținuturile prevăzute în prezenta programă sunt evaluate diferențiat, în funcție de specificul probei A02 – probă orală de evaluare a competențelor lingvistice de comunicare orală în limba maternă și al probei D – probă scrisă la Limba și literatura maternă.
- Pentru analiza și interpretarea textelor literare, se vor avea în vedere operele și autorii prevăzuți în programă, precum și încadrarea acestora în contextul cultural, istoric și literar corespunzător.
- Pentru proba scrisă – proba D, evaluarea vizează competențele de receptare, analiză, interpretare și producere de texte, precum și utilizarea adecvată a limbii italiene literare.
- Pentru proba orală - proba A02, evaluarea vizează competențele de comunicare orală, de argumentare și de interacțiune în limba italiană maternă.

Anexa nr. 3.9. Programa de examen pentru disciplina *LIMBA ȘI LITERATURA NEOGREACĂ MATERNĂ* (TC+CS) ⁴

- Proba A02 – probe de evaluare a competențelor lingvistice la limba și literatura maternă – neogreacă⁵
- Proba D– probă scrisă, pentru toate filierele, profilurile, specializările

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina *Limba și literatura neogreacă maternă* fundamentează elaborarea variantelor de subiecte și a baremelor de evaluare și de notare pentru **proba A02** (Probe de evaluare a competențelor lingvistice la limba și literatura maternă – neogreacă) și pentru **proba D – proba scrisă**, din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Prezenta programă precizează **competențele de evaluat, domeniile de conținut și conținuturile** vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen derivă din **programele școlare în vigoare pentru învățământul liceal**, aprobate prin **Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 6930/2025 și ordinul 4106/2026**. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul întregului ciclu liceal, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen la această disciplină este de a constata măsura în care candidatul *identifică, aplică, analizează, argumentează etc. în limba neogreacă elemente specifice culturii grecești*, în situații de complexitate corespunzătoare raportării (TC / TC+CS / CS) și tipului de probă.

Prin susținerea probei de examen la disciplina limba și literatura neogreacă maternă, candidatul este pus în situația de a face dovada următoarelor **competențe generale (CG)**, dobândite pe parcursul învățământului liceal (clasele a IX-a – a XII-a):

CG1	Utilizarea corectă și adecvată a limbii în receptarea și în producerea mesajelor în diferite situații de comunicare
CG2	Aplicarea instrumentelor de analiză tematică, structurală și stilistică în receptarea diferitelor texte literare și nonliterare
CG3	Argumentarea în scris și oral a opiniilor în diverse situații de comunicare
CG4	Identificarea specificului culturii în context multi- și intercultural

Prin variantele de subiecte elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** care pot fi evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru ciclul liceal: ⁶

CG1 – Utilizarea corectă și adecvată a limbii în receptarea și în producerea mesajelor în diferite situații de comunicare

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS1.1	Înțelegerea globală a mesajului oral sau scris, formulat în limba neogreacă maternă, pe teme familiare și de interes general
IX.CS1.2	Identificarea informațiilor de detaliu dintr-un mesaj oral sau scris, formulat în limba neogreacă maternă
IX.CS1.3	Sesizarea atitudinii și a opiniei vorbitorului față de mesajul oral sau scris, în limba neogreacă maternă
X.CS1.1	Utilizarea adecvată a achizițiilor lingvistice în receptarea diferitelor tipuri de texte
X.CS1.2	Identificarea elementelor specifice din structura diferitelor tipuri de texte studiate
X.CS1.3	Exprimarea orală sau în scris a propriilor reacții și opinii privind textele studiate
X.CS1.4	Redactarea de texte aparținând diferitelor tipologii de texte studiate
X.CS1.5	Utilizarea corectă și adecvată a formelor exprimării orale și scrise în diferite situații de comunicare
XI.CS1.1	Utilizarea adecvată a achizițiilor lingvistice în receptarea diferitelor tipuri de texte

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS1.2	Identificarea elementelor specifice din structura diferitelor tipuri de texte studiate
XI.CS1.3	Exprimarea orală sau în scris a propriilor reacții și opinii privind textele studiate
XI.CS1.4	Redactarea de texte aparținând diferitelor tipologii de texte studiate
XI.CS1.5	Utilizarea corectă și adecvată a formelor exprimării orale și scrise în diferite situații de comunicare
XII.CS1.1	Utilizarea adecvată a achizițiilor lingvistice în receptarea diferitelor tipuri de texte
XII.CS1.2	Identificarea elementelor specifice din structura diferitelor tipuri de texte studiate
XII.CS1.3	Exprimarea orală sau în scris a propriilor reacții și opinii privind textele studiate
XII.CS1.4	Redactarea de texte aparținând diferitelor tipologii de texte studiate
XII.CS1.5	Utilizarea corectă și adecvată a formelor exprimării orale și scrise în diferite situații de comunicare

CG2 – Aplicarea instrumentelor de analiză tematică, structurală și stilistică în receptarea diferitelor texte literare și nonliterare

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS2.1	Susținerea unui monolog în limba neogreacă maternă: descrierea experiențelor, oferirea de informații, argumentarea unui punct de vedere
IX.CS2.2	Producerea unui text scris în limba neogreacă maternă: scriere creativă și redactarea de eseuri
IX.CS2.3	Utilizarea strategiilor de producere orală și scrisă în limba neogreacă maternă
IX.CS2.4	Utilizarea corectă a normelor gramaticale și ortografice
X.CS2.1	Aplicarea unor tehnici în vederea înțelegerii unor texte literare sau nonliterare
X.CS2.2	Identificarea temei și a ideilor principale din diferite tipuri de texte literare sau nonliterare
X.CS2.3	Compararea ideilor și atitudinilor diferite în dezvoltarea aceleiași teme literare
X.CS2.4	Compararea trăsăturilor definitorii ale comunicării în texte literare sau nonliterare
X.CS 2.5.	Aplicarea conceptelor teoretice în analiza și discutarea textelor literare sau nonliterare studiate
X.CS 2.6.	Redactarea, individual și / sau în echipă, a unui text ficțional / nonficțional, pe o temă dată
XI.CS2.1	Aplicarea unor tehnici în vederea înțelegerii unor texte literare sau nonliterare
XI.CS2.2	Identificarea temei și a ideilor principale din diferite tipuri de texte literare sau nonliterare
XI.CS2.3	Compararea ideilor și atitudinilor diferite în dezvoltarea aceleiași teme literare
XI.CS2.4	Compararea trăsăturilor definitorii ale comunicării în texte literare sau nonliterare
XI.CS2.5	Aplicarea conceptelor teoretice în analiza și discutarea textelor literare sau nonliterare studiate
XI.CS2.6	Redactarea, individual și / sau în echipă, a unui text ficțional / nonficțional, pe o temă dată
XII.CS2.1	Aplicarea unor tehnici în vederea înțelegerii unor texte literare sau nonliterare
XII.CS2.2	Identificarea temei și a ideilor principale din diferite tipuri de texte literare sau nonliterare
XII.CS2.3	Compararea ideilor și atitudinilor diferite în dezvoltarea aceleiași teme literare
XII.CS2.4	Compararea trăsăturilor definitorii ale comunicării în texte literare sau nonliterare
XII.CS2.5	Aplicarea conceptelor teoretice în analiza și discutarea textelor literare sau nonliterare studiate
XII.CS2.6	Redactarea, individual și / sau în echipă, a unui text ficțional / nonficțional, pe o temă dată

CG3 – Argumentarea în scris și oral a opiniilor în diverse situații de comunicare

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS3.1	Participarea la interacțiuni orale în situații cotidiene de viață sau pornind de la textele citite
IX.CS3.2	Participarea la interacțiuni scrise în situații de viață cotidiană sau pornind de la textele citite
IX.CS3.3	Utilizarea strategiilor de interacțiune orală și scrisă
X.CS3.1	Identificarea structurilor argumentative într-un text literar sau nonliterar dat
X.CS3.2	Recunoașterea elementelor specifice exprimării unui punct de vedere, identificate într-un text literar sau nonliterar
X.CS3.3	Compararea unor argumente diferite în vederea formulării unor judecăți proprii
X.CS3.4.	Argumentarea unor puncte de vedere proprii cu referire la diferitele texte studiate pe diferite teme din universul familiar
X.CS3.5	Susținerea unor puncte de vedere proprii în expunerea diferitelor interpretări pe marginea textelor studiate
X.CS3.6.	Participarea activă la dezbateri, formulând puncte de vedere sau continuând ideile celorlalți interlocutori pe diferite teme din universul familiar
XI.CS3.1	Identificarea structurilor argumentative într-un text literar sau nonliterar dat
XI.CS3.2	Recunoașterea elementelor specifice exprimării unui punct de vedere, identificate într-un text literar sau nonliterar
XI.CS3.3	Compararea unor argumente diferite în vederea formulării unor judecăți proprii
XI.CS3.4	Argumentarea unor puncte de vedere proprii cu referire la diferitele texte studiate pe orice temă dată
XI.CS3.5	Susținerea unor puncte de vedere proprii în expunerea diferitelor interpretări pe marginea textelor studiate
XI.CS3.6	Participarea activă la dezbateri, formulând puncte de vedere și / sau continuând ideile celorlalți interlocutori pe orice temă dată
XII.CS3.1	Identificarea structurilor argumentative într-un text literar sau nonliterar dat
XII.CS3.2	Recunoașterea elementelor specifice exprimării unui punct de vedere, identificate într-un text literar sau nonliterar
XII.CS3.3	Compararea unor argumente diferite în vederea formulării unor judecăți proprii
XII.CS3.4	Argumentarea unor puncte de vedere proprii cu referire la diferitele texte studiate/ citite pe orice temă dată
XII.CS3.5	Susținerea unor puncte de vedere proprii în expunerea diferitelor interpretări pe marginea textelor studiate / citite
XII.CS3.6	Participarea activă la dezbateri, formulând puncte de vedere și / sau continuând ideile celorlalți interlocutori pe orice temă dată

CG4 – Identificarea specificului culturii în context multi- și intercultural

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS4.1	Facilitarea înțelegerii mesajului global și a unor informații cu caracter general în limba neogreacă maternă
IX.CS4 .2	Stabilirea legăturilor între experiența de lectură și experiența de viață, pentru clarificarea propriilor principii și valori
IX.CS4.3	Valorificarea valențelor cultural-identitare ale limbii grecești în diverse contexte
IX.CS4.4	Manifestarea sensibilității, a toleranței și a respectului față de diversitatea culturală
X. CS4.1	Identificarea elementelor de cultură și civilizație specifice etniei elene

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
X.CS4.2	Compararea elementelor de cultură și civilizație greacă cu alte elemente specifice altor culturi europene
X.CS4.3	Exprimarea unui punct de vedere față de tradițiile și valorile culturii elene descrise în textele studiate
X.CS4.4	Argumentarea unui punct de vedere privitor la tiparele identificate în cultura specifică etniei elene
XII. CS4.1	Identificarea elementelor de cultură și civilizație specifice etniei elene în context european
XII. CS4.2	Compararea elementelor de cultură și civilizație greacă cu alte elemente specifice altor culturi europene
XII. CS4.3	Exprimarea unui punct de vedere față tradițiile și valorile culturii elene și ale unei alte culturi, descrise în textele studiate
XII. CS4.4	Argumentarea unui punct de vedere privitor la tiparele identificate în cultura specifică etniei elene și în cultura altor popoare

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
Lexic și semantică	- Elementele de lexic și semantică se învață și se însușesc în paralel cu celelalte competențe lingvistice, fiind în interdependență permanentă cu ele. Din perspectiva bacalaureatului, evaluarea acestor elemente vizează controlul vocabularului: varietatea, adecvarea, ortografia în raport cu textul sau retroversiunea dată. - Elementele de vocabular care vor fi evaluate se regăsesc în manualele studiate la clasă, implicând cunoașterea sensului cuvintelor, a polisemiei, omonimiei, paronimiei, sinonimiei și antonimiei.
Gramatică funcțională (acte de vorbire/ funcții ale limbii inclusiv convenții socioculturale)	- A descrie și a compara locuri, situații, obiecte, persoane, idei și acțiuni; - A exprima acordul sau dezacordul, a confirma sau a contrazice afirmațiile interlocutorului; - A exprima ipoteze și raționamente; - A face concesii. - A face promisiuni, ipoteze, previziuni pentru viitor; - A folosi în mod adecvat stilul formal / informal; - A formula judecăți critice. - A iniția, menține și încheia un schimb verbal; - A nuanța puncte de vedere și a cere precizări / explicații; - A realiza analogii între personalități, manifestări culturale și sociale din diverse epoci, folosind un limbaj specific nuanțat; - A situa în timp și a povesti la trecut; - A solicita și a furniza explicații și justificări; - A susține în mod argumentat un punct de vedere, opiniile personale sau o atitudine; - A relata spusele unei alte persoane folosind vorbirea indirectă; - A susține un proiect.
Elemente de construcția comunicării	<i>Alfabetul</i>: scrierea și pronunțarea <i>Accentul</i>: citirea corectă a accentului; aplicarea corectă a accentului <i>Articolul</i>: articolul hotărât; articolul nehotărât; categoriile gramaticale (caz, număr, gen) <i>Substantivul</i>: genul și numărul substantivelor. Substantive defective. Substantive cu forme duble. Cazurile.

Domenii de conținut	Conținuturi
	• <i>Adjectivul</i>: forme de gen, număr, caz (adjective regulate și neregulate). Adjective cu trei și două terminații. Gradele de comparație. • <i>Pronumele</i>: pronumele personal; pronumele posesiv; pronumele reflexiv; pronumele demonstrativ; pronumele relativ; pronumele interogativ; pronumele nehotărât. • <i>Numeralul</i>: numeralul cardinal (de la 1-100 și de la 100-1.000.000); numeralul ordinal (1-100) • <i>Verbul</i>: diateza activă; diateza pasivă (toate modurile și timpurile). Excepții (verbele anormale). • <i>Adverbul</i>: adverbul de afirmație și de negație; adverbe de timp, de loc și de mod; adverbe de cantitate; locuțiuni adverbiale. • <i>Prepozițiile</i> și construcția acestora cu anumite cazuri. • <i>Conjunctiile</i>: conjuncții coordonatoare; conjuncțiile subordonatoare • <i>Interjecția</i>: forme uzuale

NOTE SPECIFICE

Literatură

- Periodizarea istoriei literaturii neoeleene, Το Δημοτικό Τραγούδι (Ακριτικά, Ιστορικά, Κλεφτικά)/Η λόγια δημιουργία (Διγενής Ακρίτας), Γεώργιος Χορτάσης (Ερωφίλη), Βιτσέντζος Κορνάρος (Ερωτόκριτος), Ο ευρωπαϊκός και ο νεοελληνικός διαφωτισμός, Κοσμάς Αιτωλός, Δημήτριος Καταρτζής, Ρήγας Βελεστινλής, Αδαμάντιος Κοραΐς, Ιωάννης Βηλαράς, προδρομικές μορφές της νεοελληνικής ποίησης (Ιωάννης Βηλαράς, Αθανάσιος Χριστόπουλος, Θεόδωρος Κολοκοτρώνης), Επτανησιακή Σχολή (Ανδρέας Κάλβος, Διονύσιος Σολωμός, Γεράσιμος Μαρκοράς, Λορέντζος Μαβίλης, Αριστοτέλης Βαλαωρίτης), Οι Φαναριώτες (Αλέξανδρος Σούτσος, Γεώργιος Ζαλοκώστας, Αλέξανδρος Ρίζος Ραγκαβής), Το μυθιστόρημα (Γρηγόριος Παλαιολόγος, Δημήτριος Βικέλας, Εμμανουήλ Ροΐδης), Η Νέα Αθηναϊκή Σχολή (Κωστής Παλαμάς, Γεώργιος Δροσίνης, Κ.Π. Καβάφης, Κωσταντίνος Χατζόπουλος, Άγγελος Σικελιανός, Κώστας Βάρναλης/Γεώργιος Βιζυηνός, Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης, Ιωάννης Κονδυλάκης, Ανδρέας Καρκαβίτσας, Γρηγόριος Ξενόπουλος, Κωνσταντίνος Θεοτόκης, Νίκος Καζαντζάκης), η Νεότερη Λογοτεχνία & Ποίηση (Κ. Γ. Καρυωτάκης, Τέλλος Άγρας, Μαρία Πολυδούρη, Γιώργος Σεφέρης, Ανδρέας Εμπειρίκος, Γιάννης Ρίτσος, Νίκος Καββαδίας, Νίκος Εγγονόπουλος, Οδυσσεύς Ελύτης, Νικηφόρος Βρεττάκος), Η Πεζογραφία του Μεσοπολέμου (Στρατής Μυριβήλης, Κοσμάς Πολίτης, Ηλίας Βενέζης, Γιώργος Θεοτοκάς, Άγγελος Τερζάκης, Μ. Καραγάτσης, Παντελής Πρεβελάκης), το Δοκίμιο (Κ. Θ. Δημαράς, Γιώργος Σεφέρης, Γιώργος Θεοτοκάς), Μεταπολεμική και σύγχρονη λογοτεχνία (Ποίηση-Κώστας Μόντης, Τάκης Σινόπουλος, Μίλτος Σαχτούρης, Νάνος Βαλαωρίτης, Άρης Αλεξάνδρου, Τάσος Λειβαδίτης, Μανόλης Αναγνωστάκης, Νίκος Καρούζος, Τίτος Πατρίκιος, Νίκος-Αλέξης Ασλάνογλου, Κική Δημουλά, Γιώργος Μαρκόπουλος, Αντώνης Φωστιέρης, Πεζογραφία - Στρατής Τσίρκας, Διδώ Σωτηρίου, Δημήτρης Χατζής, Άρης Αλεξάνδρου, Ιάκωβος Καμπανέλλης, Μαργαρίτα Λυμπεράκη, Αντώνης Σαμαράκης, Αλέξανδρος Κοτζιάς, Θανάσης Βαλτινός, Βασίλης Βασιλικός, Δημήτρης Νόλλας, Ρέα Γαλανάκη, Νάσος Βαγενάς.

Pentru Limba Neogreacă, elevii trebuie să fie capabili să răspundă la întrebări care izvorăsc din texte cu referire la axele tematice din programa de studii. Mai precis, vor analiza caracteristicile textuale, relația dintre limbă și organizarea textului și circumstanțele și scopurile comunicării. Vor interpreta critic textele cu scopul de a investiga modul în care sunt reprezentate ideile și concepțiile privitoare la om, societate, lume, vor compara de asemenea texte care redau aceste concepții, identificând similitudinile, dar și particularitățile acestora. Vor fi capabili de asemenea să producă texte pe baza textelor de referință pentru prezentarea rezumatelor conținutului textelor și formularea propriilor opinii, într-un context de comunicare, cu privire la anumite întrebări care le sunt adresate.

Pentru Literatura Neogreacă, elevii vor fi capabili să își exprime opinia prin intermediul unui comentariu asupra unui aspect sau a unei întrebări pe care consideră că o ridică textul, valorificând indicii textuali și elementele contextuale în scopul fundamentării opiniilor personale.

Teme recomandate:

- Elemente culturale ale spațiului elen: Referințe istorice și elemente de mitologie. Elemente de literatură greacă/neogreacă. Periodizarea istoriei literaturii neoeleene (conform direcțiilor și listei de autori de mai sus);
- Incursiuni în lumea artei: personaje îndrăgite din cărți și filme, muzica grecească;
- Mediul înconjurător: viața la țară și oraș, natura (plante, animale, locuri și peisaje), ecologie, dezvoltare durabilă;
- Oameni și locuri: aspecte ale vieții citadine, obiective turistice și culturale, personalități importante;
- Obiceiuri și tradiții: mâncăruri specifice sărbătorilor tradiționale, activități specifice sărbătorilor tradiționale;
- Progres și schimbare: obiecte și ustensile domestice, ocupații și profesii; profesii de viitor;
- Relații interpersonale: relații între tineri, călătorii;
- Universul adolescenței: stilul de viață al adolescenților (școală, familie, rutine, activități pentru timpul liber, relații sociale), diferențele intergeneraționale, problemele adolescenților: integrarea în grup și acceptarea diferențelor;
- Societatea din Grecia contemporană: instituțiile, serviciile, organizarea administrativă;
- Societatea informațională și mijloacele de comunicare moderne: comunicarea nonverbală, publicitate și anunțuri în presă, radioul și televiziunea, internetul și platformele de socializare;
- Tehnologie și comunicare (inovații, aplicații digitale, inteligența artificială, rețele sociale, media)
- Universul cultural: Grecia între trecut și prezent. Referințe istorice și repere moderne ale spațiului elen. Elemente geografice, istorice și culturale;
- Universul personal: gusturile și preferințele, activități școlare și în afara școlii, familia, prietenia, sentimentele și emoțiile, sănătatea, jocul, timpul liber, vacanța;
- Elemente de argumentare. Structura și organizarea unui eseu.

Anexa nr.3.10. Programă de examen pentru disciplina *Limba și literatura rromani maternă* (TC+CS)

- Proba A02 – probă de evaluare a competențelor lingvistice la limba și literatura rromani maternă
- Proba D – probă scrisă, pentru toate filierele, profilurile, specializările

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina *Limba și literatura rromani maternă* fundamentează elaborarea variantelor de subiecte și a baremelor de evaluare și de notare pentru **proba A02** (Probă de evaluare a competențelor lingvistice la limba și literatura rromani maternă) și pentru **proba D – probă scrisă**, din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Prezenta programă precizează **competențele de evaluat, domeniile de conținut și conținuturile** vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen derivă din **programele școlare în vigoare pentru învățământul liceal**, aprobate prin **Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 3716/2026, Anexa nr. 152**. Evaluarea vizează competențele specifice pentru clasele a IX-a – a XII-a, care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul întregului învățământ liceal, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen la această disciplină este de a constata măsura în care candidatul *identifică, aplică, analizează, argumentează etc. în limba rromani elemente specifice culturii rrome*, în situații de complexitate corespunzătoare raportării (TC / TC+CS / CS) și tipului de probă.

Prin susținerea probei de examen la disciplina *limba și literatura rromani maternă*, candidatul este pus în situația de a face dovada următoarelor **competențe generale (CG)**, dobândite pe parcursul învățământului liceal (clasele a IX-a – a XII-a):

CG1	Receptarea mesajului oral și scris în diferite situații de comunicare
CG2	Producerea mesajului oral și scris în diferite situații de comunicare
CG3	Interacțiunea orală și scrisă
CG4	Medierea culturală în context plurilingv și pluricultural

Prin variantele de subiecte elaborate pentru examenul național de bacalaureat, se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** care pot fi evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru învățământul liceal:

CG1 – Receptarea mesajului oral și scris în diferite situații de comunicare

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS 1.1	Înțelegerea globală a mesajului oral sau scris, formulat în limba rromani maternă, pe teme familiare și de interes general
IX.CS 1.2	Identificarea informațiilor de detaliu dintr-un mesaj oral sau scris, formulat în limba rromani maternă
IX.CS 1.3	Sesizarea atitudinii și a opiniei vorbitorului față de mesajul oral sau scris, în limba rromani maternă
X.CS 1.1	Identificarea sensurilor explicite și implicite ale mesajelor orale și scrise în limba rromani pentru a înțelege intenția comunicativă și contextul cultural
X.CS 1.2	Aplicarea regulilor și strategiilor de exprimare corectă și adecvată în situații de comunicare formală și informală
X.CS 1.3	Analizarea structurilor morfosintactice și lexicale ale limbii rromani pentru a îmbunătăți coerența și claritatea discursului propriu
X.CS 1.4	Utilizarea registrelor și a stilurilor diferite ale limbii rromani în funcție de interlocutor, scop și context de comunicare
XI.CS 1.1	Identificarea sensurilor explicite și implicite ale mesajelor orale și scrise în limba rromani pentru a înțelege intenția comunicativă și contextul cultural

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS 1.2	Aplicarea regulilor și strategiilor de exprimare corectă și adecvată în situații de comunicare formală și informală
XI.CS 1.3	Analizarea structurilor morfosintactice și lexicale ale limbii rromani pentru a îmbunătăți coerența și claritatea discursului propriu
XI.CS 1.4	Utilizarea registrelor și a stilurilor diferite ale limbii rromani în funcție de interlocutor, scop și context de comunicare
XII.CS 1.1	Identificarea sensurilor explicite și implicite ale mesajelor orale și scrise în limba rromani pentru a înțelege intenția comunicativă și contextul cultural
XII.CS 1.2	Aplicarea regulilor și strategiilor de exprimare corectă și adecvată în contexte formale și informale
XII.CS 1.3	Analizarea structurilor morfosintactice și lexicale ale limbii rromani pentru a îmbunătăți coerența și claritatea discursului propriu
XII.CS 1.4	Utilizarea registrelor și a stilurilor diferite ale limbii rromani în funcție de interlocutor, scop și context de comunicare

CG2 – Producerea mesajului oral și scris în diferite situații de comunicare

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS 2.1	Susținerea unui monolog în limba rromani maternă: descrierea experiențelor, oferirea de informații, argumentarea unui punct de vedere
IX.CS 2.2	Producerea unui text scris în limba rromani maternă: scriere creativă și redactarea de eseuri
IX.CS 2.3	Utilizarea strategiilor de producere orală și scrisă în limba rromani maternă
IX.CS 2.4	Utilizarea corectă a normelor gramaticale și ortografice
X.CS 2.1	Identificarea elementelor de structură, a temelor și motivelor dominante ale textelor literare rromani pentru a construi o înțelegere globală a mesajului artistic
X.CS 2.2	Analizarea relației dintre limbaj, personaje și perspective narative pentru a explica sensurile multiple ale textului
X.CS 2.3	Compararea textelor literare și nonliterare din diferite perioade și genuri pentru a evidenția diversitatea expresiei artistice și culturale
X.CS 2.4	Argumentarea, în scris și oral, a interpretărilor proprii asupra textelor literare, raportându-le la valori estetice și morale
XI.CS 2.1	Identificarea elementelor de structură, a temelor și motivelor dominante ale textelor literare rromani pentru a construi o înțelegere globală a mesajului artistic
XI.CS 2.2	Analizarea relației dintre limbaj, personaje și perspective narative pentru a explica sensurile multiple ale textului
XI.CS 2.3	Compararea textelor literare și nonliterare din diferite perioade și genuri pentru a evidenția diversitatea expresiei artistice și culturale
XI.CS 2.4	Argumentarea, în scris și oral, a interpretărilor proprii asupra textelor literare, raportându-le la valori estetice și morale
XII.CS 2.1	Identificarea elementelor de structură, a temelor și motivelor dominante ale textelor literare
XII.CS 2.2	Analiza relației limbaj – personaje – perspectivă narativă
XII.CS 2.3	Compararea textelor literare și nonliterare din diferite perioade și genuri
XII.CS 2.4	Argumentarea interpretărilor proprii

CG3 – Interacțiunea orală și scrisă

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS 3.1	Participarea la interacțiuni orale în situații cotidiene sau pornind de la textele citite
IX.CS 3.2	Participarea la interacțiuni scrise în situații cotidiene sau pornind de la textele citite
IX.CS 3.3	Utilizarea strategiilor de interacțiune orală și scrisă
X.CS 3.1	Examinarea reprezentărilor culturale și identitare în operele literare rromani pentru a identifica valori universale și specifice
X.CS 3.2	Evaluarea atitudinilor și comportamentelor personajelor în raport cu dileme etice sau sociale contemporane
X.CS 3.3	Argumentarea, pe baza textelor studiate, a opiniilor personale privind probleme culturale, morale și civice
X.CS 3.4.	Stabilirea legăturilor între literatura rromani și alte forme de artă (muzică, film, pictură) pentru a înțelege dialogul cultural și interdisciplinar
XI.CS 3.1	Examinarea reprezentărilor culturale și identitare în operele literare rromani pentru a identifica valori universale și specifice
XI.CS 3.2	Evaluarea atitudinilor și comportamentelor personajelor în raport cu dileme etice sau sociale contemporane
XI.CS 3.3	Argumentarea, pe baza textelor studiate, a opiniilor personale privind probleme culturale, morale și civice
XI.CS 3.4	Stabilirea legăturilor între literatura rromani și alte forme de artă (muzică, film, pictură) pentru a înțelege dialogul cultural și interdisciplinar
XII.CS 3.1	Examinarea reprezentărilor culturale și identitare în operele literare rromani pentru a identifica valori universale și specifice
XII.CS 3.2	Evaluarea atitudinilor și comportamentelor personajelor în raport cu dileme etice sau sociale contemporane
XII.CS 3.3	Argumentarea, pe baza textelor studiate, a opiniilor personale privind probleme culturale, morale și civice

CG4 – Mediarea culturală în context plurilingv și pluricultural

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS 4.1	Facilitarea înțelegerii mesajului global și a unor informații cu caracter general în limba rromani maternă
IX.CS 4.2	Stabilirea legăturilor între experiența de lectură și experiența de viață, pentru clarificarea propriilor principii și valori
IX.CS 4.3	Valorificarea valențelor cultural-identitare ale limbii în diverse contexte
IX.CS 4.4	Manifestarea sensibilității, a toleranței și a respectului față de diversitatea culturală
X.CS 4.1	Redactarea de texte funcționale și creative (eseuri, scrisori, recenzii, narațiuni) adaptate scopului comunicativ și publicului țintă
X.CS 4.2	Integrarea resurselor stilistice și expresive ale limbii rromani în compuneri originale pentru a transmite emoții și idei personale
X.CS 4.3	Revizuirea și îmbunătățirea textelor proprii pe baza feedbackului, demonstrând autonomie și responsabilitate în comunicare
XI.CS 4.1	Redactarea de texte funcționale și creative (eseuri, scrisori, recenzii, narațiuni) adaptate scopului comunicativ și publicului țintă
XI.CS 4.2	Integrarea resurselor stilistice și expresive ale limbii rromani în compuneri originale pentru a transmite emoții și idei personale
XI.CS 4.3	Revizuirea și îmbunătățirea textelor proprii pe baza feedbackului, demonstrând autonomie și responsabilitate în comunicare

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XII.CS 4.1	Interpretarea și explicarea elementelor culturale din textele literare rromani în relație cu alte culturi
XII.CS 4.2	Medierea mesajului literar pentru diferite tipuri de public
XII.CS 4.3	Revizuirea și îmbunătățirea textelor proprii pe baza feedbackului, demonstrând autonomie și responsabilitate în comunicare

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate cumulativ pentru învățământul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
I. Comunicare orală și scrisă în limba rromani	• Corectitudinea gramaticală și ortografică a exprimării • Vocabular activ și pasiv; stiluri funcționale ale limbii (cotidian, publicistic, academic, artistic) • Exprimare argumentativă și nuanțată; utilizarea registrelor de limbă (formal/informal) • Analiza tonului și a atitudinii vorbitorului în funcție de contextul cultural (CS)
II. Receptarea și producerea textului scris	• Identificarea și redarea ideilor principale și secundare; analiza structurii compoziționale a textului • Redactarea textelor narative, descriptive, argumentative și reflexive • Comentarea și analiza fragmentelor literare și nonliterare; identificarea intenției autorului, a tonului și a perspectivei • Compararea modurilor de reprezentare în texte literare și nonliterare
III. Elemente de construcție comunicării	• Fonetică, ortografie și punctuație (reguli actualizate, utilizare avansată și expresivă) • Lexic, frazeologie, morfemică și derivare lexicală; sensul cuvintelor în context, sinonime, antonime, omonime, expresii idiomatice. • Morfologie: substantivul (declinare, categorii gramaticale), adjectivul (grade de comparație), pronumele, numeralul • Verbul: diateza activă și pasivă, aspectul verbal, moduri și timpuri; participiul și gerunziul. • Adverbul; prepozițiile și conjuncțiile; interjecția • Sintaxă: propoziția simplă și complexă, topică, acorduri, raporturi între propoziții principale și subordonate • Text și discurs: tema și ideea principală, coeziune și coerență, tipuri de text (narrativ, descriptiv, argumentativ, reflexiv)
IV. Elemente de interculturalitate	• Tradiții, obiceiuri și sărbători ale comunității rrome; simboluri, personalități și valori ale culturii rromani • Elemente de cultură și civilizație rromani (viața cotidiană, educație, artă, gastronomie) • Textul literar ca formă de expresie a identității naționale și a valorilor culturale; genuri și specii literare (epic, liric, dramatic) • Curente și perioade literare reprezentative; periodizarea istoriei literaturii rromani • Dialogul dintre cultura rromani și cultura europeană/universală; valori morale și estetice comune • Relația dintre literatura rromani și alte arte (muzică, pictură, film) • Literatura rromani în context multicultural contemporan; compararea valorilor culturale rrome și românești

NOTE SPECIFICE

Literatură

- Clasificarea operelor literare atât după criteriul curentului literar, cât și după varietatea dialectală utilizată de autor

- **Literatura contemporană:** povestiri moderne despre viața școlară și alegerea valorilor; texte tematice despre identitate, diversitate și **multiculturalism**
- Pentru **Limba rromani**, elevii trebuie să fie capabili să răspundă la întrebări care izvorăsc din texte cu referire la axele tematice din programa de studii:
 - vor analiza caracteristicile textuale, relația dintre limbă și organizarea textului și circumstanțele și scopurile comunicării;
 - vor interpreta critic textele cu scopul de a investiga modul în care sunt reprezentate ideile și concepțiile privitoare la om, societate, lume și vor compara texte care redau aceste concepții, identificând similitudinile, dar și particularitățile acestora;
 - vor produce texte pe baza textelor de referință, pentru prezentarea rezumatelor conținutului textelor și formularea propriilor opinii, într-un context de comunicare, cu privire la anumite întrebări care le sunt adresate.
- Pentru **Literatura rromani**, elevii trebuie să fie capabili să-și exprime opinia prin intermediul unui comentariu asupra unui aspect sau a unei întrebări pe care consideră că o ridică textul, valorificând indicii textuali și elementele contextuale în scopul fundamentării opiniilor personale

Teme recomandate:

- Familie, prietenie și relații interpersonale
 - Școală și viață cotidiană
 - Tradiții, obiceiuri și sărbători ale comunității rromane
 - Elemente de cultură și civilizație rromani: viață cotidiană, educație, artă, gastronomie
 - Viață culturală, mass-media și societate contemporană
 - Identitate, diversitate și toleranță
 - Iubire, destin, singurătate, libertate – motive literare recurente
 - Valori morale și civice reflectate în literatură; responsabilitate și conflict moral
 - Relația dintre literatura rromani și alte arte (muzică, pictură, film)
 - Dialogul intercultural: literatura rromani în raport cu cultura europeană și universală, valori morale și estetice comune
 - Elemente de argumentare. Structura și organizarea unui eseu
-
- Evaluarea competențelor se realizează prin raportare la competențele generale și la cele specifice prevăzute în prezenta programă, precum și la conținuturile asociate acestora.
 - Competențele și conținuturile prevăzute în prezenta programă sunt evaluate diferențiat, în funcție de specificul probei A02 – probă orală de evaluare a competențelor lingvistice de comunicare orală în limba rromani maternă și al probei D – probă scrisă la Limba și literatura rromani maternă.
 - Pentru analiza și interpretarea textelor literare, se vor avea în vedere operele și autorii prevăzuți în programă, precum și încadrarea acestora în contextul cultural, istoric și literar corespunzător.
 - Pentru proba orală - proba A02, evaluarea vizează competențele de comunicare orală, de argumentare și de interacțiune în limba rromani maternă.
 - Pentru proba scrisă – proba D, evaluarea vizează competențele de receptare, analiză, interpretare și producere de texte, precum și utilizarea adecvată a limbii rromani literare.

Anexa nr.3.11. Programa de examen pentru disciplina *Limba și literatura rusă maternă* (TC+CS)

- Proba A02 – probă de evaluare a competențelor lingvistice la limba și literatura maternă rusă
- Proba D – probă scrisă, pentru toate filierele, profilurile, specializările

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina *Limba rusă maternă* fundamentează elaborarea variantelor de subiecte și a baremelor de evaluare și de notare pentru **proba A02** (Probă de evaluare a competențelor lingvistice la limba și literatura maternă rusă) și pentru **proba D – probă scrisă**, din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Prezenta programă precizează **competențele de evaluat, domeniile de conținut și conținuturile** vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen derivă din **programele școlare în vigoare pentru învățământul liceal**, aprobate prin **Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 3716/2026, Anexa nr. 28**. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul întregului ciclu liceal (clasele a IX-a – a XII-a), prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen la această disciplină este de a constata măsura în care candidatul *identifică, aplică, analizează, argumentează etc. în limba rusă elemente specifice culturii rusești*, în situații de complexitate corespunzătoare raportării (TC / TC+CS / CS) și tipului de probă.

Prin susținerea probei de examen la disciplina *limba rusă maternă*, candidatul este pus în situația de a face dovada următoarelor **competențe generale (CG)**, dobândite pe parcursul învățământului liceal (clasele a IX-a – a XII-a):

CG1	Receptarea mesajului oral și scris în diferite situații de comunicare
CG2	Producerea mesajului oral și scris în diferite situații de comunicare
CG3	Interacțiunea orală și scrisă
CG4	Medierea culturală în context plurilingv și pluricultural

Prin variantele de subiecte elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** care pot fi evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru ciclul liceal:

CG1 – Receptarea mesajului oral și scris în diferite situații de comunicare

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS 1.1	Înțelegerea globală a mesajului oral sau scris, formulat în limba rusă maternă, pe teme familiare și de interes general
IX.CS 1.2	Identificarea informațiilor de detaliu dintr-un mesaj oral sau scris, formulat în limba rusă maternă
IX.CS 1.3	Sesizarea atitudinii și a opiniei vorbitorului față de mesajul oral sau scris, în limba rusă maternă
X.CS 1.1	Identificarea sensurilor explicite și implicite ale mesajelor orale și scrise în limba rusă pentru a înțelege intenția comunicativă și contextul cultural
X.CS 1.2	Aplicarea regulilor și strategiilor de exprimare corectă și adecvată în situații de comunicare formală și informală
X.CS 1.3	Analizarea structurilor morfosintactice și lexicale ale limbii ruse pentru a îmbunătăți coerența și claritatea discursului propriu
X.CS 1.4	Utilizarea registrelor și a stilurilor diferite ale limbii ruse în funcție de interlocutor, scop și context de comunicare
XI.CS 1.1	Identificarea sensurilor explicite și implicite ale mesajelor orale și scrise în limba rusă pentru a înțelege intenția comunicativă și contextul cultural

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS 1.2	Aplicarea regulilor și strategiilor de exprimare corectă și adecvată în situații de comunicare formală și informală
XI.CS 1.3	Analizarea structurilor morfosintactice și lexicale ale limbii ruse pentru a îmbunătăți coerența și claritatea discursului propriu
XI.CS 1.4	Utilizarea registrelor și a stilurilor diferite ale limbii ruse în funcție de interlocutor, scop și context de comunicare
XII.CS 1.1	Identificarea sensurilor explicite și implicite ale mesajelor orale și scrise în limba rusă pentru a înțelege intenția comunicativă și contextul cultural
XII.CS 1.2	Aplicarea regulilor și strategiilor de exprimare corectă și adecvată în contexte formale și informale
XII.CS 1.3	Analizarea structurilor morfosintactice și lexicale ale limbii ruse pentru a îmbunătăți coerența și claritatea discursului propriu
XII.CS 1.4	Utilizarea registrelor și a stilurilor diferite ale limbii ruse în funcție de interlocutor, scop și context de comunicare

CG2 – Producerea mesajului oral și scris în diferite situații de comunicare

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS 2.1	Susținerea unui monolog în limba rusă maternă: descrierea experiențelor, oferirea de informații, argumentarea unui punct de vedere
IX.CS 2.2	Producerea unui text scris în limba rusă maternă: scriere creativă și redactarea de eseuri
IX.CS 2.3	Utilizarea strategiilor de producere orală și scrisă în limba rusă maternă
IX.CS 2.4	Utilizarea corectă a normelor gramaticale și ortografice
X.CS 2.1	Identificarea elementelor de structură, a temelor și motivelor dominante ale textelor literare ruse pentru a construi o înțelegere globală a mesajului artistic
X.CS 2.2	Analizarea relației dintre limbaj, personaje și perspective narative pentru a explica sensurile multiple ale textului
X.CS 2.3	Compararea textelor literare și nonliterare din diferite perioade și genuri pentru a evidenția diversitatea expresiei artistice și culturale
X.CS 2.4	Argumentarea, în scris și oral, a interpretărilor proprii asupra textelor literare, raportându-le la valori estetice și morale
XI.CS 2.1	Identificarea elementelor de structură, a temelor și motivelor dominante ale textelor literare ruse pentru a construi o înțelegere globală a mesajului artistic
XI.CS 2.2	Analizarea relației dintre limbaj, personaje și perspective narative pentru a explica sensurile multiple ale textului
XI.CS 2.3	Compararea textelor literare și nonliterare din diferite perioade și genuri pentru a evidenția diversitatea expresiei artistice și culturale
XI.CS 2.4	Argumentarea, în scris și oral, a interpretărilor proprii asupra textelor literare, raportându-le la valori estetice și morale
XII.CS 2.1	Identificarea elementelor de structură, a temelor și motivelor dominante ale textelor literare
XII.CS 2.2	Analiza relației limbaj – personaje – perspectivă narativă
XII.CS 2.3	Compararea textelor literare și nonliterare din diferite perioade și genuri
XII.CS 2.4	Argumentarea interpretărilor proprii

CG3 – Interacțiunea orală și scrisă

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS 3.1	Participarea la interacțiuni orale în situații cotidiene de viață sau pornind de la textele citite
IX.CS 3.2	Participarea la interacțiuni scrise în situații cotidiene de viață sau pornind de la textele citite
IX.CS 3.3	Utilizarea strategiilor de interacțiune orală și scrisă
X.CS 3.1	Examinarea reprezentărilor culturale și identitare în operele literare ruse pentru a identifica valori universale și specifice
X.CS 3.2	Evaluarea atitudinilor și comportamentelor personajelor în raport cu dileme etice sau sociale contemporane
X.CS 3.3	Argumentarea, pe baza textelor studiate, a opiniilor personale privind probleme culturale, morale și civice
X.CS 3.4.	Stabilirea legăturilor între literatura rusă și alte forme de artă (muzică, film, pictură) pentru a înțelege dialogul cultural și interdisciplinar
XI.CS 3.1	Examinarea reprezentărilor culturale și identitare în operele literare ruse pentru a identifica valori universale și specifice
XI.CS 3.2	Evaluarea atitudinilor și comportamentelor personajelor în raport cu dileme etice sau sociale contemporane
XI.CS 3.3	Argumentarea, pe baza textelor studiate, a opiniilor personale privind probleme culturale, morale și civice
XI.CS 3.4	Stabilirea legăturilor între literatura rusă și alte forme de artă (muzică, film, pictură) pentru a înțelege dialogul cultural și interdisciplinar
XII.CS 3.1	Examinarea reprezentărilor culturale și identitare în operele literare ruse pentru a identifica valori universale și specifice
XII.CS 3.2	Evaluarea atitudinilor și comportamentelor personajelor în raport cu dileme etice sau sociale contemporane
XII.CS 3.3	Argumentarea, pe baza textelor studiate, a opiniilor personale privind probleme culturale, morale și civice

CG4 – Mediarea culturală în context plurilingv și pluricultural

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS 4.1	Facilitarea înțelegerii mesajului global și a unor informații cu caracter general în limba rusă maternă
IX.CS 4.2	Stabilirea legăturilor între experiența de lectură și experiența de viață, pentru clarificarea propriilor principii și valori
IX.CS 4.3	Valorificarea valențelor cultural-identitare ale limbii în diverse contexte
IX.CS 4.4	Manifestarea sensibilității, a toleranței și a respectului față de diversitatea culturală
X.CS 4.1	Redactarea de texte funcționale și creative (eseuri, scrisori, recenzii, narațiuni) adaptate scopului comunicativ și publicului țintă
X.CS 4.2	Integrarea resurselor stilistice și expresive ale limbii ruse în compuneri originale pentru a transmite emoții și idei personale
X.CS 4.3	Revizuirea și îmbunătățirea textelor proprii pe baza feedbackului, demonstrând autonomie și responsabilitate în comunicare
XI.CS 4.1	Redactarea de texte funcționale și creative (eseuri, scrisori, recenzii, narațiuni) adaptate scopului comunicativ și publicului țintă
XI.CS 4.2	Integrarea resurselor stilistice și expresive ale limbii ruse în compuneri originale pentru a transmite emoții și idei personale
XI.CS 4.3	Revizuirea și îmbunătățirea textelor proprii pe baza feedbackului, demonstrând autonomie și responsabilitate în comunicare

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XII.CS 4.1	Interpretarea și explicarea elementelor culturale din textele literare ruse în relație cu alte culturi
XII.CS 4.2	Medierea mesajului literar pentru diferite tipuri de public
XII.CS 4.3	Revizuirea și îmbunătățirea textelor proprii pe baza feedbackului, demonstrând autonomie și responsabilitate în comunicare

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
V. Comunicare orală și scrisă în limba rusă	• Corectitudinea gramaticală și ortografică a exprimării • Vocabular activ și pasiv; stiluri funcționale ale limbii (cotidian, publicistic, academic, artistic) • Exprimare argumentativă și nuanțată; utilizarea registrelor de limbă (formal/informal) • Analiza tonului și a atitudinii vorbitorului în funcție de contextul cultural (CS)
VI. Receptarea și producerea textului scris	• Identificarea și redarea ideilor principale și secundare; analiza structurii compoziționale a textului • Redactarea textelor narative, descriptive, argumentative și reflexive • Comentarea și analiza fragmentelor literare și nonliterare; identificarea intenției autorului, a tonului și a perspectivei • Compararea modurilor de reprezentare în texte literare și nonliterare
VII. Elemente de construcție a comunicării	• Fonetica, ortografie și punctuație (reguli actualizate, utilizare avansată și expresivă) • Lexic, frazeologie, morfemică și derivare lexicală; sensul cuvintelor în context, sinonime, antonime, omonime, expresii idiomatice. • Morfologie: substantivul (declinare, categorii gramaticale), adjectivul (grade de comparație), pronumele, numeralul • Verbul: diateza activă și pasivă, aspectul verbal (вид глагола), moduri și timpuri; participiul și gerunziul (причастие, деепричастие) • Adverb; prepozițiile și conjuncțiile; interjecția • Sintaxă: propoziția simplă și complexă, topică, acorduri, raporturi între propoziții principale și subordonate • Text și discurs: tema și ideea principală, coeziune și coerență, tipuri de text (nativ, descriptiv, argumentativ, reflexiv)
VIII. Elemente de interculturalitate	• Tradiții, obiceiuri și sărbători ale comunității rușilor lipoveni; simboluri, personalități și valori ale culturii ruse • Elemente de cultură și civilizație rusă (viață cotidiană, educație, artă, gastronomie) • Textul literar ca formă de expresie a identității naționale și a valorilor culturale; genuri și specii literare (epic, liric, dramatic) • Curente și perioade literare reprezentative; periodizarea istoriei literaturii ruse • Dialogul dintre cultura rusă și cultura europeană/universală; valori morale și estetice comune

Domenii de conținut	Conținuturi
	• Relația dintre literatura rusă și alte arte (muzică, pictură, film) • Literatura rusă în context multicultural contemporan; compararea valorilor culturale rusești și românești

NOTE SPECIFICE

Literatură**Literatură**

- **Periodizarea istoriei literaturii ruse: literatura populară rusă și literatura veche rusă** (fragmente din Повесть временных лет, Житие протопопа Аввакума); **literatura secolului al XVIII-lea; literatura secolului al XIX-lea (perioada clasică); literatura secolului al XX-lea (proza și poezia modernă); literatura contemporană**
- **Secolul al XVIII-lea:** Н. М. Карамзин (Бедная Лиза, Осень)
- **Secolul al XIX-lea:** И. А. Крылов (Басни), А. С. Пушкин (поезії, Евгений Онегин), М. Ю. Лермонтов («Герой нашего времени» и стихотворения), Н. В. Гоголь (Мёртвые души), Ф. М. Достоевский (Бедные люди, Преступление и наказание), Л. Н. Толстой (Три старца, Юность), А. П. Чехов (рассказы), Н. А. Некрасов, Ф. И. Тютчев, А. А. Фет, А. Н. Островский (Гроза), М. Е. Салтыков-Щедрин (История одного города), Н. С. Лесков (Очарованный странник, Однодум)
- **Secolul al XX-lea:** С. А. Есенин, М. А. Булгаков (Собачье сердце, Записки юного врача), М. Цветаева, Б. Ахмадулина, Н. Рубцов, Б. Л. Пастернак (стихотворения, Доктор Живаго), А. И. Куприн (Гранатовый браслет, В цирке), М. А. Шолохов (Судьба человека), Ф. Абрамов (Братья и сестры / О чём плачут лошади), И. А. Бунин (Окаянные дни, стихотворения, рассказы), А. Платонов (Котлован)
- **Literatura contemporană:** povestiri moderne despre viața școlară și alegerea valorilor; texte tematice despre identitate, diversitate și toleranță
- Pentru Limba rusă, elevii trebuie să fie capabili să răspundă la întrebări care izvorăsc din texte cu referire la axele tematice din programa de studii. Mai precis, vor analiza caracteristicile textuale, relația dintre limbă și organizarea textului și circumstanțele și scopurile comunicării. Vor interpreta critic textele cu scopul de a investiga modul în care sunt reprezentate ideile și concepțiile privitoare la om, societate, lume și vor compara texte care redau aceste concepții, identificând similitudinile, dar și particularitățile acestora. Vor fi capabili, de asemenea, să producă texte pe baza textelor de referință, pentru prezentarea rezumatelor conținutului textelor și formularea propriilor opinii, într-un context de comunicare, cu privire la anumite întrebări care le sunt adresate.
- Pentru Literatura rusă, elevii vor fi capabili să își exprime opinia prin intermediul unui comentariu asupra unui aspect sau a unei întrebări pe care consideră că o ridică textul, valorificând indicii textuali și elementele contextuale în scopul fundamentării opiniilor personale

Teme recomandate:

- Familie, prietenie și relații interpersonale
- Școală și viață cotidiană
- Tradiții, obiceiuri și sărbători ale comunității rușilor lipoveni
- Elemente de cultură și civilizație rusă: viață cotidiană, educație, artă, gastronomie
- Viață culturală, mass-media și societate contemporană
- Identitate, diversitate și toleranță
- Iubire, destin, singurătate, libertate – motive literare recurente
- Valori morale și civice reflectate în literatură; responsabilitate și conflict moral
- Relația dintre literatura rusă și alte arte (muzică, pictură, film)
- Dialogul intercultural: literatura rusă în raport cu cultura europeană și universală, valori morale și estetice comune
- Elemente de argumentare. Structura și organizarea unui eseu
- Evaluarea competențelor se realizează prin raportare la competențele generale și la cele specifice prevăzute în prezenta programă, precum și la conținuturile asociate acestora.

- Competențele și conținuturile prevăzute în prezenta programă sunt evaluate diferențiat, în funcție de specificul probei A02 – probă orală de evaluare a competențelor lingvistice de comunicare orală în limba rusă maternă și al probei D – probă scrisă la Limba și literatura rusă maternă.
- Pentru analiza și interpretarea textelor literare, se vor avea în vedere operele și autorii prevăzuți în programă, precum și încadrarea acestora în contextul cultural, istoric și literar corespunzător.
- Pentru proba orală - proba A02, evaluarea vizează competențele de comunicare orală, de argumentare și de interacțiune în limba rusă maternă.
- Pentru proba scrisă – proba D, evaluarea vizează competențele de receptare, analiză, interpretare și producere de texte, precum și utilizarea adecvată a limbii ruse literare.

Anexa nr. 3.18. Programa de examen pentru disciplina Limba și literatura maternă ucraineană – LLM_UA_P1 (TC)

- *Proba D – probă scrisă*
- *Toate filierele, profilurile și specializările/calificările profesionale*

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina **Limba și literatura maternă ucraineană** fundamentează elaborarea variantelor de subiecte și a baremelor de evaluare și de notare pentru **Proba D – probă scrisă** din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Prezenta programă precizează **competențele de evaluat, domeniile de conținut și conținuturile** vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen derivă din **programele școlare în vigoare pentru învățământul liceal**, aprobate prin Ordinul ministrului educației nr. 6930/2025 și ordinul nr. 4106/2026. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul întregului ciclu liceal, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen la această disciplină este de a constata măsura în care candidatul demonstrează competențele de receptare, interpretare și producere a mesajelor în limba ucraineană, de analiză și interpretare a textelor literare și nonliterare, precum și de argumentare a unui punct de vedere, în situații de complexitate corespunzătoare raportării TC / TC+CS și tipului de probă.

Prin susținerea probei de examen la disciplina Limba și literatura maternă ucraineană, candidatul este pus în situația de a face dovada următoarelor **competențe generale (CG)**, dobândite pe parcursul învățământului liceal (clasele a IX-a – a XII-a):

CG1	Receptarea mesajului oral și scris în diferite situații de comunicare.
CG2	Utilizarea corectă și conștientă a limbii materne în contexte funcționale și culturale.
CG3	Interacțiunea orală și scrisă în contexte cotidiene, școlare și culturale.
CG4	Aplicarea corectă și funcțională a regulilor limbii, folosind un vocabular adecvat și structuri variate.

Prin variantele de subiecte elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** care pot fi evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru ciclul liceal:

CG1 – Receptarea mesajului oral și scris în diferite situații de comunicare.

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX – CS 1.1.	Identificarea ideilor, structurii și mijloacelor lingvistico-stilistice ale textelor, pentru a sprijini propria scriere.
IX – CS 1.2.	Selectarea și organizarea informațiilor relevante în funcție de scopul comunicării.
IX – CS 1.3.	Recunoașterea elementelor de coeziune, a intenției comunicative și a atitudinii autorului.
X – CS 1.1.	Analizarea modului de construire a mesajului în texte variate, pentru a evidenția relația dintre structură, sens și eficiența comunicării.
X – CS 1.2.	Examinarea și organizarea informațiilor din surse variate pentru construirea unei structuri logice a mesajului.
X – CS 1.3.	Investigarea intenției comunicative și a atitudinii autorului, pentru explicarea efectului mesajului asupra receptorului.
XI – CS 1.1.	Aprecierea structurii și a strategiilor discursive ale textelor, în raport cu eficiența și adecvarea mesajului la scopul și contextul comunicării.
XI – CS 1.2.	Analizarea critică a relevanței, credibilității și coerenței informațiilor din surse variate, pentru fundamentarea unui punct de vedere argumentat.
XI – CS 1.3.	Examinarea intenției comunicative, a atitudinii autorului și a dimensiunii etice a discursului, în vederea aprecierii impactului mesajului asupra receptorului.

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XII – CS 1.1.	Integrarea strategiilor de receptare și analiză pentru construirea unor interpretări personale coerente ale textelor, adaptate contextelor complexe de comunicare.
XII – CS 1.2.	Construirea unor mesaje complexe, bine argumentate, prin integrarea critică a informațiilor din surse diverse.
XII – CS 1.3.	Construirea unor poziții critice și etice față de mesaje și practici discursive, cu asumarea impactului social al comunicării.

CG2 – Utilizarea corectă și conștientă a limbii materne în contexte funcționale și culturale.

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX – CS 2.1.	Formularea de enunțuri clare și corecte, adaptate contextului și interlocutorului.
IX – CS 2.2.	Redactarea de texte funcționale, descriptive, narative, argumentative și reflexive.
IX – CS 2.3.	Exprimarea creativă și expresivă în texte narative și reflexive.
IX – CS 2.4.	Utilizarea resurselor diverse (dicționare, surse online, materiale media) pentru îmbogățirea și perfecționarea propriilor texte.
X – CS 2.1.	Aplicarea conștientă a structurilor lingvistice pentru formularea unor enunțuri corecte și adecvate diverselor contexte de comunicare.
X – CS 2.2.	Redactarea de texte funcționale și creative, respectând structura, coerența și adecvarea stilistică.
X – CS 2.3.	Utilizarea limbajului expresiv pentru transmiterea intențiilor și atitudinilor în texte creative.
X – CS 2.4.	Utilizarea resurselor lingvistice și informaționale pentru îmbunătățirea calității textelor proprii.
XI – CS 2.1.	Analizarea critică a utilizării limbajului în raport cu contextul, normele și efectele produse asupra receptorului.
XI – CS 2.2.	Aprecierea calității textelor scrise din perspectiva structurii, coerenței și adecvării stilistice.
XI – CS 2.3.	Examinarea expresivității și a eficienței limbajului în texte creative și reflexive.
XI – CS 2.4.	Aprecierea modului de utilizare a resurselor lingvistice și informaționale în redactarea textelor.
XII – CS 2.1.	Utilizarea autonomă și responsabilă a limbajului pentru construirea unor enunțuri adecvate și eficiente în contexte complexe.
XII – CS 2.2.	Elaborarea de texte complexe, coerente și argumentate, adaptate scopului și publicului.
XII – CS 2.3.	Valorificarea creativă și personală a limbajului în producții scrise și orale cu relevanță culturală și civică.
XII – CS 2.4.	Integrarea critică a resurselor lingvistice și informaționale în producerea unor texte autonome.

CG3 – Interacțiunea orală și scrisă în contexte cotidiene, școlare și culturale.

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX – CS 3.3.	Formularea punctelor de vedere, a acordului sau dezacordului, în mod argumentat și adaptat situației de comunicare.
IX – CS 3.4.	Adaptarea limbajului la diferite registre (formal, colocvial, academic, media).
X – CS 3.3.	Formularea și susținerea punctelor de vedere în mod argumentat, în situații de comunicare variate.
X – CS 3.4.	Adaptarea limbajului la registre diferite în funcție de context și scopul comunicării.
XI – CS 3.3.	Examinarea argumentării și a poziționării în situații de acord și dezacord.
XI – CS 3.4.	Aprecierea adecvării limbajului la registre și contexte diverse.
XII – CS 3.3.	Construirea și susținerea unor poziții argumentate în contexte culturale, sociale și civice.

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XII – CS 3.4.	Utilizarea flexibilă și responsabilă a registrelor de limbaj în contexte diverse de comunicare.
CG4 – Aplicarea corectă și funcțională a regulilor limbii, folosind un vocabular adecvat și structuri variate.	
Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX – CS 4.1.	Aplicarea corectă a normelor gramaticale, ortografice și de punctuație în contexte orale și scrise.
IX – CS 4.2.	Identificarea și explicarea structurilor lingvistice și a valorii expresive a acestora.
IX – CS 4.3.	Utilizarea conștientă, corectă și expresivă a resurselor lingvistice în producerea și revizuirea mesajelor orale și scrise.
IX – CS 4.4.	Interpretarea și valorificarea elementelor culturale și interculturale în contexte literare, sociale și creative.
X – CS 4.2.	Analizarea structurilor lingvistice și a valorii lor expresive în texte funcționale și literare.
X – CS 4.4.	Interpretarea elementelor culturale și interculturale în contexte literare și sociale.
XI – CS 4.2.	Analizarea rolului structurilor lingvistice în construirea sensului și a expresivității mesajului.
XI – CS 4.3.	Evaluarea eficienței utilizării resurselor lingvistice în discursuri orale și scrise.
XI – CS 4.4.	Aprecierea semnificației elementelor culturale și interculturale în discursuri literare și sociale.
XII – CS 4.1.	Utilizarea autonomă și responsabilă a normelor limbii în contexte academice, sociale și civice.
XII – CS 4.2.	Integrarea conștientă a structurilor lingvistice pentru rafinarea expresivității și preciziei discursului.
XII – CS 4.3.	Valorificarea strategică a resurselor lingvistice în producerea unor mesaje cu impact personal și public.
XII – CS 4.4.	Integrarea elementelor culturale și interculturale în construcții discursive proprii, cu relevanță socială și civică.

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
<i>Autori recomandați</i>	Тарас Шевченко; Іван Франко; Андрій Малишко; Іван Нечуй-Левицький; Григорій Квітка-Основ'яненко; Леся Українка; Михайло Коцюбинський; Ольга Кобилянська; Марко Вовчок; Олександр Олесь; Василь Стефаник; Павло Тичина; Іван Драч; Ліна Костенко; Микола Корсюк.
<i>Receptarea și producerea mesajelor scrise</i>	Comunicarea scrisă și componentele procesului de comunicare; emițător, receptor, mesaj, cod, canal și context. Tipuri și forme de comunicare scrisă: formală și informală, publică și privată, personală și instituțională. Situații de comunicare cotidiene, școlare, sociale, culturale și profesionale. Caracteristicile mesajului scris și relația dintre scopul comunicării, conținutul și forma textului. Organizarea și structurarea mesajului scris; titlu, introducere, cuprins, încheiere, paragrafe și conectori. Texte funcționale: mesaj, e-mail, anunț, invitație, cerere, scrisoare, CV și alte forme de comunicare scrisă. Exprimarea opiniilor, acordului și dezacordului în scris; formularea argumentelor și a contraargumentelor. Adaptarea limbajului la scop, destinatar, context și tipul de text. Registre și stiluri ale comunicării scrise. Coerența, coeziunea, claritatea și corectitudinea mesajului. Comunicarea scrisă în mass-media și în mediul digital; selectarea și

Domenii de conținut	Conținuturi
	organizarea informațiilor, evaluarea credibilității surselor și recunoașterea unor forme de manipulare și dezinformare.
<i>Redactarea textelor</i>	Etapile redactării: planificarea, organizarea ideilor, redactarea, revizuirea și editarea textului. Texte funcționale și texte creative; texte descriptive, narative, argumentative, explicative și reflexive. Redactarea unor mesaje funcționale: invitație, cerere și alte forme de comunicare scrisă. Rezumatul, caracterizarea, comentariul, prezentarea și eseul. Organizarea textului în paragrafe și secvențe logice; coerența și coeziunea; utilizarea conectorilor și a marcatorelor discursivi. Exprimarea și susținerea unui punct de vedere prin argumente și exemple. Utilizarea adecvată a vocabularului și a mijloacelor expresive. Integrarea informațiilor provenite din surse diverse, parafrizarea și citarea. Revizuirea și corectarea textului din perspectiva conținutului, structurii, clarității, corectitudinii lingvistice și adecvării la scop și public.
<i>Analizarea și interpretarea textelor literare și nonliterare</i>	Lectura și înțelegerea textelor literare și nonliterare; strategii de lectură și identificarea informațiilor explicite și implicite. Tema, ideea principală, ideile secundare, mesajul și intenția autorului. Structura și compoziția textului; personaje, relații între personaje, acțiune, conflict, spațiu și timp; narator și perspectivă narativă; eu liric și atitudine poetică. Genuri și specii literare; particularități ale textului liric, epic și dramatic. Elemente de versificație și de construcție a textului poetic. Figuri de stil, imagini artistice, motive, simboluri și alte mijloace de expresivitate. Interpretarea relației dintre formă și conținut. Analiza și compararea textelor literare, nonliterare și media. Relația dintre text, autor, cititor și contextul istoric, social și cultural. Formularea unor interpretări personale, argumentate și critice.
<i>Utilizarea elementelor de construcție a comunicării</i>	Elemente de fonetică și ortoepie; sunete și litere, accent, intonație și pronunțare. Norme de ortografie și punctuație ale limbii ucrainene; utilizarea corectă a semnelor grafice și de punctuație. Elemente de vocabular și semantică; sensul cuvintelor în contexte diferite; sinonime, antonime, omonime. Formarea cuvintelor și relațiile dintre cuvinte. Expresii frazeologice, locuțiuni și proverbe. Părțile de vorbire și principalele categorii gramaticale; structuri morfologice și sintactice. Propoziția și fraza; relații sintactice și modalități de organizare a enunțului. Coerența și coeziunea textului; conectori și mijloace de realizare a relațiilor logice. Valoarea expresivă și stilistică a structurilor lingvistice. Particularitățile principalelor registre și stiluri funcționale. Utilizarea corectă, conștientă, adecvată și expresivă a resurselor limbii ucrainene.
<i>Valorificarea elementelor de interculturalitate</i>	Elemente de cultură materială și spirituală ucraineană; tradiții, obiceiuri, sărbători, valori, simboluri și forme de expresie artistică. Folclorul ucrainean și rolul acestuia în păstrarea identității culturale. Relația dintre limbă, cultură și identitate. Reprezentarea valorilor și tradițiilor ucrainene în opere literare și în alte forme de expresie artistică. Literatura ucraineană din Ucraina și literatura ucraineană din România; contribuția comunităților ucrainene din România la păstrarea limbii și culturii. Elemente de patrimoniu cultural material și imaterial. Memoria colectivă și memoria istorică reflectate în literatură și în viața comunității. Asemănări și diferențe între cultura ucraineană și cultura română. Relații interculturale, diversitate lingvistică și culturală, toleranță și respect reciproc. Valorificarea patrimoniului cultural și promovarea dialogului intercultural în contexte contemporane.

Anexa nr. 3.19. Programa de examen pentru disciplina Limba și literatura maternă ucraineană – LLM_UA_P2 (TC)

- *Proba A02 — probă orală*
- *Toate filierele, profilurile și specializările/calificările profesionale*

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina **Limba și literatura maternă ucraineană** fundamentează elaborarea variantelor de subiecte și a baremelor de evaluare și de notare pentru **Proba A02 – probă orală** din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Prezenta programă precizează **competențele de evaluat, domeniile de conținut și conținuturile** vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen derivă din **programele școlare în vigoare pentru învățământul liceal**, aprobate prin Ordinul ministrului educației nr. 6930/2025 și ordinul nr. 4106/2026. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul întregului ciclu liceal, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen la această disciplină este de a constata măsura în care candidatul demonstrează competențele de receptare, interpretare și producere a mesajelor în limba ucraineană, de analiză și interpretare a textelor literare și nonliterare, precum și de argumentare a unui punct de vedere, în situații de complexitate corespunzătoare raportării TC / TC+CS și tipului de probă.

Prin susținerea probei de examen la disciplina Limba și literatura maternă ucraineană, candidatul este pus în situația de a face dovada următoarelor **competențe generale (CG)**, dobândite pe parcursul învățământului liceal (clasele a IX-a – a XII-a):

CG1	Receptarea mesajului oral și scris în diferite situații de comunicare.
CG2	Utilizarea corectă și conștientă a limbii materne în contexte funcționale și culturale.
CG3	Interacțiunea orală și scrisă în contexte cotidiene, școlare și culturale.
CG4	Aplicarea corectă și funcțională a regulilor limbii, folosind un vocabular adecvat și structuri variate.

Prin variantele de subiecte elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** care pot fi evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru ciclul liceal:

CG1 – Receptarea mesajului oral și scris în diferite situații de comunicare.

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX – CS 1.1.	Identificarea ideilor, structurii și mijloacelor lingvistico-stilistice ale textelor, pentru a sprijini propria scriere.
IX – CS 1.2.	Selectarea și organizarea informațiilor relevante în funcție de scopul comunicării.
IX – CS 1.3.	Recunoașterea elementelor de coeziune, a intenției comunicative și a atitudinii autorului.
IX – CS 1.4.	Înțelegerea mesajelor media (audio, video, digitale) pentru a înțelege scopul, tonul și impactul acestora.
X – CS 1.1.	Analizarea modului de construire a mesajului în texte variate, pentru a evidenția relația dintre structură, sens și eficiența comunicării.
X – CS 1.2.	Examinarea și organizarea informațiilor din surse variate pentru construirea unei structuri logice a mesajului.
X – CS 1.3.	Investigarea intenției comunicative și a atitudinii autorului, pentru explicarea efectului mesajului asupra receptorului.
X – CS 1.4.	Interpretarea mesajelor media pentru identificarea modului de construire a credibilității și a impactului acestora.
XI – CS 1.1.	Aprecierea structurii și a strategiilor discursive ale textelor, în raport cu eficiența și adecvarea mesajului la scopul și contextul comunicării.

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI – CS 1.2.	Analizarea critică a relevanței, credibilității și coerenței informațiilor din surse variate, pentru fundamentarea unui punct de vedere argumentat.
XI – CS 1.3.	Examinarea intenției comunicative, a atitudinii autorului și a dimensiunii etice a discursului, în vederea aprecierii impactului mesajului asupra receptorului.
XI – CS 1.4.	Evaluează critic mesajele media pentru a aprecia credibilitatea, responsabilitatea și impactul lor social.
XII – CS 1.1.	Integrarea strategiilor de receptare și analiză pentru construirea unor interpretări personale coerente ale textelor, adaptate contextelor complexe de comunicare.
XII – CS 1.2.	Construirea unor mesaje complexe, bine argumentate, prin integrarea critică a informațiilor din surse diverse.
XII – CS 1.3.	Construirea unor poziții critice și etice față de mesaje și practici discursive, cu asumarea impactului social al comunicării.
XII – CS 1.4.	Crearea unor produse media sau multimodale pentru comunicare eficientă și responsabilă în contexte sociale și civice.

CG2 – Utilizarea corectă și conștientă a limbii materne în contexte funcționale și culturale.

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX – CS 2.1.	Formularea de enunțuri clare și corecte, adaptate contextului și interlocutorului.
IX – CS 2.3.	Exprimarea creativă și expresivă în texte narative și reflexive.
IX – CS 2.4.	Utilizarea resurselor diverse (dicționare, surse online, materiale media) pentru îmbogățirea și perfecționarea propriilor texte.
X – CS 2.1.	Aplicarea conștientă a structurilor lingvistice pentru formularea unor enunțuri corecte și adecvate diverselor contexte de comunicare.
X – CS 2.3.	Utilizarea limbajului expresiv pentru transmiterea intențiilor și atitudinilor în texte creative.
X – CS 2.4.	Utilizarea resurselor lingvistice și informaționale pentru îmbunătățirea calității textelor proprii.
XI – CS 2.1.	Analizarea critică a utilizării limbajului în raport cu contextul, normele și efectele produse asupra receptorului.
XI – CS 2.3.	Examinarea expresivității și a eficienței limbajului în texte creative și reflexive.
XI – CS 2.4.	Aprecierea modului de utilizare a resurselor lingvistice și informaționale în redactarea textelor.
XII – CS 2.1.	Utilizarea autonomă și responsabilă a limbajului pentru construirea unor enunțuri adecvate și eficiente în contexte complexe.
XII – CS 2.3.	Valorificarea creativă și personală a limbajului în producții scrise și orale cu relevanță culturală și civică.
XII – CS 2.4.	Integrarea critică a resurselor lingvistice și informaționale în producerea unor texte autonome.

CG3 – Interacțiunea orală și scrisă în contexte cotidiene, școlare și culturale.

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX – CS 3.1.	Participarea activă la conversații, dezbateri, interviuri și proiecte colaborative.
IX – CS 3.2.	Ascultarea activă și formularea de răspunsuri, întrebări, clarificări și reformulări.
IX – CS 3.3.	Formularea punctelor de vedere, a acordului sau dezacordului, în mod argumentat și adaptat situației de comunicare.
IX – CS 3.4.	Adaptarea limbajului la diferite registre (formal, colocvial, academic, media).
X – CS 3.1.	Participarea conștientă și organizată la conversații, dezbateri, interviuri și activități colaborative.

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
X – CS 3.2.	Ascultarea activă și utilizarea strategiilor de clarificare și reformulare în dialog.
X – CS 3.3.	Formularea și susținerea punctelor de vedere în mod argumentat, în situații de comunicare variate.
X – CS 3.4.	Adaptarea limbajului la registre diferite în funcție de context și scopul comunicării.
XI – CS 3.1.	Analizarea critică a participării la interacțiuni orale și scrise din perspectiva eficienței și cooperării.
XI – CS 3.2.	Aprecierea strategiilor de ascultare activă, clarificare și feedback utilizate în comunicare.
XI – CS 3.3.	Examinarea argumentării și a poziționării în situații de acord și dezacord.
XI – CS 3.4.	Aprecierea adecvării limbajului la registre și contexte diverse.
XII – CS 3.1.	Participarea responsabilă și asumată la interacțiuni orale și scrise în contexte sociale, culturale și civice.
XII – CS 3.2.	Utilizarea autonomă a strategiilor de ascultare activă și feedback în dialoguri complexe.
XII – CS 3.3.	Construirea și susținerea unor poziții argumentate în contexte culturale, sociale și civice.
XII – CS 3.4.	Utilizarea flexibilă și responsabilă a registrelor de limbaj în contexte diverse de comunicare.

CG4 – Aplicarea corectă și funcțională a regulilor limbii, folosind un vocabular adecvat și structuri variate.

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX – CS 4.1.	Aplicarea corectă a normelor gramaticale, ortografice și de punctuație în contexte orale și scrise.
IX – CS 4.2.	Identificarea și explicarea structurilor lingvistice și a valorii expresive a acestora.
IX – CS 4.3.	Utilizarea conștientă, corectă și expresivă a resurselor lingvistice în producerea și revizuirea mesajelor orale și scrise.
IX – CS 4.4.	Interpretarea și valorificarea elementelor culturale și interculturale în contexte literare, sociale și creative.
X – CS 4.1.	Aplicarea consecventă a normelor gramaticale, ortografice și de punctuație în contexte variate de comunicare.
X – CS 4.2.	Analizarea structurilor lingvistice și a valorii lor expresive în texte funcționale și literare.
X – CS 4.3.	Utilizarea adecvată și expresivă a resurselor lingvistice în producerea și revizuirea mesajelor orale și scrise.
X – CS 4.4.	Interpretarea elementelor culturale și interculturale în contexte literare și sociale.
XI – CS 4.1.	Evaluarea corectitudinii și adecvării utilizării normelor limbii în contexte complexe de comunicare.
XI – CS 4.2.	Analizarea rolului structurilor lingvistice în construirea sensului și a expresivității mesajului.
XI – CS 4.3.	Evaluarea eficienței utilizării resurselor lingvistice în discursuri orale și scrise.
XI – CS 4.4.	Aprecierea semnificației elementelor culturale și interculturale în discursuri literare și sociale.
XII – CS 4.1.	Utilizarea autonomă și responsabilă a normelor limbii în contexte academice, sociale și civice.
XII – CS 4.2.	Integrarea conștientă a structurilor lingvistice pentru rafinarea expresivității și preciziei discursului.
XII – CS 4.3.	Valorificarea strategică a resurselor lingvistice în producerea unor mesaje cu impact personal și public.

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XII – CS 4.4.	Integrarea elementelor culturale și interculturale în construcții discursive proprii, cu relevanță socială și civică.

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
<i>Autori recomandați</i>	Тарас Шевченко; Іван Франко; Андрій Малишко; Іван Нечуй-Левицький; Григорій Квітка-Основ'яненко; Леся Українка; Михайло Коцюбинський; Ольга Кобилянська; Марко Вовчок; Олександр Олесь; Василь Стефаник; Павло Тичина; Іван Драч; Ліна Костенко; Микола Корсук.
<i>Receptarea și producerea mesajelor orale</i>	Comunicarea și componentele procesului de comunicare; emițător, receptor, mesaj, cod, canal și context. Tipuri și forme de comunicare: verbală, nonverbală și paraverbală; comunicare orală și scrisă, formală și informală, publică și privată. Situații de comunicare cotidiene, școlare, sociale, culturale și profesionale. Dialogul, conversația, interviul, dezbaterile și prezentarea. Exprimarea opiniilor, formularea acordului și dezacordului, argumentarea și contraargumentarea. Intenția comunicativă și adaptarea mesajului la scop, interlocutor, context și public. Registre și stiluri de comunicare. Elemente verbale, nonverbale și paraverbale și rolul acestora în eficiența mesajului. Comunicarea în mass-media și în mediul digital. Identificarea informațiilor relevante, evaluarea credibilității mesajului și recunoașterea unor forme de manipulare și dezinformare.
<i>Redactarea textelor</i>	Etapile redactării: planificarea, organizarea ideilor, redactarea, revizuirea și editarea textului. Texte funcționale și texte creative; texte descriptive, narative, argumentative, explicative și reflexive. Redactarea unor mesaje funcționale: invitație, cerere și alte forme de comunicare scrisă. Rezumatul, caracterizarea, comentariul, prezentarea și eseul. Organizarea textului în paragrafe și secvențe logice; coerența și coeziunea; utilizarea conectorilor și a marcatorelor discursivi. Exprimarea și susținerea unui punct de vedere prin argumente și exemple. Utilizarea adecvată a vocabularului și a mijloacelor expresive. Integrarea informațiilor provenite din surse diverse, parafrizarea și citarea. Revizuirea și corectarea textului din perspectiva conținutului, structurii, clarității, corectitudinii lingvistice și adecvării la scop și public.
<i>Analizarea și interpretarea textelor literare și nonliterare</i>	Lectura și înțelegerea textelor literare și nonliterare; strategii de lectură și identificarea informațiilor explicite și implicite. Tema, ideea principală, ideile secundare, mesajul și intenția autorului. Structura și compoziția textului; personaje, relații între personaje, acțiune, conflict, spațiu și timp; narator și perspectivă narativă; eu liric și atitudine poetică. Genuri și specii literare; particularități ale textului liric, epic și dramatic. Elemente de versificație și de construcție a textului poetic. Figuri de stil, imagini artistice, motive, simboluri și alte mijloace de expresivitate. Interpretarea relației dintre formă și conținut. Analiza și compararea textelor literare, nonliterare și media. Relația dintre text, autor, cititor și contextul istoric, social și cultural. Formularea unor interpretări personale, argumentate și critice.
<i>Utilizarea elementelor de construcție a comunicării</i>	Elemente de fonetică și ortoepie; sunete și litere, accent, intonație și pronunțare. Norme de ortografie și punctuație ale limbii ucrainene; utilizarea corectă a semnelor grafice și de punctuație. Elemente de

Domenii de conținut	Conținuturi
	vocabular și semantică; sensul cuvintelor în contexte diferite; sinonime, antonime, omonime. Formarea cuvintelor și relațiile dintre cuvinte. Expresii frazeologice, locuțiuni și proverbe. Părțile de vorbire și principalele categorii gramaticale; structuri morfologice și sintactice. Propoziția și fraza; relații sintactice și modalități de organizare a enunțului. Coerența și coeziunea textului; conectori și mijloace de realizare a relațiilor logice. Valoarea expresivă și stilistică a structurilor lingvistice. Particularitățile principalelor registre și stiluri funcționale. Utilizarea corectă, conștientă, adecvată și expresivă a resurselor limbii ucrainene.
<i>Valorificarea elementelor de interculturalitate</i>	Elemente de cultură materială și spirituală ucraineană; tradiții, obiceiuri, sărbători, valori, simboluri și forme de expresie artistică. Folclorul ucrainean și rolul acestuia în păstrarea identității culturale. Relația dintre limbă, cultură și identitate. Reprezentarea valorilor și tradițiilor ucrainene în opere literare și în alte forme de expresie artistică. Literatura ucraineană din Ucraina și literatura ucraineană din România; contribuția comunităților ucrainene din România la păstrarea limbii și culturii. Elemente de patrimoniu cultural material și imaterial. Memoria colectivă și memoria istorică reflectate în literatură și în viața comunității. Asemănări și diferențe între cultura ucraineană și cultura română. Relații interculturale, diversitate lingvistică și culturală, toleranță și respect reciproc. Valorificarea patrimoniului cultural și promovarea dialogului intercultural în contexte contemporane.

Anexa nr. 3.20. Programa de examen pentru disciplina Limba și literatura maternă ucraineană – LLM_UA_P3 (TC)

- *Proba D – probă scrisă*
- *Toate filierele, profilurile și specializările/calificările profesionale*

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina **Limba și literatura maternă ucraineană** fundamentează elaborarea variantelor de subiecte și a baremelor de evaluare și de notare pentru **Proba D – probă scrisă** din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Prezenta programă precizează **competențele de evaluat, domeniile de conținut și conținuturile** vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen derivă din **programele școlare în vigoare pentru învățământul liceal**, aprobate prin Ordinul ministrului educației nr. 6930/2025 și ordinul nr. 4106/2026. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul întregului ciclu liceal, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen la această disciplină este de a constata măsura în care candidatul demonstrează competențele de receptare, interpretare și producere a mesajelor în limba ucraineană, de analiză și interpretare a textelor literare și nonliterare, precum și de argumentare a unui punct de vedere, în situații de complexitate corespunzătoare raportării TC / TC+CS și tipului de probă.

Prin susținerea probei de examen la disciplina Limba și literatura maternă ucraineană, candidatul este pus în situația de a face dovada următoarelor **competențe generale (CG)**, dobândite pe parcursul învățământului liceal (clasele a IX-a – a XII-a):

CG1	Receptarea mesajului oral și scris în diferite situații de comunicare.
CG2	Utilizarea corectă și conștientă a limbii materne în contexte funcționale și culturale.
CG3	Interacțiunea orală și scrisă în contexte cotidiene, școlare și culturale.
CG4	Aplicarea corectă și funcțională a regulilor limbii, folosind un vocabular adecvat și structuri variate.

Prin variantele de subiecte elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** care pot fi evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru ciclul liceal:

CG1 – Receptarea mesajului oral și scris în diferite situații de comunicare.

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX – CS 1.1.	Identificarea ideilor, structurii și mijloacelor lingvistico-stilistice ale textelor, pentru a sprijini propria scriere.
IX – CS 1.2.	Selectarea informațiilor relevante și structurarea lor în funcție de scopul comunicării.
IX – CS 1.3.	Recunoașterea elementelor de coeziune, a intenției comunicative și a atitudinii autorului.
X – CS 1.1.	Analizarea modului de construire a mesajului în texte variate, pentru a evidenția relația dintre structură, sens și eficiența comunicării.
X – CS 1.2.	Examinarea și organizarea informațiilor din surse variate pentru construirea unei structuri logice a mesajului.
X – CS 1.3.	Investigarea intenției comunicative și a atitudinii autorului, pentru explicarea efectului mesajului asupra receptorului.
XI – CS 1.1.	Aprecierea structurii și a strategiilor discursive ale textelor, în raport cu eficiența și adecvarea mesajului la scopul și contextul comunicării.
XI – CS 1.2.	Analizarea critică a relevanței, credibilității și coerenței informațiilor din surse variate, pentru fundamentarea unui punct de vedere argumentat.
XI – CS 1.3.	Examinarea intenției comunicative, a atitudinii autorului și a dimensiunii etice a discursului, în vederea aprecierii impactului mesajului asupra receptorului.

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI – CS 1.4.	Evaluează critic mesajele media pentru a aprecia credibilitatea, responsabilitatea și impactul lor social.
XII – CS 1.1.	Integrarea strategiilor de receptare și analiză pentru construirea unor interpretări personale coerente ale textelor, adaptate contextelor complexe de comunicare.
XII – CS 1.2.	Construirea unor mesaje complexe, bine argumentate, prin integrarea critică a informațiilor din surse diverse.
XII – CS 1.3.	Construirea unor poziții critice și etice față de mesaje și practici discursive, cu asumarea impactului social al comunicării.

CG2 – Utilizarea corectă și conștientă a limbii materne în contexte funcționale și culturale.

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX – CS 2.1.	Formularea de enunțuri clare și corecte, adaptate contextului și interlocutorului.
IX – CS 2.2.	Redactarea de texte funcționale, descriptive, narative, argumentative și reflexive.
IX – CS 2.3.	Exprimarea creativă și expresivă în texte narative și reflexive.
IX – CS 2.4.	Utilizarea resurselor diverse (dicționare, surse online, materiale media) pentru îmbogățirea și perfecționarea propriilor texte.
X – CS 2.1.	Aplicarea conștientă a structurilor lingvistice pentru formularea unor enunțuri corecte și adecvate diverselor contexte de comunicare.
X – CS 2.2.	Redactarea de texte funcționale și creative, respectând structura, coerența și adecvarea stilistică.
X – CS 2.3.	Utilizarea limbajului expresiv pentru transmiterea intențiilor și atitudinilor în texte creative.
X – CS 2.4.	Utilizarea resurselor lingvistice și informaționale pentru îmbunătățirea calității textelor proprii.
XI – CS 2.1.	Analizarea critică a utilizării limbajului în raport cu contextul, normele și efectele produse asupra receptorului.
XI – CS 2.2.	Aprecierea calității textelor scrise din perspectiva structurii, coerenței și adecvării stilistice.
XI – CS 2.3.	Examinarea expresivității și a eficienței limbajului în texte creative și reflexive.
XI – CS 2.4.	Aprecierea modului de utilizare a resurselor lingvistice și informaționale în redactarea textelor.
XII – CS 2.1.	Utilizarea autonomă și responsabilă a limbajului pentru construirea unor enunțuri adecvate și eficiente în contexte complexe.
XII – CS 2.2.	Elaborarea de texte complexe, coerente și argumentate, adaptate scopului și publicului.
XII – CS 2.4.	Integrarea critică a resurselor lingvistice și informaționale în producerea unor texte autonome.

CG3 – Interacțiunea orală și scrisă în contexte cotidiene, școlare și culturale.

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX – CS 3.3.	Formularea punctelor de vedere, a acordului sau dezacordului, în mod argumentat și adaptat situației de comunicare.
IX – CS 3.4.	Adaptarea limbajului la diferite registre (formal, colocvial, academic, media).
X – CS 3.3.	Formularea și susținerea punctelor de vedere în mod argumentat, în situații de comunicare variate.
X – CS 3.4.	Adaptarea limbajului la registre diferite în funcție de context și scopul comunicării.
XI – CS 3.3.	Examinarea argumentării și a poziționării în situații de acord și dezacord.
XI – CS 3.4.	Aprecierea adecvării limbajului la registre și contexte diverse.

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XII – CS 3.3.	Construirea și susținerea unor poziții argumentate în contexte culturale, sociale și civice.
XII – CS 3.4.	Utilizarea flexibilă și responsabilă a registrelor de limbaj în contexte diverse de comunicare.

CG4 – Aplicarea corectă și funcțională a regulilor limbii, folosind un vocabular adecvat și structuri variate.

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX – CS 4.2.	Identificarea și explicarea structurilor lingvistice și a valorii expresive a acestora.
IX – CS 4.4.	Interpretarea și valorificarea elementelor culturale și interculturale în contexte literare, sociale și creative.
X – CS 4.1.	Aplicarea consecventă a normelor gramaticale, ortografice și de punctuație în contexte variate de comunicare.
X – CS 4.2.	Analizarea structurilor lingvistice și a valorii lor expresive în texte funcționale și literare.
X – CS 4.4.	Interpretarea elementelor culturale și interculturale în contexte literare și sociale.
XI – CS 4.1.	Evaluarea corectitudinii și adecvării utilizării normelor limbii în contexte complexe de comunicare.
XI – CS 4.2.	Analizarea rolului structurilor lingvistice în construirea sensului și a expresivității mesajului.
XI – CS 4.4.	Aprecierea semnificației elementelor culturale și interculturale în discursuri literare și sociale.
XII – CS 4.1.	Utilizarea autonomă și responsabilă a normelor limbii în contexte academice, sociale și civice.
XII – CS 4.2.	Integrarea conștientă a structurilor lingvistice pentru rafinarea expresivității și preciziei discursului.
XII – CS 4.3.	Valorificarea strategică a resurselor lingvistice în producerea unor mesaje cu impact personal și public.
XII – CS 4.4.	Integrarea elementelor culturale și interculturale în construcții discursive proprii, cu relevanță socială și civică.

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
<i>Autori recomandați</i>	Taras Șevcenko; Ivan Franco; Volodimir Sosjura; Andrii Malișko; Pavlo Ticina; Ivan Nețuy-Levițkij; Grigorij Kvîtka-Oșnov'jnenko; Leșia Ukraïnka; Marco Vovçok; Vasil' Ștefanik; Mihailo Koțubins'kij; Olga Kobilians'ka; Leș Kurbas; Lina Kostenko; Iurij Andruhovici; Sergiï Jadan; Ștepan Tkacuk; Ivan Kovac; Mikoła Korșuk; Mihailo Mihailiuk.
<i>Redactarea textelor</i>	Organizarea procesului de redactare în funcție de scop, temă, destinatar și situație de comunicare. Selectarea, ordonarea și dezvoltarea ideilor. Construirea unor enunțuri clare, corecte și adecvate. Redactarea unor texte funcționale, descriptive, narative, argumentative, explicative și reflexive. Exprimarea unei opinii și susținerea acesteia prin argumente și exemple. Utilizarea acordului, dezacordului, argumentelor și contraargumentelor în texte scrise. Structurarea textului în secvențe și paragrafe; folosirea conectorilor pentru exprimarea relațiilor logice. Coerența, coeziunea, claritatea și adecvarea stilistică a textului. Utilizarea vocabularului și a mijloacelor expresive în funcție de intenția comunicativă. Folosirea dicționarilor, surselor online și a altor resurse pentru documentare și îmbunătățirea textului. Selectarea, prelucrarea, integrarea și menționarea informațiilor provenite din surse diverse. Revizuirea textului și corectarea aspectelor de conținut, structură, limbaj și normă.

Domenii de conținut	Conținuturi
<i>Analizarea și interpretarea textelor literare și nonliterare</i>	Identificarea ideilor esențiale și a informațiilor relevante din texte. Observarea modului în care este construit mesajul și a relației dintre structură, conținut și sens. Analizarea organizării și a coerenței textului. Identificarea intenției comunicative, a atitudinii autorului și a efectului produs asupra receptorului. Analizarea mijloacelor lingvistice și stilistice și a rolului acestora în transmiterea mesajului. Figuri de stil, imagini artistice, motive, simboluri și alte mijloace de expresivitate. Compararea unor texte și a unor modalități diferite de construire a mesajului. Evaluarea relevanței, clarității, coerenței și credibilității informațiilor provenite din surse diferite. Analizarea critică a mesajelor din mass-media și din mediul digital. Identificarea unor forme de manipulare, dezinformare sau utilizare iresponsabilă a informației. Formularea și susținerea unei interpretări sau a unui punct de vedere personal.
<i>Utilizarea elementelor de construcție a comunicării</i>	Norme gramaticale, ortografice și de punctuație. Utilizarea corectă a formelor și structurilor gramaticale în contexte diferite. Organizarea enunțului și a frazei. Relații sintactice și modalități de construire a mesajului. Vocabular și semantică; sensul cuvintelor în context și alegerea termenilor potriviți situației de comunicare. Sinonime, antonime, omonime, polisemie, expresii și alte resurse lexicale. Resurse morfologice, sintactice, lexicale și stilistice ale limbii. Valoarea expresivă a structurilor lingvistice și contribuția lor la construirea sensului. Coerența și coeziunea mesajului; conectori și mijloace de exprimare a relațiilor logice. Registre și stiluri funcționale: formal, colocvial, academic și media. Adecvarea limbajului la context, scop, interlocutor și public. Utilizarea conștientă și expresivă a resurselor limbii în producerea și revizuirea mesajelor.
<i>Valorificarea elementelor de interculturalitate</i>	Relația dintre limbă, cultură și identitate. Utilizarea limbii în contexte culturale și sociale diverse. Valori, norme și modele culturale reflectate în comunicare. Particularități ale comunicării în contexte interculturale. Asemănări și diferențe culturale reflectate în texte și în situații de comunicare. Respectarea diversității lingvistice și culturale și adaptarea mesajului la interlocutori cu experiențe culturale diferite. Atitudini, valori și responsabilitate în comunicare. Dimensiunea etică a mesajului și impactul acestuia asupra receptorului și asupra comunității. Valorificarea elementelor culturale și interculturale în construirea unor mesaje proprii, în contexte sociale, educaționale și civice.

Anexa nr. 3.21. Programa de examen pentru disciplina *Limba și literatura polonă maternă* – (TC+CS)

- Proba A02 – probe de evaluare a competențelor lingvistice la limba și literatura polonă maternă⁵
- Proba D – probă scrisă, pentru filiera teoretică, toate profilurile, specializările

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina *Limba și literatura polonă maternă* fundamentează elaborarea variantelor de subiecte și a baremelor de evaluare și de notare pentru **proba A02** (Probă de evaluare a competențelor lingvistice la limba și literatura polonă maternă) și pentru **proba D – probă scrisă**, din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Prezenta programă precizează **competențele de evaluat, domeniile de conținut și conținuturile** vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen derivă din **programele școlare în vigoare pentru învățământul liceal**, aprobate prin **Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 3716/2026, Anexa nr. 30**. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul întregului ciclu liceal (clasele a IX-a – a XII-a), prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen la această disciplină este de a constata măsura în care candidatul *identifică, aplică, analizează, argumentează etc. în limba polonă elemente specifice culturii poloneze*, în situații de complexitate corespunzătoare raportării (TC / TC+CS / CS) și tipului de probă.

**COMPETENȚELE GENERALE ȘI COMPETENȚELE SPECIFICE
CARE VOR FI EVALUATE**

Prin susținerea probei de examen la disciplina *limba și literatura polonă maternă*, candidatul este pus în situația de a face dovada următoarelor **competențe generale (CG)**, dobândite pe parcursul învățământului liceal (clasele a IX-a – a XII-a):

CG1	Utilizarea corectă și adecvată a limbii polone în receptarea și în producerea mesajelor în diferite situații de comunicare
CG2	Aplicarea instrumentelor de analiză tematică, structurală și stilistică în receptarea diferitelor texte literare și nonliterare
CG3	Argumentarea în scris și oral a opiniilor în diverse situații de comunicare
CG4	Identificarea specificului culturii în context multicultural și intercultural

Prin variantele de subiecte elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** care pot fi evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru ciclul liceal:

CG1 – Utilizarea corectă și adecvată a limbii polone în receptarea și în producerea mesajelor în diferite situații de comunicare

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS 1.1	Utilizarea adecvată a achizițiilor lingvistice în receptarea diferitelor tipuri de texte
IX.CS 1.2	Identificarea elementelor specifice din structura diferitelor tipuri de texte studiate
IX.CS 1.3	Exprimarea orală sau în scris a propriilor reacții și opinii privind textele studiate
IX.CS 1.4	Redactarea de texte aparținând diferitelor tipologii de texte studiate
IX.CS 1.5	Utilizarea corectă și adecvată a formelor exprimării orale și scrise în diferite situații de comunicare
X.CS 1.1	. Utilizarea adecvată a achizițiilor lingvistice în receptarea diferitelor tipuri de texte
X.CS 1.2	Identificarea elementelor specifice din structura diferitelor tipuri de texte studiate
X.CS 1.3	Exprimarea orală sau în scris a propriilor reacții și opinii privind textele studiate
X.CS 1.4	Redactarea de texte aparținând diferitelor tipologii de texte studiate
X.CS 1.5	Utilizarea corectă și adecvată a formelor exprimării orale și scrise în diferite situații de comunicare
XI.CS 1.1	Utilizarea adecvată a achizițiilor lingvistice în receptarea diferitelor tipuri de texte

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS 1.2	Identificarea elementelor specifice din structura diferitelor tipuri de texte studiate
XI.CS 1.3	Exprimarea orală sau în scris a propriilor reacții și opinii privind textele studiate
XI.CS 1.4	Redactarea de texte aparținând diferitelor tipologii de texte studiate
XI.CS 1.5	Utilizarea corectă și adecvată a formelor exprimării orale și scrise în diferite situații de comunicare
XII.CS 1.1	Utilizarea adecvată a achizițiilor lingvistice în receptarea diferitelor tipuri de texte
XII.CS 1.2	Identificarea elementelor specifice din structura diferitelor tipuri de texte studiate
XII.CS 1.3	Exprimarea orală sau în scris a propriilor reacții și opinii privind textele studiate
XII.CS 1.4	Redactarea de texte aparținând diferitelor tipologii de texte studiate
XII.CS 1.5	Utilizarea corectă și adecvată a formelor exprimării orale și scrise în diferite situații de comunicare

CG2 – Aplicarea instrumentelor de analiză tematică, structurală și stilistică în receptarea diferitelor texte literare și nonliterare

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS 2.1	Aplicarea unor tehnici în vederea înțelegerii unor texte literare sau nonliterare
IX.CS 2.2	Identificarea temei și a ideilor principale din diferite tipuri de texte literare sau nonliterare
IX.CS 2.3	Compararea ideilor și atitudinilor diferite în dezvoltarea aceleiași teme literare
IX.CS 2.4	Compararea trăsăturilor definitorii ale comunicării în texte literare sau nonliterare
IX.CS 2.5	Aplicarea conceptelor teoretice în analiza și discutarea textelor literare sau nonliterare studiate
IX.CS 2.6	Redactarea, individual și/ sau în echipă, a unui text ficțional / nonficțional, pe o temă dată
X.CS 2.1	Aplicarea unor tehnici în vederea înțelegerii unor texte literare sau nonliterare
X.CS 2.2	Identificarea temei și a ideilor principale din diferite tipuri de texte literare sau nonliterare
X.CS 2.3	Compararea ideilor și atitudinilor diferite în dezvoltarea aceleiași teme literare
X.CS 2.4	Compararea trăsăturilor definitorii ale comunicării în texte literare sau nonliterare
X.CS 2.5	Aplicarea conceptelor teoretice în analiza și discutarea textelor literare sau nonliterare studiate
X.CS 2.6	Redactarea, individual și / sau în echipă, a unui text ficțional / nonficțional, pe o temă dată
XI.CS 2.1	Aplicarea unor tehnici în vederea înțelegerii unor texte literare sau nonliterare
XI.CS 2.2	Identificarea temei și a ideilor principale din diferite tipuri de texte literare sau nonliterare
XI.CS 2.3	Compararea ideilor și atitudinilor diferite în dezvoltarea aceleiași teme literare
XI.CS 2.4	Compararea trăsăturilor definitorii ale comunicării în texte literare sau nonliterare
XI.CS 2.5	Aplicarea conceptelor teoretice în analiza și discutarea textelor literare sau nonliterare studiate
XI.CS 2.6	Redactarea, individual și / sau în echipă, a unui text ficțional / nonficțional, pe o temă dată
XII.CS 2.1	Aplicarea unor tehnici în vederea înțelegerii unor texte literare sau nonliterare
XII.CS 2.2	Identificarea temei și a ideilor principale din diferite tipuri de texte literare sau nonliterare
XII.CS 2.3	Compararea ideilor și atitudinilor diferite în dezvoltarea aceleiași teme literare
XII.CS 2.4	Compararea trăsăturilor definitorii ale comunicării în texte literare sau nonliterare
XII.CS 2.5	Aplicarea conceptelor teoretice în analiza și discutarea textelor literare sau nonliterare studiate
XII.CS 2.6	Redactarea, individual și / sau în echipă, a unui text ficțional / nonficțional, pe o temă dată

CG3 – Argumentarea în scris și oral a opiniilor în diverse situații de comunicare

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS 3.1	Identificarea structurilor argumentative într-un text literar sau nonliterar dat
IX.CS 3.2	Recunoașterea elementelor specifice exprimării unui punct de vedere, identificate într-un text literar sau nonliterar
IX.CS 3.3	Compararea unor argumente diferite în vederea formulării unor judecăți proprii
IX.CS 3.4	Argumentarea unor puncte de vedere proprii cu referire la diferitele texte studiate pe o temă dată din universul apropiat
IX.CS 3.5	Susținerea unor puncte de vedere proprii în expunerea diferitelor interpretări pe marginea textelor studiate
IX.CS 3.6	Participarea activă la dezbateri, formulând puncte de vedere sau continuând ideile celorlalți interlocutori pe o temă dată din universul apropiat
X.CS 3.1	Identificarea structurilor argumentative într-un text literar sau nonliterar dat
X.CS 3.2	Recunoașterea elementelor specifice exprimării unui punct de vedere, identificate într-un text literar sau nonliterar
X.CS 3.3	Compararea unor argumente diferite în vederea formulării unor judecăți proprii
X.CS 3.4	Argumentarea unor puncte de vedere proprii cu referire la diferitele texte studiate pe diferite teme din universul familiar
X.CS 3.5	Susținerea unor puncte de vedere proprii în expunerea diferitelor interpretări pe marginea textelor studiate
X.CS 3.6	Participarea activă la dezbateri, formulând puncte de vedere sau continuând ideile celorlalți interlocutori pe diferite teme din universul familiar
XI.CS 3.1	Identificarea structurilor argumentative într-un text literar sau nonliterar dat
XI.CS 3.2	Recunoașterea elementelor specifice exprimării unui punct de vedere, identificate într-un text literar sau nonliterar
XI.CS 3.3	Compararea unor argumente diferite în vederea formulării unor judecăți proprii
XI.CS 3.4	Argumentarea unor puncte de vedere proprii cu referire la diferitele texte studiate pe orice temă dată
XI.CS 3.5	Susținerea unor puncte de vedere proprii în expunerea diferitelor interpretări pe marginea textelor studiate
XI.CS 3.6	Participarea activă la dezbateri, formulând puncte de vedere și / sau continuând ideile celorlalți interlocutori pe orice temă dată
XII.CS 3.1	Identificarea structurilor argumentative într-un text literar sau nonliterar dat
XII.CS 3.2	Recunoașterea elementelor specifice exprimării unui punct de vedere, identificate într-un text literar sau nonliterar
XII.CS 3.3	Compararea unor argumente diferite în vederea formulării unor judecăți proprii
XII.CS 3.4	Argumentarea unor puncte de vedere proprii cu referire la diferitele texte studiate/ citite pe orice temă dată
XII.CS 3.5	Susținerea unor puncte de vedere proprii în expunerea diferitelor interpretări pe marginea textelor studiate / citite
XII.CS 3.6	Participarea activă la dezbateri, formulând puncte de vedere și / sau continuând ideile celorlalți interlocutori pe orice temă dată

CG4 – Identificarea specificului culturii în context multicultural și intercultural

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS 4.1	Identificarea elementelor de cultură și civilizație specifice etniei poloneze
IX.CS 4.2	Compararea elementelor de cultură și civilizație poloneză cu alte elemente specifice altor culturi europene

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS 4.3	Exprimarea unui punct de vedere față de tradițiile și valorile culturii poloneze descrise în textele studiate
IX.CS 4.4	Argumentarea unui punct de vedere privitor la tiparele identificate în cultura specifică etniei poloneze
X.CS 4.1	Identificarea elementelor de cultură și civilizație specifice etniei poloneze
X.CS 4.2	Compararea elementelor de cultură și civilizație poloneză cu alte elemente specifice altor culturi europene
X.CS 4.3	Exprimarea unui punct de vedere față de tradițiile și valorile culturii poloneze descrise în textele studiate
X.CS 4.3	Argumentarea unui punct de vedere privitor la tiparele identificate în cultura specifică etniei poloneze
XI.CS 4.1	Identificarea elementelor de cultură și civilizație specifice etniei poloneze în context european
XI.CS 4.2	Compararea elementelor de cultură și civilizație poloneză cu alte elemente specifice altor culturi europene
XI.CS 4.3	Exprimarea unui punct de vedere față tradițiile și valorile culturii poloneze și ale unei alte culturi, descrise în textele studiate
XI.CS 4.4	Argumentarea unui punct de vedere privitor la tiparele identificate în cultura specifică etniei poloneze și în cultura altor popoare
XII.CS 4.1	Identificarea elementelor de cultură și civilizație specifice etniei poloneze în context european
XII.CS 4.2	Compararea elementelor de cultură și civilizație poloneză cu alte elemente specifice altor culturi europene
XII.CS 4.3	Exprimarea unui punct de vedere față tradițiile și valorile culturii poloneze și ale unei alte culturi, descrise în textele studiate/ citite
XII.CS 4.4	Argumentarea unui punct de vedere privitor la tiparele identificate în cultura specifică etniei poloneze și în cultura altor popoare

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
IX. Suporturi de învățare	• Afișe, reclame, pliante, broșuri, instrucțiuni de utilizare, prospecte • Invitații și planuri referitoare la evenimente de familie • Orare, meniuri, rețete culinare, hărți • Texte literare (originale sau în formă adaptată), recenzii • Comentarii (înregistrări audio) • Articole de presă informative scurte • Articole de opinie • Bloguri, publicații de pe rețelele de socializare, forumuri • Texte multimodale (bandă desenată, roman grafic) • Fragmente de texte literare simple • Clipuri video • Podcasturi • Fragmente de emisiuni radio • Știri televizate, fapt divers, meteo; înregistrări din programe de știri • Pagini de internet

Domenii de conținut	Conținuturi
	• Aplicații digitale interactive (de tipul Kahoot, Quizizz, Bookcreator etc.) • Aplicații digitale pentru realizarea de prezentări (de tipul PowerPoint, Canva, Genially etc.) • Dicționare lingvistice
X. Sugestii de contexte de comunicare	• Stilul de viață al adolescenților (școală, familie, rutine, activități pentru timpul liber, relații sociale) • Mediul înconjurător (ecologie, dezvoltare durabilă) • Tehnologie și comunicare (inovații, aplicații digitale, inteligența artificială, rețele sociale, media) • Progres și schimbare: obiecte și ustensile domestice, ocupații și profesii • Elemente geografice, istorice și culturale ale spațiului lingvistic polonez • Elemente de literatura poloneză
XI. Gramatică funcțională (acte de vorbire/ funcții ale limbii inclusiv convenții socio-culturale)	• A iniția, menține și încheia un schimb verbal • A situa în timp și a povesti la trecut • A descrie și a compara locuri, situații, obiecte, persoane, idei și acțiuni • A face promisiuni, ipoteze, previziuni pentru viitor • A susține în mod argumentat un schimb verbal direct • A exprima acordul sau dezacordul, a confirma sau a contrazice afirmațiile interlocutorului • A susține în mod argumentat opiniile personale sau o atitudine • A exprima ipoteze și raționamente • A nuanța puncte de vedere și a cere precizări / explicații • A realiza analogii între personalități, manifestări culturale și sociale din diverse epoci, folosind un limbaj specific nuanțat • A formula judecăți critice
XII. Elemente de interculturalitate	• Tradiții, obiceiuri și sărbători ale comunității poloneze; simboluri, personalități și valori ale culturii poloneze • Elemente de cultură și civilizație polonă (viață cotidiană, educație, artă, gastronomie) • Textul literar ca formă de expresie a identității naționale și a valorilor culturale; genuri și specii literare (epic, liric, dramatic) • Curente și perioade literare reprezentative; periodizarea istoriei literaturii poloneze • Dialogul dintre cultura poloneză și cultura europeană/universală; valori morale și estetice comune • Relația dintre literatura polonă și alte arte (muzică, pictură, film) • Literatura polonă în context multicultural contemporan; compararea valorilor culturale poloneze și românești

NOTE SPECIFICE

Literatură

- Periodizarea istoriei literaturii polone:
- Średniowiecze (fragmente din *Bogurodzica*, *Kazania świętokrzyskie*)
- Odrodzenie (Jan Kochanowski: *wybór Fraszek*, *Treny*)
- Oświecenie (Ignacy Krasicki: *wybór bajek i satyr*)

- **Romantyzm** (Adam Mickiewicz – *Dziadów*, *Pan Tadeusz*, *Ballad i romansów*, które rozpoczęły epokę w Polsce; Juliusz Słowacki – *Kordian*, *Balladyna*; Zygmunt Krasiński – *Nie-boska komedia*; Cyprian Kamil Norwid – *wiersze*; Aleksander Fredro – *Zemsta*)
- **Pozytywizm** (Henryk Sienkiewicz – *Trylogia i Quo vadis*; Bolesław Prus – *Lalka*; Eliza Orzeszkowa – *Nad Niemnem*; Maria Konopnicka – *wiersze*)
- **Młoda Polska** (Władysław Reymont – *Chłopi*; Stanisław Wyspiański – *Wesele*; Stefan Żeromski – *Ludzie bezdomni*)
- **Literatura XX wieku** (Stefan Żeromski – *Przedwiośnie*; Zofia Nałkowska – *Granica*, Maria Dąbrowska – *Noce i dnie*, Julian Tuwim – *wiersze dla dzieci*, Krzysztof Kamil Baczyński – *wiersze*, Tadeusz Różewicz – *wiersze*, Zbigniew Herbert – *Pan Cogito*, Sławomir Mrożek)
- **Literatura XXI wieku** (Olga Tokarczuk, Andrzej Stasiuk)
- **Literatura contemporană**: povestiri moderne despre viața școlară și alegerea valorilor; texte tematice despre identitate, diversitate și toleranță
- Pentru Limba polonă, elevii trebuie să fie capabili să răspundă la întrebări care izvorăsc din texte cu referire la axele tematice din programa de studii. Mai precis, vor analiza caracteristicile textuale, relația dintre limbă și organizarea textului și circumstanțele și scopurile comunicării. Vor interpreta critic textele cu scopul de a investiga modul în care sunt reprezentate ideile și concepțiile privitoare la om, societate, lume și vor compara texte care redau aceste concepții, identificând similitudinile, dar și particularitățile acestora. Vor fi capabili, de asemenea, să producă texte pe baza textelor de referință, pentru prezentarea rezumatelor conținutului textelor și formularea propriilor opinii, într-un context de comunicare, cu privire la anumite întrebări care le sunt adresate.
- Pentru Literatura polonă, elevii vor fi capabili să își exprime opinia prin intermediul unui comentariu asupra unui aspect sau a unei întrebări pe care consideră că o ridică textul, valorificând indicii textuali și elementele contextuale în scopul fundamentării opiniilor personale

Teme recomandate:

- Universul personal: gusturile și preferințele, activități școlare și în afara școlii, familia, prietenia, sentimentele și emoțiile, sănătatea, jocul, timpul liber, vacanța
- Universul adolescenței: stiluri de viață, diferențele intergeneraționale, problemele adolescenților: integrarea în grup și acceptarea diferențelor
- Mediul înconjurător: viața la țară și oraș, natura (plante, animale, locuri și peisaje), ecologie
- Progres și schimbare: obiecte și ustensile domestice, ocupații și profesii de viitor
- Relații interpersonale: relații între tineri, călătorii
- Oameni și locuri: aspecte ale vieții citadine, obiective turistice și culturale, personalități importante
- Obiceiuri și tradiții: mâncăruri specifice sărbătorilor tradiționale, activități specifice sărbătorilor tradiționale
- Incursiuni în lumea artei: personaje îndrăgite din cărți și filme, muzica poloneză
- Universul cultural polonez: trecut și prezent
- Societatea poloneză contemporană
- Societatea informațională și mijloacele de comunicare moderne: comunicarea nonverbală, publicitate și anunțuri în presă, radioul și televiziunea, internetul și platformele de socializare
- Evaluarea competențelor se realizează prin raportare la competențele generale și la cele specifice prevăzute în prezenta programă, precum și la conținuturile asociate acestora.
- Competențele și conținuturile prevăzute în prezenta programă sunt evaluate diferențiat, în funcție de specificul probei A02 – probă orală de evaluare a competențelor lingvistice de comunicare orală în limba polonă maternă și al probei D – probă scrisă la Limba și literatura polonă maternă.
- Pentru analiza și interpretarea textelor literare, se vor avea în vedere operele și autorii prevăzuți în programă, precum și încadrarea acestora în contextul cultural, istoric și literar corespunzător.
- Pentru proba scrisă – proba D, evaluarea vizează competențele de receptare, analiză, interpretare și producere de texte, precum și utilizarea adecvată a limbii polone literare.
- Pentru proba orală - proba A02, evaluarea vizează competențele de comunicare orală, de argumentare și de interacțiune în limba polonă maternă.

Anexa nr. 3.22. Programa de examen pentru disciplina *Limba și literatura bulgară maternă* – (TC+CS)

- Proba A02 – probe de evaluare a competențelor lingvistice la limba și literatura bulgară maternă⁵
- Proba D – probă scrisă, pentru toate filierele, profilurile, specializările

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina *Limba și literatura bulgară maternă* fundamentează elaborarea variantelor de subiecte și a baremelor de evaluare și de notare pentru **proba A02** (Probă de evaluare a competențelor lingvistice la limba și literatura maternă bulgară) și pentru **proba D – probă scrisă**, din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Prezenta programă precizează **competențele de evaluat, domeniile de conținut și conținuturile** vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen derivă din **programele școlare în vigoare pentru învățământul liceal**, aprobate prin **Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 3716/2026, Anexa nr. 25, și Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 4106/2026, Anexa nr. 154**. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul întregului ciclu liceal (clasele a IX-a – a XII-a), prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen la această disciplină este de a constata măsura în care candidatul *identifică, aplică, analizează, argumentează etc. în limba bulgară elemente specifice culturii bulgare*, în situații de complexitate corespunzătoare raportării (TC / TC+CS / CS) și tipului de probă.

**COMPETENȚELE GENERALE ȘI COMPETENȚELE SPECIFICE
CARE VOR FI EVALUATE**

Prin susținerea probei de examen la disciplina *limba și literatura bulgară maternă*, candidatul este pus în situația de a face dovada următoarelor **competențe generale (CG)**, dobândite pe parcursul învățământului liceal (clasele a IX-a – a XII-a):

CG1	Receptarea mesajului oral și scris în diferite situații de comunicare
CG2	Producerea mesajului oral și scris în diferite situații de comunicare
CG3	Interacțiunea orală și scrisă
CG4	Medierea culturală în context plurilingv și pluricultural

Prin variantele de subiecte elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** care pot fi evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru ciclul liceal:

CG1 – Receptarea mesajului oral și scris în diferite situații de comunicare

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS 1.1	Înțelegerea globală a mesajului oral sau scris, formulat în limba bulgară maternă, pe teme familiare și de interes general
IX.CS 1.2	Identificarea informațiilor de detaliu dintr-un mesaj oral sau scris, formulat în limba bulgară maternă
IX.CS 1.3	Sesizarea atitudinii și a opiniei vorbitorului față de mesajul oral sau scris, în limba bulgară maternă
X.CS 1.1	Identificarea sensurilor explicite și implicite ale mesajelor orale și scrise în limba bulgară pentru a înțelege intenția comunicativă și contextul cultural
X.CS 1.2	Aplicarea regulilor și strategiilor de exprimare corectă și adecvată în situații de comunicare formală și informală
X.CS 1.3	Analizarea structurilor morfosintactice și lexicale ale limbii bulgare pentru a îmbunătăți coerența și claritatea discursului propriu
X.CS 1.4	Utilizarea registrelor și a stilurilor diferite ale limbii bulgare în funcție de interlocutor, scop și context de comunicare

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS 1.1	Utilizarea adecvată a achizițiilor lingvistice în receptarea diferitelor tipuri de texte
XI.CS 1.2	Identificarea elementelor specifice din structura diferitelor tipuri de texte studiate
XI.CS 1.3	Exprimarea orală sau în scris a propriilor reacții și opinii privind textele studiate
XI.CS 1.4	Redactarea de texte aparținând diferitelor tipologii de texte studiate
XII.CS 1.1	Utilizarea adecvată a achizițiilor lingvistice în receptarea diferitelor tipuri de texte
XII.CS 1.2	Identificarea elementelor specifice din structura diferitelor tipuri de texte studiate
XII.CS 1.3	Exprimarea orală sau în scris a propriilor reacții și opinii privind textele studiate
XII.CS 1.4	Redactarea de texte aparținând diferitelor tipologii de texte studiate

CG2 – Producerea mesajului oral și scris în diferite situații de comunicare

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS 2.1	Susținerea unui monolog în limba bulgară maternă: descrierea experiențelor, oferirea de informații, argumentarea unui punct de vedere
IX.CS 2.2	Producerea unui text scris în limba bulgară maternă: scriere creativă și redactarea de eseuri
IX.CS 2.3	Utilizarea strategiilor de producere orală și scrisă în limba bulgară maternă
IX.CS 2.4	Utilizarea corectă a normelor gramaticale și ortografice
X.CS 2.1	Identificarea elementelor de structură, a temelor și motivelor dominante ale textelor literare bulgare pentru a construi o înțelegere globală a mesajului artistic
X.CS 2.2	Analizarea relației dintre limbaj, personaje și perspective narative pentru a explica sensurile multiple ale textului
X.CS 2.3	Compararea textelor literare și nonliterare din diferite perioade și genuri pentru a evidenția diversitatea expresiei artistice și culturale
X.CS 2.4	Argumentarea, în scris și oral, a interpretărilor proprii asupra textelor literare, raportându-le la valori estetice și morale
XI.CS 2.1	Aplicarea unor tehnici în vederea înțelegerii unor texte literare sau nonliterare
XI.CS 2.2	Identificarea temei și a ideilor principale din diferite tipuri de texte literare sau nonliterare
XI.CS 2.3	Compararea ideilor și atitudinilor diferite în dezvoltarea aceleiași teme literare
XI.CS 2.4	Compararea trăsăturilor definitorii ale comunicării în texte literare sau nonliterare
XI.CS 2.5	Aplicarea conceptelor teoretice în analiza și discutarea textelor literare sau nonliterare studiate
XII.CS 2.1	Aplicarea unor tehnici în vederea înțelegerii unor texte literare sau nonliterare
XII.CS 2.2	Identificarea temei și a ideilor principale din diferite tipuri de texte literare sau nonliterare
XII.CS 2.3	Compararea ideilor și atitudinilor diferite în dezvoltarea aceleiași teme literare
XII.CS 2.4	Compararea trăsăturilor definitorii ale comunicării în texte literare sau nonliterare
XII.CS 2.5	Aplicarea conceptelor teoretice în analiza și discutarea textelor literare sau nonliterare studiate

CG3 – Interacțiunea orală și scrisă

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS 3.1	Participarea la interacțiuni orale în situații cotidiene de viață sau pornind de la textele citite
IX.CS 3.2	Participarea la interacțiuni scrise în situații cotidiene de viață sau pornind de la textele citite
IX.CS 3.3	Utilizarea strategiilor de interacțiune orală și scrisă
X.CS 3.1	Examinarea reprezentărilor culturale și identitare în operele literare bulgare pentru a identifica valori universale și specifice
X.CS 3.2	Evaluarea atitudinilor și comportamentelor personajelor în raport cu dileme etice sau sociale contemporane
X.CS 3.3	Argumentarea, pe baza textelor studiate, a opiniilor personale privind probleme culturale, morale și civice
X.CS 3.4.	Stabilirea legăturilor între literatura bulgară și alte forme de artă (muzică, film, pictură) pentru a înțelege dialogul cultural și interdisciplinar
XI.CS 3.1	Identificarea structurilor argumentative într-un text literar sau nonliterar dat
XI.CS 3.2	Recunoașterea elementelor specifice exprimării unui punct de vedere, identificate într-un text literar sau nonliterar
XI.CS 3.3	Compararea unor argumente diferite în vederea formulării unor judecăți proprii
XI.CS 3.4	Argumentarea unor puncte de vedere proprii cu referire la diferitele texte studiate pe orice temă dată
XI.CS 3.5	Susținerea unor puncte de vedere proprii în expunerea diferitelor interpretări pe marginea textelor studiate
XII.CS 3.1	Identificarea structurilor argumentative într-un text literar sau nonliterar dat
XII.CS 3.2	Recunoașterea elementelor specifice exprimării unui punct de vedere, identificate într-un text literar sau nonliterar
XII.CS 3.3	Compararea unor argumente diferite în vederea formulării unor judecăți proprii
XII.CS 3.4	Argumentarea unor puncte de vedere proprii cu referire la diferitele texte studiate/citite pe orice temă dată
XII.CS 3.5	Susținerea unor puncte de vedere proprii în expunerea diferitelor interpretări pe marginea textelor studiate/citite

CG4 – Medierea culturală în context plurilingv și pluricultural

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS 4.1	Facilitarea înțelegerii mesajului global și a unor informații cu caracter general în limba bulgară maternă
IX.CS 4.2	Stabilirea legăturilor între experiența de lectură și experiența de viață, pentru clarificarea propriilor principii și valori
IX.CS 4.3	Valorificarea valențelor cultural-identitare ale limbii în diverse contexte
IX.CS 4.4	Manifestarea sensibilității, a toleranței și a respectului față de diversitatea culturală
X.CS 4.1	Redactarea de texte funcționale și creative (eseuri, scrisori, recenzii, narațiuni) adaptate scopului comunicativ și publicului țintă
X.CS 4.2	Integrarea resurselor stilistice și expresive ale limbii bulgare în compuneri originale pentru a transmite emoții și idei personale
X.CS 4.3	Revizuirea și îmbunătățirea textelor proprii pe baza feedbackului, demonstrând autonomie și responsabilitate în comunicare
XI.CS 4.1	Identificarea elementelor de cultură și civilizație specifice etniei bulgare în context european
XI.CS 4.2	Compararea elementelor de cultură și civilizație bulgară cu alte elemente specifice altor culturi europene

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS 4.3	Exprimarea unui punct de vedere față de tradițiile și valorile culturii bulgare și ale unei alte culturi, descrise în textele studiate
XI.CS 4.4	Argumentarea unui punct de vedere privitor la tiparele identificate în cultura specifică etniei bulgare și în cultura altor popoare
XII.CS 4.1	Identificarea elementelor de cultură și civilizație specifice etniei bulgare în context european
XII.CS 4.2	Compararea elementelor de cultură și civilizație bulgară cu alte elemente specifice altor culturi europene
XII.CS 4.3	Exprimarea unui punct de vedere față de tradițiile și valorile culturii bulgare și ale unei alte culturi, descrise în textele studiate/citite
XII.CS 4.4	Argumentarea unui punct de vedere privitor la tiparele identificate în cultura specifică etniei bulgare și în cultura altor popoare

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
XIII. Comunicare orală și scrisă în limba bulgară	- Corectitudinea gramaticală și ortografică a exprimării; norme ortoepice și de punctuație - Vocabular activ și pasiv; stiluri funcționale ale limbii (cotidian, publicistic, administrativ, științific, beletristic) - Modalități de exprimare a opiniei, acordului și dezacordului; forme de salut, adresare, cerere, mulțumire, felicitare, scuză - Exprimare argumentativă și nuanțată; utilizarea registrelor de limbă (formal/informal) - Analiza tonului și a atitudinii vorbitorului în funcție de contextul cultural (CS) - Retorică și argumentare: structura eseului argumentativ, tehnici de convingere, identificarea dezinformării și analiza discursului public (CS)
XIV. Receptarea și producerea textului scris	- Identificarea și redarea ideilor principale și secundare; analiza structurii compoziționale a textului - Redactarea textelor narative, descriptive, argumentative și reflexive - Comentarea și analiza fragmentelor literare și nonliterare; identificarea intenției autorului, a tonului și a perspectivei narative - Compararea modurilor de reprezentare în texte literare și nonliterare din perioade și genuri diferite - Aplicarea conceptelor teoretice de teorie literară în analiza textelor studiate (CS)
XV. Elemente de construcție a comunicării	- Fonetică, ortografie și punctuație (reguli actualizate, utilizare avansată și expresivă) - Lexic și lexicologie: sensul cuvintelor în context, sinonime, antonime, omonime, expresii idiomatice; lexicul activ și pasiv, stratificarea teritorială și funcțională a lexicului; împrumuturi lexicale; lexicografie și tipuri de dicționare (CS) - Morfologie: substantivul (declinare, categorii gramaticale), adjectivul (grade de comparație), pronumele, numeralul - Verbul: diateza activă și pasivă, aspectul verbal, moduri și timpuri; participiul și gerunziul

Domenii de conținut	Conținuturi
	- Adverbul; prepozițiile și conjuncțiile; interjecția - Sintaxă: propoziția simplă și complexă, topică, acorduri, raporturi între propoziții principale și subordonate - Text și discurs: tema și ideea principală, coeziune și coerență, tipuri de text (nativ, descriptiv, argumentativ, reflexiv)
XVI. Elemente de interculturalitate	- Tradiții, obiceiuri și sărbători ale comunităților bulgare din România; simboluri, personalități și valori ale culturii bulgare - Elemente de cultură și civilizație bulgară (viață cotidiană, educație, artă, gastronomie) - Textul literar ca formă de expresie a identității naționale și a valorilor culturale; genuri și specii literare (epic, liric, dramatic) - Curente și perioade literare reprezentative; periodizarea istoriei literaturii bulgare - Dialogul dintre cultura bulgară și cultura europeană/universală; valori morale și estetice comune - Relația dintre literatura bulgară și alte arte (muzică, pictură, film) - Identitate și diversitate: limba bulgară ca marcă identitară, dialecte și rolul lor în menținerea unității culturale (CS) - Literatura bulgară în context multicultural contemporan; compararea valorilor culturale bulgărești și românești

NOTE SPECIFICE

Literatură

Conținuturile literare și textele recomandate sunt integrate cumulativ din programele școlare pentru disciplina Limba și literatura bulgară maternă, corespunzătoare claselor a IX-a–a XII-a. Acestea sunt organizate conform următoarei periodizări: literatura populară bulgară și literatura bulgară veche; literatura bulgară din perioada Renașterii Naționale; literatura bulgară din perioada 1878–1918; literatura interbelică; literatura postbelică și literatura contemporană.

Clasa a IX-a - Literatura populară, literatura bulgară veche și literatura bulgară în perioada renașterii

- Literatura populară bulgară:** Народни песни - календарно-обредни, лазарски, хайдушки, исторически, любовни, сватбени, битови, митически, революционни и трудово-професионални песни; Пословици и поговорки; Предания и легенди; Приказки.
- Literatura bulgară veche:** Кирил и Методий - viața și opera; Черноризец Храбър - „За буквите“; Климент Охридски - viața și opera.
- Literatura bulgară din perioada Renașterii Naționale:** Паисий Хилендарски - „История славянобългарска“; Петър Берон - „Рибен буквар“; Христо Ботев - „Хайдуті“; Петко Славейков - „Изворът на Белоногата“; Любен Каравелов - „Българи от старо време“, „Маминото детенце“.

Clasa a X-a – Literatura bulgară în perioada (1878-1918)

- Texte recomandate:** Иван Вазов - „Под игото“, „Епопея на забравените“; Алеко Константинов - „Бай Ганьо“, „До Чикаго и назад“; Пенчо Славейков - poezii din „Епически песни“, „Ралица“, „Луд гидия“; Пейо Яворов - „Градушка“, „На нивата“.
- Alți autori și texte recomandate:** Елин Пелин - rovestiri; Николай Лилиев - „Моите спомени“; Теодор Траянов - „Тайната на Струма“; Димчо Дебелянов - „Аз искам да те помня все така“.

Clasa a XI-a - Literatura interbelică

- Texte recomandate:** Христо Смирненски - „Юноша“, „Цветарка“; Йордан Йовков - „Старопланински легенди“, „Песента на колелетата“, „По жидата“, „По-малката сестра“; Елисавета Багряна - „Потомка“, „Моята песен“, „Стихии“, „Контрапункт“.

- **Alți autori și texte recomandate:** Георги Караславов - „Снаха“; Никола Вапцаров - „Пролет“, „Прощално“, „Предсмъртно“; Стоян Даскалов - „Шинелата“; Стоян Загорчинов - „Легенда за света София“, „Ивайло“.

Clasa a XII-a - Literatura bulgară din secolele XX–XXI: literatura postbelică, literatura din perioada regimului totalitar și literatura contemporană

- **Texte recomandate - poezie și reflecție:** Елисавета Багряна - „Вечната и святата“; Атанас Далчев - „Стихотворения“, „Фрагменти“; Никола Вапцаров - „Моторни песни“; Валери Петров - „Палечко“, „Juvenes dum sumus“, „На път“, „Тавански спомен“, „Край синьото море“.
- **Texte recomandate - proză:** Димитър Талев - „Железният светилник“; Генчо Стоев - „Цената на златото“; Антон Дончев - „Време разделно“; Емилиян Станев - „Легенда за Сибин, преславския княз“, „Антихрист“; Богомил Райнов - „Пътища за никъде“, „Черните лебеди“, seria de romane autobiografice.
- **Literatura contemporană - texte recomandate:** Здравка Евтимова - „Зелените очи на вятъра“; Стефан Цанев - „Български хроники“; Георги Господинов - „Времеубежище“.
- **Autori de referință prevăzuți în conținuturile clasei a XII-a:** Димитър Димов, Йордан Радичков, Радой Ралин.

- Pentru limba bulgară, elevii trebuie să fie capabili să răspundă la întrebări care izvorăsc din texte, cu referire la ariile tematice din programa de studii. Vor analiza caracteristicile textuale, relația dintre limbă și organizarea textului, precum și circumstanțele și scopurile comunicării. Vor interpreta critic textele pentru a investiga modul în care sunt reprezentate ideile despre om, societate și lume și vor compara texte care redau aceste concepții, identificând similitudinile și particularitățile lor. Vor fi capabili, de asemenea, să producă texte pe baza textelor de referință, pentru prezentarea rezumatelor conținutului acestora și formularea propriilor opinii, într-un context de comunicare, cu privire la întrebările care le sunt adresate.
- Pentru literatura bulgară, elevii vor fi capabili să își exprime opinia prin intermediul unui comentariu asupra unui aspect sau a unei întrebări pe care consideră că o ridică textul, valorificând indicii textuali și elementele contextuale în scopul fundamentării opiniilor personale.

Teme recomandate:

- **Universul personal:** gusturi și preferințe; activități școlare și extrașcolare; familia și prietenia; sentimente și emoții; sănătatea; jocul; timpul liber și vacanța.
- **Universul adolescenței și relațiile interpersonale:** stiluri de viață; școală și rutine; relații sociale și relații între tineri; diferențe intergeneraționale; problemele adolescenților; integrarea în grup și acceptarea diferențelor; călătorii; cetățenie globală, toleranță și diversitate culturală.
- **Mediul înconjurător:** viața la țară și la oraș; natura (plante, animale, locuri și peisaje); ecologie și dezvoltare durabilă; schimbări climatice și soluții verzi; orașe inteligente și mobilitate durabilă.
- **Tehnologie și comunicare:** inovații, aplicații digitale, inteligență artificială, rețele sociale și mass-media.
- **Progres și schimbare:** obiecte și ustensile domestice; ocupații și profesii, inclusiv profesiile viitorului.
- **Oameni și locuri:** aspecte ale vieții citadine; obiective turistice și culturale; personalități importante.
- **Obiceiuri și tradiții:** sărbători, preparate culinare și activități specifice sărbătorilor tradiționale; tradițiile, obiceiurile și sărbătorile comunităților bulgare din România.
- **Universul cultural bulgar - trecut și prezent:** elemente de cultură și civilizație bulgară - viață cotidiană, educație, artă, gastronomie și patrimoniu cultural.
- **Societatea bulgară contemporană:** instituții, servicii și organizare administrativă; societatea informațională și mijloacele moderne de comunicare.
- **Spațiul lingvistic bulgar:** elemente geografice, istorice și culturale.
- **Identitate, diversitate și dialog intercultural:** limba și cultura bulgară ca mărci identitare; relația cu alte culturi europene și cu cultura universală; toleranță și valori comune.
- **Incursiuni în lumea artei și a literaturii:** personaje din cărți și filme, muzică bulgară; elemente de literatură bulgară și relația literaturii cu muzica, pictura și filmul.
- **Teme, motive și valori literare:** iubire, destin, singurătate și libertate; valori morale, estetice și civice; responsabilitate și conflict moral.
- Evaluarea competențelor se realizează prin raportare la competențele generale și la cele specifice prevăzute în prezenta programă, precum și la conținuturile asociate acestora.

- Competențele și conținuturile prevăzute în prezenta programă sunt evaluate diferențiat, în funcție de specificul probei A02 – probă orală de evaluare a competențelor lingvistice de comunicare orală în limba bulgară maternă și al probei D – probă scrisă la Limba și literatura bulgară maternă.
- Pentru analiza și interpretarea textelor literare, se vor avea în vedere operele și autorii prevăzuți în programă, precum și încadrarea acestora în contextul cultural, istoric și literar corespunzător.
- Pentru proba scrisă – proba D, evaluarea vizează competențele de receptare, analiză, interpretare și producere de texte, precum și utilizarea adecvată a limbii bulgare literare.
- Pentru proba orală – proba A02, evaluarea vizează competențele de comunicare orală, de argumentare și de interacțiune în limba bulgară maternă.

Anexa nr. 3.23. Programă de examen pentru disciplina *Limba și literatura croată maternă* – (TC+CS)

- Proba A02 – probe de evaluare a competențelor lingvistice la limba și literatura croată maternă
- Proba D – probă scrisă, pentru filiera teoretică, profilul umanist, specializarea filologie

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina *Limba și literatura croată maternă* fundamentează elaborarea variantelor de subiecte și a baremelor de evaluare și de notare pentru **proba A02** (Probă de evaluare a competențelor lingvistice la limba și literatura croată maternă) și pentru **proba D – probă scrisă**, din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Prezenta programă precizează **competențele de evaluat, domeniile de conținut și conținuturile** vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen derivă din **programele școlare în vigoare pentru învățământul liceal**, aprobate prin **Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 3716/2026, Anexa nr. 27**. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul întregului ciclu liceal (clasele a IX-a – a XII-a), prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen la această disciplină este de a constata măsura în care candidatul *identifică, aplică, analizează, argumentează etc. în limba croată elemente specifice culturii croate*, în situații de complexitate corespunzătoare raportării (TC / TC+CS / CS) și tipului de probă.

COMPETENȚELE GENERALE ȘI COMPETENȚELE SPECIFICE CARE VOR FI EVALUATE

Prin susținerea probei de examen la disciplina *limba și literatura croată maternă*, candidatul este pus în situația de a face dovada următoarelor **competențe generale (CG)**, dobândite pe parcursul învățământului liceal (clasele a IX-a – a XII-a):

CG1	Producerea de texte scrise și orale
CG2	Receptarea, înțelegerea, analizarea și interpretarea textelor literare
CG3	Reflecția asupra limbii și literaturii
CG4	Analizarea și compararea diferitelor texte literare și nonliterare, prin înțelegerea valorilor, tradițiilor și perspectivelor culturale ale diferitelor comunități

Prin variantele de subiecte elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** care pot fi evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru ciclul liceal:

CG1 – Producerea de texte scrise și orale

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS 1.1	Redactarea de texte scrise
IX.CS 1.2	Exprimarea orală clară și argumentată
IX.CS 1.3	Adaptarea limbajului la diferite contexte și audiențe
IX.CS 1.4	Utilizarea corectă a normelor gramaticale și ortografice
IX.CS 1.5	Revizuirea și îmbunătățirea textelor
X.CS 1.1	Argumentarea unui punct de vedere personal
X.CS 1.2	Adaptarea discursului la contextul de comunicare
X.CS 1.3	Structurarea coerentă a textelor narative și descriptive complexe
X.CS 1.4	Utilizarea corectă a normelor limbii croate standard
X.CS 1.5	Integrarea elementelor de creativitate și estetică în exprimare
XI.CS 1.1	Elaborarea discursului argumentativ pe teme literare și filozofice
XI.CS 1.2	Utilizarea strategiilor de persuasiune în comunicarea orală
XI.CS 1.3	Redactarea unor texte funcționale și administrative complexe

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS 1.4	Adaptarea stilistică a mesajului în funcție de auditoriu și canalul de comunicare
XI.CS 1.5	Integrarea elementelor de intertextualitate în creația proprie
XII.CS 1.1	Elaborarea discursului argumentativ complex pe teme de critică și estetică literară
XII.CS 1.2	Adaptarea strategiilor de comunicare orală pentru contexte formale și publice
XII.CS 1.3	Redactarea de texte funcționale și administrative necesare inserției sociale și profesionale
XII.CS 1.4	Crearea de texte creative și multimodale prin resemantizarea tradiției literare
XII.CS 1.5	Sinteza și prelucrarea informațiilor din surse multiple pentru producerea de texte de cercetare

CG2 – Receptarea, înțelegerea, analizarea și interpretarea textelor literare

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS 2.1	Identificarea și înțelegerea elementelor fundamentale ale textului literar
IX.CS 2.2	Analizarea și interpretarea conținutului și formei textului
IX.CS 2.3	Evaluarea semnificației și valorii textului
IX.CS 2.4	Corelarea textului cu contextul său istoric și cultural
IX.CS 2.5	Formularea și susținerea unei interpretări personale
IX.CS 2.6	Utilizarea unui vocabular adecvat în analiza literară
X.CS 2.1	Identificarea structurilor formale și estetice ale textului
X.CS 2.2	Interpretarea textului din perspectivă culturală și istorică
X.CS 2.3	Analizarea psihologică și morală a personajelor
X.CS 2.4	Evaluarea limbajului figurat și a simbolismului
X.CS 2.5	Compararea viziunilor artistice asupra aceleiași teme
XI.CS 2.1	Analizarea structurilor estetice și stilistice ale textului modernist
XI.CS 2.2	Interpretarea dimensiunii filozofice și existențiale a operei literare
XI.CS 2.3	Integrarea textului literar în contextul istoric și cultural național
XI.CS 2.4	Analizarea comparativă a motivelor literare în context croat și universal
XI.CS 2.5	Analizarea textelor de critică literară
XII.CS 2.1	Analiza evoluției paradigmelor estetice în literatura croată contemporană
XII.CS 2.2	Interpretarea critică a textului literar prin prisma diverselor școli de critică literară
XII.CS 2.3	Corelarea operelor canonice croate cu marile modele ale literaturii universale din secolul XX
XII.CS 2.4	Deconstrucția miturilor culturale și a simbolurilor naționale în literatura de avangardă și postmodernă
XII.CS 2.5	Evaluarea relației dintre textul literar și alte sisteme de reprezentare (interdisciplinaritate)

CG3 – Reflecția asupra limbii și literaturii

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS 3.1	Recunoașterea normelor limbii standard
IX.CS 3.2	Reflectarea asupra stilului autorului și a limbajului folosit
IX.CS 3.3	Analizarea modului în care literatura reflectă limba vorbită și schimbările lingvistice
IX.CS 3.4	Conștientizarea relației limbă-literatură-cultură
IX.CS 3.5	Evaluarea critică a normelor literare și lingvistice
IX.CS 3.6	Explicarea teoriilor literare de bază și a concepțiilor despre limbă și literatură
X.CS 3.1	Evaluarea rolului limbii croate ca factor de identitate națională și culturală
X.CS 3.2	Analizarea critică a evoluției normelor lingvistice
X.CS 3.3	Autoevaluarea propriilor strategii de receptare și producere a mesajelor
X.CS 3.4	Interpretarea valorii etice și estetice a literaturii în dezvoltarea personală
X.CS 3.5	Analizarea relației dintre textul literar și alte sisteme de semne
XI.CS 3.1	Evaluarea dinamicii limbii croate în contextul globalizării
XI.CS 3.2	Analizarea evoluției identității culturale reflectate în literatura croată
XI.CS 3.3	Interpretarea critică a funcției estetice a limbajului în texte nonliterare
XI.CS 3.4	Corelarea fenomenului literar croat cu marile curente de idei europene
XI.CS 3.5	Argumentarea valorii etice și sociale a canonului literar
XII.CS 3.1	Evaluarea critică a dinamicii norme literare în contextul globalizării
XII.CS 3.2	Argumentarea rolului literaturii ca instrument de modelare a conștiinței etice și sociale
XII.CS 3.3	Analiza comparativă a funcțiilor limbajului în diferite tipuri de discurs (artistic vs. non-artistic)
XII.CS 3.4	Interpretarea fenomenului intertextualității ca formă de continuitate culturală
XII.CS 3.5	Evaluarea impactului noilor tehnologii asupra structurii gândirii și a actului lecturii

CG4 – Analizarea și compararea diferitelor texte literare și nonliterare, prin înțelegerea valorilor, tradițiilor și perspectivelor culturale ale diferitelor comunități

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS 4.1	Identificarea elementelor culturale relevante
IX.CS 4.2	Compararea perspectivei culturale
IX.CS 4.3	Analizarea impactului cultural asupra conținutului textului
IX.CS 4.4	Interpretarea valorilor culturale
IX.CS 4.5	Evaluarea respectului/criticii culturale
IX.CS 4.6	Utilizarea limbajului cultural adecvat
X.CS 4.1	Distingerea valorilor etice și estetice în texte literare și nonliterare
X.CS 4.2	Compararea tradițiilor comunitare în texte croate și universale
X.CS 4.3	Analizarea perspectivelor culturale asupra conflictului și rezoluției
X.CS 4.4	Receptarea critică a textelor nonliterare legate de patrimoniul cultural
X.CS 4.5	Evaluarea diversității culturale prin dialogul dintre texte
XI.CS 4.1	Analizarea comparativă a identităților regionale în texte literare și nonliterare
XI.CS 4.2	Evaluarea alterității prin compararea textelor croate cu cele ale minorităților conlocuitoare
XI.CS 4.3	Corelarea valorilor tradiționale din literatura populară cu perspectivele societății moderne
XI.CS 4.4	Analizarea comparativă a textelor literare croate și universale pe teme de etică comunitară

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS 4.5	Interpretarea fenomenului „Croatiei transfrontaliere” în texte din diaspora
XII.CS 4.1	Evaluarea critică a modului în care textele literare și nonliterare reflectă identitatea regională și națională
XII.CS 4.2	Analizarea comparativă a sistemelor de valori promovate în canonul literar croat și în mass-media contemporană
XII.CS 4.3	Interpretarea perspectivei asupra „celuilalt” (alterității) în contexte multiculturale și multietnice
XII.CS 4.4	Recunoașterea și explicarea funcției miturilor și tradițiilor ca elemente de coeziune socială în diverse tipuri de texte
XII.CS 4.5	Compararea strategiilor de comunicare utilizate pentru transmiterea patrimoniului cultural în context național și european

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
XVII. Comunicare	- Nivelurile limbii și norma standard; ortografie și ortoepie - Tipuri de texte și funcționalitatea lor: text informativ-explicativ, text argumentativ, text funcțional-administrativ - Stilurile funcționale ale limbii croate: publicistic, științific, administrativ, colocvial, beletristic; figuri de stil la nivel lingvistic - Retorică și argumentare: structura eseului argumentativ, tehnici de convingere, identificarea erorilor de logică și a dezinformării în discursul public - Analiza discursului și pragmatică; intertextualitatea; critica literară - redactarea de recenzii și cronici, aplicând terminologia de specialitate - Metode de analiză a textului literar și nonliterar: structuralism, psihocritică, de construcție
XVIII. Elemente de construcție a comunicării	- Fonetică și fonologie: fonemul, alofonul și fonul; trăsături distinctive; fonemele specifice č, dž, ć, đ; trăsături segmentale și suprasegmentale (accent, durată/cantitate, intonație) - Dialectele limbii croate - čakavian, kajkavian, štokavian: zone de răspândire, trăsături fonetice, morfologice și sintactice specifice, raportul dialect -- limbă standard - Scrierea și ortografia: evoluția istorică a scrierii croate, de la scrierea glagolitică la alfabetul latin modern; principii ortografice (fonemic, morfologic, etimologic, tradițional); ortoepie și normă lingvistică - Morfologie: părțile de vorbire flexibile (substantiv, pronume, adjectiv, numeral, verb) și neflexibile, cu categoriile lor gramaticale (gen, număr, caz, timp, mod, persoană) - Sintaxă: unități sintactice (cuvânt, grup de cuvinte, propoziție); părțile principale și secundare de propoziție; propoziții coordonate și subordonate; topica și stilistica sintactică - Lexicologie și semantică: lexemul, monosemia și polisemia, sinonimia, antonimia, omonimia, metafora și metonimia - Stratificarea lexicului: teritorială (dialectalism, regionalism), temporală (arhaism, neologism), funcțională (stiluri); contacte interlingvistice, împrumuturi lexicale și purism lingvistic - Frazeologia; lexicografia și tipurile de dicționare ale limbii croate - Istoria limbii croate: de la primele texte scrise (Bašćanska ploča) la constituirea și periodizarea limbii standard contemporane

Domenii de conținut	Conținuturi
XIX. Lectură	• Concepte fundamentale: literatura ca formă de artă bazată pe limbaj; genuri și specii literare (epic, liric, dramatic); teoria, istoria și critica literară • Literatura clasică (greacă și romană) și literatura medievală croată: cele mai vechi monumente scrise, tradiția chirilo-metodiană, Bašćanska ploča • Periodizarea istoriei literaturii croate (detaliată în secțiunea Note specifice): Renașterea, Barocul, Clasicismul/Iluminismul, Ilirismul croat și romantismul, Protorealismul, Realismul, Modernismul, Avangarda și expresionismul, cele două perioade ale modernismului croat (1914-1929, 1929-1952), a doua literatură modernă (1952-1968), literatura croată contemporană • Analiza și interpretarea textului literar: structuri formale și estetice, limbaj figurat și simbolism, dimensiunea psihologică, morală, filozofică și existențială a operei • Relația textului literar cu contextul istoric, cultural și social; relația literaturii croate cu alte arte (muzică, pictură, film, teatru) și cu marile curente de idei europene
XX. Elemente de interculturalitate	• Identitatea culturală croată: limbă, tradiții, patrimoniu, spațiu geografic; relația culturii croate cu culturile vecine (română, slovenă, sârbă, maghiară) • Comunitatea croată din România - studiu de caz; rolul limbii în păstrarea identității comunităților croate minoritare • Patrimoniul cultural croat în context UNESCO; tradiții vii (Sinjska alka, Fešta Svetog Vlaha); puncte de întâlnire între patrimoniul croat și cel român • Personalități croate în dialogul cultural european (Marko Marulić, Ruđer Bošković, Ivan Meštrović) • Dialectologia ca element de bogăție interculturală: specificul dialectelor croate și rolul lor în literatura modernă • Imaginea „celuilalt” în literatura de călătorie și în literatura contemporană; stereotipuri și prejudecăți culturale • Literatura și exilul: scriitori croați în diaspora • Media, globalizare și comunicare interculturală: anglicismele în limba croată contemporană, diplomația culturală, managementul comunicării interculturale

NOTE SPECIFICE

Literatură

Periodizarea istoriei literaturii croate:

- **Evul Mediu**

cele mai vechi monumente scrise croate; tradiția glagolitică și chirilo-metodiană; Bašćanska ploča - limbă, alfabet, conținut, relevanță culturală

- **Renașterea (sec. XV-XVI)**

Marko Marulić - Judita; Šiško Menčetić -- Prvi pogled; Hanibal Lucić - Jur nijedna na svit vila, Robinja; Mavro Vetranović - Moja Plavca; Brne Karnarutić - Vazetje Sigeta grada; Petar Zoranić - Planine; Petar Hektorović - Ribanje i ribarsko prigovaranje; Marin Držić - Dundo Maroje

- **Barocul (sec. XVII)**

Ivan Gundulić - Suze sina razmetnoga, Osman, Dubravka; Ivan Bunić Vučić -- Nemoj, nemoj mladice; Fran Krsto Frankopan; Antun Kanižlić -- Sveta Rožalija; Bartol Kašić -- Ritual rimski; Juraj Križanić - Politika

- **Clasicismul / Iluminismul (sec. XVIII)**

Matija Petar Katančić - Jesenji plodovi; Matija Antun Reljković -- Satir iliti divji čovik; Andrija Kačić Miošić - Razgovor ugodni naroda slovinskog; Filip Grabovac - Cvit razgovora; Tituš Brezovački - Matijaš Grabancijaš dijak

- **Ilirismul croat și romantismul (prima jum. a sec. XIX)**

Antun Mihanović - Horvatska domovina; Ljudevit Gaj; Stanko Vraz - Đulabije, Gazela; Petar Preradović - Putnik, Ljudsko srce; Ivan Mažuranić - Smrt Smail-age Čengića; Matija Mažuranić - Pogled u Bosnu

- **Protorealismul (Epoca lui Šenoa)**

August Šenoa -- Zlatarovo zlato, Seljačka buna, Prijan Lovro, Budi svoj!

- **Realismul (a doua jum. a sec. XIX)**

Eugen Kumičić - Začuđeni svatovi; Ksaver Šandor Gjalski - Pod starim krovovima; Ante Kovačić - U registraturi; Josip Kozarac - Slavonska šuma, Tena; Vjenceslav Novak - Posljednji Stipančići; Silvije Strahimir Kranjčević - Mojsije

- **Modernismul croat (sf. sec. XIX -- înc. sec. XX)**

Antun Gustav Matoš - 1909, Utjeha kose; Janko Leskovar - Misao na vječnost; Dinko Šimunović - Duga; Fran Galović -- Kopači; Dragutin Domjanić - Bele rože; Vladimir Vidrić - Dva pejzaža; Vladimir Nazor - Zvonimirova lađa; Milan Begović; Ivan Kozarac - Đuka Begović

- **Avangarda și expresionismul (1914-1929)**

Antun Branko Šimić - Pjesnici; Miroslav Krleža; Ivo Andrić

- **A doua perioadă a modernismului croat (1929-1952)**

Miroslav Krleža; Tin Ujević; Dobriša Cesarić - Oblak, Povratak; Dragutin Tadijanović - Prsten; Ivan Goran Kovačić - Jama

- **A doua literatură modernă (1952-1968)**

Petar Šegedin - Novele; Vladan Desnica - Zimsko ljetovanje; Ranko Marinković - Kiklop; Jure Kaštelan - Tvrđava koja se ne predaje; Vesna Parun; Josip Pupačić - More

- **Literatura croată contemporană**

Antun Šoljan - Luka; Ivo Slamnig - Barbara; Slavko Mihalić - Približavanje oluje; Ivo Brešan - Predstava Hamleta u selu Mrduša Donja; Ivan Aralica; Nedeljko Fabrio; Pavao Pavličić

- Literatura contemporană: povestiri moderne despre viața școlară și alegerea valorilor; texte tematice despre identitate, diversitate și toleranță

- Pentru Limba croată, elevii trebuie să fie capabili să răspundă la întrebări care izvorăsc din texte cu referire la axele tematice din programa de studii. Mai precis, vor analiza caracteristicile textuale, relația dintre limbă și organizarea textului și circumstanțele și scopurile comunicării. Vor interpreta critic textele cu scopul de a investiga modul în care sunt reprezentate ideile și concepțiile privitoare la om, societate, lume și vor compara texte care redau aceste concepții, identificând similitudinile, dar și particularitățile acestora. Vor fi capabili, de asemenea, să producă texte pe baza textelor de referință, pentru prezentarea rezumatelor conținutului textelor și formularea propriilor opinii, într-un context de comunicare, cu privire la anumite întrebări care le sunt adresate.

- Pentru Literatura croată, elevii vor fi capabili să își exprime opinia prin intermediul unui comentariu asupra unui aspect sau a unei întrebări pe care consideră că o ridică textul, valorificând indicii textuali și elementele contextuale în scopul fundamentării opiniilor personale.

Teme recomandate:

- Universul personal: gusturile și preferințele, activități școlare și în afara școlii, familia, prietenia, sentimentele și emoțiile, sănătatea, jocul, timpul liber, vacanța
- Universul adolescenței: stiluri de viață, diferențele intergeneraționale, problemele adolescenților: integrarea în grup și acceptarea diferențelor
- Mediul înconjurător: viața la țară și oraș, natura (plante, animale, locuri și peisaje), ecologie
- Progres și schimbare: obiecte și ustensile domestice, ocupații și profesii de viitor
- Relații interpersonale: relații între tineri, călătorii
- Oameni și locuri: aspecte ale vieții citadine, obiective turistice și culturale, personalități importante
- Obiceiuri și tradiții: mâncăruri specifice sărbătorilor tradiționale, activități specifice sărbătorilor tradiționale
- Incursiuni în lumea artei: personaje îndrăgite din cărți și filme, muzica croată
- Universul cultural croat: trecut și prezent
- Societatea croată contemporană
- Societatea informațională și mijloacele de comunicare moderne: comunicarea nonverbală, publicitate și anunțuri în presă, radioul și televiziunea, internetul și platformele de socializare
- Evaluarea competențelor se realizează prin raportare la competențele generale și la cele specifice prevăzute în prezenta programă, precum și la conținuturile asociate acestora.

- Competențele și conținuturile prevăzute în prezenta programă sunt evaluate diferențiat, în funcție de specificul probei A02 - probă orală de evaluare a competențelor lingvistice de comunicare orală în limba croată maternă și al probei D - probă scrisă la Limba și literatura croată maternă.
- Pentru analiza și interpretarea textelor literare, se vor avea în vedere operele și autorii prevăzuți în programă, precum și încadrarea acestora în contextul cultural, istoric și literar corespunzător.
- Pentru proba scrisă - proba D, evaluarea vizează competențele de receptare, analiză, interpretare și producere de texte, precum și utilizarea adecvată a limbii croate literare.
- Pentru proba orală - proba A02, evaluarea vizează competențele de comunicare orală, de argumentare și de interacțiune în limba croată maternă.

Anexa nr. 4

Programele de examen
pentru disciplina
Matematică

Examenul național de bacalaureat - 2030
Învățământ liceal

TABEL CENTRALIZATOR - PROGRAMELE DE EXAMEN
pentru disciplina *Matematică*

Nr. crt.	Cod programă de examen (BAC)	Proba	Raportare (TC / TC+CS / CS)	Filiera	Profilul	Specializarea/Domeniul/Calificările profesionale
1.	MAT_P1	prima probă E	TC+CS	teoretică	real	specializarea matematică-informatică
2.	MAT_P2	a doua probă E	TC+CS	teoretică	real	specializarea științe ale naturii
3.	MAT_P3	a doua probă E	TC+CS	tehnologică	tehnic	toate domeniile, toate calificările profesionale
4.	MAT_P4	a doua probă E	TC+CS	tehnologică	resurse naturale și protecția mediului	toate domeniile și toate calificările profesionale
5.	MAT_P5	a doua probă E	TC+CS	tehnologică	servicii	domeniile: Estetica și igiena corpului omenesc, Turism și alimentație, Comerț, toate calificările profesionale
6.	MAT_P6	a doua probă E	TC+CS	tehnologică	servicii	domeniul Economic, toate calificările profesionale
7.	MAT_P7	prima probă E	TC+CS	vocațională	militar	specializarea matematică-informatică militară
8.	MAT_P8	proba F (complementar disciplinelor alese la proba E)	TC	teoretică	umanist	toate specializările
				tehnologică	toate profilurile	toate domeniile și toate calificările profesionale
				vocațional	toate profilurile	toate specializările

Anexa nr. 4.1. Programa de examen pentru disciplina *Matematică - MAT_P1 (TC+CS)*

- Prima probă E (probă scrisă, specifică profilului/specializării)
- Filiera teoretică, profilul real, specializarea matematică-informatică

PREAMBUL

Programa de examen este realizată în conformitate cu prevederile *Programei școlare pentru disciplina Matematică, clasele a IX-a - a XII-a, trunchi comun și curriculum de specialitate (TC+CS)*, pentru *filiera teoretică, profilul real, specializarea matematică-informatică*, aprobată prin OMEC nr. 6930/2025, Anexa nr. 27. Prezenta programă precizează competențele generale și competențele specifice care vor fi evaluate, domeniile de conținut și conținuturile vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen pentru disciplina *Matematică - MAT_P1 (TC+CS)*, fundamentează elaborarea subiectelor și a baremelor de evaluare și de notare pentru prima probă E, din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul ciclului liceal, clasele a IX-a - a XII-a, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen, la disciplina *Matematică*, programa *MAT_P1 (TC+CS)*, este de a constata măsura în care candidatul *identifică și prelucrează date matematice, utilizează și exprimă în limbaj specific matematicii concepte și algoritmi, analizează și modelează caracteristici ale unei situații date*, de complexitate corespunzătoare raportării disciplinei în cadrul segmentelor curriculare trunchi comun și curriculum de specialitate (TC+CS) și tipului de probă.

Prin susținerea probei de examen la disciplina *Matematică*, programa *MAT_P1 (TC+CS)*, candidatul este pus în situația de a face dovada formării/dezvoltării următoarelor **competențe generale (CG)**, dobândite pe parcursul claselor a IX-a - a XII-a:

CG.1	Identificarea unor date, mărimi și relații matematice, în contextul în care acestea apar
CG.2	Prelucrarea unor date matematice de tip cantitativ, calitativ, structural, cuprinse în diverse surse informaționale
CG.3	Utilizarea conceptelor și a algoritmilor specifici în diverse contexte matematice
CG.4	Exprimarea în limbajul specific matematicii a informațiilor, concluziilor și demersurilor de rezolvare pentru o situație dată
CG.5	Analizarea caracteristicilor matematice ale unei situații date
CG.6	Modelarea matematică a unei situații date, prin integrarea achizițiilor din diferite domenii

Prin subiectele elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor.

**COMPETENȚELE GENERALE ȘI COMPETENȚELE SPECIFICE
CARE VOR FI EVALUATE**

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** care pot fi evaluate prin examen, selectate din programa școlară în vigoare și prezentate cumulativ pentru ciclul liceal:

CG.1 – Identificarea unor date, mărimi și relații matematice, în contextul în care acestea apar

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.1.1.	Identificarea propozițiilor elementare din care este alcătuit un enunț matematic
IX.CS.1.2.	Identificarea elementelor specifice șirurilor/progresiilor în contexte variate

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.1.3.	Identificarea unor relații de tip dependență funcțională între variabile sau entități, pentru a evidenția elemente ale funcțiilor
IX.CS.1.4.	Identificarea pe cercul trigonometric a punctelor asociate unor numere reale
IX.CS.1.5.	Identificarea elementelor necesare pentru calcularea unor măsuri (lungimi de segmente, unghiuri, arii)
X.CS.1.1.	Identificarea unor expresii ce conțin puteri, exponențiale și logaritmi, în diferite contexte matematice și practice
X.CS.1.2.	Identificarea elementelor de combinatorică în diferite contexte matematice și din viața cotidiană
X.CS.1.3.	Identificarea numerelor complexe și a formelor de reprezentare a lor în diferite contexte
X.CS.1.4.	Identificarea unor polinoame, funcții polinomiale sau ecuații algebrice care verifică condiții date
X.CS.1.5.	Identificarea unor exemple de fenomene care pot fi modelate matematic, utilizând concepte statistice/probabilități
XI.CS.1.1.	Identificarea tipurilor de matrice și a proprietăților care le definesc, din diferite forme de scriere a acestora, în contexte matematice și aplicative
XI.CS.1.2.	Recunoașterea elementelor specifice unui sistem de ecuații liniare în diferite context
XI.CS.1.3.	Identificarea elementelor și relațiilor caracteristice dreptelor în planul cartezian (punct, pantă, ecuație, poziții relative), din enunțuri, reprezentări grafice sau seturi de date numerice
XI.CS.1.4.	Identificarea proprietăților unor șiruri de numere reale (mărginire, monotonie, convergență) utilizând diferite moduri de descriere a acestora (tabele, grafice sau text)
XI.CS.1.5.	Identificarea comportamentelor limită și a proprietăților de continuitate ale funcțiilor, din reprezentări grafice, tabele de valori sau expresii simbolice date
XI.CS.1.6.	Identificarea relațiilor dintre derivată și proprietăți ale funcțiilor (monotonie, extreme, concavitate/convexitate, puncte de inflexiune), din reprezentări grafice, simbolice sau numerice
XII.CS.1.1.	Identificarea unor legi de compoziție și a proprietăților acestora pe mulțimile pe care sunt definite
XII.CS.1.2.	Identificarea unor grupuri sau subgrupuri în funcție de proprietățile legilor de compoziție definite pe diferite mulțimi
XII.CS.1.3.	Identificarea conicelor și a elementelor lor caracteristice
XII.CS.1.4.	Identificarea proprietăților unor funcții reprezentate în diferite moduri
XII.CS.1.5.	Identificarea legăturilor dintre o funcție și derivata sau primitiva acesteia
XII.CS.1.6.	Identificarea elementelor care conduc la calcularea și utilizarea unei integrale definite

CG.2 – Prelucrarea unor date matematice de tip cantitativ, calitativ, structural, cuprinse în diverse surse informaționale

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.2.1.	Identificarea operațiilor cu propoziții elementare din cadrul unui enunț matematic
IX.CS.2.2.	Efectuarea de calcule pentru determinarea elementelor șirurilor, progresiilor aritmetice și geometrice, utilizând formule specifice
IX.CS.2.3.	Extragerea unor date matematice de tip cantitativ, calitativ și structural, din reprezentări grafice pentru a descrie proprietățile unei funcții (monotonie, convexitate, puncte de extrem etc.) într-o situație practică dată
IX.CS.2.4.	Stabilirea unor caracteristici calitative/cantitative folosind funcții trigonometrice, inclusiv folosind instrumente digitale

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.2.5.	Aplicarea unor metode adecvate pentru determinarea unor distanțe, a unor măsuri de unghiuri și a unor arii
X.CS.2.1.	Prelucrarea datelor descrise cu ajutorul funcțiilor putere, exponențială sau logaritmică, pentru a stabili proprietăți ale acestora
X.CS.2.2.	Prelucrarea unor situații matematice sau din viața cotidiană, a căror rezolvare necesită elemente de combinatorică
X.CS.2.3.	Efectuarea operațiilor cu numere complexe, în contexte variate de calcul
X.CS.2.4.	Efectuarea operațiilor cu polinoame, prin analogie cu calculul numeric, folosind coeficienții pentru extragerea de informații
X.CS.2.5.	Prelucrarea unor informații cuprinse în seturi de date (probabilistice sau statistice) extrase din contexte practice și prezentate sub diferite forme: text, tabele, diagrame, grafice
XI.CS.2.1.	Prelucrarea datelor organizate sub formă matriceală, prin operații de adunare, scădere și înmulțire sau prin determinanți, în diverse contexte
XI.CS.2.2.	Prelucrarea datelor numerice și a relațiilor dintre coeficienți pentru a determina condițiile de compatibilitate și structura soluțiilor unui sistem de ecuații liniare
XI.CS.2.3.	Prelucrarea datelor numerice și geometrice pentru a obține ecuația unei drepte, evidențiind relațiile dintre coeficienți, puncte și pante, din descrieri verbale, grafice sau algebrice
XI.CS.2.4.	Prelucrarea datelor numerice sau simbolice asociate șirurilor de numere reale pentru a evidenția relații de variație, mărginire și comportament limită
XI.CS.2.5.	Prelucrarea datelor numerice, grafice și simbolice pentru a evidenția comportamentul limită și proprietățile de continuitate ale funcțiilor reale
XI.CS.2.6.	Prelucrarea unor informații numerice, simbolice și grafice pentru a evidenția rolul derivatei întâi și al derivatei a doua în descrierea comportamentului unei funcții (monotonie, puncte de extrem, concavitate/convexitate, puncte de inflexiune)
XII.CS.2.1.	Compararea proprietăților unor legi de compoziție definite pe diferite mulțimi
XII.CS.2.2.	Compararea proprietăților unor grupuri definite pe diferite mulțimi
XII.CS.2.3.	Utilizarea definițiilor geometrice ale conicelor pentru a le deduce ecuațiile canonice
XII.CS.2.4.	Utilizarea definițiilor geometrice și a cunoștințelor de analiză matematică pentru determinarea asimptotelor unor funcții
XII.CS.2.5.	Utilizarea unor concepte matematice pentru a stabili dacă o funcție admite sau nu primitive
XII.CS.2.6.	Prelucrarea unor concepte matematice pe baza cărora se obțin metode pentru determinarea integralelor definite ale unor funcții

CG.3 – Utilizarea conceptelor și a algoritmilor specifici în diverse contexte matematice

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.3.1.	Determinarea valorii de adevăr a unui enunț matematic format din propoziții legate prin operatori logici
IX.CS.3.2.	Aplicarea algoritmilor de calcul pentru determinarea unor termeni și a sumelor unor termeni consecutivi ai progresiilor aritmetice și geometrice, în diferite contexte
IX.CS.3.3.	Aplicarea unor concepte și algoritmi matematici (funcții, rate de variație etc.), pentru a interpreta reprezentări grafice în scopul extragerii de informații relevante pentru rezolvarea, în contexte matematice, a unor probleme practice
IX.CS.3.4.	Calcularea valorii unei funcții trigonometrice când se cunosc informații despre valorile unei alte funcții trigonometrice
IX.CS.3.5.	Determinarea măsurilor unor unghiuri și a lungimilor unor segmente utilizând relații metrice

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
X.CS.3.1.	Utilizarea algoritmilor și a proprietăților funcțiilor putere, exponențială și logaritmică pentru rezolvarea de ecuații, inecuații și probleme din contexte matematice
X.CS.3.2.	Utilizarea elementelor de combinatorică pentru rezolvarea unor probleme matematice
X.CS.3.3.	Aplicarea unor algoritmi specifici calculului pentru rezolvarea de probleme cu numere complexe
X.CS.3.4.	Folosirea calculului polinomial și a descompunerii în factori a polinoamelor în probleme de divizibilitate și în rezolvări de ecuații
X.CS.3.5.	Aplicarea algoritmilor de calcul și a funcțiilor numerice în studiul seriilor de date (probabilistice sau statistice)
XI.CS.3.1.	Utilizarea regulilor de calcul pentru efectuarea operațiilor cu matrice și determinanți
XI.CS.3.2.	Aplicarea algoritmilor și metodelor de calcul în rezolvarea unui sistem de ecuații liniare
XI.CS.3.3.	Utilizarea unor rezultate specifice geometriei analitice în calcularea ariilor unor suprafețe plane în contexte variate
XI.CS.3.4.	Utilizarea rezultatelor specifice limitelor de șiruri și a tehnicilor de prelucrare a termenilor generali pentru calcularea limitelor de șiruri
XI.CS.3.5.	Utilizarea criteriilor cu șiruri și a limitelor fundamentale în calcularea limitelor de funcții
XI.CS.3.6.	Utilizarea regulilor de derivare și a concluziilor teoremelor studiate în analiza variației funcțiilor
XII.CS.3.1.	Folosirea proprietăților operațiilor binare în calculele specifice structurilor algebrice de semigrup sau monoid
XII.CS.3.2.	Stabilirea structurii de grup sau subgrup a unei mulțimi, în raport cu diferite legi de compoziție
XII.CS.3.3.	Utilizarea unor algoritmi pentru reprezentarea grafică a conicelor
XII.CS.3.4.	Prelucrarea calitativă a asimptotelor și proprietăților derivatei întâi și derivatei a doua ale unei funcții, în vederea trasării graficului acesteia
XII.CS.3.5.	Prelucrarea unor concepte matematice pe baza cărora se obțin metode pentru determinarea primitivelor unor funcții
XII.CS.3.6.	Aplicarea metodelor de calcul pentru determinarea integralei definite a unei funcții

CG.4 – Exprimarea în limbajul specific matematicii a informațiilor, concluziilor și demersurilor de rezolvare pentru o situație dată

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.4.1.	Precizarea structurii logice a unui enunț
IX.CS.4.2.	Transpunerea în limbaj specific matematic a unor situații din viața cotidiană referitoare la șiruri sau progresii în scopul analizării comportamentului acestora
IX.CS.4.3.	Exprimarea unor concluzii și justificări matematice, utilizând limbajul specific funcțiilor (simboluri, formule, expresii, reprezentări), pentru a comunica informații extrase din reprezentări grafice, în contexte matematice practice
IX.CS.4.4.	Stabilirea unor relații matematice utilizând calculul trigonometric
IX.CS.4.5.	Caracterizarea în limbaj matematic a unei configurații geometrice folosind elemente de trigonometrie sau relații metrice
X.CS.4.1.	Exprimarea matematică a proprietăților funcțiilor putere, exponențială și logaritmică, pentru aplicarea lor în ecuații/inecuații corespunzătoare
X.CS.4.2.	Exprimarea matematică a proprietăților permutărilor, aranjamentelor, combinațiilor și a binomului lui Newton
X.CS.4.3.	Exprimarea în limbaj specific numerelor complexe a redactării raționamentelor matematice

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
X.CS.4.4.	Utilizarea limbajului specific polinoamelor în probleme de divizibilitate, ireductibilitate și în studiul ecuațiilor asociate
X.CS.4.5.	Descrierea în limbajul specific statisticii matematice/probabilităților a unor fenomene și a metodelor de analizare a acestora
XI.CS.4.1.	Exprimarea în limbaj simbolic a unui determinant utilizând definiția sau dezvoltarea acestuia în funcție de elementele unei linii/coloane
XI.CS.4.2.	Exprimarea în limbaj specific matematicii a etapelor de rezolvare a unui sistem de ecuații liniare dat
XI.CS.4.3.	Exprimarea în limbaj matematic a relațiilor geometrice și a proprietăților caracterizate prin ecuații ale dreptelor în planul cartezian
XI.CS.4.4.	Exprimarea proprietăților numerice și a relațiilor de variație ale șirurilor de numere reale în limbaj specific analizei matematice
XI.CS.4.5.	Exprimarea în limbaj matematic a proprietăților unei funcții continue pentru stabilirea semnului funcției și/sau a imaginii acesteia
XI.CS.4.6.	Exprimarea, în limbaj matematic standardizat, a proprietăților funcțiilor derivabile și a concluziilor privind comportamentul acestora
XII.CS.4.1.	Stabilirea tipului de structură algebrică a unei mulțimi, prin verificarea proprietăților unor legi de compoziție concrete definite pe aceasta
XII.CS.4.2.	Folosirea unor procedee adecvate pentru soluționarea unor probleme specifice de teoria grupurilor
XII.CS.4.3.	Stabilirea elementelor unor configurații geometrice
XII.CS.4.4.	Trasarea reprezentării grafice a unei funcții utilizând informațiile din tabelul său de variație și eventualele sale asimptote
XII.CS.4.5.	Aplicarea unor metode de calcul adecvate pentru determinarea primitivelor unei funcții
XII.CS.4.6.	Folosirea continuității sau a monotoniei unei funcții pentru a stabili proprietăți ale integralei sale definite

CG.5 – Analizarea caracteristicilor matematice ale unei situații date

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.5.1.	Formularea unui enunț matematic (axiomă, definiție, relație/proprietate/teoremă) asociat unei situații date
IX.CS.5.2.	Analizarea unor situații date în contexte intra și interdisciplinare, selectând modelul de progresie adecvat și metoda de rezolvare eficientă în funcție de datele disponibile
IX.CS.5.3.	Analizarea unor situații date prin interpretarea reprezentărilor grafice și evidențierea soluțiilor posibile pentru a interpreta situații reale și a formula concluzii argumentate în contexte intra și interdisciplinare
IX.CS.5.4.	Analizarea proprietăților funcțiilor trigonometrice folosind reprezentarea grafică sau cercul trigonometric
IX.CS.5.5.	Aplicarea unor metode variate pentru optimizarea calculelor de distanțe, de măsuri de unghiuri și de arii
X.CS.5.1.	Analizarea proprietăților și comportamentului funcțiilor putere, exponențială și logaritmică, precum și a relațiilor dintre acestea, în contexte matematice sau cotidiene
X.CS.5.2.	Analizarea relațiilor și a proprietăților permutărilor, aranjamentelor, combinațiilor și a binomului lui Newton
X.CS.5.3.	Interpretarea geometrică a operațiilor și a relațiilor dintre numere complexe
X.CS.5.4.	Analizarea unor situații date, prin determinarea, verificarea și implementarea elementelor specifice studiului polinoamelor

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
X.CS.5.5.	Analizarea informațiilor privind contexte practice/fenomene din realitatea imediată pentru alegerea/optimizarea metodelor de prelucrare a acestora și de prezentare a concluziilor extrase
XI.CS.5.1.	Analizarea condițiilor de inversabilitate a unei matrice pătrate
XI.CS.5.2.	Analizarea compatibilității unui sistem de ecuații liniare (rang, Kronecker–Capelli sau Rouché)
XI.CS.5.3.	Analizarea pozițiilor relative a două drepte în plan (paralele, concurente) în diferite configurații
XI.CS.5.4.	Analizarea unui șir folosind proprietățile de monotonie și mărginire pentru studiul convergenței acestuia
XI.CS.5.5.	Analizarea comportamentului unei funcții în vecinătatea unui punct prin calcularea limitelor laterale
XI.CS.5.6.	Interpretarea datelor din tabelul de variație a unei funcții reale și evidențierea celor mai importante rezultate (valori minime, valori maxime, intervale de monotonie și de convexitate/concavitate, puncte de inflexiune)
XII.CS.5.1.	Compararea proprietăților unor legi de compoziție în funcție de mulțimile pe care sunt definite
XII.CS.5.2.	Stabilirea unor morfisme sau izomorfisme de grupuri
XII.CS.5.3.	Determinarea ecuațiilor unor conice cu diferite caracteristici particulare
XII.CS.5.4.	Implementarea unei strategii pentru rezolvarea unor situații concrete, utilizând reprezentarea grafică a funcțiilor
XII.CS.5.5.	Interpretarea proprietăților unei funcții și a metodelor de integrare, pentru a fi determinate primitivele
XII.CS.5.6.	Alegerea criteriilor adecvate pentru stabilirea integrabilității unei funcții

CG.6 – Modelarea matematică a unei situații date, prin integrarea achizițiilor din diferite domenii

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.6.1.	Validarea unui enunț matematic asociat unei situații date
IX.CS.6.2.	Modelarea matematică, folosind șirurile sau progresiile, a unor situații reale pentru interpretarea implicațiilor în contexte interdisciplinare și pentru luarea unor decizii fundamentate pe datele obținute
IX.CS.6.3.	Modelarea unei situații reale, utilizând un model matematic (funcții, relații) construit pe baza datelor extrase din reprezentări grafice, pentru a explica, a anticipa sau a optimiza rezultate în contexte precum economie, biologie sau fizică
IX.CS.6.4.	Descrierea unor relații între mărimi din diferite domenii, cu ajutorul funcțiilor trigonometrice
IX.CS.6.5.	Modelarea unor configurații geometrice utilizând metode metrice, trigonometrice, sintetice
X.CS.6.1.	Modelarea matematică a situațiilor cotidiene din domenii care implică funcția putere, exponențială sau logaritmică, inclusiv ecuații și inecuații în care acestea apar
X.CS.6.2.	Modelarea situațiilor matematice sau din viața cotidiană, utilizând elemente de combinatorică
X.CS.6.3.	Modelarea unor situații practice utilizând numere complexe
X.CS.6.4.	Modelarea unor situații practice utilizând noțiunea de polinom sau ecuații algebrice
X.CS.6.5.	Elaborarea unor proiecte care au ca obiectiv studiul unor fenomene din viața cotidiană, utilizând metode statistice/probabilistice de prelucrare, de analizare a datelor și de extragere a concluziilor
XI.CS.6.1.	Modelarea situațiilor de compatibilitate a unor ecuații matriceale folosind determinanți și matrice inversabile

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS.6.2.	Modelarea situațiilor practice (de exemplu, probleme de resurse, amestecuri, echilibru chimic) folosind sisteme de ecuații liniare
XI.CS.6.3.	Modelarea situațiilor practice cu ajutorul conceptelor de geometrie analitică (distanțe, arii, coliniaritate)
XI.CS.6.4.	Modelarea unor procese de creștere sau descreștere (de exemplu, amortizare, dobânzi, populație) prin șiruri numerice
XI.CS.6.5.	Modelarea fenomenelor continue sau discontinue prin limite și funcții continue
XI.CS.6.6.	Modelarea unor fenomene de variație continuă prin funcții (costuri, productivitate, optimizare)
XII.CS.6.1.	Utilizarea în alte domenii a proprietăților structurilor algebrice
XII.CS.6.2.	Utilizarea grupurilor în aritmetică și în geometrie
XII.CS.6.3.	Utilizarea funcțiilor integrabile pentru calcularea unor arii delimitate de conice
XII.CS.6.4.	Modelarea unor situații concrete care conduc la studiul graficului unei funcții
XII.CS.6.5.	Modelarea unor situații concrete care conduc la calcularea unei integrale nedefinite
XII.CS.6.6.	Modelarea problemelor din diferite domenii prin utilizarea integralelor definite

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programa școlară în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
Algebră	IX.1. Elemente de logică matematică - Propoziții, predicate; operații cu propoziții și predicate: negația, conjuncția, disjuncția, implicația, echivalența; cuantificatorul existențial și cuantificatorul universal; reguli de negare, reducere la absurd - Metoda inducției matematice <i>Notă</i> Calculul propozițional se va ilustra cu exemple concrete simple: și = intersecție/sistem de relații, sau = reuniune/ansamblu de cazuri, $\text{non}(A \text{ și } B) = \text{non } A \text{ sau } \text{non } B$, $\text{non}(A \text{ sau } B) = \text{non } A \text{ și } \text{non } B$, există = cel puțin un element convine etc.
	IX.2. Șiruri și progresii¹ Șiruri; moduri de definire a unui șir. Progresii aritmetice și progresii geometrice: determinarea termenului general al unei progresii; suma primilor n termeni ai unei progresii², caracterizarea unei progresii prin relația dintre orice trei termeni consecutivi, condiția ca n numere reale să fie în progresie aritmetică sau geometrică, pentru $n \geq 3$ <i>Note</i> ¹Șirurile/progresiile vor fi abordate în contexte practice: prețuri, dobândă simplă, dobândă compusă, dinamica populației, modelarea unor fenomene din biologie, chimie etc. ²Aplicație: deducerea formulei $a^n - b^n = (a - b)(a^{n-1} + a^{n-2}b + \dots + b^{n-1})$, $n \in \mathbb{N}$, $n \geq 2$.
	IX.3. Funcții Proprietăți generale ale funcțiilor - Funcții: definiție, exemple¹, modalități de a descrie o funcție, funcții egale, restricții ale unei funcții, imaginea unei funcții¹ - Reprezentarea grafică a unei funcții definite pe submulțimi ale lui $\mathbb{R}$, intersecția graficului cu axele de coordonate, drepte în plan de forma $x = m$ sau de forma $y = m$, $m \in \mathbb{R}$; semnul unei funcții numerice, interpretarea geometrică a soluțiilor ecuațiilor de forma $f(x) = m$ și $f(x) = g(x)$ - Proprietăți ale funcțiilor numerice: monotonie, mărginire, paritate/imparitate, convexitate/concavitate; lecturi grafice² - Funcții obținute prin operații algebrice elementare (sumă, diferență, produs, raport); compunerea funcțiilor - Funcții injective, surjective, bijective, inversabile: definiție, interpretare geometrică pentru funcții numerice, condiția necesară și suficientă ca o funcție să fie inversabilă; lecturi grafice³ <i>Note</i> ¹Se vor prezenta și funcția modul, funcția parte întreagă, funcția parte fracționară. ²Pentru noțiunile prezentate se vor folosi, de regulă, funcțiile afine, restricții ale acestora sau funcții definite pe mai multe ramuri ale căror restricții să fie funcții afine. ³Aplicațiile vor viza recunoașterea proprietăților funcțiilor numerice (monotonie, mărginire, paritate/imparitate, convexitate/concavitate, injectivitate, surjectivitate) prin lectura unui grafic dat sau a unui grafic realizat cu ajutorul unor instrumente digitale. Funcția de gradul al doilea - Definiție, reprezentare grafică, intersecțiile reprezentării grafice cu axele de coordonate¹, axa de simetrie - Monotonia funcției de gradul al doilea; punctul de extrem

Domenii de conținut	Conținuturi
	• Semnul funcției de gradul al doilea; interpretare geometrică (poziția unei parabole în raport cu axa Ox), inecuații de gradul al doilea studiate pe mulțimea $\mathbb{R}$ sau pe intervale de numere reale; interpretare geometrică (proiecții ale unor porțiuni de parabolă pe axe) • Relațiile lui Viète • Sisteme care conțin ecuații de gradul al doilea²; interpretare geometrică³ Note ¹Se vor deduce formulele de rezolvare a ecuației de gradul al doilea. ²Se vor studia următoarele tipuri de sisteme de două ecuații cu două necunoscute: sisteme formate dintr-o ecuație de gradul întâi și o ecuație de gradul al doilea, sisteme omogene, sisteme simetrice. ³Se va evidenția interpretarea geometrică a rezolvării sistemelor de ecuații de forma $\begin{cases} a_1x + b_1y + c_1 = 0 \\ y = a_2x^2 + b_2x + c_2 \end{cases}$ Funcția putere cu exponent întreg. Funcția radical • Funcția putere cu exponent întreg • Radicali, operații cu radicali, proprietățile radicalilor; expresii conjugate. Funcția radical • Ecuații și inecuații cu radicali Notă La fiecare funcție se recomandă realizarea unor corelații interdisciplinare.
	X.1. Funcții • Puteri cu exponent real¹. Funcția putere cu exponent real: proprietăți, reprezentare grafică² • Funcția exponențială: proprietăți, reprezentare grafică²; ecuații și inecuații exponențiale • Logaritmi: operații, formula de schimbare a bazei. Funcția logaritmică: proprietăți, reprezentare grafică²; ecuații și inecuații logaritmice Note ¹Introducerea noțiunii de putere cu exponent real se va face folosind, la nivel intuitiv, ideea de aproximare. ²Pentru reprezentarea grafică a funcțiilor se recomandă utilizarea unor instrumente digitale.
	X.2. Elemente de combinatorică • Metode de numărare (regula sumei și regula produsului). Permutări, aranjamente • Combinări, formula de recurență a combinatoricilor, formula combinatoricilor complementare, triunghiul lui Pascal • Binomul lui Newton
	X.3. Numere complexe • Forma algebrică a unui număr complex: $z = a + bi$, unde $a, b \in \mathbb{R}$ și $i^2 = -1$; planul complex; operații cu numere complexe scrise sub formă algebrică, proprietăți; modulul și conjugatul unui număr complex: proprietăți, interpretare geometrică; ecuația de gradul al doilea cu coeficienți complecși, relațiile lui Viète • Forma trigonometrică a unui număr complex: înmulțirea și împărțirea numerelor complexe scrise sub formă trigonometrică; interpretare geometrică; puterea cu exponent întreg a unui număr complex, formula lui Moivre; rădăcinile de ordinul n ale unui număr complex; interpretare geometrică; ecuații binome • Aplicații ale numerelor complexe în geometrie: distanțe și unghiuri în planul complex; afixul unui punct care împarte un segment într-un raport dat (aplicații: afixul mijlocului unui segment și afixul centrului de greutate al unui triunghi); condiții de coliniaritate a trei puncte, de paralelism/perpendicularitate a două drepte

Domenii de conținut	Conținuturi
	X.4. Polinoame cu coeficienți complecși • Forma algebrică a unui polinom, egalitatea a două polinoame, adunarea și înmulțirea polinoamelor, valoarea unui polinom într-un punct, rădăcinile unui polinom, funcția polinomială • Împărțirea polinoamelor, teorema împărțirii cu rest, împărțirea cu $X - a$, schema lui Horner • Divizibilitatea polinoamelor, teorema lui Bézout • Teorema fundamentală a algebrei (fără demonstrație), rădăcini multiple, descompunerea canonică a unui polinom, relațiile lui Viète; descompunerea în factori ireductibili a polinoamelor cu coeficienți în $\mathbb{C}$, respectiv în $\mathbb{R}$ • Ecuații algebrice cu coeficienți reali, raționali, întregi; ecuații bipătrate, ecuații reciproce XI.1. Matrice. Determinanți • Matrice; mulțimi de matrice. Operații cu matrice: adunarea, înmulțirea, înmulțirea unei matrice cu un număr complex, ridicarea la putere a unei matrice pătrate; proprietăți • Noțiunea de permutare, compunerea permutărilor, proprietăți. Inversiuni, semnul unei permutări • Determinant de ordin n, $n \in \mathbb{N}^*$, proprietăți • Matrice inversabilă¹. Ecuații matriceale <i>Notă</i> ¹În aplicațiile practice se vor calcula inversele unor matrice pătrate din $\mathcal{M}_n(\mathbb{C})$, cu $n \in \mathbb{N}^*$, $n \leq 4$. XI.2. Sisteme de ecuații liniare • Sisteme de ecuații liniare¹, sisteme de tip Cramer • Rangul unei matrice; studiul compatibilității și rezolvarea sistemelor de ecuații liniare: teorema Kronecker-Capelli, teorema lui Rouché • Metoda lui Gauss pentru rezolvarea sistemelor de ecuații liniare și a ecuațiilor matriceale <i>Notă</i> ¹În aplicațiile practice se vor rezolva sisteme cu cel mult 4 ecuații și cel mult 4 necunoscute. XII.1. Legi de compoziție • Lege de compoziție (operație algebrică binară), tabla operației, lege de compoziție indusă pe o submulțime; exemple remarcabile de legi de compoziție pe mulțimi de numere, pe mulțimea părților unei mulțimi oarecare¹, pe mulțimi de matrice și pe mulțimi de funcții • Proprietățile legilor de compoziție: asociativitate, comutativitate, existența elementului neutru, elemente simetrizabile; semigrupuri și monoizi • Mulțimea $\mathbb{Z}_n$ a claselor de resturi modulo n, operațiile de adunare și înmulțire pe $\mathbb{Z}_n$ și proprietățile acestora² <i>Note</i> ¹Se vor studia operațiile de reuniune, intersecție, diferență simetrică. ²La $\mathbb{Z}_n$ se va studia și distributivitatea înmulțirii față de adunare, dedusă din cea de pe $\mathbb{Z}$. XII.2. Grupuri • Grup, exemple remarcabile: grupuri de permutări, grupuri de matrice, grupul lui Klein, grupul aditiv $\mathbb{Z}_n$, grupul multiplicativ $\mathcal{U}(\mathbb{Z}_n)$, grupuri de transformări geometrice¹ • Reguli de calcul într-un grup • Subgrup

Domenii de conținut	Conținuturi
	• Ordinul unui element al unui grup • Grup finit, teorema lui Lagrange, subgrupul generat de un element al unui grup finit • Morfism, izomorfism de grupuri Notă ¹Se vor studia: grupul translațiilor și grupul rotațiilor cu același centru.
Trigonometrie	IX.4. Funcții trigonometrice. Ecuații trigonometrice • Cercul trigonometric; funcțiile sinus și cosinus definite pe intervalul $[0, 2\pi]$; reducerea la primul cadran • Funcțiile sinus, cosinus, tangentă și cotangentă¹; relații între funcțiile trigonometrice sinus, cosinus, tangentă, cotangentă² • Formule trigonometrice pentru suma/diferența a două numere reale³ • Transformarea sumelor în produse și a produselor în sume • Funcții trigonometrice inverse • Ecuații trigonometrice⁴ Note ¹Se vor introduce noțiunile de funcție periodică și de perioadă și se vor evidenția prin lectura graficelor funcțiilor trigonometrice. ²Se vor deduce formulele de tipul $\sin\left(\frac{\pi}{2} - x\right) = \cos x$, $\cos\left(\frac{\pi}{2} - x\right) = \sin x$, $\sin^2 x = \frac{\operatorname{tg}^2 x}{1 + \operatorname{tg}^2 x}$, $\cos^2 x = \frac{1}{1 + \operatorname{tg}^2 x}$ etc. ³Se vor deduce formulele de forma $\sin(a \pm b)$, $\cos(a \pm b)$, $\operatorname{tg}(a \pm b)$ și formulele rezultate din acestea (de exemplu, $\sin 2x$, $\cos 2x$, $\operatorname{tg} 2x$, $\sin \frac{x}{2}$, $\cos \frac{x}{2}$) ⁴Se vor studia următoarele tipuri de ecuații trigonometrice: • $\sin x = a$, $\cos x = a$, $a \in [-1, 1]$; $\operatorname{tg} x = a$, $\operatorname{ctg} x = a$, $a \in \mathbb{R}$ • $\sin f(x) = \sin g(x)$, $\cos f(x) = \cos g(x)$, $\operatorname{tg} f(x) = \operatorname{tg} g(x)$, $\operatorname{ctg} f(x) = \operatorname{ctg} g(x)$ • $a \sin x + b \cos x = c$, unde a, b, c sunt numere reale nenule și ecuații reducibile la acestea. Pentru reprezentarea grafică a funcțiilor trigonometrice și a funcțiilor trigonometrice inverse se recomandă și utilizarea unor instrumente digitale.
Geometrie	IX.5. Aplicații ale trigonometriei în geometrie. Relații metrice • Teorema cosinusului, teorema sinusurilor, rezolvarea triunghiurilor • Raza cercului înscris și raza cercului circumscris unui triunghi. Aria unui triunghi • Teorema bisectoarei; relația lui Stewart; lungimile unor segmente importante din triunghi • Concurență și coliniaritate în geometria plană: teorema lui Menelaus, teorema lui Ceva XI.3. Elemente de geometrie analitică - drepte în planul cartezian • Panta unei drepte; unghiul a două drepte; condiții de paralelism și de perpendicularitate • Ecuația unei drepte care trece printr-un punct dat și are panta dată; ecuația explicită a drepte; ecuația unei drepte care trece prin două puncte date; ecuația generală a drepte; condiția de coliniaritate a trei puncte în plan • Distanța de la un punct la o dreaptă; aria unui triunghi Notă Ecuația unei drepte care trece prin două puncte date, condiția de coliniaritate a trei puncte în plan și aria unui triunghi se abordează și ca aplicații ale determinanților în geometrie.

Domenii de conținut	Conținuturi
	XII.3. Conice • Cercul, elipsa, hiperbola, parabola; reprezentare grafică, proprietăți • Intersecția unei conice cu o dreaptă, intersecția a două conice, tangenta printr-un punct al unei conice la aceasta <i>Notă</i> Prezentarea conicelor se va face folosind cunoștințe de geometrie sintetică și analitică, iar pentru trasarea graficului acestora se vor folosi, eventual, cunoștințele generale de reprezentare grafică a funcțiilor și/sau instrumente digitale.
Date, statistică matematică și probabilități	X.5. Probabilități și statistică matematică Probabilități • Mulțimea evenimentelor posibile ale unui experiment; eveniment sigur/imposibil, evenimente disjuncte • Probabilitatea unui eveniment; operații (probabilitatea intersecției, probabilitatea reuniunii); probabilități condiționate, evenimente independente, legea probabilității totale • Scheme clasice de probabilitate (hipergeometrică, Bernoulli, Poisson) Statistică matematică • Colectarea și organizarea datelor statistice: frecvențe absolute (tabele de frecvențe), frecvențe relative, frecvențe cumulate. Reprezentări grafice ale seturilor de date statistice: diagrame cu bare, histograme, poligonul frecvențelor/frecvențelor cumulate, diagrame boxplot, diagrame circulare; utilizarea mijloacelor digitale pentru reprezentarea datelor în diferite diagrame • Mărimi caracteristice ale seturilor de date statistice: medie, mediană, mod, cuartile, amplitudine, abatere standard; compararea a două seturi de date pe baza mărimilor caracteristice • Sondaje, eșantionare: concepte de bază (sondaj, populație, eșantion), etapele realizării unui sondaj, limitări și erori de eșantionare: sondaj aleator simplu/sondaj stratificat, interpretare) <i>Notă</i> Abordarea conținuturilor se va face prin contexte practice.
Analiză matematică	XI.4. Mulțimea numerelor reale. Limite de șiruri • Mulțimea numerelor reale, mulțimi mărginite/nemărginite; dreapta reală încheiată; vecinătăți • Limita unui șir: proprietăți¹, subșiruri, șiruri convergente/divergente, limitele șirurilor $(n^a)_{n \geq 1}$ și $(q^n)_{n \geq 1}$; trecerea la limită în inegalități • Operații cu șiruri convergente • Criterii de existență a limitei unui șir (criteriul majorării – consecințe; criteriul cleștelui) • Monotonie, mărginire, convergență; teorema lui Weierstrass (fără demonstrație); șirul cu termen general $\left(1 + \frac{1}{n}\right)^n$, $n \in \mathbb{N}^*$, numărul e; $\lim_{n \rightarrow \infty} (1 + x_n)^{\frac{1}{x_n}} = e$, unde $x_n \rightarrow 0$ și $x_n \neq 0$, pentru orice $n \in \mathbb{N}$ • Operații cu șiruri care au limită; cazuri de nedeterminare <i>Notă</i> ¹Se vor prezenta: unicitatea limitei unui șir, limita nu se schimbă la adăugarea/eliminarea unui număr finit de termeni. XI.5. Limite de funcții. Continuitate • Punct de acumulare; punct izolat; limita unei funcții într-un punct (definiția cu șiruri);

Domenii de conținut	Conținuturi
	limite laterale - Operații cu limite de funcții, proprietăți; limitele funcțiilor uzuale, lecturi grafice¹ - Limite fundamentale: $\lim_{x \rightarrow 0} \frac{\sin x}{x} = 1$, $\lim_{x \rightarrow 0} (1+x)^{\frac{1}{x}} = e$, $\lim_{x \rightarrow 0} \frac{a^x - 1}{x} = \ln a$, $a > 0$, $\lim_{x \rightarrow 0} \frac{\ln(1+x)}{x} = 1$, $\lim_{x \rightarrow 0} \frac{(1+x)^r - 1}{x} = r$, $r \in \mathbb{R}$ - Continuitatea unei funcții într-un punct: criteriul cu șiruri, continuitate laterală, puncte de discontinuitate; continuitatea unei funcții pe o mulțime; operații cu funcții continue - Proprietatea valorilor intermediare; semnul unei funcții continue pe un interval de numere reale, studiul existenței soluțiilor unor ecuații în $\mathbb{R}$. Continuitatea inversei unei funcții bijective și continue (fără demonstrație) Notă ¹Se vor evidenția limitele funcțiilor uzuale studiate (putere, radical, exponențială, logaritmică, trigonometrice) în punctele de acumulare ale domeniului maxim de definiție.
	XI.6. Funcții derivabile - Derivata unei funcții într-un punct, derivate laterale, legătura dintre derivabilitate și continuitate, interpretare geometrică: tangenta la o curbă, puncte unghiulare, puncte de întoarcere - Funcții derivabile, derivatele funcțiilor uzuale studiate, operații cu funcții derivabile, reguli de derivare, derivate de ordin al II-lea - Puncte de extrem ale unei funcții, teorema lui Fermat, teorema lui Rolle (fără demonstrație); șirul lui Rolle, teorema lui Lagrange, consecințe ale teoremei lui Lagrange, teoremele lui L'Hôpital (fără demonstrație) - Studiul variației funcțiilor cu ajutorul derivatelor I¹ și a II-a² - Aplicații ale derivatelor în contexte date de alte domenii Note ¹Se evidențiază intervalele de monotonie și punctele de extrem ale unei funcții, în tabelul de variație. ²Se definesc: funcția convexă, funcția concavă, punctul de inflexiune; se introduce caracterizarea convexității/concavității unei funcții pe baza semnelor derivatei a II-a; se introduce caracterizarea punctului de inflexiune cu derivata a II-a. Se evidențiază intervalele de convexitate/concavitate și punctele de inflexiune ale unei funcții, în tabelul de variație.
	XII.4. Reprezentarea grafică a funcțiilor - Asimptotele funcțiilor reale (orizontale, oblice, verticale) - Reprezentarea grafică a funcțiilor - Rezolvarea grafică a ecuațiilor; utilizarea reprezentării grafice a funcțiilor pentru determinarea numărului de soluții ale unei ecuații Notă Se pot utiliza instrumente digitale pentru verificarea reprezentărilor grafice ale funcțiilor și pentru verificarea numărului de soluții ale unei ecuații.
	XII.5. Primitive - Primitivele unei funcții; teorema lui Darboux și legătura dintre proprietatea valorilor intermediare și funcțiile care au primitive; integrala nedefinită a unei funcții, proprietăți - Primitivele unor funcții continue uzuale - Formula de integrare prin părți - Formula $\int (f \circ u)(x) \cdot u'(x) dx = (F \circ u)(x) + C$ - Primitivele funcțiilor raționale

Domenii de conținut	Conținuturi
	XII.6. Funcții integrabile • Diviziuni, sume Riemann; funcții integrabile, integrala definită; clase de funcții integrabile: funcții monotone și funcții continue (fără demonstrație); formula Leibniz-Newton; calculul limitelor unor șiruri folosind sume Riemann • Proprietățile funcțiilor integrabile: mărginire, liniaritate, monotonie, aditivitate în raport cu intervalul de integrare, proprietatea de ereditate, stabilitatea integralei față de modificarea valorilor funcției într-un număr finit de puncte • Teorema de medie, interpretare geometrică. Teorema de existență a primitivelor unei funcții continue • Metode de integrare: integrarea prin părți, integrarea prin schimbare de variabilă • Aplicații: aria unei suprafețe plane, volumul unui corp de rotație, centrul de greutate al unei plăci plane omogene <i>Notă</i> <i>Pentru verificarea rezultatelor se pot folosi instrumente digitale.</i>

Anexa nr. 4.2. Programa de examen pentru disciplina *Matematică - MAT_P2 (TC+CS)*

- *A doua probă E (probă scrisă, specifică profilului/specializării)*
- *Filiera teoretică, profilul real, specializarea științe ale naturii*

PREAMBUL

Programa de examen este realizată în conformitate cu prevederile *Programei școlare pentru disciplina Matematică, clasele a IX-a - a XII-a, trunchi comun și curriculum de specialitate (TC+CS)*, pentru *filiera teoretică, profilul real, specializarea științe ale naturii*, aprobată prin OMEC nr. 6930/2025, Anexa nr. 28. Prezenta programă precizează competențele generale și competențele specifice care vor fi evaluate, domeniile de conținut și conținuturile vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen pentru disciplina *Matematică - MAT_P2 (TC+CS)*, fundamentează elaborarea subiectelor și a baremelor de evaluare și de notare pentru a doua probă E, din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul ciclului liceal, clasele a IX-a - a XII-a, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen, la disciplina *Matematică*, programa *MAT_P2 (TC+CS)*, este de a constata măsura în care candidatul *identifică și prelucrează date matematice, utilizează și exprimă în limbaj specific matematicii concepte și algoritmi, analizează și modelează caracteristici ale unei situații date*, de complexitate corespunzătoare raportării disciplinei în cadrul segmentelor curriculare trunchi comun și curriculum de specialitate (TC+CS) și tipului de probă.

Prin susținerea probei de examen la disciplina *Matematică*, programa *MAT_P2 (TC+CS)*, candidatul este pus în situația de a face dovada formării/dezvoltării următoarelor **competențe generale (CG)**, dobândite pe parcursul claselor a IX-a - a XII-a:

CG.1	Identificarea unor date, mărimi și relații matematice, în contextul în care acestea apar
CG.2	Prelucrarea unor date matematice de tip cantitativ, calitativ, structural, cuprinse în diverse surse informaționale
CG.3	Utilizarea conceptelor și a algoritmilor specifici în diverse contexte matematice
CG.4	Exprimarea în limbajul specific matematicii a informațiilor, concluziilor și demersurilor de rezolvare pentru o situație dată
CG.5	Analizarea caracteristicilor matematice ale unei situații date
CG.6	Modelarea matematică a unei situații date, prin integrarea achizițiilor din diferite domenii

Prin subiectele elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor.

COMPETENȚELE GENERALE ȘI COMPETENȚELE SPECIFICE CARE VOR FI EVALUATE

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** care pot fi evaluate prin examen, selectate din programa școlară în vigoare și prezentate cumulativ pentru ciclul liceal:

CG.1 – Identificarea unor date, mărimi și relații matematice, în contextul în care acestea apar

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.1.1.	Identificarea caracteristicilor tipurilor de numere utilizate în algebră și a formei de scriere a unui număr real în diverse contexte

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.1.2.	Identificarea propozițiilor elementare din care este alcătuit un enunț matematic
IX.CS.1.3.	Identificarea elementelor caracteristice ale unui polinom
IX.CS.1.4.	Identificarea elementelor specifice progresiilor în contexte variate
IX.CS.1.5.	Identificarea datelor și a relațiilor care apar în configurații geometrice date
IX.CS.1.6.	Identificarea unor proprietăți ale funcțiilor, pe baza reprezentării grafice a acestora
IX.CS.1.7.	Identificarea punctelor asociate unor măsuri în radiani pe cercul trigonometric și pe graficele funcțiilor trigonometrice
X.CS.1.1.	Identificarea unor date relevante pentru probleme de numărare, în diverse contexte, recunoscând tipul de structură combinatorică necesară pentru rezolvare
X.CS.1.2.	Recunoașterea unor date de tip statistic sau probabilistic în situații concrete
X.CS.1.3.	Identificarea unor funcții și a unor proprietăți ale funcțiilor, în diferite reprezentări și contexte
X.CS.1.4.	Identificarea unor caracteristici ale numerelor complexe în diverse contexte
XI.CS.1.1.	Identificarea elementelor, proprietăților și regulilor de calcul cu matrice și determinanți în contexte variate
XI.CS.1.2.	Identificarea comportamentului unei funcții într-un interval dat
XI.CS.1.3.	Identificarea relațiilor dintre derivată și interpretarea ei geometrică, în contexte matematice
XI.CS.1.4.	Identificarea proprietăților funcțiilor (monotonie, convexitate/concavitate) pe baza graficului sau a semnului derivatelor de ordin I sau al doilea
XII.CS.1.1.	Identificarea unor elemente caracteristice ale unui sistem de ecuații liniare
XII.CS.1.2.	Identificarea unor elemente fundamentale ale geometriei în spațiu în raport cu reperul cartezian tridimensional
XII.CS.1.3.	Identificarea noțiunii de primitivă prin raportare la noțiunea de derivată
XII.CS.1.4.	Identificarea conceptului de integrală definită ca arie a unei suprafețe plane

CG.2 – Prelucrarea unor date matematice de tip cantitativ, calitativ, structural, cuprinse în diverse surse informaționale

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.2.1.	Prelucrarea unor date numerice din contexte matematice și/sau cotidiene
IX.CS.2.2.	Aplicarea relațiilor logice pentru prelucrarea datelor matematice folosind propoziții și cuantificatori
IX.CS.2.3.	Aplicarea unor reguli de calcul cu polinoame
IX.CS.2.4.	Efectuarea de calcule pentru determinarea elementelor progresiilor aritmetice sau geometrice, utilizând formule specifice
IX.CS.2.5.	Utilizarea datelor matematice de tip cantitativ, calitativ și structural dintr-o configurație geometrică
IX.CS.2.6.	Descrierea unor proprietăți ale unei funcții, utilizând reprezentarea grafică a acesteia
IX.CS.2.7.	Stabilirea unor caracteristici calitative/cantitative folosind funcții trigonometrice
X.CS.2.1.	Prelucrarea unor date matematice din diverse surse informaționale (texte, tabele, diagrame, grafice), referitoare la probleme/contexte de numărare
X.CS.2.2.	Prelucrarea primară a datelor statistice sau probabilistice cu ajutorul aplicațiilor digitale, a graficelor și diagramelor
X.CS.2.3.	Extragerea de date matematice de tip cantitativ, calitativ și structural din diverse reprezentări ale unei funcții generate de o situație practică dată

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
X.CS.2.4.	Efectuarea operațiilor cu numere complexe, în contexte variate
XI.CS.2.1.	Prelucrarea datelor numerice organizate sub formă de matrice sau determinant în vederea obținerii de informații sintetice
XI.CS.2.2.	Prelucrarea unor date extrase din diferite reprezentări ale funcțiilor, în vederea estimării existenței și valorilor unor limite
XI.CS.2.3.	Prelucrarea datelor referitoare la funcții în vederea calculării derivatei unei funcții sau a tangentei/normalei la grafic
XI.CS.2.4.	Prelucrarea informațiilor obținute prin derivare pentru a identifica proprietăți ale funcțiilor
XII.CS.2.1.	Prelucrarea elementelor asociate unui sistem de ecuații liniare în vederea stabilirii tipului de compatibilitate și a rezolvării sistemului de ecuații
XII.CS.2.2.	Utilizarea unor formule specifice pentru analiza unor cerințe cu caracter geometric
XII.CS.2.3.	Prelucrarea expresiilor algebrice ale unor funcții date cu scopul determinării primitivelor
XII.CS.2.4.	Determinarea valorii integralei definite prin calcule directe

CG.3 – Utilizarea conceptelor și a algoritmilor specifici în diverse contexte matematice

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.3.1.	Utilizarea algoritmilor specifici și a proprietăților operațiilor cu numere reale extrase din diverse contexte
IX.CS.3.2.	Utilizarea logicii matematice în formularea de propoziții și verificarea raționamentelor
IX.CS.3.3.	Utilizarea de algoritmi pentru efectuarea calculelor cu polinoame
IX.CS.3.4.	Utilizarea formulelor matematice pentru determinarea unor termeni și a sumelor unor termeni consecutivi ai unei progresii aritmetice sau geometrice
IX.CS.3.5.	Aplicarea formulelor și a algoritmilor de bază ai geometriei analitice pentru a rezolva probleme teoretice și practice
IX.CS.3.6.	Utilizarea aplicațiilor digitale pentru reprezentarea grafică a unor funcții în vederea extragerii unor informații referitoare la valori relevante ale acestora
IX.CS.3.7.	Aplicarea formulelor trigonometrice de bază în rezolvarea problemelor
X.CS.3.1.	Utilizarea formulelor combinatoriale și a metodelor de numărare pentru rezolvarea unor probleme în contexte practice
X.CS.3.2.	Utilizarea unor algoritmi specifici calculului statistic sau ai probabilităților pentru determinarea mărimilor caracteristice ale unor seturi de date
X.CS.3.3.	Aplicarea conceptelor și algoritmilor specifici funcțiilor, în scopul rezolvării unor ecuații de gradul al doilea, cu radicali, exponențiale, logaritmice și trigonometrice
X.CS.3.4.	Aplicarea unor algoritmi specifici calculului cu numere complexe în diverse contexte
XI.CS.3.1.	Utilizarea algoritmilor de calcul cu matrice sau determinanți în contexte matematice date
XI.CS.3.2.	Utilizarea conceptelor de limită și continuitate în contextul studiului variației unei funcții
XI.CS.3.3.	Utilizarea algoritmilor pentru calcularea și interpretarea derivatelor în vederea descrierii variației/proprietăților unei funcții
XI.CS.3.4.	Utilizarea derivatei pentru determinarea proprietăților funcțiilor și rezolvarea problemelor de optimizare
XII.CS.3.1.	Utilizarea unor concepte și algoritmi specifici pentru determinarea compatibilității și rezolvarea unor sisteme de ecuații liniare prin metode algoritmice
XII.CS.3.2.	Aplicarea unor algoritmi specifici geometriei analitice pentru determinarea unor distanțe și a unor relații între obiecte geometrice

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XII.CS.3.3.	Utilizarea unor algoritmi cu caracter algebric în determinarea mulțimii primitivelor unei funcții sau a soluției unor ecuații diferențiale
XII.CS.3.4.	Utilizarea unor strategii algebrice de tip algoritmic pentru calculul integralei definite

CG.4 – Exprimarea în limbajul specific matematicii a informațiilor, concluziilor și demersurilor de rezolvare pentru o situație dată

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.4.1.	Folosirea limbajului și a simbolurilor matematice pentru formularea relațiilor și a pașilor de rezolvare în contextul numerelor reale
IX.CS.4.2.	Exprimarea raționamentelor matematice în limbaj specific logicii matematice (propoziții/predicate, operații, cuantificatori)
IX.CS.4.3.	Utilizarea limbajului specific polinoamelor în redactarea demersului de rezolvare a problemelor în care intervin acestea
IX.CS.4.4.	Transpunerea în limbaj specific a unor situații cotidiene care conduc la progresii aritmetice sau geometrice
IX.CS.4.5.	Utilizarea limbajului specific în redactarea demersului de rezolvare a problemelor de geometrie analitică
IX.CS.4.6.	Transpunerea în limbaj matematic a informațiilor obținute din compararea unor grafice de funcții
IX.CS.4.7.	Exprimarea în limbajul trigonometriei a datelor și relațiilor din configurații geometrice, în contexte variate
X.CS.4.1.	Exprimarea caracteristicilor unor probleme de numărare în vederea simplificării modului de rezolvare
X.CS.4.2.	Transpunerea în limbajul specific statisticii matematice și probabilităților a unei situații concrete
X.CS.4.3.	Exprimarea/redactarea de concluzii și justificări matematice, utilizând limbajul specific funcțiilor (simboluri, formule, expresii, reprezentări)
X.CS.4.4.	Exprimarea în limbaj specific numerelor complexe a redactării raționamentelor matematice
XI.CS.4.1.	Exprimarea relațiilor matematice specifice calculului matriceal în limbaj adecvat, în contexte date
XI.CS.4.2.	Exprimarea condițiilor de existență a limitei și de continuitate ale unei funcții prin formule, grafice și argumente logice
XI.CS.4.3.	Exprimarea relațiilor dintre derivata funcției și tangenta sau normala la grafic, folosind limbajul și notațiile matematice specifice
XI.CS.4.4.	Exprimarea concluziilor privind proprietățile funcțiilor pe baza derivatei, utilizând argumente și notații matematice
XII.CS.4.1.	Exprimarea în limbaj specific a concluziilor referitoare la compatibilitatea unui sistem de ecuații liniare
XII.CS.4.2.	Determinarea unor rezultate cantitative sau calitative, referitoare la configurații geometrice în spațiu, prin îmbinarea raționamentelor geometrice și algebrice
XII.CS.4.3.	Utilizarea unor raționamente algebrice complexe în determinarea unor primitive sau a soluțiilor unor ecuații diferențiale de grad cel mult doi
XII.CS.4.4.	Utilizarea unor strategii algebrice combinate în estimarea și evaluarea integralelor definite

CG.5 – Analizarea caracteristicilor matematice ale unei situații date

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.5.1.	Interpretarea proprietăților numerelor reale în situații date

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.5.2.	Analizarea relațiilor logice dintre componentele unui enunț matematic asociat unei situații date
IX.CS.5.3.	Analizarea metodelor de rezolvare a unor probleme în studiul polinoamelor
IX.CS.5.4.	Analizarea unei situații cotidiene descrise printr-o progresie aritmetică sau geometrică
IX.CS.5.5.	Analizarea pozițiilor relative a dreptelor și/sau cercurilor, interpretând semnificația acestora în contexte practice
IX.CS.5.6.	Analizarea proprietăților unei funcții prin corelarea informațiilor desprinse din diferite reprezentări/descrieri ale acesteia
IX.CS.5.7.	Analizarea modului optim de determinare a ariilor unor figuri geometrice folosind formule trigonometrice
X.CS.5.1.	Analizarea datelor unei situații practice pentru stabilirea modului adecvat de numărare
X.CS.5.2.	Analizarea unor situații practice prin aplicarea noțiunilor de statistică și probabilități
X.CS.5.3.	Analizarea proprietăților funcțiilor studiate, identificate în reprezentări grafice, pentru a interpreta situații reale și a formula concluzii argumentate în contexte intra și interdisciplinare
X.CS.5.4.	Investigarea unor probleme de matematică prin intermediul proprietăților numerelor complexe
XI.CS.5.1.	Analizarea proprietăților operațiilor cu matrice și a determinantilor în vederea interpretării rezultatelor obținute într-un context numeric sau geometric
XI.CS.5.2.	Analizarea unor proprietăți locale sau globale ale unei funcții (limite în diferite puncte, continuitate, asimptote)
XI.CS.5.3.	Analizarea relațiilor dintre derivata unei funcții și proprietățile tangentei și normalei la graficul acesteia
XI.CS.5.4.	Analizarea situațiilor de optimizare și a caracteristicilor funcțiilor pe baza derivatei
XII.CS.5.1.	Analizarea condițiilor de compatibilitate a unor sisteme de ecuații liniare
XII.CS.5.2.	Interpretarea geometrică a unor situații algebrice
XII.CS.5.3.	Analizarea unor primitive în contexte variate
XII.CS.5.4.	Analizarea metodelor de integrare prin determinarea strategiei adecvate fiecărei funcții

CG.6 – Modelarea matematică a unei situații date, prin integrarea achizițiilor din diferite domenii

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.6.1.	Modelarea unor situații concrete utilizând proprietăți ale numerelor reale
IX.CS.6.2.	Modelarea unei situații date utilizând elemente de logică matematică
IX.CS.6.3.	Modelarea matematică a unor probleme practice utilizând polinoame, în context intra și interdisciplinar (fizică, chimie, biologie)
IX.CS.6.4.	Modelarea matematică a unor situații cotidiene utilizând progresii
IX.CS.6.5.	Modelarea matematică a unor experimente din domeniul științelor naturii (biologie, fizică, chimie), utilizând elemente de geometrie analitică
IX.CS.6.6.	Modelarea prin intermediul funcțiilor a unor fenomene/contexte din viața cotidiană
IX.CS.6.7.	Modelarea matematică a unor situații practice care implică concepte trigonometrice
X.CS.6.1.	Modelarea unei situații-problemă din viața cotidiană, în limbajul specific combinatoricii
X.CS.6.2.	Corelarea datelor statistice și probabilistice în scopul predicției comportamentului unui sistem, prin analogie cu comportarea în situații studiate
X.CS.6.3.	Modelarea unei situații cotidiene, cu ajutorul funcțiilor studiate, pentru a explica, prezice sau optimiza rezultate în contexte precum economie, biologie, fizică etc.
X.CS.6.4.	Analiza unor probleme din diferite domenii cu ajutorul numerelor complexe

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS.6.1.	Modelarea unor situații practice care implică organizarea și prelucrarea datelor numerice folosind conceptele și operațiile cu matrice și/sau determinanți
XI.CS.6.2.	Modelarea variației unei mărimi printr-o funcție, utilizând conceptele de limită, continuitate sau analiză grafică
XI.CS.6.3.	Modelarea comportamentului unei funcții și a proprietăților graficului său prin utilizarea derivatei și a relațiilor tangentei și normalei
XI.CS.6.4.	Modelarea matematică a fenomenelor și proceselor reale prin aplicarea derivatelor și analizarea extremelor pentru optimizarea rezultatelor
XII.CS.6.1.	Modelarea în limbajul sistemelor de ecuații liniare a unor contexte din geometrie sau din alte discipline
XII.CS.6.2.	Modelarea matematică a unor situații practice în limbajul specific geometriei într-un reper cartezian tridimensional
XII.CS.6.3.	Studiul integralei nedefinite și a ecuațiilor diferențiale în contexte practice
XII.CS.6.4.	Modelarea unor situații practice prin intermediul integralei definite

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programa școlară în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
Algebră	IX.1. Mulțimea numerelor reale - Structura algebrică: operații algebrice cu numere reale, proprietăți; formule de calcul prescurtat: $(a \pm b)^3 = a^3 \pm 3a^2b + 3ab^2 \pm b^3,$ $a^3 + b^3 = (a + b)(a^2 - ab + b^2),$ $a^3 - b^3 = (a - b)(a^2 + ab + b^2);$ raționalizarea numitorilor de forma $a \pm \sqrt{b}$, $b > 0$; modulul unui număr real - Structura de ordine: compararea și ordonarea numerelor reale; aproximări prin lipsă sau prin adaos; partea întreagă și partea fracționară a unui număr real
	IX.2. Elemente de logică matematică - Propoziții și predicate; operații: negația, conjuncția, disjuncția, implicația, echivalența; cuantificatori; reguli de negare - Metode de raționament: metoda reducerii la absurd; metoda inducției matematice Notă Calculul propozițional se va ilustra cu exemple concrete simple: $\cap$ = intersecție/sistem de relații, sau = reuniune/ansamblu de cazuri, $\text{non}(A \text{ și } B) = \text{non } A \text{ sau non } B$, $\text{non}(A \text{ sau } B) = \text{non } A \text{ și non } B$, există = cel puțin un element convine etc.
	IX.3. Polinoame cu coeficienți reali - Forma algebrică a unui polinom, operații cu polinoame: adunarea, înmulțirea, înmulțirea cu un scalar - Teorema împărțirii cu rest; algoritmul de împărțire a polinoamelor; împărțirea cu $X - a$, schema lui Horner; divizibilitatea polinoamelor: definiție - Rădăcini reale ale polinoamelor; teorema lui Bézout
	IX.4. Progresii aritmetice și progresii geometrice - Dobânda simplă. Progresii aritmetice; determinarea termenului general al unei progresii aritmetice; suma primilor n termeni ai unei progresii aritmetice - Dobânda compusă. Progresii geometrice; determinarea termenului general al unei progresii geometrice; suma primilor n termeni ai unei progresii geometrice Notă Progresiile vor fi abordate și în contexte practice: prețuri, dobânzi, dinamica populației, modelarea unor fenomene din biologie, chimie etc.
	X.1. Metode de numărare - Reguli de numărare: regula sumei; principiul includerii și al excluderii; diagrame arborescente; regula produsului - Permutări, aranjamente, combinări, triunghiul lui Pascal - formula de recurență a combinărilor, combinări complementare, dezvoltarea binomului lui Newton; aplicații în probleme de numărare Notă Abordarea conținuturilor se va face prin contexte practice.
	IX.6. Funcții - observarea unor proprietăți ale funcțiilor utilizând lecturi grafice Funcția afină

Domenii de conținut	Conținuturi
	• Funcția de gradul al doilea • Funcții obținute prin operații de înmulțire și/sau de împărțire, compunere cu funcții afine și funcții de gradul al doilea • Funcția putere cu exponent întreg • Funcția radical de ordin 2 și ordin 3 • Funcția exponențială (numărul irațional e) • Funcția logaritmică (logaritmi, logaritm natural, logaritm zecimal) Notă <i>Pentru fiecare funcție se vor evidenția grafic: intersecțiile cu axele de coordonate, interpretarea geometrică a proprietăților (monotonie, puncte de extrem, mulțimea valorilor funcției, soluțiile ecuațiilor $f(x)=m$ și $f(x)=g(x)$); comportament asimptotic, creștere exponențială, scări logaritmice; exemplificări în contexte practice. Observarea proprietăților funcțiilor se va face pe baza reprezentărilor grafice obținute cu ajutorul unor instrumente digitale (Geogebra, Desmos etc.) sau furnizate în format tipărit.</i> X.3. Funcții • Proprietăți ale funcțiilor numerice introduse prin lectură grafică: mărginire, monotonie; simetria graficului față de drepte de forma $x=m$, $m \in \mathbb{R}$; simetria graficului față de un punct; periodicitate • <i>Funcția afină</i>: monotonia, semnul raportului $\frac{f(x_1)-f(x_2)}{x_1-x_2}$, $x_1, x_2 \in \mathbb{R}$, $x_1 \neq x_2$; semnul funcției • <i>Funcția de gradul al doilea</i>: monotonie, rata creșterii/descreșterii $\frac{f(x_1)-f(x_2)}{x_1-x_2}$, $x_1, x_2 \in \mathbb{R}$, $x_1 \neq x_2$, punct de extrem (vârful parabolei); poziția relativă a unei parabole față de axa Ox, semnul funcției, inecuații de forma $ax^2+bx+c \leq 0$ ($\geq, <, >$), $a, b, c \in \mathbb{R}$, $a \neq 0$ (interpretare geometrică); poziția relativă a unei drepte față de o parabolă: rezolvarea sistemelor de forma $\begin{cases} mx+n=y \\ ax^2+bx+c=y \end{cases}$, cu $a, b, c, m, n \in \mathbb{R}$ (interpretare geometrică) • Compunerea funcțiilor; funcție inversabilă: definiție • Radicali de ordin 2 și 3: proprietăți; <i>Funcția radical</i> $f: D \rightarrow \mathbb{R}$, $f(x) = \sqrt[n]{x}$, $n=2,3$, unde $D=[0, +\infty)$ pentru n par și $D=\mathbb{R}$ pentru n impar; ecuații ce conțin radicali de ordinul 2 sau 3 • <i>Funcția exponențială</i>, $f: \mathbb{R} \rightarrow (0, +\infty)$, $f(x) = a^x$, $a \in (0, +\infty)$, $a \neq 1$; monotonie; ecuații exponențiale • Noțiunea de logaritm, proprietăți ale logaritmilor, <i>funcția logaritmică</i>, $f: (0, +\infty) \rightarrow \mathbb{R}$, $f(x) = \log_a x$, $a \in (0, +\infty)$, $a \neq 1$; monotonie; ecuații logaritmice • <i>Funcții trigonometrice directe și inverse</i>: definire, proprietăți; ecuații trigonometrice X.4. Numere complexe • Numere complexe sub forma algebrică, conjugatul unui număr complex, modulul unui număr complex, operații cu numere complexe scrise sub formă algebrică • Rezolvarea în $\mathbb{C}$ a ecuației de gradul al doilea cu coeficienți reali; ecuații bipătrate XI.1. Matrice și determinanți

Domenii de conținut	Conținuturi
	• Matrice Matrice; mulțimea matricelor cu elemente în $\mathbb{C}$; operații cu matrice: adunarea, înmulțirea unei matrice cu un scalar, înmulțirea; proprietăți ale operațiilor • Determinanți Determinantul unei matrice pătratice de ordin $n \leq 4$; metode de calcul și proprietăți fundamentale. Inversa unei matrice. • Aplicații ale determinanților în geometrie Coliniaritatea a trei puncte; calculul ariei unui triunghi; ecuația dreptei determinată de două puncte Notă <i>Se vor aborda și aplicații ale matricelor în contexte practice (matricea de transport, matricea costurilor etc.).</i> XII.1. Sisteme de ecuații liniare • Forma generală a unui sistem de ecuații liniare; clasificarea sistemelor de ecuații liniare în funcție de numărul de soluții; determinarea soluției unui sistem de ecuații liniare: metoda lui Cramer • Rangul unei matrice • Studiul compatibilității unui sistem de ecuații liniare cu ajutorul noțiunii de rang • Reducerea unui sistem de ecuații liniare la un sistem de tip Cramer Notă <i>Se vor studia sisteme de ecuații liniare cu cel mult 4 ecuații și cel mult 4 necunoscute.</i>
Geometrie. Trigonometrie	IX.5. Geometrie analitică • Reper cartezian în plan; coordonatele carteziene ale unui punct din plan, distanța dintre două puncte în plan, coordonatele mijlocului unui segment • Panta unei drepte (ca raport) • Ecuația dreptei care trece printr-un punct dat și are panta dată, ecuația dreptei care trece prin două puncte; intersecțiile dreptei cu axele de coordonate • Pozițiile relative ale unei drepte față de axele de coordonate; pozițiile relative a două drepte • Ecuația cercului IX.7. Elemente de trigonometrie și aplicații ale trigonometriei în geometrie • Cercul trigonometric: studiul funcțiilor sinus și cosinus pe intervalul $[0, 2\pi]$, studiul funcției tangentă pe intervalul $[0, 2\pi] - \left\{ \frac{\pi}{2}, \frac{3\pi}{2} \right\}$; deducerea valorilor funcțiilor trigonometrice pentru valori particulare $0, \frac{\pi}{6}, \frac{\pi}{4}, \frac{\pi}{3}, \frac{\pi}{2}, \pi, \frac{3\pi}{2}, 2\pi$ • Formule trigonometrice de bază: $\sin^2 x + \cos^2 x = 1$, $\sin(\pi - x) = \sin x$, $\sin(\pi + x) = -\sin x$, $\sin(2\pi - x) = -\sin x$, $\cos(\pi - x) = -\cos x$, $\cos(\pi + x) = -\cos x$, $\cos(2\pi - x) = \cos x$, $\sin\left(\frac{\pi}{2} - x\right) = \cos x$, $\cos\left(\frac{\pi}{2} - x\right) = \sin x$, $\operatorname{tg}(\pi + x) = \operatorname{tg} x$, $\operatorname{tg}(\pi - x) = -\operatorname{tg} x$ Notă <i>Toate formulele vor fi argumentate utilizând cercul trigonometric.</i> • Teorema cosinusului • Teorema sinusurilor • Rezolvarea triunghiurilor oarecare

Domenii de conținut	Conținuturi
	- Aria triunghiului; ariile unor suprafețe poligonale Notă În aplicațiile trigonometriei în geometrie, valorile funcțiilor trigonometrice se pot obține din tabele, ori cu mijloace digitale. XII.2. Elemente de geometrie analitică în spațiu - Reperul cartezian tridimensional $Oxyz$; coordonatele unui punct în spațiu, distanța dintre două puncte în spațiu - Condiția de coplanaritate a 4 puncte - Volumul tetraedrului - Planul în reperul cartezian tridimensional $Oxyz$: ecuația generală a planului; ecuația planului determinat de trei puncte necoliniare - Pozițiile relative ale două sau trei plane; interpretări geometrice ale sistemelor de ecuații liniare
Date, statistică matematică și probabilități	X.2. Statistică și probabilități Statistică matematică (colectarea, organizarea, prelucrarea și interpretarea datelor statistice; sondaje) - Colectarea și organizarea datelor statistice: frecvențe absolute (tabele de frecvențe), frecvențe relative, frecvențe cumulate - Reprezentări grafice ale seturilor de date statistice: diagrame cu bare, histograme, poligonul frecvențelor/frecvențelor cumulate, diagrame boxplot, diagrame circulare; utilizarea aplicațiilor digitale pentru reprezentarea datelor în diferite diagrame - Mărimi caracteristice ale seturilor de date statistice: media, mediana, modul, cuartilele, amplitudinea; utilizarea reprezentărilor seturilor de date pentru compararea a două seturi de date pe baza mărimilor caracteristice - Sondaje, eșantionare: concepte de bază (sondaj, populație, eșantion), etapele realizării unui sondaj, limitări și erori de eșantionare (sondaj aleator simplu/sondaj stratificat); abatere standard: formulă, interpretare (abaterea standard a unui eșantion poate diferi de cea a populației); compararea unor seturi de date utilizând abaterile standard Notă Abordarea conținuturilor se va face prin contexte practice. Probabilități - Evenimente, mulțimea evenimentelor posibile ale unui experiment; eveniment sigur/imposibil, eveniment elementar, evenimente disjuncte (diagrame arborescente și diagrame Venn pentru reprezentarea mulțimii evenimentelor) - Probabilitatea unui eveniment (utilizând diagrame Venn sau arborescente pentru determinarea cazurilor posibile și a cazurilor favorabile); operații cu probabilități (probabilitatea intersecției, probabilitatea reuniunii de evenimente); probabilități condiționate, evenimente independente (două evenimente) Notă Abordarea conținuturilor se va face prin contexte practice.
Analiză matematică	XI.2. Limite de funcții și continuitate Noțiuni elementare despre mulțimi de puncte pe dreapta reală Intervale de numere reale; mărginire; vecinătăți și noțiunea de dreaptă încheiată Limite de funcții Interpretarea grafică a limitei unei funcții într-un punct și prin intermediul vecinătăților; limite laterale; limită a unei funcții într-un punct și limită la infinit Calculul limitelor Limitele funcțiilor studiate; studiul algebric și grafic al asimptotelor

Domenii de conținut	Conținuturi
	• Continuitate Interpretarea grafică a continuității unei funcții; studiul continuității într-un punct și pe intervale de pe dreapta reală, pentru funcțiile studiate • Operații cu funcții continue și proprietăți fundamentale ale continuității Semnul unei funcții continue pe un interval de numere reale <i>Notă</i> <i>Se pot utiliza mijloace digitale pentru vizualizarea geometrică a rezultatelor.</i>
	XI.3. Derivabilitate • Derivata unei funcții și aplicații Tangenta la o curbă și derivata unei funcții într-un punct; noțiunea de funcție derivabilă; operații cu funcții derivabile și reguli de derivare; derivatele de ordinul I și al doilea pentru funcțiile studiate; normala într-un punct la graficul unei funcții
	XI.4. Aplicații ale derivatelor în studiul funcțiilor • Monotonia funcțiilor: relația dintre semnul derivatei de ordinul I pe un interval și monotonia funcției • Puncte de extrem: stabilirea naturii punctelor critice (staționare) cu ajutorul semnelui derivatei de ordinul I • Convexitatea/concavitățile funcțiilor pe un interval: determinarea punctelor de inflexiune și recunoașterea naturii punctelor de extrem utilizând semnul derivatei de ordinul al doilea • Tabelul de variație: sinteza proprietăților funcției; determinarea imaginii funcției pe un interval <i>Notă</i> <i>Informațiile din tabelul de variație vor fi coroborate cu reprezentările grafice ale funcțiilor realizate prin mijloace digitale.</i> • Funcții bijective: definiție, studiul bijectivității unor funcții $f: I \rightarrow J$, unde I și J sunt intervale • Teorema lui l'Hôpital (fără demonstrație) Aplicații în domenii conexe • Modelarea proceselor fizice, chimice etc. (<i>de exemplu, utilizarea derivatelor pentru a descrie viteza și accelerația într-un model cinematic</i>) • Probleme de optimizare; determinarea valorilor de extrem în contexte geometrice (<i>de exemplu, optimizarea perimetrelor, ariilor și volumelor sub restricții date</i>)
	XII.3. Primitivele unei funcții continue • Noțiunea de primitivă, mulțimea primitivelor unei funcții continue, integrala nedefinită a unei funcții continue • Tabelul primitivelor uzuale • Proprietăți ale integralei nedefinite: liniaritate • Ecuații diferențiale: ecuații cu variabile separabile; ecuații diferențiale de grad cel mult 2, cu coeficienți constanți
	XII.4. Integrala definită • Originea noțiunii de integrală definită ca arie a subgraficului unei funcții continue și pozitive definite pe un interval compact • Estimări ale integralelor definite ale unor funcții continue și pozitive pornind de la reprezentările grafice ale acestora • Proprietăți ale integralei definite: liniaritate, monotonie, aditivitate în raport cu intervalul de integrare • Formula Leibniz-Newton

Domenii de conținut	Conținuturi
	• Metode de calcul al integralelor definite: integrarea prin schimbare de variabilă, integrarea prin părți • Aplicații ale integralei definite: aria delimitată de graficul unei funcții continue și axa Ox ; aria suprafeței delimitate de două curbe; lungimea unei curbe; volumul unui corp de rotație; aria laterală a unui corp de rotație Notă <i>Se vor studia volumul și aria unor corpuri obținute prin rotații în jurul axei Ox, de exemplu: sfera, cilindrul circular, conul.</i>

Anexa nr. 4.3. Programa de examen pentru disciplina *Matematică - MAT_P3 (TC+CS)*

- *A doua probă E (probă scrisă, specifică profilului/specializării)*
- *Filiera tehnologică, profilul tehnic, toate domeniile, toate calificările profesionale*

PREAMBUL

Programa de examen este realizată în conformitate cu prevederile *Programei școlare pentru disciplina Matematică, clasele a IX-a - a X-a, trunchi comun (TC)*, aprobată prin OMEC nr. 6930/2025, *Anexa nr. 3 și ale Programei școlare pentru disciplina Matematică, clasele a XI-a - a XII-a, curriculum de specialitate (CS)*, pentru *filiera tehnologică, profilul tehnic, toate domeniile, toate calificările profesionale*, aprobată prin OMEC nr. 3716/2026, *Anexa nr. 35*. Prezenta programă precizează competențele generale și competențele specifice care vor fi evaluate, domeniile de conținut și conținuturile vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen pentru disciplina *Matematică - MAT_P3 (TC+CS)*, fundamentează elaborarea subiectelor și a baremelor de evaluare și de notare pentru a doua probă E, din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul ciclului liceal, clasele a IX-a - a XII-a, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen, la disciplina *Matematică*, programa *MAT_P3 (TC+CS)*, este de a constata măsura în care candidatul *identifică și prelucreează date matematice, utilizează și exprimă în limbaj specific matematicii concepte și algoritmi, analizează și modelează caracteristici ale unei situații date*, de complexitate corespunzătoare raportării disciplinei în cadrul segmentelor curriculare trunchi comun și curriculum de specialitate (TC+CS) și tipului de probă.

Prin susținerea probei de examen la disciplina *Matematică*, programa *MAT_P3 (TC+CS)*, candidatul este pus în situația de a face dovada formării/dezvoltării următoarelor **competențe generale (CG)**, dobândite pe parcursul claselor a IX-a - a XII-a:

CG.1	Identificarea unor date, mărimi și relații matematice, în contextul în care acestea apar
CG.2	Prelucrarea unor date matematice de tip cantitativ, calitativ, structural, cuprinse în diverse surse informaționale
CG.3	Utilizarea conceptelor și a algoritmilor specifici în diverse contexte matematice
CG.4	Exprimarea în limbajul specific matematicii a informațiilor, concluziilor și demersurilor de rezolvare pentru o situație dată
CG.5	Analizarea caracteristicilor matematice ale unei situații date
CG.6	Modelarea matematică a unei situații date, prin integrarea achizițiilor din diferite domenii

Prin subiectele elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor.

COMPETENȚELE GENERALE ȘI COMPETENȚELE SPECIFICE CARE VOR FI EVALUATE

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** care pot fi evaluate prin examen, selectate din programa școlară în vigoare și prezentate cumulativ pentru ciclul liceal:

CG.1 – Identificarea unor date, mărimi și relații matematice, în contextul în care acestea apar

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.1.1.	Identificarea unor elemente specifice logicii matematice (propoziții, variabile, predicate) din enunțuri date

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.1.2.	Identificarea elementelor specifice ale unei progresii aritmetice și ale unei progresii geometrice în diferite contexte
IX.CS.1.3.	Identificarea unor elemente specifice geometriei analitice în diferite contexte
IX.CS.1.4.	Identificarea unor relații de tip dependență funcțională între două mulțimi, pentru a evidenția legătura între acestea
IX.CS.1.5.	Identificarea pe cercul trigonometric a punctelor asociate unor măsuri de arce exprimate în grade sau în radiani
X.CS.1.1.	Identificarea elementelor necesare pentru determinarea, în configurații plane, a unor lungimi, măsuri de unghiuri, arii
X.CS.1.2.	Identificarea unor date relevante pentru probleme de numărare în contextele în care acestea apar
X.CS.1.3.	Identificarea unor informații cuprinse în seturi de date statistice prezentate sub diferite forme (text, tabele, diagrame, grafice etc.)
X.CS.1.4.	Identificarea unor date legate de probabilități, din diferite reprezentări contextuale
XI.CS.1.1.	Identificarea datelor numerice și algebrice și a unităților de măsură într-un context tehnic
XI.CS.1.2.	Identificarea semnificației elementelor unei matrice în raport cu un context tehnic
XI.CS.1.3.	Identificarea coordonatelor punctelor, a proiecțiilor și a relațiilor dintre acestea în reperul cartezian în plan și, respectiv, în spațiu pentru scrierea diferitelor ecuații și condiții
XII.CS.1.1.	Identificarea proprietății de monotonie a funcțiilor pe baza semnelor derivatei de ordin I
XII.CS.1.2.	Identificarea relației dintre derivare și integrare în exemple elementare

CG.2 – Prelucrarea unor date matematice de tip cantitativ, calitativ, structural, cuprinse în diverse surse informaționale

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.2.1.	Determinarea operațiilor cu propoziții dintr-un enunț matematic
IX.CS.2.2.	Determinarea unor caracteristici numerice ale unei progresii
IX.CS.2.3.	Prelucrarea unor date specifice geometriei analitice pentru a determina poziția unor elemente ale unei figuri
IX.CS.2.4.	Extragerea unor date matematice de tip cantitativ, calitativ și structural, din reprezentări grafice date, pentru a descrie proprietăți ale unei funcții (atingerea unei anumite valori, monotonie, puncte de extrem)
IX.CS.2.5.	Determinarea unor valori ale unor funcții trigonometrice
X.CS.2.1.	Utilizarea tabelor trigonometrice și/sau a instrumentelor digitale pentru determinarea elementelor unui triunghi
X.CS.2.2.	Prelucrarea unor date matematice din diverse surse informaționale în vederea utilizării lor în rezolvarea problemelor de numărare
X.CS.2.3.	Prelucrarea unor date statistice extrase din diferite surse informaționale, în vederea stabilirii unor relații între ele
X.CS.2.4.	Organizarea datelor calitative și/sau cantitative provenite din surse diverse pentru determinarea probabilităților
XI.CS.2.1.	Prelucrarea prin calcule numerice și algebrice a datelor măsurate în procese tehnice
XI.CS.2.2.	Efectuarea de operații cu matrice și determinanți
XI.CS.2.3.	Selectarea algoritmilor specifici pentru calcularea distanțelor și ariilor în rezolvarea de aplicații practice din matematică și tehnică

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XII.CS.2.1.a	Investigarea datelor obținute din reprezentări ale funcțiilor, în vederea estimării existenței punctelor de extrem și a valorilor lor
XII.CS.2.1.b	Analizarea informațiilor obținute prin derivare pentru a identifica proprietăți ale funcțiilor
XII.CS.2.2.	Efectuarea de calcule de integrare numerică și analitică pentru funcții elementare

CG.3 – Utilizarea conceptelor și a algoritmilor specifici în diverse contexte matematice

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.3.1.	Determinarea valorii de adevăr a unui enunț matematic format din propoziții legate prin operatori logici
IX.CS.3.2.	Utilizarea formulelor adecvate pentru a obține informații referitoare la progresii date, în diferite contexte
IX.CS.3.3.	Determinarea caracteristicilor matematice ale elementelor unei figuri geometrice
IX.CS.3.4.	Utilizarea reprezentării grafice a unei funcții în vederea extragerii unor informații referitoare la valorile relevante ale acesteia, în rezolvarea unor probleme practice
IX.CS.3.5.	Determinarea valorii unei funcții trigonometrice când se cunosc alte informații
X.CS.3.1.	Aplicarea unor teoreme și/sau a unor formule pentru determinarea unor măsuri (lungimi de segmente, măsuri de unghiuri, arii) în geometria plană
X.CS.3.2.	Utilizarea unor metode de numărare și/sau a proprietăților combinatorice pentru rezolvarea unor probleme în diferite contexte
X.CS.3.3.	Determinarea mărimilor caracteristice ale unor seturi de date statistice (prezentate în forme și contexte matematice diverse), în vederea extinderii unor descrieri la nivel de populație/eșantion
X.CS.3.4.	Aplicarea conceptelor fundamentale și a algoritmilor de calcul al probabilităților pentru rezolvarea unor situații practice
XI.CS.3.1.	Aplicarea algoritmilor de calcul numeric și algebric pentru determinarea valorilor necunoscute într-o situație dată
XI.CS.3.2.	Aplicarea algoritmilor de rezolvare a sistemelor de ecuații liniare
XI.CS.3.3.a	Stabilirea pozițiilor relative ale dreptelor și planelor într-un reper cartezian pentru argumentarea soluțiilor unor situații problemă
XI.CS.3.3.b	Algoritmizarea determinării ecuațiilor în rezolvarea problemelor de geometrie analitică cu caracter tehnic sau interdisciplinar
XII.CS.3.1.a	Utilizarea algoritmilor pentru calcularea și interpretarea derivatelor în vederea stabilirii proprietăților unei funcții pe un interval dat
XII.CS.3.1.b	Utilizarea derivatei în rezolvarea problemelor de optimizare
XII.CS.3.2.	Aplicarea regulilor și metodelor de integrare în situații-problemă variate

CG.4 – Explicarea în limbajul specific matematicii a informațiilor, concluziilor și demersurilor de rezolvare pentru o situație dată

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.4.1.	Precizarea structurii logice a unui enunț matematic
IX.CS.4.2.	Transpunerea în limbaj matematic a unor situații practice care se descriu prin intermediul unei progresii
IX.CS.4.3.	Utilizarea limbajului geometriei analitice pentru a descrie și a justifica rezultatele obținute în rezolvarea unor situații concrete
IX.CS.4.4.	Explicarea, în limbaj matematic, a informațiilor și a concluziilor extrase din reprezentări grafice ale funcțiilor, referitoare la contexte practice

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.4.5.	Determinarea valorilor funcțiilor trigonometrice cu ajutorul simetriei față de axe de coordonate sau față de origine
X.CS.4.1.	Transpunerea în limbaj specific geometriei, a unor probleme practice, care presupun determinarea unor măsuri (lungimi de segmente, măsuri de unghiuri, arii)
X.CS.4.2.	Exprimarea în limbaj matematic a strategiilor și a metodelor de rezolvare a problemelor de numărare, utilizând notații simbolice, formule, expresii și reprezentări
X.CS.4.3.	Exprimarea în limbaj matematic a relațiilor dintre mărimile caracteristice ale unor seturi de date statistice, prezentate în diferite forme, în situații date din cotidian
X.CS.4.4.	Transpunerea în limbaj specific probabilităților a unor probleme practice
XI.CS.4.1.	Exprimarea relațiilor numerice și algebrice dintr-un context practic în limbaj matematic
XI.CS.4.2.	Transpunerea relațiilor dintre variabile tehnice în formă matriceală sau într-un sistem algebric echivalent
XI.CS.4.3.	Exprimarea pozițiilor relative ale obiectelor în spațiu, utilizând scrierea analitică și reprezentarea geometrică în reper cartezian
XII.CS.4.1.	Exprimarea etapelor de rezolvare și a concluziilor privind proprietățile unei funcții utilizând derivata
XII.CS.4.2.	Exprimarea relației dintre aria subgraficului unei funcții și integrala definită (inclusiv în cazul funcțiilor negative)

CG.5 – Analizarea caracteristicilor matematice ale unei situații date

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.5.1.	Analizarea relațiilor logice dintre componentele unui enunț matematic asociat unei situații date
IX.CS.5.2.	Analizarea unei situații care se descrie numeric printr-o progresie, utilizând proprietăți ale acesteia
IX.CS.5.3.	Analizarea relațiilor de poziționare dintre obiecte, prin reprezentarea lor în planul cartezian
IX.CS.5.4.	Analizarea proprietăților unor dependențe funcționale, identificate în reprezentări grafice, pentru a descrie situații cotidiene
IX.CS.5.5.	Analizarea proprietăților graficelor funcțiilor trigonometrice
X.CS.5.1.	Analizarea unei configurații geometrice folosind elemente de trigonometrie
X.CS.5.2.	Alegerea strategiei de rezolvare și a tipului de calcul combinatoric necesar pentru analiza unei situații practice
X.CS.5.3.	Analizarea unor strategii statistice pentru rezolvarea unor probleme de comparare, predicția și extrapolarea unor situații date în contexte practice
X.CS.5.4.	Analizarea unor situații practice cu ajutorul conceptelor legate de probabilități
XI.CS.5.1.	Interpretarea semnificației rezultatelor obținute prin calcul numeric
XI.CS.5.2.	Interpretarea soluțiilor obținute pentru sisteme de ecuații liniare în raport cu datele inițiale și constrângerile tehnice
XI.CS.5.3.	Analizarea pozițiilor relative și a proprietăților geometrice în condiții variate pentru validarea soluțiilor și luarea deciziilor în diferite situații problemă
XII.CS.5.1.	Analizarea caracteristicilor unei funcții pe baza derivatei
XII.CS.5.2.	Interpretarea semnificației geometrice și aplicative a integralei definite

CG.6 – Modelarea matematică a unei situații date, prin integrarea achizițiilor din diferite domenii

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.6.1.	Validarea unui enunț matematic asociat unei situații date
IX.CS.6.2.	Modelarea matematică a unor situații cotidiene, folosind progrese și informații din alte domenii
IX.CS.6.3.	Modelarea unor situații practice prin utilizarea conceptelor de geometrie analitică
IX.CS.6.4.	Definirea, pe baza datelor extrase dintr-o reprezentare grafică, a unei relații funcționale pentru a explica, a anticipa sau a optimiza rezultate în contexte precum biologie, fizică, sociologie, economie etc.
IX.CS.6.5.	Modelarea cu ajutorul funcțiilor trigonometrice a unor relații din diferite domenii
X.CS.6.1.	Modelarea unor probleme practice folosind aplicații ale trigonometriei în geometrie
X.CS.6.2.	Modelarea unei situații-problemă complexe din viața cotidiană folosind limbajul și modelele matematice specifice combinatoricii
X.CS.6.3.	Modelarea unor fenomene din domenii diverse, în scopul interpretării statistice a datelor și pentru fundamentarea deciziilor
X.CS.6.4.	Modelarea unor contexte practice prin aplicarea metodelor specifice probabilităților, integrând achiziții din diferite domenii
XI.CS.6.1.	Modelarea numerică și algebrică a unei situații reale prin stabilirea relațiilor matematice dintre variabile
XI.CS.6.2.	Modelarea unei situații de optimizare prin programare liniară
XI.CS.6.3.	Integrarea conceptelor din geometrie analitică în rezolvarea situațiilor problemă din matematică și tehnică
XII.CS.6.1.	Modelarea matematică a unor fenomene și procese cu ajutorul derivatei
XII.CS.6.2.	Modelarea matematică a unor fenomene printr-o funcție integrabilă

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programa școlară în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
Algebră	IX.1. Elemente de logică matematică Propoziții și predicate; operații: negația, conjuncția, disjuncția, implicația, echivalența; cuantificatori; reguli de negare <i>Notă</i> Calculul propozițional se va ilustra cu exemple concrete simple: și = intersecție/sistem de relații, sau = reuniune/ansamblu de cazuri, $\text{non } (A \text{ și } B) = \text{non } A \text{ sau non } B$, $\text{non } (A \text{ sau } B) = \text{non } A \text{ și non } B$, există = cel puțin un element convine etc.
	IX.2. Progresii Progresii aritmetice și progresii geometrice: determinarea termenului general al unei progresii; suma primilor n termeni ai unei progresii <i>Notă</i> Progresiile vor fi abordate și în contexte practice: dobândă simplă, dobândă compusă, prețuri, dinamica populației, modelarea unor fenomene din biologie, chimie etc.
	IX.4. Funcții - observarea unor proprietăți ale funcțiilor utilizând lecturi grafice - Funcția afină - Funcția de gradul al doilea - Funcții obținute prin operații de înmulțire și/sau de împărțire, cu funcții afine și funcții de gradul al doilea - Funcția radical de ordin 2 - Funcția exponențială (numărul irațional e) - Funcția logaritmică (logaritmi, logaritm natural, logaritm zecimal) <i>Notă</i> Pentru fiecare funcție se vor evidenția grafic: intersecțiile cu axele de coordonate, interpretarea geometrică a proprietăților (monotonie, puncte de extrem, mulțimea valorilor funcției, soluțiile ecuațiilor $f(x)=m$ și $f(x)=g(x)$); comportament asimptotic, creștere exponențială, scări logaritmice; exemplificări în contexte practice. Observarea proprietăților funcțiilor se va face pe baza reprezentărilor grafice obținute cu ajutorul unor instrumente digitale (Geogebra, Desmos etc.) sau furnizate în format tipărit.
	X.2. Metode de numărare - Diagrame arborescente - Permutări, aranjamente, combinări, triunghiul lui Pascal - formula de recurență a combinărilor, combinări complementare, dezvoltarea binomului lui Newton (cu exponent cel mult egal cu 5); aplicații în probleme de numărare <i>Notă</i> Abordarea conținuturilor se va face prin contexte practice.
	XI.1. Calcul numeric și algebric aplicat în contexte specifice Operații cu numere reale - Modulul unui număr real. Aproximări, rotunjiri, trunchieri - Medie aritmetică, medie geometrică, medie ponderată - Relații de proporționalitate directă și inversă. Calcul procentual Calcul algebric de bază - Operații cu expresii algebrice. Descompuneri în produs de factori; formule de calcul prescurtat $(a \pm b)^2$, $(a+b)(a-b)$

Domenii de conținut	Conținuturi
	Ecuatii și inecuații în contexte aplicate • Ecuatii de gradul I și de gradul al II-lea • Inecuații de gradul I Puteri și radicali • Puteri cu exponent întreg, rațional, real ale unui număr pozitiv. Proprietăți • Radical dintr-un număr rațional (ordin 2 și 3). Proprietăți. Operații cu radicali Logaritmul unui număr pozitiv • Noțiunea de logaritm, proprietăți ale logaritmilor • Operația de logaritmare a unei expresii Notă: Abordarea conținuturilor se va face prin contexte practice. XI.2. Calcul matriceal. Sisteme de ecuații și inecuații liniare. Programare liniară Matrice • Tabel de tip matriceal. Matrice cu cel mult trei linii și/sau trei coloane. Egalitatea a două matrice • Operații cu matrice: adunarea, înmulțirea unei matrice cu un scalar, înmulțirea a două matrice Determinanți • Determinantul unei matrice de ordin mai mic sau egal cu trei și metode de calcul Sisteme de ecuații liniare • Sisteme de ecuații liniare: forma generală, clasificarea sistemelor în funcție de numărul de soluții • Metode de rezolvare a sistemelor de ecuații liniare (metoda lui Gauss, regula lui Cramer, metoda grafică) Notă Se vor studia sisteme de ecuații liniare cu cel mult trei ecuații liniare și cel mult trei necunoscute. Elemente de programare liniară • Structura unui model de programare liniară: definiția programării liniare, domenii de aplicare, funcția obiectiv și constrângeri liniare • Metoda grafică de rezolvare a problemelor de programare liniară Notă Se vor studia probleme de programare liniară cu două variabile și cel mult patru restricții.
Geometrie. Trigonometrie	IX.3. Geometrie analitică • Reper cartezian în plan; coordonatele carteziene ale unui punct din plan, distanța dintre două puncte în plan, coordonatele mijlocului unui segment • Panta unei drepte (ca raport) • Ecuația dreptei care trece printr-un punct dat și are panta dată, ecuația dreptei care trece prin două puncte date; intersecțiile dreptei cu axele de coordonate Notă Abordarea conținuturilor se va face prin contexte practice. IX.5. Elemente de trigonometrie • Cercul trigonometric: studiul funcțiilor sinus și cosinus pe intervalul $[0, 2\pi]$, studiul funcției tangentă pe intervalul $[0, 2\pi] - \left\{\frac{\pi}{2}, \frac{3\pi}{2}\right\}$; valorile funcțiilor trigonometrice

Domenii de conținut	Conținuturi
	pentru: $0, \frac{\pi}{6}, \frac{\pi}{4}, \frac{\pi}{3}, \frac{\pi}{2}, \pi, \frac{3\pi}{2}, 2\pi$ - Formule trigonometrice de bază: $\sin^2 x + \cos^2 x = 1$, $\sin(\pi - x) = \sin x$, $\sin(\pi + x) = -\sin x$, $\sin(2\pi - x) = -\sin x$, $\cos(\pi - x) = -\cos x$, $\cos(\pi + x) = -\cos x$, $\cos(2\pi - x) = \cos x$, $\sin\left(\frac{\pi}{2} - x\right) = \cos x$, $\cos\left(\frac{\pi}{2} - x\right) = \sin x$, $\operatorname{tg}(\pi + x) = \operatorname{tg} x$, $\operatorname{tg}(\pi - x) = -\operatorname{tg} x$ Notă Toate formulele vor fi argumentate utilizând cercul trigonometric și/sau simetria față de axe și față de origine. X.1. Aplicații ale trigonometriei în geometrie - Teorema cosinusului (fără demonstrație) - Teorema sinusurilor (fără demonstrație) - Rezolvarea triunghiurilor oarecare - Aria triunghiului; ariile unor suprafețe poligonale - probleme practice Notă În aplicațiile trigonometriei în geometrie, valorile funcțiilor trigonometrice se pot obține din tabele sau cu instrumente digitale. XI.3. Geometrie analitică Elemente de geometrie analitică în plan - Reperul cartezian în plan. Ecuații ale dreptelor - Proiecții în plan - Distanțe și arii în plan, implicând puncte, drepte și diferite suprafețe poligonale - Ecuația cercului - Poziții relative în plan (puncte, drepte, cercuri) și condiții de paralelism și perpendicularitate Elemente de geometrie analitică în spațiu - Reperul cartezian în spațiu - Proiecții în spațiu - Distanțe în spațiu - Ecuația planului și a dreptei în spațiu - Poziții relative în spațiu (puncte, drepte, plane) și condiții de apartenență și paralelism Notă Se recomandă, în rezolvarea aplicațiilor practice, utilizarea GeoGebra și a unor elemente de AutoCAD, pentru crearea legăturii interdisciplinare dintre matematică și disciplinele tehnice de specialitate.
Date, statistică matematică și probabilități	X.3. Statistică matematică: colectarea, organizarea, prelucrarea și interpretarea datelor statistice; sondaje - Colectarea și organizarea datelor statistice: frecvențe absolute (tabele de frecvențe), frecvențe relative, frecvențe cumulate - Reprezentări grafice ale seturilor de date statistice: diagrame cu bare, histograme, poligonul frecvențelor/frecvențelor cumulate, diagrame boxplot, diagrame circulare; utilizarea instrumentelor digitale pentru reprezentarea datelor în diferite diagrame - Mărimi caracteristice ale seturilor de date statistice: medie, mediană, mod, cuartile, amplitudine; utilizarea reprezentărilor seturilor de date pentru compararea a două seturi de date pe baza mărimilor caracteristice - Sondaje, eșantionare: concepte de bază (sondaj, populație, eșantion), etapele realizării unui sondaj, limitări și erori de eșantionare (sondaj aleator simplu/sondaj stratificat);

Domenii de conținut	Conținuturi
	abatere standard: formulă, interpretare, comparare a unor seturi de date utilizând abaterile standard <i>Notă</i> Abordarea conținuturilor se va face prin contexte practice. X.4. Probabilități • Evenimente, mulțimea evenimentelor posibile ale unui experiment; eveniment sigur/imposibil, eveniment elementar, evenimente disjuncte (diagrame arborescente și diagrame Venn pentru reprezentarea mulțimii evenimentelor) • Probabilitatea unui eveniment (utilizând diagrame Venn sau arborescente pentru determinarea cazurilor posibile și a cazurilor favorabile); operații cu probabilități (probabilitatea intersecției, probabilitatea reuniunii de evenimente); probabilități condiționate, evenimente independente (două evenimente) <i>Notă</i> Abordarea conținuturilor se va face prin contexte practice.
Analiză matematică	XII.1. Derivate Derivata unei funcții • Funcții numerice. Domeniul de definiție, graficul și imaginea unei funcții • Funcții elementare (funcția afină, funcția de gradul al doilea, funcția radical de ordin 2, funcția exponențială și funcția logaritmică) • Semnul funcțiilor elementare • Operații cu funcții elementare • Tangenta la o curbă. Ecuația tangentei într-un punct la graficul unei funcții • Derivata unei funcții într-un punct. Funcții derivabile • Derivata de ordinul I pentru funcțiile elementare • Reguli de derivare. Derivarea funcțiilor de forma $f(ax+b)$, $a, b \in \mathbb{R}$, $a \neq 0$ Studiul funcțiilor cu ajutorul derivatei • Puncte de extrem • Monotonia funcțiilor • Aplicații ale derivatelor în studiul variației funcțiilor. • Reprezentarea graficului unei funcții definite pe un interval închis cu ajutorul tabelului de variație, pentru funcții elementare/obținute prin operații cu acestea (inclusiv cu ajutorul tehnologiei) • Aproximarea rădăcinilor reale ale unei ecuații • Probleme de optimizare. Aplicații practice <i>Notă</i> Se vor considera doar funcțiile elementare și operații cu acestea. Noțiunea de derivată a unei funcții într-un punct se va introduce utilizând panta tangentei la grafiul funcției în acel punct pentru funcția de gradul al II-lea. Derivata pentru celelalte funcții elementare se va admite ca formulă (fără demonstrație). Accentul se va pune pe înțelegerea semnificației derivatei prin exemple intuitive, reprezentări grafice și instrumente digitale. Monotonia unei funcții este studiată atât pentru funcții elementare cât și pentru funcții polinomiale de grad cel mult 4, funcții de forma $f(ax+b)$, $a, b \in \mathbb{R}$, $a \neq 0$, f – funcție elementară și $f(x) = \frac{ax+b}{cx+d}$, $a, b, c, d \in \mathbb{R}$, $c \neq 0$, pe intervalele pe care funcțiile sunt definite. XII.2. Calcul integral

Domenii de conținut	Conținuturi
	Integrala nedefinită • Relația dintre derivare și integrare (exemplificări implicând funcții elementare) • Integrala nedefinită a unei funcții: definiție, notație, formule de calcul pentru funcția putere cu exponent rațional și funcția exponențială de bază e • Proprietatea de liniaritate a integralei nedefinite • Integralele funcțiilor polinomiale și funcții de tipul $f(ax+b)$, $a, b \in \mathbb{R}$, $a \neq 0$ (f este funcția putere cu exponent rațional și funcția exponențială de bază e) Integrala definită • Integrala definită: formula lui Leibniz-Newton, interpretare geometrică și proprietăți fundamentale (liniaritate, monotonie, aditivitate față de interval) • Integrala unei funcții pe un interval Aplicații ale integralelor în domeniul tehnic • Aria suprafeței plane și volumul corpului de rotație • Aplicații ale integralelor definite în domeniul tehnic: lucrul mecanic, energia acumulată, costul total etc. Notă <i>Se vor evita abordările teoretice, accentul fiind pe exemplificare și aplicare.</i>

Anexa nr. 4.4. Programa de examen pentru disciplina *Matematică - MAT_P4 (TC+CS)*

- *A doua probă E (probă scrisă, specifică profilului/specializării)*
- *Filiera tehnologică, profilul resurse naturale și protecția mediului, toate domeniile, toate calificările profesionale*

PREAMBUL

Programa de examen este realizată în conformitate cu prevederile *Programei școlare pentru disciplina Matematică, clasele a IX-a - a X-a, trunchi comun (TC)*, aprobată prin OMEC nr. 6930/2025, *Anexa nr. 3 și ale Programei școlare pentru disciplina Matematică, clasele a XI-a - a XII-a, curriculum de specialitate (CS)*, pentru *filiera tehnologică, profilul resurse naturale și protecția mediului, toate domeniile, toate calificările profesionale*, aprobată prin OMEC nr. 3716/2026, *Anexa nr. 36*. Prezenta programă precizează competențele generale și competențele specifice care vor fi evaluate, domeniile de conținut și conținuturile vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen pentru disciplina *Matematică - MAT_P4 (TC+CS)*, fundamentează elaborarea subiectelor și a baremelor de evaluare și de notare pentru a doua probă E, din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul ciclului liceal, clasele a IX-a - a XII-a, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen, la disciplina *Matematică*, programa *MAT_P4 (TC+CS)*, este de a constata măsura în care candidatul *identifică și prelucurează date matematice, utilizează și exprimă în limbaj specific matematicii concepte și algoritmi, analizează și modelează caracteristici ale unei situații date*, de complexitate corespunzătoare raportării disciplinei în cadrul segmentelor curriculare trunchi comun și curriculum de specialitate (TC+CS) și tipului de probă.

Prin susținerea probei de examen la disciplina *Matematică*, programa *MAT_P4 (TC+CS)*, candidatul este pus în situația de a face dovada formării/dezvoltării următoarelor **competențe generale (CG)**, dobândite pe parcursul claselor a IX-a - a XII-a:

CG.1	Identificarea unor date, mărimi și relații matematice, în contextul în care acestea apar
CG.2	Prelucrarea unor date matematice de tip cantitativ, calitativ, structural, cuprinse în diverse surse informaționale
CG.3	Utilizarea conceptelor și a algoritmilor specifici în diverse contexte matematice
CG.4	Exprimarea în limbajul specific matematicii a informațiilor, concluziilor și demersurilor de rezolvare pentru o situație dată
CG.5	Analizarea caracteristicilor matematice ale unei situații date
CG.6	Modelarea matematică a unei situații date, prin integrarea achizițiilor din diferite domenii

Prin subiectele elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor.

COMPETENȚELE GENERALE ȘI COMPETENȚELE SPECIFICE CARE VOR FI EVALUATE

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** care pot fi evaluate prin examen, selectate din programa școlară în vigoare și prezentate cumulativ pentru ciclul liceal:

CG.1 – Identificarea unor date, mărimi și relații matematice, în contextul în care acestea apar

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.1.1.	Identificarea unor elemente specifice logicii matematice (propoziții, variabile, predicate) din enunțuri date
IX.CS.1.2.	Identificarea elementelor specifice ale unei progresii aritmetice și ale unei progresii geometrice în diferite contexte
IX.CS.1.3.	Identificarea unor elemente specifice geometriei analitice în diferite contexte
IX.CS.1.4.	Identificarea unor relații de tip dependență funcțională între două mulțimi, pentru a evidenția legătura între acestea
IX.CS.1.5.	Identificarea pe cercul trigonometric a punctelor asociate unor măsuri de arce exprimate în grade sau în radiani
X.CS.1.1.	Identificarea elementelor necesare pentru determinarea, în configurații plane, a unor lungimi, măsuri de unghiuri, arii
X.CS.1.2.	Identificarea unor date relevante pentru probleme de numărare în contextele în care acestea apar
X.CS.1.3.	Identificarea unor informații cuprinse în seturi de date statistice prezentate sub diferite forme (text, tabele, diagrame, grafice etc.)
X.CS.1.4.	Identificarea unor date legate de probabilități, din diferite reprezentări contextuale
XI.CS.1.1.	Identificarea tipului de date numerice și algebrice în contexte practice
XI.CS.1.2.	Identificarea elementelor unui tabel sau a unei matrice și a semnificației acestora
XI.CS.1.3.	Identificarea variabilelor și a relațiilor funcționale dintre acestea în contexte practice.
XII.CS.1.1.	Identificarea relațiilor dintre mărimi variabile și a semnificației acumulării sau variației acestora
XII.CS.1.2.	Identificarea elementelor geometrice și trigonometrice în contexte date
XII.CS.1.3.	Identificarea structurilor de date reprezentate sub forma grafurilor orientate sau neorientate în contexte practice

CG.2 – Prelucrarea unor date matematice de tip cantitativ, calitativ, structural, cuprinse în diverse surse informaționale

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.2.1.	Determinarea operațiilor cu propoziții dintr-un enunț matematic
IX.CS.2.2.	Determinarea unor caracteristici numerice ale unei progresii
IX.CS.2.3.	Prelucrarea unor date specifice geometriei analitice pentru a determina poziția unor elemente ale unei figuri
IX.CS.2.4.	Extragerea unor date matematice de tip cantitativ, calitativ și structural, din reprezentări grafice date, pentru a descrie proprietăți ale unei funcții (atingerea unei anumite valori, monotonie, puncte de extrem)
IX.CS.2.5.	Determinarea unor valori ale unor funcții trigonometrice
X.CS.2.1.	Utilizarea tabelelor trigonometrice și/sau a instrumentelor digitale pentru determinarea elementelor unui triunghi
X.CS.2.2.	Prelucrarea unor date matematice din diverse surse informaționale în vederea utilizării lor în rezolvarea problemelor de numărare
X.CS.2.3.	Prelucrarea unor date statistice extrase din diferite surse informaționale, în vederea stabilirii unor relații între ele
X.CS.2.4.	Organizarea datelor calitative și/sau cantitative provenite din surse diverse pentru determinarea probabilităților

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS.2.1.	Aplicarea procedurilor de calcul numeric și algebric pentru determinarea valorilor lipsă, comparând rezultatele
XI.CS.2.2.	Efectuarea de operații cu matrice și determinanți pentru obținerea de informații sintetice din date tabelare
XI.CS.2.3.	Reprezentarea grafică a funcțiilor, în vederea interpretării sensului variației în contexte aplicate
XII.CS.2.1.	Estimarea valorilor unei mărimi prin aproximări grafice și numerice, utilizând noțiunea de integrală definită
XII.CS.2.2.	Efectuarea unor calcule geometrice și trigonometrice de bază, în contexte date
XII.CS.2.3.	Prelucrarea datelor reprezentate sub forma unui graf, în diferite contexte informaționale

CG.3 – Utilizarea conceptelor și a algoritmilor specifici în diverse contexte matematice

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.3.1.	Determinarea valorii de adevăr a unui enunț matematic format din propoziții legate prin operatori logici
IX.CS.3.2.	Utilizarea formulelor adecvate pentru a obține informații referitoare la progrese date, în diferite contexte
IX.CS.3.3.	Determinarea caracteristicilor matematice ale elementelor unei figuri geometrice
IX.CS.3.4.	Utilizarea reprezentării grafice a unei funcții în vederea extragerii unor informații referitoare la valorile relevante ale acesteia, în rezolvarea unor probleme practice
IX.CS.3.5.	Determinarea valorii unei funcții trigonometrice când se cunosc alte informații
X.CS.3.1.	Aplicarea unor teoreme și/sau a unor formule pentru determinarea unor măsuri (lungimi de segmente, măsuri de unghiuri, arii) în geometria plană
X.CS.3.2.	Utilizarea unor metode de numărare și/sau a proprietăților combinatorice pentru rezolvarea unor probleme în diferite contexte
X.CS.3.3.	Determinarea mărimilor caracteristice ale unor seturi de date statistice (prezentate în forme și contexte matematice diverse), în vederea extinderii unor descrieri la nivel de populație/eșantion
X.CS.3.4.	Aplicarea conceptelor fundamentale și a algoritmilor de calcul al probabilităților pentru rezolvarea unor situații practice
XI.CS.3.1.	Aplicarea algoritmilor de calcul numeric și algebric pentru determinarea valorilor necunoscute într-o situație dată
XI.CS.3.2.	Aplicarea algoritmilor de rezolvare a sistemelor de ecuații liniare prin metode variate
XI.CS.3.3.	Aplicarea regulilor de calcul diferențial și a proprietăților funcțiilor continue pentru estimarea proprietăților unei funcții
XII.CS.3.1.	Aplicarea regulilor de calcul pentru integrale definite simple, verificând rezultatul prin formula Leibniz–Newton
XII.CS.3.2.	Folosirea ecuațiilor drepte și cercului în rezolvarea unor probleme practice
XII.CS.3.3.	Aplicarea algoritmilor specifici grafurilor pentru parcurgerea și determinarea drumului de cost minim

CG.4 – Explicarea în limbajul specific matematicii a informațiilor, concluziilor și demersurilor de rezolvare pentru o situație dată

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.4.1.	Precizarea structurii logice a unui enunț matematic

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.4.2.	Transpunerea în limbaj matematic a unor situații practice care se descriu prin intermediul unei progresii
IX.CS.4.3.	Utilizarea limbajului geometriei analitice pentru a descrie și a justifica rezultatele obținute în rezolvarea unor situații concrete
IX.CS.4.4.	Exprimarea, în limbaj matematic, a informațiilor și a concluziilor extrase din reprezentări grafice ale funcțiilor, referitoare la contexte practice
IX.CS.4.5.	Determinarea valorilor funcțiilor trigonometrice cu ajutorul simetriei față de axe de coordonate sau față de origine
X.CS.4.1.	Transpunerea în limbaj specific geometriei, a unor probleme practice, care presupun determinarea unor măsuri (lungimi de segmente, măsuri de unghiuri, arii)
X.CS.4.2.	Exprimarea în limbaj matematic a strategiilor și a metodelor de rezolvare a problemelor de numărare, utilizând notații simbolice, formule, expresii și reprezentări
X.CS.4.3.	Exprimarea în limbaj matematic a relațiilor dintre mărimile caracteristice ale unor seturi de date statistice, prezentate în diferite forme, în situații date din cotidian
X.CS.4.4.	Transpunerea în limbaj specific probabilităților a unor probleme practice
XI.CS.4.1.	Exprimarea relațiilor numerice și algebrice dintr-un context practic în limbaj matematic
XI.CS.4.2.	Transpunerea relațiilor dintre variabile într-o formă matriceală sau într-un sistem algebric echivalent
XI.CS.4.3.	Exprimarea variației unei funcții prin coeficienți, tabele de valori și reprezentări grafice
XII.CS.4.1.	Reprezentarea grafică a integralei definite ca arie, interpretând numeric rezultatul
XII.CS.4.2.	Exprimarea în limbajul specific matematic a relațiilor dintre unghiuri și proiecții în contexte în care acestea apar
XII.CS.4.3.	Reprezentarea grafică a unei rețele de servicii sau a unui flux de activități

CG.5 – Analizarea caracteristicilor matematice ale unei situații date

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.5.1.	Analizarea relațiilor logice dintre componentele unui enunț matematic asociat unei situații date
IX.CS.5.2.	Analizarea unei situații care se descrie numeric printr-o progresie, utilizând proprietăți ale acesteia
IX.CS.5.3.	Analizarea relațiilor de poziționare dintre obiecte, prin reprezentarea lor în planul cartezian
IX.CS.5.4.	Analizarea proprietăților unor dependențe funcționale, identificate în reprezentări grafice, pentru a descrie situații cotidiene
IX.CS.5.5.	Analizarea proprietăților graficelor funcțiilor trigonometrice
X.CS.5.1.	Analizarea unei configurații geometrice folosind elemente de trigonometrie
X.CS.5.2.	Alegerea strategiei de rezolvare și a tipului de calcul combinatoric necesar pentru analiza unei situații practice
X.CS.5.3.	Analizarea unor strategii statistice pentru rezolvarea unor probleme de comparare, predicția și extrapolarea unor situații date în contexte practice
X.CS.5.4.	Analizarea unor situații practice cu ajutorul conceptelor legate de probabilități
XI.CS.5.1.	Analizarea corectitudinii calculelor numerice, interpretând semnificația rezultatelor obținute
XI.CS.5.2.	Interpretarea soluțiilor obținute pentru sisteme de ecuații liniare în raport cu constrângerile contextului economic
XI.CS.5.3.	Analizarea variației unei funcții prin utilizarea derivatelor

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XII.CS.5.1.	Analizarea semnificației integralei definite ca indicator de acumulare și echilibru între două mărimi variabile
XII.CS.5.2.	Analizarea rezultatelor obținute geometric și trigonometric
XII.CS.5.3.	Analizarea caracteristicilor unei rețele privind eficiența și sustenabilitatea în scopul fundamentării deciziilor

CG.6 – Modelarea matematică a unei situații date, prin integrarea achizițiilor din diferite domenii

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.6.1.	Validarea unui enunț matematic asociat unei situații date
IX.CS.6.2.	Modelarea matematică a unor situații cotidiene, folosind progresii și informații din alte domenii
IX.CS.6.3.	Modelarea unor situații practice prin utilizarea conceptelor de geometrie analitică
IX.CS.6.4.	Definirea, pe baza datelor extrase dintr-o reprezentare grafică, a unei relații funcționale pentru a explica, a anticipa sau a optimiza rezultate în contexte precum biologie, fizică, sociologie, economie etc.
IX.CS.6.5.	Modelarea cu ajutorul funcțiilor trigonometrice a unor relații din diferite domenii
X.CS.6.1.	Modelarea unor probleme practice folosind aplicații ale trigonometriei în geometrie
X.CS.6.2.	Modelarea unei situații-problemă complexe din viața cotidiană folosind limbajul și modelele matematice specifice combinatoricii
X.CS.6.3.	Modelarea unor fenomene din domenii diverse, în scopul interpretării statistice a datelor și pentru fundamentarea deciziilor
X.CS.6.4.	Modelarea unor contexte practice prin aplicarea metodelor specifice probabilităților, integrând achiziții din diferite domenii
XI.CS.6.1.	Modelarea numerică și algebrică a unei situații reale prin stabilirea relațiilor dintre variabile de mediu
XI.CS.6.2.	Modelarea unei situații de optimizare simplă printr-un model de tip programare liniară grafică
XI.CS.6.3.	Modelarea variației unei mărimi prin funcții în vederea interpretării derivatei în contextul problemei
XII.CS.6.1.	Modelarea unei situații de acumulare sau echilibru prin integrală definită și interpretarea rezultatului în contextul dat
XII.CS.6.2.	Modelarea unei situații practice prin relații geometrice și trigonometrice
XII.CS.6.3.	Modelarea matematică a unei situații reale din domeniul resurselor naturale utilizând grafuri ponderate

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programa școlară în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
Algebră	IX.1. Elemente de logică matematică • Propoziții și predicate; operații: negația, conjuncția, disjuncția, implicația, echivalența; cuantificatori; reguli de negare <i>Notă</i> Calculul propozițional se va ilustra cu exemple concrete simple: și = intersecție/sistem de relații, sau = reuniune/ansamblu de cazuri, $\text{non } (A \text{ și } B) = \text{non } A \text{ sau non } B$, $\text{non } (A \text{ sau } B) = \text{non } A \text{ și non } B$, există = cel puțin un element convine etc.
	IX.2. Progresii • Progresii aritmetice și progresii geometrice: determinarea termenului general al unei progresii; suma primilor n termeni ai unei progresii <i>Notă</i> Progresiile vor fi abordate și în contexte practice: dobândă simplă, dobândă compusă, prețuri, dinamica populației, modelarea unor fenomene din biologie, chimie etc.
	IX.4. Funcții - observarea unor proprietăți ale funcțiilor utilizând lecturi grafice • Funcția afină • Funcția de gradul al doilea • Funcții obținute prin operații de înmulțire și/sau de împărțire, cu funcții afine și funcții de gradul al doilea • Funcția radical de ordin 2 • Funcția exponențială (numărul irațional e) • Funcția logaritmică (logaritmi, logaritm natural, logaritm zecimal) <i>Notă</i> Pentru fiecare funcție se vor evidenția grafic: intersecțiile cu axele de coordonate, interpretarea geometrică a proprietăților (monotonie, puncte de extrem, mulțimea valorilor funcției, soluțiile ecuațiilor $f(x)=m$ și $f(x)=g(x)$); comportament asimptotic, creștere exponențială, scăări logaritmice; exemplificări în contexte practice. Observarea proprietăților funcțiilor se va face pe baza reprezentărilor grafice obținute cu ajutorul unor instrumente digitale (Geogebra, Desmos etc.) sau furnizate în format tipărit.
	X.2. Metode de numărare • Diagrame arborescente • Permutări, aranjamente, combinări, triunghiul lui Pascal - formula de recurență a combinărilor, combinări complementare, dezvoltarea binomului lui Newton (cu exponent cel mult egal cu 5); aplicații în probleme de numărare <i>Notă</i> Abordarea conținuturilor se va face prin contexte practice.
	XI.1. Calcul numeric și algebric aplicat în contexte specifice Numere reale și ordine de mărime • Reprezentarea, clasificarea, ordonarea și compararea numerelor reale; notația științifică a numerelor foarte mari sau foarte mici (concentrații, densități, debite; exemple: $3,6 \cdot 10^6 \text{ J}$, $2,1 \cdot 10^{-3} \text{ m}^3$) • Aproximări, rotunjire, trunchiere; eroare absolută ($\Delta x = x_{\text{măsurat}} - x_{\text{real}}$) și eroarea

Domenii de conținut	Conținuturi
	relativă $\left(\varepsilon\% = \frac{\Delta x}{ x_{real} } \cdot 100\%\right)$; estimarea și verificarea compatibilității rezultatelor numerice în calcule aplicate Rapoarte, proporții, procente și rate de variație • Relații de proporționalitate directă și inversă, procente și rate de variație • Indici relativi (de exemplu, $I = \frac{x_2}{x_1}$); interpretarea creșterilor și descreșterilor (exemple: creșterea consumului de apă de la 120 litri/zi la 135 litri/zi, deci $I = \frac{135}{120} = 1,125$, creșterea fiind de +12,5%; concentrații, rate de conversie, pierderi și consumuri specifice, randamente energetice $\eta = \frac{E_{util}}{E_{tot}} = \frac{900}{1000} = 0,9 = 90\%$) Calcul algebric de bază • Transformări și simplificări de expresii algebrice; factorizări simple; aplicarea calculului algebric în contexte specifice • Utilizarea simbolurilor și formulelor în calcule practice (de exemplu: $\rho = \frac{m}{V}$ pentru densitate; $\eta = \frac{E_{util}}{E_{tot}}$ pentru randament, $Q = v \cdot A$ pentru debit, $c = \frac{m_s}{m_{sol}}$ pentru concentrație – în contexte specifice) Ecuatii și inecuații în contexte aplicate • Ecuatii și inecuații de gradul I și de gradul al II-lea; verificarea soluțiilor și interpretarea valorilor obținute • Probleme aplicate pe formule specifice domeniului resurselor (densitate, concentrație, randament, debit etc.) Note: <i>În introducerea conținuturilor, se va pune accent pe:</i> - semnificația practică a calculelor, nu doar pe tehnica de calcul; - estimarea și controlul erorilor, pentru validarea rezultatelor; - utilizarea instrumentelor digitale (foi de calcul, aplicații de măsurare și conversie); - corelarea cu teme transversale: sustenabilitate, eficiență energetică, economie verde, digitalizare și responsabilitate față de resurse. <i>Clasificarea numerelor trebuie tratată intuitiv și funcțional, astfel încât elevii să poată distinge ce tip de număr și ce notație sunt potrivite pentru o anumită mărime.</i> XI.2. Calcul matriceal. Sisteme de ecuații și inecuații liniare. Programare liniară • Matrice: tipuri de matrice, egalitatea a două matrice, operații cu matrice (adunare, înmulțire cu scalar, produsul dintre o matrice și o matrice coloană) • Determinanți de ordin 2 și 3; regula lui Sarrus (ordin 3) • Sisteme de ecuații liniare: forme echivalente, metode de rezolvare (metoda grafică, metoda Gauss, regula lui Cramer pentru dimensiuni 2×2/3×3), fără studiul compatibilității, excepție situațiile care se pot reprezenta grafic • Programare liniară (nivel intuitiv): funcție obiectiv, restricții, poligonul fezabil, soluție de vârf; relații tip: $z = ax + by$, $cx + dy \leq r$, $x, y \geq 0$ Note: <i>Se utilizează tabele cu date relevante pentru contexte reale (de exemplu: consumuri de apă/energie/combustibil, cantități de semințe, furaje, produse, costuri).</i> <i>Programarea liniară se introduce la nivel intuitiv, grafic (2 variabile), cu interpretare contextuală.</i> <i>Abordarea conținuturilor se face prin contexte practice, specifice domeniului.</i>

Domenii de conținut	Conținuturi
Grafuri	XII.3. Grafuri • Graf orientat/neorientat, drum/lanț, circuit/ciclu; graf parțial, subgraf; componente conexe, graf conex • Matricea de adiacență, liste de adiacență, matricea drumurilor • Parcurgerea grafurilor în lățime (BF – breadth first) și în adâncime (DF – depth first) • Graf ponderat, matricea ponderilor • Determinarea drumurilor de lungime minimă; algoritmul Dijkstra <i>Notă</i> <i>Studiul grafurilor are ca scop modelarea matematică a unor concepte reale precum rețele de transport sau fluxuri de activități.</i> <i>Prezentarea conținuturilor se va face în relație cu situații practice, specifice profilului.</i> <i>Problemele de optimizare vor fi abordate în cazul unor grafuri cu număr mic de noduri și muchii, astfel încât determinarea soluției optime să necesite un număr relativ mic de comparații</i>
Geometrie	IX.3. Geometrie analitică • Reper cartezian în plan; coordonatele carteziene ale unui punct din plan, distanța dintre două puncte în plan, coordonatele mijlocului unui segment • Panta unei drepte (ca raport) • Ecuația dreptei care trece printr-un punct dat și are panta dată, ecuația dreptei care trece prin două puncte date; intersecțiile dreptei cu axele de coordonate <i>Notă</i> <i>Abordarea conținuturilor se va face prin contexte practice.</i> IX.5. Elemente de trigonometrie • Cercul trigonometric: studiul funcțiilor sinus și cosinus pe intervalul $[0, 2\pi]$, studiul funcției tangentă pe intervalul $[0, 2\pi] - \left\{\frac{\pi}{2}, \frac{3\pi}{2}\right\}$; valorile funcțiilor trigonometrice pentru: $0, \frac{\pi}{6}, \frac{\pi}{4}, \frac{\pi}{3}, \frac{\pi}{2}, \pi, \frac{3\pi}{2}, 2\pi$ • Formule trigonometrice de bază: $\sin^2 x + \cos^2 x = 1$, $\sin(\pi - x) = \sin x$, $\sin(\pi + x) = -\sin x$, $\sin(2\pi - x) = -\sin x$, $\cos(\pi - x) = -\cos x$, $\cos(\pi + x) = -\cos x$, $\cos(2\pi - x) = \cos x$, $\sin\left(\frac{\pi}{2} - x\right) = \cos x$, $\cos\left(\frac{\pi}{2} - x\right) = \sin x$, $\operatorname{tg}(\pi + x) = \operatorname{tg} x$, $\operatorname{tg}(\pi - x) = -\operatorname{tg} x$ <i>Notă</i> <i>Toate formulele vor fi argumentate utilizând cercul trigonometric și/sau simetria față de axe și față de origine.</i> X.1. Aplicații ale trigonometriei în geometrie • Teorema cosinusului (fără demonstrație) • Teorema sinusurilor (fără demonstrație) • Rezolvarea triunghiurilor oarecare • Aria triunghiului; ariile unor suprafețe poligonale - probleme practice <i>Notă</i> <i>În aplicațiile trigonometriei în geometrie, valorile funcțiilor trigonometrice se pot obține din tabele sau cu instrumente digitale.</i> XII.2. Elemente de geometrie analitică și trigonometrie aplicată • Ecuația dreptei $y = mx + n$; condiții de paralelism/perpendicularitate; pozițiile relative a două drepte

Domenii de conținut	Conținuturi
	• Ecuația cercului $(x-a)^2 + (y-b)^2 = r^2$; pozițiile unui punct față de un cerc • Elemente de trigonometrie: cerc trigonometric, identități fundamentale, valori principale și derivate din acestea, ecuații de tipul $\sin x = a$, $\cos x = b$ • Aplicații practice Notă <i>Accentul utilizării noțiunilor de geometrie și trigonometrie este pus pe măsurare–modelare – verificare. Demonstrațiile ample se omit. Se folosesc schițe, planșe, aplicații de topo/geo–eco pentru valorificarea noțiunilor în contextul specializării</i>
Date, statistică matematică și probabilități	X.3. Statistică matematică: colectarea, organizarea, prelucrarea și interpretarea datelor statistice; sondaje • Colectarea și organizarea datelor statistice: frecvențe absolute (tabele de frecvențe), frecvențe relative, frecvențe cumulate • Reprezentări grafice ale seturilor de date statistice: diagrame cu bare, histograme, poligonul frecvențelor/frecvențelor cumulate, diagrame boxplot, diagrame circulare; utilizarea instrumentelor digitale pentru reprezentarea datelor în diferite diagrame • Mărimi caracteristice ale seturilor de date statistice: medie, mediană, mod, cuartile, amplitudine; utilizarea reprezentărilor seturilor de date pentru compararea a două seturi de date pe baza mărimilor caracteristice • Sondaje, eșantionare: concepte de bază (sondaj, populație, eșantion), etapele realizării unui sondaj, limitări și erori de eșantionare (sondaj aleator simplu/sondaj stratificat); abatere standard: formulă, interpretare, comparare a unor seturi de date utilizând abaterile standard Notă <i>Abordarea conținuturilor se va face prin contexte practice.</i> X.4. Probabilități • Evenimente, mulțimea evenimentelor posibile ale unui experiment; eveniment sigur/imposibil, eveniment elementar, evenimente disjuncte (diagrame arborescente și diagrame Venn pentru reprezentarea mulțimii evenimentelor) • Probabilitatea unui eveniment (utilizând diagrame Venn sau arborescente pentru determinarea cazurilor posibile și a cazurilor favorabile); operații cu probabilități (probabilitatea intersecției, probabilitatea reuniunii de evenimente); probabilități condiționate, evenimente independente (două evenimente) Notă <i>Abordarea conținuturilor se va face prin contexte practice.</i>
Analiză matematică	XI.3. Funcții. Limite și derivate • Exemple de funcții ce modelează contexte reale • Tipuri de funcții (polinomiale, raționale, exponențiale, logaritmice) • Operații cu funcții (adunare, produs, raport, compunere) • Limite de funcții. Continuitatea unei funcții într-un punct, pe o mulțime. Semnul unei funcții continue pe interval • Derivata unei funcții. Reguli de derivare a funcțiilor elementare și a funcțiilor obținute prin operații cu funcții elementare. Monotonie și puncte de extrem Notă <i>Limita unei funcții va fi introdusă prin interpretarea graficelor funcțiilor studiate și derivata va fi introdusă intuitiv prin panta tangentei dusă la grafic, cu scopul de a fi un instrument pentru determinarea monotoniei unei funcții.</i> XII.1. Noțiunea de integrală și aplicațiile ei • Relația derivare – integrare (teorema fundamentală, nivel intuitiv)

Domenii de conținut	Conținuturi
	• Integrala nedefinită: proprietăți și reguli; tabele de primitive pentru funcții elementare/obținute ca operații cu funcții elementare • Integrala definită: formula Leibniz-Newton; proprietăți, interpretare geometrică; schimbarea de variabilă (intuitiv), integrarea prin părți (formulă) • Aplicații: aria unei suprafețe plane, volumul unui corp de rotație (discuri/inele), lucrul mecanic, cost total, resurse cumulate; semnificația geometrică și economică a ariei pozitive/negative • Aplicații economice și practice ale integralei definite: determinarea veniturilor, costurilor și profiturilor totale pe un interval dat; calcularea ariei dintre două curbe ca diferență între mărimi economice; modele de echilibru și acumulare în economie (resurse, producție, consum) Note: <i>Se pornește de la ideea de total format din părți. Demonstrațiile generale nu sunt cerute; accent pe exemple numerice și grafice reprezentative. Studiul integralei are ca scop înțelegerea semnificației economice și/sau grafice a acumulării și a echilibrului.</i> <i>Accentul se pune pe:</i> - aplicarea formulei Leibniz–Newton ca instrument intuitiv de legătură între variație și acumulare; - utilizarea reprezentărilor vizuale și numerice pentru interpretare; - corelarea cu conceptele de derivată și funcție studiate anterior; - integrarea în situații economice relevante (analiza randamentului, cost total, profit, bilanț energetic).

Anexa nr. 4.5. Programa de examen pentru disciplina *Matematică - MAT_P5 (TC+CS)*

- *A doua probă E (probă scrisă, specifică profilului/specializării)*
- *Filiera tehnologică, profilul servicii, domeniile: Estetica și igiena corpului omenesc, Turism și alimentație, Comerț, toate calificările profesionale*

PREAMBUL

Programa de examen este realizată în conformitate cu prevederile *Programei școlare pentru disciplina Matematică, clasele a IX-a - a X-a, trunchi comun (TC)*, aprobată prin OMEC nr. 6930/2025, *Anexa nr. 3 și ale Programei școlare pentru disciplina Matematică, clasele a XI-a - a XII-a, curriculum de specialitate (CS)*, pentru *filiera tehnologică, profilul servicii, toate domeniile cu excepția domeniului economic, toate calificările profesionale*, aprobată prin OMEC nr. 3716/2026, *Anexa nr. 37*. Prezenta programă precizează competențele generale și competențele specifice care vor fi evaluate, domeniile de conținut și conținuturile vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen pentru disciplina *Matematică - MAT_P5 (TC+CS)*, fundamentează elaborarea subiectelor și a baremelor de evaluare și de notare pentru a doua probă E, din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul ciclului liceal, clasele a IX-a - a XII-a, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen, la disciplina *Matematică*, programa *MAT_P5 (TC+CS)*, este de a constata măsura în care candidatul *identifică și prelucurează date matematice, utilizează și exprimă în limbaj specific matematicii concepte și algoritmi, analizează și modelează caracteristici ale unei situații date*, de complexitate corespunzătoare raportării disciplinei în cadrul segmentelor curriculare trunchi comun și curriculum de specialitate (TC+CS) și tipului de probă.

Prin susținerea probei de examen la disciplina *Matematică*, programa *MAT_P5 (TC+CS)*, candidatul este pus în situația de a face dovada formării/dezvoltării următoarelor **competențe generale (CG)**, dobândite pe parcursul claselor a IX-a - a XII-a:

CG.1	Identificarea datelor, mărimilor și relațiilor matematice, în contexte practice
CG.2	Prelucrarea datelor matematice de tip cantitativ, calitativ sau structural, provenite din surse informaționale diverse
CG.3	Utilizarea conceptelor și a algoritmilor specifici pentru interpretarea și rezolvarea situațiilor matematice și a celor din domeniul serviciilor
CG.4	Exprimarea informațiilor, concluziilor și demersurilor de rezolvare în limbajul matematic specific și în forme grafice adecvate
CG.5	Analizarea caracteristicilor matematice și economice ale unei situații-problemă în scopul fundamentării deciziei
CG.6	Modelarea matematică a unei situații date, prin integrarea achizițiilor domeniul economic și din alte arii de învățare

Prin subiectele elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor.

COMPETENȚELE GENERALE ȘI COMPETENȚELE SPECIFICE

CARE VOR FI EVALUATE

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** care pot fi evaluate prin examen, selectate din programa școlară în vigoare și prezentate cumulativ pentru ciclul liceal:

CG.1 – Identificarea datelor, mărimilor și relațiilor matematice, în contexte practice

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.1.1.	Identificarea unor elemente specifice logicii matematice (propoziții, variabile, predicate) din enunțuri date
IX.CS.1.2.	Identificarea elementelor specifice ale unei progresii aritmetice și ale unei progresii geometrice în diferite contexte
IX.CS.1.3.	Identificarea unor elemente specifice geometriei analitice în diferite contexte
IX.CS.1.4.	Identificarea unor relații de tip dependență funcțională între două mulțimi, pentru a evidenția legătura între acestea
IX.CS.1.5.	Identificarea pe cercul trigonometric a punctelor asociate unor măsuri de arce exprimate în grade sau în radiani
X.CS.1.1.	Identificarea elementelor necesare pentru determinarea, în configurații plane, a unor lungimi, măsuri de unghiuri, arii
X.CS.1.2.	Identificarea unor date relevante pentru probleme de numărare în contextele în care acestea apar
X.CS.1.3.	Identificarea unor informații cuprinse în seturi de date statistice prezentate sub diferite forme (text, tabele, diagrame, grafice etc.)
X.CS.1.4.	Identificarea unor date legate de probabilități, din diferite reprezentări contextuale
XI.CS.1.1.	Recunoașterea mărimilor și unităților de măsură utilizate în activități din domeniul serviciilor
XI.CS.1.2.	Reprezentarea datelor în forme care evidențiază relațiile dintre variabile
XI.CS.1.3.	Clasificarea funcțiilor potrivite pentru descrierea unei dependențe între mărimi
XII.CS.1.1.	Observarea mărimilor variabile și a relațiilor dintre ele în situații de acumulare sau distribuție
XII.CS.1.2.	Organizarea datelor sub formă de tabele, rețele sau reprezentări grafice
XII.CS.1.3.	Recunoașterea tipului de relație (deterministă sau probabilistică) care descrie comportamentul unui sistem

CG.2 – Prelucrarea datelor matematice de tip cantitativ, calitativ sau structural, provenite din surse informaționale diverse

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.2.1.	Determinarea operațiilor cu propoziții dintr-un enunț matematic
IX.CS.2.2.	Determinarea unor caracteristici numerice ale unei progresii
IX.CS.2.3.	Prelucrarea unor date specifice geometriei analitice pentru a determina poziția unor elemente ale unei figuri
IX.CS.2.4.	Extragerea unor date matematice de tip cantitativ, calitativ și structural, din reprezentări grafice date, pentru a descrie proprietăți ale unei funcții (atingerea unei anumite valori, monotonie, puncte de extrem)
IX.CS.2.5.	Determinarea unor valori ale unor funcții trigonometrice
X.CS.2.1.	Utilizarea tabelelor trigonometrice și/sau a instrumentelor digitale pentru determinarea elementelor unui triunghi
X.CS.2.2.	Prelucrarea unor date matematice din diverse surse informaționale în vederea utilizării lor în rezolvarea problemelor de numărare
X.CS.2.3.	Prelucrarea unor date statistice extrase din diferite surse informaționale, în vederea stabilirii unor relații între ele
X.CS.2.4.	Organizarea datelor calitative și/sau cantitative provenite din surse diverse pentru determinarea probabilităților
XI.CS.2.1.	Calcularea indicatorilor de centralizare și variație pentru seturi de date numerice

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS.2.2.	Prelucrarea relațiilor exprimate prin sisteme de ecuații liniare sau prin matrice
XI.CS.2.3.	Estimarea valorilor-limită ale unei funcții pentru observarea comportamentului la marginea domeniului
XII.CS.2.1.	Calcularea integralelor simple pentru determinarea valorilor totale sau medii ale unei mărimi
XII.CS.2.2.	Completarea matricelor sau tabelelor de legături în rețele finite, în vederea prelucrării ulterioare
XII.CS.2.3.	Estimarea probabilităților în contexte date din domenii profesionale variate

CG.3 – Utilizarea conceptelor și a algoritmilor specifici pentru interpretarea și rezolvarea situațiilor matematice și a celor din domeniul serviciilor

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.3.1.	Determinarea valorii de adevăr a unui enunț matematic format din propoziții legate prin operatori logici
IX.CS.3.2.	Utilizarea formulelor adecvate pentru a obține informații referitoare la progrese date, în diferite contexte
IX.CS.3.3.	Determinarea caracteristicilor matematice ale elementelor unei figuri geometrice
IX.CS.3.4.	Utilizarea reprezentării grafice a unei funcții în vederea extragerii unor informații referitoare la valorile relevante ale acesteia, în rezolvarea unor probleme practice
IX.CS.3.5.	Determinarea valorii unei funcții trigonometrice când se cunosc alte informații
X.CS.3.1.	Aplicarea unor teoreme și/sau a unor formule pentru determinarea unor măsuri (lungimi de segmente, măsuri de unghiuri, arii) în geometria plană
X.CS.3.2.	Utilizarea unor metode de numărare și/sau a proprietăților combinatorice pentru rezolvarea unor probleme în diferite contexte
X.CS.3.3.	Determinarea mărimilor caracteristice ale unor seturi de date statistice (prezentate în forme și contexte matematice diverse), în vederea extinderii unor descrieri la nivel de populație/eșantion
X.CS.3.4.	Aplicarea conceptelor fundamentale și a algoritmilor de calcul al probabilităților pentru rezolvarea unor situații practice
XI.CS.3.1.	Aplicarea relațiilor algebrice și funcționale în rezolvarea unor probleme de estimare
XI.CS.3.2.	Determinarea soluțiilor sistemelor liniare compatibile cu condițiile impuse
XI.CS.3.3.	Interpretarea derivatei ca indicator al variației unei funcții
XII.CS.3.1.	Utilizarea regulilor și a metodelor de integrare în rezolvarea unor probleme de acumulare numerică
XII.CS.3.2.	Utilizarea algoritmilor simpli pentru determinarea drumurilor minime în grafuri
XII.CS.3.3.	Aplicarea algoritmilor de calcul probabilistic în probleme de selecție și decizie

CG.4 – Explicarea informațiilor, concluziilor și demersurilor de rezolvare în limbajul matematic specific și în forme grafice adecvate

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.4.1.	Precizarea structurii logice a unui enunț matematic
IX.CS.4.2.	Transpunerea în limbaj matematic a unor situații practice care se descriu prin intermediul unei progresii
IX.CS.4.3.	Utilizarea limbajului geometriei analitice pentru a descrie și a justifica rezultatele obținute în rezolvarea unor situații concrete

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.4.4.	Exprimarea, în limbaj matematic, a informațiilor și a concluziilor extrase din reprezentări grafice ale funcțiilor, referitoare la contexte practice
IX.CS.4.5.	Determinarea valorilor funcțiilor trigonometrice cu ajutorul simetriei față de axe de coordonate sau față de origine
X.CS.4.1.	Transpunerea în limbaj specific geometriei, a unor probleme practice, care presupun determinarea unor măsuri (lungimi de segmente, măsuri de unghiuri, arii)
X.CS.4.2.	Exprimarea în limbaj matematic a strategiilor și a metodelor de rezolvare a problemelor de numărare, utilizând notații simbolice, formule, expresii și reprezentări
X.CS.4.3.	Exprimarea în limbaj matematic a relațiilor dintre mărimile caracteristice ale unor seturi de date statistice, prezentate în diferite forme, în situații date din cotidian
X.CS.4.4.	Transpunerea în limbaj specific probabilităților a unor probleme practice
XI.CS.4.1.	Redactarea relațiilor cantitative sub formă de identități, inegalități, respectiv ecuații, inecuații
XI.CS.4.2.	Reprezentarea dependențelor dintre variabile prin matrice și sisteme de ecuații liniare
XI.CS.4.3.	Argumentarea concluziilor matematice pe baza rezultatelor numerice și grafice
XII.CS.4.1.	Interpretarea reprezentării grafice a funcțiilor și a suprafețelor subgraficului acestora
XII.CS.4.2.	Redactarea modelelor de rețea sub formă de tabele sau grafuri orientate
XII.CS.4.3.	Formularea concluziilor matematice privind probabilități și riscuri prin enunțuri coerente

CG.5 – Analizarea caracteristicilor matematice și economice ale unei situații-problemă în scopul fundamentării deciziei

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.5.1.	Analizarea relațiilor logice dintre componentele unui enunț matematic asociat unei situații date
IX.CS.5.2.	Analizarea unei situații care se descrie numeric printr-o progresie, utilizând proprietăți ale acesteia
IX.CS.5.3.	Analizarea relațiilor de poziționare dintre obiecte, prin reprezentarea lor în planul cartezian
IX.CS.5.4.	Analizarea proprietăților unor dependențe funcționale, identificate în reprezentări grafice, pentru a descrie situații cotidiene
IX.CS.5.5.	Analizarea proprietăților graficelor funcțiilor trigonometrice
X.CS.5.1.	Analizarea unei configurații geometrice folosind elemente de trigonometrie
X.CS.5.2.	Alegerea strategiei de rezolvare și a tipului de calcul combinatoric necesar pentru analizarea unei situații practice
X.CS.5.3.	Analizarea unor strategii statistice pentru rezolvarea unor probleme de comparare, predicția și extrapolarea unor situații date în contexte practice
X.CS.5.4.	Analizarea unor situații practice cu ajutorul conceptelor legate de probabilități
XI.CS.5.1.	Compararea valorilor obținute cu limitele și condițiile impuse
XI.CS.5.2.	Evaluarea soluțiilor prin raportare la scopul și la datele inițiale ale problemei
XI.CS.5.3.	Corelarea variației unei funcții cu comportamentul procesului analizat
XII.CS.5.1.	Compararea rezultatelor obținute prin metode diferite (grafică și numerică)
XII.CS.5.2.	Evaluarea coerenței dintre date, ipoteze și soluțiile matematice propuse
XII.CS.5.3.	Interpretarea valorilor obținute prin calcul probabilistic în raport cu fenomenul analizat

CG.6 – Modelarea matematică a unei situații date, prin integrarea achizițiilor domeniul economic și din alte arii de învățare

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.6.1.	Validarea unui enunț matematic asociat unei situații date
IX.CS.6.2.	Modelarea matematică a unor situații cotidiene, folosind progrese și informații din alte domenii
IX.CS.6.3.	Modelarea unor situații practice prin utilizarea conceptelor de geometrie analitică
IX.CS.6.4.	Definirea, pe baza datelor extrase dintr-o reprezentare grafică, a unei relații funcționale pentru a explica, a anticipa sau a optimiza rezultate în contexte precum biologie, fizică, sociologie, economie etc.
IX.CS.6.5.	Modelarea cu ajutorul funcțiilor trigonometrice a unor relații din diferite domenii
X.CS.6.1.	Modelarea unor probleme practice folosind aplicații ale trigonometriei în geometrie
X.CS.6.2.	Modelarea unei situații-problemă complexe din viața cotidiană folosind limbajul și modelele matematice specifice combinatoricii
X.CS.6.3.	Modelarea unor fenomene din domenii diverse, în scopul interpretării statistice a datelor și pentru fundamentarea deciziilor
X.CS.6.4.	Modelarea unor contexte practice prin aplicarea metodelor specifice probabilităților, integrând achiziții din diferite domenii
XI.CS.6.1.	Construirea unui model numeric simplu pentru descrierea unui proces observabil
XI.CS.6.2.	Modelarea unei situații de optimizare simplă printr-un model de programare liniară
XI.CS.6.3.	Simularea comportamentului unui fenomen prin funcții și derivatele acestora
XII.CS.6.1.	Construirea modelelor de variație și acumulare pentru descrierea proceselor continue
XII.CS.6.2.	Configurarea rețelelor simple prin asocierea numerică a legăturilor și costurilor
XII.CS.6.3.	Elaborarea modelelor de decizie bazate pe principii combinatorice sau probabilistice

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programa școlară în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
Algebră	IX.1. Elemente de logică matematică Propoziții și predicate; operații: negația, conjuncția, disjuncția, implicația, echivalența; cuantificatori; reguli de negare <i>Notă</i> <i>Calculul propozițional se va ilustra cu exemple concrete simple: și = intersecție/sistem de relații, sau = reuniune/ansamblu de cazuri, $\text{non } (A \text{ și } B) = \text{non } A \text{ sau non } B$, $\text{non } (A \text{ sau } B) = \text{non } A \text{ și non } B$, există = cel puțin un element convine etc.</i>
	IX.2. Progresii Progresii aritmetice și progresii geometrice: determinarea termenului general al unei progresii; suma primilor n termeni ai unei progresii <i>Notă</i> <i>Progresiile vor fi abordate și în contexte practice: dobândă simplă, dobândă compusă, prețuri, dinamica populației, modelarea unor fenomene din biologie, chimie etc.</i>
	IX.4. Funcții - observarea unor proprietăți ale funcțiilor utilizând lecturi grafice - Funcția afină - Funcția de gradul al doilea - Funcții obținute prin operații de înmulțire și/sau de împărțire, cu funcții afine și funcții de gradul al doilea - Funcția radical de ordin 2 - Funcția exponențială (numărul irațional e) - Funcția logaritmică (logaritmi, logaritm natural, logaritm zecimal) <i>Notă</i> <i>Pentru fiecare funcție se vor evidenția grafic: intersecțiile cu axele de coordonate, interpretarea geometrică a proprietăților (monotonie, puncte de extrem, mulțimea valorilor funcției, soluțiile ecuațiilor $f(x)=m$ și $f(x)=g(x)$); comportament asimptotic, creștere exponențială, scări logaritmice; exemplificări în contexte practice. Observarea proprietăților funcțiilor se va face pe baza reprezentărilor grafice obținute cu ajutorul unor instrumente digitale (Geogebra, Desmos etc.) sau furnizate în format tipărit.</i>
	X.2. Metode de numărare - Diagrame arborescente - Permutări, aranjamente, combinări, triunghiul lui Pascal - formula de recurență a combinărilor, combinări complementare, dezvoltarea binomului lui Newton (cu exponent cel mult egal cu 5); aplicații în probleme de numărare <i>Notă</i> <i>Abordarea conținuturilor se va face prin contexte practice.</i>
	XI.1. Calcul numeric și algebric aplicat în contexte specifice - Rapoarte, procente, rate și indici de variație în analizarea datelor numerice - Medii aritmetice și medii ponderate utilizate în interpretarea seriilor de valori; abateri de la medie și abaterea medie absolută - Erori de măsurare: eroare absolută, eroare relativă, marjă de eroare admisă - Conversii de unități și scări în calcule numerice - Identități algebrice uzuale; transformări echivalente în rezolvarea ecuațiilor și inecuațiilor - Ecuații și inecuații de gradul I și de gradul al doilea, cu aplicabilitate numerică directă

Domenii de conținut	Conținuturi
	• Relații de proporționalitate directă și inversă între mărimi măsurabile • Reprezentări tabelare și grafice ale relațiilor cantitative • Modele numerice simple (raport, proporție, variație procentuală) utilizate pentru estimarea duratei, costului sau volumului de activitate într-un serviciu Notă: <i>Conținuturile consolidează și extind competențele dobândite în trunchiul comun, fără reluarea algoritmilor elementari.</i> <i>Accentul se pune pe interpretarea numerică și algebrică a relațiilor între mărimi, pe controlul erorii și preciziei și pe utilizarea modelelor cantitative în contexte practice din domeniile serviciilor non-economice.</i> XI.2. Elemente de calcul matriceal și de programare liniară. Sisteme de ecuații și inecuații liniare • Noțiunea de matrice: tipuri de matrice (linie, coloană, pătratică, nulă, unitate) • Operații cu matrice: adunare, înmulțire cu un scalar, înmulțirea a două matrice (dintre care una coloană) • Sisteme de ecuații liniare cu două sau trei necunoscute: metode de rezolvare (substituție, reducere, Gauss); interpretarea soluției sistemelor de ecuații liniare în raport cu condițiile de existență și unicitate • Sisteme de inecuații liniare în plan: rezolvare prin reprezentare grafică • Introducere intuitivă în programarea liniară cu două variabile: funcția obiectiv (relația matematică ce exprimă scopul problemei – maximizare sau minimizare) și restricțiile liniare (inecuații care limitează valorile posibile ale variabilelor) • Reprezentarea grafică a regiunii fezabile (zona planului care respectă simultan toate restricțiile) și a izocosturilor (drepte care reprezintă valori constante ale funcției obiectiv) • Identificarea soluției optime în context numeric (vârfuri, valori extreme) Notă: <i>Conținuturile consolidează noțiunile de algebră liniară elementară, fără demonstrații teoretice și fără detalii de algoritm.</i> <i>Se urmărește formarea unei viziuni coerente asupra relațiilor liniare, de la structura matricială la formularea și rezolvarea sistemelor și problemelor de optimizare simplă.</i> <i>Aplicațiile practice au rol ilustrativ, nu constitutiv: ele pot viza distribuția, planificarea sau dimensionarea resurselor în servicii non-economice.</i>
Grafuri	XII.2. Grafuri și rețele în servicii • Noțiunea de graf: mulțimea vârfurilor (nodurilor) și a muchiilor (legăturilor) care conectează perechi de vârfuri • Tipuri de grafuri: orientate și neorientate; ponderate (cu valori numerice asociate muchiilor) și neponderate • Reprezentarea grafică și interpretarea conexiunilor dintre vârfurile unui graf • Matrice asociate unui graf: matricea de adiacență, matricea de incidență (corespondența dintre elementele matricei și legăturile din graf); matricea de cost (valori numerice asociate legăturilor, utile în calcule de distanță) • Gradul unui vârf și noțiunea de componentă conexă (determinarea grupurilor de vârfuri conectate între ele) • Noțiunea de drum și de ciclu într-un graf; lanțuri de legături între două vârfuri • Grafuri ponderate: distanță și cost minim între două vârfuri (nivel intuitiv) • Algoritmi de căutare de bază (prezentare descriptivă): • BFS – căutare în lățime, pentru distanțe minime în grafuri neponderate (metodă intuitivă de parcurgere „nivel cu nivel” într-un graf neponderat, pentru a determina drumul minim între un vârf de plecare și celelalte)

Domenii de conținut	Conținuturi
	• Dijkstra – calcul pas cu pas al drumului minim între două vârfuri într-un graf ponderat, atunci când fiecare legătură are un cost numeric; aplicare pe exemple de dimensiuni reduse, tabelare <i>Notă:</i> Conținuturile introduc pentru prima dată noțiunile de teorie a grafurilor, cu accent pe structura matematică și interpretarea numerică a legăturilor dintre elemente. Nivelul de abordare este intuitiv și vizual, fără demonstrații. Grafurile se pot construi pe exemple simple: rețele de puncte de lucru, trasee de transport, circuite de distribuție. Se recomandă folosirea tabelelor și a reprezentărilor grafice în locul unui formalism accentuat.
Geometrie	IX.3. Geometrie analitică • Reper cartezian în plan; coordonatele carteziene ale unui punct din plan, distanța dintre două puncte în plan, coordonatele mijlocului unui segment • Panta unei drepte (ca raport) • Ecuația dreptei care trece printr-un punct dat și are panta dată, ecuația dreptei care trece prin două puncte date; intersecțiile dreptei cu axele de coordonate <i>Notă</i> Abordarea conținuturilor se va face prin contexte practice. IX.5. Elemente de trigonometrie • Cercul trigonometric: studiul funcțiilor sinus și cosinus pe intervalul $[0, 2\pi]$, studiul funcției tangentă pe intervalul $[0, 2\pi] - \left\{\frac{\pi}{2}, \frac{3\pi}{2}\right\}$; valorile funcțiilor trigonometrice pentru: $0, \frac{\pi}{6}, \frac{\pi}{4}, \frac{\pi}{3}, \frac{\pi}{2}, \pi, \frac{3\pi}{2}, 2\pi$ • Formule trigonometrice de bază: $\sin^2 x + \cos^2 x = 1$, $\sin(\pi - x) = \sin x$, $\sin(\pi + x) = -\sin x$, $\sin(2\pi - x) = -\sin x$, $\cos(\pi - x) = -\cos x$, $\cos(\pi + x) = -\cos x$, $\cos(2\pi - x) = \cos x$, $\sin\left(\frac{\pi}{2} - x\right) = \cos x$, $\cos\left(\frac{\pi}{2} - x\right) = \sin x$, $\operatorname{tg}(\pi + x) = \operatorname{tg} x$, $\operatorname{tg}(\pi - x) = -\operatorname{tg} x$ <i>Notă</i> Toate formulele vor fi argumentate utilizând cercul trigonometric și/sau simetria față de axe și față de origine. X.1. Aplicații ale trigonometriei în geometrie • Teorema cosinusului (fără demonstrație) • Teorema sinusurilor (fără demonstrație) • Rezolvarea triunghiurilor oarecare • Aria triunghiului; ariile unor suprafețe poligonale - probleme practice <i>Notă</i> În aplicațiile trigonometriei în geometrie, valorile funcțiilor trigonometrice se pot obține din tabele sau cu instrumente digitale.
Date, statistică matematică și probabilități	X.3. Statistică matematică: colectarea, organizarea, prelucrarea și interpretarea datelor statistice; sondaje • Colectarea și organizarea datelor statistice: frecvențe absolute (tabele de frecvențe), frecvențe relative, frecvențe cumulate • Reprezentări grafice ale seturilor de date statistice: diagrame cu bare, histograme, poligonul frecvențelor/frecvențelor cumulate, diagrame boxplot, diagrame circulare;

Domenii de conținut	Conținuturi
	utilizarea instrumentelor digitale pentru reprezentarea datelor în diferite diagrame • Mărimi caracteristice ale seturilor de date statistice: medie, mediană, mod, cuartile, amplitudine; utilizarea reprezentărilor seturilor de date pentru compararea a două seturi de date pe baza mărimilor caracteristice • Sondaje, eșantionare: concepte de bază (sondaj, populație, eșantion), etapele realizării unui sondaj, limitări și erori de eșantionare (sondaj aleator simplu/sondaj stratificat); abatere standard: formulă, interpretare, comparare a unor seturi de date utilizând abaterile standard Notă Abordarea conținuturilor se va face prin contexte practice. X.4. Probabilități • Evenimente, mulțimea evenimentelor posibile ale unui experiment; eveniment sigur/imposibil, eveniment elementar, evenimente disjuncte (diagrame arborescente și diagrame Venn pentru reprezentarea mulțimii evenimentelor) • Probabilitatea unui eveniment (utilizând diagrame Venn sau arborescente pentru determinarea cazurilor posibile și a cazurilor favorabile); operații cu probabilități (probabilitatea intersecției, probabilitatea reuniunii de evenimente); probabilități condiționate, evenimente independente (două evenimente) Notă Abordarea conținuturilor se va face prin contexte practice. XII.3. Probabilități și analiză de risc în servicii • Experimente aleatorii; evenimente; spațiu finit de cazuri; probabilitate clasică • Probabilitate condiționată (definiție numerică) și independență (nivel intuitiv) • Distribuția binomială; probabilitatea pentru k succese; valoarea medie așteptată • Reprezentări tabelare ale cazurilor; verificarea consistenței numărărilor • Aplicații de analiză de risc (compararea probabilităților; decizie pe criterii numerice) Notă: Conținuturile oferă o introducere intuitivă în gândirea combinatorică și probabilistică, cu accent pe calcul numeric corect și pe interpretarea rezultatelor în termeni de șansă, frecvență și risc. Nu se cer demonstrații ale formulelor; accentul cade pe înțelegerea logicii selecției și numărării și pe capacitatea de a evalua decizii simple sub incertitudine. Se recomandă utilizarea tabelelor și exemplelor concrete în locul formalismului accentuat.
Analiză matematică	XI.3. Funcții. Limite și derivate • Lectură grafică și interpretarea variației pe exemple de funcții uzuale și pentru funcții reprezentate cu ajutorul instrumentelor digitale • Ideea de limită a unei funcții într-un punct și la infinit (cazuri uzuale, interpretare grafică) • Continuitatea unei funcții într-un punct și identificarea discontinuităților de ordinul I (salt); comportament asimptotic (abordare intuitivă, exemplificare pe reprezentări grafice realizate și cu instrumente digitale) • Derivata ca pantă a tangentei într-un punct; raport de variație • Formule de derivare pentru funcțiile uzuale x^n, $\frac{1}{x}$, e^x, $\ln x$, $\sin x$, $\cos x$ și reguli de derivare pentru $f \pm g$, $a \cdot f$, $f \cdot g$ • Comportamente pe intervale, puncte critice și extreme locale; tabel de variație • Aplicații numerice de analiză a variației (estimări/optimizări locale) Notă: Conținuturile extind studiul funcțiilor realizat în trunchiul comun, introducând noțiunile de limită, continuitate și derivată ca instrumente pentru descrierea și interpretarea variației.

Domenii de conținut	Conținuturi
	<i>Nivelul de abordare este intuitiv și aplicativ, fără demonstrații și fără formule de derivare complexe. Accentul cade pe observarea comportamentului funcțiilor și pe transpunerea grafică și numerică a ideii de variație și optim.</i> XII.1. Noțiunea de integrală și aplicațiile ei • Relația dintre derivare și integrare, teorema fundamentală a calculului integral; • Primitive pentru funcții elementare (tabel minimal) și verificare prin derivare • Formula Leibniz-Newton; semnificația integralei definite ca măsură a acumulării totale • Integrala definită: sens numeric și geometric (aria subgraficului); proprietăți de bază (liniaritate, semn, ordinea limitelor de integrare) • Calcularea integralelor definite prin utilizarea de formule; determinarea unei valori medii pentru mărimi care variază continuu • Aproximarea integralelor definite prin metoda dreptunghiurilor/trapezelor • Aria suprafeței delimitate de două reprezentări grafice de funcții; interpretări cantitative (totaluri pe interval) Notă: <i>Conținuturile valorifică cunoștințele anterioare despre derivate, fără reluarea regulilor de derivare.</i> <i>Abordarea este intuitivă și aplicativă, orientată spre semnificația integralei ca sumă continuă și spre utilizarea ei în exprimarea acumulărilor numerice (costuri, durate, volume).</i> <i>Nu se cer demonstrații ale proprietăților; accentul cade pe înțelegerea conceptuală, verificarea numerică și corelarea grafică între variație și acumulare</i>

Anexa nr. 4.6. Programa de examen pentru disciplina *Matematică - MAT_P6 (TC+CS)*

- *A doua probă E (probă scrisă, specifică profilului/specializării)*
- *Filiera tehnologică, profilul servicii, domeniul economic, toate calificările profesionale*

PREAMBUL

Programa de examen este realizată în conformitate cu prevederile *Programei școlare pentru disciplina Matematică, clasele a IX-a - a X-a, trunchi comun (TC)*, aprobată prin *OMEC nr. 6930/2025, Anexa nr. 3* și ale *Programei școlare pentru disciplina Matematică, clasele a XI-a - a XII-a, curriculum de specialitate (CS)*, pentru *filiera tehnologică, profilul servicii, domeniul economic, toate calificările profesionale*, aprobată prin *OMEC nr. 3716/2026, Anexa nr. 38*. Prezenta programă precizează competențele generale și competențele specifice care vor fi evaluate, domeniile de conținut și conținuturile vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen pentru disciplina *Matematică - MAT_P6 (TC+CS)*, fundamentează elaborarea subiectelor și a baremelor de evaluare și de notare pentru a doua probă E, din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul ciclului liceal, clasele a IX-a - a XII-a, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen, la disciplina *Matematică*, programa *MAT_P6 (TC+CS)*, este de a constata măsura în care candidatul *identifică și prelucrează date matematice, utilizează și exprimă în limbaj specific matematicii concepte și algoritmi, analizează și modelează caracteristici ale unei situații date*, de complexitate corespunzătoare raportării disciplinei în cadrul segmentelor curriculare trunchi comun și curriculum de specialitate (TC+CS) și tipului de probă.

Prin susținerea probei de examen la disciplina *Matematică*, programa *MAT_P6 (TC+CS)*, candidatul este pus în situația de a face dovada formării/dezvoltării următoarelor **competențe generale (CG)**, dobândite pe parcursul claselor a IX-a - a XII-a:

CG.1	Identificarea datelor, mărimilor și relațiilor matematice, în contexte economice și practice
CG.2	Prelucrarea datelor matematice de tip cantitativ, calitativ sau structural, provenite din surse informaționale diverse
CG.3	Utilizarea conceptelor și algoritmilor specifici pentru interpretarea și rezolvarea situațiilor matematice și economice
CG.4	Exprimarea informațiilor, concluziilor și demersurilor de rezolvare în limbajul matematic specific și în forme grafice adecvate
CG.5	Analizarea caracteristicilor matematice și economice ale unei situații-problemă în scopul fundamentării deciziei
CG.6	Modelarea matematică a unei situații date, prin integrarea achizițiilor din domeniul economic și din alte arii de învățare

Prin subiectele elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor.

COMPETENȚELE GENERALE ȘI COMPETENȚELE SPECIFICE CARE VOR FI EVALUATE

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** care pot fi evaluate prin examen, selectate din programa școlară în vigoare și prezentate cumulativ pentru ciclul liceal:

CG.1 – Identificarea datelor, mărimilor și relațiilor matematice, în contexte economice și practice

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.1.1.	Identificarea unor elemente specifice logicii matematice (propoziții, variabile, predicate) din enunțuri date
IX.CS.1.2.	Identificarea elementelor specifice ale unei progresii aritmetice și ale unei progresii geometrice în diferite contexte
IX.CS.1.3.	Identificarea unor elemente specifice geometriei analitice în diferite contexte
IX.CS.1.4.	Identificarea unor relații de tip dependență funcțională între două mulțimi, pentru a evidenția legătura între acestea
IX.CS.1.5.	Identificarea pe cercul trigonometric a punctelor asociate unor măsuri de arce exprimate în grade sau în radiani
X.CS.1.1.	Identificarea elementelor necesare pentru determinarea, în configurații plane, a unor lungimi, măsuri de unghiuri, arii
X.CS.1.2.	Identificarea unor date relevante pentru probleme de numărare în contextele în care acestea apar
X.CS.1.3.	Identificarea unor informații cuprinse în seturi de date statistice prezentate sub diferite forme (text, tabele, diagrame, grafice etc.)
X.CS.1.4.	Identificarea unor date legate de probabilități, din diferite reprezentări contextuale
XI.CS.1.1.	Identificarea tipului de date numerice și algebrice în contextul în care apar
XI.CS.1.2.	Identificarea semnificației numerice și structurale a elementelor unui tabel sau a unei matrice în raport cu contextul economic dat
XI.CS.1.3.	Identificarea relațiilor funcționale dintre variabile și interpretarea acestora în contexte economice
XII.CS.1.1.	Identificarea relațiilor dintre mărimi variabile și a semnificației acumulării sau variației acestora
XII.CS.1.2.	Recunoașterea experimentelor aleatoare și a evenimentelor posibile în contexte economice și cotidiene
XII.CS.1.3.	Identificarea elementelor unui graf și a tipurilor de legături dintre acestea în contexte de servicii

CG.2 – Prelucrarea datelor matematice de tip cantitativ, calitativ sau structural, provenite din surse informaționale diverse

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.2.1.	Determinarea operațiilor cu propoziții dintr-un enunț matematic
IX.CS.2.2.	Determinarea unor caracteristici numerice ale unei progresii
IX.CS.2.3.	Prelucrarea unor date specifice geometriei analitice pentru a determina poziția unor elemente ale unei figuri
IX.CS.2.4.	Extragerea unor date matematice de tip cantitativ, calitativ și structural, din reprezentări grafice date, pentru a descrie proprietăți ale unei funcții (atingerea unei anumite valori, monotonie, puncte de extrem)
IX.CS.2.5.	Determinarea unor valori ale unor funcții trigonometrice
X.CS.2.1.	Utilizarea tabelelor trigonometrice și/sau a instrumentelor digitale pentru determinarea elementelor unui triunghi
X.CS.2.2.	Prelucrarea unor date matematice din diverse surse informaționale în vederea utilizării lor în rezolvarea problemelor de numărare
X.CS.2.3.	Prelucrarea unor date statistice extrase din diferite surse informaționale, în vederea stabilirii unor relații între ele

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
X.CS.2.4.	Organizarea datelor calitative și/sau cantitative provenite din surse diverse pentru determinarea probabilităților
XI.CS.2.1.	Aplicarea procedurilor de calcul numeric și algebric pentru determinarea valorilor lipsă și compararea rezultatelor
XI.CS.2.2.	Efectuarea de operații cu matrice pentru obținerea de informații sintetice din date tabelare
XI.CS.2.3.	Reprezentarea grafică a funcțiilor și interpretarea sensului variației în contexte aplicate
XII.CS.2.1.	Estimarea valorilor unei mărimi prin aproximări grafice și numerice, utilizând noțiunea de integrală definită
XII.CS.2.2.	Calcularea și interpretarea probabilităților simple și compuse în contexte aplicative
XII.CS.2.3.	Reprezentarea rețelelor prin forme grafice și matriceale, interpretând informațiile conținute

CG.3 – Utilizarea conceptelor și algoritmilor specifici pentru interpretarea și rezolvarea situațiilor matematice și economice

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.3.1.	Determinarea valorii de adevăr a unui enunț matematic format din propoziții legate prin operatori logici
IX.CS.3.2.	Utilizarea formulelor adecvate pentru a obține informații referitoare la progresii date, în diferite contexte
IX.CS.3.3.	Determinarea caracteristicilor matematice ale elementelor unei figuri geometrice
IX.CS.3.4.	Utilizarea reprezentării grafice a unei funcții în vederea extragerii unor informații referitoare la valorile relevante ale acesteia, în rezolvarea unor probleme practice
IX.CS.3.5.	Determinarea valorii unei funcții trigonometrice când se cunosc alte informații
X.CS.3.1.	Aplicarea unor teoreme și/sau a unor formule pentru determinarea unor măsuri (lungimi de segmente, măsuri de unghiuri, arii) în geometria plană
X.CS.3.2.	Utilizarea unor metode de numărare și/sau a proprietăților combinatorice pentru rezolvarea unor probleme în diferite contexte
X.CS.3.3.	Determinarea mărimilor caracteristice ale unor seturi de date statistice (prezentate în forme și contexte matematice diverse), în vederea extinderii unor descrieri la nivel de populație/eșantion
X.CS.3.4.	Aplicarea conceptelor fundamentale și a algoritmilor de calcul al probabilităților pentru rezolvarea unor situații practice
XI.CS.3.1.	Aplicarea algoritmilor de calcul numeric și algebric pentru determinarea valorilor necunoscute într-o situație dată
XI.CS.3.2.	Aplicarea algoritmilor de rezolvare a sistemelor de ecuații liniare prin metode variate
XI.CS.3.3.	Aplicarea regulilor de calcul și a noțiunilor de limită pentru estimarea comportamentului unei funcții
XII.CS.3.1.	Aplicarea regulilor de calcul pentru integrale definite simple, verificând rezultatul prin formula Leibniz–Newton
XII.CS.3.2.	Aplicarea modelelor simple de distribuție a probabilităților pentru interpretarea fenomenelor economice
XII.CS.3.3.	Aplicarea algoritmilor de parcurgere și de determinare a drumului minim în grafuri simple

CG.4 – Exprimarea informațiilor, concluziilor și demersurilor de rezolvare în limbajul matematic specific și în forme grafice adecvate

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.4.1.	Precizarea structurii logice a unui enunț matematic
IX.CS.4.2.	Transpunerea în limbaj matematic a unor situații practice care se descriu prin intermediul unei progresii
IX.CS.4.3.	Utilizarea limbajului geometriei analitice pentru a descrie și a justifica rezultatele obținute în rezolvarea unor situații concrete
IX.CS.4.4.	Exprimarea, în limbaj matematic, a informațiilor și a concluziilor extrase din reprezentări grafice ale funcțiilor, referitoare la contexte practice
IX.CS.4.5.	Determinarea valorilor funcțiilor trigonometrice cu ajutorul simetriei față de axele de coordonate sau față de origine
X.CS.4.1.	Transpunerea în limbaj specific geometriei, a unor probleme practice, care presupun determinarea unor măsuri (lungimi de segmente, măsuri de unghiuri, arii)
X.CS.4.2.	Exprimarea în limbaj matematic a strategiilor și a metodelor de rezolvare a problemelor de numărare, utilizând notații simbolice, formule, expresii și reprezentări
X.CS.4.3.	Exprimarea în limbaj matematic a relațiilor dintre mărimile caracteristice ale unor seturi de date statistice, prezentate în diferite forme, în situații date din cotidian
X.CS.4.4.	Transpunerea în limbaj specific probabilităților a unor probleme practice
XI.CS.4.1.	Exprimarea relațiilor numerice și algebrice dintr-un context practic în limbaj matematic
XI.CS.4.2.	Transpunerea relațiilor dintre variabile într-o formă matriceală sau într-un sistem de ecuații liniare echivalent
XI.CS.4.3.	Exprimarea variației unei funcții prin coeficienți, tabele de valori și reprezentări grafice
XII.CS.4.1.	Reprezentarea grafică a integralei definite ca arie, interpretând numeric rezultatul
XII.CS.4.2.	Reprezentarea grafică a distribuțiilor de probabilitate, interpretând rezultatele în termeni economici
XII.CS.4.3.	Descrierea algoritmică a unei rețele de servicii sau a unui flux economic, pe baza reprezentării grafice

CG.5 – Analizarea caracteristicilor matematice și economice ale unei situații-problemă în scopul fundamentării deciziei

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.5.1.	Analizarea relațiilor logice dintre componentele unui enunț matematic asociat unei situații date
IX.CS.5.2.	Analizarea unei situații care se descrie numeric printr-o progresie, utilizând proprietăți ale acesteia
IX.CS.5.3.	Analizarea relațiilor de poziționare dintre obiecte, prin reprezentarea lor în planul cartezian
IX.CS.5.4.	Analizarea proprietăților unor dependențe funcționale, identificate în reprezentări grafice, pentru a descrie situații cotidiene
IX.CS.5.5.	Analizarea proprietăților graficelor funcțiilor trigonometrice
X.CS.5.1.	Analizarea unei configurații geometrice folosind elemente de trigonometrie
X.CS.5.2.	Alegerea strategiei de rezolvare și a tipului de calcul combinatoric necesar pentru analiza unei situații practice
X.CS.5.3.	Analizarea unor strategii statistice pentru rezolvarea unor probleme de comparare, predicția și extrapolarea unor situații date în contexte practice
X.CS.5.4.	Analizarea unor situații practice cu ajutorul conceptelor legate de probabilități

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS.5.1.	Analizarea corectitudinii calculelor numeric, interpretând semnificația rezultatelor obținute
XI.CS.5.2.	Interpretarea soluțiilor obținute pentru sisteme de ecuații liniare în raport cu constrângerile contextului economic
XI.CS.5.3.	Analizarea variației unei funcții prin utilizarea derivatelor în contexte economice simple
XII.CS.5.1.	Analizarea semnificației integralei definite ca indicator de acumulare și echilibru între două mărimi variabile
XII.CS.5.2.	Analizarea riscului și a variației în jurul valorii așteptate, în scopul luării unei decizii justificate
XII.CS.5.3.	Analizarea structurii unei rețele, evaluând eficiența acestuia în raport cu costurile și conexiunile

CG.6 – Modelarea matematică a unei situații date, prin integrarea achizițiilor din domeniul economic și din alte arii de învățare

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.6.1.	Validarea unui enunț matematic asociat unei situații date
IX.CS.6.2.	Modelarea matematică a unor situații cotidiene, folosind progrese și informații din alte domenii
IX.CS.6.3.	Modelarea unor situații practice prin utilizarea conceptelor de geometrie analitică
IX.CS.6.4.	Definirea, pe baza datelor extrase dintr-o reprezentare grafică, a unei relații funcționale pentru a explica, a anticipa sau a optimiza rezultate în contexte precum biologie, fizică, sociologie, economie etc.
IX.CS.6.5.	Modelarea cu ajutorul funcțiilor trigonometrice a unor relații din diferite domenii
X.CS.6.1.	Modelarea unor probleme practice folosind aplicații ale trigonometriei în geometrie
X.CS.6.2.	Modelarea unei situații-problemă complexe din viața cotidiană folosind limbajul și modelele matematice specifice combinatoricii
X.CS.6.3.	Modelarea unor fenomene din domenii diverse, în scopul interpretării statistice a datelor și pentru fundamentarea deciziilor
X.CS.6.4.	Modelarea unor contexte practice prin aplicarea metodelor specifice probabilităților, integrând achiziții din diferite domenii
XI.CS.6.1.	Modelarea numerică și algebrică a unei situații reale prin stabilirea relațiilor dintre variabile economice
XI.CS.6.2.	Modelarea unei situații de optimizare simplă printr-un model de tip programare liniară grafică
XI.CS.6.3.	Modelarea variației unei mărimi economice prin funcții, interpretând derivata în contextul problemei
XII.CS.6.1.	Modelarea unei situații de acumulare sau echilibru prin integrală definită, interpretând rezultatul în contextul dat
XII.CS.6.2.	Modelarea unei situații de risc printr-un scenariu probabilistic, interpretând decizia optimă
XII.CS.6.3.	Modelarea unei probleme de rutare sau acoperire minimă, folosind grafuri ponderate

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programa școlară în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
Algebră	IX.1. Elemente de logică matematică • Propoziții și predicate; operații: negația, conjuncția, disjuncția, implicația, echivalența; cuantificatori; reguli de negare <i>Notă</i> <i>Calculul propozițional se va ilustra cu exemple concrete simple: și = intersecție/sistem de relații, sau = reuniune/ansamblu de cazuri, $\text{non } (A \text{ și } B) = \text{non } A \text{ sau non } B$, $\text{non } (A \text{ sau } B) = \text{non } A \text{ și non } B$, există = cel puțin un element convine etc.</i>
	IX.2. Progresii • Progresii aritmetice și progresii geometrice: determinarea termenului general al unei progresii; suma primilor n termeni ai unei progresii <i>Notă</i> <i>Progresiile vor fi abordate și în contexte practice: dobândă simplă, dobândă compusă, prețuri, dinamica populației, modelarea unor fenomene din biologie, chimie etc.</i>
	IX.4. Funcții - observarea unor proprietăți ale funcțiilor utilizând lecturi grafice • Funcția afină • Funcția de gradul al doilea • Funcții obținute prin operații de înmulțire și/sau de împărțire, cu funcții afine și funcții de gradul al doilea • Funcția radical de ordin 2 • Funcția exponențială (numărul irațional e) • Funcția logaritmică (logaritmi, logaritm natural, logaritm zecimal) <i>Notă</i> <i>Pentru fiecare funcție se vor evidenția grafic: intersecțiile cu axele de coordonate, interpretarea geometrică a proprietăților (monotonie, puncte de extrem, mulțimea valorilor funcției, soluțiile ecuațiilor $f(x)=m$ și $f(x)=g(x)$); comportament asimptotic, creștere exponențială, scări logaritmice; exemplificări în contexte practice. Observarea proprietăților funcțiilor se va face pe baza reprezentărilor grafice obținute cu ajutorul unor instrumente digitale (Geogebra, Desmos etc.) sau furnizate în format tipărit.</i>
	X.2. Metode de numărare • Diagrame arborescente • Permutări, aranjamente, combinări, triunghiul lui Pascal - formula de recurență a combinărilor, combinări complementare, dezvoltarea binomului lui Newton (cu exponent cel mult egal cu 5); aplicații în probleme de numărare <i>Notă</i> <i>Abordarea conținuturilor se va face prin contexte practice.</i>
	XI.1. Calcul numeric și algebric aplicat în contexte economice • Rapoarte numerice și proporții în contexte economice simple • Procente, rate și indici de variație (calcul și interpretare) • Medii aritmetice simple sau ponderate, medii geometrice, bază pentru interpretarea datelor economice • Rapoarte în procese economice (productivitate și randament) • Conversii de unități de măsură (timp, valută, volum, cost) • Transformări echivalente ale expresiilor algebrice uzuale • Ecuații de gradul I aplicate în probleme de cost, venit și profit

Domenii de conținut	Conținuturi
	• Inecuații de gradul I cu interpretare numerică (praguri, restricții) • Ecuatii de gradul al II-lea cu semnificație economică (optimizare simplă, rentabilitate) • Eroare absolută, relativă și marja de eroare în calcule economice • Verificarea relațiilor de echivalență numerică între expresii procentuale, fracționare și zecimale • Reprezentarea grafică simplă a dependențelor liniare între variabile economice • Modele numerice și algebrice elementare pentru estimarea costurilor și veniturilor Notă: <i>Domeniul urmărește consolidarea calculului numeric și algebric prin aplicații concrete din economie, dezvoltând capacitatea elevului de a interpreta numeric relații și procese. Accentul cade pe sensul valorilor și pe verificarea logică a rezultatelor, nu pe tehnici formale. Se va evita extinderea spre demonstrații sau modele economice complexe, menținând analiza la nivelul interpretării cantitative și grafice. Mediile geometrice vor fi tratate intuitiv, doar pentru situații de creștere compusă.</i> XI.2. Calcul matriceal. Sisteme de ecuații și inecuații liniare. Programare liniară Elemente de calcul matriceal • Organizarea datelor numerice sub formă de matrice (exemple din tabele economice – costuri, resurse, producție) • Operații elementare cu matrice: adunare și produs cu scalar (interpretare ca ajustări de valori economice) • Produsul unei matrice cu o matrice coloană – modelarea relațiilor între fluxuri de resurse și rezultate (exemple numerice) Sisteme de ecuații și inecuații liniare • Sisteme de ecuații liniare – formularea și recunoașterea situațiilor compatibile și incompatibile (cerere–ofertă, producție–consum) • Rezolvarea sistemelor liniare prin substituție, reducere și grafică, cu exemple numerice privind alocarea resurselor • Interpretarea numerică și grafică a soluțiilor sistemelor liniare (punct de echilibru între costuri și venituri) • Sisteme de inecuații liniare – reprezentare grafică și interpretare Elemente de programare liniară • Introducere intuitivă în programarea liniară: formularea funcției obiectiv (scopul de maximizare/minimizare) și restricțiile liniare (limitele impuse resurselor) • Reprezentarea grafică a regiunii fezabile și a izocosturilor (drepte de nivel constant al costului) • Determinarea și interpretarea grafică a soluției optime – aplicații de decizie economică (cost minim, profit maxim, eficiență maximă) Notă: <i>Domeniul dezvoltă capacitatea elevilor de a organiza și analiza relații între mărimi economice, folosind instrumente numerice și algebrice.</i> <i>Activitățile trebuie să conducă la construirea și interpretare vizuală a unui model simplu de decizie economică, fără abordări teoretice avansate.</i> <i>Programarea liniară oferă oportunitatea de a discuta despre decizii sub constrângeri, un concept fundamental în economie.</i> <i>Se va pune accent pe sensul funcției obiectiv („ce vrem să maximizăm/minimizăm?”), pe citirea graficului și pe argumentarea logică a soluției, evitând abordările algoritmice.</i> <i>Pentru sprijin vizual, se pot utiliza foi de calcul, aplicații grafice sau diagrame construite manual. Accentul rămâne pe gândirea ordonată și verificabilă, nu pe tehnica formală.</i>
Grafuri	XII.3. Grafuri și rețele în servicii • Noțiunea de graf: mulțimea vârfurilor (nodurilor) și a muchiilor (legăturilor) care conectează perechi de vârfuri; interpretarea grafului ca model al unei rețele economice

Domenii de conținut	Conținuturi
	sau de servicii (transport, aprovizionare, comunicații) • Tipuri de grafuri: orientate și neorientate; ponderate (cu valori numerice asociate muchiilor – cost, durată, distanță) și neponderate • Reprezentarea grafică a unui graf și interpretarea conexiunilor dintre noduri în contexte economice (relații între filiale, centre de distribuție, puncte de desfacere, unități de servicii) • Gradul unui vârf și noțiunea de componentă conexă; identificarea centrelor principale într-o rețea de servicii și a grupurilor de noduri interconectate • Noțiunea de drum și de ciclu într-un graf; identificarea lanțurilor de legături între puncte de lucru și a circuitelor închise dintr-o rețea economică • Grafuri ponderate: distanță și cost minim între două puncte ale rețelei; formularea intuitivă a problemei de optimizare a costurilor sau duratei transportului Notă: <i>Domeniul introduce conceptele de bază ale teoriei grafurilor prin exemple cu relevanță economică, în care relațiile dintre elemente pot fi reprezentate sub formă de rețele de servicii, transport, distribuție sau comunicații. Scopul principal este dezvoltarea gândirii relaționale și a capacității de modelare numerică a unor procese economice interconectate.</i> <i>Abordarea trebuie să fie intuitivă și vizuală, centrată pe construcția și interpretarea grafurilor de dimensiune redusă (4–5 vârfuri), care pot fi reprezentate clar grafic și numeric.</i> <i>Profesorul poate utiliza tabele și diagrame simple (manuale sau digitale) pentru reprezentarea rețelelor și poate încuraja compararea soluțiilor posibile (trasee mai scurte, costuri mai mici, conexiuni mai eficiente). Grafurile se vor construi pe exemple realiste: rute de transport, rețele de puncte de lucru, circuite de aprovizionare, fluxuri de servicii.</i> <i>Nivelul de abordare este intuitiv, aplicativ și vizual, fără demonstrații teoretice. Domeniul contribuie la formarea unei gândiri sistemice și analitice, relevante pentru înțelegerea structurii și eficienței proceselor economice.</i>
Geometrie. Trigonometrie	IX.3. Geometrie analitică • Reper cartezian în plan; coordonatele carteziene ale unui punct din plan, distanța dintre două puncte în plan, coordonatele mijlocului unui segment • Panta unei drepte (ca raport) • Ecuația dreptei care trece printr-un punct dat și are panta dată, ecuația dreptei care trece prin două puncte date; intersecțiile dreptei cu axele de coordonate Notă <i>Abordarea conținuturilor se va face prin contexte practice.</i> IX.5. Elemente de trigonometrie • Cercul trigonometric: studiul funcțiilor sinus și cosinus pe intervalul $[0, 2\pi]$, studiul funcției tangentă pe intervalul $[0, 2\pi] - \left\{\frac{\pi}{2}, \frac{3\pi}{2}\right\}$; valorile funcțiilor trigonometrice pentru: $0, \frac{\pi}{6}, \frac{\pi}{4}, \frac{\pi}{3}, \frac{\pi}{2}, \pi, \frac{3\pi}{2}, 2\pi$ • Formule trigonometrice de bază: $\sin^2 x + \cos^2 x = 1$, $\sin(\pi - x) = \sin x$, $\sin(\pi + x) = -\sin x$, $\sin(2\pi - x) = -\sin x$, $\cos(\pi - x) = -\cos x$, $\cos(\pi + x) = -\cos x$, $\cos(2\pi - x) = \cos x$, $\sin\left(\frac{\pi}{2} - x\right) = \cos x$, $\cos\left(\frac{\pi}{2} - x\right) = \sin x$, $\operatorname{tg}(\pi + x) = \operatorname{tg} x$, $\operatorname{tg}(\pi - x) = -\operatorname{tg} x$ Notă <i>Toate formulele vor fi argumentate utilizând cercul trigonometric și/sau simetria față de axe și față de origine.</i>

Domenii de conținut	Conținuturi
	X.1. Aplicații ale trigonometriei în geometrie • Teorema cosinusului (fără demonstrație) • Teorema sinusurilor (fără demonstrație) • Rezolvarea triunghiurilor oarecare • Aria triunghiului; ariile unor suprafețe poligonale - probleme practice <i>Notă</i> În aplicațiile trigonometriei în geometrie, valorile funcțiilor trigonometrice se pot obține din tabele sau cu instrumente digitale.
Date, statistică matematică și probabilități	X.3. Statistică matematică: colectarea, organizarea, prelucrarea și interpretarea datelor statistice; sondaje • Colectarea și organizarea datelor statistice: frecvențe absolute (tabele de frecvențe), frecvențe relative, frecvențe cumulate • Reprezentări grafice ale seturilor de date statistice: diagrame cu bare, histograme, poligonul frecvențelor/frecvențelor cumulate, diagrame boxplot, diagrame circulare; utilizarea instrumentelor digitale pentru reprezentarea datelor în diferite diagrame • Mărimi caracteristice ale seturilor de date statistice: medie, mediană, mod, cuartile, amplitudine; utilizarea reprezentărilor seturilor de date pentru compararea a două seturi de date pe baza mărimilor caracteristice • Sondaje, eșantionare: concepte de bază (sondaj, populație, eșantion), etapele realizării unui sondaj, limitări și erori de eșantionare (sondaj aleator simplu/sondaj stratificat); abatere standard: formulă, interpretare, comparare a unor seturi de date utilizând abaterile standard <i>Notă</i> Abordarea conținuturilor se va face prin contexte practice.
	X.4. Probabilități • Evenimente, mulțimea evenimentelor posibile ale unui experiment; eveniment sigur/imposibil, eveniment elementar, evenimente disjuncte (diagrame arborescente și diagrame Venn pentru reprezentarea mulțimii evenimentelor) • Probabilitatea unui eveniment (utilizând diagrame Venn sau arborescente pentru determinarea cazurilor posibile și a cazurilor favorabile); operații cu probabilități (probabilitatea intersecției, probabilitatea reuniunii de evenimente); probabilități condiționate, evenimente independente (două evenimente) <i>Notă</i> Abordarea conținuturilor se va face prin contexte practice.
	XII.2. Probabilități și analiză de risc economic • Experimente aleatorii și evenimente; noțiunea de probabilitate și măsurarea gradului de incertitudine • Reguli fundamentale ale calculului probabilităților: probabilitatea reuniunii evenimentelor, probabilitatea complementului și condiția de independență a evenimentelor; interpretarea numerică în contexte decizionale simple • Calcularea probabilității compuse pentru evenimente dependente și independente (exemple de tip succes – eșec în procese economice) • Calcul combinatoric elementar: permutări, aranjamente și combinații (situații fără repetiție), utilizate ca instrumente de numărare a variantelor posibile; explorarea intuitivă a cazurilor cu repetiție în contexte de selecție sau de distribuire • Reprezentarea grafică (bare/coloane) și tabelară a distribuțiilor de probabilitate și interpretarea rezultatelor în analiza riscului economic <i>Notă:</i> Domeniul are ca scop dezvoltarea înțelegerii proceselor aleatorii și a modului de cuantificare a

Domenii de conținut	Conținuturi
	<i>incertitudinii în situații reale. Profesorul va insista asupra sensului numeric și logic al probabilității, evitând formulările formale sau demonstrative.</i> <i>Exemplele economice (estimarea șanselor de profit, selecția alternativelor, analiza succesului unei campanii, riscul de pierdere) sunt orientative, menite să ofere elevului percepția probabilității ca instrument de decizie și de evaluare a riscului.</i> <i>Calculul combinatoric trebuie tratat ca suport de raționament, nu ca scop în sine, iar distribuția binomială se abordează intuitiv, cu accent pe media așteptată și pe interpretarea rezultatelor în tabele și grafice simple.</i>
Analiză matematică	XI.3. Funcții. Limite și derivate • Reprezentarea grafică a funcțiilor elementare ce modelează situații economice simple (cost, venit, profit) – utilizarea scalei și interpretarea zonei de intersecție (punctul de echilibru între cost și venit) • Analiza variației unei funcții – creștere, descreștere, stagnare (constantă), interpretate ca tendințe economice (evoluția prețului, a cererii, a productivității) • Noțiunea intuitivă de limită a funcției într-un punct; comportamentul funcției la marginea domeniului de definiție (exemplu: saturarea pieței, scăderea randamentului la creșterea producției) • Continuitatea și discontinuitatea funcțiilor, în baza exemplificărilor grafice; recunoașterea salturilor și interpretarea lor (modificări bruște de preț, praguri de rentabilitate, cost fix versus cost variabil) • Derivata ca rată de variație instantanee – interpretarea numerică și grafică (viteza de modificare a costului, profitului, cererii) • Calculul derivatei pentru funcțiile elementare (afine, putere, exponențiale logaritmice); aplicarea regulilor de derivare ($f \pm g$, $k \cdot f$) și interpretarea semnului derivatei în termeni de creștere/scădere (decizii de eficiență marginală) • Determinarea punctelor de maxim și minim local – utilizarea derivatei pentru identificarea valorilor optime (profit maxim, cost minim, productivitate optimă) Notă: <i>Domeniul are rolul de a introduce conceptele fundamentale de variație și optimizare, cu o abordare intuitivă și aplicativă.</i> <i>Se pune accent pe înțelegerea semnificației funcției, a ratei de variație și a relației dintre valoare și tendință.</i> <i>Aplicațiile economice (cost, venit, profit, productivitate) pot fi folosite ca suport de sens, nu ca exerciții de specialitate.</i> <i>Se pot utiliza foi de calcul, aplicații grafice sau instrumente digitale pentru desen în scopul vizualizării variației și pentru a demonstra legătura dintre forma graficului și semnificația numerică a derivatei.</i> <i>Domeniul oferă o bază pentru formarea gândirii funcționale și a raționamentului de tip „ce se întâmplă dacă”, esențial în orice analiză economică.</i> <i>Accentul rămâne pe observație, interpretare și argumentare logică, nu pe tehnică formală.</i> XII.1. Noțiunea de integrală și aplicații ale acesteia • Relația dintre derivare și integrare; formula Leibniz–Newton (fără demonstrații); semnificația integralei ca măsură a acumulării totale • Integrala definită: sens numeric și geometric (aria subgraficului); proprietăți fundamentale (liniaritate, semn, ordinea capetelor de integrare) • Calcularea integralelor definite pentru funcții elementare utilizând formule directe; aplicarea regulilor de liniaritate în determinarea sumelor și diferențelor de integrale • Aproximarea valorii integralei definite din date tabelare (metoda dreptunghiurilor); compararea rezultatelor aproximative cu cele obținute prin formule directe • Determinarea ariei suprafeței delimitate de două curbe și interpretarea numerică a diferenței (exemple de tip venit – cheltuială, profit – pierdere); compararea

Domenii de conținut	Conținuturi
	acumulărilor pentru două modele diferite (în limite intuitive) • Reprezentarea grafică a procesului de acumulare și analizarea semnificației integralei în evoluția mărimilor economice continue (cost total, venit total, producție cumulată) Notă: <i>Conținuturile valorifică cunoștințele anterioare despre derivate. Abordarea este intuitivă și aplicativă, orientată spre semnificația integralei ca sumă continuă și spre utilizarea ei în exprimarea acumulărilor numerice specifice contextelor economice (costuri, durate, volume, profituri).</i> <i>Nu se cer demonstrații ale proprietăților sau metode avansate de integrare; accentul cade pe înțelegerea conceptuală, verificarea numerică și corelarea grafică între variație și acumulare.</i>

Anexa nr. 4.7. Programa de examen pentru disciplina *Matematică - MAT_P7 (TC+CS)*

- *Prima probă E (probă scrisă, specifică profilului/specializării)*
- *Filiera vocațională, profilul militar, specializarea matematică-informatică militară*

PREAMBUL

Programa de examen este realizată în conformitate cu prevederile *Programei școlare pentru disciplina Matematică, clasele a IX-a - a XII-a, trunchi comun și curriculum de specialitate (TC+CS)*, pentru *filiera vocațională, profilul militar, specializarea matematică-informatică militară*, aprobată prin *OMEC nr. 6930/2025, Anexa nr. 29*. Prezenta programă precizează competențele generale și competențele specifice care vor fi evaluate, domeniile de conținut și conținuturile vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen pentru disciplina *Matematică - MAT_P7 (TC+CS)*, fundamentează elaborarea subiectelor și a baremelor de evaluare și de notare pentru prima probă E, din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul ciclului liceal, clasele a IX-a - a XII-a, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen, la disciplina *Matematică*, programa *MAT_P7 (TC+CS)*, este de a constata măsura în care candidatul *identifică și prelucrează date matematice, utilizează și exprimă în limbaj specific matematicii concepte și algoritmi, analizează și modelează caracteristici ale unei situații date*, de complexitate corespunzătoare raportării disciplinei în cadrul segmentelor curriculare trunchi comun și curriculum de specialitate (TC+CS) și tipului de probă.

Prin susținerea probei de examen la disciplina *Matematică*, programa *MAT_P7 (TC+CS)*, candidatul este pus în situația de a face dovada formării/dezvoltării următoarelor **competențe generale (CG)**, dobândite pe parcursul claselor a IX-a - a XII-a:

CG.1	Identificarea unor date, mărimi și relații matematice, în contextul în care acestea apar
CG.2	Prelucrarea unor date matematice de tip cantitativ, calitativ, structural, cuprinse în diverse surse informaționale
CG.3	Utilizarea conceptelor și a algoritmilor specifici în diverse contexte matematice
CG.4	Exprimarea în limbajul specific matematicii a informațiilor, concluziilor și demersurilor de rezolvare pentru o situație dată
CG.5	Analizarea caracteristicilor matematice ale unei situații date
CG.6	Modelarea matematică a unei situații date, prin integrarea achizițiilor din diferite domenii

Prin subiectele elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor.

**COMPETENȚELE GENERALE ȘI COMPETENȚELE SPECIFICE
CARE VOR FI EVALUATE**

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** care pot fi evaluate prin examen, selectate din programa școlară în vigoare și prezentate cumulativ pentru ciclul liceal:

CG.1 – Identificarea unor date, mărimi și relații matematice, în contextul în care acestea apar

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.1.1.	Identificarea propozițiilor elementare din care este alcătuit un enunț matematic
IX.CS.1.2.	Identificarea elementelor specifice șirurilor/progresiilor în contexte variate

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.1.3.	Identificarea unor relații de tip dependență funcțională între variabile sau entități, pentru a evidenția elemente ale funcțiilor
IX.CS.1.4.	Identificarea pe cercul trigonometric a punctelor asociate unor numere reale
IX.CS.1.5.	Identificarea elementelor necesare pentru calcularea unor măsuri (lungimi de segmente, unghiuri, arii)
X.CS.1.1.	Identificarea unor expresii ce conțin puteri, exponențiale și logaritmi, în diferite contexte matematice și practice
X.CS.1.2.	Identificarea elementelor de combinatorică în diferite contexte matematice și din viața cotidiană
X.CS.1.3.	Identificarea numerelor complexe și a formelor de reprezentare a lor în diferite contexte
X.CS.1.4.	Identificarea unor polinoame, funcții polinomiale sau ecuații algebrice care verifică condiții date
X.CS.1.5.	Identificarea unor exemple de fenomene care pot fi modelate matematic, utilizând concepte statistice/probabilități
XI.CS.1.1.	Identificarea tipurilor de matrice și a proprietăților care le definesc, din diferite forme de scriere a acestora, în contexte matematice și aplicative
XI.CS.1.2.	Recunoașterea elementelor specifice unui sistem de ecuații liniare în diferite context
XI.CS.1.3.	Identificarea elementelor și relațiilor caracteristice dreptelor în planul cartezian (punct, pantă, ecuație, poziții relative), din enunțuri, reprezentări grafice sau seturi de date numerice
XI.CS.1.4.	Identificarea proprietăților unor șiruri de numere reale (mărginire, monotonie, convergență) utilizând diferite moduri de descriere a acestora (tabele, grafice sau text)
XI.CS.1.5.	Identificarea comportamentelor limită și a proprietăților de continuitate ale funcțiilor, din reprezentări grafice, tabele de valori sau expresii simbolice date
XI.CS.1.6.	Identificarea relațiilor dintre derivată și proprietăți ale funcțiilor (monotonie, extreme, concavitate/convexitate, puncte de inflexiune), din reprezentări grafice, simbolice sau numerice
XII.CS.1.1.	Identificarea conicelor și a elementelor lor caracteristice
XII.CS.1.2.	Identificarea proprietăților unor funcții reprezentate în diferite moduri
XII.CS.1.3.	Identificarea legăturilor dintre o funcție și derivata sau primitiva acesteia
XII.CS.1.4.	Identificarea elementelor care conduc la calcularea și utilizarea unei integrale definite

CG.2 – Prelucrarea unor date matematice de tip cantitativ, calitativ, structural, cuprinse în diverse surse informaționale

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.2.1.	Identificarea operațiilor cu propoziții elementare din cadrul unui enunț matematic
IX.CS.2.2.	Efectuarea de calcule pentru determinarea elementelor șirurilor, progresiilor aritmetice și geometrice, utilizând formule specifice
IX.CS.2.3.	Extragerea unor date matematice de tip cantitativ, calitativ și structural, din reprezentări grafice pentru a descrie proprietățile unei funcții (monotonie, convexitate, puncte de extrem etc.) într-o situație practică dată
IX.CS.2.4.	Stabilirea unor caracteristici calitative/cantitative folosind funcții trigonometrice, inclusiv folosind instrumente digitale
IX.CS.2.5.	Aplicarea unor metode adecvate pentru determinarea unor distanțe, a unor măsuri de unghiuri și a unor arii
X.CS.2.1.	Prelucrarea datelor descrise cu ajutorul funcțiilor putere, exponențială sau logaritmică, pentru a stabili proprietăți ale acestora

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
X.CS.2.2.	Prelucrarea unor situații matematice sau din viața cotidiană, a căror rezolvare necesită elemente de combinatorică
X.CS.2.3.	Efectuarea operațiilor cu numere complexe, în contexte variate de calcul
X.CS.2.4.	Efectuarea operațiilor cu polinoame, prin analogie cu calculul numeric, folosind coeficienții pentru extragerea de informații
X.CS.2.5.	Prelucrarea unor informații cuprinse în seturi de date (probabilistice sau statistice) extrase din contexte practice și prezentate sub diferite forme: text, tabele, diagrame, grafice
XI.CS.2.1.	Prelucrarea datelor organizate sub formă matriceală, prin operații de adunare, scădere și înmulțire sau prin determinanți, în diverse contexte
XI.CS.2.2.	Prelucrarea datelor numerice și a relațiilor dintre coeficienți pentru a determina condițiile de compatibilitate și structura soluțiilor unui sistem de ecuații liniare
XI.CS.2.3.	Prelucrarea datelor numerice și geometrice pentru a obține ecuația unei drepte, evidențiind relațiile dintre coeficienți, puncte și pante, din descrieri verbale, grafice sau algebrice
XI.CS.2.4.	Prelucrarea datelor numerice sau simbolice asociate șirurilor de numere reale pentru a evidenția relații de variație, mărginire și comportament limită
XI.CS.2.5.	Prelucrarea datelor numerice, grafice și simbolice pentru a evidenția comportamentul limită și proprietățile de continuitate ale funcțiilor reale
XI.CS.2.6.	Prelucrarea unor informații numerice, simbolice și grafice pentru a evidenția rolul derivatei întâi și al derivatei a doua în descrierea comportamentului unei funcții (monotonie, puncte de extrem, concavitate/convexitate, puncte de inflexiune)
XII.CS.2.1.	Utilizarea definițiilor geometrice ale conicelor pentru a le deduce ecuațiile canonice
XII.CS.2.2.	Utilizarea definițiilor geometrice și a cunoștințelor de analiză matematică pentru determinarea asimptotelor unor funcții
XII.CS.2.3.	Utilizarea unor concepte matematice pentru a stabili dacă o funcție admite sau nu primitive
XII.CS.2.4.	Prelucrarea unor concepte matematice pe baza cărora se obțin metode pentru determinarea integralelor definite ale unor funcții

CG.3 – Utilizarea conceptelor și a algoritmilor specifici în diverse contexte matematice

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.3.1.	Determinarea valorii de adevăr a unui enunț matematic format din propoziții legate prin operatori logici
IX.CS.3.2.	Aplicarea algoritmilor de calcul pentru determinarea unor termeni și a sumelor unor termeni consecutivi ai progresiilor aritmetice și geometrice, în diferite contexte
IX.CS.3.3.	Aplicarea unor concepte și algoritmi matematici (funcții, rate de variație etc.), pentru a interpreta reprezentări grafice în scopul extragerii de informații relevante pentru rezolvarea, în contexte matematice, a unor probleme practice
IX.CS.3.4.	Calcularea valorii unei funcții trigonometrice când se cunosc informații despre valorile unei alte funcții trigonometrice
IX.CS.3.5.	Determinarea măsurilor unor unghiuri și a lungimilor unor segmente utilizând relații metrice
X.CS.3.1.	Utilizarea algoritmilor și a proprietăților funcțiilor putere, exponențială și logaritmică pentru rezolvarea de ecuații, inecuații și probleme din contexte matematice
X.CS.3.2.	Utilizarea elementelor de combinatorică pentru rezolvarea unor probleme matematice
X.CS.3.3.	Aplicarea unor algoritmi specifici calculului pentru rezolvarea de probleme cu numere complexe
X.CS.3.4.	Folosirea calculului polinomial și a descompunerii în factori a polinoamelor în probleme de divizibilitate și în rezolvări de ecuații

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
X.CS.3.5.	Aplicarea algoritmilor de calcul și a funcțiilor numerice în studiul seriilor de date (probabilistice sau statistice)
XI.CS.3.1.	Utilizarea regulilor de calcul pentru efectuarea operațiilor cu matrice și determinanți
XI.CS.3.2.	Aplicarea algoritmilor și metodelor de calcul în rezolvarea unui sistem de ecuații liniare
XI.CS.3.3.	Utilizarea unor rezultate specifice geometriei analitice în calcularea ariilor unor suprafețe plane în contexte variate
XI.CS.3.4.	Utilizarea rezultatelor specifice limitelor de șiruri și a tehnicilor de prelucrare a termenilor generali pentru calcularea limitelor de șiruri
XI.CS.3.5.	Utilizarea criteriilor cu șiruri și a limitelor fundamentale în calcularea limitelor de funcții
XI.CS.3.6.	Utilizarea regulilor de derivare și a concluziilor teoremelor studiate în analiza variației funcțiilor
XII.CS.3.1.	Utilizarea unor algoritmi pentru reprezentarea grafică a conicelor
XII.CS.3.2.	Prelucrarea calitativă a asimptotelor și proprietăților derivatei întâi și derivatei a doua ale unei funcții, în vederea trasării graficului acesteia
XII.CS.3.3.	Prelucrarea unor concepte matematice pe baza cărora se obțin metode pentru determinarea primitivelor unor funcții
XII.CS.3.4.	Aplicarea metodelor de calcul pentru determinarea integralei definite a unei funcții

CG.4 – Exprimarea în limbajul specific matematicii a informațiilor, concluziilor și demersurilor de rezolvare pentru o situație dată

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.4.1.	Precizarea structurii logice a unui enunț
IX.CS.4.2.	Transpunerea în limbaj specific matematic a unor situații din viața cotidiană referitoare la șiruri sau progresii în scopul analizării comportamentului acestora
IX.CS.4.3.	Exprimarea unor concluzii și justificări matematice, utilizând limbajul specific funcțiilor (simboluri, formule, expresii, reprezentări), pentru a comunica informații extrase din reprezentări grafice, în contexte matematice practice
IX.CS.4.4.	Stabilirea unor relații matematice utilizând calculul trigonometric
IX.CS.4.5.	Caracterizarea în limbaj matematic a unei configurații geometrice folosind elemente de trigonometrie sau relații metrice
X.CS.4.1.	Exprimarea matematică a proprietăților funcțiilor putere, exponențială și logaritmică, pentru aplicarea lor în ecuații/inecuații corespunzătoare
X.CS.4.2.	Exprimarea matematică a proprietăților permutărilor, aranjamentelor, combinațiilor și a binomului lui Newton
X.CS.4.3.	Exprimarea în limbaj specific numerelor complexe a redactării raționamentelor matematice
X.CS.4.4.	Utilizarea limbajului specific polinoamelor în probleme de divizibilitate, ireductibilitate și în studiul ecuațiilor asociate
X.CS.4.5.	Descrierea în limbajul specific statisticii matematice/probabilităților a unor fenomene și a metodelor de analizare a acestora
XI.CS.4.1.	Exprimarea în limbaj simbolic a unui determinant utilizând definiția sau dezvoltarea acestuia în funcție de elementele unei linii/coloane
XI.CS.4.2.	Exprimarea în limbaj specific matematicii a etapelor de rezolvare a unui sistem de ecuații liniare dat
XI.CS.4.3.	Exprimarea în limbaj matematic a relațiilor geometrice și a proprietăților caracterizate prin ecuații ale dreptelor în planul cartezian

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS.4.4.	Exprimarea proprietăților numerice și a relațiilor de variație ale șirurilor de numere reale în limbaj specific analizei matematice
XI.CS.4.5.	Exprimarea în limbaj matematic a proprietăților unei funcții continue pentru stabilirea semnului funcției și/sau a imaginii acesteia
XI.CS.4.6.	Exprimarea, în limbaj matematic standardizat, a proprietăților funcțiilor derivabile și a concluziilor privind comportamentul acestora
XII.CS.4.1.	Stabilirea elementelor unor configurații geometrice
XII.CS.4.2.	Trasarea reprezentării grafice a unei funcții utilizând informațiile din tabelul său de variație și eventualele sale asimptote
XII.CS.4.3.	Aplicarea unor metode de calcul adecvate pentru determinarea primitivelor unei funcții
XII.CS.4.4.	Folosirea continuității sau a monotoniei unei funcții pentru a stabili proprietăți ale integralei sale definite

CG.5 – Analizarea caracteristicilor matematice ale unei situații date

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.5.1.	Formularea unui enunț matematic (axiomă, definiție, relație/proprietate/teoremă) asociat unei situații date
IX.CS.5.2.	Analizarea unor situații date în contexte intra și interdisciplinare, selectând modelul de progresie adecvat și metoda de rezolvare eficientă în funcție de datele disponibile
IX.CS.5.3.	Analizarea unor situații date prin interpretarea reprezentărilor grafice și evidențierea soluțiilor posibile pentru a interpreta situații reale și a formula concluzii argumentate în contexte intra și interdisciplinare
IX.CS.5.4.	Analizarea proprietăților funcțiilor trigonometrice folosind reprezentarea grafică sau cercul trigonometric
IX.CS.5.5.	Aplicarea unor metode variate pentru optimizarea calculelor de distanțe, de măsuri de unghiuri și de arii
X.CS.5.1.	Analizarea proprietăților și comportamentului funcțiilor putere, exponențială și logaritmică, precum și a relațiilor dintre acestea, în contexte matematice sau cotidiene
X.CS.5.2.	Analizarea relațiilor și a proprietăților permutărilor, aranjamentelor, combinațiilor și a binomului lui Newton
X.CS.5.3.	Interpretarea geometrică a operațiilor și a relațiilor dintre numere complexe
X.CS.5.4.	Analizarea unor situații date, prin determinarea, verificarea și implementarea elementelor specifice studiului polinoamelor
X.CS.5.5.	Analizarea informațiilor privind contexte practice/fenomene din realitatea imediată pentru alegerea/optimizarea metodelor de prelucrare a acestora și de prezentare a concluziilor extrase
XI.CS.5.1.	Analizarea condițiilor de inversabilitate a unei matrice pătratică
XI.CS.5.2.	Analizarea compatibilității unui sistem de ecuații liniare (rang, Kronecker–Capelli sau Rouché)
XI.CS.5.3.	Analizarea pozițiilor relative a două drepte în plan (paralele, concurente) în diferite configurații
XI.CS.5.4.	Analizarea unui șir folosind proprietățile de monotonie și mărginire pentru studiul convergenței acestuia
XI.CS.5.5.	Analizarea comportamentului unei funcții în vecinătatea unui punct prin calcularea limitelor laterale
XI.CS.5.6.	Interpretarea datelor din tabelul de variație a unei funcții reale și evidențierea celor mai importante rezultate (valori minime, valori maxime, intervale de monotonie și de convexitate/concavitate, puncte de inflexiune)

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XII.CS.5.1.	Determinarea ecuațiilor unor conice cu diferite caracteristici particulare
XII.CS.5.2.	Implementarea unei strategii pentru rezolvarea unor situații concrete, utilizând reprezentarea grafică a funcțiilor
XII.CS.5.3.	Interpretarea proprietăților unei funcții și a metodelor de integrare, pentru a îi determina primitivele
XII.CS.5.4.	Alegerea criteriilor adecvate pentru stabilirea integrabilității unei funcții

CG.6 – Modelarea matematică a unei situații date, prin integrarea achizițiilor din diferite domenii

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.6.1.	Validarea unui enunț matematic asociat unei situații date
IX.CS.6.2.	Modelarea matematică, folosind șirurile sau progresiile, a unor situații reale pentru interpretarea implicațiilor în contexte interdisciplinare și pentru luarea unor decizii fundamentate pe datele obținute
IX.CS.6.3.	Modelarea unei situații reale, utilizând un model matematic (funcții, relații) construit pe baza datelor extrase din reprezentări grafice, pentru a explica, a anticipa sau a optimiza rezultate în contexte precum economie, biologie sau fizică
IX.CS.6.4.	Descrierea unor relații între mărimi din diferite domenii, cu ajutorul funcțiilor trigonometrice
IX.CS.6.5.	Modelarea unor configurații geometrice utilizând metode metrice, trigonometrice, sintetice
X.CS.6.1.	Modelarea matematică a situațiilor cotidiene din domenii care implică funcția putere, exponențială sau logaritmică, inclusiv ecuații și inecuații în care acestea apar
X.CS.6.2.	Modelarea situațiilor matematice sau din viața cotidiană, utilizând elemente de combinatorică
X.CS.6.3.	Modelarea unor situații practice utilizând numere complexe
X.CS.6.4.	Modelarea unor situații practice utilizând noțiunea de polinom sau ecuații algebrice
X.CS.6.5.	Elaborarea unor proiecte care au ca obiectiv studiul unor fenomene din viața cotidiană, utilizând metode statistice/probabilistice de prelucrare, de analizare a datelor și de extragere a concluziilor
XI.CS.6.1.	Modelarea situațiilor de compatibilitate a unor ecuații matriceale folosind determinanți și matrice inversabile
XI.CS.6.2.	Modelarea situațiilor practice (de exemplu, probleme de resurse, amestecuri, echilibru chimic) folosind sisteme de ecuații liniare
XI.CS.6.3.	Modelarea situațiilor practice cu ajutorul conceptelor de geometrie analitică (distanțe, arii, coliniaritate)
XI.CS.6.4.	Modelarea unor procese de creștere sau descreștere (de exemplu, amortizare, dobânzi, populație) prin șiruri numerice
XI.CS.6.5.	Modelarea fenomenelor continue sau discontinue prin limite și funcții continue
XI.CS.6.6.	Modelarea unor fenomene de variație continuă prin funcții (costuri, productivitate, optimizare)
XII.CS.6.1.	Utilizarea funcțiilor integrabile pentru calcularea unor arii delimitate de conice
XII.CS.6.2.	Modelarea unor situații concrete care conduc la studiul graficului unei funcții
XII.CS.6.3.	Modelarea unor situații concrete care conduc la calcularea unei integrale nedefinite
XII.CS.6.4.	Modelarea problemelor din diferite domenii prin utilizarea integralelor definite

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programa școlară în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
Algebră	IX.1. Elemente de logică matematică - Propoziții, predicate; operații cu propoziții și predicate: negația, conjuncția, disjuncția, implicația, echivalența; cuantificatorul existențial și cuantificatorul universal; reguli de negare, reducere la absurd - Metoda inducției matematice Notă <i>Calculul propozițional se va ilustra cu exemple concrete simple: și = intersecție/sistem de relații, sau = reuniune/ansamblu de cazuri, $\text{non } (A \text{ și } B) = \text{non } A \text{ sau } \text{non } B$, $\text{non } (A \text{ sau } B) = \text{non } A \text{ și } \text{non } B$, există = cel puțin un element convine etc.</i> IX.2. Șiruri și progresii¹ - Șiruri; moduri de definire a unui șir. Progresii aritmetice și progresii geometrice: determinarea termenului general al unei progresii; suma primilor n termeni ai unei progresii², caracterizarea unei progresii prin relația dintre orice trei termeni consecutivi, condiția ca n numere reale să fie în progresie aritmetică sau geometrică, pentru $n \geq 3$ Note ¹Șirurile/progresiile vor fi abordate în contexte practice: prețuri, dobândă simplă, dobândă compusă, dinamica populației, modelarea unor fenomene din biologie, chimie etc. ²Aplicație: deducerea formulei $a^n - b^n = (a - b)(a^{n-1} + a^{n-2}b + \dots + b^{n-1})$, $n \in \mathbb{N}$, $n \geq 2$. IX.3. Funcții Proprietăți generale ale funcțiilor - Funcții: definiție, exemple¹, modalități de a descrie o funcție, funcții egale, restricții ale unei funcții, imaginea unei funcții¹ - Reprezentarea grafică a unei funcții definite pe submulțimi ale lui $\mathbb{R}$, intersecția graficului cu axele de coordonate, drepte în plan de forma $x = m$ sau de forma $y = m$, $m \in \mathbb{R}$; semnul unei funcții numerice, interpretarea geometrică a soluțiilor ecuațiilor de forma $f(x) = m$ și $f(x) = g(x)$ - Proprietăți ale funcțiilor numerice: monotonie, mărginire, paritate/imparitate, convexitate/concavitate; lecturi grafice² - Funcții obținute prin operații algebrice elementare (sumă, diferență, produs, raport); compunerea funcțiilor - Funcții injective, surjective, bijective, inversabile: definiție, interpretare geometrică pentru funcții numerice, condiția necesară și suficientă ca o funcție să fie inversabilă; lecturi grafice³ Note ¹Se vor prezenta și funcția modul, funcția parte întreagă, funcția parte fracționară. ²Pentru noțiunile prezentate se vor folosi, de regulă, funcțiile afine, restricții ale acestora sau funcții definite pe mai multe ramuri ale căror restricții să fie funcții afine. ³Aplicațiile vor viza recunoașterea proprietăților funcțiilor numerice (monotonie, mărginire, paritate/imparitate, convexitate/concavitate, injectivitate, surjectivitate) prin lectura unui grafic dat sau a unui grafic realizat cu ajutorul unor instrumente digitale. Funcția de gradul al doilea - Definiție, reprezentare grafică, intersecțiile reprezentării grafice cu axele de coordonate¹, axa de simetrie

Domenii de conținut	Conținuturi
	• Monotonia funcției de gradul al doilea; punctul de extrem • Semnul funcției de gradul al doilea; interpretare geometrică (poziția unei parabole în raport cu axa Ox), inecuații de gradul al doilea studiate pe mulțimea $\mathbb{R}$ sau pe intervale de numere reale; interpretare geometrică (proiecții ale unor porțiuni de parabolă pe axe) • Relațiile lui Viète • Sisteme care conțin ecuații de gradul al doilea²; interpretare geometrică³ Note ¹Se vor deduce formulele de rezolvare a ecuației de gradul al doilea. ²Se vor studia următoarele tipuri de sisteme de două ecuații cu două necunoscute: sisteme formate dintr-o ecuație de gradul întâi și o ecuație de gradul al doilea, sisteme omogene, sisteme simetrice. ³Se va evidenția interpretarea geometrică a rezolvării sistemelor de ecuații de forma $\begin{cases} a_1x + b_1y + c_1 = 0 \\ y = a_2x^2 + b_2x + c_2 \end{cases}.$ Funcția putere cu exponent întreg. Funcția radical • Funcția putere cu exponent întreg • Radicali, operații cu radicali, proprietățile radicalilor; expresii conjugate. Funcția radical • Ecuații și inecuații cu radicali Notă La fiecare funcție se recomandă realizarea unor corelații interdisciplinare. X.1. Funcții • Puteri cu exponent real¹. Funcția putere cu exponent real: proprietăți, reprezentare grafică² • Funcția exponențială: proprietăți, reprezentare grafică²; ecuații și inecuații exponențiale • Logaritmi: operații, formula de schimbare a bazei. Funcția logaritmică: proprietăți, reprezentare grafică²; ecuații și inecuații logaritmice Note ¹Introducerea noțiunii de putere cu exponent real se va face folosind, la nivel intuitiv, ideea de aproximare. ²Pentru reprezentarea grafică a funcțiilor se recomandă utilizarea unor instrumente digitale. X.2. Elemente de combinatorică • Metode de numărare (regula sumei și regula produsului). Permutări, aranjamente • Combinări, formula de recurență a combinatorilor, formula combinatorilor complementare, triunghiul lui Pascal • Binomul lui Newton X.3. Numere complexe • Forma algebrică a unui număr complex: $z = a + bi$, unde $a, b \in \mathbb{R}$ și $i^2 = -1$; planul complex; operații cu numere complexe scrise sub formă algebrică, proprietăți; modulul și conjugatul unui număr complex: proprietăți, interpretare geometrică; ecuația de gradul al doilea cu coeficienți complecși, relațiile lui Viète • Forma trigonometrică a unui număr complex: înmulțirea și împărțirea numerelor complexe scrise sub formă trigonometrică; interpretare geometrică; puterea cu exponent întreg a unui număr complex, formula lui Moivre; rădăcinile de ordinul n ale unui număr complex; interpretare geometrică; ecuații binome • Aplicații ale numerelor complexe în geometrie: distanțe și unghiuri în planul

Domenii de conținut	Conținuturi
	complex; afixul unui punct care împarte un segment într-un raport dat (aplicații: afixul mijlocului unui segment și afixul centrului de greutate al unui triunghi); condiții de coliniaritate a trei puncte, de paralelism/perpendicularitate a două drepte X.4. Polinoame cu coeficienți complecși • Forma algebrică a unui polinom, egalitatea a două polinoame, adunarea și înmulțirea polinoamelor, valoarea unui polinom într-un punct, rădăcinile unui polinom, funcția polinomială • Împărțirea polinoamelor, teorema împărțirii cu rest, împărțirea cu $X - a$, schema lui Horner • Divizibilitatea polinoamelor, teorema lui Bézout • Teorema fundamentală a algebrei (fără demonstrație), rădăcini multiple, descompunerea canonică a unui polinom, relațiile lui Viète; descompunerea în factori ireductibili a polinoamelor cu coeficienți în $\mathbb{C}$, respectiv în $\mathbb{R}$ • Ecuații algebrice cu coeficienți reali, raționali, întregi; ecuații bipătrate, ecuații reciproce XI.1. Matrice. Determinanți • Matrice; mulțimi de matrice. Operații cu matrice: adunarea, înmulțirea, înmulțirea unei matrice cu un număr complex, ridicarea la putere a unei matrice pătrate; proprietăți • Noțiunea de permutare, compunerea permutărilor, proprietăți. Inversuni, semnul unei permutări • Determinant de ordin n, $n \in \mathbb{N}^*$, proprietăți • Matrice inversabilă¹. Ecuații matriceale Notă ¹În aplicațiile practice se vor calcula inversele unor matrice pătrate din $\mathcal{M}_n(\mathbb{C})$, cu $n \in \mathbb{N}^*$, $n \leq 4$. XI.2. Sisteme de ecuații liniare • Sisteme de ecuații liniare¹, sisteme de tip Cramer • Rangul unei matrice; studiul compatibilității și rezolvarea sistemelor de ecuații liniare: teorema Kronecker-Capelli, teorema lui Rouché • Metoda lui Gauss pentru rezolvarea sistemelor de ecuații liniare și a ecuațiilor matriceale Notă ¹În aplicațiile practice se vor rezolva sisteme cu cel mult 4 ecuații și cel mult 4 necunoscute.
Trigonometrie	IX.4. Funcții trigonometrice. Ecuații trigonometrice • Cercul trigonometric; funcțiile sinus și cosinus definite pe intervalul $[0, 2\pi]$; reducerea la primul cadran • Funcțiile sinus, cosinus, tangentă și cotangentă¹; relații între funcțiile trigonometrice sinus, cosinus, tangentă, cotangentă² • Formule trigonometrice pentru suma/diferența a două numere reale³ • Transformarea sumelor în produse și a produselor în sume • Funcții trigonometrice inverse • Ecuații trigonometrice⁴ Note ¹Se vor introduce noțiunile de funcție periodică și de perioadă și se vor evidenția prin lectura graficelor funcțiilor trigonometrice.

Domenii de conținut	Conținuturi
	²Se vor deduce formulele de tipul $\sin\left(\frac{\pi}{2}-x\right)=\cos x$, $\cos\left(\frac{\pi}{2}-x\right)=\sin x$, $\sin^2 x=\frac{\operatorname{tg}^2 x}{1+\operatorname{tg}^2 x}$, $\cos^2 x=\frac{1}{1+\operatorname{tg}^2 x}$ etc. ³Se vor deduce formulele de forma $\sin(a\pm b)$, $\cos(a\pm b)$, $\operatorname{tg}(a\pm b)$ și formulele rezultate din acestea (de exemplu, $\sin 2x$, $\cos 2x$, $\operatorname{tg} 2x$, $\sin\frac{x}{2}$, $\cos\frac{x}{2}$) ⁴Se vor studia următoarele tipuri de ecuații trigonometrice: • $\sin x=a$, $\cos x=a$, $a\in[-1,1]$; $\operatorname{tg} x=a$, $\operatorname{ctg} x=a$, $a\in\mathbb{R}$ • $\sin f(x)=\sin g(x)$, $\cos f(x)=\cos g(x)$, $\operatorname{tg} f(x)=\operatorname{tg} g(x)$, $\operatorname{ctg} f(x)=\operatorname{ctg} g(x)$ • $a\sin x+b\cos x=c$, unde a , b , c sunt numere reale nemule și ecuații reducibile la acestea. Pentru reprezentarea grafică a funcțiilor trigonometrice și a funcțiilor trigonometrice inverse se recomandă și utilizarea unor instrumente digitale.
Geometrie	IX.5. Aplicații ale trigonometriei în geometrie. Relații metrice • Teorema cosinusului, teorema sinusurilor, rezolvarea triunghiurilor • Raza cercului înscris și raza cercului circumscris unui triunghi. Aria unui triunghi • Teorema bisectoarei; relația lui Stewart; lungimile unor segmente importante din triunghi • Concurență și coliniaritate în geometria plană: teorema lui Menelaus, teorema lui Ceva XI.3. Elemente de geometrie analitică - drepte în planul cartezian • Panta unei drepte; unghiul a două drepte; condiții de paralelism și de perpendicularitate • Ecuația unei drepte care trece printr-un punct dat și are panta dată; ecuația explicită a drepte; ecuația unei drepte care trece prin două puncte date; ecuația generală a drepte; condiția de coliniaritate a trei puncte în plan • Distanța de la un punct la o dreaptă; aria unui triunghi <i>Notă</i> Ecuația unei drepte care trece prin două puncte date, condiția de coliniaritate a trei puncte în plan și aria unui triunghi se abordează și ca aplicații ale determinanților în geometrie. XII.1. Conice • Cercul, elipsa, hiperbola, parabola; reprezentare grafică, proprietăți • Intersecția unei conice cu o dreaptă, intersecția a două conice, tangenta printr-un punct al unei conice la aceasta <i>Notă</i> Prezentarea conicelor se va face folosind cunoștințe de geometrie sintetică și analitică, iar pentru trasarea graficului acestora se vor folosi, eventual, cunoștințele generale de reprezentare grafică a funcțiilor și/sau instrumente digitale.
Date, statistică matematică și probabilități	X.5. Probabilități și statistică matematică Probabilități • Mulțimea evenimentelor posibile ale unui experiment; eveniment sigur/imposibil, evenimente disjuncte • Probabilitatea unui eveniment; operații (probabilitatea intersecției, probabilitatea reuniunii); probabilități condiționate, evenimente independente, legea probabilității totale • Scheme clasice de probabilitate (hipergeometrică, Bernoulli, Poisson)

Domenii de conținut	Conținuturi
	Statistică matematică • Colectarea și organizarea datelor statistice: frecvențe absolute (tabele de frecvențe), frecvențe relative, frecvențe cumulate. Reprezentări grafice ale seturilor de date statistice: diagrame cu bare, histograme, poligonul frecvențelor/frecvențelor cumulate, diagrame boxplot, diagrame circulare; utilizarea mijloacelor digitale pentru reprezentarea datelor în diferite diagrame • Mărimi caracteristice ale seturilor de date statistice: medie, mediană, mod, cuartile, amplitudine, abatere standard; compararea a două seturi de date pe baza mărimilor caracteristice • Sondaje, eșantionare: concepte de bază (sondaj, populație, eșantion), etapele realizării unui sondaj, limitări și erori de eșantionare: sondaj aleator simplu/sondaj stratificat, interpretare) Notă Abordarea conținuturilor se va face prin contexte practice.
Analiză matematică	XI.4. Mulțimea numerelor reale. Limite de șiruri • Mulțimea numerelor reale, mulțimi mărginite/nemărginite; dreapta reală încheiată; vecinătăți • Limita unui șir: proprietăți¹, subșiruri, șiruri convergente/divergente, limitele șirurilor $(n^a)_{n \geq 1}$ și $(q^n)_{n \geq 1}$; trecerea la limită în inegalități • Operații cu șiruri convergente • Criterii de existență a limitei unui șir (criteriul majorării – consecințe; criteriul cleștelui) • Monotonie, mărginire, convergență; teorema lui Weierstrass (fără demonstrație); șirul cu termen general $\left(1 + \frac{1}{n}\right)^n$, $n \in \mathbb{N}^*$, numărul e; $\lim_{n \rightarrow \infty} (1 + x_n)^{\frac{1}{x_n}} = e$, unde $x_n \rightarrow 0$ și $x_n \neq 0$, pentru orice $n \in \mathbb{N}$ • Operații cu șiruri care au limită; cazuri de nedeterminare Notă ¹Se vor prezenta: unicitatea limitei unui șir, limita nu se schimbă la adăugarea/eliminarea unui număr finit de termeni. XI.5. Limite de funcții. Continuitate • Punct de acumulare; punct izolat; limita unei funcții într-un punct (definiția cu șiruri); limite laterale • Operații cu limite de funcții, proprietăți; limitele funcțiilor uzuale, lecturi grafice¹ • Limite fundamentale: $\lim_{x \rightarrow 0} \frac{\sin x}{x} = 1$, $\lim_{x \rightarrow 0} (1+x)^{\frac{1}{x}} = e$, $\lim_{x \rightarrow 0} \frac{a^x - 1}{x} = \ln a$, $a > 0$, $\lim_{x \rightarrow 0} \frac{\ln(1+x)}{x} = 1$, $\lim_{x \rightarrow 0} \frac{(1+x)^r - 1}{x} = r$, $r \in \mathbb{R}$ • Continuitatea unei funcții într-un punct: criteriul cu șiruri, continuitate laterală, puncte de discontinuitate; continuitatea unei funcții pe o mulțime; operații cu funcții continue • Proprietatea valorilor intermediare; semnul unei funcții continue pe un interval de numere reale, studiul existenței soluțiilor unor ecuații în $\mathbb{R}$. Continuitatea inversei unei funcții bijective și continue (fără demonstrație) Notă ¹Se vor evidenția limitele funcțiilor uzuale studiate (putere, radical, exponențială, logaritmică, trigonometrice) în punctele de acumulare ale domeniului maxim de definiție.

Domenii de conținut	Conținuturi
	XI.6. Funcții derivabile • Derivata unei funcții într-un punct, derivate laterale, legătura dintre derivabilitate și continuitate, interpretare geometrică: tangenta la o curbă, puncte unghiulare, puncte de întoarcere • Funcții derivabile, derivatele funcțiilor uzuale studiate, operații cu funcții derivabile, reguli de derivare, derivate de ordin al II-lea • Puncte de extrem ale unei funcții, teorema lui Fermat, teorema lui Rolle (fără demonstrație); șirul lui Rolle, teorema lui Lagrange, consecințe ale teoremei lui Lagrange, teoremele lui L'Hôpital (fără demonstrație) • Studiul variației funcțiilor cu ajutorul derivatelor I¹ și a II-a² • Aplicații ale derivatelor în contexte date de alte domenii Note ¹Se evidențiază intervalele de monotonie și punctele de extrem ale unei funcții, în tabelul de variație. ²Se definesc: funcția convexă, funcția concavă, punctul de inflexiune; se introduce caracterizarea convexității/concavității unei funcții pe baza semnului derivatei a II-a; se introduce caracterizarea punctului de inflexiune cu derivata a II-a. Se evidențiază intervalele de convexitate/concavitate și punctele de inflexiune ale unei funcții, în tabelul de variație. XII.2. Reprezentarea grafică a funcțiilor • Asimptotele funcțiilor reale (orizontale, oblice, verticale) • Reprezentarea grafică a funcțiilor • Rezolvarea grafică a ecuațiilor; utilizarea reprezentării grafice a funcțiilor pentru determinarea numărului de soluții ale unei ecuații Notă Se pot utiliza instrumente digitale pentru verificarea reprezentărilor grafice ale funcțiilor și pentru verificarea numărului de soluții ale unei ecuații. XII.3. Primitive • Primitivele unei funcții; teorema lui Darboux și legătura dintre proprietatea valorilor intermediare și funcțiile care au primitive; integrala nedefinită a unei funcții, proprietăți • Primitivele unor funcții continue uzuale • Formula de integrare prin părți • Formula $\int (f \circ u)(x) \cdot u'(x) dx = (F \circ u)(x) + C$ • Primitivele funcțiilor raționale XII.4. Funcții integrabile • Diviziuni, sume Riemann; funcții integrabile, integrala definită; clase de funcții integrabile: funcții monotone și funcții continue (fără demonstrație); formula Leibniz-Newton; calculul limitelor unor șiruri folosind sume Riemann • Proprietățile funcțiilor integrabile: mărginire, liniaritate, monotonie, aditivitate în raport cu intervalul de integrare, proprietatea de ereditate, stabilitatea integralei față de modificarea valorilor funcției într-un număr finit de puncte • Teorema de medie, interpretare geometrică. Teorema de existență a primitivelor unei funcții continue • Metode de integrare: integrarea prin părți, integrarea prin schimbare de variabilă • Aplicații: aria unei suprafețe plane, volumul unui corp de rotație, centrul de greutate al unei plăci plane omogene Notă Pentru verificarea rezultatelor se pot folosi instrumente digitale.

Anexa nr. 4.8. Programa de examen pentru disciplina *Matematică - MAT_P8 (TC)*

- *Proba F (probă scrisă, specifică profilului/specializării)*
- *Filiera teoretică, profilul umanist, toate specializările; filiera tehnologică, toate profilurile, toate calificările profesionale (complementar disciplinelor alese la proba E); filiera vocațională, toate profilurile, toate specializările (complementar disciplinelor alese la proba E)*

PREAMBUL

Programa de examen este realizată în conformitate cu prevederile **Programei școlare pentru disciplina *Matematică, clasele a IX-a - a X-a, trunchi comun (TC)***, pentru *filiera teoretică, profilul umanist, toate specializările; filiera tehnologică, toate profilurile, toate calificările profesionale; filiera vocațională, profilurile artistic, pedagogic, sportiv și teologic, toate specializările*, aprobată prin **OMEC nr. 6930/2025, Anexa nr. 3**. Prezenta programă precizează competențele generale și competențele specifice care vor fi evaluate, domeniile de conținut și conținuturile vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen pentru disciplina *Matematică - MAT_P8 (TC)*, fundamentează elaborarea subiectelor și a baremelor de evaluare și de notare pentru proba F, din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul ciclului liceal, clasele a IX-a - a X-a, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen, la disciplina *Matematică*, programa *MAT_P8 (TC)*, este de a constata măsura în care candidatul *identifică și prelucrează date matematice, utilizează și exprimă în limbaj specific matematicii concepte și algoritmi, analizează și modelează caracteristici ale unei situații date*, de complexitate corespunzătoare raportării disciplinei în cadrul segmentului curricular trunchi comun (TC) și tipului de probă.

Prin susținerea probei de examen la disciplina *Matematică*, programa *MAT_P8 (TC)*, candidatul este pus în situația de a face dovada formării/dezvoltării următoarelor **competențe generale (CG)**, dobândite pe parcursul claselor a IX-a - a X-a:

CG.1	Identificarea unor date, mărimi și relații matematice, în contextul în care acestea apar
CG.2	Prelucrarea unor date matematice de tip cantitativ, calitativ, structural, cuprinse în diverse surse informaționale
CG.3	Utilizarea conceptelor și a algoritmilor specifici în diverse contexte matematice
CG.4	Exprimarea în limbajul specific matematicii a informațiilor, concluziilor și demersurilor de rezolvare pentru o situație dată
CG.5	Analizarea caracteristicilor matematice ale unei situații date
CG.6	Modelarea matematică a unei situații date, prin integrarea achizițiilor din diferite domenii

Prin subiectele elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor.

**COMPETENȚELE GENERALE ȘI COMPETENȚELE SPECIFICE
CARE VOR FI EVALUATE**

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** care pot fi evaluate prin examen, selectate din programa școlară în vigoare și prezentate cumulativ pentru ciclul liceal:

CG.1 – Identificarea unor date, mărimi și relații matematice, în contextul în care acestea apar

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.1.1.	Identificarea unor elemente specifice logicii matematice (propoziții, variabile, predicate) din enunțuri date
IX.CS.1.2.	Identificarea elementelor specifice ale unei progresii aritmetice și ale unei progresii geometrice în diferite contexte
IX.CS.1.3.	Identificarea unor elemente specifice geometriei analitice în diferite contexte
IX.CS.1.4.	Identificarea unor relații de tip dependență funcțională între două mulțimi, pentru a evidenția legătura între acestea
IX.CS.1.5.	Identificarea pe cercul trigonometric a punctelor asociate unor măsuri de arce exprimate în grade sau în radiani
X.CS.1.1.	Identificarea elementelor necesare pentru determinarea, în configurații plane, a unor lungimi, măsuri de unghiuri, arii
X.CS.1.2.	Identificarea unor date relevante pentru probleme de numărare în contextele în care acestea apar
X.CS.1.3.	Identificarea unor informații cuprinse în seturi de date statistice prezentate sub diferite forme (text, tabele, diagrame, grafice etc.)
X.CS.1.4.	Identificarea unor date legate de probabilități, din diferite reprezentări contextuale

CG.2 – Prelucrarea unor date matematice de tip cantitativ, calitativ, structural, cuprinse în diverse surse informaționale

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.2.1.	Determinarea operațiilor cu propoziții dintr-un enunț matematic
IX.CS.2.2.	Determinarea unor caracteristici numerice ale unei progresii
IX.CS.2.3.	Prelucrarea unor date specifice geometriei analitice pentru a determina poziția unor elemente ale unei figuri
IX.CS.2.4.	Extragerea unor date matematice de tip cantitativ, calitativ și structural, din reprezentări grafice date, pentru a descrie proprietăți ale unei funcții (atingerea unei anumite valori, monotonie, puncte de extrem)
IX.CS.2.5.	Determinarea unor valori ale unor funcții trigonometrice
X.CS.2.1.	Utilizarea tabelor trigonometrice și/sau a instrumentelor digitale pentru determinarea elementelor unui triunghi
X.CS.2.2.	Prelucrarea unor date matematice din diverse surse informaționale în vederea utilizării lor în rezolvarea problemelor de numărare
X.CS.2.3.	Prelucrarea unor date statistice extrase din diferite surse informaționale, în vederea stabilirii unor relații între ele
X.CS.2.4.	Organizarea datelor calitative și/sau cantitative provenite din surse diverse pentru determinarea probabilităților

CG.3 – Utilizarea conceptelor și a algoritmilor specifici în diverse contexte matematice

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.3.1.	Determinarea valorii de adevăr a unui enunț matematic format din propoziții legate prin operatori logici
IX.CS.3.2.	Utilizarea formulelor adecvate pentru a obține informații referitoare la progresii date, în diferite contexte
IX.CS.3.3.	Determinarea caracteristicilor matematice ale elementelor unei figuri geometrice

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.3.4.	Utilizarea reprezentării grafice a unei funcții în vederea extragerii unor informații referitoare la valorile relevante ale acesteia, în rezolvarea unor probleme practice
IX.CS.3.5.	Determinarea valorii unei funcții trigonometrice când se cunosc alte informații
X.CS.3.1.	Aplicarea unor teoreme și/sau a unor formule pentru determinarea unor măsuri (lungimi de segmente, măsuri de unghiuri, arii) în geometria plană
X.CS.3.2.	Utilizarea unor metode de numărare și/sau a proprietăților combinatorice pentru rezolvarea unor probleme în diferite contexte
X.CS.3.3.	Determinarea mărimilor caracteristice ale unor seturi de date statistice (prezentate în forme și contexte matematice diverse), în vederea extinderii unor descrieri la nivel de populație/eșantion
X.CS.3.4.	Aplicarea conceptelor fundamentale și a algoritmilor de calcul al probabilităților pentru rezolvarea unor situații practice

CG.4 – Exprimarea în limbajul specific matematicii a informațiilor, concluziilor și demersurilor de rezolvare pentru o situație dată

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.4.1.	Precizarea structurii logice a unui enunț matematic
IX.CS.4.2.	Transpunerea în limbaj matematic a unor situații practice care se descriu prin intermediul unei progresii
IX.CS.4.3.	Utilizarea limbajului geometriei analitice pentru a descrie și a justifica rezultatele obținute în rezolvarea unor situații concrete
IX.CS.4.4.	Exprimarea, în limbaj matematic, a informațiilor și a concluziilor extrase din reprezentări grafice ale funcțiilor, referitoare la contexte practice
IX.CS.4.5.	Determinarea valorilor funcțiilor trigonometrice cu ajutorul simetriei față de axe de coordonate sau față de origine
X.CS.4.1.	Transpunerea în limbaj specific geometriei, a unor probleme practice, care presupun determinarea unor măsuri (lungimi de segmente, măsuri de unghiuri, arii)
X.CS.4.2.	Exprimarea în limbaj matematic a strategiilor și a metodelor de rezolvare a problemelor de numărare, utilizând notații simbolice, formule, expresii și reprezentări
X.CS.4.3.	Exprimarea în limbaj matematic a relațiilor dintre mărimile caracteristice ale unor seturi de date statistice, prezentate în diferite forme, în situații date din cotidian
X.CS.4.4.	Transpunerea în limbaj specific probabilităților a unor probleme practice

CG.5 – Analizarea caracteristicilor matematice ale unei situații date

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.5.1.	Analizarea relațiilor logice dintre componentele unui enunț matematic asociat unei situații date
IX.CS.5.2.	Analizarea unei situații care se descrie numeric printr-o progresie, utilizând proprietăți ale acesteia
IX.CS.5.3.	Analizarea relațiilor de poziționare dintre obiecte, prin reprezentarea lor în planul cartezian
IX.CS.5.4.	Analizarea proprietăților unor dependențe funcționale, identificate în reprezentări grafice, pentru a descrie situații cotidiene
IX.CS.5.5.	Analizarea proprietăților graficelor funcțiilor trigonometrice
X.CS.5.1.	Analizarea unei configurații geometrice folosind elemente de trigonometrie
X.CS.5.2.	Alegerea strategiei de rezolvare și a tipului de calcul combinatoric necesar pentru analizarea unei situații practice

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
X.CS.5.3.	Analizarea unor strategii statistice pentru rezolvarea unor probleme de comparare, predicția și extrapolarea unor situații date în contexte practice
X.CS.5.4.	Analizarea unor situații practice cu ajutorul conceptelor legate de probabilități

CG.6 – Modelarea matematică a unei situații date, prin integrarea achizițiilor din diferite domenii

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.6.1.	Validarea unui enunț matematic asociat unei situații date
IX.CS.6.2.	Modelarea matematică a unor situații cotidiene, folosind progresii și informații din alte domenii
IX.CS.6.3.	Modelarea unor situații practice prin utilizarea conceptelor de geometrie analitică
IX.CS.6.4.	Definirea, pe baza datelor extrase dintr-o reprezentare grafică, a unei relații funcționale pentru a explica, a anticipa sau a optimiza rezultate în contexte precum biologie, fizică, sociologie, economie etc.
IX.CS.6.5.	Modelarea cu ajutorul funcțiilor trigonometrice a unor relații din diferite domenii
X.CS.6.1.	Modelarea unor probleme practice folosind aplicații ale trigonometriei în geometrie
X.CS.6.2.	Modelarea unei situații-problemă complexe din viața cotidiană folosind limbajul și modelele matematice specifice combinatoricii
X.CS.6.3.	Modelarea unor fenomene din domenii diverse, în scopul interpretării statistice a datelor și pentru fundamentarea deciziilor
X.CS.6.4.	Modelarea unor contexte practice prin aplicarea metodelor specifice probabilităților, integrând achiziții din diferite domenii

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programa școlară în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
Algebră	IX.1. Elemente de logică matematică • Propoziții și predicate; operații: negația, conjuncția, disjuncția, implicația, echivalența; cuantificatori; reguli de negare <i>Notă</i> Calculul propozițional se va ilustra cu exemple concrete simple: $\text{și} = \text{intersecție/sistem de relații}$, sau = reuniune/ansamblu de cazuri, $\text{non } (A \text{ și } B) = \text{non } A \text{ sau non } B$, $\text{non } (A \text{ sau } B) = \text{non } A \text{ și non } B$, există = cel puțin un element convine etc.
	IX.2. Progresii • Progresii aritmetice și progresii geometrice: determinarea termenului general al unei progresii; suma primilor n termeni ai unei progresii <i>Notă</i> Progresiile vor fi abordate și în contexte practice: dobândă simplă, dobândă compusă, prețuri, dinamica populației, modelarea unor fenomene din biologie, chimie etc.
	IX.4. Funcții - observarea unor proprietăți ale funcțiilor utilizând lecturi grafice • Funcția afină • Funcția de gradul al doilea • Funcții obținute prin operații de înmulțire și/sau de împărțire, cu funcții afine și funcții de gradul al doilea • Funcția radical de ordin 2 • Funcția exponențială (numărul irațional e) • Funcția logaritmică (logaritmi, logaritm natural, logaritm zecimal) <i>Notă</i> Pentru fiecare funcție se vor evidenția grafic: intersecțiile cu axele de coordonate, interpretarea geometrică a proprietăților (monotonie, puncte de extrem, mulțimea valorilor funcției, soluțiile ecuațiilor $f(x)=m$ și $f(x)=g(x)$); comportament asimptotic, creștere exponențială, scări logaritmice; exemplificări în contexte practice. Observarea proprietăților funcțiilor se va face pe baza reprezentărilor grafice obținute cu ajutorul unor instrumente digitale (Geogebra, Desmos etc.) sau furnizate în format tipărit.
	X.2. Metode de numărare • Diagrame arborescente • Permutări, aranjamente, combinări, triunghiul lui Pascal - formula de recurență a combinărilor, combinări complementare, dezvoltarea binomului lui Newton (cu exponent cel mult egal cu 5); aplicații în probleme de numărare <i>Notă</i> Abordarea conținuturilor se va face prin contexte practice.
Geometrie. Trigonometrie	IX.3. Geometrie analitică • Reper cartezian în plan; coordonatele carteziene ale unui punct din plan, distanța dintre două puncte în plan, coordonatele mijlocului unui segment • Panta unei drepte (ca raport) • Ecuația dreptei care trece printr-un punct dat și are panta dată, ecuația dreptei care trece prin două puncte date; intersecțiile dreptei cu axele de coordonate <i>Notă</i> Abordarea conținuturilor se va face prin contexte practice.

Domenii de conținut	Conținuturi
	IX.5. Elemente de trigonometrie • Cercul trigonometric: studiul funcțiilor sinus și cosinus pe intervalul $[0, 2\pi]$, studiul funcției tangentă pe intervalul $[0, 2\pi] - \left\{\frac{\pi}{2}, \frac{3\pi}{2}\right\}$; valorile funcțiilor trigonometrice pentru: $0, \frac{\pi}{6}, \frac{\pi}{4}, \frac{\pi}{3}, \frac{\pi}{2}, \pi, \frac{3\pi}{2}, 2\pi$ • Formule trigonometrice de bază: $\sin^2 x + \cos^2 x = 1$, $\sin(\pi - x) = \sin x$, $\sin(\pi + x) = -\sin x$, $\sin(2\pi - x) = -\sin x$, $\cos(\pi - x) = -\cos x$, $\cos(\pi + x) = -\cos x$, $\cos(2\pi - x) = \cos x$, $\sin\left(\frac{\pi}{2} - x\right) = \cos x$, $\cos\left(\frac{\pi}{2} - x\right) = \sin x$, $\operatorname{tg}(\pi + x) = \operatorname{tg} x$, $\operatorname{tg}(\pi - x) = -\operatorname{tg} x$ Notă <i>Toate formulele vor fi argumentate utilizând cercul trigonometric și/sau simetria față de axe și față de origine.</i> X.1. Aplicații ale trigonometriei în geometrie • Teorema cosinusului (fără demonstrație) • Teorema sinusurilor (fără demonstrație) • Rezolvarea triunghiurilor oarecare • Aria triunghiului; ariile unor suprafețe poligonale - probleme practice Notă <i>În aplicațiile trigonometriei în geometrie, valorile funcțiilor trigonometrice se pot obține din tabele sau cu instrumente digitale.</i>
Date, statistică matematică și probabilități	X.3. Statistică matematică: colectarea, organizarea, prelucrarea și interpretarea datelor statistice; sondaje • Colectarea și organizarea datelor statistice: frecvențe absolute (tabele de frecvențe), frecvențe relative, frecvențe cumulate • Reprezentări grafice ale seturilor de date statistice: diagrame cu bare, histograme, poligonul frecvențelor/frecvențelor cumulate, diagrame boxplot, diagrame circulare; utilizarea instrumentelor digitale pentru reprezentarea datelor în diferite diagrame • Mărimi caracteristice ale seturilor de date statistice: medie, mediană, mod, cuartile, amplitudine; utilizarea reprezentărilor seturilor de date pentru compararea a două seturi de date pe baza mărimilor caracteristice • Sondaje, eșantionare: concepte de bază (sondaj, populație, eșantion), etapele realizării unui sondaj, limitări și erori de eșantionare (sondaj aleator simplu/sondaj stratificat); abatere standard: formulă, interpretare, comparare a unor seturi de date utilizând abaterile standard Notă <i>Abordarea conținuturilor se va face prin contexte practice.</i> X.4. Probabilități • Evenimente, mulțimea evenimentelor posibile ale unui experiment; eveniment sigur/imposibil, eveniment elementar, evenimente disjuncte (diagrame arborescente și diagrame Venn pentru reprezentarea mulțimii evenimentelor) • Probabilitatea unui eveniment (utilizând diagrame Venn sau arborescente pentru determinarea cazurilor posibile și a cazurilor favorabile); operații cu probabilități (probabilitatea intersecției, probabilitatea reuniunii de evenimente); probabilități condiționate, evenimente independente (două evenimente) Notă <i>Abordarea conținuturilor se va face prin contexte practice.</i>

Anexa nr. 5

Programe de examen
pentru disciplina

Fizică

Examenul național de bacalaureat - 2030
Învățământ liceal

– 2026 –

TABEL CENTRALIZATOR AL PROGRAMELOR DE EXAMEN

Nr. crt.	Cod programă de examen (BAC)	Proba	Raportare (TC / TC+CS / CS)	Filiera	Profilul	Specializarea/Domeniul/ Calificările profesionale
1.	FIZ_P1	E – a doua probă	TC+CS	Teoretică	Real	Specializarea matematică-informatică
				Vocațională	Militar	Specializarea matematică-informatică militară
2.	FIZ_P2	E – prima probă	TC+CS	Teoretică	Real	Specializarea științe ale naturii
		E – a doua probă				
3.	FIZ_P3	E – a doua probă	TC+CS	Tehnologică	Tehnic	Toate domeniile, toate calificările profesionale
4.	FIZ_P4	E – a doua probă	TC	Tehnologică	Resurse naturale și protecția mediului	Toate domeniile și calificările profilului
				Tehnologică	Servicii	Toate domeniile și calificările profilului
5.	FIZ_P5	F	TC	Teoretică	Umanist	Toate specializările
			TC	Tehnologică	Toate profilurile	Toate domeniile și calificările profilului
			TC	Vocațională	Toate profilurile	Toate specializările

Anexa nr. 5.1. Programa de examen pentru disciplina Fizică – FIZ_P1 (TC+CS)

- *Proba E – a doua probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării)*
- *Filiera teoretică, profilul real, specializarea matematică-informatică*
- *Filiera vocațională, profilul militar, specializarea matematică-informatică militară*

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina *Fizică* fundamentează elaborarea variantelor de subiecte respectiv a baremelor de evaluare și de notare pentru **proba E – a doua probă** din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Prezenta programă precizează **competențele de evaluat, domeniile de conținut și conținuturile** vizate de evaluarea specifică acestei probe.

Programa de examen derivă din **programele școlare în vigoare pentru învățământul liceal**, aprobate prin **Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 6930/2025 și Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 4106/2026**. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale prin studiul disciplinei Fizică în trunchiul comun și în curriculumul de specialitate, pe parcursul întregului ciclu liceal, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen la disciplina Fizică este de a constata măsura în care candidatul utilizează limbajul științific specific, explică fenomene fizice și aplicații ale acestora, modelează situații fizice, rezolvă probleme definite și situații-problemă, interpretează date, grafice, scheme, diagrame și reprezentări specifice și evaluează coerența fizică a rezultatelor, concluziilor, ipotezelor și argumentelor, în contexte și sarcini de lucru construite pentru evaluarea achizițiilor vizate prin studiul fizicii în trunchiul comun și în curriculumul de specialitate, în clasele a IX-a – a XII-a, și adecvate specificului unei probe scrise de bacalaureat.

Proba de examen la disciplina Fizică vizează nivelul de formare și dezvoltare a următoarelor **competențe generale (CG)**, prevăzute de programa școlară pentru disciplina Fizică în trunchiul comun și în curriculumul de specialitate, în clasele a IX-a – a XII-a:

CG1	Investighează științific structuri, stări și fenomene fizice pentru a formula concluzii bazate pe dovezi, în contexte variate
CG2	Explică științific fenomene fizice și aplicații ale acestora pentru a transfera cunoașterea în contexte reale
CG3	Rezolvă probleme și situații-problemă pentru a fundamenta soluții eficiente, sigure și sustenabile
CG4	Comunică eficient informații, raționamente și concluzii științifice, utilizând limbajul specific fizicii, pentru a susține decizii argumentate
CG5	Evaluează impactul științei și tehnologiei asupra individului, societății și mediului pentru a adopta comportamente etice și responsabile

Prin variantele de subiecte elaborate pentru examenul național de bacalaureat sunt evaluate competențele prevăzute în prezenta programă, în contexte și sarcini de lucru construite pe baza domeniilor de conținut și a conținuturilor vizate de aceasta, iar baremele de evaluare și de notare includ prevederea că se acordă punctajul corespunzător pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** care pot fi evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru ciclul liceal.

În tabelele următoare competențele specifice formulate distinct în programele școlare pentru clasele a IX-a, a X-a, a XI-a și a XII-a sunt prezentate prin formulări unificate, care sintetizează progresul acestora pe parcursul ciclului liceal. Notăția IX/X/XI/XII.CS... indică faptul că formularea respectivă valorifică enunțurile competențelor specifice corespunzătoare din programele școlare ale claselor menționate și păstrează trasabilitatea la competențele specifice corespunzătoare din programele școlare. Competențele astfel prezentate se evaluează prin sarcini adecvate probei scrise, în raport cu domeniile de conținut și conținuturile prevăzute în prezenta programă.

CG1 – Investighează științific structuri, stări și fenomene fizice pentru a formula concluzii bazate pe dovezi, în contexte variate

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX/X/XI/XII.CS.1.1.	Explorează proprietăți și fenomene fizice, în contexte cu grade diferite de familiaritate și complexitate, pentru a formula observații relevante, întrebări de investigat și ipoteze argumentate.
IX/X/XI/XII.CS.1.2.	Proiectează investigații experimentale și teoretice, pentru a testa ipoteze cu privire la proprietăți și fenomene fizice.
IX/X/XI/XII.CS.1.3.	Realizează experimente utilizând instrumente și procedee corespunzătoare, pentru a colecta și organiza date experimentale și teoretice.
IX/X/XI/XII.CS.1.4.	Prelucrează date obținute din investigații experimentale și teoretice pentru a formula concluzii pertinente, argumentate științific.

CG2 – Explică științific fenomene fizice și aplicații ale acestora pentru a transfera cunoașterea în contexte reale

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX/X/XI/XII.CS.2.1.	Selectează, valorifică aspecte relevante ale fenomenelor fizice, ale datelor experimentale și ale conceptelor teoretice pentru a evidenția relații cauzale, a formula explicații sau a anticipa comportamentul sistemelor fizice.
IX/X/XI/XII.CS.2.2.	Utilizează legi, principii, modele și date fizice pentru a susține explicații argumentate științific și pentru a aprecia corectitudinea și relevanța unor ipoteze sau explicații.
IX/X/XI/XII.CS.2.3.	Utilizează, construiește, analizează reprezentări calitative și cantitative pentru a evidenția și argumenta relații între mărimi fizice.
IX/X/XI/XII.CS.2.4.	Analizează fenomene și procese fizice studiate, pe baza modelelor teoretice și a datelor relevante, pentru a explica funcționarea unor sisteme sau dispozitive, precum și evenimente din situații reale.

CG3 – Rezolvă probleme și situații-problemă pentru a fundamenta soluții eficiente, sigure și sustenabile

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX/X/XI/XII.CS.3.1.	Identifică, analizează, interpretează informațiile relevante din probleme definite și situații-problemă, pentru a descrie situația de rezolvat, a stabili variabilele, ipotezele și strategia de rezolvare.
IX/X/XI/XII.CS.3.2.	Utilizează scheme, tabele, grafice, modele matematice pentru a evidenția conexiunile dintre datele problemei, a justifica ipotezele de lucru și a fundamenta soluții coerente.
IX/X/XI/XII.CS.3.3.	Aplică principii, legi, teoreme și modele teoretice pentru a rezolva probleme definite și situații-problemă în diferite contexte.
IX/X/XI/XII.CS.3.4.	Analizează rezultatele obținute în urma rezolvării problemelor sau situațiilor-problemă pentru a valida soluția, a argumenta corectitudinea și coerența acesteia și a evalua relevanța, limitele sau domeniul de valabilitate al soluției propuse.

CG4 – Comunică eficient informații, raționamente și concluzii științifice, utilizând limbajul specific fizicii, pentru a susține decizii argumentate

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX/X/XI/XII.CS.4.1.	Utilizează limbajul specific fizicii și convențiile internaționale pentru a exprima corect și coerent rezultate, explicații și raționamente științifice.
IX/X/XI/XII.CS.4.2.	Reprezintă date și rezultate prin tabele, grafice sau alte reprezentări specifice, pentru a susține comunicarea clară și coerentă a concluziilor.
IX/X/XI/XII.CS.4.4.	Prezintă în scris raționamente și demersuri de rezolvare la probleme definite sau situații-problemă, pentru a argumenta soluții sau decizii.

CG5 – Evaluează impactul științei și tehnologiei asupra individului, societății și mediului pentru a adopta comportamente etice și responsabile

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX/X/XI/XII.CS.5.1.	Identifică, explică, evaluează efecte ale aplicațiilor științifice și tehnologice asupra individului, societății și mediului, pentru a formula aprecieri sau decizii susținute de criterii fizice, de siguranță și de eficiență.
IX/X/XI/XII.CS.5.2.	Analizează situații generate de progresul științific pentru a identifica efecte asupra individului, societății și mediului și pentru a argumenta decizii responsabile pe baza raționamentelor fizice.

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
Măsurări și date experimentale (domeniu cu caracter transversal)	Măsurări în fizică. Mărimi fizice și unități de măsură: mărime fizică, unitate de măsură, Sistemul internațional de unități (SI), transformări de unități de măsură, ordin de mărime, notație științifică, număr de cifre semnificative; instrument de măsură, scala instrumentului, citirea scalei, valoare măsurată. Erori și incertitudini de măsurare: eroare de măsurare, eroare sistematică, eroare aleatoare, valori atipice, incertitudinea măsurării pentru măsurări directe; propagarea incertitudinilor în calcule simple; exprimarea rezultatului unei măsurări cu precizie adecvată.
Domeniul 1 - Mecanică	Descrierea mișcării corpurilor. Elemente de cinematică: sistem de referință, traiectorie, mobil, modelul punctului material, vector de poziție, vector deplasare, distanță parcursă, lege de mișcare; viteză medie și instantanee, accelerație medie și instantanee; clasificarea mișcărilor după forma traiectoriei și după variația vitezei; mișcarea rectilinie uniformă și mișcarea rectilinie uniform variată; reprezentarea și interpretarea graficelor de mișcare $x(t)$, $v(t)$. Mișcarea circulară uniformă: perioadă, frecvență/turație, viteză unghiulară, coordonată unghiulară, accelerație centripetă. Principiile mecanicii newtoniene: principiul inerției, principiul fundamental al mecanicii newtoniene, principiul acțiunilor reciproce; inerție, masă, forță, impuls, transformările Galilei; legea compunerii vitezelor. Interacțiuni: forță de apăsare normală; frecare statică și frecare la alunecare, coeficient de frecare la alunecare, legile frecării la alunecare; forță deformatoare, forță elastică, constantă elastică, deformație absolută, modul de elasticitate, legea lui Hooke; tensiune în fir; forță cu rol centripet; legea atracției gravitaționale, constanta atracției gravitaționale, câmp gravitațional, câmp gravitațional uniform, greutate; variația câmpului gravitațional cu altitudinea, la nivel calitativ. Teoreme de variație și legi de conservare: lucru mecanic; interpretarea geometrică a lucrului mecanic; lucrul mecanic efectuat de greutate în câmp gravitațional uniform; lucrul mecanic efectuat de forță de frecare la alunecare; lucrul mecanic efectuat de forță elastică; putere mecanică; randament; energie cinetică; teorema variației energiei cinetice; energie potențială gravitațională în câmp uniform; energie potențială elastică; energie mecanică; legea conservării energiei mecanice; teorema variației impulsului punctului material; teorema variației impulsului unui sistem de puncte materiale; ciocniri unidimensionale: ciocnire plastică și ciocnire perfect elastică.

Domenii de conținut	Conținuturi
	Echilibrul mecanic: modelul solidului rigid; brațul forței; momentul forței; condiții de echilibru de translație și de rotație; centru de greutate; echilibru stabil, instabil și indiferent în câmp gravitațional. Mecanica fluidelor: presiune, presiune hidrostatică; fluid ideal; debit masic/volumic; ecuația de continuitate; presiune dinamică; presiune de poziție; legea lui Bernoulli.
Domeniul 2 - Termodinamică	Agitația termică și structura discretă a substanței: mișcarea browniană și difuzia ca manifestări macroscopice ale agitației termice; agitație termică; energie asociată mișcării particulelor; temperatură, interpretare calitativă microscopică a temperaturii; echilibru termic; atom/moleculă; cantitate de substanță, mol, constanta lui Avogadro, masă molară. Noțiuni termodinamice de bază: sistem termodinamic, mediu exterior, parametri de stare, stare de echilibru termodinamic, proces termodinamic. Modelul gazului ideal: interpretare microscopică la nivel calitativ; presiune, temperatură absolută; ecuația termică de stare a gazului ideal; constanta universală a gazelor. Transformări simple ale gazului ideal: transformare izotermă, izobară, izocoră; reprezentări grafice $p-V$, $p-T$, $V-T$; interpretarea variației parametrilor de stare. Energia internă, lucrul mecanic și căldura: energie internă ca mărime de stare; lucru mecanic și căldură ca forme de schimb de energie, mărimi de proces; coeficienți calorici. Principiul I al termodinamicii: $\Delta U = Q - L$; aplicarea principiului I la transformări izocore, izobare, izoterme și adiabactice; relația Robert–Mayer. Mașini termice și principiul al II-lea al termodinamicii: mașină termică, ciclu termodinamic, sursă caldă, sursă rece, motor termic, lucru mecanic util, randament; ciclul Carnot și principiul al II-lea al termodinamicii în formularea Carnot.
Domeniul 3 - Electricitate	Interacțiunea electrostatică și câmpul electrostatic: sarcină electrică, interacțiune electrostatică, intensitatea câmpului electric, linii de câmp, câmp electrostatic. Circuite electrice de curent continuu: circuit electric, sursă de tensiune, consumator, conductor, circuit închis/deschis, schemă a circuitului; curent electric, intensitatea curentului electric, sens convențional, purtători de sarcină mobili, ampermetru; tensiune electromotoare, tensiune la borne, tensiune interioară, tensiune electrică, sursă reală, voltmetru. Rezistența electrică: rezistență electrică; dependența rezistenței de material, lungime și secțiune; dependența rezistivității de temperatură pentru metale; conductor ohmic; caracteristici curent–tensiune. Legile circuitelor electrice: legea lui Ohm pentru o porțiune pasivă de circuit; legea lui Ohm pentru un circuit simplu; nod, ramură, ochi de rețea; teoremele lui Kirchhoff. Gruparea elementelor de circuit: rezistoare în serie și în paralel, rezistență echivalentă, repartizarea tensiunii și a intensității curentului; surse de tensiune în serie și în paralel; reostat, potențiometru. Energia și puterea în circuite electrice: energie electrică, putere electrică, transfer de energie într-un circuit, randament, pierderi de energie; teorema transferului maxim de putere.

Domenii de conținut	Conținuturi
	Efecte fiziologice ale curentului electric: intensitate periculoasă, siguranțe, împământare, măsuri de protecție și reguli de prevenire a accidentelor electrice.
Domeniul 4 - Oscilații, propagarea undelor și fenomene optice	Oscilații mecanice: mișcare periodică, mișcare oscilatorie, echilibru stabil, elongație, amplitudine, perioadă, frecvență; modelul oscilatorului armonic; forță de revenire, pulsație, fază, fază inițială, legea de mișcare, legea vitezei, legea accelerației; pendul elastic, pendul gravitațional; energia mecanică a oscilatorului armonic. Compunerea oscilațiilor și rezonanța mecanică: compunerea oscilațiilor paralele de frecvențe egale, fazor, amplitudine rezultantă, diferență de fază, rezonanță mecanică. Unde mecanice: undă mecanică, propagarea perturbației, viteză de propagare, lungime de undă, frecvență, perioadă; reflexie, refracție, interferență, unde staționare, noduri, ventre, armonici, frecvențe proprii (coardă sonoră); sunet, intensitate sonoră, nivel de intensitate sonoră. Oscilații electromagnetice și curent alternativ: Elemente reactive de circuit: condensator ideal, bobină ideală, energie acumulată în condensator și în bobină; circuit oscilant ideal (LC), perioada oscilațiilor electromagnetice libere; tensiune electromotoare alternativă, curent alternativ, valori instantanee, valori maxime, valori efective; rezistor, bobină, condensator în curent alternativ; reactanță inductivă și capacitivă; defazaj curent-tensiune; circuit RLC serie, reprezentare fazorială; impedanță, rezonanță electrică, putere activă, reactivă și aparentă, factor de putere. Unde electromagnetice: undă electromagnetică – undă transversală; viteza de propagare a undelor electromagnetice; clasificarea undelor electromagnetice, spectru electromagnetic. Elemente de optică ondulatorie: reflexie; refracție; legile reflexiei; legile refracției; explicații pe baza principiului lui Huygens; indice de refracție; viteză de propagare a luminii; dependența indicelui de refracție de mediu (calitativ) interferența luminii, unde coerente, diferență de drum optic, franje de interferență, dispozitivul Young, interferență; difracția luminii, principiul lui Huygens, rețea de difracție, constanta rețelei, ordin de difracție; polarizarea luminii, lumină polarizată, polarizor; dispersia luminii, spectru continuu, spectru de linii.
Domeniul 5 - Elemente de teoria relativității, fizică cuantică și structura materiei	Elemente de teoria relativității restrânse: postulatele teoriei relativității restrânse; transformările Lorentz; relativitatea simultaneității, dilatarea duratelor, contracția lungimilor; impuls relativist, energie de repaus, energie totală, energie cinetică relativistă, relația energie-impuls. Elemente de fizică cuantică: efect fotoelectric extern; frecvență de prag, energia cinetică maximă a fotoelectronilor, tensiune de stopare, curent de saturație, legile efectului fotoelectric extern; foton, constanta lui Planck, energia fotonului, impulsul fotonului, lucru mecanic de extracție, ecuația lui Einstein pentru efectul fotoelectric; ipoteza de Broglie, lungime de undă asociată, impuls. Elemente de fizică atomică: modelul planetar Rutherford, limitele modelului planetar; modelul Bohr al atomului de hidrogen, postulatele lui Bohr, orbită staționară, cuantificare, niveluri de energie, tran-

Domenii de conținut	Conținuturi
	ziții, spectru de linii, energia fotonului emis/absorbit, constanta Rydberg, ionizare, limitele modelului Bohr; radiații X, radiație de frânare, radiație caracteristică. Semiconductori și aplicații: semiconductor, bandă de valență, bandă de conducție, bandă interzisă, electroni și goluri, semiconductor intrinsec, semiconductor extrinsec de tip n și de tip p; joncțiune p-n, diodă, polarizare directă/inversă, caracteristică I-U, redresare; efect fotoelectric intern, fotoconductivitate, celulă fotovoltaică; laser, emisie stimulată, inversie de populație, mediu activ, coerență, monocromaticitate, direcționalitate. Elemente de fizică nucleară: nucleu atomic, număr atomic, număr de masă, număr de neutroni, nucleoni, izotopi, izobari, nuclid, rază nucleară, densitate nucleară; energie de legătură, defect de masă, energie de legătură pe nucleon; forțe nucleare, modelul picătură; modelul în pături; particule și interacțiuni fundamentale; fisiune nucleară, reacție indusă, reacție în lanț, neutroni rapizi/lenți, moderare; reactor nuclear, combustibil nuclear, moderator, agent de răcire, bare de control, controlul reacției în lanț.

NOTE SPECIFICE

Competențele prevăzute în prezenta programă sunt evaluate integrat, prin raportare la domeniile de conținut prevăzute în programă. Un item poate viza una sau mai multe competențe specifice și poate integra elemente din unul sau mai multe domenii de conținut, fără a presupune o corespondență unică între o competență și un anumit conținut.

Măsurări și date experimentale este un domeniu cu caracter transversal. Conținuturile acestui domeniu pot susține evaluarea competențelor specifice atât prin itemi dedicați, cât și prin sarcini de lucru integrate în contexte aparținând celorlalte domenii de conținut. Mărimile fizice, unitățile de măsură, datele experimentale, tabelele, graficele, schemele, diagramele și modelele fizice sunt utilizate pentru descrierea, analiza, modelarea, rezolvarea și validarea rezultatelor în toate domeniile de conținut ale prezentei programe.

În cadrul probei scrise, competențele specifice care, **în programa școlară**, presupun realizarea efectivă a unor experimente, documentări, rapoarte de laborator, proiecte sau prezentări orale se evaluează prin sarcini adaptate specificului examenului: interpretarea datelor experimentale, a tabelor, graficelor, schemelor, diagramele sau descrierilor de proceduri, identificarea ipotezelor și variabilelor relevante, selectarea metodei de lucru adecvate, a raționamentelor corecte și evaluarea coerenței rezultatelor. Nu se evaluează realizarea practică a experimentului, redactarea liberă a raportului de laborator, prezentarea orală sau desfășurarea efectivă a unei documentări/proiectări, ci componentele cognitive și aplicative ale acestor competențe, ancorate în concepte, legi, modele, reprezentări și date fizice.

Competențele asociate evaluării impactului științei și tehnologiei (CG5) se evaluează prin situații care solicită utilizarea argumentelor fizice relevante. În contexte aplicative, tehnologice, de siguranță, eficiență energetică sau protecție a mediului, itemii vor solicita interpretarea unor situații pe baza mărimilor fizice, unităților de măsură, relațiilor, legilor, modelelor, schemelor, graficelor, datelor sau informațiilor furnizate în enunț. Nu se evaluează opinii generale, atitudini declarative sau judecăți de valoare formulate independent de concepte, date și raționamente fizice.

În elaborarea itemilor se vor evita cerințe care solicită exclusiv calcule algebrice disproporționat de lungi, demonstrații teoretice extinse. Rezolvarea cerințelor poate presupune utilizarea unor instrumente matematice adecvate studiului fizicii la nivel liceal, aceste instrumente având rolul de a susține descrierea, analiza, modelarea și interpretarea fenomenelor fizice.

În itemii care utilizează conținuturi aparținând Domeniului 5 - *Elemente de teoria relativității, fizică cuantică și structura materiei*, accentul se pune pe înțelegerea conceptelor, pe utilizarea relațiilor fundamentale, pe interpretarea datelor experimentale și pe recunoașterea domeniului de valabilitate al modelelor. Nu se solicită dezvoltări teoretice, demonstrații formale extinse sau tratări matematice avansate.

Anexa nr. 5.2. Programa de examen pentru disciplina Fizică – FIZ_P2 (TC+CS)

- *Proba E – prima probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării)*
- *Filiera teoretică, profilul real, specializarea științe ale naturii*
- *Proba E – a doua probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării)*
- *Filiera teoretică, profilul real, specializarea științe ale naturii*

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina *Fizică* fundamentează elaborarea variantelor de subiecte și a baremelor de evaluare și de notare pentru **proba E** din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Prezenta programă precizează **competențele de evaluat**, **domeniile de conținut** și **conținuturile** vizate de evaluarea specifică acestei probe.

Programa de examen derivă din **programele școlare în vigoare pentru învățământul liceal**, aprobate prin **Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 6930/2025** și **Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 4106/2026**. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale prin studiul disciplinei Fizică în trunchiul comun și în curriculumul de specialitate, pe parcursul întregului ciclu liceal, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen la disciplina Fizică este de a constata măsura în care candidatul utilizează limbajul științific specific, explică fenomene fizice și aplicații ale acestora, modelează situații fizice, rezolvă probleme definite și situații-problemă, interpretează date, grafice, scheme, diagrame și reprezentări specifice și evaluează coerența fizică a rezultatelor, concluziilor, ipotezelor și argumentelor, în contexte și sarcini de lucru construite pentru evaluarea achizițiilor vizate prin studiul fizicii în trunchiul comun și în curriculumul de specialitate, în clasele a IX-a – a XII-a, și adecvate specificului unei probe scrise de bacalaureat.

Proba de examen la disciplina Fizică vizează nivelul de formare și dezvoltare a următoarelor **competențe generale (CG)**, prevăzute de programa școlară pentru disciplina Fizică în trunchiul comun și în curriculumul de specialitate, în clasele a IX-a – a XII-a:

CG1	Investighează științific structuri, stări și fenomene fizice pentru a formula concluzii bazate pe dovezi, în contexte variate
CG2	Explică științific fenomene fizice și aplicații ale acestora pentru a transfera cunoașterea în contexte reale
CG3	Rezolvă probleme și situații-problemă pentru a fundamenta soluții eficiente, sigure și sustenabile
CG4	Comunică eficient informații, raționamente și concluzii științifice, utilizând limbajul specific fizicii, pentru a susține decizii argumentate
CG5	Evaluează impactul științei și tehnologiei asupra individului, societății și mediului pentru a adopta comportamente etice și responsabile

Prin variantele de subiecte elaborate pentru examenul național de bacalaureat sunt evaluate competențele prevăzute în prezenta programă, în contexte și sarcini de lucru construite pe baza domeniilor de conținut și a conținuturilor vizate de aceasta, iar baremele de evaluare și de notare includ prevederea că se acordă punctajul corespunzător pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** care pot fi evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru ciclul liceal.

În tabelele următoare, competențele specifice formulate distinct în programele școlare pentru clasele a IX-a, a X-a, a XI-a și a XII-a sunt prezentate prin formulări unificate, care sintetizează progresia acestora pe parcursul ciclului liceal. Notăția IX/X/XI/XII.CS... indică faptul că formularea respectivă valorifică enunțurile competențelor specifice corespunzătoare din programele școlare ale claselor menționate și păstrează trasabilitatea la competențele specifice corespunzătoare din programele școlare. Competențele astfel prezentate se evaluează prin sarcini adecvate probei scrise, în raport cu domeniile de conținut și conținuturile prevăzute în prezenta programă.

CG1 – Investighează științific structuri, stări și fenomene fizice pentru a formula concluzii bazate pe dovezi, în contexte variate

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX/X/XI/XII.CS.1.1.	Explorează proprietăți și fenomene fizice, în contexte cu grade diferite de familiaritate și complexitate, pentru a formula observații relevante, întrebări de investigat și ipoteze argumentate.
IX/X/XI/XII.CS.1.2.	Proiectează investigații experimentale și teoretice, pentru a testa ipoteze cu privire la proprietăți și fenomene fizice.
IX/X/XI/XII.CS.1.3.	Realizează experimente și documentări, utilizând instrumente și procedee corespunzătoare, pentru a colecta și organiza date experimentale și teoretice.
IX/X/XI/XII.CS.1.4.	Prelucrează date obținute din investigații experimentale și teoretice pentru a formula concluzii pertinente, argumentate științific.

CG2 – Explică științific fenomene fizice și aplicații ale acestora pentru a transfera cunoașterea în contexte reale

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX/X/XI/XII.CS.2.1.	Selectează, valorifică aspecte relevante ale fenomenelor fizice, ale datelor experimentale și ale conceptelor teoretice pentru a evidenția relații cauzale, a formula explicații sau a anticipa comportamentul sistemelor fizice.
IX/X/XI/XII.CS.2.2.	Utilizează legi, principii, modele și date fizice pentru a susține explicații argumentate științific și pentru a aprecia corectitudinea și relevanța unor ipoteze sau explicații.
IX/X/XI/XII.CS.2.3.	Utilizează, construiește, analizează reprezentări calitative și cantitative pentru a evidenția și argumenta relații între mărimi fizice.
IX/X/XI/XII.CS.2.4.	Analizează fenomene și procese fizice studiate, pe baza modelelor teoretice și a datelor relevante, pentru a explica funcționarea unor sisteme sau dispozitive, precum și evenimente din situații reale.

CG3 – Rezolvă probleme și situații-problemă pentru a fundamenta soluții eficiente, sigure și sustenabile

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX/X/XI/XII.CS.3.1.	Identifică, analizează, interpretează informațiile relevante din probleme definite și situații-problemă, pentru a descrie situația de rezolvat, a stabili variabilele, ipotezele și strategia de rezolvare.
IX/X/XI/XII.CS.3.2.	Utilizează scheme, tabele, grafice, modele matematice pentru a evidenția conexiunile dintre datele problemei, a justifica ipotezele de lucru și a fundamenta soluții coerente.
IX/X/XI/XII.CS.3.3.	Aplică principii, legi, teoreme și modele teoretice pentru a rezolva probleme definite și situații-problemă în diferite contexte.
IX/X/XI/XII.CS.3.4.	Analizează rezultatele obținute în urma rezolvării problemelor sau situațiilor-problemă pentru a valida soluția, a argumenta corectitudinea și coerența acesteia și a evalua relevanța, limitele sau domeniul de valabilitate al soluției propuse.

CG4 – Comunică eficient informații, raționamente și concluzii științifice, utilizând limbajul specific fizicii, pentru a susține decizii argumentate

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX/X/XI/XII.CS.4.1.	Utilizează limbajul specific fizicii și convențiile internaționale pentru a exprima corect și coerent rezultate, explicații și raționamente științifice.
IX/X/XI/XII.CS.4.2.	Reprezintă date și rezultate prin tabele, grafice sau alte reprezentări specifice, pentru a susține comunicarea clară și coerentă a concluziilor.
IX/X/XI/XII.CS.4.4.	Prezintă în scris raționamente și demersuri de rezolvare la probleme definite sau situații-problemă, pentru a argumenta soluții sau decizii.

CG5 – Evaluează impactul științei și tehnologiei asupra individului, societății și mediului pentru a adopta comportamente etice și responsabile

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX/X/XI/XII.CS.5.1.	Identifică, explică, evaluează efecte ale aplicațiilor științifice și tehnologice asupra individului, societății și mediului, pentru a formula aprecieri sau decizii susținute de criterii fizice, de siguranță și de eficiență.
IX/X/XI/XII.CS.5.2.	Analizează situații generate de progresul științific pentru a identifica efecte asupra individului, societății și mediului și pentru a argumenta decizii responsabile pe baza raționamentelor fizice.

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
Măsurări și date experimentale (domeniu cu caracter transversal)	Măsurări în fizică. Mărimi fizice și unități de măsură: mărime fizică, unitate de măsură, Sistemul internațional de unități (SI), transformări de unități de măsură, ordin de mărime, notație științifică, număr de cifre semnificative; instrument de măsură, scala instrumentului, citirea scalei, valoare măsurată. Erori și incertitudini de măsurare: eroare de măsurare, eroare sistematică, eroare aleatoare, valori atipice, incertitudinea măsurării pentru măsurări directe; propagarea incertitudinilor în calcule simple; exprimarea rezultatului unei măsurări cu precizie adecvată.
Domeniul 1 - Mecanică	Descrierea mișcării corpurilor. Elemente de cinematică: sistem de referință, traiectorie, mobil, modelul punctului material, vector de poziție, vector deplasare, distanță parcursă, lege de mișcare; viteză medie și instantanee, accelerație medie și instantanee; clasificarea mișcărilor după forma traiectoriei și după variația vitezei; mișcarea rectilinie uniformă și mișcarea rectilinie uniform variată; reprezentarea și interpretarea graficelor de mișcare $x(t)$, $v(t)$. Mișcarea circulară uniformă: perioadă, frecvență/turație, viteză unghiulară, coordonată unghiulară, accelerație centripetă. Principiile mecanicii newtoniene: principiul inerției, principiul fundamental al mecanicii newtoniene, principiul acțiunilor reciproce; inerție, masă, forță, impuls, transformările Galilei; legea compunerii vitezelor. Interacțiuni: forță de apăsare normală; frecare statică și frecare la alunecare, coeficient de frecare la alunecare, legile frecării la alunecare; forță deformatoare, forță elastică, constantă elastică, deformație absolută, modul de elasticitate, legea lui Hooke; tensiune în fir; forță cu rol centripet; legea atracției gravitaționale, constanta atracției gravitaționale, câmp gravitațional, câmp gravitațional uniform, greutate; variația câmpului gravitațional cu altitudinea, la nivel calitativ. Teoreme de variație și legi de conservare: lucru mecanic; interpretarea geometrică a lucrului mecanic; lucrul mecanic efectuat de greutate în câmp gravitațional uniform; lucrul mecanic efectuat de forță de frecare la alunecare; lucrul mecanic efectuat de forță elastică; putere mecanică; randament; energie cinetică; teorema variației energiei cinetice; energie potențială gravitațională în câmp uniform; energie potențială elastică; energie mecanică; legea conservării energiei mecanice; teorema variației impulsului punctului material; teorema variației impulsului unui sistem de puncte materiale; ciocniri unidimensionale: ciocnire plastică și ciocnire perfect elastică.

Domenii de conținut	Conținuturi
	Echilibrul mecanic: modelul solidului rigid; brațul forței; momentul forței; condiții de echilibru de translație și de rotație; centru de greutate; echilibru stabil, instabil și indiferent în câmp gravitațional. Mecanica fluidelor: presiune, presiune hidrostatică; fluid ideal; debit masic/volumic; ecuația de continuitate; presiune dinamică; presiune de poziție; legea lui Bernoulli.
Domeniul 2 - Termodinamică	Agitația termică și structura discretă a substanței: mișcarea browniană și difuzia ca manifestări macroscopice ale agitației termice; agitație termică; energie asociată mișcării particulelor; temperatură, interpretare calitativă microscopică a temperaturii; echilibru termic; atom/moleculă; cantitate de substanță, mol, constanta lui Avogadro, masă molară. Fenomene de suprafață și fenomene capilare: strat superficial, tensiune superficială, energia stratului superficial (calitativ - dependența de aria suprafeței), forțe de coeziune și forțe de adeziune, menisc concav/convex, capilaritate, legea lui Jurin. Noțiuni termodinamice de bază: sistem termodinamic, mediu exterior, parametri de stare, stare de echilibru termodinamic, proces termodinamic. Modelul gazului ideal: interpretare microscopică la nivel calitativ; presiune, temperatură absolută; ecuația termică de stare a gazului ideal; constanta universală a gazelor. Transformări simple ale gazului ideal: transformare izotermă, izobară, izocoră; reprezentări grafice $p-V$, $p-T$, $V-T$; interpretarea variației parametrilor de stare. Energia internă, lucrul mecanic și căldura: energie internă ca mărime de stare; lucru mecanic și căldură ca forme de schimb de energie, mărimi de proces; coeficienți calorici. Principiul I al termodinamicii: $\Delta U = Q - L$; aplicarea principiului I la transformări izocore, izobare, izoterme și adiabatic; relația Robert-Mayer. Mașini termice și principiul al II-lea al termodinamicii: mașină termică, ciclu termodinamic, sursă caldă, sursă rece, motor termic, lucru mecanic util, randament; ciclul Carnot și principiul al II-lea al termodinamicii în formularea Carnot. Transformări de stare de agregare: vaporizare, condensare, vapori saturanți, căldură latentă, căldură latentă specifică; topire, solidificare.
Domeniul 3 - Electricitate și magnetism	Interacțiunea electrostatică și câmpul electrostatic: sarcină electrică, interacțiune electrostatică, legea lui Coulomb, permitivitate electrică, câmp electrostatic, intensitatea câmpului electric, linii de câmp, superpoziția câmpurilor, câmp electric uniform, relația dintre tensiune, intensitatea câmpului electric și distanță în câmp uniform, condensator plan, dielectric, capacitate electrică. Circuite electrice de curent continuu: circuit electric, sursă de tensiune, consumator, conductor, circuit închis/deschis, schemă a circuitului; curent electric, intensitatea curentului electric, sens convențional, purtători de sarcină mobili, ampermetru; tensiune electromotoare, tensiune la borne, tensiune interioară, tensiune electrică, sursă reală, voltmetru. Rezistența electrică: rezistență electrică; dependența rezistenței de material, lungime și secțiune; dependența rezistivității de temperatură pentru metale; conductor ohmic; caracteristici curent-tensiune.

Domenii de conținut	Conținuturi
	Legile circuitelor electrice: legea lui Ohm pentru o porțiune pasivă de circuit; legea lui Ohm pentru un circuit simplu; nod, ramură, ochi de rețea; teoremele lui Kirchhoff. Gruparea elementelor de circuit: rezistoare în serie și în paralel, rezistență echivalentă, repartizarea tensiunii și a intensității curentului; surse de tensiune în serie și în paralel; reostat, potențiometru. Energia și puterea în circuite electrice: energie electrică, putere electrică, transfer de energie într-un circuit, randament, pierderi de energie; teorema transferului maxim de putere. Efecte fiziologice ale curentului electric: intensitate periculoasă, siguranțe, împământare, măsuri de protecție și reguli de prevenire a accidentelor electrice. Magnetism și inducție electromagnetică: câmp magnetic, linii de câmp magnetic, inducție magnetică, forță electromagnetică (Laplace), forța Lorentz, câmp magnetic produs de curenți (conductor rectiliniu, spirală circulară, solenoid/bobină); fluxul câmpului magnetic, inducție electromagnetică, legea inducției electromagnetice, regula lui Lenz, inductanță, autoinducție, energia câmpului magnetic.
Domeniul 4 - Oscilații, propagarea undelor și fenomene optice	Oscilații mecanice: mișcare periodică, mișcare oscilatorie, echilibru stabil, elongație, amplitudine, perioadă, frecvență; modelul oscilatorului armonic; forță de revenire, pulsație, fază, fază inițială, legea de mișcare, legea vitezei, legea accelerației; pendul elastic, pendul gravitațional; energia mecanică a oscilatorului armonic. Compunerea oscilațiilor și rezonanța mecanică: compunerea oscilațiilor paralele de frecvențe egale, fazor, amplitudine rezultantă, diferență de fază, rezonanță mecanică. Unde mecanice: undă mecanică, propagarea perturbației, viteză de propagare, lungime de undă, frecvență, perioadă; reflexie, refracție, interferență, unde staționare, noduri, ventre, armonici, frecvențe proprii (coardă sonoră); sunet, intensitate sonoră, nivel de intensitate sonoră. Elemente de fizica Pământului: undă seismică, hipocentru, epicentru, distanță hipocentrală, distanță epicentrală, magnitudine, intensitate seismică; tipologia undelor seismice; înregistrarea undelor seismice și analiza proprietăților seismelor, timp de sosire, amplitudine, durată, scale seismice. Oscilații electromagnetice și curent alternativ: Elemente reactive de circuit: condensator ideal, bobină ideală, energie acumulată în condensator și în bobină; circuit oscilant ideal (LC), perioada oscilațiilor electromagnetice libere; tensiune electromotoare alternativă, curent alternativ, valori instantanee, valori maxime, valori efective; rezistor, bobină, condensator în curent alternativ; reactanță inductivă și capacitivă; defazaj curent-tensiune; circuit RLC serie, circuit RLC paralel, reprezentare fazorială; impedanță, rezonanță electrică, putere activă, reactivă și aparentă, factor de putere. Unde electromagnetice: undă electromagnetică – undă transversală; viteza de propagare a undelor electromagnetice; clasificarea undelor electromagnetice, spectru electromagnetic. Elemente de optică ondulatorie: reflexia și refracția luminii, indice de refracție; reflexie totală, unghi limită; lentile subțiri, axă optică, centru optic, focare, distanță focală, convergență, imagine reală/virtuală, mărire liniară transversală, relația punctelor conjugate, construcția geometrică a imaginilor; sistem optic centrat, lentile alipite, convergență echivalentă, sistem afocal; instrumente optice: lupă, mi-

Domenii de conținut	Conținuturi
	croscop, lunetă; ochiul uman ca sistem optic, punct proximum/remotum, miopie, hipermetropie, corecția vederii cu lentile; interferența luminii, unde coerente, diferență de drum optic, franje de interferență, dispozitivul Young, interfranță; difracția luminii, principiul lui Huygens, rețea de difracție, constanta rețelei, ordin de difracție; polarizarea luminii, lumină polarizată, polarizor; dispersia luminii, spectru continuu, spectru de linii.
Domeniul 5 - Elemente de teoria relativității, fizică cuantică și structura materiei	Elemente de teoria relativității restrânse: postulatele teoriei relativității restrânse; transformările Lorentz; relativitatea simultaneității, dilatarea duratelor, contracția lungimilor; impuls relativist, energie de repaus, energie totală, energie cinetică relativistă, relația energie-impuls. Elemente de fizică cuantică: electroliza, sarcina electrică elementară, efect fotoelectric extern; frecvență de prag, energia cinetică maximă a fotoelectronilor, tensiune de stopare, curent de saturație, legile efectului fotoelectric extern; foton, constanta lui Planck, energia fotonului, impulsul fotonului, lucru mecanic de extracție, ecuația lui Einstein pentru efectul fotoelectric; ipoteza de Broglie, lungime de undă asociată, impuls. Elemente de fizică atomică: modelul planetar Rutherford, limitele modelului planetar; modelul Bohr al atomului de hidrogen, postulatele lui Bohr, orbită staționară, cuantificare, niveluri de energie, tranziții, spectru de linii, energia fotonului emis/absorbit, constanta Rydberg, ionizare, limitele modelului Bohr; atomul cu mai mulți electroni, numere cuantice, pături și subpături electronice; principiul de excluziune al lui Pauli; radiații X, radiație de frânare, radiație caracteristică. Semiconductori și aplicații: semiconductor, bandă de valență, bandă de conducție, bandă interzisă, electroni și goluri, semiconductor intrinsec, semiconductor extrinsec de tip n și de tip p; joncțiune p-n, diodă, polarizare directă/inversă, caracteristică I-U, redresare; efect fotoelectric intern, fotoconductivitate, celulă fotovoltaică; laser, emisie stimulată, inversie de populație, mediu activ, coerență, monocromaticitate, direcționalitate. Elemente de fizică nucleară: nucleu atomic, număr atomic, număr de masă, număr de neutroni, nucleoni, izotopi, izobari, nuclid, rază nucleară, densitate nucleară; energie de legătură, defect de masă, energie de legătură pe nucleon; forțe nucleare, modelul picătură, modelul în pături; radiații nucleare; legea dezintegrării radioactive; particule și interacțiuni fundamentale; fisiune nucleară, reacție indusă, reacție în lanț, neutroni rapizi/lenți, moderare; reactor nuclear, combustibil nuclear, moderator, agent de răcire, bare de control, controlul reacției în lanț; reacția de fuziune.

NOTE SPECIFICE

Competențele prevăzute în prezenta programă sunt evaluate integrat, prin raportare la domeniile de conținut prevăzute în programă. Un item poate viza una sau mai multe competențe specifice și poate integra elemente din unul sau mai multe domenii de conținut, fără a presupune o corespondență unică între o competență și un anumit conținut.

Măsurări și date experimentale este un domeniu cu caracter transversal. Conținuturile acestui domeniu pot susține evaluarea competențelor specifice atât prin itemi dedicați, cât și prin sarcini de lucru integrate în contexte aparținând celorlalte domenii de conținut. Mărimile fizice, unitățile de măsură, datele experimentale,

tabelele, graficele, schemele, diagramele și modelele fizice sunt utilizate pentru descrierea, analiza, modelarea, rezolvarea și validarea rezultatelor în toate domeniile de conținut ale prezentei programe.

În cadrul probei scrise, competențele specifice care, **în programa școlară**, presupun realizarea efectivă a unor experimente, documentări, rapoarte de laborator, proiecte sau prezentări orale se evaluează prin sarcini adaptate specificului examenului: interpretarea datelor experimentale, a tabelelor, graficelor, schemelor, diagramele sau descrierilor de proceduri, identificarea ipotezelor și variabilelor relevante, selectarea metodei de lucru adecvate, a raționamentelor corecte și evaluarea coerenței rezultatelor. Nu se evaluează realizarea practică a experimentului, redactarea liberă a raportului de laborator, prezentarea orală sau desfășurarea efectivă a unei documentări/proiectări, ci componentele cognitive și aplicative ale acestor competențe, ancorate în concepte, legi, modele, reprezentări și date fizice.

Competențele asociate evaluării impactului științei și tehnologiei (CG5) se evaluează prin situații care solicită utilizarea argumentelor fizice relevante. În contexte aplicative, tehnologice, de siguranță, eficiență energetică sau protecție a mediului, itemii vor solicita interpretarea unor situații pe baza mărimilor fizice, unităților de măsură, relațiilor, legilor, modelelor, schemelor, graficelor, datelor sau informațiilor furnizate în enunț. Nu se evaluează opinii generale, atitudini declarative sau judecăți de valoare formulate independent de concepte, date și raționamente fizice.

În elaborarea itemilor se evită cerințele care solicită exclusiv calcule algebrice disproporționat de lungi, demonstrații teoretice extinse. Rezolvarea cerințelor poate presupune utilizarea unor instrumente matematice la nivel liceal, adecvate studiului fizicii. Instrumentele matematice utilizate în rezolvarea cerințelor au rolul de a susține descrierea, analiza, modelarea și interpretarea fenomenelor fizice.

În itemii care utilizează conținuturi aparținând Domeniului 5 - *Elemente de teoria relativității, fizică cuantică și structura materiei*, accentul se pune pe înțelegerea conceptelor, pe utilizarea relațiilor fundamentale, pe interpretarea datelor experimentale și pe recunoașterea domeniului de valabilitate al modelelor. Nu se solicită dezvoltări teoretice, demonstrații formale extinse sau tratări matematice avansate

Anexa nr. 5.3. Programa de examen pentru disciplina Fizică – FIZ_P3 (TC+CS)

- *Proba E – a doua probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării)*
- *Filiera tehnologică, profilul tehnic, toate domeniile și calificările profesionale*

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina **Fizică** fundamentează elaborarea variantelor de subiecte și a baremelor de evaluare și de notare pentru **proba E – a doua probă** din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Prezenta programă precizează competențele de evaluat, domeniile de conținut și conținuturile vizate de evaluarea specifică acestei probe.

Programa de examen derivă din **programele școlare în vigoare pentru învățământul liceal**, aprobate prin **Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 6930/2025 și Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 4106/2026**. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale prin studiul disciplinei Fizică în trunchiul comun, în clasele a IX-a și a X-a, și în curriculumul de specialitate, în clasele a XI-a și a XII-a, pentru filiera tehnologică, profilul tehnic, toate domeniile și calificările profesionale, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen la disciplina Fizică este de a constata măsura în care candidatul utilizează limbajul științific specific, explică fenomene fizice și aplicații ale acestora, modelează situații fizice, rezolvă probleme definite și situații-problemă, interpretează date, grafice, scheme, diagrame și reprezentări specifice și evaluează coerența fizică a rezultatelor, concluziilor, ipotezelor și argumentelor, în contexte și sarcini de lucru construite pentru evaluarea achizițiilor vizate prin studiul fizicii în trunchiul comun și în curriculumul de specialitate, în clasele a IX-a – a XII-a, și adecvate specificului unei probe scrise de bacalaureat.

Prin susținerea probei de examen la disciplina Fizică, candidatul este pus în situația de a face dovada următoarelor **competențe generale (CG)**, formate și dezvoltate prin studiul disciplinei **Fizică** în trunchiul comun, în clasele a IX-a și a X-a, și în curriculumul de specialitate, în clasele a XI-a și a XII-a:

CG1	Investighează științific structuri, stări și fenomene fizice pentru a formula concluzii bazate pe dovezi, în contexte variate
CG2	Explică științific fenomene fizice și aplicații ale acestora pentru a transfera cunoașterea în contexte reale
CG3	Rezolvă probleme și situații-problemă pentru a fundamenta soluții eficiente, sigure și sustenabile
CG4	Comunică eficient informații, raționamente și concluzii științifice, utilizând limbajul specific fizicii, pentru a susține decizii argumentate
CG5	Evaluează impactul științei și tehnologiei asupra individului, societății și mediului pentru a adopta comportamente etice și responsabile

Prin variantele de subiecte elaborate pentru examenul național de bacalaureat sunt evaluate competențele prevăzute în prezenta programă, în contexte și sarcini de lucru construite pe baza domeniilor de conținut și a conținuturilor vizate de aceasta, iar baremele de evaluare și de notare includ prevederea că se acordă punctajul corespunzător pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate competențele specifice (CS) care pot fi evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru clasele a IX-a – a XII-a.

În tabelele următoare, competențele specifice formulate distinct în programele școlare pentru clasele a IX-a, a X-a, a XI-a și a XII-a sunt prezentate prin formulări unificate, care sintetizează progresia achizițiilor vizate pe parcursul ciclului liceal. În prima coloană a fiecărui tabel sunt indicate codurile atribuite, în programele școlare corespunzătoare, competențelor specifice selectate. Aceste coduri asigură trasabilitatea formulărilor unificate la competențele specifice din programele școlare în vigoare. Competențele astfel prezentate se evaluează prin sarcini adecvate probei scrise, în raport cu domeniile de conținut și conținuturile prevăzute în prezenta programă.

CG1 – Investighează științific structuri, stări și fenomene fizice pentru a formula concluzii bazate pe dovezi, în contexte variate

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.1.1; X.CS.1.1; XI.CS.1.1; XII.CS.1.1	Explorează proprietăți și fenomene fizice pentru a formula întrebări, ipoteze, pentru a selecta metode, instrumente și proceduri adecvate și pentru a stabili modalități de colectare și organizare a datelor relevante.
IX.CS.1.4; X.CS.1.4; XI.CS.1.2; XII.CS.1.2	Prelucrează, interpretează date experimentale și teoretice pentru a formula, argumenta și valida concluzii științifice.

CG2 – Explică științific fenomene fizice și aplicații ale acestora pentru a transfera cunoașterea în contexte reale

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.2.1– 2.2; X.CS.2.1– 2.2; XI.CS.2.1	Corelează date și observații experimentale utilizând legi și principii fizice pentru a susține explicații argumentate științifice.
IX.CS.2.3; X.CS.2.3; XII.CS.2.1	Construiește, utilizează reprezentări calitative și cantitative pentru a evidenția relații între mărimi și a formula predicții privind evoluția unor sisteme fizice.
IX.CS.2.4; X.CS.2.4; XI.CS.2.2; XII.CS.2.2	Analizează fenomene și procese fizice, pe baza modelelor teoretice și a datelor relevante, pentru a explica evenimente din contexte reale și funcționarea unor sisteme sau dispozitive.

CG3 – Rezolvă probleme și situații-problemă pentru a fundamenta soluții eficiente, sigure și sustenabile

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.3.1– 3.2; X.CS.3.1– 3.2; XI.CS.3.1; XII.CS.3.1	Identifică, analizează, organizează informațiile din probleme definite și situații-problemă, pentru a stabili datele, variabilele, ipotezele de lucru și strategia de rezolvare.
IX.CS.3.3; X.CS.3.3; XI.CS.3.2; XII.CS.3.2	Aplică principii, legi, teoreme, modele teoretice pentru a rezolva probleme definite și situații-problemă în diferite contexte.
IX.CS.3.4; X.CS.3.4; XI.CS.3.3; XII.CS.3.3	Analizează rezultatele obținute pentru a verifica coerența soluțiilor, a evalua relevanța și limitele acestora și a fundamenta, după caz, decizii privind funcționarea și eficiența unor sisteme.

CG4 – Comunică eficient informații, raționamente și concluzii științifice, utilizând limbajul specific fizicii, pentru a susține decizii argumentate

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.4.1– 4.2; X.CS.4.1– 4.2; XI.CS.4.1; XII.CS.4.1	Utilizează limbajul specific fizicii, convențiile internaționale și reprezentările adecvate pentru a exprima rezultate, explicații și raționamente științifice într-o formă corectă, clară și coerentă.
IX.CS.4.3– 4.4; X.CS.4.3– 4.4; XI.CS.4.2; XII.CS.4.2	Prezintă în scris observații, metode, raționamente, soluții și concluzii, pentru a evidenția logica unui demers științific și a argumenta soluții la probleme definite și situații-problemă.

CG5 – Evaluează impactul științei și tehnologiei asupra individului, societății și mediului pentru a adopta comportamente etice și responsabile

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.5.1; X.CS.5.1; XI.CS.5.1; XII.CS.5.1	Analizează efectele aplicațiilor științifice și tehnologice asupra individului, societății și mediului, pentru a identifica beneficii, riscuri și consecințe privind siguranța, eficiența și sustenabilitatea.
IX.CS.5.2; X.CS.5.2; XI.CS.5.2; XII.CS.5.2	Analizează aplicații științifice și tehnologice pentru a argumenta decizii responsabile, pe baza datelor, conceptelor și raționamentelor fizice relevante.

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
Măsurări, date experimentale (domeniu transversal)	Măsurări în fizică. Mărimi fizice și unități de măsură: mărime fizică, unitate de măsură, Sistemul internațional de unități (SI), transformări de unități de măsură, ordin de mărime, notație științifică, număr de cifre semnificative; instrument de măsură, scala instrumentului, citirea scalei, valoare măsurată. Erori și incertitudini de măsurare: eroare de măsurare, eroare sistematică, eroare aleatoare, valori atipice, incertitudinea măsurării pentru măsurări directe.
Domeniul 1: Mecanică	Descrierea mișcării corpurilor. Elemente de cinematică: sistem de referință, traiectorie, mobil, modelul punctului material, vector de poziție, vector deplasare, distanță parcursă, lege de mișcare; viteză medie și instantanee, accelerație medie și instantanee; clasificarea mișcărilor după forma traiectoriei și după variația vitezei; mișcarea rectilinie uniformă și mișcarea rectilinie uniform variată; reprezentarea și interpretarea graficelor de mișcare $x(t)$, $v(t)$. Principiile mecanicii newtoniene: principiul inerției, principiul fundamental al mecanicii newtoniene, principiul acțiunilor reciproce; inerție, masă, forță, impuls. Interacțiuni prin contact: forță de apăsare normală; frecare statică și frecare la alunecare, coeficient de frecare la alunecare, legile frecării la alunecare; forță deformatoare, forță elastică, constantă elastică, deformare absolută, modul de elasticitate, legea lui Hooke; tensiune în fir. Interacțiunea gravitațională: legea atracției gravitaționale, constanta atracției gravitaționale, câmp gravitațional, câmp gravitațional uniform, greutate; variația câmpului gravitațional cu altitudinea la nivel calitativ. Energia mecanică: lucru mecanic; lucrul mecanic efectuat de greutate în câmp gravitațional uniform; lucrul mecanic efectuat de forța de frecare la alunecare; putere mecanică; randament; energie cinetică; teorema variației energiei cinetice; energie potențială gravitațională în câmp uniform; energie potențială elastică; energie mecanică; legea conservării energiei mecanice. Mecanica fluidelor: presiunea în fluide; legea lui Pascal; legea lui Arhimede; debit masic și debit volumic; ecuația de continuitate; legea lui Bernoulli; presiune statică, presiune dinamică și presiune de poziție.
Domeniul 2: Termodinamică	Agitația termică și structura discretă a substanței: mișcarea browniană și difuzia ca manifestări macroscopice ale agitației termice; agitație termică; energie asociată mișcării particulelor; temperatură, interpretare calitativă microscopică a temperaturii; echilibru termic; atom/moleculă; cantitate de substanță, mol, constanta lui Avogadro, masă molară. Noțiuni termodinamice de bază: sistem termodinamic, mediu exterior, parametri de stare, stare de echilibru termodinamic, proces termodinamic.

Domenii de conținut	Conținuturi
	Modelul gazului ideal: interpretare microscopică la nivel calitativ; presiune, temperatură absolută; ecuația termică de stare a gazului ideal; constanta universală a gazelor. Transformări simple ale gazului ideal: transformare izotermă, izobară, izocoră; reprezentări grafice $p-V$, $p-T$, $V-T$; interpretarea variației parametrilor de stare. Energia internă, lucrul mecanic și căldura: energie internă ca mărime de stare; lucru mecanic și căldură ca forme de schimb de energie, mărimi de proces; coeficienți calorici. Principiul I al termodinamicii: $\Delta U = Q - L$; aplicarea principiului I la transformări izocore, izobare, izoterme și adiabactice; relația Robert–Mayer. Mașini termice și principiul al II-lea al termodinamicii: mașină termică, ciclu termodinamic, sursă caldă, sursă rece, motor termic, lucru mecanic util, randament; principiul al II-lea al termodinamicii în formularea Carnot.
Domeniul 3: Electricitate și magnetism	Interacțiunea electrostatică și câmpul electrostatic: sarcină electrică, interacțiune electrostatică, câmp electrostatic, linii de câmp. Circuite electrice de curent continuu: circuit electric, sursă de tensiune, consumator, conductor, circuit închis/deschis, schemă a circuitului; curent electric, intensitatea curentului electric, sens convențional, purtători de sarcină mobili, ampermetru; tensiune electromotoare, tensiune la borne, tensiune interioară, tensiune electrică, sursă reală, voltmetru. Rezistența electrică: rezistență electrică; dependența rezistenței de material, lungime și secțiune; dependența rezistivității de temperatură pentru metale; conductor ohmic. Legile circuitelor electrice: legea lui Ohm pentru o porțiune pasivă de circuit; legea lui Ohm pentru un circuit simplu; nod, ramură, ochi de rețea; teoremele lui Kirchhoff. Gruparea elementelor de circuit: rezistoare în serie și în paralel, rezistență echivalentă, repartizarea tensiunii și a intensității curentului; surse de tensiune în serie și în paralel; reostat, potențiometru. Energia și puterea în circuite electrice: energie electrică, putere electrică, transfer de energie într-un circuit, randament, pierderi de energie. Efecte fiziologice ale curentului electric: intensitate periculoasă, siguranțe, împământare, măsuri de protecție și reguli de prevenire a accidentelor electrice. Câmpul magnetic: câmp magnetic, linii de câmp magnetic, inducția magnetică; fluxul câmpului magnetic; legea inducției electromagnetice; inducția unui element de circuit; autoinducția.
Domeniul 4: Oscilații, propagarea undelor și fenomene optice	Oscilații mecanice: mișcare periodică, mișcare oscilatorie, perioadă, frecvență, elongație, amplitudine, forță de revenire; oscilator liniar armonic, lege de mișcare, pulsație, fază; pendul elastic; pendul gravitațional; energia cinetică, energia potențială și energia oscilatorului liniar armonic. Unde mecanice și unde sonore: producerea și propagarea undelor mecanice; unde longitudinale și unde transversale; unde progresive; lungime de undă, front de undă, suprafață de undă, unde plane, unde sferice, viteză de fază; unde coerente, interferența undelor mecanice; unde sonore, frecvență, nivel de intensitate sonoră. Curent alternativ și circuite de curent alternativ: generarea tensiunii electromotoare alternative; valori instantanee, maxime și efective ale intensității curentului și ale tensiunii alternative; rezistor, bobină ideală și condensator ideal în curent alternativ; reactanță inductivă, reactanță capacitivă, impedanță și defazaj; circuit RLC serie și circuit RLC paralel; impedanță echivalentă și rezonanță; putere activă, putere reactivă, putere aparentă și factor de putere.

Domenii de conținut	Conținuturi
	Unde electromagnetice: câmp electromagnetic, undă electromagnetică, viteză de propagare; emisia, propagarea și recepția undelor electromagnetice; antenă, semnal purtător, semnal modulat, modulație în amplitudine și modulație în frecvență; spectrul undelor electromagnetice și utilizări tehnologice. Optică: propagarea rectilinie a luminii; legile reflexiei și ale refracției; indice de refracție; reflexie totală; lentile subțiri (lentile convergente și divergente, focar, distanță focală, convergență, imagine reală și imagine virtuală, mărire liniară transversală); sisteme de lentile (sistem optic centrat, lentile alipite, distanță focală echivalentă, sistem afocal); instrumente optice (lupă, microscop, telescop, aparat foto); ochiul uman ca sistem optic, defecte de vedere; natura ondulatorie a luminii, polarizarea luminii.

NOTE SPECIFICE

Competențele prevăzute în prezenta programă sunt evaluate integrat, prin raportare la domeniile de conținut prevăzute în programă. Un item poate viza una sau mai multe competențe specifice și poate integra elemente din unul sau mai multe domenii de conținut, fără a presupune o corespondență unică între o competență și un anumit conținut.

Măsurări și date experimentale este un domeniu cu caracter transversal. Conținuturile acestui domeniu pot susține evaluarea competențelor specifice atât prin itemi dedicați, cât și prin sarcini de lucru integrate în contexte aparținând celorlalte domenii de conținut. Mărimile fizice, unitățile de măsură, datele experimentale, tabelele, graficele, schemele, diagramele și modelele fizice sunt utilizate pentru descrierea, analiza, modelarea, rezolvarea și validarea rezultatelor în toate domeniile de conținut ale prezentei programe.

În cadrul probei scrise, competențele specifice care, **în programa școlară**, presupun realizarea efectivă a unor experimente, documentări, rapoarte de laborator, proiecte sau prezentări orale se evaluează prin sarcini adaptate specificului examenului: interpretarea datelor experimentale, a tabelelor, graficelor, schemelor, diagramele sau descrierilor de proceduri, identificarea ipotezelor și variabilelor relevante, selectarea metodei de lucru adecvate, a raționamentelor corecte și evaluarea coerenței rezultatelor. Nu se evaluează realizarea practică a experimentului, redactarea liberă a raportului de laborator, prezentarea orală sau desfășurarea efectivă a unei documentări/proiectări, ci componentele cognitive și aplicative ale acestor competențe, ancorate în concepte, legi, modele, reprezentări și date fizice.

Competențele asociate evaluării impactului științei și tehnologiei (CG5) se evaluează prin situații care solicită utilizarea argumentelor fizice relevante. În contexte aplicative, tehnologice, de siguranță, eficiență energetică sau protecție a mediului, itemii vor solicita interpretarea unor situații pe baza mărimilor fizice, unităților de măsură, relațiilor, legilor, modelelor, schemelor, graficelor, datelor sau informațiilor furnizate în enunț. Nu se evaluează opinii generale, atitudini declarative sau judecăți de valoare formulate independent de concepte, date și raționamente fizice.

În elaborarea itemilor se evită cerințele care solicită exclusiv calcule algebrice disproporționat de lungi, demonstrații teoretice extinse. Rezolvarea cerințelor poate presupune utilizarea unor instrumente matematice la nivel liceal, adecvate studiului fizicii. Instrumentele matematice utilizate în rezolvarea cerințelor au rolul de a susține descrierea, analiza, modelarea și interpretarea fenomenelor fizice.

Anexa nr. 5.4. Programa de examen pentru disciplina Fizică – FIZ_P4 (TC)

- *Proba E – a doua probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării)*
- *Filiera tehnologică, profilul resurse naturale și protecția mediului și profilul servicii, toate domeniile și calificările profesionale*

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina *Fizică* fundamentează elaborarea variantelor de subiecte și a baremelor de evaluare și de notare pentru **proba E – a doua probă** din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Prezenta programă precizează **competențele de evaluat**, **domeniile de conținut** și **conținuturile** vizate de evaluarea specifică acestor probe.

Programa de examen derivă din **programele școlare în vigoare pentru învățământul liceal**, aprobate prin **Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 6930/2025 și Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 4106/2026**. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale prin studiul disciplinei Fizică în trunchiul comun, în clasele a IX-a și a X-a, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen la disciplina Fizică este de a constata măsura în care candidatul utilizează limbajul științific specific, explică fenomene fizice și aplicații ale acestora, modelează situații fizice, rezolvă probleme definite, interpretează date, grafice, scheme, diagrame și reprezentări specifice și evaluează coerența fizică a rezultatelor, concluziilor, ipotezelor și argumentelor, în contexte și sarcini de lucru construite pentru evaluarea achizițiilor vizate prin studiul fizicii în trunchiul comun în clasele a IX-a – a X-a, și adecvate specificului unei probe scrise de bacalaureat.

Prin susținerea probei de examen la disciplina Fizică, candidatul este pus în situația de a face dovada următoarelor **competențe generale (CG)**, formate și dezvoltate prin studiul disciplinei Fizică în trunchiul comun, în clasele a IX-a și a X-a.

CG1	Investighează științific structuri, stări și fenomene fizice pentru a formula concluzii bazate pe dovezi, în contexte variate
CG2	Explică științific fenomene fizice și aplicații ale acestora pentru a transfera cunoașterea în contexte reale
CG3	Rezolvă probleme și situații-problemă pentru a fundamenta soluții eficiente, sigure și sustenabile
CG4	Comunică eficient informații, raționamente și concluzii științifice, utilizând limbajul specific fizicii, pentru a susține decizii argumentate
CG5	Evaluează impactul științei și tehnologiei asupra individului, societății și mediului pentru a adopta comportamente etice și responsabile

Prin variantele de subiecte elaborate pentru examenul național de bacalaureat sunt evaluate competențele prevăzute în prezenta programă, în contexte și sarcini de lucru construite pe baza domeniilor de conținut și a conținuturilor vizate de aceasta, iar baremele de evaluare și de notare includ prevederea că se acordă punctajul corespunzător pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate competențele specifice (CS) care pot fi evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare pentru clasele a IX-a și a X-a, trunchi comun și prezentate cumulativ.

În tabelele următoare, competențele specifice formulate distinct în programele școlare pentru clasele a IX-a și a X-a sunt prezentate prin formulări unificate, care sintetizează progresia acestora pe parcursul celor două clase. Notăția **IX/X.CS...** indică faptul că formularea respectivă valorifică enunțurile competențelor specifice corespunzătoare din programele școlare ale claselor menționate și păstrează trasabilitatea la competențele specifice corespunzătoare din programele școlare. Competențele astfel prezentate se evaluează prin sarcini adecvate probei scrise, în raport cu domeniile de conținut și conținuturile prevăzute în prezenta programă.

CG1 – Investighează științific structuri, stări și fenomene fizice pentru a formula concluzii bazate pe dovezi, în contexte variate

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX/X.CS.1.1	Explorează proprietăți și fenomene fizice, în situații simple sau în contexte familiare, pentru a formula observații relevante, întrebări de investigat și ipoteze.

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX/X.CS.1.2	Proiectează investigații experimentale și teoretice simple pentru a testa ipoteze cu privire la proprietăți și fenomene fizice.
IX/X.CS.1.3	Realizează experimente și documentări, utilizând instrumente și procedee corespunzătoare, pentru a colecta și organiza date experimentale și teoretice relevante.
IX/X.CS.1.4	Prelucrează date obținute din investigații experimentale și teoretice simple pentru a formula concluzii pertinente și argumentate științific.

CG2 – Explică științific fenomene fizice și aplicații ale acestora pentru a transfera cunoașterea în contexte reale

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX/X.CS.2.1	Evidențiază condițiile de producere a fenomenelor observate și selectează aspectele relevante ale acestora pentru a identifica și justifica relații cauzale între mărimi fizice.
IX/X.CS.2.2	Utilizează legi și principii fizice pentru a descrie și explica fenomenele fizice studiate.
IX/X.CS.2.3	Construiește și utilizează reprezentări calitative și cantitative pentru a descrie fenomene fizice și a evidenția relații între mărimi fizice.
IX/X.CS.2.4	Identifică fenomenele fizice relevante într-un context real și le explică, utilizând limbajul științific, pentru a analiza efectele lor.

CG3 – Rezolvă probleme și situații-problemă pentru a fundamenta soluții eficiente, sigure și sustenabile

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX/X.CS.3.1	Identifică, analizează informațiile relevante dintr-o problemă definită pentru a descrie situația de rezolvat și a stabili variabilele de care depinde soluția.
IX/X.CS.3.2	Utilizează scheme, tabele, grafice sau modele matematice pentru a evidenția conexiunile dintre datele problemei și a justifica ipotezele de lucru.
IX/X.CS.3.3	Aplică principii, legi și teoreme ale fizicii pentru a rezolva probleme definite în contexte variate.
IX/X.CS.3.4	Analizează rezultatele obținute în urma rezolvării problemelor pentru a verifica și argumenta coerența soluțiilor.

CG4 – Comunică eficient informații, raționamente și concluzii științifice, utilizând limbajul specific fizicii, pentru a susține decizii argumentate

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX/X.CS.4.1	Utilizează limbajul specific fizicii și convențiile internaționale pentru a exprima corect și coerent rezultate, explicații și raționamente științifice.
IX/X.CS.4.2	Reprezintă date și rezultate experimentale prin tabele și grafice pentru a susține comunicarea clară și coerentă a concluziilor.
IX/X.CS.4.4	Prezintă în scris raționamente pentru a susține și argumenta soluții la probleme definite.

CG5 – Evaluează impactul științei și tehnologiei asupra individului, societății și mediului pentru a adopta comportamente etice și responsabile

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX/X.CS.5.1	Identifică aplicații ale științei și tehnologiei și efectele pozitive și negative ale acestora, pentru a explica impactul asupra individului, societății și mediului.
IX/X.CS.5.2	Analizează influența științei și tehnologiei asupra vieții sociale și situații generate de progresul științific, pentru a identifica responsabilități individuale și colective.

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate cumulativ pentru clasele a IX-a și a X-a, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
Măsurări și date experimentale (domeniu cu caracter transversal)	Măsurări în fizică. Mărimi fizice și unități de măsură: mărime fizică, unitate de măsură, Sistemul internațional de unități (SI), transformări de unități de măsură, ordin de mărime, notație științifică, număr de cifre semnificative; instrument de măsură, scala instrumentului, citirea scalei, valoare măsurată. Erori și incertitudini de măsurare: eroare de măsurare, eroare sistematică, eroare aleatoare, valori atipice, incertitudinea măsurării pentru măsurări directe.
Domeniul 1: Mecanică	Descrierea mișcării corpurilor. Elemente de cinematică: sistem de referință, traiectorie, mobil, modelul punctului material, vector de poziție, vector deplasare, distanță parcursă, lege de mișcare; viteză medie și instantanee, accelerație medie și instantanee; clasificarea mișcărilor după forma traiectoriei și după variația vitezei; mișcarea rectilinie uniformă și mișcarea rectilinie uniform variată; reprezentarea și interpretarea graficelor de mișcare $x(t)$, $v(t)$. Principiile mecanicii newtoniene: principiul inerției, principiul fundamental al mecanicii newtoniene, principiul acțiunilor reciproce; inerție, masă, forță, impuls. Interacțiuni prin contact: forță de apăsare normală; frecare statică și frecare la alunecare, coeficient de frecare la alunecare, legile frecării la alunecare; forță deformatoare, forță elastică, constantă elastică, deformație absolută, modul de elasticitate, legea lui Hooke; tensiune în fir. Interacțiunea gravitațională: legea atracției gravitaționale, constanta atracției gravitaționale, câmp gravitațional, câmp gravitațional uniform, greutate; variația câmpului gravitațional cu altitudinea la nivel calitativ. Energia mecanică: lucru mecanic; lucrul mecanic efectuat de greutate în câmp gravitațional uniform; lucrul mecanic efectuat de forța de frecare la alunecare; putere mecanică; randament; energie cinetică; teorema variației energiei cinetice; energie potențială gravitațională în câmp uniform; energie potențială elastică; energie mecanică; legea conservării energiei mecanice.
Domeniul 2: Termodinamică	Agitația termică și structura discretă a substanței: mișcarea browniană și difuzia ca manifestări macroscopice ale agitației termice; agitație termică; energie asociată mișcării particulelor; temperatură, interpretare calitativă microscopică a temperaturii; echilibru termic; atom/moleculă; cantitate de substanță, mol, constanta lui Avogadro, masă molară. Noțiuni termodinamice de bază: sistem termodinamic, mediu exterior, parametri de stare, stare de echilibru termodinamic, proces termodinamic. Modelul gazului ideal: interpretare microscopică la nivel calitativ; presiune, temperatură absolută; ecuația termică de stare a gazului ideal; constanta universală a gazelor. Transformări simple ale gazului ideal: transformare izotermă, izobară, izocoră; reprezentări grafice $p-V$, $p-T$, $V-T$; interpretarea variației parametrilor de stare. Energia internă, lucrul mecanic și căldura: energie internă ca mărime de stare; lucru mecanic și căldură ca forme de schimb de energie, mărimi de proces; coeficienți calorici. Principiul I al termodinamicii: $\Delta U = Q - L$; aplicarea principiului I la transformări izocore, izobare, izoterme și adiabatice; relația Robert–Mayer. Mașini termice și principiul al II-lea al termodinamicii: mașină termică, ciclu termodinamic, sursă caldă, sursă rece, motor termic, lucru mecanic util, randament; principiul al II-lea al termodinamicii în formularea Carnot.
Domeniul 3: Electricitate	Interacțiunea electrostatică și câmpul electrostatic: sarcină electrică, interacțiune electrostatică, câmp electrostatic, linii de câmp. Circuite electrice de curent continuu: circuit electric, sursă de tensiune, consumator, conductor, circuit închis/deschis, schemă a circuitului; curent electric, intensitatea curentului electric, sens convențional, purtători de sarcină mobili,

Domenii de conținut	Conținuturi
	ampermetru; tensiune electromotoare, tensiune la borne, tensiune interioară, tensiune electrică, sursă reală, voltmetru. Rezistența electrică: rezistență electrică; dependența rezistenței de material, lungime și secțiune; dependența rezistivității de temperatură pentru metale; conductor ohmic. Legile circuitelor electrice: legea lui Ohm pentru o porțiune pasivă de circuit; legea lui Ohm pentru un circuit simplu; nod, ramură, ochi de rețea; teoremele lui Kirchhoff. Gruparea elementelor de circuit: rezistoare în serie și în paralel, rezistență echivalentă, repartizarea tensiunii și a intensității curentului; surse de tensiune în serie și în paralel; reostat, potențiometru. Energia și puterea în circuite electrice: energie electrică, putere electrică, transfer de energie într-un circuit, randament, pierderi de energie. Efecte fiziologice ale curentului electric: intensitate periculoasă, siguranțe, împământare, măsuri de protecție și reguli de prevenire a accidentelor electrice.

NOTE SPECIFICE

Competențele prevăzute în prezenta programă sunt evaluate integrat, prin raportare la domeniile de conținut prevăzute în programă. Un item poate viza una sau mai multe competențe specifice și poate integra elemente din unul sau mai multe domenii de conținut, fără a presupune o corespondență unică între o competență și un anumit conținut.

Măsurări și date experimentale este un domeniu cu caracter transversal. Conținuturile acestui domeniu pot susține evaluarea competențelor specifice atât prin itemi dedicați, cât și prin sarcini de lucru integrate în contexte aparținând celorlalte domenii de conținut. Mărimile fizice, unitățile de măsură, datele experimentale, tabelele, graficele, schemele, diagramele și modelele fizice sunt utilizate pentru descrierea, analiza, modelarea, rezolvarea și validarea rezultatelor în toate domeniile de conținut ale prezentei programe.

În cadrul probei scrise, competențele specifice care, **în programa școlară**, presupun realizarea efectivă a unor experimente, documentări, rapoarte de laborator, proiecte sau prezentări orale se evaluează prin sarcini adaptate specificului examenului: interpretarea datelor experimentale, a tabelelor, graficelor, schemelor, diagramele sau descrierilor de proceduri, identificarea ipotezelor și variabilelor relevante, selectarea metodei de lucru adecvate, a raționamentelor corecte și evaluarea coerenței rezultatelor. Nu se evaluează realizarea practică a experimentului, redactarea liberă a raportului de laborator, prezentarea orală sau desfășurarea efectivă a unei documentări/proiectări, ci componentele cognitive și aplicative ale acestor competențe, ancorate în concepte, legi, modele, reprezentări și date fizice.

Competențele asociate evaluării impactului științei și tehnologiei (CG5) se evaluează prin situații care solicită utilizarea argumentelor fizice relevante. În contexte aplicative, tehnologice, de siguranță, eficiență energetică sau protecție a mediului, itemii vor solicita interpretarea unor situații pe baza mărimilor fizice, unităților de măsură, relațiilor, legilor, modelelor, schemelor, graficelor, datelor sau informațiilor furnizate în enunț. Nu se evaluează opinii generale, atitudini declarative sau judecăți de valoare formulate independent de concepte, date și raționamente fizice.

În elaborarea itemilor se evită cerințele care solicită exclusiv calcule algebrice disproporționat de lungi, demonstrații teoretice extinse. Rezolvarea cerințelor poate presupune utilizarea unor instrumente matematice la nivel liceal, adecvate studiului fizicii în trunchiul comun. Aceste instrumente au rolul de a susține descrierea, analiza, modelarea și interpretarea fenomenelor fizice.

Anexa nr. 5.5. Programa de examen pentru disciplina Fizică – FIZ_P5 (TC)

- *Proba F – probă scrisă, vizând competențele de bază*
- *Filiera teoretică, profilul umanist, toate specializările*
- *Filiera tehnologică, toate profilurile, domeniile și calificările profesionale (complementar disciplinelor alese la proba E)*
- *Filiera vocațională, toate profilurile și specializările (complementar disciplinelor alese la proba E)*

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina *Fizică* fundamentează elaborarea variantelor de subiecte și a baremelor de evaluare și de notare pentru **proba F** din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Prezenta programă precizează **competențele de evaluat, domeniile de conținut și conținuturile** vizate de evaluarea specifică acestor probe.

Programa de examen derivă din **programele școlare în vigoare pentru învățământul liceal**, aprobate prin **Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 6930/2025 și Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 4106/2026**. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale prin studiul disciplinei Fizică în trunchiul comun, în clasele a IX-a și a X-a, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen la disciplina Fizică este de a constata măsura în care candidatul utilizează limbajul științific specific, explică fenomene fizice și aplicații ale acestora, modelează situații fizice, rezolvă probleme definite, interpretează date, grafice, scheme, diagrame și reprezentări specifice și evaluează coerența fizică a rezultatelor, concluziilor, ipotezelor și argumentelor, în contexte și sarcini de lucru construite pentru evaluarea achizițiilor vizate prin studiul fizicii în trunchiul comun în clasele a IX-a – a X-a, și adecvate specificului unei probe scrise de bacalaureat.

Prin susținerea probei de examen la disciplina Fizică, candidatul este pus în situația de a face dovada următoarelor **competențe generale (CG)**, formate și dezvoltate prin studiul disciplinei Fizică în trunchiul comun, în clasele a IX-a și a X-a.

CG1	Investighează științific structuri, stări și fenomene fizice pentru a formula concluzii bazate pe dovezi, în contexte variate
CG2	Explică științific fenomene fizice și aplicații ale acestora pentru a transfera cunoașterea în contexte reale
CG3	Rezolvă probleme și situații-problemă pentru a fundamenta soluții eficiente, sigure și sustenabile
CG4	Comunică eficient informații, raționamente și concluzii științifice, utilizând limbajul specific fizicii, pentru a susține decizii argumentate
CG5	Evaluează impactul științei și tehnologiei asupra individului, societății și mediului pentru a adopta comportamente etice și responsabile

Prin variantele de subiecte elaborate pentru examenul național de bacalaureat sunt evaluate competențele prevăzute în prezenta programă, în contexte și sarcini de lucru construite pe baza domeniilor de conținut și a conținuturilor vizate de aceasta, iar baremele de evaluare și de notare includ prevederea că se acordă punctajul corespunzător pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate competențele specifice (CS) care pot fi evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare pentru clasele a IX-a și a X-a, trunchi comun și prezentate cumulativ.

În tabelele următoare, competențele specifice formulate distinct în programele școlare pentru clasele a IX-a și a X-a sunt prezentate prin formulări unificate, care sintetizează progresia acestora pe parcursul celor două clase. Notăția **IX/X.CS...** indică faptul că formularea respectivă valorifică enunțurile competențelor specifice corespunzătoare din programele școlare ale claselor menționate și păstrează trasabilitatea la competențele specifice corespunzătoare din programele școlare. Competențele astfel prezentate se evaluează prin sarcini adecvate probei scrise, în raport cu domeniile de conținut și conținuturile prevăzute în prezenta programă.

CG1 – Investighează științific structuri, stări și fenomene fizice pentru a formula concluzii bazate pe dovezi, în contexte variate

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX/X.CS.1.1	Explorează proprietăți și fenomene fizice, în situații simple sau în contexte familiare, pentru a formula observații relevante, întrebări de investigat și ipoteze.
IX/X.CS.1.2	Proiectează investigații experimentale și teoretice simple pentru a testa ipoteze cu privire la proprietăți și fenomene fizice.
IX/X.CS.1.3	Realizează experimente și documentări, utilizând instrumente și procedee corespunzătoare, pentru a colecta și organiza date experimentale și teoretice relevante.
IX/X.CS.1.4	Prelucrează date obținute din investigații experimentale și teoretice simple pentru a formula concluzii pertinente și argumentate științific.

CG2 – Explică științific fenomene fizice și aplicații ale acestora pentru a transfera cunoașterea în contexte reale

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX/X.CS.2.1	Evidențiază condițiile de producere a fenomenelor observate și selectează aspectele relevante ale acestora pentru a identifica și justifica relații cauzale între mărimi fizice.
IX/X.CS.2.2	Utilizează legi și principii fizice pentru a descrie și explica fenomenele fizice studiate.
IX/X.CS.2.3	Construiește și utilizează reprezentări calitative și cantitative pentru a descrie fenomene fizice și a evidenția relații între mărimi fizice.
IX/X.CS.2.4	Identifică fenomenele fizice relevante într-un context real și le explică, utilizând limbajul științific, pentru a analiza efectele lor.

CG3 – Rezolvă probleme și situații-problemă pentru a fundamenta soluții eficiente, sigure și sustenabile

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX/X.CS.3.1	Identifică, analizează informațiile relevante dintr-o problemă definită pentru a descrie situația de rezolvat și a stabili variabilele de care depinde soluția.
IX/X.CS.3.2	Utilizează scheme, tabele, grafice sau modele matematice pentru a evidenția conexiunile dintre datele problemei și a justifica ipotezele de lucru.
IX/X.CS.3.3	Aplică principii, legi și teoreme ale fizicii pentru a rezolva probleme definite în contexte variate.
IX/X.CS.3.4	Analizează rezultatele obținute în urma rezolvării problemelor pentru a verifica și argumenta coerența soluțiilor.

CG4 – Comunică eficient informații, raționamente și concluzii științifice, utilizând limbajul specific fizicii, pentru a susține decizii argumentate

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX/X.CS.4.1	Utilizează limbajul specific fizicii și convențiile internaționale pentru a exprima corect și coerent rezultate, explicații și raționamente științifice.
IX/X.CS.4.2	Reprezintă date și rezultate experimentale prin tabele și grafice pentru a susține comunicarea clară și coerentă a concluziilor.
IX/X.CS.4.4	Prezintă în scris raționamente pentru a susține și argumenta soluții la probleme definite.

CG5 – Evaluează impactul științei și tehnologiei asupra individului, societății și mediului pentru a adopta comportamente etice și responsabile

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX/X.CS.5.1	Identifică aplicații ale științei și tehnologiei și efectele pozitive și negative ale acestora, pentru a explica impactul asupra individului, societății și mediului.
IX/X.CS.5.2	Analizează influența științei și tehnologiei asupra vieții sociale și situații generate de progresul științific, pentru a identifica responsabilități individuale și colective.

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate cumulativ pentru clasele a IX-a și a X-a, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
Măsurări și date experimentale (domeniu cu caracter transversal)	Măsurări în fizică. Mărimi fizice și unități de măsură: mărime fizică, unitate de măsură, Sistemul internațional de unități (SI), transformări de unități de măsură, ordin de mărime, notație științifică, număr de cifre semnificative; instrument de măsură, scala instrumentului, citirea scalei, valoare măsurată. Erori și incertitudini de măsurare: eroare de măsurare, eroare sistematică, eroare aleatoare, valori atipice, incertitudinea măsurării pentru măsurări directe.
Domeniul 1: Mecanică	Descrierea mișcării corpurilor. Elemente de cinematică: sistem de referință, traiectorie, mobil, modelul punctului material, vector de poziție, vector deplasare, distanță parcursă, lege de mișcare; viteză medie și instantanee, accelerație medie și instantanee; clasificarea mișcărilor după forma traiectoriei și după variația vitezei; mișcarea rectilinie uniformă și mișcarea rectilinie uniform variată; reprezentarea și interpretarea graficelor de mișcare $x(t)$, $v(t)$. Principiile mecanicii newtoniene: principiul inerției, principiul fundamental al mecanicii newtoniene, principiul acțiunilor reciproce; inerție, masă, forță, impuls. Interacțiuni prin contact: forță de apăsare normală; frecare statică și frecare la alunecare, coeficient de frecare la alunecare, legile frecării la alunecare; forță deformatoare, forță elastică, constantă elastică, deformație absolută, modul de elasticitate, legea lui Hooke; tensiune în fir. Interacțiunea gravitațională: legea atracției gravitaționale, constanta atracției gravitaționale, câmp gravitațional, câmp gravitațional uniform, greutate; variația câmpului gravitațional cu altitudinea la nivel calitativ. Energia mecanică: lucru mecanic; lucrul mecanic efectuat de greutate în câmp gravitațional uniform; lucrul mecanic efectuat de forța de frecare la alunecare; putere mecanică; randament; energie cinetică; teorema variației energiei cinetice; energie potențială gravitațională în câmp uniform; energie potențială elastică; energie mecanică; legea conservării energiei mecanice.
Domeniul 2: Termodinamică	Agitația termică și structura discretă a substanței: mișcarea browniană și difuzia ca manifestări macroscopice ale agitației termice; agitație termică; energie asociată mișcării particulelor; temperatură, interpretare calitativă microscopică a temperaturii; echilibru termic; atom/moleculă; cantitate de substanță, mol, constanta lui Avogadro, masă molară. Noțiuni termodinamice de bază: sistem termodinamic, mediu exterior, parametri de stare, stare de echilibru termodinamic, proces termodinamic. Modelul gazului ideal: interpretare microscopică la nivel calitativ; presiune, temperatură absolută; ecuația termică de stare a gazului ideal; constanta universală a gazelor. Transformări simple ale gazului ideal: transformare izotermă, izobară, izocoră; reprezentări grafice $p-V$, $p-T$, $V-T$; interpretarea variației parametrilor de stare. Energia internă, lucrul mecanic și căldura: energie internă ca mărime de stare; lucru mecanic și căldură ca forme de schimb de energie, mărimi de proces; coeficienți calorici. Principiul I al termodinamicii: $\Delta U = Q - L$; aplicarea principiului I la transformări izocore, izobare, izoterme și adiabatice; relația Robert–Mayer. Mașini termice și principiul al II-lea al termodinamicii: mașină termică, ciclu termodinamic, sursă caldă, sursă rece, motor termic, lucru mecanic util, randament; principiul al II-lea al termodinamicii în formularea Carnot.
Domeniul 3: Electricitate	Interacțiunea electrostatică și câmpul electrostatic: sarcină electrică, interacțiune electrostatică, câmp electrostatic, linii de câmp. Circuite electrice de curent continuu: circuit electric, sursă de tensiune, consumator, conductor, circuit închis/deschis, schemă a circuitului; curent electric, in-

Domenii de conținut	Conținuturi
	tensitatea curentului electric, sens convențional, purtători de sarcină mobili, ampermetru; tensiune electromotoare, tensiune la borne, tensiune interioară, tensiune electrică, sursă reală, voltmetru. Rezistența electrică: rezistență electrică; dependența rezistenței de material, lungime și secțiune; dependența rezistivității de temperatură pentru metale; conductor ohmic. Legile circuitelor electrice: legea lui Ohm pentru o porțiune pasivă de circuit; legea lui Ohm pentru un circuit simplu; nod, ramură, ochi de rețea; teoremele lui Kirchhoff. Gruparea elementelor de circuit: rezistoare în serie și în paralel, rezistență echivalentă, repartizarea tensiunii și a intensității curentului; surse de tensiune în serie și în paralel; reostat, potențiometru. Energia și puterea în circuite electrice: energie electrică, putere electrică, transfer de energie într-un circuit, randament, pierderi de energie. Efecte fiziologice ale curentului electric: intensitate periculoasă, siguranțe, împământare, măsuri de protecție și reguli de prevenire a accidentelor electrice.

NOTE SPECIFICE

Competențele prevăzute în prezenta programă sunt evaluate integrat, prin raportare la domeniile de conținut prevăzute în programă. Un item poate viza una sau mai multe competențe specifice și poate integra elemente din unul sau mai multe domenii de conținut, fără a presupune o corespondență unică între o competență și un anumit conținut.

Măsurări și date experimentale este un domeniu cu caracter transversal. Conținuturile acestui domeniu pot susține evaluarea competențelor specifice atât prin itemi dedicați, cât și prin sarcini de lucru integrate în contexte aparținând celorlalte domenii de conținut. Mărimile fizice, unitățile de măsură, datele experimentale, tabelele, graficele, schemele, diagramele și modelele fizice sunt utilizate pentru descrierea, analiza, modelarea, rezolvarea și validarea rezultatelor în toate domeniile de conținut ale prezentei programe.

În cadrul probei scrise, competențele specifice care, **în programa școlară**, presupun realizarea efectivă a unor experimente, documentări, rapoarte de laborator, proiecte sau prezentări orale se evaluează prin sarcini adaptate specificului examenului: interpretarea datelor experimentale, a tabelelor, graficelor, schemelor, diagramele sau descrierilor de proceduri, identificarea ipotezelor și variabilelor relevante, selectarea metodei de lucru adecvate, a raționamentelor corecte și evaluarea coerenței rezultatelor. Nu se evaluează realizarea practică a experimentului, redactarea liberă a raportului de laborator, prezentarea orală sau desfășurarea efectivă a unei documentări/proiectări, ci componentele cognitive și aplicative ale acestor competențe, ancorate în concepte, legi, modele, reprezentări și date fizice.

Competențele asociate evaluării impactului științei și tehnologiei (CG5) se evaluează prin situații care solicită utilizarea argumentelor fizice relevante. În contexte aplicative, tehnologice, de siguranță, eficiență energetică sau protecție a mediului, itemii vor solicita interpretarea unor situații pe baza mărimilor fizice, unităților de măsură, relațiilor, legilor, modelelor, schemelor, graficelor, datelor sau informațiilor furnizate în enunț. Nu se evaluează opinii generale, atitudini declarative sau judecăți de valoare formulate independent de concepte, date și raționamente fizice.

În elaborarea itemilor se evită cerințele care solicită exclusiv calcule algebrice disproporționat de lungi, demonstrații teoretice extinse. Rezolvarea cerințelor poate presupune utilizarea unor instrumente matematice la nivel liceal, adecvate studiului fizicii în trunchiul comun. Aceste instrumente au rolul de a susține descrierea, analiza, modelarea și interpretarea fenomenelor fizice.

Anexa nr. 6

**Programe de examen
pentru disciplina
Chimie**

**Examenul național de bacalaureat - 2030
Învățământ liceal**

– 2026 –

TABEL CENTRALIZATOR - PROGRAMELE DE EXAMEN**pentru disciplina *Chimie***

Nr. crt.	Cod programă de examen (BAC)	Proba	Raportare (TC / TC+CS)	Filiera	Profilul	Specializarea/Domeniul/Calificările profesionale
1.	CHIMIE_P1	prima probă E	TC+CS	teoretică	real	specializarea științe ale naturii
2.	CHIMIE_P2	a doua probă E	TC+CS	teoretică	real	
3.	CHIMIE_P3	a doua probă E	TC+CS	teoretică	real	specializarea matematică-informatică
4.	CHIMIE_P4	a doua probă E	TC+CS	vocațională	militar	specializarea matematică-informatică militară
5.	CHIMIE_P5	a doua probă E	TC+CS	tehnologică	tehnic, resurse naturale și protecția mediului	domeniile și calificările profesionale prevăzute în Planurile-cadru pentru învățământul liceal, frecvență, zi, aprobate cu OMEC 4350/2025 și OMEC 4138/2026
6.	CHIMIE_P6	proba F (complementar disciplinelor alese la proba E)	TC	teoretică	umanist	toate specializările
				tehnologică	profilul servicii	domeniile și calificările profesionale prevăzute în Planurile-cadru pentru învățământul liceal, frecvență, zi, aprobate cu OMEC 4350/2025 și OMEC 4138/2026
				vocațională	profilurile prevăzute în Planurile-cadru pentru învățământul liceal, frecvență, zi, aprobate cu OMEC 4350/2025	specializările prevăzute în Planurile-cadru pentru învățământul liceal, frecvență, zi, aprobate cu OMEC 4350/2025 și OMEC 4138/2026

**Anexa nr. 6.1. Programele de examen pentru disciplina *Chimie*
CHIMIE_P1 (TC+CS) și *CHIMIE_P2 (TC+CS)***

- *Filiera teoretică, profilul real, specializarea științe ale naturii*
- *Prima probă E (probă scrisă, specifică profilului/ specializării, obligatorie, la alegere):
CHIMIE_P1 (TC+CS)*
- *A doua probă E (probă scrisă, specifică profilului/ specializării, la alegere, alta decât cea obligatorie):
CHIMIE_P2 (TC+CS)*

PREAMBUL

Conform art. 102, alin. (5) din Legea Învățământului Preuniversitar nr. 198/ 2023, probele scrise obligatorii din cadrul probei E, specifice profilului sau specializării, pentru profilul real, specializarea științe ale naturii se desfășoară, astfel: două probe scrise, **prima probă E** obligatorie la Fizică/ **Chimie**/ Biologie și **a doua probă E** la alegere între Fizică, **Chimie**, Biologie, Matematică sau Informatică (alta decât cea obligatorie).

Programele de examen *CHIMIE_P1 (TC+CS)*, pentru prima probă E și *CHIMIE_P2 (TC+CS)*, pentru a doua probă E, pentru specializarea științe ale naturii, sunt realizate în conformitate cu prevederile *Programei școlare pentru disciplina Chimie, clasele a IX-a - a XII-a, trunchi comun și curriculum de specialitate (TC+CS)*, pentru *filiera teoretică, profilul real, specializarea științe ale naturii*, aprobată prin OMEC nr. 6930/2025, Anexa nr. 32. Prezentele programe precizează competențele generale și competențele specifice care vor fi evaluate, domeniile de conținut și conținuturile vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programele de examen pentru disciplina *Chimie* - *CHIMIE_P1 (TC+CS)* și *CHIMIE_P2 (TC+CS)* fundamentează elaborarea subiectelor și a baremelor de evaluare și de notare pentru prima probă E respectiv, pentru a doua probă E, din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/ dezvoltarea competențelor generale pe parcursul ciclului liceal, clasele a IX-a - a XII-a, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen, la disciplina *Chimie*, programele *CHIMIE_P1 (TC+CS)* și *CHIMIE_P2 (TC+CS)*, este de a constata măsura în care candidatul *identifică și explică comportarea unor substanțe sau sisteme chimice, utilizează și exprimă în limbaj specific chimiei concepte și algoritmi, rezolvă probleme demonstrând raționamente deductive și inductive*, de complexitate corespunzătoare raportării disciplinei în cadrul segmentelor curriculare trunchi comun și curriculum de specialitate (TC+CS) și tipului de probă.

Prin susținerea probei de examen la disciplina *Chimie*, programele *CHIMIE_P1 (TC+CS)* și *CHIMIE_P2 (TC+CS)*, candidatul este pus în situația de a face dovada formării/ dezvoltării următoarelor **competențe generale (CG)**, dobândite pe parcursul claselor a IX-a - a XII-a:

CG.1	Identificarea unor substanțe, fenomene chimice, procese întâlnite în viața de zi cu zi
CG.2	Explicarea comportării unor substanțe chimice sau sisteme chimice în funcție de structura lor
CG.3	Utilizarea conceptelor și a algoritmilor specifici în formularea explicațiilor, în rezolvarea de probleme, în conducerea investigațiilor și în raportarea de rezultate
CG.4	Exprimarea informațiilor, concluziilor și demersurilor de rezolvare pentru o situație dată, în limbajul specific chimiei
CG.5	Rezolvarea de probleme în scopul stabilirii unor corelații relevante, demonstrând raționamente deductive și inductive
CG.6	Propunerea unor măsuri de prevenire a consecințelor proceselor și acțiunii produselor chimice asupra propriei persoane și asupra mediului, pentru dezvoltare durabilă și sustenabilă

Prin subiectele elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor.

**COMPETENȚELE GENERALE ȘI COMPETENȚELE SPECIFICE
CARE VOR FI EVALUATE**

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** care pot fi evaluate prin examen, selectate din programa școlară în vigoare și prezentate cumulativ pentru ciclul liceal:

CG.1 – Identificarea unor substanțe, fenomene chimice, procese întâlnite în viața de zi cu zi

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.1.1.	Identificarea tipului unei reacții chimice după unul sau mai multe criterii de clasificare

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.1.2.	Recunoașterea unor reacții cu modificarea numărului de oxidare întâlnite în procese naturale sau tehnologice/ industriale
IX.CS.1.3.	Recunoașterea unor proprietăți ale elementelor în funcție de configurația electronică
IX.CS.1.4.	Identificarea tipurilor legăturilor chimice/ interacțiunilor intermoleculare în diferite specii chimice
IX.CS.1.5.	Identificarea domeniilor de utilizare a unor soluții în contexte cotidiene, având în vedere proprietățile acestora
IX.CS.1.6.	Identificarea modului în care proprietățile gazelor influențează diverse fenomene din viața de zi cu zi
X.CS.1.1.	Recunoașterea unor fenomene chimice din viața cotidiană, în care sunt implicate substanțe organice
X.CS.1.2.	Recunoașterea principalelor particularități de structură ale unui compus organic
X.CS.1.3.	Identificarea în viața cotidiană a unor substanțe organice solubile/ insolubile în apă/ solvenți organici
X.CS.1.4.	Identificarea tipului unei reacții chimice din chimia organică după unul sau mai multe criterii de clasificare
X.CS.1.5.	Identificarea grupelor funcționale din structura unor compuși organici de uz cotidian
XI.CS.1.1.	Recunoașterea compușilor organici pe baza caracteristicilor structurale și a tipurilor de izomerie
XI.CS.1.2.	Identificarea tipurilor de reacții la care pot participa compușii organici cu funcțiuni simple
XI.CS.1.3.	Recunoașterea particularităților structurale ale principalelor clase de compuși cu importanță biologică
XII.CS.1.1.	Identificarea unor fenomene fizice/ chimice/ biochimice care au loc cu efect termic, în contexte cunoscute
XII.CS.1.2.	Recunoașterea unor reacții lente/ rapide în viața de zi cu zi
XII.CS.1.3.	Recunoașterea proceselor de oxidare și de reducere în contexte date
XII.CS.1.4.	Recunoașterea, pe baza criteriilor studiate, a unor acizi și baze
XII.CS.1.5.	Identificarea unor combinații complexe și a unor compuși greu solubili

CG.2 – Explicarea comportării unor substanțe chimice sau sisteme chimice în funcție de structura lor

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.2.1.	Compararea reacțiilor în funcție de caracteristicile lor
IX.CS.2.2.	Reprezentarea proceselor chimice care au loc în reacții cu modificarea numărului de oxidare
IX.CS.2.3.	Explicarea unor proprietăți ale substanțelor pe baza structurii învelișului electronic al elementelor chimice
IX.CS.2.4.	Explicarea proprietăților/ comportării substanțelor în funcție de natura legăturii chimice/ interacțiunii intermoleculare
IX.CS.2.5.	Explicarea proceselor care au loc la dizolvare și a factorilor care influențează solubilitatea unei substanțe
IX.CS.2.6.	Explicarea variației parametrilor de stare a unui gaz la modificarea valorii unuia dintre aceștia
X.CS.2.1.	Explicarea apartenenței unui compus organic unei anumite clase de compuși, după diferite criterii
X.CS.2.2.	Compararea valorilor unor proprietăți fizice ale termenilor din aceeași serie omoloagă/ din clase diferite de compuși organici
X.CS.2.3.	Explicarea influenței structurii unui compus organic asupra solubilității în diferiți solvenți
X.CS.2.4.	Descrierea caracteristicilor reacțiilor specifice compușilor organici studiați

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
X.CS.2.5.	Explicarea importanței unor compuși organici studiați în viața de zi cu zi
XI.CS.2.1.	Explicarea unor proprietăți fizice ale izomerilor unui compus în funcție de particularitățile de structură
XI.CS.2.2.	Descrierea comportamentului chimic al compușilor organici având în vedere natura grupei funcționale
XI.CS.2.3.	Descrierea comportamentului chimic al unor compuși organici cu importanță biologică în funcție de diferiți factori
XII.CS.2.1.	Descrierea unor procese care au loc cu schimb de căldură cu mediul exterior
XII.CS.2.2.	Descrierea caracteristicilor unei reacții chimice din punct de vedere cinetic (viteza de reacție/ molecularitate/ ordin de reacție/ constantă de viteză)
XII.CS.2.3.	Descrierea caracteristicilor unei reacții care are loc cu transfer de electroni
XII.CS.2.4.	Compararea tăriei acizilor și a bazelor având în vedere K_a / K_b , pK_a / pK_b
XII.CS.2.5.	Descrierea reacțiilor care au loc cu formare de combinații complexe/ compuși greu solubili

CG.3 – Utilizarea conceptelor și a algoritmilor specifici în formularea explicațiilor, în rezolvarea de probleme, în conducerea investigațiilor și în raportarea de rezultate

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.3.1.	Utilizarea algoritmilor de stabilire a numărului de oxidare și a coeficienților stoechiometrici ai ecuației unei reacții
IX.CS.3.2.	Utilizarea conceptelor specifice și a algoritmilor în activități experimentale în care sunt implicate reacții cu modificarea numărului de oxidare
IX.CS.3.3.	Reprezentarea grafică a configurației electronice pentru diferite specii chimice utilizând notații specifice chimiei
IX.CS.3.4.	Utilizarea modelelor/ algoritmilor pentru reprezentarea formării ionilor/ moleculelor și pentru denumirea substanțelor
IX.CS.3.5.	Utilizarea conceptelor/ algoritmilor în realizarea unor experimente pentru prepararea unor soluții de diferite concentrații
IX.CS.3.6.	Utilizarea conceptelor specifice chimiei pentru caracterizarea stării gazoase
X.CS.3.1.	Utilizarea algoritmilor de stabilire a formulelor procentuale, brute, moleculare și de structură a compușilor organici
X.CS.3.2.	Utilizarea algoritmilor de stabilire a denumirii compușilor organici
X.CS.3.3.	Utilizarea conceptelor referitoare la solubilitatea compușilor organici în prezentarea rezultatelor activităților experimentale/ referatelor/ proiectelor
X.CS.3.4.	Utilizarea conceptelor specifice în descrierea reacțiilor la care poate participa un compus organic
X.CS.3.5.	Utilizarea conceptelor specifice pentru caracterizarea unor compuși organici cu importanță biologică
XI.CS.3.1.	Aplicarea regulilor de denumire științifică IUPAC a compușilor organici
XI.CS.3.2.	Aplicarea algoritmilor pentru rezolvarea unor probleme teoretice/ experimentale în care sunt implicați compuși organici cu funcțiuni simple
XI.CS.3.3.	Utilizarea unor reacții specifice pentru identificarea/ evidențierea proprietăților unor compuși cu importanță biologică, în activități experimentale
XII.CS.3.1.	Utilizarea conceptelor referitoare la efectele termice studiate în formularea explicațiilor
XII.CS.3.2.	Utilizarea conceptelor referitoare la cinetica de reacție în formularea explicațiilor și în raportarea rezultatelor obținute în urma unei investigații
XII.CS.3.3.	Utilizarea conceptelor referitoare la procese care au loc cu transfer de electroni în formularea explicațiilor și în raportarea rezultatelor obținute în urma unei investigații

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XII.CS.3.4.	Utilizarea conceptelor referitoare la procese acido-bazice în formularea explicațiilor și în raportarea rezultatelor obținute în urma unei investigații
XII.CS.3.5.	Utilizarea conceptelor referitoare la combinații complexe și la compuși greu solubili în formularea explicațiilor și în raportarea rezultatelor obținute în urma unei investigații

CG.4 – Exprimarea informațiilor, concluziilor și demersurilor de rezolvare pentru o situație dată, în limbajul specific chimiei

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.4.1.	Explicarea caracteristicilor unei reacții chimice în limbaj specific
IX.CS.4.2.	Formularea, în termeni specifici chimiei, a explicațiilor și concluziilor privind desfășurarea reacțiilor cu modificarea numărului de oxidare
IX.CS.4.3.	Elaborarea concluziilor, utilizând terminologia specifică, după analiza și soluționarea unei situații-problemă
IX.CS.4.4.	Utilizarea limbajului specific în studiul proprietăților/ comportării unei substanțe în funcție de tipul de legătură chimică/ interacțiune intermoleculară
IX.CS.4.5.	Formularea concluziilor rezultate din date experimentale/ dintr-un demers investigativ în care sunt implicate soluții, în limbaj specific
IX.CS.4.6.	Exprimarea, în limbaj chimic, a ecuației de stare a gazului ideal și a relațiilor dintre parametrii de stare în rezolvarea problemelor care descriu comportarea gazelor
X.CS.4.1.	Descrierea anumitor caracteristici de structură ale unui compus organic în limbaj specific chimiei
X.CS.4.2.	Exprimarea în limbaj specific chimiei a comportării compușilor organici studiați, în diferite contexte
X.CS.4.3.	Descrierea solubilității unui compus organic într-un anumit solvent în limbaj specific chimiei
X.CS.4.4.	Exprimarea în limbaj specific a corelației dintre tipul de reacție chimică la care poate participa un compus organic și structura acestuia
XI.CS.4.1.	Caracterizarea în limbajul specific chimiei a structurii unui compus organic
XI.CS.4.2.	Formularea, în limbaj specific, a unor explicații/ concluzii obținute în diferite activități experimentale referitoare la proprietățile fizice/ chimice ale compușilor organici cu funcțiuni simple
XI.CS.4.3.	Organizarea concluziilor/ rezultatelor obținute prin investigație experimentală/ cercetare documentară, a relației structură - importanță biologică a unor compuși organici
XII.CS.4.1.	Exprimarea, în limbaj specific, a demersurilor de rezolvare a problemelor legate de căldură de dizolvare, căldură de combustie, putere calorică, căldură de neutralizare
XII.CS.4.2.	Exprimarea, în limbaj specific, a demersurilor de rezolvare a unor probleme legate de cinetica unei reacții
XII.CS.4.3.	Exprimarea, în limbaj specific, a demersurilor de rezolvare a unor probleme legate de reacții cu transfer de electroni
XII.CS.4.4.	Exprimarea, în limbaj specific, a demersurilor de rezolvare a unor probleme legate de reacții acido-bazice
XII.CS.4.5.	Exprimarea în limbaj specific a demersurilor de rezolvare a unor probleme referitoare la combinații complexe și compuși greu solubili

CG.5 – Rezolvarea de probleme în scopul stabilirii unor corelații relevante, demonstrând raționamente deductive și inductive

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.5.1.	Aplicarea algoritmilor în rezolvarea unor probleme de calcul stoechiometric pe baza ecuației unei reacții chimice
IX.CS.5.2.	Rezolvarea problemelor de calcul stoechiometric pe baza ecuației unei reacții redox

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.5.3.	Rezolvarea unor situații-problemă având în vedere corelația dintre structura substanțelor și proprietăți ale acestora
IX.CS.5.4.	Justificarea comportamentului chimic/ proprietăților substanțelor, în funcție de tipul de legătură chimică/ interacțiune intermoleculară
IX.CS.5.5.	Integrarea relațiilor matematice în rezolvarea unor probleme de calcul referitoare la concentrația molară, coeficientul de solubilitate, pH-ul soluțiilor apoase de acizi și baze tari
IX.CS.5.6.	Rezolvarea de probleme în care sunt implicate transformări de stare ale gazelor
X.CS.5.1.	Aplicarea algoritmilor de stabilire a formulei moleculare/ structurii unui compus organic pentru rezolvarea unor probleme
X.CS.5.2.	Aplicarea algoritmilor de stabilire a izomerilor unui compus organic
X.CS.5.3.	Justificarea alegerii unui solvent pentru dizolvarea unui anumit compus organic în cadrul unui experiment/ în viața cotidiană
X.CS.5.4.	Rezolvarea unor probleme de calcul stoechiometric pe baza ecuației fiecărui tip de reacție studiată
X.CS.5.5.	Rezolvarea unor situații-problemă referitoare la procesele de fermentație în viața cotidiană
XI.CS.5.1.	Rezolvarea de situații-problemă referitoare la corelația structură-izomerie pentru un compus organic
XI.CS.5.2.	Rezolvarea de probleme pentru explicarea/ interpretarea fenomenelor/ proceselor chimice în care sunt implicați compuși organici cu funcțiuni simple
XI.CS.5.3.	Rezolvarea de probleme pentru explicarea/ interpretarea fenomenelor/ proceselor chimice în care sunt implicați compuși organici cu importanță biologică
XII.CS.5.1.	Rezolvarea de probleme referitoare la calculul entalpiei de reacție
XII.CS.5.2.	Rezolvarea de probleme referitoare la cinetica de reacție
XII.CS.5.3.	Rezolvarea de probleme referitoare la reacții cu transfer de electroni
XII.CS.5.4.	Rezolvarea de probleme referitoare la reacții acido-bazice
XII.CS.5.5.	Investigarea experimentală pentru identificarea unor anioni/ cationi și pentru prepararea unor combinații complexe

CG.6 – Propunerea unor măsuri de prevenire a consecințelor proceselor și acțiunii produselor chimice asupra propriei persoane și asupra mediului, pentru dezvoltare durabilă și sustenabilă

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.6.1.	Evaluarea efectelor unor reacții chimice care pot avea loc între diferite substanțe utilizate frecvent în viața cotidiană
IX.CS.6.2.	Propunerea unor soluții pentru diminuarea impactului unor produse chimice asupra mediului
IX.CS.6.3.	Evaluarea riscurilor asociate utilizării necorespunzătoare a unor produse chimice
IX.CS.6.4.	Justificarea implicațiilor pe care le are apa asupra vieții, prin proprietățile sale determinate de interacțiunile intermoleculare
IX.CS.6.5.	Evaluarea impactului și efectelor utilizării soluțiilor acide/ bazice asupra mediului și sănătății
IX.CS.6.6.	Elaborarea unor măsuri pentru prevenirea accidentelor care pot apărea în timpul utilizării substanțelor gazoase
X.CS.6.2.	Propunerea unor alternative legate de utilizarea combustibililor fosili pentru asigurarea dezvoltării durabile
X.CS.6.3.	Propunerea unor soluții pentru reducerea poluării cauzate de utilizarea solvenților organici
X.CS.6.4.	Evaluarea consecințelor reacțiilor de ardere/ polimerizare/ substituție asupra organismelor vii și asupra mediului
X.CS.6.5.	Promovarea unui stil de viață sănătos având în vedere consumul de glucide/ grăsimi/ proteine/ vitamine/ medicamente

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS.6.2.	Propunerea unor soluții sustenabile pentru diminuarea impactului substanțelor organice cu funcțiuni simple asupra mediului
XII.CS.6.1.	Formularea măsurilor de prevenire a consecințelor nedorite, asupra propriei persoane și a mediului, ale unor procese chimice ce au loc cu efect termic
XII.CS.6.2.	Propunerea unor soluții pentru controlul vitezei unei reacții/ unui proces care are loc în viața de zi cu zi
XII.CS.6.3.	Propunerea de măsuri pentru prevenirea efectelor nedorite ale unor procese de oxido-reducere
XII.CS.6.4.	Evaluarea importanței valorii pH -ului pentru diferite sisteme (diferite lichide biologice/ soluții de săruri)
XII.CS.6.5.	Evaluarea importanței unor ioni/ combinații complexe pentru diferite sisteme biologice

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programa școlară în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
Chimie anorganică	IX.1. Clasificarea reacțiilor în chimia anorganică - Reacții fără/ cu modificarea numărului de oxidare, număr de oxidare, reguli de determinare a numărului de oxidare, oxidare, reducere, agent reducător, agent oxidant; stabilirea coeficienților ecuației unei reacții redox. Caracterul oxidant al permanganatului de potasiu și al dicromatului de potasiu. Caracterul reducător al carbonului, hidrogenului și monoxidului de carbon. Aplicații: pile electrice (pila Daniell, acumulatorul cu plumb, bateria litium-ion) – construcție și funcționare; reprezentarea convențională a pilei Daniell. Electroliza topiturii de clorură de sodiu - Reacții exoterme și reacții endoterme. Reacții lente, reacții rapide, catalizatori. Reacții ireversibile, reacții reversibile IX.2. Învelișul de electroni al atomului. Caracter metalic. Caracter nemetalic - Orbitali, substraturi; ocuparea cu electroni a straturilor și substraturilor; geometria orbitalilor s și p. Configurația electronică a elementelor chimice din perioadele 1, 2, 3 și 4 ale Tabelului periodic. Corelații între configurația electronică a elementelor chimice din perioadele 1, 2, 3 și 4 și poziția acestora în Tabelul periodic - Rază atomică; variația razei atomice pentru elementele chimice din grupele principale. Rază ionică; comparație cu raza atomului din care provine ionul respectiv (pentru elemente chimice din grupele principale) - Caracter metalic; variația caracterului metalic (sodiu, magneziu, aluminiu). Caracter nemetalic; variația caracterului nemetalic în grupă și perioadă (pentru clor, brom, iod și pentru azot, oxigen, fluor) IX.3. Legături chimice - Legătura ionică. Compuși ionici – formarea compușilor: fluorură de sodiu, fluorură de calciu, clorură de sodiu, oxid de sodiu, oxid de calciu. Proprietățile substanțelor ionice: stare de agregare, temperatură de topire, variația temperaturilor de topire pentru: - fluorură de sodiu, clorură de sodiu - fluorură de sodiu, fluorură de potasiu - fluorură de sodiu, oxid de magneziu - fluorură de sodiu, fluorură de magneziu, fluorură de aluminiu Cristalul de clorură de sodiu: caracterizare. Proprietăți fizice ale clorurii de sodiu: stare de agregare, temperatură de topire, conductibilitate electrică, comportare la lovire - Legătura covalentă. Legătura covalentă nepolară; molecule de hidrogen, de clor și de azot. Electronegativitatea. Legătura covalentă polară; molecule de acid clorhidric, de apă, de amoniac, de metan, de dioxid de carbon, de clorometan, de metilamină și de

Domenii de conținut	Conținuturi
	metanol. Molecule nepolare: molecula de hidrogen, de clor, de azot, de dioxid de carbon și de tetraclorură de carbon. Molecule polare: molecula de acid clorhidric, de apă, de amoniac, de metanol și de metilamină. Noțiuni de stereochimie; modelul repulsiei perechilor de electroni din stratul de valență (VSEPR): BX_3, CX_4, apă, amoniac și dioxid de carbon. Legături covalente simple, duble, triple; lungimile acestor legături. Legătura covalentă sigma și legătura pi. Moleculele de etan, de etenă, de acetilenă și de tetraclorură de carbon. Hibridizarea atomului de carbon; tipuri de hibridizare. Tipul de hibridizare în funcție de numărul de legături sigma și pi realizate de atomul de carbon • Legătura covalentă-coordinativă: formarea ionilor hidroniu și amoniu. Combinații complexe: reactivul Tollens, reactivul Schweizer, tetrahidroxozincatul de sodiu (structură, denumire și obținere) • Legătura metalică. Influența delocalizării electronilor asupra proprietăților fizice ale metalelor: conductibilitatea electrică și termică, maleabilitatea și ductilitatea IX.4. Interacțiuni intermoleculare • Legătură dipol-dipol, legătură de hidrogen, forțe London. Influența interacțiunilor intermoleculare asupra temperaturii de topire, temperaturii de fierbere și asupra solubilității • Solubilitatea metanolului, etanolului și a zaharozei în apă; proprietăți fizice ale apei IX.5. Soluții • Soluții apoase utilizate în viața cotidiană. Efecte termice la dizolvare în apă. Dizolvarea substanțelor ionice în apă. Dizolvarea substanțelor cu molecule polare în apă. Solvenți polari și solvenți nepolari. Solubilitatea unei substanțe. Factori care influențează solubilitatea unei substanțe; coeficient de solubilitate; calcule. Concentrația molară a unei soluții • Ionizarea în soluție apoasă a acizilor monoprotici tari și a bazelor monoprotice tari; produsul ionic al apei. Calculul pH-ul soluțiilor apoase ale acizilor tari monoprotici și baze tari monoprotice. Reacția de neutralizare dintre un acid tare monoprotic și o bază tare monoprotică • Prepararea unor soluții apoase cu anumite concentrații procentuale și molare, inclusiv din cristalohidrați IX.6. Starea gazoasă • Caracterizarea stării gazoase. Parametri de stare; legea presiunilor parțiale. Ecuația de stare a gazului ideal. Frație molară, masă molară medie. Densitatea gazelor: densitate absolută și densitate relativă; calcule
Chimie organică	X.1. Introducere în studiul chimiei organice • Elemente organogene; valența elementelor organogene în compuși organici. Legătura covalentă simplă: C-H, C-C, C-N, C-O, C-Cl, O-H. Legătura covalentă multiplă: C=C, C=O, C≡C, C≡N. Catene; clasificare: catene aciclice și ciclice, catene liniare și ramificate, catene saturate și nesaturate. Tipul atomilor de carbon în funcție de numărul de legături covalente pe care le realizează cu alți atomi de carbon. Heterocatene. Hibridizare: tipuri de hibridizare a atomilor de carbon, de azot și de oxigen. Geometria moleculelor (inclusiv lungimi de legături și valori ale unghiurilor) pentru metan, etan, etenă și etină. Polaritatea legăturilor covalente din compuși organici • Analiză elementală cantitativă prin combustie. Cromatografia în strat subțire - metodă de separare a compușilor organici. Formula procentuală masică, formula brută, formula moleculară și formula de structură a unui compus organic. Nesaturarea echivalentă (N.E.) - determinare prin calcul din formula moleculară a unei substanțe. Relația dintre valoarea nesaturării echivalente și formula de structură a unei substanțe. Determinarea nesaturării echivalente din formula de structură • Izomerie de constituție. Stereoizomerie: izomerie geometrică

Domenii de conținut	Conținuturi
	• Clasificarea compușilor organici: hidrocarburi - saturate, nesaturate, arene, compuși organici cu funcțiuni (simple și mixte) - compuși halogenați, compuși hidroxicili, compuși carbonilici, compuși carboxilici, aminoacizi, zaharide XI. 1. Denumirea, clasificarea și izomeria compușilor organici • Clasificarea și nomenclatura IUPAC a compușilor organici • Izomeria compușilor organici: izomerie de constituție, stereoizomerie: chiralitate, izomeri optici: atom de carbon asimetric, enantiomeri, amestec racemic. Compuși cu doi sau mai mulți atomi de carbon asimetric, mezoforme, diastereoizomeri optici. Configurația R-S a izomerilor cu un atom de carbon asimetric în moleculă. Importanța și acțiunea unor compuși chirali asupra organismelor X.2. Hidrocarburi • Surse naturale de hidrocarburi: petrolul și gazele naturale. Obținerea acetilenei din carbid • Alcani: denumirea IUPAC a alcanilor C₁-C₁₀, serie omoloagă, formulă generală, radicali monovalenți pentru C₁-C₄, radicali divalenți pentru C₁-C₂, izomerie de catenă, proprietăți fizice: stare de agregare, variația temperaturilor de fierbere în seria omoloagă, miros (pentru alcanii gazoși) • Cicloalcani C₃-C₆: denumire IUPAC, formulă de structură, formulă generală • Alchene și alchine: denumirea IUPAC a alchenelor și alchinelor, radicali monovalenți (vinil și alil), serie omoloagă, formulă generală, izomerie de catenă și de poziție, proprietăți fizice: stare de agregare, izomeria geometrică a alchenelor (cis-trans, Z-E) • Cicloalchenele C₅-C₆: denumire IUPAC, formulă de structură, formulă generală • Dienele conjugate C₄-C₅: butadiena și izoprenul - denumire IUPAC, formulă de structură, formulă generală • Izomeria de funcțiune: cicloalcani-alchene, alcadiene-alchine-cicloalchene • Arene: clasificarea arenelor; caracter aromatic. Arene mononucleare: benzenul, toluenul, stirenul, cumenul: denumire, formulă de structură, stare de agregare, utilizări. Arene polinucleare: naftalina și difenilul - formulă de structură, stare de agregare, utilizări. Radicali monovalenți: fenil, benzil, <i>o</i>-tolil, <i>m</i>-tolil, <i>p</i>-tolil, α-naftil și β-naftil, radicali divalenți: <i>o</i>-fenilen, <i>m</i>-fenilen și <i>p</i>-fenilen, benziliden, radicali trivalenți: benzilidin X.5. Reacții ale hidrocarburilor • Reacția de substituție - reacție caracteristică hidrocarburilor saturate: clorurarea metanului cu obținere de clorometan, diclorometan, cloroform și tetraclorură de carbon; halogenarea propanului (cu clor și brom) cu obținere de compuși monohalogenati; reacția de substituție la alchinele cu triplă legătură marginală: reacția etinei cu sodiul și cu reactivul Tollens. Caracterul slab acid al alchinelor cu triplă legătură marginală • Reacția de transpoziție: reacția de izomerizare a <i>n</i>-butanului • Descompunerea termică a alcanilor C₂-C₄ • Reacția de adiție - reacție caracteristică hidrocarburilor nesaturate: adiția hidrogenului la alchenele C₂-C₄, adiția hidrogenului la acetilenă (hidrogenare totală), adiția bromului la alchenele C₂-C₃, adiția acidului clorhidric și a apei la alchenele C₂-C₄. Regula lui Markovnikov. Adiția acidului clorhidric la acetilenă cu obținerea clorurii de vinil, adiția acidului cianhidric la acetilenă cu obținerea acrilonitrilului. Reacția de polimerizare: obținerea polietenei, polistirenului, policlorurii de vinil și poliacrilonitrilului. Reacții de adiție la dienele conjugate: adiția 1-4 la butadienă, adiția bromului. Obținerea cauciucului poliizoprenic. Cauciucul natural • Reacția de eliminare – metodă de formare a legăturilor multiple carbon-carbon: deshidratarea etanolului și dehidrohalogenarea cloroetanului • Reacții de oxidare a hidrocarburilor: reacția de ardere a alcanilor C₁-C₅, reacții de oxidare ale alchenelor: oxidare blândă și oxidare energică, reacția de ardere a

Domenii de conținut	Conținuturi
	acetilenei, reacția de oxidare a benzenului, reacția de oxidare a toluenului la catena laterală. Putere calorică. Combustibili • Reacții ale compușilor organici cu nucleu benzenic: halogenarea benzenului, a toluenului (la nucleu și la catena laterală), alchilarea cu compuși halogenați a benzenului, nitrarea benzenului, a toluenului, a fenolului și a nitrobenzenului, orientarea la nucleul aromatic: substituenți de ordinul I și de ordinul II. Sulfonarea benzenului și a naftalinei cu obținere de compuși monosubstituiți X.3. Compuși organici cu funcțiuni • Structura grupelor funcționale: grupa halogeno, grupa hidroxil, grupa amino, grupa carbonil, grupa carboxil, grupa eterică (zaharoza), grupa esterică (trigliceride), grupa amidică (legătură peptidică) • Compuși organici cu funcțiuni simple: compuși monohalogenati cu 1 și 2 atomi de carbon în moleculă: denumire; compuși monohidroxicilici saturați (C_1-C_3), glicerina și fenolul: denumire; acțiunea biologică a metanolului și etanolului; compuși carbonilici saturați: formaldehida, aldehida acetică, acetona - formule de structură, denumire, utilizări; compuși carboxilici: acidul acetic - formulă de structură, denumire, utilizări XI.2. Compuși organici cu funcțiuni simple • Compuși halogenați. Clasificare: după natura halogenului, după numărul atomilor de halogen și după natura radicalului hidrocarbonat, izomerie, denumire. Reacția de hidroliză cu formare de alcooli, compuși carbonilici și acizi carboxilici, reacția cu amoniacul, reacția cu cianurile alcaline, dehidrohalogenarea compușilor monohalogenati (C_2-C_5) cu obținere de alchene. Reprezentanți: clorometanul, trichlorometanul, tetrachlorura de carbon, tetrafluoroetena și freonul; utilizări • Alcooli: clasificare după natura atomului de carbon, după numărul grupelor hidroxil, denumire, izomeria alcoolilor cu catena aciclică saturată, deshidratarea intramoleculară a alcoolilor (C_2-C_5) cu obținere de alchene; aciditatea alcoolilor monohidroxicilici, reacția cu metale alcaline; oxidarea blândă a alcoolilor, oxidarea energetică a alcoolilor primari; reacția de ardere a alcoolilor; nitrarea glicerinei, importanță. Reprezentanți: metanolul, etanolul, izopropanolul, glicerina și mentolul; utilizări • Fenoli: denumire, aciditatea fenolilor comparativ cu aciditatea alcoolilor (explicație pe baza delocalizării electronilor), reacții datorate acidității: ionizarea în soluție apoasă, reacția cu metale alcaline, cu hidroxizi alcalini, cu carbonatul de sodiu, reacția cu clorura de fier(III). Acidul acetilsalicilic: obținere, acțiune biologică. Reprezentanți: fenolul, crezoli, timolul, eugenolul, hidrochinona și pirogallolul; utilizări • Amine: clasificare - după numărul radicalilor hidrocarbonați legați de atomul de azot, după natura radicalului hidrocarbonat și după numărul grupelor amino din moleculă, denumire: amine alifatic saturate (C_1-C_4), amine aromatice (C_6H_7N, C_7H_9N); bazicitatea aminelor alifatic primare și secundare, comparația bazicității aminelor alifatic cu bazicitatea aminelor aromatice-explicație pe baza delocalizării electronilor; reacții datorate bazicității aminelor: ionizarea în soluție apoasă a metilaminei, reacțiile aminelor cu acidul clorhidric și cu acidul sulfuric, alchilarea aminelor, acilarea aminelor cu cloruri acide, diazotarea aminelor aromatice primare; obținerea coloranților azoici: caz particular - obținerea metiloranjului. Reprezentanți: metilamina, trimetilamina, anilina, nicotina și histamina - utilizări; acțiunea biologică a nicotinei și a histaminei • Compuși carbonilici: clasificare - după natura grupei carbonil și după natura radicalilor hidrocarbonați care se leagă de grupa carbonil, denumire, reducerea compușilor carbonilici, reacția compușilor carbonilici cu amine, reacția cu DNPH; oxidarea aldehydelor cu reactivul Tollens și cu reactivul Fehling. Reprezentanți: metanalul, etanalul, aldehida benzoică și acetona; utilizări; acțiunea biologică a metanalului

Domenii de conținut	Conținuturi
	• Compuși carboxilici: clasificare - după natura radicalului hidrocarbonat și după numărul grupelor carboxil din moleculă, denumire, aciditatea compușilor carboxilici, ionizarea acizilor monocarboxilici în soluție apoasă; reacții datorate acidității: reacțiile acizilor monocarboxilici cu catena saturată (C₁-C₄) cu metale active (sodiu, calciu, zinc), cu oxizi metalici, cu baze, cu carbonați neutri și acizi, reacția de esterificare. Echilibrul chimic; constantă de echilibru, K_C, principiul lui Le Chatelier • Echilibre de acizi și baze în soluții apoase: K_a, K_b, pK_a, pK_b. pH-ul soluțiilor apoase de acizi monocarboxilici. Reprezentanți: acidul metanoic, acidul etanoic, acidul butanoic, acidul benzoic, acidul salicilic, acidul lactic, acidul oxalic și acidul citric; utilizări • Trigliceride; reacția de saponificare. Săpunuri și detergenți - acțiune de spălare și biodegradabilitate X.3. Compuși organici cu funcțiuni • Compuși organici cu funcțiuni mixte: acidul salicilic, formulă de structură, denumire, utilizări; aminoacizi: formulă generală pentru aminoacizii monoaminomonocarboxilici, cazuri particulare: glicină, α-alanină, leucină, tirozină - formule de structură, acțiune biologică; glucoza: formulă de structură aciclică X.6. Compuși organici din viața de zi cu zi • Surse naturale, proprietăți fizice, utilizări și importanță, pentru: glucoză, fructoză, zaharoză, amidon, celuloză, glicogen • Fermentația alcoolică a glucozei: ecuația reacției, importanță. Fermentația acetică a etanolului: ecuația reacției, importanță. Fermentația lactică • De la aminoacizi la proteine; surse naturale de proteine; denaturarea proteinelor; importanță • Grăsimi: clasificare, surse naturale de grăsimi, importanță • Săpunuri: palmitatul de sodiu, palmitatul de potasiu: formulă de structură; acțiunea de spălare a săpunurilor • Vitamina C și vitamina D: corelație structură-solubilitate, surse naturale, importanță • Medicamente: aspirină, paracetamol, ibuprofen: grupe funcționale din structura acestora, importanță XI.3. Compuși organici cu importanță biologică • Aminoacizi: clasificare; reprezentanți: glicina, α-alanina, valina, serina, cisteina, acidul asparagic, lisina, leucina, tirozina: denumire IUPAC și denumire biochimică, formule de structură, izomerie; reacția de ionizare, reacția cu acidul clorhidric, reacția cu hidroxidul de sodiu; caracter amfoter; reacții cu formare de peptide; identificarea aminoacizilor. Structura peptidelor; clasificarea peptidelor, hidroliza peptidelor. Proteine: clasificare, denaturarea proteinelor, identificarea proteinelor, importanță biologică • Zaharide. Clasificare: monozaharide, oligozaharide, polizaharide; trioze, tetroze, pentoze, hexoze; aldoze, cetoze; seriile D și L • Monozaharide - glucoză, fructoză: formula de structură aciclică, formula de structură ciclică plană (anomerie α și β pentru glucoză și fructoză), mutarotație. Formula de structură Haworth (anomerii α și β ai glucozei și fructozei). Reacția de reducere a glucozei și fructozei. Reacția de oxidare a glucozei cu reactiv Tollens și reactiv Fehling • Oligozaharide: zaharoză și maltoză, formule de structură, proprietăți fizice, reacția de hidroliză: zahărul invertit, acțiunea biologică a zaharozei • Polizaharide: amidon, celuloză - stare naturală, proprietăți fizice, importanță; reacția de hidroliză enzimatică; importanță; identificarea amidonului • Acizi nucleici; baze azotate; structura acizilor nucleici; importanță biologică X.4. Solubilitatea compușilor organici pe baza asemănării structurale solvent-solvat

Domenii de conținut	Conținuturi
	Solvenți organici. Substanțe organice solubile în apă. Solubilitatea în apă și în solvenți organici a hidrocarburilor C₁-C₄, a benzenului, metanolului, etanolului, glicerinei, acidului acetic, formaldehidei, aldehydei acetice, acetonei, glucozei și aminoacizilor
Chimie-fizică	XII.1. Noțiuni de termochimie - Căldura și temperatura. Fenomene fizice și reacții chimice exoterme și endoterme. Entalpia de reacție. Diagrame de energie. Entalpia de formare standard. Energia de legătură; calculul entalpiei de reacție din energii de legătură (formarea ATP din ADP, hidroliza ATP). Legea lui Hess. Calorimetrie - Reacția de neutralizare dintre un acid tare și o bază tare (acidul clorhidric și hidroxidul de sodiu) - Căldura de combustie; puterea calorică. Căldura de dizolvare. Căldura de neutralizare (acid tare-bază tare) XII.2. Noțiuni de cinetică chimică - Reacții lente, reacții rapide. Viteza de reacție. Legea vitezei, molecularitate, ordin de reacție, constantă de viteză - Influența concentrației reactanților asupra vitezei de reacție. Reacții simple de ordinul 1; unitatea de măsură pentru constanta de viteză. Ecuația cinetică integrală (pentru reacții simple de ordinul 1). Datarea fosilelor cu ¹⁴C. Influența temperaturii asupra vitezei de reacție. Ecuația lui Arrhenius; energie de activare; complex activat - Efectul catalizatorilor asupra vitezei de reacție. Enzimele-biocatalizatori - Tipuri de reacții în chimia organică: substituție, adiție, eliminare, transpoziție; mecanisme de reacție; intermediari în reacțiile chimice: intermediari ionici și radicalici - Substituție radicalică: mecanismul reacției de sinteză a acidului clorhidric, mecanismul reacției de clorurare a metanului cu formare de clorometan - Substituție electrofilă: mecanismul reacției de clorurare catalitică a benzenului - Adiția electrofilă: mecanismul reacției de adiție a acidului clorhidric la etenă - Adiția nucleofilă: mecanismul reacției de adiție a acidului cianhidric la etanal XII.3. Reacții cu transfer de electroni - Cupluri redox. Potențialul standard de reducere al unui cuplu redox. Seria potențialelor standard de reducere. Pile electrice: tensiunea electromotoare standard a pilelor electrice - Electroliza; legile electrolizei. Aplicațiile electrolizei: electroliza – metodă de obținere a metalelor (Na), a nemetalelor (H₂, Cl₂) și a substanțelor compuse (electroliza topiturii de NaCl, obținerea NaOH prin electroliza soluției de NaCl). Electroliza apei în mediu acid și bazic. Rafinarea cuprului, electroliza soluției de KI, electroliza soluției de CuSO₄ cu electrozi inerti și cu anod activ - Titrări redox: permanganometrie – dozarea fierului din sulfatul de fier(II) și a acidului oxalic XII.4. Reacții acido-bazice - Echilibre acido-bazice; acizi și baze Brønsted. Tăria relativă a perechilor acid-bază conjugată Ka, Kb, pKa, pKb. Amfoliți acido-bazici; indicatori acido-bazici; reacția de neutralizare. pH-ul soluțiilor de acizi tari monoprotici și baze tari monoprotice; pH-ul soluțiilor de acizi slabi monoprotici și baze slabe monoprotice - Titrări acido-bazice: titrarea unei soluții de hidroxid de sodiu cu o soluție de acid clorhidric. Soluții tampon acid, soluții tampon bazic; soluții tampon în sisteme biologice. Hidroliza sărurilor care provin de la acizi monoprotici și baze monoprotice; caracterul acido-bazic al soluțiilor de săruri XII.5. Reacții cu formare de compuși greu solubili - Solubilitate; compuși greu solubili. Identificarea unor cationi (Ca²⁺, Ba²⁺, Fe²⁺, Fe³⁺, Cu²⁺). Identificarea unor anioni (Cl⁻, S²⁻, SO₄²⁻, CO₃²⁻) - Produs de solubilitate pentru compuși (cation) : (anion) = 1 : 1. Solubilitate molară XII.6. Reacții cu formare de combinații complexe

Domenii de conținut	Conținuturi
	• Combinații complexe. Prepararea unor combinații complexe: $[\text{Co}(\text{H}_2\text{O})_6]^{2+}$, $[\text{CoCl}_4]^{2-}$, $[\text{Fe}(\text{CN})_6]^{4-}$, $[\text{Fe}(\text{CN})_6]^{3-}$, albastrul de Berlin • Numere și geometrii de coordonare în combinații complexe. Geometria ionilor complecși în care cationul metalic are numărul de coordonare 2, 4 și 6: $[\text{Ag}(\text{CN})_2]^-$, $[\text{Ag}(\text{NH}_3)_2]^+$, $[\text{CoCl}_4]^{2-}$, $[\text{PtCl}_4]^{2-}$, $[\text{Fe}(\text{CN})_6]^{4-}$ • Stereochimia combinațiilor complexe: $[\text{Pt}(\text{NH}_3)_2\text{Cl}_2]$. Sfera de coordonare a unor ioni metalici în sisteme biologice (exemplificată în grupele funcționale din moleculele clorofilei și hemoglobinei) NOTĂ: - se vor efectua calcule stoechiometrice: pe baza formulei chimice, pe baza ecuației unei reacții chimice folosind puritatea, randamentul, concentrația procentuală de masă, concentrația molară a soluțiilor și ecuația de stare a gazului ideal.

Anexa nr. 6.2. Programa de examen pentru disciplina Chimie - CHIMIE_P3 (TC+CS)

- *Filiera teoretică, profilul real, matematică-informatică*
- *A doua probă E (probă scrisă, specifică profilului/ specializării): CHIMIE_P3 (TC+CS)*

PREAMBUL

Conform art. 102, alin. (5) din Legea Învățământului Preuniversitar nr. 198/ 2023, probele scrise obligatorii din cadrul probei E, specifice profilului sau specializării, pentru profilul real, specializarea matematică-informatică se desfășoară astfel: două probe scrise, **prima probă E** obligatorie la Matematică și **a doua probă E** la alegere între Informatică, Fizică, **Chimie**, Biologie.

Programa de examen pentru disciplina Chimie - CHIMIE_P3 (TC+CS) este realizată în conformitate cu prevederile *Programelor școlare pentru disciplina Chimie, clasele a IX-a - a XII-a, trunchi comun și curriculum de specialitate (TC+CS)*, pentru *filiera teoretică, profilul real, specializarea matematică-informatică*, aprobată prin OMEC nr. 6930/2025, Anexa nr. 31. Prezenta programă precizează competențele generale și competențele specifice care vor fi evaluate, domeniile de conținut și conținuturile vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen pentru disciplina Chimie - CHIMIE_P3 (TC+CS), fundamentează elaborarea subiectelor și a baremelor de evaluare și de notare pentru a doua probă E, din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/ dezvoltarea competențelor generale pe parcursul ciclului liceal, clasele a IX-a - a XII-a, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen, la disciplina Chimie, programa CHIMIE_P3 (TC+CS), este de a constata măsura în care candidatul *identifică și explică comportarea unor substanțe sau sisteme chimice, utilizează și exprimă în limbaj specific chimiei concepte și algoritmi, rezolvă probleme demonstrând raționamente deductive și inductive*, de complexitate corespunzătoare raportării disciplinei în cadrul segmentelor curriculare trunchi comun și curriculum de specialitate (TC+CS) și tipului de probă.

Prin susținerea probei de examen la disciplina Chimie, programa CHIMIE_P3 (TC+CS), candidatul este pus în situația de a face dovada formării/ dezvoltării următoarelor **competențe generale (CG)**, dobândite pe parcursul claselor a IX-a - a XII-a:

CG.1	Identificarea unor substanțe, fenomene chimice, procese întâlnite în viața de zi cu zi
CG.2	Explicarea comportării unor substanțe chimice sau sisteme chimice în funcție de structura lor
CG.3	Utilizarea conceptelor și a algoritmilor specifice în formularea explicațiilor, în rezolvarea de probleme, în conducerea investigațiilor și în raportarea de rezultate
CG.4	Exprimarea informațiilor, concluziilor și demersurilor de rezolvare pentru o situație dată, în limbajul specific chimiei
CG.5	Rezolvarea de probleme în scopul stabilirii unor corelații relevante, demonstrând raționamente deductive și inductive
CG.6	Propunerea unor măsuri de prevenire a consecințelor proceselor și acțiunii produselor chimice asupra propriei persoane și asupra mediului, pentru dezvoltare durabilă și sustenabilă

Prin subiectele elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor.

**COMPETENȚELE GENERALE ȘI COMPETENȚELE SPECIFICE
CARE VOR FI EVALUATE**

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** care pot fi evaluate prin examen, selectate din programa școlară în vigoare și prezentate cumulativ pentru ciclul liceal:

CG.1 – Identificarea unor substanțe, fenomene chimice, procese întâlnite în viața de zi cu zi

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.1.1.	Identificarea tipului unei reacții chimice după unul sau mai multe criterii de clasificare
IX.CS.1.2.	Recunoașterea unor reacții cu modificarea numărului de oxidare întâlnite în procese naturale sau tehnologice/ industriale
IX.CS.1.3.	Recunoașterea unor proprietăți ale elementelor în funcție de configurația electronică
IX.CS.1.4.	Identificarea tipurilor legăturilor chimice/ interacțiunilor intermoleculare în diferite specii chimice

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.1.5.	Identificarea domeniilor de utilizare a unor soluții în contexte cotidiene, având în vedere proprietățile acestora
IX.CS.1.6.	Identificarea modului în care proprietățile gazelor influențează diverse fenomene din viața de zi cu zi
X.CS.1.1.	Recunoașterea unor fenomene chimice din viața cotidiană, în care sunt implicate substanțe organice
X.CS.1.2.	Recunoașterea principalelor particularități de structură ale unui compus organic
X.CS.1.3.	Identificarea în viața cotidiană a unor substanțe organice solubile/ insolubile în apă/ solvenți organici
X.CS.1.4.	Identificarea tipului unei reacții chimice din chimia organică după unul sau mai multe criterii de clasificare
X.CS.1.5.	Identificarea grupelor funcționale din structura unor compuși organici de uz cotidian
XI.CS.1.1.	Recunoașterea compușilor organici pe baza caracteristicilor structurale și a tipurilor de izomerie
XI.CS.1.2.	Identificarea tipurilor de reacții la care pot participa compușii organici cu funcțiuni simple
XI.CS.1.3.	Recunoașterea particularităților structurale ale principalelor clase de compuși cu importanță biologică
XII.CS.1.1.	Identificarea unor fenomene fizice/ chimice/ biochimice care au loc cu efect termic, în contexte cunoscute
XII.CS.1.2.	Recunoașterea unor reacții lente/ rapide în viața de zi cu zi
XII.CS.1.3.	Recunoașterea proceselor de oxidare și de reducere în contexte date
XII.CS.1.4.	Recunoașterea, pe baza criteriilor studiate, a unor acizi și baze
XII.CS.1.5.	Identificarea unor combinații complexe și a unor compuși greu solubili

CG.2 – Explicarea comportării unor substanțe chimice sau sisteme chimice în funcție de structura lor

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.2.1.	Compararea reacțiilor în funcție de caracteristicile lor
IX.CS.2.2.	Reprezentarea proceselor chimice care au loc în reacții cu modificarea numărului de oxidare
IX.CS.2.3.	Explicarea unor proprietăți ale substanțelor pe baza structurii învelișului electronic al elementelor chimice
IX.CS.2.4.	Explicarea proprietăților/ comportării substanțelor în funcție de natura legăturii chimice/ interacțiunii intermoleculare
IX.CS.2.5.	Explicarea proceselor care au loc la dizolvare și a factorilor care influențează solubilitatea unei substanțe
IX.CS.2.6.	Explicarea variației parametrilor de stare a unui gaz la modificarea valorii unuia dintre aceștia
X.CS.2.1.	Explicarea apartenenței unui compus organic unei anumite clase de compuși, după diferite criterii
X.CS.2.2.	Compararea valorilor unor proprietăți fizice ale termenilor din aceeași serie omoloagă/ din clase diferite de compuși organici
X.CS.2.3.	Explicarea influenței structurii unui compus organic asupra solubilității în diferiți solvenți
X.CS.2.4.	Descrierea caracteristicilor reacțiilor specifice compușilor organici studiați
X.CS.2.5.	Explicarea importanței unor compuși organici studiați în viața de zi cu zi
XI.CS.2.1.	Explicarea unor proprietăți fizice ale izomerilor unui compus în funcție de particularitățile de structură
XI.CS.2.2.	Descrierea comportamentului chimic al compușilor organici având în vedere natura grupei funcționale

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS.2.3.	Descrierea comportamentului chimic al unor compuși organici cu importanță biologică în funcție de diferiți factori
XII.CS.2.1.	Descrierea unor procese care au loc cu schimb de căldură cu mediul exterior
XII.CS.2.2.	Descrierea caracteristicilor unei reacții chimice din punct de vedere cinetic (viteza de reacție/ molecularitate/ ordin de reacție/ constantă de viteză)
XII.CS.2.3.	Descrierea caracteristicilor unei reacții care are loc cu transfer de electroni
XII.CS.2.4.	Compararea tăriei acizilor și a bazelor având în vedere K_a / K_b , pK_a / pK_b
XII.CS.2.5.	Descrierea reacțiilor care au loc cu formare de combinații complexe/ compuși greu solubili

CG.3 – Utilizarea conceptelor și a algoritmilor specifici în formularea explicațiilor, în rezolvarea de probleme, în conducerea investigațiilor și în raportarea de rezultate

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.3.1.	Utilizarea algoritmilor de stabilire a numărului de oxidare și a coeficienților stoechiometrici ai ecuației unei reacții
IX.CS.3.2.	Utilizarea conceptelor specifice și a algoritmilor în activități experimentale în care sunt implicate reacții cu modificarea numărului de oxidare
IX.CS.3.3.	Reprezentarea grafică a configurației electronice pentru diferite specii chimice utilizând notații specifice chimiei
IX.CS.3.4.	Utilizarea modelelor/ algoritmilor pentru reprezentarea formării ionilor/ moleculelor și pentru denumirea substanțelor
IX.CS.3.5.	Utilizarea conceptelor/ algoritmilor în realizarea unor experimente pentru prepararea unor soluții de diferite concentrații
IX.CS.3.6.	Utilizarea conceptelor specifice chimiei pentru caracterizarea stării gazoase
X.CS.3.1.	Utilizarea algoritmilor de stabilire a formulelor procentuale, brute, moleculare și de structură a compușilor organici
X.CS.3.2.	Utilizarea algoritmilor de stabilire a denumirii compușilor organici
X.CS.3.3.	Utilizarea conceptelor referitoare la solubilitatea compușilor organici în prezentarea rezultatelor activităților experimentale/ referatelor/ proiectelor
X.CS.3.4.	Utilizarea conceptelor specifice în descrierea reacțiilor la care poate participa un compus organic
X.CS.3.5.	Utilizarea conceptelor specifice pentru caracterizarea unor compuși organici cu importanță biologică
XI.CS.3.1.	Aplicarea regulilor de denumire științifică IUPAC a compușilor organici
XI.CS.3.2.	Aplicarea algoritmilor pentru rezolvarea unor probleme teoretice/ experimentale în care sunt implicați compuși organici cu funcțiuni simple
XI.CS.3.3.	Utilizarea unor reacții specifice pentru identificarea/ evidențierea proprietăților unor compuși cu importanță biologică, în activități experimentale
XII.CS.3.1.	Utilizarea conceptelor referitoare la efectele termice studiate în formularea explicațiilor
XII.CS.3.2.	Utilizarea conceptelor referitoare la cinetica de reacție în formularea explicațiilor și în raportarea rezultatelor obținute în urma unei investigații
XII.CS.3.3.	Utilizarea conceptelor referitoare la procese care au loc cu transfer de electroni în formularea explicațiilor și în raportarea rezultatelor obținute în urma unei investigații
XII.CS.3.4.	Utilizarea conceptelor referitoare la procese acido-bazice în formularea explicațiilor și în raportarea rezultatelor obținute în urma unei investigații
XII.CS.3.5.	Utilizarea conceptelor referitoare la combinații complexe și la compuși greu solubili în formularea explicațiilor și în raportarea rezultatelor obținute în urma unei investigații

CG.4 – Exprimarea informațiilor, concluziilor și demersurilor de rezolvare pentru o situație dată, în limbajul specific chimiei

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.4.1.	Explicarea caracteristicilor unei reacții chimice în limbaj specific
IX.CS.4.2.	Formularea, în termeni specifici chimiei, a explicațiilor și concluziilor privind desfășurarea reacțiilor cu modificarea numărului de oxidare
IX.CS.4.3.	Elaborarea concluziilor, utilizând terminologia specifică, după analiza și soluționarea unei situații-problemă
IX.CS.4.4.	Utilizarea limbajului specific în studiul proprietăților/ comportării unei substanțe în funcție de tipul de legătură chimică/ interacțiune intermoleculară
IX.CS.4.5.	Formularea concluziilor rezultate din date experimentale/ dintr-un demers investigativ în care sunt implicate soluții, în limbaj specific
IX.CS.4.6.	Exprimarea, în limbaj chimic, a ecuației de stare a gazului ideal și a relațiilor dintre parametrii de stare în rezolvarea problemelor care descriu comportarea gazelor
X.CS.4.1.	Descrierea anumitor caracteristici de structură ale unui compus organic în limbaj specific chimiei
X.CS.4.2.	Exprimarea în limbaj specific chimiei a comportării compușilor organici studiați, în diferite contexte
X.CS.4.3.	Descrierea solubilității unui compus organic într-un anumit solvent în limbaj specific chimiei
X.CS.4.4.	Exprimarea în limbaj specific a corelației dintre tipul de reacție chimică la care poate participa un compus organic și structura acestuia
XI.CS.4.1.	Caracterizarea în limbajul specific chimiei a structurii unui compus organic
XI.CS.4.2.	Formularea, în limbaj specific, a unor explicații/ concluzii obținute în diferite activități experimentale referitoare la proprietățile fizice/ chimice ale compușilor organici cu funcțiuni simple
XI.CS.4.3.	Organizarea concluziilor/ rezultatelor obținute prin investigație experimentală/ cercetare documentară, a relației structură - importanță biologică a unor compuși organici
XII.CS.4.1.	Exprimarea, în limbaj specific, a demersurilor de rezolvare a problemelor legate de căldură de dizolvare, căldură de combustie, putere calorică, căldură de neutralizare
XII.CS.4.2.	Exprimarea, în limbaj specific, a demersurilor de rezolvare a unor probleme legate de cinetica unei reacții
XII.CS.4.3.	Exprimarea, în limbaj specific, a demersurilor de rezolvare a unor probleme legate de reacții cu transfer de electroni
XII.CS.4.4.	Exprimarea, în limbaj specific, a demersurilor de rezolvare a unor probleme legate de reacții acido-bazice
XII.CS.4.5.	Exprimarea în limbaj specific a demersurilor de rezolvare a unor probleme referitoare la combinații complexe și compuși greu solubili

CG.5 – Rezolvarea de probleme în scopul stabilirii unor corelații relevante, demonstrând raționamente deductive și inductive

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.5.1.	Aplicarea algoritmilor în rezolvarea unor probleme de calcul stoechiometric pe baza ecuației unei reacții chimice
IX.CS.5.2.	Rezolvarea problemelor de calcul stoechiometric pe baza ecuației unei reacții redox
IX.CS.5.3.	Rezolvarea unor situații-problemă având în vedere corelația dintre structura substanțelor și proprietăți ale acestora
IX.CS.5.4.	Justificarea comportamentului chimic/ proprietăților substanțelor, în funcție de tipul de legătură chimică/ interacțiune intermoleculară

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.5.5.	Integrarea relațiilor matematice în rezolvarea unor probleme de calcul referitoare la concentrația molară, pH-ul soluțiilor apoase de acizi și baze tari
IX.CS.5.6.	Rezolvarea de probleme în care sunt implicate transformări de stare ale gazelor
X.CS.5.1.	Aplicarea algoritmilor de stabilire a formulei moleculare/ structurii unui compus organic pentru rezolvarea unor probleme
X.CS.5.2.	Aplicarea algoritmilor de stabilire a izomerilor unui compus organic
X.CS.5.3.	Justificarea alegerii unui solvent pentru dizolvarea unui anumit compus organic în cadrul unui experiment/ în viața cotidiană
X.CS.5.4.	Rezolvarea unor probleme de calcul stoechiometric pe baza ecuației fiecărui tip de reacție studiată
X.CS.5.5.	Rezolvarea unor situații-problemă referitoare la procesele de fermentație în viața cotidiană
XI.CS.5.1.	Rezolvarea de situații-problemă referitoare la corelația structură-izomerie pentru un compus organic
XI.CS.5.2.	Rezolvarea de probleme pentru explicarea/ interpretarea fenomenelor/ proceselor chimice în care sunt implicați compuși organici cu funcțiuni simple
XI.CS.5.3.	Rezolvarea de probleme pentru explicarea/ interpretarea fenomenelor/ proceselor chimice în care sunt implicați compuși organici cu importanță biologică
XII.CS.5.1.	Rezolvarea de probleme referitoare la calculul entalpiei de reacție
XII.CS.5.2.	Rezolvarea de probleme referitoare la cinetica de reacție
XII.CS.5.3.	Rezolvarea de probleme referitoare la reacții cu transfer de electroni
XII.CS.5.4.	Rezolvarea de probleme referitoare la reacții acido-bazice
XII.CS.5.5.	Investigarea experimentală pentru identificarea unor anioni/ cationi și pentru prepararea unor combinații complexe

CG.6 – Propunerea unor măsuri de prevenire a consecințelor proceselor și acțiunii produselor chimice asupra propriei persoane și asupra mediului, pentru dezvoltare durabilă și sustenabilă

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.6.1.	Evaluarea efectelor unor reacții chimice care pot avea loc între diferite substanțe utilizate frecvent în viața cotidiană
IX.CS.6.2.	Propunerea unor soluții pentru diminuarea impactului unor produse chimice asupra mediului
IX.CS.6.3.	Evaluarea riscurilor asociate utilizării necorespunzătoare a unor produse chimice
IX.CS.6.4.	Justificarea implicațiilor pe care le are apa asupra vieții, prin proprietățile sale determinate de interacțiunile intermoleculare
IX.CS.6.5.	Evaluarea impactului și efectelor utilizării soluțiilor acide/ bazice asupra mediului și sănătății
IX.CS.6.6.	Elaborarea unor măsuri pentru prevenirea accidentelor care pot apărea în timpul utilizării substanțelor gazoase
X.CS.6.2.	Propunerea unor alternative legate de utilizarea combustibililor fosili pentru asigurarea dezvoltării durabile
X.CS.6.3.	Propunerea unor soluții pentru reducerea poluării cauzate de utilizarea solvenților organici
X.CS.6.4.	Evaluarea consecințelor reacțiilor de ardere/ polimerizare/ substituție asupra organismelor vii și asupra mediului
X.CS.6.5.	Promovarea unui stil de viață sănătos având în vedere consumul de glucide/ grăsimi/ proteine/ vitamine/ medicamente
XI.CS.6.2.	Propunerea unor soluții sustenabile pentru diminuarea impactului substanțelor organice cu funcțiuni simple asupra mediului
XII.CS.6.1.	Formularea măsurilor de prevenire a consecințelor nedorite, asupra propriei persoane și a mediului, ale unor procese chimice ce au loc cu efect termic

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XII.CS.6.2.	Propunerea unor soluții pentru controlul vitezei unei reacții/ unui proces care are loc în viața de zi cu zi
XII.CS.6.3.	Propunerea de măsuri pentru prevenirea efectelor nedorite ale unor procese de oxido-reducere
XII.CS.6.4.	Evaluarea importanței valorii pH -ului pentru diferite sisteme (diferite lichide biologice/ soluții de săruri)
XII.CS.6.5.	Evaluarea importanței unor ioni/ combinații complexe pentru diferite sisteme biologice

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programa școlară în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
Chimie anorganică	IX.1. Clasificarea reacțiilor în chimia anorganică - Reacții fără/ cu modificarea numărului de oxidare, număr de oxidare, reguli de determinare a numărului de oxidare, oxidare, reducere, agent reducător, agent oxidant; stabilirea coeficienților ecuației unei reacții redox. Aplicații: pile electrice (pila Daniell, acumulatorul cu plumb, bateria litiu-ion) – construcție și funcționare; reprezentarea convențională a pilei Daniell. Electroliza topiturii de clorură de sodiu - Reacții exoterme și reacții endoterme. Reacții lente, reacții rapide, catalizatori. Reacții ireversibile, reacții reversibile IX.2. Învelișul de electroni al atomului. Caracter metalic. Caracter nemetalic - Orbitali, substraturi; ocuparea cu electroni a straturilor și substraturilor. Configurația electronică a elementelor chimice din perioadele 1, 2 și 3 ale Tabelului periodic. Corelații între configurația electronică a elementelor chimice din perioadele 1, 2 și 3 și poziția acestora în Tabelul periodic - Rază atomică; variația razei atomice pentru elementele chimice din grupele principale. Rază ionică; comparație cu raza atomului din care provine ionul respectiv (pentru elemente chimice din grupele principale) - Caracter metalic; variația caracterului metalic (sodiu, magneziu, aluminiu). - Caracter nemetalic; variația caracterului nemetalic în grupă și perioadă (pentru clor, brom, iod și pentru azot, oxigen, fluor) IX.3. Legături chimice - Legătura ionică. Compuși ionici – formarea compușilor: fluorură de sodiu, fluorură de calciu, clorură de sodiu, oxid de sodiu, oxid de calciu. Proprietățile substanțelor ionice: stare de agregare, temperatură de topire, variația temperaturilor de topire pentru: - fluorură de sodiu, clorură de sodiu - fluorură de sodiu, fluorură de potasiu - fluorură de sodiu, oxid de magneziu - fluorură de sodiu, fluorură de magneziu, fluorură de aluminiu Cristalul de clorură de sodiu: caracterizare. Proprietăți fizice ale clorurii de sodiu: stare de agregare, temperatură de topire, conductibilitate electrică, comportare la lovire - Legătura covalentă. Legătura covalentă nepolară; molecule de hidrogen, de clor și de azot. Electronegativitatea. Legătura covalentă polară; molecule de acid clorhidric, de apă, de amoniac, de metan, de dioxid de carbon, de clorometan, de metilamină și de metanol. Molecule nepolare: molecula de hidrogen, de clor, de azot, de dioxid de carbon și de tetraclorură de carbon. Molecule polare: molecula de acid clorhidric, de apă, de amoniac, de metanol și de metilamină - Legătura covalentă-coordinativă: formarea ionilor hidroniu și amoniu. Combinații complexe: reactivul Tollens, reactivul Schweizer, tetrahidroxozincatul de sodiu (structură, denumire și obținere)

Domenii de conținut	Conținuturi
	- Legătura metalică. Influența delocalizării electronilor asupra proprietăților fizice ale metalelor: conductibilitatea electrică și termică, maleabilitatea și ductilitatea IX.4. Interacțiuni intermoleculare - Legătură dipol-dipol, legătură de hidrogen, forțe London. Influența interacțiunilor intermoleculare asupra temperaturii de topire, temperaturii de fierbere și asupra solubilității - Proprietăți fizice ale apei IX.5. Soluții - Soluții apoase utilizate în viața cotidiană. Efecte termice la dizolvare în apă. Dizolvarea substanțelor ionice în apă. Dizolvarea substanțelor cu molecule polare în apă. Solvenți polari și solvenți nepolari. Solubilitatea unei substanțe. Factori care influențează solubilitatea unei substanțe. Concentrația molară a unei soluții - Ionizarea în soluție apoasă a acizilor monoprotici tari și a bazelor monoprotice tari; produsul ionic al apei. Calculul pH-ului soluțiilor apoase ale acizilor tari monoprotici și bazelor tari monoprotice. - Prepararea unor soluții apoase cu anumite concentrații procentuale și molare IX.6. Starea gazoasă - Caracterizarea stării gazoase. Parametri de stare. Ecuația de stare a gazului ideal. Frație molară, masă molară medie. Densitatea gazelor: densitate absolută și densitate relativă; calcule
Chimie organică	X.1. Introducere în studiul chimiei organice - Elemente organogene; valența elementelor organogene în compuși organici. Legătura covalentă simplă: C-H, C-C, C-N, C-O, C-Cl, O-H. Legătura covalentă multiplă: C=C, C=O, C≡C, C≡N. Catene; clasificare: catene aciclice și ciclice, catene liniare și ramificate, catene saturate și nesaturate. Tipul atomilor de carbon în funcție de numărul de legături covalente pe care le realizează cu alți atomi de carbon. Heterocatene. Hibridizare: tipuri de hibridizare a atomilor de carbon, de azot și de oxigen. Geometria moleculelor (inclusiv lungimi de legături și valori ale unghiurilor) pentru metan, etan, etenă și etină. Polaritatea legăturilor covalente din compuși organici - Formula procentuală masică, formula brută, formula moleculară și formula de structură (plană restrânsă) a unui compus organic. Nesaturarea echivalentă (N.E.) - determinare prin calcul din formula moleculară a unei substanțe. Relația dintre valoarea nesaturării echivalente și formula de structură a unei substanțe. Determinarea nesaturării echivalente din formula de structură - Izomerie de constituție. Stereoizomerie: izomerie geometrică (cis-trans) - Clasificarea compușilor organici: hidrocarburi - saturate, nesaturate, arene, compuși organici cu funcțiuni (simple și mixte) - compuși halogenați, compuși hidroxilici, compuși carbonilici, compuși carboxilici, aminoacizi, zaharide XI. 1. Denumirea, clasificarea și izomeria compușilor organici - Clasificarea și nomenclatura IUPAC a compușilor organici - Izomeria compușilor organici: izomerie de constituție, stereoizomerie: chiralitate, izomeri optici: atom de carbon asimetric, enantiomeri, amestec racemic. Importanța și acțiunea unor compuși chirali asupra organismelor X.2. Hidrocarburi - Surse naturale de hidrocarburi: petrolul și gazele naturale. Obținerea acetilenei din carbid - Alcani: denumirea IUPAC a alcanilor C₁-C₁₀, serie omoloagă, formulă generală, radicali monovalenți pentru C₁-C₄, radicali divalenți pentru C₁-C₂, izomerie de catenă, proprietăți fizice: stare de agregare, variația temperaturilor de fierbere în seria omoloagă, miros (pentru alcanii gazoși)

Domenii de conținut	Conținuturi
	- Alchene și alchine: denumirea IUPAC a alchenelor și alchinelor, radicali monovalenți (vinil și alil), serie omoloagă, formulă generală, izomerie de catenă și de poziție, proprietăți fizice: stare de agregare, izomeria geometrică a alchenelor (cis-trans) - Arene mononucleare: benzenul, toluenul, stirenul: denumire, formulă de structură, radicali monovalenți: fenil, benzil, radicali divalenți: benziliden, radicali trivalenți benzilidin, stare de agregare, utilizări. X.5. Reacții ale hidrocarburilor - Reacția de substituție - reacție caracteristică hidrocarburilor saturate: clorurarea metanului cu obținere de clorometan, diclorometan, cloroform și tetraclorură de carbon; halogenarea propanului (cu clor și brom) cu obținere de compuși monohalogenati; halogenarea benzenului, a toluenului (la nucleu și la catena laterală), alchilarea cu compuși halogenati a benzenului, nitrarea benzenului, a toluenului; orientarea la nucleul aromatic: substituenți de ordinul I și de ordinul II – nitrarea fenolului și a acidului benzoic - Reacția de transpoziție: reacția de izomerizare a <i>n</i>-butanului - Descompunerea termică a alcanilor C₂-C₄ - Reacția de adiție - reacție caracteristică hidrocarburilor nesaturate: adiția hidrogenului la alchenele C₂-C₄, adiția hidrogenului la acetilenă (hidrogenare totală), adiția bromului la alchenele C₂-C₃, adiția acidului clorhidric și a apei la alchenele C₂-C₄. Regula lui Markovnikov. Adiția acidului clorhidric la acetilenă cu obținerea clorurii de vinil, adiția acidului cianhidric la acetilenă cu obținerea acrilonitrilului. Reacția de polimerizare: obținerea polietenei, polistirenului, policlorurii de vinil și poliacrilonitrilului - Reacția de eliminare: deshidratarea etanolului și dehidrohalogenarea cloroetanului - Reacții de oxidare a hidrocarburilor: reacția de ardere a alcanilor C₁-C₅, a acetilenei, reacții de oxidare ale alchenelor: oxidare blândă și oxidare energetică, reacția de oxidare a benzenului, reacția de oxidare a toluenului la catena laterală - Putere calorică. Combustibili X.3. Compuși organici cu funcțiuni - Structura grupelor funcționale: grupa halogeno, grupa hidroxil, grupa amino, grupa carbonil, grupa carboxil, grupa eterică (zaharoza), grupa esterică (trigliceride), grupa amidică (legătură peptidică) - Compuși organici cu funcțiuni simple: compuși monohalogenati cu 1 și 2 atomi de carbon în moleculă: denumire; compuși monohidroxicili saturați (C₁-C₃), glicerina și fenolul: denumire; acțiunea biologică a metanolului și etanolului; compuși carbonilici saturați: formaldehida, aldehida acetică, acetona - formule de structură, denumire, utilizări; compuși carboxilici: acidul acetic - formulă de structură, denumire, utilizări XI.2. Compuși organici cu funcțiuni simple - Compuși halogenati. Clasificare: după natura halogenului, după numărul atomilor de halogen și după natura radicalului hidrocarbonat, denumire, izomerie. Reacția de hidroliză cu formare de alcooli, compuși carbonilici și acizi carboxilici. Reprezentanți: clorometanul, triclorometanul, tetraclorura de carbon, tetrafluoroetena și freonul; utilizări - Alcooli: clasificare după natura atomului de carbon, după numărul grupelor hidroxil, denumire, izomeria alcoolilor cu catena aciclică saturată (C₂-C₄), deshidratarea intramoleculară a 2-butanolului, reacția de ardere a alcoolilor, oxidarea blândă a alcoolilor, oxidarea energetică a alcoolilor primari; nitrarea glicerinei, importanță. Reprezentanți: metanolul, etanolul, izopropanolul, glicerina și mentolul; utilizări - Amine: clasificare - după numărul radicalilor hidrocarbonati legați de atomul de azot, denumire: amine alifactice saturate (C₁-C₄), amine aromatice - anilina; bazicitatea aminelor alifactice primare și secundare, bazicitatea anilinei; reacții datorate bazicității

Domenii de conținut	Conținuturi
	aminelor: reacția cu acidul clorhidric, acilarea aminelor cu cloruri acide Reprezentanți: metilamina, trimetilamina, anilina, nicotina și histamina – utilizări; acțiunea biologică a nicotinei și a histaminei • Compuși carbonilici: clasificare - după natura grupei carbonil, după natura radicalului hidrocarbonat, denumire, reducerea compuşilor carbonilici, oxidarea aldehydelor cu reactivul Tollens și cu reactivul Fehling. Reprezentanți: metanalul, etanalul, aldehida benzoică și acetona; utilizări; acțiunea biologică a metanalului • Compuși carboxilici: clasificare - după natura radicalului hidrocarbonat și după numărul grupelor carboxil din moleculă, denumire, aciditatea compuşilor carboxilici, ionizarea acizilor monocarboxilici (C_1-C_3) în soluție apoasă; constanta de aciditate, reacții datorate acidității: reacțiile acizilor monocarboxilici saturați (C_1-C_4), cu metale active (sodiu, calciu, zinc), cu oxizi metalici, cu bazele, cu carbonați neutri și acizi, reacția de esterificare. Reacția de echilibru, K_C, principiul lui Le Chatelier. Reprezentanți: acidul metanoic, acidul etanoic, acidul butanoic, acidul benzoic, acidul oxalic; utilizări X.3. Compuși organici cu funcțiuni • Compuși organici cu funcțiuni mixte: acidul salicilic, formulă de structură, denumire, utilizări; aminoacizi: formulă generală pentru aminoacizii monoaminomonocarboxilici, cazuri particulare: glicină, α-alanină, leucină, tirozină - formule de structură, acțiune biologică; glucoza: formulă de structură aciclică X.6. Compuși organici din viața de zi cu zi • Surse naturale, proprietăți fizice, utilizări și importanță, pentru: glucoză, fructoză, zaharoză, amidon, celuloză, glicogen • Fermentația alcoolică a glucozei: ecuația reacției, importanță. Fermentația acetică a etanolului: ecuația reacției, importanță. Fermentația lactică • De la aminoacizi la proteine; surse naturale de proteine; denaturarea proteinelor; importanță • Grăsimi: clasificare, surse naturale de grăsimi, importanță • Săpunuri: palmitatul de sodiu, palmitatul de potasiu: formulă de structură; acțiunea de spălare a săpunurilor • Vitamina C și vitamina D: corelație structură-solubilitate, surse naturale, importanță • Medicamente: aspirină, paracetamol, ibuprofen: grupe funcționale din structura acestora, importanță XI.3. Compuși organici cu importanță biologică • Aminoacizi: clasificare; reprezentanți: glicina, α-alanina, valina, serina, cisteina, acidul asparagic, lisina, leucina, tirozina: denumire IUPAC și denumire biochimică, formule de structură, izomerie; reacția de ionizare, reacția cu acidul clorhidric, reacția cu hidroxidul de sodiu; caracter amfoter; condensarea aminoacizilor cu obținerea de peptide; identificarea aminoacizilor. Structura peptidelor; clasificarea peptidelor, hidroliza peptidelor. Proteine: clasificare, denaturarea proteinelor, importanță biologică • Zaharide. Clasificare: monozaharide - glucoză, fructoză: formula de structură aciclică. Reacția de oxidare a glucozei cu reactiv Tollens și reactiv Fehling • Oligozaharide: zaharoza - formulă de structură, proprietăți fizice, acțiune biologică • Polizaharide: amidon, celuloză - stare naturală, proprietăți fizice, importanță; identificarea amidonului X.4. Solubilitatea compuşilor organici pe baza asemănării structurale solvent-solvat • Solvenți organici; substanțe organice solubile în apă. Solubilitatea în apă și în solvenți organici a hidrocarburilor C_1-C_4, a benzenului, metanolului, etanolului, glicerinei, acidului acetic, formaldehidei, aldehidei acetice, acetonei, glucozei și aminoacizilor

Domenii de conținut	Conținuturi
Chimie-fizică	XII.1. Noțiuni de termochimie • Căldura și temperatura. Fenomene fizice și reacții chimice exoterme și endoterme. Entalpia de reacție. Diagrame de energie. Entalpia de formare standard. Legea lui Hess. Căldura de combustie; puterea calorică • Căldura de dizolvare. • Căldura de neutralizare (acid tare-bază tare) XII.2. Noțiuni de cinetică chimică • Reacții lente, reacții rapide. Viteza de reacție. Legea vitezei, molecularitate, ordin de reacție, constantă de viteză XII.3. Reacții cu transfer de electroni • Electroliza; legile electrolizei. Aplicațiile electrolizei: electroliza – metodă de obținere a metalelor (Na), a nemetalelor (H_2, Cl_2) și a substanțelor compuse (electroliza topiturii de NaCl, obținerea NaOH prin electroliza soluției de NaCl). Electroliza apei în mediu acid XII.4. Reacții acido-bazice • Echilibre acido-bazice. Tăria relativă a perechilor acid-bază conjugată pK_a, pK_b. Amfoliți acido-bazici; pH-ul soluțiilor de acizi tari monoprotici și baze tari monoprotice. Indicatori acido-bazici • Reacții de neutralizare • Soluții tampon acid, soluții tampon bazic XII.5. Reacții cu formare de compuși greu solubili • Solubilitate; compuși greu solubili. Identificarea unor cationi (Ca^{2+}, Ba^{2+}, Fe^{2+}, Fe^{3+}, Cu^{2+}). Identificarea unor anioni (Cl^-, S^{2-}, SO_4^{2-}, CO_3^{2-}) XII.6. Reacții cu formare de combinații complexe • Combinații complexe. Prepararea unor combinații complexe: $[Co(H_2O)_6]^{2+}$, $[CoCl_4]^{2-}$, $[Fe(CN)_6]^{4-}$, $[Fe(CN)_6]^{3-}$, albastrul de Berlin NOTĂ: - se vor efectua calcule stoechiometrice: pe baza formulei chimice, pe baza ecuației unei reacții chimice folosind puritatea, randamentul, concentrația procentuală de masă, concentrația molară a soluțiilor și ecuația de stare a gazului ideal.

Anexa nr. 6.3. Programa de examen pentru disciplina Chimie - CHIMIE_P4 (TC+CS)

- *Filiera vocațională, profilul militar, specializarea matematică-informatică militară*
- *A doua probă E (probă scrisă, specifică profilului/specializării): CHIMIE_P4 (TC+CS)*

PREAMBUL

Conform art. 102, alin. (5) din Legea Învățământului Preuniversitar nr. 198/ 2023, probele scrise obligatorii din cadrul probei E, specifice profilului sau specializării, pentru filiera vocațională, profilul real, specializarea matematică-informatică militară, se desfășoară astfel: două probe scrise, **prima probă E** obligatorie la Matematică și **a doua probă E** la alegere între Informatică, Fizică, **Chimie**, Biologie.

Programa de examen pentru disciplina Chimie - CHIMIE_P4 (TC+CS) este realizată în conformitate cu prevederile *Programei școlare pentru disciplina Chimie, clasele a IX-a - a XII-a, trunchi comun și curriculum de specialitate (TC+CS)*, pentru *filiera teoretică, profilul real, specializarea matematică-informatică*, aprobată prin OMEC nr. 6930/2025, Anexa nr. 34. Prezenta programă precizează competențele generale și competențele specifice care vor fi evaluate, domeniile de conținut și conținuturile vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen pentru disciplina Chimie - CHIMIE_P4 (TC+CS), fundamentează elaborarea subiectelor și a baremelor de evaluare și de notare pentru a doua probă E, din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul ciclului liceal, clasele a IX-a - a XII-a, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen, la disciplina Chimie, programa CHIMIE_P4 (TC+CS), este de a constata măsura în care candidatul *identifică și explică comportarea unor substanțe sau sisteme chimice, utilizează și exprimă în limbaj specific chimiei concepte și algoritmi, rezolvă probleme demonstrând raționamente deductive și inductive*, de complexitate corespunzătoare raportării disciplinei în cadrul segmentelor curriculare trunchi comun și curriculum de specialitate (TC+CS) și tipului de probă.

Prin susținerea probei de examen la disciplina Chimie, programa CHIMIE_P4 (TC+CS), candidatul este pus în situația de a face dovada formării/dezvoltării următoarelor **competențe generale (CG)**, dobândite pe parcursul claselor a IX-a - a XII-a:

CG.1	Identificarea unor substanțe, fenomene chimice, procese întâlnite în viața de zi cu zi
CG.2	Explicarea comportării unor substanțe chimice sau sisteme chimice în funcție de structura lor
CG.3	Utilizarea conceptelor și a algoritmilor specifice în formularea explicațiilor, în rezolvarea de probleme, în conducerea investigațiilor și în raportarea de rezultate
CG.4	Exprimarea informațiilor, concluziilor și demersurilor de rezolvare pentru o situație dată, în limbajul specific chimiei
CG.5	Rezolvarea de probleme în scopul stabilirii unor corelații relevante, demonstrând raționamente deductive și inductive
CG.6	Propunerea unor măsuri de prevenire a consecințelor proceselor și acțiunii produselor chimice asupra propriei persoane și asupra mediului, pentru dezvoltare durabilă și sustenabilă

Prin subiectele elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor.

**COMPETENȚELE GENERALE ȘI COMPETENȚELE SPECIFICE
CARE VOR FI EVALUATE**

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** care pot fi evaluate prin examen, selectate din programa școlară în vigoare și prezentate cumulativ pentru ciclul liceal:

CG.1 – Identificarea unor substanțe, fenomene chimice, procese întâlnite în viața de zi cu zi

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.1.1.	Identificarea tipului unei reacții chimice după unul sau mai multe criterii de clasificare
IX.CS.1.2.	Recunoașterea unor reacții cu modificarea numărului de oxidare întâlnite în procese naturale sau tehnologice/ industriale
IX.CS.1.3.	Recunoașterea unor proprietăți ale elementelor în funcție de configurația electronică

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.1.4.	Identificarea tipurilor legăturilor chimice/ interacțiunilor intermoleculare în diferite specii chimice
IX.CS.1.5.	Identificarea domeniilor de utilizare a unor soluții în contexte cotidiene, având în vedere proprietățile acestora
IX.CS.1.6.	Identificarea modului în care proprietățile gazelor influențează diverse fenomene din viața de zi cu zi
X.CS.1.1.	Recunoașterea unor fenomene chimice din viața cotidiană, în care sunt implicate substanțe organice
X.CS.1.2.	Recunoașterea principalelor particularități de structură ale unui compus organic
X.CS.1.3.	Identificarea în viața cotidiană a unor substanțe organice solubile/ insolubile în apă/ solvenți organici
X.CS.1.4.	Identificarea tipului unei reacții chimice din chimia organică după unul sau mai multe criterii de clasificare
X.CS.1.5.	Identificarea grupelor funcționale din structura unor compuși organici de uz cotidian
XI.CS.1.1.	Recunoașterea compușilor organici pe baza caracteristicilor structurale și a tipurilor de izomerie
XI.CS.1.2.	Identificarea tipurilor de reacții la care pot participa compușii organici cu funcțiuni simple
XI.CS.1.3.	Recunoașterea particularităților structurale ale principalelor clase de compuși cu importanță biologică
XII.CS.1.1.	Identificarea unor fenomene fizice/ chimice/ biochimice care au loc cu efect termic, în contexte cunoscute
XII.CS.1.2.	Recunoașterea unor reacții lente/ rapide în viața de zi cu zi
XII.CS.1.3.	Recunoașterea proceselor de oxidare și de reducere în contexte date
XII.CS.1.4.	Recunoașterea, pe baza criteriilor studiate, a unor acizi și baze
XII.CS.1.5.	Identificarea unor combinații complexe și a unor compuși greu solubili

CG.2 – Explicarea comportării unor substanțe chimice sau sisteme chimice în funcție de structura lor

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.2.1.	Compararea reacțiilor în funcție de caracteristicile lor
IX.CS.2.2.	Reprezentarea proceselor chimice care au loc în reacții cu modificarea numărului de oxidare
IX.CS.2.3.	Explicarea unor proprietăți ale substanțelor pe baza structurii învelișului electronic al elementelor chimice
IX.CS.2.4.	Explicarea proprietăților/ comportării substanțelor în funcție de natura legăturii chimice/ interacțiunii intermoleculare
IX.CS.2.5.	Explicarea proceselor care au loc la dizolvare și a factorilor care influențează solubilitatea unei substanțe
IX.CS.2.6.	Explicarea variației parametrilor de stare a unui gaz la modificarea valorii unuia dintre aceștia
X.CS.2.1.	Explicarea apartenenței unui compus organic unei anumite clase de compuși, după diferite criterii
X.CS.2.2.	Compararea valorilor unor proprietăți fizice ale termenilor din aceeași serie omoloagă/ din clase diferite de compuși organici
X.CS.2.3.	Explicarea influenței structurii unui compus organic asupra solubilității în diferiți solvenți
X.CS.2.4.	Descrierea caracteristicilor reacțiilor specifice compușilor organici studiați
X.CS.2.5.	Explicarea importanței unor compuși organici studiați în viața de zi cu zi
XI.CS.2.1.	Explicarea unor proprietăți fizice ale izomerilor unui compus în funcție de particularitățile de structură

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS.2.2.	Descrierea comportamentului chimic al compușilor organici având în vedere natura grupei funcționale
XI.CS.2.3.	Descrierea comportamentului chimic al unor compuși organici cu importanță biologică în funcție de diferiți factori
XII.CS.2.1.	Descrierea unor procese care au loc cu schimb de căldură cu mediul exterior
XII.CS.2.2.	Descrierea caracteristicilor unei reacții chimice din punct de vedere cinetic (viteza de reacție/ molecularitate/ ordin de reacție/ constantă de viteză)
XII.CS.2.3.	Descrierea caracteristicilor unei reacții care are loc cu transfer de electroni
XII.CS.2.4.	Compararea tăriei acizilor și a bazelor având în vedere K_a / K_b , pK_a / pK_b
XII.CS.2.5.	Descrierea reacțiilor care au loc cu formare de combinații complexe/ compuși greu solubili

CG.3 – Utilizarea conceptelor și a algoritmilor specifici în formularea explicațiilor, în rezolvarea de probleme, în conducerea investigațiilor și în raportarea de rezultate

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.3.1.	Utilizarea algoritmilor de stabilire a numărului de oxidare și a coeficienților stoechiometrici ai ecuației unei reacții
IX.CS.3.2.	Utilizarea conceptelor specifice și a algoritmilor în activități experimentale în care sunt implicate reacții cu modificarea numărului de oxidare
IX.CS.3.3.	Reprezentarea grafică a configurației electronice pentru diferite specii chimice utilizând notații specifice chimiei
IX.CS.3.4.	Utilizarea modelelor/ algoritmilor pentru reprezentarea formării ionilor/ moleculelor și pentru denumirea substanțelor
IX.CS.3.5.	Utilizarea conceptelor/ algoritmilor în realizarea unor experimente pentru prepararea unor soluții de diferite concentrații
IX.CS.3.6.	Utilizarea conceptelor specifice chimiei pentru caracterizarea stării gazoase
X.CS.3.1.	Utilizarea algoritmilor de stabilire a formulelor procentuale, brute, moleculare și de structură a compușilor organici
X.CS.3.2.	Utilizarea algoritmilor de stabilire a denumirii compușilor organici
X.CS.3.3.	Utilizarea conceptelor referitoare la solubilitatea compușilor organici în prezentarea rezultatelor activităților experimentale/ referatelor/ proiectelor
X.CS.3.4.	Utilizarea conceptelor specifice în descrierea reacțiilor la care poate participa un compus organic
X.CS.3.5.	Utilizarea conceptelor specifice pentru caracterizarea unor compuși organici cu importanță biologică
XI.CS.3.1.	Aplicarea regulilor de denumire științifică IUPAC a compușilor organici
XI.CS.3.2.	Aplicarea algoritmilor pentru rezolvarea unor probleme teoretice/ experimentale în care sunt implicați compuși organici cu funcțiuni simple
XI.CS.3.3.	Utilizarea unor reacții specifice pentru identificarea/ evidențierea proprietăților unor compuși cu importanță biologică, în activități experimentale
XII.CS.3.1.	Utilizarea conceptelor referitoare la efectele termice studiate în formularea explicațiilor
XII.CS.3.2.	Utilizarea conceptelor referitoare la cinetica de reacție în formularea explicațiilor și în raportarea rezultatelor obținute în urma unei investigații
XII.CS.3.3.	Utilizarea conceptelor referitoare la procese care au loc cu transfer de electroni în formularea explicațiilor și în raportarea rezultatelor obținute în urma unei investigații
XII.CS.3.4.	Utilizarea conceptelor referitoare la procese acido-bazice în formularea explicațiilor și în raportarea rezultatelor obținute în urma unei investigații

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XII.CS.3.5.	Utilizarea conceptelor referitoare la combinații complexe și la compuși greu solubili în formularea explicațiilor și în raportarea rezultatelor obținute în urma unei investigații

CG.4 – Exprimarea informațiilor, concluziilor și demersurilor de rezolvare pentru o situație dată, în limbajul specific chimiei

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.4.1.	Explicarea caracteristicilor unei reacții chimice în limbaj specific
IX.CS.4.2.	Formularea, în termeni specifici chimiei, a explicațiilor și concluziilor privind desfășurarea reacțiilor cu modificarea numărului de oxidare
IX.CS.4.3.	Elaborarea concluziilor, utilizând terminologia specifică, după analiza și soluționarea unei situații-problemă
IX.CS.4.4.	Utilizarea limbajului specific în studiul proprietăților/ comportării unei substanțe în funcție de tipul de legătură chimică/ interacțiune intermoleculară
IX.CS.4.5.	Formularea concluziilor rezultate din date experimentale/ dintr-un demers investigativ în care sunt implicate soluții, în limbaj specific
IX.CS.4.6.	Exprimarea, în limbaj chimic, a ecuației de stare a gazului ideal și a relațiilor dintre parametrii de stare în rezolvarea problemelor care descriu comportarea gazelor
X.CS.4.1.	Descrierea anumitor caracteristici de structură ale unui compus organic în limbaj specific chimiei
X.CS.4.2.	Exprimarea în limbaj specific chimiei a comportării compușilor organici studiați, în diferite contexte
X.CS.4.3.	Descrierea solubilității unui compus organic într-un anumit solvent în limbaj specific chimiei
X.CS.4.4.	Exprimarea în limbaj specific a corelației dintre tipul de reacție chimică la care poate participa un compus organic și structura acestuia
XI.CS.4.1.	Caracterizarea în limbajul specific chimiei a structurii unui compus organic
XI.CS.4.2.	Formularea, în limbaj specific, a unor explicații/ concluzii obținute în diferite activități experimentale referitoare la proprietățile fizice/ chimice ale compușilor organici cu funcțiuni simple
XI.CS.4.3.	Organizarea concluziilor/ rezultatelor obținute prin investigație experimentală/ cercetare documentară, a relației structură - importanță biologică a unor compuși organici
XII.CS.4.1.	Exprimarea, în limbaj specific, a demersurilor de rezolvare a problemelor legate de căldură de dizolvare, căldură de combustie, putere calorică, căldură de neutralizare
XII.CS.4.2.	Exprimarea, în limbaj specific, a demersurilor de rezolvare a unor probleme legate de cinetica unei reacții
XII.CS.4.3.	Exprimarea, în limbaj specific, a demersurilor de rezolvare a unor probleme legate de reacții cu transfer de electroni
XII.CS.4.4.	Exprimarea, în limbaj specific, a demersurilor de rezolvare a unor probleme legate de reacții acido-bazice
XII.CS.4.5.	Exprimarea în limbaj specific a demersurilor de rezolvare a unor probleme referitoare la combinații complexe și compuși greu solubili

CG.5 – Rezolvarea de probleme în scopul stabilirii unor corelații relevante, demonstrând raționamente deductive și inductive

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.5.1.	Aplicarea algoritmilor în rezolvarea unor probleme de calcul stoechiometric pe baza ecuației unei reacții chimice
IX.CS.5.2.	Rezolvarea problemelor de calcul stoechiometric pe baza ecuației unei reacții redox
IX.CS.5.3.	Rezolvarea unor situații-problemă având în vedere corelația dintre structura substanțelor și proprietăți ale acestora

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.5.4.	Justificarea comportamentului chimic/ proprietăților substanțelor, în funcție de tipul de legătură chimică/ interacțiune intermoleculară
IX.CS.5.5.	Integrarea relațiilor matematice în rezolvarea unor probleme de calcul referitoare la concentrația molară, pH-ul soluțiilor apoase de acizi și baze tari
IX.CS.5.6.	Rezolvarea de probleme în care sunt implicate transformări de stare ale gazelor
X.CS.5.1.	Aplicarea algoritmilor de stabilire a formulei moleculare/ structurii unui compus organic pentru rezolvarea unor probleme
X.CS.5.2.	Aplicarea algoritmilor de stabilire a izomerilor unui compus organic
X.CS.5.3.	Justificarea alegerii unui solvent pentru dizolvarea unui anumit compus organic în cadrul unui experiment/ în viața cotidiană
X.CS.5.4.	Rezolvarea unor probleme de calcul stoechiometric pe baza ecuației fiecărui tip de reacție studiată
X.CS.5.5.	Rezolvarea unor situații-problemă referitoare la procesele de fermentație în viața cotidiană
XI.CS.5.1.	Rezolvarea de situații-problemă referitoare la corelația structură-izomerie pentru un compus organic
XI.CS.5.2.	Rezolvarea de probleme pentru explicarea/ interpretarea fenomenelor/ proceselor chimice în care sunt implicați compuși organici cu funcțiuni simple
XI.CS.5.3.	Rezolvarea de probleme pentru explicarea/ interpretarea fenomenelor/ proceselor chimice în care sunt implicați compuși organici cu importanță biologică
XII.CS.5.1.	Rezolvarea de probleme referitoare la calculul entalpiei de reacție
XII.CS.5.2.	Rezolvarea de probleme referitoare la cinetica de reacție
XII.CS.5.3.	Rezolvarea de probleme referitoare la reacții cu transfer de electroni
XII.CS.5.4.	Rezolvarea de probleme referitoare la reacții acido-bazice
XII.CS.5.5.	Investigarea experimentală pentru identificarea unor anioni/ cationi și pentru prepararea unor combinații complexe

CG.6 – Propunerea unor măsuri de prevenire a consecințelor proceselor și acțiunii produselor chimice asupra propriei persoane și asupra mediului, pentru dezvoltare durabilă și sustenabilă

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.6.1.	Evaluarea efectelor unor reacții chimice care pot avea loc între diferite substanțe utilizate frecvent în viața cotidiană
IX.CS.6.2.	Propunerea unor soluții pentru diminuarea impactului unor produse chimice asupra mediului
IX.CS.6.3.	Evaluarea riscurilor asociate utilizării necorespunzătoare a unor produse chimice
IX.CS.6.4.	Justificarea implicațiilor pe care le are apa asupra vieții, prin proprietățile sale determinate de interacțiunile intermoleculare
IX.CS.6.5.	Evaluarea impactului și efectelor utilizării soluțiilor acide/ bazice asupra mediului și sănătății
IX.CS.6.6.	Elaborarea unor măsuri pentru prevenirea accidentelor care pot apărea în timpul utilizării substanțelor gazoase
X.CS.6.2.	Propunerea unor alternative legate de utilizarea combustibililor fosili pentru asigurarea dezvoltării durabile
X.CS.6.3.	Propunerea unor soluții pentru reducerea poluării cauzate de utilizarea solvenților organici
X.CS.6.4.	Evaluarea consecințelor reacțiilor de ardere/ polimerizare/ substituție asupra organismelor vii și asupra mediului
X.CS.6.5.	Promovarea unui stil de viață sănătos având în vedere consumul de glucide/ grăsimi/ proteine/ vitamine/ medicamente
XI.CS.6.2.	Propunerea unor soluții sustenabile pentru diminuarea impactului substanțelor organice cu funcțiuni simple asupra mediului

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XII.CS.6.1.	Formularea măsurilor de prevenire a consecințelor nedorite, asupra propriei persoane și a mediului, ale unor procese chimice ce au loc cu efect termic
XII.CS.6.2.	Propunerea unor soluții pentru controlul vitezei unei reacții/ unui proces care are loc în viața de zi cu zi
XII.CS.6.3.	Propunerea de măsuri pentru prevenirea efectelor nedorite ale unor procese de oxido-reducere
XII.CS.6.4.	Evaluarea importanței valorii pH-ului pentru diferite sisteme (diferite lichide biologice/ soluții de săruri)
XII.CS.6.5.	Evaluarea importanței unor ioni/ combinații complexe pentru diferite sisteme biologice

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programa școlară în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
Chimie anorganică	IX.1. Clasificarea reacțiilor în chimia anorganică - Reacții fără/ cu modificarea numărului de oxidare, număr de oxidare, reguli de determinare a numărului de oxidare, oxidare, reducere. Aplicații: pile electrice (pila Daniell, acumulatorul cu plumb, bateria litu-ion) – construcție și ecuația reacției globale; reprezentarea convențională a pilei Daniell - Reacții exoterme și reacții endoterme. Reacții lente, reacții rapide, catalizatori. Reacții ireversibile, reacții reversibile IX.2. Învelișul de electroni al atomului. Caracter metalic. Caracter nemetalic - Configurația electronică pe straturi a primelor 20 de elemente chimice din Tabelul periodic. Corelații între configurația electronică a primelor 20 de elemente chimice și poziția acestora în Tabelul periodic - Caracter metalic; variația caracterului metalic în perioadă (sodiu, magneziu, aluminiu) - Caracter nemetalic; variația caracterului nemetalic în grupă și perioadă (pentru clor, brom, iod și pentru azot, oxigen, fluor) IX.3. Legături chimice - Legătura ionică. Compuși ionici – formarea compușilor: fluorură de sodiu, fluorură de calciu, clorură de sodiu, oxid de sodiu, oxid de calciu. Cristalul de clorură de sodiu – caracterizare. Proprietăți fizice ale clorurii de sodiu: stare de agregare, temperatură de topire, conductibilitate electrică, comportare la lovire - Legătura covalentă. Molecule de hidrogen, de clor și de azot. Molecule de acid clorhidric, de apă, de amoniac, de metan și de dioxid de carbon IX.4. Soluții - Soluții apoase utilizate în viața cotidiană. Efecte termice la dizolvare în apă - Concentrația molară a unei soluții. Prepararea unor soluții apoase cu anumite concentrații procentuale și molare IX.5. Starea gazoasă - Caracterizarea stării gazoase; parametri de stare. Ecuația de stare a gazului ideal; calcule
Chimie organică	X.1. Introducere în studiul chimiei organice - Elemente organogene; valența elementelor organogene în compușii organici - Legătura covalentă simplă: C-H, C-C, C-N, C-O, C-Cl, O-H. Legătura covalentă multiplă: C=C, C=O, C≡C, C≡N. Exemple de compuși organici care conțin în moleculă legături covalente simple și legături covalente multiple - Catene; clasificare: catene aciclice și ciclice, catene liniare și ramificate, catene saturate și nesaturate

Domenii de conținut	Conținuturi
	• Tipul atomilor de carbon în funcție de numărul de legături covalente pe care le realizează cu alți atomi de carbon • Formula brută, moleculară și formula de structură (plană restrânsă) a unui compus organic • Izomerie de constituție: izomerie de catenă, izomerie de poziție • Clasificarea compușilor organici- Hidrocarburi: saturate, nesaturate, arene; compuși organici cu funcțiuni (simple și mixte) - compuși halogenați, compuși hidroxicili, compuși carbonilici, compuși carboxilici, aminoacizi, zaharide XI. 1. Denumirea, clasificarea și izomeria compușilor organici • Clasificarea și nomenclatura IUPAC a compușilor organici • Izomeria compușilor organici: izomerie de constituție, stereoizomerie: chiralitate, izomeri optici: atom de carbon asimetric, enantiomeri, amestec racemic. Importanța și acțiunea unor compuși chirali asupra organismelor X.2. Hidrocarburi • Surse de hidrocarburi: petrolul și gazele naturale • Alcani: denumirile <i>n</i>-alcanilor C₁-C₆, radicali monovalenți C₁-C₃, serie omoloagă, formulă generală, izomerie de catenă, proprietăți fizice: stare de agregare, variația temperaturilor de fierbere în seria omoloagă, miros (pentru alcanii gazoși) • Alchene și alchine. Denumiri (C₂-C₅), radicali monovalenți (vinil), serie omoloagă, formulă generală, izomerie de catenă și de poziție, proprietăți fizice: stare de agregare • Arene: benzen, toluen, stiren: denumire, formulă de structură, stare de agregare, utilizări X.5. Reacții ale hidrocarburilor • Reacția de substituție - reacție caracteristică hidrocarburilor saturate: clorurarea metanului cu obținere de clorometan, diclorometan, cloroform și tetraclorură de carbon • Reacția de adiție - reacție caracteristică hidrocarburilor nesaturate: adiția hidrogenului la alchenele C₂-C₄, adiția hidrogenului la acetilenă (hidrogenare totală), adiția bromului la alchenele C₂-C₃, adiția acidului clorhidric la acetilenă cu obținerea clorurii de vinil, adiția acidului cianhidric la acetilenă cu obținerea acrilonitrilului, adiția apei la etenă. Reacția de polimerizare cu obținerea polietenei, polistirenului, policlorurii de vinil și poliacrilonitrilului • Reacția de ardere a alcanilor C₁-C₅, a acetilenei, reacții de oxidare a arenelor: benzen, toluen. Putere calorică. Combustibili X.3. Compuși organici cu funcțiuni • Structura grupelor funcționale: grupa halogeno, grupa hidroxil, grupa amino, grupa carbonil, grupa carboxil, grupa eterică (zaharoza), grupa esterică (trigliceride), grupa amidică (legătură peptidică) • Compuși organici cu funcțiuni simple: Compuși halogenați cu 1 și 2 atomi de carbon în moleculă: formule de structură, denumire, utilizări • Compuși monohidroxicili saturați (C₁-C₃), glicerina și fenolul: formule de structură, denumire, utilizări, acțiunea biologică a metanolului și etanolului • Compuși carbonilici saturați: formaldehida, aldehida acetică, acetona-formule de structură, denumire, utilizări • Compuși carboxilici: acidul acetic - formulă de structură, denumire, utilizări XI.2. Compuși organici cu funcțiuni simple • Alcool - clasificare: după natura atomului de carbon, după numărul grupelor hidroxil, denumire, izomeria alcoolilor cu catenă aciclică saturată (C₂-C₄). Electronegativitatea elementelor chimice carbon, hidrogen, oxigen. Polaritatea legăturilor covalente carbon-oxigen și oxigen-hidrogen. Legătura de hidrogen. Deshidratarea intramoleculară a 2-butanolului. Reacția de ardere a alcoolilor. Oxidarea blândă a alcoolilor, oxidarea energetică a alcoolilor primari. Nitrarea

Domenii de conținut	Conținuturi
	glicerinei, importanță. Reprezentanți: metanolul, etanolul, izopropanolul, glicerina, mentolul; utilizări • Amine - clasificare: după numărul radicalilor hidrocarbonați legați de atomul de azot, după natura radicalului hidrocarbonat; denumire, amine alifactice saturate (C_1-C_3), amine aromatice (C_6H_7N). Legătura covalentă-coordinativă: formarea ionului amoniu. Ionizarea în soluție apoasă diluată a metilaminei; constantă de bazicitate; bazicitatea aminelor alifactice primare și secundare; bazicitatea anilinei; reacții datorate bazicității aminelor: reacția cu acidul clorhidric. Reprezentanți: metilamina, trimetilamina, anilina, nicotina și histamina; utilizări; acțiunea biologică a nicotinei și histaminei. Nitroderivați: obținerea 2,4,6-trinitrotoluenului; importanță • Compuși carbonilici. Clasificare: după natura grupei carbonil, după natura radicalului hidrocarbonat, denumire, reducerea compușilor carbonilici; oxidarea aldehydelor cu reactivul Tollens și cu reactivul Fehling. Reprezentanți: metanal, etanal, aldehida benzoică, acetona, utilizări • Compuși carboxilici. Clasificare: după natura radicalului hidrocarbonat și după numărul grupelor carboxil din moleculă, denumire. Legătura covalentă-coordinativă: formarea ionului hidroniu. Produsul ionic al apei; constanta de aciditate, aciditatea compușilor monocarboxilici; ionizarea acizilor monocarboxilici în soluție apoasă diluată; reacții datorate acidității: reacția acizilor monocarboxilici saturați (C_1-C_4): cu metalele active (sodiu, magneziu, zinc), cu oxizii metalici, cu bazele, cu carbonații neutri și acizi; reacția de esterificare. Reacția de echilibru, K_c. Principiul lui Le Chatelier. Reprezentanți: acid metanoic, acid etanoic, acid butanoic, acid benzoic, acid oxalic; utilizări X.3. Compuși organici cu funcțiuni mixte • Compuși organici cu funcțiuni mixte: Acidul salicilic: formulă de structură, denumire, utilizări. Aminoacizi: formulă generală pentru aminoacizii monoaminomonocarboxilici, cazuri particulare - glicină, α-alanină, leucină, tirozină: formule de structură, acțiune biologică. Glucoza: formulă de structură aciclică X.6. Compuși organici din viața de zi cu zi • Surse naturale, proprietăți fizice, utilizări și importanță, pentru: glucoză, fructoză, zaharoză, amidon, celuloză, glicogen. Fermentația alcoolică a glucozei: ecuația reacției, importanță. Fermentația acetică a etanolului: ecuația reacției, importanță. Fermentația lactică-importanță • De la aminoacizi la proteine; surse naturale de proteine; denaturarea proteinelor; importanță • Grăsimi: clasificare, surse naturale de grăsimi, importanță. Săpunuri: palmitatul de sodiu, palmitatul de potasiu: formulă de structură; acțiunea de spălare a săpunurilor. • Vitamina C și vitamina D: grupe funcționale din structura acestora, surse naturale, importanță • Medicamente: aspirină, paracetamol, ibuprofen: grupe funcționale din structura acestora, importanță XI.3. Compuși organici cu importanță biologică • Aminoacizi: clasificare. Reprezentanți: glicina, alanina, valina, serina, cisteina, acidul asparagic, lisina, leucina, tirozina: denumire IUPAC și denumire biochimică; formule de structură, izomerie; reacția de ionizare, reacția cu acidul clorhidric, reacția cu hidroxidul de sodiu; caracter amfoter; condensarea aminoacizilor cu obținerea de peptide. Structura peptidelor; clasificarea peptidelor; hidroliza peptidelor. Proteine: clasificare; denaturarea proteinelor; importanță biologică • Zaharide: clasificare. Monozaharide: glucoză, fructoză, formula de structură aciclică; reacția de oxidare a glucozei cu reactivul Tollens și reactivul Fehling. Oligozaharide: zaharoza, formulă de structură, proprietăți fizice, acțiune biologică. Polizaharide: amidon, celuloză - stare naturală, proprietăți fizice, importanță; identificarea amidonului

Domenii de conținut	Conținuturi
	X.4. Solubilitatea compușilor organici pe baza asemănării structurale solvent-solvat • Solvenți organici; substanțe organice solubile în apă • Solubilitatea în apă și în solvenți organici a hidrocarburilor C₁-C₄, a benzenului, metanolului, etanolului, glicerinei, acidului acetic, formaldehidei, aldehidei acetice, acetonei, glucozei și a aminoacizilor
Chimie-fizică	XII.1. Noțiuni de termochimie • Căldura și temperatura. Fenomene fizice și reacții chimice exoterme și endoterme. Entalpia de reacție. Diagrame de energie. Entalpia de formare standard. Legea lui Hess. Căldura de combustie; puterea calorică • Căldura de dizolvare • Căldura de neutralizare (acid tare-bază tare) XII.2. Noțiuni de cinetică chimică • Reacții lente, reacții rapide. Viteza de reacție. Legea vitezei, molecularitate, ordin de reacție, constantă de viteză XII.3. Reacții cu transfer de electroni • Electroliza; legile electrolizei. Aplicațiile electrolizei: electroliza – metodă de obținere a metalelor (Na), a nemetalelor (H₂, Cl₂) și a substanțelor compuse (electroliza topiturii de NaCl, electroliza soluției de NaCl). Electroliza apei în mediu acid XII.4. Reacții acido-bazice • Echilibre acido-bazice. Tăria relativă a perechilor acid-bază conjugată K_a, K_b, pK_a, pK_b. Amfoliți acido-bazici; pH-ul soluțiilor de acizi tari monoprotici și baze tari monoprotice. Indicatori acido-bazici • Reacția de neutralizare (acid tare-bază tare) XII.5. Reacții cu formare de compuși greu solubili • Identificarea unor cationi (Ca²⁺, Ba²⁺, Fe²⁺, Fe³⁺, Cu²⁺). Identificarea unor anioni (Cl⁻, SO₄²⁻, CO₃²⁻). XII.6. Reacții cu formare de combinații complexe • Combinații complexe: denumire, structură. Prepararea unor combinații complexe: albastrul de Berlin, reactivul Tollens, reactivul Schweizer NOTĂ: - se vor efectua calcule stoechiometrice: pe baza formulei chimice, pe baza ecuației unei reacții chimice folosind puritatea, randamentul, concentrația procentuală de masă, concentrația molară a soluțiilor și ecuația de stare a gazului ideal.

Anexa nr. 6.4. Programa de examen pentru disciplina Chimie - CHIMIE_P5 (TC+CS)

- *Filiera tehnologică, profilul tehnic, domeniile și calificările profesionale prevăzute în Planurile-cadru pentru învățământul liceal, frecvență zi, aprobate cu OMEC 4350/2025; profilul resurse naturale și protecția mediului, domeniile și calificările profesionale prevăzute în Planurile-cadru pentru învățământul liceal, frecvență zi, aprobate cu OMEC 4350/2025*
- *A doua probă E (probă scrisă, specifică profilului/ specializării) CHIMIE_P5 (TC+CS)*

PREAMBUL

Programa de examen este realizată în conformitate cu prevederile *Programelor școlare pentru disciplina Chimie, clasele a IX-a - a X-a, trunchi comun (TC+CS)*, aprobată prin OMEC nr. 6930/2025, Anexa nr. 33. Prezenta programă precizează competențele generale și competențele specifice care vor fi evaluate, domeniile de conținut și conținuturile vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen pentru disciplina Chimie - CHIMIE_P5 (TC+CS), fundamentează elaborarea subiectelor și a baremelor de evaluare și de notare pentru a doua probă E, din cadrul probei E a examenului național de bacalaureat 2030. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/ dezvoltarea competențelor generale pe parcursul ciclului liceal, clasele a IX-a - a XII-a, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen, la disciplina Chimie, programa CHIMIE_P5 (TC+CS), este de a constata măsura în care candidatul *identifică și explică comportarea unor substanțe sau sisteme chimice, utilizează și exprimă în limbaj specific chimiei concepte și algoritmi, rezolvă probleme demonstrând raționamente deductive și inductive*, de complexitate corespunzătoare raportării disciplinei în cadrul segmentelor curriculare trunchi comun și curriculum de specialitate (TC+CS) și tipului de probă.

Prin susținerea probei de examen la disciplina Chimie, programa CHIMIE_P5 (TC+CS), candidatul este pus în situația de a face dovada formării/ dezvoltării următoarelor **competențe generale (CG)**, dobândite pe parcursul claselor a IX-a - a XII-a:

CG.1	Identificarea unor substanțe, fenomene chimice, procese întâlnite în viața de zi cu zi
CG.2	Explicarea comportării unor substanțe chimice sau sisteme chimice în funcție de structura lor
CG.3	Utilizarea conceptelor și a algoritmilor specifici în formularea explicațiilor, în rezolvarea de probleme, în conducerea investigațiilor și în raportarea de rezultate
CG.4	Exprimarea informațiilor, concluziilor și demersurilor de rezolvare pentru o situație dată, în limbajul specific chimiei
CG.5	Rezolvarea de probleme în scopul stabilirii unor corelații relevante, demonstrând raționamente deductive și inductive
CG.6	Propunerea unor măsuri de prevenire a consecințelor proceselor și acțiunii produselor chimice asupra propriei persoane și asupra mediului, pentru dezvoltare durabilă și sustenabilă

Prin subiectele elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor.

**COMPETENȚELE GENERALE ȘI COMPETENȚELE SPECIFICE
CARE VOR FI EVALUATE**

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** care pot fi evaluate prin examen, selectate din programa școlară în vigoare și prezentate cumulativ pentru ciclul liceal:

CG.1 – Identificarea unor substanțe, fenomene chimice, procese întâlnite în viața de zi cu zi

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.1.1.	Identificarea tipului unei reacții chimice după unul sau mai multe criterii de clasificare
IX.CS.1.2.	Recunoașterea unor reacții cu modificarea numărului de oxidare întâlnite în procese naturale sau tehnologice/ industriale
IX.CS.1.3.	Recunoașterea unor proprietăți ale elementelor în funcție de configurația electronică
IX.CS.1.4.	Identificarea tipurilor legăturilor chimice/ interacțiunilor intermoleculare în diferite specii chimice

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.1.5.	Identificarea domeniilor de utilizare a unor soluții în contexte cotidiene, având în vedere proprietățile acestora
IX.CS.1.6.	Identificarea modului în care proprietățile gazelor influențează diverse fenomene din viața de zi cu zi
X.CS.1.1.	Recunoașterea unor fenomene chimice din viața cotidiană, în care sunt implicate substanțe organice
X.CS.1.2.	Recunoașterea principalelor particularități de structură ale unui compus organic
X.CS.1.3.	Identificarea în viața cotidiană a unor substanțe organice solubile/ insolubile în apă/ solvenți organici
X.CS.1.4.	Identificarea tipului unei reacții chimice din chimia organică după unul sau mai multe criterii de clasificare
X.CS.1.5.	Identificarea grupelor funcționale din structura unor compuși organici de uz cotidian
XI.CS.1.1.	Recunoașterea compușilor organici pe baza caracteristicilor structurale și a tipurilor de izomerie
XI.CS.1.2.	Identificarea tipurilor de reacții la care pot participa compușii organici cu funcțiuni simple
XI.CS.1.3.	Recunoașterea particularităților structurale ale principalelor clase de compuși cu importanță biologică
XII.CS.1.1.	Identificarea unor fenomene fizice/ chimice/ biochimice care au loc cu efect termic, în contexte cunoscute
XII.CS.1.2.	Recunoașterea unor reacții lente/ rapide în viața de zi cu zi
XII.CS.1.3.	Recunoașterea proceselor de oxidare și de reducere în contexte date
XII.CS.1.4.	Recunoașterea, pe baza criteriilor studiate, a unor acizi și baze
XII.CS.1.5.	Identificarea unor combinații complexe și a unor compuși greu solubili

CG.2 – Explicarea comportării unor substanțe chimice sau sisteme chimice în funcție de structura lor

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.2.1.	Compararea reacțiilor în funcție de caracteristicile lor
IX.CS.2.2.	Reprezentarea proceselor chimice care au loc în reacții cu modificarea numărului de oxidare
IX.CS.2.3.	Explicarea unor proprietăți ale substanțelor pe baza structurii învelișului electronic al elementelor chimice
IX.CS.2.4.	Explicarea proprietăților/ comportării substanțelor în funcție de natura legăturii chimice/ interacțiunii intermoleculare
IX.CS.2.5.	Explicarea proceselor care au loc la dizolvare și a factorilor care influențează solubilitatea unei substanțe
IX.CS.2.6.	Explicarea variației parametrilor de stare a unui gaz la modificarea valorii unuia dintre aceștia
X.CS.2.1.	Explicarea apartenenței unui compus organic unei anumite clase de compuși, după diferite criterii
X.CS.2.2.	Compararea valorilor unor proprietăți fizice ale termenilor din aceeași serie omologă/ din clase diferite de compuși organici
X.CS.2.3.	Explicarea influenței structurii unui compus organic asupra solubilității în diferiți solvenți
X.CS.2.4.	Descrierea caracteristicilor reacțiilor specifice compușilor organici studiați
X.CS.2.5.	Explicarea importanței unor compuși organici studiați în viața de zi cu zi
XI.CS.2.1.	Explicarea unor proprietăți fizice ale izomerilor unui compus în funcție de particularitățile de structură
XI.CS.2.2.	Descrierea comportamentului chimic al compușilor organici având în vedere natura grupei funcționale

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS.2.3.	Descrierea comportamentului chimic al unor compuși organici cu importanță biologică în funcție de diferiți factori
XII.CS.2.1.	Descrierea unor procese care au loc cu schimb de căldură cu mediul exterior
XII.CS.2.2.	Descrierea caracteristicilor unei reacții chimice din punct de vedere cinetic (viteza de reacție/ molecularitate/ ordin de reacție/ constantă de viteză)
XII.CS.2.3.	Descrierea caracteristicilor unei reacții care are loc cu transfer de electroni
XII.CS.2.4.	Compararea tăriei acizilor și a bazelor având în vedere K_a / K_b , pK_a / pK_b
XII.CS.2.5.	Descrierea reacțiilor care au loc cu formare de combinații complexe/ compuși greu solubili

CG.3 – Utilizarea conceptelor și a algoritmilor specifici în formularea explicațiilor, în rezolvarea de probleme, în conducerea investigațiilor și în raportarea de rezultate

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.3.1.	Utilizarea algoritmilor de stabilire a numărului de oxidare și a coeficienților stoechiometrici ai ecuației unei reacții
IX.CS.3.2.	Utilizarea conceptelor specifice și a algoritmilor în activități experimentale în care sunt implicate reacții cu modificarea numărului de oxidare
IX.CS.3.3.	Reprezentarea grafică a configurației electronice pentru diferite specii chimice utilizând notații specifice chimiei
IX.CS.3.4.	Utilizarea modelelor/ algoritmilor pentru reprezentarea formării ionilor/ moleculelor și pentru denumirea substanțelor
IX.CS.3.5.	Utilizarea conceptelor/ algoritmilor în realizarea unor experimente pentru prepararea unor soluții de diferite concentrații
IX.CS.3.6.	Utilizarea conceptelor specifice chimiei pentru caracterizarea stării gazoase
X.CS.3.1.	Utilizarea algoritmilor de stabilire a formulelor procentuale, brute, moleculare și de structură a compușilor organici
X.CS.3.2.	Utilizarea algoritmilor de stabilire a denumirii compușilor organici
X.CS.3.3.	Utilizarea conceptelor referitoare la solubilitatea compușilor organici în prezentarea rezultatelor activităților experimentale/ referatelor/ proiectelor
X.CS.3.4.	Utilizarea conceptelor specifice în descrierea reacțiilor la care poate participa un compus organic
X.CS.3.5.	Utilizarea conceptelor specifice pentru caracterizarea unor compuși organici cu importanță biologică
XI.CS.3.1.	Aplicarea regulilor de denumire științifică IUPAC a compușilor organici
XI.CS.3.2.	Aplicarea algoritmilor pentru rezolvarea unor probleme teoretice/ experimentale în care sunt implicați compuși organici cu funcțiuni simple
XI.CS.3.3.	Utilizarea unor reacții specifice pentru identificarea/ evidențierea proprietăților unor compuși cu importanță biologică, în activități experimentale
XII.CS.3.1.	Utilizarea conceptelor referitoare la efectele termice studiate în formularea explicațiilor
XII.CS.3.2.	Utilizarea conceptelor referitoare la cinetica de reacție în formularea explicațiilor și în raportarea rezultatelor obținute în urma unei investigații
XII.CS.3.3.	Utilizarea conceptelor referitoare la procese care au loc cu transfer de electroni în formularea explicațiilor și în raportarea rezultatelor obținute în urma unei investigații
XII.CS.3.4.	Utilizarea conceptelor referitoare la procese acido-bazice în formularea explicațiilor și în raportarea rezultatelor obținute în urma unei investigații
XII.CS.3.5.	Utilizarea conceptelor referitoare la combinații complexe și la compuși greu solubili în formularea explicațiilor și în raportarea rezultatelor obținute în urma unei investigații

CG.4 – Exprimarea informațiilor, concluziilor și demersurilor de rezolvare pentru o situație dată, în limbajul specific chimiei

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.4.1.	Explicarea caracteristicilor unei reacții chimice în limbaj specific
IX.CS.4.2.	Formularea, în termeni specifici chimiei, a explicațiilor și concluziilor privind desfășurarea reacțiilor cu modificarea numărului de oxidare
IX.CS.4.3.	Elaborarea concluziilor, utilizând terminologia specifică, după analiza și soluționarea unei situații-problemă
IX.CS.4.4.	Utilizarea limbajului specific în studiul proprietăților/ comportării unei substanțe în funcție de tipul de legătură chimică/ interacțiune intermoleculară
IX.CS.4.5.	Formularea concluziilor rezultate din date experimentale/ dintr-un demers investigativ în care sunt implicate soluții, în limbaj specific
IX.CS.4.6.	Exprimarea, în limbaj chimic, a ecuației de stare a gazului ideal și a relațiilor dintre parametrii de stare în rezolvarea problemelor care descriu comportarea gazelor
X.CS.4.1.	Descrierea anumitor caracteristici de structură ale unui compus organic în limbaj specific chimiei
X.CS.4.2.	Exprimarea în limbaj specific chimiei a comportării compușilor organici studiați, în diferite contexte
X.CS.4.3.	Descrierea solubilității unui compus organic într-un anumit solvent în limbaj specific chimiei
X.CS.4.4.	Exprimarea în limbaj specific a corelației dintre tipul de reacție chimică la care poate participa un compus organic și structura acestuia
XI.CS.4.1.	Caracterizarea în limbajul specific chimiei a structurii unui compus organic
XI.CS.4.2.	Formularea, în limbaj specific, a unor explicații/ concluzii obținute în diferite activități experimentale referitoare la proprietățile fizice/ chimice ale compușilor organici cu funcțiuni simple
XI.CS.4.3.	Organizarea concluziilor/ rezultatelor obținute prin investigație experimentală/ cercetare documentară, a relației structură - importanță biologică a unor compuși organici
XII.CS.4.1.	Exprimarea, în limbaj specific, a demersurilor de rezolvare a problemelor legate de căldură de dizolvare, căldură de combustie, putere calorică, căldură de neutralizare
XII.CS.4.2.	Exprimarea, în limbaj specific, a demersurilor de rezolvare a unor probleme legate de cinetica unei reacții
XII.CS.4.3.	Exprimarea, în limbaj specific, a demersurilor de rezolvare a unor probleme legate de reacții cu transfer de electroni
XII.CS.4.4.	Exprimarea, în limbaj specific, a demersurilor de rezolvare a unor probleme legate de reacții acido-bazice
XII.CS.4.5.	Exprimarea în limbaj specific a demersurilor de rezolvare a unor probleme referitoare la combinații complexe și compuși greu solubili

CG.5 – Rezolvarea de probleme în scopul stabilirii unor corelații relevante, demonstrând raționamente deductive și inductive

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.5.1.	Aplicarea algoritmilor în rezolvarea unor probleme de calcul stoechiometric pe baza ecuației unei reacții chimice
IX.CS.5.2.	Rezolvarea problemelor de calcul stoechiometric pe baza ecuației unei reacții redox
IX.CS.5.3.	Rezolvarea unor situații-problemă având în vedere corelația dintre structura substanțelor și proprietăți ale acestora
IX.CS.5.4.	Justificarea comportamentului chimic/ proprietăților substanțelor, în funcție de tipul de legătură chimică/ interacțiune intermoleculară

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.5.5.	Integrarea relațiilor matematice în rezolvarea unor probleme de calcul referitoare la concentrația molară
IX.CS.5.6.	Rezolvarea de probleme în care sunt implicate transformări de stare ale gazelor
X.CS.5.1.	Aplicarea algoritmilor de stabilire a formulei moleculare/ structurii unui compus organic pentru rezolvarea unor probleme
X.CS.5.2.	Aplicarea algoritmilor de stabilire a izomerilor unui compus organic
X.CS.5.3.	Justificarea alegerii unui solvent pentru dizolvarea unui anumit compus organic în cadrul unui experiment/ în viața cotidiană
X.CS.5.4.	Rezolvarea unor probleme de calcul stoechiometric pe baza ecuației fiecărui tip de reacție studiată
X.CS.5.5.	Rezolvarea unor situații-problemă referitoare la procesele de fermentație în viața cotidiană
XI.CS.5.1.	Rezolvarea de situații-problemă referitoare la corelația structură-izomerie pentru un compus organic
XI.CS.5.2.	Rezolvarea de probleme pentru explicarea/ interpretarea fenomenelor/ proceselor chimice în care sunt implicați compuși organici cu funcțiuni simple
XI.CS.5.3.	Rezolvarea de probleme pentru explicarea/ interpretarea fenomenelor/ proceselor chimice în care sunt implicați compuși organici cu importanță biologică
XII.CS.5.1.	Rezolvarea de probleme referitoare la calculul entalpiei de reacție
XII.CS.5.2.	Rezolvarea de probleme referitoare la cinetica de reacție
XII.CS.5.3.	Rezolvarea de probleme referitoare la reacții cu transfer de electroni
XII.CS.5.4.	Rezolvarea de probleme referitoare la reacții acido-bazice
XII.CS.5.5.	Investigarea experimentală pentru identificarea unor anioni/ cationi și pentru prepararea unor combinații complexe

CG.6 – Propunerea unor măsuri de prevenire a consecințelor proceselor și acțiunii produselor chimice asupra propriei persoane și asupra mediului, pentru dezvoltare durabilă și sustenabilă

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.6.1.	Evaluarea efectelor unor reacții chimice care pot avea loc între diferite substanțe utilizate frecvent în viața cotidiană
IX.CS.6.2.	Propunerea unor soluții pentru diminuarea impactului unor produse chimice asupra mediului
IX.CS.6.3.	Evaluarea riscurilor asociate utilizării necorespunzătoare a unor produse chimice
IX.CS.6.4.	Justificarea implicațiilor pe care le are apa asupra vieții, prin proprietățile sale determinate de interacțiunile intermoleculare
IX.CS.6.5.	Evaluarea impactului și efectelor utilizării soluțiilor acide/ bazice asupra mediului și sănătății
IX.CS.6.6.	Elaborarea unor măsuri pentru prevenirea accidentelor care pot apărea în timpul utilizării substanțelor gazoase
X.CS.6.2.	Propunerea unor alternative legate de utilizarea combustibililor fosili pentru asigurarea dezvoltării durabile
X.CS.6.3.	Propunerea unor soluții pentru reducerea poluării cauzate de utilizarea solvenților organici
X.CS.6.4.	Evaluarea consecințelor reacțiilor de ardere/ polimerizare/ substituție asupra organismelor vii și asupra mediului
X.CS.6.5.	Promovarea unui stil de viață sănătos având în vedere consumul de glucide/ grăsimi/ proteine/ vitamine/ medicamente
XI.CS.6.2.	Propunerea unor soluții sustenabile pentru diminuarea impactului substanțelor organice cu funcțiuni simple asupra mediului
XII.CS.6.1.	Formularea măsurilor de prevenire a consecințelor nedorite, asupra propriei persoane și a mediului, ale unor procese chimice ce au loc cu efect termic

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XII.CS.6.2.	Propunerea unor soluții pentru controlul vitezei unei reacții/ unui proces care are loc în viața de zi cu zi
XII.CS.6.3.	Propunerea de măsuri pentru prevenirea efectelor nedorite ale unor procese de oxido-reducere
XII.CS.6.4.	Evaluarea importanței valorii pH -ului pentru diferite sisteme (diferite lichide biologice/ soluții de săruri)
XII.CS.6.5.	Evaluarea importanței unor ioni/ combinații complexe pentru diferite sisteme biologice

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programa școlară în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
Chimie anorganică	IX.1. Clasificarea reacțiilor în chimia anorganică - Reacții fără/ cu modificarea numărului de oxidare, număr de oxidare, reguli de determinare a numărului de oxidare, oxidare, reducere. Aplicații: pile electrice (pila Daniell, acumulatorul cu plumb, bateria litium-ion) – construcție și ecuația reacției globale; reprezentarea convențională a pilei Daniell - Reacții exoterme și reacții endoterme. Reacții lente, reacții rapide, catalizatori. Reacții ireversibile, reacții reversibile IX.2. Învelișul de electroni al atomului. Caracter metalic. Caracter nemetalic - Configurația electronică pe straturi a primelor 20 de elemente chimice din Tabelul periodic - Corelații între configurația electronică a primelor 20 de elemente chimice și poziția acestora în Tabelul periodic - Caracter metalic; variația caracterului metalic în perioadă (sodiu, magneziu, aluminiu) - Caracter nemetalic; variația caracterului nemetalic în grupă și perioadă (pentru clor, brom, iod și pentru azot, oxigen, fluor) IX.3. Legături chimice - Legătura ionică. Compuși ionici – formarea compușilor: fluorură de sodiu, fluorură de calciu, clorură de sodiu, oxid de sodiu, oxid de calciu. Cristalul de clorură de sodiu – caracterizare. Proprietăți fizice ale clorurii de sodiu: stare de agregare, temperatură de topire, conductibilitate electrică, comportare la lovire - Legătura covalentă. Molecule de hidrogen, de clor și de azot. Molecule de acid clorhidric, de apă, de amoniac, de metan și de dioxid de carbon IX.4. Soluții - Soluții apoase utilizate în viața cotidiană. Efecte termice la dizolvare în apă - Concentrația molară a unei soluții. Prepararea unor soluții apoase cu anumite concentrații procentuale și molare IX.5. Starea gazoasă - Caracterizarea stării gazoase; parametri de stare. Ecuația de stare a gazului ideal; calcule
Chimie organică	X.1. Introducere în studiul chimiei organice - Elemente organogene; valența elementelor organogene în compușii organici - Legătura covalentă simplă: C-H, C-C, C-N, C-O, C-Cl, O-H. Legătura covalentă multiplă: C=C, C=O, C≡C, C≡N. Exemple de compuși organici care conțin în moleculă legături covalente simple și legături covalente multiple - Catene; clasificare: catene aciclice și ciclice, catene liniare și ramificate, catene saturate și nesaturate - Tipul atomilor de carbon în funcție de numărul de legături covalente pe care le realizează cu alți atomi de carbon

Domenii de conținut	Conținuturi
	• Formula brută, moleculară și formula de structură (plană restrânsă) a unui compus organic • Izomerie de constituție: izomerie de catenă, izomerie de poziție • Clasificarea compușilor organici - Hidrocarburi: saturate, nesaturate, arene; compuși organici cu funcțiuni (simple și mixte): compuși halogenați, compuși hidroxilici, compuși carbonilici, compuși carboxilici, aminoacizi, zaharide XI. 1. Denumirea, clasificarea și izomeria compușilor organici • Clasificarea și nomenclatura IUPAC a compușilor organici: hidrocarburi, compuși halogenați, alcooli, compuși carbonilici, compuși carboxilici, ester, aminoacizi • Izomeria compușilor organici: izomerie de constituție – izomerie de catenă, de poziție și de funcțiune X.2. Hidrocarburi • Surse de hidrocarburi: petrolul și gazele naturale • Alcani: denumirile <i>n</i>-alcanilor C₁-C₆, radicali monovalenți C₁-C₃, serie omoloagă, formulă generală, izomerie de catenă, proprietăți fizice: stare de agregare, variația temperaturilor de fierbere în seria omoloagă, miros (pentru alcanii gazoși) • Alchene și alchine. Denumiri (C₂-C₅), radicali monovalenți (vinil), serie omoloagă, formulă generală, izomerie de catenă și de poziție, proprietăți fizice: stare de agregare • Arene: benzen, toluen, stiren: denumire, formulă de structură, stare de agregare, utilizări X.5. Reacții ale hidrocarburilor • Reacția de substituție - reacție caracteristică hidrocarburilor saturate: clorurarea metanului cu obținere de clorometan, diclorometan, cloroform și tetraclorură de carbon. • Reacția de adiție - reacție caracteristică hidrocarburilor nesaturate: adiția hidrogenului la alchenele C₂-C₄, adiția hidrogenului la acetilenă (hidrogenare totală), adiția bromului la alchenele C₂-C₃, adiția acidului clorhidric la acetilenă cu obținerea clorurii de vinil, adiția acidului cianhidric la acetilenă cu obținerea acrilonitrilului, adiția apei la etenă. Reacția de polimerizare cu obținerea polietenei, polistirenului, policlorurii de vinil și poliacrilonitrilului • Reacția de ardere a alcanilor C₁-C₅, a acetilenei, reacția de oxidare a benzenului, reacția de oxidare a toluenului la catena laterală. Putere calorică. Combustibili. X.3. Compuși organici cu funcțiuni • Structura grupelor funcționale: grupa halogeno, grupa hidroxil, grupa amino, grupa carbonil, grupa carboxil, grupa eterică (zaharoza), grupa esterică (trigliceride), grupa amidică (legătură peptidică) • Compuși organici cu funcțiuni simple: Compuși halogenați cu 1 și 2 atomi de carbon în moleculă: formule de structură, denumire, utilizări • Compuși monohidroxilici saturați (C₁-C₃), glicerina și fenolul: formule de structură, denumire, utilizări, acțiunea biologică a metanolului și etanolului • Compuși carbonilici saturați: formaldehida, aldehida acetică, acetona - formule de structură, denumire, utilizări • Compuși carboxilici: acidul acetic - formulă de structură, denumire, utilizări XI.2. Compuși organici cu funcțiuni simple • Compuși halogenați: clasificare - după numărul atomilor de halogen din moleculă, după natura halogenului, după pozițiile atomilor de halogen în catenă, după natura radicalului hidrocarbonat, izomerie, proprietăți fizice - stare de agregare, temperatură de fierbere; proprietăți chimice - reacția de hidroliză cu obținerea unor alcooli (hidroliza clorometanului, cloroetanului, 1,2-dicloroetanului, 1,2,3-tricloropropanului, clorurii de benzil), cu obținerea unor compuși carbonilici (hidroliza 1,1-dicloroetanului, 2,2-dicloropropanului și a clorurii de benziliden) și cu obținere de acizi carboxilici (hidroliza 1,1,1-tricloroetanului). Reprezentanți:

Domenii de conținut	Conținuturi
	clorometanul, cloroformul, tetraclorura de carbon, clorura de vinil și clorura de benzil; utilizări - Alcooli: clasificare - după numărul grupelor hidroxil din catenă, după natura radicalului hidrocarbonat, după natura atomului de carbon de care este legată grupa hidroxil; izomeria alcoolilor cu catena aciclică saturată (C₂-C₄); proprietăți fizice - stare de agregare, temperatură de fierbere, solubilitate pentru: metanol, etanol, glicerină; proprietăți chimice - reacția de ardere a metanolului și etanolului. Reprezentanți: metanolul, etanolul, 2-propanolul, glicerina; utilizări - Compuși carbonilici: clasificare - după numărul radicalilor hidrocarbonați legați de grupa carbonil, după natura radicalului hidrocarbonat; izomerie; proprietăți fizice - stare de agregare, temperatură de fierbere, solubilitate, pentru: metanal, etanal, propanonă; proprietăți chimice - reducerea compușilor carbonilici pentru: metanal, etanal, propanonă, benzaldehidă; reprezentanți: metanalul, etanalul, propanona, benzaldehida; utilizări - Compuși carboxilici: clasificare - după natura radicalului hidrocarbonat; izomerie de catenă; proprietăți fizice - stare de agregare, temperatură de fierbere, solubilitate pentru: acidul metanoic, acidul etanoic; proprietăți chimice - reacțiile acidului etanoic cu magneziul, cu oxidul de cupru(II), cu hidroxidul de sodiu, cu hidrogenocarbonatul de sodiu. Reprezentanți: acidul metanoic, acidul etanoic, acidul benzoic; utilizări X.3. Compuși organici cu funcțiuni mixte - Compuși organici cu funcțiuni mixte: Acidul salicilic: formulă de structură, denumire, utilizări - Aminoacizi: formulă generală pentru aminoacizii monoaminomonocarboxilici, cazuri particulare - glicină, α-alanină, leucină, tirozină: formule de structură, acțiune biologică - Glucoza: formulă de structură aciclică X.6. Compuși organici din viața de zi cu zi - Surse naturale, proprietăți fizice, utilizări și importanță pentru: glucoză, fructoză, zaharoză, amidon, celuloză, glicogen - Fermentația alcoolică a glucozei: ecuația reacției, importanță. Fermentația acetică a etanolului: ecuația reacției, importanță. Fermentația lactică - importanță - De la aminoacizi la proteine; surse naturale de proteine; denaturarea proteinelor; importanță - Grăsimi: clasificare, surse naturale de grăsimi, importanță. Săpunuri: palmitatul de sodiu, palmitatul de potasiu: formulă de structură; acțiunea de spălare a săpunurilor - Vitamina C și vitamina D: grupe funcționale din structura acestora, surse naturale, importanță - Medicamente: aspirină, paracetamol, ibuprofen: grupe funcționale din structura acestora, importanță XI.3. Compuși organici cu importanță biologică - Acizi grași - caracteristici de structură; formule de structură pentru acidul palmitic, acidul stearic și acidul oleic. Grăsimi - proprietăți fizice: stare de agregare, temperatură de topire, solubilitate, proprietăți chimice - adiția hidrogenului la grăsimile nesaturate, reacția de hidroliză bazică a grăsimilor pentru obținerea săpunului de sodiu; importanța practică și biologică a grăsimilor - Aminoacizi-formulă generală pentru aminoacizii monoaminomonocarboxilici, formule de structură pentru: glicină, α-alanină, leucină, tirozină; acțiunea biologică a aminoacizilor - Proteine - clasificare după compoziție, după solubilitatea în apă și după funcțiile biologice; denaturarea proteinelor; importanța biologică a proteinelor - Zaharide: clasificare - monozaharide: glucoza și fructoza; oligozaharide: zaharoza; polizaharide: amidonul și celuloza; formule de structură aciclică pentru glucoză și fructoză

Domenii de conținut	Conținuturi
	• Surse naturale pentru: fructoză, glucoză, zaharoză, amidon și celuloză; proprietăți fizice - stare de agregare, solubilitate pentru: glucoză, fructoză, zaharoză, amidon și celuloză; proprietăți chimice: reacția de oxidare a glucozei cu reactivul Tollens; acțiunea biologică a zaharozei; carbonizarea zaharozei • Identificarea amidonului; rolul amidonului și celulozei pentru plante • Importanța practică a glucozei, fructozei, zaharozei, amidonului, celulozei X.4. Solubilitatea compușilor organici pe baza asemănării structurale solvent-solvat • Solvenți organici; substanțe organice solubile în apă • Solubilitatea în apă și în solvenți organici a hidrocarburilor C₁-C₄, a benzenului, metanolului, etanolului, glicerinei, acidului acetic, formaldehidei, aldehydei acetice, acetonei, glucozei și a aminoacizilor
Chimie-fizică	XII.1. Noțiuni de termochimie • Căldura și temperatura. Fenomene fizice exoterme și endoterme (transformări de stare de agregare). Reacții chimice exoterme și endoterme. Entalpia de reacție. Entalpia de formare standard. Legea lui Hess. Căldura de combustie; puterea calorică • Căldura de dizolvare • Căldura de neutralizare (acid tare-bază tare) XII.2. Noțiuni de cinetică chimică • Reacții lente și reacții rapide. Viteza de reacție. Ordin de reacție; legea de viteză; constanta de viteză. Catalizatori XII.3. Reacții cu transfer de electroni • Electroliza; aplicațiile electrolizei. Electroliza – metodă de obținere a metalelor (Na), a nemetalelor (H₂, Cl₂) și a substanțelor compuse (electroliza topiturii de NaCl, obținerea NaOH prin electroliza soluției de NaCl). Electroliza apei în mediu acid XII.4. Reacții acido-bazice • Produsul ionic al apei. pH-ul soluțiilor de acizi tari monoprotici și de baze tari monoprotice Indicatori acido-bazici • Reacția de neutralizare dintre un acid tare monoprotic și o bază monoprotică tare (reacția dintre acidul clorhidric și hidroxidul de sodiu) XII.5. Reacții cu formare de compuși greu solubili • Solubilitate. Compuși greu solubili • Identificarea unor cationi (Ca²⁺, Ba²⁺, Fe²⁺, Fe³⁺, Cu²⁺). Identificarea unor anioni (Cl⁻, S²⁻, SO₄²⁻, CO₃²⁻) NOTĂ: - se vor efectua calcule stoechiometrice: pe baza formulei chimice, pe baza ecuației unei reacții chimice folosind puritatea, randamentul, concentrația procentuală de masă, concentrația molară a soluțiilor și ecuația de stare a gazului ideal.

Anexa nr. 6.5. Programa de examen pentru disciplina Chimie - CHIMIE_P6 (TC)

- Filiera teoretică, profil umanist – toate specializările,
- Filiera vocațională, profilurile/ specializările prevăzute în Planurile-cadru pentru învățământul liceal, frecvență, zi, aprobate cu OMEC 4350/2025
- Filiera tehnologică, profilul servicii, domeniile/ calificările profesionale prevăzute în Planurile-cadru pentru învățământul liceal, frecvență, zi, aprobate cu OMEC 4350/2025,
- proba F (complementar disciplinelor alese la proba E) **CHIMIE_P6 (TC)**

PREAMBUL

Programa de examen este realizată în conformitate cu prevederile *Programelor școlare pentru disciplina Chimie, clasele a IX-a - a X-a, trunchi comun (TC)*, aprobată prin OMEC nr. 6930/2025, Anexa nr. 4. Prezenta programă precizează competențele generale și competențele specifice care vor fi evaluate, domeniile de conținut și conținuturile vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen pentru disciplina Chimie - CHIMIE_P6 (TC), fundamentează elaborarea subiectelor și a baremelor de evaluare și de notare pentru proba F (complementar disciplinelor alese la proba E), din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/ dezvoltarea competențelor generale pe parcursul ciclului liceal, clasele a IX-a - a X-a, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen, la disciplina Chimie, programa CHIMIE_P6 (TC), este de a constata măsura în care candidatul *identifică și explică comportarea unor substanțe sau sisteme chimice, utilizează și exprimă în limbaj specific chimiei concepte și algoritmi, rezolvă probleme demonstrând raționamente deductive și inductive*, de complexitate corespunzătoare raportării disciplinei în cadrul segmentului curricular trunchi comun (TC) și tipului de probă.

Prin susținerea probei de examen la disciplina Chimie, programa CHIMIE_P6 (TC), candidatul este pus în situația de a face dovada formării/dezvoltării următoarelor **competențe generale (CG)**, dobândite pe parcursul claselor a IX-a - a X-a:

CG1	Identificarea unor substanțe, fenomene chimice, procese întâlnite în viața de zi cu zi
CG2	Explicarea comportării unor substanțe chimice sau sisteme chimice în funcție de structura lor
CG3	Utilizarea conceptelor și a algoritmilor specifici în formularea explicațiilor, în rezolvarea de probleme, în conducerea investigațiilor și în raportarea de rezultate
CG4	Exprimarea informațiilor, concluziilor și demersurilor de rezolvare pentru o situație dată, în limbajul specific chimiei
CG5	Rezolvarea de probleme în scopul stabilirii unor corelații relevante, demonstrând raționamente deductive și inductive
CG6	Propunerea unor măsuri de prevenire a consecințelor proceselor și acțiunii produselor chimice asupra propriei persoane și asupra mediului, pentru dezvoltare durabilă și sustenabilă

Prin subiectele elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor.

**COMPETENȚELE GENERALE ȘI COMPETENȚELE SPECIFICE
CARE VOR FI EVALUATE**

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** care pot fi evaluate prin examen, selectate din programa școlară în vigoare și prezentate cumulativ pentru ciclul liceal:

CG.1 – Identificarea unor substanțe, fenomene chimice, procese întâlnite în viața de zi cu zi

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.1.1.	Identificarea tipului unei reacții chimice după unul sau mai multe criterii de clasificare
IX.CS.1.2.	Recunoașterea unor reacții cu modificarea numărului de oxidare întâlnite în procese naturale sau tehnologice/ industriale
IX.CS.1.3.	Recunoașterea unor proprietăți ale elementelor în funcție de configurația electronică
IX.CS.1.4.	Identificarea tipurilor legăturilor chimice/ interacțiunilor intermoleculare în diferite specii chimice
IX.CS.1.5.	Identificarea domeniilor de utilizare a unor soluții în contexte cotidiene, având în vedere proprietățile acestora

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.1.6.	Identificarea modului în care proprietățile gazelor influențează diverse fenomene din viața de zi cu zi
X.CS.1.1.	Recunoașterea unor fenomene chimice din viața cotidiană, în care sunt implicate substanțe organice
X.CS.1.2.	Recunoașterea principalelor particularități de structură ale unui compus organic
X.CS.1.3.	Identificarea în viața cotidiană a unor substanțe organice solubile/ insolubile în apă/ solvenți organici
X.CS.1.4.	Identificarea tipului unei reacții chimice din chimia organică după unul sau mai multe criterii de clasificare
X.CS.1.5.	Identificarea grupelor funcționale din structura unor compuși organici de uz cotidian

CG.2 – Explicarea comportării unor substanțe chimice sau sisteme chimice în funcție de structura lor

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.2.1.	Compararea reacțiilor în funcție de caracteristicile lor
IX.CS.2.2.	Reprezentarea proceselor chimice care au loc în reacții cu modificarea numărului de oxidare
IX.CS.2.3.	Explicarea unor proprietăți ale substanțelor pe baza structurii învelișului electronic al elementelor chimice
IX.CS.2.4.	Explicarea proprietăților/ comportării substanțelor în funcție de natura legăturii chimice/ interacțiunii intermoleculare
IX.CS.2.5.	Explicarea proceselor care au loc la dizolvare și a factorilor care influențează solubilitatea unei substanțe
IX.CS.2.6.	Explicarea variației parametrilor de stare a unui gaz la modificarea valorii unuia dintre aceștia
X.CS.2.1.	Explicarea apartenenței unui compus organic unei anumite clase de compuși, după diferite criterii
X.CS.2.2.	Compararea valorilor unor proprietăți fizice ale termenilor din aceeași serie omoloagă/ din clase diferite de compuși organici
X.CS.2.3.	Explicarea influenței structurii unui compus organic asupra solubilității în diferiți solvenți
X.CS.2.4.	Descrierea caracteristicilor reacțiilor specifice compușilor organici studiați
X.CS.2.5.	Explicarea importanței unor compuși organici studiați în viața de zi cu zi

CG.3 – Utilizarea conceptelor și a algoritmilor specifici în formularea explicațiilor, în rezolvarea de probleme, în conducerea investigațiilor și în raportarea de rezultate

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.3.1.	Utilizarea algoritmilor de stabilire a numărului de oxidare și a coeficienților stoechiometrici ai ecuației unei reacții
IX.CS.3.2.	Utilizarea conceptelor specifice și a algoritmilor în activități experimentale în care sunt implicate reacții cu modificarea numărului de oxidare
IX.CS.3.3.	Reprezentarea grafică a configurației electronice pentru diferite specii chimice utilizând notații specifice chimiei
IX.CS.3.4.	Utilizarea modelelor/ algoritmilor pentru reprezentarea formării ionilor/ moleculelor și pentru denumirea substanțelor
IX.CS.3.5.	Utilizarea conceptelor/ algoritmilor în realizarea unor experimente pentru prepararea unor soluții de diferite concentrații
IX.CS.3.6.	Utilizarea conceptelor specifice chimiei pentru caracterizarea stării gazoase
X.CS.3.1.	Utilizarea algoritmilor de stabilire a formulelor procentuale, brute, moleculare și de structură a compușilor organici
X.CS.3.2.	Utilizarea algoritmilor de stabilire a denumirii compușilor organici

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
X.CS.3.3.	Utilizarea conceptelor referitoare la solubilitatea compușilor organici în prezentarea rezultatelor activităților experimentale/ referatelor/ proiectelor
X.CS.3.4.	Utilizarea conceptelor specifice în descrierea reacțiilor la care poate participa un compus organic
X.CS.3.5.	Utilizarea conceptelor specifice pentru caracterizarea unor compuși organici cu importanță biologică

CG.4 – Exprimarea informațiilor, concluziilor și demersurilor de rezolvare pentru o situație dată, în limbajul specific chimiei

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.4.1.	Explicarea caracteristicilor unei reacții chimice în limbaj specific
IX.CS.4.2.	Formularea, în termeni specifici chimiei, a explicațiilor și concluziilor privind desfășurarea reacțiilor cu modificarea numărului de oxidare
IX.CS.4.3.	Elaborarea concluziilor, utilizând terminologia specifică, după analiza și soluționarea unei situații-problemă
IX.CS.4.4.	Utilizarea limbajului specific în studiul proprietăților/ comportării unei substanțe în funcție de tipul de legătură chimică/ interacțiune intermoleculară
IX.CS.4.5.	Formularea concluziilor rezultate din date experimentale/ dintr-un demers investigativ în care sunt implicate soluții, în limbaj specific
IX.CS.4.6.	Exprimarea, în limbaj chimic, a ecuației de stare a gazului ideal și a relațiilor dintre parametrii de stare în rezolvarea problemelor care descriu comportarea gazelor
X.CS.4.1.	Descrierea anumitor caracteristici de structură ale unui compus organic în limbaj specific chimiei
X.CS.4.2.	Exprimarea în limbaj specific chimiei a comportării compușilor organici studiați, în diferite contexte
X.CS.4.3.	Descrierea solubilității unui compus organic într-un anumit solvent în limbaj specific chimiei
X.CS.4.4.	Exprimarea în limbaj specific a corelației dintre tipul de reacție chimică la care poate participa un compus organic și structura acestuia

CG.5 – Rezolvarea de probleme în scopul stabilirii unor corelații relevante, demonstrând raționamente deductive și inductive

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.5.1.	Aplicarea algoritmilor în rezolvarea unor probleme de calcul stoechiometric pe baza ecuației unei reacții chimice
IX.CS.5.2.	Rezolvarea problemelor de calcul stoechiometric pe baza ecuației unei reacții redox
IX.CS.5.3.	Rezolvarea unor situații-problemă având în vedere corelația dintre structura substanțelor și proprietăți ale acestora
IX.CS.5.4.	Justificarea comportamentului chimic/ proprietăților substanțelor, în funcție de tipul de legătură chimică/ interacțiune intermoleculară
IX.CS.5.5.	Integrarea relațiilor matematice în rezolvarea unor probleme de calcul referitoare la concentrația molară
IX.CS.5.6.	Rezolvarea de probleme în care sunt implicate transformări de stare ale gazelor
X.CS.5.1.	Aplicarea algoritmilor de stabilire a formulei moleculare/ structurii unui compus organic pentru rezolvarea unor probleme
X.CS.5.2.	Aplicarea algoritmilor de stabilire a izomerilor unui compus organic
X.CS.5.3.	Justificarea alegerii unui solvent pentru dizolvarea unui anumit compus organic în cadrul unui experiment/ în viața cotidiană
X.CS.5.4.	Rezolvarea unor probleme de calcul stoechiometric pe baza ecuației fiecărui tip de reacție studiată

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
X.CS.5.5.	Rezolvarea unor situații-problemă referitoare la procesele de fermentație în viața cotidiană
CG.6 – Propunerea unor măsuri de prevenire a consecințelor proceselor și acțiunii produselor chimice asupra propriei persoane și asupra mediului, pentru dezvoltare durabilă și sustenabilă	
Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.6.1.	Evaluarea efectelor unor reacții chimice care pot avea loc între diferite substanțe utilizate frecvent în viața cotidiană
IX.CS.6.2.	Propunerea unor soluții pentru diminuarea impactului unor produse chimice asupra mediului
IX.CS.6.3.	Evaluarea riscurilor asociate utilizării necorespunzătoare a unor produse chimice
IX.CS.6.4.	Justificarea implicațiilor pe care le are apa asupra vieții, prin proprietățile sale determinate de interacțiunile intermoleculare
IX.CS.6.5.	Evaluarea impactului și efectelor utilizării soluțiilor acide/ bazice asupra mediului și sănătății
IX.CS.6.6.	Elaborarea unor măsuri pentru prevenirea accidentelor care pot apărea în timpul utilizării substanțelor gazoase
X.CS.6.2.	Propunerea unor alternative legate de utilizarea combustibililor fosili pentru asigurarea dezvoltării durabile
X.CS.6.3.	Propunerea unor soluții pentru reducerea poluării cauzate de utilizarea solvenților organici
X.CS.6.4.	Evaluarea consecințelor reacțiilor de ardere/ polimerizare/ substituție asupra organismelor vii și asupra mediului
X.CS.6.5.	Promovarea unui stil de viață sănătos având în vedere consumul de glucide/ grăsimi/ proteine/ vitamine/ medicamente

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programa școlară în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
Chimie anorganică	IX.1. Clasificarea reacțiilor în chimia anorganică - Reacții fără/ cu modificarea numărului de oxidare, număr de oxidare, reguli de determinare a numărului de oxidare, oxidare, reducere. Aplicații: pile electrice (pila Daniell, acumulatorul cu plumb, bateria litu-ion) – construcție și ecuația reacției globale; reprezentarea convențională a pilei Daniell - Reacții exoterme și reacții endoterme. Reacții lente, reacții rapide, catalizatori. Reacții ireversibile, reacții reversibile IX.2. Învelișul de electroni al atomului. Caracter metalic. Caracter nemetalic - Configurația electronică pe straturi a primelor 20 de elemente chimice din Tabelul periodic - Corelații între configurația electronică a primelor 20 de elemente chimice și poziția acestora în Tabelul periodic - Caracter metalic; variația caracterului metalic în perioadă (sodiu, magneziu, aluminiu) - Caracter nemetalic; variația caracterului nemetalic în grupă și perioadă (pentru clor, brom, iod și pentru azot, oxigen, fluor) IX.3. Legături chimice - Legătura ionică. Compuși ionici – formarea compușilor: fluorură de sodiu, fluorură de calciu, clorură de sodiu, oxid de sodiu, oxid de calciu. Cristalul de clorură de sodiu – caracterizare. Proprietăți fizice ale clorurii de sodiu: stare de agregare, temperatură de topire, conductibilitate electrică, comportare la lovire - Legătura covalentă. Molecule de hidrogen, de clor și de azot. Molecule de acid clorhidric, de apă, de amoniac, de metan și de dioxid de carbon IX.4. Soluții

Domenii de conținut	Conținuturi
	- Soluții apoase utilizate în viața cotidiană. Efecte termice la dizolvare în apă - Concentrația molară a unei soluții. Prepararea unor soluții apoase cu anumite concentrații procentuale și molare IX.5. Starea gazoasă - Caracterizarea stării gazoase; parametri de stare. Ecuația de stare a gazului ideal; calcule
Chimie organică	X.1. Introducere în studiul chimiei organice - Elemente organogene; valența elementelor organogene în compușii organici - Legătura covalentă simplă: C-H, C-C, C-N, C-O, C-Cl, O-H. Legătura covalentă multiplă: C=C, C=O, C≡C, C≡N. Exemple de compuși organici care conțin în moleculă legături covalente simple și legături covalente multiple - Catene; clasificare: catene aciclice și ciclice, catene liniare și ramificate, catene saturate și nesaturate - Tipul atomilor de carbon în funcție de numărul de legături covalente pe care le realizează cu alți atomi de carbon - Formula brută, moleculară și formula de structură (plană restrânsă) a unui compus organic - Izomerie de constituție: izomerie de catenă, izomerie de poziție - Clasificarea compușilor organici: Hidrocarburi: saturate, nesaturate, arene; compuși organici cu funcțiuni (simple și mixte): compuși halogenați, compuși hidroxilici, compuși carbonilici, compuși carboxilici, aminoacizi, zaharide X.2. Hidrocarburi - Surse de hidrocarburi: petrolul și gazele naturale - Alcani: denumirile <i>n</i>-alcanilor C₁-C₆, radicali monovalenți C₁-C₃, serie omoloagă, formulă generală, izomerie de catenă, proprietăți fizice: stare de agregare, variația temperaturilor de fierbere în seria omoloagă, miros (pentru alcanii gazoși) - Alchene și alchine. Denumiri (C₂-C₅), radicali monovalenți (vinil), serie omoloagă, formulă generală, izomerie de catenă și de poziție, proprietăți fizice: stare de agregare - Arene: benzen, toluen, stiren: denumire, formulă de structură, stare de agregare, utilizări X.5. Reacții ale hidrocarburilor - Reacția de substituție - reacție caracteristică hidrocarburilor saturate: clorurarea metanului cu obținere de clorometan, diclorometan, cloroform și tetraclorură de carbon. - Reacția de adiție - reacție caracteristică hidrocarburilor nesaturate: adiția hidrogenului la alchenele C₂-C₄, adiția hidrogenului la acetilenă (hidrogenare totală), adiția bromului la alchenele C₂-C₃, adiția acidului clorhidric la acetilenă cu obținerea clorurii de vinil, adiția acidului cianhidric la acetilenă cu obținerea acrilonitrilului, adiția apei la etenă. Reacția de polimerizare cu obținerea polietenei, polistirenului, policlorurii de vinil și poliacrilonitrilului - Reacția de ardere a alcanilor C₁-C₅, a acetilenei, reacția de oxidare a benzenului, reacția de oxidare a toluenului la catena laterală. Putere calorică. Combustibili X.3. Compuși organici cu funcțiuni - Structura grupelor funcționale: grupa halogeno, grupa hidroxil, grupa amino, grupa carbonil, grupa carboxil, grupa eterică (zaharoza), grupa esterică (trigliceride), grupa amidică (legătură peptidică) - Compuși organici cu funcțiuni simple: Compuși halogenați cu 1 și 2 atomi de carbon în moleculă: formule de structură, denumire, utilizări - Compuși monohidroxilici saturați (C₁-C₃), glicerina și fenolul: formule de structură, denumire, utilizări, acțiunea biologică a metanolului și etanolului - Compuși carbonilici saturați: formaldehida, aldehida acetică, acetona - formule de structură, denumire, utilizări - Compuși carboxilici: acidul acetic - formulă de structură, denumire, utilizări

Domenii de conținut	Conținuturi
	• Compuși organici cu funcțiuni mixte: Acidul salicilic: formulă de structură, denumire, utilizări • Aminoacizi: formulă generală pentru aminoacizii monoaminomonocarboxilici, cazuri particulare - glicină, α-alanină, leucină, tirozină: formule de structură, acțiune biologică • Glucoza: formulă de structură aciclică X.6. Compuși organici din viața de zi cu zi • Surse naturale, proprietăți fizice, utilizări și importanță pentru: glucoză, fructoză, zaharoză, amidon, celuloză, glicogen, • Fermentația alcoolică a glucozei: ecuația reacției, importanță. Fermentația acetică a etanolului: ecuația reacției, importanță. Fermentația lactică - importanță • De la aminoacizi la proteine; surse naturale de proteine; denaturarea proteinelor; importanță • Grăsimi: clasificare, surse naturale de grăsimi, importanță. Săpunuri: palmitatul de sodiu, palmitatul de potasiu: formulă de structură; acțiunea de spălare a săpunurilor • Vitamina C și vitamina D: grupe funcționale din structura acestora, surse naturale, importanță • Medicamente: aspirină, paracetamol, ibuprofen: grupe funcționale din structura acestora, importanță X.4. Solubilitatea compușilor organici pe baza asemănării structurale solvent-solvat • Solvenți organici; substanțe organice solubile în apă • Solubilitatea în apă și în solvenți organici a hidrocarburilor C₁-C₄, a benzenului, metanolului, etanolului, glicerinei, acidului acetic, formaldehidei, aldehidei acetice, acetonei, glucozei și a aminoacizilor NOTĂ: - se vor efectua calcule stoechiometrice: pe baza formulei chimice, pe baza ecuației unei reacții chimice folosind puritatea, randamentul, concentrația procentuală de masă, concentrația molară a soluțiilor și ecuația de stare a gazului ideal.

Anexa nr. 7

Programe de examen
pentru disciplina

Biologie

Examenul național de bacalaureat - 2030
Învățământ liceal

– 2026 –

TABEL CENTRALIZATOR - PROGRAMA DE EXAMEN
pentru disciplina *BIOLOGIE*

Nr. crt.	Cod programă de examen (BAC)	Proba	Raportare (TC / TC+CS / CS)	Filiera	Profilul	Specializarea/Domeniul/Calificările profesionale
1.	BIO_P1	E – prima probă/ a doua probă	TC+CS	Teoretică	Real	Specializarea științe ale naturii
2.	BIO_P2	E - a doua probă	TC+CS	Teoretică	Real	Specializarea matematică -informatică
				Tehnologică	Resurse naturale și protecția mediului	Toate domeniile și calificările profilurilor respective
				Vocațională	Militar	Specializarea matematică -informatică militară
3.	BIO_P3	E – a doua probă	TC	Tehnologică	Tehnic/ Servicii	Toate domeniile și calificările profilurilor respective
		Proba F (complementar disciplinelor alese la proba E)	TC	Teoretică	Umanist	Specializările științe sociale, filologie
				Vocațională	Toate profilurile	Toate specializările
				Tehnologică	Toate profilurile	Toate specializările

Anexa nr. 7.1. Programa de examen pentru disciplina Biologie - BIO_P1 (TC+CS)

- Prima și a doua probă E (probă scrisă, specifică profilului/specializării)
Filiera teoretică, profilul real, specializarea științe ale naturii

PREAMBUL

Programa de examen este realizată în conformitate cu prevederile **Programelor școlare pentru disciplina Biologie, clasele a IX-a - a XII-a, trunchi comun și curriculum de specialitate (TC+CS), aprobată prin OMEC nr.6930/2025 (clasa a IX-a, TC/CS), Anexa nr.35, respectiv OMEC nr.4106/2026 (clasele a X-a și a XII-a, TC/CS) Anexa nr.75 și 76.**

Prezenta programă precizează competențele generale și competențele specifice care vor fi evaluate, domeniile de conținut și conținuturile vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen pentru disciplina *Biologie-BIO_P1(TC+CS)*, fundamentează elaborarea subiectelor și a baremelor de evaluare și de notare pentru prima și a doua probă E, din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul ciclului liceal, clasele a IX-a - a-XII-a, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen, la disciplina *Biologie-BIO_P1(TC+CS)*, este de a constata măsura în care candidatul *identifică, explică, analizează, interpretează și utilizează concepte, principii și procese biologice, exprimă informațiile în limbaj științific și aplică cunoștințele dobândite* pentru explicarea și rezolvarea unor situații problemă de complexitate corespunzătoare tipului de probă.

Prin susținerea probei de examen la disciplina *Biologie, programa BIO_P1(TC+CS)* candidatul este pus în situația de a face dovada formării/dezvoltării următoarelor **competențe generale (CG)** dobândite pe parcursul claselor a IX-a-a XII-a:

CG.1	Investighează sisteme și procese biologice, pentru a forma abilități de cercetare și a evidenția știința ca proces de cunoaștere
CG.2	Interpretează date, informații și concepte științifice despre lumea vie pentru a elabora explicații bazate pe dovezi și a valoriza știința ca produs al cunoașterii
CG.3	Integrează potențialul inovativ și creativ al cunoașterii științifice pentru a propune soluții la probleme reale din lumea vie și din viața cotidiană
CG.4	Corelează date, informații și concepte științifice despre lumea vie pentru a exersa comunicarea în știință și în situații reale
CG.5	Valorifică potențialul transformativ al educației în științele biologice prin comportamente responsabile pentru protecția mediului și menținerea unui stil de viață sănătos

Prin subiectele elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor.

**COMPETENȚELE GENERALE ȘI COMPETENȚELE SPECIFICE
CARE VOR FI EVALUATE**

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** care pot fi evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru ciclul liceal.

CG.1 – Investighează sisteme și procese biologice, pentru a forma abilități de cercetare și a evidenția știința ca proces de cunoaștere

Cod CS	Competențe specifice evaluate
IX.CS.1.1	Utilizează tehnici și metode de observare pentru a pune în evidență relația structură–funcție la diferite niveluri de integrare și organizare sistemică a lumii vii, diversitatea ecosistemelor și principiile de clasificare a organismelor vii
IX.CS.1.2	Aplică metoda științifică pentru a pune în evidență relația structură–funcție la diferite niveluri de integrare și organizare sistemică a lumii vii, diversitatea ecosistemelor și principiile de clasificare a organismelor vii, pe baza unui protocol de lucru
X.CS.1.1	Parcurge etape de bază ale demersului investigativ pentru a pune în evidență relația structură–funcție în lumea vie, fluxul de materie și energie din unele sisteme biologice, principii ale eredității, funcții ale sistemelor de organe la om

Cod CS	Competențe specifice evaluate
X.CS.1.2	Aplică metoda științifică pentru a analiza, pe baza unui protocol de lucru, relația structură–funcție în lumea vie, fluxul de materie și energie din unele sisteme biologice, transmiterea unor caractere ereditare, funcții ale sistemelor de organe la om
XI.CS.1.1	Adaptează etape ale demersului investigativ pentru a pune în evidență principiile eredității, relația structură–funcție în lumea vie, homeostazia și reglarea funcțiilor la nivelul organismului
XI.CS.1.2	Aplică metoda științifică pe baza unui protocol de lucru pentru a analiza transmiterea unor caractere ereditare, relația structură–funcție în lumea vie, homeostazia și reglarea funcțiilor la nivelul organismului
XII.CS.1.1	Proiectează etape ale demersului investigativ pentru a pune în evidență dovezile și mecanismele evoluției lumii vii, dinamica populațiilor și ecosistemelor, aplicațiile biotehnologice ale geneticii
XII.CS.1.2	Aplică metoda științifică pentru a analiza dovezile și mecanismele evoluției lumii vii, dinamica populațiilor și ecosistemelor, aplicațiile biotehnologice ale geneticii

CG.2 – Interpretează date, informații și concepte științifice despre lumea vie pentru a elabora explicații bazate pe dovezi și a valoriza știința ca produs al cunoașterii

Cod CS	Competențe specifice evaluate
IX.CS.2.1	Organizează date și informații din surse variate pentru a documenta principiul relației structură–funcție în organizarea lumii vii, diversitatea și clasificarea organismelor, adaptările și relațiile lor în cadrul ecosistemelor
IX.CS.2.2	Analizează date, informații și concepte științifice din surse variate pentru a elabora explicații bazate pe dovezi științifice privind principiul relației structură–funcție în organizarea lumii vii, diversitatea și clasificarea organismelor, adaptările și relațiile lor în cadrul ecosistemelor
X.CS.2.1	Structurează date și informații din surse variate pentru a explica relația structură–funcție în lumea vie, fluxul de materie și energie din unele sisteme biologice, principii ale eredității, integrarea funcțiilor sistemelor de organe la om
X.CS.2.2	Analizează date, informații și concepte științifice din surse variate pentru a formula explicații bazate pe dovezi științifice privind relația structură–funcție în lumea vie, fluxul de materie și energie din unele sisteme biologice, principii ale eredității, integrarea funcțiilor sistemelor de organe la om
XI.CS.2.1	Sintetizează date și informații din surse variate pentru a explica transmiterea caracterelor ereditare, relația structură–funcție în lumea vie, homeostazia și reglarea funcțiilor la nivelul organismului
XI.CS.2.2	Prelucrează date, informații și concepte științifice din surse variate pentru a formula explicații predictive privind transmiterea caracterelor ereditare, relația structură–funcție în lumea vie, homeostazia și reglarea funcțiilor la nivelul organismului
XII.CS.2.1	Sistematizează date și informații din surse variate pentru a explica dovezile și mecanismele evoluției lumii vii, dinamica populațiilor și ecosistemelor, aplicațiile biotehnologice ale geneticii
XII.CS.2.2	Evaluează critic date, informații și concepte științifice din surse variate pentru a formula explicații științifice privind dovezile și mecanismele evoluției lumii vii, dinamica populațiilor și ecosistemelor, aplicațiile biotehnologice ale geneticii

CG.3 – Integrează potențialul inovativ și creativ al cunoașterii științifice pentru a propune soluții la probleme reale din lumea vie și din viața cotidiană

Cod CS	Competențe specifice evaluate
IX.CS.3.1	Formulează măsuri simple de acțiune împotriva declinului diversității speciilor și ecosistemelor pentru a sprijini conservarea acestora
IX.CS.3.2	Propune modalități de utilizare responsabilă a aplicațiilor rezultate din cunoașterea lumii vii pentru a sprijini îmbunătățirea calității vieții și protecția ecosistemelor
X.CS.3.1	Formulează măsuri concrete de acțiune pentru reducerea impactului antropic asupra proceselor desfășurate în ecosisteme și pentru menținerea homeostaziei organismului uman

Cod CS	Competențe specifice evaluate
X.CS.3.2	Propune modalități de utilizare responsabilă a rezultatelor aplicative ale cunoașterii lumii vii pentru menținerea echilibrului dinamic al ecosistemelor și a sustenabilității acestora, precum și a stării de sănătate a organismului uman
XI.CS.3.1	Identifică măsuri concrete de acțiune pentru menținerea homeostaziei organismului
XI.CS.3.2	Analizează implicațiile utilizării aplicațiilor cunoașterii lumii vii asupra sănătății omului și mediului
XII.CS.3.1	Propune măsuri concrete de acțiune pentru menținerea stabilității și rezilienței ecosistemelor în contextul dezvoltării durabile
XII.CS.3.2	Evaluează implicațiile etice și sociale ale utilizării cunoașterii mecanismelor evoluției, dinamicii ecosistemelor și aplicațiilor biotehnologice asupra sănătății, mediului și calității vieții

CG.4 – Corelează date, informații și concepte științifice despre lumea vie pentru a exersa comunicarea în știință și în situații reale

Cod CS	Competențe specifice evaluate
IX.CS.4.1	Prezintă materialele realizate utilizând informații și concepte științifice despre lumea vie pentru a exersa comunicarea științifică
IX.CS.4.2	Elaborează mesaje argumentate despre aplicațiile practice rezultate din cunoașterea lumii vii pentru a sprijini valorizarea responsabilă a acestora și a combate dezinformarea pseudoștiințifică
X.CS.4.1	Prezintă materialele realizate, utilizând informații și concepte științifice despre fluxul de materie și energie din unele sisteme biologice, principii ale eredității, integrarea funcțiilor sistemelor de organe la om pentru a exersa comunicarea științifică
X.CS.4.2	Elaborează mesaje argumentate pentru a combate dezinformarea pseudoștiințifică și pentru a promova utilizarea responsabilă a aplicațiilor practice privind fluxul de materie și energie din unele sisteme biologice, principii ale eredității și integrarea funcțiilor sistemelor de organe la om
XI.CS.4.1	Explică conținutul materialelor realizate, utilizând informații și concepte științifice despre transmiterea unor caractere ereditare, relația structură–funcție în lumea vie, homeostazia și reglarea funcțiilor la nivelul organismului pentru a exersa comunicarea științifică
XI.CS.4.2	Elaborează mesaje argumentate pe baza distincției între informațiile științifice și cele pseudoștiințifice referitoare la ereditate, homeostazie și reglarea organismului uman, pentru a promova utilizarea responsabilă a cunoașterii biologice
XII.CS.4.1	Argumentează conținutul materialelor realizate, utilizând informații și concepte științifice despre evoluția lumii vii, stabilitatea și reziliența ecosistemelor, aplicații ale biotehnologiilor în domeniul sănătății umane, mediului și calității vieții
XII.CS.4.2	Elaborează mesaje argumentate pentru combaterea dezinformării referitoare la evoluție, ecosisteme și aplicații ale biotehnologiilor, pe baza distincției între informațiile științifice și cele pseudoștiințifice

CG.5 – Valorifică potențialul transformativ al educației în științele biologice prin comportamente responsabile pentru protecția mediului și menținerea unui stil de viață sănătos

Cod CS	Competențe specifice evaluate
IX.CS.5.1	Manifestă comportamente ecologice responsabile pentru conservarea diversității speciilor, a ecosistemelor și pentru utilizarea responsabilă a resurselor biologice
IX.CS.5.2	Demonstrează comportamente corecte pentru un stil de viață sănătos
X.CS.5.1	Manifestă comportamente responsabile față de mediu pentru menținerea echilibrului ecologic și valorizarea durabilă a ecosistemelor
X.CS.5.2	Exersează comportamente responsabile pentru menținerea sănătății proprii și colective, în vederea dezvoltării unui stil de viață sustenabil
XI.CS.5.1	Manifestă comportamente responsabile pentru menținerea stării de sănătate
XI.CS.5.2	Exersează comportamente responsabile pentru menținerea sănătății proprii și colective, în vederea dezvoltării unui stil de viață sustenabil

Cod CS	Competențe specifice evaluate
XII.CS.5.1	Manifestă comportamente responsabile față de implicațiile etice și sociale ale utilizării cunoașterii biologice și ale biotehnologiilor asupra sănătății, mediului și calității vieții
XII.CS.5.2	Integrează în conduita personală comportamente responsabile privind implicațiile cunoașterii științifice din biologie asupra sănătății, mediului și calității vieții

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programa școlară în vigoare:

Clasa a IX-a

Noțiuni fundamentale despre lumea vie. De la celule la organisme, de la organisme la biosferă

Macroconcepte: Structură și funcție; Diversitatea lumii vii

Conținuturi:

Știința ca proces: investigații, observații, experimente, proiecte și comunicarea științei;

Celula – unitate structurală și funcțională a lumii vii;

Niveluri de integrare și organizare a lumii vii (molecule - celule - țesuturi- organisme – populații/specii- biocenoze- biomuri- biosferă);

Diversitatea și conservarea lumii vii (domenii, criterii de clasificare, locul omului în lumea vie);

Impactul activităților umane asupra ecosistemelor

Domenii de conținut	TC – 1h/săptămână Conținuturi	CS – 2h/săptămână Conținuturi în completarea celor din trunchiul comun
1. Știința ca proces	Metoda științifică. Etica cercetării. Observația și experimentul în biologie: formularea ipotezei, definirea variabilelor, stabilirea metodelor, colectarea și analiza datelor, formularea concluziilor, comunicarea rezultatelor	Etapele investigației/metodei științifice avansate bazate pe observații și experimente: definirea unei probleme într-un context real de sănătate/ mediu/ biotehnologii, formularea ipotezei, stabilirea variabilelor, identificarea riscurilor/ surselor de erori, decizia asupra strategiei experimentale, analiza datelor obținute, elaborarea și prezentarea concluziilor, argumentarea rezultatelor, propuneri de idei noi pentru îmbunătățirea investigației
2. Celula – unitate structurală și funcțională a lumii vii	2.1. Moleculele vieții • Apă, săruri minerale, proteine, glucide, lipide, vitamine, acizi nucleici, ATP – rol principal pentru fiecare tip de substanță • Surse alimentare de proteine, glucide, lipide, vitamine. Dieta echilibrată 2.2. Celula Celula – structură vie. De ce virusurile nu sunt vii?	• Diversitatea rolurilor proteinelor: catalizator - enzime, semnal - hormoni, apărare - anticorpi, transport - hemoglobina • Diversitatea rolurilor glucidelor: structural - chitină, semnalizare - matricea extracelulară • Diversitatea rolurilor lipidelor: structural - membrane celulare, semnalizare - hormoni • Diversitatea rolurilor vitaminelor • Utilizări ale moleculelor în biotehnologii alimentare - enzime și în biotehnologii farmaceutice - hormoni • Originea și diversitatea celulelor eucariote

Domenii de conținut	TC – 1h/săptămână Conținuturi	CS – 2h/săptămână Conținuturi în completarea celor din trunchiul comun
	Tipuri fundamentale de celule - procariote și eucariote. Componentele celulei – principalele elemente structurale și funcțiile lor: membrană/perete celular, citoplasmă, organite celulare (ribozomi, mitocondrii, aparatul Golgi, RE, lizozomi, plastide, vacuole, centrozom), nucleu/nucleoid Schimbul de substanțe între celulă și mediu: difuzie, osmoză Rolul mitozei în creștere și dezvoltare Diversitatea celulară corelată cu specializarea funcțională la celulele vegetale, animale, fungice Importanța volumelor și a suprafețelor celulare în schimburile de substanțe între organism și mediu	• Componentele celulei – detalii de structură și funcții • Relația: ADN-ARN-proteine - noțiuni introductive • Cromosomii • Ciclul celular. Amitoza și mitoza • Schimbul de substanțe între celulă și mediu: difuzie facilitată, transport activ, transport vezicular • Corespondența dintre morfologia și structura celulelor eucariote și funcțiile lor: ex. celule secretoare, de conducere, de apărare, de asimilație etc. la plante; celule epiteliale, musculare, nervoase, conjunctive la vertebrate; celule de înmulțire la fungi, plante, animale
3. Niveluri de integrare și organizare a lumii vii	Niveluri de integrare: de la celulă la organism (uni- și pluricelular) – prezentare generală Niveluri de organizare: de la individ la biosferă (concepte de bază: individ, specie/populație, biocenoză, biom, biosferă)	• Caracteristici ale biotopului și indici structurali ai biocenozei • Caracteristici ale populației. Factori care influențează dimensiunea populației
4. Diversitatea și conservarea lumii vii	• Diversitatea lumii vii -prezentare generală. Arborele vieții și clasificarea organismelor 4.1. PROCARIOTE. DOMENIILE <i>BACTERIA</i> ȘI <i>ARCHAEA</i> - caractere generale (morfologie, nutriție, reproducere), medii de viață (inclusiv medii extreme), importanță în ecosisteme 4.2. DOMENIUL EUKARYOTA <u>Protozoare</u>: amibe, flagelate, sporozoaare, ciliate - caractere generale (morfologie, nutriție, reproducere), exemple de specii reprezentative, medii de viață, importanță în ecosisteme <u>Chromista</u> (alge unicelulare și pluricelulare cu clorofile a și c, diatomee, alge brune) - caractere generale (morfologie, nutriție, reproducere), medii de viață, importanță în ecosisteme	DIVERSITATEA PROCARIOTELOR - caractere comune și de diferențiere dintre <i>Bacteria</i> și <i>Archaea</i>; specii reprezentative (ex. <i>Lactobacillus</i> sp. respectiv, <i>Halobacterium salinarum</i>); bacterii benefice, bacterii patogene; interacțiuni și adaptări (ex. biofilm, microbiom uman/vegetal) • <u>Diversitatea protozoarelor</u>: exemple de specii reprezentative, interacțiuni și adaptări • <u>Chromista</u> – diversitatea algelor: exemple de specii reprezentative, interacțiuni și adaptări (ex. înflorirea apelor)

Domenii de conținut	TC – 1h/săptămână Conținuturi	CS – 2h/săptămână Conținuturi în completarea celor din trunchiul comun
	<u>Fungi</u>: tipuri de fungi (drojdii, mucegaiuri, ciuperci cu pălărie, ciuperci parazite) - caractere generale – prezentare comparativă (morfologie, nutriție, reproducere), medii de viață, importanță în ecosisteme <u>Plante</u>: alge roșii, alge verzi, mușchi, ferigi, gimnosperme, angiosperme - caractere generale – prezentare comparativă (morfologie, nutriție, reproducere), exemple de specii reprezentative, medii de viață, importanță în ecosisteme • <u>Animale</u>: <u>Nevertebrate</u>: spongieri, celenterate, viermi (lați, cilindrici, inelați), moluște (melci, scoici, cefalopode), artropode (arahnide, crustacei, insecte) - caractere generale – prezentare comparativă (morfologie, nutriție, relație, reproducere), exemple de specii reprezentative, medii de viață, importanță în ecosisteme <u>Vertebrate</u>: pești, amfibieni, reptile, păsări, mamifere - caractere generale – prezentare comparativă (morfologie, nutriție, relație, reproducere), exemple de specii reprezentative, medii de viață, importanță în ecosisteme 4.3. Educație pentru sănătate. Paraziți – bacterii, protozoare, fungi, animale nevertebrate; posibili vectori ai unor boli – artropode (căpușe, păianjeni, păduchi, ploșnițe, țânțari), păsări, mamifere 4.4. Diversitatea vieții pe Pământ: valoare, vulnerabilități și responsabilitatea conservării	• <u>Diversitatea fungilor</u>: exemple de specii reprezentative, interacțiuni și adaptări (ex. simbioza la licheni) • <u>Diversitatea plantelor</u>: specii reprezentative cu importanță ecologică și economică, interacțiuni și adaptări, comunicare între plante (prin semnale chimice și prin intermediul fungilor) • <u>Animale</u>: <u>Diversitatea nevertebratelor</u>: exemple de specii reprezentative cu importanță ecologică și economică, interacțiuni și adaptări <u>Diversitatea vertebratelor</u>: exemple de specii reprezentative cu importanță ecologică și economică, interacțiuni și adaptări, factori care influențează diversitatea, corelații între complexitatea structurală a vertebratelor și diversitatea taxonomică
5. Impactul activităților umane asupra ecosistemelor	Prezența omului în mediu în era modernă (demografie, dezvoltare, utilizarea resurselor, deșeurile, poluarea) Schimbările climatice - încălzirea globală; amprenta ecologică – cele două perspective: <i>footprint</i> și <i>handprint</i> (amprenta ecologică și amprenta ecologică pozitivă)	• Influența activităților antropice asupra ciclului natural al carbonului. Amprenta de carbon. Efectul de seră

Clasa a X-a
Procese și sisteme vitale

Macroconcepte: Flux de energie și materie; Ereditate; Homeostazie și reglare

Conținuturi:

Fluxul de energie și materie la nivel individual: fotosinteza, respirația celulară, metabolismul;

Fluxul de energie și materie la nivel de ecosisteme (lanțuri, rețele trofice, cicluri biogeochimice);

Transmiterea ereditară a caracterelor în lumea vie;

Integrarea funcțiilor sistemelor de organe la om și educație pentru sănătate

Domenii de conținut	TC – 1h/săptămână Conținuturi	CS – 2h/săptămână Conținuturi în completarea celor din trunchiul comun
1. Fluxul de energie și materie la nivel individual: fotosinteza, respirația celulară, metabolismul	Cum funcționează viața? Captarea, producerea, stocarea și utilizarea energiei (prezentare generală, abordare investigativă) • Clasificarea organismelor în funcție de sursele de energie (fototrofe, chemotrofe) și de carbon (autotrofe, heterotrofe) • Fotosinteza, un proces de transfer de energie. Utilizarea energiei solare pentru producerea substanțelor organice. Structura, adaptările și rolul frunzelor în fotosinteză. Transportul substanțelor în plante - prezentare generală • Respirația celulară. Utilizarea substanțelor organice pentru obținerea energiei celulare • Fluxul de energie la nivelul organismului: metabolismul (anabolism și catabolism) și răspunsul metabolic adaptativ	• ATP – molecula de stocare a energiei chimice în lumea vie • Structura și rolul stomatelor și al cloroplastelor • Pigmenții fotosintetici (clorofilă, carotenoizi) – roluri și adaptări ale plantelor la diferite medii • Etapele fotosintezei • Influența factorilor de mediu asupra fotosintezei • Chemosinteza • Absorbția și transportul apei și sărurilor minerale • Rolul transpirației în absorbția și transportul apei și al sărurilor minerale • Transportul substanțelor organice • Respirația celulară: anaerobă, aerobă. Rolul mitocondriilor • Alte utilizări ale glucidelor în celule (rol structural, de rezervă, funcțional) – prezentare generală
2. Fluxul de energie și materie la nivel de ecosisteme (lanțuri, rețele trofice, cicluri biogeochimice)	• Fluxul de energie și materie în ecosisteme. Categori, lanțuri și rețele trofice • Cicluri biogeochimice: ciclul carbonului, ciclul azotului, circuitul apei	• Piramida trofică • Pierdere de energie de-a lungul lanțului trofic • Fotosinteza și respirația – procese importante în realizarea ciclurilor biogeochimice; alte procese implicate în aceste cicluri în istoria Planetei - cheie a înțelegerii evoluției vieții (vulcanism, mișcări tectonice, acumularea oxigenului în atmosferă, efect de seră, schimbări climatice)

Domenii de conținut	TC – 1h/săptămână Conținuturi	CS – 2h/săptămână Conținuturi în completarea celor din trunchiul comun
		• Fixarea azotului de către bacterii (inclusiv în nodozitățile plantelor)
3. Transmiterea ereditară a caracterelor în lumea vie	• Ereditate și variabilitate – rolul meiozei • Legile mendeliene ale eredității. Alele dominante și recesive • Abateri de la legile mendeliene – codominanța	• Meioza - etape, faze. Recombinarea genetică intracromosomală și intercromosomală • Semidominanța. Genele letale. Supradominanța • Ereditatea extranucleară
4. Integrarea funcțiilor sistemelor de organe la om și educație pentru sănătate	4.1. Reproducerea • Sistemul reproducător la om (alcătuire, roluri, ciclul menstrual) • Hormoni implicați în funcția de reproducere • Sănătatea sistemului reproducător. Profilaxia infecțiilor cu transmitere sexuală. Contracepția 4.2. Interrelații între sistemele de organe implicate în realizarea funcțiilor de nutriție • Circulația (mediul intern, sistemul circulator – componente; rolul inimii, circulația sistemică și pulmonară). Relația cu celelalte sisteme • Respirația (sistemul respirator – componente; mecanica respiratorie și schimbul de gaze). Relația cu celelalte sisteme • Digestia (sistemul digestiv – componente; transformări fizice și chimice ale alimentelor și absorbția). Relația cu celelalte sisteme • Excreția (sistemul excretor – componente; formarea urinei). Relația cu celelalte sisteme 4.3. Imunitatea. Apărarea antiinfecțioasă	4.1. Reproducerea • Formarea gameților, fecundația, principalele etape ale dezvoltării intrauterine • Placenta - importanța schimbului de substanțe dintre mamă și făt • Nașterea și alăptarea • Sănătatea reproducerii: planificarea familială, sfatul genetic 4.2. Interrelații între sistemele de organe implicate în realizarea funcțiilor de nutriție • Sângele: alcătuire, roluri, grupe sanguine • Sistemul circulator: inima și vasele de sânge – alcătuire • Activitatea cardiacă, parametri funcționali – frecvență cardiacă, debit cardiac, tensiune arterială, puls arterial • Circulația mare și mică (arterială, venoasă, capilară); circulația limfatică • Sistemul respirator: organe – alcătuire • Ventilația pulmonară, transportul gazelor, schimbul de gaze, volume și capacități respiratorii • Sistemul digestiv: organe – alcătuire • Rolul secrețiilor și al principalelor categorii de enzime digestive • Absorbția intestinală • Fiziologia intestinului gros • Sistemul excretor: organe – alcătuire • Compoziția chimică a urinei. Eliminarea urinei 4.3. Imunitatea. Apărarea antiinfecțioasă

Domenii de conținut	TC – 1h/săptămână Conținuturi	CS – 2h/săptămână Conținuturi în completarea celor din trunchiul comun
	• Sistemele de apărare ale corpului, imunitatea înăscută și imunitatea dobândită. Rolurile leucocitelor. Anticorpii • Transmiterea bolilor infecțioase cauzate de virusuri, bacterii, protozoare, fungi, viermi. Profilaxie și tratament. Vaccinarea. Rezistența la antibiotice 4.4. Coordonarea organismului uman • Sistemul nervos: componente principale, neuronii și comunicarea în sistemul nervos (arcul reflex; transmiterea sinaptică și neurotransmițători) • Analizatorii: segmentele unui analizator și rolul lor; exemplificare: analizatorul vizual • Sistemul locomotor: relația oase-articulații-mușchi (pârghii) 4.5. Comportamente umane și starea de sănătate • Comportamente alimentare incorecte și consecințe • Consumul de alcool, nicotină, droguri, tehnologie digitală: consecințe asupra funcționării și echilibrului sistemelor de organe • Mișcarea și regimul echilibrat al activității fizice • Ritmul circadian și regimul echilibrat de muncă, odihnă activă, somn	• Tipuri de leucocite • Mecanisme celulare de apărare și răspuns inflamator 4.4. Coordonarea organismului uman • Tipuri de reflexe: monosinaptice/ polisinpaptice, somatice/ vegetative, necondiționate/ condiționate - implicarea în învățare • Sinapsele neuromusculare • Efectele unor substanțe asupra transmiterii sinaptice. Toxicitatea și adicțiile • Tipuri de receptori corelate cu tipurile de senzații produse la nivelul analizatorului • Con tracția musculară - proces consumator de energie. Febra musculară. Oboseala musculară 4.5. Comportamente umane și starea de sănătate • Adolescența: atitudini și decizii comportamentale care influențează sănătatea

Clasa a XI-a
Procese vitale și ereditate

Macroconcepte: Ereditate, Structură și funcție, Homeostazie și reglare

Conținuturi:

Organizarea, structura și funcțiile materialului genetic

Transmiterea caracterelor ereditare și variabilitatea genetică

Interrelația ereditate, structură și funcții și menținerea homeostaziei

DOMENII DE CONȚINUT	CS – 1 oră / săptămână Conținuturi	CS – 3 ore / săptămână Conținuturi (în completarea celor din CS cu 1 oră / săptămână)
1. Organizarea, structura și funcțiile materialului genetic	- Organizarea și structura materialului genetic la virusuri, procariote și eucariote. Cariotipul uman normal - Structura acizilor nucleici (ADN, ARN). Tipuri de ARN - Replicarea ADN. Sinteza ARN - Codul genetic și sinteza proteinelor (transcriere și traducere)	- Cariotipuri la plante și animale - Mecanisme de corectare a erorilor și importanța fidelității replicării pentru stabilitatea și variabilitatea genetică - Excepții de la universalitatea codului genetic - Reglarea exprimării genelor la procariote și la eucariote
2. Transmiterea caracterelor ereditare și variabilitatea genetică	- Transmiterea caracterelor ereditare – prezentare generală - Variabilitatea genetică. Factori care influențează variabilitatea genetică – prezentare generală. Fenotipul – rezultat al variabilității genetice și al mediului (ex. talie, inteligență) - Clasificarea mutațiilor în funcție de cantitatea de material genetic, de modul de apariție, de tipul de celule în care au loc, de efectele lor - Erori în gametogeneză: aneuploidii autosomale și heterosomale la om - Efecte negative ale unor variații genetice asociate funcțiilor de digestie (ex. intoleranța la lactoză, intoleranța la gluten, deficiențe de absorbție) și de circulație (aritmii, hipertensiune, hipercolesterolemia familială)/ sistemului imunitar (ex. alergii; boli autoimune) - Modificări genetice în cancer (mutații genice și cromosomiale)	- Limitele modelelor de transmitere mendeliană a caracterelor ereditare. Ereditatea poligenică și multifactorială - Factori care influențează variabilitatea: recombinații genetice, încrucișarea aleatorie în cadrul speciei, fecundația aleatorie a gameților, mutațiile - Variații genetice la plante (poliploidii) - Maladii provocate de aberații structurale cromosomiale - Efecte negative ale unor variații genetice asociate funcțiilor de respirație (ex. fibroza chistică, talasemii) și excreție (de ex. cistinuria) - Teoria clonală a evoluției cancerului
3. Interrelația ereditate, structură și funcții și menținerea homeostaziei	Coordonarea organismului - Sistemul nervos central și periferic: structură (substanța cenușie, substanța albă), funcții somatice și vegetative – prezentare generală - Determinanți genetici ai dezvoltării și funcționării sistemului nervos (ex. gene implicate în diferențierea neuronilor, funcționarea sinapselor, sinteza proteinelor neuronale și mielinizare) - Plasticitatea creierului: mecanismele memoriei și învățării; adaptarea sistemului nervos la experiență și mediu - Sănătatea emoțională și funcționarea creierului: rolul somnului în menținerea	- Funcțiile neuronului și ale celulelor gliale - Sistemul nervos central (măduva spinării, trunchiul cerebral, cerebelul, diencefalul, emisferele cerebrale) și periferic (nervi și ganglioni nervoși): structură, funcții somatice și vegetative - Neurogeneza; - Circuitele recompensei și mecanismele dependenței;

DOMENII DE CONȚINUT	CS – 1 oră / săptămână Conținuturi	CS – 3 ore / săptămână Conținuturi (în completarea celor din CS cu 1 oră / săptămână)
	sănătății sistemului nervos. Stresul, depresia și anxietatea; importanța consilierii psihologice și a psihoterapiei bazate pe dovezi științifice - Hipofiza, tiroida, pancreasul endocrin: hormoni, efecte principale și disfuncțiile endocrine - Specializări senzoriale; modificări ale sensibilității determinate genetic (ex. anosmie, sensibilitatea la feniltiocarbamidă, daltonismul, surditatea congenitală) Mișcarea - Scheletul corpului uman. Rolul oaselor. Tipuri de articulații. Deformări ale coloanei vertebrale - Grupele de mușchi scheletici. - Implicații ale utilizării suplimentelor pentru îmbunătățirea performanței sportive Homeostazie și reglare - Principii și mecanisme ale homeostaziei (ex. termoreglarea, regimul hidric al plantelor) - Rolul sistemului nervos, al receptorilor și al sistemului endocrin în menținerea homeostaziei și adaptarea la mediu - Rolul ficatului și rinichilor în menținerea homeostaziei - Adaptările structurale și funcționale ale organismului pentru schimbul și transportul de gaze respiratorii (altitudine, submersie, efort fizic)	- Sistemul limbic și emoțiile; rolul adaptativ al emoțiilor; neurotransmițători implicați; empatia, neuronii oglindă și comportamentul social - Sistemul endocrin (hipofiza, epifiza tiroida, paratiroidele, glandele suprarenale, pancreasul endocrin, timusul) – hormoni secretați, efecte și disfuncții endocrine - Fitohormoni - Analizatorii (vizual, auditiv, vestibular, cutanat, kinestezic, gustativ, olfactiv) – fiziologie - Os compact și spongios. Remodelarea osoasă. Rolul oaselor în homeostazia calciului. Afecțiuni ale articulațiilor și ale oaselor (ex. artrite, osteoporoza) - Fibra musculară. Mecanismul contracției musculare - Tipuri de mișcări. Controlul nervos asupra mișcării corpului - Bazele ereditare ale dezvoltării și funcționării sistemului muscular (ex. gene implicate în funcționarea mușchilor); afecțiuni musculare determinate ereditar (ex. distrofii musculare) - Mișcarea la plante - Răspunsul organismului la stres și reglarea neuroendocrină prin axa hipotalamo–hipofizo–suprarenaliană; mecanisme de feedback și limitele adaptării - Reglarea nervoasă și umorală a proceselor digestive/ a respirației/ a activității sistemului cardio-vascular/ a activității renale/ reproducerii - Echilibrul hidroelectrolitic, acido-bazic și homeostazia mediului intern

Clasa a XII-a**Viziune integratoare asupra lumii: de la evoluționism la biotehnologii moderne**

Macroconcepte: Sisteme și interacțiuni, Evoluție și diversitate, Știința ca proces de cunoaștere

Conținuturi:

- **Dovezi și mecanisme ale evoluției**
- **Dinamica populațiilor și ecosistemelor în contextul dezvoltării durabile**
- **Analiza materialului genetic și biotehnologii**
- **Etica cercetării și rolul biologiei în societate**

DOMENII DE CONȚINUT	CS – 1 oră / săptămână Conținuturi	CS – 3 ore / săptămână Conținuturi (în completarea celor din CS cu 1 oră /săptămână)
Dovezi și mecanisme ale evoluției	Dovezi ale evoluției • Dovezi paleontologice: fosile, succesiunea formelor de viață • Dovezi anatomice: organe omoloage și evoluție divergentă; organe analoage și evoluție convergentă; organe vestigiale • Evoluția unor structuri și funcții în corelație cu adaptarea la mediu (ex. prezentarea generală a adaptărilor la trecerea de la mediul acvatic la cel terestru) • Dovezi embriologice: asemănări în stadiile timpurii de dezvoltare • Dovezi furnizate de evoluția observabilă (ex. rezistența la antibiotice) • Evoluția sub influența activității umane (poluare, pesticide, schimbări climatice); selecția artificială (plante și animale domestice) • Evoluția omului: dovezi biologice - originea comună cu alte primare; adaptări evolutive ale speciei umane (ex. mers biped, creier dezvoltat, evoluția socială) Mecanismele evoluției – prezentare generală	• Evoluția unor structuri și funcții în corelație cu adaptarea la mediu: la plante (ex. organe de reproducere, țesuturi conducătoare); la animale vertebrate (ex. sistem digestiv, sistem circulator, organe respiratorii, rinichi, encefal, organe de simț, reproducerea) • Dovezi biochimice și moleculare – universalitatea codului genetic, gene omoloage, similaritatea unor etape metabolice de la bacterie la om • Mecanismele evoluției: Variabilitatea genetică (mutații, recombinare genetică), selecția naturală, fluxul genic (schimbul de gene între populații), izolarea reproductivă (geografică, ecologică, comportamentală) • Speciația Aplicații ale dovezilor biochimice și moleculare ale evoluției în clasificarea filogenetică a organismelor • Principiile clasificării moderne și trecerea de la criterii morfologice la filogenia moleculară • Date moleculare utilizate în studiul diversității lumii vii (ex. gene conservate, proteine omoloage)

DOMENII DE CONȚINUT	CS – 1 oră / săptămână Conținuturi	CS – 3 ore / săptămână Conținuturi (în completarea celor din CS cu 1 oră /săptămână)
2. Dinamica populațiilor și ecosistemelor în contextul dezvoltării durabile	Structura și funcționarea populațiilor în ecosisteme – prezentare generală • Structura, funcționarea și dinamica populațiilor în ecosisteme. Relația dintre dimensiunea populațiilor, resurse și factori de mediu • Stabilitatea și reziliența ecosistemelor în relație cu perturbări naturale și antropice (interacțiuni și modele ecologice) • Funcțiile ecosistemelor și serviciile ecosistemice Schimbări climatice și dezvoltare durabilă • Mecanismele fizico-chimice și biologice ale schimbărilor climatice și analiza lor pe baza dovezilor științifice (ex. efectul de seră, ciclul carbonului) • Impactul schimbărilor climatice asupra sistemelor biologice, productivitate biologică, securitate alimentară • Obiectivele de dezvoltare durabilă – prezentare generală	• Echilibrul dinamic – interacțiuni ecologice • Evaluarea beneficiilor și a compromisurilor ecologice în contexte socio-economice • Mecanismele fizico-chimice și biologice ale schimbărilor climatice și analiza lor pe baza dovezilor științifice (ex. feedback-uri climatice, studii paleo-climatice și modele climatice) • Impactul schimbărilor climatice asupra sistemelor socio-ecologice (redistribuirea speciilor, fenologie) • Dezvoltarea durabilă și evaluarea sustenabilității. Analiza opțiunilor și a consecințelor (amprenta ecologică, obiectivele de dezvoltare durabilă, analiza ciclului de viață al produselor, etica mediului)
3. Analiza materialului genetic și biotehnologii	Structura și organizarea genomului • Numărul de gene și mărimea genomurilor. Proiectul genomului uman. Noțiuni generale de epigenetică Inginerie genetică • Ingineria genetică. Clonarea de gene și organisme modificate genetic. Producerea de vaccinuri recombinante: antigene recombinante, vectori ADN, ARNm • Editarea genomică și biotehnologii genice (ex. plante rezistente la factori de mediu biotici și abiotici; bacterii și fungi cu utilitate economică; bacterii, fungi, plante pentru producerea unor compuși cu importanță medicală, terapii genice și celulare); riscuri, constrângeri și dileme etice	• Densitatea genelor. ADN necodificator și secvențe repetitive. Elemente genetice mobile. Modificări epigenetice la plante • Modificări epigenetice induse de stilul de viață; modificări epigenetice în cancer. Tipuri de gene în cancer: gene supresoare de tumori și oncogene. Rolul unor virusuri în apariția cancerului. • Clonarea organelor și organismelor în lumea vie • Amplificarea ADN in vitro. Electroforeza acizilor nucleici. Secvențierea ADN. Enzime de restricție. Editarea genelor – sistemul CRISPR-Cas. Aplicabilitatea metodelor moleculare în lumea vie
4.	Progres științific și limite etice • Principiile etice ale cercetării în biologie – prezentare generală	• Cercetarea pe subiecți umani, drepturi și responsabilități; etica experimentelor

DOMENII DE CONȚINUT	CS – 1 oră / săptămână Conținuturi	CS – 3 ore / săptămână Conținuturi (în completarea celor din CS cu 1 oră /săptămână)
Etica cercetării și rolul biologiei în societate	(reglementări și ghiduri etice; provocări și dileme etice) Știința, mass-media și informarea corectă • Responsabilitatea cercetătorului față de societate; comunicarea științei și implicarea publicului; pseudoștiința Rolul Biologiei în sănătatea populației, conservarea mediului și calitatea vieții • Responsabilitatea științifică în investigarea sistemelor biologice și în utilizarea modelelor experimentale (integritate, reproductibilitate) • Conservarea biodiversității (arii protejate, restaurare ecologică, comunicarea științei și implicare civică)	pe animale; consimțământul informat în cercetare și medicină; confidențialitatea datelor biologice și medicale • Dileme etice referitoare la transplanturi, organismele modificate genetic, IA în medicină, organoizi umani, implanturi tehnologie-creier • Impactul biotehnologiilor și al inovațiilor biomedicale asupra societății și luarea deciziilor informate (OMG, vaccinuri, tehnologii emergente)

Anexa nr. 7.2. Programa de examen pentru disciplina Biologie - BIO_P2 (TC+CS)

- A doua probă E (probă scrisă, specifică profilului/specializării)
Filiera teoretică, profilul real, specializarea matematică-informatică
Filiera vocațională, profil militar, specializarea matematică-informatică militară
Filiera tehnologică, profil resurse naturale și protecția mediului

PREAMBUL

Programa de examen este realizată în conformitate cu prevederile **Programelor școlare pentru disciplina Biologie, clasele a IX-a - a XII-a, trunchi comun și curriculum de specialitate (TC+CS, 1h săptămână), aprobată prin OMEC nr.6930/2025 (clasa a IX-a, TC/CS), Anexa nr.35, respectiv OMEC nr.4106/2026 (clasele a X-a - a XII-a, TC/CS) Anexa nr.75 și 76.**

Prezenta programă precizează competențele generale și competențele specifice care vor fi evaluate, domeniile de conținut și conținuturile vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen pentru disciplina Biologie BIO_P2(TC+CS), fundamentează elaborarea subiectelor și a baremelor de evaluare și de notare pentru a doua probă E, din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul ciclului liceal, clasele a IX-a și a-XII-a, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen, la disciplina Biologie BIO_P2(TC+CS), este de a constata măsura în care candidatul *identifică, explică, analizează, interpretează și utilizează concepte, principii și procese biologice, exprimă informațiile în limbaj științific și aplică cunoștințele dobândite* pentru explicarea și rezolvarea unor situații problemă de complexitate corespunzătoare tipului de probă.

Prin susținerea probei de examen la disciplina Biologie, programa BIO_P2(TC+CS), candidatul este pus în situația de a face dovada formării/dezvoltării următoarelor **competențe generale (CG)** dobândite pe parcursul claselor a IX-a-a XII-a:

CG.1	Investighează sisteme și procese biologice, pentru a forma abilități de cercetare și a evidenția știința ca proces de cunoaștere
CG.2	Interpretează date, informații și concepte științifice despre lumea vie pentru a elabora explicații bazate pe dovezi și a valoriza știința ca produs al cunoașterii
CG.3	Integrează potențialul inovativ și creativ al cunoașterii științifice pentru a propune soluții la probleme reale din lumea vie și din viața cotidiană
CG.4	Corelează date, informații și concepte științifice despre lumea vie pentru a exersa comunicarea în știință și în situații reale
CG.5	Valorifică potențialul transformativ al educației în științele biologice prin comportamente responsabile pentru protecția mediului și menținerea unui stil de viață sănătos

Prin subiectele elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor.

**COMPETENȚELE GENERALE ȘI COMPETENȚELE SPECIFICE
CARE VOR FI EVALUATE**

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** care pot fi evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru ciclul liceal.

CG.1 – Investighează sisteme și procese biologice, pentru a forma abilități de cercetare și a evidenția știința ca proces de cunoaștere

Cod CS	Competențe specifice evaluate
IX.CS.1.1	Utilizează tehnici și metode de observare pentru a pune în evidență relația structură–funcție la diferite niveluri de integrare și organizare sistemică a lumii vii, diversitatea ecosistemelor și principiile de clasificare a organismelor vii
IX.CS.1.2	Aplică metoda științifică pentru a pune în evidență relația structură–funcție la diferite niveluri de integrare și organizare sistemică a lumii vii, diversitatea ecosistemelor și principiile de clasificare a organismelor vii, pe baza unui protocol de lucru

Cod CS	Competențe specifice evaluate
X.CS.1.1	Parcurge etape de bază ale demersului investigativ pentru a pune în evidență relația structură–funcție în lumea vie, fluxul de materie și energie din unele sisteme biologice, principii ale eredității, funcții ale sistemelor de organe la om
X.CS.1.2	Aplică metoda științifică pentru a analiza, pe baza unui protocol de lucru, relația structură–funcție în lumea vie, fluxul de materie și energie din unele sisteme biologice, transmiterea unor caractere ereditare, funcții ale sistemelor de organe la om
XI.CS.1.1	Adaptează etape ale demersului investigativ pentru a pune în evidență principiile eredității, relația structură–funcție în lumea vie, homeostazia și reglarea funcțiilor la nivelul organismului
XI.CS.1.2	Aplică metoda științifică pe baza unui protocol de lucru pentru a analiza transmiterea unor caractere ereditare, relația structură–funcție în lumea vie, homeostazia și reglarea funcțiilor la nivelul organismului
XII.CS.1.1	Proiectează etape ale demersului investigativ pentru a pune în evidență dovezile și mecanismele evoluției lumii vii, dinamica populațiilor și ecosistemelor, aplicațiile biotehnologice ale geneticii
XII.CS.1.2	Aplică metoda științifică pentru a analiza dovezile și mecanismele evoluției lumii vii, dinamica populațiilor și ecosistemelor, aplicațiile biotehnologice ale geneticii

CG.2 – Interpretează date, informații și concepte științifice despre lumea vie pentru a elabora explicații bazate pe dovezi și a valoriza știința ca produs al cunoașterii

Cod CS	Competențe specifice evaluate
IX.CS.2.1	Organizează date și informații din surse variate pentru a documenta principiul relației structură–funcție în organizarea lumii vii, diversitatea și clasificarea organismelor, adaptările și relațiile lor în cadrul ecosistemelor
IX.CS.2.2	Analizează date, informații și concepte științifice din surse variate pentru a elabora explicații bazate pe dovezi științifice privind principiul relației structură–funcție în organizarea lumii vii, diversitatea și clasificarea organismelor, adaptările și relațiile lor în cadrul ecosistemelor
X.CS.2.1	Structurează date și informații din surse variate pentru a explica relația structură–funcție în lumea vie, fluxul de materie și energie din unele sisteme biologice, principii ale eredității, integrarea funcțiilor sistemelor de organe la om
X.CS.2.2	Analizează date, informații și concepte științifice din surse variate pentru a formula explicații bazate pe dovezi științifice privind relația structură–funcție în lumea vie, fluxul de materie și energie din unele sisteme biologice, principii ale eredității, integrarea funcțiilor sistemelor de organe la om
XI.CS.2.1	Sintetizează date și informații din surse variate pentru a explica transmiterea caracterelor ereditare, relația structură–funcție în lumea vie, homeostazia și reglarea funcțiilor la nivelul organismului
XI.CS.2.2	Prelucrează date, informații și concepte științifice din surse variate pentru a formula explicații predictive privind transmiterea caracterelor ereditare, relația structură–funcție în lumea vie, homeostazia și reglarea funcțiilor la nivelul organismului
XII.CS.2.1	Sistematizează date și informații din surse variate pentru a explica dovezile și mecanismele evoluției lumii vii, dinamica populațiilor și ecosistemelor, aplicațiile biotehnologice ale geneticii
XII.CS.2.2	Evaluează critic date, informații și concepte științifice din surse variate pentru a formula explicații științifice privind dovezile și mecanismele evoluției lumii vii, dinamica populațiilor și ecosistemelor, aplicațiile biotehnologice ale geneticii

CG.3 – Integrează potențialul inovativ și creativ al cunoașterii științifice pentru a propune soluții la probleme reale din lumea vie și din viața cotidiană

Cod CS	Competențe specifice evaluate
IX.CS.3.1	Formulează măsuri simple de acțiune împotriva declinului diversității speciilor și ecosistemelor pentru a sprijini conservarea acestora

Cod CS	Competențe specifice evaluate
IX.CS.3.2	Propune modalități de utilizare responsabilă a aplicațiilor rezultate din cunoașterea lumii vii pentru a sprijini îmbunătățirea calității vieții și protecția ecosistemelor
X.CS.3.1	Formulează măsuri concrete de acțiune pentru reducerea impactului antropic asupra proceselor desfășurate în ecosisteme și pentru menținerea homeostaziei organismului uman
X.CS.3.2	Propune modalități de utilizare responsabilă a rezultatelor aplicative ale cunoașterii lumii vii pentru menținerea echilibrului dinamic al ecosistemelor și a sustenabilității acestora, precum și a stării de sănătate a organismului uman
XI.CS.3.1	Identifică măsuri concrete de acțiune pentru menținerea homeostaziei organismului
XI.CS.3.2	Analizează implicațiile utilizării aplicațiilor cunoașterii lumii vii asupra sănătății omului și mediului
XII.CS.3.1	Propune măsuri concrete de acțiune pentru menținerea stabilității și rezilienței ecosistemelor în contextul dezvoltării durabile
XII.CS.3.2	Evaluează implicațiile etice și sociale ale utilizării cunoașterii mecanismelor evoluției, dinamicii ecosistemelor și aplicațiilor biotehnologice asupra sănătății, mediului și calității vieții

CG.4 – Corelează date, informații și concepte științifice despre lumea vie pentru a exersa comunicarea în știință și în situații reale

Cod CS	Competențe specifice evaluate
IX.CS.4.1	Prezintă materialele realizate utilizând informații și concepte științifice despre lumea vie pentru a exersa comunicarea științifică
IX.CS.4.2	Elaborează mesaje argumentate despre aplicațiile practice rezultate din cunoașterea lumii vii pentru a sprijini valorizarea responsabilă a acestora și a combate dezinformarea pseudoștiințifică
X.CS.4.1	Prezintă materialele realizate, utilizând informații și concepte științifice despre fluxul de materie și energie din unele sisteme biologice, principii ale eredității, integrarea funcțiilor sistemelor de organe la om pentru a exersa comunicarea științifică
X.CS.4.2	Elaborează mesaje argumentate pentru a combate dezinformarea pseudoștiințifică și pentru a promova utilizarea responsabilă a aplicațiilor practice privind fluxul de materie și energie din unele sisteme biologice, principii ale eredității și integrarea funcțiilor sistemelor de organe la om
XI.CS.4.1	Explică conținutul materialelor realizate, utilizând informații și concepte științifice despre transmiterea unor caractere ereditare, relația structură–funcție în lumea vie, homeostazia și reglarea funcțiilor la nivelul organismului pentru a exersa comunicarea științifică
XI.CS.4.2	Elaborează mesaje argumentate pe baza distincției între informațiile științifice și cele pseudoștiințifice referitoare la ereditate, homeostazie și reglarea organismului uman, pentru a promova utilizarea responsabilă a cunoașterii biologice
XII.CS.4.1	Argumentează conținutul materialelor realizate, utilizând informații și concepte științifice despre evoluția lumii vii, stabilitatea și reziliența ecosistemelor, aplicații ale biotehnologiilor în domeniul sănătății umane, mediului și calității vieții
XII.CS.4.2	Elaborează mesaje argumentate pentru combaterea dezinformării referitoare la evoluție, ecosisteme și aplicații ale biotehnologiilor, pe baza distincției între informațiile științifice și cele pseudoștiințifice

CG.5 – Valorifică potențialul transformativ al educației în științele biologice prin comportamente responsabile pentru protecția mediului și menținerea unui stil de viață sănătos

Cod CS	Competențe specifice evaluate
IX.CS.5.1	Manifestă comportamente ecologice responsabile pentru conservarea diversității speciilor, a ecosistemelor și pentru utilizarea responsabilă a resurselor biologice
IX.CS.5.2	Demonstrează comportamente corecte pentru un stil de viață sănătos
X.CS.5.1	Manifestă comportamente responsabile față de mediu pentru menținerea echilibrului ecologic și valorizarea durabilă a ecosistemelor

Cod CS	Competențe specifice evaluate
X.CS.5.2	Exersează comportamente responsabile pentru menținerea sănătății proprii și colective, în vederea dezvoltării unui stil de viață sustenabil
XI.CS.5.1	Manifestă comportamente responsabile pentru menținerea stării de sănătate
XI.CS.5.2	Exersează comportamente responsabile pentru menținerea sănătății proprii și colective, în vederea dezvoltării unui stil de viață sustenabil
XII.CS.5.1	Manifestă comportamente responsabile față de implicațiile etice și sociale ale utilizării cunoașterii biologice și ale biotehnologiilor asupra sănătății, mediului și calității vieții
XII.CS.5.2	Integrează în conduita personală comportamente responsabile privind implicațiile cunoașterii științifice din biologie asupra sănătății, mediului și calității vieții

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programa școlară în vigoare:

Clasa a IX-a

Noțiuni fundamentale despre lumea vie. De la celule la organisme, de la organisme la biosferă

Macroconcepte: Structură și funcție; Diversitatea lumii vii

Conținuturi:

Știința ca proces: investigații, observații, experimente, proiecte și comunicarea științei;

Celula – unitate structurală și funcțională a lumii vii;

Niveluri de integrare și organizare a lumii vii (molecule - celule - țesuturi- organisme – populații/specii- biocenoză- biomuri- biosferă);

Diversitatea și conservarea lumii vii (domenii, criterii de clasificare, locul omului în lumea vie);

Impactul activităților umane asupra ecosistemelor

Domenii de conținut	TC – 1h/săptămână Conținuturi
1. Știința ca proces	Metoda științifică. Etica cercetării. Observația și experimentul în biologie: formularea ipotezei, definirea variabilelor, stabilirea metodelor, colectarea și analiza datelor, formularea concluziilor, comunicarea rezultatelor
2. Celula – unitate structurală și funcțională a lumii vii	2.1 Moleculele vieții • Apă, săruri minerale, proteine, glucide, lipide, vitamine, acizi nucleici, ATP – rol principal pentru fiecare tip de substanță • Surse alimentare de proteine, glucide, lipide, vitamine. Dieta echilibrată 2.2 Celula Celula – structură vie. De ce virusurile nu sunt vii? Tipuri fundamentale de celule - procariote și eucariote. Componentele celulei – principalele elemente structurale și funcțiile lor: membrană/perete celular, citoplasmă, organite celulare (ribozomi, mitocondrii, aparatul Golgi, RE, lizozomi, plastide, vacuole, centrozom), nucleu/nucleoid Schimbul de substanțe între celulă și mediu: difuzie, osmoză Rolul mitozei în creștere și dezvoltare Diversitatea celulară corelată cu specializarea funcțională la celulele vegetale, animale, fungice Importanța volumelor și a suprafețelor celulare în schimburile de substanțe între organism și mediu
3 Niveluri de integrare și organizare a lumii vii	Niveluri de integrare: de la celulă la organism (uni- și pluricelular) – prezentare generală Niveluri de organizare: de la individ la biosferă (concepte de bază: individ, specie/populație, biocenoză, biom, biosferă)

Domenii de conținut	TC – 1h/săptămână Conținuturi
4 Diversitatea și conservarea lumii vii	- Diversitatea lumii vii -prezentare generală. Arborele vieții și clasificarea organismelor 4.1 PROCARIOTE. DOMENIILE <i>BACTERIA</i> ȘI <i>ARCHAEA</i> - caractere generale (morfologie, nutriție, reproducere), medii de viață (inclusiv medii extreme), importanță în ecosisteme 4.2 DOMENIUL EUKARYOTA <u>Protozoare</u>: amibe, flagelate, sporozoaie, ciliate - caractere generale (morfologie, nutriție, reproducere), exemple de specii reprezentative, medii de viață, importanță în ecosisteme <u>Chromista</u> (alge unicelulare și pluricelulare cu clorofile a și c, diatomee, alge brune) - caractere generale (morfologie, nutriție, reproducere), medii de viață, importanță în ecosisteme <u>Fungi</u>: tipuri de fungi (drojdii, mucegaiuri, ciuperci cu pălărie, ciuperci parazite) - caractere generale – prezentare comparativă (morfologie, nutriție, reproducere), medii de viață, importanță în ecosisteme <u>Plante</u>: alge roșii, alge verzi, mușchi, ferigi, gimnosperme, angiosperme - caractere generale – prezentare comparativă (morfologie, nutriție, reproducere), exemple de specii reprezentative, medii de viață, importanță în ecosisteme <u>Animale</u>: <u>Nevertebrate</u>: spongieri, celenterate, viermi (lați, cilindrici, inelați), moluște (melci, scoici, cefalopode), artropode (arahnide, crustacei, insecte) - caractere generale – prezentare comparativă (morfologie, nutriție, relație, reproducere), exemple de specii reprezentative, medii de viață, importanță în ecosisteme <u>Vertebrate</u>: pești, amfibieni, reptile, păsări, mamifere - caractere generale – prezentare comparativă (morfologie, nutriție, relație, reproducere), exemple de specii reprezentative, medii de viață, importanță în ecosisteme 4.3 Educație pentru sănătate. Paraziți – bacterii, protozoare, fungi, animale nevertebrate; posibili vectori ai unor boli – artropode (căpușe, păianjeni, păduchi, ploșnițe, țânțari), păsări, mamifere 4.4 Diversitatea vieții pe Pământ: valoare, vulnerabilități și responsabilitatea conservării
5 Impactul activităților umane asupra ecosistemelor	Prezența omului în mediu în era modernă (demografie, dezvoltare, utilizarea resurselor, deșeurile, poluarea) Schimbările climatice -încălzirea globală; amprenta ecologică – cele două perspective: <i>footprint</i> și <i>handprint</i> (amprenta ecologică și amprenta ecologică pozitivă)

Clasa a X-a

Procese și sisteme vitale

Macroconcepte: Flux de energie și materie; Ereditate; Homeostazie și reglare

Conținuturi:

Fluxul de energie și materie la nivel individual: fotosinteza, respirația celulară, metabolismul;

Fluxul de energie și materie la nivel de ecosisteme (lanțuri, rețele trofice, cicluri biogeochimice);

Transmiterea ereditară a caracterelor în lumea vie;

Integrarea funcțiilor sistemelor de organe la om și educație pentru sănătate

Domenii de conținut	TC – 1h/săptămână Conținuturi
1. Fluxul de energie și materie la nivel individual: fotosinteza, respirația celulară, metabolismul	Cum funcționează viața? Captarea, producerea, stocarea și utilizarea energiei (prezentare generală, abordare investigativă) • Clasificarea organismelor în funcție de sursele de energie (fototrofe, chemotrofe) și de carbon (autotrofe, heterotrofe) • Fotosinteza, un proces de transfer de energie. Utilizarea energiei solare pentru producerea substanțelor organice. Structura, adaptările și rolul frunzelor în fotosinteză. Transportul substanțelor în plante - prezentare generală • Respirația celulară. Utilizarea substanțelor organice pentru obținerea energiei celulare • Fluxul de energie la nivelul organismului: metabolismul (anabolism și catabolism) și răspunsul metabolic adaptativ
2. Fluxul de energie și materie la nivel de ecosisteme (lanțuri, rețele trofice, cicluri biogeochimice)	• Fluxul de energie și materie în ecosisteme. Categori, lanțuri și rețele trofice • Cicluri biogeochimice: ciclul carbonului, ciclul azotului, circuitul apei
3. Transmiterea ereditară a caracterelor în lumea vie	• Ereditate și variabilitate – rolul meiozei • Legile mendeliene ale eredității. Alele dominante și recesive • Abateri de la legile mendeliene – codominanța
4. Integrarea funcțiilor sistemelor de organe la om și educație pentru sănătate	4.1. Reproducerea • Sistemul reproducător la om (alcătuire, roluri, ciclul menstrual) • Hormoni implicați în funcția de reproducere • Sănătatea sistemului reproducător. Profilaxia infecțiilor cu transmitere sexuală. Contracepția 4.2. Interrelații între sistemele de organe implicate în realizarea funcțiilor de nutriție • Circulația (mediul intern, sistemul circulator – componente; rolul inimii, circulația sistemică și pulmonară). Relația cu celelalte sisteme • Respirația (sistemul respirator – componente; mecanica respiratorie și schimbul de gaze). Relația cu celelalte sisteme • Digestia (sistemul digestiv – componente; transformări fizice și chimice ale alimentelor și absorbția). Relația cu celelalte sisteme • Excreția (sistemul excretor – componente; formarea urinei). Relația cu celelalte sisteme 4.3. Imunitatea. Apărarea antiinfecțioasă • Sistemele de apărare ale corpului, imunitatea înăscută și imunitatea dobândită. Rolurile leucocitelor. Anticorpii • Transmiterea bolilor infecțioase cauzate de virusuri, bacterii, protozoare, fungi, viermi. Profilaxie și tratament. Vaccinarea. Rezistența la antibiotice 4.4. Coordonarea organismului uman • Sistemul nervos: componente principale, neuronii și comunicarea în sistemul nervos (arcul reflex; transmiterea sinaptică și neurotransmițători) • Analizatorii: segmentele unui analizator și rolul lor; exemplificare: analizatorul vizual • Sistemul locomotor: relația oase-articulații-mușchi (pârghii) 4.5. Comportamente umane și starea de sănătate • Comportamente alimentare incorecte și consecințe

Domenii de conținut	TC – 1h/săptămână Conținuturi
	• Consumul de alcool, nicotină, droguri, tehnologie digitală: consecințe asupra funcționării și echilibrului sistemelor de organe • Mișcarea și regimul echilibrat al activității fizice • Ritmul circadian și regimul echilibrat de muncă, odihnă activă, somn

Clasa a XI-a
Procese vitale și ereditate

Macroconcepte: Ereditate, Structură și funcție, Homeostazie și reglare

Conținuturi:

Organizarea, structura și funcțiile materialului genetic

Transmiterea caracterelor ereditare și variabilitatea genetică

Interrelația ereditate, structură și funcții și menținerea homeostaziei

DOMENII DE CONȚINUT	CS – 1 oră / săptămână Conținuturi
1. Organizarea, structura și funcțiile materialului genetic	• Organizarea și structura materialului genetic la virusuri, procariote și eucariote. Cariotipul uman normal • Structura acizilor nucleici (ADN, ARN). Tipuri de ARN • Replicarea ADN. Sinteza ARN • Codul genetic și sinteza proteinelor (transcriere și traducere)
2. Transmiterea caracterelor ereditare și variabilitatea genetică	• Transmiterea caracterelor ereditare – prezentare generală • Variabilitatea genetică. Factori care influențează variabilitatea genetică – prezentare generală. Fenotipul – rezultat al variabilității genetice și al mediului (ex. talie, inteligență) • Clasificarea mutațiilor în funcție de cantitatea de material genetic, de modul de apariție, de tipul de celule în care au loc, de efectele lor • Erori în gametogeneză: aneuploidii autosomale și heterosomale la om • Efecte negative ale unor variații genetice asociate funcțiilor de digestie (ex. intoleranța la lactoză, intoleranța la gluten, deficiențe de absorbție) și de circulație (aritmii, hipertensiune, hipercolesterolemia familială)/ sistemului imunitar (ex. alergii; boli autoimune) • Modificări genetice în cancer (mutații genice și cromosomiale)
3. Interrelația ereditate, structură și funcții și menținerea homeostaziei	Coordonarea organismului • Sistemul nervos central și periferic: structură (substanța cenușie, substanța albă), funcții somatice și vegetative – prezentare generală • Determinanți genetici ai dezvoltării și funcționării sistemului nervos (ex. gene implicate în diferențierea neuronilor, funcționarea sinapselor, sinteza proteinelor neuronale și mielinizare) • Plasticitatea creierului: mecanismele memoriei și învățării; adaptarea sistemului nervos la experiență și mediu • Sănătatea emoțională și funcționarea creierului: rolul somnului în menținerea sănătății sistemului nervos. Stressul, depresia și anxietatea; importanța consilierii psihologice și a psihoterapiei bazate pe dovezi științifice • Hipofiza, tiroida, pancreasul endocrin: hormoni, efecte principale și disfuncțiile endocrine • Specializări senzoriale; modificări ale sensibilității determinate genetic (ex. anosmie, sensibilitatea la feniltiocarbamidă, daltonismul, surditatea congenitală) Mișcarea • Scheletul corpului uman. Rolul oaselor. Tipuri de articulații. Deformări ale coloanei vertebrale

DOMENII DE CONȚINUT	CS – 1 oră / săptămână Conținuturi
	- Grupele de mușchi scheletici. - Implicații ale utilizării suplimentelor pentru îmbunătățirea performanței sportive Homeostazie și reglare - Principii și mecanisme ale homeostaziei (ex. termoreglarea, regimul hidric al plantelor) - Rolul sistemului nervos, al receptorilor și al sistemului endocrin în menținerea homeostaziei și adaptarea la mediu - Rolul ficatului și rinichilor în menținerea homeostaziei - Adaptările structurale și funcționale ale organismului pentru schimbul și transportul de gaze respiratorii (altitudine, submersie, efort fizic)

Clasa a XII-a

Viziune integratoare asupra lumii: de la evoluționism la biotehnologii moderne

Macroconcepte: Sisteme și interacțiuni, Evoluție și diversitate, Știința ca proces de cunoaștere

Conținuturi:

- Dovezi și mecanisme ale evoluției
- Dinamica populațiilor și ecosistemelor în contextul dezvoltării durabile
- Analiza materialului genetic și biotehnologii
- Etica cercetării și rolul biologiei în societate

DOMENII DE CONȚINUT	CS – 1 oră / săptămână Conținuturi
1. Dovezi și mecanisme ale evoluției	Dovezi ale evoluției - Dovezi paleontologice: fosile, succesiunea formelor de viață - Dovezi anatomice: organe omoloage și evoluție divergentă; organe analoage și evoluție convergentă; organe vestigiale - Evoluția unor structuri și funcții în corelație cu adaptarea la mediu (ex. prezentarea generală a adaptărilor la trecerea de la mediul acvatic la cel terestru) - Dovezi embriologice: asemănări în stadiile timpurii de dezvoltare - Dovezi furnizate de evoluția observabilă (ex. rezistența la antibiotice) - Evoluția sub influența activității umane (poluare, pesticide, schimbări climatice); selecția artificială (plante și animale domestice) - Evoluția omului: dovezi biologice - originea comună cu alte primat; adaptări evolutive ale speciei umane (ex. mers biped, creier dezvoltat, evoluția socială) Mecanismele evoluției – prezentare generală
2. Dinamica populațiilor și ecosistemelor în contextul dezvoltării durabile	Structura și funcționarea populațiilor în ecosisteme – prezentare generală - Structura, funcționarea și dinamica populațiilor în ecosisteme. Relația dintre dimensiunea populațiilor, resurse și factori de mediu - Stabilitatea și reziliența ecosistemelor în relație cu perturbări naturale și antropice (interacțiuni și modele ecologice) - Funcțiile ecosistemelor și serviciile ecosistemice Schimbări climatice și dezvoltare durabilă - Mecanismele fizico-chimice și biologice ale schimbărilor climatice și analiza lor pe baza dovezilor științifice (ex. efectul de seră, ciclul carbonului) - Impactul schimbărilor climatice asupra sistemelor biologice, productivitate biologică, securitate alimentară - Obiectivele de dezvoltare durabilă – prezentare generală
3.	Structura și organizarea genomului Numărul de gene și mărimea genomurilor. Proiectul genomului uman. Noțiuni generale de epigenetică

DOMENII DE CONȚINUT	CS – 1 oră / săptămână Conținuturi
Analiza materialului genetic și biotehnologii	Inginerie genetică • Ingineria genetică. Clonarea de gene și organisme modificate genetic. Producerea de vaccinuri recombinante: antigene recombinante, vectori ADN, ARNm • Editarea genomică și biotehnologii genice (ex. plante rezistente la factori de mediu biotici și abiotici; bacterii și fungi cu utilitate economică; bacterii, fungi, plante pentru producerea unor compuși cu importanță medicală, terapii genice și celulare); riscuri, constrângeri și dileme etice
4. Etica cercetării și rolul biologiei în societate	Progres științific și limite etice • Principiile etice ale cercetării în biologie – prezentare generală (reglementări și ghiduri etice; provocări și dileme etice) Știința, mass-media și informarea corectă • Responsabilitatea cercetătorului față de societate; comunicarea științei și implicarea publicului; pseudoștiința Rolul Biologiei în sănătatea populației, conservarea mediului și calitatea vieții • Responsabilitatea științifică în investigarea sistemelor biologice și în utilizarea modelelor experimentale (integritate, reproductibilitate) • Conservarea biodiversității (arii protejate, restaurare ecologică, comunicarea științei și implicare civică)

Anexa nr. 7.3. Programa de examen pentru disciplina Biologie - BIO_P3 (TC)

- *A doua probă E (probă scrisă, specifică profilului/specializării)*
Filia tehnologică, profilurile tehnic/servicii, toate domeniile și calificările profesionale ale profilurilor.
- *Filia teoretică, profilul umanist, specializările științe sociale, filologie*
- *Proba F (probă scrisă, specifică profilului/specializării).*

PREAMBUL

Programa de examen este realizată în conformitate cu prevederile **Programei școlare pentru disciplina Biologie, clasele a IX-a - a X-a, trunchi comun (TC), aprobată prin OMEC nr.6930/2025 (clasa a IX-a, TC), Anexa nr.35, respectiv OMEC nr.4106/2026 (clasele a X-a, TC) Anexa nr.75.**

Prezenta programă precizează competențele generale și competențele specifice care vor fi evaluate, domeniile de conținut și conținuturile vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen pentru disciplina *Biologie -BIO_P3 (TC)*, fundamentează elaborarea subiectelor și a baremelor de evaluare și de notare **pentru a doua probă E, filiera tehnologică, profil tehnic și profil servicii respectiv proba F, profilul umanist, specializările științe sociale, filologie** din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul ciclului liceal, clasele a IX-a - a-X-a, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen, la disciplina *Biologie, programa BIO_P3 (TC)*, este de a constata măsura în care candidatul *identifică, explică, analizează, interpretează și utilizează concepte, principii și procese biologice, exprimă informațiile în limbaj științific și aplică cunoștințele dobândite* pentru explicarea și rezolvarea unor situații problemă de complexitate corespunzătoare tipului de probă.

Prin susținerea probei de examen la disciplina *Biologie, programa BIO_P3 (TC)*, candidatul este pus în situația de a face dovada formării/dezvoltării următoarelor **competențe generale (CG)** dobândite pe parcursul claselor a IX-a-a X-a:

CG.1	Investighează sisteme și procese biologice, pentru a forma abilități de cercetare și a evidenția știința ca proces de cunoaștere
CG.2	Interpretează date, informații și concepte științifice despre lumea vie pentru a elabora explicații bazate pe dovezi și a valoriza știința ca produs al cunoașterii
CG.3	Integrează potențialul inovativ și creativ al cunoașterii științifice pentru a propune soluții la probleme reale din lumea vie și din viața cotidiană
CG.4	Corelează date, informații și concepte științifice despre lumea vie pentru a exersa comunicarea în știință și în situații reale
CG.5	Valorifică potențialul transformativ al educației în științele biologice prin comportamente responsabile pentru protecția mediului și menținerea unui stil de viață sănătos

Prin subiectele elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor.

**COMPETENȚELE GENERALE ȘI COMPETENȚELE SPECIFICE
CARE VOR FI EVALUATE**

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** care pot fi evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru ciclul liceal.

CG.1 – Investighează sisteme și procese biologice, pentru a forma abilități de cercetare și a evidenția știința ca proces de cunoaștere

Cod CS	Competențe specifice evaluate
IX.CS.1.1	Utilizează tehnici și metode de observare pentru a pune în evidență relația structură–funcție la diferite niveluri de integrare și organizare sistemică a lumii vii, diversitatea ecosistemelor și principiile de clasificare a organismelor vii

Cod CS	Competențe specifice evaluate
IX.CS.1.2	Aplică metoda științifică pentru a pune în evidență relația structură–funcție la diferite niveluri de integrare și organizare sistemică a lumii vii, diversitatea ecosistemelor și principiile de clasificare a organismelor vii, pe baza unui protocol de lucru
X.CS.1.1	Parcurge etape de bază ale demersului investigativ pentru a pune în evidență relația structură–funcție în lumea vie, fluxul de materie și energie din unele sisteme biologice, principii ale eredității, funcții ale sistemelor de organe la om
X.CS.1.2	Aplică metoda științifică pentru a analiza, pe baza unui protocol de lucru, relația structură–funcție în lumea vie, fluxul de materie și energie din unele sisteme biologice, transmiterea unor caractere ereditare, funcții ale sistemelor de organe la om

CG.2 – Interpretează date, informații și concepte științifice despre lumea vie pentru a elabora explicații bazate pe dovezi și a valoriza știința ca produs al cunoașterii

Cod CS	Competențe specifice evaluate
IX.CS.2.1	Organizează date și informații din surse variate pentru a documenta principiul relației structură–funcție în organizarea lumii vii, diversitatea și clasificarea organismelor, adaptările și relațiile lor în cadrul ecosistemelor
IX.CS.2.2	Analizează date, informații și concepte științifice din surse variate pentru a elabora explicații bazate pe dovezi științifice privind principiul relației structură–funcție în organizarea lumii vii, diversitatea și clasificarea organismelor, adaptările și relațiile lor în cadrul ecosistemelor
X.CS.2.1	Structurează date și informații din surse variate pentru a explica relația structură–funcție în lumea vie, fluxul de materie și energie din unele sisteme biologice, principii ale eredității, integrarea funcțiilor sistemelor de organe la om
X.CS.2.2	Analizează date, informații și concepte științifice din surse variate pentru a formula explicații bazate pe dovezi științifice privind relația structură–funcție în lumea vie, fluxul de materie și energie din unele sisteme biologice, principii ale eredității, integrarea funcțiilor sistemelor de organe la om

CG.3 – Integrează potențialul inovativ și creativ al cunoașterii științifice pentru a propune soluții la probleme reale din lumea vie și din viața cotidiană

Cod CS	Competențe specifice evaluate
IX.CS.3.1	Formulează măsuri simple de acțiune împotriva declinului diversității speciilor și ecosistemelor pentru a sprijini conservarea acestora
IX.CS.3.2	Propune modalități de utilizare responsabilă a aplicațiilor rezultate din cunoașterea lumii vii pentru a sprijini îmbunătățirea calității vieții și protecția ecosistemelor
X.CS.3.1	Formulează măsuri concrete de acțiune pentru reducerea impactului antropic asupra proceselor desfășurate în ecosisteme și pentru menținerea homeostaziei organismului uman
X.CS.3.2	Propune modalități de utilizare responsabilă a rezultatelor aplicative ale cunoașterii lumii vii pentru menținerea echilibrului dinamic al ecosistemelor și a sustenabilității acestora, precum și a stării de sănătate a organismului uman

CG.4 – Corelează date, informații și concepte științifice despre lumea vie pentru a exersa comunicarea în știință și în situații reale

Cod CS	Competențe specifice evaluate
IX.CS.4.1	Prezintă materialele realizate utilizând informații și concepte științifice despre lumea vie pentru a exersa comunicarea științifică
IX.CS.4.2	Elaborează mesaje argumentate despre aplicațiile practice rezultate din cunoașterea lumii vii pentru a sprijini valorizarea responsabilă a acestora și a combate dezinformarea pseudoștiințifică
X.CS.4.1	Prezintă materialele realizate, utilizând informații și concepte științifice despre fluxul de materie și energie din unele sisteme biologice, principii ale eredității, integrarea funcțiilor sistemelor de organe la om pentru a exersa comunicarea științifică
X.CS.4.2	Elaborează mesaje argumentate pentru a combate dezinformarea pseudoștiințifică și pentru a promova utilizarea responsabilă a aplicațiilor practice privind fluxul de materie și energie din unele sisteme biologice, principii ale eredității și integrarea funcțiilor sistemelor de organe la om

CG.5 – Valorifică potențialul transformativ al educației în științele biologice prin comportamente responsabile pentru protecția mediului și menținerea unui stil de viață sănătos

Cod CS	Competențe specifice evaluate
IX.CS.5.1	Manifestă comportamente ecologice responsabile pentru conservarea diversității speciilor, a ecosistemelor și pentru utilizarea responsabilă a resurselor biologice
IX.CS.5.2	Demonstrează comportamente corecte pentru un stil de viață sănătos
X.CS.5.1	Manifestă comportamente responsabile față de mediu pentru menținerea echilibrului ecologic și valorizarea durabilă a ecosistemelor
X.CS.5.2	Exersează comportamente responsabile pentru menținerea sănătății proprii și colective, în vederea dezvoltării unui stil de viață sustenabil

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programa școlară în vigoare:

Clasa a IX-a

Noțiuni fundamentale despre lumea vie. De la celule la organisme, de la organisme la biosferă

Macroconcepte: Structură și funcție; Diversitatea lumii vii

Conținuturi:

Știința ca proces: investigații, observații, experimente, proiecte și comunicarea științei;

Celula – unitate structurală și funcțională a lumii vii;

Niveluri de integrare și organizare a lumii vii (molecule - celule - țesuturi- organisme – populații/specii- biocenoze- biomuri- biosferă);

Diversitatea și conservarea lumii vii (domenii, criterii de clasificare, locul omului în lumea vie);

Impactul activităților umane asupra ecosistemelor

Domenii de conținut	TC – 1h/săptămână Conținuturi
1. Știința ca proces	Metoda științifică. Etica cercetării. Observația și experimentul în biologie: formularea ipotezei, definirea variabilelor, stabilirea metodelor, colectarea și analiza datelor, formularea concluziilor, comunicarea rezultatelor
2. Celula – unitate structurală și funcțională a lumii vii	2.1 Moleculele vieții • Apă, săruri minerale, proteine, glucide, lipide, vitamine, acizi nucleici, ATP – rol principal pentru fiecare tip de substanță • Surse alimentare de proteine, glucide, lipide, vitamine. Dieta echilibrată 2.2 Celula • Celula – structură vie. De ce virusurile nu sunt vii? • Tipuri fundamentale de celule - procariote și eucariote. Componentele celulei – principalele elemente structurale și funcțiile lor: membrană/perete celular, citoplasmă, organite celulare (ribozomi, mitocondrii, aparatul Golgi, RE, lizozomi, plastide, vacuole, centrozom), nucleu/nucleoid • Schimbul de substanțe între celulă și mediu: difuzie, osmoză • Rolul mitozei în creștere și dezvoltare • Diversitatea celulară corelată cu specializarea funcțională la celulele vegetale, animale, fungice • Importanța volumelor și a suprafețelor celulare în schimburile de substanțe între organism și mediu

Domenii de conținut	TC – 1h/săptămână Conținuturi
3. Niveluri de integrare și organizare a lumii vii	• Niveluri de integrare: de la celulă la organism (uni- și pluricelular) – prezentare generală • Niveluri de organizare: de la individ la biosferă (concepte de bază: individ, specie/populație, biocenoză, biom, biosferă)
4. Diversitatea și conservarea lumii vii	• Diversitatea lumii vii -prezentare generală. Arborele vieții și clasificarea organismelor 4.1 PROCARIOTE. DOMENIILE <i>BACTERIA</i> ȘI <i>ARCHAEA</i> - caractere generale (morfologie, nutriție, reproducere), medii de viață (inclusiv medii extreme), importanță în ecosisteme 4.2 DOMENIUL EUKARYOTA • <u>Protozoare</u>: amibe, flagelate, sporozoa, ciliate - caractere generale (morfologie, nutriție, reproducere), exemple de specii reprezentative, medii de viață, importanță în ecosisteme • <u>Chromista</u> (alge unicelulare și pluricelulare cu clorofile a și c, diatomee, alge brune) - caractere generale (morfologie, nutriție, reproducere), medii de viață, importanță în ecosisteme • <u>Fungi</u>: tipuri de fungi (drojdii, mușgaiuri, ciuperci cu pălărie, ciuperci parazite) - caractere generale – prezentare comparativă (morfologie, nutriție, reproducere), medii de viață, importanță în ecosisteme • <u>Plante</u>: alge roșii, alge verzi, mușchi, ferigi, gimnosperme, angiosperme - caractere generale – prezentare comparativă (morfologie, nutriție, reproducere), exemple de specii reprezentative, medii de viață, importanță în ecosisteme • <u>Animale</u>: <u>Nevertebrate</u>: spongieri, celenterate, viermi (lați, cilindrici, inelați), moluște (melci, scoici, cefalopode), artropode (arahnide, crustacei, insecte) - caractere generale – prezentare comparativă (morfologie, nutriție, relație, reproducere), exemple de specii reprezentative, medii de viață, importanță în ecosisteme <u>Vertebrate</u>: pești, amfibieni, reptile, păsări, mamifere - caractere generale – prezentare comparativă (morfologie, nutriție, relație, reproducere), exemple de specii reprezentative, medii de viață, importanță în ecosisteme 4.3 Educație pentru sănătate. Paraziți – bacterii, protozoare, fungi, animale nevertebrate; posibili vectori ai unor boli – artropode (căpușe, păianjeni, păduchi, ploșnițe, țânțari), păsări, mamifere 4.4 Diversitatea vieții pe Pământ: valoare, vulnerabilități și responsabilitatea conservării
5. Impactul activităților umane asupra ecosistemelor	• Prezența omului în mediu în era modernă (demografie, dezvoltare, utilizarea resurselor, deșeurile, poluarea) • Schimbările climatice -încălzirea globală; amprenta ecologică – cele două perspective: <i>footprint</i> și <i>handprint</i> (amprenta ecologică și amprenta ecologică pozitivă)

Clasa a X-a
Procese și sisteme vitale

Macroconcepte: Flux de energie și materie; Ereditate; Homeostazie și reglare

Conținuturi:

Fluxul de energie și materie la nivel individual: fotosinteza, respirația celulară, metabolismul;

Fluxul de energie și materie la nivel de ecosisteme (lanțuri, rețele trofice, cicluri biogeochimice);

Transmiterea ereditară a caracterelor în lumea vie;

Integrarea funcțiilor sistemelor de organe la om și educație pentru sănătate

Domenii de conținut	TC – 1h/săptămână Conținuturi
1. Fluxul de energie și materie la nivel individual: fotosinteza, respirația celulară, metabolismul	Cum funcționează viața? Captarea, producerea, stocarea și utilizarea energiei (prezentare generală, abordare investigativă) - Clasificarea organismelor în funcție de sursele de energie (fototrofe, chemotrofe) și de carbon (autotrofe, heterotrofe) - Fotosinteza, un proces de transfer de energie. Utilizarea energiei solare pentru producerea substanțelor organice. Structura, adaptările și rolul frunzelor în fotosinteză. Transportul substanțelor în plante - prezentare generală - Respirația celulară. Utilizarea substanțelor organice pentru obținerea energiei celulare - Fluxul de energie la nivelul organismului: metabolismul (anabolism și catabolism) și răspunsul metabolic adaptativ
2. Fluxul de energie și materie la nivel de ecosisteme (lanțuri, rețele trofice, cicluri biogeochimice)	- Fluxul de energie și materie în ecosisteme. Categori, lanțuri și rețele trofice - Cicluri biogeochimice: ciclul carbonului, ciclul azotului, circuitul apei
3. Transmiterea ereditară a caracterelor în lumea vie	- Ereditate și variabilitate – rolul meiozei - Legile mendeliene ale eredității. Alele dominante și recesive - Abateri de la legile mendeliene – codominanța
4. Integrarea funcțiilor sistemelor de organe la om și educație pentru sănătate	4.1. Reproducerea - Sistemul reproducător la om (alcătuire, roluri, ciclul menstrual) - Hormoni implicați în funcția de reproducere - Sănătatea sistemului reproducător. Profilaxia infecțiilor cu transmitere sexuală. Contracepția 4.2. Interrelații între sistemele de organe implicate în realizarea funcțiilor de nutriție - Circulația (mediul intern, sistemul circulator – componente; rolul inimii, circulația sistemică și pulmonară). Relația cu celelalte sisteme - Respirația (sistemul respirator – componente; mecanica respiratorie și schimbul de gaze). Relația cu celelalte sisteme - Digestia (sistemul digestiv – componente; transformări fizice și chimice ale alimentelor și absorbția). Relația cu celelalte sisteme - Excreția (sistemul excretor – componente; formarea urinei). Relația cu celelalte sisteme 4.3. Imunitatea. Apărarea antiinfecțioasă - Sistemele de apărare ale corpului, imunitatea înăscută și imunitatea dobândită. Rolurile leucocitelor. Anticorpii - Transmiterea bolilor infecțioase cauzate de virusuri, bacterii, protozoare, fungi, viermi. Profilaxie și tratament. Vaccinarea. Rezistența la antibiotice

Domenii de conținut	TC – 1h/săptămână Conținuturi
	4.4. Coordonarea organismului uman • Sistemul nervos: componente principale, neuronii și comunicarea în sistemul nervos (arcul reflex; transmiterea sinaptică și neurotransmițători) • Analizatorii: segmentele unui analizator și rolul lor; exemplificare: analizatorul vizual • Sistemul locomotor: relația oase-articulații-mușchi (pârghii) 4.5. Comportamente umane și starea de sănătate • Comportamente alimentare incorecte și consecințe • Consumul de alcool, nicotină, droguri, tehnologie digitală: consecințe asupra funcționării și echilibrului sistemelor de organe • Mișcarea și regimul echilibrat al activității fizice • Ritmul circadian și regimul echilibrat de muncă, odihnă activă, somn

Anexa nr. 8

Programe de examen
pentru disciplina

Istorie

Examenul național de bacalaureat - 2030
Învățământ liceal

TABEL CENTRALIZATOR AL PROGRAMELOR DE EXAMEN

Nr. crt.	Cod programă de examen (BAC)	Proba	Raportare (TC / TC+CS / CS)	Filiera	Profilul	Specializarea/Domeniul/ Calificările profesionale
1.	IST_P1	E – prima probă	TC+CS	Teoretică	Umanist	Specializarea științe sociale
2.	IST_P2	E – a doua probă	TC+CS	Teoretică	Umanist	Specializarea filologie
3.	IST_P3	E – a doua probă	TC	Vocațională	Artistic	Specializarea muzică, toate secțiile și subsecțiile Specializarea conservare-restaurare bunuri culturale Specializarea arte vizuale Specializarea coregrafie, toate secțiile Specializarea arta actorului
4.	IST_P4	F	TC	Teoretică Tehnologică Vocațională	Real Toate profilurile Toate profilurile	Toate specializările Toate specializările Toate specializările

Anexa nr. 8.1. Programa de examen pentru disciplina *Istorie* – IST_P1 (TC+CS)

- *Proba E – prima probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării)*
- *Filiera teoretică, profilul umanist, specializarea științe sociale*

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina *Istorie* fundamentează elaborarea variantelor de subiecte și a baremelor de evaluare și de notare pentru **proba E – prima probă** din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Prezenta programă precizează **competențele de evaluat**, **domeniile de conținut** și **conținuturile** vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen derivă din **programele școlare în vigoare pentru învățământul liceal**, aprobate prin **Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 6930/2025 și nr. 4106/2026**. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul întregului ciclu liceal, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen la această disciplină este de a constata măsura în care candidatul utilizează informații din surse istorice, analizează evenimente și procese istorice, argumentează și formulează judecăți de valoare, utilizează gândirea critică, în situații de complexitate corespunzătoare curriculumului (*TC / TC+CS*) și tipului de probă.

Prin susținerea probei de examen la disciplina *Istorie*, candidatul este pus în situația de a face dovada următoarelor **competențe generale (CG)**, dobândite pe parcursul învățământului liceal (clasele a IX-a – a XII-a):

CG1	Analizarea evenimentelor și proceselor istorice, folosind reperele de timp și spațiu, conceptele și limbajul specific istoriei, pentru a elabora explicații și interpretări argumentate
CG2	Formularea de argumente și judecăți de valoare folosind informațiile din surse care prezintă perspective multiple asupra evenimentelor și proceselor istorice
CG3	Valorificarea experienței istorice și a diversității culturale pentru argumentarea atitudinilor civice
CG4	Utilizarea gândirii critice și a strategiilor de învățare autonomă, colaborativă și continuă folosind exemple din istorie

Prin variantele de subiecte elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

CG1 – Analizarea evenimentelor și proceselor istorice, folosind reperele de timp și spațiu, conceptele și limbajul specific istoriei, pentru a elabora explicații și interpretări argumentate

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS1.1	Utilizarea reperelor de timp și spațiu în relatarea evenimentelor și proceselor istorice din epocile studiate
IX.CS1.2	Explicarea relației cauză-efect într-o succesiune de evenimente și procese istorice
X.CS1.1	Utilizarea conceptelor istorice în descrierea evenimentelor și proceselor istorice desfășurate în contexte naționale și internaționale
X.CS1.2	Compararea evenimentelor și proceselor istorice similare din perioade sau spații diferite (naționale și internaționale) folosind diferite criterii
XI.CS1.1	Clasificarea evenimentelor și proceselor istorice după criterii sociale, economice, politice și culturale

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS1.2	Argumentarea importanței evenimentelor și proceselor istorice prin raportare la contextul epocii
XII.CS1.1	Formularea de puncte de vedere argumentate referitoare la impactul unor evenimente și procese istorice asupra lumii contemporane
XII.CS1.2	Corelarea evenimentelor și proceselor istorice naționale și internaționale pentru a analiza evoluția societății

CG2 – Formularea de argumente și judecăți de valoare folosind informațiile din surse care prezintă perspective multiple asupra evenimentelor și proceselor istorice

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS2.1	Recunoașterea tipurilor de surse istorice pentru a le valorifica în diverse contexte de viață
IX.CS2.2	Extragerea informațiilor din surse diferite pe baza unor repere istorice
X.CS2.1	Corelarea informațiilor din surse multiple pentru a formula opinii
X.CS2.2	Clasificarea informațiilor oferite de surse istorice după criterii diverse pentru a realiza comparații
XI.CS2.1	Analizarea critică a surselor pentru a explica fapte și procese istorice
XI.CS2.2	Explicarea punctelor de vedere identificate în surse istorice
XII.CS2.1	Argumentarea unei perspective personale asupra unui subiect istoric pe baza informațiilor din surse
XII.CS2.2	Evaluarea relevanței și credibilității informațiilor din surse în rezolvarea unor situații-problemă din viața cotidiană

CG3 – Valorificarea experienței istorice și a diversității culturale pentru argumentarea atitudinilor civice

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS3.1	Descrierea evoluției formelor de organizare politică în epoci istorice diferite
IX.CS3.2	Recunoașterea elementelor civice și culturale care contribuie la identitatea Europei contemporane
X.CS3.1	Compararea aspectelor de organizare politică, socială și economică în diverse epoci istorice
X.CS3.2	Motivarea necesității respectării drepturilor fundamentale ale omului, folosind fapte istorice
XI.CS3.1	Explicarea evoluției comunităților umane din perspective politice, sociale și economice
XI.CS3.2	Argumentarea contribuției diversității culturale la dezvoltarea societății
XII.CS3.1	Argumentarea relevanței unor experiențe istorice pentru înțelegerea societății contemporane
XII.CS3.2	Justificarea contribuției identităților culturale românești și ale minorităților naționale la democrația europeană

CG4 – Utilizarea gândirii critice și a strategiilor de învățare autonomă, colaborativă și continuă folosind exemple din istorie

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS4.1	Selectarea surselor necesare pentru prezentarea unui eveniment și/sau proces istoric
X.CS4.1	Realizarea de prezentări pe teme istorice, utilizând diverse mijloace, inclusiv digitale și de IA
X.CS4.2	Relatarea faptelor și proceselor istorice pe baza unor repere date
XI.CS4.1	Integrarea informațiilor din surse variate pentru realizarea unor eseuri argumentative
XII.CS4.1	Prezentarea unor demersuri civice valorificând critic experiența istorică

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Originile civilizației europene: modele politice și culturale în lumea greco-romană	1.1. Colonizarea greacă. Polisul și formele de guvernare – Atena și Sparta • direcții ale colonizării, metropole și colonii – Milet, Corint, Agrigentum, Efes • <i>polisul</i>: organizare și conducere • oligarhie, tiranie, democrație, • cetățeni, meteci, perieci, sclavi Studiu de caz: Cetățeni - drepturi și obligații 1.2. Roma antică. De la Regalitate la Imperiu: expansiune și romanizare • regalitate, republică, imperiu • evoluția instituțiilor • expansiune și organizarea provinciilor • procesul de romanizare • cotidianul urban Studiu de caz: Legile celor XII Table 1.3. Modele culturale în lumea greco-romană • educație și cunoaștere în lumea greco-romană • arta greacă: proporții, armonie, echilibru • arhitectura romană
2. Moștenirea timpurilor îndepărtate	2.1. Geții și dacii de la Burebista la Decebal. Cucerirea romană • formarea și evoluția statului dac • tarabostes, comati • politeism • războaiele daco-romane • Domițian, Traian • Apollodor din Damasc • Adamclisi, Columna lui Traian Studiu de caz: Societatea și cultura statului dac (sec I. î.Hr – I d.Hr.)
3. De la cucerirea romană la etnogeneză	3.1. Constituirea Daciei romane. Civilizația materială și spirituală • organizarea provinciei • procesul de romanizare • structuri sociale • cultură și spiritualitate • căi de comunicație • Constitutio Antoniniana 3.2. Dacia post-aureliană între continuarea romanizării și migrațiile din secolele al III-lea - al IX-lea • retragerea aureliană • continuitate și romanizare • invaziile barbare • romanitate orientală • ruralizarea economiei • răspândirea creștinismului • Sava Gotul • Dobrogea Studiu de caz: Dobrogea între secolele I-VII 3.3. Etnogeneza românească • sinteza daco-romană • aportul slavilor

Domenii de conținut	Conținuturi
	● formarea limbii române ● teoria continuității ● teorie imigraționistă
4. Credință, putere și cunoaștere în lumea medievală	4.1. Societate, mentalități și viață cotidiană. Lumea urbană ● organizarea societății medievale ● ierarhia feudală ● domeniul feudal ● viața omului între ritmurile naturii și credință ● orașul medieval: organizare, activități, conducere ● autonomie și privilegii urbane: Bruges, Lübeck 4.2. Biserica în Evul Mediu ● Marea Schismă ● lupta pentru investitură ● papa Grigore al VII-lea și împăratul Henric al IV-lea ● excomunicare ● <i>Dictatus Papae</i> ● Concordatul de la Worms 4.3. Cruciadele. Ciocnirea civilizațiilor ● Prima Cruciadă, Cruciada a IV-a ● ordine militaro-religioase ● Cavalerii Ioaniți 4.3. Evoluții politice: centralizarea statală ● centralizare statală (Anglia și Franța) ● monarhia stărilor ● Alienor de Aquitania ● fărâmițare politică
5. Statele medievale românești	5.1. Contextul central și est-european al constituirii statelor medievale românești ● prezența bizantină la Dunăre între secolele al X-lea - al XIV-lea ● influențele lumii catolice: Ungaria și Polonia ● Țaratul vlaho-bulgar ● Ioan Asan al II-lea ● Episcopia Cumaniei ● invazia mongolă Studiu de caz: Cruciadă și comerț la Marea Neagră în Evul Mediu 5.2. Transilvania medievală. Locul românilor în Regatul Ungariei ● românii în <i>Cronica Notarului Anonim</i> ● voievodate, țări ● sași, secui, cavaleri teutoni ● statutul Transilvaniei în cadrul Regatului Ungariei ● comite, vicevoievod ● Congregația Generală a Stărilor ● răscala de la Bobâlna ● „<i>Unio Trium Fratrum</i>” 5.3. Începuturile statalității medievale românești: Țara Românească și Moldova ● <i>Diploma Cavalerilor Ioaniți</i> ● descălecat, întemeiere ● criza dinastică din Regatul Ungariei ● raporturile cu regii angevini și Polonia ● Negru-Vodă, Basarab I

Domenii de conținut	Conținuturi
	• Posada • Dragoș, Bogdan Studiu de caz: Dobrogea și despoții ei. Cucerirea otomană 5.4. Instituții și viață de stat între Bizanț și lumea Occidentală • constituirea și atribuțiile instituțiilor politice • întemeierea Mitropoliei • organizare militară, administrativă și judecătorească
6. Țările Române între Europa creștină și Imperiul Otoman în secolele al XIV-lea - al XVI-lea	6.1. Diplomatie, conflict și echilibrul puterii în relațiile internaționale • expansiunea otomană în Balcani • cruciada târzie • vasalitate, suzeranitate • strategii și tactici militare • Mircea cel Bătrân, Alexandru cel Bun, Iancu de Hunedoara, Vlad Țepeș, Ștefan cel Mare • Vladislav Jagello, Sigismund de Luxemburg, Mahomed al II-lea 6.2. Politica internă a domnilor români între legitimitate și contestare • relațiile domn-boieri • ctitorii și relația cu Biserica • susținerea orașelor • fiscalitate • Mircea cel Bătrân, Alexandru cel Bun, Ștefan cel Mare, Radu cel Mare, Neagoe Basarab, Petru Rareș Studiu de caz: Cetăți și curți domnești. Viața de curte 6.3. Societatea medievală. Elite și supuși • caracteristicile ordinii sociale • familii boierești/nobiliare, clerul, orașenii • moșneni/răzeși • iobagi/șerbi, rumâni/vecini • imunități, obligații • robi domnești/mănăstirești • bir, revoltă, fuga de pe moșie • Elena Rareș, Doamna Chiajna, Isabela Jagellon 6.4. Geneza principatului Transilvaniei: evoluție social-economică și politică • bătălia de la Mohács • dominație otomană • <i>națiuni privilegiate</i> • Reforma religioasă, toleranță, confesiuni recepte • Dietă • statutul românilor • Soliman Magnificul, Ioan Zapolya, Sigismund Zapolya 6.5. Regimul politico-juridic și economic al dominației otomane • autonomie • firman • tribut • obligații economice și militare • integrarea statelor românești în sistemul otoman • levantini • Radu de la Afumați, Petru Rareș • Mihai Viteazul - Unirea Țărilor Române Studiu de caz: Autoritate voievodală și aspirații boierești

Domenii de conținut	Conținuturi
	Studiu de caz: Simbolistica autorității domnești
7. Zorii Modernității 1601-1711/1716	7.1. Epoca lui Matei Basarab și Vasile Lupu. Viața politică la mijlocul secolului al XVII-lea ● consolidarea puterii domnești ● pravilă ● reforme economice, administrative, juridice și culturale ● seimeni, dorobanți ● impactul conflictelor regionale: Polonia, Rusia și cazacii zaporojeni 7.2. Transilvania de la dominația otomană la provincie habsburgică. Unirea cu Biserica Romei ● asediul Vienei (1683) – implicarea domnilor români ● Tratatul de la Blaj ● Diploma leopoldină din 1691 ● organizarea Transilvaniei sub habsburgi ● Cancelaria Aulică, Guberniul ● confruntarea dintre filo-habsburgi și filo-otomani 7.3. Constantin Brâncoveanu și Dimitrie Cantemir. Opțiunile politice ale Țărilor Române la cumpăna secolelor al XVII-lea - al XVIII-lea ● relațiile diplomatice cu puterile vecine ● schimbarea statutului domniei ● <i>partide boierești</i> ● mazilire ● începuturile modernizării administrative
8. Modernitatea – o nouă viziune asupra lumii	8.1. Iluminismul și noile idei despre om și societate ● educație și rațiune, gândirea critică ● drepturi naturale, civile, contract social ● opinia publică ● noi principii de guvernare ● apariția enciclopediilor ● John Locke, Jonathan Swift, Montesquieu, Voltaire, Jean-Jacques Rousseau, Denis Diderot Studiu de caz: Adam Smith
9. Modernitatea în spațiul românesc	9.1. Românii în secolul al XVIII-lea și la începutul secolului al XIX-lea ● <i>Problema Orientală</i> ● regim fanariot – statut politico-juridic ● ocupație militară și pierderi teritoriale în timpul războaielor ruso-austro-otomane ● Pacea de la Passarowitz (1718) ● Pacea de la Belgrad (1739) ● Pacea de la Kuciuk-Kainargi (1774) Studiu de caz: Războiul ruso-turc din 1806-1812 și implicațiile sale pentru Principatele Române 9.2. Epoca Luminilor în Transilvania ● Unirea cu Biserica Romei ● reformismul habsburgic ● <i>Edictul de Toleranță</i> ● <i>Școala Ardeleană. Afirmarea latinității</i> ● Răscoala lui Horea, Cloșca și Crișan ● Ioan Inochentie Micu-Klein ● Petru Maior

Domenii de conținut	Conținuturi
	9.3. Inițiative și acțiuni de modernizare în spațiul românesc în secolul al XVIII-lea și la începutul secolului al XIX-lea ● reformele lui Constantin Mavrocordat și Iosif al II-lea ● reformismul boieresc - memoriile de la Focșani și Șistov ● Partida Națională ● proiecte de Constituții ● <i>Supplex Libellus</i> (1744); <i>Supplex Libellus Valachorum</i> (1791) Studiu de caz: Mișcarea petiționară românească - cale de emancipare și modernizare 9.4. Revenirea la domniile pământene. Regulamentele Organice ● Revoluția condusă de Tudor Vladimirescu (1821) ● Convenția de la Akkerman (1826) ● Tratatul de la Adrianopol (1829) ● Protectorat ● Regulamentele Organice ● Alexandru Ghica, Gheorghe Bibescu, Mihail Sturdza Studiu de caz: Organizarea învățământului în limba română: Școala de la Sfântul Sava
10. Secolul națiunilor	10.1. Ideologii politice și curente culturale în secolul al XIX-lea ● acțiuni revoluționare la începutul secolului al XIX-lea ● liberalism, naționalism conservatorism, socialism ● romantism, realism, simbolism, impresionism 10.2. Revoluțiile de la 1848-1849: libertate, unitate și schimbare ● drepturi cetățenești, mișcări naționale ● revoluțiile din Franța, statele italiene, Confederația Germană, Imperiul Habsburgic ● Giuseppe Garibaldi ● Napoleon al III-lea 10.3. Formarea statelor moderne din Europa în a doua jumătate a secolului al XIX-lea ● unificare, stat națiune, Zollverein ● Italia și Germania ● Camillo Cavour ● Otto von Bismarck
11. Emanciparea politică și națională	11.1. Generația pașoptistă și idealul național ● locotenență domnească ● naționalism ● liberalism politic ● proiecte politice pașoptiste ● activitatea din emigrație Studiu de caz: „Frăția” și Nicolae Bălcescu 11.2. Unirea Principatelor Române de la 1859 și domnia lui Alexandru Ioan Cuza de la Congresul de la Paris (1856) la recunoașterea internațională a unirii ● Reformele ● Statutul Dezvoltător al Convenției de la Paris (1864) - domnia autoritară 11.3. Carol I – modernizarea și consolidarea politică a României ● Aducerea Prințului străin ● Constituția din 1866 ● vot censitar

Domenii de conținut	Conținuturi
	• Războiul de Independență (1877-1878) • Regatul • partide politice • acțiuni de politică externă (1878-1914) Studiu de caz: Integrarea Dobrogei 11.4. Societatea românească la cumpăna secolelor al XIX-lea și al XX-lea (economie, societate, cultură) • politica „Prin noi înșine” • politica „Pașilor mărunți” • Academia Română • legislația modernă • capitalul străin și infrastructurile moderne • problema agrară • instituțiile culturale Studiu de caz: Junimea Studiu de caz: Spiru Haret și modernizarea învățământului românesc 11.5. Situația românilor din afara granițelor statului român • deznaționalizare • dualismul austro-ungar • gubernie • partide și grupări politice românești din Transilvania, Basarabia și Bucovina • <i>Memorandum</i> Studiu de caz: Curente politice și culturale: Socialismul, Semănătorismul, Poporanismul
12. Mondializare, cooperare și conflict la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea	12.1. Conflictul care a schimbat lumea - „Marele Război” • război total, neutralitate • capitulare, armistițiu • refugiați 12.2. Conferința de Pace - noile frontiere. Societatea Națiunilor • Cele 14 puncte • autodeterminare • reparații de război • securitate colectivă • minorități naționale • revizionism • Woodrow Wilson, Georges Clemenceau, David Lloyd George, Vittorio Emanuele Orlando
13. De la război la pace. România și Întregirea Națională	13.1. „Marele Război” și unificarea națională • participarea României la război • viața cotidiană • Unirea Basarabiei, Bucovinei și Transilvaniei cu România • ratificarea actelor unirii • Regele Ferdinand I, Regina Maria 13.2. România în relațiile internaționale în perioada interbelică • autodeterminare națională • noua diplomatie și Tratatul de Pace din 1919-1920 • securitate colectivă și alianțe regionale - Mica Înțelegere și Antanta Balcanică • revizionism • Take Ionescu

Domenii de conținut	Conținuturi
	Nicolae Titulescu Studiu de caz: Regina Maria și Ion I.C. Brătianu la Conferința de Pace
14. Democrație și totalitarism. Al Doilea Război Mondial	11.1. Dinamica statelor democratice - votul universal, parlamentarism, pluralism, alegeri libere - activism civic - mișcarea feministă. Eleanor Roosevelt - mass - media - reforme sociale 14.2. Regimurile totalitare interbelice: comunism, fascism, nazism - instaurarea și evoluția regimurilor totalitare - monopol ideologic - poliție politică: CEKA/NKVD/OVRA/Gestapo - cultul personalității - partid unic, organizații de masă, teroare, represiune Studiu de caz: „Arhipelagul Gulag” 14.3. Al Doilea Război Mondial- un conflict global - sfere de influență - război fulger - deportări, Holocaust, mișcare de rezistență, - bomba atomică - regim de ocupație militară - Coaliția Națiunilor Unite, capitularea puterilor Axei - Winston Churchill, arhitectul rezistenței britanice, Richard Sorge
15. Democrație și autoritarism. Al Doilea Război Mondial	15.1. Evoluții politice în România interbelică - Constituția din 1923 - sistem electoral - partide democratice și extremiste - criza dinastică - regimul de autoritate monarhică al lui Carol al II-lea Studiu de caz: Alegerile parlamentare din 1937 15.2. Diversitate etnică și confesională. Statutul minorităților naționale - unificarea legislativă - majoritate și minorități etnice și confesionale - partide etnice - politici educaționale și culturale Studiu de caz: Instituții religioase ale minorităților 15.3. Societate, cultură și economie în România interbelică - reforma agrară (1918-1921) - politicile interbelice privind industria și comerțul: neoliberalismul, politica „porților deschise” și corporatismul - Marea Criză Economică - tradiționalism și sincronism Studiu de caz: Grupul cultural „Criterion” 15.4. România în anii celui de-Al Doilea Război Mondial - sferele de influență și pierderile teritoriale - de la regimul național-legionar la regimul antonescian - Holocaustul - participarea României la campaniile militare (1941-1945) 23 august 1944

Domenii de conținut	Conținuturi
16. De la „Războiul Rece” la istoria recentă	16.1. „Războiul Rece”. Un nou sistem internațional • Cortina de Fier • <i>doctrina îndiguirii</i> • bipolaritate ideologică • formarea NATO și a Pactului de la Varșovia • crize sistemice și destindere • cursa înarmărilor • <i>Declarația Universală a Drepturilor Omului</i> • Nikita S. Hrușciov, John F. Kennedy, Ronald Reagan 16.2. Lumea postbelică între reconstrucția democratică și evoluția regimurilor comuniste • integrare europeană • democrația postbelică • Cominform, CAER • criza regimurilor comuniste • <i>perestroika, glasnost</i> • zidul Berlinului • crizele energetice • decolonizarea și problemele sudului global • Mao Zedong • Papa Ioan Paul al II-lea • Margaret Thatcher • Helmut Kohl Studiu de caz: 1989- Anul revoluțiilor democratice
17. Regimul comunist. Revenirea la democrație și integrarea euro-atlantică	17.1. Drumul către totalitarism (1944-1947) • Convenția de Armistițiu (1944) • sovietizare • coalițiile guvernamentale (1944-1945) • activitatea guvernului dr. Petru Groza • alegerile din 1946 • desființarea pluralismului politic • înlăturarea monarhiei Studiu de caz: Greva regală 17.2. Regimul comunist în perioada Gheorghe Gheorghiu-Dej • „democrația populară” • Constituțiile din 1948 și 1952 • lupta pentru putere în structurile comuniste • naționalizare, etatizare, colectivizare • economie planificată • politicile represive • construcția Blocului Estic (Cominform, C.A.E.R., Tratatul de la Varșovia) Studiu de caz: România între U.R.S.S. și R.P.Chineză în anii ‘60 17.3. Regimul comunist în perioada Nicolae Ceaușescu • Constituția din 1965 • construcția partidului-stat • noile „revoluții” în industrie, agricultură și cultură • cultul personalității • politica externă de la deschidere la izolaționism • criza sistemului din anii ‘80 Studiu de caz: Arhitectura comunistă

Domenii de conținut	Conținuturi
	17.4. România în tranziția către democrație și economie de piață • Revoluția din 1989 • forme de organizare politică (1989-1991) • societate civilă • Fenomenul „Piața Universității” • „mineriadele” • Constituția din 1991 • alegerile și alternanța la putere • privatizare 17.5. Integrarea euro-atlantică a României • evoluția României de la structurile Blocului Estic la Pactul de la Snagov (1990-1995) • aderarea României la N.A.T.O. și integrarea în U.E. • migrația Studiu de caz: Participarea României la misiunile de pace sub egida O.N.U.

Anexa nr. 8.2. Programa de examen pentru disciplina Istorie – IST_P2 (TC+CS)

- Proba E – a două probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării)
- Filiera teoretică, profilul umanist, specializarea filologie

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina *Istorie* fundamentează elaborarea variantelor de subiecte și a baremelor de evaluare și de notare pentru **proba E – a doua probă** din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Prezenta programă precizează **competențele de evaluat**, **domeniile de conținut** și **conținuturile** vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen derivă din **programele școlare în vigoare pentru învățământul liceal**, aprobate prin **Ordinele ministrului educației și cercetării nr. 6930/2025 și nr. 4106/2026**. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul întregului ciclu liceal, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen la această disciplină este de a constata măsura în care candidatul utilizează informații din surse istorice, analizează evenimente și procese istorice, argumentează și formulează judecăți de valoare, utilizează gândirea critică, în situații de complexitate corespunzătoare curriculumului (*TC / TC+CS*) și tipului de probă.

Prin susținerea probei de examen la disciplina *Istorie*, candidatul este pus în situația de a face dovada următoarelor **competențe generale (CG)**, dobândite pe parcursul învățământului liceal (clasele a IX-a – a XII-a):

CG1	Analizarea evenimentelor și proceselor istorice, folosind reperele de timp și spațiu, conceptele și limbajul specific istoriei, pentru a elabora explicații și interpretări argumentate
CG2	Formularea de argumente și judecăți de valoare folosind informațiile din surse care prezintă perspective multiple asupra evenimentelor și proceselor istorice
CG3	Valorificarea experienței istorice și a diversității culturale pentru argumentarea atitudinilor civice
CG4	Utilizarea gândirii critice și a strategiilor de învățare autonomă, colaborativă și continuă folosind exemple din istorie

Prin variantele de subiecte elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

CG1 – Analizarea evenimentelor și proceselor istorice, folosind reperele de timp și spațiu, conceptele și limbajul specific istoriei, pentru a elabora explicații și interpretări argumentate

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS1.1	Utilizarea reperelor de timp și spațiu în relatarea evenimentelor și proceselor istorice din epocile studiate
IX.CS1.2	Explicarea relației cauză-efect într-o succesiune de evenimente și procese istorice
X.CS1.1	Utilizarea conceptelor istorice în descrierea evenimentelor și proceselor istorice desfășurate în contexte naționale și internaționale
X.CS1.2	Compararea evenimentelor și proceselor istorice similare din perioade sau spații diferite (naționale și internaționale) folosind diferite criterii
XI.CS1.1	Clasificarea evenimentelor și proceselor istorice după criterii sociale, economice, politice și culturale
XI.CS1.2	Argumentarea importanței evenimentelor și proceselor istorice prin raportare la contextul epocii

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XII.CS1.1	Formularea de puncte de vedere argumentate referitoare la impactul unor evenimente și procese istorice asupra lumii contemporane
XII.CS1.2	Corelarea evenimentelor și proceselor istorice naționale și internaționale pentru a analiza evoluția societății

CG2 – Formularea de argumente și judecăți de valoare folosind informațiile din surse care prezintă perspective multiple asupra evenimentelor și proceselor istorice

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS2.1	Recunoașterea tipurilor de surse istorice pentru a le valorifica în diverse contexte de viață
IX.CS2.2	Extragerea informațiilor din surse diferite pe baza unor repere istorice
X.CS2.1	Corelarea informațiilor din surse multiple pentru a formula opinii
X.CS2.2	Clasificarea informațiilor oferite de surse istorice după criterii diverse pentru a realiza comparații
XI.CS2.1	Analizarea critică a surselor pentru a explica fapte și procese istorice
XI.CS2.2	Explicarea punctelor de vedere identificate în surse istorice
XII.CS2.1	Argumentarea unei perspective personale asupra unui subiect istoric pe baza informațiilor din surse
XII.CS2.2	Evaluarea relevanței și credibilității informațiilor din surse în rezolvarea unor situații-problemă din viața cotidiană

CG3 – Valorificarea experienței istorice și a diversității culturale pentru argumentarea atitudinilor civice

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS3.1	Descrierea evoluției formelor de organizare politică în epoci istorice diferite
IX.CS3.2	Recunoașterea elementelor civice și culturale care contribuie la identitatea Europei contemporane
X.CS3.1	Compararea aspectelor de organizare politică, socială și economică în diverse epoci istorice
X.CS3.2	Motivarea necesității respectării drepturilor fundamentale ale omului, folosind fapte istorice
XI.CS3.1	Explicarea evoluției comunităților umane din perspective politice, sociale și economice
XI.CS3.2	Argumentarea contribuției diversității culturale la dezvoltarea societății
XII.CS3.1	Argumentarea relevanței unor experiențe istorice pentru înțelegerea societății contemporane
XII.CS3.2	Justificarea contribuției identităților culturale românești și ale minorităților naționale la democrația europeană

CG4 – Utilizarea gândirii critice și a strategiilor de învățare autonomă, colaborativă și continuă folosind exemple din istorie

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS4.1	Selectarea surselor necesare pentru prezentarea unui eveniment și/sau proces istoric
X.CS4.1	Realizarea de prezentări pe teme istorice, utilizând diverse mijloace, inclusiv digitale și de IA
X.CS4.2	Relatarea faptelor și proceselor istorice pe baza unor repere date
XI.CS4.1	Integrarea informațiilor din surse variate pentru realizarea unor eseuri argumentative
XII.CS4.1	Prezentarea unor demersuri civice valorificând critic experiența istorică

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Moștenirea timpurilor îndepărtate	1.1. Geții și dacii de la Burebista la Decebal. Cucerirea romană ● formarea și evoluția statului dac ● tarabostes, comati ● politeism ● războaiele daco-romane ● Apollodor din Damasc ● Adamclisi, Columna lui Traian Studiu de caz: Societatea și cultura statului dac (sec I. î.Hr – I d. Hr.)
2. Originile civilizației europene: modele politice și culturale în lumea greco-romană	2.1. Roma antică de la Regalitate la Imperiu ● regalitate, republică, imperiu ● evoluția instituțiilor ● „cursus honorum” (scara onorurilor) ● expansiunea teritorială și organizarea provinciilor ● procesul de romanizare
3. De la cucerirea romană la etnogeneză	3.1. Constituirea Daciei romane. Civilizația materială și spirituală ● organizarea provinciei ● procesul de romanizare ● structuri sociale ● cultură și spiritualitate ● căi de comunicație ● Constitutio Antoniniana 3.2. Dacia post-aureliană între continuarea romanizării și migrațiile din secolele al III-lea - al IX-lea ● retragerea aureliană ● continuitate și romanizare ● invaziile barbare ● romanitatea orientală ● răspândirea creștinismului ● Dobrogea Studiu de caz: Dobrogea între secolele I- VII 3.3. Etnogeneza românească ● sinteza daco-romană ● aportul slavilor ● formarea limbii române ● teoria continuității ● teoria imigraționistă
4. Credință, putere și cunoaștere în lumea medievală	4.1. Societate, mentalități și viață cotidiană. Lumea urbană ● organizarea societății medievale ● ierarhia feudală ● domeniul feudal ● viața omului între ritmurile naturii și credință ● orașul medieval: organizare, activități, conducere Studiu de caz: Veneția de la republică la mare putere maritimă 4.2. Biserica în Evul Mediu ● Marea Schismă ● lupta pentru investitură ● papa Grigore al VII-lea și împăratul Henric al IV-lea ● excomunicare

Domenii de conținut	Conținuturi
	• <i>Dictatus Papae</i> • Concordatul de la Worms
5. Statele medievale românești	5.1. Contextul central și est-european al constituirii statelor medievale românești • prezența bizantină la Dunăre între secolele al X-lea - al XIV-lea • influențele lumii catolice: Ungaria și Polonia • Țaratul vlaho-bulgar • Ioan Asan al II-lea • invazia mongolă 5.2. Transilvania medievală. Locul românilor în Regatul Ungariei • românii în <i>Cronica Notarului Anonim</i> • voievodate, țări • sași, secui, cavaleri teutoni • organizarea voievodatului ca provincie a Regatului Ungariei • Congregația Generală a Stărilor • răscoala de la Bobâlna • „<i>Unio Trium Fratrum</i>” 5.3. Începuturile statalității medievale românești: Țara Românească și Moldova • <i>Diploma Cavalerilor Ioaniți</i> • descălecat, întemeiere • criza dinastică din Regatul Ungariei • raporturile cu regii angevini și Polonia • Negru-Vodă, Basarab I • Posada • Dragoș, Bogdan 5.4. Instituții și viață de stat între Bizanț și lumea Occidentală • constituirea și atribuțiile instituțiilor politice • întemeierea Mitropoliei • organizarea militară, administrativă și judecătorească
6. Țările Române între Europa creștină și Imperiul Otoman în secolele XIV-XVI	6.1. Diplomatie, conflict și echilibrul puterii în relațiile internaționale • expansiunea otomană în Balcani • cruciada târzie • strategii și tactici militare • Mircea cel Bătrân, Alexandru cel Bun, Iancu de Hunedoara, Vlad Țepeș, Ștefan cel Mare • Vladislav Jagello, Sigismund de Luxemburg, Mahomed al II-lea 6.2. Politica internă a domnilor români între legitimitate și contestare • relațiile domn-boieri • ctitorii și relația cu Biserica • susținerea orașelor • fiscalitate • Mircea cel Bătrân, Alexandru cel Bun, Ștefan cel Mare, Radu cel Mare, Neagoe Basarab, Petru Rareș Studiu de caz: Cetăți și curți domnești. Viața de curte 6.3. Societatea medievală. Elite și supuși • caracteristicile ordinii sociale • familii boierești/nobiliare • clerul • orășenii • moșneni/răzeși

Domenii de conținut	Conținuturi
	• iobagi/șerbi, rumâni/vecini • robi • imunități, obligații • Elena Rareș, Doamna Chiajna, Isabela Jagellon 6.4. Geneza principatului Transilvaniei: evoluție social-economică și politică • bătălia de la Mohács • dominație otomană • <i>națiuni privilegiate</i> • Reforma religioasă, toleranță, confesiuni recepte • Dietă • statutul românilor 6.5. Regimul politico-juridic și economic al dominației otomane • autonomie • firman • tribut • obligații economice și militare • integrarea statelor românești în sistemul otoman • levantini • Radu de la Afumați, Petru Rareș • Mihai Viteazul - Unirea Țărilor Române
7. Zorii Modernității 1601-1711/1716	7.1. Epoca lui Matei Basarab și Vasile Lupu. Viața politică la mijlocul secolului al XVII-lea • consolidarea puterii domnești • pravilă • reforme economice, administrative, juridice și culturale • seimeni, dorobanți • impactul conflictelor regionale: Polonia, Rusia și cazacii zaporojeni 7.2. Transilvania de la dominația otomană la provincie habsburgică. Unirea cu Biserica Romei • asediul Vienei 1683 - implicarea domnilor români • Tratatul de la Blaj • Diploma leopoldină din 1691 • organizarea Transilvaniei sub habsburgi • confruntarea dintre filo-habsburgi și filo-otomani 7.3. Constantin Brâncoveanu și Dimitrie Cantemir. Opțiunile politice ale Țărilor Române la cumpăna secolelor al XVII-lea - al XVIII-lea • relațiile diplomatice și militare cu puterile vecine • schimbarea statutului domniei • <i>partide boierești</i> • mazilire
8. Modernitatea – o nouă viziune asupra lumii	8.1. Iluminismul și noile idei despre om și societate • educație și rațiune, gândirea critică • drepturi naturale, civile, contract social • opinia publică • noi principii de guvernare • apariția enciclopediilor • Montesquieu, Voltaire, Jean-Jacques Rousseau, Denis Diderot
9. Modernitatea în spațiul românesc	9.1. Românii în secolul al XVIII-lea și la începutul secolului al XIX-lea

Domenii de conținut	Conținuturi
	• <i>Problema Orientală</i> • regim fanariot – statut politico-juridic • ocupație militară și pierderi teritoriale în timpul războaielor ruso-austro-otomane Studiu de caz: Călători străini despre Principatele Române 9.2. Epoca Luminilor în Transilvania • Unirea cu Biserica Romei • reformismul habsburgic • <i>Edictul de Toleranță</i> • Răscoala lui Horea, Cloșca și Crișan • <i>Școala Ardeleană. Afirmarea latinității</i> 9.3. Inițiative și acțiuni de modernizare în spațiul românesc în secolul al XVIII-lea și la începutul secolului al XIX-lea • reformele lui Constantin Mavrocordat și Iosif al II-lea • memoriile de la Focșani și Șistov • Partida Națională • proiecte de Constituții • <i>Supplex Libellus Valachorum</i> 9.4. Revenirea la domniile pământene. Regulamentele Organice • Revoluția condusă de Tudor Vladimirescu (1821) • Convenția de la Akkerman (1826) • Tratatul de la Adrianopol (1829) • Protectorat • Regulamentele Organice
10. Secolul națiunilor	10.1. Revoluțiile de la 1848-1849: libertate, unitate și schimbare • drepturi cetățenești, mișcări naționale • revoluțiile din Franța, statele italiene, Confederația Germană, Imperiul Habsburgic • Giuseppe Garibaldi • Napoleon al III-lea
11. Emanciparea politică și națională	11.1. Generația pașoptistă și idealul național • locotenență domnească • naționalism • liberalism politic • proiecte politice pașoptiste Studiu de caz: Rolul emigrației românești în păstrarea idealurilor pașoptiste 11.2. Unirea Principatelor Române de la 1859 și domnia lui Alexandru Ioan Cuza • de la Congresul de la Paris (1856) la recunoașterea internațională a unirii • Reformele • Statutul Dezvoltător al Convenției de la Paris (1864) – domnia autoritară Studiu de caz: „Monstruoasa coaliție“ 11.3. Carol I – modernizarea și consolidarea politică a României • aducerea Prințului străin • Constituția din 1866 • vot censitar • Războiul de Independență (1877-1878) • Regat • partide politice

Domenii de conținut	Conținuturi
	- acțiuni de politică externă 1878-1914 11.4. Societatea românească la cumpăna secolelor al XIX-lea și al XX-lea (economie, societate, cultură) - politica „Prin noi înșine“ - politica „Pașilor mărunți“ - Academia Română - legislația modernă - capitalul străin și infrastructurile moderne - problema agrară Studiu de caz: Carmen Sylva - activitatea culturală și umanitară Studiu de caz: Expoziția generală română din 1906 11.5. Situația românilor din afara granițelor statului român - deznaționalizare - dualismul austro-ungar - gubernie - partide și grupări politice românești din Transilvania, Basarabia și Bucovina <i>Memorandum</i> Studiu de caz: Asociații și societăți literare și culturale (A.S.T.R.A., Societatea pentru Cultura Românilor, Arboroasa)
12. Mondializare, cooperare și conflict la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea	12.1. Conflictul care a schimbat lumea - „Marele Război” - război total, neutralitate - capitulare, armistițiu - refugiați
13. De la război la pace. România și Întregirea Națională	13.1. „Marele Război” și unificarea națională - participarea României la război - viața cotidiană - Unirea Basarabiei, Bucovinei și Transilvaniei cu România - Regele Ferdinand I, Regina Maria Studiu de caz: Ecaterina Teodorescu 13.2. România în relațiile internaționale în perioada interbelică - autodeterminare națională - noua diplomatie și Tratatul de Pace din 1919-1920 - securitate colectivă și alianțe regionale - Mica Înțelegere și Antanta Balcanică - revizionism - Take Ionescu - Nicolae Titulescu
14. Democrație și totalitarism. Al Doilea Război Mondial	14.1. Dinamica statelor democratice - votul universal, parlamentarism, pluralism, alegeri libere activism civic - mișcarea feministă. Eleanor Roosevelt - mass- media - reformele sociale 14.2. Regimurile totalitare interbelice: comunism, fascism, nazism - instaurarea și evoluția regimurilor totalitare - monopol ideologic - poliție politică - cultul personalității - partid unic, organizații de masă, teroare, represiune

Domenii de conținut	Conținuturi
	14.3. Al Doilea Război Mondial - un conflict global • <i>sfere de influență</i> • <i>război fulger</i> • deportări, Holocaust, mișcare de rezistență • bomba atomică • regim de ocupație militară • Coaliția Națiunilor Unite, capitularea puterilor Axei • Winston Churchill-arhitectul rezistenței britanice
15. Democrație și autoritarism. Al Doilea Război Mondial	15.1. Evoluții politice în România interbelică • Constituția din 1923 • partide democratice și extremiste • criza dinastică • regimul de autoritate monarhică al lui Carol al II-lea 15.2. Diversitate etnică și confesională. Statutul minorităților naționale • majoritate și minorități etnice și confesionale • partide etnice • politici educaționale și culturale Studiu de caz: Presa minorităților naționale în România interbelică 15.3. Societate, cultură și economie în România interbelică • reforma agrară (1918-1921) • politicile interbelice privind industria și comerțul: neoliberalismul, politica „porților deschise” și corporatismul • Marea Criză Economică • tradiționalism și sincronism Studiu de caz: București - „Micul Paris” 15.4. România în anii celui de-Al Doilea Război Mondial • sferele de influență și pierderile teritoriale • de la regimul național-legionar la regimul antonescian • Holocaustul • participarea României la campaniile militare (1941-1945) • 23 august 1944 Studiu de caz: Consiliile de Coroană și pierderile teritoriale din anul 1940
16. De la „Războiul Rece” la istoria recentă	16.1. „Războiul Rece”. Un nou sistem internațional • Cortina de Fier • <i>doctrina îndiguirii</i> • bipolaritate ideologică • formarea NATO și a Pactului de la Varșovia • crize sistemice și destindere • cursa înarmărilor • <i>Declarația Universală a Drepturilor Omului</i> • Nikita S. Hrușciov, John F. Kennedy, Ronald Reagan 16.2. Lumea postbelică între reconstrucția democratică și evoluția regimurilor comuniste • integrare europeană • democrația postbelică • Cominform, CAER • criza regimurilor comuniste • <i>perestroika, glasnost</i> • zidul Berlinului • crizele energetice • decolonizarea și problemele sudului global

Domenii de conținut	Conținuturi
	• Mao Zedong • Papa Ioan Paul al II-lea • Margaret Thatcher • Helmut Kohl Studiu de caz: 1968- Primăvara de la Praga
17. Regimul comunist. Revenirea la democrație și integrarea euro-atlantică	17.1. Drumul către totalitarism (1944-1947) • Convenția de Armistițiu (1944) • sovietizare • coalițiile guvernamentale (1944-1945) • activitatea guvernului dr. Petru Groza • alegerile din 1946 • desființarea pluralismului politic • înlăturarea monarhiei 17.2. Regimul comunist în perioada Gheorghe Gheorghiu-Dej • „democrația populară” • Constituțiile din 1948 și 1952 • lupta pentru putere în structurile comuniste • naționalizare, etatizare, colectivizare • economie planificată • politicile represive • construcția Blocului Estic (Cominform, C.A.E.R., Tratatul de la Varșovia) <i>Studiu de caz:</i> Evoluția realismului socialist 17.3. Regimul comunist în perioada Nicolae Ceaușescu • Constituția din 1965 • construcția partidului-stat • noile „revoluții” în industrie, agricultură și cultură • cultul personalității • politica externă de la deschidere la izolaționism • criza sistemului din anii ‘80 <i>Studiu de caz:</i> Cântarea României 17.4. România în tranziția către democrație și economie de piață • Revoluția din 1989 • forme de organizare politică (1989-1991) • societate civilă • Fenomenul „Piața Universității” • „mineriadele” • Constituția din 1991 • alegerile și alternanța la putere • privatizare 17.5. Integrarea euro-atlantică a României • evoluția României de la structurile Blocului Estic la Pactul de la Snagov (1990-1995) • aderarea României la N.A.T.O. și integrarea în U.E. • migrația

Anexa nr. 8.3. Programa de examen pentru disciplina *Istorie* – IST_P3 (TC)

- *Proba E – a două probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării)*
- *Filiera vocațională: profilul artistic, specializarea muzică, toate secțiile și subsecțiile; specializarea conservare-restaurare bunuri culturale; specializarea arte vizual; specializarea coregrafie, toate secțiile; specializarea arta actorului*

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina *Istorie* fundamentează elaborarea variantelor de subiecte și a baremelor de evaluare și de notare pentru **proba E – a doua probă**, în cazul filierei vocaționale, profilurile și specializările menționate mai sus, din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Prezenta programă precizează **competențele de evaluat, domeniile de conținut și conținuturile** vizate de evaluările specifice acestui examen.

Programa de examen derivă din **programele școlare în vigoare pentru învățământul liceal**, aprobate prin **Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 6930/2025 și nr. 4106/2026**. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul întregului ciclu liceal, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen la această disciplină este de a constata măsura în care candidatul utilizează informații din surse istorice, analizează evenimente și procese istorice, argumentează și formulează judecăți de valoare, utilizează gândirea critică, în situații de complexitate corespunzătoare curriculumului (*TC / TC+CS*) și tipului de probă.

Prin susținerea probei de examen la disciplina *Istorie*, candidatul este pus în situația de a face dovada următoarelor **competențe generale (CG)**, dobândite pe parcursul învățământului liceal (clasele a IX-a – a XII-a):

CG1	Analizarea evenimentelor și proceselor istorice, folosind reperele de timp și spațiu, conceptele și limbajul specific istoriei, pentru a elabora explicații și interpretări argumentate
CG2	Formularea de argumente și judecăți de valoare folosind informațiile din surse care prezintă perspective multiple asupra evenimentelor și proceselor istorice
CG3	Valorificarea experienței istorice și a diversității culturale pentru argumentarea atitudinilor civice
CG4	Utilizarea gândirii critice și a strategiilor de învățare autonomă, colaborativă și continuă folosind exemple din istorie

Prin variantele de subiecte elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

CG1 – Analizarea evenimentelor și proceselor istorice, folosind reperele de timp și spațiu, conceptele și limbajul specific istoriei, pentru a elabora explicații și interpretări argumentate

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS1.1	Utilizarea reperelor de timp și spațiu în relatarea evenimentelor și proceselor istorice din epocile studiate
IX.CS1.2	Explicarea relației cauză-efect într-o succesiune de evenimente și procese istorice
X.CS1.1	Utilizarea conceptelor istorice în descrierea evenimentelor și proceselor istorice desfășurate în contexte naționale și internaționale
X.CS1.2	Compararea evenimentelor și proceselor istorice similare din perioade sau spații diferite (naționale și internaționale) folosind diferite criterii
XI.CS1.1	Clasificarea evenimentelor și proceselor istorice după criterii sociale, economice, politice și culturale

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS1.2	Argumentarea importanței evenimentelor și proceselor istorice prin raportare la contextul epocii
XII.CS1.1	Formularea de puncte de vedere argumentate referitoare la impactul unor evenimente și procese istorice asupra lumii contemporane
XII.CS1.2	Corelarea evenimentelor și proceselor istorice naționale și internaționale pentru a analiza evoluția societății

CG2 – Formularea de argumente și judecăți de valoare folosind informațiile din surse care prezintă perspective multiple asupra evenimentelor și proceselor istorice

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS2.1	Recunoașterea tipurilor de surse istorice pentru a le valorifica în diverse contexte de viață
IX.CS2.2	Extragerea informațiilor din surse diferite pe baza unor repere istorice
X.CS2.1	Corelarea informațiilor din surse multiple pentru a formula opinii
X.CS2.2	Clasificarea informațiilor oferite de surse istorice după criterii diverse pentru a realiza comparații
XI.CS2.1	Analizarea critică a surselor pentru a explica fapte și procese istorice
XI.CS2.2	Explicarea punctelor de vedere identificate în surse istorice
XII.CS2.1	Argumentarea unei perspective personale asupra unui subiect istoric pe baza informațiilor din surse
XII.CS2.2	Evaluarea relevanței și credibilității informațiilor din surse în rezolvarea unor situații-problemă din viața cotidiană

CG3 – Valorificarea experienței istorice și a diversității culturale pentru argumentarea atitudinilor civice

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS3.1	Descrierea evoluției formelor de organizare politică în epoci istorice diferite
IX.CS3.2	Recunoașterea elementelor civice și culturale care contribuie la identitatea Europei contemporane
X.CS3.1	Compararea aspectelor de organizare politică, socială și economică în diverse epoci istorice
X.CS3.2	Motivarea necesității respectării drepturilor fundamentale ale omului, folosind fapte istorice
XI.CS3.1	Explicarea evoluției comunităților umane din perspective politice, sociale și economice
XI.CS3.2	Argumentarea contribuției diversității culturale la dezvoltarea societății
XII.CS3.1	Argumentarea relevanței unor experiențe istorice pentru înțelegerea societății contemporane

CG4 – Utilizarea gândirii critice și a strategiilor de învățare autonomă, colaborativă și continuă folosind exemple din istorie

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS4.1	Selectarea surselor necesare pentru prezentarea unui eveniment și/sau proces istoric
X.CS4.1	Realizarea de prezentări pe teme istorice, utilizând diverse mijloace, inclusiv digitale și de IA
X.CS4.2	Relatarea faptelor și proceselor istorice pe baza unor repere date
XI.CS4.1	Integrarea informațiilor din surse variate pentru realizarea unor eseuri argumentative
XII.CS4.1	Prezentarea unor demersuri civice valorificând critic experiența istorică

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Moștenirea timpurilor îndepărtate	1.1. Geții și dacii de la Burebista la Decebal. Cucerirea romană - formarea și evoluția statului dac - tarabostes, comati - războaiele daco-romane - Adamclisi, Columna lui Traian
2. Originile civilizației europene: modele politice și culturale în lumea greco-romană	2.1. Roma antică. De la Regalitate la Imperiu - regalitate, republică, imperiu - evoluția instituțiilor - expansiune și organizarea provinciilor - procesul de romanizare
3. De la cucerirea romană la etnogeneza	3.1. Constituirea Daciei romane. Civilizația materială și spirituală - organizarea provinciei - procesul de romanizare - structuri sociale - cultură și spiritualitate 3.2. Etnogeneza românească - sinteza daco-romană - aportul slavilor - formarea limbii române - teoria continuității - teoria imigraționistă
4. Credință, putere și cunoaștere în lumea medievală	4.1. Societate, mentalități și viață cotidiană. Lumea urbană - organizarea societății medievale - ierarhia feudală - domeniul feudal - viața omului între ritmurile naturii și credință - orașul medieval: organizare, activități, conducere 4.2. Biserica în Evul Mediu - Marea Schismă - Cruciadele
5. Statele medievale românești	5.1. Transilvania medievală. Locul românilor în Regatul Ungariei - românii în <i>Cronica Notarului Anonim</i> - voievodate, țări - sași, secui, cavaleri teutoni - statutul Transilvaniei în cadrul Regatului Ungariei - Congregația Generală a Stărilor. 5.2. Începuturile statalității medievale românești: Țara Românească și Moldova <i>Diploma Cavalerilor Ioaniți</i> - descălecat, întemeiere - criza dinastică din Regatul Ungariei - raporturile cu regii angevini și Polonia
6. Țările Române între Europa creștină și Imperiul Otoman în secolele al XIV-lea - al XVI-lea	6.1. Diplomatie, conflict și echilibrul puterii în relațiile internaționale - expansiunea otomană în Balcani - cruciada târzie - strategii și tactici militare - Mircea cel Bătrân, Alexandru cel Bun, Iancu de Hunedoara, Vlad Țepeș, Ștefan cel Mare

Domenii de conținut	Conținuturi
	6.2. Politica internă a domnilor români între legitimitate și contestare • relațiile domn-boieri • ctitorii și relația cu Biserica • susținerea orașelor • fiscalitate • Mircea cel Bătrân, Alexandru cel Bun, Ștefan cel Mare, Petru Rareș 6.3. Regimul politico-juridic și economic al dominației otomane • autonomie • tribut • obligații economice și militare • integrarea statelor românești în sistemul otoman • Petru Rareș • Mihai Viteazul - Unirea Țărilor Române
7. Zorii Modernității 1601-1711/1716	7.1. Epoca lui Matei Basarab și Vasile Lupu. Viața politică la mijlocul secolului al XVII-lea • consolidarea puterii domnești • conflicte regionale • reforme economice, administrative, juridice și culturale. 7.2. Transilvania de la dominația otomană la provincie habsburgică • asediul Vienei (1683) - implicarea domnilor români • Diploma leopoldină din 1691 • organizarea Transilvaniei sub habsburgi 7.3. Constantin Brâncoveanu și Dimitrie Cantemir. Opțiunile politice ale Țărilor Române la cumpăna secolelor al XVII-lea - al XVIII-lea • relațiile diplomatice și militare cu puterile vecine • schimbarea statutului domniei • <i>partide boierești</i>
8. Modernitatea – o nouă viziune asupra lumii	8.1. Iluminismul și noile idei despre om și societate • educație și rațiune, gândirea critică • drepturi naturale, civile, contract social • opinia publică • noi principii de guvernare • apariția enciclopediilor
9. Modernitatea în spațiul românesc	9.1. Românii în secolul al XVIII-lea și la începutul secolului al XIX-lea • <i>Problema Orientală</i> • regim fanariot - statut politico-juridic • ocupație militară și pierderi teritoriale în timpul războaielor ruso-austro-otomane 9.2. Epoca Luminilor în Transilvania • Unirea cu Biserica Romei • reformismul habsburgic • Răscoala lui Horea, Cloșca și Crișan • Școala Ardeleană 9.3. Inițiative și acțiuni de modernizare în spațiul românesc în secolul al XVIII-lea și la începutul secolului al XIX-lea • reformele lui Constantin Mavrocordat și Iosif al II-lea • memoriile de la Focșani și Șistov • Partida Națională • <i>Supplex Libellus Valachorum</i> 9.4. Revenirea la domniile pământene. Regulamentele Organice

Domenii de conținut	Conținuturi
	• Revoluția condusă de Tudor Vladimirescu (1821) • Protectorat • Regulamentele Organice
10. Secolul națiunilor	10.1. Revoluțiile de la 1848-1849: libertate, unitate și schimbare • drepturi cetățenești, mișcări naționale • revoluțiile din Franța, statele italiene, Confederația Germană, Imperiul Habsburgic
11. Emanciparea politică și națională	11.1. Generația pașoptistă și idealul național • locotenență domnească • naționalism • liberalism politic • proiecte politice pașoptiste 11.2. Unirea Principatelor Române de la 1859 și domnia lui Alexandru Ioan Cuza • de la Congresul de la Paris (1856) la recunoașterea internațională a unirii • Reformele • Statutul Dezvoltător al Convenției de la Paris (1864) - domnia autoritară 11.3. Carol I – modernizarea și consolidarea politică a României • Aducerea Prințului străin • Constituția din 1866 • Războiul de Independență (1877-1878) • Regatul • partide politice • acțiuni de politică externă 1878-1914 11.4. Situația românilor din afara granițelor statului român • deznaționalizare • dualismul austro-ungar • gubernie • partide și grupări politice românești din Transilvania, Basarabia și Bucovina • <i>Memorandum</i>
12. Mondializare, cooperare și conflict la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea	12.1. Conflictul care a schimbat lumea - „Marele Război” • război total, neutralitate • capitulare, armistițiu • refugiați
13. De la război la pace. România și Întregirea Națională	13.1. „Marele Război” și unificarea națională • participarea României la război • Unirea Basarabiei, Bucovinei și Transilvaniei cu România • Regele Ferdinand I, Regina Maria 13.2. România în relațiile internaționale în perioada interbelică • autodeterminare națională • noua diplomație și Tratatul de Pace din 1919-1920 • securitate colectivă și alianțe regionale - Mica Înțelegere și Antanta Balcanică • revizionism • Take Ionescu • Nicolae Titulescu

Domenii de conținut	Conținuturi
14. Democrație și totalitarism. Al Doilea Război Mondial	14.1. Dinamica statelor democratice • votul universal, parlamentarism, pluralism, alegeri libere • activism civic • mișcarea feministă. Eleanor Roosevelt • mass- media • reforme sociale 14.2. Regimurile totalitare interbelice: comunism, fascism, nazism • instaurarea și evoluția regimurilor totalitare • monopol ideologic • poliție politică • cultul personalității • partid unic, organizații de masă, teroare, represiune 14.3. Al Doilea Război Mondial- un conflict global • <i>sfere de influență</i> • <i>război fulger</i> • deportări, Holocaust, mișcare de rezistență • bomba atomică • regim de ocupație militară • Coaliția Națiunilor Unite, capitularea puterilor Axei • Winston Churchill-arhitectul rezistenței britanice
15. Democrație și autoritarism. Al Doilea Război Mondial	15.1. Evoluții politice în România interbelică • Constituția din 1923 • partide democratice și extremiste • criza dinastică • regimul de autoritate monarhică al lui Carol al II-lea 15.2. România în anii celui de-Al Doilea Război Mondial • sferele de influență și pierderile teritoriale • de la regimul național-legionar la regimul antonescian • Holocaustul • participarea României la campaniile militare (1941-1945) • 23 august 1944
16. De la „Războiul Rece” la istoria recentă	16.1. „Războiul Rece”. Un nou sistem internațional • Cortina de Fier • <i>doctrina îndiguirii</i> • bipolaritate ideologică • formarea NATO și a Pactului de la Varșovia • crize sistemice și destindere • cursa înarmărilor • <i>Declarația Universală a Drepturilor Omului</i>
17. Regimul comunist. Revenirea la democrație și integrarea euro-atlantică	17.1. Drumul către totalitarism (1944-1947) • Convenția de Armistițiu (1944) • sovietizare • activitatea guvernului dr. Petru Groza • alegerile din 1946 • desființarea pluralismului politic • înlăturarea monarhiei 17.2. Regimul comunist în perioada Gheorghe Gheorghiu-Dej • „democrația populară” • Constituțiile din 1948 și 1952 • lupta pentru putere în structurile comuniste

Domenii de conținut	Conținuturi
	• naționalizare, etatizare, colectivizare • economie planificată • politicile represive • construcția Blocului Estic (Cominform, C.A.E.R., Tratatul de la Varșovia) 17.3. Regimul comunist în perioada Nicolae Ceaușescu • Constituția din 1965 • construcția partidului-stat • noile „revoluții” în industrie, agricultură și cultură • cultul personalității • politica externă de la deschidere la izolaționism • criza sistemului din anii '80 17.4. România în tranziția către democrație și economie de piață • Revoluția din 1989 • forme de organizare politică (1989-1991) • societate civilă • Fenomenul „Piața Universității” • „mineriadele” • Constituția din 1991 • alegerile și alternanța la putere • privatizare 17.5. Integrarea euro-atlantică a României • evoluția României de la structurile Blocului Estic la Pactul de la Snagov (1990-1995) • aderarea României la N.A.T.O. și integrarea în U.E. • migrația

Anexa nr. 8.4. Programa de examen pentru disciplina *Istorie* – IST_P4 (TC)

- *Proba F (probă scrisă, complementară disciplinelor de la Proba E)*
- *Filieră teoretică: profilul real, toate specializările; filieră tehnologică: toate profilurile, toate specializările; filieră vocațională: toate profilurile, toate specializările*

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina *Istorie* fundamentează elaborarea variantelor de subiecte și a baremelor de evaluare și de notare pentru **proba F**, care vizează competențe de bază, din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Prezenta programă precizează **competențele de evaluat**, **domeniile de conținut** și **conținuturile** vizate de evaluările specifice acestui examen.

Programa de examen derivă din **programele școlare în vigoare pentru învățământul liceal**, aprobate prin **Ordinele ministrului educației și cercetării nr. 6930/2025 și nr. 4106/2026**. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul întregului ciclu liceal, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen la această disciplină este de a constata măsura în care candidatul utilizează informații din surse istorice, analizează evenimente și procese istorice, argumentează și formulează judecăți de valoare, utilizează gândirea critică, în situații de complexitate corespunzătoare curriculumului (*TC / TC+CS*) și tipului de probă.

Prin susținerea probei de examen la disciplina *Istorie*, candidatul este pus în situația de a face dovada următoarelor **competențe generale (CG)**, dobândite pe parcursul învățământului liceal (clasele a IX-a – a XII-a):

CG1	Analizarea evenimentelor și proceselor istorice, folosind reperele de timp și spațiu, conceptele și limbajul specific istoriei, pentru a elabora explicații și interpretări argumentate
CG2	Formularea de argumente și judecăți de valoare folosind informațiile din surse care prezintă perspective multiple asupra evenimentelor și proceselor istorice
CG3	Valorificarea experienței istorice și a diversității culturale pentru argumentarea atitudinilor civice
CG4	Utilizarea gândirii critice și a strategiilor de învățare autonomă, colaborativă și continuă folosind exemple din istorie

Prin variantele de subiecte elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

CG1 – Analizarea evenimentelor și proceselor istorice, folosind reperele de timp și spațiu, conceptele și limbajul specific istoriei, pentru a elabora explicații și interpretări argumentate

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS1.1	Utilizarea reperelor de timp și spațiu în relatarea evenimentelor și proceselor istorice din epocile studiate
IX.CS1.2	Explicarea relației cauză-efect într-o succesiune de evenimente și procese istorice
X.CS1.1	Utilizarea conceptelor istorice în descrierea evenimentelor și proceselor istorice desfășurate în contexte naționale și internaționale
X.CS1.2	Compararea evenimentelor și proceselor istorice similare din perioade sau spații diferite (naționale și internaționale) folosind diferite criterii
XI.CS1.1	Clasificarea evenimentelor și proceselor istorice după criterii sociale, economice, politice și culturale

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS1.2	Argumentarea importanței evenimentelor și proceselor istorice prin raportare la contextul epocii
XII.CS1.1	Formularea de puncte de vedere argumentate referitoare la impactul unor evenimente și procese istorice asupra lumii contemporane
XII.CS1.2	Corelarea evenimentelor și proceselor istorice naționale și internaționale pentru a analiza evoluția societății

CG2 – Formularea de argumente și judecăți de valoare folosind informațiile din surse care prezintă perspective multiple asupra evenimentelor și proceselor istorice

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS2.1	Recunoașterea tipurilor de surse istorice pentru a le valorifica în diverse contexte de viață
IX.CS2.2	Extragerea informațiilor din surse diferite pe baza unor repere istorice
X.CS2.1	Corelarea informațiilor din surse multiple pentru a formula opinii
X.CS2.2	Clasificarea informațiilor oferite de surse istorice după criterii diverse pentru a realiza comparații
XI.CS2.1	Analizarea critică a surselor pentru a explica fapte și procese istorice
XI.CS2.2	Explicarea punctelor de vedere identificate în surse istorice
XII.CS2.1	Argumentarea unei perspective personale asupra unui subiect istoric pe baza informațiilor din surse
XII.CS2.2	Evaluarea relevanței și credibilității informațiilor din surse în rezolvarea unor situații-problemă din viața cotidiană

CG3 – Valorificarea experienței istorice și a diversității culturale pentru argumentarea atitudinilor civice

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS3.1	Descrierea evoluției formelor de organizare politică în epoci istorice diferite
IX.CS3.2	Recunoașterea elementelor civice și culturale care contribuie la identitatea Europei contemporane
X.CS3.1	Compararea aspectelor de organizare politică, socială și economică în diverse epoci istorice
X.CS3.2	Motivarea necesității respectării drepturilor fundamentale ale omului, folosind fapte istorice
XI.CS3.1	Explicarea evoluției comunităților umane din perspective politice, sociale și economice
XI.CS3.2	Argumentarea contribuției diversității culturale la dezvoltarea societății
XII.CS3.1	Argumentarea relevanței unor experiențe istorice pentru înțelegerea societății contemporane

CG4 – Utilizarea gândirii critice și a strategiilor de învățare autonomă, colaborativă și continuă folosind exemple din istorie

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS4.1	Selectarea surselor necesare pentru prezentarea unui eveniment și/sau proces istoric
X.CS4.1	Realizarea de prezentări pe teme istorice, utilizând diverse mijloace, inclusiv digitale și de IA
X.CS4.2	Relatarea faptelor și proceselor istorice pe baza unor repere date
XI.CS4.1	Integrarea informațiilor din surse variate pentru realizarea unor eseuri argumentative
XII.CS4.1	Prezentarea unor demersuri civice valorificând critic experiența istorică

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Moștenirea timpurilor îndepărtate	1.1. Geții și dacii de la Burebista la Decebal. Cucerirea romană ● formarea și evoluția statului dac ● tarabostes, comati ● războaiele daco-romane ● Adamclisi, Columna lui Traian
2. Originile civilizației europene: modele politice și culturale în lumea greco-romană	2.1. Roma antică. De la Regalitate la Imperiu ● regalitate, republică, imperiu ● evoluția instituțiilor ● expansiune și organizarea provinciilor ● procesul de romanizare
3. De la cucerirea romană la etnogeneza	3.1. Constituirea Daciei romane. Civilizația materială și spirituală ● organizarea provinciei ● procesul de romanizare ● structuri sociale ● cultură și spiritualitate 3.2. Etnogeneza românească ● sinteza daco-romană ● aportul slavilor ● formarea limbii române ● teoria continuității ● teoria imigraționistă
4. Credință, putere și cunoaștere în lumea medievală	4.1. Societate, mentalități și viață cotidiană. Lumea urbană ● organizarea societății medievale ● ierarhia feudală ● domeniul feudal ● viața omului între ritmurile naturii și credință ● orașul medieval: organizare, activități, conducere 4.2. Biserica în Evul Mediu ● Marea Schismă ● Cruciadele
5. Statele medievale românești	5.1. Transilvania medievală. Locul românilor în Regatul Ungariei ● românii în <i>Cronica Notarului Anonim</i> ● voievodate, țări ● sași, secui, cavaleri teutoni ● statutul Transilvaniei în cadrul Regatului Ungariei ● Congregația Generală a Stărilor. 5.2. Începuturile statalității medievale românești: Țara Românească și Moldova ● <i>Diploma Cavalerilor Ioaniți</i> ● descălecat, întemeiere ● criza dinastică din Regatul Ungariei ● raporturile cu regii angevini și Polonia
6. Țările Române între Europa creștină și Imperiul Otoman în secolele al XIV-lea - al XVI-lea	6.1. Diplomatie, conflict și echilibrul puterii în relațiile internaționale ● expansiunea otomană în Balcani ● cruciada târzie ● strategii și tactici militare ● Mircea cel Bătrân, Alexandru cel Bun, Iancu de Hunedoara, Vlad Țepeș, Ștefan cel Mare

Domenii de conținut	Conținuturi
	6.2. Politica internă a domnilor români între legitimitate și contestare • relațiile domn-boieri • ctitorii și relația cu Biserica • susținerea orașelor • fiscalitate • Mircea cel Bătrân, Alexandru cel Bun, Ștefan cel Mare, Petru Rareș 6.3. Regimul politico-juridic și economic al dominației otomane • autonomie • tribut • obligații economice și militare • integrarea statelor românești în sistemul otoman • Petru Rareș • Mihai Viteazul - Unirea Țărilor Române
7. Zorii Modernității 1601-1711/1716	7.1. Epoca lui Matei Basarab și Vasile Lupu. Viața politică la mijlocul secolului al XVII-lea • consolidarea puterii domnești • conflicte regionale • reforme economice, administrative, juridice și culturale. 7.2. Transilvania de la dominația otomană la provincie habsburgică • asediul Vienei (1683) - implicarea domnilor români • Diploma leopoldină din 1691 • organizarea Transilvaniei sub habsburgi 7.3. Constantin Brâncoveanu și Dimitrie Cantemir. Opțiunile politice ale Țărilor Române la cumpăna secolelor al XVII-lea - al XVIII-lea • relațiile diplomatice și militare cu puterile vecine • schimbarea statutului domniei • <i>partide boierești</i>
8. Modernitatea – o nouă viziune asupra lumii	8.1. Iluminismul și noile idei despre om și societate • educație și rațiune, gândirea critică • drepturi naturale, civile, contract social • opinia publică • noi principii de guvernare • apariția enciclopediilor
9. Modernitatea în spațiul românesc	9.1. Românii în secolul al XVIII-lea și la începutul secolului al XIX-lea • <i>Problema Orientală</i> • regim fanariot - statut politico-juridic • ocupație militară și pierderi teritoriale în timpul războaielor ruso-austro-otomane 9.2. Epoca Luminilor în Transilvania • Unirea cu Biserica Romei • reformismul habsburgic • Răscoala lui Horea, Cloșca și Crișan • Școala Ardeleană 9.3. Inițiative și acțiuni de modernizare în spațiul românesc în secolul al XVIII-lea și la începutul secolului al XIX-lea • reformele lui Constantin Mavrocordat și Iosif al II-lea • memoriile de la Focșani și Șistov • Partida Națională • <i>Supplex Libellus Valachorum</i> 9.4. Revenirea la domniile pământene. Regulamentele Organice

Domenii de conținut	Conținuturi
	• Revoluția condusă de Tudor Vladimirescu (1821) • Protectorat • Regulamentele Organice
10. Secolul națiunilor	10.1. Revoluțiile de la 1848-1849: libertate, unitate și schimbare • drepturi cetățenești, mișcări naționale • revoluțiile din Franța, statele italiene, Confederația Germană, Imperiul Habsburgic
11. Emanciparea politică și națională	11.1. Generația pașoptistă și idealul național • locotenență domnească • naționalism • liberalism politic • proiecte politice pașoptiste 11.2. Unirea Principatelor Române de la 1859 și domnia lui Alexandru Ioan Cuza • de la Congresul de la Paris (1856) la recunoașterea internațională a unirii • Reformele • Statutul Dezvoltător al Convenției de la Paris (1864) - domnia autoritară 11.3. Carol I – modernizarea și consolidarea politică a României • Aducerea Prințului străin • Constituția din 1866 • Războiul de Independență (1877-1878) • Regatul • partide politice • acțiuni de politică externă 1878-1914 11.4. Situația românilor din afara granițelor statului român • deznaționalizare • dualismul austro-ungar • gubernie • partide și grupări politice românești din Transilvania, Basarabia și Bucovina • <i>Memorandum</i>
12. Mondializare, cooperare și conflict la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea	12.1. Conflictul care a schimbat lumea - „Marele Război” • război total, neutralitate • capitulare, armistițiu • refugiați
13. De la război la pace. România și Întregirea Națională	13.1. „Marele Război” și unificarea națională • participarea României la război • Unirea Basarabiei, Bucovinei și Transilvaniei cu România • Regele Ferdinand I, Regina Maria 13.2. România în relațiile internaționale în perioada interbelică • autodeterminare națională • noua diplomație și Tratatul de Pace din 1919-1920 • securitate colectivă și alianțe regionale - Mica Înțelegere și Antanta Balcanică • revizionism • Take Ionescu • Nicolae Titulescu

Domenii de conținut	Conținuturi
14. Democrație și totalitarism. Al Doilea Război Mondial	14.1. Dinamica statelor democratice • votul universal, parlamentarism, pluralism, alegeri libere • activism civic • mișcarea feministă. Eleanor Roosevelt • mass- media • reforme sociale 14.2. Regimurile totalitare interbelice: comunism, fascism, nazism • instaurarea și evoluția regimurilor totalitare • monopol ideologic • poliție politică • cultul personalității • partid unic, organizații de masă, teroare, represiune 14.3. Al Doilea Război Mondial- un conflict global • <i>sfere de influență</i> • <i>război fulger</i> • deportări, Holocaust, mișcare de rezistență • bomba atomică • regim de ocupație militară • Coaliția Națiunilor Unite, capitularea puterilor Axei • Winston Churchill-arhitectul rezistenței britanice
15. Democrație și autoritarism. Al Doilea Război Mondial	15.1. Evoluții politice în România interbelică • Constituția din 1923 • partide democratice și extremiste • criza dinastică • regimul de autoritate monarhică al lui Carol al II-lea 15.2. România în anii celui de-Al Doilea Război Mondial • sferele de influență și pierderile teritoriale • de la regimul național-legionar la regimul antonescian • Holocaustul • participarea României la campaniile militare (1941-1945) • 23 august 1944
16. De la „Războiul Rece” la istoria recentă	16.1. „Războiul Rece”. Un nou sistem internațional • Cortina de Fier • <i>doctrina îndiguirii</i> • bipolaritate ideologică • formarea NATO și a Pactului de la Varșovia • crize sistemice și destindere • cursa înarmărilor • <i>Declarația Universală a Drepturilor Omului</i>
17. Regimul comunist. Revenirea la democrație și integrarea euro-atlantică	17.1. Drumul către totalitarism (1944-1947) • Convenția de Armistițiu (1944) • sovietizare • activitatea guvernului dr. Petru Groza • alegerile din 1946 • desființarea pluralismului politic • înlăturarea monarhiei 17.2. Regimul comunist în perioada Gheorghe Gheorghiu-Dej • „democrația populară” • Constituțiile din 1948 și 1952 • lupta pentru putere în structurile comuniste

Domenii de conținut	Conținuturi
	• naționalizare, etatizare, colectivizare • economie planificată • politicile represive • construcția Blocului Estic (Cominform, C.A.E.R., Tratatul de la Varșovia) 17.3. Regimul comunist în perioada Nicolae Ceaușescu • Constituția din 1965 • construcția partidului-stat • noile „revoluții” în industrie, agricultură și cultură • cultul personalității • politica externă de la deschidere la izolaționism • criza sistemului din anii '80 17.4. România în tranziția către democrație și economie de piață • Revoluția din 1989 • forme de organizare politică (1989-1991) • societate civilă • Fenomenul „Piața Universității” • „mineriadele” • Constituția din 1991 • alegerile și alternanța la putere • privatizare 17.5. Integrarea euro-atlantică a României • evoluția României de la structurile Blocului Estic la Pactul de la Snagov (1990-1995) • aderarea României la N.A.T.O. și integrarea în U.E. • migrația

Anexa nr. 9

**Programe de examen
pentru disciplina**

Geografie

**Examenul național de bacalaureat - 2030
Învățământ liceal**

TABEL CENTRALIZATOR AL PROGRAMELOR DE EXAMEN

Nr. crt.	Cod programă de examen (BAC)	Proba	Raportare (TC / TC+CS / CS)	Filiera	Profilul	Specializarea/Domeniul/ Calificările profesionale
1.	GEO_P1	E – a doua probă	TC+CS CS: clasele IX–XII	Teoretică	Umanist	Specializarea Științe sociale
2.	GEO_P2	E – a doua probă	TC+CS CS: clasele IX–X	Teoretică	Umanist	Specializarea filologie
3.	GEO_P3	E – a doua probă	TC	Vocațională	Artistic	Specializarea muzică, toate secțiile și subsecțiile Specializarea conservare-restaurare bunuri culturale Specializarea arte vizuale Specializarea coregrafie, toate secțiile Specializarea arta actorului
		F	TC	Teoretică Tehnologică Vocațională	Real Toate profilurile filierei tehnologice; Toate profilurile filierei vocaționale;	Teoretică/Real: Matematică-informatică; Științe ale naturii Tehnologică: toate domeniile și toate calificările profesionale. Vocațională: toate specializările, cu respectarea complementarității față de disciplinele alese la proba E

Anexa 9.1. Programa de examen pentru disciplina *Geografie* – GEO_P1 (TC+CS)

Nr. crt.	Cod programă de examen (BAC)	Proba	Raportare (TC / TC+CS / CS)	Filiera	Profilul	Specializarea/Domeniul/Calificările profesionale
1.	GEO_P1	E – a doua probă	TC+CS CS: clasele IX–XII	Teoretică	Umanist	Specializarea Științe sociale

GEO_P1 (TC+CS)

- *Proba E – a doua probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării)*
- *Filiera teoretică, Profilul Umanist, Specializarea Științe sociale*

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina *Geografie* fundamentează elaborarea variantelor de subiecte și a baremelor de evaluare și de notare pentru **proba E – a doua probă** din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Prezenta programă precizează **competențele de evaluat, domeniile de conținut și conținuturile** vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen derivă din **programele școlare în vigoare pentru învățământul liceal**, aprobate prin **Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 6930/2025**. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul întregului ciclu liceal, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen la această disciplină este de a constata măsura în care candidatul demonstrează capacitatea de analiză, explicare, argumentare a elementelor, proceselor și fenomenelor geografice, în situații de complexitate corespunzătoare raportării la TC+CS și tipului de probă.

Prin susținerea probei de examen la disciplina *Geografie*, candidatul este pus în situația de a face dovada următoarelor **competențe generale (CG)**, dobândite pe parcursul învățământului liceal (clasele a IX-a – a XII-a):

CG1	Analizarea realității geografice utilizând terminologia specifică, concepte, mijloace, limbaje și abordări variate în scopul dezvoltării gândirii sistemice și comunicării științifice
CG2	Utilizarea integrată a informațiilor, metodelor și instrumentelor geografice, pentru explicarea complexității mediului
CG3	Explicarea unor fenomene ale realității cotidiene din perspectiva diversității și dinamicii spațiului geografic
CG4	Realizarea de conexiuni spațio-temporale atât între fenomenele geografice, cât și cu alte domenii de cunoaștere, în scopul explicării problemelor lumii contemporane și susținerii dezvoltării durabile
CG5	Elaborarea unor demersuri investigative privind relațiile dintre societate și mediul înconjurător, din perspectiva sustenabilității și a protecției acestuia

Prin variantele de subiecte elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** care pot fi evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru ciclul liceal:

CG1 - Analizarea realității geografice utilizând terminologia specifică, concepte, mijloace, limbaje și abordări variate în scopul dezvoltării gândirii sistemice și comunicării științifice

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS1.1	Prezentarea realității geografice, utilizând terminologia specifică în scopul dezvoltării capacității de comunicare geografică
IX.CS1.2	Descrierea relațiilor dintre elemente geografice valorificând concepte și limbaje specifice în scopul identificării specificului realității geografice
IX.CS1.3	Explicarea unor fenomene geografice prin utilizarea terminologiei specifice în scopul dezvoltării abilităților de analiză geografică
X.CS1.1	Descrierea realității geografice, utilizând mijloace și abordări variate, în scopul înțelegerii relațiilor de interdependență între componentele analizate
X.CS1.2	Explicarea realității geografice utilizând terminologia specifică și valorificând achiziții dobândite din medii de învățare diferite, în scopul dezvoltării unui raționament geografic
X.CS1.3	Analizarea relațiilor de interdependență dintre elemente geografice utilizând concepte și mijloace specifice, în scopul dezvoltării abilităților de interpretare și sinteză
XI.CS1.1	Analizarea comparativă a realității geografice, pe baza unui algoritm dat, utilizând concepte, mijloace și limbaje variate, în scopul înțelegerii diversității din realitatea geografică
XII.CS1.1	Interpretarea realității geografice utilizând concepte specifice și elemente STEM, în scopul dezvoltării gândirii sistemice
XII.CS1.3	Argumentarea unui demers explicativ cu referire la realitatea geografică, prin corelare cu alte științe, în scopul dezvoltării abilităților de evaluare și comunicare științifică

CG2 - Utilizarea integrată a informațiilor, metodelor și instrumentelor geografice, pentru explicarea complexității mediului

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS2.1	Selectarea informațiilor relevante despre elementele și procesele majore din cadrul geosferelor utilizând surse diferite, pentru a conștientiza dinamica mediul geografic
IX.CS2.2	Utilizarea informațiilor geografice obținute din surse variate pentru înțelegerea problemelor din realitatea cotidiană
IX.CS2.3	Explicarea proceselor naturale pe baza informațiilor obținute din surse variate pentru a stabili relații de cauzalitate în mediul geografic
X.CS2.1	Identificarea informațiilor relevante pentru înțelegerea distribuției spațiale a populației, a așezărilor umane și a activităților economice
X.CS2.2	Interpretarea informațiilor geografice obținute din surse variate pentru analiza critică a evoluției proceselor și fenomenelor specifice geografiei umane
X.CS2.3	Utilizarea informațiilor statistice obținute din surse variate pentru a identifica relații de cauzalitate între componentele naturale și antropice
XI.CS2.1	Identificarea informațiilor și elementelor geografice pe suporturi cartografice și grafice pentru a facilita analiza spațiului românesc

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS2.2	Utilizarea informațiilor din surse variate pentru studierea teritoriului național cu scopul de a fundamenta atitudini responsabile
XI.CS2.3	Analizarea informațiilor din surse variate pentru stabilirea relațiilor de cauzalitate, cu scopul de a dezvolta capacitatea de argumentare
XI.CS2.4	Alegerea unor metode și instrumente pentru realizarea de investigații simple asupra unor probleme actuale ale spațiului geografic românesc
XII.CS2.1	Identificarea informațiilor și elementelor geografice pe suporturi cartografice/grafice pentru a facilita analiza spațiului european
XII.CS2.2	Aplicarea unor metode și instrumente pentru valorificarea informațiilor cu scopul de a analiza relațiile spațio-temporale europene

CG3 - Explicarea unor fenomene ale realității cotidiene din perspectiva diversității și dinamicii spațiului geografic

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS3.1	Identificarea unor fenomene naturale, utilizând metode și instrumente specifice geografiei, având ca scop înțelegerea diversității spațiului geografic
IX.CS3.2	Localizarea unor fenomene naturale actuale, având ca scop studierea impactului acestora asupra spațiului geografic local/regional/global
IX.CS3.3	Explicarea unor fenomene geografice din perspectiva diversității și dinamicii spațiului geografic, pentru a evidenția particularitățile teritoriale
IX.CS3.4	Analizarea interacțiunii fenomenelor naturale asupra spațiului geografic, pentru studierea impactului asupra mediului
X.CS3.1	Prezentarea unor fenomene naturale sau antropice, utilizând metode și instrumente specifice geografiei, cu scopul înțelegerii dinamicii spațiului geografic
X.CS3.2	Caracterizarea unor fenomene naturale sau antropice, pentru evidențierea relațiilor geografice contemporane
X.CS3.3	Clasificarea fenomenelor geografice, după criterii date, pentru a evidenția specificul spațiilor geografice
X.CS3.4	Corelarea aspectelor naturale și socio-economice, în scopul explicării modului de organizare și funcționare a spațiului geografic în contexte diferite
XI.CS3.1	Clasificarea unor fenomene naturale sau antropice, pe baza unui algoritm, în scopul înțelegerii conexiunilor dintre acestea.
XI.CS3.2	Explicarea rolului elementelor cadrului natural în configurarea spațiului geografic, cu scopul evidențierii complexității mediului
XI.CS3.3	Ilustrarea unor sisteme spațio-temporale, pentru a evidenția diversitatea spațiilor geografice
XI.CS3.4	Analizarea fenomenelor geografice contemporane din perspectiva interdependenței dintre natură și societate, în scopul explicării diversității și dinamicii spațiului geografic
XII.CS3.1	Explicarea cauzelor naturale sau antropice care determină dinamica unui fenomen geografic, utilizând metode și instrumente specifice geografiei, în scopul înțelegerii diversității realității geografice
XII.CS3.2	Interpretarea informațiilor geografice în vederea explicării dinamicii fenomenelor geografice la scară europeană

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XII.CS3.3	Compararea sistemelor spațio-temporale în funcție de structura și dinamica lor, în vederea evidențierii diversității spațiilor geografice europene
XII.CS3.4	Argumentarea consecințelor fenomenelor naturale și socio-economice asupra mediului și societății

CG4 - Realizarea de conexiuni spațio-temporale atât între fenomenele geografice, cât și cu alte domenii de cunoaștere, în scopul explicării problemelor lumii contemporane și susținerii dezvoltării durabile

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS4.1	Prezentarea unor fenomene naturale sau antropice, utilizând metode și instrumente specifice geografiei și altor domenii de cunoaștere, pentru înțelegerea problemelor lumii contemporane.
IX.CS4.2	Aplicarea metodelor și instrumentelor specifice geografiei și altor științe pentru studierea impactului activităților umane asupra mediului
IX.CS4.3	Relaționarea spațio-temporală a unor elemente naturale cu elemente economice și sociale, la nivel regional sau global, în scopul descrierii problemelor lumii contemporane
IX.CS4.4	Analizarea evoluției și distribuției spațio-temporale a unor fenomene geografice, în scopul explicării problemelor lumii contemporane
IX.CS4.5	Explicarea relațiilor dintre fenomenele geografice prin utilizarea datelor statistice și a reprezentărilor grafice și cartografice
X.CS4.1	Caracterizarea unor fenomene naturale sau antropice utilizând metode și instrumente specifice geografiei și altor domenii de cunoaștere, pentru înțelegerea problemelor lumii contemporane
X.CS4.2	Analizarea impactului activităților umane asupra mediului, utilizând elemente specifice geografiei și altor științe, pentru înțelegerea problemelor lumii contemporane
X.CS4.3	Relaționarea spațio-temporală a unor elemente naturale cu elemente economice și sociale, în scopul înțelegerii problemelor lumii contemporane
X.CS4.4	Explicarea evoluției și distribuției spațio-temporale a unor fenomene geografice, în scopul susținerii dezvoltării durabile
X.CS4.5	Explicarea relațiilor dintre fenomenele geografice prin compararea unor sisteme și structuri teritoriale sau prin utilizarea datelor statistice și a reprezentărilor grafice și cartografice
XI.CS4.1	Explicarea relațiilor dintre elemente, fenomene și procese geografice folosind noțiuni din matematică, științe și tehnologii (TIC/GIS), pentru înțelegerea problemelor lumii contemporane
XI.CS4.2	Explicarea impactului activităților umane asupra mediului, utilizând elemente specifice geografiei și altor științe, pentru înțelegerea problemelor lumii contemporane
XI.CS4.3	Compararea unor sisteme spațio-temporale, în scopul explicării unor probleme fundamentale ale lumii contemporane
XI.CS4.4	Argumentarea evoluției și distribuției spațio-temporale a unor fenomene geografice, în scopul implementării strategiilor naționale de dezvoltare durabilă
XI.CS4.5	Explicarea relațiilor dintre fenomenele geografice prin compararea unor sisteme și structuri teritoriale, utilizând date statistice, reprezentări grafice și cartografice sau rezolvarea de probleme.
XII.CS4.1	Argumentarea relațiilor dintre fenomenele geografice și fenomene din alte domenii de cunoaștere, utilizând noțiuni din matematică, științe și tehnologii (TIC/GIS)
XII.CS4.2	Argumentarea impactului activităților umane asupra mediului, utilizând elemente specifice geografiei și altor științe, pentru înțelegerea problemelor lumii contemporane

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XII.CS4.3	Compararea unor sisteme spațio-temporale, în scopul identificării de soluții la probleme fundamentale ale lumii contemporane
XII.CS4.4	Argumentarea evoluției și distribuției spațio-temporale a unor fenomene geografice, în scopul implementării strategiilor europene de dezvoltare durabilă
XII.CS4.5	Explicarea relațiilor dintre fenomenele geografice prin compararea unor sisteme și structuri teritoriale, utilizând date statistice, reprezentări grafice și cartografice sau rezolvarea de probleme

CG5 - Elaborarea unor demersuri investigative privind relațiile dintre societate și mediul înconjurător, din perspectiva sustenabilității și a protecției acestuia

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
X.CS5.2	Interpretarea relațiilor dintre dinamica populației și utilizarea resurselor naturale, prin raportare la principiile dezvoltării sustenabile
X.CS5.3	Compararea datelor statistice și a informațiilor din surse variate pentru a evidenția impactul activității societății umane asupra mediului
XI.CS5.1	Analizarea relațiilor dintre componentele mediului natural și activitatea umană, în scopul înțelegerii influenței poziției geografice și a condițiilor naturale asupra dezvoltării economice a României
XI.CS5.2	Argumentarea relației dintre diversitatea fizico-geografică a României și activitățile umane, din perspectiva echilibrului ecologic
XI.CS5.3	Analizarea unor date statistice și informații geografice provenite din surse diferite, în scopul formulării unor explicații coerente privind dinamica spațiului geografic românesc
XII.CS5.1	Argumentarea relațiilor dintre factorii naturali și socio-economici, în scopul înțelegerii influenței lor asupra echilibrului dintre societate și mediul înconjurător în Europa

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Geografia – știința spațiului terestru	• Reprezentarea spațiului geografic. Utilizarea reprezentărilor cartografice.
2. Mediile naturale ale Terrei	• Mediile naturale terestre • <i>Degradarea mediului</i>
3. Probleme de geografie politică și geopolitică în lumea contemporană	• Organizarea politică a lumii contemporane - state și teritorii dependente. Harta politică a lumii
4. Populația Terrei	• Repartiția geografică a populației pe Terra - cauze și consecințe
5. Dezvoltarea economică a lumii contemporane	• <i>Regiuni turistice pe Glob</i>
6. Poziția geografică a României	• România - elemente definitorii ale localizării în spațiul european și mondial

Domenii de conținut	Conținuturi
7. Diversitatea fizico-geografică a României	• Cadrul geologic al României și etapele principale ale evoluției reliefului. Roci și resurse minerale • Unități majore de relief - suport al vieții și activităților umane • Hazarduri geomorfologice în România • Clima României - factorii genetici și particularitățile climatice regionale • Hidrografia României. Râuri și lacuri - resurse de apă și managementul acestora • Dunărea - Marea Neagră axă economică de importanță europeană • Vegetația, fauna și solurile - repartiția geografică • <i>Medii naturale - premise ale dezvoltării sustenabile</i>
8. Populația și așezările umane	• Populația României. Dinamică și structuri demografice. Diferențieri regionale în distribuția spațială a populației • Migrația internă și internațională • Așezări rurale și urbane - tipuri, distribuție, funcții
9. Economia României și perspective de dezvoltare durabilă	• Resursele agricole ale României. Potențial și sustenabilitate • Industria României. Structură și regionalizare • Infrastructura de transport și impactul asupra dezvoltării economice • Turismul - tipuri și regiuni turistice reprezentative
10. Delimitări geografice – Europa, România și Uniunea Europeană	• Formarea și evoluția Uniunii Europene • <i>România în Uniunea Europeană</i>
11. Potențialul natural al Europei	• Unități majore de relief ale Europei - caracteristici generale • Elemente biopedoclimatice diversitate și particularități regionale • Rețeaua hidrografică și importanța sa economică
12. Diversitatea populației și așezări umane în Europa	• Populația Europei - repartiție spațială, dinamică și structuri demografice • Migrații interne și internaționale - integrare socio-economică • Așezări urbane - caracteristici. Rețele urbane majore
13. Regiuni și state ale Europei	• Harta politică a Europei • Statele vecine României • State ale Europei - diversitate geografică: Germania, Italia, Grecia, Islanda, Elveția • <i>Alte state ale Europei - diversitate geografică: Franța, Spania, Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord, Austria</i>

Anexa 9.2. Programa de examen pentru disciplina *Geografie* – GEO_P2 (TC+CS)

Nr. crt.	Cod programă de examen (BAC)	Proba	Raportare (TC / TC+CS / CS)	Filiera	Profilul	Specializarea/Domeniul/Calificările profesionale
2.	GEO_P2	E – a doua probă	TC+CS CS: clasele IX–X	Teoretică	Umanist	Specializarea filologie

GEO_P2 (TC+CS)

- *Proba E – a doua probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării)*
- *Filiera teoretică, profilul umanist, specializarea filologie*

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina *Geografie* fundamentează elaborarea variantelor de subiecte și a baremelor de evaluare și de notare pentru **proba E – a doua probă** din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Prezenta programă precizează **competențele de evaluat, domeniile de conținut și conținuturile** vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen derivă din **programele școlare în vigoare pentru învățământul liceal**, aprobate prin **Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 6930/2025**. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul întregului ciclu liceal, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen la această disciplină este de a constata măsura în care candidatul demonstrează capacitatea de analiză, explicare, argumentare a elementelor, proceselor și fenomenelor geografice, în situații de complexitate corespunzătoare raportării la TC+CS și tipului de probă.

Prin susținerea probei de examen la disciplina *Geografie*, candidatul este pus în situația de a face dovada următoarelor **competențe generale (CG)**, dobândite pe parcursul învățământului liceal (clasele a IX-a – a XII-a):

CG1	Analizarea realității geografice utilizând terminologia specifică, concepte, mijloace, limbaje și abordări variate în scopul dezvoltării gândirii sistemice și comunicării științifice
CG2	Utilizarea integrată a informațiilor, metodelor și instrumentelor geografice, pentru explicarea complexității mediului
CG3	Explicarea unor fenomene ale realității cotidiene din perspectiva diversității și dinamicii spațiului geografic
CG4	Realizarea de conexiuni spațio-temporale atât între fenomenele geografice, cât și cu alte domenii de cunoaștere, în scopul explicării problemelor lumii contemporane și susținerii dezvoltării durabile
CG5	Elaborarea unor demersuri investigative privind relațiile dintre societate și mediul înconjurător, din perspectiva sustenabilității și a protecției acestuia

Prin variantele de subiecte elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** care pot fi evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru ciclul liceal:

CG1 - Analizarea realității geografice utilizând terminologia specifică, concepte, mijloace, limbaje și abordări variate în scopul dezvoltării gândirii sistemice și comunicării științifice

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS1.1	Prezentarea realității geografice, utilizând terminologia specifică în scopul dezvoltării capacității de comunicare geografică
IX.CS1.2	Descrierea relațiilor dintre elemente geografice valorificând concepte și limbaje specifice în scopul identificării specificului realității geografice
IX.CS1.3	Explicarea unor fenomene geografice prin utilizarea terminologiei specifice în scopul dezvoltării abilităților de analiză geografică
X.CS1.1	Descrierea realității geografice, utilizând mijloace și abordări variate, în scopul înțelegerii relațiilor de interdependență între componentele analizate
X.CS1.2	Explicarea realității geografice utilizând terminologia specifică și valorificând achiziții dobândite din medii de învățare diferite, în scopul dezvoltării unui raționament geografic
X.CS1.3	Analizarea relațiilor de interdependență dintre elemente geografice utilizând concepte și mijloace specifice, în scopul dezvoltării abilităților de interpretare și sinteză
XI.CS1.1	Analizarea comparativă a realității geografice, pe baza unui algoritm dat, utilizând concepte, mijloace și limbaje variate, în scopul înțelegerii diversității din realitatea geografică
XII.CS1.1	Interpretarea realității geografice utilizând concepte specifice și elemente STEM, în scopul dezvoltării gândirii sistemice
XII.CS1.3	Argumentarea unui demers explicativ cu referire la realitatea geografică, prin corelare cu alte științe, în scopul dezvoltării abilităților de evaluare și comunicare științifică

CG2 - Utilizarea integrată a informațiilor, metodelor și instrumentelor geografice, pentru explicarea complexității mediului

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS2.1	Selectarea informațiilor relevante despre elementele și procesele majore din cadrul geosferelor utilizând surse diferite, pentru a conștientiza dinamica mediul geografic
IX.CS2.2	Utilizarea informațiilor geografice obținute din surse variate pentru înțelegerea problemelor din realitatea cotidiană
IX.CS2.3	Explicarea proceselor naturale pe baza informațiilor obținute din surse variate pentru a stabili relații de cauzalitate în mediul geografic
X.CS2.1	Identificarea informațiilor relevante pentru înțelegerea distribuției spațiale a populației, a așezărilor umane și a activităților economice
X.CS2.2	Interpretarea informațiilor geografice obținute din surse variate pentru analiza critică a evoluției proceselor și fenomenelor specifice geografiei umane
X.CS2.3	Utilizarea informațiilor statistice obținute din surse variate pentru a identifica relații de cauzalitate între componentele naturale și antropice
XI.CS2.1	Identificarea informațiilor și elementelor geografice pe suporturi cartografice și grafice pentru a facilita analiza spațiului românesc

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS2.2	Utilizarea informațiilor din surse variate pentru studierea teritoriului național cu scopul de a fundamenta atitudini responsabile
XI.CS2.3	Analizarea informațiilor din surse variate pentru stabilirea relațiilor de cauzalitate, cu scopul de a dezvolta capacitatea de argumentare
XI.CS2.4	Alegerea unor metode și instrumente pentru realizarea de investigații simple asupra unor probleme actuale ale spațiului geografic românesc
XII.CS2.1	Identificarea informațiilor și elementelor geografice pe suporturi cartografice/grafice pentru a facilita analiza spațiului european
XII.CS2.2	Aplicarea unor metode și instrumente pentru valorificarea informațiilor cu scopul de a analiza relațiile spațio-temporale europene

CG3 - Explicarea unor fenomene ale realității cotidiene din perspectiva diversității și dinamicii spațiului geografic

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS3.1	Identificarea unor fenomene naturale, utilizând metode și instrumente specifice geografiei, având ca scop înțelegerea diversității spațiului geografic
IX.CS3.2	Localizarea unor fenomene naturale actuale, având ca scop studierea impactului acestora asupra spațiului geografic local/regional/global
IX.CS3.3	Explicarea unor fenomene geografice din perspectiva diversității și dinamicii spațiului geografic, pentru a evidenția particularitățile teritoriale
IX.CS3.4	Analizarea interacțiunii fenomenelor naturale asupra spațiului geografic, pentru studierea impactului asupra mediului
X.CS3.1	Prezentarea unor fenomene naturale sau antropice, utilizând metode și instrumente specifice geografiei, cu scopul înțelegerii dinamicii spațiului geografic
X.CS3.2	Caracterizarea unor fenomene naturale sau antropice, pentru evidențierea relațiilor geografice contemporane
X.CS3.3	Clasificarea fenomenelor geografice, după criterii date, pentru a evidenția specificul spațiilor geografice
X.CS3.4	Corelarea aspectelor naturale și socio-economice, în scopul explicării modului de organizare și funcționare a spațiului geografic în contexte diferite
XI.CS3.1	Clasificarea unor fenomene naturale sau antropice, pe baza unui algoritm, în scopul înțelegerii conexiunilor dintre acestea.
XI.CS3.2	Explicarea rolului elementelor cadrului natural în configurarea spațiului geografic, cu scopul evidențierii complexității mediului
XI.CS3.3	Ilustrarea unor sisteme spațio-temporale, pentru a evidenția diversitatea spațiilor geografice
XI.CS3.4	Analizarea fenomenelor geografice contemporane din perspectiva interdependenței dintre natură și societate, în scopul explicării diversității și dinamicii spațiului geografic
XII.CS3.1	Explicarea cauzelor naturale sau antropice care determină dinamica unui fenomen geografic, utilizând metode și instrumente specifice geografiei, în scopul înțelegerii diversității realității geografice
XII.CS3.2	Interpretarea informațiilor geografice în vederea explicării dinamicii fenomenelor geografice la scară europeană

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XII.CS3.3	Compararea sistemelor spațio-temporale în funcție de structura și dinamica lor, în vederea evidențierii diversității spațiilor geografice europene
XII.CS3.4	Argumentarea consecințelor fenomenelor naturale și socio-economice asupra mediului și societății

CG4 - Realizarea de conexiuni spațio-temporale atât între fenomenele geografice, cât și cu alte domenii de cunoaștere, în scopul explicării problemelor lumii contemporane și susținerii dezvoltării durabile

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS4.1	Prezentarea unor fenomene naturale sau antropice, utilizând metode și instrumente specifice geografiei și altor domenii de cunoaștere, pentru înțelegerea problemelor lumii contemporane.
IX.CS4.2	Aplicarea metodelor și instrumentelor specifice geografiei și altor științe pentru studierea impactului activităților umane asupra mediului
IX.CS4.3	Relaționarea spațio-temporală a unor elemente naturale cu elemente economice și sociale, la nivel regional sau global, în scopul descrierii problemelor lumii contemporane
IX.CS4.4	Analizarea evoluției și distribuției spațio-temporale a unor fenomene geografice, în scopul explicării problemelor lumii contemporane
IX.CS4.5	Explicarea relațiilor dintre fenomenele geografice prin utilizarea datelor statistice și a reprezentărilor grafice și cartografice
X.CS4.1	Caracterizarea unor fenomene naturale sau antropice utilizând metode și instrumente specifice geografiei și altor domenii de cunoaștere, pentru înțelegerea problemelor lumii contemporane
X.CS4.2	Analizarea impactului activităților umane asupra mediului, utilizând elemente specifice geografiei și altor științe, pentru înțelegerea problemelor lumii contemporane
X.CS4.3	Relaționarea spațio-temporală a unor elemente naturale cu elemente economice și sociale, în scopul înțelegerii problemelor lumii contemporane
X.CS4.4	Explicarea evoluției și distribuției spațio-temporale a unor fenomene geografice, în scopul susținerii dezvoltării durabile
X.CS4.5	Explicarea relațiilor dintre fenomenele geografice prin compararea unor sisteme și structuri teritoriale sau prin utilizarea datelor statistice și a reprezentărilor grafice și cartografice
XI.CS4.1	Explicarea relațiilor dintre elemente, fenomene și procese geografice folosind noțiuni din matematică, științe și tehnologii (TIC/GIS), pentru înțelegerea problemelor lumii contemporane
XI.CS4.2	Explicarea impactului activităților umane asupra mediului, utilizând elemente specifice geografiei și altor științe, pentru înțelegerea problemelor lumii contemporane
XI.CS4.3	Compararea unor sisteme spațio-temporale, în scopul explicării unor probleme fundamentale ale lumii contemporane
XI.CS4.4	Argumentarea evoluției și distribuției spațio-temporale a unor fenomene geografice, în scopul implementării strategiilor naționale de dezvoltare durabilă
XI.CS4.5	Explicarea relațiilor dintre fenomenele geografice prin compararea unor sisteme și structuri teritoriale, utilizând date statistice, reprezentări grafice și cartografice sau rezolvarea de probleme.
XII.CS4.1	Argumentarea relațiilor dintre fenomenele geografice și fenomene din alte domenii de cunoaștere, utilizând noțiuni din matematică, științe și tehnologii (TIC/GIS)
XII.CS4.2	Argumentarea impactului activităților umane asupra mediului, utilizând elemente specifice geografiei și altor științe, pentru înțelegerea problemelor lumii contemporane

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XII.CS4.3	Compararea unor sisteme spațio-temporale, în scopul identificării de soluții la probleme fundamentale ale lumii contemporane
XII.CS4.4	Argumentarea evoluției și distribuției spațio-temporale a unor fenomene geografice, în scopul implementării strategiilor europene de dezvoltare durabilă
XII.CS4.5	Explicarea relațiilor dintre fenomenele geografice prin compararea unor sisteme și structuri teritoriale, utilizând date statistice, reprezentări grafice și cartografice sau rezolvarea de probleme

CG5 - Elaborarea unor demersuri investigative privind relațiile dintre societate și mediul înconjurător, din perspectiva sustenabilității și a protecției acestuia

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
X.CS5.2	Interpretarea relațiilor dintre dinamica populației și utilizarea resurselor naturale, prin raportare la principiile dezvoltării sustenabile
X.CS5.3	Compararea datelor statistice și a informațiilor din surse variate pentru a evidenția impactul activității societății umane asupra mediului
XI.CS5.1	Analizarea relațiilor dintre componentele mediului natural și activitatea umană, în scopul înțelegerii influenței poziției geografice și a condițiilor naturale asupra dezvoltării economice a României
XI.CS5.2	Argumentarea relației dintre diversitatea fizico-geografică a României și activitățile umane, din perspectiva echilibrului ecologic
XI.CS5.3	Analizarea unor date statistice și informații geografice provenite din surse diferite, în scopul formulării unor explicații coerente privind dinamica spațiului geografic românesc
XII.CS5.1	Argumentarea relațiilor dintre factorii naturali și socio-economici, în scopul înțelegerii influenței lor asupra echilibrului dintre societate și mediul înconjurător în Europa

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Geografia – știința spațiului terestru	• Reprezentarea spațiului geografic. Utilizarea reprezentărilor cartografice.
2. Mediile naturale ale Terrei	• Mediile naturale terestre • <i>Degradarea mediului</i>
3. Probleme de geografie politică și geopolitică în lumea contemporană	• Organizarea politică a lumii contemporane - state și teritorii dependente. Harta politică a lumii
4. Populația Terrei	• Repartiția geografică a populației pe Terra - cauze și consecințe
5. Dezvoltarea economică a lumii contemporane	• <i>Regiuni turistice pe Glob</i>
6. Poziția geografică a României	• România - elemente definitorii ale localizării în spațiul european și mondial
	• Cadrul geologic al României și etapele principale ale evoluției reliefului. Roci și resurse minerale • Unități majore de relief - suport al vieții și activităților umane • Clima României - factorii genetici și particularitățile climatice

Domenii de conținut	Conținuturi
7. Diversitatea fizico-geografică a României	- regionale • Hidrografia României. Râuri și lacuri - resurse de apă și managementul acestora • Dunărea - Marea Neagră axă economică de importanță europeană • Vegetația, fauna și solurile - repartiția geografică
8. Populația și așezările umane	• Populația României. Dinamică și structuri demografice. Diferențieri regionale în distribuția spațială a populației • Migrația internă și internațională • Așezări rurale și urbane - tipuri, distribuție, funcții
9. Economia României și perspective de dezvoltare durabilă	• Resursele agricole ale României. Potențial și sustenabilitate • Industria României. Structură și regionalizare • Infrastructura de transport și impactul asupra dezvoltării economice • Turismul - tipuri și regiuni turistice reprezentative
10. Delimitări geografice – Europa, România și Uniunea Europeană	• Formarea și evoluția Uniunii Europene
11. Potențialul natural al Europei	• Unități majore de relief ale Europei - caracteristici generale • Elemente biopedoclimatice diversitate și particularități regionale • Rețeaua hidrografică și importanța sa economică
12. Diversitatea populației și așezări umane în Europa	• Populația Europei - repartiție spațială, dinamică și structuri demografice • Migrații interne și internaționale - integrare socio-economică • Așezări urbane - caracteristici. Rețele urbane majore
13. Regiuni și state ale Europei	• Harta politică a Europei • Statele vecine României • State ale Europei - diversitate geografică: Germania, Italia, Grecia, Islanda, Elveția

Anexa 9.3. Programa de examen pentru disciplina *Geografie* – GEO_P3 (TC)

Nr. crt.	Cod programă de examen (BAC)	Proba	Raportare (TC / TC+CS / CS)	Filiera	Profilul	Specializarea/Domeniul/ Calificările profesionale
3.	GEO_P3	E – a doua probă	TC	Vocațională	Artistic	Specializarea muzică, toate secțiile și subsecțiile Specializarea conservare-restaurare bunuri culturale Specializarea arte vizuale Specializarea coregrafie, toate secțiile Specializarea arta actorului
		F	TC	Teoretică Tehnologică Vocațională	Real Toate profilurile filierei tehnologice; Toate profilurile filierei vocaționale;	Teoretică/Real: Matematică-informatică; Științe ale naturii Tehnologică: toate domeniile și toate calificările profesionale. Vocațională: toate specializările, cu respectarea complementarității față de disciplinele alese la proba E

GEO_P3 (TC)

- Proba E – a doua probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării)
- Filiera vocațională, profilul artistic, Specializarea muzică, toate secțiile și subsecțiile, Specializarea conservare-restaurare bunuri culturale, Specializarea arte vizuale, Specializarea coregrafie, toate secțiile, Specializarea arta actorului
- Proba F – probă scrisă vizând competențe de bază (TC)
- Filiera teoretică, profilul real – specializările Matematică-informatică și Științe ale naturii, filiera tehnologică – toate profilurile și toate calificările profesionale, filiera vocațională - toate profilurile și specializările, cu respectarea complementarității față de disciplinele alese la proba E

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina *Geografie* fundamentează elaborarea variantelor de subiecte și a baremelor de evaluare și de notare pentru **proba E – a doua probă și proba F** din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Prezenta programă precizează **competențele de evaluat, domeniile de conținut și conținuturile** vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen derivă din **programele școlare în vigoare pentru învățământul liceal**, aprobate prin **Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 6930/2025**. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul întregului ciclu liceal, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen la această disciplină este de a constata măsura în care candidatul demonstrează capacitatea de analiză, explicare, argumentare a elementelor, proceselor și fenomenelor geografice, în situații de complexitate corespunzătoare raportării la TC și tipului de probă.

Prin susținerea probei de examen la disciplina *Geografie*, candidatul este pus în situația de a face dovada următoarelor **competențe generale (CG)**, dobândite pe parcursul învățământului liceal (clasele a IX-a – a XII-a):

CG1	Analizarea realității geografice utilizând terminologia specifică, concepte, mijloace, limbaje și abordări variate în scopul dezvoltării gândirii sistemice și comunicării științifice
CG2	Utilizarea integrată a informațiilor, metodelor și instrumentelor geografice, pentru explicarea complexității mediului
CG3	Explicarea unor fenomene ale realității cotidiene din perspectiva diversității și dinamicii spațiului geografic
CG4	Realizarea de conexiuni spațio-temporale atât între fenomenele geografice, cât și cu alte domenii de cunoaștere, în scopul explicării problemelor lumii contemporane și susținerii dezvoltării durabile
CG5	Elaborarea unor demersuri investigative privind relațiile dintre societate și mediul înconjurător, din perspectiva sustenabilității și a protecției acestuia

Prin variantele de subiecte elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** care pot fi evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru ciclul liceal:

CG1 - Analizarea realității geografice utilizând terminologia specifică, concepte, mijloace, limbaje și abordări variate în scopul dezvoltării gândirii sistemice și comunicării științifice

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS1.1	Prezentarea realității geografice, utilizând terminologia specifică în scopul dezvoltării capacității de comunicare geografică
IX.CS1.2	Descrierea relațiilor dintre elemente geografice valorificând concepte și limbaje specifice în scopul identificării specificului realității geografice
IX.CS1.3	Explicarea unor fenomene geografice prin utilizarea terminologiei specifice în scopul dezvoltării abilităților de analiză geografică
X.CS1.1	Descrierea realității geografice, utilizând mijloace și abordări variate, în scopul înțelegerii relațiilor de interdependență între componentele analizate
X.CS1.2	Explicarea realității geografice utilizând terminologia specifică și valorificând achiziții dobândite din medii de învățare diferite, în scopul dezvoltării unui raționament geografic
X.CS1.3	Analizarea relațiilor de interdependență dintre elemente geografice utilizând concepte și mijloace specifice, în scopul dezvoltării abilităților de interpretare și sinteză
XI.CS1.1	Analizarea comparativă a realității geografice, pe baza unui algoritm dat, utilizând concepte, mijloace și limbaje variate, în scopul înțelegerii diversității din realitatea geografică
XII.CS1.1	Interpretarea realității geografice utilizând concepte specifice și elemente STEM, în scopul dezvoltării gândirii sistemice
XII.CS1.3	Argumentarea unui demers explicativ cu referire la realitatea geografică, prin corelare cu alte științe, în scopul dezvoltării abilităților de evaluare și comunicare științifică

CG2 - Utilizarea integrată a informațiilor, metodelor și instrumentelor geografice, pentru explicarea complexității mediului

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS2.1	Selectarea informațiilor relevante despre elementele și procesele majore din cadrul geosferelor utilizând surse diferite, pentru a conștientiza dinamica mediul geografic
IX.CS2.2	Utilizarea informațiilor geografice obținute din surse variate pentru înțelegerea problemelor din realitatea cotidiană
IX.CS2.3	Explicarea proceselor naturale pe baza informațiilor obținute din surse variate pentru a stabili relații de cauzalitate în mediul geografic
X.CS2.1	Identificarea informațiilor relevante pentru înțelegerea distribuției spațiale a populației, a așezărilor umane și a activităților economice
X.CS2.2	Interpretarea informațiilor geografice obținute din surse variate pentru analiza critică a evoluției proceselor și fenomenelor specifice geografiei umane
X.CS2.3	Utilizarea informațiilor statistice obținute din surse variate pentru a identifica relații de cauzalitate între componentele naturale și antropice
XI.CS2.1	Identificarea informațiilor și elementelor geografice pe suporturi cartografice și grafice pentru a facilita analiza spațiului românesc
XI.CS2.2	Utilizarea informațiilor din surse variate pentru studierea teritoriului național cu scopul de a fundamenta atitudini responsabile
XI.CS2.3	Analizarea informațiilor din surse variate pentru stabilirea relațiilor de cauzalitate, cu scopul de a dezvolta capacitatea de argumentare
XI.CS2.4	Alegerea unor metode și instrumente pentru realizarea de investigații simple asupra unor probleme actuale ale spațiului geografic românesc
XII.CS2.1	Identificarea informațiilor și elementelor geografice pe suporturi cartografice/grafice pentru a facilita analiza spațiului european
XII.CS2.2	Aplicarea unor metode și instrumente pentru valorificarea informațiilor cu scopul de a analiza relațiile spațio-temporale europene

CG3 - Explicarea unor fenomene ale realității cotidiene din perspectiva diversității și dinamicii spațiului geografic

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS3.1	Identificarea unor fenomene naturale, utilizând metode și instrumente specifice geografiei, având ca scop înțelegerea diversității spațiului geografic
IX.CS3.2	Localizarea unor fenomene naturale actuale, având ca scop studierea impactului acestora asupra spațiului geografic local/regional/global
IX.CS3.3	Explicarea unor fenomene geografice din perspectiva diversității și dinamicii spațiului geografic, pentru a evidenția particularitățile teritoriale
IX.CS3.4	Analizarea interacțiunii fenomenelor naturale asupra spațiului geografic, pentru studierea impactului asupra mediului
X.CS3.1	Prezentarea unor fenomene naturale sau antropice, utilizând metode și instrumente specifice geografiei, cu scopul înțelegerii dinamicii spațiului geografic
X.CS3.2	Caracterizarea unor fenomene naturale sau antropice, pentru evidențierea relațiilor geografice contemporane

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
X.CS3.3	Clasificarea fenomenelor geografice, după criterii date, pentru a evidenția specificul spațiilor geografice
X.CS3.4	Corelarea aspectelor naturale și socio-economice, în scopul explicării modului de organizare și funcționare a spațiului geografic în contexte diferite
XI.CS3.1	Clasificarea unor fenomene naturale sau antropice, pe baza unui algoritm, în scopul înțelegerii conexiunilor dintre acestea.
XI.CS3.2	Explicarea rolului elementelor cadrului natural în configurarea spațiului geografic, cu scopul evidențierii complexității mediului
XI.CS3.3	Ilustrarea unor sisteme spațio-temporale, pentru a evidenția diversitatea spațiilor geografice
XI.CS3.4	Analizarea fenomenelor geografice contemporane din perspectiva interdependenței dintre natură și societate, în scopul explicării diversității și dinamicii spațiului geografic
XII.CS3.1	Explicarea cauzelor naturale sau antropice care determină dinamica unui fenomen geografic, utilizând metode și instrumente specifice geografiei, în scopul înțelegerii diversității realității geografice
XII.CS3.2	Interpretarea informațiilor geografice în vederea explicării dinamicii fenomenelor geografice la scară europeană
XII.CS3.3	Compararea sistemelor spațio-temporale în funcție de structura și dinamica lor, în vederea evidențierii diversității spațiilor geografice europene
XII.CS3.4	Argumentarea consecințelor fenomenelor naturale și socio-economice asupra mediului și societății

CG4 - Realizarea de conexiuni spațio-temporale atât între fenomenele geografice, cât și cu alte domenii de cunoaștere, în scopul explicării problemelor lumii contemporane și susținerii dezvoltării durabile

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS4.1	Prezentarea unor fenomene naturale sau antropice, utilizând metode și instrumente specifice geografiei și altor domenii de cunoaștere, pentru înțelegerea problemelor lumii contemporane.
IX.CS4.2	Aplicarea metodelor și instrumentelor specifice geografiei și altor științe pentru studierea impactului activităților umane asupra mediului
IX.CS4.3	Relaționarea spațio-temporală a unor elemente naturale cu elemente economice și sociale, la nivel regional sau global, în scopul descrierii problemelor lumii contemporane
IX.CS4.4	Analizarea evoluției și distribuției spațio-temporale a unor fenomene geografice, în scopul explicării problemelor lumii contemporane
IX.CS4.5	Explicarea relațiilor dintre fenomenele geografice prin utilizarea datelor statistice și a reprezentărilor grafice și cartografice
X.CS4.1	Caracterizarea unor fenomene naturale sau antropice utilizând metode și instrumente specifice geografiei și altor domenii de cunoaștere, pentru înțelegerea problemelor lumii contemporane
X.CS4.2	Analizarea impactului activităților umane asupra mediului, utilizând elemente specifice geografiei și altor științe, pentru înțelegerea problemelor lumii contemporane
X.CS4.3	Relaționarea spațio-temporală a unor elemente naturale cu elemente economice și sociale, în scopul înțelegerii problemelor lumii contemporane
X.CS4.4	Explicarea evoluției și distribuției spațio-temporale a unor fenomene geografice, în scopul susținerii dezvoltării durabile

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
X.CS4.5	Explicarea relațiilor dintre fenomenele geografice prin compararea unor sisteme și structuri teritoriale sau prin utilizarea datelor statistice și a reprezentărilor grafice și cartografice
XI.CS4.1	Explicarea relațiilor dintre elemente, fenomene și procese geografice folosind noțiuni din matematică, științe și tehnologii (TIC/GIS), pentru înțelegerea problemelor lumii contemporane
XI.CS4.2	Explicarea impactului activităților umane asupra mediului, utilizând elemente specifice geografiei și altor științe, pentru înțelegerea problemelor lumii contemporane
XI.CS4.3	Compararea unor sisteme spațio-temporale, în scopul explicării unor probleme fundamentale ale lumii contemporane
XI.CS4.4	Argumentarea evoluției și distribuției spațio-temporale a unor fenomene geografice, în scopul implementării strategiilor naționale de dezvoltare durabilă
XI.CS4.5	Explicarea relațiilor dintre fenomenele geografice prin compararea unor sisteme și structuri teritoriale, utilizând date statistice, reprezentări grafice și cartografice sau rezolvarea de probleme.
XII.CS4.1	Argumentarea relațiilor dintre fenomenele geografice și fenomene din alte domenii de cunoaștere, utilizând noțiuni din matematică, științe și tehnologii (TIC/GIS)
XII.CS4.2	Argumentarea impactului activităților umane asupra mediului, utilizând elemente specifice geografiei și altor științe, pentru înțelegerea problemelor lumii contemporane
XII.CS4.3	Compararea unor sisteme spațio-temporale, în scopul identificării de soluții la probleme fundamentale ale lumii contemporane
XII.CS4.4	Argumentarea evoluției și distribuției spațio-temporale a unor fenomene geografice, în scopul implementării strategiilor europene de dezvoltare durabilă
XII.CS4.5	Explicarea relațiilor dintre fenomenele geografice prin compararea unor sisteme și structuri teritoriale, utilizând date statistice, reprezentări grafice și cartografice sau rezolvarea de probleme

CG5 - Elaborarea unor demersuri investigative privind relațiile dintre societate și mediul înconjurător, din perspectiva sustenabilității și a protecției acestuia

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
X.CS5.2	Interpretarea relațiilor dintre dinamica populației și utilizarea resurselor naturale, prin raportare la principiile dezvoltării sustenabile
X.CS5.3	Compararea datelor statistice și a informațiilor din surse variate pentru a evidenția impactul activității societății umane asupra mediului
XI.CS5.1	Analizarea relațiilor dintre componentele mediului natural și activitatea umană, în scopul înțelegerii influenței poziției geografice și a condițiilor naturale asupra dezvoltării economice a României
XI.CS5.2	Argumentarea relației dintre diversitatea fizico-geografică a României și activitățile umane, din perspectiva echilibrului ecologic
XI.CS5.3	Analizarea unor date statistice și informații geografice provenite din surse diferite, în scopul formulării unor explicații coerente privind dinamica spațiului geografic românesc
XII.CS5.1	Argumentarea relațiilor dintre factorii naturali și socio-economici, în scopul înțelegerii influenței lor asupra echilibrului dintre societate și mediul înconjurător în Europa

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Geografia – știința spațiului terestru	• Reprezentarea spațiului geografic. Utilizarea reprezentărilor cartografice.
2. Mediile naturale ale Terrei	• Mediile naturale terestre
3. Probleme de geografie politică și geopolitică în lumea contemporană	• Harta politică a lumii
4. Populația Terrei	• Repartiția geografică a populației pe Terra - cauze și consecințe
5. Poziția geografică a României	• România - elemente definitorii ale localizării în spațiul european și mondial
6. Diversitatea fizico-geografică a României	• Cadrul geologic al României și etapele principale ale evoluției reliefului. Roci și resurse minerale • Unități majore de relief - suport al vieții și activităților umane • Clima României - factorii genetici și particularitățile climatice regionale • Hidrografia României. Râuri și lacuri - resurse de apă și managementul acestora • Dunărea - Marea Neagră axă economică de importanță europeană • Vegetația, fauna și solurile - repartiția geografică
7. Populația și așezările umane	• Populația României. Dinamică și structuri demografice. Diferențieri regionale în distribuția spațială a populației • Migrația internă și internațională • Așezări rurale și urbane - tipuri, distribuție, funcții
8. Economia României și perspective de dezvoltare durabilă	• Resursele agricole ale României. Potențial și sustenabilitate • Industria României. Structură și regionalizare • Infrastructura de transport și impactul asupra dezvoltării economice • Turismul - tipuri și regiuni turistice reprezentative
9. Delimitări geografice – Europa, România și Uniunea Europeană	• Formarea și evoluția Uniunii Europene
10. Potențialul natural al Europei	• Unități majore de relief ale Europei - caracteristici generale • Elemente biopedoclimatice diversitate și particularități regionale • Rețeaua hidrografică și importanța sa economică
11. Diversitatea populației și așezări umane în Europa	• Populația Europei - repartiție spațială, dinamică și structuri demografice • Migrații interne și internaționale - integrare socio-economică • Așezări urbane - caracteristici. Rețele urbane majore
12. Regiuni și state ale Europei	• Harta politică a Europei • Statele vecine României • State ale Europei - diversitate geografică: Germania, Italia, Grecia, Islanda, Elveția

Anexa nr. 10

Programe de examen
pentru discipline socio-umane:

**Logică, Psihologie, Sociologie, Filosofie,
Economie și educație antreprenorială**

Examenul național de bacalaureat - 2030
Învățământ liceal

– 2026 –

TABEL CENTRALIZATOR AL PROGRAMELOR DE EXAMEN

Nr. crt.	Cod programă de examen (BAC)	Proba	Raportare (TC / TC+CS / CS)	Filiera	Profilul	Specializarea/Domeniul/ Calificările profesionale
1.	LOG_P1	E – a doua probă	TC+CS	Teoretică	Umanist	Specializarea științe sociale; specializarea filologie
2.	LOG_P2	E – a doua probă	TC	Vocațională	Artistic	Specializarea muzică, toate secțiile și subsecțiile; specializarea conservare-restaurare bunuri culturale; specializarea arte vizuale; specializarea coregrafie, toate secțiile; specializarea arta actorului
	LOG_P2	F	TC	Teoretică	Real	Toate specializările
				Vocațională	Toate profilurile	Toate specializările
				Tehnologică	Toate profilurile	Toate domeniile și calificările
3.	PSI_P1	E – a doua probă	TC+CS	Teoretică	Umanist	Specializarea științe sociale; specializarea filologie
4.	PSI_P2	E – a doua probă	TC	Vocațională	Artistic	Specializarea muzică, toate secțiile și subsecțiile; specializarea conservare-restaurare bunuri culturale; specializarea arte vizuale; specializarea coregrafie, toate secțiile; specializarea arta actorului
	PSI_P2	F	TC	Teoretică	Real	Toate specializările
				Vocațională	Toate profilurile	Toate specializările
				Tehnologică	Toate profilurile	Toate domeniile și calificările
5.	SOC_P1	E – a doua probă	TC+CS	Teoretică	Umanist	Specializarea științe sociale
6.	SOC_P2	E – a doua probă	TC	Teoretică	Umanist	Specializarea filologie
	SOC_P2	F	TC	Teoretică	Real	Toate specializările
				Vocațională	Toate profilurile	Toate specializările
				Tehnologică	Toate profilurile	Toate domeniile și calificările

Nr. crt.	Cod programă de examen (BAC)	Proba	Raportare (TC / TC+CS / CS)	Filiera	Profilul	Specializarea/Domeniul/ Calificările profesionale
7.	FIL_P1	E – a doua probă	TC+CS	Teoretică	Umanist	Specializarea științe sociale; specializarea filologie
8.	FIL_P2	E – a doua probă	TC	Vocațională	Artistic	Specializarea muzică, toate secțiile și subsecțiile; specializarea conservare-restaurare bunuri culturale; specializarea arte vizuale; specializarea coregrafie, toate secțiile; specializarea arta actorului
	FIL_P2	F	TC	Teoretică	Real	Toate specializările
				Vocațională	Toate profilurile	Toate specializările
				Tehnologică	Toate profilurile	Toate domeniile și calificările
9.	ECO_P1	E – a doua probă	TC+CS	Teoretică	Umanist	Specializarea științe sociale; specializarea filologie
10.	ECO_P2	E – a doua probă	TC	Vocațională	Artistic	Specializarea muzică, toate secțiile și subsecțiile; specializarea conservare-restaurare bunuri culturale; specializarea arte vizuale; specializarea coregrafie, toate secțiile; specializarea arta actorului
	ECO_P2	F	TC	Teoretică	Real	Toate specializările
				Vocațională	Toate profilurile	Toate specializările
				Tehnologică	Toate profilurile	Toate domeniile și calificările

Anexa nr. 10.1. Programa de examen pentru disciplina *Logică* – LOG_P1 (TC+CS)

- *Proba E – a doua probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării)*
Filiera teoretică, profilul umanist, specializările științe sociale și filologie

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina *Logică* – LOG_P1 fundamentează elaborarea variantelor de subiecte și a baremelor de evaluare și de notare pentru proba E – a doua probă pentru *filiera teoretică, profilul umanist, specializările științe sociale și filologie* din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Prezenta programă precizează competențele de evaluat, domeniile de conținut și conținuturile vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen derivă din programele școlare în vigoare pentru învățământul liceal, aprobate prin Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 6930/2025. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul întregului ciclu liceal, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Prin susținerea probei de examen la disciplina *Logică*, candidatul este pus în situația de a face dovada următoarelor **competențe generale (CG)**:

CG1	Utilizarea conceptelor specifice disciplinelor socio-umane pentru organizarea demersurilor de cunoaștere și explicare a unor fapte, evenimente, procese din viața personală și comunitară
CG2	Raportarea critică la fapte, evenimente, idei, procese din viața personală și a diferitelor grupuri și comunități, prin utilizarea unor achiziții specifice domeniului social
CG3	Aplicarea cunoștințelor specifice disciplinelor socio-umane în rezolvarea unor probleme teoretice și practice, atât în mod individual cât și prin cooperarea cu ceilalți
CG4	Manifestarea unui comportament social, civic și economic activ și responsabil, adecvat unei lumi în schimbare

Prin variantele de subiecte elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

CG1 – Utilizarea conceptelor specifice disciplinelor socio-umane pentru organizarea demersurilor de cunoaștere și explicare a unor fapte, evenimente, procese din viața personală și comunitară

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS1.1	Recunoașterea diferitelor forme, structuri și operații logice în contexte diverse
IX.CS1.2	Identificarea unor relații între forme și structuri logice pentru organizarea demersurilor de cunoaștere
IX.CS1.3	Utilizarea corectă a instrumentelor specifice logicii pentru analiza unor situații din viața cotidiană
IX.CS1.4	Realizarea unor transferuri informaționale, prin integrarea conceptelor specifice logicii, în scopul organizării și prelucrării datelor din activitatea școlară și extrașcolară a elevilor

CG2 – Raportarea critică la fapte, evenimente, idei, procese din viața personală și a diferitelor grupuri și comunități, prin utilizarea unor achiziții specifice domeniului social

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS2.1	Folosirea unor operații și/sau structuri logice în vederea investigării anumitor evenimente, fapte din viața comunității
IX.CS2.2	Construirea unor argumente, respectând cerințele logicii, pentru fundamentarea propriilor opinii în contexte diverse

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS2.3	Evaluarea argumentelor în vederea acceptării sau respingerii unor puncte de vedere sau a unor soluții propuse pentru rezolvarea de probleme
IX.CS2.4	Reconstruirea logic-corectă a unor argumentări eronate care apar în diferite contexte

CG3 – Aplicarea cunoștințelor specifice disciplinelor socio-umane în rezolvarea unor probleme teoretice și practice, atât în mod individual cât și prin cooperarea cu ceilalți

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS3.1	Explicarea unor fenomene sociale și/sau culturale prin construirea unor raționamente corecte
IX.CS3.2	Utilizarea tehnicilor de argumentare în vederea evaluării unor ipoteze, în contexte reale sau simulate
IX.CS3.3	Aplicarea metodelor de verificare a validității raționamentelor, prin cooperarea cu ceilalți
IX.CS3.4	Construirea de argumente și contraargumente ca rezultat al activității colaborative de analiză și dezbateri

CG4 – Manifestarea unui comportament social, civic și economic activ și responsabil, adecvat unei lumi în schimbare

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS4.1	Prevenirea apariției și/sau înlăturarea diferitelor bariere în comunicare cu scopul creării și îmbunătățirii relațiilor interpersonale
IX.CS4.2	Combaterea cu instrumentele specifice logicii a formelor de manipulare din spațiul public
IX.CS4.3	Participarea la elaborarea unor proiecte pentru rezolvarea problemelor comunității prin stabilirea unor corelații între întemeierea deciziilor, acțiuni și consecințele acestora
IX.CS4.4	Propunerea, prin dezbateri, a unor soluții la diferite probleme ale comunității

Notă: În cazul competențelor specifice care implică activități colaborative evaluarea va viza potențialul de aport individual la realizarea acestora.

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Domenii de conținut	Conținuturi
Elemente de logică formală deductivă. Logica propozițiilor	– Noțiunea de formă logică. Valoare de adevăr și validitate – Limbajul logicii propozițiilor. Simbolizări în logica propozițiilor. Interpretarea (semantica) limbajului logicii propozițiilor. Teoria funcțiilor de adevăr – Tipuri de raționamente cu propoziții compuse și metode de testare semantică a validității tipurilor de raționamente în logica propozițiilor. Tabele de valori de adevăr. – Metode de demonstrație în logica propozițiilor. Metoda axiomatică; deducția naturală; tabele semantice – Metoda construirii de interpretări (reducerea la absurd)
Elemente de logică formală deductivă avansată. Logica predicatelor	– Limbajul logicii predicatelor monadice – Interpretarea (semantica) limbajului logicii predicatelor monadice – Metode de demonstrație în logica predicatelor monadice – Noțiuni elementare de logica predicatelor poliadice. Relații
Aplicații ale logicii predicatelor	• Logica termenilor – Definire, intensiunea și extensiunea termenilor. Raporturi între termeni. Tipuri de termeni – Operații cu termeni: definirea și clasificarea. Structura definiției și a clasificării; reguli ale definiției; reguli ale clasificării – Tipuri de definiție – Tipuri de clasificare

Domenii de conținut	Conținuturi
	• Propoziții categorice – Definire, structura propozițiilor categorice. Tipuri de propoziții categorice. Formalizarea propozițiilor categorice în logica predicatelor. – Raporturi între propozițiile categorice • Tipuri de raționamente/inferențe deductive cu propoziții categorice – Inferențe imediate cu propoziții categorice: conversiune și obversiune; corectitudinea inferențelor imediate cu propoziții categorice – Alte inferențe imediate valide – Silogismul simplu categoric. Definire, structura generală a silogismului simplu categoric; formalizarea în logica predicatelor a unor raționamente silogistice; figuri și moduri silogistice; legile generale ale silogismului – Verificarea validității prin metoda diagramelor Venn – Forme speciale de argumentare silogistică
Elemente de logică inductivă. Tipuri de raționamente nedeductive	– Raționamente inductive. Definire, structură și evaluarea raționamentelor inductive – Raționamente prin analogie. Definire, structură și evaluarea raționamentelor prin analogie – Tipuri de raționamente prin analogie; tipuri de raționamente inductive; metode de cercetare inductivă
Logică aplicată. Argumentare și gândire critică	• Argumentare și gândire critică – Evaluarea argumentelor; tipuri de erori în argumentare: erori formale, erori materiale – Sofisme de limbaj (echivocația, amfibolia, compoziția, diviziunea); sofisme de relevanță (ad hominem, ad ignorantiam, ad verecundiam, ad misericordiam, ad baculum) – Sofisme de circularitate (argumentul circular, expresia circulară); sofisme de supoziție neîntemeiată (bifurcația, falsa dilemă, inconsistența); sofisme de dovezi insuficiente (generalizare pripită, post hoc ergo propter hoc, efecte comune, efecte reciproce, confundarea cauzei cu condiția, confundarea cauzei și efectului) – Argumente și contraargumente în conversație, dezbateri, eseu – Tipuri de contraargumente și strategii de contraargumentare – Argumente și contraargumente slabe și puternice – Argumentare și demonstrație; Argumentare și explicație – Persuasiune și manipulare. Caracteristici, forme și tipuri de manipulare – Biasuri • Analiza critică a argumentelor prin dezbateri: – analiza limbajului; definirea și/sau redefinirea termenilor; – recunoașterea premiselor și concluziilor; – explicitarea asumpțiilor sau presupunțiilor tacite; – aprecierea temeiurilor și evaluarea concluziilor argumentelor; – prezentarea propriului punct de vedere; elemente de retorică.

Anexa nr. 10.2. Programa de examen pentru disciplina *Logică* – LOG_P2 (TC)

- *Proba E – a doua probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării)*
Filiera vocațională, profilul artistic, specializarea muzică, toate secțiile și subsecțiile, specializarea conservare-restaurare bunuri culturale, specializarea arte vizuale, specializarea coregrafie, toate secțiile, specializarea arta actorului
- *Proba F – (probă scrisă, complementară profilului/specializării)*
Filiera teoretică, profilul real, specializările matematică informatică și științele naturii
Filiera vocațională, toate specializările
Filiera tehnologică, toate domeniile și calificările

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina *Logică* – LOG_P2 fundamentează elaborarea variantelor de subiecte și a baremelor de evaluare și de notare pentru proba E – a doua probă pentru *filiera vocațională, profilul artistic, specializarea muzică, toate secțiile și subsecțiile, specializarea conservare-restaurare bunuri culturale, specializarea arte vizuale, specializarea coregrafie, toate secțiile, specializarea arta actorului*, cât și pentru proba F – proba complementară profilului/specializării pentru *filiera teoretică, profilul real, specializările matematică informatică și științele naturii și pentru filiera vocațională, toate specializările, cât și pentru filiera tehnologică, toate domeniile și calificările* din cadrul examenului național de bacalaureat 2030.

Prezenta programă precizează competențele de evaluat, domeniile de conținut și conținuturile vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen derivă din programele școlare în vigoare pentru învățământul liceal, aprobate prin Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 6930/2025. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul întregului ciclu liceal, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Prin susținerea probei de examen la disciplina *Logică*, candidatul este pus în situația de a face dovada următoarelor **competențe generale (CG)**:

CG1	Utilizarea conceptelor specifice disciplinelor socio-umane pentru organizarea demersurilor de cunoaștere și explicare a unor fapte, evenimente, procese din viața personală și comunitară
CG2	Raportarea critică la fapte, evenimente, idei, procese din viața personală și a diferitelor grupuri și comunități, prin utilizarea unor achiziții specifice domeniului social
CG3	Aplicarea cunoștințelor specifice disciplinelor socio-umane în rezolvarea unor probleme teoretice și practice, atât în mod individual cât și prin cooperarea cu ceilalți
CG4	Manifestarea unui comportament social, civic și economic activ și responsabil, adecvat unei lumi în schimbare

Prin variantele de subiecte elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

CG1 – Utilizarea conceptelor specifice disciplinelor socio-umane pentru organizarea demersurilor de cunoaștere și explicare a unor fapte, evenimente, procese din viața personală și comunitară

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS1.1	Recunoașterea diferitelor forme, structuri și operații logice în contexte diverse
IX.CS1.2	Identificarea unor relații între forme și structuri logice pentru organizarea demersurilor de cunoaștere

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS1.3	Utilizarea corectă a instrumentelor specifice logicii pentru analizarea unor situații din viața cotidiană

CG2 – Raportarea critică la fapte, evenimente, idei, procese din viața personală și a diferitelor grupuri și comunități, prin utilizarea unor achiziții specifice domeniului social

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS2.1	Folosirea unor operații și/sau structuri logice în vederea investigării anumitor evenimente, fapte din viața comunității
IX.CS2.2	Construirea unor argumente, respectând cerințele logicii, pentru fundamentarea propriilor opinii în contexte diverse
IX.CS2.3	Evaluarea argumentelor în vederea acceptării sau respingerii unor puncte de vedere sau a unor soluții propuse pentru rezolvarea de probleme

CG3 – Aplicarea cunoștințelor specifice disciplinelor socio-umane în rezolvarea unor probleme teoretice și practice, atât în mod individual cât și prin cooperarea cu ceilalți

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS3.1	Explicarea unor fenomene sociale și/sau culturale prin construirea unor raționamente corecte
IX.CS3.2	Utilizarea tehnicilor de argumentare în vederea evaluării unor ipoteze, în contexte reale sau simulate
IX.CS3.3	Aplicarea metodelor de verificare a validității raționamentelor, prin cooperarea cu ceilalți

CG4 – Manifestarea unui comportament social, civic și economic activ și responsabil, adecvat unei lumi în schimbare

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS4.1	Prevenirea apariției și/sau înlăturarea diferitelor bariere în comunicare cu scopul creării și îmbunătățirii relațiilor interpersonale
IX.CS4.2	Combaterea cu instrumentele specifice logicii a formelor de manipulare din spațiul public
IX.CS4.3	Participarea la elaborarea unor proiecte pentru rezolvarea problemelor comunității prin stabilirea unor corelații între întemeierea deciziilor, acțiuni și consecințele acestora

Notă: În cazul competențelor specifice care implică activități colaborative evaluarea va viza potențialul de aport individual la realizarea acestora.

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Domenii de conținut	Conținuturi
Elemente de logică formală deductivă. Logica propozițiilor	– Noțiunea de formă logică. Valoare de adevăr și validitate – Limbajul logicii propozițiilor. Simbolizări în logica propozițiilor. Interpretarea (semantica) limbajului logicii propozițiilor. Teoria funcțiilor de adevăr – Tipuri de raționamente cu propoziții compuse și metode de testare semantică a validității tipurilor de raționamente în logica propozițiilor. Tabele de valori de adevăr.
Elemente de logică formală deductivă avansată. Logica predicatelor	– Limbajul logicii predicatelor monadice – Interpretarea (semantica) limbajului logicii predicatelor monadice
Aplicații ale logicii predicatelor	• Logica termenilor – Definire, intensiunea și extensiunea termenilor. Raporturi între termeni. – Operații cu termeni: definirea și clasificarea. Structura definiției și a clasificării; reguli ale definiției; reguli ale clasificării

Domenii de conținut	Conținuturi
	• Propoziții categorice – Definire, structura propozițiilor categorice. Tipuri de propoziții categorice. Formalizarea propozițiilor categorice în logica predicatelor. Raporturi între propozițiile categorice • Tipuri de raționamente/inferențe deductive cu propoziții categorice – Inferențe imediate cu propoziții categorice: conversiune și obversiune; corectitudinea inferențelor imediate cu propoziții categorice – Silogismul simplu categoric. Definire, structura generală a silogismului simplu categoric; formalizarea în logica predicatelor a unor raționamente silogistice; figuri și moduri silogistice; legile generale ale silogismului
Elemente de logică inductivă. Tipuri de raționamente nedeductive	– Raționamente inductive. Definire, structură și evaluarea raționamentelor inductive – Raționamente prin analogie. Definire, structură și evaluarea raționamentelor prin analogie
Logică aplicată. Argumentare și gândire critică	• Argumentare și gândire critică – Evaluarea argumentelor; tipuri de erori în argumentare: erori formale, erori materiale – Sofisme de limbaj (echivocația, amfibolia, compoziția, diviziunea); sofisme de relevanță (ad hominem, ad ignorantiam, ad verecundiam, ad misericordiam, ad baculum) – Argumente și contraargumente în conversație, dezbateri, eseu – Tipuri de contraargumente și strategii de contraargumentare – Argumente și contraargumente slabe și puternice – Persuasiune și manipulare. Caracteristici, forme și tipuri de manipulare

Anexa nr. 10.3. Programa de examen pentru disciplina Psihologie – PSI_P1 (TC+CS)

- *Proba E – a doua (probă scrisă, specifică profilului/specializării)*
Filiera teoretică, profilul umanist, specializarea științe sociale, filologie

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina **Psihologie – PSI_P1** fundamentează elaborarea variantelor de subiecte și a baremelor de evaluare și de notare pentru proba E – a doua probă pentru *filiera teoretică, profilul umanist, specializările științe sociale și filologie* din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Prezenta programă precizează competențele de evaluat, domeniile de conținut și conținuturile vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen derivă din programele școlare în vigoare pentru învățământul liceal, aprobate prin Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 4106/2026. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul întregului ciclu liceal, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Prin susținerea probei de examen la disciplina *Psihologie*, candidatul este pus în situația de a face dovada următoarelor **competențe generale (CG)**:

CG1	Utilizarea conceptelor specifice disciplinelor socio-umane pentru organizarea demersurilor de cunoaștere și explicare a unor fapte, evenimente, procese din viața personală și comunitară
CG2	Raportarea critică la fapte, evenimente, idei, procese din viața personală și a diferitelor grupuri și comunități, prin utilizarea unor achiziții specifice domeniului social
CG3	Aplicarea cunoștințelor specifice disciplinelor socio-umane în rezolvarea unor probleme teoretice și practice, atât în mod individual cât și prin cooperarea cu ceilalți
CG4	Manifestarea unui comportament social, civic și economic activ și responsabil, adecvat unei lumi în schimbare

Prin variantele de subiecte elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

CG1 - Utilizarea conceptelor specifice disciplinelor socio-umane pentru organizarea demersurilor de cunoaștere și explicare a unor fapte, evenimente, procese din viața personală și comunitară

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
X.CS1.1	Identificarea unor concepte specifice psihologiei în vederea descrierii comportamentelor individuale și colective în contexte variate
X.CS1.2	Analizarea relațiilor dintre diferite procese psihice în vederea explicării modului în care acestea influențează viața cotidiană
X.CS1.3	Utilizarea conceptelor specifice psihologiei în vederea adaptării propriei conduite la situații concrete din viața personală și comunitară
X.CS1.4	Analizarea factorilor bio-psiho-sociali care influențează comportamentul uman în contextul unor situații din viața personală și socială

CG2 – Raportarea critică la fapte, evenimente, idei, procese din viața personală și a diferitelor grupuri și comunități, prin utilizarea unor achiziții specifice domeniului social

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
X.CS2.1	Recunoașterea principalelor dimensiuni ale personalității în scopul înțelegerii diferențelor individuale în contexte diverse
X.CS2.2	Analizarea critică, din perspectivă psihologică, a validității și obiectivității diferitelor surse de informare referitoare la fapte și opinii

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
X.CS2.3	Compararea diferitelor perspective psihologice în vederea înțelegerii complexității psihicului uman
X.CS2.4	Interpretarea informațiilor științifice și surselor online despre fenomene psihologice pentru a formula argumente critice în viața personală și comunitară

CG3 – Aplicarea cunoștințelor specifice disciplinelor socio-umane în rezolvarea unor probleme teoretice și practice, atât în mod individual cât și prin cooperarea cu ceilalți

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
X.CS3.1	Explicarea influenței fenomenelor sociale și/sau culturale în dezvoltarea personalității
X.CS3.2	Utilizarea unor strategii, bazate pe principii psihologice, pentru optimizarea relațiilor interpersonale și a activității de învățare
X.CS3.3	Aplicarea, prin cooperare cu ceilalți, a cunoștințelor de psihologie, în vederea propunerii de soluții pentru rezolvarea unor situații problematice sau conflictuale
X.CS3.4	Construirea unor puncte de vedere personale fundamentate pe concepte psihologice care contribuie la rezolvarea de probleme prin cooperare

CG4 – Manifestarea unui comportament social, civic și economic activ și responsabil, adecvat unei lumi în schimbare

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
X.CS4.1	Exemplificarea unor comportamente empaticе și asertive în contexte variate de viață
X.CS4.2	Aplicarea unor strategii psihologice pentru adoptarea unui comportament responsabil și sănătos
X.CS4.3	Dezvoltarea autonomiei personale și adaptarea comportamentului la provocările complexe ale societății contemporane
X.CS4.4	Identificarea unor soluții de intervenție psiho-socială pentru probleme sociale contemporane

Notă: În cazul competențelor specifice care implică activități colaborative evaluarea va viza potențialul de aport individual la realizarea acestora.

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
Psihologia. Fundamente și metode de cercetare	– Perspective majore în psihologia contemporană (psihanaliză, behaviorism, umanism, cognitivism, neuroștiințe).
Procese cognitive	• Inputuri – Senzații și percepții - definire, rol, procesări top-down și bottom-up și iluzii perceptive – Atenția și conștiința. Atenția - definire, rol, calități și tipuri. Conștiința - niveluri, stări naturale de conștiință și stări alterate • Prelucrări primare – Reprezentări mentale: definire, rol, cod imagistic, cod verbal, reprezentări complexe - scheme cognitive – Memoria: definire, rol, procese mnezice, tipuri - senzorială, pe termen scurt, de lungă durată, memoria de lucru. Limite ale memoriei și strategii de îmbunătățire mnezică • Prelucrări de nivel superior – Gândirea ca proces psihic central: definire, rol, operațiile gândirii, raționamentul. Rezolvarea de probleme și luarea deciziilor

Domenii de conținut	Conținuturi
Învățarea	– Condiționarea clasică - învățarea prin asociere: definire, concepte de bază, etape ale învățării – Condiționarea operantă - învățarea prin consecințe: definire, concepte de bază, planuri de întărire – Învățarea prin observație: definire, concepte de bază, etapele modelării, tipuri de modele – Strategii de învățare eficientă bazate pe principii cognitive
Procese afectiv-motivaționale	– Emoțiile: definire, rol, componente (fiziologic, cognitiv, comportamental, subiectiv), emoțiile de bază, emoții complexe – Tipuri de trăiri emoționale (dispoziții afective, emoții, sentimente) și reglarea emoțională (modelul procesual) – Motivația: definire, rol, trebuințe și teoria autodeterminării – Mentalitatea și motivația (mindset, locus of control). Autodisciplină și strategii motivaționale
Personalitate și inteligență	– Cum ne diferențiem? Definirea personalității. Rolul predispozițiilor înnăscute, al socializării și al experiențelor de viață în conturarea personalității. Trăsături de personalitate – Modele contemporane: Big Five, HEXACO, modelul celor trei niveluri ale personalității – Cum ne percepem? Sinele: definire, rol. Componentele sinelui: imaginea de sine, stima de sine, idealul de sine, surse ale formării sinelui – Aptitudini: definire, rol, tipuri. Inteligența generală și inteligențele multiple – Inteligența emoțională și socială: definire, rol. Dezvoltarea inteligenței emoționale
Psihologia dezvoltării	– Etapele dezvoltării: copilărie, adolescență, maturitate, senectute; crizele psihosociale – Atașament și relații timpurii; tipuri de atașament; impactul atașamentului în viața de adult
Fundamentele bio-psiho-sociale ale psihicului uman	Baza biologică a comportamentului – Rolul sistemului nervos central – Rolul geneticii și eredității în comportament – Legătura creier-emoții-comportament. Circuitul emoțiilor și rolul neurotransmițătorilor – Neuroplasticitatea în învățare și recuperare
Psihologie socială	– Influența socială: conformism și obediență – Leadership și dinamica grupurilor – Identitatea socială și apartenența la grupuri (teoria identității sociale, in-group / out-group și efectele lor; apartenență și excludere) – Atitudini, prejudecăți, stereotipuri, discriminare – Fake news și manipulare în spațiul public (de ce suntem vulnerabili la știri false; erori de judecată și bias-uri cognitive; rolul emoției; cum ne apărăm de manipulare) – Agresivitate și violență, abuz și bullying
Comunicarea. Strategii de comunicare eficientă	– Comunicarea verbală și non-verbală – Strategii de comunicare: asertivă, empatică, feed-back constructiv, ascultarea activă – Bariere în comunicare
Studiu de caz: Psihologia în lumea contemporană digitală	– Impactul tehnologiei asupra proceselor psihice (cognitive, afectiv-motivaționale): multi-tasking, supraîncărcare informațională, liking și scrolling, jocuri video, timp de ecran, deconectare digitală – Impactul rețelelor sociale asupra personalității și a sinelui: compararea socială, identitate digitală, influenceri, filtre, sănătate mentală, relațiile umane în era online – Inteligența artificială și psihologia (psihologia și dezvoltarea IA; cum influențează IA procesele psihice)

Anexa nr. 10.4. Programa de examen pentru disciplina *Psihologie* – PSI_P2 (TC)

- *Proba E – a doua probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării)*
Filiera vocațională, profilul artistic, specializarea muzică, toate secțiile și subsecțiile, specializarea conservare-restaurare bunuri culturale, specializarea arte vizuale, specializarea coregrafie, toate secțiile, specializarea arta actorului
- *Proba F – (probă scrisă, complementară profilului/specializării)*
Filiera teoretică, profilul real, specializările matematică informatică și științele naturii
Filiera vocațională, toate specializările
Filiera tehnologică, toate domeniile și calificările

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina *Psihologie* – PSI_P2 fundamentează elaborarea variantelor de subiecte și a baremelor de evaluare și de notare pentru proba E – a doua probă pentru *filiera vocațională, profilul artistic, specializarea muzică, toate secțiile și subsecțiile, specializarea conservare-restaurare bunuri culturale, specializarea arte vizuale, specializarea coregrafie, toate secțiile, specializarea arta actorului*, cât și pentru proba F – proba complementară profilului/specializării pentru *filiera teoretică, profilul real, specializările matematică informatică și științele naturii și pentru filiera vocațională, toate specializările, cât și pentru filiera tehnologică, toate domeniile și calificările* din cadrul examenului național de bacalaureat 2030.

Programa de examen derivă din programele școlare în vigoare pentru învățământul liceal, aprobate prin Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 4106/2026. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul întregului ciclu liceal, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Prin susținerea probei de examen la disciplina *Psihologie*, candidatul este pus în situația de a face dovada următoarelor **competențe generale (CG)**:

CG1	Utilizarea conceptelor specifice disciplinelor socio-umane pentru organizarea demersurilor de cunoaștere și explicare a unor fapte, evenimente, procese din viața personală și comunitară
CG2	Raportarea critică la fapte, evenimente, idei, procese din viața personală și a diferitelor grupuri și comunități, prin utilizarea unor achiziții specifice domeniului social
CG3	Aplicarea cunoștințelor specifice disciplinelor socio-umane în rezolvarea unor probleme teoretice și practice, atât în mod individual cât și prin cooperarea cu ceilalți
CG4	Manifestarea unui comportament social, civic și economic activ și responsabil, adecvat unei lumi în schimbare

Prin variantele de subiecte elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

CG1 - Utilizarea conceptelor specifice disciplinelor socio-umane pentru organizarea demersurilor de cunoaștere și explicare a unor fapte, evenimente, procese din viața personală și comunitară

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
X.CS1.1	Identificarea unor concepte specifice psihologiei în vederea descrierii comportamentelor individuale și colective în contexte variate
X.CS1.2	Analizarea relațiilor dintre diferite procese psihice în vederea explicării modului în care acestea influențează viața cotidiană
X.CS1.3	Utilizarea conceptelor specifice psihologiei în vederea adaptării propriei conduite la situații concrete din viața personală și comunitară

CG2 – Raportarea critică la fapte, evenimente, idei, procese din viața personală și a diferitelor grupuri și comunități, prin utilizarea unor achiziții specifice domeniului social

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
X.CS2.1	Recunoașterea principalelor dimensiuni ale personalității în scopul înțelegerii diferențelor individuale în contexte diverse
X.CS2.2	Analizarea critică, din perspectivă psihologică, a validității și obiectivității diferitelor surse de informare referitoare la fapte și opinii
X.CS2.3	Compararea diferitelor perspective psihologice în vederea înțelegerii complexității psihicului uman

CG3 – Aplicarea cunoștințelor specifice disciplinelor socio-umane în rezolvarea unor probleme teoretice și practice, atât în mod individual cât și prin cooperarea cu ceilalți

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
X.CS3.1	Explicarea influenței fenomenelor sociale și/sau culturale în dezvoltarea personalității
X.CS3.2	Utilizarea unor strategii, bazate pe principii psihologice, pentru optimizarea relațiilor interpersonale și a activității de învățare
X.CS3.3	Aplicarea, prin cooperare cu ceilalți, a cunoștințelor de psihologie, în vederea propunerii de soluții pentru rezolvarea unor situații problematice sau conflictuale

CG4 – Manifestarea unui comportament social, civic și economic activ și responsabil, adecvat unei lumi în schimbare

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
X.CS4.1	Exemplificarea unor comportamente empaticе și asertive în contexte variate de viață
X.CS4.2	Aplicarea unor strategii psihologice pentru adoptarea unui comportament responsabil și sănătos
X.CS4.3	Dezvoltarea autonomiei personale și adaptarea comportamentului la provocările complexe ale societății contemporane

Notă: În cazul competențelor specifice care implică activități colaborative evaluarea va viza potențialul de aport individual la realizarea acestora.

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Domenii de conținut	Conținuturi
Psihologia. Fundamente și metode de cercetare	– Perspective majore în psihologia contemporană (psihanaliză, behaviorism, umanism, cognitivism, neuroștiințe).
Procese cognitive	• Inputuri – Senzații și percepții - definire, rol, procesări top-down și bottom-up și iluzii perceptive – Atenția și conștiința. Atenția - definire, rol, calități și tipuri. Conștiința - niveluri, stări naturale de conștiință și stări alterate • Prelucrări primare – Reprezentări mentale: definire, rol, cod imagistic, cod verbal, reprezentări complexe - scheme cognitive – Memoria: definire, rol, procese mnezice, tipuri - senzorială, pe termen scurt, de lungă durată, memoria de lucru. Limite ale memoriei și strategii de îmbunătățire mnezică • Prelucrări de nivel superior – Gândirea ca proces psihic central: definire, rol, operațiile gândirii, raționamentul. Rezolvarea de probleme și luarea deciziilor
Procese afectiv-motivaționale	– Emoțiile: definire, rol, componente (fiziologic, cognitiv, comportamental, subiectiv), emoțiile de bază, emoții complexe – Tipuri de trăiri emoționale (dispoziții afective, emoții, sentimente) și reglarea emoțională (modelul procesual) – Motivația: definire, rol, trebuințe și teoria autodeterminării

Domenii de conținut	Conținuturi
	– Mentalitatea și motivația (mindset, locus of control). Autodisciplină și strategii motivaționale
Personalitate și inteligență	– Cum ne diferențiem? Definirea personalității. Rolul predispozițiilor înnăscute, al socializării și al experiențelor de viață în conturarea personalității. Trăsături de personalitate – Modele contemporane: Big Five, HEXACO, modelul celor trei niveluri ale personalității – Cum ne percepem? Sinele: definire, rol. Componentele sinelui: imaginea de sine, stima de sine, idealul de sine, surse ale formării sinelui – Aptitudini: definire, rol, tipuri. Inteligența generală și inteligențele multiple – Inteligența emoțională și socială: definire, rol. Dezvoltarea inteligenței emoționale
Psihologia dezvoltării	– Etapele dezvoltării: copilărie, adolescență, maturitate, senectute; crizele psihosociale – Atașament și relații timpurii; tipuri de atașament; impactul atașamentului în viața de adult

Anexa nr. 10.5. Programa de examen pentru disciplina *Sociologie* – SOC_P1 (TC+CS)

- *Proba E – a doua probă (probă scrisă, specifică profilului/ specializării)*
Filiera teoretică, profilul umanist, specializarea științe sociale

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina ***Sociologie*** – **SOC_P1** fundamentează elaborarea variantelor de subiecte și a baremelor de evaluare și de notare pentru proba E – a doua probă pentru *filiera teoretică, profilul umanist, specializarea științe sociale* din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Prezenta programă precizează competențele de evaluat, domeniile de conținut și conținuturile vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen derivă din programele școlare în vigoare pentru învățământul liceal, aprobate prin Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 4106/2026. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul întregului ciclu liceal, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Prin susținerea probei de examen la disciplina *Sociologie*, candidatul este pus în situația de a face dovada următoarelor **competențe generale (CG)**:

CG1	Utilizarea conceptelor specifice disciplinelor socio-umane pentru organizarea demersurilor de cunoaștere și explicare a unor fapte, evenimente, procese din viața personală și comunitară
CG2	Raportarea critică la fapte, evenimente, idei, procese din viața personală și a diferitelor grupuri și comunități, prin utilizarea unor achiziții specifice domeniului social
CG3	Aplicarea cunoștințelor specifice disciplinelor socio-umane în rezolvarea unor probleme teoretice și practice, atât în mod individual cât și prin cooperarea cu ceilalți
CG4	Manifestarea unui comportament social, civic și economic activ și responsabil, adecvat unei lumi în schimbare

Prin variantele de subiecte elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

CG1 – Utilizarea conceptelor specifice disciplinelor socio-umane pentru organizarea demersurilor de cunoaștere și explicare a unor fapte, evenimente, procese din viața personală și comunitară

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
X.CS1.1	Analizarea unor fapte, fenomene și procese sociale în vederea identificării rolului sociologiei în viața socială
X.CS1.2	Utilizarea adecvată a unor concepte sociologice (normă, rol social, comunitate etc.) în vederea analizării unor fapte și fenomene sociale cu precădere contemporane (inegalitate, excludere socială, migrație, sărăcie etc.) pentru cunoașterea vieții sociale
X.CS1.3	Elaborarea unor instrumente de lucru (chestionare, fișe de observație, ghid de interviu) în vederea înțelegerii mecanismelor vieții sociale contemporane

CG2 – Raportarea critică la fapte, evenimente, idei, procese din viața personală și a diferitelor grupuri și comunități, prin utilizarea unor achiziții specifice domeniului social

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
X.CS2.1	Identificarea ipostazelor multiple ale individului în societate (membru al unei familii, al unui grup social, al unei comunități ș.a.), prin raportare la diversitatea interacțiunilor sociale
X.CS2.2	Analizarea mecanismelor de învățare socială în vederea integrării și adaptării persoanei în societate
XI.CS2.3	Realizarea de mini-investigații sociologice (sondaje, interviuri, observații etc.) pentru identificarea și analizarea unor probleme contemporane relevante din comunitate și societate

CG3 – Aplicarea cunoștințelor specifice disciplinelor socio-umane în rezolvarea unor probleme teoretice și practice, atât în mod individual cât și prin cooperarea cu ceilalți

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
X.CS3.1	Identificarea, în echipă, a unor probleme sociale relevante (discriminare, devianță, corupție, sărăcie, migrație, violență etc.) în contextul vieții personale, școlare sau comunitare, pentru surprinderea cauzelor și efectelor conflictelor sociale
X.CS3.2	Formularea unor opinii, explicații și argumente cu privire la situații problematice apărute în viața personală și a diferitelor grupuri și comunități, în vederea internalizării unui comportament prosocial al individului la nivelul societății
XI.CS3.3	Elaborarea, prin exersarea dialogului/colaborării/lucrului în echipă, a unor posibile explicații privind cauzele și efectele unor probleme sociale concrete, utilizând instrumente sociologice variate

CG4 – Manifestarea unui comportament social, civic și economic activ și responsabil, adecvat unei lumi în schimbare

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
X.CS4.1	Argumentarea nevoii de ordine și control social în vederea realizării echilibrului în viața socială
X.CS4.2	Exersarea unor comportamente sociale și civice responsabile, prin raportare la norme și valori dezirabile, pentru exercitarea calității de cetățean într-o lume în schimbare
XI.CS4.3	Elaborarea unor micro cercetări sociologice, prin raportare la valori etice în cercetarea sociologică, pentru a evidenția caracterul practic-aplicativ, respectiv interdisciplinar al sociologiei

Notă: În cazul competențelor specifice care implică activități colaborative evaluarea va viza potențialul de aport individual la realizarea acestora.

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
Sociologia ca știință. Cunoașterea științifică a faptelor, evenimentelor și proceselor sociale	Perspectiva sociologică asupra societății – Specificul cunoașterii sociologice (cunoașterea comună/ cunoașterea științifică, sociologia în contextul celorlalte științe sociale) – Funcțiile sociologiei Metodologia cercetării sociologice – Metodologii, metode, tehnici și procedee de cercetare sociologică. – Etapele cercetării sociologice – Metode de cercetare: observația, experimentul, ancheta sociologică, netnografia, biografia, monografia, analiza documentelor sociale – Elemente de etică a cercetării în sociologie: confidențialitate, anonimitate, consimțământ informat, protecția minorilor, plagiat – Formularea unei probleme de cercetare, operaționalizarea conceptelor, formularea de întrebări și ipoteze de cercetare, eșantionarea, interpretarea datelor
Structuri și cadre sociale. Probleme sociale contemporane	Cultură. Comunități. Instituții. Organizații. – Cultura, element fundamental al structurii sociale – Educația și cultura, cadre de transmitere și organizare a valorilor și normelor sociale – Grupuri sociale. Comunități sociale – Instituții și organizații sociale (familia, școala etc.) – Viața socială și organizarea socială a muncii – Stratificare socială. Clase sociale și inegalități sociale Provocări contemporane și impactul asupra societății și a individului • Populație, demografie și calitatea vieții – Corp social și normativitate-norme și practici sociale

Domenii de conținut	Conținuturi
	– Populație și demografie în contexte sociale: indicatori demografici, migrația – Munca, sărăcia, bunăstarea. – Sănătatea ca fenomen social – Stigmatizări, inegalități și forme de discriminare socială • Devianța și viața cotidiană – Tipuri de comportament deviant: forme de violență (fizică, simbolică, emoțională, structurală, directă/indirectă, împotriva femeilor și domestică, bullying, violența online-cyberbullying etc.), consumul de droguri – Teorii privind cauzele devianței – Rolul instituțiilor sociale (familia, școala, justiția, media etc.) în prevenirea și combaterea formelor de devianță socială • Comunicare în contextul tehnologiilor digitale – Comunicarea în societatea contemporană – Comunicarea digitală și rețelele sociale - construcții identitare și sociale – Digitalizare, globalizare și inegalități sociale – Control social, dezinformare și manipulare în mass-media
Dinamica vieții sociale	Interacțiuni. Socializare. Comunicare. – Relațiile și interacțiunile sociale. Rețele sociale – Socializarea: tipuri, forme și agenți de socializare – Comunicarea ca bază a relațiilor sociale: tipuri, rol, funcții, comunicarea în epoca digitală – Stereotipuri și prejudecăți: origine, tipuri, efecte – Procese sociale: incluziune, integrare, excludere, marginalizare, asimilare
Probleme sociale contemporane	Provocări contemporane. Impactul acestora asupra societății și a individului – Probleme sociale: discriminarea, devianța, corupția, sărăcia – Globalizarea: tehnologizare, mediu, sănătate, demografie – Ordine și control social – Schimbarea socială
Sociologie aplicată	Introducere în metodologia cercetării sociologice – Instrumente de lucru: chestionar, fișă de observație, ghid de interviu

Anexa nr. 10.6. Programa de examen pentru disciplina *Sociologie* – SOC_P2 (TC)

- Proba E – a doua probă (probă scrisă, specifică profilului/ specializării)
Filiera teoretică, profilul umanist, specializarea filologie
- Proba F – (probă scrisă, complementară profilului/specializării)
Filiera teoretică, profilul real, specializările matematică informatică și științele naturii
Filiera vocațională, toate specializările
Filiera tehnologică, toate domeniile și calificările

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina *Sociologie* – SOC_P2 fundamentează elaborarea variantelor de subiecte și a baremelor de evaluare și de notare pentru proba E – a doua probă pentru *filiera teoretică, profilul umanist, specializarea filologie*, cât și pentru proba F – proba complementară profilului/specializării pentru *filiera teoretică, profilul real, specializările matematică informatică și științele naturii și pentru filiera vocațională, toate specializările, cât și pentru filiera tehnologică, toate domeniile și calificările* din cadrul examenului național de bacalaureat 2030.

Prezenta programă precizează competențele de evaluat, domeniile de conținut și conținuturile vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen derivă din programele școlare în vigoare pentru învățământul liceal, aprobate prin Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 4106/2026. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul întregului ciclu liceal, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Prin susținerea probei de examen la disciplina *Sociologie*, candidatul este pus în situația de a face dovada următoarelor **competențe generale (CG)**:

CG1	Utilizarea conceptelor specifice disciplinelor socio-umane pentru organizarea demersurilor de cunoaștere și explicare a unor fapte, evenimente, procese din viața personală și comunitară
CG2	Raportarea critică la fapte, evenimente, idei, procese din viața personală și a diferitelor grupuri și comunități, prin utilizarea unor achiziții specifice domeniului social
CG3	Aplicarea cunoștințelor specifice disciplinelor socio-umane în rezolvarea unor probleme teoretice și practice, atât în mod individual cât și prin cooperarea cu ceilalți
CG4	Manifestarea unui comportament social, civic și economic activ și responsabil, adecvat unei lumi în schimbare

Prin variantele de subiecte elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

CG1 – Utilizarea conceptelor specifice disciplinelor socio-umane pentru organizarea demersurilor de cunoaștere și explicare a unor fapte, evenimente, procese din viața personală și comunitară

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
X.CS1.1	Analizarea unor fapte, fenomene și procese sociale în vederea identificării rolului sociologiei în viața socială
X.CS1.2	Utilizarea adecvată a unor concepte sociologice (normă, rol social, comunitate etc.) în vederea analizării unor fapte și fenomene sociale cu precădere contemporane (inegalitate, excludere socială, migrație, sărăcie etc.) pentru cunoașterea vieții sociale
X.CS1.3	Elaborarea unor instrumente de lucru (chestionare, fișe de observație, ghid de interviu) în vederea înțelegerii mecanismelor vieții sociale contemporane

CG2 – Raportarea critică la fapte, evenimente, idei, procese din viața personală și a diferitelor grupuri și comunități, prin utilizarea unor achiziții specifice domeniului social

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
X.CS2.1	Identificarea ipostazelor multiple ale individului în societate (membru al unei familii, al unui grup social, al unei comunități ș.a.), prin raportare la diversitatea interacțiunilor sociale
X.CS2.2	Analizarea mecanismelor de învățare socială în vederea integrării și adaptării persoanei în societate

CG3 – Aplicarea cunoștințelor specifice disciplinelor socio-umane în rezolvarea unor probleme teoretice și practice, atât în mod individual cât și prin cooperarea cu ceilalți

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
X.CS3.1	Identificarea, în echipă, a unor probleme sociale relevante (discriminare, devianță, corupție, sărăcie, migrație, violență etc.) în contextul vieții personale, școlare sau comunitare, pentru surprinderea cauzelor și efectelor conflictelor sociale
X.CS3.2	Formularea unor opinii, explicații și argumente cu privire la situații problematice apărute în viața personală și a diferitelor grupuri și comunități, în vederea internalizării unui comportament prosocial al individului la nivelul societății

CG4 – Manifestarea unui comportament social, civic și economic activ și responsabil, adecvat unei lumi în schimbare

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
X.CS4.1	Argumentarea nevoii de ordine și control social în vederea realizării echilibrului în viața socială
X.CS4.2	Exersarea unor comportamente sociale și civice responsabile, prin raportare la norme și valori dezirabile, pentru exercitarea calității de cetățean într-o lume în schimbare

Notă: În cazul competențelor specifice care implică activități colaborative evaluarea va viza potențialul de aport individual la realizarea acestora.

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
Sociologia ca știință	Perspectiva sociologică asupra societății – Specificul cunoașterii sociologice (cunoașterea comună/ cunoașterea științifică, sociologia în contextul celorlalte științe sociale) – Funcțiile sociologiei
Structuri și cadre sociale	Cultură. Comunități. Instituții. Organizații. – Cultura, element fundamental al structurii sociale – Educația și cultura, cadre de transmitere și organizare a valorilor și normelor sociale – Grupuri sociale. Comunități sociale – Instituții și organizații sociale (familia, școala etc.) – Viața socială și organizarea socială a muncii – Stratificare socială. Clase sociale și inegalități sociale
Dinamica vieții sociale	Interacțiuni. Socializare. Comunicare. – Relațiile și interacțiunile sociale. Rețele sociale – Socializarea: tipuri, forme și agenți de socializare – Comunicarea ca bază a relațiilor sociale: tipuri, rol, funcții, comunicarea în epoca digitală – Stereotipuri și prejudecăți: origine, tipuri, efecte – Procese sociale: incluziune, integrare, excludere, marginalizare, asimilare

Domenii de conținut	Conținuturi
Probleme sociale contemporane	Provocări contemporane. Impactul acestora asupra societății și a individului – Probleme sociale: discriminarea, devianța, corupția, sărăcia – Globalizarea: tehnologizare, mediu, sănătate, demografie – Ordine și control social – Schimbarea socială
Sociologie aplicată	Introducere în metodologia cercetării sociologice – Instrumente de lucru: chestionar, fișă de observație, ghid de interviu

Anexa nr. 10.7. Programa de examen pentru disciplina *Filosofie* – FIL_P1 (TC+CS)

- *Proba E – a doua probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării)*
Filiera teoretică, profilul umanist, specializările științe sociale și filologie

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina *Filosofie* – **FIL_P1** fundamentează elaborarea variantelor de subiecte și a baremelor de evaluare și de notare pentru proba E – a doua probă pentru *filiera teoretică, profilul umanist, specializările științe sociale și filologie* din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Prezenta programă precizează competențele de evaluat, domeniile de conținut și conținuturile vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen derivă din programele școlare în vigoare pentru învățământul liceal, aprobate prin Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 4106/2026. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul întregului ciclu liceal, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Prin susținerea probei de examen la disciplina *Filosofie*, candidatul este pus în situația de a face dovada următoarelor **competențe generale (CG)**:

CG1	Utilizarea conceptelor specifice disciplinelor socio-umane pentru organizarea demersurilor de cunoaștere și explicare a unor fapte, evenimente, procese din viața personală și comunitară
CG2	Raportarea critică la fapte, evenimente, idei, procese din viața personală și a diferitelor grupuri și comunități, prin utilizarea unor achiziții specifice domeniului social
CG3	Aplicarea cunoștințelor specifice disciplinelor socio-umane în rezolvarea unor probleme teoretice și practice, atât în mod individual cât și prin cooperarea cu ceilalți
CG4	Manifestarea unui comportament social, civic și economic activ și responsabil, adecvat unei lumi în schimbare

Prin variantele de subiecte elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

CG1 – Utilizarea conceptelor specifice disciplinelor socio-umane pentru organizarea demersurilor de cunoaștere și explicare a unor fapte, evenimente, procese din viața personală și comunitară

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS1.1	Precizarea semnificației unor concepte filosofice prezente la nivelul diferitelor texte/domenii de discurs
XI.CS1.2	Identificarea relațiilor dintre diferite concepte filosofice și termeni/concepte din alte domenii ale cunoașterii
XI.CS1.3	Utilizarea adecvată a termenilor specifici filosofiei pentru înțelegerea unor situații din viața personală și socială
XI.CS1.4	Analiza evoluției unor concepte filosofice prin raportare la perioade istorice diferite

CG2 – Raportarea critică la fapte, evenimente, idei, procese din viața personală și a diferitelor grupuri și comunități, prin utilizarea unor achiziții specifice domeniului social

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS2.1	Compararea unor perspective filosofice pentru explicarea diverselor aspecte din viața personală și comunitară

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS2.2	Analizarea critică a unor fapte, probleme, procese sociale prin utilizarea adecvată a conceptelor filosofice
XI.CS2.3	Aprecierea consecințelor pe care diferite perspective filosofice le pot avea asupra propriei vieți precum și a vieții celorlalți
XI.CS2.4	Argumentarea unui punct de vedere despre o problemă socială din perspectivă filosofică

CG3 – Aplicarea cunoștințelor specifice disciplinelor socio-umane în rezolvarea unor probleme teoretice și practice, atât în mod individual cât și prin cooperarea cu ceilalți

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS3.1	Formularea unor explicații referitoare la fenomene sociale și/sau culturale prin raportare la diferite perspective filosofice
XI.CS3.2	Argumentarea unui punct de vedere personal cu privire la transformările din societatea contemporană, prin utilizarea cunoștințelor filosofice
XI.CS3.3	Utilizarea conceptelor și teoriilor filosofice pentru realizarea, în mod colaborativ, a unor proiecte educaționale aplicabile problemelor morale, civice sau culturale
XI.CS3.4	Evaluarea unor soluții propuse în raport cu diferite probleme sociale, prin apel la teoriile filosofice

CG4 – Manifestarea unui comportament social, civic și economic activ și responsabil, adecvat unei lumi în schimbare

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS4.1	Identificarea unor modalități de aplicare a principiilor de responsabilitate socială, civică și economică în situații concrete din viața personală și a comunităților de apartenență
XI.CS4.2	Analizarea modului în care valorile și normele sociale, civice și economice influențează atitudinile și comportamentele individuale și colective în contexte actuale
XI.CS4.3	Evaluarea impactului sau a consecințelor pe care propriile decizii și acțiuni le pot avea asupra comunității și asupra dezvoltării durabile într-o lume în schimbare
XI.CS4.4	Utilizarea unor criterii valorice pentru evaluarea unor activități civice, sociale, culturale și artistice

Notă: În cazul competențelor specifice care implică activități colaborative evaluarea va viza potențialul de aport individual la realizarea acestora.

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Domenii de conținut	Conținuturi
Filosofia	– Filosofie, știință, artă, religie – Filosofie și viață
Ontologia umanului. Elemente de metafizică	– Perspective filosofice asupra naturii umane – Identitate și alteritate – Omul și revoluțiile tehnologice – Fundamentele metafizice ale existenței – Ordine și dezordine
Teoria cunoașterii	– Opinie, credință și cunoaștere – Sursele cunoașterii – Adevăr și post-adevăr – Limbaj și cunoaștere
Etică	– Binele între relativ și universal – Fericire și datorie – Sensul vieții – Probleme de etică aplicată
Filosofie politică	– Libertate și responsabilitate

Domenii de conținut	Conținuturi
	– Dreptate, echitate și egalitate – Putere și legitimitate politică – Democrația și domnia legii – Drepturile omului
Estetică	– Categoriile estetice – Artă și societate – Stiluri și tendințe în artă

Anexa nr. 10.8. Programa de examen pentru disciplina *Filosofie* – **FIL_P2** TC

- *Proba E – a doua probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării)*
Filiera vocațională, profilul artistic, specializarea muzică, toate secțiile și subsecțiile, specializarea conservare-restaurare bunuri culturale, specializarea arte vizuale, specializarea coregrafie, toate secțiile, specializarea arta actorului
- *Proba F – (probă scrisă, complementară profilului/specializării)*
Filiera teoretică, profilul real, specializările matematică informatică și științele naturii
Filiera vocațională, toate specializările
Filiera tehnologică, toate domeniile și calificările

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina *Filosofie* – **FIL_P2** fundamentează elaborarea variantelor de subiecte și a baremelor de evaluare și de notare pentru proba E – a doua probă pentru *filiera vocațională, profilul artistic, specializarea muzică, toate secțiile și subsecțiile, specializarea conservare-restaurare bunuri culturale, specializarea arte vizuale, specializarea coregrafie, toate secțiile, specializarea arta actorului*, cât și pentru proba F – proba complementară profilului/specializării pentru *filiera teoretică, profilul real, specializările matematică informatică și științele naturii și pentru filiera vocațională, toate specializările, cât și pentru filiera tehnologică, toate domeniile și calificările* din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Prezenta programă precizează competențele de evaluat, domeniile de conținut și conținuturile vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen derivă din programele școlare în vigoare pentru învățământul liceal, aprobate prin Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 4106/2026. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul întregului ciclu liceal, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Prin susținerea probei de examen la disciplina *Filosofie*, candidatul este pus în situația de a face dovada următoarelor **competențe generale (CG)**:

CG1	Utilizarea conceptelor specifice disciplinelor socio-umane pentru organizarea demersurilor de cunoaștere și explicare a unor fapte, evenimente, procese din viața personală și comunitară
CG2	Raportarea critică la fapte, evenimente, idei, procese din viața personală și a diferitelor grupuri și comunități, prin utilizarea unor achiziții specifice domeniului social
CG3	Aplicarea cunoștințelor specifice disciplinelor socio-umane în rezolvarea unor probleme teoretice și practice, atât în mod individual cât și prin cooperarea cu ceilalți
CG4	Manifestarea unui comportament social, civic și economic activ și responsabil, adecvat unei lumi în schimbare

Prin variantele de subiecte elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

CG1 – Utilizarea conceptelor specifice disciplinelor socio-umane pentru organizarea demersurilor de cunoaștere și explicare a unor fapte, evenimente, procese din viața personală și comunitară

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS1.1	Precizarea semnificației unor concepte filosofice prezente la nivelul diferitelor texte/domenii de discurs
XI.CS1.2	Identificarea relațiilor dintre diferite concepte filosofice și termeni/concepte din alte domenii ale cunoașterii

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS1.3	Utilizarea adecvată a termenilor specifici filosofiei pentru înțelegerea unor situații din viața personală și socială

CG2 – Raportarea critică la fapte, evenimente, idei, procese din viața personală și a diferitelor grupuri și comunități, prin utilizarea unor achiziții specifice domeniului social

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS2.1	Compararea unor perspective filosofice pentru explicarea diverselor aspecte din viața personală și comunitară
XI.CS2.2	Analizarea critică a unor fapte, probleme, procese sociale prin utilizarea adecvată a conceptelor filosofice
XI.CS2.3	Aprecierea consecințelor pe care diferite perspective filosofice le pot avea asupra propriei vieți precum și a vieții celorlalți

CG3 – Aplicarea cunoștințelor specifice disciplinelor socio-umane în rezolvarea unor probleme teoretice și practice, atât în mod individual cât și prin cooperarea cu ceilalți

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS3.1	Formularea unor explicații referitoare la fenomene sociale și/sau culturale prin raportare la diferite perspective filosofice
XI.CS3.2	Argumentarea unui punct de vedere personal cu privire la transformările din societatea contemporană, prin utilizarea cunoștințelor filosofice
XI.CS3.3	Utilizarea conceptelor și teoriilor filosofice pentru realizarea, în mod colaborativ, a unor proiecte educaționale aplicabile problemelor morale, civice sau culturale

CG4 – Manifestarea unui comportament social, civic și economic activ și responsabil, adecvat unei lumi în schimbare

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS4.1	Identificarea unor modalități de aplicare a principiilor de responsabilitate socială, civică și economică în situații concrete din viața personală și a comunităților de apartenență
XI.CS4.2	Analizarea modului în care valorile și normele sociale, civice și economice influențează atitudinile și comportamentele individuale și colective în contexte actuale
XI.CS4.3	Evaluarea impactului sau a consecințelor pe care propriile decizii și acțiuni le pot avea asupra comunității și asupra dezvoltării durabile într-o lume în schimbare

Notă: În cazul competențelor specifice care implică activități colaborative evaluarea va viza potențialul de aport individual la realizarea acestora.

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Domenii de conținut	Conținuturi
Filosofia	– Filosofie, știință, artă, religie – Filosofie și viață
Ontologia umanului. Elemente de metafizică	– Perspective filosofice asupra naturii umane – Identitate și alteritate – Omul și revoluțiile tehnologice
Teoria cunoașterii	– Opinie, credință și cunoaștere – Sursele cunoașterii – Adevăr și post-adevăr – Limbaj și cunoaștere
etică	– Binele între relativ și universal – Fericire și datorie

Domenii de conținut	Conținuturi
	– Sensul vieții – Probleme de etică aplicată
Filosofie politică	– Libertate și responsabilitate – Dreptate, echitate și egalitate – Putere și legitimitate politică – Democrația și domnia legii – Drepturile omului

Anexa nr. 10.9. Programa de examen pentru disciplina *Economie și educație antreprenorială* – ECO_P1 (TC+CS)

- Proba E – a doua probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării)
Filiera teoretică, profilul umanist, specializările științe sociale și filologie

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina *Economie și educație antreprenorială* – ECO_P1 fundamentează elaborarea variantelor de subiecte și a baremelor de evaluare și de notare pentru proba E – a doua probă pentru *filiera teoretică, profilul umanist, specializările științe sociale și filologie* din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Prezenta programă precizează competențele de evaluat, domeniile de conținut și conținuturile vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen derivă din programele școlare în vigoare pentru învățământul liceal, aprobate prin Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 4106/2026. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul întregului ciclu liceal, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Prin susținerea probei de examen la disciplina *Economie și educație antreprenorială*, candidatul este pus în situația de a face dovada următoarelor **competențe generale (CG)**:

CG1	Utilizarea conceptelor specifice disciplinelor socio-umane pentru organizarea demersurilor de cunoaștere și explicare a unor fapte, evenimente, procese din viața personală și comunitară
CG2	Raportarea critică la fapte, evenimente, idei, procese din viața personală și a diferitelor grupuri și comunități, prin utilizarea unor achiziții specifice domeniului social
CG3	Aplicarea cunoștințelor specifice disciplinelor socio-umane în rezolvarea unor probleme teoretice și practice, atât în mod individual cât și prin cooperarea cu ceilalți
CG4	Manifestarea unui comportament social, civic și economic activ și responsabil, adecvat unei lumi în schimbare

Prin variantele de subiecte elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

CG1 – Utilizarea conceptelor specifice disciplinelor socio-umane pentru organizarea demersurilor de cunoaștere și explicare a unor fapte, evenimente, procese din viața personală și comunitară

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XII.CS1.1	Caracterizarea consumatorului ca agent economic, analizând factorii care influențează comportamentul de consum
XII.CS1.2	Explicarea conceptelor de cerere, ofertă, echilibru al pieței și a mecanismelor de formare a prețurilor
XII.CS1.3	Caracterizarea elasticității cererii și ofertei ca instrumente de analiză a reacției pieței la modificările prețului și ale venitului

CG2 – Raportarea critică la fapte, evenimente, idei, procese din viața personală și a diferitelor grupuri și comunități, prin utilizarea unor achiziții specifice domeniului social

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XII.CS2.1	Evaluarea critică a deciziilor de consum proprii, pornind de la constrângerile bugetare de venit
XII.CS2.2	Analizarea critică a formelor de piață și a impactului concurenței asupra consumatorilor și producătorilor
XII.CS2.3	Evaluarea critică a fluctuațiilor activității economice și a rolului statului în economia de piață

CG3 – Aplicarea cunoștințelor specifice disciplinelor socio-umane în rezolvarea unor probleme teoretice și practice, atât în mod individual cât și prin cooperarea cu ceilalți

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XII.CS3.1	Aplicarea cunoștințelor despre factorii de producție în analiza eficienței utilizării resurselor
XII.CS3.2	Elaborarea unui plan de afaceri simplificat, integrând cunoștințe despre costuri, venituri și profit
XII.CS3.3	Combinarea eficientă a factorilor de producție vizând dezvoltarea spiritului antreprenorial prin soluții inovatoare

CG 4 - Manifestarea unui comportament social, civic și economic activ și responsabil, adecvat unei lumi în schimbare

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XII.CS4.1	Manifestarea unui comportament de consum responsabil și sustenabil, luând în considerare impactul economic, social și de mediu
XII.CS4.2	Asumarea unor decizii economice fundamentate privind economisirea, investiția și gestionarea finanțelor personale
XII.CS4.3	Demonstrarea unui comportament economic proactiv prin identificarea și valorificarea oportunităților în economia verde și digitală

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Domenii de conținut	Conținuturi
Consumatorul și comportamentul său rațional	– Consumatorul și comportamentul său (venituri, cheltuieli, economii, taxe și impozite, principii ale independenței financiare) – Costul de oportunitate. Criterii de evaluare a deciziei de cumpărare, economisire – Protecția consumatorului (reguli, instituții)
Producătorul	– Factori de producție – Productivitate și eficiență – Costuri – Profit și fiscalitate – Planul de afaceri – Resursele necesare derulării unei afaceri (financiare, materiale, umane, informaționale) – Combinarea factorilor de producție și spiritul antreprenorial
Piața – locul de întâlnire a agenților economici	– Piața (cerere, ofertă, echilibrul și dezechilibrul pieței) – Concurența și libertatea economică – Piața financiară: piața monetară (masa monetară și creditarea, echilibrul și dezechilibrul pieței monetare, rolul băncii centrale), piața capitalurilor, investițiile și gestionarea riscurilor pe piața financiară – Piața muncii (echilibrul și dezechilibrul pieței muncii) – Piața mondială (comerțul internațional, eficiența comerțului internațional, piața valutară) – Elasticitatea cererii și a ofertei – Fluctuații ale activității economice – Rolul statului în economia de piață
Economia viitorului și dezvoltarea durabilă	– Economia sustenabilă – Impactul noilor tehnologii în domeniul economico-financiar – Provocări în economia viitorului

Anexa nr. 10.10. Programa de examen pentru disciplina *Economie și educație antreprenorială* – ECO_P2 (TC+CS)

- *Proba E – a doua probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării)*
Filiera vocațională, profilul artistic, specializarea muzică, toate secțiile și subsecțiile, specializarea conservare-restaurare bunuri culturale, specializarea arte vizuale, specializarea coregrafie, toate secțiile, specializarea arta actorului
- *Proba F – (probă scrisă, complementară profilului/specializării)*
Filiera teoretică, profilul real, specializările matematică informatică și științele naturii
Filiera vocațională, toate specializările
Filiera tehnologică, toate domeniile și calificările

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina *Economie și educație antreprenorială* – ECO_P2 fundamentează elaborarea variantelor de subiecte și a baremelor de evaluare și de notare pentru proba E – a doua probă pentru *filiera vocațională, profilul artistic, specializarea muzică, toate secțiile și subsecțiile, specializarea conservare-restaurare bunuri culturale, specializarea arte vizuale, specializarea coregrafie, toate secțiile, specializarea arta actorului*, cât și pentru proba F – proba complementară profilului/specializării pentru *filiera teoretică, profilul real, specializările matematică informatică și științele naturii și pentru filiera vocațională, toate specializările, cât și pentru filiera tehnologică, toate domeniile și calificările* din cadrul examenului național de bacalaureat 2030.

Programa de examen derivă din programele școlare în vigoare pentru învățământul liceal, aprobate prin Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 4106/2026. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul întregului ciclu liceal, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Prin susținerea probei de examen la disciplina *Economie și educație antreprenorială*, candidatul este pus în situația de a face dovada următoarelor **competențe generale (CG)**:

CG1	Utilizarea conceptelor specifice disciplinelor socio-umane pentru organizarea demersurilor de cunoaștere și explicare a unor fapte, evenimente, procese din viața personală și comunitară
CG2	Raportarea critică la fapte, evenimente, idei, procese din viața personală și a diferitelor grupuri și comunități, prin utilizarea unor achiziții specifice domeniului social
CG3	Aplicarea cunoștințelor specifice disciplinelor socio-umane în rezolvarea unor probleme teoretice și practice, atât în mod individual cât și prin cooperarea cu ceilalți
CG4	Manifestarea unui comportament social, civic și economic activ și responsabil, adecvat unei lumi în schimbare

Prin variantele de subiecte elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

CG1 – Utilizarea conceptelor specifice disciplinelor socio-umane pentru organizarea demersurilor de cunoaștere și explicare a unor fapte, evenimente, procese din viața personală și comunitară

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XII.CS1.1	Caracterizarea consumatorului ca agent economic, analizând factorii care influențează comportamentul de consum
XII.CS1.2	Explicarea conceptelor de cerere, ofertă, echilibru al pieței și a mecanismelor de formare a prețurilor

CG2 – Raportarea critică la fapte, evenimente, idei, procese din viața personală și a diferitelor grupuri și comunități, prin utilizarea unor achiziții specifice domeniului social

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XII.CS2.1	Evaluarea critică a deciziilor de consum proprii, pornind de la constrângerile bugetare de venit
XII.CS2.2	Analizarea critică a formelor de piață și a impactului concurenței asupra consumatorilor și producătorilor

CG3 – Aplicarea cunoștințelor specifice disciplinelor socio-umane în rezolvarea unor probleme teoretice și practice, atât în mod individual cât și prin cooperarea cu ceilalți

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XII.CS3.1	Aplicarea cunoștințelor despre factorii de producție în analiza eficienței utilizării resurselor
XII.CS3.2	Elaborarea unui plan de afaceri simplificat, integrând cunoștințe despre costuri, venituri și profit

CG 4 - Manifestarea unui comportament social, civic și economic activ și responsabil, adecvat unei lumi în schimbare

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XII.CS4.1	Manifestarea unui comportament de consum responsabil și sustenabil, luând în considerare impactul economic, social și de mediu
XII.CS4.2	Asumarea unor decizii economice fundamentate privind economisirea, investiția și gestionarea finanțelor personale

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Domenii de conținut	Conținuturi
Consumatorul și comportamentul său rațional	– Consumatorul și comportamentul său (venituri, cheltuieli, economii, taxe și impozite, principii ale independenței financiare)
Producătorul	– Factori de producție – Productivitate și eficiență – Costuri – Profit și fiscalitate – Planul de afaceri
Piața – locul de întâlnire a agenților economici	– Piața (cerere, ofertă, echilibrul și dezechilibrul pieței) – Concurența și libertatea economică – Piața financiară: piața monetară (masa monetară și creditarea, echilibrul și dezechilibrul pieței monetare, rolul băncii centrale), piața capitalurilor, investițiile și gestionarea riscurilor pe piața financiară – Piața muncii (echilibrul și dezechilibrul pieței muncii) – Piața mondială (comerțul internațional, eficiența comerțului internațional, piața valutară)
Economia viitorului și dezvoltarea durabilă	– Economia sustenabilă – Impactul noilor tehnologii în domeniul economico-financiar

Anexa nr. 11

Programe de examen

pentru disciplina

Religie

Culte: Adventist de Ziua a Șaptea, Baptist, Creștin după Evanghelie,
Evanghelic C.A., Greco-Catolic, Musulman, Ortodox,
Ortodox de rit vechi (ruși lipoveni), Ortodox (ucrainean), Penticostal,
Reformat și Cultul Evanghelic-Lutheran,
Romano-Catolic de limbă maghiară, Romano-Catolic de limbă română,
Unitarian

Examenul național de bacalaureat - 2030

Învățământ liceal

– 2026 –

TABEL CENTRALIZATOR AL PROGRAMELOR DE EXAMEN

Nr. crt.	Cod programă de examen (BAC)	Proba	Raportare (TC / TC+CS / CS)	Filiera	Profilul	Domeniul / Specializarea / Calificarea
1.	REL_ADV_P1 (TC)	E – a doua probă	TC	Teoretică	Umanist	Toate domeniile și calificările profilului
2.	REL_ADV_P2 (TC)	F (complementar disciplinelor alese la proba E)	TC	Teoretică	Real	Toate specializările
				Tehnologică	Toate profilurile	Toate domeniile și toate calificările profesionale
				Vocațională	Toate profilurile	Toate specializările
3.	REL_BAP_P1 (TC)	E – a doua probă	TC	Teoretică	Umanist	Științe sociale Filologie
4.	REL_BAP_P2 (TC)	F (complementar disciplinelor alese la proba E)	TC	Teoretică	Real	Toate specializările
				Tehnologică	Toate profilurile	Toate domeniile și toate calificările profesionale
				Vocațională	Toate profilurile	Toate specializările
5.	REL_CDE_P1 (TC)	E – a doua probă	TC	Teoretică	Umanist	Științe sociale, filologie
6.	REL_CDE_P2 (TC)	F (complementar disciplinelor alese la proba E)	TC	Teoretică	Real	Toate domeniile și specializările
				Tehnologică	Toate profilurile	
				Vocațională	Toate profilurile	
7.	REL_EV-CA_P1 (TC)	E – a doua probă	TC	Teoretică	Umanist	Științe sociale Filologie
8.	REL_EV-CA_P2 (TC)	F (complementar disciplinelor alese la proba E)	TC	Teoretică	Real	Toate specializările
				Tehnologică	Toate profilurile	Toate domeniile și toate calificările profesionale
				Vocațională	Toate profilurile	Toate specializările
9.	REL_GR_CAT_P1 (TC)	E – a doua probă	TC	Teoretică	Umanist	Științe sociale Filologie
10.	REL_GR_CAT_P2 (TC)	F	TC	Teoretică	Real	Toate specializările

Nr. crt.	Cod programă de examen (BAC)	Proba	Raportare (TC / TC+CS / CS)	Filiera	Profilul	Domeniul / Specializarea / Calificarea
		(complementar disciplinelor alese la proba E)		Tehnologică	Toate profilurile	Toate domeniile și toate calificările profesionale
				Vocațională	Toate profilurile	Toate specializările
11.	REL_MUS_P1 (TC)	E – a doua probă	TC	Teoretică	Umanist	Științe sociale Filologie
12.	REL_MUS_P2 (TC)	F (complementar disciplinelor alese la proba E)	TC	Teoretică	Real	Toate specializările
				Tehnologică	Toate profilurile	Toate domeniile și toate calificările profesionale
				Vocațională	Toate profilurile	Toate specializările
13.	REL_ORT_P1 (TC)	E – a doua probă	TC	Teoretică	Umanist	Științe sociale Filologie
14.	REL_ORT_P2 (TC)	F (complementar disciplinelor alese la proba E)	TC	Teoretică	Real	Toate specializările
				Tehnologică	Toate profilurile	Toate domeniile și toate calificările profesionale
				Vocațională	Toate profilurile	Toate specializările
15.	REL_ORT_RIT_V_P1 (TC)	E – a doua probă	TC	Teoretică	Umanist	Științe sociale Filologie
16.	REL_ORT_RIT_V_P2 (TC)	F (complementar disciplinelor alese la proba E)	TC	Teoretică	Real	Toate specializările
				Tehnologică	Toate profilurile	Toate domeniile și toate calificările profesionale
				Vocațională	Toate profilurile	Toate specializările
17.	REL_ORT_UCR_P1 (TC)	E – a doua probă	TC	Teoretică	Umanist	Științe sociale Filologie
18.	REL_ORT_UCR_P2 (TC)	F (complementar disciplinelor alese la proba E)	TC	Teoretică	Real	Toate specializările
				Tehnologică	Toate profilurile	Toate domeniile și toate

Nr. crt.	Cod programă de examen (BAC)	Proba	Raportare (TC / TC+CS / CS)	Filiera	Profilul	Domeniul / Specializarea / Calificarea
						calificările profesionale
				Vocațională	Toate profilurile	Toate specializările
19.	REL_PENT_P1 (TC)	E – a doua probă	TC	Teoretică	Umanist	Științe sociale Filologie
20.	REL_PENT_P2 (TC)	F (complementar disciplinelor alese la proba E)	TC	Teoretică	Real	Toate specializările
				Tehnologică	Toate profilurile	Toate domeniile și toate calificările profesionale
				Vocațională	Toate profilurile	Toate specializările
21.	REL_REF_EV_P1(TC)	E – a doua probă	TC	Teoretică	Umanist	Științe sociale Filologie
22.	REL_REF_EV_P2(TC)	F (complementar disciplinelor alese la proba E)	TC	Teoretică	Real	Toate specializările
				Tehnologică	Toate profilurile	Toate domeniile și toate calificările profesionale
				Vocațională	Toate profilurile	Toate specializările
23.	REL_ROM_CAT_LMA_P1 (TC)	E – a doua probă	TC	Teoretică	Umanist	Științe sociale Filologie
24.	REL_ROM_CAT_LMA_P2 (TC)	F (complementar disciplinelor alese la proba E)	TC	Teoretică	Real	Toate specializările
				Tehnologică	Toate profilurile	Toate domeniile și toate calificările profesionale
				Vocațională	Toate profilurile	Toate specializările
25.	REL_ROM_CAT_LRO_P1 (TC)	E – a doua probă	TC	Teoretică	Umanist	Științe sociale Filologie
26.	REL_ROM_CAT_LRO_P2 (TC)	F (complementar disciplinelor alese la proba E)	TC	Teoretică	Real	Toate specializările
				Tehnologică	Toate profilurile	Toate domeniile și toate calificările profesionale
				Vocațională	Toate profilurile	Toate specializările

Nr. crt.	Cod programă de examen (BAC)	Proba	Raportare (TC / TC+CS / CS)	Filiera	Profilul	Domeniul / Specializarea / Calificarea
27.	REL_UNIT_P1 (TC)	E – a doua probă	TC	Teoretică	Umanist	Științe sociale Filologie
28.	REL_UNIT_P2 (TC)	F (complementar disciplinelor alese la proba E)	TC	Teoretică	Real	Toate specializările
				Tehnologică	Toate profilurile	Toate domeniile și toate calificările profesionale
				Vocațională	Toate profilurile	Toate specializările

Anexa nr. 11.1. Programa de examen pentru disciplina Religie – REL_ADV_P1 (TC)

- Proba E – a doua probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării)
- Filiera teoretică, profilul umanist, specializare: toate domeniile și calificările profilului

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina Religie, Cultul Adventist de Ziua a Șaptea este realizată în conformitate cu prevederile *Programei școlare pentru disciplina Religie, Cultul Adventist de Ziua a Șaptea, clasele a IX-a - a XII-a, trunchi comun (TC)*, pentru filiera teoretică, profilul umanist, specializarea științe sociale și specializarea filologie, aprobată prin OMEC nr. 6930/2025, Anexa nr. 6. Prezenta programă precizează competențele generale și competențele specifice care vor fi evaluate, domeniile de conținut și conținuturile vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen pentru disciplina Religie, Cultul Adventist de Ziua a Șaptea - REL_ADV_P1 (TC), fundamentează elaborarea subiectelor și a baremelor de evaluare și de notare pentru a doua probă E, din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul ciclului liceal, clasele a IX-a - a XII-a, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen, la disciplina Religie, Cultul Adventist de Ziua a Șaptea, programa REL_ADV_P1 (TC), este de a constata măsura în care candidatul identifică, prezintă, analizează, interpretează și argumentează învățăturile și valorile religios-morale, formele de exprimare religioasă și a modurilor de viață din religiile lumii și influența lor asupra civilizației și culturii universale, în situații de complexitate corespunzătoare raportării disciplinei în cadrul segmentelor curriculare trunchi comun (TC) și tipului de probă.

Prin susținerea probei de examen la disciplina Religie, Cultul Adventist de Ziua a Șaptea, programa REL_ADV_P1 (TC), candidatul este pus în situația de a face dovada formării/dezvoltării următoarelor **competențe generale (CG)**, dobândite pe parcursul claselor a IX-a - a XII-a:

C.G.1.	Exprimarea identității religioase, la nivel individual și al comunității, în diferite contexte de viață
C.G.2.	Analizarea formelor de exprimare religioasă și a modurilor de viață în religiile lumii
C.G.3.	Adoptarea unor decizii responsabile privind viața personală și comunitară, în concordanță cu valorile religios-morale
C.G.4.	Colaborarea cu ceilalți pentru promovarea comuniunii în societate, prin respectarea valorilor religioase ale fiecărei persoane

Prin variantele de subiecte elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru întregul ciclu liceal (fără cuplare cu conținuturile): ⁶

CG1 – Exprimarea identității religioase, la nivel individual și al comunității, în diferite contexte de viață

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.1.1.	Definirea componentelor majore ale identității religioase
IX.CS.1.2.	Descrierea elementelor care definesc comunitatea religioasă
IX.CS.1.3.	Explicarea caracteristicilor care definesc învățătura de credință creștină
X.CS.1.1.	Recunoașterea componentelor identității religioase în diferite contexte de viață
X.CS.1.2.	Evidențierea elementelor care definesc comunitatea religioasă, în diferite contexte de viață
X.CS.1.3.	Ilustrarea semnificațiilor care definesc învățătura de credință în diferite contexte de comunicare (inclusiv în mediul online)
XI.CS.1.1.	Descrierea componentelor identității religioase, la nivel individual și al comunității, în diferite contexte de viață

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS.1.2.	Identificarea unor elemente de natură religioasă în creațiile culturale (literatură, artă, pictură, cinematografie)
XI.CS.1.3.	Compararea unor elemente interdisciplinare care contribuie la exprimarea identității religioase
XII.CS.1.1.	Evidențierea componentelor identității religioase, la nivel individual și al comunității, în diferite contexte de viață
XII.CS.1.2.	Exprimarea identității religioase în diferite interacțiuni socio-culturale, valorificând elemente de patrimoniu local, național și universal
XII.CS.1.3.	Argumentarea rolului modelelor de viață creștină pentru împlinirea personală și integrarea socială

CG2 – Analizarea formelor de exprimare religioasă și a modurilor de viață în religiile lumii

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.2.1.	Identificarea elementelor definitorii ale credințelor și religiilor studiate
IX.CS.2.2.	Prezentarea principalelor religii din perspectivă istorică
IX.CS.2.3.	Analizarea modului în care valorile religioase influențează comportamentul și viața cotidiană a credincioșilor
X.CS.2.1.	Descrierea practicilor și a ritualurilor care aparțin diferitelor religii
X.CS.2.2.	Analizarea elementelor definitorii ale religiilor și a rolurilor acestora în plan istoric, social și cultural
X.CS.2.3.	Compararea modurilor de viață promovate de marile religii ale lumii din perspectiva valorilor morale și spirituale
XI.CS.2.1.	Identificarea valorilor universale din religiile lumii și a modalităților specifice de exprimare a acestora
XI.CS.2.2.	Aplicarea principiilor eticii din religiile lumii în abordarea unor probleme actuale și universale
XI.CS.2.3.	Elaborarea unor proiecte sau materiale originale care integrează valorile și practicile religioase din diverse religii ale lumii
XII.CS.2.1.	Respectarea diversității religioase, fundamentată pe cunoașterea și asumarea învățăturii de credință proprii
XII.CS.2.2.	Formularea unor opinii religios-morale cu privire la confesiunile creștine, prin raportare la credința proprie
XII.CS.2.3.	Elaborarea unei perspective personale argumentate asupra diversității religioase, bazate pe analiza critică a formelor de exprimare religioasă

CG3 – Adoptarea unor decizii responsabile privind viața personală și comunitară, în concordanță cu valorile religios-morale

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.3.1.	Susținerea unor decizii din viața personală în corelare cu valorile religioase
IX.CS.3.2.	Argumentarea alegerilor personale prin raportare la învățăturile morale ale religiei
IX.CS.3.3.	Sintetizarea valorilor biblice necesare în alegerea unor comportamente adecvate în familie, școală și comunitate
X.CS.3.1.	Actualizarea învățăturii de credință prin raportarea la deciziile din viața personală și a comunității
X.CS.3.2.	Manifestarea unei atitudini reflexive și responsabile față de sine și față de ceilalți, în lumina valorilor religios-morale
X.CS.3.3.	Evaluarea atitudinilor creștine în contexte diferite de viață
XI.CS.3.1.	Evidențierea necesității virtuților în relațiile interpersonale și comunitare ale tinerilor

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS.3.2.	Argumentarea învățăturilor desprinse din viețile persoanelor biblice, ca modele și repere demne de urmat
XI.CS.3.3.	Evaluarea consecințelor deciziilor proprii și colective în raport cu principiile religio-morale
XII.CS.3.1.	Identificarea valorilor religio-morale care pot ghida comportamentele responsabile în familie, școală și comunitate
XII.CS.3.2.	Justificarea unor alegeri în situații problematice din viața personală și a comunității, prin valorificarea învățăturilor de credință ca surse de reziliență
XII.CS.3.3.	Evaluarea deciziilor personale în perspectiva dezvoltării atitudinilor și comportamentelor creștine

CG4 – Colaborarea cu ceilalți pentru promovarea comuniunii în societate, prin respectarea valorilor religioase ale fiecărei persoane

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.4.1.	Manifestarea atitudinilor de respect și solidaritate în situații concrete de colaborare cu persoane de credințe diferite
IX.CS.4.2.	Propunerea de activități și proiecte individuale și de grup, prin raportare la învățăturile creștine
IX.CS.4.3.	Sintetizarea rolului valorilor religioase în vederea menținerii solidarității comunitare
X.CS.4.1.	Evidențierea particularităților unei comunități construite pe valorile religioase creștine
X.CS.4.2.	Adoptarea unei atitudini pozitive față de semenii și mediul înconjurător în spiritul valorilor creștine (în contextele de viață, inclusiv în cel digital)
X.CS.4.3.	Elaborarea unor propuneri de soluții și inițiative comunitare care să promoveze comuniunea și cooperarea socială, prin respectarea religioase ale fiecărei persoane
XI.CS.4.1.	Dezvoltarea contextelor de coeziune socială prin perspectiva promovării unor modele creștine
XI.CS.4.2.	Analizarea modului în care diversitatea religioasă contribuie la comuniunea și solidaritatea în societate
XI.CS.4.3.	Evaluarea modurilor în care provocările actuale influențează viața religioasă a persoanei și a comunității (sociale, ecologice, digitale)
XII.CS.4.1.	Proiectarea unor modele creștine de manifestare a comportamentelor și atitudinilor religioase ⁷
XII.CS.4.2.	Generarea de idei și proiecte personale care promovează respectarea valorilor religioase și incluziunea socială
XII.CS.4.3.	Formularea unei viziuni personale argumentate privind rolul dialogului interreligios în menținerea păcii și unității sociale

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate separat de competențele de evaluat, cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Dumnezeu, real și vrednic de cunoscut	1.1. Caracterul lui Dumnezeu 1.1.1. Aspecte biblice privind Trinitatea 1.1.2. Caracteristicile lui Dumnezeu: atotputernicia, dreptatea, sfințenia, mila, etc. 1.1.3. Dragostea lui Dumnezeu – baza caracterului Său 1.2. Dragostea lui Dumnezeu - baza caracterului Său 1.2.1. Dumnezeu care ni Se descoperă 1.2.2. Pași de creștere spirituală

Domenii de conținut	Conținuturi
	1.2.3. Dorința lui Dumnezeu de a fi într-o relație cu noi
2. Dumnezeu pe pământ: de la moarte la viață	2.1. Viața lui Isus pe pământ 2.1.1. Planul de mântuire 2.1.2. Profeții împlinite privind nașterea lui Isus 2.1.3. Nașterea lui Isus 2.1.4. Copilăria lui Isus 2.1.5. Botezul și isпитirile lui Hristos 2.2. Fiul risipitor 2.2.1. Iubirea necondiționată a lui Dumnezeu 2.2.2. Pocăința 2.2.3. Libertate și responsabilitate în contextul mântuirii 2.3. De la moarte la viață 2.3.1. Dragostea lui Dumnezeu 2.3.2. Moartea de bunăvoie a lui Isus pe cruce 2.3.3. Profeții împlinite cu privire la moartea lui Isus 2.3.4. Învierea lui Isus
3. Darurile lui Dumnezeu pentru omenire	3.1. Darul Sabatului 3.1.1. Semnificația Sabatului 3.1.2. Relația noastră cu Dumnezeu 3.1.3. Cele Zece Porunci 3.1.4. Darul Sabatului pentru omenire 3.1.5. Restaurarea Sabatului de către Isus 3.1.6. Exemplul lui Isus privind păstrarea Sabatului) 3.2. Darul harului 3.2.1. Natura gratuită și generoasă a harului lui Dumnezeu 3.2.2. Darul și Dătătorul harului 3.2.3. Iertarea 3.2.4. Apartenența 3.2.5. Plăcerea lui Dumnezeu de a salva 3.3. Darul identității 3.3.1. Valoarea de sine 3.3.2. Acceptarea de sine 3.3.3. Unicitatea fiecărui individ 3.3.4. Trăind ca o capodoperă a lui Dumnezeu
4. Iubire extremă – Osea	4.1. Iubirea și legea 4.1.1. Legea 4.1.2. Legământul 4.1.3. Rolul profeților 4.2. Iubirea și relațiile 4.2.1. Relațiile unilaterale 4.2.2. Căsătoria și relațiile 4.2.3. Rolul cunoașterii 4.3. Iubirea și gelozia 4.3.1. Mânia lui Dumnezeu 4.3.2. Inima lui Dumnezeu 4.3.3. Ascultarea și legalismul 4.4. Iubirea sub asediu 4.4.1. Perspectiva lui Ezechiel asupra inimii lui Dumnezeu în cea mai întunecată perioadă a Israelului 4.4.2. Idolii contemporani
5. După inima Lui – David	5.1. Inimă transformată

Domenii de conținut	Conținuturi
	5.1.1. A trăi după inima lui Dumnezeu 5.1.2. Domnia/Împărăția lui Dumnezeu 5.1.3. Mândrie și smerenie 5.2. Chemarea Împărăției 5.2.1. A fi chemat de Dumnezeu 5.2.2. Consecințele neascultării 5.2.3. A aștepta pe Dumnezeu 5.2.4. Călăuzire 5.3. Lumină în mijlocul întunecimii 5.3.1. Pericolele spiritismului 5.3.2. Consecințele neascultării 5.3.3. Ispită și păcat 5.4. Inimi care răspund 5.4.1. Răspunsul la dragostea lui Dumnezeu pentru noi 5.4.2. A sluji acolo unde Dumnezeu ne cheamă
6. Mesaje din inima Lui – Isus	6.1. O altă direcție 6.1.1. A fi chemat 6.1.2. Ucenicia 6.2. O altfel de viață 6.2.1. Mesajele lui Isus 6.2.2. Predica de pe Munte: 6.2.2.1. A fi binecuvântat 6.2.2.2. Sarea și lumina 6.2.2.3. Legea 6.2.2.4. A-ți iubi vrăjmașii 6.2.2.5. A da 6.2.2.6. Rugăciunea 6.2.2.7. Postul 6.2.2.8. Dreptatea lui Hristos 6.2.2.9. A trăi o viață schimbată pentru Dumnezeu 6.2.2.10. Judecarea altora
7. O inimă de dăruit – Faptele Apostolilor	7.1. Puterea călăuzitoare 7.1.1. Ucenicia 7.1.2. Rolul Duhului Sfânt 7.1.3. Darurile spirituale 7.1.4. Creșterea și provocările bisericii creștine timpurii 7.2. Inima în acțiune 7.2.1. Cum să mărturisești și să împărtășești propria mărturie 7.2.2. Trezire și reformă 7.2.3. Implicarea în misiunea holistică pentru a răspândi Evanghelia
8. Trăind în așteptare – Inima mea	8.1. O viață conectată 8.1.1. A rămâne în Isus și a avea o viață din belșug în El 8.1.2. Dragostea și Legea lui Dumnezeu 8.1.3. Rugăciunea și studiul Bibliei 8.2. O viață transformată 8.2.1. Relațiile: căsătoria, sexul, întâlnirile, pornografia, homosexualitatea 8.2.2. Sănătatea: alcoolul, substanțele, alimentația sănătoasă 8.2.3. Imaginea corporală 8.2.4. Rețelele sociale 8.2.5. Muzica și industria divertismentului 8.2.6. Ispita 8.3. O viață împlinită

Domenii de conținut	Conținuturi
	8.3.1. Voia lui Dumnezeu pentru viața noastră 8.3.2. Împărtășirea credinței noastre 8.3.3. Viața din belșug
9. Biblia: demnă de încredere și durabilă	9.1. Cuvântul profetic 9.1.1. Afirmările, conținutul și consecvența Bibliei 9.1.2. Rolul profeției 9.2. Cuvântul și biruința Sa în istorie 9.2.1. Biblia în istorie și în special Reforma 9.2.2. Persecuția 9.3. Puterea Cuvântului 9.3.1. Rolul Bibliei în viața noastră de astăzi
10. Dumnezeu: Rege suveran – Daniel	10.1. Dumnezeuul Atotputernic 10.1.1. Suveranitatea lui Dumnezeu 10.1.2. Conflictul dintre bine și rău 10.1.3. Biruința lui Isus 10.2. Alegerea suveranului 10.2.1. Ierusalim și Babilon 10.2.2. Reabilitare 10.2.3. A sta de partea lui Dumnezeu 10.3. Biruința din Sanctuar 10.3.1. Judecata 10.3.2. Sanctuarul 10.3.3. Eliberare 10.3.4. Speranță
11. Isus: Creator demn – Apocalipsa	11.1. Gloria Mielului 11.1.1. Demnitatea lui Isus de a primi închinare 11.1.2. Biruința asupra păcatului 11.2. Sfârșitul care aduce viață 11.2.1. Evenimentele sfârșitului lumii 11.2.2. Sabatul 11.2.3. Moartea 11.2.4. A doua venire 11.2.5. Mileniul
12. Duhul Sfânt: călăuză principală – Moștenirea adventistă	12.1. Călăuza profetică 12.1.1. Profeții și prorocii 12.1.2. Rolul Duhului Sfânt 12.1.3. Marele conflict 12.2. Lumina adevărului 12.2.1. Sabatul 12.2.2. Pionierii adventiști 12.2.3. Redeșteptarea 12.2.4. Mesajul celor trei îngeri 12.2.5. Sola Scriptura 12.3. Speranța întoarcerii 12.3.1. Sanctuarul 12.3.2. A doua venire 12.3.3. Viețuirea creștină
13. Religiile lumii și credința mea	13.1. Credință, adevăr și etică

Domenii de conținut	Conținuturi
	13.1.1. Adevăr 13.1.2. Perspective asupra lumii 13.1.3. Filosofie 13.2. Religii și valorile vieții 13.2.1. Hinduism 13.2.2. Budism 13.2.3. Iudaism 13.2.4. Islamism 13.2.5. Creștinism 13.3. Lumina propriei credințe 13.3.1. Credința adventistă de ziua a șaptea 13.3.2. Împărtășirea propriei credințe
14. Etică și moralitate	14.1. Temelia eticii 14.1.1. Etică și moralitate 14.1.2. Cadrul etic în Vechiul și Noul Testament 14.2. A trăi cu integritate 14.2.1. Personaje biblice și etica lor 14.2.2. Dragoste 14.2.3. Lege 14.2.4. Onestitate 14.2.5. Îmbrăcăminte etică 14.2.6. Alimentație etică 14.2.7. Bioetică 14.2.8. Avort 14.2.9. Eutanasiu 14.2.10. Pedepsa militară și capitală 14.2.11. Etica sexuală 14.3. Lumina conștiinței 14.3.1. Scenarii morale dificile 14.3.2. Lipsa adăpostului 14.3.3. Ancora noastră în viață
15. Relațiile mele	15.1. Legăturile inimii 15.1.1. Identitate personală 15.1.2. Valori 15.1.3. Comunicare 15.1.4. Gestionarea furiei 15.1.5. Rezolvarea conflictelor 15.1.6. Întâlniri 15.1.7. Căsătorie 15.2. Relație și dependență 15.2.1. Planul lui Dumnezeu pentru viața mea 15.2.2. Predare
16. Evanghelia după Ioan	16.1. Învățăături ale lui Isus pentru viața mea 15.1.1. Conversațiile 15.1.2. Acțiunile și mesajele lui Isus din Evanghelia după Ioan

Anexa nr. 11.2. Programa de examen pentru disciplina Religie – REL_ADV_P2 (TC)

- Proba F (probă scrisă, specifică profilului/specializării)
- Filiera teoretică, profilul real, toate specializările; filiera tehnologică, toate profilurile, toate calificările profesionale (complementar disciplinelor alese la proba E); filiera vocațională, profilurile artistic, pedagogic, sportiv și teologic, toate specializările (complementar disciplinelor alese la proba E)

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina Religie, Cultul Adventist de Ziua a Șaptea este realizată în conformitate cu prevederile *Programei școlare pentru disciplina Religie, Cultul Adventist de Ziua a Șaptea, clasele a IX-a - a XII-a, trunchi comun (TC)*, aprobată prin OMEC nr. 6930/2025, Anexa nr. 6. Prezenta programă precizează competențele generale și competențele specifice care vor fi evaluate, domeniile de conținut și conținuturile vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen pentru disciplina Religie, Cultul Adventist de Ziua a Șaptea - REL_ADV_P2 (TC), fundamentează elaborarea subiectelor și a baremelor de evaluare și de notare pentru probă F (complementar disciplinelor alese la proba E), din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul ciclului liceal, clasele a IX-a - a XII-a, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen, la disciplina Religie, Cultul Adventist de Ziua a Șaptea, programa REL_ADV_P2 (TC), este de a constata măsura în care candidatul *identifică, prezintă, analizează, interpretează și argumentează învățăturile și valorile religios-morale, formele de exprimare religioasă și a modurilor de viață din religiile lumii și influența lor asupra civilizației și culturii universale, în situații de complexitate corespunzătoare raportării disciplinei în cadrul segmentelor curriculare trunchi comun (TC) și tipului de probă.*

Prin susținerea probei de examen la disciplina Religie, Cultul Adventist de Ziua a Șaptea, programa REL_ADV_P2 (TC), candidatul este pus în situația de a face dovada formării/dezvoltării următoarelor **competențe generale (CG)**, dobândite pe parcursul claselor a IX-a - a XII-a:

C.G.1.	Exprimarea identității religioase, la nivel individual și al comunității, în diferite contexte de viață
C.G.2.	Analizarea formelor de exprimare religioasă și a modurilor de viață în religiile lumii
C.G.3.	Adoptarea unor decizii responsabile privind viața personală și comunitară, în concordanță cu valorile religios-morale
C.G.4.	Colaborarea cu ceilalți pentru promovarea comuniunii în societate, prin respectarea valorilor religioase ale fiecărei persoane

Prin variantele de subiecte elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru întregul ciclu liceal (fără cuplare cu conținuturile):

CG1 – Exprimarea identității religioase, la nivel individual și al comunității, în diferite contexte de viață

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.1.1.	Definirea componentelor majore ale identității religioase
IX.CS.1.2.	Descrierea elementelor care definesc comunitatea religioasă
IX.CS.1.3.	Explicarea caracteristicilor care definesc învățătura de credință creștină
X.CS.1.1.	Recunoașterea componentelor identității religioase în diferite contexte de viață
X.CS.1.2.	Evidențierea elementelor care definesc comunitatea religioasă, în diferite contexte de viață
X.CS.1.3.	Ilustrarea semnificațiilor care definesc învățătura de credință în diferite contexte de comunicare (inclusiv în mediul online)
XI.CS.1.1.	Descrierea componentelor identității religioase, la nivel individual și al comunității, în diferite contexte de viață

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS.1.2.	Identificarea unor elemente de natură religioasă în creațiile culturale (literatură, artă, pictură, cinematografie)
XI.CS.1.3.	Compararea unor elemente interdisciplinare care contribuie la exprimarea identității religioase
XII.CS.1.1.	Evidențierea componentelor identității religioase, la nivel individual și al comunității, în diferite contexte de viață
XII.CS.1.2.	Exprimarea identității religioase în diferite interacțiuni socio-culturale, valorificând elemente de patrimoniu local, național și universal
XII.CS.1.3.	Argumentarea rolului modelelor de viață creștină pentru împlinirea personală și integrarea socială

CG2 – Analizarea formelor de exprimare religioasă și a modurilor de viață în religiile lumii

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.2.1.	Identificarea elementelor definitorii ale credințelor și religiilor studiate
IX.CS.2.2.	Prezentarea principalelor religii din perspectivă istorică
IX.CS.2.3.	Analizarea modului în care valorile religioase influențează comportamentul și viața cotidiană a credincioșilor
X.CS.2.1.	Descrierea practicilor și a ritualurilor care aparțin diferitelor religii
X.CS.2.2.	Analizarea elementelor definitorii ale religiilor și a rolurilor acestora în plan istoric, social și cultural
X.CS.2.3.	Compararea modurilor de viață promovate de marile religii ale lumii din perspectiva valorilor morale și spirituale
XI.CS.2.1.	Identificarea valorilor universale din religiile lumii și a modalităților specifice de exprimare a acestora
XI.CS.2.2.	Aplicarea principiilor eticii din religiile lumii în abordarea unor probleme actuale și universale
XI.CS.2.3.	Elaborarea unor proiecte sau materiale originale care integrează valorile și practicile religioase din diverse religii ale lumii
XII.CS.2.1.	Respectarea diversității religioase, fundamentată pe cunoașterea și asumarea învățăturii de credință proprii
XII.CS.2.2.	Formularea unor opinii religios-morale cu privire la confesiunile creștine, prin raportare la credința proprie
XII.CS.2.3.	Elaborarea unei perspective personale argumentate asupra diversității religioase, bazate pe analiza critică a formelor de exprimare religioasă

CG3 – Adoptarea unor decizii responsabile privind viața personală și comunitară, în concordanță cu valorile religios-morale

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.3.1.	Susținerea unor decizii din viața personală în corelare cu valorile religioase
IX.CS.3.2.	Argumentarea alegerilor personale prin raportare la învățăturile morale ale religiei
IX.CS.3.3.	Sintetizarea valorilor biblice necesare în alegerea unor comportamente adecvate în familie, școală și comunitate
X.CS.3.1.	Actualizarea învățăturii de credință prin raportarea la deciziile din viața personală și a comunității
X.CS.3.2.	Manifestarea unei atitudini reflexive și responsabile față de sine și față de ceilalți, în lumina valorilor religios-morale
X.CS.3.3.	Evaluarea atitudinilor creștine în contexte diferite de viață
XI.CS.3.1.	Evidențierea necesității virtuților în relațiile interpersonale și comunitare ale tinerilor

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS.3.2.	Argumentarea învățăturilor desprinse din viețile persoanelor biblice, ca modele și repere demne de urmat
XI.CS.3.3.	Evaluarea consecințelor deciziilor proprii și colective în raport cu principiile religio-morale
XII.CS.3.1.	Identificarea valorilor religio-morale care pot ghida comportamentele responsabile în familie, școală și comunitate
XII.CS.3.2.	Justificarea unor alegeri în situații problematice din viața personală și a comunității, prin valorificarea învățăturilor de credință ca surse de reziliență
XII.CS.3.3.	Evaluarea deciziilor personale în perspectiva dezvoltării atitudinilor și comportamentelor creștine

CG4 – Colaborarea cu ceilalți pentru promovarea comuniunii în societate, prin respectarea valorilor religioase ale fiecărei persoane

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.4.1.	Manifestarea atitudinilor de respect și solidaritate în situații concrete de colaborare cu persoane de credințe diferite
IX.CS.4.2.	Propunerea de activități și proiecte individuale și de grup, prin raportare la învățăturile creștine
IX.CS.4.3.	Sintetizarea rolului valorilor religioase în vederea menținerii solidarității comunitare
X.CS.4.1.	Evidențierea particularităților unei comunități construite pe valorile religioase creștine
X.CS.4.2.	Adoptarea unei atitudini pozitive față de semenii și mediul înconjurător în spiritul valorilor creștine (în contextele de viață, inclusiv în cel digital)
X.CS.4.3.	Elaborarea unor propuneri de soluții și inițiative comunitare care să promoveze comuniunea și cooperarea socială, prin respectarea religioase ale fiecărei persoane
XI.CS.4.1.	Dezvoltarea contextelor de coeziune socială prin perspectiva promovării unor modele creștine
XI.CS.4.2.	Analizarea modului în care diversitatea religioasă contribuie la comuniunea și solidaritatea în societate
XI.CS.4.3.	Evaluarea modurilor în care provocările actuale influențează viața religioasă a persoanei și a comunității (sociale, ecologice, digitale)
XII.CS.4.1.	Proiectarea unor modele creștine de manifestare a comportamentelor și atitudinilor religioase ⁷
XII.CS.4.2.	Generarea de idei și proiecte personale care promovează respectarea valorilor religioase și incluziunea socială
XII.CS.4.3.	Formularea unei viziuni personale argumentate privind rolul dialogului interreligios în menținerea păcii și unității sociale

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate separat de competențele de evaluat, cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare: ⁸

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Dumnezeu, real și vrednic de cunoscut	1.3. Caracterul lui Dumnezeu 1.3.1. Aspecte biblice privind Trinitatea 1.3.2. Caracteristicile lui Dumnezeu: atotputernicia, dreptatea, sfințenia, mila, etc. 1.3.3. Dragostea lui Dumnezeu – baza caracterului Său 1.4. Dragostea lui Dumnezeu - baza caracterului Său 1.4.1. Dumnezeu care ni Se descoperă 1.4.2. Pași de creștere spirituală

Domenii de conținut	Conținuturi
	1.4.3. Dorința lui Dumnezeu de a fi într-o relație cu noi
2. Dumnezeu pe pământ: de la moarte la viață	2.4. Viața lui Isus pe pământ 2.1.1. Planul de mântuire 2.1.2. Profeții împlinite privind nașterea lui Isus 2.1.3. Nașterea lui Isus 2.1.4. Copilăria lui Isus 2.1.5. Botezul și isпитirile lui Hristos 2.5. Fiul risipitor 2.2.1. Iubirea necondiționată a lui Dumnezeu 2.2.2. Pocăința 2.2.3. Libertate și responsabilitate în contextul mântuirii 2.6. De la moarte la viață 2.3.1. Dragostea lui Dumnezeu 2.3.2. Moartea de bunăvoie a lui Isus pe cruce 2.3.3. Profeții împlinite cu privire la moartea lui Isus 2.3.4. Învierea lui Isus
3. Darurile lui Dumnezeu pentru omenire	3.1. Darul Sabatului 3.1.1. Semnificația Sabatului 3.1.2. Relația noastră cu Dumnezeu 3.1.3. Cele Zece Porunci 3.1.4. Darul Sabatului pentru omenire 3.1.5. Restaurarea Sabatului de către Isus 3.1.6. Exemplul lui Isus privind păstrarea Sabatului) 3.2. Darul harului 3.2.1. Natura gratuită și generoasă a harului lui Dumnezeu 3.2.2. Darul și Dătătorul harului 3.2.3. Iertarea 3.2.4. Apartenența 3.2.5. Plăcerea lui Dumnezeu de a salva 3.3. Darul identității 3.3.1. Valoarea de sine 3.3.2. Acceptarea de sine 3.3.3. Unicitatea fiecărui individ 3.3.4. Trăind ca o capodoperă a lui Dumnezeu
4. Iubire extremă – Osea	4.4. Iubirea și legea 4.4.1. Legea 4.4.2. Legământul 4.4.3. Rolul profeților 4.5. Iubirea și relațiile 4.5.1. Relațiile unilaterale 4.5.2. Căsătoria și relațiile 4.5.3. Rolul cunoașterii 4.6. Iubirea și gelozia 4.6.1. Mânia lui Dumnezeu 4.6.2. Inima lui Dumnezeu 4.6.3. Ascultarea și legalismul 4.5. Iubirea sub asediu 4.5.1. Perspectiva lui Ezechiel asupra inimii lui Dumnezeu în cea mai întunecată perioadă a Israelului 4.5.2. Idolii contemporani
5. După inima Lui – David	5.5. Inimă transformată

Domenii de conținut	Conținuturi
	5.5.1. A trăi după inima lui Dumnezeu 5.5.2. Domnia/Împărăția lui Dumnezeu 5.5.3. Mândrie și smerenie 5.6. Chemarea Împărăției 5.6.1. A fi chemat de Dumnezeu 5.6.2. Consecințele neascultării 5.6.3. A aștepta pe Dumnezeu 5.6.4. Călăuzire 5.7. Lumină în mijlocul întunecimii 5.7.1. Pericolele spiritismului 5.7.2. Consecințele neascultării 5.7.3. Ispită și păcat 5.8. Inimi care răspund 5.8.1. Răspunsul la dragostea lui Dumnezeu pentru noi 5.8.2. A sluji acolo unde Dumnezeu ne cheamă
6. Mesaje din inima Lui – Isus	6.3. O altă direcție 6.3.1. A fi chemat 6.3.2. Ucenicia 6.4. O altfel de viață 6.4.1. Mesajele lui Isus 6.4.2. Predica de pe Munte: 6.2.2.1. A fi binecuvântat 6.2.2.2. Sarea și lumina 6.2.2.3. Legea 6.2.2.4. A-ți iubi vrăjmașii 6.2.2.5. A da 6.2.2.6. Rugăciunea 6.2.2.7. Postul 6.2.2.8. Dreptatea lui Hristos 6.2.2.9. A trăi o viață schimbată pentru Dumnezeu 6.2.2.10. Judecarea altora
7. O inimă de dăruit – Faptele Apostolilor	7.3. Puterea călăuzitoare 7.3.1. Ucenicia 7.3.2. Rolul Duhului Sfânt 7.3.3. Darurile spirituale 7.3.4. Creșterea și provocările bisericii creștine timpurii 7.4. Inima în acțiune 7.4.1. Cum să mărturisești și să împărtășești propria mărturie 7.4.2. Trezire și reformă 7.4.3. Implicarea în misiunea holistică pentru a răspândi Evanghelia
8. Trăind în așteptare – Inima mea	8.4. O viață conectată 8.4.1. A rămâne în Isus și a avea o viață din belșug în El 8.4.2. Dragostea și Legea lui Dumnezeu 8.4.3. Rugăciunea și studiul Bibliei 8.5. O viață transformată 8.5.1. Relațiile: căsătoria, sexul, întâlnirile, pornografia, homosexualitatea 8.5.2. Sănătatea: alcoolul, substanțele, alimentația sănătoasă 8.5.3. Imaginea corporală 8.5.4. Rețelele sociale 8.5.5. Muzica și industria divertismentului 8.5.6. Ispita 8.6. O viață împlinită

Domenii de conținut	Conținuturi
	8.6.1. Voia lui Dumnezeu pentru viața noastră 8.6.2. Împărtășirea credinței noastre 8.6.3. Viața din belșug
9. Biblia: demnă de încredere și durabilă	9.4. Cuvântul profetic 9.4.1. Afirmările, conținutul și consecvența Bibliei 9.4.2. Rolul profeției 9.5. Cuvântul și biruința Sa în istorie 9.5.1. Biblia în istorie și în special Reforma 9.5.2. Persecuția 9.6. Puterea Cuvântului 9.6.1. Rolul Bibliei în viața noastră de astăzi
10. Dumnezeu: Rege suveran – Daniel	10.4. Dumnezeuul Atotputernic 10.4.1. Suveranitatea lui Dumnezeu 10.4.2. Conflictul dintre bine și rău 10.4.3. Biruința lui Isus 10.5. Alegerea suveranului 10.5.1. Ierusalim și Babilon 10.5.2. Reabilitare 10.5.3. A sta de partea lui Dumnezeu 10.6. Biruința din Sanctuar 10.6.1. Judecata 10.6.2. Sanctuarul 10.6.3. Eliberare 10.6.4. Speranță
11. Isus: Creator demn – Apocalipsa	11.3. Gloria Mielului 11.3.1. Demnitatea lui Isus de a primi închinare 11.3.2. Biruința asupra păcatului 11.4. Sfârșitul care aduce viață 11.4.1. Evenimentele sfârșitului lumii 11.4.2. Sabatul 11.4.3. Moartea 11.4.4. A doua venire 11.4.5. Mileniul
12. Duhul Sfânt: călăuză principală – Moștenirea adventistă	12.4. Călăuza profetică 12.4.1. Profeții și prorocii 12.4.2. Rolul Duhului Sfânt 12.4.3. Marele conflict 12.5. Lumina adevărului 12.5.1. Sabatul 12.5.2. Pionierii adventiști 12.5.3. Redeșteptarea 12.5.4. Mesajul celor trei îngeri 12.5.5. Sola Scriptura 12.6. Speranța întoarcerii 12.6.1. Sanctuarul 12.6.2. A doua venire 12.6.3. Viețuirea creștină
13. Religiile lumii și credința mea	13.4. Credință, adevăr și etică

Domenii de conținut	Conținuturi
	13.4.1. Adevăr 13.4.2. Perspective asupra lumii 13.4.3. Filosofie 13.5. Religii și valorile vieții 13.5.1. Hinduism 13.5.2. Budism 13.5.3. Iudaism 13.5.4. Islamism 13.5.5. Creștinism 13.6. Lumina propriei credințe 13.6.1. Credința adventistă de ziua a șaptea 13.6.2. Împărtășirea propriei credințe
14. Etică și moralitate	14.4. Temelia eticii 14.4.1. Etică și moralitate 14.4.2. Cadrul etic în Vechiul și Noul Testament 14.5. A trăi cu integritate 14.5.1. Personaje biblice și etica lor 14.5.2. Dragoste 14.5.3. Lege 14.5.4. Onestitate 14.5.5. Îmbrăcăminte etică 14.5.6. Alimentație etică 14.5.7. Bioetică 14.5.8. Avort 14.5.9. Eutanasiu 14.5.10. Pedepsa militară și capitală 14.5.11. Etica sexuală 14.6. Lumina conștiinței 14.6.1. Scenarii morale dificile 14.6.2. Lipsa adăpostului 14.6.3. Ancora noastră în viață
15. Relațiile mele	15.3. Legăturile inimii 15.3.1. Identitate personală 15.3.2. Valori 15.3.3. Comunicare 15.3.4. Gestionarea furiei 15.3.5. Rezolvarea conflictelor 15.3.6. Întâlniri 15.3.7. Căsătorie 15.4. Relație și dependență 15.4.1. Planul lui Dumnezeu pentru viața mea 15.4.2. Predare
16. Evanghelia după Ioan	16.2. Învățăături ale lui Isus pentru viața mea 15.2.1. Conversațiile 15.2.2. Acțiunile și mesajele lui Isus din Evanghelia după Ioan

Anexa nr.11.3. Programa de examen pentru disciplina Religie, Cultul Baptist – REL_BAP_P1 (TC)

- Proba E – a doua probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării)
- Filiera teoretică, profilul umanist, specializarea științe sociale și specializarea filologie

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina Religie, Cultul Baptist este realizată în conformitate cu prevederile *Programei școlare pentru disciplina Religie, Cultul Baptist, clasele a IX-a - a XII-a, trunchi comun (TC)*, pentru *filiera teoretică, profilul umanist, specializarea științe sociale și specializarea filologie*, aprobată prin OMEC nr. 6930/2025, Anexa nr. 7. Prezenta programă precizează competențele generale și competențele specifice care vor fi evaluate, domeniile de conținut și conținuturile vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen pentru disciplina Religie, Cultul Baptist - REL_BAP_P1 (TC), fundamentează elaborarea subiectelor și a baremelor de evaluare și de notare pentru a doua probă E, din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul ciclului liceal, clasele a IX-a - a XII-a, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen, la disciplina Religie, Cultul Baptist programa REL_BAP_P1 (TC), este de a constata măsura în care candidatul *identifică, prezintă, analizează, interpretează și argumentează învățăturile și valorile religios-morale, formele de exprimare religioasă și a modurilor de viață din religiile lumii și influența lor asupra civilizației și culturii universale*, în situații de complexitate corespunzătoare raportării disciplinei în cadrul segmentelor curriculare trunchi comun (TC) și tipului de probă.

Prin susținerea probei de examen la disciplina Religie, Cultul Baptist, programa REL_BAP_P1 (TC), candidatul este pus în situația de a face dovada formării/dezvoltării următoarelor **competențe generale (CG)**, dobândite pe parcursul claselor a IX-a - a XII-a:

CG.1	Exprimarea identității religioase, la nivel individual și al comunității, în diferite contexte de viață
CG.2	Analizarea formelor de exprimare religioasă și a modurilor de viață în religiile lumii
CG.3	Adoptarea unor decizii responsabile privind viața personală și comunitară, în concordanță cu valorile religios-morale
CG.4	Colaborarea cu ceilalți pentru promovarea comuniunii în societate, prin respectarea valorilor religioase ale fiecărei persoane

Prin variantele de subiecte elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** care pot fi evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru ciclul liceal:

CG.1 – Exprimarea identității religioase, la nivel individual și al comunității, în diferite contexte de viață

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.1.1.	Definirea componentelor majore ale identității religioase
IX.CS.1.2.	Descrierea elementelor care definesc diverse comunități sociale
IX.CS.1.3.	Explicarea caracteristicilor care definesc învățătura de credință creștină
X.CS.1.1.	Identificarea trăsăturilor morale și spirituale ale Domnului Isus Hristos ca model desăvârșit de viață
X.CS.1.2.	Descrierea modului în care relația personală cu Hristos și participarea la viața comunității de credință contribuie la formarea identității religioase
X.CS.1.3.	Explicarea modului în care atitudinile, comportamentele și mărturia personală a credinței exprimă apartenența la comunitatea credincioșilor
XI.CS.1.1.	Descrierea componentelor identității religioase, la nivel individual și al comunității, în diferite contexte de viață
XI.CS.1.2.	Identificarea unor elemente de natură religioasă în creațiile culturale

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS.1.3.	Compararea unor elemente interdisciplinare care contribuie la exprimarea identității religioase
XII.CS.1.1.	Descoperirea, dobândirea și afirmarea propriei identități religioase, valorificând cunoștințele biblice, în diferite contexte de viață (socio-culturale)
XII.CS.1.2.	Reflecția critică asupra modului în care exprimarea propriei identități religioase contribuie la promovarea principiilor creștine autentice, despre lume și viață și implicit la dezvoltarea atitudinilor prosociale

CG.2 – Analizarea formelor de exprimare religioasă și a modurilor de viață în religiile lumii

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.2.1.	Analizarea elementelor definitorii ale religiei iudeo-creștine și a rolurilor acesteia în plan istoric, social și cultural
IX.CS.2.2.	Aplicarea unor reguli de comportament moral-religios pentru diferite contexte de viață, din perspectiva propriei religii
IX.CS.2.3.	Argumentarea aplicării normelor moral-religioase în viața personală și a grupurilor de apartenență, în relație cu normele civice
X.CS.2.1.	Examinarea elementelor care diferențiază viziunea creștină baptistă despre lume și viață de alte curente religioase de gândire
X.CS.2.2.	Compararea principiilor morale specifice Creștinismului cu cele promovate de alte religii
X.CS.2.3.	Argumentarea importanței respectului față de libertatea religioasă și a dialogului între oameni de credințe diferite
XI.CS.2.1.	Aplicarea principiilor eticii din religiile lumii în abordarea unor probleme actuale și universale
XI.CS.2.2.	Identificarea valorilor universale din religiile lumii și a modalităților specifice de exprimare a acestora
XI.CS.2.3.	Compararea unor valori universale în Creștinism și în alte concepții despre lume și viață
XII.CS.2.1.	Recunoașterea diversității religioase, a asemănărilor și deosebirilor în ceea ce privește utilizarea formelor de exprimare religioasă și a modurilor de viață
XII.CS.2.2.	Respectarea diversității religioase în condițiile exprimării propriei identități religioase în conformitate cu învățătura de credință proprie

CG.3 – Adoptarea unor decizii responsabile privind viața personală și comunitară, în concordanță cu valorile religios-morale

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.3.1.	Justificarea rolului valorilor religioase în luarea deciziilor privind viața personală
IX.CS.3.2.	Aprecierea elementelor definitorii ale propriei identități religioase
IX.CS.3.3.	Argumentarea unor responsabilități față de sine și față de comunitate, prin raportarea la valorile moral-religioase
X.CS.3.1.	Investigarea situațiilor de viață din perspectivă religioasă, pentru a deduce principii morale și a lua decizii bazate pe credință, reflectând un caracter integru
X.CS.3.2.	Analizarea factorilor care pot influența deciziile morale ale tinerilor în viața de zi cu zi
X.CS.3.3.	Justificarea aplicării învățăturii creștine în luarea deciziilor din viața personală și a comunității
XI.CS.3.1.	Argumentarea învățăturilor desprinse din viețile personajelor biblice, ca modele și repere demne de urmat
XI.CS.3.2.	Evidențierea necesității virtuților în relațiile interpersonale și comunitare ale tinerilor
XI.CS.3.3.	Analizarea modului în care deciziile personale reflectă credința în Dumnezeu

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XII.CS.3.1.	Stabilirea criteriilor pentru luarea de decizii responsabile în situații importante și problematice, în acord cu învățătura Sfințelor Scripturi
XII.CS.3.2.	Reflecția critică asupra modului de luare a deciziilor și asupra modului în care deciziile luate afectează viața personală și comunitară

CG.4 – Colaborarea cu ceilalți pentru promovarea comuniunii în societate, prin respectarea valorilor religioase ale fiecărei persoane

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.4.1.	Crearea unor contexte sociale pentru realizarea și menținerea solidarității comunitare
IX.CS.4.2.	Proiectarea unor activități individuale sau de grup prin respectarea valorilor religioase
IX.CS.4.3.	Formularea unor criterii specifice pentru promovarea comuniunii prin organizarea de evenimente religioase, istorice și culturale
X.CS.4.1.	Aplicarea corectă și adecvată a principiilor creștine în diverse situații de viață
X.CS.4.2.	Adoptarea unei atitudini pozitive față de semenii și mediul înconjurător, conforme învățăturii creștine
X.CS.4.3.	Evaluarea consecințelor lipsei de respect și toleranță față de valorile religioase și morale ale celorlalți
XI.CS.4.1.	Dezvoltarea contextelor de coeziune socială prin perspectiva promovării unor modele creștine
XI.CS.4.2.	Evaluarea modurilor în care provocările actuale influențează viața religioasă a persoanei și a comunității
XI.CS.4.3.	Implicarea activă în proiecte de slujire și mărturie creștină
XII.CS.4.1.	Identificarea modurilor de apropiere și de colaborare cu persoane și grupuri care au o altă concepție despre lume și viață
XII.CS.4.2.	Reflecția critică asupra modului în care propriul comportament și propriile atitudini contribuie la consolidarea relațiilor sociale din societate

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
I. Isus Hristos, modelul desăvârșit de trăire	1. Hristos, Căpetenia și desăvârșirea credinței (Hristos – temelia credinței; îndreptățirea prin credință; obstacole în calea credinței; perseverența în credință; trăirea și umblarea prin credință – Evrei 11:1, 12:2-4; 2 Cor. 4:18) 2. Hristos, singurul Mântuitor (lucrarea de convingere cu privire la păcat realizată de Duhul Sfânt; chemarea la mântuire; Hristos – autorul mântuirii; mântuirea ca har salvator; calea spre mântuire – 1 Timotei 1:15; Luca 19:10; Ioan 6:44) 3. Hristos, Cuvântul întrupat (Hristos – Dumnezeu venit la noi; naștere sau întrupare; revelația deplină; Chipul Dumnezeului nevăzut – Ioan 1:14; Isaia 9:6-7; Coloseni 1:15) 4. Hristos, Calea, Adevărul și Viața (singura Cale spre Dumnezeu, Adevărul care ne face liberi; Viața care nu se sfârșește niciodată – Ioan 14:6, 8:36) 5. Hristos, Capul Bisericii (supremația lui Hristos în Biserică; direcția dată de Hristos Bisericii; datoria Bisericii de a trăi în supunere și ascultare de Hristos); 6. Hristos, Ziditorul Bisericii (jertfa lui Hristos – temelia necesară și suficientă pentru zidirea Bisericii; Hristos – pacea noastră; rolul lui Hristos în desăvârșirea credincioșilor etc.);

Domenii de conținut	Conținuturi
	7. Hristos, unicul mijlocitor între Dumnezeu și om (justificarea omului înaintea lui Dumnezeu; reconcilierea omului cu Dumnezeu); 8. Hristos și promisiunea revenirii Sale (iubirea lui Hristos pentru Biserică; pregătirea Bisericii pentru revenirea lui Hristos) 9. Hristos, Omul ispitit dar fără păcat (ispitirea lui Isus în pustie; puterea exemplului lui Hristos în lupta cu ispitele; postul, rugăciunea și Cuvântul ca arme în lupta cu ispitele) 10. Hristos, Învățătorul desăvârșit (Hristos – Învățătorul cu autoritate; Predica de pe Munte – „<i>Constituția creștinismului</i>”; metode folosite de Domnul Isus: pilde, dialog, fapte, exemplul personal; relevanța învățaturii lui Isus Hristos) 11. Hristos în relație cu Neamurile (ne-evreii) (Hristos și femeia cananeancă – Matei 15:21-28; Hristos și sutașul roman – Matei 8:5-13; Hristos și femeia samaritană – Ioan 4:1-26; Marea Trinitate) 12. Hristos și oponenții Săi (liderii religioși ai vremii: fariseii, saducheii, cărturarii; atitudinea lui Hristos: răbdare, blândețe, curaj, fermitate și adevăr; răspunsul lui Isus în fața opoziției: înțelepciune și iubire; de la popularitate la împotrivire și cruce) 13. Hristos, Domn al istoriei (Suveranitatea lui Dumnezeu în raport cu toate împărățiile și toți împărații – Daniel 4:17; planul lui Dumnezeu cu omenirea; recunoașterea domniei lui Hristos la finalul istoriei – Apocalipsa 1:7) 14. Hristos, făuritorul unei noi creații după chipul Său (2 Cor.5:17 - Isus modelul perfect de fericire, înțelepciune, caracter etc; Isus care dă valoare maximă omului; omul, <i>poemul</i> lui Dumnezeu – Efeseni 2:10) 15. Sistemul de valori christice în postmodernism (Biserica, noua societate a lui Dumnezeu; cerul nou și pământul nou – 2 Petru 3:12-13; bucuria și pacea pe care o dă Dumnezeu – Romani 14:17) 16. Hristos, judecătorul tuturor (Isus Mântuitorul și Judecătorul; dreptatea din perspectivă biblică; judecata parțială și cea finală)
II. Identitatea, apartenența și rolul credinciosului în Biserică și societate	Creștinul în relație cu sine și cu cei din jur 1. Creștinul și viața personală (disciplinele spirituale, Roadă Duhului în contrast cu faptele firii, idealuri la care creștinul trebuie să aspire, valori creștine, dorința de creștere spirituală – Galateni 5:19-24) 2. Creștinul și familia (valori tradiționale și provocări actuale; familia în planul lui Dumnezeu; sacralitatea familiei; familia – temelia societății) 3. Creștinul la locul de muncă (munca – virtute, datorie și onoare; creați să ne bucurăm de lucrarea mâinilor noastre; atitudinea creștinului față de muncă; a-L onora pe Dumnezeu prin munca noastră – Efeseni 4:32) 4. Creștinul și implicarea civică (prezența creștinului în societate; rolul activ în viața comunității; implicarea în activități de voluntariat; ajutorarea celor nevoiași; promovarea păcii și armoniei – Romani 13:7) 5. Creștinul în misiune (creștinul în lume, dar ca ambasador al unei alte Împărății; trăirea în lumina veșniciei – 2 Corinteni 5:20; Matei 6:21) Sistemul de valori în Biserica Primară 1. Viața fundamentată în mesajul Scripturii (preocuparea pentru învățătura Apostolilor; confruntarea ereziilor) 2. Relații puternice în interiorul Bisericii (trăirea în părtășie; comuniunea și legătura frățească)

Domenii de conținut	Conținuturi
	3. Prețuirea Lucrării lui Hristos (comemorarea morții și învierii lui Hristos; practicarea frângerii pâinii) 4. Viața în dependență de Dumnezeu (rugăciunea comună și stăruința în rugăciune) Creștinul și lumea în care trăiește 1. Creștinul și modelele de viață promovate de lume (identificarea modelelor promovate de lume: succes, putere, plăcere, faimă, popularitate, autosuficiență; modelul Domnului Isus: smerenie, slujire, ascultare de voia Tatălui; chemarea la sfințenie) 2. Creștinul și tendințele societății (mersul lumii; atitudinea credinciosului față de materialism, relativism, consumism etc.; trăirea valorilor creștine în mijlocul unei lumi ostile; răspunsul biblic la provocările actuale: nedreptate, violență, corupție etc.) 3. Creștinul și dimensiunea invizibilă a realității spirituale (duhul lumii; conștientizarea luptei spirituale – Ioan 14:17; pericolul învățăturilor false; armura duhovnicească – Efeseni 6:10-18; umblarea sub călăuzirea Duhului Sfânt; importanța disciplinelor spirituale) 4. Creștinul și realitatea transcendentă a Împărăției lui Dumnezeu (lumea de dincolo; credința în viața veșnică; realitatea prezenței Împărăției lui Dumnezeu; trăirea în lumina veșniciei; așteptarea activă a revenirii Domnului Isus) Contribuția Creștinismului la dezvoltarea societății 1. Dezvoltarea Culturii (bazele iudeo-creștine ale culturii de azi; literatura și arta creștină; Scriptura și alfabetizarea) 2. Dezvoltarea Științei (bazele biblice ale științei moderne; oameni de știință creștini; încurajarea cercetării) 3. Dezvoltarea Civilizației (repere creștine în structura vieții și societății de azi; Școli, spitale, tehnologie, etc; perioade și evenimente marcate de principiile creștine în istoria civilizației) 4. Rezolvarea problemelor individuale și sociale (Creștinismul ca soluție la principalele probleme ale omenirii; exemple de rezolvări în istoria creștinismului; metode unice și eficiente provenite și puse la dispoziție de învățătura creștină) 5. Creștinul în dialog cu alte culturi și civilizații (relații, beneficii, influențe, învățături)
III. Creștinismul în raport cu alte concepții despre lume și viață	Concepții creștine și necreștine 1. Dumnezeu (căi de cunoaștere a lui Dumnezeu; esența și atributele lui Dumnezeu; lucrările lui Dumnezeu) 2. Omul, scopul și sensul vieții (originea omului; natura și destinul omului; înțelegerea sensului vieții; reflexii filosofice și spirituale) 3. Mântuirea (fundamentul mântuirii omului; pocăința și credința; mântuirea prin har; începutul, continuarea și desăvârșirea mântuirii) 4. Familia (imaginea familiei biblice; familia în contextul Vechiului și Noului Testament; familia tradițională și familia contemporană) 5. Cunoaștere (revelația generală și specială; Isus Hristos – apogeul revelației lui Dumnezeu: „Cine M-a văzut pe Mine, L-a văzut pe Tatăl” – Ioan 14:9) 6. Autoritate și ascultare (diferența dintre autoritate și putere; ascultarea generată de înțelegerea autorității lui Dumnezeu) 7. Dragoste (sensurile termenului din limba greacă: <i>agape</i>, <i>fileo</i>, <i>eros</i>; Isus Hristos – expresia fidelă a dragostei lui Dumnezeu; dragostea adevărată și dragostea falsă)

Domenii de conținut	Conținuturi
	8. Posesiuni și prosperitate (omul și exercitarea mandatelor cultural și preoțesc; omul ca administrator al Creației; perspectiva Bibliei asupra posesiunilor și bogăției) 9. Creație și mediul înconjurător (Doctrina Creației: Dumnezeu – Creator suveran al Universului; Creația ca expresie a înțelepciunii și bunătații Sale – Genesa 1-2, Psalmul 19; chemarea omului la isprăvnicie și responsabilitate față de mediul înconjurător – Genesa 2:15; Căderea și efectele asupra Creației – Romani 8:19-22; responsabilitatea creștinului față de mediul înconjurător: respect, echilibru, recunoștință, protejarea ecosistemului natural) 10. Fericire (fericirea ca stare de binecuvântare spirituală și comuniune cu Dumnezeu – Matei 5:3-12, Ioan 15:11; apropierea de Domnul și păstrarea unei relații vii cu Hristos, ca sursă a adevăratei fericiri) 11. Moralitate, bine și rău (fundamentul moralei creștine: caracterul lui Dumnezeu; Legea morală și poruncile divine – Exod 20, Matei 22:37-40; binele și răul din perspectiva Legii lui Dumnezeu; conștiința omului ca martor moral – Romani 2:15) 12. Rolul și valoarea muncii (munca – parte a planului divin; valoarea spirituală a muncii: slujire, responsabilitate, integritate, hărnicie – Coloseni 3:23, Efeseni 4:28; munca – mijloc de glorificare a lui Dumnezeu și de împlinire a mandatului cultural) 13. Știință și cultură (adevăr și eroare; revelație și speculație; atitudini corecte în raport cu știința și cultura) 14. Educație (secularism și creștinism în educație; importanța educației; caracteristicile și valențele educației creștine) 15. Statul și ordinea socială (perspective asupra rolului statului în societate; factori care produc ordine sau dezordine socială; atitudini corecte față de autoritatea politică) 16. Încercările vieții și sensul ei religios (diverse perspective cu privire la originea suferinței și a morții; modalități de raportare la suferință și moarte; unicitatea perspectivei creștine cu privire la suferință și moarte)
IV. Alegeri și responsabilități ale credinciosului în fața provocărilor contemporane	1. Respectul față de autoritate (atitudinea față de părinți, profesori, conducători; comportamente responsabile – 1 Petru 2:17) 2. Ascultarea și cinstirea părinților (porunca biblică; construirea încrederii în relația părinte-copil – Exod 20:17; Efeseni 6:1-3) 3. Onestitate sau ipocrizie (trăirea în adevăr; corectitudine și curăție morală; renunțare la trăirea unei vieți duplicitare – 1 Ioan 3:18) 4. Vorbirea sănătoasă (comunicarea verbală și non-verbală; cuvinte folositoare și nefolositoare; îmblânzirea limbii; vorbirea cu har) 5. Asumarea responsabilității (drepturi și îndatoriri personale; responsabilități în viața personală și comunitară) 6. Integritate sau compromis (păstrarea integrității personale în fața presiunilor, în diferite contexte de viață, în devenirea personală etc. – Psalmul 1) 7. Autodisciplină sau conformare (importanța autodisciplinii și rolul ei formativ; reziliență față de presiunea anturajului – Romani 12:2; Proverbe 13:20) 8. Luarea deciziilor în viață (alegeri înțelepte; folosirea principiilor biblice în căutarea călăuzirii – Psalmul 119:105; Proverbe 3:5-6) 9. Temerea de Dumnezeu sau frica de oameni (frica de Domnul, ca „început al înțelepciunii”). 10. Comunitatea credincioșilor ca spațiu al excelenței morale (etosul eclezial ca resursă pentru manifestarea excelenței morale)

Domenii de conținut	Conținuturi
	11. Disciplină și perseverență pentru excelență - antidot pentru mediocritate (performanța ca expresie a mărturiei creștine – Deuteronom 28:13) 12. Comportament altruist sau promovarea eului (manifestarea dragostei; aplicarea mesajului din 1 Corinteni 13 în contextul antropocentrismului) 13. Implicare activă sau tendința de izolare sau de singurătate (participare la viața bisericii; viața creștină ca împlinire a nevoilor fundamentale ale omului: nevoia de Dumnezeu, nevoia de semnificație și nevoia de comuniune); 14. Iertarea deplină sau păstrarea resentimentelor (iertarea lui Dumnezeu – model pentru rezolvarea conflictelor interumane – Isaia 43:23); 15. Aspirațiile omului și planul desăvârșit al lui Dumnezeu (nevoia de armonizare a planurilor personale cu planul lui Dumnezeu – Proverbe 16:9, 19:21; rolul încercărilor, suferinței) 16. Cercul social și influența acestuia (comunitatea creștină; grupul de tineri; nevoia de acceptare sau păstrarea identității proprii și a liberului arbitru – Evrei 11:7, 38a) 17. Caracter permanent sau succes efemer (faimă, popularitate sau valori creștine autentice; valoarea caracterului în raport cu reputația; pericolul mândriei și al dorinței de afirmare; cultul personalității; modelul biblic al smereniei și credincioșiei – ex. Daniel, Iosif, Pavel; perspectiva valorilor eterne) 18. Autenticitate sau conformare (confort pasiv sau curajul asumării identității; identitatea creștinului ca ucenic al lui Hristos; manifestarea curajului – ex. Estera, Daniel, Petru și Ioan; frica de oameni sau teama de Dumnezeu) 19. Libertate în Hristos sau libertinaj mascat (umblare în Adevăr și sfințenie; adevărata „libertate în Hristos” – Galateni 5:1-13; libertatea responsabilă: slujire în dragoste; sfințenia ca expresie a adevăratei libertăți; libertinajul moral) 20. Cumpătare și milostenie sau consumerism și risipă (cultivarea milei, compasiunii și a iubirii aproapelui – Luca 10:25-37; păstrarea și administrarea responsabilă a lucrurilor încredințate nouă; practicarea milosteniei și dărnicii) 21. Prietenie și dragoste (fundamente biblice pentru o prietenie curată; relații cu persoane de sex opus; principiul curăției inimii și al integrității personale; rolul lui Dumnezeu în alegerea partenerului; pregătirea pentru căsătorie) 22. Autodisciplină și valori personale în relații (autocontrolul și castitatea versus imoralitatea și instrumentalizarea sexualității; sexualitatea ca dar divin; autocontrolul ca rod al Duhului Sfânt; consecințele spirituale și emoționale ale imoralității; căsătoria – cadrul rânduit de Dumnezeu pentru exprimarea sexualității) 23. Eliberarea din cercul vicios al dependențelor (pornografie, substanțe halucinogene, alte vicii; păcatul ca robie spirituală – Ioan 8:34-36; dependențele moderne și efectele lor asupra sufletului și trupului; eliberarea oferită de Hristos) 24. Tehnologia: prieten sau dușman? (tehnologia ca instrument de cunoaștere, comunicare, împărtășirea Evangheliei sau instrument de divertisment; discernământ spiritual în folosirea tehnologiei; pericolele dependenței digitale; echilibru între mediul virtual și viața reală; responsabilitatea etică în mediul online – mesaj, imagine, comportament)

Domenii de conținut	Conținuturi
	25. Creacionism sau evoluționism (aspecte definitorii ale celor două perspective; argumente în favoarea creacionismului) 26. Suveranism sau globalism (perspectiva biblică cu privire la patrie și lume în general; răspunsul creștin la provocările legate de suveranism și globalism) 27. Cultura Cuvântului sau cultura imaginii (influențe ale imaginii și ale Cuvântului în viața omului și a societății; atitudini și abordări ale acestei problematice) 28. Ecumenism sau separatism (moduri de raportare la alte religii; perspectiva biblică în raport cu diferențele cultural-religioase) 29. Curajul mărturisirii Adevărului sau conformism (metode de a face față diverselor presiuni sociale și spirituale; rolul harului și adevărului în relațiile interpersonale) 30. Atitudini ale omului în viața spirituală și morală (așteptări legitime și nelegitime de la adunările de sărbătoare; importanța ascultării și discernământului în practica slujirii și închinării) 31. Inteligența umană sau inteligența artificială (importanța cercetării tuturor lucrurilor și păstrării a ceea ce este bun; discernământul creștinului călăuzit de Duhul lui Dumnezeu) 32. Inclusivism sau exclusivism (moduri de raportare la diferite categorii de oameni și grupuri; toleranța creștină)

Anexa nr.11.4. Programa de examen pentru disciplina *Religie, Cultul Baptist* – REL_BAP_P2 (TC)

- *Proba F (probă scrisă, specifică profilului/specializării)*
- *Filiera teoretică, profilul real, toate specializările; filiera tehnologică, toate profilurile, toate calificările profesionale (complementar disciplinelor alese la proba E); filiera vocațională, profilurile artistic, pedagogic, sportiv și teologic, toate specializările (complementar disciplinelor alese la proba E)*

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina *Religie, Cultul Baptist* este realizată în conformitate cu prevederile *Programei școlare pentru disciplina Religie, Cultul Baptist, clasele a IX-a - a XII-a, trunchi comun (TC)*, aprobată prin OMEC nr. 6930/2025, Anexa nr. 7. Prezenta programă precizează competențele generale și competențele specifice care vor fi evaluate, domeniile de conținut și conținuturile vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen pentru disciplina *Religie, Cultul Baptist - REL_BAP_P2 (TC)*, fundamentează elaborarea subiectelor și a baremelor de evaluare și de notare pentru probă F (complementar disciplinelor alese la proba E), din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul ciclului liceal, clasele a IX-a - a XII-a, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen, la disciplina *Religie, Cultul Baptist* programa *REL_BAP_P2 (TC)*, este de a constata măsura în care candidatul *identifică, prezintă, analizează, interpretează și argumentează învățăturile și valorile religioase-morale, formele de exprimare religioasă și a modurilor de viață din religiile lumii și influența lor asupra civilizației și culturii universale*, în situații de complexitate corespunzătoare raportării disciplinei în cadrul segmentelor curriculare trunchi comun (TC) și tipului de probă.

Prin susținerea probei de examen la disciplina *Religie, Cultul Baptist*, programa *REL_BAP_P2 (TC)*, candidatul este pus în situația de a face dovada formării/dezvoltării următoarelor **competențe generale (CG)**, dobândite pe parcursul claselor a IX-a - a XII-a:

CG.1	Exprimarea identității religioase, la nivel individual și al comunității, în diferite contexte de viață
CG.2	Analizarea formelor de exprimare religioasă și a modurilor de viață în religiile lumii
CG.3	Adoptarea unor decizii responsabile privind viața personală și comunitară, în concordanță cu valorile religioase-morale
CG.4	Colaborarea cu ceilalți pentru promovarea comuniunii în societate, prin respectarea valorilor religioase ale fiecărei persoane

Prin variantele de subiecte elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** care pot fi evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru ciclul liceal:

CG.1 – Exprimarea identității religioase, la nivel individual și al comunității, în diferite contexte de viață

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.1.1.	Definirea componentelor majore ale identității religioase
IX.CS.1.2.	Descrierea elementelor care definesc diverse comunități sociale
IX.CS.1.3.	Explicarea caracteristicilor care definesc învățătura de credință creștină
X.CS.1.1.	Identificarea trăsăturilor morale și spirituale ale Domnului Isus Hristos ca model desăvârșit de viață
X.CS.1.2.	Descrierea modului în care relația personală cu Hristos și participarea la viața comunității de credință contribuie la formarea identității religioase
X.CS.1.3.	Explicarea modului în care atitudinile, comportamentele și mărturia personală a credinței exprimă apartenența la comunitatea credincioșilor
XI.CS.1.1.	Descrierea componentelor identității religioase, la nivel individual și al comunității, în diferite contexte de viață

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS.1.2.	Identificarea unor elemente de natură religioasă în creațiile culturale
XI.CS.1.3.	Compararea unor elemente interdisciplinare care contribuie la exprimarea identității religioase
XII.CS.1.1.	Descoperirea, dobândirea și afirmarea propriei identități religioase, valorificând cunoștințele biblice, în diferite contexte de viață (socio-culturale)
XII.CS.1.2.	Reflecția critică asupra modului în care exprimarea propriei identități religioase contribuie la promovarea principiilor creștine autentice, despre lume și viață și implicit la dezvoltarea atitudinilor prosociale

CG.2 – Analizarea formelor de exprimare religioasă și a modurilor de viață în religiile lumii

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.2.1.	Analizarea elementelor definitorii ale religiei iudeo-creștine și a rolurilor acestora în plan istoric, social și cultural
IX.CS.2.2.	Aplicarea unor reguli de comportament moral-religios pentru diferite contexte de viață, din perspectiva propriei religii
IX.CS.2.3.	Argumentarea aplicării normelor moral-religioase în viața personală și a grupurilor de apartenență, în relație cu normele civice
X.CS.2.1.	Examinarea elementelor care diferențiază viziunea creștină baptistă despre lume și viață de alte curente religioase de gândire
X.CS.2.2.	Compararea principiilor morale specifice Creștinismului cu cele promovate de alte religii
X.CS.2.3.	Argumentarea importanței respectului față de libertatea religioasă și a dialogului între oameni de credințe diferite
XI.CS.2.1.	Aplicarea principiilor eticii din religiile lumii în abordarea unor probleme actuale și universale
XI.CS.2.2.	Identificarea valorilor universale din religiile lumii și a modalităților specifice de exprimare a acestora
XI.CS.2.3.	Compararea unor valori universale în Creștinism și în alte concepții despre lume și viață
XII.CS.2.1.	Recunoașterea diversității religioase, a asemănarilor și deosebirilor în ceea ce privește utilizarea formelor de exprimare religioasă și a modurilor de viață
XII.CS.2.2.	Respectarea diversității religioase în condițiile exprimării propriei identități religioase în conformitate cu învățătura de credință proprie

CG.3 – Adoptarea unor decizii responsabile privind viața personală și comunitară, în concordanță cu valorile religios-morale

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.3.1.	Justificarea rolului valorilor religioase în luarea deciziilor privind viața personală
IX.CS.3.2.	Aprecieră elementelor definitorii ale propriei identități religioase
IX.CS.3.3.	Argumentarea unor responsabilități față de sine și față de comunitate, prin raportarea la valorile moral-religioase
X.CS.3.1.	Investigarea situațiilor de viață din perspectivă religioasă, pentru a deduce principii morale și a lua decizii bazate pe credință, reflectând un caracter integru
X.CS.3.2.	Analizarea factorilor care pot influența deciziile morale ale tinerilor în viața de zi cu zi
X.CS.3.3.	Justificarea aplicării învățăturii creștine în luarea deciziilor din viața personală și a comunității
XI.CS.3.1.	Argumentarea învățăturilor desprinse din viețile personajelor biblice, ca modele și repere demne de urmat
XI.CS.3.2.	Evidențierea necesității virtuților în relațiile interpersonale și comunitare ale tinerilor
XI.CS.3.3.	Analizarea modului în care deciziile personale reflectă credința în Dumnezeu

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XII.CS.3.1.	Stabilirea criteriilor pentru luarea de decizii responsabile în situații importante și problematice, în acord cu învățătura Sfințelor Scripturi
XII.CS.3.2.	Reflecția critică asupra modului de luare a deciziilor și asupra modului în care deciziile luate afectează viața personală și comunitară

CG.4 – Colaborarea cu ceilalți pentru promovarea comuniunii în societate, prin respectarea valorilor religioase ale fiecărei persoane

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.4.1.	Crearea unor contexte sociale pentru realizarea și menținerea solidarității comunitare
IX.CS.4.2.	Proiectarea unor activități individuale sau de grup prin respectarea valorilor religioase
IX.CS.4.3.	Formularea unor criterii specifice pentru promovarea comuniunii prin organizarea de evenimente religioase, istorice și culturale
X.CS.4.1.	Aplicarea corectă și adecvată a principiilor creștine în diverse situații de viață
X.CS.4.2.	Adoptarea unei atitudini pozitive față de semenii și mediul înconjurător, conforme învățăturii creștine
X.CS.4.3.	Evaluarea consecințelor lipsei de respect și toleranță față de valorile religioase și morale ale celorlalți
XI.CS.4.1.	Dezvoltarea contextelor de coeziune socială prin perspectiva promovării unor modele creștine
XI.CS.4.2.	Evaluarea modurilor în care provocările actuale influențează viața religioasă a persoanei și a comunității
XI.CS.4.3.	Implicarea activă în proiecte de slujire și mărturie creștină
XII.CS.4.1.	Identificarea modurilor de apropiere și de colaborare cu persoane și grupuri care au o altă concepție despre lume și viață
XII.CS.4.2.	Reflecția critică asupra modului în care propriul comportament și propriile atitudini contribuie la consolidarea relațiilor sociale din societate

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
I. Isus Hristos, modelul desăvârșit de trăire	1. Hristos, Căpetenia și desăvârșirea credinței (Hristos – temelia credinței; îndreptățirea prin credință; obstacole în calea credinței; perseverența în credință; trăirea și umblarea prin credință – Evrei 11:1, 12:2-4; 2 Cor. 4:18) 2. Hristos, singurul Mântuitor (lucrarea de convingere cu privire la păcat realizată de Duhul Sfânt; chemarea la mântuire; Hristos – autorul mântuirii; mântuirea ca har salvator; calea spre mântuire – 1 Timotei 1:15; Luca 19:10; Ioan 6:44) 3. Hristos, Cuvântul întrupat (Hristos – Dumnezeu venit la noi; naștere sau întrupare; revelația deplină; Chipul Dumnezeului nevăzut – Ioan 1:14; Isaia 9:6-7; Coloseni 1:15) 4. Hristos, Calea, Adevărul și Viața (singura Cale spre Dumnezeu, Adevărul care ne face liberi; Viața care nu se sfârșește niciodată – Ioan 14:6, 8:36) 5. Hristos, Capul Bisericii (supremația lui Hristos în Biserică; direcția dată de Hristos Bisericii; datoria Bisericii de a trăi în supunere și ascultare de Hristos); 6. Hristos, Ziditorul Bisericii (jertfa lui Hristos – temelia necesară și suficientă pentru zidirea Bisericii; Hristos – pacea noastră; rolul lui Hristos în desăvârșirea credincioșilor etc.);

Domenii de conținut	Conținuturi
	7. Hristos, unicul mijlocitor între Dumnezeu și om (justificarea omului înaintea lui Dumnezeu; reconcilierea omului cu Dumnezeu); 8. Hristos și promisiunea revenirii Sale (iubirea lui Hristos pentru Biserică; pregătirea Bisericii pentru revenirea lui Hristos) 9. Hristos, Omul ispitit dar fără păcat (ispitirea lui Isus în pustie; puterea exemplului lui Hristos în lupta cu ispitele; postul, rugăciunea și Cuvântul ca arme în lupta cu ispitele) 10. Hristos, Învățătorul desăvârșit (Hristos – Învățătorul cu autoritate; Predica de pe Munte – „<i>Constituția creștinismului</i>”; metode folosite de Domnul Isus: pilde, dialog, fapte, exemplul personal; relevanța învățăturii lui Isus Hristos) 11. Hristos în relație cu Neamurile (ne-evreii) (Hristos și femeia cananeancă – Matei 15:21-28; Hristos și sutașul roman – Matei 8:5-13; Hristos și femeia samaritană – Ioan 4:1-26; Marea Trinitate) 12. Hristos și oponenții Săi (liderii religioși ai vremii: fariseii, saducheii, cărturarii; atitudinea lui Hristos: răbdare, blândețe, curaj, fermitate și adevăr; răspunsul lui Isus în fața opoziției: înțelepciune și iubire; de la popularitate la împotrivire și cruce) 13. Hristos, Domn al istoriei (Suveranitatea lui Dumnezeu în raport cu toate împărățiile și toți împărații – Daniel 4:17; planul lui Dumnezeu cu omenirea; recunoașterea domniei lui Hristos la finalul istoriei – Apocalipsa 1:7) 14. Hristos, făuritorul unei noi creații după chipul Său (2 Cor.5:17 - Isus modelul perfect de fericire, înțelepciune, caracter etc; Isus care dă valoare maximă omului; omul, <i>poemul</i> lui Dumnezeu – Efeseni 2:10) 15. Sistemul de valori christice în postmodernism (Biserica, noua societate a lui Dumnezeu; cerul nou și pământul nou – 2 Petru 3:12-13; bucuria și pacea pe care o dă Dumnezeu – Romani 14:17) 16. Hristos, judecătorul tuturor (Isus Mântuitorul și Judecătorul; dreptatea din perspectivă biblică; judecata parțială și cea finală)
II. Identitatea, apartenența și rolul credinciosului în Biserică și societate	Creștinul în relație cu sine și cu cei din jur 1. Creștinul și viața personală (disciplinele spirituale, Roadă Duhului în contrast cu faptele firii, idealuri la care creștinul trebuie să aspire, valori creștine, dorința de creștere spirituală – Galateni 5:19-24) 2. Creștinul și familia (valori tradiționale și provocări actuale; familia în planul lui Dumnezeu; sacralitatea familiei; familia – temelia societății) 3. Creștinul la locul de muncă (munca – virtute, datorie și onoare; creați să ne bucurăm de lucrarea mâinilor noastre; atitudinea creștinului față de muncă; a-L onora pe Dumnezeu prin munca noastră – Efeseni 4:32) 4. Creștinul și implicarea civică (prezența creștinului în societate; rolul activ în viața comunității; implicarea în activități de voluntariat; ajutorarea celor nevoiași; promovarea păcii și armoniei – Romani 13:7) 5. Creștinul în misiune (creștinul în lume, dar ca ambasador al unei alte Împărății; trăirea în lumina veșniciei – 2 Corinteni 5:20; Matei 6:21) Sistemul de valori în Biserica Primară 1. Viața fundamentată în mesajul Scripturii (preocuparea pentru învățătura Apostolilor; confruntarea ereziilor) 2. Relații puternice în interiorul Bisericii (trăirea în părtășie; comuniunea și legătura frățască)

Domenii de conținut	Conținuturi
	3. Prețuirea Lucrării lui Hristos (comemorarea morții și învierii lui Hristos; practicarea frângerii pâinii) 4. Viața în dependență de Dumnezeu (rugăciunea comună și stăruința în rugăciune) Creștinul și lumea în care trăiește 1. Creștinul și modelele de viață promovate de lume (identificarea modelelor promovate de lume: succes, putere, plăcere, faimă, popularitate, autosuficiență; modelul Domnului Isus: smerenie, slujire, ascultare de voia Tatălui; chemarea la sfințenie) 2. Creștinul și tendințele societății (mersul lumii; atitudinea credinciosului față de materialism, relativism, consumism etc.; trăirea valorilor creștine în mijlocul unei lumi ostile; răspunsul biblic la provocările actuale: nedreptate, violență, corupție etc.) 3. Creștinul și dimensiunea invizibilă a realității spirituale (duhul lumii; conștientizarea luptei spirituale – Ioan 14:17; pericolul învățăturilor false; armura duhovnicească – Efeseni 6:10-18; umblarea sub călăuzirea Duhului Sfânt; importanța disciplinelor spirituale) 4. Creștinul și realitatea transcendentă a Împărăției lui Dumnezeu (lumea de dincolo; credința în viața veșnică; realitatea prezenței Împărăției lui Dumnezeu; trăirea în lumina veșniciei; așteptarea activă a revenirii Domnului Isus) Contribuția Creștinismului la dezvoltarea societății 1. Dezvoltarea Culturii (bazele iudeo-creștine ale culturii de azi; literatura și arta creștină; Scriptura și alfabetizarea) 2. Dezvoltarea Științei (bazele biblice ale științei moderne; oameni de știință creștini; încurajarea cercetării) 3. Dezvoltarea Civilizației (repere creștine în structura vieții și societății de azi; Școli, spitale, tehnologie, etc; perioade și evenimente marcate de principiile creștine în istoria civilizației) 4. Rezolvarea problemelor individuale și sociale (Creștinismul ca soluție la principalele probleme ale omenirii; exemple de rezolvări în istoria creștinismului; metode unice și eficiente provenite și puse la dispoziție de învățătura creștină) 5. Creștinul în dialog cu alte culturi și civilizații (relații, beneficii, influențe, învățături)
III. Creștinismul în raport cu alte concepții despre lume și viață	Concepții creștine și necreștine 1. Dumnezeu (căi de cunoaștere a lui Dumnezeu; esența și atributele lui Dumnezeu; lucrările lui Dumnezeu) 2. Omul, scopul și sensul vieții (originea omului; natura și destinul omului; înțelegerea sensului vieții; reflexii filosofice și spirituale) 3. Mântuirea (fundamentul mântuirii omului; pocăința și credința; mântuirea prin har; începutul, continuarea și desăvârșirea mântuirii) 4. Familia (imaginea familiei biblice; familia în contextul Vechiului și Noului Testament; familia tradițională și familia contemporană) 5. Cunoaștere (revelația generală și specială; Isus Hristos – apogeul revelației lui Dumnezeu: „Cine M-a văzut pe Mine, L-a văzut pe Tatăl” – Ioan 14:9) 6. Autoritate și ascultare (diferența dintre autoritate și putere; ascultarea generată de înțelegerea autorității lui Dumnezeu) 7. Dragoste (sensurile termenului din limba greacă: <i>agape</i>, <i>fileo</i>, <i>eros</i>; Isus Hristos – expresia fidelă a dragostei lui Dumnezeu; dragostea adevărată și dragostea falsă)

Domenii de conținut	Conținuturi
	8. Posesiuni și prosperitate (omul și exercitarea mandatelor cultural și preoțesc; omul ca administrator al Creației; perspectiva Bibliei asupra posesiunilor și bogăției) 9. Creație și mediul înconjurător (Doctrina Creației: Dumnezeu – Creator suveran al Universului; Creația ca expresie a înțelepciunii și bunătății Sale – Genesa 1-2, Psalmul 19; chemarea omului la isprăvnicie și responsabilitate față de mediul înconjurător – Genesa 2:15; Căderea și efectele asupra Creației – Romani 8:19-22; responsabilitatea creștinului față de mediul înconjurător: respect, echilibru, recunoștință, protejarea ecosistemului natural) 10. Fericire (fericirea ca stare de binecuvântare spirituală și comuniune cu Dumnezeu – Matei 5:3-12, Ioan 15:11; apropierea de Domnul și păstrarea unei relații vii cu Hristos, ca sursă a adevăratei fericiri) 11. Moralitate, bine și rău (fundamentul moralei creștine: caracterul lui Dumnezeu; Legea morală și poruncile divine – Exod 20, Matei 22:37-40; binele și răul din perspectiva Legii lui Dumnezeu; conștiința omului ca martor moral – Romani 2:15) 12. Rolul și valoarea muncii (munca – parte a planului divin; valoarea spirituală a muncii: slujire, responsabilitate, integritate, hărnicie – Coloseni 3:23, Efeseni 4:28; munca – mijloc de glorificare a lui Dumnezeu și de împlinire a mandatului cultural) 13. Știință și cultură (adevăr și eroare; revelație și speculație; atitudini corecte în raport cu știința și cultura) 14. Educație (secularism și creștinism în educație; importanța educației; caracteristicile și valențele educației creștine) 15. Statul și ordinea socială (perspective asupra rolului statului în societate; factori care produc ordine sau dezordine socială; atitudini corecte față de autoritatea politică) 16. Încercările vieții și sensul ei religios (diverse perspective cu privire la originea suferinței și a morții; modalități de raportare la suferință și moarte; unicitatea perspectivei creștine cu privire la suferință și moarte)
IV. Alegeri și responsabilități ale credinciosului în fața provocărilor contemporane	1. Respectul față de autoritate (atitudinea față de părinți, profesori, conducători; comportamente responsabile – 1 Petru 2:17) 2. Ascultarea și cinstirea părinților (porunca biblică; construirea încrederii în relația părinte-copil – Exod 20:17; Efeseni 6:1-3) 3. Onestitate sau ipocrizie (trăirea în adevăr; corectitudine și curăție morală; renunțare la trăirea unei vieți duplicitare – 1 Ioan 3:18) 4. Vorbirea sănătoasă (comunicarea verbală și non-verbală; cuvinte folositoare și nefolositoare; îmblânzirea limbii; vorbirea cu har) 5. Asumarea responsabilității (drepturi și îndatoriri personale; responsabilități în viața personală și comunitară) 6. Integritate sau compromis (păstrarea integrității personale în fața presiunilor, în diferite contexte de viață, în devenirea personală etc. – Psalmul 1) 7. Autodisciplină sau conformare (importanța autodisciplinii și rolul ei formativ; reziliență față de presiunea anturajului – Romani 12:2; Proverbe 13:20) 8. Luarea deciziilor în viață (alegeri înțelepte; folosirea principiilor biblice în căutarea călăuzirii – Psalmul 119:105; Proverbe 3:5-6) 9. Temerea de Dumnezeu sau frica de oameni (frica de Domnul, ca „început al înțelepciunii”). 10. Comunitatea credincioșilor ca spațiu al excelenței morale (etosul eclezial ca resursă pentru manifestarea excelenței morale)

Domenii de conținut	Conținuturi
	11. Disciplină și perseverență pentru excelență - antidot pentru mediocritate (performanța ca expresie a mărturiei creștine – Deuteronom 28:13) 12. Comportament altruist sau promovarea eului (manifestarea dragostei; aplicarea mesajului din 1 Corinteni 13 în contextul antropocentrismului) 13. Implicare activă sau tendința de izolare sau de singurătate (participare la viața bisericii; viața creștină ca împlinire a nevoilor fundamentale ale omului: nevoia de Dumnezeu, nevoia de semnificație și nevoia de comuniune); 14. Iertarea deplină sau păstrarea resentimentelor (iertarea lui Dumnezeu – model pentru rezolvarea conflictelor interumane – Isaia 43:23); 15. Aspirațiile omului și planul desăvârșit al lui Dumnezeu (nevoia de armonizare a planurilor personale cu planul lui Dumnezeu – Proverbe 16:9, 19:21; rolul încercărilor, suferinței) 16. Cercul social și influența acestuia (comunitatea creștină; grupul de tineri; nevoia de acceptare sau păstrarea identității proprii și a liberului arbitru – Evrei 11:7, 38a) 17. Caracter permanent sau succes efemer (faimă, popularitate sau valori creștine autentice; valoarea caracterului în raport cu reputația; pericolul mândriei și al dorinței de afirmare; cultul personalității; modelul biblic al smereniei și credincioșiei – ex. Daniel, Iosif, Pavel; perspectiva valorilor eterne) 18. Autenticitate sau conformare (confort pasiv sau curajul asumării identității; identitatea creștinului ca ucenic al lui Hristos; manifestarea curajului – ex. Estera, Daniel, Petru și Ioan; frica de oameni sau teama de Dumnezeu) 19. Libertate în Hristos sau libertinaj mascat (umblare în Adevăr și sfințenie; adevărata „libertate în Hristos” – Galateni 5:1-13; libertatea responsabilă: slujire în dragoste; sfințenia ca expresie a adevăratei libertăți; libertinajul moral) 20. Cumpătare și milostenie sau consumerism și risipă (cultivarea milei, compasiunii și a iubirii aproapelui – Luca 10:25-37; păstrarea și administrarea responsabilă a lucrurilor încredințate nouă; practicarea milosteniei și dărnicii) 21. Prietenie și dragoste (fundamente biblice pentru o prietenie curată; relații cu persoane de sex opus; principiul curăției inimii și al integrității personale; rolul lui Dumnezeu în alegerea partenerului; pregătirea pentru căsătorie) 22. Autodisciplină și valori personale în relații (autocontrolul și castitatea versus imoralitatea și instrumentalizarea sexualității; sexualitatea ca dar divin; autocontrolul ca rod al Duhului Sfânt; consecințele spirituale și emoționale ale imoralității; căsătoria – cadrul rânduit de Dumnezeu pentru exprimarea sexualității) 23. Eliberarea din cercul vicios al dependențelor (pornografie, substanțe halucinogene, alte vicii; păcatul ca robie spirituală – Ioan 8:34-36; dependențele moderne și efectele lor asupra sufletului și trupului; eliberarea oferită de Hristos) 24. Tehnologia: prieten sau dușman? (tehnologia ca instrument de cunoaștere, comunicare, împărtășirea Evangheliei sau instrument de divertisment; discernământ spiritual în folosirea tehnologiei; pericolele dependenței digitale; echilibru între mediul virtual și viața reală; responsabilitatea etică în mediul online – mesaj, imagine, comportament)

Domenii de conținut	Conținuturi
	25. Creaționism sau evoluționism (aspecte definitorii ale celor două perspective; argumente în favoarea creaționismului) 26. Suveranism sau globalism (perspectiva biblică cu privire la patrie și lume în general; răspunsul creștin la provocările legate de suveranism și globalism) 27. Cultura Cuvântului sau cultura imaginii (influențe ale imaginii și ale Cuvântului în viața omului și a societății; atitudini și abordări ale acestei problematice) 28. Ecumenism sau separatism (moduri de raportare la alte religii; perspectiva biblică în raport cu diferențele cultural-religioase) 29. Curajul mărturisirii Adevărului sau conformism (metode de a face față diverselor presiuni sociale și spirituale; rolul harului și adevărului în relațiile interpersonale) 30. Atitudini ale omului în viața spirituală și morală (așteptări legitime și nelegitime de la adunările de sărbătoare; importanța ascultării și discernământului în practica slujirii și închinării) 31. Inteligența umană sau inteligența artificială (importanța cercetării tuturor lucrurilor și păstrării a ceea ce este bun; discernământul creștinului călăuzit de Duhul lui Dumnezeu) 32. Inclusivism sau exclusivism (moduri de raportare la diferite categorii de oameni și grupuri; toleranța creștină)

Anexa nr.11.5. Programa de examen pentru disciplina *Religie, Cultul Creștin După Evanghelie* – REL_CDE_P1 (TC)

- *Proba E – a doua probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării)*
- *Filiera teoretică, profilul umanist, specializarea științe sociale, filologie*

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina *Religie, Cultul Creștin după Evanghelie* este realizată în conformitate cu prevederile *Programelor școlare pentru disciplina Religie, Cultul Creștin după Evanghelie, clasele a IX-a - a XII-a, trunchi comun (TC)*, pentru *filiera teoretică, profilul umanist, specializarea științe sociale și specializarea filologie*, aprobată prin OMEC nr. 6930/2025, Anexa nr. 8. Prezenta programă precizează competențele generale și competențele specifice care vor fi evaluate, domeniile de conținut și conținuturile vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen pentru disciplina *Religie, Cultul Creștin după Evanghelie - REL_CDE_P1 (TC)*, fundamentează elaborarea subiectelor și a baremelor de evaluare și de notare pentru a doua probă E, din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul ciclului liceal, clasele a IX-a - a XII-a, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen, la disciplina *Religie, Cultul Creștin după Evanghelie*, programa *REL_CDE_P1 (TC)*, este de a constata măsura în care candidatul *identifică, prezintă, analizează, interpretează și argumentează învățăturile și valorile religioase-morale, formele de exprimare religioasă și a modurilor de viață din religiile lumii și influența lor asupra civilizației și culturii universale*, în situații de complexitate corespunzătoare raportării disciplinei în cadrul segmentelor curriculare trunchi comun (TC) și tipului de probă. Prin susținerea probei de examen la disciplina *Religie, Cultul Creștin după Evanghelie*, programa *REL_CDE_P1 (TC)*, candidatul este pus în situația de a face dovada formării/dezvoltării următoarelor **competențe generale (CG)**, dobândite pe parcursul claselor a IX-a - a XII-a:

CG1	Exprimarea identității religioase, la nivel individual și al comunității, în diferite contexte de viață
CG2	Analizarea formelor de exprimare religioasă și a modurilor de viață în religiile lumii
CG3	Adoptarea unor decizii responsabile privind viața personală și comunitară, în concordanță cu valorile religioase-morale
CG4	Colaborarea cu ceilalți pentru promovarea comuniunii în societate, prin respectarea valorilor religioase ale fiecărei persoane

Prin variantele de subiecte elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** care pot fi evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru ciclul liceal:

CG1 – Exprimarea identității religioase, la nivel individual și al comunității, în diferite contexte de viață

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.1.1.	Definirea componentelor majore ale identității religioase
IX.CS.1.2.	Descrierea elementelor care definesc diverse comunități sociale
IX.CS.1.3.	Explicarea caracteristicilor care definesc învățătura de credință creștină
X.CS.1.1.	Identificarea trăsăturilor morale și spirituale ale Domnului Isus Hristos ca model desăvârșit de viață
X.CS.1.2.	Analizarea modului în care relația personală cu Hristos și participarea la viața comunității de credință contribuie la formarea identității religioase
X.CS.1.3.	Exprimarea apartenenței la comunitatea credincioșilor prin atitudini, comportamente și mărturia personală a credinței
XI.CS.1.1.	Descrierea componentelor identității religioase, la nivel individual și al comunității, în diferite contexte din viață

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS.1.2.	Identificarea unor elemente de natură religioasă în creațiile culturale
XI.CS.1.3.	Compararea unor elemente interdisciplinare care contribuie la exprimarea identității religioase
XII.CS.1.1.	Evidențierea componentelor identității religioase, la nivel individual și al comunității, în diferite contexte din viață
XII.CS.1.2.	Exprimarea identității religioase în diferite interacțiuni socio-culturale, valorificând elemente de patrimoniu local, național și universal
XII. CS.1.3.	Argumentarea rolului modelelor de viață creștină pentru împlinirea personală și integrarea socială

CG2 – Analizarea formelor de exprimare religioasă și a modurilor de viață în religiile lumii

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.2.1.	Identificarea elementelor definitorii ale religiei iudeo-creștine și a rolurilor acestora în plan istoric, social și cultural
IX.CS.2.2.	Selectarea unor reguli de comportament moral-religios pentru diferite contexte de viață, din perspectiva unor criterii date
IX.CS.2.3.	Formularea unor opinii personale privind aplicarea normelor moral-religioase în viața personală și a grupurilor de apartenență, în relație cu normele civice
X.CS.2.1.	Descrierea elementelor care diferențiază viziunea creștină după Evanghelie despre lume și viață de alte religii și curente de gândire
X.CS.2.2.	Compararea principiilor morale și spirituale ale Creștinismului cu cele promovate de alte religii
X.CS.2.3.	Argumentarea importanței respectului față de libertatea religioasă și a dialogului între oameni de credințe diferite
XI.CS.2.1.	Aplicarea principiilor eticii din religiile lumii în abordarea unor probleme actuale și universale
XI.CS.2.2.	Identificarea valorilor universale din religiile lumii și a modalităților specifice de exprimare a acestora
XII.CS.2.1.	Respectarea diversității religioase, fundamentată pe cunoașterea și asumarea învățăturilor de credință proprii
XII.CS.2.2.	Formularea unor opinii religioase morale cu privire la confesiunile creștine, prin raportare la credința proprie

CG3 – Adoptarea unor decizii responsabile privind viața personală și comunitară, în concordanță cu valorile religioase-morale

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.3.1.	Analizarea rolului valorilor religioase în luarea deciziilor din viața personală
IX.CS.3.2.	Evidențierea elementelor definitorii ale propriei identități religioase
IX.CS.3.3.	Identificarea unor responsabilități față de sine și față de comunitate, prin raportare la valorile moral-religioase
X.CS.3.1.	Identificarea factorilor care pot influența deciziile morale ale tinerilor în viața de zi cu zi
X.CS.3.2.	Aplicarea principiilor Scripturii în luarea deciziilor în plan personal, profesional, comunitar, etic
X.CS.3.3.	Evaluarea modului în care deciziile bazate pe credință pot contribui la formarea unui caracter moral, integru

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS.3.1.	Argumentarea învățăturilor desprinse din viețile personajelor biblice și a altor persoane marcante din istoria creștinismului, ca modele și repere demne de urmat
XI.CS.3.2.	Evidențierea necesității virtuților în relațiile interpersonale și comunitare ale tinerilor
XII.CS.3.1.	Evaluarea deciziilor personale în perspectiva dezvoltării atitudinilor și comportamentelor creștine
XII.CS.3.2.	Justificarea unor alegeri în situații problematice din viața personală și a comunității, prin valorificarea învățăturilor de credință ca surse de reziliență

CG4 – Colaborarea cu ceilalți pentru promovarea comuniunii în societate, prin respectarea valorilor religioase ale fiecărei persoane

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.4.1.	Argumentarea importanței valorilor religioase pentru realizarea și menținerea solidarității comunitare
IX.CS.4.2.	Participarea la activități și proiecte individuale și de grup prin aplicarea valorilor religioase
IX.CS.4.3.	Integrarea unor concepte specifice în prezentarea de evenimente religioase, istorice și culturale
X.CS.4.1.	Recunoașterea valorilor creștine care favorizează unitatea, respectul și cooperarea între oameni.
X.CS.4.2.	Implicarea în activități de slujire și voluntariat ca expresie a dragostei față de aproapele
X.CS.4.3.	Evaluarea consecințelor lipsei de respect și toleranță față de valorile religioase și morale ale celorlalți
XI.CS.4.1.	Dezvoltarea contextelor de coeziune socială prin perspectiva promovării unor modele creștine
XI.CS.4.2.	Evaluarea modurilor în care provocările actuale influențează viața religioasă a persoanei și a comunității
XII.CS.4.1.	Proiectarea unor modele creștine de manifestare a comportamentelor și atitudinilor religioase
XII.CS.4.2.	Generarea de idei și proiecte personale care promovează respectarea valorilor religioase și incluziunea socială

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
I. Isus Hristos, modelul desăvârșit de trăire	Hristos, căpetenia credinței (Hristos – temelia credinței; îndreptățirea prin credință; obstacole în calea credinței; perseverența în credință; trăirea și umblarea prin credință) Hristos, mântuitorul celor păcătoși (lucrarea de convingere realizată de Duhul Sfânt cu privire la păcat; chemarea la mântuire; Hristos – autorul mântuirii; mântuirea ca har salvator; calea spre mântuire) Hristos, Cuvântul întrupat (Hristos – Dumnezeu venit la noi; naștere sau întrupare; revelația deplină; Chipul Dumnezeului nevăzut) Hristos, Calea, Adevărul și Viața (singura Cale spre Dumnezeu, Adevărul care ne face liberi; Viața care nu se sfârșește niciodată)

Domenii de conținut	Conținuturi
	5. Hristos, Capul Bisericii (supremația lui Hristos în Biserică; direcția dată de Hristos Bisericii; datoria Bisericii de a trăi în supunere și ascultare de Hristos); 6. Hristos, Ziditorul Bisericii (jertfa lui Hristos – temelia necesară și suficientă pentru zidirea Bisericii; Hristos – pacea noastră; rolul lui Hristos în desăvârșirea credincioșilor etc.); 7. Hristos, unicul mijlocitor între Dumnezeu și oameni (justificarea omului înaintea lui Dumnezeu; reconcilierea omului cu Dumnezeu); 8. Hristos și promisiunea revenirii Sale (iubirea lui Hristos pentru Biserică; pregătirea Bisericii pentru revenirea lui Hristos) 9. Dumnezeirea lui Isus Hristos 10. Isus Hristos – lucrarea de mântuire 11. Formarea Bisericii și premisele dezvoltării 12. Rolul ucenicilor în Biserică și în societate ca urmași ai lui Hristos 13. Creștinismul după modelul lăsat de Isus Hristos 14. Cuvântul lui Dumnezeu – izvor al revelației și al călăuzirii spirituale. 15. Persoana și lucrarea Domnului Isus Hristos – model suprem de slujire, ascultare și iubire jertfitoare. 16. Mântuirea prin har, prin credință – semnificație, trăire și mărturisire personală. 17. Rolul Duhului Sfânt în viața creștinului – călăuzire, sfințire și întărire în credință. 18. Rugăciunea și închinarea – expresii ale comuniunii personale cu Dumnezeu. 19. Hristos ca sursă de reziliență, speranță și transformare interioară.
II. Identitatea, apartenența și rolul credinciosului în Biserică și societate	Creștinul în relație cu sine și cu cei din jur 1. Creștinul și viața personală (disciplinele spirituale, Roadă Duhului în contrast cu faptele firii, idealuri la care creștinul trebuie să aspire, valori creștine, dorința de creștere spirituală) 2. Creștinul și familia (valori tradiționale și provocări actuale; familia în planul lui Dumnezeu; sacralitatea familiei; familia – temelia societății) 3. Creștinul la locul de muncă (munca – virtute, datorie și onoare; creați să ne bucurăm de lucrarea mâinilor noastre; atitudinea creștinului față de muncă; a-L onora pe Dumnezeu prin munca noastră) 4. Creștinul și implicarea civică (prezența creștinului în societate; rolul activ în viața comunității; implicarea în activități de voluntariat; ajutorarea celor nevoiași; promovarea păcii și armoniei) 5. Creștinul în misiune (creștinul în lume, dar ca ambasador al unei alte Împărății; trăirea în lumina veșniciei) 6. Sistemul de valori în Biserica Primară • Viața fundamentată în mesajul Scripturii (învățătura Apostolilor) • Relații puternice în interiorul Bisericii (legătura frățească) • Prețuirea Lucrării lui Hristos (frângerea pâinii) • Viața în dependență de Dumnezeu (rugăciune) 7. Cunoașterea atributelor lui Dumnezeu, modalitatea de a avea valori personale solide

Domenii de conținut	Conținuturi
	8. Relațiile din Trinitate ca model de raportare la semenii 9. Dumnezeu, inițiatorul reconcilierii cu omul, un model de reconciliere interumană 10. Asumarea propriei identități ca urmare a cunoașterii lui Dumnezeu 11. Identitatea religioasă – apartenența la Trupul lui Hristos și conștientizarea valorilor comunității de credință. 12. Participarea la viața Bisericii: botezul, Cina Domnului, rugăciunea colectivă și mărturia comunitară. 13. Familia creștină – context de formare spirituală și de transmitere a credinței. 14. Etica relațiilor în familie, școală și societate – iubire, respect, iertare, responsabilitate. 15. Implicarea credinciosului în viața comunității – slujire, voluntariat, solidaritate și misiune. 16. Mărturisirea credinței în contexte socio-culturale diverse – curaj, discernământ, bucurie.
III. Creștinismul în raport cu alte concepții despre lume și viață	1. Concepția despre: • Dumnezeu • om, scopul și sensul vieții • mântuire • familie, în Creștinism și în alte concepții despre lume și viață (cel puțin două dintre următoarele: Islamism, umanism secular, panteism, new-age, ateism, marxism, postmodernism) 2. Concepția despre: • Cunoaștere • Autoritate și ascultare • Dragoste • Posesiuni și prosperitate în Creștinism și în alte concepții despre lume și viață (cel puțin două dintre următoarele: Islamism, umanism secular, panteism, new-age, ateism, marxism, postmodernism) 3. Asemănări și diferențe între creștinism și alte religii monoteiste 4. Înțelegerea creației ca mod de a-l descoperi pe Dumnezeu 5. Interacțiuni cu străinii în revelația scrisă, Biblia 6. Concepția creștină despre lume și viață în disonanță cu alte concepții 7. Diversitatea religioasă în context global – înțelegerea și respectarea diferențelor. 8. Elemente esențiale ale marilor religii: iudaism, islam, hinduism, budism. 9. Forme de exprimare religioasă – rugăciune, cult, simboluri, sărbători. 10. Confesiunile creștine – valori comune și aspecte distinctive. 11. Dialogul interconfesional și interreligios – respect reciproc, cunoaștere și cooperare. 12. Analiza critică a pluralismului religios în raport cu identitatea creștină personală. 13. Rolul credinței proprii în relațiile interculturale și interreligioase.

Domenii de conținut	Conținuturi
IV. Alegeri și responsabilități ale credinciosului în fața provocărilor contemporane	1. Respect sau rebeliune față de autoritate (atitudinea față de părinți, profesori, conducători etc.) 2. Ascultarea și cinstirea părinților (construirea încrederii în relația părinte-copil) 3. Onestitate sau ipocrizie (renunțare la trăirea unei vieți dublitate) 4. Vorbirea sănătoasă (comunicarea verbală și non-verbală) 5. Asumarea responsabilității (drepturi și îndatoriri) 6. Integritate sau compromis (în fața presiunilor, în diferite contexte de viață etc.) 7. Autodisciplină sau conformare (puterea autodisciplinii, reziliență față de presiunea anturajului) 8. Luarea deciziilor în viață (alegeri, în căutarea călăuzirii) 9. Temerea de Dumnezeu sau frica de oameni (începutul înțelepciunii). 10. Disciplină și perseverență pentru excelență - antidot pentru mediocritate 11. Altruismul sau promovarea eului 12. Implicare activă sau tendința de izolare, singurătate (participare la viața bisericii); 13. Iertarea deplină sau păstrarea resentimentelor 14. Aspirațiile omului și planul lui Dumnezeu (rolul încercărilor, suferinței) 15. Anturajul și puterea lui de influență (comunitatea creștină, grupul de tineri) 16. Comunitatea credincioșilor ca spațiu al excelenței morale 17. Virtuțile creștine descoperite și asumate la nivel personal 18. Promovarea normelor moral-religioase în societate 19. Menținerea echilibrului emoțional și spiritual în mijlocul presiunilor sociale sau a discriminării pe teme religioase 20. Slujirea aproapelui 21. Cum îmi manifest dragostea față de Dumnezeu și de aproape 22. Personalități care au modelat lumea prin norme religioase 23. Asumarea rolurilor în familie, în biserică și în societate 24. Aplicarea valorilor religios-morale în decizii personale și sociale. 25. Etica creștină față de viață – protejarea demnității umane, apărarea celor vulnerabili. 26. Probleme actuale: violența, avortul, eutanasia, dependențele, relațiile digitale. 27. Utilizarea responsabilă a resurselor și a tehnologiei – dimensiunea morală a progresului. 28. Comportamente și atitudini creștine în fața suferinței, încercării și incertitudinii. 29. Speranța creștină și perspectiva escatologică – viața veșnică, judecata, promisiunea unui cer nou și pământ nou. 30. Implicarea în proiecte de solidaritate și incluziune socială – credința manifestată prin fapte.

Anexa nr.11.6. Programa de examen pentru disciplina *Religie, Cultul Creștin După Evanghelia – REL_CDE_P2 (TC)* ⁴

- *Proba F (probă scrisă, specifică profilului/specializării)*
- *Filiera teoretică, profilul real, toate specializările; filiera tehnologică, toate profilurile, toate calificările profesionale (complementar disciplinelor alese la proba E); filiera vocațională, profilurile artistic, pedagogic, sportiv și teologic, toate specializările (complementar disciplinelor alese la proba E)*

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina *Religie, Cultul Creștin după Evanghelia* este realizată în conformitate cu prevederile *Programelor școlare pentru disciplina Religie, Cultul Creștin după Evanghelia, clasele a IX-a - a XII-a, trunchi comun (TC)*, aprobată prin OMEC nr. 6930/2025, Anexa nr. 8. Prezenta programă precizează competențele generale și competențele specifice care vor fi evaluate, domeniile de conținut și conținuturile vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen pentru disciplina *Religie, Cultul Creștin după Evanghelia - REL_CDE_P2 (TC)*, fundamentează elaborarea subiectelor și a baremelor de evaluare și de notare pentru probă F (complementar disciplinelor alese la proba E), din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul ciclului liceal, clasele a IX-a - a XII-a, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen, la disciplina *Religie, Cultul Creștin după Evanghelia*, programa *REL_CDE_P2 (TC)*, este de a constata măsura în care candidatul *identifică, prezintă, analizează, interpretează și argumentează învățăturile și valorile religios-morale, formele de exprimare religioasă și a modurilor de viață din religiile lumii și influența lor asupra civilizației și culturii universale*, în situații de complexitate corespunzătoare raportării disciplinei în cadrul segmentelor curriculare trunchi comun (TC) și tipului de probă.

Prin susținerea probei de examen la disciplina *Religie, Cultul Creștin după Evanghelia*, programa *REL_CDE_P2 (TC)*, candidatul este pus în situația de a face dovada formării/dezvoltării următoarelor **competențe generale (CG)**, dobândite pe parcursul claselor a IX-a - a XII-a:

CG1	Exprimarea identității religioase, la nivel individual și al comunității, în diferite contexte de viață
CG2	Analizarea formelor de exprimare religioasă și a modurilor de viață în religiile lumii
CG3	Adoptarea unor decizii responsabile privind viața personală și comunitară, în concordanță cu valorile religios-morale
CG4	Colaborarea cu ceilalți pentru promovarea comuniunii în societate, prin respectarea valorilor religioase ale fiecărei persoane

Prin variantele de subiecte elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** care pot fi evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru ciclul liceal:

CG1 – Exprimarea identității religioase, la nivel individual și al comunității, în diferite contexte de viață

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.1.1.	Definirea componentelor majore ale identității religioase
IX.CS.1.2.	Descrierea elementelor care definesc diverse comunități sociale
IX.CS.1.3.	Explicarea caracteristicilor care definesc învățătura de credință creștină
X.CS.1.1.	Identificarea trăsăturilor morale și spirituale ale Domnului Isus Hristos ca model desăvârșit de viață
X.CS.1.2.	Analizarea modului în care relația personală cu Hristos și participarea la viața comunității de credință contribuie la formarea identității religioase
X.CS.1.3.	Exprimarea apartenenței la comunitatea credincioșilor prin atitudini, comportamente și mărturia personală a credinței

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS.1.1.	Descrierea componentelor identității religioase, la nivel individual și al comunității, în diferite contexte din viață
XI.CS.1.2.	Identificarea unor elemente de natură religioasă în creațiile culturale
XI.CS.1.3.	Compararea unor elemente interdisciplinare care contribuie la exprimarea identității religioase
XII.CS.1.1.	Evidențierea componentelor identității religioase, la nivel individual și al comunității, în diferite contexte din viață
XII.CS.1.2.	Exprimarea identității religioase în diferite interacțiuni socio-culturale, valorificând elemente de patrimoniu local, național și universal
XII. CS.1.3.	Argumentarea rolului modelelor de viață creștină pentru împlinirea personală și integrarea socială

CG2 – Analizarea formelor de exprimare religioasă și a modurilor de viață în religiile lumii

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.2.1.	Identificarea elementelor definitorii ale religiei iudeo-creștine și a rolurilor acesteia în plan istoric, social și cultural
IX.CS.2.2.	Selectarea unor reguli de comportament moral-religios pentru diferite contexte de viață, din perspectiva unor criterii date
IX.CS.2.3.	Formularea unor opinii personale privind aplicarea normelor moral-religioase în viața personală și a grupurilor de apartenență, în relație cu normele civice
X.CS.2.1.	Descrierea elementelor care diferențiază viziunea creștină după Evanghelie despre lume și viață de alte religii și curente de gândire
X.CS.2.2.	Compararea principiilor morale și spirituale ale Creștinismului cu cele promovate de alte religii
X.CS.2.3.	Argumentarea importanței respectului față de libertatea religioasă și a dialogului între oameni de credințe diferite
XI.CS.2.1.	Aplicarea principiilor eticii din religiile lumii în abordarea unor probleme actuale și universale
XI.CS.2.2.	Identificarea valorilor universale din religiile lumii și a modalităților specifice de exprimare a acestora
XI.CS.2.3.	Analizarea elementelor specifice și a celor comune referitoare la principiile eticii din religiile monoteiste
XII.CS.2.1.	Respectarea diversității religioase, fundamentată pe cunoașterea și asumarea învățăturilor de credință proprii
XII.CS.2.2.	Formularea unor opinii religioase morale cu privire la confesiunile creștine, prin raportare la credința proprie

CG3 – Adoptarea unor decizii responsabile privind viața personală și comunitară, în concordanță cu valorile religioase-morale

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.3.1.	Analizarea rolului valorilor religioase în luarea deciziilor din viața personală
IX.CS.3.2.	Evidențierea elementelor definitorii ale propriei identități religioase
IX.CS.3.3.	Identificarea unor responsabilități față de sine și față de comunitate, prin raportare la valorile moral-religioase
X.CS.3.1.	Identificarea factorilor care pot influența deciziile morale ale tinerilor în viața de zi cu zi

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
X.CS.3.2.	Aplicarea principiilor Scripturii în luarea deciziilor în plan personal, profesional, comunitar, etc
X.CS.3.3.	Evaluarea modului în care deciziile bazate pe credință pot contribui la formarea unui caracter moral, integru
XI.CS.3.1.	Argumentarea învățăturilor desprinse din viețile personajelor biblice și a altor persoane marcante din istoria creștinismului, ca modele și repere demne de urmat
XI.CS.3.2.	Evidențierea necesității virtuților în relațiile interpersonale și comunitare ale tinerilor
XI.CS.3.3.	Evaluarea atitudinilor creștine din viața personală, familială și a grupurilor de apartenență
XII.CS.3.1.	Evaluarea deciziilor personale în perspectiva dezvoltării atitudinilor și comportamentelor creștine
XII.CS.3.2.	Justificarea unor alegeri în situații problematice din viața personală și a comunității, prin valorificarea învățăturilor de credință ca surse de reziliență

CG4 – Colaborarea cu ceilalți pentru promovarea comuniunii în societate, prin respectarea valorilor religioase ale fiecărei persoane

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.4.1.	Argumentarea importanței valorilor religioase pentru realizarea și menținerea solidarității comunitare
IX.CS.4.2.	Participarea la activități și proiecte individuale și de grup prin aplicarea valorilor religioase
IX.CS.4.3.	Integrarea unor concepte specifice în prezentarea de evenimente religioase, istorice și culturale
X.CS.4.1.	Recunoașterea valorilor creștine care favorizează unitatea, respectul și cooperarea între oameni.
X.CS.4.2.	Implicarea în activități de slujire și voluntariat ca expresie a dragostei față de aproapele
X.CS.4.3.	Evaluarea consecințelor lipsei de respect și toleranță față de valorile religioase și morale ale celorlalți
XI.CS.4.1.	Dezvoltarea contextelor de coeziune socială prin perspectiva promovării unor modele creștine
XI.CS.4.2.	Evaluarea modurilor în care provocările actuale influențează viața religioasă a persoanei și a comunității
XII.CS.4.1.	Proiectarea unor modele creștine de manifestare a comportamentelor și atitudinilor religioase
XII.CS.4.2.	Generarea de idei și proiecte personale care promovează respectarea valorilor religioase și incluziunea socială

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
I. Isus Hristos, modelul desăvârșit de trăire	Hristos, căpetenia credinței (Hristos – temelia credinței; îndreptățirea prin credință; obstacole în calea credinței; perseverența în credință; trăirea și umblarea prin credință) Hristos, mântuitorul celor păcătoși (lucrarea de convingere realizată de Duhul Sfânt cu privire la păcat; chemarea la

Domenii de conținut	Conținuturi
	mântuire; Hristos – autorul mântuirii; mântuirea ca har salvator; calea spre mântuire) 3. Hristos, Cuvântul întrupat (Hristos – Dumnezeu venit la noi; naștere sau întrupare; revelația deplină; Chipul Dumnezeului nevăzut) 4. Hristos, Calea, Adevărul și Viața (singura Cale spre Dumnezeu, Adevărul care ne face liberi; Viața care nu se sfârșește niciodată) 5. Hristos, Capul Bisericii (supremația lui Hristos în Biserică; direcția dată de Hristos Bisericii; datoria Bisericii de a trăi în supunere și ascultare de Hristos); 6. Hristos, Ziditorul Bisericii (jertfa lui Hristos – temelia necesară și suficientă pentru zidirea Bisericii; Hristos – pacea noastră; rolul lui Hristos în desăvârșirea credincioșilor etc.); 7. Hristos, unicul mijlocitor între Dumnezeu și oameni (justificarea omului înaintea lui Dumnezeu; reconcilierea omului cu Dumnezeu); 8. Hristos și promisiunea revenirii Sale (iubirea lui Hristos pentru Biserică; pregătirea Bisericii pentru revenirea lui Hristos) 9. Dumnezeirea lui Isus Hristos 10. Isus Hristos – lucrarea de mântuire 11. Formarea Bisericii și premisele dezvoltării 12. Rolul ucenicilor în Biserică și în societate ca urmași ai lui Hristos 13. Creștinismul după modelul lăsat de Isus Hristos 14. Cuvântul lui Dumnezeu – izvor al revelației și al călăuzirii spirituale. 15. Persoana și lucrarea Domnului Isus Hristos – model suprem de slujire, ascultare și iubire jertfitoare. 16. Mântuirea prin har, prin credință – semnificație, trăire și mărturisire personală. 17. Rolul Duhului Sfânt în viața creștinului – călăuzire, sfințire și întărire în credință. 18. Rugăciunea și închinarea – expresii ale comuniunii personale cu Dumnezeu. 19. Hristos ca sursă de reziliență, speranță și transformare interioară.
II. Identitatea, apartenența și rolul credinciosului în Biserică și societate	Creștinul în relație cu sine și cu cei din jur 1. Creștinul și viața personală (disciplinele spirituale, Roadă Duhului în contrast cu faptele firii, idealuri la care creștinul trebuie să aspire, valori creștine, dorința de creștere spirituală) 2. Creștinul și familia (valori tradiționale și provocări actuale; familia în planul lui Dumnezeu; sacralitatea familiei; familia – temelia societății) 3. Creștinul la locul de muncă (munca – virtute, datorie și onoare; creați să ne bucurăm de lucrarea mâinilor noastre; atitudinea creștinului față de muncă; a-L onora pe Dumnezeu prin munca noastră) 4. Creștinul și implicarea civică (prezența creștinului în societate; rolul activ în viața comunității; implicarea în activități de voluntariat; ajutorarea celor nevoiași; promovarea păcii și armoniei) 5. Creștinul în misiune (creștinul în lume, dar ca ambasador al unei alte Împărății; trăirea în lumina veșniciei) 6. Sistemul de valori în Biserica Primară

Domenii de conținut	Conținuturi
	• Viața fundamentată în mesajul Scripturii (învățătura Apostolilor) • Relații puternice în interiorul Bisericii (legătura frățească) • Prețuirea Lucrării lui Hristos (frângerea pâinii) • Viața în dependență de Dumnezeu (rugăciune) 7. Cunoașterea atributelor lui Dumnezeu, modalitatea de a avea valori personale solide 8. Relațiile din Trinitate ca model de raportare la semenii 9. Dumnezeu, inițiatorul reconcilierii cu omul, un model de reconciliere interumană 10. Asumarea propriei identități ca urmare a cunoașterii lui Dumnezeu 11. Identitatea religioasă – apartenența la Trupul lui Hristos și conștientizarea valorilor comunității de credință. 12. Participarea la viața Bisericii: botezul, Cina Domnului, rugăciunea colectivă și mărturia comunitară. 13. Familia creștină – context de formare spirituală și de transmitere a credinței. 14. Etica relațiilor în familie, școală și societate – iubire, respect, iertare, responsabilitate. 15. Implicarea credinciosului în viața comunității – slujire, voluntariat, solidaritate și misiune. 14. Mărturisirea credinței în contexte socio-culturale diverse – curaj, discernământ, bucurie.
III. Creștinismul în raport cu alte concepții despre lume și viață	1. Concepția despre: • Dumnezeu • om, scopul și sensul vieții • mântuire • familie, în Creștinism și în alte concepții despre lume și viață (cel puțin două dintre următoarele: Islamism, umanism secular, panteism, new-age, ateism, marxism, postmodernism) 2. Concepția despre: • Cunoaștere • Autoritate și ascultare • Dragoste • Posesiuni și prosperitate în Creștinism și în alte concepții despre lume și viață (cel puțin două dintre următoarele: Islamism, umanism secular, panteism, new-age, ateism, marxism, postmodernism) 3. Asemănări și diferențe între creștinism și alte religii monoteiste 4. Înțelegerea creației ca mod de a-l descoperi pe Dumnezeu 5. Interacțiuni cu străinii în revelația scrisă, Biblia 6. Concepția creștină despre lume și viață în disonanță cu alte concepții 7. Diversitatea religioasă în context global – înțelegerea și respectarea diferențelor. 8. Elemente esențiale ale marilor religii: iudaism, islam, hinduism, budism. 9. Forme de exprimare religioasă – rugăciune, cult, simboluri, sărbători. 10. Confesiunile creștine – valori comune și aspecte distinctive.

Domenii de conținut	Conținuturi
	11. Dialogul interconfesional și interreligios – respect reciproc, cunoaștere și cooperare. 12. Analiza critică a pluralismului religios în raport cu identitatea creștină personală. 13. Rolul credinței proprii în relațiile interculturale și interreligioase.
IV. Alegeri și responsabilități ale credinciosului în fața provocărilor contemporane	1. Respect sau rebeliune față de autoritate (atitudinea față de părinți, profesori, conducători etc.) 2. Ascultarea și cinstirea părinților (construirea încrederii în relația părinte-copil) 3. Onestitate sau ipocrizie (renunțare la trăirea unei vieți dublitate) 4. Vorbirea sănătoasă (comunicarea verbală și non-verbală) 5. Asumarea responsabilității (drepturi și îndatoriri) 6. Integritate sau compromis (în fața presiunilor, în diferite contexte de viață etc.) 7. Autodisciplină sau conformare (puterea autodisciplinii, reziliență față de presiunea anturajului) 8. Luarea deciziilor în viață (alegeri, în căutarea călăuzirii) 9. Temerea de Dumnezeu sau frica de oameni (începutul înțelepciunii). 10. Disciplină și perseverență pentru excelență - antidot pentru mediocritate 11. Altruismul sau promovarea eului 12. Implicare activă sau tendința de izolare, singurătate (participare la viața bisericii); 13. Iertarea deplină sau păstrarea resentimentelor 14. Aspirațiile omului și planul lui Dumnezeu (rolul încercărilor, suferinței) 15. Anturajul și puterea lui de influență (comunitatea creștină, grupul de tineri) 16. Comunitatea credincioșilor ca spațiu al excelenței morale 17. Virtuțile creștine descoperite și asumate la nivel personal 18. Promovarea normelor moral-religioase în societate 19. Menținerea echilibrului emoțional și spiritual în mijlocul presiunilor sociale sau a discriminării pe teme religioase 20. Slujirea aproapelui 21. Cum îmi manifest dragostea față de Dumnezeu și de aproape 22. Personalități care au modelat lumea prin norme religioase 23. Asumarea rolurilor în familie, în biserică și în societate 24. Aplicarea valorilor religios-morale în decizii personale și sociale. 25. Etica creștină față de viață – protejarea demnității umane, apărarea celor vulnerabili. 26. Probleme actuale: violența, avortul, eutanasia, dependențele, relațiile digitale. 27. Utilizarea responsabilă a resurselor și a tehnologiei – dimensiunea morală a progresului. 28. Comportamente și atitudini creștine în fața suferinței, încercării și incertitudinii. 29. Speranța creștină și perspectiva escatologică – viața veșnică, judecata, promisiunea unui cer nou și pământ nou. 30. Implicarea în proiecte de solidaritate și incluziune socială – credința manifestată prin fapte.

Anexa nr.11.7. Programa de examen pentru disciplina *Religie - Cultul Evanghelic C. A.* – REL_EVA_P1 (TC)

- *Proba E – a doua probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării)*
- *Filiera teoretică, profilul umanist, specializarea științe sociale și specializarea filologie*

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina *Religie, Cultul Evanghelic C.A.* este realizată în conformitate cu prevederile *Programei școlare pentru disciplina Religie Cultul Evanghelic C.A., clasele a IX-a–a XII-a, trunchi comun (TC)*, pentru *filiera teoretică, profilul umanist, specializările științe sociale și filologie*, aprobată prin OMEC nr. 6930/2025, Anexa nr. 9. Prezenta programă precizează competențele generale și competențele specifice care vor fi evaluate, domeniile de conținut și conținuturile vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen pentru disciplina *Religie, Cultul Evanghelic C.A.– REL_EV-CA_P1 (TC)* fundamentează elaborarea subiectelor și a baremelor de evaluare și de notare pentru a doua probă E din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul ciclului liceal, clasele a IX-a–a XII-a, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen, la disciplina *Religie, Cultul Evanghelic C.A.– REL_EV-CA_P1 (TC)*, este de a constata măsura în care candidatul utilizează adecvat concepte biblice, teologice și etice, interpretează texte și fenomene religioase, analizează și compară perspective confesionale și religioase, argumentează decizii etice și aplică valorile credinței creștine evanghelice în contexte personale, comunitare, culturale și sociale, în situații de complexitate corespunzătoare raportării disciplinei în cadrul trunchiului comun (TC) și tipului de probă.

Prin susținerea probei de examen la disciplina *Religie, Cultul Evanghelic C.A.– REL_EV-CA_P1 (TC)*, candidatul este pus în situația de a face dovada formării/dezvoltării următoarelor competențe generale (CG), dobândite pe parcursul claselor a IX-a–a XII-a:

CG1	Exprimarea identității religioase, la nivel individual și al comunității, în diferite contexte de viață
CG2	Valorizarea coerentă și bine informată a formelor de exprimare și a modurilor de viață în religiile lumii
CG3	Alegerea referitoare la viața personală și a comunității, în acord cu valorile religios-morale
CG4	Colaborarea cu ceilalți pentru promovarea comuniunii în societate, prin respectarea valorilor religioase ale fiecărei persoane

Prin variantele de subiecte elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru orice modalitate corectă de rezolvare a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate competențele specifice (CS) care pot fi evaluate prin examen, selectate din programa școlară în vigoare și prezentate cumulativ pentru ciclul liceal:

CG1 – Exprimarea identității religioase, la nivel individual și al comunității, în diferite contexte de viață

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.1.1	Definirea trăsăturilor propriei identități religioase
IX.CS.1.2	Explicarea semnificației conceptelor-cheie ale credinței evanghelice în diferite contexte de viață
X.CS.1.1	Recunoașterea trăsăturilor propriei identități religioase în diferite contexte de viață
X.CS.1.2	Ilustrarea semnificației conceptelor-cheie ale credinței evanghelice în situații concrete de zi cu zi
XI.CS.1.1	Descrierea trăsăturilor propriei identități religioase, la nivel individual și al comunității, în diferite contexte de viață

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS.1.2	Analizarea aplicabilității conceptelor-cheie ale credinței evanghelice în diferite contexte culturale și sociale
XII.CS.1.1	Argumentarea importanței coerenței trăsăturilor propriei identități religioase, la nivel individual și al comunității, în diferite contexte de viață
XII.CS.1.2	Evaluarea relevanței și impactului conceptelor-cheie ale credinței evanghelice în contextul deciziilor personale

CG2 – Valorizarea coerență și bine informată a formelor de exprimare și a modurilor de viață în religiile lumii

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.2.1	Diferențierea modurilor de exprimare ale credinței și spiritualității în comunitățile creștine
IX.CS.2.2	Analizarea conexiunilor istorice și teologice dintre religiile monoteiste
X.CS.2.1	Compararea modurilor de exprimare ale credinței și spiritualității în diferite comunități creștine
X.CS.2.2	Compararea elementelor istorice și teologice fundamentale dintre religiile monoteiste
XI.CS.2.1	Aplicarea principiilor etice ale credinței din religiile lumii în abordarea unor probleme actuale și universale
XI.CS.2.2	Identificarea valorilor universale din religiile lumii și a modalităților specifice de exprimare a acestora
XII.CS.2.1	Evaluarea impactului modurilor de exprimare ale credinței și spiritualității asupra identității și coeziunii comunităților creștine
XII.CS.2.2	Evaluarea impactului conexiunilor istorice și teologice dintre religiile monoteiste asupra dialogului interreligios

CG3 – Alegerea referitoare la viața personală și a comunității, în acord cu valorile religioase-morale

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.3.1	Dezvoltarea unei decizii în privința unei probleme etice relevante pentru propria persoană
IX.CS.3.2	Planificarea unui proiect social sau moral în baza valorilor creștine
X.CS.3.1	Argumentarea unei decizii etice în fața unei dileme relevante pentru propria persoană
X.CS.3.2	Conceperea unui proiect social sau moral în baza valorilor creștine, raportat la nevoile comunității și resursele disponibile
XI.CS.3.1	Analizarea factorilor care influențează luarea unei decizii etice asupra unor probleme complexe din viața cotidiană
XI.CS.3.2	Analizarea impactului unui proiect social sau moral în baza valorilor creștine asupra comunității
XII.CS.3.1	Evaluarea impactului deciziilor etice asupra dezvoltării personale și asupra comunității în contextul valorilor sociale și culturale
XII.CS.3.2	Evaluarea eficienței unui proiect social sau moral în baza valorilor creștine în comunitatea locală

CG4 – Colaborarea cu ceilalți pentru promovarea comuniunii în societate, prin respectarea valorilor religioase ale fiecărei persoane

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.4.1	Evaluarea semnificației colaborării ecumenice și interreligioase în comunitatea locală
X.CS.4.1	Analizarea beneficiilor și provocărilor colaborării ecumenice și interreligioase în comunitatea locală

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS.4.1	Compararea impactului colaborării ecumenice și interreligioase asupra coeziunii sociale în comunitatea locală
XII.CS.4.1	Argumentarea importanței colaborării ecumenice și interreligioase în promovarea păcii și în unitatea comunității locale

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe domenii de conținut și sunt prezentate separat de competențele de evaluat, cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programa școlară în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
Om	Ce este omul? • În căutarea propriei identități • Oameni și animale: asemănări, diferențe, nevoi • Omul și Dumnezeu • Cine este omul? Cine sunt eu? Propria socializare religioasă Sensul vieții • „Mai sus, mai repede, mai departe” – ce vreau să ating în viața mea? (modele, perspective profesionale – Saul din Tars) • Ce contează cu adevărat în viață • Daruri și responsabilități Demnitatea omului • Omul – chip al lui Dumnezeu • Respectul pentru viață – Cele Zece Porunci • Studii de caz: eutanasiu, avort, violență, distrugerea mediului Antropologie: omul între libertate și păcat • Reprezentări ale omului în viața de zi cu zi • Reprezentări despre om în filosofia clasică și contemporană • Imaginea biblică a omului
Lume și responsabilitate	Iubirea • Ce este iubirea? • Ce spune Biblia despre iubire? • Fete și băieți • Parteneriat și căsătorie • Dependență Formarea judecății etice • Responsabilitate în relațiile dintre oameni • Heinz Eduard Tödt și „pașii elaborării unei judecăți etice” (identificarea problemei, analiza situației, alternative de acțiune, verificarea normelor, evaluarea finală) • Studiu de caz: bullying în școală – elaborarea unei decizii etice după cei cinci pași Etica mass-media • Responsabilitate în spațiul digital – oportunități și limite ale mediilor digitale • „Să nu mărturisești strâmb” (Exod 20,16) – adevăr și știri false • Inteligența artificială și responsabilitatea umană • Cyberbullying, discurs instigator la ură și etica creștină Eshatologie și dreptate • Eshatologia ca motivație etică: tensiunea dintre „deja” și „nu încă” • Dreptatea și critica profetică: Biblia ca reper al responsabilității sociale • Credință și fapte: raportul dintre har, iubirea aproapelui și angajamentul social
Biblia	Proiect: Biblia • Apariția Bibliei • Cărțile și conținuturile Sfintelor Scripturi în religiile monoteiste • Conținutul Bibliei

Domenii de conținut	Conținuturi
	• Texte despre creație • Evangheliile sinoptice Povestirile biblice despre creație și teoriile despre originile lumii – contradicție sau completare? • La început – Big Bang (teorii științifice despre apariția lumii) • Teoria evoluției la Darwin • Relatările biblice ale creației – compatibilități și incompatibilități cu teoriile științifice • Viziunea biblică asupra Creatorului ca Susținător al lumii Imaginile lui Dumnezeu în Vechiul și Noul Testament • Dumnezeu ca Tată și Mamă • Dumnezeu ca Judecător • Dumnezeu ca Salvator • Dumnezeu ca Rege Autoritatea Sfintei Scripturi și interpretarea ei • Adevăr și mărturie: Biblia ca text canonic și semnificația ei (2 Timotei 3,16) • Metode de interpretare (aprofundare): necesitatea metodei istorico-critice • Demitologizare și traducere: relevanța actuală a mesajului biblic (de exemplu, Bultmann)
Dumnezeu	Dumnezeu • Întrebând despre Dumnezeu • Cine este Dumnezeu? • Cum acționează Dumnezeu? Este Dumnezeu drept? Teodiceea • Răul în lume • „Se întâmplă oare o nenorocire în cetate fără voia Domnului?” (Amos 3,6) • De ce permite Dumnezeu suferința? • Sensul suferinței Reprezentarea filosofică a lui Dumnezeu și negarea lui Dumnezeu • Este credința în Dumnezeu rațională? Dovezi despre existența lui Dumnezeu și critică religioasă • Când Dumnezeu „moare” – criza conceptului de Dumnezeu, ateism și răspunsul teologiei (Feuerbach, Nietzsche, Bultmann, Bonhoeffer) • Cum gândim astăzi despre Dumnezeu? – imagini personale despre Dumnezeu în dialog cu perspective filosofice Teologie: teodiceea și imaginile lui Dumnezeu în epoca modernă • Întrebarea despre Dumnezeu și îndoiala: „moartea lui Dumnezeu” (Nietzsche) în dialog cu vorbirea biblică despre Dumnezeu • Teodiceea și problema suferinței: Psalmii de lamentație • Imagini ale lui Dumnezeu în criză: reprezentări în Vechiul și Noul Testament (YHWH, Abba) și limitele lor
Isus Hristos	Calea lui Isus • Ce știm despre Isus? • Botezul lui Isus • Parabole și minuni • Patimile și Paștele Ce vine după moarte? • Moartea și învierea lui Isus • Învierea morților – o speranță dincolo de moarte? • Învierea morților în Biblie și în Crezul apostolic Mesajul lui Isus • Predica de pe munte (Matei 5) – provocare și promisiune • Etica Predicii de pe munte: iubirea vrăjmașilor (Matei 5,43–48) și nonviolența

Domenii de conținut	Conținuturi
	• Actualitatea Predicii de pe munte Cristologie: identitatea și relevanța lui Isus • Istorie și credință: Isus istoric și Hristosul credinței • Cristologia dogmatică: doctrina celor două naturi (Conciliul de la Calcedon) • Învierea ca eveniment central
Biserica și bisericile	Biserica • Întemeierea Bisericii creștine • Biserica din orașul nostru • Alte biserici creștine din zonă • Slujba religioasă • Biserica – o comunitate de credincioși Biserica Evanghelică C. A. din România • Johannes Honterus și Reforma sașilor transilvăneni • Bisericile fortificate – ieri și azi • Domeniile de activitate ale Bisericii Evanghelice: asistență socială, activități cu tinerii, academie, muzeu, protejarea patrimoniului Biserica astăzi • Biserica – spațiu de închinare și loc de adunare • Biserica între întrebarea adevărului și pluralism • Biserica și statul/societatea Eclesiologie, slujire și ecumenism • Esența Bisericii: modele teologice (Trupul lui Hristos, Poporul lui Dumnezeu, sacramentul) • Biserica și statul: raportul celor două împărății (Luther) și responsabilitatea politică a Bisericii • Ecumenism: diferențe dogmatice ca provocare
Religii și confesiuni	Evrei și creștini • Iudaism și creștinism – ce au în comun? • Antisemitismul și ostilitatea față de evrei – din punct de vedere istoric • Antisemitismul și ostilitatea față de evrei – astăzi • Promovarea culturii memoriei Islamul • Elemente de bază ale Islamului: Cei cinci stâlpi, sărbători, locuri sfinte – comparație cu principiile și sărbătorile creștine • Coranul – scriptura sfântă a musulmanilor: asemănări și deosebiri față de Biblia creștină • Creștini și musulmani – dialog interreligios: puncte comune și diferențe Creștinismul și budismul • Principiile de bază ale budismului: Cele Patru Adevăruri Nobile, Calea Octuplă, renașterea, meditația • Creștinism și budism – asemănări și diferențe • A învăța unii de la alții Hinduismul și dialogul interreligios • Diversitatea hinduismului: concepte fundamentale (dharma, karma, samsara, moksha) și rolul politeismului și al trimurti (Brahma, Vishnu, Shiva) • Cristologie în dialog: unicitatea lui Isus Hristos în lumina inclusivității hinduse (de exemplu, Krishna) • Modelele pluralismului religios: exclusivism, inclusivism și pluralism (după John Hick)

Anexa nr.11.8. Programa de examen pentru disciplina Religie - Cultul Evanghelic C. A. – REL_EVA_P2 (TC)

- Proba F (probă scrisă, specifică profilului/specializării)
- Filiera teoretică, profilul real, toate specializările; filiera tehnologică, toate profilurile, toate calificările profesionale (complementar disciplinelor alese la proba E); filiera vocațională, profilurile artistic, pedagogic, sportiv și teologic, toate specializările (complementar disciplinelor alese la proba E)

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina Religie, Cultul Evanghelic C.A. este realizată în conformitate cu prevederile *Programei școlare pentru disciplina Religie, Cultul Evanghelic C.A., clasele a IX-a–a XII-a, trunchi comun (TC)*, aprobată prin OMEC nr. 6930/2025, Anexa nr. 9. Prezenta programă precizează competențele generale și competențele specifice care vor fi evaluate, domeniile de conținut și conținuturile vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen pentru disciplina Religie, Cultul Evanghelic C.A.– REL_EV-CA_P2 (TC) fundamentează elaborarea subiectelor și a baremelor de evaluare și de notare pentru proba F, (complementar disciplinelor alese la proba E), din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul ciclului liceal, clasele a IX-a–a XII-a, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen, la disciplina Religie, Cultul Evanghelic C.A.– REL_EV-CA_P2 (TC), este de a constata măsura în care candidatul utilizează adecvat concepte biblice, teologice și etice, interpretează texte și fenomene religioase, analizează și compară perspective confesionale și religioase, argumentează decizii etice și aplică valorile credinței creștine evanghelice în contexte personale, comunitare, culturale și sociale, în situații de complexitate corespunzătoare raportării disciplinei în cadrul trunchiului comun (TC) și tipului de probă.

Prin susținerea probei de examen la disciplina Religie, Cultul Evanghelic C. A.– REL_EV-CA_P2 (TC), candidatul este pus în situația de a face dovada formării/dezvoltării următoarelor competențe generale (CG), dobândite pe parcursul claselor a IX-a–a XII-a:

CG1	Exprimarea identității religioase, la nivel individual și al comunității, în diferite contexte de viață
CG2	Valorizarea coerentă și bine informată a formelor de exprimare și a modurilor de viață în religiile lumii
CG3	Alegerea referitoare la viața personală și a comunității, în acord cu valorile religios-morale
CG4	Colaborarea cu ceilalți pentru promovarea comuniunii în societate, prin respectarea valorilor religioase ale fiecărei persoane

Prin variantele de subiecte elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru orice modalitate corectă de rezolvare a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate competențele specifice (CS) care pot fi evaluate prin examen, selectate din programa școlară în vigoare și prezentate cumulativ pentru ciclul liceal:

CG1 – Exprimarea identității religioase, la nivel individual și al comunității, în diferite contexte de viață

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.1.1	Definirea trăsăturilor propriei identități religioase
IX.CS.1.2	Explicarea semnificației conceptelor-cheie ale credinței evanghelice în diferite contexte de viață
X.CS.1.1	Recunoașterea trăsăturilor propriei identități religioase în diferite contexte de viață
X.CS.1.2	Ilustrarea semnificației conceptelor-cheie ale credinței evanghelice în situații concrete de zi cu zi
XI.CS.1.1	Descrierea trăsăturilor propriei identități religioase, la nivel individual și al comunității, în diferite contexte de viață

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS.1.2	Analizarea aplicabilității conceptelor-cheie ale credinței evanghelice în diferite contexte culturale și sociale
XII.CS.1.1	Argumentarea importanței coerenței trăsăturilor proprii identității religioase, la nivel individual și al comunității, în diferite contexte de viață
XII.CS.1.2	Evaluarea relevanței și impactului conceptelor-cheie ale credinței evanghelice în contextul deciziilor personale

CG2 – Valorizarea coerență și bine informată a formelor de exprimare și a modurilor de viață în religiile lumii

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.2.1	Diferențierea modurilor de exprimare ale credinței și spiritualității în comunitățile creștine
IX.CS.2.2	Analizarea conexiunilor istorice și teologice dintre religiile monoteiste
X.CS.2.1	Compararea modurilor de exprimare ale credinței și spiritualității în diferite comunități creștine
X.CS.2.2	Compararea elementelor istorice și teologice fundamentale dintre religiile monoteiste
XI.CS.2.1	Aplicarea principiilor etice ale credinței din religiile lumii în abordarea unor probleme actuale și universale
XI.CS.2.2	Identificarea valorilor universale din religiile lumii și a modalităților specifice de exprimare a acestora
XII.CS.2.1	Evaluarea impactului modurilor de exprimare ale credinței și spiritualității asupra identității și coeziunii comunităților creștine
XII.CS.2.2	Evaluarea impactului conexiunilor istorice și teologice dintre religiile monoteiste asupra dialogului interreligios

CG3 – Alegerea referitoare la viața personală și a comunității, în acord cu valorile religios-morale

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.3.1	Dezvoltarea unei decizii în privința unei probleme etice relevante pentru propria persoană
IX.CS.3.2	Planificarea unui proiect social sau moral în baza valorilor creștine
X.CS.3.1	Argumentarea unei decizii etice în fața unei dileme relevante pentru propria persoană
X.CS.3.2	Conceperea unui proiect social sau moral în baza valorilor creștine, raportat la nevoile comunității și resursele disponibile
XI.CS.3.1	Analizarea factorilor care influențează luarea unei decizii etice asupra unor probleme complexe din viața cotidiană
XI.CS.3.2	Analizarea impactului unui proiect social sau moral în baza valorilor creștine asupra comunității
XII.CS.3.1	Evaluarea impactului deciziilor etice asupra dezvoltării personale și asupra comunității în contextul valorilor sociale și culturale
XII.CS.3.2	Evaluarea eficienței unui proiect social sau moral în baza valorilor creștine în comunitatea locală

CG4 – Colaborarea cu ceilalți pentru promovarea comuniunii în societate, prin respectarea valorilor religioase ale fiecărei persoane

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.4.1	Evaluarea semnificației colaborării ecumenice și interreligioase în comunitatea locală
X.CS.4.1	Analizarea beneficiilor și provocărilor colaborării ecumenice și interreligioase în comunitatea locală

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS.4.1	Compararea impactului colaborării ecumenice și interreligioase asupra coeziunii sociale în comunitatea locală
XII.CS.4.1	Argumentarea importanței colaborării ecumenice și interreligioase în promovarea păcii și în unitatea comunității locale

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe domenii de conținut și sunt prezentate separat de competențele de evaluat, cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programa școlară în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
Om	Ce este omul? • În căutarea propriei identități • Oameni și animale: asemănări, diferențe, nevoi • Omul și Dumnezeu • Cine este omul? Cine sunt eu? Propria socializare religioasă Sensul vieții • „Mai sus, mai repede, mai departe” – ce vreau să ating în viața mea? (modele, perspective profesionale – Saul din Tars) • Ce contează cu adevărat în viață • Daruri și responsabilități Demnitatea omului • Omul – chip al lui Dumnezeu • Respectul pentru viață – Cele Zece Porunci • Studii de caz: eutanasiu, avort, violență, distrugerea mediului Antropologie: omul între libertate și păcat • Reprezentări ale omului în viața de zi cu zi • Reprezentări despre om în filosofia clasică și contemporană • Imaginea biblică a omului
Lume și responsabilitate	Iubirea • Ce este iubirea? • Ce spune Biblia despre iubire? • Fete și băieți • Parteneriat și căsătorie • Dependență Formarea judecății etice • Responsabilitate în relațiile dintre oameni • Heinz Eduard Tödt și „pașii elaborării unei judecăți etice” (identificarea problemei, analiza situației, alternative de acțiune, verificarea normelor, evaluarea finală) • Studiu de caz: bullying în școală – elaborarea unei decizii etice după cei cinci pași Etica mass-media • Responsabilitate în spațiul digital – oportunități și limite ale mediilor digitale • „Să nu mărturisești strâmb” (Exod 20,16) – adevăr și știri false • Inteligența artificială și responsabilitatea umană • Cyberbullying, discurs instigator la ură și etica creștină Eshatologie și dreptate • Eshatologia ca motivație etică: tensiunea dintre „deja” și „nu încă” • Dreptatea și critica profetică: Biblia ca reper al responsabilității sociale • Credință și fapte: raportul dintre har, iubirea aproapelui și angajamentul social
Biblia	Proiect: Biblia • Apariția Bibliei • Cărțile și conținuturile Sfintelor Scripturi în religiile monoteiste • Conținutul Bibliei • Texte despre creație

Domenii de conținut	Conținuturi
	• Evangheliile sinoptice Povestirile biblice despre creație și teoriile despre originile lumii – contradicție sau completare? • La început – Big Bang (teorii științifice despre apariția lumii) • Teoria evoluției la Darwin • Relatările biblice ale creației – compatibilități și incompatibilități cu teoriile științifice • Viziunea biblică asupra Creatorului ca Susținător al lumii Imaginile lui Dumnezeu în Vechiul și Noul Testament • Dumnezeu ca Tată și Mamă • Dumnezeu ca Judecător • Dumnezeu ca Salvator • Dumnezeu ca Rege Autoritatea Sfintei Scripturi și interpretarea ei • Adevăr și mărturie: Biblia ca text canonic și semnificația ei (2 Timotei 3,16) • Metode de interpretare (aprofundare): necesitatea metodei istorico-critice • Demitologizare și traducere: relevanța actuală a mesajului biblic (de exemplu, Bultmann)
Dumnezeu	Dumnezeu • Întrebând despre Dumnezeu • Cine este Dumnezeu? • Cum acționează Dumnezeu? Este Dumnezeu drept? Teodiceea • Răul în lume • „Se întâmplă oare o nenorocire în cetate fără voia Domnului?” (Amos 3,6) • De ce permite Dumnezeu suferința? • Sensul suferinței Reprezentarea filosofică a lui Dumnezeu și negarea lui Dumnezeu • Este credința în Dumnezeu rațională? Dovezi despre existența lui Dumnezeu și critică religioasă • Când Dumnezeu „moare” – criza conceptului de Dumnezeu, ateism și răspunsul teologiei (Feuerbach, Nietzsche, Bultmann, Bonhoeffer) • Cum gândim astăzi despre Dumnezeu? – imagini personale despre Dumnezeu în dialog cu perspective filosofice Teologie: teodiceea și imaginile lui Dumnezeu în epoca modernă • Întrebarea despre Dumnezeu și îndoiala: „moartea lui Dumnezeu” (Nietzsche) în dialog cu vorbirea biblică despre Dumnezeu • Teodiceea și problema suferinței: Psalmii de lamentație • Imagini ale lui Dumnezeu în criză: reprezentări în Vechiul și Noul Testament (YHWH, Abba) și limitele lor
Isus Hristos	Calea lui Isus • Ce știm despre Isus? • Botezul lui Isus • Parabole și minuni • Patimile și Paștele Ce vine după moarte? • Moartea și învierea lui Isus • Învierea morților – o speranță dincolo de moarte? • Învierea morților în Biblie și în Crezul apostolic Mesajul lui Isus • Predica de pe munte (Matei 5) – provocare și promisiune • Etica Predicii de pe munte: iubirea vrăjmașilor (Matei 5,43–48) și nonviolența • Actualitatea Predicii de pe munte

Domenii de conținut	Conținuturi
	Cristologie: identitatea și relevanța lui Isus • Istorie și credință: Isus istoric și Hristosul credinței • Cristologia dogmatică: doctrina celor două naturi (Conciliul de la Calcedon) • Învierea ca eveniment central
Biserica și bisericile	Biserica • Întemeierea Bisericii creștine • Biserica din orașul nostru • Alte biserici creștine din zonă • Slujba religioasă • Biserica – o comunitate de credincioși Biserica Evanghelică C. A. din România • Johannes Honterus și Reforma sașilor transilvăneni • Bisericile fortificate – ieri și azi • Domeniile de activitate ale Bisericii Evanghelice: asistență socială, activități cu tinerii, academie, muzeu, protejarea patrimoniului Biserica astăzi • Biserica – spațiu de închinare și loc de adunare • Biserica între întrebarea adevărului și pluralism • Biserica și statul/societatea Eclesiologie, slujire și ecumenism • Esența Bisericii: modele teologice (Trupul lui Hristos, Poporul lui Dumnezeu, sacramentul) • Biserica și statul: raportul celor două împărății (Luther) și responsabilitatea politică a Bisericii • Ecumenism: diferențe dogmatice ca provocare
Religii și confesiuni	Evrei și creștini • Iudaism și creștinism – ce au în comun? • Antisemitismul și ostilitatea față de evrei – din punct de vedere istoric • Antisemitismul și ostilitatea față de evrei – astăzi • Promovarea culturii memoriei Islamul • Elemente de bază ale Islamului: Cei cinci stâlpi, sărbători, locuri sfinte – comparație cu principiile și sărbătorile creștine • Coranul – scriptura sfântă a musulmanilor: asemănări și deosebiri față de Biblia creștină • Creștini și musulmani – dialog interreligios: puncte comune și diferențe Creștinismul și budismul • Principiile de bază ale budismului: Cele Patru Adevăruri Nobile, Calea Octuplă, renașterea, meditația • Creștinism și budism – asemănări și diferențe • A învăța unii de la alții Hinduismul și dialogul interreligios • Diversitatea hinduismului: concepte fundamentale (dharma, karma, samsara, moksha) și rolul politeismului și al trimurti (Brahma, Vishnu, Shiva) • Cristologie în dialog: unicitatea lui Isus Hristos în lumina inclusivității hinduse (de exemplu, Krishna) • Modelele pluralismului religios: exclusivism, inclusivism și pluralism (după John Hick)

Anexa nr.11.9. Programa de examen pentru disciplina *Religie Cultul Greco-Catolic*– REL_GR_CAT_P1 (TC)

- *Proba E – a doua probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării)*
- *Filiera teoretică, profilul umanist, specializarea științe sociale și specializarea filologie*

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina *Religie Cultul Greco-Catolic* este realizată în conformitate cu prevederile *Programei școlare pentru disciplina Religie Cultul Greco-Catolic, clasele a IX-a - a XII-a, trunchi comun (TC)*, pentru *filiera teoretică, profilul umanist, specializarea științe sociale și specializarea filologie*, aprobată prin OMEC nr. 6930/2025, Anexa nr. 10. Prezenta programă precizează competențele generale și competențele specifice care vor fi evaluate, domeniile de conținut și conținuturile vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen pentru disciplina *Religie Cultul Greco-Catolic - REL_GR_CAT_P1 (TC)*, fundamentează elaborarea subiectelor și a baremelor de evaluare și de notare pentru a doua probă E, din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul ciclului liceal, clasele a IX-a - a XII-a, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen, la disciplina *Religie Cultul Greco-Catolic*, programa *REL_GR_CAT_P1 (TC)*, este de a constata măsura în care candidatul *identifică, prezintă, analizează, interpretează și argumentează învățăturile și valorile religios-morale, formele de exprimare religioasă și a modurilor de viață din religiile lumii și influența lor asupra civilizației și culturii universale*, în situații de complexitate corespunzătoare raportării disciplinei în cadrul segmentelor curriculare trunchi comun (TC) și tipului de probă.

Prin susținerea probei de examen la disciplina *Religie Cultul Greco-Catolic*, programa *REL_GR_CAT_P1 (TC)*, candidatul este pus în situația de a face dovada formării/dezvoltării următoarelor **competențe generale (CG)**, dobândite pe parcursul claselor a IX-a - a XII-a:

C.G.1	Exprimarea identității religioase, la nivel individual și al comunității, în diferite contexte de viață
C.G.2	Analizarea formelor de exprimare religioasă și a modurilor de viață în religiile lumii
C.G.3	Adoptarea unor decizii responsabile privind viața personală și comunitară, în concordanță cu valorile religios-morale
C.G.4	Colaborarea cu ceilalți pentru promovarea comuniunii în societate, prin respectarea valorilor religioase ale fiecărei persoane

Prin variantele de subiecte elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** care pot fi evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru ciclul liceal:

CG1 – Exprimarea identității religioase, la nivel individual și al comunității, în diferite contexte de viață

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS1.1	Recunoașterea Bibliei ca expresie fundamentală a credinței creștine și ca „scrisoare” a lui Dumnezeu către om
IX.CS1.2	Manifestarea sentimentului de apartenență la comunitatea de credință prin rugăciune, sărbătoare și participare liturgică
IX.CS1.3	Prezentarea contribuției Bisericii Unite cu Roma și a clericilor greco-catolici la formarea identității spirituale și culturale a poporului român
X.CS1.1	Analizarea parabolilor lui Isus ca mijloace de transmitere a mesajului evanghelic
X.CS1.2	Identificarea valorilor morale și spirituale ale învățăturii creștine și aplicarea lor în viața cotidiană
X.CS1.3	Descrierea rolului și semnificației sacramentelor inițierii creștine (Botez, Mir, Euharistie).

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS1.1	Identificarea principalelor aspecte ale credinței apostolilor și modul în care ei au mărturisit Evanghelia în lume
XI.CS1.2	Explicarea sensului și actualității virtuților credinței, speranței și iubirii în lumina textelor pauline și ioaneice
XI.CS1.3	Prezentarea importanței cunoașterii modelelor biblice de rugăciune și a iubirii active în propria viață spirituală
XII.CS1.1	Explicarea modului în care Cuvântul lui Dumnezeu contribuie la formarea identității religioase personale
XII.CS1.2	Recunoașterea rolului Bibliei în viața Bisericii și a credinciosului
XII.CS1.3	Identificarea în situații concrete a principiilor inspirate de învățăturile biblice

CG2 – Analizarea formelor de exprimare religioasă și a modurilor de viață în religiile lumii

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS2.1	Explicarea sensului rugăciunii, a simbolurilor și a tradițiilor liturgice proprii ritului bizantin
IX.CS2.2	Valorificarea semnificației simbolurilor religioase în artă, arhitectură și cultură
IX.CS2.3	Analizarea modului în care credința creștină a influențat cultura europeană și universală (literatură, muzică, arte plastice)
X.CS2.1	Prezentarea figurilor de martiri ai Bisericii Române Unite ca modele de credință și fidelitate
X.CS2.2	Argumentarea importanței mărturisirii credinței ca formă de libertate interioară și demnitate personală
X.CS2.3	Cultivarea respectului și recunoștinței față de cei care au apărut credința și identitatea religioasă a comunității
XI.CS2.1	Analizarea etapelor prin care a trecut comunitatea religioasă locală/națională și a semnificației lor pentru identitatea comunitară
XI.CS2.2	Valorificarea în mod personal a moștenirii spirituale a martirilor și mărturisitorilor credinței.
XI.CS2.3	Manifestarea unei atitudini de respect și atașament față de tradițiile liturgice și spirituale ale propriei Biserici.
XII.CS2.1	Descrierea trăsăturile fundamentale ale spiritualității greco-catolice
XII.CS2.2	Argumentarea importanței tradiției și a credinței transmise în familie
XII.CS2.3	Manifestarea respectului față de patrimoniul spiritual al propriei Biserici.

CG3 – Adoptarea unor decizii responsabile privind viața personală și comunitară, în concordanță cu valorile religioase-morale

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS3.1	Aplicarea valorilor virtuților teologale și morale în situații concrete de viață
IX.CS3.2	Înțelegerea sensului păcatului, iertării și reconcilierii în viața personală și comunitară
IX.CS3.3	Argumentarea importanței credinței în orientarea deciziilor și atitudinilor zilnice
X.CS3.1	Identificarea diferitelor forme de rugăciune (personală, comunitară, liturgică)
X.CS3.2	Explicarea sensului liturgic al anului bisericesc și al participării la viața sacramentală
X.CS3.3	Analizarea valorilor morale și spirituale care susțin familia creștină
XI.CS3.1	Analizarea importanței coerenței morale în mărturisirea credinței
XI.CS3.2	Argumentarea legăturii dintre gestionarea timpului, responsabilitate și maturizarea spirituală
XI.CS3.3	Aplicarea principiilor morale creștine în alegerile și relațiile din viața cotidiană.
XII.CS3.1	Analizarea provocărilor morale ale lumii contemporane

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XII.CS3.2	Explicarea rolul carității și al milei în trăirea credinței
XII.CS3.3	Manifestarea discernământului moral și a responsabilității în concordanță cu valorile religioase-morale

CG4 - Colaborarea cu ceilalți pentru promovarea comuniunii în societate, prin respectarea valorilor religioase ale fiecărei persoane

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS4.1	Identificarea modurilor prin care Biserica susține formarea unei conștiințe morale la tineri
IX.CS4.2	Analizarea provocărilor lumii moderne (tehnologie, individualism, relativism) din perspectiva valorilor evanghelice
IX.CS4.3	Promovarea dialogului și a respectului față de valorile religioase și culturale ale celorlalți
X.CS4.1	Explicarea rolului sacramentelor slujirii (Preoția și Căsătoria)
X.CS4.2	Descrierea importanței pelerinajelor ca experiențe de credință și comuniune
X.CS4.3	Promovarea dialogului și colaborării între credincioși și oameni de știință pentru binele comun
XI.CS4.1	Interpretarea modul în care valorile religioase sunt reflectate în literatura și filmul contemporan
XI.CS4.2	Analizarea responsabilității civice a creștinului în viața publică.
XI.CS4.3	Manifestarea unei atitudini de respect, echitate și implicare activă în viața socială.
XII.CS4.1	Explicarea modului în care Cuvântul lui Dumnezeu contribuie la formarea identității religioase personale
XII.CS4.2	Identificarea valorii artei sacre ca punte între frumos și transcendent
XII.CS4.3	Manifestarea respectului față de diversitatea religioasă și culturală

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Credință și Scriptură	1.1 Biblia – Cartea Cărilor 1.2 Sfânta Scriptură – Cuvântul lui Dumnezeu adresat omului → <i>Ce înseamnă inspirația divină și cum ne vorbește Dumnezeu prin Biblie.</i> 1.3 Structura și mesajul Bibliei → <i>Vechiul și Noul Testament: continuitate, revelație și împlinire.</i> 1.4 Cum se citește și se interpretează Biblia → <i>Sens literal și sens spiritual; metode de lectură personală și comunitară.</i> 1.5 Crezul 1.6 Isus Cristos – împlinirea Scripturilor → <i>Legătura dintre profețiile Vechiului Testament și Evanghelii.</i> 1.7 Parabola ca metodă de învățatură a lui Isus → <i>Exemple de parabole și mesaje lor pentru viața de azi.</i> 1.8 Fericiile – programul de viață al creștinului → <i>Actualitatea mesajului din Predica de pe Munte.</i> 1.9 Sacramentele inițierii creștine (Botez, Mir, Euharistie) 1.10 Credința apostolilor și mărturia lor în lume → <i>De la experiența Învierii la vestirea Evangheliei</i> 1.11 Rugăciunea în Scriptură → <i>Modele de rugăciune din Psalmi și din Noul Testament.</i> 1.12 Virtuțile credinței: speranța și iubirea în lumina Scripturii → <i>Analiză a textelor pauline și ioaneice</i>

Domenii de conținut	Conținuturi
	1.13 Scriptura și formarea conștiinței morale → <i>Cum ne ghidează Cuvântul lui Dumnezeu în alegerile cotidiene.</i> 1.14 Modele biblice de credință 1.15 Biblia în viața Bisericii și a credinciosului → <i>Lectura liturgică, cateheză, meditație personală – forme de hrănire spirituală</i>
2. Istorie, identitate și tradiție (cultul greco-catolic)	2.1 Originile și misiunea Bisericii Române Unite cu Roma → <i>Unirea de la 1700: context istoric, motivație spirituală și semnificație eclezială.</i> 2.2 Moștenirea bizantină și comuniunea cu Roma → <i>Dubla respirație a Bisericii: tradiția răsăriteană și unitatea catolică.</i> 2.3 Școala Ardeleană și rolul Bisericii Unite în afirmarea identității naționale → <i>Contribuția clericilor și credincioșilor greco-catolici la luminarea și formarea culturală a poporului român.</i> 2.4 Figuri de lumină ale Bisericii Române Unite → <i>Episcopii martiri: Iuliu Hossu, Alexandru Rusu, Vasile Aftenie, Ioan Bălan, Tit Liviu Chinezu, Ioan Suci, Valeriu Traian Frențiu.</i> 2.5 Mărturisirea credinței în perioada comunistă → <i>Biserica în clandestinitate (1948–1989): curaj, credință și fidelitate.</i> 2.6 Iuliu Hossu – cardinalul unității și al iubirii nebiruite → <i>De la Marea Unire din 1918 la martiriul tăcerii.</i> 2.7 Renașterea Bisericii Române Unite după 1989 → <i>Redeschiderea lăcașurilor, formarea de noi preoți, redescoperirea comunității.</i> 2.8 Tradiția liturgică bizantino-română: frumusețea credinței celebrate → <i>Semnificația gesturilor, cântărilor și simbolurilor din ritul bizantin</i> 2.9 Spiritualitatea greco-catolică – unitate între credință, cultură și viață → <i>Rugăciunea inimii, liturghia, devoțiunile mariane și trăirea zilnică.</i> 2.10 Biserica Română Unită și educația → <i>Rolul școlilor confesionale, al seminarului și al asociațiilor de tineret.</i> 2.11 Valoarea tradiției și transmiterea credinței în familie și comunitate → <i>Exemple de trăire vie a credinței în parohie și în familie.</i> 2.12 Mărturisitori ai speranței: canonizarea Fericiților Episcopi Români Uniți (2 iunie 2019) → <i>Semnificația recunoașterii sfințeniei lor pentru Biserică și societate</i>
3. Morală și spiritualitate	3.1 Conștiința morală – glasul lui Dumnezeu în interiorul nostru → <i>Cum discernem binele și răul în viața de zi cu zi.</i> 3.2 Virtuțile creștine – călăuze ale vieții spirituale → <i>Credința, speranța, iubirea (virtuți teologale) prudența, dreptatea, tăria, cumpătarea (virtuți cardinale).</i> 3.3 Păcatul și iertarea – calea reconcilierii cu Dumnezeu și cu aproapele

Domenii de conținut	Conținuturi
	→ <i>Importanța spovedaniei și a reconcilierii personale și comunitare.</i> 3.4 Rugăciunea ca formă de viață spirituală → <i>Rugăciunea personală și comunitară, meditația, contemplația.</i> 3.5 Liturgia și anul bisericesc 3.6 Familia și valorile morale → <i>Rolul educației creștine în formarea caracterului și a relațiilor sănătoase.</i> 3.7 Iubirea aproapelui – responsabilitate morală și socială → <i>Solidaritatea și implicarea în fapte bune.</i> 3.8 Curajul de a cere ajutor → <i>Recunoașterea propriilor limite și deschiderea către Dumnezeu.</i> 3.9 Sacramentele vindecării (Spovada și Maslul) 3.10 Mărturisirea credinței prin viață morală → <i>Integritatea, cinstea și curajul de a trăi valorile creștine.</i> 3.11 Timpul și responsabilitatea personală → <i>Gestionarea timpului pentru creștere spirituală și implicare în comunitate</i> 3.12 Sfințenia în viața cotidiană → <i>Exemple de sfinți laici și clerici, modele de viață spirituală aplicabilă.</i> 3.13 Provocările morale ale lumii contemporane → <i>Consumism, tehnologie, individualism – cum ne păstrăm integritatea.</i> 3.14 Caritatea și mila – expresii ale spiritualității trăite → <i>Ajutorarea săracilor, vizitarea bolnavilor, implicarea în comunitate.</i>
4. Religie și cultură	4.1 Relația dintre credință și cultură: cum se modelează reciproc → <i>De la cultura inspirată de credință la secularizarea modernă.</i> 4.2 Biblia – izvor de cultură universală. → <i>Influența textelor biblice asupra artei, literaturii și muzicii.</i> 4.3 Simboluri religioase în artă și arhitectură. → <i>Semnificația crucii, a luminii, a culorilor și a spațiului sacru.</i> 4.4 Obiceiuri de Crăciun și Paști 4.5 Isus Cristos în artă: de la icoană la reprezentarea modernă → <i>De ce imaginea lui Cristos rămâne centrală în cultura europeană.</i> 4.6 Muzica sacră și experiența spirituală → <i>De la psaltic și gregorian la gospel – cum exprimă muzica credința.</i> 4.7 Sărbătorile creștine și tradițiile populare → <i>Cum se împletesc credința și cultura în obiceiurile locale.</i> 4.8 Pelerinaje mari din România (Șumuleu Ciuc, Blaj, Nicula) 4.9 Scriitori și poeți inspirați de credință → <i>Exemple: Dante, Eminescu, Rilke, Dostoievski, Arghezi.</i> 4.10 Arta icoanei – teologie în culori → <i>Limbajul simbolic al icoanei și rolul ei formativ în cultura creștină.</i> 4.11 Religia în literatură și filmul contemporan 4.12 Cultura dialogului între religii → <i>Cunoașterea și respectul față de diversitatea cultural-religioasă.</i> 4.13 Patrimoniul religios – moștenire culturală și identitate

Domenii de conținut	Conținuturi
	→ <i>Biserici, mănăstiri, artă sacră ca expresii ale memoriei colective.</i> 4.14 Credința și creativitatea umană → <i>Cum sunt reflectate valorile spirituale în cultura populară de azi.</i>
5. Biserica și societatea	5.1 Rolul Bisericii în formarea conștiinței morale a tinerilor → <i>Cum contribuie credința la discernerea binelui și răului în societatea de azi.</i> 5.2 Biserica în fața provocărilor lumii moderne → <i>Tehnologie, individualism, relativism moral – cum răspunde Biserica.</i> 5.3 Credința și implicarea socială: voluntariatul ca formă de iubire creștină → <i>Exemple concrete de proiecte caritative și de solidaritate.</i> 5.4 Sacramentele slujirii (Preoția și Căsătoria) 5.5 Familia creștină – „Biserica de acasă” și rolul ei în societate → <i>Importanța familiei pentru educația morală și spirituală.</i> 5.6 Demnitatea persoanei umane în viziunea creștină → <i>Valoarea vieții, drepturile fundamentale și respectul pentru celălalt.</i> 5.7 Dialogul dintre credință și știință în societatea contemporană → <i>Compatibilitatea dintre rațiune și credință; contribuția savanților creștini.</i> 5.8 Biserica și pacea socială → <i>Cum promovează creștinismul reconcilierea, iertarea și justiția.</i> 5.9 Creștinul și responsabilitatea civică → <i>Participarea la viața comunității, votul, respectul pentru lege și binele comun.</i> 5.10 Sărăcia și solidaritatea – perspectiva creștină asupra justiției sociale → <i>„Fericiți cei milostivi...” – chemarea la compasiune și echitate.</i> 5.11 Media și comunicarea valorilor creștine → <i>Cum pot fi folosite rețelele sociale pentru a transmite binele și adevărul.</i> 5.12 Ecologia integrală – responsabilitatea creștinului față de creație → <i>„Laudato si” și grija pentru mediul înconjurător ca act de iubire față de Dumnezeu</i>

Anexa nr.11.10. Programa de examen pentru disciplina Religie – Cultul Greco-Catolic – REL_GR_CAT_P1 (TC)

- Proba F (probă scrisă, specifică profilului/specializării)
- Filiera teoretică, profilul real, toate specializările; filiera tehnologică, toate profilurile, toate calificările profesionale (complementar disciplinelor alese la proba E); filiera vocațională, profilurile artistic, pedagogic, sportiv și teologic, toate specializările (complementar disciplinelor alese la proba E)

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina Religie Cultul Greco-Catolic este realizată în conformitate cu prevederile *Programelor școlare pentru disciplina Religie Cultul Greco-Catolic, clasele a IX-a - a XII-a, trunchi comun (TC)*, aprobată prin OMEC nr. 6930/2025, Anexa nr. 10. Prezenta programă precizează competențele generale și competențele specifice care vor fi evaluate, domeniile de conținut și conținuturile vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen pentru disciplina Religie Cultul Greco-Catolic - REL_GR_CAT_P2 (TC), fundamentează elaborarea subiectelor și a baremelor de evaluare și de notare pentru probă F (complementar disciplinelor alese la proba E), din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul ciclului liceal, clasele a IX-a - a XII-a, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen, la disciplina Religie Cultul Greco-Catolic, programa REL_GR_CAT_P2 (TC), este de a constata măsura în care candidatul *identifică, prezintă, analizează, interpretează și argumentează învățăturile și valorile religios-morale, formele de exprimare religioasă și a modurilor de viață din religiile lumii și influența lor asupra civilizației și culturii universale*, în situații de complexitate corespunzătoare raportării disciplinei în cadrul segmentelor curriculare trunchi comun (TC) și tipului de probă.

Prin susținerea probei de examen la disciplina Religie, Cultul Ortodox, programa REL_GR_CAT_P2 (TC), candidatul este pus în situația de a face dovada formării/dezvoltării următoarelor **competențe generale (CG)**, dobândite pe parcursul claselor a IX-a - a XII-a:

C.G.1	Exprimarea identității religioase, la nivel individual și al comunității, în diferite contexte de viață
C.G.2	Analizarea formelor de exprimare religioasă și a modurilor de viață în religiile lumii
C.G.3	Adoptarea unor decizii responsabile privind viața personală și comunitară, în concordanță cu valorile religios-morale
C.G.4	Colaborarea cu ceilalți pentru promovarea comuniunii în societate, prin respectarea valorilor religioase ale fiecărei persoane

Prin variantele de subiecte elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** care pot fi evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru ciclul liceal:

CG1 – Exprimarea identității religioase, la nivel individual și al comunității, în diferite contexte de viață

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS1.1	Recunoașterea Bibliei ca expresie fundamentală a credinței creștine și ca „scrisoare” a lui Dumnezeu către om
IX.CS1.2	Manifestarea sentimentului de apartenență la comunitatea de credință prin rugăciune, sărbătoare și participare liturgică
IX.CS1.3	Prezentarea contribuției Bisericii Unite cu Roma și a clericilor greco-catolici la formarea identității spirituale și culturale a poporului român
X.CS1.1	Analizarea parabolilor lui Isus ca mijloace de transmitere a mesajului evanghelic
X.CS1.2	Identificarea valorilor morale și spirituale ale învățăturii creștine și aplicarea lor în viața cotidiană
X.CS1.3	Descrierea rolului și semnificației sacramentelor inițierii creștine (Botez, Mir, Euharistie).

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS1.1	Identificarea principalelor aspecte ale credinței apostolilor și modul în care ei au mărturisit Evanghelia în lume
XI.CS1.2	Explicarea sensului și actualității virtuților credinței, speranței și iubirii în lumina textelor pauline și ioaneice
XI.CS1.3	Prezentarea importanței cunoașterii modelelor biblice de rugăciune și a iubirii active în propria viață spirituală
XII.CS1.1	Explicarea modului în care Cuvântul lui Dumnezeu contribuie la formarea identității religioase personale
XII.CS1.2	Recunoașterea rolului Bibliei în viața Bisericii și a credinciosului
XII.CS1.3	Identificarea în situații concrete a principiilor inspirate de învățăturile biblice

CG2 – Analizarea formelor de exprimare religioasă și a modurilor de viață în religiile lumii

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS2.1	Explicarea sensului rugăciunii, a simbolurilor și a tradițiilor liturgice proprii ritului bizantin
IX.CS2.2	Valorificarea semnificației simbolurilor religioase în artă, arhitectură și cultură
IX.CS2.3	Analizarea modului în care credința creștină a influențat cultura europeană și universală (literatură, muzică, arte plastice)
X.CS2.1	Prezentarea figurilor de martiri ai Bisericii Române Unite ca modele de credință și fidelitate
X.CS2.2	Argumentarea importanței mărturisirii credinței ca formă de libertate interioară și demnitate personală
X.CS2.3	Cultivarea respectului și recunoștinței față de cei care au apărut credința și identitatea religioasă a comunității
XI.CS2.1	Analizarea etapelor prin care a trecut comunitatea religioasă locală/națională și a semnificației lor pentru identitatea comunitară
XI.CS2.2	Valorificarea în mod personal a moștenirii spirituale a martirilor și mărturisitorilor credinței.
XI.CS2.3	Manifestarea unei atitudini de respect și atașament față de tradițiile liturgice și spirituale ale propriei Biserici.
XII.CS2.1	Descrierea trăsăturile fundamentale ale spiritualității greco-catolice
XII.CS2.2	Argumentarea importanței tradiției și a credinței transmise în familie
XII.CS2.3	Manifestarea respectului față de patrimoniul spiritual al propriei Biserici.

CG3 – Adoptarea unor decizii responsabile privind viața personală și comunitară, în concordanță cu valorile religioase-morale

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS3.1	Aplicarea valorilor virtuților teologale și morale în situații concrete de viață
IX.CS3.2	Înțelegerea sensului păcatului, iertării și reconcilierii în viața personală și comunitară
IX.CS3.3	Argumentarea importanței credinței în orientarea deciziilor și atitudinilor zilnice
X.CS3.1	Identificarea diferitelor forme de rugăciune (personală, comunitară, liturgică)
X.CS3.2	Explicarea sensului liturgic al anului bisericesc și al participării la viața sacramentală
X.CS3.3	Analizarea valorilor morale și spirituale care susțin familia creștină
XI.CS3.1	Analizarea importanței coerenței morale în mărturisirea credinței
XI.CS3.2	Argumentarea legăturii dintre gestionarea timpului, responsabilitate și maturizarea spirituală
XI.CS3.3	Aplicarea principiilor morale creștine în alegerile și relațiile din viața cotidiană.
XII.CS3.1	Analizarea provocărilor morale ale lumii contemporane

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XII.CS3.2	Explicarea rolul carității și al milei în trăirea credinței
XII.CS3.3	Manifestarea discernământului moral și a responsabilității în concordanță cu valorile religioase-morale

CG4 - Colaborarea cu ceilalți pentru promovarea comuniunii în societate, prin respectarea valorilor religioase ale fiecărei persoane

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS4.1	Identificarea modurilor prin care Biserica susține formarea unei conștiințe morale la tineri
IX.CS4.2	Analizarea provocărilor lumii moderne (tehnologie, individualism, relativism) din perspectiva valorilor evanghelice
IX.CS4.3	Promovarea dialogului și a respectului față de valorile religioase și culturale ale celorlalți
X.CS4.1	Explicarea rolului sacramentelor slujirii (Preoția și Căsătoria)
X.CS4.2	Descrierea importanței pelerinajelor ca experiențe de credință și comuniune
X.CS4.3	Promovarea dialogului și colaborării între credincioși și oameni de știință pentru binele comun
XI.CS4.1	Interpretarea modul în care valorile religioase sunt reflectate în literatura și filmul contemporan
XI.CS4.2	Analizarea responsabilității civice a creștinului în viața publică.
XI.CS4.3	Manifestarea unei atitudini de respect, echitate și implicare activă în viața socială.
XII.CS4.1	Explicarea modului în care Cuvântul lui Dumnezeu contribuie la formarea identității religioase personale
XII.CS4.2	Identificarea valorii artei sacre ca punte între frumos și transcendent
XII.CS4.3	Manifestarea respectului față de diversitatea religioasă și culturală

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Credință și Scriptură	1.1 Biblia – Cartea Cărilor 1.6 Sfânta Scriptură – Cuvântul lui Dumnezeu adresat omului → <i>Ce înseamnă inspirația divină și cum ne vorbește Dumnezeu prin Biblie.</i> 1.7 Structura și mesajul Bibliei → <i>Vechiul și Noul Testament: continuitate, revelație și împlinire.</i> 1.8 Cum se citește și se interpretează Biblia → <i>Sens literal și sens spiritual; metode de lectură personală și comunitară.</i> 1.9 Crezul 1.6 Isus Cristos – împlinirea Scripturilor → <i>Legătura dintre profețiile Vechiului Testament și Evanghelii.</i> 1.16 Parabola ca metodă de învățatură a lui Isus → <i>Exemple de parabole și mesaje lor pentru viața de azi.</i> 1.17 Fericirile – programul de viață al creștinului → <i>Actualitatea mesajului din Predica de pe Munte.</i> 1.18 Sacramentele inițierii creștine (Botez, Mir, Euharistie) 1.19 Credința apostolilor și mărturia lor în lume → <i>De la experiența Învierii la vestirea Evangheliei</i> 1.20 Rugăciunea în Scriptură → <i>Modele de rugăciune din Psalmi și din Noul Testament.</i> 1.21 Virtuțile credinței: speranța și iubirea în lumina Scripturii → <i>Analiză a textelor pauline și ioaneice</i>

Domenii de conținut	Conținuturi
	1.22 Scriptura și formarea conștiinței morale → <i>Cum ne ghidează Cuvântul lui Dumnezeu în alegerile cotidiene.</i> 1.23 Modele biblice de credință 1.24 Biblia în viața Bisericii și a credinciosului → <i>Lectura liturgică, cateheză, meditație personală – forme de hrănire spirituală</i>
2. Istorie, identitate și tradiție (cultul greco-catolic)	2.13 Originile și misiunea Bisericii Române Unite cu Roma → <i>Unirea de la 1700: context istoric, motivație spirituală și semnificație eclezială.</i> 2.14 Moștenirea bizantină și comuniunea cu Roma → <i>Dubla respirație a Bisericii: tradiția răsăriteană și unitatea catolică.</i> 2.15 Școala Ardeleană și rolul Bisericii Unite în afirmarea identității naționale → <i>Contribuția clericilor și credincioșilor greco-catolici la luminarea și formarea culturală a poporului român.</i> 2.16 Figuri de lumină ale Bisericii Române Unite → <i>Episcopii martiri: Iuliu Hossu, Alexandru Rusu, Vasile Aftenie, Ioan Bălan, Tit Liviu Chinezu, Ioan Suci, Valeriu Traian Frențiu.</i> 2.17 Mărturisirea credinței în perioada comunistă → <i>Biserica în clandestinitate (1948–1989): curaj, credință și fidelitate.</i> 2.18 Iuliu Hossu – cardinalul unității și al iubirii nebiruite → <i>De la Marea Unire din 1918 la martiriul tăcerii.</i> 2.19 Renașterea Bisericii Române Unite după 1989 → <i>Redeschiderea lăcașurilor, formarea de noi preoți, redescoperirea comunității.</i> 2.20 Tradiția liturgică bizantino-română: frumusețea credinței celebrate → <i>Semnificația gesturilor, cântărilor și simbolurilor din ritul bizantin</i> 2.21 Spiritualitatea greco-catolică – unitate între credință, cultură și viață → <i>Rugăciunea inimii, liturghia, devoțiunile mariane și trăirea zilnică.</i> 2.22 Biserica Română Unită și educația → <i>Rolul școlilor confesionale, al seminarului și al asociațiilor de tineret.</i> 2.23 Valoarea tradiției și transmiterea credinței în familie și comunitate → <i>Exemple de trăire vie a credinței în parohie și în familie.</i> 2.24 Mărturisitori ai speranței: canonizarea Fericiților Episcopi Români Uniți (2 iunie 2019) → <i>Semnificația recunoașterii sfințeniei lor pentru Biserică și societate</i>
3. Morală și spiritualitate	3.15 Conștiința morală – glasul lui Dumnezeu în interiorul nostru → <i>Cum discernem binele și răul în viața de zi cu zi.</i> 3.16 Virtuțile creștine – călăuze ale vieții spirituale → <i>Credința, speranța, iubirea (virtuți teologale) prudența, dreptatea, tăria, cumpătarea (virtuți cardinale).</i> 3.17 Păcatul și iertarea – calea reconcilierii cu Dumnezeu și cu aproapele

Domenii de conținut	Conținuturi
	→ <i>Importanța spovedaniei și a reconcilierii personale și comunitare.</i> 3.18 Rugăciunea ca formă de viață spirituală → <i>Rugăciunea personală și comunitară, meditația, contemplația.</i> 3.19 Liturgia și anul bisericesc 3.20 Familia și valorile morale → <i>Rolul educației creștine în formarea caracterului și a relațiilor sănătoase.</i> 3.21 Iubirea aproapelui – responsabilitate morală și socială → <i>Solidaritatea și implicarea în fapte bune.</i> 3.22 Curajul de a cere ajutor → <i>Recunoașterea propriilor limite și deschiderea către Dumnezeu.</i> 3.23 Sacramentele vindecării (Spovada și Maslul) 3.24 Mărturisirea credinței prin viață morală → <i>Integritatea, cinstea și curajul de a trăi valorile creștine.</i> 3.25 Timpul și responsabilitatea personală → <i>Gestionarea timpului pentru creștere spirituală și implicare în comunitate</i> 3.26 Sfințenia în viața cotidiană → <i>Exemple de sfinți laici și clerici, modele de viață spirituală aplicabilă.</i> 3.27 Provocările morale ale lumii contemporane → <i>Consumism, tehnologie, individualism – cum ne păstrăm integritatea.</i> 3.28 Caritatea și mila – expresii ale spiritualității trăite → <i>Ajutorarea săracilor, vizitarea bolnavilor, implicarea în comunitate.</i>
4. Religie și cultură	4.14 Relația dintre credință și cultură: cum se modelează reciproc → <i>De la cultura inspirată de credință la secularizarea modernă.</i> 4.15 Biblia – izvor de cultură universală. → <i>Influența textelor biblice asupra artei, literaturii și muzicii.</i> 4.16 Simboluri religioase în artă și arhitectură. → <i>Semnificația crucii, a luminii, a culorilor și a spațiului sacru.</i> 4.17 Obiceiuri de Crăciun și Paști 4.18 Isus Cristos în artă: de la icoană la reprezentarea modernă → <i>De ce imaginea lui Cristos rămâne centrală în cultura europeană.</i> 4.19 Muzica sacră și experiența spirituală → <i>De la psaltic și gregorian la gospel – cum exprimă muzica credința.</i> 4.20 Sărbătorile creștine și tradițiile populare → <i>Cum se împletesc credința și cultura în obiceiurile locale.</i> 4.21 Pelerinaje mari din România (Șumuleu Ciuc, Blaj, Nicula) 4.22 Scriitori și poeți inspirați de credință → <i>Exemple: Dante, Eminescu, Rilke, Dostoievski, Arghezi.</i> 4.23 Arta icoanei – teologie în culori → <i>Limbajul simbolic al icoanei și rolul ei formativ în cultura creștină.</i> 4.24 Religia în literatură și filmul contemporan 4.25 Cultura dialogului între religii → <i>Cunoașterea și respectul față de diversitatea cultural-religioasă.</i> 4.26 Patrimoniul religios – moștenire culturală și identitate

Domenii de conținut	Conținuturi
	→ <i>Biserici, mănăstiri, artă sacră ca expresii ale memoriei colective.</i> 4.14 Credința și creativitatea umană → <i>Cum sunt reflectate valorile spirituale în cultura populară de azi.</i>
5. Biserica și societatea	5.2 Rolul Bisericii în formarea conștiinței morale a tinerilor → <i>Cum contribuie credința la discernerea binelui și răului în societatea de azi.</i> 5.2 Biserica în fața provocărilor lumii moderne → <i>Tehnologie, individualism, relativism moral – cum răspunde Biserica.</i> 5.13 Credința și implicarea socială: voluntariatul ca formă de iubire creștină → <i>Exemple concrete de proiecte caritative și de solidaritate.</i> 5.14 Sacramentele slujirii (Preoția și Căsătoria) 5.15 Familia creștină – „Biserica de acasă” și rolul ei în societate → <i>Importanța familiei pentru educația morală și spirituală.</i> 5.16 Demnitatea persoanei umane în viziunea creștină → <i>Valoarea vieții, drepturile fundamentale și respectul pentru celălalt.</i> 5.17 Dialogul dintre credință și știință în societatea contemporană → <i>Compatibilitatea dintre rațiune și credință; contribuția savanților creștini.</i> 5.18 Biserica și pacea socială → <i>Cum promovează creștinismul reconcilierea, iertarea și justiția.</i> 5.19 Creștinul și responsabilitatea civică → <i>Participarea la viața comunității, votul, respectul pentru lege și binele comun.</i> 5.20 Sărăcia și solidaritatea – perspectiva creștină asupra justiției sociale → <i>„Fericiți cei milostivi...” – chemarea la compasiune și echitate.</i> 5.21 Media și comunicarea valorilor creștine → <i>Cum pot fi folosite rețelele sociale pentru a transmite binele și adevărul.</i> 5.22 Ecologia integrală – responsabilitatea creștinului față de creație → <i>„Laudato si” și grija pentru mediul înconjurător ca act de iubire față de Dumnezeu</i>

Anexa nr.11.11. Programa de examen pentru disciplina *Religie, Cultul Musulman* – REL_MUS_P1 (TC)

- *Proba E – a doua probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării)*
- *Filiera teoretică, profilul umanist, specializarea științe sociale și specializarea filologie*

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina *Religie, Cultul Musulman* este realizată în conformitate cu prevederile *Programelor școlare pentru disciplina Religie, Cultul Musulman, clasele a IX-a - a XII-a, trunchi comun (TC)*, pentru *filiera teoretică, profilul umanist, specializarea științe sociale și specializarea filologie*, aprobată prin OMEC nr. 6930/2025, Anexa nr. 11. Prezenta programă precizează competențele generale și competențele specifice care vor fi evaluate, domeniile de conținut și conținuturile vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen pentru disciplina *Religie, Cultul Musulman - REL_MUS_P1 (TC)*, fundamentează elaborarea subiectelor și a baremelor de evaluare și de notare pentru a doua probă E, din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul ciclului liceal, clasele a IX-a - a XII-a, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen, la disciplina *Religie, Cultul Musulman*, programa *REL_MUS_P1 (TC)*, este de a constata măsura în care candidatul *identifică, prezintă, analizează, interpretează și argumentează învățăturile și valorile religios-morale, formele de exprimare religioasă și a modurilor de viață din religiile lumii și influența lor asupra civilizației și culturii universale*, în situații de complexitate corespunzătoare raportării disciplinei în cadrul segmentelor curriculare trunchi comun (TC) și tipului de probă.

Prin susținerea probei de examen la disciplina *Religie, Cultul Musulman*, programa *REL_MUS_P1 (TC)*, candidatul este pus în situația de a face dovada formării/dezvoltării următoarelor **competențe generale (CG)**, dobândite pe parcursul claselor a IX-a - a XII-a:

C.G.1	Exprimarea identității religioase, la nivel individual și al comunității, în diferite contexte de viață
C.G.2	Analizarea formelor de exprimare religioasă și a modurilor de viață în religiile lumii
C.G.3	Adoptarea unor decizii responsabile privind viața personală și comunitară, în concordanță cu valorile religios-morale
C.G.4	Colaborarea cu ceilalți pentru promovarea comuniunii în societate, prin respectarea valorilor religioase ale fiecărei persoane

Prin variantele de subiecte elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** care pot fi evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru ciclul liceal:

CG 1 – Exprimarea identității religioase, la nivel individual și al comunității, în diferite contexte de viață

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.1.1	Definirea componentelor majore ale identității religioase.
IX.CS.1.2	Descrierea elementelor care definesc comunitatea religioasă.
IX.CS.1.3	Explicarea caracteristicilor care definesc învățătura de credință islamică.
X.CS.1.1	Recunoașterea componentelor identității religioase în diferite contexte de viață.
X.CS.1.2	Descoperirea elementelor care definesc comunitatea religioasă, în diferite contexte de viață.
X.CS.1.3	Ilustrarea semnificațiilor care definesc învățătura de credință în diferite contexte de comunicare.
XI.CS.1.1	Descrierea componentelor identității religioase, la nivel individual și al comunității, în diferite contexte de viață.
XI.CS.1.2	Identificarea unor elemente de natură religioasă în creațiile culturale.

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS.1.3	Compararea unor elemente interdisciplinare care contribuie la exprimarea identității religioase
XII.CS.1.1	Evidențierea componentelor identității religioase, la nivel individual și al comunității, în diferite contexte de viață.
XII.CS.1.2	Exprimarea identității religioase în diferite interacțiuni socio-culturale, valorificând elemente de patrimoniu local, național și universal.
XII.CS.1.3	Argumentarea rolului modelelor de viață musulmană pentru împlinirea personală și integrarea socială.

CG 2 – Utilizarea formelor de exprimare religioasă și a modurilor de viață în religiile lumii

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.2.1	Identificarea elementelor definitorii ale credințelor și religiilor studiate.
IX.CS.2.2	Prezentarea principalelor religii din perspectivă istorică.
X.CS.2.1	Analizarea elementelor definitorii ale religiilor și a rolurilor acestora în plan istoric, social și cultural.
X.CS.2.2	Descrierea practicilor și a ritualurilor care aparțin diferitelor religii Interpretarea semnificației valorilor morale și spirituale promovate de diferite tradiții religioase.
XI.CS.2.1	Aplicarea principiilor eticii din religiile lumii în abordarea unor probleme actuale și universale.
XI.CS.2.2	Identificarea valorilor universale din religiile lumii și a modalităților specifice de exprimare a acestora.
XII.CS.2.1	Respectarea diversității religioase, fundamentată pe cunoașterea și asumarea învățăturii de credință proprii.
XII.CS.2.2	Formularea unor opinii religios-morale cu privire la islam, prin raport la credința proprie.

CG 3 – Adoptarea unor decizii responsabile privind viața personală și comunitară, în concordanță cu valorile religios-morale

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.3.1	Susținerea unor decizii din viața personală în corelare cu valorile religioase.
IX.CS.3.2	Sintetizarea valorilor islamice necesare în alegerea unor comportamente adecvate în familie, școală și comunitate.
X.CS.3.1	Actualizarea învățăturii de credință prin raportarea la deciziile din viața personală și a comunității.
X.CS.3.2	Evaluarea atitudinilor islamice în contexte diferite de viață.
XI.CS.3.1	Argumentarea învățăturilor desprinse din viețile profeților ca modele și repere demne de urmat.
XI.CS.3.2	Evidențierea necesității virtuților în relațiile interpersonale și comunitare ale tinerilor.
XII.CS.3.1	Proiectarea unor modele musulmane de manifestare a comportamentelor și atitudinilor religioase.
XII.CS.3.2	Generarea de idei și proiecte care promovează respectarea valorilor religioase și incluziunea socială.

CG 4 – Colaborarea cu ceilalți pentru promovarea comuniunii în societate, prin respectarea valorilor religioase ale fiecărei persoane

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.4.1	Sintetizarea rolului valorilor religioase în vederea menținerii solidarității comunitare.
IX.CS.4.2	Schițarea/Identificarea/Propunerea de activități și proiecte individuale și de grup, prin raportare la învățăturile islamice.
X.CS.4.1	Evidențierea particularităților unei comunități construite pe valori religioase islamice.

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
X.CS.4.2	Adoptarea unei atitudini pozitive față de semeni și mediul înconjurător în spiritul valorilor islamice
XI.CS.4.1	Dezvoltarea contextelor de coeziune socială prin perspectiva promovării unor modele din religia islamică.
XI.CS.4.2	Evaluarea modurilor în care provocările actuale influențează viața religioasă a persoanei și a comunității.
XII.CS.4.1	Proiectarea unor modele musulmane de manifestare a comportamentelor și atitudinilor religioase.
XII.CS.4.2	Generarea de idei și proiecte personale care promovează respectarea valorilor religioase și incluziunea socială.

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
Credința în Islam	1. Sursele cunoașterii în Islam 2. Importanța credinței în Islam 3. Mesaje din Coran: Versetul 36 din sura Al-Isrā' și versetul 23 din sura Al-Mulk 4. Definiția și originea religiei 5. Natura umană și religia 6. Legătura dintre credință și Islam 7. Caracteristicile principiilor de credință islamică 8. Mesaje din Coran: Versetul 136 din Sura An-Nisā
Practica religioasă și valorile morale în Islam	1. Rugăciunea și punerea în practică a acesteia 2. Scopul și importanța rugăciunii în Islam 3. Obligația rugăciunii în Islam 4. Principiile de bază ale modului de a ne ruga în Islam 5. Relația dintre rugăciune și morală în Islam 6. Mesaje din Coran: Versetul 177 din Sura Al-Baqara 7. Valorile islamului și originea lor 8. Rolul și semnificația valorilor religioase în dezvoltarea personalității tinerilor 9. Valorile fundamentale 10. Mesaje din Coran: Versetele 23–29 din Sura Isrâ
Civilizația islamică și contribuția ei la umanitate	1. Cultura și civilizația islamică și caracteristicile sale 2. Influența culturii civilizației islamice în diverse spații geografice 3. Recunoașterea influențelor civilizației islamice în diferite regiuni ale lumii
Credință și practici religioase de bază	1. Principiile Credinței 2. Principiile de bază ale Islamului 3. Numele și însușirile lui Allah – Citirea literelor cu semne diacritice 4. Credința în viața de apoi și influența acesteia asupra comportamentului nostru – Citirea literelor la început, la mijloc și la sfârșit 5. Cunosc Sfântul Coran – Semnul „üstün” (fatha) 6. Eticheta în moschee – Semnul „üstün” (fatha) 7. Chemarea la rugăciune (ezanul) și ikametul – Semnul „üstün” (fatha) 8. Rugăciunile „Rabbena” și semnificația lor – Semnul „esre” (kasra)

Domenii de conținut	Conținuturi
Practica rugăciunii și formarea deprinderilor de închinare	1. Abluțiunea minoră (abdestul) și abluțiunea generală (baia rituală ghusul) – Semnul „esre” (kasra) 2. Rugăciunea (namazul) și importanța ei – Semnul „ötre” (damma) 3. Tipurile de rugăciune (namaz) – Semnul „ötre” (damma) 4. Desfășurarea rugăciunii (namazului) – Citirea literelor cu semnul „cezim” (sukun) 5. Desfășurarea rugăciunii (namazului) – Exerciții practice 6. Sura Fatiha și semnificația ei – Literele de prelungire (madd)
Practici fundamentale ale Islamului și educație spirituală	1. Postul – Litera de prelungire „Elif” (harf-i med). 2. Pelerinajul – Litera de prelungire „Ya” (harf-i med). 3. Dania – Litera de prelungire „Vav” (harf-i med). 4. Zile și nopți sfinte – Exerciții practice. 5. Sura Felak și semnificația ei – Citirea literelor cu semnul „şedde” (geminare)
Etică islamică și educație morală	1. Etica morală islamică și scopul acesteia 2. Sursele eticii și moralei islamice. 3. Relația dintre morală și educație. 4. Anumite comportamente în etica islamică. 5. Mesaje din Coran: Versetele 11–12 din Sura Hucurât
Gândire islamică și interpretare religioasă	1. Cauzele diferențelor de interpretare religioasă 2. Anumite concepte legate de interpretările religioase 3. Interpretări doctrinare și politice în gândirea islamică 4. Interpretări juridice (de drept islamic) în gândirea islamică 5. Mesaje din Coran: Versetul 59 din Sura Nisa
Credința în viața de apoi și sensul existenței umane	1. Sensul existenței 2. Lumea de Apoi 3. Mesaje din Coran: Versetele 153–157 din Sura Bakara
Exemplul Profetului Muhammad și misiunea sa profetică	1. Personalitatea Profetului Muhammad (Pacea fie asupra lui) 2. Latura profetică a Profetului Muhammad (Pacea fie asupra lui) 3. Credința față de Profetul Muhammad (Pacea fie asupra lui) 4. Mesaje din Coran: Versetele 45–46 din Sura Ahzab
Valorile morale și viața virtuoasă în Islam	1. Calea Islamului: Călăuzirea (Hidayet) 2. A trăi ca și cum L-ai vedea pe Allah: Perfecțiunea credinței (Ihsan) 3. Sinceritatea față de Allah: Ihlas 4. Respectarea poruncilor și interdicțiilor lui Allah: Evlavia 5. Calea dreaptă: Sirat al-Mustakim 6. Perseverența și străduința pe calea lui Allah 7. Comportamentul bun, drept și frumos: Fapta virtuoasă (Salih Amel) 8. Mesaje din Coran: Versetele 107–110 din Sura Kehf
Abordări filosofice și religii ale lumii	1. Abordări filosofice legate de credință 2. Noile abordări religioase 3. Iudaismul 4. Creștinismul 5. Mesaje din Coran: Versetul 59 din Sura En’âm și versetul 27 din Sura Lokmân
Dezvoltarea științei, educației și gândirii în civilizația islamică	1. Relația dintre religie și știință 2. Dezvoltarea științei și a gândirii în civilizația islamică 3. Instituțiile de învățământ proeminente/reprezentative în civilizația islamică

Domenii de conținut	Conținuturi
	4. Contribuțiile inovatoare și originale ale musulmanilor în domeniul științei 5. Mesaje din Coran: Versetele 27-28 din Sura Fâtir
Procesul de convertire a turcilor la Islam și personalitățile influente în acest demers	1. Convertirea turcilor la Islam 2. Personalități care au influențat formarea înțelegerii Islamului în cadrul poporului Turc 3. Mesaje din Coran: Versetul 69 din Sura Nisa Kur'an'dan
Gândirea sufistă și influența ei în cultură	1. Formarea gândirii sufite 2. Dimensiunea morală a gândirii sufite 3. Interpretările sufite influente în cultura Turcă 4. Mesaje din Coran: Versetul 10 din Sura Hucurat
Principii fundamentale în rezolvarea problemelor religioase și aplicarea lor în viața cotidiană	1. Principii și metode fundamentale în rezolvarea problemelor religioase 2. Probleme legate de viața economică 3. Probleme legate de alimente și dependențe 4. Probleme legate de sănătate și medicină 5. Mesaje din Coran: Versetele 151-152 din Sura
Religii ale lumii și învățăturile lor	1. Hinduism 2. Budism 3. Confucianism

Anexa nr.11.11. DERS ÎN SINAV MÜFREDATI *Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi - İslam Dini* – REL_MUS_P1 (TC)

- *E sınavı – ikinci sınav (yazılı sınav, alanına/uzmanlık alanına özgü sınav)*
- *Teorik alan, hümanist dalı, Sosyal bilimler ve Filoloji*

GİRİŞ BÖLÜMÜ

Millî Eğitim Bakanlığı'nın (OMEC) 6930/2025 sayılı Kararnamesi'nin 11 numaralı Ek'i ile onaylanan *Din Dersi (İslam Dini)* Sınav Müfredatı; teorik alan, insani bilimler dalı, sosyal bilimler ve filoloji uzmanlıklarındaki 9-12. sınıflar Ortak Müfredat (TC) ders programı hükümlerine uygun olarak hazırlanmıştır. Bu müfredat; sınav kapsamında değerlendirilecek olan genel yeterlilikleri, özel yeterlilikleri, içerik alanlarını ve konu başlıklarını belirlemektedir.

Din Dersi (İslam Dini) - REL_MUS_P1 (TC) sınav müfredatı, 2030 Ulusal Bakalorya Sınavı bünyesindeki ikinci E sınavı için soru kitapçıklarının ve değerlendirme/puanlama ölçeklerinin hazırlanmasına temel oluşturur. Değerlendirme; lise mezun profilini esas alarak, 9-12. sınıflar boyunca öğrencilerin genel yeterliliklerini geliştirmeye katkı sağlayan özel yeterlilikleri ölçmeyi hedefler.

REL_MUS_P1 (TC) müfredatı kapsamında *Din Dersi (İslam Dini)* sınavıyla yapılan değerlendirmenin amacı; adayın, dinî ve ahlaki öğretiler ile değerleri, dinî ifade biçimlerini, dünya dinlerindeki yaşam tarzlarını ve bunların evrensel kültür ile medeniyet üzerindeki etkilerini; Ortak Müfredat (TC) kapsamındaki dersin düzeyine ve sınav türüne uygun karmaşıklıkta durumlarda ne ölçüde tanımlayabildiğini, sunabildiğini, analiz edebildiğini, yorumlayabildiğini ve gerekçelendirebildiğini tespit etmektir.

Aday, *Din Dersi (İslam Dini) REL_MUS_P1 (TC)* sınavına girerek, 9. sınıftan 12. sınıfa kadar geçen süreçte kazandığı ve geliştirdiği aşağıdaki **genel yeterlilikleri** (CG) kanıtlama imkânı bulur:

CG 1	Bireysel ve toplumsal düzeyde dinî kimliğin, yaşamın farklı bağlamlarında ifade edilmesi
CG 2	Dünya dinlerinde yer alan dinî ifade biçimlerinin ve yaşam tarzlarının kullanılması
CG 3	Kişisel ve toplumsal yaşamla ilgili sorumluluk sahibi kararların, dinî-ahlaki değerlere uygun şekilde benimsenmesi
CG 4	Her bireyin dinî değerlerine saygı göstererek toplumda birlik ve dayanışmayı güçlendirmek amacıyla başkalarıyla işbirliği yapılması

Bakalorya milli sınava göre oluşturulan sınav konu ve soruları programadaki beceri ve içerikler değerlendirmektedir., not baremleri doğru çözüme yöntemine bağlanmaktadır.

BECERİLERİ DEĞERLENDİRME

Her genel beceriye **özel beceriler** (CS) bağlanmaktadır, bunlar sınavda geçerli öğretim programalardan seçilir ve toplam olarak lise seviyesine uygun tabloyu belirtmektedir:

CG 1 – Bireysel ve toplumsal düzeyde dinî kimliğin, yaşamın farklı bağlamlarında ifade edilmesi

Cod CS	Özel becerileri değerlendirme
IX.CS.1.1	Dinî kimliğin temel unsurlarının tanımlanması
IX.CS.1.2	Dinî toplumu tanımlayan unsurların açıklanması
IX.CS.1.3	İslami inanç öğretisini tanımlayan özelliklerin açıklanması.
X.CS.1.1	Dinî kimliğin unsurlarının yaşamın farklı bağlamlarında tanınması
X.CS.1.2	Farklı yaşam bağlamlarında dinî toplumu tanımlayan unsurların keşfedilmesi
X.CS.1.3	Farklı iletişim bağlamlarında inanç öğretisini tanımlayan anlamların örneklendirilmesi
XI.CS.1.1	Bireysel ve toplumsal düzeyde dinî kimliğin bileşenlerinin, farklı yaşam bağlamlarında açıklanması
XI.CS.1.2	Kültürel eserlerdeki dinî unsurların belirlenmesi
XI.CS.1.3	Dinî kimliğin ifade edilmesine katkı sağlayan disiplinler arası unsurların karşılaştırılması
XII.CS.1.1	Bireysel ve toplumsal düzeyde, farklı yaşam bağlamlarında dinî kimliğin bileşenlerinin ortaya konulması
XII.CS1..2	Yerel, ulusal ve evrensel miras unsurlarını kullanarak farklı sosyo-kültürel etkileşimlerde dinî kimliğin ifade edilmesi

Cod CS	Özel becerileri değerlendirme
XII.CS.1.3	Kişisel tatmin ve toplumsal entegrasyon için Müslüman yaşam modellerinin rolünün gerekçelendirilmesi

CG 2 – Dünya dinlerinde yer alan dinî ifade biçimlerinin ve yaşam tarzlarının kullanılması

Cod CS	Özel becerileri değerlendirme
IX.CS.2.1	İncelenen inançların ve dinlerin tanımlayıcı unsurlarının belirlenmesi
IX.CS.2.2	Başlıca dinlerin tarihsel bir bakış açısıyla sunulması
X.CS.2.1	Dinlerin belirleyici unsurlarının ve bunların tarihî, sosyal ve kültürel düzeydeki rollerinin analiz edilmesi
X.CS.2.2	Farklı dinlere ait uygulama ve ritüellerin betimlenmesi – Çeşitli dinî geleneklerde öne çıkan manevi ve ahlaki değerlerin anlamının yorumlanması
XI.CS.2.1	Dünya dinlerindeki etik ilkelerin güncel ve evrensel sorunların ele alınmasında uygulanması
XI.CS.2.2	Dünya dinlerindeki evrensel değerlerin ve bunların ifade biçimlerinin belirlenmesi
XII.CS.2.1	Kendi inanç öğretilerini bilme ve benimseme temelinde dinî çeşitliliğe saygı gösterilmesi
XII.CS.2.2	Kendi inançları bağlamında İslam hakkında dinî ve ahlaki görüşler geliştirilmesi

CG 3 – Kişisel ve toplumsal yaşamla ilgili sorumluluk sahibi kararların, dinî-ahlaki değerlere uygun şekilde benimsenmesi

Cod CS	Özel becerileri değerlendirme
IX.CS.3.1	Kişisel yaşama dair kararların dinî değerlere uygun biçimde gerekçelendirilmesi
IX.CS.3.2	Ailede, okulda ve toplumda uygun davranışların seçilmesinde gerekli olan İslami değerlerin özetlenmesi
X.CS.3.1	İnanç öğretisinin kişisel ve toplumsal hayattaki kararlara uyarlanarak güncellenmesi
X.CS.3.2	Farklı yaşam bağlamlarında İslami tutumların değerlendirilmesi
XI.CS.3.1	Peygamberlerin yaşamlarından çıkarılan öğretilerin, örnek alınması ve takip edilmesi gereken modeller olarak gerekçelendirilmesi
XI.CS.3.2	Gençlerin kişilerarası ve topluluk içi ilişkilerinde erdemlerin gerekliliğinin ortaya konulması
XII.CS.3.1	Dinî davranış ve tutumların sergilenmesinde Müslüman model örneklerinin tasarlanması
XII.CS.3.2	Dinî değerlere saygıyı ve toplumsal kapsayıcılığı teşvik eden fikir ve projelerin üretilmesi

CG 4 – Her bireyin dinî değerlerine saygı göstererek toplumda birlik ve dayanışmayı güçlendirmek amacıyla başkalarıyla işbirliği yapılması

Cod CS	Özel becerileri değerlendirme
IX.CS.4.1	Toplumsal dayanışmanın sürdürülmesinde dinî değerlerin rolünün özetlenmesi
IX.CS.4.2	İslami öğretilere dayalı bireysel ve grup etkinlikleri ile projelerin tasarlanması/belirlenmesi/önerilmesi
X.CS.4.1	İslami dinî değerlere dayalı bir topluluğun kendine özgü özelliklerinin ortaya konulması
X.CS.4.2	İslami değerler doğrultusunda çevreye ve insanlara karşı olumlu bir tutum benimsenmesi
XI.CS.4.1	İslami dinî modelleri teşvik perspektifiyle toplumsal uyum bağlamlarının geliştirilmesi
XI.CS.4.2	Güncel zorlukların bireyin ve topluluğun dini yaşamını nasıl etkilediğinin değerlendirilmesi
XII.CS.4.1	Dinî davranış ve tutumların sergilenmesinde Müslüman model örneklerinin tasarlanması
XII.CS.4.2	Dinî değerlere saygıyı ve toplumsal kapsayıcılığı teşvik eden kişisel fikir ve projelerin üretilmesi

İÇERİK ALANLARI VE DERS İÇERİKLERİ

Ders içerikleri içerik alanlara göre meydana getirilmektedir ve toplam olarak geçerli öğretim programalara uygun lise seviyesini yansıtır .

İçerik alanları	Ders içerikleri
İslam'da İman	1. İslam'da Bilgi Kaynakları 2. İslam İnancında İmanın Mahiyeti 3. Kur'an'dan Mesajlar: İsrâ 36. Ayet ve Mülk 23. Ayet 4. Dinin Tanımı ve Kaynağı 5. İnsanın Doğası ve Din 6. İman ve İslam İlişkisi 7. İslam İnanç Esaslarının Özellikleri 8. Kur'an'dan Mesajlar: Nisâ Suresi 136. Ayet
İslam'da İbadet ve Değerler	1. İslam'da İbadet ve Kapsamı 2. İslam'da İbadetin Amacı ve Önemi 3. İslam'da İbadet Yükümlülüğü 4. İslam'da İbadetlerin Temel İlkeleri 5. İslam'da İbadet Ahlak İlişkisi 6. Kur'an'dan Mesajlar: Bakara Suresi 177. Ayet 7. Değerler ve Değerlerin Kaynağı 8. Gençlerin Kişilik Gelişiminde Değerlerin Yeri ve Önemi 9. Temel Değerler 10. Kur'an'dan Mesajlar: İsrâ Suresi 23-29. Ayetler
İslam Medeniyeti ve İnsanlığa Katkısı	1. İslam Medeniyeti ve Özellikleri 2. İslam Medeniyetinin Farklı Coğrafyalardaki İzleri 3. İslam medeniyetinin, dünyanın farklı bölgelerindeki etkilerini farkı
Temel İnanç ve İbadet Bilgisi	1. İmanın şartları - Harflerin bağımsız isimleri 2. İslam'ın şartları - Harflerin bağımsız isimleri 3. Allah'ın isim ve sıfatları - Harflerin hareketlerle okunuşu 4. Ahiret inancının davranışlarımıza etkisi - Harflerin başta, ortada ve sonda okunuşu 5. Kutsal Kitabımız Kur'an-ı Kerim'i Tanıyorum – Üstün 6. Cami adabı – Üstün 7. Ezan ve kamet – Üstün 8. Rabbena duaları ve anlamı – Esre
Namaz İbadeti ve Uygulamalı İbadet Eğitimi	1. Abdest ve gusül abdesti – Esre 2. Namaz İbadeti ve Önemi – Ötre 3. Namaz Çeşitleri – Ötre 4. Namazın Kılınışı - Harflerin cezmlı okunuşu 5. Namazın Kılınışı – Alıştırma 6. Fatiha suresi ve anlamı - Uzatma harfleri
İslam'ın Temel İbadetleri ve Manevî Eğitim	1. Oruç ibadeti - Harf-i Med (Elif) 2. Hac ibadeti - Harf-i Med (Ya) 3. Zekat - Harf-i Med (Vav) 4. Mübak gün ve gecelerimiz – Alıştırma 5. Felak suresi ve Anlamı - Harflerin şeddeli okunuşu
İslam Ahlakı ve Ahlak Eğitimi	1. İslam Ahlakının Konusu ve Gayesi 2. İslam Ahlakının Kaynakları 3. Ahlak ve Terbiye İlişkisi 4. İslam Ahlakında Bazı Davranışlar 5. Kur'an'dan Mesajlar: Hucurât Suresi 11-12. Ayetler
İslam Düşüncesi ve Dinî Yorum	1. Dinî Yorum Farklılıklarının Sebepleri

Întinutul alanları	Ders içerikleri
	2. Dinî Yorumlarla İlgili Bazı Kavramlar 3. İslam Düşüncesinde İtikadi ve Siyasi Yorumlar 4. İslam Düşüncesinde Fıkhi Yorumlar 5. Kur'an'dan Mesajlar: Nisâ Suresi 59. Ayet
Ahiret inancı ve insan varoluşunun anlamı	1. Varoluşun ve Hayatın Anlamı 2. Ahiret �lemi 3. Kur'an'dan Mesajlar: Bakara Suresi 153-157. Ayetler
H�. Muhammed'in örnekliliđi ve peygamberlik misyonu	1. H�. Muhammed'in �ahsiyeti 2. H�. Muhammed'in Peygamberlik Yönü 3. H�. Muhammed'e Bađlılık ve İtaat 4. Kur'an'dan Mesajlar: Ahzâb Suresi 45-46. Ayetler
İslam'da ahlaki deđerler ve erdemli yaşam	1. İslam'ın Aydınlık Yolu: Hidayet 2. Allah'ı G�r�yormu�asına Yaşamak: İhsan 3. Allah İçin Samimiyet: İhlas 4. Allah'ın Emir ve Yasaklarına Riayet: Takva 5. Dosdođru Yol: Sırat-ı Müstakim 6. Allah Yolunda Mücahede 7. İyi, Dođru ve Güzel Davranış: Salih Amel 8. Kur'an'dan Mesajlar: Kehf Suresi 107-110. Ayetler
Felsefi yaklaşımlar ve dünya dinleri	1. İnançla İlgili Felsefi Yaklaşımlar 2. Yeni Dinî Hareketler 3. Yahudilik 4. Hristiyanlık 5. Kur'an'dan Mesajlar: En'�m Suresi 59. Ayet ve Lokmân Suresi 27. Ayet
İslam medeniyetinde bilim, eđitim ve düşüncenin gelişimi	1. Din-Bilim İlişkisi 2. İslam Medeniyetinde Bilim ve Düşüncenin Gelişimi 3. İslam Medeniyetinde �ne çıkan Eđitim Kurumları 4. Müslümanların Bilim Alanında Yaptıđı �nc� ve özgün �alı�malar 5. Kur'an'dan Mesajlar: Fâtır Suresi 27-28. Ayetler
Türklerin İslamiyet'i kabul süreci ve bu süreçte etkili olan liderler ve alimler	1. Türklerin Müslüman Olmaları 2. Milletimizin İslam Anlayışının Oluşmasında Etkili Olan Bazı �ahsiyetler 3. Mesajlar: Nisâ Suresi 69. Ayet
Tasavvuf düşüncesi ve kültürdeki etkileri	1. Tasavvufi Düşüncenin Oluşumu 2. Tasavvufi Düşüncenin Ahlaki Boyutu 3. Kültürümüzde Etkin Olan Tasavvufi Yorumlar 4. Kur'an'dan Mesajlar: Hucurât Suresi 10. Ayet
Dinî meselelerin çözümünde temel ilkeler ve günlük hayattaki uygulamaları	1. Dinî Meselelerin ��z�m�nde Temel İlke ve Yöntemler 2. İktisadi Hayatla İlgili Meseleler 3. Gıda Maddeleri ve Bađımlılıkla İlgili Meseleler 4. Sađlık ve Tıpla İlgili Meseleler 5. Kur'an'dan Mesajlar: En'�m suresi 151-152. Ayetler
D�nyadaki başlıca dinler ve �đretileri	1. Hinduizm 2. Budizm 3. Konf�cyanizm

Anexa nr.11.12. Programa de examen pentru disciplina *Religie, Cultul Musulman* – REL_MUS_P2 (TC)

- *Proba F (probă scrisă, specifică profilului/specializării)*
- *Filiera teoretică, profilul real, toate specializările; filiera tehnologică, toate profilurile, toate calificările profesionale (complementar disciplinelor alese la proba E); filiera vocațională, profilurile artistic, pedagogic, sportiv și teologic, toate specializările (complementar disciplinelor alese la proba E)*

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina *Religie, Cultul Musulman* este realizată în conformitate cu prevederile *Programei școlare pentru disciplina Religie, Cultul Musulman, clasele a IX-a - a XII-a, trunchi comun (TC)*, aprobată prin OMEC nr. 6930/2025, Anexa nr. 11. Prezenta programă precizează competențele generale și competențele specifice care vor fi evaluate, domeniile de conținut și conținuturile vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen pentru disciplina *Religie, Cultul Musulman - REL_MUS_P2 (TC)* fundamentează elaborarea subiectelor și a baremelor de evaluare și de notare pentru probă F (complementar disciplinelor alese la proba E), din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul ciclului liceal, clasele a IX-a - a XII-a, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen, la disciplina *Religie, Cultul Musulman*, programa *REL_MUS_P2 (TC)*, este de a constata măsura în care candidatul *identifică, prezintă, analizează, interpretează și argumentează învățăturile și valorile religios-morale, formele de exprimare religioasă și a modurilor de viață din religiile lumii și influența lor asupra civilizației și culturii universale*, în situații de complexitate corespunzătoare raportării disciplinei în cadrul segmentelor curriculare trunchi comun (TC) și tipului de probă.

Prin susținerea probei de examen la disciplina *Religie, Cultul Musulman*, programa *REL_MUS_P2 (TC)*, candidatul este pus în situația de a face dovada formării/dezvoltării următoarelor **competențe generale (CG)**, dobândite pe parcursul claselor a IX-a - a XII-a:

C.G.1	Exprimarea identității religioase, la nivel individual și al comunității, în diferite contexte de viață
C.G.2	Analizarea formelor de exprimare religioasă și a modurilor de viață în religiile lumii
C.G.3	Adoptarea unor decizii responsabile privind viața personală și comunitară, în concordanță cu valorile religios-morale
C.G.4	Colaborarea cu ceilalți pentru promovarea comuniunii în societate, prin respectarea valorilor religioase ale fiecărei persoane

Prin variantele de subiecte elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** care pot fi evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru ciclul liceal:

CG 1 – Exprimarea identității religioase, la nivel individual și al comunității, în diferite contexte de viață

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.1.1	Definirea componentelor majore ale identității religioase.
IX.CS.1.2	Descrierea elementelor care definesc comunitatea religioasă.
IX.CS.1.3	Explicarea caracteristicilor care definesc învățătura de credință islamică.
X.CS.1.1	Recunoașterea componentelor identității religioase în diferite contexte de viață.
X.CS.1.2	Descoperirea elementelor care definesc comunitatea religioasă, în diferite contexte de viață.
X.CS.1.3	Ilustrarea semnificațiilor care definesc învățătura de credință în diferite contexte de comunicare.
XI.CS.1.1	Descrierea componentelor identității religioase, la nivel individual și al comunității, în diferite contexte de viață.
XI.CS.1.2	Identificarea unor elemente de natură religioasă în creațiile culturale.

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS.1.3	Compararea unor elemente interdisciplinare care contribuie la exprimarea identității religioase
XII.CS.1.1	Evidențierea componentelor identității religioase, la nivel individual și al comunității, în diferite contexte de viață.
XII.CS.1.2	Exprimarea identității religioase în diferite interacțiuni socio-culturale, valorificând elemente de patrimoniu local, național și universal.
XII.CS.1.3	Argumentarea rolului modelelor de viață musulmană pentru împlinirea personală și integrarea socială.

CG 2 – Utilizarea formelor de exprimare religioasă și a modurilor de viață în religiile lumii

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.2.1	Identificarea elementelor definitorii ale credințelor și religiilor studiate.
IX.CS.2.2	Prezentarea principalelor religii din perspectivă istorică.
X.CS.2.1	Analizarea elementelor definitorii ale religiilor și a rolurilor acestora în plan istoric, social și cultural.
X.CS.2.2	Descrierea practicilor și a ritualurilor care aparțin diferitelor religii Interpretarea semnificației valorilor morale și spirituale promovate de diferite tradiții religioase.
XI.CS.2.1	Aplicarea principiilor eticii din religiile lumii în abordarea unor probleme actuale și universale.
XI.CS.2.2	Identificarea valorilor universale din religiile lumii și a modalităților specifice de exprimare a acestora.
XII.CS.2.1	Respectarea diversității religioase, fundamentată pe cunoașterea și asumarea învățăturii de credință proprii.
XII.CS.2.2	Formularea unor opinii religioase-morale cu privire la islam, prin raport la credința proprie.

CG 3 – Adoptarea unor decizii responsabile privind viața personală și comunitară, în concordanță cu valorile religioase-morale

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.3.1	Susținerea unor decizii din viața personală în corelare cu valorile religioase.
IX.CS.3.2	Sintetizarea valorilor islamice necesare în alegerea unor comportamente adecvate în familie, școală și comunitate.
X.CS.3.1	Actualizarea învățăturii de credință prin raportarea la deciziile din viața personală și a comunității.
X.CS.3.2	Evaluarea atitudinilor islamice în contexte diferite de viață.
XI.CS.3.1	Argumentarea învățăturilor desprinse din viețile profeților ca modele și repere demne de urmat.
XI.CS.3.2	Evidențierea necesității virtuților în relațiile interpersonale și comunitare ale tinerilor.
XII.CS.3.1	Proiectarea unor modele musulmane de manifestare a comportamentelor și atitudinilor religioase.
XII.CS.3.2	Generarea de idei și proiecte care promovează respectarea valorilor religioase și incluziunea socială.

CG 4 – Colaborarea cu ceilalți pentru promovarea comuniunii în societate, prin respectarea valorilor religioase ale fiecărei persoane

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.4.1	Sintetizarea rolului valorilor religioase în vederea menținerii solidarității comunitare.
IX.CS.4.2	Schițarea/Identificarea/Propunerea de activități și proiecte individuale și de grup, prin raportare la învățăturile islamice.
X.CS.4.1	Evidențierea particularităților unei comunități construite pe valori religioase islamice.

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
X.CS.4.2	Adoptarea unei atitudini pozitive față de semenii și mediul înconjurător în spiritul valorilor islamice
XI.CS.4.1	Dezvoltarea contextelor de coeziune socială prin perspectiva promovării unor modele din religia islamică.
XI.CS.4.2	Evaluarea modurilor în care provocările actuale influențează viața religioasă a persoanei și a comunității.
XII.CS.4.1	Proiectarea unor modele musulmane de manifestare a comportamentelor și atitudinilor religioase.
XII.CS.4.2	Generarea de idei și proiecte personale care promovează respectarea valorilor religioase și incluziunea socială.

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
Credința în Islam	1. Sursele cunoașterii în Islam 2. Importanța credinței în Islam 3. Mesaje din Coran: Versetul 36 din sura Al-Isrâ' și versetul 23 din sura Al-Mulk 4. Definiția și originea religiei 5. Natura umană și religia 6. Legătura dintre credință și Islam 7. Caracteristicile principiilor de credință islamică 8. Mesaje din Coran: Versetul 136 din Sura An-Nisâ
Practica religioasă și valorile morale în Islam	1. Rugăciunea și punerea în practică a acesteia 2. Scopul și importanța rugăciunii în Islam 3. Obligația rugăciunii în Islam 4. Principiile de bază ale modului de a ne ruga în Islam 5. Relația dintre rugăciune și morală în Islam 6. Mesaje din Coran: Versetul 177 din Sura Al-Baqara 7. Valorile islamului și originea lor 8. Rolul și semnificația valorilor religioase în dezvoltarea personalității tinerilor 9. Valorile fundamentale 10. Mesaje din Coran: Versetele 23–29 din Sura Isrâ
Civilizația islamică și contribuția ei la umanitate	1. Cultura și civilizația islamică și caracteristicile sale 2. Influența culturii civilizației islamice în diverse spații geografice 3. Recunoașterea influențelor civilizației islamice în diferite regiuni ale lumii
Credință și practici religioase de bază	1. Principiile Credinței 2. Principiile de bază ale Islamului 3. Numele și însușirile lui Allah – Citirea literelor cu semne diacritice 4. Credința în viața de apoi și influența acesteia asupra comportamentului nostru – Citirea literelor la început, la mijloc și la sfârșit 5. Cunosc Sfântul Coran – Semnul „üstün” (fatha) 6. Eticheta în moschee – Semnul „üstün” (fatha) 7. Chemarea la rugăciune (ezanul) și ikametul – Semnul „üstün” (fatha) 8. Rugăciunile „Rabbena” și semnificația lor – Semnul „esre” (kasra)

Domenii de conținut	Conținuturi
Practica rugăciunii și formarea deprinderilor de închinare	1. Abluțiunea minoră (abdestul) și abluțiunea generală (baia rituală ghusul) – Semnul „esre” (kasra) 2. Rugăciunea (namazul) și importanța ei – Semnul „ötre” (damma) 3. Tipurile de rugăciune (namaz) – Semnul „ötre” (damma) 4. Desfășurarea rugăciunii (namazului) – Citirea literelor cu semnul „cezim” (sukun) 5. Desfășurarea rugăciunii (namazului) – Exerciții practice 6. Sura Fatiha și semnificația ei – Literele de prelungire (madd)
Practici fundamentale ale Islamului și educație spirituală	1. Postul – Litera de prelungire „Elif” (harf-i med). 2. Pelerinajul – Litera de prelungire „Ya” (harf-i med). 3. Dania – Litera de prelungire „Vav” (harf-i med). 4. Zile și nopți sfinte – Exerciții practice. 5. Sura Felak și semnificația ei – Citirea literelor cu semnul „şedde” (geminare)
Etică islamică și educație morală	1. Etica morală islamică și scopul acesteia 2. Sursele eticii și moralei islamice. 3. Relația dintre morală și educație. 4. Anumite comportamente în etica islamică. 5. Mesaje din Coran: Versetele 11–12 din Sura Hucurât
Gândire islamică și interpretare religioasă	1. Cauzele diferențelor de interpretare religioasă 2. Anumite concepte legate de interpretările religioase 3. Interpretări doctrinare și politice în gândirea islamică 4. Interpretări juridice (de drept islamic) în gândirea islamică 5. Mesaje din Coran: Versetul 59 din Sura Nisa
Credința în viața de apoi și sensul existenței umane	1. Sensul existenței 2. Lumea de Apoi 3. Mesaje din Coran: Versetele 153–157 din Sura Bakara
Exemplul Profetului Muhammad și misiunea sa profetică	1. Personalitatea Profetului Muhammad (Pacea fie asupra lui) 2. Latura profetică a Profetului Muhammad (Pacea fie asupra lui) 3. Credința față de Profetul Muhammad (Pacea fie asupra lui) 4. Mesaje din Coran: Versetele 45–46 din Sura Ahzab
Valorile morale și viața virtuoasă în Islam	1. Calea Islamului: Călăuzirea (Hidayet) 2. A trăi ca și cum L-ai vedea pe Allah: Perfecțiunea credinței (Ihsan) 3. Sinceritatea față de Allah: Ihlas 4. Respectarea poruncilor și interdicțiilor lui Allah: Evlavia 5. Calea dreaptă: Sirat al-Mustakim 6. Perseverența și străduința pe calea lui Allah 7. Comportamentul bun, drept și frumos: Fapta virtuoasă (Salih Amel) 8. Mesaje din Coran: Versetele 107–110 din Sura Kehf
Abordări filosofice și religii ale lumii	1. Abordări filosofice legate de credință 2. Noile abordări religioase 3. Iudaismul 4. Creștinismul 5. Mesaje din Coran: Versetul 59 din Sura En’âm și versetul 27 din Sura Lokmân
Dezvoltarea științei, educației și gândirii în civilizația islamică	1. Relația dintre religie și știință 2. Dezvoltarea științei și a gândirii în civilizația islamică 3. Instituțiile de învățământ proeminente/reprezentative în civilizația islamică

Domenii de conținut	Conținuturi
	4. Contribuțiile inovatoare și originale ale musulmanilor în domeniul științei 5. Mesaje din Coran: Versetele 27-28 din Sura Fâtir
Procesul de convertire a turcilor la Islam și personalitățile influente în acest demers	1. Convertirea turcilor la Islam 2. Personalități care au influențat formarea înțelegerii Islamului în cadrul poporului Turc 3. Mesaje din Coran: Versetul 69 din Sura Nisa Kur'an'dan
Gândirea sufistă și influența ei în cultură	1. Formarea gândirii sufite 2. Dimensiunea morală a gândirii sufite 3. Interpretările sufite influente în cultura Turcă 4. Mesaje din Coran: Versetul 10 din Sura Hucurat
Principii fundamentale în rezolvarea problemelor religioase și aplicarea lor în viața cotidiană	1. Principii și metode fundamentale în rezolvarea problemelor religioase 2. Probleme legate de viața economică 3. Probleme legate de alimente și dependențe 4. Probleme legate de sănătate și medicină 5. Mesaje din Coran: Versetele 151-152 din Sura
Religii ale lumii și învățăturile lor	1. Hinduism 2. Budism 3. Confucianism

Anexa nr.11.12. DERS ÎN SINAV MÜFREDATI
Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi - İslam Dini – REL_MUS_P2 (TC)

- *F Sınavı (Yazılı Sınav, Alana/Uzmanlığa Özel)*
- *Teorik Alan: Fen Bilimleri Dalı - tüm alanlar/branşlar; Teknoloji Alanı: Tüm dallar ve tüm mesleki yeterlilikler (E sınavında seçilen dersleri tamamlayıcı nitelikte); Mesleki Alan: Güzel Sanatlar, Pedagoji, Spor ve İlahiyat (Teoloji) dalları – tüm uzmanlıklar (E sınavında seçilen dersleri tamamlayıcı nitelikte).*

GİRİŞ BÖLÜMÜ

Millî Eğitim Bakanlığı'nın (OMEC) 6930/2025 sayılı Kararnamesi'nin 11 numaralı Ek'i ile onaylanan *Din Dersi (İslam Dini)* Sınav Müfredatı; uzmanlıklarındaki 9-12. sınıflar Ortak Müfredat (TC) ders programı hükümlerine uygun olarak hazırlanmıştır. Bu müfredat; sınav kapsamında değerlendirilecek olan genel yeterlilikleri, özel yeterlilikleri, içerik alanlarını ve konu başlıklarını belirlemektedir.

Din Dersi (İslam Dini) - REL_MUS_P2 (TC) sınav müfredatı, 2030 Ulusal Bakalorya Sınavı bünyesindeki F sınavı için (E sınavında seçilen dersleri tamamlayıcı nitelikte) soru kitapçıklarının ve değerlendirme/puanlama ölçeklerinin hazırlanmasına temel oluşturur. Değerlendirme; lise mezun profilini esas alarak, 9-12. sınıflar boyunca öğrencilerin genel yeterliliklerini geliştirmeye katkı sağlayan özel yeterlilikleri ölçmeyi hedefler.

REL_MUS_P2 (TC) müfredatı kapsamında *Din Dersi (İslam Dini)* sınavıyla yapılan değerlendirmenin amacı; adayın, dinî ve ahlaki öğretiler ile değerleri, dinî ifade biçimlerini, dünya dinlerindeki yaşam tarzlarını ve bunların evrensel kültür ile medeniyet üzerindeki etkilerini; Ortak Müfredat (TC) kapsamındaki dersin düzeyine ve sınav türüne uygun karmaşıklıkta durumlarda ne ölçüde tanımlayabildiğini, sunabildiğini, analiz edebildiğini, yorumlayabildiğini ve gerekçelendirebildiğini tespit etmektir.

Aday, *Din Dersi (İslam Dini) REL_MUS_P2 (TC)* sınavına girerek, 9. sınıftan 12. sınıfa kadar geçen süreçte kazandığı ve geliştirdiği aşağıdaki **genel yeterlilikleri** (CG) kanıtlama imkânı bulur:

CG 1	Bireysel ve toplumsal düzeyde dinî kimliğin, yaşamın farklı bağlamlarında ifade edilmesi
CG 2	Dünya dinlerinde yer alan dinî ifade biçimlerinin ve yaşam tarzlarının kullanılması
CG 3	Kişisel ve toplumsal yaşamla ilgili sorumluluk sahibi kararların, dinî-ahlaki değerlere uygun şekilde benimsenmesi
CG 4	Her bireyin dinî değerlerine saygı göstererek toplumda birlik ve dayanışmayı güçlendirmek amacıyla başkalarıyla işbirliği yapılması

Bakalorya milli sınava göre oluşturulan sınav konu ve soruları programadaki beceri ve içerikler değerlendirmektedir., not baremleri doğru çözme yöntemine bağlanmaktadır.

BECERİLERİ DEĞERLENDİRME

Her genel beceriye **özel beceriler (CS)** bağlanmaktadır, bunlar sınavda geçerli öğretim programalardan seçilir ve toplam olarak lise seviyesine uygun tabloyu belirtmektedir:

CG 1 – Bireysel ve toplumsal düzeyde dinî kimliğin, yaşamın farklı bağlamlarında ifade edilmesi

Cod CS	Özel becerileri değerlendirme
IX.CS.1.1	Dinî kimliğin temel unsurlarının tanımlanması
IX.CS.1.2	Dinî toplumu tanımlayan unsurların açıklanması
IX.CS.1.3	İslami inanç öğretisini tanımlayan özelliklerin açıklanması.
X.CS.1.1	Dinî kimliğin unsurlarının yaşamın farklı bağlamlarında tanınması
X.CS.1.2	Farklı yaşam bağlamlarında dinî toplumu tanımlayan unsurların keşfedilmesi
X.CS.1.3	Farklı iletişim bağlamlarında inanç öğretisini tanımlayan anlamların örneklendirilmesi
XI.CS.1.1	Bireysel ve toplumsal düzeyde dinî kimliğin bileşenlerinin, farklı yaşam bağlamlarında açıklanması
XI.CS.1.2	Kültürel eserlerdeki dinî unsurların belirlenmesi
XI.CS.1.3	Dinî kimliğin ifade edilmesine katkı sağlayan disiplinler arası unsurların karşılaştırılması
XII.CS.1.1	Bireysel ve toplumsal düzeyde, farklı yaşam bağlamlarında dinî kimliğin bileşenlerinin ortaya konulması

Cod CS	Özel becerileri değerlendirme
XII.CS1.2	Yerel, ulusal ve evrensel miras unsurlarını kullanarak farklı sosyo-kültürel etkileşimlerde dinî kimliğin ifade edilmesi
XII.CS.1.3	Kişisel tatmin ve toplumsal entegrasyon için Müslüman yaşam modellerinin rolünün gerekçelendirilmesi

CG 2 – Dünya dinlerinde yer alan dinî ifade biçimlerinin ve yaşam tarzlarının kullanılması

Cod CS	Özel becerileri değerlendirme
IX.CS.2.1	İncelenen inançların ve dinlerin tanımlayıcı unsurlarının belirlenmesi
IX.CS.2.2	Başlıca dinlerin tarihsel bir bakış açısıyla sunulması
X.CS.2.1	Dinlerin belirleyici unsurlarının ve bunların tarihî, sosyal ve kültürel düzeydeki rollerinin analiz edilmesi
X.CS.2.2	Farklı dinlere ait uygulama ve ritüellerin betimlenmesi – Çeşitli dinî geleneklerde öne çıkan manevi ve ahlaki değerlerin anlamının yorumlanması
XI.CS.2.1	Dünya dinlerindeki etik ilkelerin güncel ve evrensel sorunların ele alınmasında uygulanması
XI.CS.2.2	Dünya dinlerindeki evrensel değerlerin ve bunların ifade biçimlerinin belirlenmesi
XII.CS.2.1	Kendi inanç öğretilerini bilme ve benimseme temelinde dinî çeşitliliğe saygı gösterilmesi
XII.CS.2.2	Kendi inançları bağlamında İslam hakkında dinî ve ahlaki görüşler geliştirilmesi

CG 3 – Kişisel ve toplumsal yaşamla ilgili sorumluluk sahibi kararların, dinî-ahlaki değerlere uygun şekilde benimsenmesi

Cod CS	Özel becerileri değerlendirme
IX.CS.3.1	Kişisel yaşama dair kararların dinî değerlere uygun biçimde gerekçelendirilmesi
IX.CS.3.2	Ailede, okulda ve toplumda uygun davranışların seçilmesinde gerekli olan İslami değerlerin özetlenmesi
X.CS.3.1	İnanç öğretisinin kişisel ve toplumsal hayattaki kararlara uyarlanarak güncellenmesi
X.CS.3.2	Farklı yaşam bağlamlarında İslami tutumların değerlendirilmesi
XI.CS.3.1	Peygamberlerin yaşamlarından çıkarılan öğretilerin, örnek alınması ve takip edilmesi gereken modeller olarak gerekçelendirilmesi
XI.CS.3.2	Gençlerin kişilerarası ve topluluk içi ilişkilerinde erdemlerin gerekliliğinin ortaya konulması
XII.CS.3.1	Dinî davranış ve tutumların sergilenmesinde Müslüman model örneklerinin tasarlanması
XII.CS.3.2	Dinî değerlere saygıyı ve toplumsal kapsayıcılığı teşvik eden fikir ve projelerin üretilmesi

CG 4 – Her bireyin dinî değerlerine saygı göstererek toplumda birlik ve dayanışmayı güçlendirmek amacıyla başkalarıyla işbirliği yapılması

Cod CS	Özel becerileri değerlendirme
IX.CS.4.1	Toplumsal dayanışmanın sürdürülmesinde dinî değerlerin rolünün özetlenmesi
IX.CS.4.2	İslami öğretilere dayalı bireysel ve grup etkinlikleri ile projelerin tasarlanması/belirlenmesi/önerilmesi
X.CS.4.1	İslami dinî değerlere dayalı bir topluluğun kendine özgü özelliklerinin ortaya konulması
X.CS.4.2	İslami değerler doğrultusunda çevreye ve insanlara karşı olumlu bir tutum benimsenmesi
XI.CS.4.1	İslami dinî modelleri teşvik perspektifiyle toplumsal uyum bağlamlarının geliştirilmesi
XI.CS.4.2	Güncel zorlukların bireyin ve topluluğun dini yaşamını nasıl etkilediğinin değerlendirilmesi

Cod CS	Özel becerileri değerlendirme
XII.CS.4.1	Dinî davranış ve tutumların sergilenmesinde Müslüman model örneklerinin tasarlanması
XII.CS.4.2	Dinî değerlere saygıyı ve toplumsal kapsayıcılığı teşvik eden kişisel fikir ve projelerin üretilmesi

İÇERİK ALANLARI VE DERS İÇERİKLERİ

Ders içerikleri içerik alanlara göre meydana getirilmektedir ve toplam olarak geçerli öğretim programalara uygun lise seviyesini yansıtır .

İçerik alanları	Ders içerikleri
İslam'da İman	1. İslam'da Bilgi Kaynakları 2. İslam İnancında İmanın Mahiyeti 3. Kur'an'dan Mesajlar: İsrâ 36. Ayet ve Mülk 23. Ayet 4. Dinin Tanımı ve Kaynağı 5. İnsanın Doğası ve Din 6. İman ve İslam İlişkisi 7. İslam İnanç Esaslarının Özellikleri 8. Kur'an'dan Mesajlar: Nisâ Suresi 136. Ayet
İslam'da İbadet ve Değerler	1. İslam'da İbadet ve Kapsamı 2. İslam'da İbadetin Amacı ve Önemi 3. İslam'da İbadet Yükümlülüğü 4. İslam'da İbadetlerin Temel İlkeleri 5. İslam'da İbadet Ahlak İlişkisi 6. Kur'an'dan Mesajlar: Bakara Suresi 177. Ayet 7. Değerler ve Değerlerin Kaynağı 8. Gençlerin Kişilik Gelişiminde Değerlerin Yeri ve Önemi 9. Temel Değerler 10. Kur'an'dan Mesajlar: İsrâ Suresi 23-29. Ayetler
İslam Medeniyeti ve İnsanlığa Katkısı	1. İslam Medeniyeti ve Özellikleri 2. İslam Medeniyetinin Farklı Coğrafyalardaki İzleri 3. İslam medeniyetinin, dünyanın farklı bölgelerindeki etkilerini farkı
Temel İnanç ve İbadet Bilgisi	1. İmanın şartları - Harflerin bağımsız isimleri 2. İslam'ın şartları - Harflerin bağımsız isimleri 3. Allah'ın isim ve sıfatları - Harflerin hareketlerle okunuşu 4. Ahiret inancının davranışlarımıza etkisi - Harflerin başta, ortada ve sonda okunuşu 5. Kutsal Kitabımız Kur'an-ı Kerim'i Tanıyorum – Üstün 6. Cami adabı – Üstün 7. Ezan ve kamet – Üstün 8. Rabbena duaları ve anlamı – Esre
Namaz İbadeti ve Uygulamalı İbadet Eğitimi	1. Abdest ve gusül abdesti – Esre 2. Namaz İbadeti ve Önemi – Ötre 3. Namaz Çeşitleri – Ötre 4. Namazın Kılınışı - Harflerin cezmli okunuşu 5. Namazın Kılınışı – Alıştırma 6. Fatihâ suresi ve anlamı - Uzatma harfleri
İslam'ın Temel İbadetleri ve Manevî Eğitim	1. Oruç ibadeti - Harf-i Med (Elif) 2. Hac ibadeti - Harf-i Med (Ya) 3. Zekat - Harf-i Med (Vav) 4. Mübak gün ve gecelerimiz – Alıştırma 5. Felak suresi ve Anlamı - Harflerin şeddeli okunuşu
İslam Ahlakı ve Ahlak Eğitimi	1. İslam Ahlakının Konusu ve Gayesi 2. İslam Ahlakının Kaynakları

İçerik alanları	Ders içerikleri
	3. Ahlak ve Terbiye İlişkisi 4. İslam Ahlakında Bazı Davranışlar 5. Kur'an'dan Mesajlar: Hucurât Suresi 11-12. Ayetler
İslam Düşüncesi ve Dinî Yorum	1. Dinî Yorum Farklılıklarının Sebepleri 2. Dinî Yorumlarla İlgili Bazı Kavramlar 3. İslam Düşüncesinde İtikadi ve Siyasi Yorumlar 4. İslam Düşüncesinde Fıkhi Yorumlar 5. Kur'an'dan Mesajlar: Nisâ Suresi 59. Ayet
Ahiret inancı ve insan varoluşunun anlamı	1. Varoluşun ve Hayatın Anlamı 2. Ahiret Âlemi 3. Kur'an'dan Mesajlar: Bakara Suresi 153-157. Ayetler
Hız. Muhammed'in örnekliği ve peygamberlik misyonu	1. Hız. Muhammed'in Şahsiyeti 2. Hız. Muhammed'in Peygamberlik Yönü 3. Hız. Muhammed'e Bağlılık ve İtaat 4. Kur'an'dan Mesajlar: Ahzâb Suresi 45-46. Ayetler
İslam'da ahlaki değerler ve erdemli yaşam	1. İslam'ın Aydınlık Yolu: Hidayet 2. Allah'ı Görüyormuşçasına Yaşamak: İhsan 3. Allah İçin Samimiyet: İhlas 4. Allah'ın Emir ve Yasaklarına Riayet: Takva 5. Dosdoğru Yol: Sırat-ı Müstakim 6. Allah Yolunda Mücadele 7. İyi, Doğru ve Güzel Davranış: Salih Amel 8. Kur'an'dan Mesajlar: Kehf Suresi 107-110. Ayetler
Felsefi yaklaşımlar ve dünya dinleri	1. İnançla İlgili Felsefi Yaklaşımlar 2. Yeni Dinî Hareketler 3. Yahudilik 4. Hristiyanlık 5. Kur'an'dan Mesajlar: En'âm Suresi 59. Ayet ve Lokmân Suresi 27. Ayet
İslam medeniyetinde bilim, eğitim ve düşüncenin gelişimi	1. Din-Bilim İlişkisi 2. İslam Medeniyetinde Bilim ve Düşüncenin Gelişimi 3. İslam Medeniyetinde Öne Çıkan Eğitim Kurumları 4. Müslümanların Bilim Alanında Yaptığı Öncü ve Özgün Çalışmalar 5. Kur'an'dan Mesajlar: Fâtır Suresi 27-28. Ayetler
Türklerin İslamiyet'i kabul süreci ve bu süreçte etkili olan liderler ve alimler	1. Türklerin Müslüman Olmaları 2. Milletimizin İslam Anlayışının Oluşmasında Etkili Olan Bazı Şahsiyetler 3. Mesajlar: Nisâ Suresi 69. Ayet
Tasavvuf düşüncesi ve kültürdeki etkileri	1. Tasavvufi Düşüncenin Oluşumu 2. Tasavvufi Düşüncenin Ahlaki Boyutu 3. Kültürümüzde Etkin Olan Tasavvufi Yorumlar 4. Kur'an'dan Mesajlar: Hucurât Suresi 10. Ayet
Dinî meselelerin çözümünde temel ilkeler ve günlük hayattaki uygulamaları	1. Dinî Meselelerin Çözümünde Temel İlke ve Yöntemler 2. İktisadi Hayatla İlgili Meseleler 3. Gıda Maddeleri ve Bağımlılıkla İlgili Meseleler 4. Sağlık ve Tıpla İlgili Meseleler 5. Kur'an'dan Mesajlar: En'âm suresi 151-152. Ayetler
Dünyadaki başlıca dinler ve öğretileri	1. Hinduizm 2. Budizm 3. Konfüçyanizm

Anexa nr.11.13. Programa de examen pentru disciplina Religie, Cultul Ortodox - REL_ORT_P1 (TC)

- Proba E – a doua probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării)
- Filiera teoretică, profilul umanist, specializarea științe sociale și specializarea filologie

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina Religie, Cultul Ortodox este realizată în conformitate cu prevederile *Programelor școlare pentru disciplina Religie, Cultul Ortodox, clasele a IX-a - a XII-a, trunchi comun (TC)*, pentru *filiera teoretică, profilul umanist, specializarea științe sociale și specializarea filologie*, aprobată prin OMEC nr. 6930/2025, Anexa nr. 12. Prezenta programă precizează competențele generale și competențele specifice care vor fi evaluate, domeniile de conținut și conținuturile vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen pentru disciplina Religie, Cultul Ortodox - REL_ORT_P1 (TC), fundamentează elaborarea subiectelor și a baremelor de evaluare și de notare pentru a doua probă E, din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul ciclului liceal, clasele a IX-a - a XII-a, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen, la disciplina Religie, Cultul Ortodox, programa REL_ORT_P1 (TC), este de a constata măsura în care candidatul *identifică, prezintă, analizează, interpretează și argumentează învățăturile și valorile religios-morale, formele de exprimare religioasă și a modurilor de viață din religiile lumii și influența lor asupra civilizației și culturii universale*, în situații de complexitate corespunzătoare raportării disciplinei în cadrul segmentelor curriculare trunchi comun (TC) și tipului de probă.

Prin susținerea probei de examen la disciplina Religie, Cultul Ortodox, programa REL_ORT_P1 (TC), candidatul este pus în situația de a face dovada formării/dezvoltării următoarelor **competențe generale (CG)**, dobândite pe parcursul claselor a IX-a - a XII-a:

C.G.1	Exprimarea identității religioase, la nivel individual și al comunității, în diferite contexte de viață
C.G.2	Analizarea formelor de exprimare religioasă și a modurilor de viață în religiile lumii
C.G.3	Adoptarea unor decizii responsabile privind viața personală și comunitară, în concordanță cu valorile religios-morale
C.G.4	Colaborarea cu ceilalți pentru promovarea comuniunii în societate, prin respectarea valorilor religioase ale fiecărei persoane

Prin variantele de subiecte elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** care pot fi evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru ciclul liceal:

CG1 – Exprimarea identității religioase, la nivel individual și al comunității, în diferite contexte de viață

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.1.1.	Definirea componentelor majore ale identității religioase
IX.CS.1.2.	Explicarea caracteristicilor care definesc învățătura de credință creștină
IX.CS.1.3.	Descrierea mesajului teologic, cultural și literar al unor texte biblice, evidențiind valoarea lor universală
X.CS.1.1.	Identificarea unor elemente de morală creștină în diferite texte religioase
X.CS.1.2.	Prezentarea unor aspecte din iconomia mântuirii
X.CS.1.3.	Compararea unor elemente interdisciplinare care definesc aspecte ale identității religioase
XI.CS.1.1.	Recunoașterea principalelor învățături de credință creștină privind viața spirituală
XI.CS.1.2.	Exprimarea perspectivei creștine asupra vieții, ca dar al lui Dumnezeu
XI.CS.1.3.	Precizarea modurilor de implicare a tinerilor în viața comunității

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XII.CS.1.1.	Identificarea principalelor învățături de credință creștină, folosind resurse variate în format fizic sau digital
XII.CS.1.2.	Explicarea semnificației Fericirilor ca model de devenire și desăvârșire creștină
XII. CS.1.3.	Ilustrarea nevoii de progres spiritual în formarea identității religioase personale și comunitare

CG2 – Analizarea formelor de exprimare religioasă și a modurilor de viață în religiile lumii

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.2.1.	Identificarea elementelor definitorii ale credințelor și religiilor din antichitate
IX.CS.2.2.	Prezentarea principalelor religii din perspectivă istorică
IX.CS.2.3.	Analizarea rolului experienței religioase a umanității în dezvoltarea culturii și a civilizației
X.CS.2.1.	Identificarea elementelor definitorii ale religiilor orientale
X.CS.2.2.	Prezentarea valorilor universale din religiile orientale și a modalităților specifice de exprimare a acestora
X.CS.2.3.	Analizarea unor principii etice din religiile orientale în abordarea unor probleme universale
XI.CS.2.1.	Ilustrarea elementelor definitorii ale religiilor monoteiste
XI.CS.2.2.	Aplicarea învățăturilor morale literare și culturale din scrierile sacre în contexte de viață și cultură universală
XI.CS.2.3.	Analizarea elementelor specifice și a celor comune referitoare la principiile eticii din religiile monoteiste
XII.CS.2.1.	Prezentarea elementelor definitorii ale comunităților religioase din țara noastră
XII.CS.2.2.	Ilustrarea modurilor prin care se manifestă respectul și cooperarea între membrii diferitelor comunități religioase
XII.CS.2.3.	Analizarea valorilor comune și a diferențelor dintre principalele confesiuni creștine, în raport cu credința proprie și cu principiile morale creștine

CG3 – Adoptarea unor decizii responsabile privind viața personală și comunitară, în concordanță cu valorile religios-morale

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.3.1.	Aplicarea principiilor biblice care definesc viața personală și comunitară
IX.CS.3.2.	Susținerea unor decizii personale în corelare cu valorile religioase
IX.CS.3.3.	Sintetizarea valorilor biblice necesare în alegerea unor comportamente adecvate în familie, școală și comunitate
X.CS.3.1.	Aplicarea principiilor învățăturii de credință referitoare la lucrarea Duhului Sfânt în Biserică și comunitate
X.CS.3.2.	Evidențierea particularităților unei comunități construite pe valorile religioase creștine
X.CS.3.3.	Argumentarea conlucrării dintre harul divin și voința omului pentru înnoirea vieții și a creației
XI.CS.3.1.	Aplicarea reperelor morale care susțin relațiile de prietenie, ca model al comuniunii creștine
XI.CS.3.2.	Analizarea valorilor creștine care stau la baza familiei și a actualității acestora
XI.CS.3.3.	Evaluarea atitudinilor creștine din viața personală, familială și a grupurilor de apartenență
XII.CS.3.1.	Descrierea importanței trăirii timpului liturgic pentru viața personală și comunitară

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XII.CS.3.2.	Analizarea modului în care personalități ale culturii române au contribuit la promovarea credinței, valorilor și demnității naționale
XII.CS.3.3.	Argumentarea importanței implicării individuale și de grup în activități și proiecte care promovează respectul față de sacru și dialogul între credință și cultură

CG4 – Colaborarea cu ceilalți pentru promovarea comunității în societate, prin respectarea valorilor religioase ale fiecărei persoane

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.4.1.	Analizarea rolului valorilor religioase în vederea menținerii solidarității comunitare
IX.CS.4.2.	Argumentarea nevoii de modelare și dezvoltare personală, prin asumarea responsabilităților creștine
IX.CS.4.3.	Proiectarea de activități care promovează responsabilitatea creștină și dezvoltă reziliența în fața provocărilor lumii contemporane
X.CS.4.1.	Prezentarea unor aspecte și atitudini creștine din viața sfinților
X.CS.4.2.	Evidențierea rolului valorilor creștine în relație cu semenii și cu mediul înconjurător
X.CS.4.3.	Proiectarea unor acțiuni creative care promovează comportamente etice și atitudini pozitive față de semenii și mediu, în conformitate cu valorile creștine
XI.CS.4.1.	Analizarea elementelor de bioetică creștină care promovează sacralitatea vieții
XI.CS.4.2.	Argumentarea rolului rugăciunii în viața personală și a comunității
XI.CS.4.3.	Elaborarea unui demers bazat pe virtuțile creștine, care contribuie la descoperirea sinelui și la dezvoltarea spirituală
XII.CS.4.1.	Analizarea formelor de artă sacră și a semnificațiilor acestora, ca modalități de comuniune a omului cu Dumnezeu
XII.CS.4.2.	Evidențierea elementelor de complementaritate dintre știință și religie și a rolului acestora în cunoașterea lumii și a lui Dumnezeu
XII.CS.4.3.	Generarea de idei și proiecte personale și de grup care promovează respectarea valorilor religioase, incluziunea socială și solidaritatea în mediul digital

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
I. Hristos – Calea, Adevărul și Viața	1. Sfânta Scriptură - izvor al Revelației și element de cultură universală (inspirația, structura, mesajul/perspectiva teologică, culturală, literară) 2. Creația ca dar al lui Dumnezeu (referatul biblic al creației: Facerea cap. 1-2; providența divină) 3. De la chip la asemănarea cu Dumnezeu (chipul – structura persoanei; asemănarea – scop al îndumnezeirii prin har) 4. Hristos - Lumina lumii și Restauratorul omului (venirea Domnului în lume, Vestea cea Bună) 5. Mântuitorul Hristos în Sfintele Evanghelii și viața Bisericii (evenimentele importante din viața Mântuitorului, sărbătorile împărătești) 6. Hristos - Învățătorul desăvârșit (învățarea directă și învățarea indirectă prin pilde: pilda fiului risipitor; pilda Samariteanului milostiv; pildele împărăției - pilda Semănătorului și pilda neghinei) 7. Maica Domnului în viața Bisericii și a creștinului (rolul Maicii Domnului în istoria mântuirii; modalități de preacinstire; referințe biblice, patristice și culturale)

Domenii de conținut	Conținuturi
	8. Sfinții - modele de demnitate și alegere responsabilă (sfinți din istoria Bisericii universale) 9. Darul vieții (sens, scop și finalitate) 10. Perspectiva veșniciei în lumina Evangheliei (învățătura creștină despre mântuire și viața veșnică) 11. Sfânta Liturghie în viața creștinului și a lumii (semnificație, structură și simbolism; importanța participării la Sfânta Liturghie) 12. Sfânta Liturghie – izvorul filantropiei creștine (empatie, generozitate, altruism, compasiune, binefacere, voluntariat) 13. Sfânta Treime (învățătura despre Sfânta Treime - izvorul vieții și al iubirii veșnice) 14. Pătimirile și Învierea Mântuitorului Iisus Hristos (Cina cea de Taină, Rugăciunea din Grădina Ghetsimani, Procesul Mântuitorului, Răstignirea, Moartea și Învierea Domnului) 15. Fericitățile - devenire și desăvârșire (paradigmă de credință și trepte spre împlinirea umană) 16. Efort și împlinire în viața creștină (viața în Hristos și dezvoltarea spirituală; conlucrarea omului cu harul dumnezeiesc, perseverență, răbdare, putere și biruință asupra încercărilor în efortul spre mântuire)
II. Comunitatea religioasă – identitate, responsabilitate și bucuria mărturisirii	1. Decalogul - temei al normativității personale și comunitare (invitație la respect, responsabilitate și integritate) 2. Evanghelia - izvor de pace, reconciliere și conviețuire (Predica de pe Munte - îndemn spre viață curată, smerită și iubitoare) 3. Lucrarea Duhului Sfânt în Biserică și în creație (darurile Sfântului Duh; conlucrarea dintre harul divin și voința omului prin Sfintele Taine; înnoirea creației prin Duhul Sfânt) 4. Biserica - de la comunitatea apostolică la comuniunea euharistică (întemeierea Bisericii; mesajul apostolic și actualitatea acestuia; unitate și solidaritate în viața creștină; creștinii uniți în și cu Hristos; pilda viței și a mlădițelor) 5. Comuniunea în Hristos, practică a credinței (modele de prietenii biblice, patristice și contemporane; asociații creștine/ grupuri parohiale) 6. Tinerii și valorile perene ale familiei (iubire, fidelitate, respect, sprijin reciproc, bucuria comuniunii) 7. Timpul liturgic - vreme a îndreptării și sfințirii vieții (rugăciunea și Sfintele Taine – întâlnirea personală cu Mântuitorul Iisus Hristos; sacralitatea timpului) 8. Personalități mărturisitoare ale culturii și spiritualității românești (se vor selecta trei personalități din sugestiile metodologice)
III. Creștinismul și provocările lumii contemporane	1. Responsabilitățile creștinului (față de Dumnezeu, față de sine, față de aproapele și față de creație) 2. Valori creștine și caracter (omul lăuntric - conștiință, comportament; ilustrări la nivelul unor pilde) 3. Duhovnicul - prieten și îndrumător în viața adolescentului (rolul duhovnicului în modelarea, conturarea și afirmarea personalității; exemple de mari duhovnici) 4. Tinerii - promotori ai valorilor creștine urmând exemplul sfinților (iubire, curaj, demnitate, răbdare, cumpătate, modestie, iertare, înțelepciune, milă, milostenie, sacrificiu) 5. Iubirea, fundament al vieții creștine (Imnul dragostei - I Corinteni cap.13)

Domenii de conținut	Conținuturi
	6. Pacea sufletească și practicile rezilienței (atitudinea creștinului în fața dificultăților: rugăciunea, iertarea și recunoștința; pilda fiului risipitor) 7. Frumusețea și sacralitatea vieții (elemente de bioetică creștină, armonia dintre Dumnezeu, om și natură) 8. Rugăciunea - izvor de pace, bucurie și comuniune (dialogul omului cu Dumnezeu; modele și foloase ale rugăciunii) 9. Descoperirea valorii sufletului în lumina credinței (credința, nădejdea și dragostea - repere pentru prezent și veșnicie) 10. Valențe spirituale și estetice ale artei sacre (elemente de arhitectură, muzică și pictură eclesială; lăcașuri de cult reprezentative: Catedrala Națională/Catedrale și biserici semnificative – Mănăstirea „Sfinții Trei Ierarhi” din Iași, Mănăstirea Curtea de Argeș, Catedrala „Sfântul Dumitru” din Craiova, Catedrala „Sfinții Trei Ierarhi” din Timișoara, Catedrala „Adormirea Maicii Domnului” din Cluj Napoca etc.) 11. Omul - ființa care crede și cercetează (complementaritate între știință și religie, ipostaze pseudo-religioase și false ale manifestării credinței, formalismul, fanatismul și sincretismul religios) 12. Discernământ și responsabilitate creștină în era digitală (literația media – provocări educative, morale și spirituale)
IV. Religiiile lumii: valori și aspecte specifice	1. Religii în Antichitate – repere istorice, origini și izvoare (mesopotamieni, egipteni, greci, romani, geto-daci) 2. Relația omului cu divinitatea în religiile Antichității (ordinea lumii și sacralitatea naturii; locurile de cult, sacerdoțiul, sărbătorile) 3. Dimensiunea culturală și filosofică a religiilor antice (de la mit la morală; principii și norme de viață comunitară) 4. Religii orientale - repere istorice, origini, izvoare și învățătură (hinduism, budism, confucianism) 5. Expresii cultural-identitare în religiile orientale (valori fundamentale: armonia, compasiunea, echilibrul; arhitectura sacră; simboluri; sărbători și pelerinaje) 6. Dialogul interreligios și conviețuirea pașnică (contribuția religiilor orientale la coeziunea socială, îmbogățirea culturală și promovarea păcii între oameni; posibilități și limite) 7. Religii monoteiste - repere istorice, învățătură, arhitectură sacră, sărbători și pelerinaje (iudaism, creștinism, islam) 8. Etica relațiilor și valorile morale în religiile monoteiste (familia, prietenia, solidaritatea și respectul față de ceilalți și față de creație; pacea, dreptatea, responsabilitatea, iertarea și toleranța) 9. Scrierile sacre - surse de inspirație pentru cultura universală (valoarea morală și literară; valențe artistice, educative și culturale în religiile monoteiste) 10. Comunitățile religioase din țara noastră - particularități și expresii cultural-artistice (diversitatea religioasă în România; armonia interetnică și interculturală) 11. Elemente de patrimoniu cultural-religios din România, cuprinse în lista UNESCO (cetățile dacice din Munții Orăștiei, bisericile de lemn din Maramureș, bisericile cu pictură murală din Bucovina, Mănăstirea Hurezi, bisericile fortificate din Transilvania, doina și colinda etc.)

Anexa nr.11.14. Programa de examen pentru disciplina Religie, Cultul Ortodox - REL_ORT_P2 (TC)

- Proba F (probă scrisă, specifică profilului/specializării)
- Filiera teoretică, profilul real, toate specializările; filiera tehnologică, toate profilurile, toate calificările profesionale (complementar disciplinelor alese la proba E); filiera vocațională, profilurile artistic, pedagogic, sportiv și teologic, toate specializările (complementar disciplinelor alese la proba E)

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina Religie, Cultul Ortodox este realizată în conformitate cu prevederile *Programelor școlare pentru disciplina Religie, Cultul Ortodox, clasele a IX-a - a XII-a, trunchi comun (TC)*, aprobată prin OMEC nr. 6930/2025, Anexa nr. 12. Prezenta programă precizează competențele generale și competențele specifice care vor fi evaluate, domeniile de conținut și conținuturile vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen pentru disciplina Religie, Cultul Ortodox - REL_ORT_P2 (TC), fundamentează elaborarea subiectelor și a baremelor de evaluare și de notare pentru probă F (complementar disciplinelor alese la proba E), din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul ciclului liceal, clasele a IX-a - a XII-a, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen, la disciplina Religie, Cultul Ortodox, programa REL_ORT_P2 (TC), este de a constata măsura în care candidatul *identifică, prezintă, analizează, interpretează și argumentează învățăturile și valorile religios-morale, formele de exprimare religioasă și a modurilor de viață din religiile lumii și influența lor asupra civilizației și culturii universale*, în situații de complexitate corespunzătoare raportării disciplinei în cadrul segmentelor curriculare trunchi comun (TC) și tipului de probă.

Prin susținerea probei de examen la disciplina Religie, Cultul Ortodox, programa REL_ORT_P2 (TC), candidatul este pus în situația de a face dovada formării/dezvoltării următoarelor **competențe generale (CG)**, dobândite pe parcursul claselor a IX-a - a XII-a:

C.G.1	Exprimarea identității religioase, la nivel individual și al comunității, în diferite contexte de viață
C.G.2	Analizarea formelor de exprimare religioasă și a modurilor de viață în religiile lumii
C.G.3	Adoptarea unor decizii responsabile privind viața personală și comunitară, în concordanță cu valorile religios-morale
C.G.4	Colaborarea cu ceilalți pentru promovarea comuniunii în societate, prin respectarea valorilor religioase ale fiecărei persoane

Prin variantele de subiecte elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** care pot fi evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru ciclul liceal:

CG1 – Exprimarea identității religioase, la nivel individual și al comunității, în diferite contexte de viață

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.1.1.	Definirea componentelor majore ale identității religioase
IX.CS.1.2.	Explicarea caracteristicilor care definesc învățătura de credință creștină
IX.CS.1.3.	Descrierea mesajului teologic, cultural și literar al unor texte biblice, evidențiind valoarea lor universală
X.CS.1.1.	Identificarea unor elemente de morală creștină în diferite texte religioase
X.CS.1.2.	Prezentarea unor aspecte din iconomia mântuirii
X.CS.1.3.	Compararea unor elemente interdisciplinare care definesc aspecte ale identității religioase
XI.CS.1.1.	Recunoașterea principalelor învățături de credință creștină privind viața spirituală
XI.CS.1.2.	Exprimarea perspectivei creștine asupra vieții, ca dar al lui Dumnezeu

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS.1.3.	Precizarea modurilor de implicare a tinerilor în viața comunității
XII.CS.1.1.	Identificarea principalelor învățături de credință creștină, folosind resurse variate în format fizic sau digital
XII.CS.1.2.	Explicarea semnificației Fericirilor ca model de devenire și desăvârșire creștină
XII. CS.1.3.	Ilustrarea nevoii de progres spiritual în formarea identității religioase personale și comunitare

CG2 – Analizarea formelor de exprimare religioasă și a modurilor de viață în religiile lumii

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.2.1.	Identificarea elementelor definitorii ale credințelor și religiilor din antichitate
IX.CS.2.2.	Prezentarea principalelor religii din perspectivă istorică
IX.CS.2.3.	Analizarea rolului experienței religioase a umanității în dezvoltarea culturii și a civilizației
X.CS.2.1.	Identificarea elementelor definitorii ale religiilor orientale
X.CS.2.2.	Prezentarea valorilor universale din religiile orientale și a modalităților specifice de exprimare a acestora
X.CS.2.3.	Analizarea unor principii etice din religiile orientale în abordarea unor probleme universale
XI.CS.2.1.	Ilustrarea elementelor definitorii ale religiilor monoteiste
XI.CS.2.2.	Aplicarea învățăturilor morale literare și culturale din scrierile sacre în contexte de viață și cultură universală
XI.CS.2.3.	Analizarea elementelor specifice și a celor comune referitoare la principiile eticii din religiile monoteiste
XII.CS.2.1.	Prezentarea elementelor definitorii ale comunităților religioase din țara noastră
XII.CS.2.2.	Ilustrarea modurilor prin care se manifestă respectul și cooperarea între membrii diferitelor comunități religioase
XII.CS.2.3.	Analizarea valorilor comune și a diferențelor dintre principalele confesiuni creștine, în raport cu credința proprie și cu principiile morale creștine

CG3 – Adoptarea unor decizii responsabile privind viața personală și comunitară, în concordanță cu valorile religioase-morale

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.3.1.	Aplicarea principiilor biblice care definesc viața personală și comunitară
IX.CS.3.2.	Susținerea unor decizii personale în corelare cu valorile religioase
IX.CS.3.3.	Sintetizarea valorilor biblice necesare în alegerea unor comportamente adecvate în familie, școală și comunitate
X.CS.3.1.	Aplicarea principiilor învățăturii de credință referitoare la lucrarea Duhului Sfânt în Biserică și comunitate
X.CS.3.2.	Evidențierea particularităților unei comunități construite pe valorile religioase creștine
X.CS.3.3.	Argumentarea conlucrării dintre harul divin și voința omului pentru înnoirea vieții și a creației
XI.CS.3.1.	Aplicarea reperelor morale care susțin relațiile de prietenie, ca model al comuniunii creștine
XI.CS.3.2.	Analizarea valorilor creștine care stau la baza familiei și a actualității acestora
XI.CS.3.3.	Evaluarea atitudinilor creștine din viața personală, familială și a grupurilor de apartenență

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XII.CS.3.1.	Descrierea importanței trăirii timpului liturgic pentru viața personală și comunitară
XII.CS.3.2.	Analizarea modului în care personalități ale culturii române au contribuit la promovarea credinței, valorilor și demnității naționale
XII.CS.3.3.	Argumentarea importanței implicării individuale și de grup în activități și proiecte care promovează respectul față de sacru și dialogul între credință și cultură

CG4 – Colaborarea cu ceilalți pentru promovarea comuniunii în societate, prin respectarea valorilor religioase ale fiecărei persoane

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.4.1.	Analizarea rolului valorilor religioase în vederea menținerii solidarității comunitare
IX.CS.4.2.	Argumentarea nevoii de modelare și dezvoltare personală, prin asumarea responsabilităților creștine
IX.CS.4.3.	Proiectarea de activități care promovează responsabilitatea creștină și dezvoltă reziliența în fața provocărilor lumii contemporane
X.CS.4.1.	Prezentarea unor aspecte și atitudini creștine din viețile sfinților
X.CS.4.2.	Evidențierea rolului valorilor creștine în relație cu semenii și cu mediul înconjurător
X.CS.4.3.	Proiectarea unor acțiuni creative care promovează comportamente etice și atitudini pozitive față de semenii și mediu, în conformitate cu valorile creștine
XI.CS.4.1.	Analizarea elementelor de bioetică creștină care promovează sacralitatea vieții
XI.CS.4.2.	Argumentarea rolului rugăciunii în viața personală și a comunității
XI.CS.4.3.	Elaborarea unui demers bazat pe virtuțile creștine, care contribuie la descoperirea sinelui și la dezvoltarea spirituală
XII.CS.4.1.	Analizarea formelor de artă sacră și a semnificațiilor acestora, ca modalități de comuniune a omului cu Dumnezeu
XII.CS.4.2.	Evidențierea elementelor de complementaritate dintre știință și religie și a rolului acestora în cunoașterea lumii și a lui Dumnezeu
XII.CS.4.3.	Generarea de idei și proiecte personale și de grup care promovează respectarea valorilor religioase, incluziunea socială și solidaritatea în mediul digital

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate separat de competențele de evaluat, cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
I. Hristos – Calea, Adevărul și Viața	1. Sfânta Scriptură – izvor al Revelației și element de cultură universală (inspirația, structura, mesajul/perspectiva teologică, culturală, literară) 2. Creația ca dar al lui Dumnezeu (referatul biblic al creației: Facerea cap. 1-2; providența divină) 3. De la chip la asemănarea cu Dumnezeu (chipul – structura persoanei; asemănarea – scop al îndumnezeirii prin har) 4. Hristos – Lumina lumii și Restauratorul omului (venirea Domnului în lume, Vestea cea Bună) 5. Mântuitorul Hristos în Sfintele Evanghelii și viața Bisericii (evenimentele importante din viața Mântuitorului, sărbătorile împărătești) 6. Hristos – Învățătorul desăvârșit (învățarea directă și învățarea indirectă prin pilde: pilda fiului risipitor; pilda Samariteanului milostiv; pildele împărăției – pilda Semănătorului și pilda neghinei) 7. Maica Domnului în viața Bisericii și a creștinului (rolul Maicii Domnului în istoria mântuirii; modalități de preacinstire; referințe biblice, patristice și culturale)

Domenii de conținut	Conținuturi
	8. Sfinții - modele de demnitate și alegere responsabilă (sfinți din istoria Bisericii universale) 9. Darul vieții (sens, scop și finalitate) 10. Perspectiva veșniciei în lumina Evangheliei (învățătura creștină despre mântuire și viața veșnică) 11. Sfânta Liturghie în viața creștinului și a lumii (semnificație, structură și simbolism; importanța participării la Sfânta Liturghie) 12. Sfânta Liturghie – izvorul filantropiei creștine (empatie, generozitate, altruism, compasiune, binefacere, voluntariat) 13. Sfânta Treime (învățătura despre Sfânta Treime - izvorul vieții și al iubirii veșnice) 14. Pătimirile și Învierea Mântuitorului Iisus Hristos (Cina cea de Taină, Rugăciunea din Grădina Ghetsimani, Procesul Mântuitorului, Răstignirea, Moartea și Învierea Domnului) 15. Fericitările - devenire și desăvârșire (paradigmă de credință și trepte spre împlinirea umană) 16. Efort și împlinire în viața creștină (viața în Hristos și dezvoltarea spirituală; conlucrarea omului cu harul dumnezeiesc, perseverență, răbdare, putere și biruință asupra încercărilor în efortul spre mântuire)
II. Comunitatea religioasă – identitate, responsabilitate și bucuria mărturisirii	1. Decalogul - temei al normativității personale și comunitare (invitație la respect, responsabilitate și integritate) 2. Evanghelia - izvor de pace, reconciliere și conviețuire (Predica de pe Munte - îndemn spre viață curată, smerită și iubitoare) 3. Lucrarea Duhului Sfânt în Biserică și în creație (darurile Sfântului Duh; conlucrarea dintre harul divin și voința omului prin Sfintele Taine; înnoirea creației prin Duhul Sfânt) 4. Biserica - de la comunitatea apostolică la comuniunea euharistică (întemeierea Bisericii; mesajul apostolic și actualitatea acestuia; unitate și solidaritate în viața creștină; creștinii uniți în și cu Hristos; pilda viței și a mlădițelor) 5. Comuniunea în Hristos, practică a credinței (modele de prietenii biblice, patristice și contemporane; asociații creștine/ grupuri parohiale) 6. Tinerii și valorile perene ale familiei (iubire, fidelitate, respect, sprijin reciproc, bucuria comuniunii) 7. Timpul liturgic - vreme a îndreptării și sfințirii vieții (rugăciunea și Sfintele Taine – întâlnirea personală cu Mântuitorul Iisus Hristos; sacralitatea timpului) 8. Personalități mărturisitoare ale culturii și spiritualității românești (se vor selecta trei personalități din sugestiile metodologice)
III. Creștinismul și provocările lumii contemporane	1. Responsabilitățile creștinului (față de Dumnezeu, față de sine, față de aproapele și față de creație) 2. Valori creștine și caracter (omul lăuntric - conștiință, comportament; ilustrări la nivelul unor pilde) 3. Duhovnicul - prieten și îndrumător în viața adolescentului (rolul duhovnicului în modelarea, conturarea și afirmarea personalității; exemple de mari duhovnici) 7. Tinerii - promotori ai valorilor creștine urmând exemplul sfinților (iubire, curaj, demnitate, răbdare, cumpătate, modestie, iertare, înțelepciune, milă, milostenie, sacrificiu) 8. Iubirea, fundament al vieții creștine (Imnul dragostei - I Corinteni cap.13)

Domenii de conținut	Conținuturi
	9. Pacea sufletească și practicile rezilienței (atitudinea creștinului în fața dificultăților: rugăciunea, iertarea și recunoștința; pilda fiului risipitor) 10. Frumusețea și sacralitatea vieții (elemente de bioetică creștină, armonia dintre Dumnezeu, om și natură) 11. Rugăciunea - izvor de pace, bucurie și comuniune (dialogul omului cu Dumnezeu; modele și foloase ale rugăciunii) 12. Descoperirea valorii sufletului în lumina credinței (credința, nădejdea și dragostea - repere pentru prezent și veșnicie) 13. Valențe spirituale și estetice ale artei sacre (elemente de arhitectură, muzică și pictură eclesială; lăcașuri de cult reprezentative: Catedrala Națională/Catedrale și biserici semnificative – Mănăstirea „Sfinții Trei Ierarhi” din Iași, Mănăstirea Curtea de Argeș, Catedrala „Sfântul Dumitru” din Craiova, Catedrala „Sfinții Trei Ierarhi” din Timișoara, Catedrala „Adormirea Maicii Domnului” din Cluj Napoca etc.) 14. Omul - ființa care crede și cercetează (complementaritate între știință și religie, ipostaze pseudo-religioase și false ale manifestării credinței, formalismul, fanatismul și sincretismul religios) 15. Discernământ și responsabilitate creștină în era digitală (literația media – provocări educative, morale și spirituale)
IV. Religiiile lumii: valori și aspecte specifice	1. Religii în Antichitate – repere istorice, origini și izvoare (mesopotamieni, egipteni, greci, romani, geto-daci) 2. Relația omului cu divinitatea în religiile Antichității (ordinea lumii și sacralitatea naturii; locurile de cult, sacerdoțiul, sărbătorile) 3. Dimensiunea culturală și filosofică a religiilor antice (de la mit la morală; principii și norme de viață comunitară) 4. Religii orientale - repere istorice, origini, izvoare și învățătură (hinduism, budism, confucianism) 5. Expresii cultural-identitare în religiile orientale (valori fundamentale: armonia, compasiunea, echilibrul; arhitectura sacră; simboluri; sărbători și pelerinaje) 6. Dialogul interreligios și conviețuirea pașnică (contribuția religiilor orientale la coeziunea socială, îmbogățirea culturală și promovarea păcii între oameni; posibilități și limite) 7. Religii monoteiste - repere istorice, învățătură, arhitectură sacră, sărbători și pelerinaje (iudaism, creștinism, islam) 8. Etica relațiilor și valorile morale în religiile monoteiste (familia, prietenia, solidaritatea și respectul față de ceilalți și față de creație; pacea, dreptatea, responsabilitatea, iertarea și toleranța) 9. Scrierile sacre - surse de inspirație pentru cultura universală (valoarea morală și literară; valențe artistice, educative și culturale în religiile monoteiste) 10. Comunitățile religioase din țara noastră - particularități și expresii cultural-artistice (diversitatea religioasă în România; armonia interetnică și interculturală) 11. Elemente de patrimoniu cultural-religios din România, cuprinse în lista UNESCO (cetățile dacice din Munții Orăștiei, bisericile de lemn din Maramureș, bisericile cu pictură murală din Bucovina, Mănăstirea Hurezi, bisericile fortificate din Transilvania, doina și colinda etc.)

Anexa nr.11.15. Programa de examen pentru disciplina *Religie, Cultul Ortodox de Rit Vechi (ruși lipoveni)* - REL_ORT_RIT_V_P1 (TC)

- *Proba E – a doua probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării)*
- *Filiera teoretică, profilul umanist, specializarea științe sociale și specializarea filologie*

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina *Religie, Cultul Ortodox de Rit Vechi (ruși lipoveni)* este realizată în conformitate cu prevederile *Programelor școlare pentru disciplina Religie, Cultul Ortodox de Rit Vechi (ruși lipoveni) clasele a IX-a - a XII-a, trunchi comun (TC)*, pentru *filiera teoretică, profilul umanist, specializarea științe sociale și specializarea filologie*, aprobată prin OMEC nr. 6930/2025, Anexa nr. 13. Prezenta programă precizează competențele generale și competențele specifice care vor fi evaluate, domeniile de conținut și conținuturile vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen pentru disciplina *Religie, Cultul Ortodox de Rit Vechi (ruși lipoveni)* - REL_ORT_RIT_V_P1 (TC), fundamentează elaborarea subiectelor și a baremelor de evaluare și de notare pentru a doua probă E, din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul ciclului liceal, clasele a IX-a - a XII-a, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen, la disciplina *Religie, Cultul Ortodox de Rit Vechi (ruși lipoveni)*, programa REL_ORT_RIT_V_P1 (TC), este de a constata măsura în care candidatul *identifică, prezintă, analizează, interpretează și argumentează învățăturile și valorile religioase-morale, formele de exprimare religioasă și a modurilor de viață din religiile lumii și influența lor asupra civilizației și culturii universale*, în situații de complexitate corespunzătoare raportării disciplinei în cadrul segmentelor curriculare trunchi comun (TC) și tipului de probă.

Prin susținerea probei de examen la disciplina *Religie, Cultul Ortodox de Rit Vechi (ruși lipoveni)*, programa REL_ORT_RIT_V_P1 (TC), candidatul este pus în situația de a face dovada formării/dezvoltării următoarelor **competențe generale (CG)**, dobândite pe parcursul claselor a IX-a - a XII-a:

C.G.1	Exprimarea identității religioase, la nivel individual și al comunității, în diferite contexte de viață
C.G.2	Analizarea formelor de exprimare religioasă și a modurilor de viață în religiile lumii
C.G.3	Adoptarea unor decizii responsabile privind viața personală și comunitară, în concordanță cu valorile religioase-morale
C.G.4	Colaborarea cu ceilalți pentru promovarea comuniunii în societate, prin respectarea valorilor religioase ale fiecărei persoane

Prin variantele de subiecte elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** care pot fi evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru ciclul liceal:

CG1 – Exprimarea identității religioase, la nivel individual și al comunității, în diferite contexte de viață

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.1.1.	Definirea componentelor majore ale identității religioase
IX.CS.1.2.	Descrierea elementelor care definesc comunitatea religioasă
X.CS.1.1.	Identificarea elementelor care definesc comunitatea religioasă
X.CS.1.2.	Utilizarea adecvată a semnificațiilor care definesc învățătura de credință (fundamentele religiei creștine), în diferite contexte de comunicare
XI.CS.1.1.	Identificarea elementelor de natură religioasă în produsele culturale – literatură, artă, pictură, cinematografie
XI.CS.1.2.	Identificarea elementelor cu caracter interdisciplinar, care contribuie la construcția și afirmarea identității religioase

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XII.CS.1.1.	Afirmarea identității religioase în diferite interacțiuni socio-culturale, valorificând elemente de patrimoniu local, național și universal
XII.CS.1.2.	Reflecția critică în raport cu importanța conștientizării identității naționale, în context european

CG2 – Analizarea formelor de exprimare religioasă și a modurilor de viață în religiile lumii

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.2.1.	Identificarea elementelor definitorii ale credințelor și religiilor studiate
X.CS.2.1.	Sintetizarea elementelor definitorii ale religiilor orientale și a rolurilor acestora în plan istoric, social și cultural
X.CS.2.2.	Descrierea practicilor și a ritualurilor care aparțin diferitelor religii
XI.CS.2.1.	Sintetizarea elementelor definitorii ale religiilor orientale și a rolurilor acestora în plan istoric, social și cultural
XI.CS.2.2.	Analizarea modului în care religiile monoteiste prezintă și transformă lumea, din perspectiva diversității, a identității personale și a celei de grup
XII.CS.2.1.	Respectarea diversității religioase, fundamentată pe cunoașterea și asumarea învățăturii de credință proprii

CG3 – Adoptarea unor decizii responsabile privind viața personală și comunitară, în concordanță cu valorile religioase-morale

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.3.1.	Analizarea rolului valorilor religioase în luarea deciziilor din viața personală
X.CS. 3.1.	Valorificarea învățăturii de credință în luarea deciziilor din viața personală și a comunității
X.CS.3.2.	Evaluarea atitudinilor creștine în contexte diferite de viață
XI.CS.3.1.	Identificarea modelelor și reperelor demne de urmat în luarea deciziilor
XII.CS.3.1.	Argumentarea unor alegeri în situații problematice din viața personală și a comunității, prin valorificarea învățăturilor de credință ca surse de reziliență

CG4 – Colaborarea cu ceilalți pentru promovarea comuniunii în societate, prin respectarea valorilor religioase ale fiecărei persoane

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.4.1.	Sintetizarea rolului valorilor religioase în vederea menținerii solidarității comunitare
IX.CS.4.2.	Participarea la activități și proiecte individuale și de grup, prin aplicarea valorilor religioase
X.CS.4.1.	Evidențierea particularităților unei comunități construite pe valorile religioase creștine
X.CS.4.2.	Interacțiunea pozitivă cu alții într-o diversitate de contexte, prin acceptarea diversității religioase și prin manifestarea deschiderii pentru rezolvarea conflictelor
XI.CS.4.1.	Implicarea în diferite contexte de relaționare care promovează modele creștine de coeziune socială
XI.CS.4.2.	Identificarea consecințelor diferitelor provocări ale lumii contemporane asupra vieții religioase în plan personal și al comunității
XII.CS.4.1.	<i>Reflecția critică asupra propriilor comportamente, atitudini și valori religioase, manifestate în diferite contexte ale vieții</i>
XII.CS.4.2.	<i>Participarea, în calitate de cetățean responsabil, la activități care promovează respectarea valorilor religioase</i>

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
Lumea - Creația lui Dumnezeu	Dumnezeu – Creatorul cerului și al pământului Crearea omului după chipul și asemănarea lui Dumnezeu Păcatul strămoșesc și căderea omului
Hristos – Dumnezeu adevărat și Om adevărat	Întruparea lui Hristos. Praznicele împărătești Liturgia – inima Bisericii
Isus Hristos – Mântuitorul lumii	Împărăția lui Dumnezeu - cuvânt și realitate vie Jertfa Mântuitorului - răscumpărarea noastră Dumnezeu în istorie și în cultură
Pașii lumii în căutarea divinului	Religiile antice: Mitologia egipteană, Mitologia greacă, Mitologia romană Religiile mesopotamiene (sumeriană, babiloniană, asiriană), Mitologia nordică, Mitologia celtică, Mitologia slavă) Vestigii spiritualității antice Pașii lumii în căutarea divinului - Religii dharmice (Orientul Îndepărtat): Hinduism Budism Jainism -Religii avraamice (Orientul Mijlociu): Iudaism Creștinism Islam Vestigii spiritualității orientale Arta creștină - teologia icoanei, cântarea liturgică, arhitectura sacră Vestigii creștine europene Ortodoxia în dialog cu lumea globală Adevăr și iluzie
Izvoarele credinței creștin	Sfânta Scriptură - cuvântul lui Dumnezeu revelat oamenilor Crezul - mărturisirea de credință a Bisericii Sfânta Tradiție – Viețuirea Bisericii prin veacuri Sinoadele ecumenice
Biserica – Trupul lui Hristos	Sfintele Taine – izvoare de sfințire și mântuire Praznicele Maicii Domnului Sfânta Cruce – semnul dreptei credințe Cinstirea sfinților - izvoare de lumină și modele de viață Sfintele Taine – izvoare de sfințire și mântuire (Sfânta Taină a Hirotoniei, Sfânta Taină a Cununiei, Sfânta Taină a Maslului) Simbolismul Bisericii – limbajul credinței Biserica - loc al întâlnirii cu Dumnezeu și cu oamenii Preasfânta Treime Cuvântul lui Dumnezeu - sămânța roditoare Cei 12 Sfinți Apostoli Canoanele Maicii Domnului – poezie, teologie și vindecare
Viața spirituală a creștinului	Liturgia - inima bisericii Etica responsabilității - respectul față de viață, natură, adevăr Rugăciunea inimii – respirația sufletului Chipuri vii ale credinței - modele de sfințenie

Domenii de conținut	Conținuturi
Familia și comunitatea creștină	Familia creștină – spațiu sacru al lucrării harului Preasfintei Treimi Comunitatea creștină și iubirea milostivă Sfinții mărturisitori ai dreptei credințe Virtuțile creștine – arta de a trăi frumos în Dumnezeu și prin oameni Monahism și lăcașuri sfinte ale ortodoxiei de rit vechi Sfinții mărturisitori de la Solovăț Valori creștine în viața tinerilor Monahism și lăcașuri sfinte ale ortodoxiei de rit vechi Sfinții mărturisitori ai dreptei credințe Familia - icoana iubirii lui Dumnezeu Monahism și lăcașuri sfinte ale ortodoxiei de rit vechi Credința până la jertfa de sine - martirii necunoscuți ai Rascolului
Omul între cer și pământ	Crucea - Semn al mântuirii noastre Libertate, lege și conștiință Știința și religia - căi ale cunoașterii
Omul în lumina credinței	Omul - vârful creației divine Misiunea personală - a fi lumină în lume Omul contemporan între tehnologie și transcendență
Conștiința - glasul lui Dumnezeu în om	Harul - lucrarea tainică a lui Dumnezeu Lumina conștiinței și lupta dintre „glasuri” Maica Domnului - Maica neamului omenesc

Anexa nr.11.16. Programa de examen pentru disciplina *Religie, Cultul Ortodox de Rit Vechi (ruși lipoveni)* REL_ORT_RIT_V_P2 (TC)

- *Proba F (probă scrisă, specifică profilului/specializării)*
- *Filiera teoretică, profilul real, toate specializările; filiera tehnologică, toate profilurile, toate calificările profesionale (complementar disciplinelor alese la proba E); filiera vocațională, profilurile artistic, pedagogic, sportiv și teologic, toate specializările (complementar disciplinelor alese la proba E)*

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina *Religie, Cultul Ortodox de Rit Vechi (ruși lipoveni)* este realizată în conformitate cu prevederile *Programei școlare pentru disciplina Religie, Cultul Ortodox de Rit Vechi (ruși lipoveni), clasele a IX-a - a XII-a, trunchi comun (TC)*, aprobată prin OMEC nr. 6930/2025, Anexa nr. 13. Prezenta programă precizează competențele generale și competențele specifice care vor fi evaluate, domeniile de conținut și conținuturile vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen pentru disciplina *Religie, Cultul Ortodox de Rit Vechi (ruși lipoveni) - REL_ORT_RIT_V_P2 (TC)*, fundamentează elaborarea subiectelor și a baremelor de evaluare și de notare pentru probă F (complementar disciplinelor alese la proba E), din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul ciclului liceal, clasele a IX-a - a XII-a, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen, la disciplina *Religie, Cultul Ortodox de Rit Vechi (ruși lipoveni) - REL_ORT_RIT_V_P2 (TC)*, este de a constata măsura în care candidatul *identifică, prezintă, analizează, interpretează și argumentează învățăturile și valorile religios-morale, formele de exprimare religioasă și a modurilor de viață din religiile lumii și influența lor asupra civilizației și culturii universale*, în situații de complexitate corespunzătoare raportării disciplinei în cadrul segmentelor curriculare trunchi comun (TC) și tipului de probă.

Prin susținerea probei de examen la disciplina *Religie, Cultul Ortodox de Rit Vechi (ruși lipoveni) - REL_ORT_RIT_V_P2 (TC)*, candidatul este pus în situația de a face dovada formării/dezvoltării următoarelor **competențe generale (CG)**, dobândite pe parcursul claselor a IX-a - a XII-a:

C.G.1	Exprimarea identității religioase, la nivel individual și al comunității, în diferite contexte de viață
C.G.2	Analizarea formelor de exprimare religioasă și a modurilor de viață în religiile lumii
C.G.3	Adoptarea unor decizii responsabile privind viața personală și comunitară, în concordanță cu valorile religios-morale
C.G.4	Colaborarea cu ceilalți pentru promovarea comuniunii în societate, prin respectarea valorilor religioase ale fiecărei persoane

Prin variantele de subiecte elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** care pot fi evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru ciclul liceal:

CG1 – Exprimarea identității religioase, la nivel individual și al comunității, în diferite contexte de viață

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.1.1.	Definirea componentelor majore ale identității religioase
IX.CS.1.2.	Descrierea elementelor care definesc comunitatea religioasă
X.CS.1.1.	Identificarea elementelor care definesc comunitatea religioasă
X.CS.1.2.	Utilizarea adecvată a semnificațiilor care definesc învățătura de credință (fundamentele religiei creștine), în diferite contexte de comunicare
XI.CS.1.1.	Identificarea elementelor de natură religioasă în produsele culturale – literatură, artă, pictură, cinematografie

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS.1.2.	Identificarea elementelor cu caracter interdisciplinar, care contribuie la construcția și afirmarea identității religioase
XII.CS.1.1.	Afirmarea identității religioase în diferite interacțiuni socio-culturale, valorificând elemente de patrimoniu local, național și universal
XII.CS.1.2.	Reflecția critică în raport cu importanța conștientizării identității naționale, în context european

CG2 – Analizarea formelor de exprimare religioasă și a modurilor de viață în religiile lumii

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.2.1.	Identificarea elementelor definitorii ale credințelor și religiilor studiate
X.CS.2.1.	Sintetizarea elementelor definitorii ale religiilor orientale și a rolurilor acestora în plan istoric, social și cultural
X.CS.2.2.	Descrierea practicilor și a ritualurilor care aparțin diferitelor religii
XI.CS.2.1.	Sintetizarea elementelor definitorii ale religiilor orientale și a rolurilor acestora în plan istoric, social și cultural
XI.CS.2.2.	Analizarea modului în care religiile monoteiste prezintă și transformă lumea, din perspectiva diversității, a identității personale și a celei de grup
XII.CS.2.1.	Respectarea diversității religioase, fundamentată pe cunoașterea și asumarea învățăturii de credință proprii

CG3 – Adoptarea unor decizii responsabile privind viața personală și comunitară, în concordanță cu valorile religioase-morale

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.3.1.	Analizarea rolului valorilor religioase în luarea deciziilor din viața personală
X.CS. 3.1.	Valorificarea învățăturii de credință în luarea deciziilor din viața personală și a comunității
X.CS.3.2.	Evaluarea atitudinilor creștine în contexte diferite de viață
XI.CS.3.1.	Identificarea modelelor și reperelor demne de urmat în luarea deciziilor
XII.CS.3.1.	Argumentarea unor alegeri în situații problematice din viața personală și a comunității, prin valorificarea învățăturilor de credință ca surse de reziliență

CG4 – Colaborarea cu ceilalți pentru promovarea comuniunii în societate, prin respectarea valorilor religioase ale fiecărei persoane

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.4.1.	Sintetizarea rolului valorilor religioase în vederea menținerii solidarității comunitare
IX.CS.4.2.	Participarea la activități și proiecte individuale și de grup, prin aplicarea valorilor religioase
X.CS.4.1.	Evidențierea particularităților unei comunități construite pe valorile religioase creștine
X.CS.4.2.	Interacțiunea pozitivă cu alții într-o diversitate de contexte, prin acceptarea diversității religioase și prin manifestarea deschiderii pentru rezolvarea conflictelor
XI.CS.4.1.	Implicarea în diferite contexte de relaționare care promovează modele creștine de coeziune socială
XI.CS.4.2.	Identificarea consecințelor diferitelor provocări ale lumii contemporane asupra vieții religioase în plan personal și al comunității
XII.CS.4.1.	<i>Reflecția critică asupra propriilor comportamente, atitudini și valori religioase, manifestate în diferite contexte ale vieții</i>

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XII.CS.4.2.	<i>Participarea, în calitate de cetățean responsabil, la activități care promovează respectarea valorilor religioase</i>

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
Lumea - Creația lui Dumnezeu	Dumnezeu – Creatorul cerului și al pământului Crearea omului după chipul și asemănarea lui Dumnezeu Păcatul strămoșesc și căderea omului
Hristos – Dumnezeu adevărat și Om adevărat	Întruparea lui Hristos. Praznicele împărătești Liturgia – inima Bisericii
Isus Hristos – Mântuitorul lumii	Împărăția lui Dumnezeu - cuvânt și realitate vie Jertfa Mântuitorului - răscumpărarea noastră Dumnezeu în istorie și în cultură
Pașii lumii în căutarea divinului	Religiile antice: Mitologia egipteană, Mitologia greacă, Mitologia romană Religiile mesopotamiene (sumeriană, babiloniană, asiriană), Mitologia nordică, Mitologia celtică, Mitologia slavă) Vestigiile spiritualității antice Pașii lumii în căutarea divinului - Religii dharmice (Orientul Îndepărtat): Hinduism Budism Jainism -Religii avraamice (Orientul Mijlociu): Iudaism Creștinism Islam Vestigiile spiritualității orientale Arta creștină - teologia icoanei, cântarea liturgică, arhitectura sacră Vestigii creștine europene Ortodoxia în dialog cu lumea globală Adevăr și iluzie
Izvoarele credinței creștin	Sfânta Scriptură - cuvântul lui Dumnezeu revelat oamenilor Crezul - mărturisirea de credință a Bisericii Sfânta Tradiție – Viețuirea Bisericii prin veacuri Sinoadele ecumenice
Biserica – Trupul lui Hristos	Sfintele Taine – izvoare de sfințire și mântuire Praznicele Maicii Domnului Sfânta Cruce – semnul dreptei credințe Cinstirea sfinților - izvoare de lumină și modele de viață Sfintele Taine – izvoare de sfințire și mântuire (Sfânta Taină a Hirotoniei, Sfânta Taină a Cununiei, Sfânta Taină a Maslului) Simbolismul Bisericii – limbajul credinței Biserica - loc al întâlnirii cu Dumnezeu și cu oamenii Preasfânta Treime Cuvântul lui Dumnezeu - sămânța roditoare Cei 12 Sfinți Apostoli Canoanele Maicii Domnului – poezie, teologie și vindecare
Viața spirituală a creștinului	Liturgia - inima bisericii Etica responsabilității - respectul față de viață, natură, adevăr

Domenii de conținut	Conținuturi
	Rugăciunea inimii – respirația sufletului Chipuri vii ale credinței - modele de sfințenie
Familia și comunitatea creștină	Familia creștină – spațiu sacru al lucrării harului Preasfintei Treimi Comunitatea creștină și iubirea milostivă Sfinții mărturisitori ai drepte credințe Virtuțile creștine – arta de a trăi frumos în Dumnezeu și prin oameni Monahism și lăcașuri sfinte ale ortodoxiei de rit vechi Sfinții mărturisitori de la Solovăț Valori creștine în viața tinerilor Monahism și lăcașuri sfinte ale ortodoxiei de rit vechi Sfinții mărturisitori ai drepte credințe Familia - icoana iubirii lui Dumnezeu Monahism și lăcașuri sfinte ale ortodoxiei de rit vechi Credința până la jertfa de sine - martirii necunoscuți ai Rascolului
Omul între cer și pământ	Crucea - Semn al mântuirii noastre Libertate, lege și conștiință Știința și religia - căi ale cunoașterii
Omul în lumina credinței	Omul - vârful creației divine Misiunea personală - a fi lumină în lume Omul contemporan între tehnologie și transcendență
Conștiința - glasul lui Dumnezeu în om	Harul - lucrarea tainică a lui Dumnezeu Lumina conștiinței și lupta dintre „glasuri” Maica Domnului - Maica neamului omenesc

Anexa nr.11.17. Programa de examen pentru disciplina *Religie, Cultul Ortodox Ucrainean-REL_ORT_UCR_P1* (TC)

- *Proba E – a doua probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării)*
- *Filiera teoretică, profilul umanist, specializarea științe sociale și specializarea filologie*

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina *Religie, Cultul Ortodox Ucrainean* este realizată în conformitate cu prevederile *Programei școlare pentru disciplina Religie, Cultul Ortodox Ucrainean, clasele a IX-a - a XII-a, trunchi comun (TC)*, pentru *filiera teoretică, profilul umanist, specializarea științe sociale și specializarea filologie*, aprobată prin OMEC nr. 6930/2025, Anexa nr. 14. Prezenta programă precizează competențele generale și competențele specifice care vor fi evaluate, domeniile de conținut și conținuturile vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen pentru disciplina *Religie, Cultul Ortodox Ucrainean - REL_ORT_UCR_P1 (TC)*, fundamentează elaborarea subiectelor și a baremelor de evaluare și de notare pentru a doua probă E, din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul ciclului liceal, clasele a IX-a - a XII-a, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen, la disciplina *Religie, Cultul Ortodox Ucrainean*, programa *REL_ORT_UCR_P1 (TC)*, este de a constata măsura în care candidatul *identifică, prezintă, analizează, interpretează și argumentează învățăturile și valorile religios-morale, formele de exprimare religioasă și a modurilor de viață din religiile lumii și influența lor asupra civilizației și culturii universale*, în situații de complexitate corespunzătoare raportării disciplinei în cadrul segmentelor curriculare trunchi comun (TC) și tipului de probă.

Prin susținerea probei de examen la disciplina *Religie, Cultul Ortodox Ucrainean*, programa *REL_ORT_UCR_P1 (TC)*, candidatul este pus în situația de a face dovada formării/dezvoltării următoarelor **competențe generale (CG)**, dobândite pe parcursul claselor a IX-a - a XII-a:

C.G.1	Exprimarea identității religioase, la nivel individual și al comunității, în diferite contexte de viață
C.G.2	Analizarea formelor de exprimare religioasă și a modurilor de viață în religiile lumii
C.G.3	Adoptarea unor decizii responsabile privind viața personală și comunitară, în concordanță cu valorile religios-morale
C.G.4	Colaborarea cu ceilalți pentru promovarea comuniunii în societate, prin respectarea valorilor religioase ale fiecărei persoane

Prin variantele de subiecte elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** care pot fi evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru ciclul liceal:

CG1 – Exprimarea identității religioase, la nivel individual și al comunității, în diferite contexte de viață

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.1.1.	Definirea componentelor majore ale identității religioase
IX.CS.1.2.	Explicarea caracteristicilor care definesc învățătura de credință creștină
IX.CS.1.3.	Descrierea mesajului teologic, cultural și literar al unor texte biblice, evidențiind valoarea lor universală
X.CS.1.1.	Identificarea unor elemente de morală creștină în diferite texte religioase
X.CS.1.2.	Prezentarea unor aspecte din iconomia mântuirii
X.CS.1.3.	Compararea unor elemente interdisciplinare care definesc aspecte ale identității religioase
XI.CS.1.1.	Recunoașterea principalelor învățături de credință creștină privind viața spirituală

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS.1.2.	Exprimarea perspectivei creștine asupra vieții, ca dar al lui Dumnezeu
XI.CS.1.3.	Precizarea modurilor de implicare a tinerilor în viața comunității
XII.CS.1.1.	Identificarea principalelor învățături de credință creștină, folosind resurse variate în format fizic sau digital
XII.CS.1.2.	Explicarea semnificației Fericirilor ca model de devenire și desăvârșire creștină
XII. CS.1.3.	Ilustrarea nevoii de progres spiritual în formarea identității religioase personale și comunitare

CG2 – Analizarea formelor de exprimare religioasă și a modurilor de viață în religiile lumii

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.2.1.	Identificarea elementelor definitorii ale credințelor și religiilor din antichitate
IX.CS.2.2.	Prezentarea principalelor religii din perspectivă istorică
IX.CS.2.3.	Analizarea rolului experienței religioase a umanității în dezvoltarea culturii și a civilizației
X.CS.2.1.	Identificarea elementelor definitorii ale religiilor orientale
X.CS.2.2.	Prezentarea valorilor universale din religiile orientale și a modalităților specifice de exprimare a acestora
X.CS.2.3.	Analizarea unor principii etice din religiile orientale în abordarea unor probleme universale
XI.CS.2.1.	Ilustrarea elementelor definitorii ale religiilor monoteiste
XI.CS.2.2.	Aplicarea învățăturilor morale literare și culturale din scrierile sacre în contexte de viață și cultură universală
XI.CS.2.3.	Analizarea elementelor specifice și a celor comune referitoare la principiile eticii din religiile monoteiste
XII.CS.2.1.	Prezentarea elementelor definitorii ale comunităților religioase din țara noastră
XII.CS.2.2.	Ilustrarea modurilor prin care se manifestă respectul și cooperarea între membrii diferitelor comunități religioase
XII.CS.2.3.	Analizarea valorilor comune și a diferențelor dintre principalele confesiuni creștine, în raport cu credința proprie și cu principiile morale creștine

CG3 – Adoptarea unor decizii responsabile privind viața personală și comunitară, în concordanță cu valorile religios-morale

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.3.1.	Aplicarea principiilor biblice care definesc viața personală și comunitară
IX.CS.3.2.	Susținerea unor decizii personale în corelare cu valorile religioase
IX.CS.3.3.	Sintetizarea valorilor biblice necesare în alegerea unor comportamente adecvate în familie, școală și comunitate
X.CS.3.1.	Aplicarea principiilor învățăturii de credință referitoare la lucrarea Duhului Sfânt în Biserică și comunitate
X.CS.3.2.	Evidențierea particularităților unei comunități construite pe valorile religioase creștine
X.CS.3.3.	Argumentarea conlucrării dintre harul divin și voința omului pentru înnoirea vieții și a creației
XI.CS.3.1.	Aplicarea reperelor morale care susțin relațiile de prietenie, ca model al comuniunii creștine
XI.CS.3.2.	Analizarea valorilor creștine care stau la baza familiei și a actualității acestora

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS.3.3.	Evaluarea atitudinilor creștine din viața personală, familială și a grupurilor de apartenență
XII.CS.3.1.	Descrierea importanței trăirii timpului liturgic pentru viața personală și comunitară
XII.CS.3.2.	Analizarea modului în care personalități ale culturii române au contribuit la promovarea credinței, valorilor și demnității naționale
XII.CS.3.3.	Argumentarea importanței implicării individuale și de grup în activități și proiecte care promovează respectul față de sacru și dialogul între credință și cultură

CG4 – Colaborarea cu ceilalți pentru promovarea comuniunii în societate, prin respectarea valorilor religioase ale fiecărei persoane

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.4.1.	Analizarea rolului valorilor religioase în vederea menținerii solidarității comunitare
IX.CS.4.2.	Argumentarea nevoii de modelare și dezvoltare personală, prin asumarea responsabilităților creștine
IX.CS.4.3.	Proiectarea de activități care promovează responsabilitatea creștină și dezvoltă reziliența în fața provocărilor lumii contemporane
X.CS.4.1.	Prezentarea unor aspecte și atitudini creștine din viețile sfinților
X.CS.4.2.	Evidențierea rolului valorilor creștine în relație cu semenii și cu mediul înconjurător
X.CS.4.3.	Proiectarea unor acțiuni creative care promovează comportamente etice și atitudini pozitive față de semenii și mediu, în conformitate cu valorile creștine
XI.CS.4.1.	Analizarea elementelor de bioetică creștină care promovează sacralitatea vieții
XI.CS.4.2.	Argumentarea rolului rugăciunii în viața personală și a comunității
XI.CS.4.3.	Elaborarea unui demers bazat pe virtuțile creștine, care contribuie la descoperirea sinelui și la dezvoltarea spirituală
XII.CS.4.1.	Analizarea formelor de artă sacră și a semnificațiilor acestora, ca modalități de comuniune a omului cu Dumnezeu
XII.CS.4.2.	Evidențierea elementelor de complementaritate dintre știință și religie și a rolului acestora în cunoașterea lumii și a lui Dumnezeu
XII.CS.4.3.	Generarea de idei și proiecte personale și de grup care promovează respectarea valorilor religioase, incluziunea socială și solidaritatea în mediul digital

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
I. Hristos – Calea, Adevărul și Viața	1. Sfânta Scriptură - izvor al Revelației și element de cultură universală (inspirația, structura, mesajul/perspectiva teologică, culturală, literară) 2. Creația ca dar al lui Dumnezeu (referatul biblic al creației: Facerea cap. 1-2; providența divină) 3. De la chip la asemănarea cu Dumnezeu (chipul – structura persoanei; asemănarea – scop al îndumnezeirii prin har) 4. Hristos - Lumina lumii și Restauratorul omului (venirea Domnului în lume, Vestea cea Bună) 5. Mântuitorul Hristos în Sfintele Evanghelii și viața Bisericii (evenimentele importante din viața Mântuitorului, sărbătorile împărătești) 6. Hristos - Învățătorul desăvârșit (învățarea directă și învățarea indirectă prin pilde: pilda fiului risipitor; pilda Samariteanului milostiv; pildele împărăției - pilda Semănătorului și pilda neghinei) 7. Maica Domnului în viața Bisericii și a creștinului (rolul Maicii Domnului în istoria mântuirii; modalități de preacinstire; referințe biblice, patristice și culturale)

Domenii de conținut	Conținuturi
	8. Sfinții - modele de demnitate și alegere responsabilă (sfinți din istoria Bisericii universale) 9. Darul vieții (sens, scop și finalitate) 10. Perspectiva veșniciei în lumina Evangheliei (învățătura creștină despre mântuire și viața veșnică) 11. Sfânta Liturghie în viața creștinului și a lumii (semnificație, structură și simbolism; importanța participării la Sfânta Liturghie) 12. Sfânta Liturghie – izvorul filantropiei creștine (empatie, generozitate, altruism, compasiune, binefacere, voluntariat) 13. Sfânta Treime (învățătura despre Sfânta Treime - izvorul vieții și al iubirii veșnice) 14. Pătimirile și Învierea Mântuitorului Iisus Hristos (Cina cea de Taină, Rugăciunea din Grădina Ghetsimani, Procesul Mântuitorului, Răstignirea, Moartea și Învierea Domnului) 15. Fericirile - devenire și desăvârșire (paradigmă de credință și trepte spre împlinirea umană) 16. Efort și împlinire în viața creștină (viața în Hristos și dezvoltarea spirituală; conlucrarea omului cu harul dumnezeiesc, perseverență, răbdare, putere și biruință asupra încercărilor în efortul spre mântuire)
II. Comunitatea religioasă – identitate, responsabilitate și bucuria mărturisirii	1. Decalogul - temei al normativității personale și comunitare (invitație la respect, responsabilitate și integritate) 2. Evanghelia - izvor de pace, reconciliere și conviețuire (Predica de pe Munte - îndemn spre viață curată, smerită și iubitoare) 3. Lucrarea Duhului Sfânt în Biserică și în creație (darurile Sfântului Duh; conlucrarea dintre harul divin și voința omului prin Sfintele Taine; înnoirea creației prin Duhul Sfânt) 4. Biserica - de la comunitatea apostolică la comuniunea euharistică (întemeierea Bisericii; mesajul apostolic și actualitatea acestuia; unitate și solidaritate în viața creștină; creștinii uniți în și cu Hristos; pilda viței și a mlădițelor) 5. Comuniunea în Hristos, practică a credinței (modele de prietenii biblice, patristice și contemporane; asociații creștine/ grupuri parohiale) 6. Tinerii și valorile perene ale familiei (iubire, fidelitate, respect, sprijin reciproc, bucuria comuniunii) 7. Timpul liturgic - vreme a îndreptării și sfințirii vieții (rugăciunea și Sfintele Taine – întâlnirea personală cu Mântuitorul Iisus Hristos; sacralitatea timpului) 8. Personalități mărturisitoare ale culturii și spiritualității românești (se vor selecta trei personalități din sugestiile metodologice)
III. Creștinismul și provocările lumii contemporane	1. Responsabilitățile creștinului (față de Dumnezeu, față de sine, față de aproapele și față de creație) 2. Valori creștine și caracter (omul lăuntric - conștiință, comportament; ilustrări la nivelul unorilde) 3. Duhovnicul - prieten și îndrumător în viața adolescentului (rolul duhovnicului în modelarea, conturarea și afirmarea personalității; exemple de mari duhovnici) 4. Tinerii - promotori ai valorilor creștine urmând exemplul sfinților (iubire, curaj, demnitate, răbdare, cumpătate, modestie, iertare, înțelepciune, milă, milostenie, sacrificiu) 5. Iubirea, fundament al vieții creștine (Imnul dragostei - I Corinteni cap.13) 6. Pacea sufletească și practicile rezilienței (atitudinea creștinului în fața dificultăților: rugăciunea, iertarea și recunoștința; pilda fiului risipitor) 7. Frumusețea și sacralitatea vieții (elemente de bioetică creștină, armonia dintre Dumnezeu, om și natură) 8. Rugăciunea - izvor de pace, bucurie și comuniune (dialogul omului cu Dumnezeu; modele și foloase ale rugăciunii)

Domenii de conținut	Conținuturi
	9. Descoperirea valorii sufletului în lumina credinței (credința, nădejdea și dragostea - repere pentru prezent și veșnicie) 10. Valențe spirituale și estetice ale artei sacre (elemente de arhitectură, muzică și pictură eclesială; lăcașuri de cult reprezentative: Catedrala Națională/Catedrale și biserici semnificative – Mănăstirea „Sfinții Trei Ierarhi” din Iași, Mănăstirea Curtea de Argeș, Catedrala „Sfântul Dumitru” din Craiova, Catedrala „Sfinții Trei Ierarhi” din Timișoara, Catedrala „Adormirea Maicii Domnului” din Cluj Napoca etc.) 11. Omul - ființa care crede și cercetează (complementaritate între știință și religie, ipostaze pseudo-religioase și false ale manifestării credinței, formalismul, fanatismul și sincretismul religios) 12. Discernământ și responsabilitate creștină în era digitală (literația media – provocări educative, morale și spirituale)
IV. Religiile lumii: valori și aspecte specifice	1. Religii în Antichitate – repere istorice, origini și izvoare (mesopotamieni, egipteni, greci, romani, geto-daci) 2. Relația omului cu divinitatea în religiile Antichității (ordinea lumii și sacralitatea naturii; locurile de cult, sacerdoțiul, sărbătorile) 3. Dimensiunea culturală și filosofică a religiilor antice (de la mit la morală; principii și norme de viață comunitară) 4. Religii orientale - repere istorice, origini, izvoare și învățătură (hinduism, budism, confucianism) 5. Expresii cultural-identitare în religiile orientale (valori fundamentale: armonia, compasiunea, echilibrul; arhitectura sacră; simboluri; sărbători și pelerinaje) 6. Dialogul interreligios și conviețuirea pașnică (contribuția religiilor orientale la coeziunea socială, îmbogățirea culturală și promovarea păcii între oameni; posibilități și limite) 7. Religii monoteiste - repere istorice, învățătură, arhitectură sacră, sărbători și pelerinaje (iudaism, creștinism, islam) 8. Etica relațiilor și valorile morale în religiile monoteiste (familia, prietenia, solidaritatea și respectul față de ceilalți și față de creație; pacea, dreptatea, responsabilitatea, iertarea și toleranța) 9. Scrierile sacre - surse de inspirație pentru cultura universală (valoarea morală și literară; valențe artistice, educative și culturale în religiile monoteiste) 10. Comunitățile religioase din țara noastră - particularități și expresii cultural-artistice (diversitatea religioasă în România; armonia interetnică și interculturală) 11. Elemente de patrimoniu cultural-religios din România, cuprinse în lista UNESCO (cetățile dacice din Munții Orăștiei, bisericile de lemn din Maramureș, bisericile cu pictură murală din Bucovina, Mănăstirea Hurezi, bisericile fortificate din Transilvania, doina și colinda ucraineană etc.)

Апеха nr.11.17. Програма іспиту з навчального предмета «Релігія» (православне віросповідання) — REL_ORT_UCR_P1 (TC)

- Екзаменаційний компонент Е — другий іспит (письмовий іспит, що відповідає профілю/спеціалізації)
- Теоретичний напрям, гуманітарний профіль, спеціалізація в галузі соціальних наук та філологічна спеціалізація

ПЕРЕДМОВА

Екзаменаційна програма з навчального предмета «Релігія» (Українська православна конфесія) розроблена відповідно до положень шкільної навчальної програми з предмета «Релігія» (Українська православна конфесія) для 9–12 класів (базовий навчальний план / TC) теоретичного напрямку (гуманітарний профіль, спеціалізація: суспільні науки та філологія), затвердженої наказом ОМЕС № 6930/2025 (додаток № 14). У цій програмі визначено загальні та спеціальні компетентності, що підлягають оцінюванню, а також змістові лінії та конкретні теми, охоплені екзаменом.

Програма іспиту з навчального предмета «Релігія» (Українська православна конфесія) — REL_ORT_UCR_P1 (TC) — слугує основою для розробки екзаменаційних питань, а також критеріїв оцінювання та шкали виставлення балів для другого компонента «Е» національного іспиту на здобуття атестата (бакалаврату) 2030 року. Оцінювання зосереджено на тих конкретних компетентностях, що сприяють формуванню та розвитку загальних компетентностей протягом усього циклу навчання в старшій школі (9–12 класи) відповідно до профілю випускника.

Метою іспиту з навчального предмета «Релігія» (Українська православна конфесія) — що базується на навчальній програмі REL_ORT_UCR_P1 (Спільна базова частина) — є оцінювання того, наскільки кандидат здатний розпізнавати, викладати, аналізувати, інтерпретувати та обґрунтовувати релігійно-моральні вчення й цінності, форми релігійного вираження та способи життя, притаманні світовим релігіям, а також їхній вплив на загальнолюдську цивілізацію та культуру, з урахуванням рівня складності, відповідного місцю цього предмета в навчальному сегменті спільної базової частини (TC) та специфіці самого іспиту.

Складаючи іспит із предмета «Релігія» (Українська православна конфесія) — навчальна програма REL_ORT_UCR_P1 (TC), — кандидат повинен продемонструвати сформованість або розвиток таких загальних компетентностей (ЗК), набутих протягом 9–12-х класів:

C.G.1	Вираження релігійної ідентичності — як на індивідуальному, так і на спільнотному рівнях — у різноманітних життєвих контекстах.
C.G.2	Аналіз форм релігійного вираження та способів життя у світових релігіях
C.G.3	Прийняття відповідальних рішень щодо особистого та громадського життя відповідно до релігійних і моральних цінностей.
C.G.4	Співпраця з іншими задля зміцнення єдності в суспільстві шляхом поваги до релігійних цінностей кожної людини.

Варіанти екзаменаційних завдань, розроблені для національного іспиту на атестат зрілості, оцінюють компетентності та зміст, визначені в цій програмі, тоді як критерії оцінювання та схеми нарахування балів передбачають їх присудження за будь-який правильний спосіб виконання вимог.

КОМПЕТЕНТНОСТІ, ЩО ПІДЛЯГАЮТЬ ОЦІНЮВАННЮ

З кожною загальною компетентністю пов'язані специфічні компетентності (СК), які можна оцінити за допомогою іспиту; вони відбираються з чинних навчальних програм і представлені в сукупності для циклу старшої школи:

3.К. 1 - Вираження релігійної ідентичності на індивідуальному та громадському рівнях у різних життєвих контекстах

Cod CS	Конкретні компетенції, що оцінюються
IX.CS.1.1.	Визначення основних складових релігійної ідентичності
IX.CS.1.2.	Пояснення характеристик, що визначають християнське віровчення
IX.CS.1.3.	Опис богословського, культурного та літературного змісту певних біблійних текстів із наголосом на їхній універсальній цінності.
X.CS.1.1.	Виявлення елементів християнської моралі в різноманітних релігійних текстах

Cod CS	Конкретні компетенції, що оцінюються
X.CS.1.2.	Представлення аспектів економіки спасіння
X.CS.1.3.	Порівняння міждисциплінарних елементів, що визначають аспекти релігійної ідентичності
XI.CS.1.1.	Усвідомлення основних положень християнського віровчення щодо духовного життя.
XI.CS.1.2.	Розкриття християнського погляду на життя як на дар Божий.
XI.CS.1.3.	Визначення способів залучення молоді до життя громади
XII.CS.1.1.	Визначення основних вчень християнської віри з використанням різноманітних ресурсів у фізичному чи цифровому форматі.
XII.CS.1.2.	Пояснення значення Заповідей блаженства як взірця християнського становлення та досконалості.
XII. CS.1.3.	Ілюстрація потреби в духовному поступі у формуванні особистої та спільнотної релігійної ідентичності.

IX.CS.2.3. *Аналіз ролі релігійного досвіду людства у розвитку культури та цивілізації*

Cod CS	Конкретні компетенції, що оцінюються
IX.CS.2.1.	<i>Визначення ключових елементів давніх вірувань і релігій</i>
IX.CS.2.2.	<i>Представлення основних релігій в історичній перспективі</i>
IX.CS.2.3.	<i>Аналіз ролі релігійного досвіду людства у розвитку культури та цивілізації</i>
X.CS.2.1.	<i>Визначення ключових елементів східних релігій</i>
X.CS.2.2.	<i>Представлення універсальних цінностей, притаманних східним релігіям, та способів їх вираження</i>
X.CS.2.3.	<i>Аналіз етичних принципів східних релігій у контексті вирішення загальнолюдських проблем</i>
XI.CS.2.1.	<i>Ілюстрація визначальних рис монотеїстичних релігій</i>
XI.CS.2.2.	<i>Застосування моральних, літературних і культурних настанов зі священних текстів у повсякденному житті та загальнолюдській культурі</i>
XI.CS.2.3.	<i>Аналіз спільних та відмінних рис етичних принципів у монотеїстичних релігіях</i>
XII.CS.2.1.	<i>Представлення характерних рис релігійних спільнот нашої країни</i>
XII.CS.2.2.	<i>Ілюстрація проявів поваги та співпраці між представниками різних релігійних спільнот</i>
XII.CS.2.3.	<i>Аналіз спільних цінностей і відмінностей між основними християнськими конфесіями у співвідношенні з власною вірою та християнськими моральними принципами</i>

CG3 - Прийняття відповідальних рішень щодо особистого та громадського життя відповідно до релігійних і моральних цінностей.

Cod CS	Конкретні компетенції, що оцінюються
IX.CS.3.1.	<i>Застосування біблійних принципів, що визначають особисте та громадське життя</i>
IX.CS.3.2.	<i>Підтримка особистих рішень відповідно до релігійних цінностей</i>
IX.CS.3.3.	<i>Узагальнення біблійних цінностей, необхідних для вибору належної поведінки в сім'ї, школі та громаді.</i>

<i>Cod CS</i>	<i>Конкретні компетенції, що оцінюються</i>
<i>X.CS.3.1.</i>	<i>Застосування принципів вчення про дію Святого Духа в Церкві та спільноті.</i>
<i>X.CS.3.2.</i>	<i>Висвітлення характерних рис спільноти, що ґрунтується на християнських релігійних цінностях.</i>
<i>X.CS.3.3.</i>	<i>Аргумент на користь співдії божественної благодаті та людської волі в оновленні життя й творіння.</i>
<i>XI.CS.3.1.</i>	<i>Застосування моральних принципів, що лежать в основі дружби, як моделі християнського спілкування.</i>
<i>XI.CS.3.2.</i>	<i>Аналіз християнських цінностей, що лежать в основі сім'ї, та їхньої актуальності в наш час.</i>
<i>XI.CS.3.3.</i>	<i>Оцінювання християнського ставлення в особистому та сімейному житті, а також у групах, до яких належить людина.</i>
<i>XII.CS.3.1.</i>	<i>Опис значення проживання літургійного часу для особистого та спільнотного життя.</i>
<i>XII.CS.3.2.</i>	<i>Аналіз внеску діячів румунської культури у поширення віри, цінностей та національної гідності.</i>
<i>XII.CS.3.3.</i>	<i>Обґрунтування важливості участі окремих осіб і груп у заходах та проєктах, що сприяють повазі до священного й діалогу між вірою та культурою.</i>

CG4 Співпраця з іншими задля зміцнення єдності в суспільстві через повагу до релігійних цінностей кожної людини.

<i>Cod CS</i>	<i>Конкретні компетенції, що оцінюються</i>
<i>IX.CS.4.1.</i>	<i>Аналіз ролі релігійних цінностей у підтриманні солідарності в громаді</i>
<i>IX.CS.4.2.</i>	<i>Обґрунтування потреби у формуванні та розвитку особистості через прийняття християнських обов'язків.</i>
<i>IX.CS.4.3.</i>	<i>Розробка заходів, що сприяють утвердженню християнської відповідальності та формуванню стійкості перед викликами сучасного світу.</i>
<i>X.CS.4.1.</i>	<i>Представлення християнських аспектів і ставлень на прикладі життя святих</i>
<i>X.CS.4.2.</i>	<i>Підкреслення ролі християнських цінностей у стосунках з іншими людьми та навколишнім середовищем.</i>
<i>X.CS.4.3.</i>	<i>Розробка творчих ініціатив, що сприяють етичній поведінці та позитивному ставленню до інших і довілі відповідно до християнських цінностей.</i>
<i>XI.CS.4.1.</i>	<i>Аналіз елементів християнської біоетики, що утверджують святість життя</i>
<i>XI.CS.4.2.</i>	<i>Обговорення ролі молитви в особистому та спільнотному житті</i>
<i>XI.CS.4.3.</i>	<i>Розробка підходу, що ґрунтується на християнських чеснотах і сприяє самопізнанню та духовному розвитку.</i>
<i>XII.CS.4.1.</i>	<i>Аналіз форм сакрального мистецтва та їхнього значення як способів спілкування людини з Богом.</i>
<i>XII.CS.4.2.</i>	<i>Висвітлення взаємодоповнювальних елементів науки й релігії та їхньої ролі в пізнанні світу й Бога.</i>
<i>XII.CS.4.3.</i>	<i>Розробка індивідуальних і групових ідей та проєктів, що сприяють повазі до релігійних цінностей, соціальній інклюзії та солідарності в цифровому середовищі.</i>

ЗМІСТОВІ СФЕРИ ТА ЗМІСТ

Зміст, що підлягає оцінюванню, структуровано за змістовими сферами та представлено окремо від компетентностей, які оцінюються (сумарно для циклу старшої школи), відповідно до чинних навчальних програм:

Предметні галузі	ЗМІСТ
I. Христос — Шлях, Істина і Життя	1. Святе Письмо — джерело Одкровення та елемент загальнолюдської культури (натхнення, структура, послання: богословський, культурний та літературний аспекти) 2. Творіння як Божий дар (біблійна розповідь про створення світу: Буття, розд. 1–2; Божественне провидіння) 3. Від образу до подоби Божої (образ — структура особистості; подоба — мета обожнення через благодать) 4. Христос — Світло світу і Відновитель людства (прихід Господа у світ, Добра Звістка) 5. Христос-Спаситель у святих Євангеліях та житті Церкви (ключові події життя Спасителя, головні Господні свята) 6. Христос — Досконалий Учитель (пряме навчання та навчання через притчі: притча про блудного сина; притча про милосердного самарянина; притчі про Царство — притча про сіяча та притча про кукіль) 7. Матір Божа в житті Церкви та християнина (роль Матері Божої в історії спасіння; способи вшанування; біблійні, святоотцівські та культурні згадки) 8. Святі — взірці гідності та відповідального вибору (святі з історії Вселенської Церкви) 9. Дар життя (значення, призначення та кінцева мета) 10. Перспектива вічності у світлі Євангелія (християнське вчення про спасіння та вічне життя) 11. Божественна Літургія в житті християнина і світу (значення, структура та символіка; важливість участі в Божественній Літургії) 12. Божественна Літургія — джерело християнської любові до ближнього [цінностей/чеснот] (емпатія, щедрість, альтруїзм, співчуття, доброзичливість, волонтерство) 13. Пресвята Трійця (вчення про Пресвяту Трійцю — джерело життя та вічної любові) 14. Страсті та Воскресіння Спасителя Ісуса Христа (Таємна Вечеря, молитва в Гетсиманському саду, суд над Спасителем, розп'яття, смерть і Воскресіння Господа) 15. Заповіді блаженства — становлення та досконалість парадигма віри та кроки до повноти людського буття) 16. Зусилля та здійснення покликання в християнському житті (життя у Христі та духовне зростання; співпраця людини з Божою благодаттю, витривалість, терпіння, сила та перемога над випробуваннями на шляху до спасіння)
II. Релігійна спільнота — ідентичність, відповідальність і радість свідчення	1. Декалог — основа особистих і спільнотних норм (заклик до поваги, відповідальності та доброчесності) 2. Євангеліє — джерело миру, примирення та співіснування (Нагірна проповідь — залик до чистого, смиренного й сповненого любові життя) 3. Дія Святого Духа в Церкві та у творінні (дари Святого Духа; співпраця між Божою благодаттю та людською волею через святі таїнства; оновлення творіння Святим Духом)

Предметні галузі	ЗМІСТ
	4. Церква — від апостольської спільноти до євхаристійного сопричастя (заснування Церкви; апостольське послання та його актуальність сьогодні; єдність і солідарність у християнському житті; християни, об'єднані у Христі та з Христом; притча про виноградну лозу й гілки) 5. Сопричастя у Христі як вияв віри (біблійні, патристичні та сучасні зразки дружби; християнські об'єднання / парафіяльні групи) 6. Молодь і неминущі цінності сім'ї (любов, вірність, повага, взаємопідтримка, радість спілкування) 7. Літургійний час — період виправлення та освячення життя (молитва і святі таїнства — особиста зустріч із Спасителем Ісусом Христом; святість часу) 8. Постаті-свідки в румунській культурі й духовності (три постаті для вибору згідно з методичними рекомендаціями)
III. Християнство та виклики сучасного світу	1. Обов'язки християнина (перед Богом, собою, ближнім і творінням) 2. Християнські цінності та характер (внутрішній світ — совість, поведінка; приклади з притч) 3. Духовний наставник — друг і провідник у житті підлітка (роль духовного наставника у формуванні, визначенні та утвердженні особистості; приклади великих духовних наставників) 7. Молодь — носії християнських цінностей за прикладом святих (любов, мужність, гідність, терпіння, поміркованість, скромність, прощення, мудрість, милосердя, благодійність, жертовність) 8. Любов — основа християнського життя (Гімн любові — 1-ше послання до Коринтян, розділ 13) 9. Внутрішній мир і практики стійкості (християнське ставлення до труднощів: молитва, прощення та вдячність; притча про блудного сина) 10. Краса і святість життя (елементи християнської біоетики; гармонія між Богом, людиною та природою) 11. Молитва — джерело миру, радості та єднання (діалог людини з Богом; зразки та плоди молитви) 12. Відкриття цінності душі у світлі віри (віра, надія та любов — орієнтири для сьогодення й вічності) 13. Духовний та естетичний виміри сакрального мистецтва (елементи церковної архітектури, музики та живопису; визначні місця поклоніння: Національний кафедральний собор / значущі собори та церкви — монастир Трьох Святителів у Яссах, монастир Куртя-де-Арджеш, собор святого Димитрія в Крайові, собор Трьох Святителів у Тімішоарі, собор Успіння Пресвятої Богородиці в Клуж-Напоці тощо) 14. Людина — істота, що вірує та шукає істину (взаємодоповнюваність науки й релігії; псевдорелігійні та хибні прояви віри; формалізм, фанатизм і релігійний синкретизм) 15. Християнське розсудливість і відповідальність у цифрову епоху (медіаграмотність — освітні, моральні та духовні виклики)

Предметні галузі	ЗМІСТ
IV. Світові релігії: цінності та специфічні аспекти	1. Релігії античності — історичні віхи, походження та джерела (месопотамці, єгиптяни, греки, римляни, гето-даки) 2. Взаємозв'язок людини з божественним у релігіях античності (світобудова та сакральність природи; місця поклоніння, жрецтво, свята) 3. Культурний і філософський вимір античних релігій (від міфу до моралі; принципи та норми життя спільноти) 4. Східні релігії — історичні віхи, походження, джерела та вчення (індуїзм, буддизм, конфуціанство) 5. Прояви культури та ідентичності у східних релігіях (фундаментальні цінності: гармонія, співчуття, рівновага; сакральна архітектура; символи; свята та паломництва) 6. Міжрелігійний діалог і мирне співіснування (внесок східних релігій у соціальну згуртованість, культурне збагачення та утвердження миру між людьми; можливості й межі) 7. Монотеїстичні релігії — історичні віхи, вчення, сакральна архітектура, свята та паломництва (юдаїзм, християнство, іслам) 8. Етика взаємин і моральні цінності в монотеїстичних релігіях (сім'я, дружба, солідарність і повага до інших та до творіння; мир, справедливість, відповідальність, прощення й толерантність) 9. Священні писання — джерела натхнення для загальнолюдської культури (моральна та літературна цінність; художнє, освітнє й культурне значення в монотеїстичних релігіях) 10. Релігійні спільноти в нашій країні — особливості та культурно-мистецькі прояви (релігійне розмаїття в Румунії; міжетнічна та міжкультурна гармонія) 11. Елементи культурно-релігійної спадщини Румунії, внесені до списку ЮНЕСКО (дакійські фортеці в горах Орештіє, дерев'яні церкви Марамурешу, розписані церкви Молдови, монастир Хурезь, укріплені церкви Трансильванії, *дойна* та "Українська різдвяна колядка").

Anexa nr.11.18. Programa de examen pentru disciplina *Religie, Cultul Ortodox Ucrainean - REL_ORT_UCR_P2* (TC)

- *Proba F (probă scrisă, specifică profilului/specializării)*
- *Filiera teoretică, profilul real, toate specializările; filiera tehnologică, toate profilurile, toate calificările profesionale (complementar disciplinelor alese la proba E); filiera vocațională, profilurile artistic, pedagogic, sportiv și teologic, toate specializările (complementar disciplinelor alese la proba E)*

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina *Religie, Cultul Ortodox Ucrainean* este realizată în conformitate cu prevederile *Programei școlare pentru disciplina Religie, Cultul Ortodox Ucrainean, clasele a IX-a - a XII-a, trunchi comun (TC)*, aprobată prin *OMEC nr. 6930/2025, Anexa nr. 14*. Prezenta programă precizează competențele generale și competențele specifice care vor fi evaluate, domeniile de conținut și conținuturile vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen pentru disciplina *Religie, Cultul Ortodox Ucrainean - REL_ORT_UCR_P2 (TC)*, fundamentează elaborarea subiectelor și a baremelor de evaluare și de notare pentru probă F (complementar disciplinelor alese la proba E), din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul ciclului liceal, clasele a IX-a - a XII-a, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen, la disciplina *Religie, Cultul Ortodox Ucrainean*, programa *REL_ORT_UCR_P2 (TC)*, este de a constata măsura în care candidatul *identifică, prezintă, analizează, interpretează și argumentează învățăturile și valorile religios-morale, formele de exprimare religioasă și a modurilor de viață din religiile lumii și influența lor asupra civilizației și culturii universale*, în situații de complexitate corespunzătoare raportării disciplinei în cadrul segmentelor curriculare trunchi comun (TC) și tipului de probă.

Prin susținerea probei de examen la disciplina *Religie, Cultul Ortodox Ucrainean*, programa *REL_ORT_UCR_P2 (TC)*, candidatul este pus în situația de a face dovada formării/dezvoltării următoarelor **competențe generale (CG)**, dobândite pe parcursul claselor a IX-a - a XII-a:

C.G.1	Exprimarea identității religioase, la nivel individual și al comunității, în diferite contexte de viață
C.G.2	Analizarea formelor de exprimare religioasă și a modurilor de viață în religiile lumii
C.G.3	Adoptarea unor decizii responsabile privind viața personală și comunitară, în concordanță cu valorile religios-morale
C.G.4	Colaborarea cu ceilalți pentru promovarea comuniunii în societate, prin respectarea valorilor religioase ale fiecărei persoane

Prin variantele de subiecte elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** care pot fi evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru ciclul liceal:

CG1 – Exprimarea identității religioase, la nivel individual și al comunității, în diferite contexte de viață

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.1.1.	Definirea componentelor majore ale identității religioase
IX.CS.1.2.	Explicarea caracteristicilor care definesc învățătura de credință creștină
IX.CS.1.3.	Descrierea mesajului teologic, cultural și literar al unor texte biblice, evidențiind valoarea lor universală
X.CS.1.1.	Identificarea unor elemente de morală creștină în diferite texte religioase
X.CS.1.2.	Prezentarea unor aspecte din iconomia mântuirii
X.CS.1.3.	Compararea unor elemente interdisciplinare care definesc aspecte ale identității religioase
XI.CS.1.1.	Recunoașterea principalelor învățături de credință creștină privind viața spirituală

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS.1.2.	Exprimarea perspectivei creștine asupra vieții, ca dar al lui Dumnezeu
XI.CS.1.3.	Precizarea modurilor de implicare a tinerilor în viața comunității
XII.CS.1.1.	Identificarea principalelor învățături de credință creștină, folosind resurse variate în format fizic sau digital
XII.CS.1.2.	Explicarea semnificației Fericirilor ca model de devenire și desăvârșire creștină
XII. CS.1.3.	Ilustrarea nevoii de progres spiritual în formarea identității religioase personale și comunitare

CG2 – Analizarea formelor de exprimare religioasă și a modurilor de viață în religiile lumii

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.2.1.	Identificarea elementelor definitorii ale credințelor și religiilor din antichitate
IX.CS.2.2.	Prezentarea principalelor religii din perspectivă istorică
IX.CS.2.3.	Analizarea rolului experienței religioase a umanității în dezvoltarea culturii și a civilizației
X.CS.2.1.	Identificarea elementelor definitorii ale religiilor orientale
X.CS.2.2.	Prezentarea valorilor universale din religiile orientale și a modalităților specifice de exprimare a acestora
X.CS.2.3.	Analizarea unor principii etice din religiile orientale în abordarea unor probleme universale
XI.CS.2.1.	Ilustrarea elementelor definitorii ale religiilor monoteiste
XI.CS.2.2.	Aplicarea învățăturilor morale literare și culturale din scrierile sacre în contexte de viață și cultură universală
XI.CS.2.3.	Analizarea elementelor specifice și a celor comune referitoare la principiile eticii din religiile monoteiste
XII.CS.2.1.	Prezentarea elementelor definitorii ale comunităților religioase din țara noastră
XII.CS.2.2.	Ilustrarea modurilor prin care se manifestă respectul și cooperarea între membrii diferitelor comunități religioase
XII.CS.2.3.	Analizarea valorilor comune și a diferențelor dintre principalele confesiuni creștine, în raport cu credința proprie și cu principiile morale creștine

CG3 – Adoptarea unor decizii responsabile privind viața personală și comunitară, în concordanță cu valorile religios-morale

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.3.1.	Aplicarea principiilor biblice care definesc viața personală și comunitară
IX.CS.3.2.	Susținerea unor decizii personale în corelare cu valorile religioase
IX.CS.3.3.	Sintetizarea valorilor biblice necesare în alegerea unor comportamente adecvate în familie, școală și comunitate
X.CS.3.1.	Aplicarea principiilor învățăturii de credință referitoare la lucrarea Duhului Sfânt în Biserică și comunitate
X.CS.3.2.	Evidențierea particularităților unei comunități construite pe valorile religioase creștine
X.CS.3.3.	Argumentarea conlucrării dintre harul divin și voința omului pentru înnoirea vieții și a creației
XI.CS.3.1.	Aplicarea reperelor morale care susțin relațiile de prietenie, ca model al comuniunii creștine
XI.CS.3.2.	Analizarea valorilor creștine care stau la baza familiei și a actualității acestora

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS.3.3.	Evaluarea atitudinilor creștine din viața personală, familială și a grupurilor de apartenență
XII.CS.3.1.	Descrierea importanței trăirii timpului liturgic pentru viața personală și comunitară
XII.CS.3.2.	Analizarea modului în care personalități ale culturii române au contribuit la promovarea credinței, valorilor și demnității naționale
XII.CS.3.3.	Argumentarea importanței implicării individuale și de grup în activități și proiecte care promovează respectul față de sacru și dialogul între credință și cultură

CG4 – Colaborarea cu ceilalți pentru promovarea comuniunii în societate, prin respectarea valorilor religioase ale fiecărei persoane

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.4.1.	Analizarea rolului valorilor religioase în vederea menținerii solidarității comunitare
IX.CS.4.2.	Argumentarea nevoii de modelare și dezvoltare personală, prin asumarea responsabilităților creștine
IX.CS.4.3.	Proiectarea de activități care promovează responsabilitatea creștină și dezvoltă reziliența în fața provocărilor lumii contemporane
X.CS.4.1.	Prezentarea unor aspecte și atitudini creștine din viețile sfinților
X.CS.4.2.	Evidențierea rolului valorilor creștine în relație cu semenii și cu mediul înconjurător
X.CS.4.3.	Proiectarea unor acțiuni creative care promovează comportamente etice și atitudini pozitive față de semenii și mediu, în conformitate cu valorile creștine
XI.CS.4.1.	Analizarea elementelor de bioetică creștină care promovează sacralitatea vieții
XI.CS.4.2.	Argumentarea rolului rugăciunii în viața personală și a comunității
XI.CS.4.3.	Elaborarea unui demers bazat pe virtuțile creștine, care contribuie la descoperirea sinelui și la dezvoltarea spirituală
XII.CS.4.1.	Analizarea formelor de artă sacră și a semnificațiilor acestora, ca modalități de comuniune a omului cu Dumnezeu
XII.CS.4.2.	Evidențierea elementelor de complementaritate dintre știință și religie și a rolului acestora în cunoașterea lumii și a lui Dumnezeu
XII.CS.4.3.	Generarea de idei și proiecte personale și de grup care promovează respectarea valorilor religioase, incluziunea socială și solidaritatea în mediul digital

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate separat de competențele de evaluat, cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
I. Hristos – Calea, Adevărul și Viața	1. Sfânta Scriptură - izvor al Revelației și element de cultură universală (inspirația, structura, mesajul/perspectiva teologică, culturală, literară) 2. Creația ca dar al lui Dumnezeu (referatul biblic al creației: Facerea cap. 1-2; providența divină) 3. De la chip la asemănarea cu Dumnezeu (chipul – structura persoanei; asemănarea – scop al îndumnezeirii prin har) 4. Hristos - Lumina lumii și Restauratorul omului (venirea Domnului în lume, Vestea cea Bună) 5. Mântuitorul Hristos în Sfintele Evanghelii și viața Bisericii (evenimentele importante din viața Mântuitorului, sărbătorile împăratești) 6. Hristos - Învățătorul desăvârșit (învățarea directă și învățarea indirectă prin pilde: pilda fiului risipitor; pilda Samarineanului milostiv; pildele împărăției - pilda Semănătorului și pilda neghinei)

Domenii de conținut	Conținuturi
	7. Maica Domnului în viața Bisericii și a creștinului (rolul Maicii Domnului în istoria mântuirii; modalități de preacinstire; referințe biblice, patristice și culturale) 8. Sfinții - modele de demnitate și alegere responsabilă (sfinți din istoria Bisericii universale) 9. Darul vieții (sens, scop și finalitate) 10. Perspectiva veșniciei în lumina Evangheliei (învățătura creștină despre mântuire și viața veșnică) 11. Sfânta Liturghie în viața creștinului și a lumii (semnificație, structură și simbolism; importanța participării la Sfânta Liturghie) 12. Sfânta Liturghie – izvorul filantropiei creștine (empatie, generozitate, altruism, compasiune, binefacere, voluntariat) 13. Sfânta Treime (învățătura despre Sfânta Treime - izvorul vieții și al iubirii veșnice) 14. Pătimirile și Învierea Mântuitorului Iisus Hristos (Cina cea de Taină, Rugăciunea din Grădina Ghetsimani, Procesul Mântuitorului, Răstignirea, Moartea și Învierea Domnului) 15. Fericirile - devenire și desăvârșire (paradigmă de credință și trepte spre împlinirea umană) 16. Efort și împlinire în viața creștină (viața în Hristos și dezvoltarea spirituală; conlucrarea omului cu harul dumnezeiesc, perseverență, răbdare, putere și biruință asupra încercărilor în efortul spre mântuire)
II. Comunitatea religioasă – identitate, responsabilitate și bucuria mărturisirii	1. Decalogul - temei al normativității personale și comunitare (invitație la respect, responsabilitate și integritate) 2. Evanghelia - izvor de pace, reconciliere și conviețuire (Predica de pe Munte - îndemn spre viață curată, smerită și iubitoare) 3. Lucrarea Duhului Sfânt în Biserică și în creație (darurile Sfântului Duh; conlucrarea dintre harul divin și voința omului prin Sfintele Taine; înnoirea creației prin Duhul Sfânt) 4. Biserica - de la comunitatea apostolică la comuniunea euharistică (întemeierea Bisericii; mesajul apostolic și actualitatea acestuia; unitate și solidaritate în viața creștină; creștinii uniți în și cu Hristos; pilda viței și a mlădițelor) 5. Comuniunea în Hristos, practică a credinței (modele de prietenii biblice, patristice și contemporane; asociații creștine/ grupuri parohiale) 6. Tinerii și valorile perene ale familiei (iubire, fidelitate, respect, sprijin reciproc, bucuria comuniunii) 7. Timpul liturgic - vreme a îndreptării și sfințirii vieții (rugăciunea și Sfintele Taine – întâlnirea personală cu Mântuitorul Iisus Hristos; sacralitatea timpului) 8. Personalități mărturisitoare ale culturii și spiritualității românești (se vor selecta trei personalități din sugestiile metodologice)
III. Creștinismul și provocările lumii contemporane	1. Responsabilitățile creștinului (față de Dumnezeu, față de sine, față de aproapele și față de creație) 2. Valori creștine și caracter (omul lăuntric - conștiință, comportament; ilustrări la nivelul unor pilde) 3. Duhovnicul - prieten și îndrumător în viața adolescentului (rolul duhovnicului în modelarea, conturarea și afirmarea personalității; exemple de mari duhovnici) 7. Tinerii - promotori ai valorilor creștine urmând exemplul sfinților (iubire, curaj, demnitate, răbdare, cumpătate, modestie, iertare, înțelepciune, milă, milostenie, sacrificiu) 8. Iubirea, fundament al vieții creștine (Imnul dragostei - I Corinteni cap.13)

Domenii de conținut	Conținuturi
	9. Pacea sufletească și practicile rezilienței (atitudinea creștinului în fața dificultăților: rugăciunea, iertarea și recunoștința; pilda fiului risipitor) 10. Frumusețea și sacralitatea vieții (elemente de bioetică creștină, armonia dintre Dumnezeu, om și natură) 11. Rugăciunea - izvor de pace, bucurie și comuniune (dialogul omului cu Dumnezeu; modele și foloase ale rugăciunii) 12. Descoperirea valorii sufletului în lumina credinței (credința, nădejdea și dragostea - repere pentru prezent și veșnicie) 13. Valențe spirituale și estetice ale artei sacre (elemente de arhitectură, muzică și pictură eclesială; lăcașuri de cult reprezentative: Catedrala Națională/Catedrale și biserici semnificative – Mănăstirea „Sfinții Trei Ierarhi” din Iași, Mănăstirea Curtea de Argeș, Catedrala „Sfântul Dumitru” din Craiova, Catedrala „Sfinții Trei Ierarhi” din Timișoara, Catedrala „Adormirea Maicii Domnului” din Cluj Napoca etc.) 14. Omul - ființa care crede și cercetează (complementaritate între știință și religie, ipostaze pseudo-religioase și false ale manifestării credinței, formalismul, fanatismul și sincretismul religios) 15. Discernământ și responsabilitate creștină în era digitală (literația media – provocări educative, morale și spirituale)
IV. Religiile lumii: valori și aspecte specifice	1. Religii în Antichitate – repere istorice, origini și izvoare (mesopotamieni, egipteni, greci, romani, geto-daci) 2. Relația omului cu divinitatea în religiile Antichității (ordinea lumii și sacralitatea naturii; locurile de cult, sacerdoțiul, sărbătorile) 3. Dimensiunea culturală și filosofică a religiilor antice (de la mit la morală; principii și norme de viață comunitară) 4. Religii orientale - repere istorice, origini, izvoare și învățătură (hinduism, budism, confucianism) 5. Expresii cultural-identitare în religiile orientale (valori fundamentale: armonia, compasiunea, echilibrul; arhitectura sacră; simboluri; sărbători și pelerinaje) 6. Dialogul interreligios și conviețuirea pașnică (contribuția religiilor orientale la coeziunea socială, îmbogățirea culturală și promovarea păcii între oameni; posibilități și limite) 7. Religii monoteiste - repere istorice, învățătură, arhitectură sacră, sărbători și pelerinaje (iudaism, creștinism, islam) 8. Etica relațiilor și valorile morale în religiile monoteiste (familia, prietenia, solidaritatea și respectul față de ceilalți și față de creație; pacea, dreptatea, responsabilitatea, iertarea și toleranța) 9. Scrierile sacre - surse de inspirație pentru cultura universală (valoarea morală și literară; valențe artistice, educative și culturale în religiile monoteiste) 10. Comunitățile religioase din țara noastră - particularități și expresii cultural-artistice (diversitatea religioasă în România; armonia interetnică și interculturală) 11. Elemente de patrimoniu cultural-religios din România, cuprinse în lista UNESCO (cetățile dacice din Munții Orăștiei, bisericile de lemn din Maramureș, bisericile cu pictură murală din Bucovina, Mănăstirea Hurezi, bisericile fortificate din Transilvania, doina și colinda ucraineană etc.)

Апеха nr.11.18. Екзаменаційна програма з навчального предмета «Релігія» (Українська православна конфесія) — REL_ORT_UCR_P2 (TC)

- *Тест F (письмовий тест, що стосується профілю/спеціалізації)*
- *Теоретичний напрям, науковий профіль, усі спеціалізації; технологічний напрям, усі профілі, усі професійні кваліфікації (як доповнення до предметів, обраних для іспиту E); професійний напрям, мистецький, педагогічний, спортивний та теологічний профілі, усі спеціалізації (як доповнення до предметів, обраних для іспиту E)*

ПЕРЕДМОВА

Екзаменаційну програму з навчального предмета «Релігія» (Українська православна конфесія) розроблено відповідно до положень шкільної навчальної програми з предмета «Релігія» (Українська православна конфесія) для 9–12 класів (базовий рівень), затвердженої наказом ОМЕС № 6930/2025 (додаток № 14). У цій програмі визначено загальні та спеціальні компетентності, що підлягають оцінюванню, а також змістові лінії та конкретні теми, охоплені екзаменом.

Програма іспиту з навчального предмета «Релігія — Українська православна конфесія» (REL_ORT_UCR_P2 (TC)) слугує основою для розробки тестових завдань, а також критеріїв оцінювання та шкали виставлення балів для іспиту F (що доповнює предмети, обрані для іспиту E) у межах національного іспиту на здобуття атестата (бакалаврату) 2030 року. Оцінювання спрямоване на перевірку конкретних компетентностей, що сприяють формуванню та розвитку загальних компетентностей протягом усього циклу навчання в старшій школі (9–12 класи) відповідно до профілю випускника.

Метою іспиту з навчального предмета «Релігія» (Українська православна конфесія) — що базується на навчальній програмі REL_ORT_UCR_P2 (спільна базова частина) — є оцінювання того, наскільки кандидат здатний розпізнавати, викладати, аналізувати, інтерпретувати та обґрунтовувати релігійно-моральні вчення й цінності, форми релігійного вираження та способи життя, притаманні світовим релігіям, а також їхній вплив на загальнолюдську цивілізацію та культуру, з урахуванням рівня складності, відповідного місцю цього предмета в навчальному плані спільної базової частини (TC) та специфіці самого іспиту.

Складаючи іспит із предмета «Релігія» (Українська православна конфесія) — навчальна програма REL_ORT_UCR_P2 (TC), — кандидат повинен продемонструвати сформованість або розвиток таких загальних компетентностей (ЗК), набутих протягом 9–12-х класів:

C.G.1	Вираження релігійної ідентичності — як на індивідуальному, так і на спільнотному рівнях — у різноманітних життєвих контекстах.
C.G.2	Аналіз форм релігійного вираження та способів життя у світових релігіях
C.G.3	Прийняття відповідальних рішень щодо особистого та громадського життя відповідно до релігійних і моральних цінностей.
C.G.4	Співпраця з іншими задля зміцнення єдності в суспільстві шляхом поваги до релігійних цінностей кожної людини.

Варіанти екзаменаційних завдань, розроблені для національного іспиту на атестат зрілості, оцінюють компетентності та зміст, визначені в цій програмі, тоді як критерії оцінювання та схеми нарахування балів передбачають їх присудження за будь-який правильний спосіб виконання вимог.

КОМПЕТЕНТНОСТІ, ЩО ПІДЛЯГАЮТЬ ОЦІНЮВАННЮ

З кожною загальною компетентністю пов'язані специфічні компетентності (СК), які можна оцінити за допомогою іспиту; вони відбираються з чинних навчальних програм і представлені в сукупності для циклу старшої школи:

3.К. 1 - Вираження релігійної ідентичності на індивідуальному та громадському рівнях у різних життєвих контекстах

Cod CS	Конкретні компетенції, що оцінюються
IX.CS.1.1.	Визначення основних складових релігійної ідентичності
IX.CS.1.2.	Пояснення характеристик, що визначають християнське віровчення
IX.CS.1.3.	Опис богословського, культурного та літературного змісту певних біблійних текстів із наголосом на їхній універсальній цінності.

Cod CS	Конкретні компетенції, що оцінюються
X.CS.1.1.	Виявлення елементів християнської моралі в різноманітних релігійних текстах
X.CS.1.2.	Представлення аспектів економіки спасіння
X.CS.1.3.	Порівняння міждисциплінарних елементів, що визначають аспекти релігійної ідентичності
XI.CS.1.1.	Усвідомлення основних положень християнського віровчення щодо духовного життя.
XI.CS.1.2.	Розкриття християнського погляду на життя як на дар Божий.
XI.CS.1.3.	Визначення способів залучення молоді до життя громади
XII.CS.1.1.	Визначення основних вчень християнської віри з використанням різноманітних ресурсів у фізичному чи цифровому форматі.
XII.CS.1.2.	Пояснення значення Заповідей блаженства як взірця християнського становлення та досконалості.
XII. CS.1.3.	Ілюстрація потреби в духовному поступі у формуванні особистої та спільнотної релігійної ідентичності.

IX.CS.2.3. Аналіз ролі релігійного досвіду людства у розвитку культури та цивілізації

Cod CS	Конкретні компетенції, що оцінюються
IX.CS.2.1.	Визначення ключових елементів давніх вірувань і релігій
IX.CS.2.2.	Представлення основних релігій в історичній перспективі
IX.CS.2.3.	Аналіз ролі релігійного досвіду людства у розвитку культури та цивілізації
X.CS.2.1.	Визначення ключових елементів східних релігій
X.CS.2.2.	Представлення універсальних цінностей, притаманних східним релігіям, та способів їх вираження
X.CS.2.3.	Аналіз етичних принципів східних релігій у контексті вирішення загальнолюдських проблем
XI.CS.2.1.	Ілюстрація визначальних рис монотеїстичних релігій
XI.CS.2.2.	Застосування моральних, літературних і культурних настанов зі священних текстів у повсякденному житті та загальнолюдській культурі
XI.CS.2.3.	Аналіз спільних та відмінних рис етичних принципів у монотеїстичних релігіях
XII.CS.2.1.	Представлення характерних рис релігійних спільнот нашої країни
XII.CS.2.2.	Ілюстрація проявів поваги та співпраці між представниками різних релігійних спільнот
XII.CS.2.3.	Аналіз спільних цінностей і відмінностей між основними християнськими конфесіями у співвідношенні з власною вірою та християнськими моральними принципами

CG3 - Прийняття відповідальних рішень щодо особистого та громадського життя відповідно до релігійних і моральних цінностей.

Cod CS	Конкретні компетенції, що оцінюються
IX.CS.3.1.	Застосування біблійних принципів, що визначають особисте та громадське життя
IX.CS.3.2.	Підтримка особистих рішень відповідно до релігійних цінностей

<i>Cod CS</i>	<i>Конкретні компетенції, що оцінюються</i>
<i>IX.CS.3.3.</i>	<i>Узагальнення біблійних цінностей, необхідних для вибору належної поведінки в сім'ї, школі та громаді.</i>
<i>X.CS.3.1.</i>	<i>Застосування принципів вчення про дію Святого Духа в Церкві та спільноті.</i>
<i>X.CS.3.2.</i>	<i>Висвітлення характерних рис спільноти, що ґрунтується на християнських релігійних цінностях.</i>
<i>X.CS.3.3.</i>	<i>Аргумент на користь співдії божественної благодаті та людської волі в оновленні життя й творіння.</i>
<i>XI.CS.3.1.</i>	<i>Застосування моральних принципів, що лежать в основі дружби, як моделі християнського спілкування.</i>
<i>XI.CS.3.2.</i>	<i>Аналіз християнських цінностей, що лежать в основі сім'ї, та їхньої актуальності в наш час.</i>
<i>XI.CS.3.3.</i>	<i>Оцінювання християнського ставлення в особистому та сімейному житті, а також у групах, до яких належить людина.</i>
<i>XII.CS.3.1.</i>	<i>Опис значення проживання літургійного часу для особистого та спільнотного життя.</i>
<i>XII.CS.3.2.</i>	<i>Аналіз внеску діячів румунської культури у поширення віри, цінностей та національної гідності.</i>
<i>XII.CS.3.3.</i>	<i>Обґрунтування важливості участі окремих осіб і груп у заходах та проєктах, що сприяють повазі до священного й діалогу між вірою та культурою.</i>

CG4 Співпраця з іншими задля зміцнення єдності в суспільстві через повагу до релігійних цінностей кожної людини.

<i>Cod CS</i>	<i>Конкретні компетенції, що оцінюються</i>
<i>IX.CS.4.1.</i>	<i>Аналіз ролі релігійних цінностей у підтриманні солідарності в громаді</i>
<i>IX.CS.4.2.</i>	<i>Обґрунтування потреби у формуванні та розвитку особистості через прийняття християнських обов'язків.</i>
<i>IX.CS.4.3.</i>	<i>Розробка заходів, що сприяють утвердженню християнської відповідальності та формуванню стійкості перед викликами сучасного світу.</i>
<i>X.CS.4.1.</i>	<i>Представлення християнських аспектів і ставлень на прикладі життя святих</i>
<i>X.CS.4.2.</i>	<i>Підкреслення ролі християнських цінностей у стосунках з іншими людьми та навколишнім середовищем.</i>
<i>X.CS.4.3.</i>	<i>Розробка творчих ініціатив, що сприяють етичній поведінці та позитивному ставленню до інших і докілья відповідно до християнських цінностей.</i>
<i>XI.CS.4.1.</i>	<i>Аналіз елементів християнської біоетики, що утверджують святість життя</i>
<i>XI.CS.4.2.</i>	<i>Обговорення ролі молитви в особистому та спільнотному житті</i>
<i>XI.CS.4.3.</i>	<i>Розробка підходу, що ґрунтується на християнських чеснотах і сприяє самопізнанню та духовному розвитку.</i>
<i>XII.CS.4.1.</i>	<i>Аналіз форм сакрального мистецтва та їхнього значення як способів спілкування людини з Богом.</i>
<i>XII.CS.4.2.</i>	<i>Висвітлення взаємодоповнювальних елементів науки й релігії та їхньої ролі в пізнанні світу й Бога.</i>
<i>XII.CS.4.3.</i>	<i>Розробка індивідуальних і групових ідей та проєктів, що сприяють повазі до релігійних цінностей, соціальній інклюзії та солідарності в цифровому середовищі.</i>

ЗМІСТОВІ СФЕРИ ТА ЗМІСТ

Зміст, що підлягає оцінюванню, структуровано за змістовими сферами та представлено окремо від компетентностей, які оцінюються (сумарно для циклу старшої школи), відповідно до чинних навчальних програм:

Предметні галузі	ЗМІСТ
I. Христос — Шлях, Істина і Життя	1. Святе Письмо — джерело Одкровення та елемент загальнолюдської культури (натхнення, структура, послання: богословський, культурний та літературний аспекти) 2. Творіння як Божий дар (біблійна розповідь про створення світу: Буття, розд. 1–2; Божественне провидіння) 3. Від образу до подоби Божої (образ — структура особистості; подоба — мета обожнення через благодать) 4. Христос — Світло світу і Відновитель людства (прихід Господа у світ, Добра Звістка) 5. Христос-Спаситель у святих Євангеліях та житті Церкви (ключові події життя Спасителя, головні Господні свята) 6. Христос — Досконалий Учитель (пряме навчання та навчання через притчі: притча про блудного сина; притча про милосердного самарянина; притчі про Царство — притча про сіяча та притча про кукіль) 7. Матір Божа в житті Церкви та християнина (роль Матері Божої в історії спасіння; способи вшанування; біблійні, святоотцівські та культурні згадки) 8. Святі — взірці гідності та відповідального вибору (святі з історії Вселенської Церкви) 9. Дар життя (значення, призначення та кінцева мета) 10. Перспектива вічності у світлі Євангелія (християнське вчення про спасіння та вічне життя) 11. Божественна Літургія в житті християнина і світу (значення, структура та символіка; важливість участі в Божественній Літургії) 12. Божественна Літургія — джерело християнської любові до ближнього [цінностей/чеснот] (емпатія, щедрість, альтруїзм, співчуття, доброзичливість, волонтерство) 13. Пресвята Трійця (вчення про Пресвяту Трійцю — джерело життя та вічної любові) 14. Страсті та Воскресіння Спасителя Ісуса Христа (Таємна Вечеря, молитва в Гетсиманському саду, суд над Спасителем, розп'яття, смерть і Воскресіння Господа) 15. Заповіді блаженства — становлення та досконалість парадигма віри та кроки до повноти людського буття) 16. Зусилля та здійснення покликання в християнському житті (життя у Христі та духовне зростання; співпраця людини з Божою благодаттю, витривалість, терпіння, сила та перемога над випробуваннями на шляху до спасіння)
II. Релігійна спільнота — ідентичність, відповідальність і радість свідчення	1. Декалог — основа особистих і спільнотних норм (заклик до поваги, відповідальності та доброчесності) 2. Євангеліє — джерело миру, примирення та співіснування (Нагірна проповідь — залик до чистого, смиренного й сповненого любові життя) 3. Дія Святого Духа в Церкві та у творінні (дари Святого Духа; співпраця між Божою благодаттю та людською волею через святі таїнства; оновлення творіння Святим Духом)

Предметні галузі	ЗМІСТ
	4. Церква — від апостольської спільноти до євхаристійного сопричастя (заснування Церкви; апостольське послання та його актуальність сьогодні; єдність і солідарність у християнському житті; християни, об'єднані у Христі та з Христом; притча про виноградну лозу й гілки) 5. Сопричастя у Христі як вияв віри (біблійні, патристичні та сучасні зразки дружби; християнські об'єднання / парафіяльні групи) 6. Молодь і неминущі цінності сім'ї (любов, вірність, повага, взаємопідтримка, радість спілкування) 7. Літургійний час — період виправлення та освячення життя (молитва і святі таїнства — особиста зустріч із Спасителем Ісусом Христом; святість часу) 8. Постаті-свідки в румунській культурі й духовності (три постаті для вибору згідно з методичними рекомендаціями)
III. Християнство та виклики сучасного світу	1. Обов'язки християнина (перед Богом, собою, ближнім і творінням) 2. Християнські цінності та характер (внутрішній світ — совість, поведінка; приклади з притч) 3. Духовний наставник — друг і провідник у житті підлітка (роль духовного наставника у формуванні, визначенні та утвердженні особистості; приклади великих духовних наставників) 7. Молодь — носії християнських цінностей за прикладом святих (любов, мужність, гідність, терпіння, поміркованість, скромність, прощення, мудрість, милосердя, благодійність, жертовність) 8. Любов — основа християнського життя (Гімн любові — 1-ше послання до Коринтян, розділ 13) 9. Внутрішній мир і практики стійкості (християнське ставлення до труднощів: молитва, прощення та вдячність; притча про блудного сина) 10. Краса і святість життя (елементи християнської біоетики; гармонія між Богом, людиною та природою) 11. Молитва — джерело миру, радості та єднання (діалог людини з Богом; зразки та плоди молитви) 12. Відкриття цінності душі у світлі віри (віра, надія та любов — орієнтири для сьогодення й вічності) 13. Духовний та естетичний виміри сакрального мистецтва (елементи церковної архітектури, музики та живопису; визначні місця поклоніння: Національний кафедральний собор / значущі собори та церкви — монастир Трьох Святителів у Яссах, монастир Куртя-де-Арджеш, собор святого Димитрія в Крайові, собор Трьох Святителів у Тімішоарі, собор Успіння Пресвятої Богородиці в Клуж-Напоці тощо) 14. Людина — істота, що вірує та шукає істину (взаємодоповнюваність науки й релігії; псевдорелігійні та хибні прояви віри; формалізм, фанатизм і релігійний синкретизм) 15. Християнське розсудливість і відповідальність у цифрову епоху (медіаграмотність — освітні, моральні та духовні виклики)

Предметні галузі	ЗМІСТ
IV. Світові релігії: цінності та специфічні аспекти	1. Релігії античності — історичні віхи, походження та джерела (месопотамці, єгиптяни, греки, римляни, гето-даки) 2. Взаємозв'язок людини з божественним у релігіях античності (світобудова та сакральність природи; місця поклоніння, жрецтво, свята) 3. Культурний і філософський вимір античних релігій (від міфу до моралі; принципи та норми життя спільноти) 4. Східні релігії — історичні віхи, походження, джерела та вчення (індуїзм, буддизм, конфуціанство) 5. Прояви культури та ідентичності у східних релігіях (фундаментальні цінності: гармонія, співчуття, рівновага; сакральна архітектура; символи; свята та паломництва) 6. Міжрелігійний діалог і мирне співіснування (внесок східних релігій у соціальну згуртованість, культурне збагачення та утвердження миру між людьми; можливості й межі) 7. Монотеїстичні релігії — історичні віхи, вчення, сакральна архітектура, свята та паломництва (юдаїзм, християнство, іслам) 8. Етика взаємин і моральні цінності в монотеїстичних релігіях (сім'я, дружба, солідарність і повага до інших та до творіння; мир, справедливість, відповідальність, прощення й толерантність) 9. Священні писання — джерела натхнення для загальнолюдської культури (моральна та літературна цінність; художнє, освітнє й культурне значення в монотеїстичних релігіях) 10. Релігійні спільноти в нашій країні — особливості та культурно-мистецькі прояви (релігійне розмаїття в Румунії; міжетнічна та міжкультурна гармонія) 11. Елементи культурно-релігійної спадщини Румунії, внесені до списку ЮНЕСКО (дакійські фортеці в горах Орештіє, дерев'яні церкви Марамурешу, розписані церкви Молдови, монастир Хурезь, укріплені церкви Трансильванії, *дойна* та **Українська різдвяна колядка**).

Anexa nr.11.19. Programa de examen pentru disciplina Religie – Cultul Penticostal – REL_PENT_P1 (TC)

- *Proba E – a doua probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării)*
- *Filiera teoretică, profilul umanist, specializarea științe sociale și specializarea filologie*

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina *Religie – Cultul Penticostal* este realizată în conformitate cu prevederile Programei școlare pentru disciplina *Religie – Cultul Penticostal*, clasele a IX-a – a XII-a, trunchi comun (TC), pentru *filiera teoretică, profilul umanist, specializarea științe sociale și specializarea filologie*, aprobată prin Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 6.930/2025, Anexa nr. 15. Prezenta programă precizează competențele generale și competențele specifice care vor fi evaluate, domeniile de conținut și conținuturile vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen pentru disciplina *Religie – Cultul Penticostal – REL_PENT_P1* (TC) fundamentează elaborarea subiectelor și a baremelor de evaluare și de notare pentru a doua probă E din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul ciclului liceal, clasele a IX-a – a XII-a, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen la disciplina *Religie – Cultul Penticostal*, programa *REL_PENT_P1* (TC), este de a constata măsura în care candidatul exprimă identitatea religioasă, analizează formele de exprimare religioasă și modurile de viață în religiile lumii, adoptă decizii responsabile privind viața personală și comunitară și colaborează cu ceilalți prin respectarea valorilor religioase ale fiecărei persoane, în situații de complexitate corespunzătoare raportării disciplinei în cadrul segmentului curricular trunchi comun (TC) și tipului de probă.

Prin susținerea probei de examen la disciplina *Religie – Cultul Penticostal*, programa *REL_PENT_P1* (TC), candidatul este pus în situația de a face dovada formării/dezvoltării următoarelor competențe generale (CG), dobândite pe parcursul claselor a IX-a – a XII-a:

CG1	Exprimarea identității religioase, la nivel individual și al comunității, în diferite contexte de viață
CG2	Analizarea formelor de exprimare religioasă și a modurilor de viață în religiile lumii
CG3	Adoptarea unor decizii responsabile privind viața personală și comunitară, în concordanță cu valorile religios-morale
CG4	Colaborarea cu ceilalți pentru promovarea comuniunii în societate, prin respectarea valorilor religioase ale fiecărei persoane

Prin variantele de subiecte elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru orice modalitate corectă de rezolvare a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** care pot fi evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru ciclul liceal:

CG1 – Exprimarea identității religioase, la nivel individual și al comunității, în diferite contexte de viață

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.1.1	Definirea componentelor majore ale identității religioase
IX.CS.1.2	Descrierea elementelor care definesc comunitatea religioasă
IX.CS.1.3	Explicarea caracteristicilor care definesc învățătura de credință creștină
X.CS.1.1	Recunoașterea componentelor identității religioase în diferite contexte de viață
X.CS.1.2	Evidențierea elementelor care definesc comunitatea religioasă, în diferite contexte de viață
X.CS.1.3	Ilustrarea semnificațiilor care definesc învățătura de credință în diferite contexte de comunicare
XI.CS.1.1	Descrierea componentelor identității religioase, la nivel individual și al comunității, în diferite contexte de viață

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS.1.2	Identificarea unor elemente de natură religioasă în creațiile culturale
XI.CS.1.3	Compararea unor elemente interdisciplinare care contribuie la exprimarea identității religioase
XII.CS.1.1	Evidențierea componentelor identității religioase, la nivel individual și al comunității, în diferite contexte de viață
XII.CS.1.2	Exprimarea identității religioase în diferite interacțiuni socio-culturale, valorificând elemente de patrimoniu local, național și universal
XII.CS.1.3	Argumentarea rolului modelelor de viață creștină pentru împlinirea personală și integrarea socială

CG2 – Analizarea formelor de exprimare religioasă și a modurilor de viață în religiile lumii

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.2.1	Identificarea elementelor definitorii ale credințelor și religiilor studiate
IX.CS.2.2	Prezentarea principalelor religii din perspectivă istorică
IX.CS.2.3	Explicarea elementelor religioase utilizând resurse digitale
X.CS.2.1	Analizarea elementelor definitorii ale religiilor și a rolurilor acestora în plan istoric, social și cultural
X.CS.2.2	Descrierea practicilor și a ritualurilor care aparțin diferitelor religii
X.CS.2.3	Aplicarea resurselor digitale pentru explorarea și prezentarea expresiilor religioase ale lumii
XI.CS.2.1	Aplicarea principiilor eticii din religiile lumii în abordarea unor probleme actuale și universale
XI.CS.2.2	Identificarea valorilor universale din religiile lumii și a modalităților specifice de exprimare a acestora
XI.CS.2.3	Analizarea comparativă a valorilor religioase folosind instrumente digitale
XII.CS.2.1	Respectarea diversității religioase, fundamentată pe cunoașterea și asumarea învățăturii de credință proprie
XII.CS.2.2	Formularea unor opinii religios-morale cu privire la confesiunile creștine, prin raportare la credința proprie
XII.CS.2.3	Evaluarea critică și realizarea de produse digitale privind valorile și expresiile religioase

CG3 – Adoptarea unor decizii responsabile privind viața personală și comunitară, în concordanță cu valorile religios-morale

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.3.1	Susținerea unor decizii din viața personală în corelare cu valorile religioase
IX.CS.3.2	Sintetizarea valorilor biblice necesare în alegerea unor comportamente adecvate în familie, școală și comunitate
IX.CS.3.3	Aplicarea discernământului moral în utilizarea tehnologiei
X.CS.3.1	Actualizarea învățăturii de credință prin raportarea la deciziile din viața personală și a comunității
X.CS.3.2	Evaluarea atitudinilor creștine în contexte diferite de viață
X.CS.3.3	Analizarea și fundamentarea deciziilor etice în contexte digitale
XI.CS.3.1	Argumentarea învățăturilor desprinse din viațile persoanelor biblice, ca modele și repere demne de urmat
XI.CS.3.2	Evidențierea necesității virtuților în relațiile interpersonale și comunitare ale tinerilor

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS.3.3	Evaluarea responsabilă a utilizării tehnologiei în viața personală și comunitară
XII.CS.3.1	Evaluarea deciziilor personale în perspectiva dezvoltării atitudinilor și comportamentelor creștine
XII.CS.3.2	Integrarea discernământului moral în elaborarea deciziilor mature privind tehnologia
XII.CS.3.3	Exersarea discernământului moral și spiritual în utilizarea tehnologiei și a inteligenței artificiale, pentru adoptarea unor decizii responsabile în viața personală și comunitară

CG4 – Colaborarea cu ceilalți pentru promovarea comuniunii în societate, prin respectarea valorilor religioase ale fiecărei persoane

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.4.1	Sintetizarea rolului valorilor religioase în vederea menținerii solidarității comunitare
IX.CS.4.2	Propunerea de activități și proiecte individuale și de grup, prin raportare la învățăturile creștine
IX.CS.4.3	Înțelegerea rolului expresiilor religioase în promovarea comuniunii
X.CS.4.1	Evidențierea particularităților unei comunități construite pe valorile religioase creștine
X.CS.4.2	Adoptarea unei atitudini pozitive față de semenii și mediul înconjurător în spiritul valorilor creștine
X.CS.4.3	Aplicarea expresiilor religioase (cântare, sărbători) pentru consolidarea comuniunii
XI.CS.4.1	Dezvoltarea contextelor de coeziune socială prin perspectiva promovării unor modele creștine
XI.CS.4.2	Evaluarea modurilor în care provocările actuale influențează viața religioasă a persoanei și a comunității
XI.CS.4.3	Analizarea și valorificarea expresiilor muzicale și sărbătorești ca forme de comuniune creștină
XII.CS.4.1	Proiectarea unor modele creștine de manifestare a comportamentelor și atitudinilor religioase
XII.CS.4.2	Generarea de idei și proiecte personale care promovează respectarea valorilor religioase și incluziunea socială
XII.CS.4.3	Integrarea expresiilor muzicale și sărbătorești în proiecte de comuniune și mărturie creștină

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
I. Hristos – Calea, Adevărul și Viața	Clasa a IX-a 1.1. Viața Domnului Isus Hristos (preexistența; profețiile mesianice; misiunea Sa) 1.2. Identitatea Domnului Isus (numele; natura divino-umană; lucrările / funcțiile Sale) 1.3. Ucenicii Domnului Isus (sensul uceniciei; cei doisprezece ucenici; exemple de viață și lucrare: Petru, Ioan, Iacov ș.a.) 1.4. Chemarea la ucenicie (răspunsul la chemare; lepădarea de sine; urmarea lui Hristos) 1.5. Marea Trimitere (mandatul uceniciei; lucrarea și costul slujirii; răsplata ucenicului)

Domenii de conținut	Conținuturi
	Clasa a X-a 1.1. Lucrarea mântuitoare a Domnului Isus Hristos (păcatul și consecințele lui; mântuirea prin credința în jertfa lui Hristos; efectele mântuirii: iertarea păcatelor, îndreptățirea, substituirea, reconcilierea) 1.2. Minunile Domnului Isus (definire și clasificare; semnificația teologică; actualitatea minunilor prin lucrarea Duhului Sfânt) 1.3. Relațiile interpersonale ale Mântuitorului (atitudinea față de familie, prieteni și adversari; relația cu vameșii și păcătoșii; modelul oferit credincioșilor în relațiile umane; cercul ucenicilor și al apropiaților) 1.4. Relația personală cu Isus (prietenia cu Hristos – temelia vieții spirituale; nașterea din nou; practicarea disciplinelor spirituale; trăirea valorilor creștine prin ascultare și slujire; binecuvântările relației autentice cu Domnul) Clasa a XI-a 1.1. Isus: simboluri și prefigurări în Vechiul Testament (Isaac, Mielul Pascal, șarpele de aramă, Marele Preot – anticipări ale lui Hristos.) 1.2. Isus – apa și pâinea („Apa vie” - dialogul cu femeia samariteancă; „Pâinea vieții” - înmulțirea pâinilor) 1.3. Păstorul cel bun – Ușa oilor (Psalmul 23; Isus ca Păstor și Ușă a oilor; creștinul – urmaș al Păstorului) 1.4. Isus – vița (Vița și mlădițele: rodirea, curățirea și tăierea mlădițelor) 1.5. Isus – Lumina lumii (Isus, Lumina lumii; creștinul – luminează în lume) Clasa a XII-a 1.1. Predica de pe Munte (Fericirile; valori creștine fundamentale; principii morale) 1.2. Pildele Domnului Isus (Definiție și scop; interpretare; pildele Împărăției; învățături ale responsabilității creștine) 1.3. Asemănarea cu Hristos (Chipul lui Hristos; Virtuți în relația cu Dumnezeu: supunere, ascultare, smerenie; virtuți în relația cu oamenii: milă, iertare, compasiune; viața creștinului în Hristos) 1.4. Isus - învierea și viața (Logosul întrupat; învierea lui Lazăr; viața spirituală din belșug prin Hristos) 1.5. Dragostea – suma valorilor creștine (Definire; împlinirea Legii; cea mai mare poruncă; dimensiuni practice)
II. Comunitatea religioasă – identitate, coresponsabilitate și bucuria mărturisirii	Clasa a IX-a 4.1. Istoria Bisericii Penticostale mondiale (originile mișcării penticostale; trezirea de la Azusa Street (1900); dezvoltarea mișcării la nivel global; dinamica contemporană a penticostalismului) 4.2. Doctrina Bisericii Penticostale (Biblia, Cuvântul lui Dumnezeu; Dumnezeu Triunic; mântuirea prin credința în Isus Hristos; rolul și lucrarea Duhului Sfânt) 4.3. Participarea la viața comunității eclesiale (apartenența și implicarea în Biserică; identitatea de mădular în Trupul lui Hristos; actele de cult; relațiile frățesti; sprijinirea materială a Bisericii) 4.4. Muzica în Biserică (dimensiunea teologică a cântării; lauda ca expresie a credinței; funcțiile și rolul muzicii în viața comunitară) 4.5. Sărbători creștine – celebrarea evenimentelor din viața și lucrarea Domnului Isus Hristos (nașterea, botezul, moartea, învierea, înălțarea la cer); sărbătoarea Cincizecimii Clasa a X-a 4.1. Istoria Bisericii Penticostale din România (Începuturi; dezvoltare și manifestarea darurilor Duhului Sfânt; persecuțiile comuniste)

Domenii de conținut	Conținuturi
	4.2 Organizarea Bisericii Penticostale, slujbele din biserică (Structura organizațională; conducerea bisericii; slujbele biblice; departamente de lucru) 4.3. Actele de cult (Definirea actelor de cult; principalele acte de cult) 4.4 Creștinul și societatea (Rolul creștinului; rugăciune pentru localitate și națiune; implicare civică; refuzul participării la manifestări lumești) 4.5. Cântarea de laudă (Lauda ca imperativ biblic; scopul cântării; repertoriu pentru toate generațiile; compoziții românești) 4.6. Sărbători creștine – celebrarea evenimentelor din viața și lucrarea Domnului Isus Hristos (nașterea, botezul, moartea, învierea, înălțarea la cer); sărbătoarea Cincizecimii Clasa a XI-a 4.1. Scopurile Bisericii (Glorificarea lui Dumnezeu; părtășia frățească; evanghelizarea; ucenicizarea; slujirea) 4.2. Responsabilitatea creștinului în părtășia Bisericii (Responsabilitate vs pasivitate; rugăciunea individuală; implicare activă în viața bisericii) 4.3. Rosta Duhului Sfânt (În relația cu Dumnezeu; în relația cu ceilalți; în relație cu sine) 4.4. Lucrări de bază ale Duhului Sfânt (Pocăința; Nașterea din Nou; Botezul cu Duhul Sfânt; Sfințirea) 4.5. Sărbători creștine – celebrarea evenimentelor din viața și lucrarea Domnului Isus Hristos (nașterea, botezul, moartea, învierea, înălțarea la cer); sărbătoarea Cincizecimii Clasa a XII-a 4.1. Practicile Bisericii Penticostale (Post, rugăciune, dărnicie, vizitarea bolnavilor; alte practici de viață spirituală) 4.2. Cântările duhovnicești (Scopul muzicii în biserică; caracteristici și interpretare duhovnicească) 4.3. Darurile Duhului Sfânt (Definire, clasificare și manifestare a darurilor duhovnicești) 4.4. Activitățile sociale ale creștinului (Implicare socială și misionară; ajutorarea orfanilor, vârstnicilor, spitalelor; promovarea Evangheliei; educație și centre sociale.) 4.5. Bucuria mărturisirii (Definire și modalități de mărturisire; efecte spirituale; misionarism) 4.6. Sărbători creștine – celebrarea evenimentelor din viața și lucrarea Domnului Isus Hristos (nașterea, botezul, moartea, învierea, înălțarea la cer); sărbătoarea Cincizecimii
III. Creștinismul și provocările lumii contemporane	Clasa a IX-a 3.1. Minciuna (definiție și origine; forme de denaturare a adevărului; consecințe morale și spirituale; eliberarea prin adevăr) 3.2. Alcoolul, fumatul și drogurile (cauze și riscuri ale dependenței; efecte individuale și comunitare; fundament biblic pentru abținere) 3.3. Mânia (perspectiva biblică; cultivarea autocontrolului și a blândeții; atitudini corecte în relațiile interumane) 3.4. Furtul: principii biblice și integritate (principiul biblic „Să nu furi”; încălcarea dreptului de proprietate; integritatea ca standard divin) 3.5. Ipocrizia (definire și manifestări; efecte negative asupra vieții personale și comunitare; soluții biblice pentru autenticitate) 3.6. Răzvrătirea (respectul față de părinți; principii biblice ale relației părinte-copil; responsabilități și modalități de îmbunătățire a relațiilor familiale)

Domenii de conținut	Conținuturi
	3.7. Invidia (trăsături și cauze; consecințe asupra individului și comunității; abordarea biblică a spiritului de rivalitate) Clasa a X-a 3.1. Nevoia de modele și mentorare (Modelul lui Hristos ca reper suprem; exemple biblice și istorice de credință; trăsături ale unui model creștin autentic în contextul contemporan) 3.2. Anturajul (Influența anturajului; riscuri în mediul online și offline; prietenii autentice versus anturaje nocive). 3.3. Integritatea (Definire și manifestare; puritatea morală și spirituală; valori fundamentale ale integrității). 3.4. Aspectul fizic (Raportul dintre închinare și vestimentație; principii biblice ale decenței și modestiei; trupul ca Templu al Duhului Sfânt) 3.5. Complexe și identitate (Complexele de inferioritate/superioritate; imaginea de sine; identitatea în Hristos) 3.6. Relații interpersonale (Iubirea aproapelui; iertarea și rezolvarea conflictelor; eliminarea rivalităților și a bullying-ului) 3.7. Limbajul și responsabilitatea comunicării (puterea cuvintelor și impactul lor; cultivarea unui limbaj curat și binevoitor; evitarea vorbirii negative, a bârfei și a influențelor nocive din mass-media) Clasa a XI-a 3.1. Caracterul creștin (Definire; trăsături esențiale; formarea caracterului; recompense spirituale și morale) 3.2. Libertatea (Libertate și libertinaj; legea și harul; libertatea în Hristos; exemple biblice) 3.3. Muzica contemporană (Caracteristici; influența asupra tinerilor; efecte pozitive și negative) 3.4. Perspectiva biblică asupra suferinței (Exemple biblice: Iov, suferințele lui Hristos; rol și beneficii spirituale ale suferinței) 3.5. Creștinul și mediul de viață (Adaptarea și mărturia în context profesional, cultural și virtual) 3.6. Responsabilitatea deciziilor (voia lui Dumnezeu; călăuzirea Duhului Sfânt; consecințe și beneficii) 3.7. Alegerea carierei (Definirea și importanța carierei; principii biblice în orientarea profesională; dezvoltarea în carieră) Clasa a XII-a 3.1. Familia creștină (Definirea familiei; formarea unei familii de caracter; principii biblice fundamentale; scopurile și rolul familiei creștine) 3.2. Etica muncii (Ziua de odihnă; datoria muncii; standardul biblic „ca pentru Domnul”; valori etice ale muncii responsabile) 3.3. Concepția creștină asupra vieții (Viața - cea mai înaltă valoare morală, Protejarea vieții, pericole actuale asupra vieții) 3.4. Puritate și responsabilitate trupească în perspectiva biblică (Castitatea; riscuri și tentații contemporane; perspectiva biblică asupra integrității trupești și morale) 3.5. Inteligența artificială (Dezvoltarea tehnologică și robotică; relația om-mașină; creativitate constructivă vs distructivă; limite morale și spirituale) 3.6. Probleme emoționale contemporane (anorexie, bulimie, depresie)
IV. Religiiile lumii: valori și aspecte specifice	Clasa a IX-a 2.1. Mesopotamia și Egiptul antic (relația om-divinitate; concepția despre lume și viață; dimensiunea comunitară; aspecte culturale și religioase)

Domenii de conținut	Conținuturi
	2.2. Grecia și Roma antică (relația om–divinitate; concepția despre lume și viață; dimensiunea comunitară; aspecte culturale și religioase) 2.3. Henoteismul dacic (relația om–divinitate; concepția despre lume și viață; dimensiunea comunitară; aspecte culturale și religioase) Clasa a X-a 2.1. Iudaismul (relația om–divinitate; concepția despre lume și viață; dimensiunea comunitară; aspecte culturale și religioase) 2.2. Creștinismul (relația om–divinitate; concepția despre lume și viață; dimensiunea comunitară; aspecte culturale și religioase) 2.3. Islamul (relația om–divinitate; concepția despre lume și viață; dimensiunea comunitară; aspecte culturale și religioase) Clasa a XI-a 2.1. Hinduismul (relația om–divinitate; concepția despre lume și viață; dimensiunea comunitară; aspecte culturale și religioase) 2.2. Budismul (relația om–divinitate; concepția despre lume și viață; dimensiunea comunitară; aspecte culturale și religioase) 2.3. Confucianismul și alte religii (relația om–divinitate; concepția despre lume și viață; dimensiunea comunitară; aspecte culturale și religioase) Clasa a XII-a 2.1. Elemente comune în ortodoxie, catolicism, protestantism și neoprotestantism (Omul și relația cu divinitatea; concepția despre lume și viață; comuniunea credincioșilor; aspecte culturale și artistice) 2.2. Elemente specifice în ortodoxie și catolicism (Dimensiunea sacramentală și liturgică; omul în raport cu harul; tradiție, ierarhie și autoritate; patrimoniu cultural și artistic) 2.3. Elemente specifice în protestantism și neoprotestantism (Accent pe Scriptură și credința personală; relația personală cu Dumnezeu; comunitatea ca spațiu al implicării; simplitate în închinare; contribuții educaționale)

Anexa nr. 11.20. Programa de examen pentru disciplina Religie – Cultul Penticostal – REL_PENT_P2 (TC)

- *Proba F (probă scrisă, specifică profilului/specializării)*
- *Filiera teoretică, profilul real, toate specializările; filiera tehnologică, toate profilurile, toate domeniile și toate calificările profesionale (complementar disciplinelor alese la proba E); filiera vocațională, profilurile artistic, militar, pedagogic și sportiv, toate specializările (complementar disciplinelor alese la proba E)*

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina *Religie – Cultul Penticostal* este realizată în conformitate cu prevederile Programei școlare pentru disciplina *Religie – Cultul Penticostal, clasele a IX-a – a XII-a, trunchi comun (TC)*, aprobată prin Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 6.930/2025, Anexa nr. 15. Prezenta programă precizează competențele generale și competențele specifice care vor fi evaluate, domeniile de conținut și conținuturile vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen pentru disciplina *Religie – Cultul Penticostal – REL_PENT_P2 (TC)* fundamentează elaborarea subiectelor și a baremelor de evaluare și de notare pentru proba F (complementar disciplinelor alese la proba E) din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul ciclului liceal, clasele a IX-a – a XII-a, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen la disciplina *Religie – Cultul Penticostal, programa REL_PENT_P2 (TC)*, este de a constata măsura în care candidatul exprimă identitatea religioasă, analizează formele de exprimare religioasă și modurile de viață în religiile lumii, adoptă decizii responsabile privind viața personală și comunitară și colaborează cu ceilalți prin respectarea valorilor religioase ale fiecărei persoane, în situații de complexitate corespunzătoare raportării disciplinei în cadrul segmentului curricular trunchi comun (TC) și tipului de probă.

Prin susținerea probei de examen la disciplina *Religie – Cultul Penticostal, programa REL_PENT_P2 (TC)*, candidatul este pus în situația de a face dovada formării/dezvoltării următoarelor competențe generale (CG), dobândite pe parcursul claselor a IX-a – a XII-a:

CG1	Exprimarea identității religioase, la nivel individual și al comunității, în diferite contexte de viață
CG2	Analizarea formelor de exprimare religioasă și a modurilor de viață în religiile lumii
CG3	Adoptarea unor decizii responsabile privind viața personală și comunitară, în concordanță cu valorile religios-morale
CG4	Colaborarea cu ceilalți pentru promovarea comuniunii în societate, prin respectarea valorilor religioase ale fiecărei persoane

Prin variantele de subiecte elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** care pot fi evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru ciclul liceal:

CG1 – Exprimarea identității religioase, la nivel individual și al comunității, în diferite contexte de viață

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.1.1	Definirea componentelor majore ale identității religioase
IX.CS.1.2	Descrierea elementelor care definesc comunitatea religioasă
IX.CS.1.3	Explicarea caracteristicilor care definesc învățătura de credință creștină
X.CS.1.1	Recunoașterea componentelor identității religioase în diferite contexte de viață
X.CS.1.2	Evidențierea elementelor care definesc comunitatea religioasă, în diferite contexte de viață
X.CS.1.3	Ilustrarea semnificațiilor care definesc învățătura de credință în diferite contexte de comunicare

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS.1.1	Descrierea componentelor identității religioase, la nivel individual și al comunității, în diferite contexte de viață
XI.CS.1.2	Identificarea unor elemente de natură religioasă în creațiile culturale
XI.CS.1.3	Compararea unor elemente interdisciplinare care contribuie la exprimarea identității religioase
XII.CS.1.1	Evidențierea componentelor identității religioase, la nivel individual și al comunității, în diferite contexte de viață
XII.CS.1.2	Exprimarea identității religioase în diferite interacțiuni socio-culturale, valorificând elemente de patrimoniu local, național și universal
XII.CS.1.3	Argumentarea rolului modelelor de viață creștină pentru împlinirea personală și integrarea socială

CG2 – Analizarea formelor de exprimare religioasă și a modurilor de viață în religiile lumii

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.2.1	Identificarea elementelor definitorii ale credințelor și religiilor studiate
IX.CS.2.2	Prezentarea principalelor religii din perspectivă istorică
IX.CS.2.3	Explicarea elementelor religioase utilizând resurse digitale
X.CS.2.1	Analizarea elementelor definitorii ale religiilor și a rolurilor acestora în plan istoric, social și cultural
X.CS.2.2	Descrierea practicilor și a ritualurilor care aparțin diferitelor religii
X.CS.2.3	Aplicarea resurselor digitale pentru explorarea și prezentarea expresiilor religioase ale lumii
XI.CS.2.1	Aplicarea principiilor eticii din religiile lumii în abordarea unor probleme actuale și universale
XI.CS.2.2	Identificarea valorilor universale din religiile lumii și a modalităților specifice de exprimare a acestora
XI.CS.2.3	Analizarea comparativă a valorilor religioase folosind instrumente digitale
XII.CS.2.1	Respectarea diversității religioase, fundamentată pe cunoașterea și asumarea învățăturii de credință proprii
XII.CS.2.2	Formularea unor opinii religioase-morale cu privire la confesiunile creștine, prin raportare la credința proprie
XII.CS.2.3	Evaluarea critică și realizarea de produse digitale privind valorile și expresiile religioase

CG3 – Adoptarea unor decizii responsabile privind viața personală și comunitară, în concordanță cu valorile religioase-morale

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.3.1	Susținerea unor decizii din viața personală în corelare cu valorile religioase
IX.CS.3.2	Sintetizarea valorilor biblice necesare în alegerea unor comportamente adecvate în familie, școală și comunitate
IX.CS.3.3	Aplicarea discernământului moral în utilizarea tehnologiei
X.CS.3.1	Actualizarea învățăturii de credință prin raportarea la deciziile din viața personală și a comunității
X.CS.3.2	Evaluarea atitudinilor creștine în contexte diferite de viață
X.CS.3.3	Analizarea și fundamentarea deciziilor etice în contexte digitale
XI.CS.3.1	Argumentarea învățăturilor desprinse din viața persoanelor biblice, ca modele și repere demne de urmat

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS.3.2	Evidențierea necesității virtuților în relațiile interpersonale și comunitare ale tinerilor
XI.CS.3.3	Evaluarea responsabilă a utilizării tehnologiei în viața personală și comunitară
XII.CS.3.1	Evaluarea deciziilor personale în perspectiva dezvoltării atitudinilor și comportamentelor creștine
XII.CS.3.2	Integrarea discernământului moral în elaborarea deciziilor mature privind tehnologia
XII.CS.3.3	Exersarea discernământului moral și spiritual în utilizarea tehnologiei și a inteligenței artificiale, pentru adoptarea unor decizii responsabile în viața personală și comunitară

CG4 – Colaborarea cu ceilalți pentru promovarea comuniunii în societate, prin respectarea valorilor religioase ale fiecărei persoane

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.4.1	Sintetizarea rolului valorilor religioase în vederea menținerii solidarității comunitare
IX.CS.4.2	Propunerea de activități și proiecte individuale și de grup, prin raportare la învățăturile creștine
IX.CS.4.3	Înțelegerea rolului expresiilor religioase în promovarea comuniunii
X.CS.4.1	Evidențierea particularităților unei comunități construite pe valorile religioase creștine
X.CS.4.2	Adoptarea unei atitudini pozitive față de semenii și mediul înconjurător în spiritul valorilor creștine
X.CS.4.3	Aplicarea expresiilor religioase (cântare, sărbători) pentru consolidarea comuniunii
XI.CS.4.1	Dezvoltarea contextelor de coeziune socială prin perspectiva promovării unor modele creștine
XI.CS.4.2	Evaluarea modurilor în care provocările actuale influențează viața religioasă a persoanei și a comunității
XI.CS.4.3	Analizarea și valorificarea expresiilor muzicale și sărbătorești ca forme de comuniune creștină
XII.CS.4.1	Proiectarea unor modele creștine de manifestare a comportamentelor și atitudinilor religioase
XII.CS.4.2	Generarea de idei și proiecte personale care promovează respectarea valorilor religioase și incluziunea socială
XII.CS.4.3	Integrarea expresiilor muzicale și sărbătorești în proiecte de comuniune și mărturie creștină

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate separat de competențele de evaluat, cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
I. Hristos – Calea, Adevărul și Viața	Clasa a IX-a 1.1. Viața Domnului Isus Hristos (preexistența; profețiile mesianice; misiunea Sa) 1.2. Identitatea Domnului Isus (numele; natura divino-umană; lucrările / funcțiile Sale) 1.3. Ucenicii Domnului Isus (sensul uceniciei; cei doisprezece ucenici; exemple de viață și lucrare: Petru, Ioan, Iacov ș.a.) 1.4. Chemarea la ucenicie (răspunsul la chemare; lepădarea de sine; urmarea lui Hristos)

Domenii de conținut	Conținuturi
	1.5. Marea Trimitere (mandatul uceniciei; lucrarea și costul slujirii; răsplata ucenicului) Clasa a X-a 1.1. Lucrarea mântuitoare a Domnului Isus Hristos (păcatul și consecințele lui; mântuirea prin credința în jertfa lui Hristos; efectele mântuirii: iertarea păcatelor, îndreptățirea, substituirea, reconcilierea) 1.2. Minunile Domnului Isus (definire și clasificare; semnificația teologică; actualitatea minunilor prin lucrarea Duhului Sfânt) 1.3. Relațiile interpersonale ale Mântuitorului (atitudinea față de familie, prieteni și adversari; relația cu vameșii și păcătoșii; modelul oferit credincioșilor în relațiile umane; cercul ucenicilor și al apropiaților) 1.4. Relația personală cu Isus (prietenia cu Hristos – temelia vieții spirituale; nașterea din nou; practicarea disciplinelor spirituale; trăirea valorilor creștine prin ascultare și slujire; binecuvântările relației autentice cu Domnul) Clasa a XI-a 1.1. Isus: simboluri și prefigurări în Vechiul Testament (Isaac, Mielul Pascal, șarpele de aramă, Marele Preot – anticipări ale lui Hristos.) 1.2. Isus – apa și pâinea („Apa vie” - dialogul cu femeia samariteancă; „Pâinea vieții” - înmulțirea pâinilor) 1.3. Păstorul cel bun – Ușa oilor (Psalmul 23; Isus ca Păstor și Ușă a oilor; creștinul – urmaș al Păstorului) 1.4. Isus – vița (Vița și mlădițele: rodirea, curățirea și tăierea mlădițelor) 1.5. Isus – Lumina lumii (Isus, Lumina lumii; creștinul – luminează în lume) Clasa a XII-a 1.1. Predica de pe Munte (Fericirile; valori creștine fundamentale; principii morale) 1.2. Pildele Domnului Isus (Definiție și scop; interpretare; pildele Împărăției; învățături ale responsabilității creștine) 1.3. Asemănarea cu Hristos (Chipul lui Hristos; Virtuți în relația cu Dumnezeu: supunere, ascultare, smerenie; virtuți în relația cu oamenii: milă, iertare, compasiune; viața creștinului în Hristos) 1.4. Isus - învierea și viața (Logosul întrupat; învierea lui Lazăr; viață spirituală din belșug prin Hristos) 1.5. Dragostea – suma valorilor creștine (Definire; împlinirea Legii; cea mai mare poruncă; dimensiuni practice)
II. Comunitatea religioasă – identitate, coresponsabilitate și bucuria mărturisirii	Clasa a IX-a 4.1. Istoria Bisericii Penticostale mondiale (originile mișcării penticostale; trezirea de la Azusa Street (1900); dezvoltarea mișcării la nivel global; dinamica contemporană a penticostalismului) 4.2. Doctrina Bisericii Penticostale (Biblia, Cuvântul lui Dumnezeu; Dumnezeu Triunic; mântuirea prin credința în Isus Hristos; rolul și lucrarea Duhului Sfânt) 4.3. Participarea la viața comunității eclesiale (apartenența și implicarea în Biserică; identitatea de mădular în Trupul lui Hristos; actele de cult; relațiile frățești; sprijinirea materială a Bisericii) 4.4. Muzica în Biserică (dimensiunea teologică a cântării; lauda ca expresie a credinței; funcțiile și rolul muzicii în viața comunitară) 4.5. Sărbători creștine – celebrarea evenimentelor din viața și lucrarea Domnului Isus Hristos (nașterea, botezul, moartea, învierea, înălțarea la cer); sărbătoarea Cincizecimii Clasa a X-a 4.1. Istoria Bisericii Penticostale din România (Începuturi; dezvoltare și manifestarea darurilor Duhului Sfânt; persecuțiile comuniste) 4.2. Organizarea Bisericii Penticostale, slujbele din biserică (Structura organizațională; conducerea bisericii; slujbele biblice; departamente de lucru)

Domenii de conținut	Conținuturi
	4.3. Actele de cult (Definirea actelor de cult; principalele acte de cult) 4.4. Creștinul și societatea (Rolul creștinului; rugăciune pentru localitate și națiune; implicare civică; refuzul participării la manifestări lumești) 4.5. Cântarea de laudă (Lauda ca imperativ biblic; scopul cântării; repertoriu pentru toate generațiile; compoziții românești) 4.6. Sărbători creștine – celebrarea evenimentelor din viața și lucrarea Domnului Isus Hristos (nașterea, botezul, moartea, învierea, înălțarea la cer); sărbătoarea Cincizecimii Clasa a XI-a 4.1. Scopurile Bisericii (Glorificarea lui Dumnezeu; părtășia frățească; evanghelizarea; ucenicizarea; slujirea) 4.2. Responsabilitatea creștinului în părtășia Bisericii (Responsabilitate vs pasivitate; rugăciunea individuală; implicare activă în viața bisericii) 4.3. Roadă Duhului Sfânt (În relația cu Dumnezeu; în relația cu ceilalți; în relație cu sine) 4.4. Lucrări de bază ale Duhului Sfânt (Pocăința; Nașterea din Nou; Botezul cu Duhul Sfânt; Sfințirea) 4.5. Sărbători creștine – celebrarea evenimentelor din viața și lucrarea Domnului Isus Hristos (nașterea, botezul, moartea, învierea, înălțarea la cer); sărbătoarea Cincizecimii Clasa a XII-a 4.1. Practicile Bisericii Penticostale (Post, rugăciune, dărnicie, vizitarea bolnavilor; alte practici de viață spirituală) 4.2. Cântările duhovnicești (Scopul muzicii în biserică; caracteristici și interpretare duhovnicească) 4.3. Darurile Duhului Sfânt (Definire, clasificare și manifestare a darurilor duhovnicești) 4.4. Activitățile sociale ale creștinului (Implicare socială și misionară; ajutorarea orfanilor, vârstnicilor, spitalelor; promovarea Evangheliei; educație și centre sociale.) 4.5. Bucuria mărturisirii (Definire și modalități de mărturisire; efecte spirituale; misionarism) 4.6. Sărbători creștine – celebrarea evenimentelor din viața și lucrarea Domnului Isus Hristos (nașterea, botezul, moartea, învierea, înălțarea la cer); sărbătoarea Cincizecimii
III. Creștinismul și provocările lumii contemporane	Clasa a IX-a 3.1. Minciuna (definiție și origine; forme de denaturare a adevărului; consecințe morale și spirituale; eliberarea prin adevăr) 3.2. Alcoolul, fumatul și drogurile (cauze și riscuri ale dependenței; efecte individuale și comunitare; fundament biblic pentru abținerea) 3.3. Mânia (perspectiva biblică; cultivarea autocontrolului și a blândeții; atitudini corecte în relațiile interumane) 3.4. Furtul: principii biblice și integritate (principiul biblic „Să nu furi”; încălcarea dreptului de proprietate; integritatea ca standard divin) 3.5. Ipocrizia (definire și manifestări; efecte negative asupra vieții personale și comunitare; soluții biblice pentru autenticitate) 3.6. Răzvrătirea (respectul față de părinți; principii biblice ale relației părinte-copil; responsabilități și modalități de îmbunătățire a relațiilor familiale) 3.7. Invidia (trăsături și cauze; consecințe asupra individului și comunității; abordarea biblică a spiritului de rivalitate) Clasa a X-a 3.1. Nevoia de modele și mentorare (Modelul lui Hristos ca reper suprem; exemple biblice și istorice de credință; trăsături ale unui model creștin autentic în contextul contemporan)

Domenii de conținut	Conținuturi
	3.2. Anturajul (Influența anturajului; riscuri în mediul online și offline; prietenii autentice versus anturaje nocive). 3.3. Integritatea (Definire și manifestare; puritatea morală și spirituală; valori fundamentale ale integrității). 3.4. Aspectul fizic (Raportul dintre închinare și vestimentație; principii biblice ale decenței și modestiei; trupul ca Templu al Duhului Sfânt) 3.5. Complexe și identitate (Complexele de inferioritate/superioritate; imaginea de sine; identitatea în Hristos) 3.6. Relații interpersonale (Iubirea aproapelui; iertarea și rezolvarea conflictelor; eliminarea rivalităților și a bullying-ului) 3.7. Limbajul și responsabilitatea comunicării (puterea cuvintelor și impactul lor; cultivarea unui limbaj curat și binevoitor; evitarea vorbirii negative, a bârfei și a influențelor nocive din mass-media) Clasa a XI-a 3.1. Caracterul creștin (Definire; trăsături esențiale; formarea caracterului; recompense spirituale și morale) 3.2. Libertatea (Libertate și libertinaj; legea și harul; libertatea în Hristos; exemple biblice) 3.3. Muzica contemporană (Caracteristici; influența asupra tinerilor; efecte pozitive și negative) 3.4. Perspectiva biblică asupra suferinței (Exemple biblice: Iov, suferințele lui Hristos; rol și beneficii spirituale ale suferinței) 3.5. Creștinul și mediul de viață (Adaptarea și mărturia în context profesional, cultural și virtual) 3.6. Responsabilitatea deciziilor (voia lui Dumnezeu; călăuzirea Duhului Sfânt; consecințe și beneficii) 3.7. Alegerea carierei (Definirea și importanța carierei; principii biblice în orientarea profesională; dezvoltarea în carieră) Clasa a XII-a 3.1. Familia creștină (Definirea familiei; formarea unei familii de caracter; principii biblice fundamentale; scopurile și rolul familiei creștine) 3.2. Etica muncii (Ziua de odihnă; datoria muncii; standardul biblic „ca pentru Domnul”; valori etice ale muncii responsabile) 3.3. Concepția creștină asupra vieții (Viața - cea mai înaltă valoare morală, Protejarea vieții, pericole actuale asupra vieții) 3.4. Puritate și responsabilitate trupească în perspectiva biblică (Castitatea; riscuri și tentații contemporane; perspectiva biblică asupra integrității trupești și morale) 3.5. Inteligența artificială (Dezvoltarea tehnologică și robotică; relația om–mașină; creativitate constructivă vs distructivă; limite morale și spirituale) 3.6. Probleme emoționale contemporane (anorexie, bulimie, depresie)
IV. Religiile lumii: valori și aspecte specifice	Clasa a IX-a 2.1. Mesopotamia și Egiptul antic (relația om–divinitate; concepția despre lume și viață; dimensiunea comunitară; aspecte culturale și religioase) 2.2. Grecia și Roma antică (relația om–divinitate; concepția despre lume și viață; dimensiunea comunitară; aspecte culturale și religioase) 2.3. Henoteismul dacic (relația om–divinitate; concepția despre lume și viață; dimensiunea comunitară; aspecte culturale și religioase) Clasa a X-a 2.1. Iudaismul (relația om–divinitate; concepția despre lume și viață; dimensiunea comunitară; aspecte culturale și religioase) 2.2. Creștinismul (relația om–divinitate; concepția despre lume și viață; dimensiunea comunitară; aspecte culturale și religioase) 2.3. Islamul (relația om–divinitate; concepția despre lume și viață; dimensiunea comunitară; aspecte culturale și religioase)

Domenii de conținut	Conținuturi
	Clasa a XI-a 2.1. Hinduismul (relația om–divinitate; concepția despre lume și viață; dimensiunea comunitară; aspecte culturale și religioase) 2.2. Budismul (relația om–divinitate; concepția despre lume și viață; dimensiunea comunitară; aspecte culturale și religioase) 2.3. Confucianismul și alte religii (relația om–divinitate; concepția despre lume și viață; dimensiunea comunitară; aspecte culturale și religioase) Clasa a XII-a 2.1. Elemente comune în ortodoxie, catolicism, protestantism și neoprotestantism (Omul și relația cu divinitatea; concepția despre lume și viață; comuniunea credincioșilor; aspecte culturale și artistice) 2.2. Elemente specifice în ortodoxie și catolicism (Dimensiunea sacramentală și liturgică; omul în raport cu harul; tradiție, ierarhie și autoritate; patrimoniu cultural și artistic) 2.3. Elemente specifice în protestantism și neoprotestantism (Accent pe Scriptură și credința personală; relația personală cu Dumnezeu; comunitatea ca spațiu al implicării; simplitate în închinare; contribuții educaționale)

Anexa nr.11.21. Programa de examen pentru disciplina *Religie, Cultul Reformat și Cultul Evanghelic-Lutheran* – REL_REF_EV_P1 (TC)

- Proba E – a doua probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării)
- Filiera teoretică, profilul umanist, specializarea științe sociale și specializarea filologie

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina *Religie, Cultul Reformat și Cultul Evanghelic-Lutheran* este realizată în conformitate cu prevederile *Programei școlare pentru disciplina Religie, Cultul Reformat și Cultul Evanghelic-Lutheran, clasele a IX-a - a XII-a, trunchi comun (TC)*, pentru filiera teoretică, profilul umanist, specializarea științe sociale și specializarea filologie, aprobată prin OMEC nr. 6930/2025, Anexa nr. 16. Prezenta programă precizează competențele generale și competențele specifice care vor fi evaluate, domeniile de conținut și conținuturile vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen pentru disciplina *Religie, Cultul Reformat și Cultul Evanghelic-Lutheran - REL_REF_EV_P1 (TC)*, fundamentează elaborarea subiectelor și a baremelor de evaluare și de notare pentru a doua probă E, din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul ciclului liceal, clasele a IX-a - a XII-a, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen, la disciplina *Religie, Cultul Reformat și Cultul Evanghelic-Lutheran*, programa *REL_REF_EV_P1 (TC)*, este de a constata măsura în care candidatul *identifică, prezintă, analizează, interpretează și argumentează învățăturile și valorile religios-morale, formele de exprimare religioasă, analizează contextele etice, precum și interpretează rolul practicii religioase și al valorilor creștine în viața cotidiană*, în situații de complexitate corespunzătoare raportării disciplinei în cadrul segmentelor curriculare trunchi comun (TC) și tipului de probă.

Prin susținerea probei de examen la disciplina *Religie, Cultul Reformat și Cultul Evanghelic-Lutheran*, programa *REL_REF_EV_P1 (TC)*, candidatul este pus în situația de a face dovada formării/dezvoltării următoarelor **competențe generale (CG)**, dobândite pe parcursul claselor a IX-a - a XII-a:

CG1	Exprimarea identității religioase, la nivel individual și al comunității, în diferite contexte de viață
CG2	Analizarea formelor de exprimare religioasă și a modurilor de viață în religiile lumii
CG3	Adoptarea unor decizii responsabile privind viața personală și comunitară, în concordanță cu valorile religios-morale
CG4	Colaborarea cu ceilalți pentru promovarea comuniunii în societate, prin respectarea valorilor religioase ale fiecărei persoane

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru întregul ciclu liceal (fără cuplare cu conținuturile):

CG1 – Exprimarea identității religioase, la nivel individual și al comunității, în diferite contexte de viață

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS1.1	Definirea elementelor care construiesc propria identitate religioasă
IX.CS1.2	Explicarea semnificațiilor specifice care definesc învățătura de credință (fundamentele religiei creștine)
X.CS1.1	Identificarea elementelor care definesc comunitatea religioasă
X.CS1.2	Ilustrarea adecvată a semnificațiilor care definesc învățătura de credință (fundamentele religiei creștine), în diferite contexte de comunicare
XI.CS1.1	Exemplificarea unor elemente de natură religioasă, la nivelul produselor culturale – literatură, artă, pictură, cinematografie
XI.CS1.2	Evidențierea unor elemente cu caracter interdisciplinar, care contribuie la construcția și afirmarea identității religioase
XII.CS1.1	Prezentarea situației Bisericii ca trup al lui Hristos prin exemple din diferite epoci istorice în oglinda identității religioase personale
XII.CS1.2	Interpretarea critică a rolului identității religioase în contextul evenimentelor istorice

CG2 – Analizarea formelor de exprimare religioasă și a modurilor de viață în religiile lumii

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS2.1	Analizarea formelor de exprimare bazate pe respectul diversității religioase, cunoașterea și asumarea învățăturii de credință proprii
X.CS2.1	Clasificarea doctrinelor religiilor antice și a confesiunilor de credință a evangheliei
XI.CS2.1	Demonstrarea modului în care religiile transformă viziunea despre lume, om și comuniune
XII.CS2.1	Compararea elementelor definitorii ale religiilor antice și a rolurilor acestora în plan istoric, social și cultural

CG3 – Adoptarea unor decizii responsabile privind viața personală și comunitară, în concordanță cu valorile religioase-morale

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS3.1	Analizarea rolului valorilor religioase în luarea deciziilor din viața personală
X.CS3.1	Prioritizarea învățăturilor de credință în luarea deciziilor din viața personală și a comunității
XI.CS3.1	Recomandarea unor modele și repere demne de urmat în luarea deciziilor
XII.CS3.1	Argumentarea unor alegeri în situații problematice din viața personală și a comunității, prin valorificarea învățăturilor de credință ca surse de reziliență

CG4 – Colaborarea cu ceilalți pentru promovarea comuniunii în societate, prin respectarea valorilor religioase ale fiecărei persoane

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS4.1	Integrarea valorilor religioase pentru realizarea și menținerea solidarității comunitare
IX.CS4.2	Proiectarea unor activități și proiecte individuale și de grup, prin aplicarea valorilor religioase
X.CS4.1	Formularea particularităților unei comunități construite pe valorile religioase creștine
X.CS4.2	Dezvoltarea unor interacțiuni pozitive cu alții într-o diversitate de contexte, prin acceptarea diversității religioase și prin manifestarea deschiderii pentru rezolvarea conflictelor
XI.CS4.1	Simularea unor contexte de relaționare care promovează modele creștine de coeziune socială
XI.CS4.2	Propunerea soluțiilor noi pentru provocările lumii contemporane, care au un impact asupra vieții religioase individuale și comunitare
XII.CS4.1	Sintetizarea propriilor convingeri, atitudini și valori religioase, manifestate în diferite contexte ale vieții
XII.CS4.2	Elaborarea, în calitate de cetățean responsabil a unor activități care promovează respectarea valorilor religioase

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate separat de competențele de evaluat, cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
Poporul ales se bucură și Îl slăvește pe Dumnezeu Creatorul	Biblia mea și eu De la începutul lumii până la reînnoirea finală Viața greșită - căderea în păcat și consecințele ei
Poporul legământului vestește promisiunea lui Dumnezeu.	Încheierea și reînnoirea legământului la patriarhi Dumnezeu eliberator în viața poporului din Vechiul Testament Poporul lui Dumnezeu în căutarea unei patrii
Dumnezeu formează o comunitate – o împărăție din poporul lui Israel	Împărăția în învățătura lui Dumnezeu Viața regilor în Vechiul Testament Împărăția reînnoită după robia babiloniană

Domenii de conținut	Conținuturi
Cei aleși se bucură în legea și în învățătura lui Dumnezeu	Manifestarea iubirii lui Dumnezeu în darea Legii Puterea rugăciunii în viața regilor și a profeților Înțelepciunea – ordonatoarea lumii: călăuzirea Duhului Sfânt în Vechiul Testament Credincioșie și statornicie față de Dumnezeu în viața profeților Valorile religioase în lumea de azi
Sfinții lui Dumnezeu sărbătoresc așteptându-l pe Cristos.	Cultul, formele închinării și sărbătorile în perioada Vechiului Testament Profețiile mesianice în Vechiul Testament
Cuvântul S-a făcut trup și noi am devenit copii ai lui Dumnezeu	Nașterea Evangheliei – promisiunea lui Dumnezeu se împlinește în Isus Isus se prezintă – botezul și ispita Puterea chemării – ucenicii pe urmele lui Isus
Apostolii și misiunea	Hristos a înviat – Domnul cel viu se întâlnește cu ucenicii Săi Comunitatea formată de Duhul Sfânt – prima comunitate creștină Misiunea dincolo de granițe – slujirea lui Petru și Pavel Misiunea comunității de ucenici astăzi: Biserica continuă să-l slujească pe Cristos
„Fiți împlinitori ai Cuvântului, nu numai ascultători ”	Responsabilitatea credinței și a vorbirii – în Epistola lui Iacov Perseverență și comunitate – calea credincioșiei în Epistola către Evrei Speranță și înnoire – promisiunea împlinirii finale A deveni făptuitori ai Cuvântului – o viață care izvorește din credință
Isus este Învățătorul ieri, azi și în veci	Fundamentul învățăturii – cel care își zidește casa pe stâncă: siguranța vieții întemeiate pe Isus Tainele Împărăției lui Dumnezeu și parabolele iubirii Puterea și mila lui Isus în minuni Victoria lui Isus asupra morții și viața Sa în noi: previziunea învierii
Să sărbătorim privind la Hristos	Sărbătorile mântuirii și rolul lor în viața comunității – De la Duminica Floriilor până la Rusalii
Cuvântul S-a făcut trup și noi am devenit copii ai lui Dumnezeu	Nașterea Evangheliei – promisiunea lui Dumnezeu se împlinește în Isus Isus se prezintă – botezul și ispita Puterea chemării – ucenicii pe urmele lui Isus
Apostolii și misiunea	Hristos a înviat – Domnul cel viu se întâlnește cu ucenicii Săi Comunitatea formată de Duhul Sfânt – prima comunitate creștină Misiunea dincolo de granițe – slujirea lui Petru și Pavel Misiunea comunității de ucenici astăzi: Biserica continuă să-l slujească pe Cristos
„Fiți împlinitori ai Cuvântului, nu numai ascultători ”	Responsabilitatea credinței și a vorbirii – în Epistola lui Iacov Perseverență și comunitate – calea credincioșiei în Epistola către Evrei Speranță și înnoire – promisiunea împlinirii finale A deveni făptuitori ai Cuvântului – o viață care izvorește din credință
Isus este Învățătorul ieri, azi și în veci	Fundamentul învățăturii – cel care își zidește casa pe stâncă: siguranța vieții întemeiate pe Isus Tainele Împărăției lui Dumnezeu și parabolele iubirii Puterea și mila lui Isus în minuni Victoria lui Isus asupra morții și viața Sa în noi: previziunea învierii
Sărbătorirea în comunitatea lui Hristos	Etica timpului liber: Viață responsabilă și petrecerea timpului într-un mod asemănător lui Hristos Odihna în Hristos: Păzirea corectă a zilei de odihnă
Viața în mâinile lui Cristos	Bazele eticii creștine: Responsabilitatea și libertatea individului în lumea contemporană Stâlpul eticii Vechiului Testament: A doua tablă de piatră a Decalogului Respectarea vieții: Probleme legate de avort, sinucidere și eutanasi

Domenii de conținut	Conținuturi
	Implicațiile morale ale descoperirilor științifice
Cu Cristos în provocările tinereții	„...de șapte ori cade și se ridică...”: Gestionarea eșecului în lumina Scripturii Privire spre viitor: Dilemele relației de cuplu, alegerii carierei și vârstei adulte „Al Domnului este pământul...”: Ocrotirea creației și responsabilitatea etică a omului față de lumea creată Etica clicurilor: Provocările morale ale lumii virtuale
Cu suflet tânăr pe calea credinței lui Cristos	Cine sunt ? – Pe căile identității, credinței și valorilor morale Glasul lui Hristos: Conștiința, ca busolă interioară în deciziile de zi cu zi
Călăuza lui Cristos și semnele drumului vieții	Învățătura lui Cristos gravată în inimă: Marea poruncă și etica revoluționară "Iubește-ți dușmanul!" Sinceritate și ipocrizie: Autenticitatea omului în vorbe și fapte Mânie și iertare: Dileme morale în relațiile umane „Voi sunteți sarea pământului...”: Exemplu, slujire și implicare comunitară în societate
Sărbătorind comuniunea lui Cristos	Etica timpului liber: Stil de viață responsabil și petrecere a timpului liber plăcută lui Cristos Odihna întru Cristos: Respectarea corectă a zilei de odihnă
O lume în așteptarea Mântuitorului și formele căutării	Baza bisericii este Cuvântul - Evanghelia în lumea păgână
Cei care îl urmează pe Cristos, răspânditori devotați ai Evangheliei.	Creștinismul de la Imperiul Roman la Evul Mediu Adoptarea creștinismului și fondarea statului Istoria Bisericii maghiare medievale
Viața bazată pe valorile creștine presupune reînnoirea.	Reformația germană și elvețiană: Luther Márton și Kálvin János Reformatorii maghiari: Dévay Bíró Mátyás, Szegedi Kis István Traduceri ale Bibliei în maghiară și mărturisiri de credință: Károli Gáspár, Szenczi Molnár Albert Principi-păzitori Istoria și bazele budismului: Kőrösi Csoma Sándor
A rămâne în prezența lui Cristos	Reformații în Bazinul Carpatic, în plină modernizare Secolul XX, o epocă a încercărilor și a vieților exemplare
Modalitățile de celebrare a comuniunii cu Cristos.	Modalitățile de celebrare a comuniunii cu Cristos Lumea hinduismului, budismului și a religiilor din Extremul Orient

2ÁK – A vallási kifejezésformák és életmódok elemzése a világvallásokban

SK kódja	Értékelendő specifikus kompetenciák
IX.2.1.SK	A vallási sokféleség tiszteletén alapuló kifejezési formák elemzése, a saját hit tanításainak megismerése és elfogadása
X.2.1.SK	Az ókori vallások és az evangéliumok (kereszténység) alapvető hitelveinek osztályozása
XI.2.1.SK	A vallások emberi gondolkodást, világképet befolyásoló és formáló hatásának bemutatása
XII.2.1.SK	Az ősi vallások meghatározó elemeinek összehasonlítása, valamint ezek történelmi, társadalmi és kulturális szerepe

3ÁK – A személyes és közösségi életre vonatkozó felelős döntések meghozatala a vallási-erkölcsi értékekkel összhangban

SK kódja	Értékelendő specifikus kompetenciák
IX.3.1.SK	A vallási értékek hatásainak elemzése a mindennapi élethelyzetekben hozott emberi döntésekben
X.3.1.SK	A hit tanítások priorizálása / előnybe helyezése a személyes és közösségi életben történő döntéshozatalban
XI.3.1.SK	Döntéshozatalban követendő modellek és mértékadó példák ajánlása
XII.3.1.SK	A személyes és közösségi élet problémás helyzeteiben meghozott döntések melletti érvelés, felhasználva a hit tanításait, mint a reziliencia forrását

4ÁK – Együttműködés másokkal a közösség előmozdítása érdekében a társadalomban, minden személy vallási értékeinek tiszteletben tartásával

SK kódja	Értékelendő specifikus kompetenciák
IX.4.1.SK	A vallási értékek integrálása a közösségi szolidaritás elérésében és fenntartásában
IX.4.2.SK	Egyéni és csoportos tevékenységek és projektek tervezése vallási értékek / értékrend alkalmazásával
X.4.1.SK	Egy keresztyén vallási értékeken alapuló közösség sajátosságainak megfogalmazása
X.4.2.SK	Pozitív együttműködés kialakítása különféle élethelyzetekben, a vallási sokszínűség elfogadásával és a konfliktusok megoldására való nyitottsággal
XI.4.1.SK	A társadalmi kohézió / összetartás keresztyén mintáit előmozdító kapcsolati kontextusok modellezése
XI.4.2.SK	Új megoldási lehetőségek ajánlása a modern világ kihívásaira, amelyek hatással vannak az egyéni és közösségi vallásos életre
XII.4.1.SK	Saját meggyőződésének attitűdjeinek és vallási értékeinek ötvözése, az élet különböző kontextusaiban / helyzeteiben / körülményeiben megnyilvánulva
XII.4.2.SK	Felelős állampolgárként olyan tevékenységek kidolgozása, amelyek a vallási értékek tiszteletben tartását hirdetik

TARTALMI TERÜLETEK ÉS TARTALMAK

Az értékelt tartalmak **tartalmi területek** szerint vannak rendszerezve, és az értékelendő kompetenciáktól elkülönítve, a líceumi ciklusra vonatkozóan halmozottan (összevontan) szerepelnek, a hatályos tantervekkel összhangban:

Tartalmi területek	Tartalmak
A választott nép ujjong és dicsőíti a Teremtő Istent	A Bibliám és én A világ kezdetétől a végső megújulásig Az elrontott élet és annak következményei
A szövetség népe hirdeti Isten ígéretét	Szövetségkötés és annak megerősítése az ősatyáknál A Szabadító Isten az ószövetségi nép életében Isten népe hazát keres
Izrael népéből Isten közösséget – királyságot formál	A királyság Isten tanításában Királyok élete az ószövetségben Megújult királyság a babiloni fogság után

Tartalmi területek	Tartalmak
Isten elhívottai törvényében és tanításában gyönyörködnek	Isten szeretetének megmutatkozása a Tízparancsolatban Az imádság ereje a királyok és próféták életében A Bölcsesség a világ rendtartója – a Szentlélek vezetése az Ószövetségben Hűség és kitartás Isten mellett a próféták életében Vallási értékek a mai világban
Isten szentjei Krisztusra várva ünnepelnek	Az istentisztelet és ünnepek az Ószövetség korában Messiási próféciák az Ószövetségben
Az Ige testté lett, mi pedig Isten gyermekeivé	Az örömhír születése – Isten ígérete beteljesedik Jézusban Jézus bemutatkozik – keresztség és kísértés A meghívás ereje – tanítványok Jézus nyomában
Apostolok és a misszió	Krisztus feltámadott – az élő Úr találkozik övéivel A Lélek által formált közösség – az első gyülekezet A misszió határokon túl – Péter és Pál szolgálata A tanítványi közösség küldetése ma: az egyház folytatja Krisztus szolgálatát
„Legyetek az Ige cselekvői, és ne csak hallgatói”	A hit és a beszéd felelőssége Jakab levelében Kitartás és közösség – a hűség útja a Zsidókhoz írt levélben Isten ígéreteinek beteljesedés Az Ige cselekvőivé válni – hitből fakadó élet
Jézus a Tanító tegnap, ma és mindörökké	Az, aki sziklára építi a házát: a Jézus tanítására alapozott élet biztonsága Az Isten országának titkai és a szeretet példázatai Jézus hatalma és irgalmassága, bemutatva a csodákon át Jézus győzelme a halálon és élete bennünk: a feltámadás előképei
Krisztusra figyelve ünnepelni	A megváltás ünnepei és a közösség életében betöltött szerepük – Virágvasárnaptól Pünkösdig
Élet Krisztus kezében	A keresztyén etika alapjai: az egyén felelőssége és szabadsága a kortárs világban Az Ószövetségi etika alappillére: a Tízparancsolat második kőtáblája Az élet tisztelete: az abortusz, az öngyilkosság és az eutanázia kérdései Tudományos felfedezések erkölcsi vonatkozásai
Krisztussal az ifjúkori kihívásokban	„...hétszer elesik az igaz, mégis fölkel...”: kudarckezelés a Szentírás fényében Pillantás a jövőbe: a párkapcsolat, a pályaválasztás és a felnőttkor dilemmái „Az Úré a föld...”: teremtésvédelem és az ember etikai felelőssége a teremtett világért Kattintások etikája: a virtuális világ erkölcsi kihívásai
Ifjú szívvel a Krisztus-hit útján	Ki vagyok? Az identitás, a hit és a morális értékek útjain Krisztus hangja: a lelkiismeret, mint belső iránytű a mindennapok döntéseiben
Krisztus útjelző táblái az élethez	Jézus szívbe vésett tanítása: a nagy parancsolat és a “Szeresd ellenséged!” forradalmi etikája Őszinteség és képmutatás: az ember hitelessége szavakban és tettekben Harag és megbocsátás: morális dilemmák az emberi kapcsolatokban „Ti vagytok a föld sója...”: példamutatás, szolgálat és közösségvállalás a társadalomban
Ünnepelni Krisztus közösségében	A szabadidő etikája: felelős életvitel és Krisztusnak tetsző időtöltés Megpihenni Krisztusban: a pihenés napjának helyes megtartása
A Krisztusra váró világ és a keresés formái	Az egyház alapja az Ige – evangélium a pogány világban

Tartalmi területek	Tartalmak
A Krisztus követői, az evangélium önzetlen hirdetői	A kereszténység a Római Birodalomtól a középkorig A kereszténység felvétele és az államalapítás A középkori magyar egyház története
A Krisztusra figyelés állandó kihívása a megújulás	A német és a svájci reformáció: Luther Márton és Kálvin János Magyar reformátorok: Dévay Bíró Mátyás, Szegedi Kis István Bibliafordítások magyar nyelven és hitvallások: Károli Gáspár, Szenczi Molnár Albert Órálló fejedelmek: Nagy fejedelmek Erdélyben A buddhizmus története és alapjai: Körösi Csoma Sándor
Krisztus közösségében, Krisztus jelenlétében	Reformátusok a Kárpát-medencében, a teljes modernizáció idején A XX. század, a megpróbáltatások és a példás életek korszaka
A Krisztussal való közösség megünneplésének formái	A Krisztussal való közösség megünneplésének módjai A hinduizmus, a buddhizmus és a Távol-Kelet vallásainak világa

Anexa nr.11.22. Programa de examen pentru disciplina *Religie, Cultul Reformat și Cultul Evanghelic-Lutheran* – REL_REF_EV_P2 (TC)

- *Proba F (probă scrisă, specifică profilului/specializării)*
- *Filiera teoretică, profilul real, toate specializările; filiera tehnologică, toate profilurile, toate calificările profesionale (complementar disciplinelor alese la proba E); filiera vocațională, profilurile artistic, pedagogic, sportiv și teologic, toate specializările (complementar disciplinelor alese la proba E)*

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina *Religie, Cultul Reformat și Cultul Evanghelic-Lutheran* este realizată în conformitate cu prevederile *Programei școlare pentru disciplina Religie, Cultul Reformat și Cultul Evanghelic-Lutheran, clasele a IX-a - a XII-a, trunchi comun (TC)*, aprobată prin OMEC nr. 6930/2025, Anexa nr. 16. Prezenta programă precizează competențele generale și competențele specifice care vor fi evaluate, domeniile de conținut și conținuturile vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen pentru disciplina *Religie, Cultul Reformat și Cultul Evanghelic-Lutheran - REL_REF_EV_P2 (TC)*, fundamentează elaborarea subiectelor și a baremelor de evaluare și de notare pentru a doua probă F (complementar disciplinelor alese la proba E), din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul ciclului liceal, clasele a IX-a - a XII-a, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen, la disciplina *Religie, Cultul Reformat și Cultul Evanghelic-Lutheran*, programa *REL_REF_EV_P2 (TC)*, este de a constata măsura în care candidatul *identifică, prezintă, analizează, interpretează și argumentează învățăturile și valorile religios-morale, formele de exprimare religioasă, analizează contextele etice, precum și interpretează rolul practicii religioase și al valorilor creștine în viața cotidiană*, în situații de complexitate corespunzătoare raportării disciplinei în cadrul segmentelor curriculare trunchi comun (TC) și tipului de probă.

Prin susținerea probei de examen la disciplina *Religie, Cultul Reformat și Cultul Evanghelic-Lutheran*, programa *REL_REF_EV_P2 (TC)*, candidatul este pus în situația de a face dovada formării/dezvoltării următoarelor **competențe generale (CG)**, dobândite pe parcursul claselor a IX-a - a XII-a:

CG1	Exprimarea identității religioase, la nivel individual și al comunității, în diferite contexte de viață
CG2	Analizarea formelor de exprimare religioasă și a modurilor de viață în religiile lumii
CG3	Adoptarea unor decizii responsabile privind viața personală și comunitară, în concordanță cu valorile religios-morale
CG4	Colaborarea cu ceilalți pentru promovarea comuniunii în societate, prin respectarea valorilor religioase ale fiecărei persoane

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru întregul ciclu liceal (fără cuplare cu conținuturile):

CG1 – Exprimarea identității religioase, la nivel individual și al comunității, în diferite contexte de viață

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS1.1	Definirea elementelor care construiesc propria identitate religioasă
IX.CS1.2	Explicarea semnificațiilor specifice care definesc învățătura de credință (fundamentele religiei creștine)
X.CS1.1	Identificarea elementelor care definesc comunitatea religioasă
X.CS1.2	Ilustrarea adecvată a semnificațiilor care definesc învățătura de credință (fundamentele religiei creștine), în diferite contexte de comunicare
XI.CS1.1	Exemplificarea unor elemente de natură religioasă, la nivelul produselor culturale – literatură, artă, pictură, cinematografie
XI.CS1.2	Evidențierea unor elemente cu caracter interdisciplinar, care contribuie la construcția și afirmarea identității religioase
XII.CS1.1	Prezentarea situației Bisericii ca trup al lui Hristos prin exemple din diferite epoci istorice în oglinda identității religioase personale

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XII.CS1.2	Interpretarea critică a rolului identității religioase în contextul evenimentelor istorice

CG2 – Analizarea formelor de exprimare religioasă și a modurilor de viață în religiile lumii

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS2.1	Analizarea formelor de exprimare bazate pe respectul diversității religioase, cunoașterea și asumarea învățaturii de credință proprii
X.CS2.1	Clasificarea doctrinelor religiilor antice și a confesiunilor de credință a evangheliei
XI.CS2.1	Demonstrarea modului în care religiile transformă viziunea despre lume, om și comuniune
XII.CS2.1	Compararea elementelor definitorii ale religiilor antice și a rolurilor acestora în plan istoric, social și cultural

CG3 – Adoptarea unor decizii responsabile privind viața personală și comunitară, în concordanță cu valorile religios-morale

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS3.1	Analizarea rolului valorilor religioase în luarea deciziilor din viața personală
X.CS3.1	Prioritizarea învățăturilor de credință în luarea deciziilor din viața personală și a comunității
XI.CS3.1	Recomandarea unor modele și repere demne de urmat în luarea deciziilor
XII.CS3.1	Argumentarea unor alegeri în situații problematice din viața personală și a comunității, prin valorificarea învățăturilor de credință ca surse de reziliență

CG4 – Colaborarea cu ceilalți pentru promovarea comuniunii în societate, prin respectarea valorilor religioase ale fiecărei persoane

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS4.1	Integrarea valorilor religioase pentru realizarea și menținerea solidarității comunitare
IX.CS4.2	Proiectarea unor activități și proiecte individuale și de grup, prin aplicarea valorilor religioase
X.CS4.1	Formularea particularităților unei comunități construite pe valorile religioase creștine
X.CS4.2	Dezvoltarea unor interacțiuni pozitive cu alții într-o diversitate de contexte, prin acceptarea diversității religioase și prin manifestarea deschiderii pentru rezolvarea conflictelor
XI.CS4.1	Simularea unor contexte de relaționare care promovează modele creștine de coeziune socială
XI.CS4.2	Propunerea soluțiilor noi pentru provocările lumii contemporane, care au un impact asupra vieții religioase individuale și comunitare
XII.CS4.1	Sintetizarea propriilor convingeri, atitudini și valori religioase, manifestate în diferite contexte ale vieții
XII.CS4.2	Elaborarea, în calitate de cetățean responsabil a unor activități care promovează respectarea valorilor religioase

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate separat de competențele de evaluat, cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
Poporul ales se bucură și Îl slăvește pe Dumnezeu Creatorul	Biblia mea și eu De la începutul lumii până la reînnoirea finală Viața greșită - căderea în păcat și consecințele ei
Poporul legământului vestește promisiunea lui Dumnezeu.	Încheierea și reînnoirea legământului la patriarhi Dumnezeul eliberator în viața poporului din Vechiul Testament Poporul lui Dumnezeu în căutarea unei patrii

Domenii de conținut	Conținuturi
Dumnezeu formează o comunitate – o împărăție din poporul lui Israel	Împărăția în învățătura lui Dumnezeu Viața regilor în Vechiul Testament Împărăția reînnoită după robia babiloniană
Cei aleși se bucură în legea și în învățătura lui Dumnezeu	Manifestarea iubirii lui Dumnezeu în darea Legii Puterea rugăciunii în viața regilor și a profeților Înțelepciunea – ordonatoarea lumii: călăuzirea Duhului Sfânt în Vechiul Testament Credincioșie și statornicie față de Dumnezeu în viața profeților Valorile religioase în lumea de azi
Sfinții lui Dumnezeu sărbătoresc așteptându-l pe Cristos.	Cultul, formele închinării și sărbătorile în perioada Vechiului Testament Profețiile mesianice în Vechiul Testament
Cuvântul S-a făcut trup și noi am devenit copii ai lui Dumnezeu	Nașterea Evangheliei – promisiunea lui Dumnezeu se împlinește în Isus Isus se prezintă – botezul și ispita Puterea chemării – ucenicii pe urmele lui Isus
Apostolii și misiunea	Hristos a înviat – Domnul cel viu se întâlnește cu ucenicii Săi Comunitatea formată de Duhul Sfânt – prima comunitate creștină Misiunea dincolo de granițe – slujirea lui Petru și Pavel Misiunea comunității de ucenici astăzi: Biserica continuă să-l slujească pe Cristos
„Fiți împlinitori ai Cuvântului, nu numai ascultători ”	Responsabilitatea credinței și a vorbirii – în Epistola lui Iacov Perseverență și comunitate – calea credincioșiei în Epistola către Evrei Speranță și înnoire – promisiunea împlinirii finale A deveni făptuitori ai Cuvântului – o viață care izvorește din credință
Isus este Învățătorul ieri, azi și în veci	Fundamentul învățăturii – cel care își zidește casa pe stâncă: siguranța vieții întemeiate pe Isus Tainele Împărăției lui Dumnezeu și parabolele iubirii Puterea și mila lui Isus în minuni Victoria lui Isus asupra morții și viața Sa în noi: previziunea învierii
Să sărbătorim privind la Hristos	Sărbătorile mântuirii și rolul lor în viața comunității – De la Duminica Floriilor până la Rusalii
Cuvântul S-a făcut trup și noi am devenit copii ai lui Dumnezeu	Nașterea Evangheliei – promisiunea lui Dumnezeu se împlinește în Isus Isus se prezintă – botezul și ispita Puterea chemării – ucenicii pe urmele lui Isus
Apostolii și misiunea	Hristos a înviat – Domnul cel viu se întâlnește cu ucenicii Săi Comunitatea formată de Duhul Sfânt – prima comunitate creștină Misiunea dincolo de granițe – slujirea lui Petru și Pavel Misiunea comunității de ucenici astăzi: Biserica continuă să-l slujească pe Cristos
„Fiți împlinitori ai Cuvântului, nu numai ascultători ”	Responsabilitatea credinței și a vorbirii – în Epistola lui Iacov Perseverență și comunitate – calea credincioșiei în Epistola către Evrei Speranță și înnoire – promisiunea împlinirii finale A deveni făptuitori ai Cuvântului – o viață care izvorește din credință
Isus este Învățătorul ieri, azi și în veci	Fundamentul învățăturii – cel care își zidește casa pe stâncă: siguranța vieții întemeiate pe Isus Tainele Împărăției lui Dumnezeu și parabolele iubirii Puterea și mila lui Isus în minuni Victoria lui Isus asupra morții și viața Sa în noi: previziunea învierii
Sărbătorirea în comunitatea lui Hristos	Etica timpului liber: Viață responsabilă și petrecerea timpului într-un mod asemănător lui Hristos Odihna în Hristos: Păzirea corectă a zilei de odihnă

Domenii de conținut	Conținuturi
Viața în mâinile lui Cristos	Bazele eticii creștine: Responsabilitatea și libertatea individului în lumea contemporană Stâlpul eticii Vechiului Testament: A doua tablă de piatră a Decalogului Respectarea vieții: Probleme legate de avort, sinucidere și eutanasiu Implicațiile morale ale descoperirilor științifice
Cu Cristos în provocările tinereții	„...de șapte ori cade și se ridică...”: Gestionarea eșecului în lumina Scripturii Privire spre viitor: Dilemele relației de cuplu, alegerii carierei și vârstei adulte „Al Domnului este pământul...”: Ocrotirea creației și responsabilitatea etică a omului față de lumea creată Etica clicurilor: Provocările morale ale lumii virtuale
Cu suflet tânăr pe calea credinței lui Cristos	Cine sunt ? – Pe căile identității, credinței și valorilor morale Glasul lui Hristos: Conștiința, ca busolă interioară în deciziile de zi cu zi
Călăuza lui Cristos și semnele drumului vieții	Învățătura lui Cristos gravată în inimă: Marea poruncă și etica revoluționară "Iubește-ți dușmanul!" Sinceritate și ipocrizie: Autenticitatea omului în vorbe și fapte Mânie și iertare: Dileme morale în relațiile umane „Voi sunteți sarea pământului...”: Exemplu, slujire și implicare comunitară în societate
Sărbătorind comuniunea lui Cristos	Etica timpului liber: Stil de viață responsabil și petrecere a timpului liber plăcută lui Cristos Odihna întru Cristos: Respectarea corectă a zilei de odihnă
O lume în așteptarea Mântuitorului și formele căutării	Baza bisericii este Cuvântul - Evanghelia în lumea păgână
Cei care îl urmează pe Cristos, răspânditori devotați ai Evangheliei.	Creștinismul de la Imperiul Roman la Evul Mediu Adoptarea creștinismului și fondarea statului Istoria Bisericii maghiare medievale
Viața bazată pe valorile creștine presupune reînnoirea.	Reformația germană și elvețiană: Luther Márton și Kálvin János Reformatorii maghiari: Dévay Bíró Mátyás, Szegedi Kis István Traduceri ale Bibliei în maghiară și mărturisiri de credință: Károli Gáspár, Szenczi Molnár Albert Principii-păzitori Istoria și bazele budismului: Kőrösi Csoma Sándor
A rămâne în prezența lui Cristos	Reformații în Bazinul Carpatic, în plină modernizare Secolul XX, o epocă a încercărilor și a vieților exemplare
Modalitățile de celebrare a comuniunii cu Cristos.	Modalitățile de celebrare a comuniunii cu Cristos Lumea hinduismului, budismului și a religiilor din Extremul Orient

Anexa nr.11.22. számú melléklet a Vallás, Református és Evangélikus-Lutheránus felekezetek – REL REF EV P2 (TC) tantárgy Vizsgaprogramjához

- *F próba – írásbeli vizsga, a profilnak/szakiránynak megfelelően*
- *Elméleti ág, reál profil, minden szakirány; technológiai ág, minden profil, minden szakképesítés (az E vizsgán választott tantárgyak kiegészítéseként); szakmai ág / vokacionális ág, művészeti, pedagógiai, sport- és teológiai profil, minden szakirány (az E vizsgán választott tantárgyak kiegészítéseként)*

BEVEZETŐ

A Vallás tantárgy (Református és Evangélikus-Lutheránus felekezetek) vizsgaprogramja a református egyház és evangélikus-lutheránus egyház vallás tantárgy IX–XII. osztályos, törzsanyagi (TC) amelyet a 6930/2025-ös számú OMEC-rendelet 16. számú melléklete hagyott jóvá. Ez a program pontosítja azokat az általános és specifikus kompetenciákat, amelyeket értékelni fognak, valamint a tartományokat és tartalmakat, amelyek az e vizsgára jellemző értékelés célpontját képezik.

A Vallás tantárgy (Református és Evangélikus-Lutheránus felekezetek) – REL_REF_EV_P2(TC) vizsgaprogramja alapozza meg a 2030-as országos érettségi vizsga második, E próbájának tételeit, valamint az értékelési és pontozási útmutatókat. Az értékelés azokra a sajátos kompetenciákra fókuszál, amelyek hozzájárulnak az általános kompetenciák kialakulásához/fejlesztéséhez a gimnáziumi ciklus (IX–XII. osztály) során, igazodva a végzős diák képzési profiljához.

A vizsgaprobával történő értékelés célja a Vallás tantárgy (Református és Evangélikus-Lutheránus felekezetek), REL_REF_EV_P2(TC) programja keretében annak megállapítása, hogy a jelölt milyen mértékben azonosítja, mutatja be, elemzi, értelmezi és argumentálja a vallásos-erkölcsi tanításokat és értékeket, a vallási kifejezőmódokat, elemzi az etikai kontextusokat, valamint értelmezi a vallási gyakorlat és a keresztény értékek szerepét a mindennapi életben, a törzsanyag (TC) kurrikuláris szegmenseiben és a vizsgatípusban való tantárgyi elhelyezkedésnek megfelelő összetettségű helyzetekben.

A Vallás tantárgy (Református és Evangélikus-Lutheránus felekezetek) REL_REF_EV_P2(TC) vizsgapróbájának letételével a jelölt bizonyosságot tesz a IX–XII. osztály folyamán elsajátított következő általános kompetenciák (ÁK) kialakulásáról/fejlődéséről:

1ÁK	A vallási identitás kifejezése egyéni és közösségi szinten, különböző élethelyzetekben
2ÁK	A vallási kifejezésformák és életmódok elemzése a világvallásokban
3ÁK	A személyes és közösségi életre vonatkozó felelős döntések meghozatala a vallási-erkölcsi értékekkel összhangban
4ÁK	Együttműködés másokkal a közösség előmozdítása érdekében a társadalomban, minden személy vallási értékeinek tiszteletben tartásával

Mindegyik általános kompetenciához hozzárendeltek (vagy: társulnak) a vizsgán értékelt **sajátos / specifikus kompetenciák** (SK), amelyeket a hatályos tantervekből választottak ki, és a teljes líceumi ciklusra vonatkozóan, halmozottan (összevontan) mutatnak be (a tartalmakkal való párosítás nélkül):

1ÁK – A vallási identitás kifejezése egyéni és közösségi szinten, különböző élethelyzetekben

SK kódja	Értékelendő specifikus kompetenciák
IX.1.1.SK	Saját vallási identitását alkotó elemek meghatározása
IX.1.2.SK	A keresztyén vallás alapjait meghatározó sajátos jelentések magyarázata
X.1.1.SK	A vallási közösséget meghatározó elemek azonosítása
X.1.2.SK	A hitbeli tanítást (a keresztyén vallás alapjait) meghatározó jelentések megfelelő szemléltetése a különböző kommunikációs helyzetekben
XI.1.1.SK	Vallásos motívumok és témák példázása, amelyek megjelennek a különböző kulturális alkotásokban – irodalom, művészet és festészet, filmművészet
XI.1.2.SK	Olyan tudományterületek által kutatott tényezők kiemelése, amelyek hozzájárulnak a vallási identitás kialakításához és megerősödéséhez
XII.1.1.SK	A Krisztus-testként élő egyház helyzetének példákon keresztül történő bemutatása a különböző történelmi korszakokban saját vallási identitásának tükrében
XII.1.2.SK	A nemzeti identitástudat fontosságának kritikai értelmezése történelmi kontextusban

2ÁK – A vallási kifejezésformák és életmódok elemzése a világvallásokban

SK kódja	Értékelendő specifikus kompetenciák
IX.2.1.SK	A vallási sokféleség tiszteletén alapuló kifejezési formák elemzése, a saját hit tanításainak megismerése és elfogadása
X.2.1.SK	Az ókori vallások és az evangéliumok (kereszténység) alapvető hitelveinek osztályozása
XI.2.1.SK	A vallások emberi gondolkodást, világképet befolyásoló és formáló hatásának bemutatása
XII.2.1.SK	Az ősi vallások meghatározó elemeinek összehasonlítása, valamint ezek történelmi, társadalmi és kulturális szerepe

3ÁK – A személyes és közösségi életre vonatkozó felelős döntések meghozatala a vallási-erkölcsi értékekkel összhangban

SK kódja	Értékelendő specifikus kompetenciák
IX.3.1.SK	A vallási értékek hatásainak elemzése a mindennapi élethelyzetekben hozott emberi döntésekben
X.3.1.SK	A hit tanítások prioritizálása / előnybe helyezése a személyes és közösségi életben történő döntéshozatalban
XI.3.1.SK	Döntéshozatalban követendő modellek és mértékadó példák ajánlása
XII.3.1.SK	A személyes és közösségi élet problémás helyzeteiben meghozott döntések melletti érvelés, felhasználva a hit tanításait, mint a reziliencia forrását

4ÁK – Együttműködés másokkal a közösség előmozdítása érdekében a társadalomban, minden személy vallási értékeinek tiszteletben tartásával

SK kódja	Értékelendő specifikus kompetenciák
IX.4.1.SK	A vallási értékek integrálása a közösségi szolidaritás elérésében és fenntartásában
IX.4.2.SK	Egyéni és csoportos tevékenységek és projektek tervezése vallási értékek / értékrend alkalmazásával
X.4.1.SK	Egy keresztyén vallási értékeken alapuló közösség sajátosságainak megfogalmazása
X.4.2.SK	Pozitív együttműködés kialakítása különféle élethelyzetekben, a vallási sokszínűség elfogadásával és a konfliktusok megoldására való nyitottsággal
XI.4.1.SK	A társadalmi kohézió / összetartás keresztyén mintáit előmozdító kapcsolati kontextusok modellezése
XI.4.2.SK	Új megoldási lehetőségek ajánlása a modern világ kihívásaira, amelyek hatással vannak az egyéni és közösségi vallásos életre
XII.4.1.SK	Saját meggyőződésének attitűdjeinek és vallási értékeinek ötvözése, az élet különböző kontextusaiban / helyzeteiben / körülményeiben megnyilvánulva
XII.4.2.SK	Felelős állampolgárként olyan tevékenységek kidolgozása, amelyek a vallási értékek tiszteletben tartását hirdetik

TARTALMI TERÜLETEK ÉS TARTALMAK

Az értékelt tartalmak **tartalmi területek** szerint vannak rendszerezve, és az értékelendő kompetenciáktól elkülönítve, a liceumi ciklusra vonatkozóan halmozottan (összevontan) szerepelnek, a hatályos tantervekkel összhangban:

Tartalmi területek	Tartalmak
A választott nép ujjong és dicsőíti a Teremtő Istent	A Bibliám és én A világ kezdetétől a végső megújulásig Az elrontott élet és annak következményei
A szövetség népe hirdeti Isten ígéretét	Szövetségkötés és annak megerősítése az ősatyáknál A Szabadító Isten az ószövetségi nép életében Isten népe hazát keres
Izrael népéből Isten közösséget – királyságot formál	A királyság Isten tanításában Királyok élete az ószövetségben Megújult királyság a babiloni fogság után

Tartalmi területek	Tartalmak
Isten elhívottai törvényében és tanításában gyönyörködnek	Isten szeretetének megmutatkozása a Tízparancsolatban Az imádság ereje a királyok és próféták életében A Bölcsesség a világ rendtartója – a Szentlélek vezetése az Ószövetségben Hűség és kitartás Isten mellett a próféták életében Vallási értékek a mai világban
Isten szentjei Krisztusra várva ünnepelnek	Az istentisztelet és ünnepek az Ószövetség korában Messiási próféciák az Ószövetségben
Az Ige testté lett, mi pedig Isten gyermekeivé	Az örömhír születése – Isten ígérete beteljesedik Jézusban Jézus bemutatkozik – keresztség és kísértés A meghívás ereje – tanítványok Jézus nyomában
Apostolok és a misszió	Krisztus feltámadott – az élő Úr találkozik övéivel A Lélek által formált közösség – az első gyülekezet A misszió határokon túl – Péter és Pál szolgálata A tanítványi közösség küldetése ma: az egyház folytatja Krisztus szolgálatát
„Legyetek az Ige cselekvői, és ne csak hallgatói”	A hit és a beszéd felelőssége Jakab levelében Kitartás és közösség – a hűség útja a Zsidókhoz írt levélben Isten ígéreteinek beteljesedés Az Ige cselekvőivé válni – hitből fakadó élet
Jézus a Tanító tegnap, ma és mindörökké	Az, aki sziklára építi a házát: a Jézus tanítására alapozott élet biztonsága Az Isten országának titkai és a szeretet példázatai Jézus hatalma és irgalmassága, bemutatva a csodákon át Jézus győzelme a halálon és élete bennünk: a feltámadás előképei
Krisztusra figyelve ünnepelni	A megváltás ünnepei és a közösség életében betöltött szerepük – Virágvasárnaptól Pünkösdig
Élet Krisztus kezében	A keresztyén etika alapjai: az egyén felelőssége és szabadsága a kortárs világban Az Ószövetségi etika alappillére: a Tízparancsolat második kőtáblája Az élet tisztelete: az abortusz, az öngyilkosság és az eutanázia kérdései Tudományos felfedezések erkölcsi vonatkozásai
Krisztussal az ifjúkori kihívásokban	„...hétszer elesik az igaz, mégis fölkel...”: kudarckezelés a Szentírás fényében Pillantás a jövőbe: a párkapcsolat, a pályaválasztás és a felnőttkor dilemmái „Az Úré a föld...”: teremtvédelem és az ember etikai felelőssége a teremtett világért Kattintások etikája: a virtuális világ erkölcsi kihívásai
Ifjú szívvel a Krisztus-hit útján	Ki vagyok? Az identitás, a hit és a morális értékek útjain Krisztus hangja: a lelkiismeret, mint belső iránytű a mindennapok döntéseiben
Krisztus útjelző táblái az élethez	Jézus szívbe vésett tanítása: a nagy parancsolat és a “Szeresd ellenséged!” forradalmi etikája Őszinteség és képmutatás: az ember hitelessége szavakban és tettekben Harag és megbocsátás: morális dilemmák az emberi kapcsolatokban „Ti vagytok a föld sója...”: példamutatás, szolgálat és közösségvállalás a társadalomban
Ünnepelni Krisztus közösségében	A szabadidő etikája: felelős életvitel és Krisztusnak tetsző időtöltés Megpihenni Krisztusban: a pihenés napjának helyes megtartása
A Krisztusra váró világ és a keresés formái	Az egyház alapja az Ige – evangélium a pogány világban

Tartalmi területek	Tartalmak
A Krisztus követői, az evangélium önzetlen hirdetői	A kereszténység a Római Birodalomtól a középkorig A kereszténység felvétele és az államalapítás A középkori magyar egyház története
A Krisztusra figyelés állandó kihívása a megújulás	A német és a svájci reformáció: Luther Márton és Kálvin János Magyar reformátorok: Dévay Bíró Mátyás, Szegedi Kis István Bibliafordítások magyar nyelven és hitvallások: Károli Gáspár, Szenczi Molnár Albert Órálló fejedelmek: Nagy fejedelmek Erdélyben A buddhizmus története és alapjai: Körösi Csoma Sándor
Krisztus közösségében, Krisztus jelenlétében	Reformátusok a Kárpát-medencében, a teljes modernizáció idején A XX. század, a megpróbáltatások és a példás életek korszaka
A Krisztussal való közösség megünneplésének formái	A Krisztussal való közösség megünneplésének módjai A hinduizmus, a buddhizmus és a Távol-Kelet vallásainak világa

Anexa nr.11.23. Programa de examen pentru disciplina *Religie Cultul Romano-Catolic de Limba Maghiară – REL_ROM_CAT_LMA_P1* (TC)

- *Proba E – a doua probă scrisă (probă scrisă, specifică profilului/specializării*
- *Filiera teoretică, profilul umanist, specializarea științe sociale și specializarea filologie*

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina *Religie Cultul Romano-Catolic de Limba Maghiară – REL_ROM_CAT_LMA_P1* (TC), este realizată în conformitate cu prevederile Programei școlare pentru disciplina *Religie, Cultul Romano-Catolic de Limba Maghiară, clasele a IX-a – a XII-a, trunchi comun* (TC), pentru *filiera teoretică, profilul umanist, specializarea științe sociale și specializarea filologie*, aprobată prin OMEC nr. 6930/2025, *Anexa nr. 17*. Prezenta programă precizează competențele generale și competențele specifice care vor fi evaluate, domeniile de conținut și conținuturile vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen pentru disciplina *Religie Cultul Romano-Catolic de Limba Maghiară – REL_ROM_CAT_LMA_P1* (TC), fundamentează elaborarea subiectelor și a baremelor de evaluare și de notare pentru a doua probă E, din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul ciclului liceal, clasele a IX-a - a XII-a, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen la disciplina *Religie Cultul Romano-Catolic de Limba Maghiară – REL_ROM_CAT_LMA_P1* (TC), este de a constata măsura în care candidatul *identifică, prezintă, analizează, interpretează și argumentează învățăturile și valorile religios-morale, formele de exprimare religioasă și a modurilor de viață din religiile lumii și influența lor asupra civilizației și culturii universale*, în situații de complexitate raportării disciplinei în cadrul segmentelor curriculare (TC) și tipului de probă.

Prin susținerea probei de examen la disciplina *Religie Cultul Romano-Catolic de Limba Maghiară – REL_ROM_CAT_LMA_P1* (TC), candidatul este pus în situația de a face dovada formării/dezvoltării următoarelor competențe generale (CG), dobândite pe parcursul învățământului liceal (clasele a IX-a – a XII-a):

CG1	Exprimarea identității religioase, la nivel individual și al comunității, în diferite contexte de viață
CG2	Analizarea formelor de exprimare religioasă și a modurilor de viață în religiile lumii
CG3	Adoptarea unor decizii responsabile privind viața personală și comunitară, în concordanță cu valorile religios-morale
CG4	Colaborarea cu ceilalți pentru promovarea comuniunii în societate prin respectarea valorilor religioase ale fiecărei persoane

Prin variantele de subiecte elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru întregul ciclu liceal:

CG1 – Exprimarea identității religioase, la nivel individual și al comunității, în diferite contexte de viață.

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS 1.1	Identifică structura și inspirația Sfintei Scripturi și explică rolul patriarhilor și al regilor lui Israel în planul mântuirii.
IX.CS 1.2	Describe elementele fundamentale ale religiilor Egiptului, Mesopotamiei, Indiei, Chinei, Greciei și Romei și analizează influența lor asupra iudaismului și creștinismului.
IX.CS 1.3	Explică modul în care Dumnezeu se revelează în creație și în Cuvânt, analizează imaginile despre Dumnezeu și semnificația sacramentelor.
IX.CS 1.4	Corelează Decalogul, conștiința, păcatul și virtuțile cu viața morală și exemplul unor sfinți (Sf. Thomas Morus, Padre Pio, Maica Tereza de Calcutta).
X.CS 1.1	Analizarea textelor biblice despre proroci, patriarhi și viața lui Isus pentru a identifica modul în care Dumnezeu se revelează în istorie și se face prezent în viața comunității.

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
X.CS 1.2	Aplicarea învățăturilor evanghelice și ale Bisericii primare (faptele lui Isus, răspândirea Bisericii, martiriul) pentru înțelegerea identității personale și comunitare de creștin.
X.CS 1.3	Evaluarea semnificației doctrinare a Treimii, a sacramentelor inițierii (Botez, Mir) și a lucrării Duhului Sfânt ca fundament al apartenenței religioase.
X.CS 1.4	Crearea de proiecte și mărturii (eseuri, portofolii, prezentări) care exprimă dimensiunile iubirii de Dumnezeu și de semenii, precum și rolul virtuților teologale în viața comunitară și socială.
XI.CS 1.1	Analizează parabolele, minunile și evenimentele pascale pentru a exprima modul în care identitatea creștină se fundamentează în persoana lui Isus Cristos.
XI.CS 1.2	Aplică exemplele de viață ale sfinților și martirilor medievali (Sf. Ștefan, Sf. Ladislau, Sf. Margareta) pentru a înțelege formarea identității comunității creștine.
XI.CS 1.3	Evaluează rolul sacramentelor (Euharistie, Pocăință, Maslu) în consolidarea identității religioase personale și comunitare.
XI.CS 1.4	Creează mărturii scrise sau vizuale despre modul în care iubirea, prietenia și viața consacrată modelează identitatea religioasă.
XII.CS 1.1	Analizează, pe baza Faptelor Apostolilor și a scrisorilor pauline, modul în care primii creștini și Sfântul Pavel și-au exprimat identitatea religioasă.
XII.CS 1.2	Aplică învățăturile sfinților / martirilor despre credință și iubire pentru consolidarea propriei identități spirituale și comunitare.
XII.CS 1.3	Evaluează relevanța scrisorilor catolice și a Apocalipsei pentru formarea unei viziuni creștine asupra lumii.
XII.CS 1.4	Creează mărturii (eseuri, portofolii, prezentări) care exprimă modul în care revelația divină fundamentează identitatea religioasă personală.

CG2 – Analizarea formelor de exprimare religioasă și a modurilor de viață în religiile lumii

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS 2.1	Analizează modul în care experiențele biblice ale patriarhilor, profeților și regilor lui Israel se raportează la formele de viață religioasă din epocile lor și la expresiile de credință actuale.
IX.CS 2.2	Identifică și compară valorile fundamentale și formele de viață religioasă din Egiptul Antic, Orientul Mijlociu, India, China, Grecia și Roma, explicând influența lor asupra iudaismului și creștinismului.
IX.CS 2.3	Evaluează imaginile despre Dumnezeu și semnificația sacramentelor în raport cu alte moduri de exprimare religioasă, pentru a înțelege diversitatea și specificitatea creștinismului.
IX.CS 2.4	Argumentează rolul poruncilor, al virtuților și al exemplului sfinților în dialogul dintre diferite tradiții religioase și în promovarea respectului reciproc.
X.CS 2.1	Compară modul în care prorocii, evangheliștii și figurile biblice (Ilie, Isaia, Ioan Botezătorul, Isus) au exprimat credința lor cu formele actuale de viață religioasă și de transmitere a mesajului evanghelic.
X.CS 2.2	Analizează experiențele Bisericii primare (faptele lui Isus, răspândirea creștinismului, persecuțiile, conciliile) și le valorizează prin raportare la alte forme de viață religioasă din aceeași epocă și din prezent.
X.CS 2.3	Interpretează învățăturile despre Treime, Cristos, Duhul Sfânt și sacramente ca repere în luarea unor decizii responsabile privind raportul dintre credință, știință și viața cotidiană.
X.CS 2.4	Aplică principiile morale creștine (porunca iubirii, rugăciunea, virtuțile, iertarea) în luarea unor decizii concrete pentru binele familiei, comunității și al societății.

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS 2.1	Revelația divină – Compară formele de exprimare a credinței din Evanghelii și aparițiile pascale cu moduri contemporane de trăire a credinței.
XI.CS 2.2	Analizează contribuția Islamului, cruciadelor și mișcărilor medievale la diversitatea expresiilor religioase și la dialogul interreligios.
XI.CS 2.3	Interpretează învățăturile despre providență, Biserică și Duhul Sfânt în raport cu forme moderne de căutare spirituală.
XI.CS 2.4	Argumentează importanța rugăciunii, ocrotirii vieții și valorilor bioetice pentru a înțelege relevanța actuală a practicilor creștine.
XII.CS 2.1	Compară cauzele și consecințele Reformei protestante cu formele actuale de pluralism religios.
XII.CS 2.2	Analizează contribuția Conciliului din Trient și a sfinților reformatori (Sf. Ignațiu de Loyola) la reînnoirea vieții bisericești.
XII.CS 2.3	Interpretează impactul modernității (Iluminism, Revoluția Franceză, Vatican II) asupra formelor de viață religioasă contemporane.
XII.CS 2.4	Argumentează rolul martirilor și al episcopilor din secolul XX (Márton Áron, Bogdánffy Szilárd, Scheffler János) ca exemple de fidelitate și mărturie pentru viața creștină de azi.

CG3 – Adoptarea unor decizii responsabile privind viața personală și comunitară, în concordanță cu valorile religios-morale

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS 3.1	Interpretează deciziile și atitudinile patriarhilor și regilor lui Israel (Avraam, Moise, David, Solomon) ca modele de discernământ moral și aplică lecțiile lor în situații concrete de viață personală și comunitară.
IX.CS 3.2	Analizează principiile morale și valorile etice prezente în religiile antice și orientale, comparându-le cu învățătura creștină, pentru a lua decizii informate în situații de diversitate culturală și religioasă.
IX.CS 3.3	Argumentează decizii personale și comunitare prin raportare la credința creștină, la imaginile constructive despre Dumnezeu și la sacramente, confruntându-le cu provocările etice contemporane.
IX.CS 3.4	Aplică principiile morale (cele Zece Porunci, responsabilitatea, virtuțile) și exemplul sfinților în luarea deciziilor legate de viața personală, familială și socială, în acord cu valorile religios-morale.
X.CS 3.1	Evaluează deciziile și atitudinile profeților, evangheliștilor și ale lui Isus, identificând criterii de discernământ moral aplicabile în viața personală și comunitară.
X.CS 3.2	Analizează opțiunile comunităților creștine din primele secole (persecuții, concilii, viața monahală, schisma) ca modele de luare a deciziilor în fața provocărilor sociale și religioase.
X.CS 3.3	Interpretează învățăturile despre Treime, Cristos, Duhul Sfânt și sacramente ca repere în luarea unor decizii responsabile privind raportul dintre credință, știință și viața cotidiană.
X.CS 3.4	Aplică principiile morale creștine (porunca iubirii, rugăciunea, virtuțile, iertarea) în luarea unor decizii concrete pentru binele familiei, comunității și al societății.
XI.CS 3.1	Evaluează deciziile morale ale lui Isus și ale apostolilor ca repere pentru discernământul personal și comunitar.
XI.CS 3.2	Analizează deciziile istoriei medievale (controversa pentru investitură, cruciadele, Inchiziția) pentru a înțelege implicațiile lor morale.
XI.CS 3.3	Aplică învățăturile sacramentale (Euharistie, Reconciliere, Maslu) în decizii legate de sănătate, iertare și viața comunității.

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS 3.4	Creează scenarii morale inspirate din viața sfinților (Maximilian Kolbe, Batthyány, Toma de Aquino) pentru a lua decizii responsabile.
XII.CS 3.1	Evaluează atitudinile Sfântului Pavel și ale Bisericii primare ca modele de discernământ moral în fața provocărilor sociale.
XII.CS 3.2	Analizează deciziile luate în contextul Reformei și al Conciliului din Trient pentru a înțelege discernerea morală în situații istorice complexe.
XII.CS 3.3	Aplică principiile doctrinei sociale a Bisericii (Leon al XIII-lea, Vatican II) în luarea unor decizii responsabile privind viața comunitară.
XII.CS 3.4	Creează scenarii sau studii de caz prin care fundamentează decizii morale referitoare la familie, sexualitate, bioetică și viața socială.

CG4 – Conlucrarea cu ceilalți pentru promovarea comuniunii în societate, prin respectarea valorilor religioase ale fiecărei persoane

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS 4.1	Colaborează cu ceilalți în interpretarea și actualizarea mesajelor biblice despre revelația lui Dumnezeu (Avraam, Moise, David, Solomon), pentru a construi o identitate religioasă comună, deschisă spre dialog.
IX.CS 4.2	Cooperează în activități de cunoaștere și valorizare a religiilor și culturilor antice și orientale, recunoscând elementele comune și diferențele care favorizează respectul reciproc și conviețuirea pașnică.
IX.CS 4.3	Participă la activități comunitare care promovează credința, rugăciunea și sacramentele ca mijloace de comuniune între persoane și ca deschidere spre dialog interreligios și intercultural.
IX.CS 4.4	Implică-se în proiecte comunitare inspirate din valorile morale și spirituale creștine (porunci, virtuți, mărturia sfinților), pentru a contribui la solidaritate, responsabilitate și respect între oameni.
X.CS 4.1	Analizează, împreună cu colegii, rolul profeților, evangheliștilor și al lui Isus în transmiterea revelației divine, pentru a construi o înțelegere comună a identității creștine.
X.CS 4.2	Compară, în activități de grup, modul în care comunitățile creștine timpurii și cele actuale au colaborat pentru a depăși provocări sociale și religioase, identificând modele de comuniune.
X.CS 4.3	Evaluează, prin dezbateri și reflecții comune, importanța sacramentelor inițierii și a lucrării Duhului Sfânt ca fundament al unității și comuniunii între credincioși.
X.CS 4.4	Creează, în echipe, proiecte de solidaritate (campanii, postere, prezentări) care promovează rugăciunea, iertarea și virtuțile ca expresii ale comuniunii în familie și societate.
XI.CS 4.1	Analizează, în grup, modul în care parabolele și minunile lui Isus invită la colaborare și comuniune în comunitate.
XI.CS 4.2	Compară, prin activități de echipă, diferitele modele medievale de viață monahală și impactul lor asupra comunităților.
XI.CS 4.3	Evaluează împreună cu colegii importanța sacramentelor și a Duhului Sfânt pentru unitatea comunității creștine.
XI.CS 4.4	Creează proiecte colective de solidaritate (campanii pro-viață, voluntariat, dezbateri etice) inspirate din viața sfinților și martirilor
XII.CS 4.1	Analizează împreună cu colegii rolul comunității primare și al Sfântului Pavel în construirea unității Bisericii.

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XII.CS 4.2	Compară, prin activități de echipă, modul în care conciliile și evenimentele istorice au contribuit la comuniunea sau dezbinarea dintre Biserici.
XII.CS 4.3	Evaluează importanța sacramentelor (căsătorie, preoție) și a rolului Mariei în promovarea comuniunii între credincioși.
XII.CS 4.4	Creează, în grup, proiecte educative și de solidaritate (campanii pro-viață, voluntariat, dialog interreligios) care să promoveze comuniunea în familie, biserică și societate.

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate separat de competențele de evaluat, cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare: ⁸

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Revelația divină în slujba mântuirii omului <i>„Dumnezeul este cu noi” (Mt 1, 23)</i>	Dumnezeu a grăit Chipul lui Dumnezeu A fi între cei aleși și a se încredința lui Dumnezeu Poporul din Sion Dumnezeul vorbește prin proroci Profeții despre Mesia Evanghelia Copilăria lui Isus Începutul activității publice a lui Isus Împărăția cerurilor este asemenea Fiți milostivi, precum și Tatăl vostru este milostiv Dacă nu veți vedea semne și minuni, nu veți crede Patimile, moartea și învierea lui Isus Aparițiile lui Isus după înviere Îmi veți fi Mie martori ... până la marginea pământului Lupta cea bună m-am luptat, călătoria am săvârșit, credința am păzit <i>„Iar dacă Hristos n-a înviat, ...”</i> <i>„Iar mai mare dintre acestea este dragostea...”</i> Dumnezeu este iubire <i>„El va șterge orice lacrimă din ochii lor...”</i>
2. Valorile diferitelor religii și căi spirituale	Religia Egiptului Antic Religiile orientului mijlociu Orientul Îndepărtat: India și China Religia din Grecia Antică Roma Antică Originile și răspândirea bisericii Biserica ca o comunitate pusă la încercare: persecuțiile creștine și eliberarea creștinismului. Conciliile ecumenice din secolele IV-IX. Nașterea vieții monahale Marea Schismă Originile și răspândirea bisericii Biserica ca o comunitate pusă la încercare: persecuțiile creștine și eliberarea creștinismului. Conciliile ecumenice din secolele IV-IX. Nașterea vieții monahale Marea Schismă Poporul maghiar și creștinismul Stat și biserică în Evul Mediu Islamul Interferențe cu Islamul: cruciadele Biserică și mișcări sociale și religioase din Evul Mediu Viața monahală în Evul Mediu occidental:

Domenii de conținut	Conținuturi
	Reforma protesantă: Conciliul din Trient și reînnoirea Bisericii catolice Biserică și modernitate Nașterea bisericii contemporane Arhiepiscopia de Alba Iulia în secolul al XX-lea Situația episcopilor de Oradea, Timișoara și Satu Mare în secolul al XX-lea
3. Răspunsuri creștine la provocările lumii contemporane	Revelația lui Dumnezeu Răspunsul omului Imagini despre Dumnezeu Semne sfinte În comunitate cu Dumnezeu Dumnezeu - Sfânta Treime - Tatăl Atotputernic Fiul Mântuitor Duhul Sfânt Sfințitorul „...botezându-i în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh...”(Mt 28,19) „Primește pecetea Duhului Sfânt!” „Ce este omul că-ți amintești de el?”(Ps 8,4) Biserica, mamă și învățătoare „Izvorul apelor vii”- Duhul Sfânt, sfințitorul și mângâietorul nostru Pâinea vieții Reconciliere și vindecare „Ceea ce Dumnezeu a unit...” (Mt 19,6) "Tu ești Preot în veac, după rânduiala lui Melhisedec" (Ps 110,4) „Femeie, iată-l pe fiul tău” (In 19,26) Formele corecte și incorecte ale cultului divin După viața pământească
4. Mărturie creștină în familie, biserică și societate	Dimensiunile iubirii de Dumnezeu și ale omului Relația mea cu Dumnezeu Faptele noastre și trăsăturile lor cu privire la comunitate Atentat asupra iubirii creștine Cooperarea cu harul lui Dumnezeu Dimensiunile iubirii de Dumnezeu și de semenii Formele deosebite ale cultului Sfășiați-vă inimile, nu hainele Atentat asupra iubirii creștine Colaborarea cu harul lui Dumnezeu Viață consacrată Atac împotriva vieții umane Ocrotirea vieții omenești Vicii, dependențe Valori spirituale și bunuri materiale Biserica Sfântului Duh Atac împotriva vieții umane Eu + tu + el/ea = familia Vicii, dependențe Timpul ca și cadou

Anexa nr.11.24. Programa de examen pentru disciplina *Religie Cultul Romano-Catolic de Limba Maghiară* – REL_ROM_CAT_LMA_P2 (TC)

- *Proba F (probă scrisă, specifică profilului/specializării)*
- *Filiera teoretică, profilul real, toate specializările; filiera tehnologică, toate profilurile, toate calificările profesionale (complementar disciplinelor alese la proba E); filiera vocațională, profilurile artistic, pedagogic, sportiv și teologic, toate specializările (complementar disciplinelor alese la proba E)*

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina *Religie Cultul Romano-Catolic de Limba Maghiară - REL_ROM_CAT_LMA_P2* (TC), este realizată în conformitate cu prevederile Programei școlare pentru disciplina *Religie, Cultul Romano-Catolic de Limba Maghiară, clasele a IX-a – a XII-a, trunchi comun* (TC), aprobată prin OMEC nr. 6930/2025, *Anexa nr. 17*. Prezenta programă precizează competențele generale și competențele specifice care vor fi evaluate, domeniile de conținut și conținuturile vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen pentru disciplina *Religie, Cultul Romano-Catolic de Limba Maghiară - REL_ROM_CAT_LMA_P2* (TC), fundamentează elaborarea subiectelor și a baremelor de evaluare și de notare pentru probă F (complementar disciplinelor alese la proba E), din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul ciclului liceal, clasele a IX-a - a XII-a, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen la disciplina *Religie Cultul Romano-Catolic de Limba Maghiară - REL_ROM_CAT_LMA_P2* (TC), este de a constata măsura în care candidatul *identifică, prezintă, analizează, interpretează și argumentează învățăturile și valorile religios-morale, formele de exprimare religioasă și a modurilor de viață din religiile lumii și influența lor asupra civilizației și culturii universale*, în situații de complexitate raportării disciplinei în cadrul segmentelor curriculare (TC) și tipului de probă.

Prin susținerea probei de examen la disciplina *Religie Cultul Romano-Catolic de Limba Maghiară - REL_ROM_CAT_LMA_P2* (TC), candidatul este pus în situația de a face dovada formării/dezvoltării următoarelor competențe generale (CG), dobândite pe parcursul învățământului liceal (clasele a IX-a – a XII-a):

CG1	Exprimarea identității religioase, la nivel individual și al comunității, în diferite contexte de viață
CG2	Analizarea formelor de exprimare religioasă și a modurilor de viață în religiile lumii
CG3	Adoptarea unor decizii responsabile privind viața personală și comunitară, în concordanță cu valorile religios-morale
CG4	Colaborarea cu ceilalți pentru promovarea comuniunii în societate prin respectarea valorilor religioase ale fiecărei persoane

Prin variantele de subiecte elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru întregul ciclu liceal:

CG1 – Exprimarea identității religioase, la nivel individual și al comunității, în diferite contexte de viață.

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS 1.1	Identifică structura și inspirația Sfintei Scripturi și explică rolul patriarhilor și al regilor lui Israel în planul mântuirii.
IX.CS 1.2	Describe elementele fundamentale ale religiilor Egiptului, Mesopotamiei, Indiei, Chinei, Greciei și Romei și analizează influența lor asupra iudaismului și creștinismului.
IX.CS 1.3	Explică modul în care Dumnezeu se revelează în creație și în Cuvânt, analizează imaginile despre Dumnezeu și semnificația sacramentelor.
IX.CS 1.4	Corelează Decalogul, conștiința, păcatul și virtuțile cu viața morală și exemplul unor sfinți (Sf. Thomas Morus, Padre Pio, Maica Tereza de Calcutta).

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
X.CS 1.1	Analizarea textelor biblice despre proroci, patriarhi și viața lui Isus pentru a identifica modul în care Dumnezeu se revelează în istorie și se face prezent în viața comunității.
X.CS 1.2	Aplicarea învățăturilor evanghelice și ale Bisericii primare (faptele lui Isus, răspândirea Bisericii, martiriul) pentru înțelegerea identității personale și comunitare de creștin.
X.CS 1.3	Evaluarea semnificației doctrinare a Treimii, a sacramentelor inițierii (Botez, Mir) și a lucrării Duhului Sfânt ca fundament al apartenenței religioase.
X.CS 1.4	Crearea de proiecte și mărturii (eseuri, portofolii, prezentări) care exprimă dimensiunile iubirii de Dumnezeu și de semenii, precum și rolul virtuților teologale în viața comunitară și socială.
XI.CS 1.1	Analizează parabolele, minunile și evenimentele pascale pentru a exprima modul în care identitatea creștină se fundamentează în persoana lui Isus Cristos.
XI.CS 1.2	Aplică exemplele de viață ale sfinților și martirilor medievali (Sf. Ștefan, Sf. Ladislau, Sf. Margareta) pentru a înțelege formarea identității comunității creștine.
XI.CS 1.3	Evaluează rolul sacramentelor (Euharistie, Pocăință, Maslu) în consolidarea identității religioase personale și comunitare.
XI.CS 1.4	Creează mărturii scrise sau vizuale despre modul în care iubirea, prietenia și viața consacrată modelează identitatea religioasă.
XII.CS 1.1	Analizează, pe baza Faptelor Apostolilor și a scrisorilor pauline, modul în care primii creștini și Sfântul Pavel și-au exprimat identitatea religioasă.
XII.CS 1.2	Aplică învățăturile sfinților / martirilor despre credință și iubire pentru consolidarea propriei identități spirituale și comunitare.
XII.CS 1.3	Evaluează relevanța scrisorilor catolice și a Apocalipsei pentru formarea unei viziuni creștine asupra lumii.
XII.CS 1.4	Creează mărturii (eseuri, portofolii, prezentări) care exprimă modul în care revelația divină fundamentează identitatea religioasă personală.

CG2 – Analizarea formelor de exprimare religioasă și a modurilor de viață în religiile lumii

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS 2.1	Analizează modul în care experiențele biblice ale patriarhilor, profeților și regilor lui Israel se raportează la formele de viață religioasă din epocile lor și la expresiile de credință actuale.
IX.CS 2.2	Identifică și compară valorile fundamentale și formele de viață religioasă din Egiptul Antic, Orientul Mijlociu, India, China, Grecia și Roma, explicând influența lor asupra iudaismului și creștinismului.
IX.CS 2.3	Evaluează imaginile despre Dumnezeu și semnificația sacramentelor în raport cu alte moduri de exprimare religioasă, pentru a înțelege diversitatea și specificitatea creștinismului.
IX.CS 2.4	Argumentează rolul poruncilor, al virtuților și al exemplului sfinților în dialogul dintre diferite tradiții religioase și în promovarea respectului reciproc.
X.CS 2.1	Compară modul în care prorocii, evangheliștii și figurile biblice (Ilie, Isaia, Ioan Botezătorul, Isus) au exprimat credința lor cu formele actuale de viață religioasă și de transmitere a mesajului evanghelic.
X.CS 2.2	Analizează experiențele Bisericii primare (faptele lui Isus, răspândirea creștinismului, persecuțiile, conciliile) și le valorizează prin raportare la alte forme de viață religioasă din aceeași epocă și din prezent.
X.CS 2.3	Interpretează învățăturile despre Treime, Cristos, Duhul Sfânt și sacramente ca repere în luarea unor decizii responsabile privind raportul dintre credință, știință și viața cotidiană.

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
X.CS 2.4	Aplică principiile morale creștine (porunca iubirii, rugăciunea, virtuțile, iertarea) în luarea unor decizii concrete pentru binele familiei, comunității și al societății.
XI.CS 2.1	Revelația divină – Compară formele de exprimare a credinței din Evangheliile și aparițiile pascale cu moduri contemporane de trăire a credinței.
XI.CS 2.2	Analizează contribuția Islamului, cruciadelor și mișcărilor medievale la diversitatea expresiilor religioase și la dialogul interreligios.
XI.CS 2.3	Interpretează învățăturile despre providență, Biserică și Duhul Sfânt în raport cu forme moderne de căutare spirituală.
XI.CS 2.4	Argumentează importanța rugăciunii, ocrotirii vieții și valorilor bioetice pentru a înțelege relevanța actuală a practicilor creștine.
XII.CS 2.1	Compară cauzele și consecințele Reformei protestante cu formele actuale de pluralism religios.
XII.CS 2.2	Analizează contribuția Conciliului din Trient și a sfinților reformatori (Sf. Ignațiu de Loyola) la reînnoirea vieții bisericești.
XII.CS 2.3	Interpretează impactul modernității (Iluminism, Revoluția Franceză, Vatican II) asupra formelor de viață religioasă contemporane.
XII.CS 2.4	Argumentează rolul martirilor și al episcopilor din secolul XX (Márton Áron, Bogdánffy Szilárd, Scheffler János) ca exemple de fidelitate și mărturie pentru viața creștină de azi.

CG3 – Adoptarea unor decizii responsabile privind viața personală și comunitară, în concordanță cu valorile religios-morale

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS 3.1	Interpretează deciziile și atitudinile patriarhilor și regilor lui Israel (Avraam, Moise, David, Solomon) ca modele de discernământ moral și aplică lecțiile lor în situații concrete de viață personală și comunitară.
IX.CS 3.2	Analizează principiile morale și valorile etice prezente în religiile antice și orientale, comparându-le cu învățătura creștină, pentru a lua decizii informate în situații de diversitate culturală și religioasă.
IX.CS 3.3	Argumentează decizii personale și comunitare prin raportare la credința creștină, la imaginile constructive despre Dumnezeu și la sacramente, confruntându-le cu provocările etice contemporane.
IX.CS 3.4	Aplică principiile morale (cele Zece Porunci, responsabilitatea, virtuțile) și exemplul sfinților în luarea deciziilor legate de viața personală, familială și socială, în acord cu valorile religios-morale.
X.CS 3.1	Evaluează deciziile și atitudinile profeților, evangheliștilor și ale lui Isus, identificând criteriile de discernământ moral aplicabile în viața personală și comunitară.
X.CS 3.2	Analizează opțiunile comunităților creștine din primele secole (persecuții, concilii, viața monahală, schisma) ca modele de luare a deciziilor în fața provocărilor sociale și religioase.
X.CS 3.3	Interpretează învățăturile despre Treime, Cristos, Duhul Sfânt și sacramente ca repere în luarea unor decizii responsabile privind raportul dintre credință, știință și viața cotidiană.
X.CS 3.4	Aplică principiile morale creștine (porunca iubirii, rugăciunea, virtuțile, iertarea) în luarea unor decizii concrete pentru binele familiei, comunității și al societății.
XI.CS 3.1	Evaluează deciziile morale ale lui Isus și ale apostolilor ca repere pentru discernământul personal și comunitar.
XI.CS 3.2	Analizează deciziile istoriei medievale (controversa pentru investitură, cruciadele, Inchiziția) pentru a înțelege implicațiile lor morale.

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS 3.3	Aplică învățăturile sacramentale (Euharistie, Reconciliere, Maslu) în decizii legate de sănătate, iertare și viața comunității.
XI.CS 3.4	Creează scenarii morale inspirate din viața sfinților (Maximilian Kolbe, Batthyány, Toma de Aquino) pentru a lua decizii responsabile.
XII.CS 3.1	Evaluează atitudinile Sfântului Pavel și ale Bisericii primare ca modele de discernământ moral în fața provocărilor sociale.
XII.CS 3.2	Analizează deciziile luate în contextul Reformei și al Conciliului din Trient pentru a înțelege discernerea morală în situații istorice complexe.
XII.CS 3.3	Aplică principiile doctrinei sociale a Bisericii (Leon al XIII-lea, Vatican II) în luarea unor decizii responsabile privind viața comunitară.
XII.CS 3.4	Creează scenarii sau studii de caz prin care fundamentează decizii morale referitoare la familie, sexualitate, bioetică și viața socială.

CG4 – Conlucrarea cu ceilalți pentru promovarea comuniunii în societate, prin respectarea valorilor religioase ale fiecărei persoane

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS 4.1	Colaborează cu ceilalți în interpretarea și actualizarea mesajelor biblice despre revelația lui Dumnezeu (Avraam, Moise, David, Solomon), pentru a construi o identitate religioasă comună, deschisă spre dialog.
IX.CS 4.2	Cooperează în activități de cunoaștere și valorizare a religiilor și culturilor antice și orientale, recunoscând elementele comune și diferențele care favorizează respectul reciproc și conviețuirea pașnică.
IX.CS 4.3	Participă la activități comunitare care promovează credința, rugăciunea și sacramentele ca mijloace de comuniune între persoane și ca deschidere spre dialog interreligios și intercultural.
IX.CS 4.4	Implică-se în proiecte comunitare inspirate din valorile morale și spirituale creștine (porunci, virtuți, mărturia sfinților), pentru a contribui la solidaritate, responsabilitate și respect între oameni.
X.CS 4.1	Analizează, împreună cu colegii, rolul profeților, evangheliștilor și al lui Isus în transmiterea revelației divine, pentru a construi o înțelegere comună a identității creștine.
X.CS 4.2	Compară, în activități de grup, modul în care comunitățile creștine timpurii și cele actuale au colaborat pentru a depăși provocări sociale și religioase, identificând modele de comuniune.
X.CS 4.3	Evaluează, prin dezbateri și reflecții comune, importanța sacramentelor inițierii și a lucrării Duhului Sfânt ca fundament al unității și comuniunii între credincioși.
X.CS 4.4	Creează, în echipe, proiecte de solidaritate (campanii, postere, prezentări) care promovează rugăciunea, iertarea și virtuțile ca expresii ale comuniunii în familie și societate.
XI.CS 4.1	Analizează, în grup, modul în care parabolele și minunile lui Isus invită la colaborare și comuniune în comunitate.
XI.CS 4.2	Compară, prin activități de echipă, diferitele modele medievale de viață monahală și impactul lor asupra comunităților.
XI.CS 4.3	Evaluează împreună cu colegii importanța sacramentelor și a Duhului Sfânt pentru unitatea comunității creștine.
XI.CS 4.4	Creează proiecte colective de solidaritate (campanii pro-viață, voluntariat, dezbateri etice) inspirate din viața sfinților și martirilor

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XII.CS 4.1	Analizează împreună cu colegii rolul comunității primare și al Sfântului Pavel în construirea unității Bisericii.
XII.CS 4.2	Compară, prin activități de echipă, modul în care conciliile și evenimentele istorice au contribuit la comuniunea sau dezbinarea dintre Biserici.
XII.CS 4.3	Evaluează importanța sacramentelor (căsătorie, preoție) și a rolului Mariei în promovarea comuniunii între credincioși.
XII.CS 4.4	Creează, în grup, proiecte educative și de solidaritate (campanii pro-viață, voluntariat, dialog interreligios) care să promoveze comuniunea în familie, biserică și societate.

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate separat de competențele de evaluat, cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare: ⁸

Domenii de conținut	Conținuturi
3. Revelația divină în slujba mântuirii omului <i>„Dumnezeul este cu noi” (Mt 1, 23)</i>	Dumnezeu a grăit Chipul lui Dumnezeu A fi între cei aleși și a se încredința lui Dumnezeu Poporul din Sion Dumnezeul vorbește prin proroci Profetii despre Mesia Evanghelia Copilăria lui Isus Începutul activității publice a lui Isus Împărăția cerurilor este asemenea Fiți milostivi, precum și Tatăl vostru este milostiv Dacă nu veți vedea semne și minuni, nu veți crede Patimile, moartea și învierea lui Isus Aparițiile lui Isus după înviere Îmi veți fi Mie martori ... până la marginea pământului Lupta cea bună m-am luptat, călătoria am săvârșit, credința am păzit <i>„Iar dacă Hristos n-a înviat, ...”</i> <i>„Iar mai mare dintre acestea este dragostea...”</i> Dumnezeu este iubire <i>„El va șterge orice lacrimă din ochii lor...”</i>
4. Valorile diferitelor religii și căi spirituale	Religia Egiptului Antic Religiile orientului mijlociu Orientul Îndepărtat: India și China Religia din Grecia Antică Roma Antică Originile și răspândirea bisericii Biserica ca o comunitate pusă la încercare: persecuțiile creștine și eliberarea creștinismului. Conciliile ecumenice din secolele IV-IX. Nașterea vieții monahale Marea Schismă Originile și răspândirea bisericii Biserica ca o comunitate pusă la încercare: persecuțiile creștine și eliberarea creștinismului. Conciliile ecumenice din secolele IV-IX. Nașterea vieții monahale Marea Schismă Poporul maghiar și creștinismul Stat și biserică în Evul Mediu Islamul Interferențe cu Islamul: cruciadele

Domenii de conținut	Conținuturi
	Biserică și mișcări sociale și religioase din Evul Mediu Viața monahală în Evul Mediu occidental: Reforma protestantă: Conciliul din Trient și reînnoirea Bisericii catolice Biserică și modernitate Nașterea bisericii contemporane Arhiepiscopia de Alba Iulia în secolul al XX-lea Situația episcopilor de Oradea, Timișoara și Satu Mare în secolul al XX-lea
3. Răspunsuri creștine la provocările lumii contemporane	Revelația lui Dumnezeu Răspunsul omului Imagini despre Dumnezeu Semne sfinte În comunitate cu Dumnezeu Dumnezeu - Sfânta Treime - Tatăl Atotputernic Fiul Mântuitor Duhul Sfânt Sfințitorul „...botezându-i în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh...”(Mt 28,19) „Primește pecetea Duhului Sfânt!” „Ce este omul că-ți amintești de el?”(Ps 8,4) Biserica, mamă și învățătoare „Izvorul apelor vii”- Duhul Sfânt, sfințitorul și mângâietorul nostru Pâinea vieții Reconciliere și vindecare „Ceea ce Dumnezeu a unit...” (Mt 19,6) "Tu ești Preot în veac, după rânduiala lui Melhisedec" (Ps 110,4) „Femeie, iată-l pe fiul tău” (In 19,26) Formele corecte și incorecte ale cultului divin După viața pământească
4. Mărturie creștină în familie, biserică și societate	Dimensiunile iubirii de Dumnezeu și ale omului Relația mea cu Dumnezeu Faptele noastre și trăsăturile lor cu privire la comunitate Atentat asupra iubirii creștine Cooperarea cu harul lui Dumnezeu Dimensiunile iubirii de Dumnezeu și de semenii Formele deosebite ale cultului Sfășiați-vă inimile, nu hainele Atentat asupra iubirii creștine Colaborarea cu harul lui Dumnezeu Viață consacrată Atac împotriva vieții umane Ocrotirea vieții omenești Vicii, dependențe Valori spirituale și bunuri materiale Biserica Sfântului Duh Atac împotriva vieții umane Eu + tu + el/ea = familia Vicii, dependențe Timpul ca și cadou

Anexa nr. 13.25. Programa de examen pentru disciplina *Religie Cultul Romano-Catolic de Limba Română* – REL_ROM_CAT_LRO_P1 (TC)

- Proba E – a doua probă scrisă (probă scrisă, specifică profilului/specializării)
- Filiera teoretică, profilul umanist, specializarea științe sociale și specializarea filologie

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina *Religie Cultul Romano-Catolic de Limba Română* - REL_ROM_CAT_LRO_P1 (TC), este realizată în conformitate cu prevederile Programei școlare pentru disciplina *Religie, Cultul Romano-Catolic de Limba Română, clasele a IX-a – a XII-a, trunchi comun (TC)*, pentru *filiera teoretică, profilul umanist, specializarea științe sociale și specializarea filologie*, aprobată prin OMEC nr. 6930/2025, *Anexa nr. 18*. Prezenta programă precizează competențele generale și competențele specifice care vor fi evaluate, domeniile de conținut și conținuturile vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen pentru disciplina *Religie, Cultul Romano-Catolic de Limba Română* - REL_ROM_CAT_LRO_P1 (TC), fundamentează elaborarea subiectelor și a baremelor de evaluare și de notare pentru a doua probă E, din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul ciclului liceal, clasele a IX-a - a XII-a, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen la disciplina *Religie, Cultul Romano-Catolic de Limba Română* - REL_ROM_CAT_LRO_P1 (TC), este de a constata măsura în care candidatul *identifică, prezintă, analizează, interpretează și argumentează învățăturile și valorile religios-morale, formele de exprimare religioasă și a modurilor de viață din religiile lumii și influența lor asupra civilizației și culturii universale*, în situații de complexitate raportării disciplinei în cadrul segmentelor curriculare (TC) și tipului de probă.

Prin susținerea probei de examen la disciplina *Religie, Cultul Romano-Catolic de Limba Română* - REL_ROM_CAT_LRO_P1 (TC), candidatul este pus în situația de a face dovada formării/dezvoltării următoarelor competențe generale (CG), dobândite pe parcursul învățământului liceal (clasele a IX-a – a XII-a):

CG1	Exprimarea identității religioase, la nivel individual și al comunității, în diferite contexte de viață
CG2	Analizarea formelor de exprimare religioasă și a modurilor de viață în religiile lumii
CG3	Adoptarea unor decizii responsabile privind viața personală și comunitară, în concordanță cu valorile religios-morale
CG4	Colaborarea cu ceilalți pentru promovarea comuniunii în societate prin respectarea valorilor religioase ale fiecărei persoane

Prin variantele de subiecte elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru întregul ciclu liceal:

CG1 – Exprimarea identității religioase, la nivel individual și al comunității, în diferite contexte de viață

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.1.1	Definirea elementelor care construiesc propria identitate religioasă
IX.CS.1.2	Explicarea semnificațiilor specifice care definesc învățătura de credință
IX.CS.1.3	Exprimarea trăirii religioase la nivel individual și al comunității, oferind exemple concrete
X.CS.1.1	Identificarea elementelor care definesc comunitatea religioasă
X.CS.1.2	Utilizarea adecvată a termenilor religioși care definesc învățătura de credință catolică, în diferite contexte de comunicare
X.CS.1.3	Dezvoltarea trăirii religioase la nivel individual și al comunității, oferind exemple concrete
XI.CS.1.1	Ilustrarea unor elemente de natură religioasă în literatură, artă, pictură, cinematografie

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS.1.2	Identificarea unor elemente cu caracter interdisciplinar care contribuie la afirmarea identității religioase
XI.CS.1.3	Aplicarea principiilor morale creștine la nivel individual și al comunității, oferind exemple concrete
XII.CS.1.1	Afirmarea identității religioase în diferite interacțiuni socio-culturale, valorificând patrimoniul cultural și spiritual al Bisericii Catolice
XII.CS.1.2	Reflecția critică în raport cu importanța conștientizării identității religioase
XII.CS.1.3	Exersarea trăirii religioase la nivel individual și al comunității, oferind exemple concrete

CG2 – Analizarea formelor de exprimare religioasă și a modurilor de viață în religiile lumii

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.2.1	Identificarea formelor prin care Dumnezeu se descoperă omului și a modului în care omul răspunde prin credință și iubire
IX.CS.2.2	Prezentarea principalelor religii din perspectivă istorică
IX.CS.2.3	Argumentarea importanței dialogului interreligios și a respectului față de diversitatea religioasă
X.CS.2.1	Analizarea elementelor definitorii ale religiilor și a rolurilor acestora în plan istoric, social și cultural
X.CS.2.2	Descrierea valorilor morale comune diferitelor religii
X.CS.2.3	Compararea formelor de exprimare a credinței din religiile necreștine cu cele ale creștinismului
XI.CS.2.1	Identificarea valorilor universale din religiile lumii și a modalităților specifice de exprimare a acestora
XI.CS.2.2	Analizarea rolului comunității creștine în viața personală și în istoria umanității
XI.CS.2.3	Aplicarea unor principii etice din religiile lumii în abordarea unor contexte concrete de viață
XII.CS.2.1	Recunoașterea semnificațiilor și valorilor exprimate în texte religioase fundamentale ale creștinismului
XII.CS.2.2	Exersarea practicilor religioase pentru dezvoltarea personală și comunitară
XII.CS.2.3	Argumentarea importanței experienței religioase pentru omul contemporan

CG3 – Adoptarea unor decizii responsabile privind viața personală și comunitară, în concordanță cu valorile religios-morale

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.3.1	Identificarea principiilor religios-morale fundamentale care pot ghida comportamentul în viața personală și comunitară
IX.CS.3.2	Analizarea unor situații de viață din perspectivă religios-morală, pentru a distinge comportamentele constructive de cele dăunătoare
IX.CS.3.3	Aplicarea principiilor religios-morale în luarea deciziilor personale și comunitare, prin asumarea responsabilității și a rolurilor etice
X.CS.3.1	Actualizarea învățăturii de credință prin raportarea la deciziile din viața personală și a comunității
X.CS.3.2	Evaluarea consecințelor deciziilor personale și comunitare din perspectivă etică și religioasă
X.CS.3.3	Elaborarea unor proiecte de viață și inițiative comunitare bazate pe valori religios-morale
XI.CS.3.1	Interpretarea critică a valorilor religios-morale în contextul dilemelor contemporane

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS.3.2	Analizarea impactului deciziilor morale asupra dezvoltării personale și relațiilor comunitare
XI.CS.3.3	Examinarea modului în care Biserica, prin credință, sacramele și mărturia sfinților, susține viața spirituală și comunitară a creștinilor
XII.CS.3.1	Evaluarea deciziilor personale în perspectiva dezvoltării atitudinilor și comportamentelor creștine
XII.CS.3.2	Justificarea unor alegeri în situații problematice din viața personală și a comunității, prin valorificarea învățăturilor de credință ca surse de reziliență
XII.CS.3.3	Integrarea unor inițiative comunitare inspirate de valori religioase și morale

CG4 – Colaborarea cu ceilalți pentru promovarea comuniunii în societate prin respectarea valorilor religioase ale fiecărei persoane

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.4.1	Identificarea valorilor religioase care susțin respectul reciproc și colaborarea dintre oameni
IX.CS.4.2	Argumentarea importanței valorilor religioase pentru realizarea și menținerea solidarității comunitare
IX.CS.4.3	Participarea la activități și proiecte individuale și de grup, prin aplicarea valorilor religioase
X.CS.4.1	Identificarea particularităților unei comunități construite pe valorile religioase creștine
X.CS.4.2	Interacțiunea pozitivă cu alții într-o multitudine de contexte prin acceptarea diversității religioase și deschiderea pentru rezolvarea conflictelor
X.CS.4.3	Exersarea trăirii religioase la nivel individual și al comunității, oferind exemple concrete
XI.CS.4.1	Identificarea consecințelor diferitelor provocări ale lumii contemporane asupra vieții religioase în plan personal și al comunității
XI.CS.4.2	Implicarea în diferite acțiuni care promovează modele creștine de comuniune fraternală
XI.CS.4.3	Exprimarea trăirii religioase în activități de voluntariat la nivel individual și al comunității, oferind exemple concrete
XII.CS.4.1	Reflecția critică asupra propriilor comportamente, atitudini și valori religioase, manifestate în diferite contexte ale vieții
XII.CS.4.2	Argumentarea importanței valorilor religioase pentru realizarea și menținerea solidarității comunitare
XII.CS.4.3	Participarea, în calitate de cetățean responsabil, la activități care promovează respectarea valorilor religioase

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate separat de competențele de evaluat, cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
I. Revelarea lui Dumnezeu în Sfânta Scriptură	I.1 VECHIUL TESTAMENT - Cuvântul lui Dumnezeu în limbaj omenesc (autorul, inspirația, adevărul, sensurile, canonul Sfintei Scripturi) - Cadrul istorico-geografic al Bibliei (marile epoci din istoria poporului ales și spațiul geografic) - Originea lumii - dialog între credință și știință - Pentateuhul (teme fundamentale și personaje biblice)

Domenii de conținut	Conținuturi
	- Modele de trăire a credinței în cărțile istorice ale Vechiului Testament (Ghedeon, David, Solomon, Ilie) - Înțelepciunea reflectată în cărțile sapiențiale ale Vechiului Testament - Învățătura profeților Vechiului Testament pentru ieri și azi I.2 NOUL TESTAMENT - Contextul istoric, social și religios al Noului Testament - Evangheliile sinoptice și Evanghelia după Sfântul Ioan (viața lui Isus, temele fundamentale și redactarea Evangheliilor) - Lucrarea Duhului Sfânt în cartea <i>Faptele apostolilor</i> (prezentare generală a cărții și teme fundamentale) - Sfântul Paul și opera sa (viața, scrisorile și temele fundamentale) - Scrisoarea către evrei și scrisorile catolice (teme fundamentale) - Cartea <i>Apocalipsul sfântului apostol Ioan</i> (simbolism și teme fundamentale)
II. Trăirea credinței creștine	II.1 IUBIREA FAȚĂ DE DUMNEZEU ȘI MÂNTUIREA - Legea morală: legea morală naturală, legea veche și legea cea nouă, conștiința - Răspunsul iubirii omului față de Dumnezeu: Porunca întâi a Decalogului - Numele lui Dumnezeu este sfânt: Porunca a doua a Decalogului - Ziua Domnului, ziua bucuriei și a învierii: Porunca a treia a Decalogului II.2. IUBIREA FAȚĂ DE APROAPELE, EXPRESIE A IUBIRII FAȚĂ DE DUMNEZEU - Omul în familie, Biserică și societate: Porunca a patra a Decalogului - Respectul față de viața umană: Porunca a cincea a Decalogului - Respectul față de demnitatea umană: Porunca a șasea a Decalogului - Dreptul la proprietate, protejarea naturii și datoria carității: Porunca a șaptea a Decalogului - Datoria slujirii cu iubire a adevărului: Porunca a opta a Decalogului - Veghere și prudență în gânduri și dorințe: Porunca a noua a Decalogului - Cumpătarea și detașarea de bunuri: Porunca a zecea a Decalogului - Poruncile Bisericii în slujba comuniunii cu Dumnezeu și aproapele II.3 RUGĂCIUNEA, RESPIRAȚIA SUFLETULUI - Dialogul cu Dumnezeu: rugăciunea personală - Uniți în rugăciune: rugăciunea comunitară - Rugăciunea Domnului: <i>Tatăl nostru</i>
III. Temelia credinței	III.1 RAPORTUL REVELAȚIE-CREDINȚĂ - Dumnezeu se revelează omului (definiție și etape) - Interpretarea revelației divine (raportul dintre Sfânta Scriptură, Tradiție și Magisteriul Bisericii) - Credința, răspunsul omului dat lui Dumnezeu - Cred în Dumnezeu Tatăl, Creatorul - Cred în Isus Cristos, Mântuitorul - Cred în Duhul Sfânt, Sfințitorul - Cred în Biserică, comunitatea de trăire a credinței (atribute, imagini, misiune și organizare) - Cred în împărtășirea sfinților și iertarea păcatelor - Cred în învierea morților și viața veșnică III.2 SACRAMENTELE ÎNCREDINȚATE BISERICII - Botezul, sacramentul nașterii din apă și Duh Sfânt - Mirul, sacramentul maturității creștine

Domenii de conținut	Conținuturi
	- Euharistia, sacramentul comuniunii cu Cristos - Pocăința, sacramentul iertării - Maslul, sacramentul mângâierii în suferință - Preoția, sacramentul hirotonirii în vederea slujirii - Căsătoria, sacramentul binecuvântării iubirii umane
IV. Istoria religiilor și a Bisericii	IV.1 RELIGII NECREȘTINE - Religie și religiozitate (definirea termenilor, clasificare, toleranța și respect față de persoane de alte religii și convingeri) - Religia sumero-acadiană (origini, timpul sacru, cartea sfântă, rituri, ideea de veșnicie) - Religia Egiptului antic (origini, timpul sacru, cartea sfântă, rituri, ideea de veșnicie) - Religiile antice greco-romane (origini, timpul sacru, cartea sfântă, rituri, ideea de veșnicie) - Budismul (origini, timpul sacru, cartea sfântă, rituri, ideea de veșnicie) - Hinduismul (origini, timpul sacru, cartea sfântă, rituri, ideea de veșnicie) - Iudaismul (origini, timpul sacru, cartea sfântă, rituri, ideea de veșnicie) - Islamul (origini, timpul sacru, cartea sfântă, rituri, ideea de veșnicie) - Grupări religioase moderne IV.2 CREȘTINISMUL PRIMULUI MILENIU - Nașterea Bisericii și răspândirea ei - Persecuțiile împotriva creștinilor în primele veacuri - Apărarea credinței în primele secole (Părinții Bisericii, primele concilii ecumenice) - Personalități marcante în viața Bisericii în primul mileniu (Sf. Leon cel Mare, Sf. Grigore cel Mare, Sf. Benedict, Sf. Patriciu, Sfinții Leandru și Isidor, Sfinții Ciril și Metodie) IV.3 CREȘTINISMUL ÎN AL DOILEA MILENIU - Evenimentele din 1054 - cauze și efecte - Cruciadele și Inchiziția - Reforma protestantă - Reforma catolică - Reînnoirea Bisericii prin Conciliul Vatican II - Biserica în perioada contemporană (implicarea Bisericii în viața socială, papi sfinți, asociații și grupări religioase) - Contribuția creștinismului la dezvoltarea culturii și civilizației europene (personalități: Roger Bacon, Georges Lemaître, Cristofor Columb, Jean-Baptiste Lamarck, Gregor Mendel, Sf. Toma de Aquino, Blaise Pascal, Fra Angelico, Buonarroti Michelangelo, Joseph Haydn)

Anexa nr. 13.26. Programa de examen pentru disciplina *Religie Cultul Romano-Catolic de Limba Română* – REL_ROM_CAT_LRO_P2 (TC)

- *Proba F (probă scrisă, specifică profilului/specializării)*
- *Filiera teoretică, profilul real, toate specializările; filiera tehnologică, toate profilurile, toate calificările profesionale (complementar disciplinelor alese la proba E); filiera vocațională, profilurile artistic, pedagogic, sportiv și teologic, toate specializările (complementar disciplinelor alese la proba E)*

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina *Religie Cultul Romano-Catolic de Limba Română - REL_ROM_CAT_LRO_P2 (TC)*, este realizată în conformitate cu prevederile Programei școlare pentru disciplina *Religie, Cultul Romano-Catolic de Limba Română, clasele a IX-a – a XII-a, trunchi comun (TC)*, aprobată prin OMEC nr. 6930/2025, *Anexa nr. 18*. Prezenta programă precizează competențele generale și competențele specifice care vor fi evaluate, domeniile de conținut și conținuturile vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen pentru disciplina *Religie, Cultul Romano-Catolic de Limba Română - REL_ROM_CAT_LRO_P2 (TC)*, fundamentează elaborarea subiectelor și a baremelor de evaluare și de notare pentru probă F (complementar disciplinelor alese la proba E), din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul ciclului liceal, clasele a IX-a - a XII-a, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen la disciplina *Religie, Cultul Romano-Catolic de Limba Română - REL_ROM_CAT_LRO_P2 (TC)*, este de a constata măsura în care candidatul *identifică, prezintă, analizează, interpretează și argumentează învățăturile și valorile religios-morale, formele de exprimare religioasă și a modurilor de viață din religiile lumii și influența lor asupra civilizației și culturii universale*, în situații de complexitate raportării disciplinei în cadrul segmentelor curriculare (TC) și tipului de probă.

Prin susținerea probei de examen la disciplina *Religie, Cultul Romano-Catolic de Limba Română - REL_ROM_CAT_LRO_P2 (TC)*, candidatul este pus în situația de a face dovada formării/dezvoltării următoarelor competențe generale (CG), dobândite pe parcursul învățământului liceal (clasele a IX-a – a XII-a):

CG1	Exprimarea identității religioase, la nivel individual și al comunității, în diferite contexte de viață
CG2	Analizarea formelor de exprimare religioasă și a modurilor de viață în religiile lumii
CG3	Adoptarea unor decizii responsabile privind viața personală și comunitară, în concordanță cu valorile religios-morale
CG4	Colaborarea cu ceilalți pentru promovarea comuniunii în societate prin respectarea valorilor religioase ale fiecărei persoane

Prin variantele de subiecte elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru întregul ciclu liceal:

CG1 – Exprimarea identității religioase, la nivel individual și al comunității, în diferite contexte de viață

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.1.1	Definirea elementelor care construiesc propria identitate religioasă
IX.CS.1.2	Explicarea semnificațiilor specifice care definesc învățătura de credință
IX.CS.1.3	Exprimarea trăirii religioase la nivel individual și al comunității, oferind exemple concrete
X.CS.1.1	Identificarea elementelor care definesc comunitatea religioasă
X.CS.1.2	Utilizarea adecvată a termenilor religioși care definesc învățătura de credință catolică, în diferite contexte de comunicare
X.CS.1.3	Dezvoltarea trăirii religioase la nivel individual și al comunității, oferind exemple concrete

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS.1.1	Ilustrarea unor elemente de natură religioasă în literatură, artă, pictură, cinematografie
XI.CS.1.2	Identificarea unor elemente cu caracter interdisciplinar care contribuie la afirmarea identității religioase
XI.CS.1.3	Aplicarea principiilor morale creștine la nivel individual și al comunității, oferind exemple concrete
XII.CS.1.1	Afirmarea identității religioase în diferite interacțiuni socio-culturale, valorificând patrimoniul cultural și spiritual al Bisericii Catolice
XII.CS.1.2	Reflecția critică în raport cu importanța conștientizării identității religioase
XII.CS.1.3	Exersarea trăirii religioase la nivel individual și al comunității, oferind exemple concrete

CG2 – Analizarea formelor de exprimare religioasă și a modurilor de viață în religiile lumii

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.2.1	Identificarea formelor prin care Dumnezeu se descoperă omului și a modului în care omul răspunde prin credință și iubire
IX.CS.2.2	Prezentarea principalelor religii din perspectivă istorică
IX.CS.2.3	Argumentarea importanței dialogului interreligios și a respectului față de diversitatea religioasă
X.CS.2.1	Analizarea elementelor definitorii ale religiilor și a rolurilor acestora în plan istoric, social și cultural
X.CS.2.2	Descrierea valorilor morale comune diferitelor religii
X.CS.2.3	Compararea formelor de exprimare a credinței din religiile necreștine cu cele ale creștinismului
XI.CS.2.1	Identificarea valorilor universale din religiile lumii și a modalităților specifice de exprimare a acestora
XI.CS.2.2	Analizarea rolului comunității creștine în viața personală și în istoria umanității
XI.CS.2.3	Aplicarea unor principii etice din religiile lumii în abordarea unor contexte concrete de viață
XII.CS.2.1	Recunoașterea semnificațiilor și valorilor exprimate în texte religioase fundamentale ale creștinismului
XII.CS.2.2	Exersarea practicilor religioase pentru dezvoltarea personală și comunitară
XII.CS.2.3	Argumentarea importanței experienței religioase pentru omul contemporan

CG3 – Adoptarea unor decizii responsabile privind viața personală și comunitară, în concordanță cu valorile religios-morale

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.3.1	Identificarea principiilor religios-morale fundamentale care pot ghida comportamentul în viața personală și comunitară
IX.CS.3.2	Analizarea unor situații de viață din perspectivă religios-morală, pentru a distinge comportamentele constructive de cele dăunătoare
IX.CS.3.3	Aplicarea principiilor religios-morale în luarea deciziilor personale și comunitare, prin asumarea responsabilității și a rolurilor etice
X.CS.3.1	Actualizarea învățăturii de credință prin raportarea la deciziile din viața personală și a comunității
X.CS.3.2	Evaluarea consecințelor deciziilor personale și comunitare din perspectivă etică și religioasă

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
X.CS.3.3	Elaborarea unor proiecte de viață și inițiative comunitare bazate pe valori religios-morale
XI.CS.3.1	Interpretarea critică a valorilor religios-morale în contextul dilemelor contemporane
XI.CS.3.2	Analizarea impactului deciziilor morale asupra dezvoltării personale și relațiilor comunitare
XI.CS.3.3	Examinarea modului în care Biserica, prin credință, sacrameinte și mărturia sfinților, susține viața spirituală și comunitară a creștinilor
XII.CS.3.1	Evaluarea deciziilor personale în perspectiva dezvoltării atitudinilor și comportamentelor creștine
XII.CS.3.2	Justificarea unor alegeri în situații problematice din viața personală și a comunității, prin valorificarea învățăturilor de credință ca surse de reziliență
XII.CS.3.3	Integrarea unor inițiative comunitare inspirate de valori religioase și morale

CG4 – Colaborarea cu ceilalți pentru promovarea comuniunii în societate prin respectarea valorilor religioase ale fiecărei persoane

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.4.1	Identificarea valorilor religioase care susțin respectul reciproc și colaborarea dintre oameni
IX.CS.4.2	Argumentarea importanței valorilor religioase pentru realizarea și menținerea solidarității comunitare
IX.CS.4.3	Participarea la activități și proiecte individuale și de grup, prin aplicarea valorilor religioase
X.CS.4.1	Identificarea particularităților unei comunități construite pe valorile religioase creștine
X.CS.4.2	Interacțiunea pozitivă cu alții într-o multitudine de contexte prin acceptarea diversității religioase și deschiderea pentru rezolvarea conflictelor
X.CS.4.3	Exersarea trăirii religioase la nivel individual și al comunității, oferind exemple concrete
XI.CS.4.1	Identificarea consecințelor diferitelor provocări ale lumii contemporane asupra vieții religioase în plan personal și al comunității
XI.CS.4.2	Implicarea în diferite acțiuni care promovează modele creștine de comuniune fraternală
XI.CS.4.3	Exprimarea trăirii religioase în activități de voluntariat la nivel individual și al comunității, oferind exemple concrete
XII.CS.4.1	Reflecția critică asupra propriilor comportamente, atitudini și valori religioase, manifestate în diferite contexte ale vieții
XII.CS.4.2	Argumentarea importanței valorilor religioase pentru realizarea și menținerea solidarității comunitare
XII.CS.4.3	Participarea, în calitate de cetățean responsabil, la activități care promovează respectarea valorilor religioase

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate separat de competențele de evaluat, cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
I. Revelarea lui Dumnezeu în Sfânta Scriptură	I.1 VECHIUL TESTAMENT - Cuvântul lui Dumnezeu în limbaj omenesc (autorul, inspirația, adevărul, sensurile, canonul Sfintei Scripturi)

Domenii de conținut	Conținuturi
	- Cadrul istorico-geografic al Bibliei (marile epoci din istoria poporului ales și spațiul geografic) - Originea lumii - dialog între credință și știință - Pentateuhul (teme fundamentale și personaje biblice) - Modele de trăire a credinței în cărțile istorice ale Vechiului Testament (Ghedeon, David, Solomon, Ilie) - Înțelepciunea reflectată în cărțile sapiențiale ale Vechiului Testament - Învățătura profeților Vechiului Testament pentru ieri și azi I.2 NOUL TESTAMENT - Contextul istoric, social și religios al Noului Testament - Evangheliile sinoptice și Evanghelia după Sfântul Ioan (viața lui Isus, temele fundamentale și redactarea Evangheliilor) - Lucrarea Duhului Sfânt în cartea <i>Faptele apostolilor</i> (prezentare generală a cărții și teme fundamentale) - Sfântul Paul și opera sa (viața, scrisorile și temele fundamentale) - Scrisoarea către evrei și scrisorile catolice (teme fundamentale) - Cartea <i>Apocalipsul sfântului apostol Ioan</i> (simbolism și teme fundamentale)
II. Trăirea credinței creștine	II.1 IUBIREA FAȚĂ DE DUMNEZEU ȘI MÂNTUIREA - Legea morală: legea morală naturală, legea veche și legea cea nouă, conștiința - Răspunsul iubirii omului față de Dumnezeu: Porunca întâi a Decalogului - Numele lui Dumnezeu este sfânt: Porunca a doua a Decalogului - Ziua Domnului, ziua bucuriei și a învierii: Porunca a treia a Decalogului II.2. IUBIREA FAȚĂ DE APROAPELE, EXPRESIE A IUBIRII FAȚĂ DE DUMNEZEU - Omul în familie, Biserică și societate: Porunca a patra a Decalogului - Respectul față de viața umană: Porunca a cincea a Decalogului - Respectul față de demnitatea umană: Porunca a șasea a Decalogului - Dreptul la proprietate, protejarea naturii și datoria carității: Porunca a șaptea a Decalogului - Datoria slujirii cu iubire a adevărului: Porunca a opta a Decalogului - Veghere și prudență în gânduri și dorințe: Porunca a noua a Decalogului - Cumpătarea și detașarea de bunuri: Porunca a zecea a Decalogului - Poruncile Bisericii în slujba comuniunii cu Dumnezeu și aproapele II.3 RUGĂCIUNEA, RESPIRAȚIA SUFLETULUI - Dialogul cu Dumnezeu: rugăciunea personală - Uniți în rugăciune: rugăciunea comunitară - Rugăciunea Domnului: <i>Tatăl nostru</i>
III. Temelia credinței	III.1 RAPORTUL REVELAȚIE-CREDINȚĂ - Dumnezeu se revelează omului (definiție și etape) - Interpretarea revelației divine (raportul dintre Sfânta Scriptură, Tradiție și Magisteriul Bisericii) - Credința, răspunsul omului dat lui Dumnezeu - Cred în Dumnezeu Tatăl, Creatorul - Cred în Isus Cristos, Mântuitorul - Cred în Duhul Sfânt, Sfințitorul - Cred în Biserică, comunitatea de trăire a credinței (atribute, imagini, misiune și organizare) - Cred în împărtășirea sfinților și iertarea păcatelor

Domenii de conținut	Conținuturi
	- Cred în învierea morților și viața veșnică III.2 SACRAMENTELE ÎNCREDINȚATE BISERICII - Botezul, sacramentul nașterii din apă și Duh Sfânt - Mirul, sacramentul maturității creștine - Euharistia, sacramentul comuniunii cu Cristos - Pocăința, sacramentul iertării - Maslul, sacramentul mângâierii în suferință - Preoția, sacramentul hirotonirii în vederea slujirii - Căsătoria, sacramentul binecuvântării iubirii umane
IV. Istoria religiilor și a Bisericii	IV.1 RELIGII NECREȘTINE - Religie și religiozitate (definirea termenilor, clasificare, toleranța și respect față de persoane de alte religii și convingeri) - Religia sumero-acadiană (origini, timpul sacru, cartea sfântă, rituri, ideea de veșnicie) - Religia Egiptului antic (origini, timpul sacru, cartea sfântă, rituri, ideea de veșnicie) - Religiile antice greco-romane (origini, timpul sacru, cartea sfântă, rituri, ideea de veșnicie) - Budismul (origini, timpul sacru, cartea sfântă, rituri, ideea de veșnicie) - Hinduismul (origini, timpul sacru, cartea sfântă, rituri, ideea de veșnicie) - Iudaismul (origini, timpul sacru, cartea sfântă, rituri, ideea de veșnicie) - Islamul (origini, timpul sacru, cartea sfântă, rituri, ideea de veșnicie) - Grupări religioase moderne IV.2 CREȘTINISMUL PRIMULUI MILENIU - Nașterea Bisericii și răspândirea ei - Persecuțiile împotriva creștinilor în primele veacuri - Apărarea credinței în primele secole (Părinții Bisericii, primele concilii ecumenice) - Personalități marcante în viața Bisericii în primul mileniu (Sf. Leon cel Mare, Sf. Grigore cel Mare, Sf. Benedict, Sf. Patriciu, Sfinții Leandru și Isidor, Sfinții Ciril și Metodie) IV.3 CREȘTINISMUL ÎN AL DOILEA MILENIU - Evenimentele din 1054 - cauze și efecte - Cruciadele și Inchiziția - Reforma protestantă - Reforma catolică - Reînnoirea Bisericii prin Conciliul Vatican II - Biserica în perioada contemporană (implicarea Bisericii în viața socială, papi sfinți, asociații și grupări religioase) - Contribuția creștinismului la dezvoltarea culturii și civilizației europene (personalități: Roger Bacon, Georges Lemaître, Cristofor Columb, Jean-Baptiste Lamarck, Gregor Mendel, Sf. Toma de Aquino, Blaise Pascal, Fra Angelico, Buonarroti Michelangelo, Joseph Haydn)

Anexa nr.11.27. Programa de examen pentru disciplina Religie Cultul Unitarian – REL_UNIT_P1 (TC)

- Proba E – a doua probă scrisă (probă scrisă, specifică profilului/specializării)
- Filiera teoretică, profilul umanist, specializarea științe sociale și specializarea filologie

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina Religie, Cultul Unitarian - REL_UNIT_P1 este realizată în conformitate cu prevederile Programei școlare pentru disciplina Religie, Cultul Unitarian, clasele a IX-a – a XII-a, trunchi comun (TC), pentru filiera teoretică, profilul umanist, specializarea științe sociale și specializarea filologie, aprobată prin OMEC nr. 6930/2025, Anexa nr. 19. Prezenta programă precizează competențele generale și competențele specifice care vor fi evaluate, domeniile de conținut și conținuturile vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen pentru disciplina Religie, Cultul Unitarian - REL_UNIT_P1 (TC), fundamentează elaborarea subiectelor și a baremelor de evaluare și de notare pentru a doua probă E, din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul ciclului liceal, clasele a IX-a - a XII-a, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen la disciplina Religie, Cultul Unitarian - REL_UNIT_P1 (TC), este de a constata măsura în care candidatul identifică, prezintă, analizează, interpretează și argumentează învățăturile și valorile religios-morale, formele de exprimare religioasă și a modurilor de viață din religiile lumii și influența lor asupra civilizației și culturii universale, în situații de complexitate raportării disciplinei în cadrul segmentelor curriculare (TC) și tipului de probă.

Prin susținerea probei de examen la disciplina Religie, Cultul Unitarian - REL_UNIT_P1 (TC), candidatul este pus în situația de a face dovada formării/dezvoltării următoarelor competențe generale (CG), dobândite pe parcursul învățământului liceal (clasele a IX-a – a XII-a):

CG1	Exprimarea identității religioase, la nivel individual și al comunității, în diferite contexte de viață
CG2	Analizarea formelor de exprimare religioasă și a modurilor de viață în religiile lumii
CG3	Adoptarea unor decizii responsabile privind viața personală și comunitară, în concordanță cu valorile religios-morale
CG4	Colaborarea cu ceilalți pentru promovarea comuniunii în societate prin respectarea valorilor religioase ale fiecărei persoane

Prin variantele de subiecte elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru orice modalitate corectă de rezolvare a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru întregul ciclu liceal:

CG1 - Exprimarea identității religioase, la nivel individual și al comunității, în diferite contexte de viață

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX. CS 1.1.	Analiza principiilor fundamentale ale credinței unitariene comparându-le cu viziunile creștinismului timpuriu și din timpul Reformei
IX. CS 1.2.	Explicarea modului în care identitatea religioasă se manifestă în viața cotidiană
IX. CS 1.3.	Analiza rolului familiei și al comunității parohiale în dezvoltarea credinței
X. CS 1.1.	Analiza istoriei și a dezvoltării dogmei unitariene în raport cu Trinitarianismul.
X. CS 1.2.	Evaluarea rolului libertății de conștiință în formarea identității religioase individuale.
X. CS 1.3.	Sintetizarea mesajului moral și spiritual al unor parabole biblice.
XI. CS 1.1.	Evaluarea contribuției Bisericii Unitariene la cultura și societatea transilvăneană.
XI. CS 1.2.	Analiza evoluției dogmei unitariene în raport cu știința modernă.
XI. CS 1.3.	Sintetizarea unei viziuni personale despre spiritualitate, în raport cu doctrinele tradiționale.

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XII. CS 1.1.	Analiza rolului Bisericii Unitariene în secolul XX, cu un focus pe perioada de rezistență și supraviețuire.
XII. CS 1.2.	Evaluarea provocărilor contemporane la adresa credinței.
XII. CS 1.3.	Sintetizarea unei viziuni personale despre viitorul credinței unitariene.

CG2 - Analizarea formelor de exprimare religioasă și a modurilor de viață în religiile creștine

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX. CS 2.1.	Analiza elementelor specifice ale cultului unitarian și justificarea rolului Scripturii ca izvor de inspirație morală.
IX CS 2.2.	Descrierea modului în care Biblia este folosită în cult și în viața personală.
IX CS 2.3.	Analiza simbolismului sacramentelor unitariene.
X. CS 2.1.	Explicarea rolului muzicii și al cântărilor religioase în cult.
X CS. 2.2.	Analiza importanței ritualurilor și a simbolurilor în exprimarea credinței.
X CS. 2.3.	Analiza stilistică și conținutul mesajului unor texte religioase (ex. predici, eseuri).
XI. CS 2.1.	Analiza rolului teologiei practice în viața Bisericii.
XI. CS 2.2.	Evaluarea diferitelor forme de artă sacră și a rolului lor în exprimarea credinței.
XI. CS 2.3.	Aplicarea cunoștințelor biblice și teologice în interpretarea fenomenelor sociale contemporane.
XII. CS 2.1.	Crearea unui proiect personal care să reflecte valorile unitariene.
XII. CS 2.2.	Evaluarea rolului noilor tehnologii în viața religioasă.
XII. CS 2.3.	Analiza evoluției conceptelor teologice în timp.

CG3 - Adoptarea unor decizii responsabile privind viața personală și comunitară, în concordanță cu valorile religios-morale.

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX. CS 3.1.	Aplicarea valorilor religioase în situații etice de bază, bazate pe etica biblică.
IX. CS 3.2.	Analiza modului în care credința influențează deciziile de carieră și de viață.
IX. CS 3.3.	Evaluarea rolului eticii unitariene în fața problemelor sociale contemporane.
X. CS 3.1.	Sintetizarea modului în care valorile creștine, bazate pe textul biblic, pot fi integrate în viața personală.
X. CS 3.2.	Evaluarea unor dileme etice contemporane.
X. CS 3.3.	Aplicarea cunoștințelor despre tradiții religioase în proiecte comunitare.
XI. CS 3.1.	Analiza modului în care credința influențează deciziile de carieră și de viață.
XI. CS 3.2.	Evaluarea unor dileme etice complexe, luând în considerare principii teologice și morale.
XI CS 3.3.	Sintetizarea unei argumentări etice clare pe o temă dată.
XII. CS 3.1.	Aplicarea valorilor unitariene în rolul de cetățean responsabil.
XII CS 3.2.	Sintetizarea unei viziuni despre relația dintre credință și viața profesională.
XII CS 3.3.	Evaluarea responsabilității personale în fața problemelor morale complexe.

CG4 - Colaborarea cu ceilalți pentru promovarea comuniunii în societate, prin respectarea valorilor religioase ale fiecărei persoane.

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX. CS 4.1.	Aplicarea principiilor toleranței în relațiile interpersonale și în cadrul comunității.
IX. CS 4.2.	Sintetizarea principiilor de dialog interreligios și ecumenic.
IX. CS 4.3.	Evaluarea rolului Bisericii în promovarea justiției sociale și a păcii.
X. CS 4.1.	Aplicarea principiilor toleranței în relațiile interpersonale și în cadrul comunității.
X. CS 4.2.	Aplicarea principiilor de dialog interreligios și ecumenic în analiza unor cazuri de colaborare interconfesională.
X. CS 4.3.	Analiza comparativă a rolului Bisericii în promovarea justiției sociale în context național și internațional.
XI. CS 4.1.	Evaluarea rolului dialogului interreligios și ecumenic în soluționarea conflictelor sociale
XI. CS 4.2.	Aplicarea unor strategii de promovare a toleranței în societate.
XI. CS 4.3.	Analiza comparativă a rolului Bisericii în promovarea justiției sociale în context național și internațional.
XII. CS 4.1.	Crearea unui plan de acțiune socială bazat pe principiile etice unitariene de justiție și pace.
XII. CS 4.2.	Analiza mișcărilor religioase contemporane.
XII. CS 4.3.	Sintetizarea unei viziuni despre viitorul Bisericii Unitariene.

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate separat de competențele de evaluat, cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
Identitatea religioasă	Crezul unitarian (un singur Dumnezeu), valoarea Bibliei ca izvor al credinței, principii ale libertății conștiinței. Rugăciunea individuală și comunitară, meditația, lectură biblică, introspecția. Biserica ca o comunitate de sprijin. Rolul părinților în educația religioasă a copiilor. Conciliile ecumenice și controversele cristologice. Teologia unitariană despre Isus. Autonomia individului în interpretarea credinței. Rolul rațiunii în religie. Parabole din Noul Testament (Fiul Risipitor, Samarineanul Milostiv). Analiza simbolică și aplicațiile practice ale parabolilor. Rolul Bisericii în educație, artă, literatură și arhitectură. Contribuția marilor personalități unitariene. Dialogul dintre teologie și știință. Problema creației și a evoluției. Căutarea sensului vieții. Rolul experiențelor personale în formarea credinței. Scurtă istorie recentă a Bisericii Unitariene (perioada comunistă și post-1989). Rolul liderilor religioși în timpul persecuției. Secularismul, pluralismul religios, evoluția științei și tehnologiei. Proiecții și perspective ale Bisericii în secolul XXI.
Formele de exprimare religioasă	Structura Vechiului și Noului Testament, genurile literare biblice (istoric, poetic, profetic). Cântările bisericești. Rolul Bibliei în Liturghie (predica și lecturile). Interpretarea Scripturii Simbolismul Botezului, confirmării, sfințirii căsătoriei. Istoria imnelor unitariene, corurile. Utilizarea cărții de cântec (pasiunea, gradualul protestant). Semnificația ritualurilor de duminică.

Domenii de conținut	Conținuturi
	Tehnici de scriere a unui eseu. Structura și argumentația. Predica și rolul ei în modernitate. Pastorația și comunitatea. Arhitectura bisericească. Pictura, sculptura și alte forme de artă. Rolul Bisericii în societatea contemporană. Proiecte de creație (eseu, prezentare, acțiune socială). Analiza mesajului și a contextului unor texte biblice relevante pentru un proiect personal. Utilizarea internetului, a rețelelor sociale și a altor platforme digitale în Biserică. Rolul mediului online în exprimarea credinței. Modernismul și postmodernismul în teologie.
Deciziile responsabile din viață	Principii etice unitariene (caritate, onestitate, respect). Principii etice din Decalog și Predica de pe Munte (Etica lui Isus) Vocația și chemarea spirituală. Probleme de etică socială: justiție socială, sărăcie, responsabilitatea față de mediul înconjurător. Atitudinea Bisericii față de probleme sociale. Conștiința morală. Libertatea și responsabilitatea personală. Interpretarea unitariană a eticii biblice. Probleme etice privind cinstea și responsabilitatea. Onestitatea în era digitală. Implicarea în acțiuni de caritate și voluntariat. Vocația și chemarea spirituală. Etica muncii. Probleme de etică socială: justiție socială, sărăcie, responsabilitatea față de mediul înconjurător. Probleme de etică aplicată (bioetică, ecologie). Tehnici de argumentare. Construcția unui raționament etic coerent. Participarea la viața publică, drepturile și responsabilitățile civice. Probleme de etică globală (pace, justiție internațională). Etica profesională din perspectiva valorilor unitariene. Responsabilitatea pentru acțiunile proprii. Luarea deciziilor în fața dilemelor morale.
Colaborarea cu ceilalți	Relațiile cu persoanele de alte credințe. Exemplul Edictului de la Turda din 1568. Relațiile cu alte confesiuni creștine și cu alte religii. Principii ale dialogului interreligios. Contribuția Bisericii la o societate mai dreaptă și mai armonioasă. Structura și funcțiile organizațiilor ecumenice. Relațiile cu alte confesiuni creștine și cu alte religii. Principii ale dialogului interreligios. Contribuția Bisericii la o societate mai dreaptă și mai armonioasă. Relațiile cu alte confesiuni creștine și cu alte religii. Principii ale dialogului interreligios. Proiecte de voluntariat interconfesionale. Proiecte de comunicare a valorilor religioase. Contribuția Bisericii la promovarea drepturilor omului și a justiției sociale. Contribuția Bisericii la o societate mai dreaptă și mai armonioasă. Fenomene religioase noi. Rolul Bisericii în fața diversității religioase. Proiecții și perspective ale Bisericii în secolul XXI.

Anexa nr.11.28. Programa de examen pentru disciplina *Religie, Cultul Unitarian* – REL_UNIT_P2 (TC)

- *Proba F (probă scrisă, specifică profilului/specializării)*
- *Filiera teoretică, profilul real, toate specializările; filiera tehnologică, toate profilurile, toate calificările profesionale (complementar disciplinelor alese la proba E); filiera vocațională, profilurile artistic, pedagogic, sportiv și teologic, toate specializările (complementar disciplinelor alese la proba E)*

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina *Religie, Cultul Unitarian - REL_UNIT_P2* este realizată în conformitate cu prevederile Programei școlare pentru disciplina *Religie, Cultul Unitarian, clasele a IX-a – a XII-a, trunchi comun (TC)*, aprobată prin OMEC nr. 6930/2025, Anexa nr. 19. Prezenta programă precizează competențele generale și competențele specifice care vor fi evaluate, domeniile de conținut și conținuturile vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen pentru disciplina *Religie, Cultul Unitarian - REL_UNIT_P2 (TC)*, fundamentează elaborarea subiectelor și a baremelor de evaluare și de notare pentru probă F (complementar disciplinelor alese la proba E), din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul ciclului liceal, clasele a IX-a - a XII-a, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen la disciplina *Religie, Cultul Unitarian - REL_UNIT_P2 (TC)*, este de a constata măsura în care candidatul *identifică, prezintă, analizează, interpretează și argumentează învățăturile și valorile religios-morale, formele de exprimare religioasă și a modurilor de viață din religiile lumii și influența lor asupra civilizației și culturii universale*, în situații de complexitate raportării disciplinei în cadrul segmentelor curriculare (TC) și tipului de probă.

Prin susținerea probei de examen la disciplina *Religie, Cultul Unitarian - REL_UNIT_P2 (TC)*, candidatul este pus în situația de a face dovada formării/dezvoltării următoarelor competențe generale (CG), dobândite pe parcursul învățământului liceal (clasele a IX-a – a XII-a):

CG1	Exprimarea identității religioase, la nivel individual și al comunității, în diferite contexte de viață
CG2	Analizarea formelor de exprimare religioasă și a modurilor de viață în religiile lumii
CG3	Adoptarea unor decizii responsabile privind viața personală și comunitară, în concordanță cu valorile religios-morale
CG4	Colaborarea cu ceilalți pentru promovarea comuniunii în societate prin respectarea valorilor religioase ale fiecărei persoane

Prin variantele de subiecte elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru întregul ciclu liceal:

CG1 - Exprimarea identității religioase, la nivel individual și al comunității, în diferite contexte de viață

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX. CS 1.1.	Analiza principiilor fundamentale ale credinței unitariene comparându-le cu viziunile creștinismului timpuriu și din timpul Reformei
IX. CS 1.2.	Explicarea modului în care identitatea religioasă se manifestă în viața cotidiană
IX. CS 1.3.	Analiza rolului familiei și al comunității parohiale în dezvoltarea credinței
X. CS 1.1.	Analiza istoriei și a dezvoltării dogmei unitariene în raport cu Trinitarianismul.
X. CS 1.2.	Evaluarea rolului libertății de conștiință în formarea identității religioase individuale.
X. CS 1.3.	Sintetizarea mesajului moral și spiritual al unor parabole biblice.
XI. CS 1.1.	Evaluarea contribuției Bisericii Unitariene la cultura și societatea transilvăneană.
XI. CS 1.2.	Analiza evoluției dogmei unitariene în raport cu știința modernă.

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI. CS 1.3.	Sintetizarea unei viziuni personale despre spiritualitate, în raport cu doctrinele tradiționale.
XII. CS 1.1.	Analiza rolului Bisericii Unitariene în secolul XX, cu un focus pe perioada de rezistență și supraviețuire.
XII. CS 1.2.	Evaluarea provocărilor contemporane la adresa credinței.
XII. CS 1.3.	Sintetizarea unei viziuni personale despre viitorul credinței unitariene.

CG2 - Analizarea formelor de exprimare religioasă și a modurilor de viață în religiile creștine

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX. CS 2.1.	Analiza elementelor specifice ale cultului unitarian și justificarea rolului Scripturii ca izvor de inspirație morală.
IX CS 2.2.	Descrierea modului în care Biblia este folosită în cult și în viața personală.
IX CS 2.3.	Analiza simbolismului sacramentelor unitariene.
X. CS 2.1.	Explicarea rolului muzicii și al cântărilor religioase în cult.
X CS. 2.2.	Analiza importanței ritualurilor și a simbolurilor în exprimarea credinței.
X CS. 2.3.	Analiza stilistică și conținutul mesajului unor texte religioase (ex. predici, eseuri).
XI. CS 2.1.	Analiza rolului teologiei practice în viața Bisericii.
XI. CS 2.2.	Evaluarea diferitelor forme de artă sacră și a rolului lor în exprimarea credinței.
XI. CS 2.3.	Aplicarea cunoștințelor biblice și teologice în interpretarea fenomenelor sociale contemporane.
XII. CS 2.1.	Crearea unui proiect personal care să reflecte valorile unitariene.
XII. CS 2.2.	Evaluarea rolului noilor tehnologii în viața religioasă.
XII. CS 2.3.	Analiza evoluției conceptelor teologice în timp.

CG3 - Adoptarea unor decizii responsabile privind viața personală și comunitară, în concordanță cu valorile religios-morale.

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX. CS 3.1.	Aplicarea valorilor religioase în situații etice de bază, bazate pe etica biblică.
IX. CS 3.2.	Analiza modului în care credința influențează deciziile de carieră și de viață.
IX. CS 3.3.	Evaluarea rolului eticii unitariene în fața problemelor sociale contemporane.
X. CS 3.1.	Sintetizarea modului în care valorile creștine, bazate pe textul biblic, pot fi integrate în viața personală.
X. CS 3.2.	Evaluarea unor dileme etice contemporane.
X. CS 3.3.	Aplicarea cunoștințelor despre tradiții religioase în proiecte comunitare.
XI. CS 3.1.	Analiza modului în care credința influențează deciziile de carieră și de viață.
XI. CS 3.2.	Evaluarea unor dileme etice complexe, luând în considerare principii teologice și morale.
XI CS 3.3.	Sintetizarea unei argumentări etice clare pe o temă dată.
XII. CS 3.1.	Aplicarea valorilor unitariene în rolul de cetățean responsabil.
XII CS 3.2.	Sintetizarea unei viziuni despre relația dintre credință și viața profesională.
XII CS 3.3.	Evaluarea responsabilității personale în fața problemelor morale complexe.

CG4 - Colaborarea cu ceilalți pentru promovarea comuniunii în societate, prin respectarea valorilor religioase ale fiecărei persoane.

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX. CS 4.1.	Aplicarea principiilor toleranței în relațiile interpersonale și în cadrul comunității.
IX. CS 4.2.	Sintetizarea principiilor de dialog interreligios și ecumenic.
IX. CS 4.3.	Evaluarea rolului Bisericii în promovarea justiției sociale și a păcii.
X. CS 4.1.	Aplicarea principiilor toleranței în relațiile interpersonale și în cadrul comunității.
X. CS 4.2.	Aplicarea principiilor de dialog interreligios și ecumenic în analiza unor cazuri de colaborare interconfesională.
X. CS 4.3.	Analiza comparativă a rolului Bisericii în promovarea justiției sociale în context național și internațional.
XI. CS 4.1.	Evaluarea rolului dialogului interreligios și ecumenic în soluționarea conflictelor sociale
XI. CS 4.2.	Aplicarea unor strategii de promovare a toleranței în societate.
XI. CS 4.3.	Analiza comparativă a rolului Bisericii în promovarea justiției sociale în context național și internațional.
XII. CS 4.1.	Crearea unui plan de acțiune socială bazat pe principiile etice unitariene de justiție și pace.
XII. CS 4.2.	Analiza mișcărilor religioase contemporane.
XII. CS 4.3.	Sintetizarea unei viziuni despre viitorul Bisericii Unitariene.

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate separat de competențele de evaluat, cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
Identitatea religioasă	Crezul unitarian (un singur Dumnezeu), valoarea Bibliei ca izvor al credinței, principii ale libertății conștiinței. Rugăciunea individuală și comunitară, meditația, lectură biblică, introspecția. Biserica ca o comunitate de sprijin. Rolul părinților în educația religioasă a copiilor. Conciliile ecumenice și controversele cristologice. Teologia unitariană despre Isus. Autonomia individului în interpretarea credinței. Rolul rațiunii în religie. Parabole din Noul Testament (Fiul Risipitor, Samarineanul Milostiv). Analiza simbolică și aplicațiile practice ale parabolilor. Rolul Bisericii în educație, artă, literatură și arhitectură. Contribuția marilor personalități unitariene. Dialogul dintre teologie și știință. Problema creației și a evoluției. Căutarea sensului vieții. Rolul experiențelor personale în formarea credinței. Scurtă istorie recentă a Bisericii Unitariene (perioada comunistă și post-1989). Rolul liderilor religioși în timpul persecuției. Secularismul, pluralismul religios, evoluția științei și tehnologiei. Proiecții și perspective ale Bisericii în secolul XXI.
Formele de exprimare religioasă	Structura Vechiului și Noului Testament, genurile literare biblice (istoric, poetic, profetic). Cântările bisericești. Rolul Bibliei în Liturghie (predica și lecturile). Interpretarea Scripturii Simbolismul Botezului, confirmării, sfințirii căsătoriei. Istoria imnelor unitariene, corurile. Utilizarea cărții de cântec (pasiunea, gradualul protestant).

Domenii de conținut	Conținuturi
	Semnificația ritualurilor de duminică. Tehnici de scriere a unui eseu. Structura și argumentația. Predica și rolul ei în modernitate. Pastorația și comunitatea. Arhitectura bisericească. Pictura, sculptura și alte forme de artă. Rolul Bisericii în societatea contemporană. Proiecte de creație (eseu, prezentare, acțiune socială). Analiza mesajului și a contextului unor texte biblice relevante pentru un proiect personal. Utilizarea internetului, a rețelelor sociale și a altor platforme digitale în Biserică. Rolul mediului online în exprimarea credinței. Modernismul și postmodernismul în teologie.
Deciziile responsabile din viață	Principii etice unitariene (caritate, onestitate, respect). Principii etice din Decalog și Predica de pe Munte (Etica lui Isus) Vocația și chemarea spirituală. Probleme de etică socială: justiție socială, sărăcie, responsabilitatea față de mediul înconjurător. Atitudinea Bisericii față de probleme sociale. Conștiința morală. Libertatea și responsabilitatea personală. Interpretarea unitariană a eticii biblice. Probleme etice privind cinstea și responsabilitatea. Onestitatea în era digitală. Implicarea în acțiuni de caritate și voluntariat. Vocația și chemarea spirituală. Etica muncii. Probleme de etică socială: justiție socială, sărăcie, responsabilitatea față de mediul înconjurător. Probleme de etică aplicată (bioetică, ecologie). Tehnici de argumentare. Construcția unui raționament etic coerent. Participarea la viața publică, drepturile și responsabilitățile civice. Probleme de etică globală (pace, justiție internațională). Etica profesională din perspectiva valorilor unitariene. Responsabilitatea pentru acțiunile proprii. Luarea deciziilor în fața dilemelor morale.
Colaborarea cu ceilalți	Relațiile cu persoanele de alte credințe. Exemplul Edictului de la Turda din 1568. Relațiile cu alte confesiuni creștine și cu alte religii. Principii ale dialogului interreligios. Contribuția Bisericii la o societate mai dreaptă și mai armonioasă. Structura și funcțiile organizațiilor ecumenice. Relațiile cu alte confesiuni creștine și cu alte religii. Principii ale dialogului interreligios. Contribuția Bisericii la o societate mai dreaptă și mai armonioasă. Relațiile cu alte confesiuni creștine și cu alte religii. Principii ale dialogului interreligios. Proiecte de voluntariat interconfesionale. Proiecte de comunicare a valorilor religioase. Contribuția Bisericii la promovarea drepturilor omului și a justiției sociale. Contribuția Bisericii la o societate mai dreaptă și mai armonioasă. Fenomene religioase noi. Rolul Bisericii în fața diversității religioase. Proiecții și perspective ale Bisericii în secolul XXI.

Anexa nr. 12

Programa de examen
pentru disciplina
Tehnologia informației și a comunicațiilor
Competențe digitale

Examenul național de bacalaureat - 2030
Învățământ liceal

Anexa nr. 12. Programa de examen pentru disciplina *Tehnologia informației și a comunicațiilor* – TIC_P1 (TC)

- Proba C (probă scrisă/practică, toate filierele, profilurile, specializările/calificările profesionale)

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina *Tehnologia informației și a comunicațiilor* fundamentează elaborarea variantelor de subiecte și a baremelor de evaluare și de notare pentru **proba C** din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Prezenta programă precizează **competențele de evaluat, domeniile de conținut și conținuturile** vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen derivă din **programele școlare în vigoare pentru învățământul liceal**, aprobate prin **Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 6930/2025 și Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 3716/2026**. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul întregului ciclu liceal, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen la această disciplină este de a constata măsura în care candidatul recunoaște, explică, utilizează, analizează, evaluează și creează în domeniul tehnologiei informației și a comunicațiilor, în situații de complexitate corespunzătoare raportării (TC) și tipului de probă.

Prin susținerea probei de examen la disciplina *Tehnologia informației și a comunicațiilor*, candidatul este pus în situația de a face dovada următoarelor **competențe generale (CG)**, dobândite pe parcursul învățământului liceal (clasele a IX-a – a XII-a):

CG1	Recunoaște conceptele, instrumentele și relațiile fundamentale din domeniul tehnologiei informației și a comunicațiilor, pentru a construi o bază solidă de cunoștințe utilizabile
CG2	Explică principiile, rolul instrumentelor și relațiile fundamentale din domeniul tehnologiei informației și a comunicațiilor, pentru a rezolva sarcini specifice într-o societate digitală
CG3	Utilizează instrumentele și metodele specifice domeniului tehnologiei informației și a comunicațiilor pentru rezolvarea de sarcini specifice, respectând pașii operaționali
CG4	Analizează instrumentele, strategiile și metodele specifice domeniului tehnologiei informației și a comunicațiilor pentru a face alegeri adecvate, într-o societate digitală
CG5	Evaluează eficiența și impactul instrumentelor, strategiilor și metodelor din domeniul tehnologiei informației și a comunicațiilor, pe baza unor criterii tehnice, etice și legale
CG6	Creează produse și soluții digitale personalizate, adecvate scopului propus

Prin variantele de subiecte elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** care pot fi evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru ciclul liceal: ⁶

CG1 – Recunoaște conceptele, instrumentele și relațiile fundamentale din domeniul tehnologiei informației și a comunicațiilor, pentru a construi o bază solidă de cunoștințe utilizabile

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS1.1	Recunoaște conceptele de bază și principalele instrumente digitale pentru a comunica, colabora, învăța sau utiliza eficient tehnologii bazate pe inteligența artificială și emergente într-o societate digitală

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
X.CS1.1	Recunoaște conceptele de bază și principalele strategii și măsuri pentru a folosi în siguranță tehnologiile moderne, respectiv principalele instrumente digitale pentru a naviga pe web, într-o societate digitală
XI.CS1.1	Recunoaște conceptele de bază și rolul principalelor instrumente digitale pentru a utiliza modele computerizate ale unor sisteme expert, activități economice, legate de mediu sau de recreere într-o societate digitală
XII.CS1.1	Recunoaște conceptele de bază și principalele instrumente digitale pentru a participa civic sau profesional într-o societate digitală
IX.CS1.2	Recunoaște caracteristici ale conținuturilor digitale de tipul textelor sau prezentărilor și principalele instrumente pentru prelucrarea acestora
X.CS1.2	Recunoaște caracteristici ale conținuturilor digitale de tipul paginilor web, foilor de calcul sau imaginilor și principalele instrumente pentru prelucrarea acestora
XI.CS1.2 ⁶	Recunoaște caracteristici ale conținuturilor digitale de tipul audio, audio-video sau al bazelor de date și principalele instrumente pentru prelucrarea acestora
XII.CS1.2	Recunoaște caracteristici ale conținuturilor digitale de tipul aplicațiilor cu interfețe vizuale și principalele instrumente pentru prelucrarea acestora
IX.CS1.3	Recunoaște conceptele de bază și caracteristicile principalelor dispozitive din componenta hardware, respectiv ale componentei software ale unui sistem de calcul având în vedere rolul pe care îl au în funcționarea acestuia
X.CS1.3	Recunoaște principalele modalități de întreținere și depanare de bază ale unui sistem de calcul
XI.CS1.3	Recunoaște conceptele de bază și caracteristicile principalelor dispozitive inteligente, ale internetului obiectelor sau ale roboților având în vedere rolul pe care îl au în utilizarea eficientă a unui sistem de calcul
XII.CS1.3	Recunoaște conceptele de bază și caracteristicile principalelor dispozitive active, medii de transmisie și protocoale într-o rețea de calculatoare, având în vedere rolul pe care îl au în utilizarea eficientă a unui sistem de calcul

CG2 – Explică principiile, rolul instrumentelor și relațiile fundamentale din domeniul tehnologiei informației și a comunicațiilor, pentru a rezolva sarcini specifice într-o societate digitală.

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS2.1	Explică principiile de bază și rolul principalelor instrumente digitale pentru a comunica, colabora, învăța și utiliza eficient tehnologii moderne și emergente într-o societate digitală
X.CS2.1	Explică principiile de bază și efectele principalelor strategii și măsuri pentru a folosi în siguranță tehnologiile moderne, respectiv rolul principalelor instrumente digitale pentru a naviga pe web într-o societate digitală
XI.CS2.1	Explică principiile de bază și rolul principalelor instrumente digitale pentru a utiliza modele computerizate ale unor sisteme expert, activități economice, legate de mediu sau de recreere într-o societate digitală
XII.CS2.1	Explică principiile de bază și rolul principalelor instrumente digitale pentru a participa civic sau profesional într-o societate digitală
IX.CS2.2	Explică rolul instrumentelor adecvate pentru prelucrarea conținuturilor digitale de tipul textelor sau prezentărilor
X.CS2.2	Explică rolul instrumentelor adecvate pentru prelucrarea conținuturilor digitale de tipul paginilor web, foilor de calcul sau imaginilor
XI.CS2.2	Explică rolul instrumentelor adecvate pentru prelucrarea conținuturilor digitale de tipul audio, video sau al bazelor de date
XII.CS2.2	Explică rolul instrumentelor adecvate pentru prelucrarea conținuturilor digitale de tipul aplicațiilor cu interfețe vizuale

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS2.3	Explică relația dintre dispozitivele componente hardware și componenta software ale unui sistem de calcul având în vedere rolul pe care îl au în funcționarea acestuia
X.CS2.3	Explică principalele modalități de întreținere și depanare de bază ale unui sistem de calcul având în vedere rolul pe care îl au în funcționarea acestuia
XI.CS2.3	Explică principiul de comunicare și funcționare al principalelor dispozitive inteligente, ale internetului obiectelor sau ale roboților, având în vedere rolul pe care îl au în utilizarea eficientă a unui sistem de calcul
XII.CS2.3	Explică principiul de comunicare și funcționare al principalelor dispozitive active și protocoale într-o rețea de calculatoare, respectiv influența mediilor de transmisie, având în vedere rolul pe care îl au în utilizarea eficientă a unui sistem de calcul

CG3 – Utilizează instrumentele și metodele specifice domeniului tehnologiei informației și a comunicațiilor pentru rezolvarea de sarcini specifice, respectând pașii operaționali

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
X.CS3.1	Utilizează principalele strategii și măsuri pentru a folosi în siguranță tehnologiile moderne, respectiv principalele instrumente digitale pentru a naviga pe web într-o societate digitală
XI.CS3.1	Utilizează principalele instrumente digitale pentru a folosi modele computerizate ale unor sisteme expert, activități economice, legate de mediu sau de recreere într-o societate digitală
IX.CS3.2	Utilizează instrumente adecvate pentru prelucrarea conținuturilor digitale de tipul textelor sau prezentărilor
X.CS3.2	Utilizează instrumente adecvate pentru prelucrarea conținuturilor digitale de tipul paginilor web, foilor de calcul sau imaginilor
XI.CS3.2	Utilizează instrumente adecvate pentru prelucrarea conținuturilor digitale de tipul audio, video sau al bazelor de date
XII.CS3.2	Utilizează instrumente adecvate pentru prelucrarea conținuturilor digitale de tipul aplicațiilor cu interfețe vizuale
IX.CS3.3	Utilizează caracteristicile dispozitivelor din componenta hardware, respectiv ale componentei software, pentru a configura un sistem de calcul
X.CS3.3	Aplică metode practice pentru asamblarea componentelor hardware, utilizarea programelor utilitare și efectuarea unor operații uzuale de întreținere și optimizare a sistemului
XI.CS3.3	Utilizează caracteristicile dispozitivelor inteligente, internetului obiectelor sau ale roboților virtuali, pentru configurarea și testarea comportamentului acestora
XII.CS3.3	Utilizează caracteristicile dispozitivelor active ale rețelei de calculatoare pentru configurarea și securizarea acestora

CG4 – Analizează instrumentele, strategiile și metodele specifice domeniului tehnologiei informației și a comunicațiilor pentru a face alegeri adecvate, într-o societate digitală

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS4.1	Analizează instrumentele digitale pentru comunicare, colaborare și învățare, respectiv a tehnologiilor moderne și emergente, precum și avantajele și riscurile asociate acestora pentru a face alegeri adecvate, într-o societate digitală
X.CS4.1	Analizează principalele strategii și măsuri de folosire în siguranță a tehnologiilor moderne, respectiv instrumentele digitale adecvate navigării pe web, precum și avantajele și riscurile asociate acestora pentru a face alegeri adecvate, într-o societate digitală
XI.CS4.1	Analizează instrumentele digitale pentru utilizarea modelelor computerizate ale unor sisteme expert, activități economice, legate de mediu sau de recreere, precum și avantajele și riscurile asociate acestora pentru a face alegeri adecvate, într-o societate digitală
XII.CS4.1	Analizează instrumentele digitale pentru participarea civică sau profesională, precum și avantajele și riscurile asociate acestora, pentru a face alegeri adecvate într-o societate digitală

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS4.2	Analizează instrumentele pentru prelucrarea conținuturilor digitale de tipul textelor sau prezentărilor, precum și avantajele și limitările asociate acestora, pentru a face alegeri adecvate unor sarcini specifice
X.CS4.2	Analizează instrumentele pentru prelucrarea conținuturilor digitale de tipul paginilor web, foilor de calcul sau imaginilor digitale, precum și avantajele și limitările asociate acestora, pentru a face alegeri adecvate unor sarcini specifice
XI.CS4.2	Analizează instrumentele pentru prelucrarea conținuturilor digitale de tipul audio, video sau al bazelor de date, precum și avantajele și limitările asociate acestora, pentru a face alegeri adecvate unor sarcini specifice
XII.CS4.2	Analizează instrumentele pentru prelucrarea conținuturilor digitale de tipul aplicațiilor cu interfețe vizuale, precum și avantajele și limitările asociate acestora, pentru a face alegeri adecvate unor sarcini specifice
IX.CS4.3	Analizează valorile parametrilor care influențează performanța îndeplinirii funcției de bază a dispozitivelor din componenta hardware, respectiv componenta software, pentru a configura un sistem de calcul
X.CS4.3	Analizează principalele modalități de întreținere și depanare de bază ale unui sistem de calcul pentru a identifica soluții elementare de funcționare și optimizare a acestuia
XI.CS4.3	Analizează beneficiile, limitările, provocările și riscurile utilizării dispozitivelor inteligente, ale internetului obiectelor și roboților virtuali în viața cotidiană și în industrie
XII.CS4.3	Analizează principalele modalități de monitorizare și diagnosticare a rețelelor pentru a identifica soluții pentru configurarea și securizarea acestora

CG5 – Evaluează eficiența și impactul instrumentelor, strategiilor și metodelor din domeniul tehnologiei informației și a comunicațiilor, pe baza unor criterii tehnice, etice și legale

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS5.1	Evaluează eficiența și impactul instrumentelor digitale de comunicare, colaborare și învățare, respectiv a tehnologiilor moderne și emergente într-o societate digitală
X.CS5.1	Evaluează eficiența și impactul principalelor strategii și măsuri de folosire în siguranță a tehnologiilor moderne, respectiv ale instrumentelor digitale adecvate navigării pe web într-o societate digitală
XI.CS5.1	Evaluează eficiența și impactul instrumentelor digitale pentru utilizarea modelelor computerizate ale unor sisteme expert, activități economice, legate de mediu sau de recreere într-o societate digitală
XII.CS5.1	Evaluează eficiența și impactul instrumentelor digitale pentru participarea civică sau profesională într-o societate digitală
IX.CS5.2	Evaluează calitatea și adecvarea conținuturilor digitale de tipul textelor sau prezentărilor în raport cu scopul și domeniul de utilizare
X.CS5.2	Evaluează calitatea și adecvarea conținuturilor digitale de tipul paginilor web, foilor de calcul sau imaginilor în raport cu scopul și domeniul de utilizare
XI.CS5.2	Evaluează calitatea și adecvarea conținuturilor digitale de tipul audio, video sau al bazelor de date în raport cu scopul și domeniul de utilizare
XII.CS5.2	Evaluează calitatea și adecvarea conținuturilor digitale de tipul aplicațiilor cu interfețe vizuale în raport cu scopul și domeniul de utilizare
IX.CS5.3	Evaluează eficiența unei configurații hardware–software, având în vedere un scop de utilizare bine definit pentru un sistem de calcul
X.CS5.3	Evaluează eficiența măsurilor de întreținere și depanare aplicate sistemului de calcul, având în vedere funcționarea și optimizarea acestuia
XI.CS5.3	Evaluează eficiența utilizării dispozitivelor inteligente, ale internetului obiectelor și roboților virtuali, având în vedere un scop bine definit

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XII.CS5.3	Evaluează avantajele și dezavantajele diferitelor tipuri de rețele, medii de transmisie și protocoale, în funcție de nevoile și contextul utilizatorilor

CG6 – Creează produse și soluții digitale personalizate, adecvate scopului propus

IX.CS6.2	Realizează conținuturi digitale personalizate de tipul textelor sau prezentărilor adaptate scopului și domeniului de utilizare, respectând principiile de comunicare vizuală și conținut coerent
X.CS6.2	Realizează conținuturi digitale personalizate de tipul paginilor web, foilor de calcul sau imaginilor adaptate scopului și domeniului de utilizare, respectând principiile comunicării vizuale și ale coerenței conținutului
XII.CS6.2	Realizează conținuturi digitale personalizate de tipul aplicațiilor cu interfețe vizuale adaptate scopului și domeniului de utilizare, respectând principiile de comunicare vizuală și conținut coerent

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Societate digitală	1.1. Comunicare și colaborare digitală - concepte de bază și caracteristici ale unor principale forme de comunicare și colaborare digitală (de exemplu site-uri web, buletine informative, e-mail, chat, forum, platforme de discuții specializate, rețele de socializare, apeluri vocale și video, respectiv videoconferințe prin Internet), modalități de feedback (de exemplu formulare); - repere pentru crearea de mesaje profesionale prin e-mail, respectarea netichetei specifice formelor de comunicare (de exemplu adaptare a tonului formal/informal, simboluri expresive - emoticon), gestionarea mesajelor (foldere, etichete, răspunsuri și redirecționări în e-mailuri și alte platforme), identificarea mesajelor cu risc de securitate; - repere pentru crearea și partajarea de resurse digitale prin Internet, gestionarea în comun a resurselor (organizare, arhivare, accesibilitate), oferirea de feedback constructiv în contextul colaborării digitale. 1.2. Aplicații și platforme care sprijină învățarea - concepte de bază, caracteristici și repere pentru identificarea și utilizarea unor aplicații, platforme și instrumente adecvate pentru a sprijini învățarea (de exemplu, tutoriale, cursuri online); - repere pentru utilizarea responsabilă și cu discernământ a inteligenței artificiale pentru învățare. 1.3. Introducere în inteligența artificială - concepte de bază și principale caracteristici: elemente care stau la baza inteligenței artificiale (de exemplu statistică, adaptivitate, șabloane, generare probabilistică de conținut), diferențe față de gândirea umană (rolul deciziilor umane în proiectarea, selecția și validarea algoritmilor, prejudecăți – părtinire (bias) socială și culturală reflectate în date, confuzie între fapte reale și fapte prezentate denaturat), responsabilitatea umană în proiectarea și testarea sistemelor, reglementări, transparență și responsabilitate în utilizarea inteligenței artificiale (auditare, reglementare, drepturi fundamentale, respectarea confidențialității și a echității), proprietate intelectuală, autenticitate și drepturi de autor în contextul conținutului generat de inteligența artificială, beneficii și limitări, tipologii și domenii de aplicare ale inteligenței artificiale (de exemplu clasificare, recomandare, predicție, generare, interacțiune cu mediul), învățare automată în cadrul inteligenței artificiale, datele ca fundament al proceselor de învățare automată (surse de date, colectare, etichetare, actualizare în timp real, influență a datelor asupra rezultatelor), sustenabilitate și impact ecologic al sistemelor de inteligență artificială (consum energetic, resurse naturale, amprentă de carbon);

Domenii de conținut	Conținuturi
	- modele generative pentru crearea de conținut digital (de exemplu LLM - Large Language Model): caracteristici, modalități de adresare (de exemplu descriere, asistent virtual - chatbot), credibilitate, adevăr științific în răspunsurile generate; - repere pentru a interacționa eficient cu inteligența artificială: de exemplu prin gândire critică (verificare și evaluare critică a rezultatelor generate de inteligența artificială, verificarea existenței surselor indicate de inteligența artificială), creativitate (colaborare cu inteligența artificială pentru a crea și rafina idei), gândire computațională (descompunerea problemelor și oferirea de instrucțiuni clare și detaliate), conștiință de sine și socială (recunoaștere a influenței inteligenței artificiale, a dezinformării). 1.4. Introducere în tehnologii emergente - caracteristici ale unor tehnologii emergente din punctul de vedere al impactului asupra vieții de zi cu zi (de exemplu realitate extinsă – virtuală și augmentată). 1.5. Securitate cibernetică și etică în spațiul digital - concepte de bază și caracteristici din punctul de vedere al securității cibernetice și al eticii în spațiul digital: componente ale identității digitale (de exemplu, date de autentificare, date personale de identificare, date publice și date private), amprentă digitală, dreptul la ștergerea datelor personale din spațiul digital, consecințe ale acțiunilor din spațiul digital asupra propriei persoane și asupra altora (de exemplu, de natură personală, morală, legală) din punctul de vedere al bunăstării fizice, mentale și sociale, comportament responsabil, drepturi de autor (citare, referențiere și atribuire a surselor, licențe, piraterie digitală, plagiat); - tipuri de riscuri și amenințări cibernetice pentru utilizatori și organizații (de exemplu, programe care afectează performanța sistemelor sau fură date, software care criptează fișiere, tentative de a obține informații sensibile prin mesaje înșelătoare, supraîncărcare a unui server pentru a îl face inaccesibil, vulnerabilități din software pentru acces neautorizat la conturi și informații sensibile, pierderea de date personale sau profesionale, compromiterea confidențialității și integrității datelor, hărțuire cibernetică, dezinformare, inginerie socială, înșelătorii online); - repere pentru implementarea de măsuri preventive și strategii de securitate pentru protejarea sistemelor și datelor împotriva riscurilor și amenințărilor cibernetice (de exemplu, setări de confidențialitate, parole sigure, autentificare multifactor, criptare, expunere responsabilă în mediul online, informare în legătură cu modul în care sunt folosite datele personale de către aplicații și alegeri responsabile, evaluarea informațiilor din spațiul digital, respectarea drepturilor de autor și a legislației specifice); - repere pentru identificarea și utilizarea altor instrumente adecvate pentru securitate cibernetică și etică în spațiul digital, în funcție de propriile nevoi. 1.6. Navigare avansată pe web - repere pentru utilizarea motorului de căutare după cuvinte cheie, cu operatori specifici (de exemplu, ghilimele, minus), filtrarea conținutului relevant, selectarea surselor fiabile și de încredere, traduceri automate și detectarea limbii în care este redactat conținutul unei pagini web, utilizarea motoarelor alternative cu accent pe confidențialitate, navigare privată (incognito), verificarea și gestionarea cookie-urilor, protecție împotriva trackerelor și a reclamelor invazive, inspectarea codului sursă al paginilor web, extensii pentru navigatorul web, utilizarea inteligenței artificiale pentru recomandări și căutări contextuale; - repere pentru identificarea și utilizarea altor instrumente adecvate pentru navigare pe web, în funcție de propriile nevoi. 1.7. Modelare computerizată - caracteristici, avantaje și dezavantaje ale modelării computerizate a unor principale forme de activități economice (finanțe personale, servicii bancare, comerț electronic, plăți online și utilizare a tehnologiilor digitale în comerțul cu amănuntul), sisteme expert (de exemplu, pentru diagnosticare a unor defecțiuni ale motorului, diagnostic medical, identificare a speciilor de plante), activități legate de mediu (de exemplu, inundații, traficul auto,

Domenii de conținut	Conținuturi
	prognoza meteo, sisteme de poziționare globală – GPS) și de recreere (de exemplu, redare în flux audio-video – streaming media, jocuri online, sisteme de rezervare online pentru turism, concerte, cinematografe, evenimente sportive); - riscuri și măsuri de siguranță în utilizarea serviciilor economice și de recreere (de exemplu, protejare a conturilor, gestionare a timpului); - repere pentru identificarea și utilizarea responsabilă, la nivel de bază, a unor platforme specializate pentru servicii economice, servicii legate de mediu, respectiv servicii de recreere; - repere pentru identificarea și utilizarea altor instrumente adecvate pentru modelare computerizată, în funcție de propriile nevoi. 1.8. Participare civică și profesională în spațiul digital - concepte de bază și instrumente referitoare la semnătură digitală, digitalizare a serviciilor publice (de exemplu, sistemul de plată a taxelor și impozitelor, portal digital care oferă acces la informații, proceduri și servicii de asistență și de soluționare a problemelor cetățenilor), sisteme de identificare și autentificare automată (de exemplu, coduri de bare, sisteme de recunoaștere automată a plăcuțelor de înmatriculare, identificare prin radiofrecvență – RFID, recunoaștere biometrică): caracteristici, beneficii și limitări; - concepte de bază privind impactul tehnologiilor digitale asupra mediului (de exemplu, producția, funcționarea, repararea, reciclarea, eliminarea dispozitivelor, infrastructura de stocare a datelor, consumul de energie și utilizarea instrumentelor și aplicațiilor) și măsuri de reducere a acestuia; - concepte de bază și instrumente referitoare la impactul profesional (de exemplu, certificare digitală profesională, instrumente digitale pentru întocmirea și gestionarea curriculumului vitae, platforme profesionale și de dezvoltare a carierei, portofoliu online, prezență digitală profesională – brand personal, reputație digitală): caracteristici, beneficii și limitări; - repere pentru identificarea și utilizarea altor instrumente adecvate pentru participare civică și profesională în spațiul digital, în funcție de propriile nevoi; - caracteristici ale etapelor de dezvoltare a unui produs digital: strategie și analiză (documentare, necesar de informații din punctul de vedere al beneficiarilor/utilizatorilor și al furnizorilor/solicitanților, date din care se pot obține informații necesare, reguli impuse), proiectare, implementare și elaborare a documentației, tranziție (testare a sistemului de către beneficiari/utilizatori, actualizare), producție (implementare a produsului informatic, livrare către beneficiar/utilizatori, utilizare în mediul propriu-zis de producție, monitorizare a performanței produsului informatic, optimizare); - caracteristici ale documentației unui produs digital, structura unei documentații (de exemplu, introducere, prezentare din perspectiva beneficiarului/utilizatorului, prezentare din perspectiva proiectantului/programatorului, bibliografie).
2. Conținuturi digitale, tehnologii și aplicații specializate pentru obținerea acestora	2.1. Birotică. Documente digitale - concepte de bază și caracteristici ale conținuturilor de tip text (reprezentarea textului în memorie, utilizarea seturilor de caractere, codificare ASCII, UNICODE); - concepte de bază, caracteristici și instrumente pentru formatarea profesională a unui document (stiluri, indentări, tabulatori, aspect al paginii, întreruperi de pagini, scriere pe coloane) și utilizarea la un nivel avansat (îmbinare a corespondenței, comentarii, gestionare a modificărilor, proprietăți ale documentului, generare automată a cuprinsului, liste de imagini și tabele, verificarea automată din punctul de vedere ortografic, gramatical); - concepte de bază, caracteristici și instrumente pentru formatarea obiectelor utilizate într-un document (ecuații și simboluri, câmpuri automate); - repere pentru identificarea și utilizarea altor instrumente adecvate pentru realizarea unor operații specifice procesării de texte;

Domenii de conținut	Conținuturi
	- repere pentru utilizarea responsabilă și cu discernământ a inteligenței artificiale în prelucrarea de texte (de exemplu pentru redactare, corectare, traducere); - repere pentru adaptarea produsului digital la publicul țintă și la scopul comunicării (aspect grafic de bază, reguli de compunere vizuală, coerență informațională). 2.2. Birotică. Prezentări digitale - concepte de bază și caracteristici ale conținuturilor de tip prezentări digitale; - concepte de bază, caracteristici și instrumente pentru formatarea profesională a unei prezentări: coordonator de diapozitive, teme predefinite, interactivitate (butoane de acțiune, legături), integrare de elemente multimedia, animații și tranziții personalizate, expunere personalizată; - repere pentru identificarea și utilizarea altor instrumente adecvate pentru realizarea unor operații specifice prezentărilor digitale; - repere pentru utilizarea responsabilă și cu discernământ a inteligenței artificiale în generarea de prezentări digitale; - repere pentru adaptarea produsului digital la publicul țintă și la scopul comunicării (aspect grafic de bază, reguli de compunere vizuală, coerență informațională). 2.3. Birotică. Calcul tabelar - concepte de bază și caracteristici ale calculului tabelar: referințe relative, absolute și mixte, funcții și formule avansate; - concepte de bază, caracteristici și instrumente pentru formatarea profesională a unei foi de calcul (setări de pagină, formatare condiționată), personalizarea graficelor; - concepte de bază, caracteristici și instrumente pentru utilizarea la un nivel avansat a calculului tabelar: validarea datelor, vizualizarea datelor (ascundere rânduri sau coloane, fixare pe ecran a unor zone la derulare, filtre), prelucrarea datelor (tabele pivot), gestionarea foilor de calcul și protecția datelor (la nivel de celulă, foaie de calcul, registru, fișier), imprimare personalizată; - repere pentru identificarea și utilizarea altor instrumente adecvate pentru realizarea unor operații specifice calculului tabelar, în funcție de propriile nevoi; - repere pentru utilizarea etică, responsabilă și cu discernământ a inteligenței artificiale în prelucrări de tip calcul tabelar; - repere pentru adaptarea produsului digital la publicul țintă și la scopul comunicării (aspect grafic de bază, reguli de compunere vizuală, coerență informațională). 2.4. Birotică. Baze de date - concepte de bază și caracteristici ale unei baze de date: modele de baze de date, funcții ale unui sistem de gestionare a bazelor de date; - instrumente ale unei aplicații specializate pentru gestionarea bazelor de date pentru prelucrarea unei tabele (creare a structurii tabelului, definire a câmpurilor, chei primare, introducere, modificare, adăugare, ștergere de date din tabelă), interogări (creare, personalizare), relații între tabele (chei străine, integritate referențială), formulare (creare, personalizare), rapoarte (creare, personalizare); - repere pentru identificarea și utilizarea altor instrumente ale unor aplicații specializate pentru gestionarea bazelor de date, în funcție de propriile nevoi; - repere pentru utilizarea etică, responsabilă și cu discernământ a inteligenței artificiale în crearea și prelucrarea bazelor de date. 2.5. Pagini web - concepte de bază și caracteristici ale HTML (HyperText Markup Language): structura unui document HTML, etichete și attribute specifice pentru formatarea unor elemente ale paginii web (text, liste, legături, imagini, tabele); - concepte de bază și caracteristici ale CSS (Cascading Style Sheets): stiluri, selectori, proprietăți și valori specifice pentru formatarea unor elemente ale paginii web (text, liste, legături, imagini, tabele);

Domenii de conținut	Conținuturi
	- repere pentru crearea unei pagini web din punctul de vedere al conținutului (conținut, structura unei pagini web) – utilizând HTML, din punctul de vedere al prezentării (afișarea și formatarea elementelor din pagina web) – utilizând HTML și CSS și din punctul de vedere al comportamentului (pentru controlul comportamentului/ interactivității elementelor dintr-o pagină web) – utilizând modele date în limbaje de scripting (JavaScript) sau generate cu ajutorul inteligenței artificiale; - repere pentru identificarea și utilizarea altor instrumente adecvate pentru realizarea unor operații specifice paginilor web, în funcție de propriile nevoi; - repere pentru utilizarea etică, responsabilă și cu discernământ a inteligenței artificiale în crearea unei pagini web; - repere pentru adaptarea produsului digital la publicul țintă și la scopul comunicării (aspect grafic de bază, reguli de compunere vizuală, coerență informațională), optimizarea paginii pentru asigurarea performanței (viteza de încărcare, vizibilitate și accesibilitate la căutare); - repere pentru proiectarea unui site web, vizualizarea și publicarea sa pe web. 2.6. Imagini digitale - caracteristici ale imaginilor digitale (imagini 2D și modele 3D), reprezentarea imaginilor în memorie (pixeli, reprezentare raster, reprezentare vectorială), elemente de definire (puncte/ancore, linii/curbe, forme/poligoane, respectiv suprafețe), formate standard (de exemplu, BMP, JPEG, PNG, GIF, respectiv STL, OBJ, 3MF), proprietăți (rezoluție, adâncime a culorii) și efecte ale modificării acestora asupra dimensiunii fișierului și a calității imaginii, domenii de aplicare (de exemplu, foto-editare, medicină – RMN, radiografii, mașini autonome, recunoaștere facială, amprentă digitală, imprimare 3D); - instrumente pentru operații specifice prelucrării imaginilor digitale: decupare, redimensionare, rotire, colaje, conversii, răsturnare, ajustare a luminozității, ajustare a contrastului, grupare, stratificare; - repere pentru identificarea și utilizarea altor instrumente pentru prelucrarea imaginilor digitale, în funcție de propriile nevoi; - repere pentru utilizarea etică, responsabilă și cu discernământ a inteligenței artificiale în prelucrarea imaginilor digitale. 2.7. Prelucrări audio - concepte de bază și caracteristici ale conținuturilor audio (de exemplu, formate audio, comprimare și decompimare, codec audio, frecvență de eșantionare, rată de biți, adâncime de biți/fidelitate, parametri care influențează calitatea conținutului audio), caracteristici ale unor narrative digitale audio de bază (de exemplu, podcast audio, coloană sonoră); - instrumente de bază ale unor aplicații specializate pentru redare a unor conținuturi audio: redare, volum, pauză, derulare înainte, derulare înapoi; - instrumente ale unor aplicații specializate pentru prelucrare audio: decupare și inserare a unor secvențe, eliminare a zgomotelor de fond, mixaje, salvare în diferite formate; - repere pentru identificarea și utilizarea altor instrumente pentru redare și prelucrare audio, în funcție de propriile nevoi; - repere pentru utilizarea etică, responsabilă și cu discernământ a inteligenței artificiale în creare și modificare de conținut audio. 2.8. Prelucrări audio-video - concepte de bază și caracteristici ale conținuturilor audio-video (de exemplu, formate audio-video, comprimare și decompimare, codec video, raport de aspect, rezoluție, rata cadrelor, parametri care influențează calitatea conținutului video), caracteristici ale unor narrative digitale audio-video de bază (de exemplu, podcast, videoclip, scurt reportaj); - instrumente de bază ale unor aplicații specializate pentru redare a unor conținuturi audio-video: redare, volum, subtitrări, pauză, derulare înainte, derulare înapoi; - instrumente ale unor aplicații specializate pentru prelucrare audio-video: decupare și inserare a unor secvențe audio-video, suprapunere a coloanei sonore, subtitrare, salvare în diferite formate;

Domenii de conținut	Conținuturi
	- repere pentru identificarea și utilizarea altor instrumente pentru redare și prelucrare audio-video, în funcție de propriile nevoi; - repere pentru utilizarea etică, responsabilă și cu discernământ a inteligenței artificiale în creare și modificare de conținut audio-video. 2.9. Interfețe vizuale și ergonomie digitală - concepte de bază și caracteristici privind proiectarea aplicațiilor vizuale: programare vizuală, interfață grafică a unui mediu vizual de dezvoltare, aplicație vizuală, interfață grafică a unei aplicații vizuale (GUI), orientare pe evenimente; - principii de ergonomie și accesibilitate în proiectarea interfețelor utilizator (alinieri, grupare, distanțare, poziționare intuitivă, accesibilitate), scheme de culori (contrast, armonie, culori complementare), fonturi și dimensiuni pentru lizibilitate; - formulare și controale uzuale în proiectarea interfețelor grafice ale unei aplicații vizuale (de exemplu, butoane, etichete, casete de text, liste, liste derulante, casete de imagini): rol, caracteristici, proprietăți uzuale (conținut asociat, dimensiune, poziție, stil vizual), evenimente uzuale (interacțiuni prin mouse și cu tastatură); - criterii pentru identificarea și utilizarea altor controale, respectiv altor proprietăți și evenimente, adecvate cerinței sau în funcție de propriile nevoi; - repere pentru proiectarea și implementarea aplicațiilor vizuale pentru desktop și mobil, în design-time și run-time, utilizând gândirea computațională: plasarea controalelor pe un formular, gestionarea proprietăților unui control, tratarea evenimentelor, testarea și depanarea codului generat; - repere pentru utilizarea inteligenței artificiale pentru asistarea dezvoltării, testarea funcțională și depanarea aplicațiilor realizate.
3. Sisteme de calcul	3.1. Componenta hardware a unui sistem de calcul - caracteristici, utilizare, avantaje și dezavantaje ale sistemelor de calcul de tip desktop (de exemplu pentru birou și managementul afacerilor, educație, jocuri și divertisment) și de tip mobil (de exemplu laptopuri, telefoane inteligente, tablete); - arhitectura sistemului de calcul: concepte de bază și caracteristici ale componentelor, fluxul datelor și instrucțiunilor; - unitatea centrală de procesare (CPU): structură internă (caracteristici ale componentelor: unitatea logico-aritmetică, unitatea de comandă și control, cache), parametri care influențează performanța îndeplinirii funcției de bază (de exemplu număr de nuclee, frecvență, cache); - memoria internă (memorie cu acces aleator RAM – Random Access Memory, memorie ROM - Read Only Memory): rol, caracteristici, asemănări și deosebiri, parametri care influențează performanța îndeplinirii funcției de bază; - medii și dispozitive de stocare: caracteristici, utilizare, avantaje și dezavantaje ale dispozitivelor uzuale (de exemplu HDD – Hard Disk Drive, SSD – Solid State Drive, medii optice de stocare, card de memorie, memorie flash), parametri care influențează performanța îndeplinirii funcției de bază; - interfețe: caracteristici ale principalelor interfețe (de exemplu placa de sunet, placa de rețea, placa video, USB – Universal Serial Bus); - caracteristici, utilitate, avantaje, dezavantaje și parametri care influențează performanța îndeplinirii funcției de bază ale dispozitivelor periferice de intrare uzuale: tastatură, mouse, microfon, cameră digitală, scanere 2D (de exemplu pentru imagini, citirea de coduri de bare sau QR, pentru citirea optică a caracterelor – OCR), scanere 3D, cititor de identificare cu RFID – Radio Frequency Identification; - caracteristici, utilitate, avantaje, dezavantaje și parametri care influențează performanța îndeplinirii funcției de bază ale dispozitivelor periferice de ieșire uzuale: monitor, imprimantă, imprimantă 3D, plotter, boxe, videoproiector; - caracteristici, utilitate, avantaje, dezavantaje și parametri care influențează performanța îndeplinirii funcției de bază ale dispozitivelor periferice de

Domenii de conținut	Conținuturi
	intrare - ieșire uzuale: touchscreen, controler de joc cu feedback, dispozitive cu NFC – Near Field Communication; - placa de bază: structură (magistrale de date, adresă și control, chipseturi și BIOS/UEFI), rol; - sisteme de alimentare și răcire: surse de alimentare, TDP – cantitatea maximă de căldură generată de componente (de exemplu, CPU, GPU), metode de răcire (pasivă, activă, cu lichid). 3.2. Componenta software a unui sistem de calcul - tipuri principale de software și caracteristici (de exemplu de sistem, aplicații); - concepte de bază și caracteristici ale unui sistem de operare: tipuri de sisteme de operare (de exemplu pentru desktop, servere, dispozitive mobile, aplicații industriale), funcții principale, interfețe (interfață grafică utilizator – GUI, interfață în linie de comandă – CLI, interfață bazată pe dialog/limbaj natural - CUI, interfață bazată pe gesturi), tipuri comune de sisteme de fișiere (de exemplu NTFS, FAT32, exFAT, EXT, APFS); - repere pentru gestionarea profesională a folderelor și fișierelor (organizare ierarhică, arhivare), monitorizare a proceselor; - repere pentru securizarea sistemului de operare (firewall, software antivirus, gestionare a utilizatorilor și a permisiunilor acordate acestora, criptare). 3.3. Întreținere a unui sistem de calcul și depanare la nivel elementar a unor disfuncționalități frecvente - repere pentru asamblarea unor componente hardware, interoperabilitate și compatibilitate, actualizarea sistemului de operare, instalarea și actualizarea driverelor unor dispozitive periferice; - repere pentru utilizarea în siguranță a unui sistem de calcul (de exemplu, conectare la rețeaua de curent electric, prevenire a incendiilor), întreținerea de bază a sistemului de calcul (actualizare și dezinstalare a unor aplicații, actualizare firmware) și utilizarea unor programe utilitare uzuale (de exemplu, scanare antivirus, gestionare a fișierelor, inclusiv a celor temporare sau inutile, optimizare a funcționării sistemului de calcul, defragmentare/TRIM, copie de siguranță, puncte de restaurare, jurnale de sistem și recuperare după erori); - repere pentru diagnosticarea și depanarea la nivel elementar a unor disfuncționalități frecvente (de exemplu, putere de procesare limitată, disponibilitate redusă a rețelelor de calculatoare și capacitate limitată de conectare la acestea); - repere pentru identificarea și utilizarea altor instrumente adecvate pentru întreținerea unui sistem de calcul și depanarea unor disfuncționalități, în funcție de propriile nevoi. 3.4. Dispozitive inteligente și internetul obiectelor - caracteristici ale internetului obiectelor – IoT (Internet of Things); - caracteristici ale componentelor de bază ale arhitecturii internetului obiectelor (senzori, dispozitive de prelucrare a informației, dispozitive de acționare/control – actuatori, rețea de comunicație, cloud, aplicații specifice), principiu general de comunicație între componentele din arhitectura internetului obiectelor; - caracteristici și principiu general de funcționare al dispozitivelor inteligente, tipuri uzuale de astfel de dispozitive (de exemplu, pentru casă, purtabile, dispozitive din domeniul sănătății, agriculturii, industriei); - repere pentru identificarea și utilizarea altor dispozitive inteligente și facilități ale internetului obiectelor, adecvate propriilor nevoi; - beneficii, limitări, provocări și riscuri ale utilizării dispozitivelor inteligente și IoT. 3.5. Fundamente ale roboticii - concepte de bază și caracteristici ale roboților: structura hardware de bază (motor, controler, senzori), structura software de bază, modalități de interacțiune cu mediul înconjurător, modalități de colectare a datelor din mediul înconjurător cu ajutorul senzorilor (de exemplu, de lumină, culoare,

Domenii de conținut	Conținuturi
	temperatură, ultrasonic), tipuri uzuale de roboți (de exemplu, industriali, educaționali, pentru transport), beneficii și limite; - instrumente de bază ale unor medii de modelare a comportamentului unui robot virtual: poziționare, deplasare, rotire, reacție la stimuli, configurare a aspectului și a componentelor (motor, controler, senzori), testare și optimizare; - repere pentru identificarea și utilizarea altor instrumente pentru modelarea comportamentului unui robot virtual, în funcție de propriile nevoi; - repere pentru modelarea comportamentului unui robot virtual, utilizând gândirea computațională și inteligența artificială pentru asistarea dezvoltării și testarea funcțională. 3.6. Rețele de comunicații - concepte de bază și caracteristici: rețele de calculatoare, rețele de telefonie mobilă, rol, avantaje și dezavantaje ale utilizării unei rețele de comunicații, tipuri de bază de rețele de calculatoare (de exemplu, LAN – Local Area Network, WAN – Wide Area Network, PAN – Personal Area Network, intranet, extranet, internet, rețele securizate, rețele virtuale private – VPN, rețele deschise), topologii de bază de rețele de calculatoare (de exemplu, stea, plasă/mesh); - concepte, rol și caracteristici ale dispozitivelor și mediilor de transmisie într-o rețea de calculatoare: dispozitive active de rețea (de exemplu, router, switch, modem, punct de acces), medii de transmisie de bază într-o rețea (de exemplu, fără fir, cabluri UTP – Unshielded Twisted Pair, cabluri STP – Shielded Twisted Pair, cabluri cu fibră optică); - concepte, rol și caracteristici ale protocoalelor uzuale de rețea de comunicații (de exemplu, TCP/IP – Transmission Control Protocol/Internet Protocol, UDP – User Datagram Protocol, HTTPS – HyperText Transfer Protocol Secure), versiuni/formate ale adresării IP (de exemplu, IPv4, IPv6) și elemente ale structurii unei adrese IP (de exemplu, prefix de rețea/identificator, mască/prefix), servicii de rețea (de exemplu, DHCP – Dynamic Host Configuration Protocol, DNS – Domain Name System), subrețele, porți de acces (gateway); - caracteristici și repere pentru configurarea unui router Wi Fi (de exemplu, parametri de securitate și rețea wireless); - caracteristici și repere pentru conectarea unui calculator în rețea, prin cablu sau fără fir, și securizarea acestuia (firewall); - caracteristici și repere pentru utilizarea unor instrumente uzuale de diagnosticare și monitorizare: ping, traceroute/tracert, ipconfig/ifconfig, netstat/ss; - repere pentru identificarea și utilizarea altor instrumente ale rețelelor de comunicații, adecvate propriilor nevoi.

NOTE SPECIFICE

Proba C se organizează și se desfășoară în condiții stabilite prin metodologie specifică, în conformitate cu prevederile art. 103 alin. (8) din Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023.

Anexa nr. 13

Programe de examen
pentru disciplina

Informatică

Examenul național de bacalaureat - 2030
Învățământ liceal

– 2026 –

TABEL CENTRALIZATOR AL PROGRAMELOR DE EXAMEN

Nr. crt.	Cod programă de examen (BAC)	Proba	Raportare (TC / TC+CS / CS)	Filiera	Profilul	Specializarea/Domeniul/ Calificările profesionale
1.	INF_P1	E – a doua probă	CS	Teoretică	Real	Specializarea matematică-informatică
2.	INF_P2	E – a doua probă	CS	Teoretică	Real	Specializarea științe ale naturii
3.	INF_P3	E – a doua probă	CS	Vocațională	Militar	Specializarea matematică-informatică militară

Anexa nr. 13.1. Programa de examen pentru disciplina *Informatică* – INF_P1 (CS)

- Proba E – a doua probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării)
- Filiera teoretică, profilul real, specializarea matematică-informatică

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina *Informatică* fundamentează elaborarea variantelor de subiecte și a baremelor de evaluare și de notare pentru **proba E – a doua probă** din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Prezenta programă precizează **competențele de evaluat, domeniile de conținut și conținuturile** vizate de evaluarea specifică acestui examen pentru candidații de la specializarea matematică-informatică (incluzând clase de la această specializare cu predarea disciplinei informatică în regim intensiv).

Programa de examen derivă din **programele școlare în vigoare pentru învățământul liceal**, aprobate prin **Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 6930/2025 și Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 4370/2026**. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul întregului ciclu liceal, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen la această disciplină este de a constata măsura în care candidatul *recunoaște, explică, utilizează, analizează, evaluează și creează* în domeniul informatic, în situații de complexitate corespunzătoare raportării (CS) și tipului de probă.

Prin susținerea probei de examen la disciplina informatică, candidatul este pus în situația de a face dovada următoarelor **competențe generale (CG)**, dobândite pe parcursul învățământului liceal (clasele a IX-a – a XII-a):

CG1	Identifică principalele caracteristici ale modelelor conceptuale și operaționale ale dezvoltării produselor software, pentru înțelegerea fundamentelor programării
CG2	Explică principii care stau la baza modelelor conceptuale și operaționale ale dezvoltării produselor software, pentru a fundamenta în mod logic proiectarea și implementarea soluțiilor informatice
CG3	Utilizează modele conceptuale și operaționale ale dezvoltării produselor software, în scopul obținerii de soluții informatice funcționale și eficiente
CG4	Analizează caracteristicile și aplicabilitatea modelelor conceptuale și operaționale ale dezvoltării produselor software, pentru a selecta soluțiile cele mai potrivite în funcție de contextul informatic dat
CG5	Evaluează corectitudinea și eficiența soluțiilor informatice, în vederea optimizării și asigurării funcționalității în diverse scenarii de utilizare
CG6	Elaborează algoritmi și programe personalizate, pentru a crea soluții informatice coerente și adaptate cerințelor

Prin variantele de subiecte elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** care pot fi evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru ciclul liceal:

CG1 – Identifică principalele caracteristici ale modelelor conceptuale și operaționale ale dezvoltării produselor software, pentru înțelegerea fundamentelor programării

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS1.1.	Identifică principalele caracteristici ale organizării datelor în cadrul unor modele conceptuale fundamentale - date simple sau liste, pentru a structura și accesa date în vederea prelucrării acestora
X.CS1.1.	Identifică principalele caracteristici ale organizării datelor în cadrul unor modele conceptuale simple - neliniare, liniare, asociative, mixte, pentru a structura și accesa date în vederea prelucrării acestora

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS1.1.	Identifică principalele caracteristici ale organizării datelor în cadrul unor modele conceptuale complexe – rețea, ierarhice, obiectuale, pentru a structura și accesa date în vederea prelucrării acestora
IX.CS1.2.	Identifică specificul, caracteristicile și etapele unor algoritmi specializați pe clase de probleme, pentru a îi putea utiliza în prelucrarea algoritmică a numerelor, sortarea sau generarea sistematică a unor secvențe de valori
X.CS1.2.	Identifică specificul, caracteristicile și etapele unor algoritmi specializați pe clase de probleme, pentru a îi putea utiliza în prelucrarea listelor
XI.CS1.2.	Identifică specificul, caracteristicile și etapele unor algoritmi specializați pe clase de probleme, pentru a îi putea utiliza în prelucrarea grafurilor, arborilor
IX.CS1.3.	Identifică specificul, caracteristicile și etapele unor strategii de rezolvare a problemelor prin proiectarea modulară a algoritmilor
X.CS1.3.	Identifică specificul, caracteristicile și etapele unor strategii de tip Divide et impera, Greedy pentru rezolvarea problemelor
XI.CS1.3.	Identifică specificul, caracteristicile și etapele unor strategii de tip Backtracking pentru rezolvarea problemelor
IX.CS1.4.	Identifică principalele elemente ale limbajului de programare utilizate pentru prelucrarea datelor organizate în modele fundamentale - date simple sau liste, respectiv pentru transmiterea datelor de la și către un program, în vederea rezolvării eficiente a problemelor informatice
X.CS1.4.	Identifică principalele elemente ale limbajului de programare utilizate pentru prelucrarea datelor organizate în modele simple - neliniare, liniare, asociative, mixte, în vederea rezolvării eficiente a problemelor informatice
XI.CS1.4.	Identifică principalele elemente ale limbajului de programare utilizate pentru memorarea și prelucrarea datelor organizate în modele complexe - rețea, ierarhice, în vederea rezolvării eficiente a problemelor informatice
IX.CS1.5.	Identifică elementele de sintaxă și componentele din definiția și apelul subprogramelor și subprogramelor predefinite pentru operații uzuale, pentru a le utiliza în implementarea algoritmilor în limbaj de programare
X.CS1.5.	Identifică elementele de sintaxă și componentele din definiția și apelul subprogramelor recursive, pentru a le utiliza în implementarea algoritmilor în limbaj de programare
XI.CS1.5.	Identifică elementele de sintaxă și componentele din definiția claselor, pentru a le utiliza în implementarea algoritmilor în limbaj de programare cu programare orientată pe obiecte
XII.CS1.1.	Identifică principalele caracteristici ale organizării datelor în cadrul unor modele conceptuale avansate - pentru proiectarea bazelor de date sau învățare automată, pentru a structura și accesa date în vederea prelucrării acestora
XII.CS1.2.	Identifică specificul, caracteristicile și etapele unor strategii de normalizare a modelului conceptual al unei probleme de gestiune
XII.CS1.4.	Identifică principalele comenzi SQL și ale limbajului de programare pentru a identifica soluția adecvată prelucrării datelor organizate în baze de date, în vederea rezolvării eficiente a problemelor informatice de gestiune
XII.CS1.3.	Identifică specificul, caracteristicile și etapele unor algoritmi specializați pe clase de probleme, pentru a îi putea utiliza în învățarea automată
XII.CS1.5.	Identifică principalele elemente ale limbajului de programare utilizate pentru prelucrarea datelor organizate în învățarea automată, în vederea rezolvării eficiente a problemelor informatice

CG2 – Explică principii care stau la baza modelelor conceptuale și operaționale ale dezvoltării produselor software, pentru a fundamenta în mod logic proiectarea și implementarea soluțiilor informatice

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS2.1.	Explică principiile de organizare a datelor în cadrul unor modele conceptuale fundamentale - date simple sau liste, pentru a le gestiona eficient
X.CS2.1.	Explică principiile de organizare și prelucrare a datelor în cadrul unor modele conceptuale simple - neliniare, liniare, asociative, mixte, pentru a le gestiona eficient
XI.CS2.1.	Explică principiile de organizare a datelor în cadrul unor modele conceptuale complexe - rețea, ierarhice, obiectuale, pentru a le gestiona eficient
IX.CS2.2.	Explică etapele algoritmilor specializați pe clase de probleme, pentru a îi putea utiliza în prelucrarea algoritmică a numerelor, sortarea sau generarea sistematică a unor secvențe de valori
X.CS2.2.	Explică etapele unor algoritmi specializați pe clase de probleme, pentru a îi putea utiliza în prelucrarea listelor
XI.CS2.2.	Explică etapele unor algoritmi specializați pe clase de probleme, pentru a îi putea utiliza în prelucrarea grafurilor, arborilor
IX.CS2.3.	Explică etapele unor strategii de rezolvare a problemelor prin proiectarea modulară a algoritmilor
X.CS2.3.	Explică etapele unor strategii de tip Divide et impera, Greedy pentru rezolvarea problemelor
XI.CS2.3.	Explică etapele unor strategii de tip Backtracking pentru rezolvarea problemelor
IX.CS2.4.	Explică rolul principalelor elemente ale limbajului de programare utilizate pentru prelucrarea datelor organizate în modele fundamentale - date simple sau liste, respectiv pentru transmiterea datelor de la și către un program în vederea rezolvării eficiente a problemelor informatice
X.CS2.4.	Explică rolul principalelor elemente ale limbajului de programare utilizate pentru prelucrarea datelor organizate în modele simple - neliniare, liniare, asociative, mixte, în vederea rezolvării eficiente a problemelor informatice
XI.CS2.4.	Explică rolul principalelor elemente ale limbajului de programare utilizate pentru prelucrarea datelor organizate în modele complexe - rețea, ierarhice, în vederea rezolvării eficiente a problemelor informatice
IX.CS2.5.	Explică mecanismul de executare a subprogramelor și subprogramelor predefinite pentru operații uzuale, pentru a le utiliza în implementarea algoritmilor în limbaj de programare
X.CS2.5.	Explică mecanismul de executare a subprogramelor recursive, pentru a le utiliza în implementarea algoritmilor în limbaj de programare
XI.CS2.5.	Explică rolul restricțiilor de acces și al componentelor unei clase, pentru a le utiliza în proiectarea claselor și implementarea algoritmilor cu programare orientată pe obiecte
XII.CS2.1.	Explică principiile de organizare a datelor în cadrul unor modele conceptuale avansate - pentru proiectarea bazelor de date sau învățare automată, pentru a le gestiona eficient
XII.CS2.2.	Explică etapele unor strategii de normalizare a modelului conceptual al unei probleme de gestiune
XII.CS2.4.	Explică rolul componentelor principalelor comenzi SQL și ale limbajului de programare pentru a identifica soluția adecvată prelucrării datelor organizate în baze de date, în vederea rezolvării eficiente a problemelor informatice de gestiune
XII.CS2.3.	Explică etapele unor algoritmi specializați pe clase de probleme, pentru a îi putea utiliza în învățarea automată
XII.CS2.5.	Explică rolul principalelor elemente ale limbajului de programare utilizate pentru prelucrarea datelor în învățarea automată, în vederea rezolvării eficiente a problemelor informatice

CG3 – Utilizează modele conceptuale și operaționale ale dezvoltării produselor software, în scopul obținerii de soluții informatice funcționale și eficiente

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS3.1.	Utilizează modul de organizare și prelucrare a datelor în cadrul unor modele conceptuale fundamentale - date simple sau liste, pentru a rezolva probleme de gestionare a datelor

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
X.CS3.1.	Utilizează modul de organizare și prelucrare a datelor în cadrul unor modele conceptuale simple - neliniare, liniare, asociative, mixte, pentru a rezolva probleme de gestionare a datelor
XI.CS3.1.	Utilizează modul de organizare și prelucrare a datelor în cadrul unor modele conceptuale complexe - rețea, ierarhice, obiectuale, pentru a rezolva probleme de gestionare a datelor
IX.CS3.2.	Aplică algoritmi specializați pe clase de probleme, pentru a îi putea utiliza în prelucrarea algoritmică a numerelor, sortarea sau generarea sistematică a unor secvențe de valori
X.CS3.2.	Aplică algoritmi specializați pe clase de probleme, pentru a îi putea utiliza în prelucrarea listelor
XI.CS3.2.	Aplică algoritmi specializați pe clase de probleme, pentru a îi putea utiliza în prelucrarea grafurilor, arborilor
IX.CS3.3.	Aplică strategii de rezolvare a problemelor prin proiectarea modulară a algoritmilor
X.CS3.3.	Aplică strategii de tip Divide et impera, Greedy pentru rezolvarea problemelor
XI.CS3.3.	Aplică strategii de tip Backtracking pentru rezolvarea problemelor
IX.CS3.4.	Utilizează principalele elemente ale limbajului de programare utilizate pentru prelucrarea datelor organizate în modele fundamentale - date simple sau liste, respectiv pentru transmiterea datelor de la și către un program, în vederea rezolvării eficiente a problemelor informatice
X.CS3.4.	Utilizează principalele elemente ale limbajului de programare pentru prelucrarea datelor organizate în modele simple - neliniare, liniare, asociative, mixte, în vederea rezolvării eficiente a problemelor informatice
XI.CS3.4.	Utilizează principalele elemente ale limbajului de programare pentru prelucrarea datelor organizate în modele complexe - rețea, ierarhice, în vederea rezolvării eficiente a problemelor informatice
IX.CS3.5.	Utilizează elementele de sintaxă și componentele din definiția și apelul subprogramelor și subprogramelor predefinite pentru operații uzuale, în implementarea algoritmilor în limbaj de programare
X.CS3.5.	Utilizează elementele de sintaxă și componentele din definiția și apelul subprogramelor recursive, în implementarea algoritmilor în limbaj de programare
XI.CS3.5.	Utilizează elementele de sintaxă și componentele din definiția claselor, în implementarea algoritmilor în limbaj de programare cu programare orientată pe obiecte
XII.CS3.1.	Utilizează modul de organizare și prelucrare a datelor în cadrul unor modele conceptuale avansate – la proiectarea bazelor de date sau la învățare automată, pentru a rezolva probleme de gestionare a datelor
XII.CS3.2.	Aplică strategii de normalizare a modelului conceptual al unei probleme de gestiune
XII.CS3.4.	Utilizează principalele comenzi SQL și ale limbajului de programare pentru a identifica soluția adecvată prelucrării datelor organizate în baze de date, în vederea rezolvării eficiente a problemelor informatice de gestiune
XII.CS3.3.	Aplică algoritmi specializați pe clase de probleme, pentru a îi putea utiliza în învățarea automată
XII.CS3.5.	Utilizează principalele elemente ale limbajului de programare pentru prelucrarea datelor în învățarea automată, în vederea rezolvării eficiente a problemelor informatice

CG4 – Analizează caracteristicile și aplicabilitatea modelelor conceptuale și operaționale ale dezvoltării produselor software, pentru a selecta soluțiile cele mai potrivite în funcție de contextul informatic dat

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS4.1.	Analizează caracteristicile, modul de prelucrare, avantajele și dezavantajele utilizării unor modele conceptuale fundamentale - date simple sau liste, pentru a alege structura adecvată în rezolvarea unor probleme concrete
X.CS4.1.	Analizează caracteristicile, modul de prelucrare, avantajele și dezavantajele utilizării unor modele conceptuale simple - neliniare, liniare, asociative, mixte, pentru a alege structura adecvată în rezolvarea unor probleme concrete

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS4.1.	Analizează caracteristicile, modul de prelucrare, avantajele și dezavantajele utilizării unor modele conceptuale complexe - rețea, ierarhice, obiectuale, pentru a alege structura adecvată în rezolvarea unor probleme concrete
IX.CS4.2.	Analizează comportamentul, aplicabilitatea, avantajele și dezavantajele utilizării unor algoritmi specializați pe clase de probleme pentru prelucrarea numerelor, sortarea sau generarea sistematică a unor secvențe de valori
X.CS4.2.	Analizează comportamentul, aplicabilitatea, avantajele și dezavantajele utilizării unor algoritmi specializați pe clase de probleme pentru prelucrarea listelor
XI.CS4.2.	Analizează comportamentul, aplicabilitatea, avantajele și dezavantajele utilizării unor algoritmi specializați pe clase de probleme pentru prelucrarea grafurilor, arborilor
IX.CS4.3.	Analizează aplicabilitatea, avantajele și dezavantajele utilizării unor strategii de rezolvare a problemelor prin proiectarea modulară a algoritmilor
X.CS4.3.	Analizează aplicabilitatea, avantajele și dezavantajele utilizării unor strategii de tip Divide et impera, Greedy pentru rezolvarea problemelor
XI.CS4.3.	Analizează aplicabilitatea, avantajele și dezavantajele utilizării unor strategii de tip Backtracking pentru rezolvarea problemelor
IX.CS4.4.	Analizează aplicabilitatea, avantajele și dezavantajele utilizării unor elemente ale limbajului de programare, pentru a identifica soluția adecvată prelucrării datelor organizate în modele fundamentale - date simple sau liste, respectiv pentru transmiterea datelor de la și către un program, în vederea rezolvării eficiente a problemelor informatice
X.CS4.4.	Analizează aplicabilitatea, avantajele și dezavantajele utilizării unor elemente ale limbajului de programare, pentru a identifica soluția adecvată prelucrării datelor organizate în modele simple - neliniare, liniare, asociative, mixte, în vederea rezolvării eficiente a problemelor informatice
XI.CS4.4.	Analizează aplicabilitatea, avantajele și dezavantajele utilizării unor elemente ale limbajului de programare, pentru a identifica soluția adecvată prelucrării datelor organizate în modele complexe - rețea, ierarhice, în vederea rezolvării eficiente a problemelor informatice
IX.CS4.5.	Analizează aplicabilitatea, avantajele și dezavantajele utilizării subprogramelor, în implementarea algoritmilor în limbaj de programare
X.CS4.5.	Analizează aplicabilitatea, avantajele și dezavantajele utilizării subprogramelor recursive, în implementarea algoritmilor în limbaj de programare
XI.CS4.5.	Analizează aplicabilitatea, avantajele și dezavantajele utilizării programării orientate pe obiecte, în implementarea algoritmilor în limbaj de programare
XII.CS4.1.	Analizează caracteristicile, modul de prelucrare, avantajele și dezavantajele utilizării unor modele conceptuale avansate – pentru proiectarea bazelor de date sau pentru învățare automată, pentru a alege structura adecvată în rezolvarea unor probleme concrete
XII.CS4.2.	Analizează aplicabilitatea, avantajele și dezavantajele utilizării unor strategii de normalizare a modelului conceptual al unei probleme de gestiune
XII.CS4.4.	Analizează aplicabilitatea, avantajele și dezavantajele utilizării comenzilor SQL și a elementelor specifice limbajului de programare, în vederea rezolvării eficiente a problemelor informatice de gestiune
XII.CS4.3.	Analizează comportamentul, aplicabilitatea, avantajele și dezavantajele utilizării unor algoritmi specializați pe clase de probleme pentru învățarea automată
XII.CS4.5.	Analizează aplicabilitatea, avantajele și dezavantajele utilizării unor elemente ale limbajului de programare, pentru a identifica soluția adecvată prelucrării datelor în învățarea automată, în vederea rezolvării eficiente a problemelor informatice

CG5 – Evaluează corectitudinea și eficiența soluțiilor informatice, în vederea optimizării și asigurării funcționalității în diverse scenarii de utilizare

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS5.1.	Argumentează alegerea unor modele conceptuale fundamentale - date simple sau liste - și a modurilor de prelucrare a acestora pentru rezolvarea unor probleme informatice concrete
X.CS5.1.	Argumentează alegerea unor modele conceptuale simple - neliniare, liniare, asociative, mixte și a modurilor de prelucrare a acestora pentru rezolvarea unor probleme informatice concrete
XI.CS5.1.	Argumentează alegerea unor modele conceptuale complexe - rețea, ierarhice, obiectuale și a modurilor de prelucrare a acestora pentru rezolvarea unor probleme informatice concrete
IX.CS5.2.	Evaluează corectitudinea și eficiența soluțiilor cu algoritmi specializați pe clase de probleme pentru prelucrarea numerelor, sortarea sau generarea sistematică a unor secvențe de valori
X.CS5.2.	Evaluează corectitudinea și eficiența soluțiilor cu algoritmi specializați pe clase de probleme pentru prelucrarea listelor
XI.CS5.2.	Evaluează corectitudinea și eficiența soluțiilor cu algoritmi specializați pe clase de probleme pentru prelucrarea grafurilor, arborilor
IX.CS5.3.	Evaluează corectitudinea și eficiența algoritmilor care utilizează strategii de rezolvare a problemelor prin proiectarea modulară a algoritmilor
X.CS5.3.	Evaluează corectitudinea și eficiența algoritmilor care utilizează strategii de tip Divide et impera, Greedy pentru rezolvarea problemelor
XI.CS5.3.	Evaluează corectitudinea și eficiența algoritmilor care utilizează strategii de tip Backtracking pentru rezolvarea problemelor
IX.CS5.4.	Evaluează corectitudinea și eficiența aplicațiilor care utilizează elemente specifice de limbaj de programare pentru prelucrarea datelor organizate în modele fundamentale - date simple sau liste, respectiv pentru transmiterea datelor de la și către un program, în vederea rezolvării eficiente a problemelor informatice
X.CS5.4.	Evaluează corectitudinea și eficiența aplicațiilor care utilizează elemente specifice de limbaj de programare pentru prelucrarea datelor organizate în modele simple - neliniare, liniare, asociative, mixte, în vederea rezolvării eficiente a problemelor informatice
XI.CS5.4.	Evaluează corectitudinea și eficiența aplicațiilor care utilizează elemente specifice de limbaj de programare pentru prelucrarea datelor organizate în modele complexe - rețea, ierarhice, în vederea rezolvării eficiente a problemelor informatice
IX.CS5.5.	Evaluează corectitudinea și eficiența programelor care utilizează subprograme, pentru a rezolva probleme informatice
X.CS5.5.	Evaluează corectitudinea și eficiența programelor care utilizează subprograme recursive, pentru a rezolva probleme informatice
XI.CS5.5.	Evaluează corectitudinea și eficiența programelor care utilizează programare orientată pe obiecte, pentru a rezolva probleme informatice
XII.CS5.1.	Argumentează alegerile făcute în cadrul proiectării unor modele conceptuale avansate - pentru proiectarea bazelor de date sau pentru învățare automată, în vederea rezolvării unor probleme informatice concrete
XII.CS5.2.	Evaluează corectitudinea și eficiența modelelor conceptuale ale unei probleme de gestiune din punctul de vedere al normalizării
XII.CS5.4.	Evaluează corectitudinea și eficiența secvențelor de cod sau aplicațiilor care utilizează principalele comenzi SQL și ale limbajului de programare pentru prelucrarea datelor organizate în baze de date, în vederea rezolvării eficiente a problemelor informatice de gestiune
XII.CS5.3.	Evaluează corectitudinea și eficiența soluțiilor cu algoritmi specializați pe clase de probleme pentru învățare automată

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XII.CS5.5.	Evaluează corectitudinea și eficiența aplicațiilor care utilizează elemente specifice de limbaj de programare pentru prelucrarea datelor în învățarea automată, în vederea rezolvării eficiente a problemelor informatice

CG6 – Elaborează algoritmi și programe personalizate, pentru a crea soluții informatice coerente și adaptate cerințelor

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS6.1.	Proiectează algoritmi personalizați care utilizează modele conceptuale fundamentale - date simple sau liste pentru organizarea și prelucrarea eficientă a datelor, utilizând algoritmi de bază, în vederea rezolvării unor probleme
X.CS6.1.	Proiectează algoritmi personalizați care utilizează modele conceptuale simple - neliniare, liniare, asociative, mixte, pentru organizarea și prelucrarea eficientă a datelor, utilizând algoritmi de bază, în vederea rezolvării unor probleme
XI.CS6.1.	Proiectează algoritmi personalizați care utilizează modele conceptuale complexe - rețea, ierarhice, obiectuale, pentru organizarea și prelucrarea eficientă a datelor, utilizând algoritmi de bază, în vederea rezolvării unor probleme
IX.CS6.2.	Proiectează soluții cu aplicarea personalizată a algoritmilor specializați pe clase de probleme pentru prelucrarea numerelor, sortarea sau generarea sistematică a unor secvențe de valori
X.CS6.2.	Proiectează soluții cu aplicarea personalizată a algoritmilor specializați pe clase de probleme pentru prelucrarea listelor
IX.CS6.3.	Proiectează modular algoritmi personalizați pentru rezolvarea problemelor
X.CS6.3.	Proiectează algoritmi cu aplicarea personalizată a strategiilor de tip Divide et impera, Greedy pentru rezolvarea problemelor
XI.CS6.3.	Proiectează algoritmi cu aplicarea personalizată a strategiilor de tip Backtracking pentru rezolvarea problemelor
IX.CS6.4.	Implementează aplicații care integrează în mod personalizat elemente specifice de limbaj de programare pentru prelucrarea datelor organizate în modele fundamentale - date simple sau liste, respectiv pentru transmiterea datelor de la și către un program, în vederea realizării unor soluții funcționale și performante
X.CS6.4.	Implementează aplicații care integrează în mod personalizat elemente specifice de limbaj de programare pentru prelucrarea datelor organizate în modele simple - neliniare, liniare, asociative, mixte, în vederea realizării unor soluții funcționale și performante
XI.CS6.4.	Implementează aplicații care integrează în mod personalizat elemente specifice de limbaj de programare pentru prelucrarea datelor organizate în modele complexe - rețea, ierarhice, în vederea realizării unor soluții funcționale și performante
IX.CS6.5.	Implementează aplicații în limbaj de programare care integrează subprograme personalizate, pentru a modulariza și organiza eficient codul în cadrul soluțiilor informatice
X.CS6.5.	Implementează aplicații în limbaj de programare care integrează subprograme recursive personalizate, pentru a modulariza și organiza eficient codul în cadrul soluțiilor informatice

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Organizarea conceptuală a datelor	1.1. Modelul conceptual liniar - listă - caracteristici, din punctul de vedere conceptual, ale unei liste și ale cazurilor particulare date de tipul de acces (stivă, coadă, respectiv cu acces direct, cu acces secvențial), rolul avut în prelucrarea datelor (listă de frecvențe); - repere pentru parcurgerea elementelor și pentru aplicarea algoritmilor de bază pentru prelucrarea datelor organizate liniar, cu sau fără memorare.

Domenii de conținut	Conținuturi
	1.2. Modelul conceptual neliniar - mulțime - caracteristici și repere pentru acces la date, parcurgerea lor și pentru aplicarea algoritmilor de bază în scopul prelucrării acestora. 1.3. Modelul conceptual liniar – șir de caractere - caracteristici și repere pentru acces la date, parcurgerea lor și pentru aplicarea algoritmilor de bază în scopul prelucrării acestora. 1.4. Modelul conceptual asociativ – dicționar - caracteristici și repere pentru acces la date, parcurgerea lor și pentru aplicarea algoritmilor de bază în scopul prelucrării acestora. 1.5. Modelul conceptual mixt (de exemplu, liste de liste, liste de șiruri de caractere) - caracteristici și repere pentru acces la date, parcurgerea lor și pentru aplicarea algoritmilor de bază sau specifici în scopul prelucrării acestora (de exemplu, actualizarea datelor, modificarea numărului de componente ale colecției, construirea colecției). 1.6. Modelul conceptual rețea - graf - concepte de bază și caracteristici: graf neorientat și orientat, nod și vârf, muchie și arc, adiacență, incidență, grad, grad interior, grad exterior, lanț și drum, lanț elementar și drum elementar, lanț simplu și drum simplu, lanț compus și drum compus, ciclu și circuit, ciclu elementar și circuit elementar; - metode de reprezentare a unui graf: diagramă, matrice de adiacență, liste de adiacență, liste de succesori, liste de predecesori, liste de muchii, liste de arce; - concepte de bază și caracteristici ale unor grafuri asociate unui graf: subgraf, graf parțial; - concepte de bază, caracteristici și proprietăți ale unor tipuri de grafuri: graf complet, graf conex, graf tare conex (matricea drumurilor), graf ponderat (matricea costurilor), graf hamiltonian (lanț hamiltonian, ciclu hamiltonian), graf eulerian (lanț eulerian, ciclu eulerian); - repere pentru aplicarea algoritmilor de bază în prelucrarea grafurilor. 1.7. Model conceptual ierarhic - arbore - caracteristici și definiții echivalente ale unui arbore, respectiv arbore cu rădăcină; - concepte de bază într-un arbore cu rădăcină și caracteristici ale acestora: rădăcină, nivel al unui nod, nod frunză, nod descendent direct/fiu, nod descendent, nod ascendent direct/tată, nod ascendent, nod frate; - metode de reprezentare a unui arbore cu rădăcină: diagramă, referințe ascendente, referințe descendente; - caracteristici ale arborilor ordonați, arborilor binari (cu subtipul arbore binar de căutare) - metode de reprezentare a unui arbore binar cu referințe descendente (liste de fii); - repere pentru aplicarea algoritmilor de bază pentru prelucrarea arborilor. 1.8. Model conceptual obiectual – clase și obiecte - concepte avansate și caracteristici: clasă, obiect, moștenire, clasă de bază, clasă derivată; - repere pentru aplicarea algoritmilor de bază cu date organizate obiectual. 1.9. Modelul conceptual relațional – entitate-relație - concepte de bază și caracteristici ale modelului conceptual entitate-relație: entitate (cu atribute opționale, obligatorii, volatile, respectiv cu identificatori unici, tipuri de identificatori unici – simplu/compus, natural/artificial), instanță, relație (opționalitate, cardinalitate, tipuri de relații din punctul de vedere al cardinalității, relații barate, relații ierarhice, relații recursive); - repere pentru identificarea entităților și reprezentarea convențională a diagramei entitate-relație (ERD), rezolvarea relațiilor M:M (mai mulți la mai mulți), reprezentarea istoricului datelor; - concepte de bază și caracteristici ale modelului fizic: tabelă (cu câmpuri, tipuri de date, cheie primară, chei externe, înregistrări, constrângeri, reguli de integritate - de entitate și referențială); - repere pentru transformarea modelului conceptual în model fizic (mapare).

Domenii de conținut	Conținuturi
	1.10. Modele conceptuale de organizare a datelor folosite în învățarea automată - concepte de bază și caracteristici ale învățării automate: date, attribute, etichete, model, antrenare (învățare), testare, predicție; - caracteristici ale seturilor de date utilizate în învățarea automată: tipuri de date, date categorice, date complete/lipsă, dimensiune și calitate a datelor; - repere pentru transformarea datelor în formate utilizabile de către algoritmi de inteligență artificială (normalizare, scalare, augmentare, codificare a datelor, tratare a datelor lipsă, organizare a datelor în fișiere sau tabele pentru prelucrare automată).
2. Strategii de rezolvare a problemelor	2.1. Principii de elaborare a unui program - caracteristici ale gândirii computaționale și ale principalelor etape ale elaborării unui program (analiză, proiectare, implementare, testare și depanare), repere pentru aplicarea acestor etape în rezolvarea problemelor; - caracteristici de bază, avantaje și limite ale principalelor moduri de reprezentare a algoritmilor: blocuri grafice, pseudocod, limbaj de programare (cu interpretor sau compilator); - repere pentru proiectarea modulară a algoritmilor; - criterii de elaborare a testelor (pentru validarea datelor și pentru verificarea comportamentului algoritmului), repere pentru urmărirea evoluției valorilor variabilelor în scopul identificării și tratării erorilor; - eficiența algoritmilor: caracteristici ale eficienței din punctul de vedere al spațiului de memorie și din punctul de vedere al timpului de executare, criterii pentru determinarea ordinului de complexitate a unui algoritm polinomial (notația O); - caracteristici ale unor modalități de bază de comunicare cu programul: interfață de tip consolă, fișiere. 2.2. Prelucrări ale datelor numerice - operații specifice cu cifrele unui număr (acces la o cifră a unui număr, adăugare a unei cifre la stânga unui număr, adăugare a unei cifre la dreapta unui număr), determinarea unui divizor/multiplu al unui număr; - repere pentru prelucrarea numerelor (de exemplu parcurgerea cifrelor unui număr, a divizorilor unui număr, descompunere a unui număr în factori primi) și aplicarea algoritmilor de bază; - algoritmi elementari pentru determinarea celui mai mare divizor comun (algoritmul lui Euclid cu scăderi repetate, respectiv cu împărțiri repetate); - repere pentru transformarea unui număr dintr-o bază de numerație în altă bază de numerație; 2.3. Metode de generare sistematică a elementelor unei liste - repere pentru generarea unor secvențe de valori (de exemplu secvențe cu proprietăți date, termeni ai unor expresii matematice, termeni ai unor șiruri recurente) și aplicarea algoritmilor de bază. 2.4. Metode de sortare a elementelor unei liste - caracteristici ale metodei de sortare prin selecția minimului și repere pentru aplicarea metodei; - caracteristici ale metodei de sortare cu listă de frecvențe și repere pentru aplicarea metodei; - caracteristici ale metodei bulelor și repere pentru aplicarea metodei. 2.5. Metode de prelucrare a listelor sortate - caracteristici ale metodei căutării binare și repere pentru aplicarea acesteia; - caracteristici ale metodei interclasării și repere pentru aplicarea acesteia. 2.6. Algoritmi specifici pentru prelucrarea grafurilor - caracteristici, etape ale metodelor de parcurgere în lățime (Breadth First Search - BFS), respectiv în adâncime (Depth First Search - DFS) și repere pentru aplicarea acestora; - repere pentru utilizarea metodelor de parcurgere pentru verificarea proprietății de conexitate a unui graf neorientat și pentru determinarea componentelor conexe; - repere pentru utilizarea metodelor de parcurgere pentru determinarea matricei drumurilor/lanțurilor unui graf;

Domenii de conținut	Conținuturi
	- repere pentru utilizarea matricei drumurilor pentru verificarea proprietății de tare conexitate și determinarea componentelor tare conexe ale unui graf orientat; - caracteristici, etape ale algoritmului lui Dijkstra pentru determinarea drumurilor de cost minim într-un graf ponderat și repere pentru aplicarea acestuia; - repere pentru adaptarea metodei de parcurgere în adâncime pentru determinarea unui ciclu eulerian; - caracteristici, etape ale algoritmului lui Prim pentru determinarea arborelui de acoperire de cost minim într-un graf ponderat și repere pentru aplicarea acestuia. 2.7. Algoritmi specifici pentru prelucrarea arborilor - caracteristici, etape ale metodelor de parcurgere a nodurilor unui arbore binar în preordine, înordine și postordine și repere pentru aplicarea acestora; - caracteristici, etape ale metodelor de căutare și de inserare a unei chei într-un arbore binar de căutare și repere pentru aplicarea acestora. 2.8. Metoda Divide et impera - caracteristici ale metodei Divide et impera; - repere pentru aplicarea metodei. 2.9. Metoda Greedy - caracteristici ale metodei Greedy; - repere pentru aplicarea metodei. 2.10. Metoda Backtracking - caracteristici ale metodei Backtracking; - repere pentru aplicarea metodei de generare sistematică a unor secvențe de valori. 2.11. Forme normale pentru proiectarea modelului conceptual al unei probleme de gestiune - caracteristici și avantaje ale primelor trei forme normale (FN1, FN2, FN3) și repere pentru utilizarea acestora în proiectarea modelului conceptual al unei probleme de gestiune. 2.12. Algoritmi utilizați în învățare automată - concepte de bază și caracteristici: învățare nesupervizată, clusterizare; - caracteristici ale algoritmului K-means, pentru învățarea nesupervizată; - concepte de bază și caracteristici: învățare supervizată, regresie, clasificare; - caracteristici ale algoritmului de regresie liniară, pentru învățare supervizată; - caracteristici ale algoritmului KNN (k Nearest Neighbours), pentru învățare supervizată.
3. Memorarea datelor și organizarea codului în limbaj de programare	3.1. Subprograme - caracteristici, rol; - concepte de bază și caracteristici: antet, corp, variabile locale, variabile globale, transmitere prin intermediul parametrilor, returnare a rezultatelor, apel, mecanism de executare; - sintaxă pentru definiția și apelul unui subprogram în Python; - caracteristici și repere de utilizare a unor subprograme predefinite în Python pentru operații matematice uzuale (de exemplu radical, valoare absolută, parte întreagă, rotunjire) și conversii; - caracteristici și repere de utilizare a unor subprograme predefinite în Python pentru colecții de valori (determinarea numărului de elemente, a minimului, maximului, sumei unor valori). 3.2. Subprograme recursive - caracteristici, rol, mecanism de executare; - repere pentru scrierea subprogramelor recursive în Python. 3.3. Programare orientată pe obiecte - noțiuni de bază necesare utilizării unor clase predefinite: clasă, membri ai clasei (date și metode), obiecte, biblioteci; - instanțiere a unei clase predefinite, acces la membrii unui obiect. - sintaxa definirii unei clase, niveluri de acces la membrii clasei, constructor, destructor/finalizer, clasă derivată în Python; - repere pentru definirea unor clase simple și a claselor derivate.

Domenii de conținut	Conținuturi
	3.4. Fișiere text - caracteristici, principii de lucru (deschidere, închidere, transfer de date); - funcție pentru deschiderea unui fișier în Python, clasa predefinită TextIOWrapper din Python pentru prelucrarea fișierelor: caracteristici, metode de bază (pentru citire, scriere, închidere); - repere pentru identificarea și utilizarea altor clase și metode, adecvate pentru prelucrarea fișierelor și pregătirea datelor citite din fișiere. 3.5. Clasa list din Python – clasă predefinită pentru memorarea unei liste - caracteristici; - operatori specifici pentru acces la un element, apartenență, non-apartenență, concatenare, multiplicare, relaționare; - metode ale clasei pentru operații de bază: determinare a primei poziții a unei valori, numărare a aparițiilor unei valori, ștergere a elementului de la o anumită poziție, inserare a unei valori într-o anumită poziție, adăugare a unui element, copiere, sortare; - repere pentru identificarea și utilizarea altor metode ale clasei, adecvate pentru prelucrarea listelor. 3.6. Clasa set din Python – clasă predefinită pentru mulțimi - caracteristici; - operații și operatori specifici: reuniune, intersecție, diferență, egalitate, incluziune, apartenență; - metode uzuale pentru adăugare, ștergere, inițializare; - repere pentru identificarea și utilizarea altor metode adecvate pentru prelucrarea mulțimilor, în funcție de nevoile proprii. 3.7. Clasa str din Python – clasă predefinită pentru șiruri de caractere - caracteristici; - operații și operatori specifici: apartenență, concatenare, multiplicare, acces la un caracter sau subșir/secvență de caractere, comparare lexicografică; - metode uzuale pentru căutare a unei secvențe de caractere, generare a unui șir prin înlocuire a unei secvențe de caractere, separare a unor secvențe de caractere dintr-un șir; - repere pentru identificarea și utilizarea altor metode și funcții adecvate pentru prelucrarea șirurilor de caractere, în funcție de nevoile proprii. 3.8. Clasa dict din Python – clasă predefinită pentru dicționare - caracteristici; - operații și operatori specifici: acces la date; - repere pentru identificarea și utilizarea altor metode sau operatori adecvați pentru prelucrarea dicționarelor, în funcție de nevoile proprii. 3.9. Elemente de limbaj pentru operarea cu date organizate în modele mixte - caracteristici, acces la un element în Python. 3.10. Comenzi SQL pentru gestionarea unei baze de date - caracteristici și sintaxă ale unor comenzi de bază pentru interogarea bazei de date (SQL): selecție, proiecție, ordonare, operatori, funcții scalare uzuale (de prelucrare a numerelor, a datelor calendaristice, a șirurilor de caractere, conversii), funcții agregate uzuale (pentru sumă, medie, numărare, minim, maxim, de tratare a valorii NULL), preluare a datelor din mai multe tabele (join); - caracteristici și sintaxă ale unor comenzi de bază pentru manipularea datelor (DML): inserare, modificare, ștergere; - caracteristici și sintaxă ale unor comenzi de bază pentru manipularea structurii bazei de date (DDL): creare a unei tabele, modificare a structurii unei tabele (adăugare a unui câmp, ștergere a unui câmp, modificare a unui câmp), ștergere a unei tabele; - repere pentru executarea comenzilor; - repere pentru identificarea și utilizarea altor comenzi, adecvate pentru prelucrarea bazelor de date, în funcție de nevoile proprii.

Domenii de conținut	Conținuturi
	3.11. Clase ale limbajului Python pentru interacțiunea cu bazele de date - caracteristici; - metode ale claselor principale (de exemplu, Connection, Cursor) pentru operații uzuale: conectare la baza de date, executare a unei comenzi, închidere a conexiunii cu baza de date; - repere pentru identificarea și utilizarea altor clase și metode adecvate pentru interacțiunea cu bazele de date, în funcție de nevoile proprii. 3.12. Biblioteci ale limbajului Python pentru învățare automată - caracteristici, clase și metode specifice din biblioteca Matplotlib pentru vizualizarea datelor: reprezentarea grafică a datelor prin puncte, grafic liniar, diagramă cu bare, histogramă, diagramă box-plot; - caracteristici, clase și metode specifice din biblioteca Pandas pentru curățarea, manipularea și analiza statistică a datelor: tabele (DataFrames), eliminarea valorilor extreme, obținere a valorilor pentru un atribut, statistici descriptive (medie, deviație standard, minim, maxim); - caracteristici, clase și metode specifice din biblioteca Scikit-learn pentru rezolvarea problemelor de codificare și normalizare a datelor, clasificare, regresie și clusterizare: metode pentru antrenare, predicție și evaluare în rezolvarea problemelor de învățare automată; - repere pentru utilizarea algoritmilor prin metodele disponibile în biblioteci, pentru rezolvarea unor probleme de natură practică; - repere pentru identificarea și utilizarea altor clase și metode adecvate pentru învățare automată, în funcție de nevoile proprii.

Anexa nr. 13.2. Programa de examen pentru disciplina *Informatică* – INF_P2 (CS)

- Proba E – a doua probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării)
- Filiera teoretică, profilul real, specializarea științe ale naturii

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina *Informatică* fundamentează elaborarea variantelor de subiecte și a baremelor de evaluare și de notare pentru **proba E – a doua probă** din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Prezenta programă precizează **competențele de evaluat, domeniile de conținut și conținuturile** vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen derivă din **programele școlare în vigoare pentru învățământul liceal**, aprobate prin **Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 6930/2025 și Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 4370/2026**. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul întregului ciclu liceal, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen la această disciplină este de a constata măsura în care candidatul *recunoaște, explică, utilizează, analizează, evaluează și creează* în domeniul informatic, în situații de complexitate corespunzătoare raportării (CS) și tipului de probă.

Prin susținerea probei de examen la disciplina informatică, candidatul este pus în situația de a face dovada următoarelor **competențe generale (CG)**, dobândite pe parcursul învățământului liceal (clasele a IX-a – a X-a):

CG1	Identifică principalele caracteristici ale modelelor conceptuale și operaționale ale dezvoltării produselor software, pentru înțelegerea fundamentelor programării
CG2	Explică principii care stau la baza modelelor conceptuale și operaționale ale dezvoltării produselor software, pentru a fundamenta în mod logic proiectarea și implementarea soluțiilor informatice
CG3	Utilizează modele conceptuale și operaționale ale dezvoltării produselor software, în scopul obținerii de soluții informatice funcționale și eficiente
CG4	Analizează caracteristicile și aplicabilitatea modelelor conceptuale și operaționale ale dezvoltării produselor software, pentru a selecta soluțiile cele mai potrivite în funcție de contextul informatic dat
CG5	Evaluează corectitudinea și eficiența soluțiilor informatice, în vederea optimizării și asigurării funcționalității în diverse scenarii de utilizare
CG6	Elaborează algoritmi și programe personalizate, pentru a crea soluții informatice coerente și adaptate cerințelor

Prin variantele de subiecte elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** care pot fi evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru ciclul liceal:

CG1 – Identifică principalele caracteristici ale modelelor conceptuale și operaționale ale dezvoltării produselor software, pentru înțelegerea fundamentelor programării

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS1.1.	Identifică principalele caracteristici ale organizării datelor în cadrul unor modele conceptuale fundamentale - date simple sau liste, pentru a structura și accesa date în vederea prelucrării acestora
X.CS1.1.	Identifică principalele caracteristici ale organizării datelor în cadrul unor modele conceptuale simple - liniare, asociative, mixte, pentru a structura și accesa date în vederea prelucrării acestora

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS1.2.	Identifică specificul, caracteristicile și etapele unor algoritmi specializați pe clase de probleme, pentru a îi putea utiliza în prelucrarea algoritmică a numerelor, sortarea sau generarea sistematică a unor secvențe de valori
X.CS1.2.	Identifică specificul, caracteristicile și etapele unor algoritmi specializați pe clase de probleme, pentru a îi putea utiliza în prelucrarea listelor
IX.CS1.3.	Identifică specificul, caracteristicile și etapele unor strategii de rezolvare a problemelor prin proiectarea modulară a algoritmilor
X.CS1.3.	Identifică specificul, caracteristicile și etapele unor strategii de tip Greedy pentru rezolvarea problemelor
IX.CS1.4.	Identifică principalele elemente ale limbajului de programare utilizate pentru prelucrarea datelor organizate în modele fundamentale - date simple sau liste, respectiv pentru transmiterea datelor de la și către un program, în vederea rezolvării eficiente a problemelor informatice
X.CS1.4.	Identifică principalele elemente ale limbajului de programare utilizate pentru prelucrarea datelor organizate în modele simple - liniare, asociative, mixte, în vederea rezolvării eficiente a problemelor informatice
IX.CS1.5.	Identifică elementele de sintaxă și componentele din definiția și apelul subprogramelor și subprogramelor predefinite pentru operații uzuale, pentru a le utiliza în implementarea algoritmilor în limbaj de programare

CG2 – Explică principii care stau la baza modelelor conceptuale și operaționale ale dezvoltării produselor software, pentru a fundamenta în mod logic proiectarea și implementarea soluțiilor informatice

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS2.1.	Explică principiile de organizare a datelor în cadrul unor modele conceptuale fundamentale - date simple sau liste, pentru a le gestiona eficient
X.CS2.1.	Explică principiile de organizare și prelucrare a datelor în cadrul unor modele conceptuale simple - liniare, asociative, mixte, pentru a le gestiona eficient
IX.CS2.2.	Explică etapele algoritmilor specializați pe clase de probleme, pentru a îi putea utiliza în prelucrarea algoritmică a numerelor, sortarea sau generarea sistematică a unor secvențe de valori
X.CS2.2.	Explică etapele unor algoritmi specializați pe clase de probleme, pentru a îi putea utiliza în prelucrarea listelor
IX.CS2.3.	Explică etapele unor strategii de rezolvare a problemelor prin proiectarea modulară a algoritmilor
X.CS2.3.	Explică etapele unor strategii de tip Greedy pentru rezolvarea problemelor
IX.CS2.4.	Explică rolul principalelor elemente ale limbajului de programare utilizate pentru prelucrarea datelor organizate în modele fundamentale - date simple sau liste, respectiv pentru transmiterea datelor de la și către un program în vederea rezolvării eficiente a problemelor informatice
X.CS2.4.	Explică rolul principalelor elemente ale limbajului de programare utilizate pentru prelucrarea datelor organizate în modele simple - liniare, asociative, mixte, în vederea rezolvării eficiente a problemelor informatice
IX.CS2.5.	Explică mecanismul de executare a subprogramelor și subprogramelor predefinite pentru operații uzuale, pentru a le utiliza în implementarea algoritmilor în limbaj de programare

CG3 – Utilizează modele conceptuale și operaționale ale dezvoltării produselor software, în scopul obținerii de soluții informatice funcționale și eficiente

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS3.1.	Utilizează modul de organizare și prelucrare a datelor în cadrul unor modele conceptuale fundamentale - date simple sau liste, pentru a rezolva probleme de gestionare a datelor
X.CS3.1.	Utilizează modul de organizare și prelucrare a datelor în cadrul unor modele conceptuale simple - liniare, mixte, pentru a rezolva probleme de gestionare a datelor

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS3.2.	Aplică algoritmi specializați pe clase de probleme, pentru a îi putea utiliza în prelucrarea algoritmică a numerelor, sortarea sau generarea sistematică a unor secvențe de valori
X.CS3.2.	Aplică algoritmi specializați pe clase de probleme, pentru a îi putea utiliza în prelucrarea listelor
IX.CS3.3.	Aplică strategii de rezolvare a problemelor prin proiectarea modulară a algoritmilor
X.CS3.3.	Aplică strategii de tip Greedy pentru rezolvarea problemelor
IX.CS3.4.	Utilizează principalele elemente ale limbajului de programare utilizate pentru prelucrarea datelor organizate în modele fundamentale - date simple sau liste, respectiv pentru transmiterea datelor de la și către un program, în vederea rezolvării eficiente a problemelor informatice
X.CS3.4.	Utilizează principalele elemente ale limbajului de programare pentru prelucrarea datelor organizate în modele simple - liniare, asociative, mixte, în vederea rezolvării eficiente a problemelor informatice
IX.CS3.5.	Utilizează elementele de sintaxă și componentele din definiția și apelul subprogramelor și subprogramelor predefinite pentru operații uzuale, în implementarea algoritmilor în limbaj de programare

CG4 – Analizează caracteristicile și aplicabilitatea modelelor conceptuale și operaționale ale dezvoltării produselor software, pentru a selecta soluțiile cele mai potrivite în funcție de contextul informatic dat

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS4.1.	Analizează caracteristicile, modul de prelucrare, avantajele și dezavantajele utilizării unor modele conceptuale fundamentale - date simple sau liste, pentru a alege structura adecvată în rezolvarea unor probleme concrete
X.CS4.1.	Analizează caracteristicile, modul de prelucrare, avantajele și dezavantajele utilizării unor modele conceptuale simple - liniare, asociative, mixte, pentru a alege structura adecvată în rezolvarea unor probleme concrete
IX.CS4.2.	Analizează comportamentul, aplicabilitatea, avantajele și dezavantajele utilizării unor algoritmi specializați pe clase de probleme pentru prelucrarea numerelor, sortarea sau generarea sistematică a unor secvențe de valori
X.CS4.2.	Analizează comportamentul, aplicabilitatea, avantajele și dezavantajele utilizării unor algoritmi specializați pe clase de probleme pentru prelucrarea listelor
IX.CS4.3.	Analizează aplicabilitatea, avantajele și dezavantajele utilizării unor strategii de rezolvare a problemelor prin proiectarea modulară a algoritmilor
X.CS4.3.	Analizează aplicabilitatea, avantajele și dezavantajele utilizării unor strategii de tip Greedy pentru rezolvarea problemelor
IX.CS4.4.	Analizează aplicabilitatea, avantajele și dezavantajele utilizării unor elemente ale limbajului de programare, pentru a identifica soluția adecvată prelucrării datelor organizate în modele fundamentale - date simple sau liste, respectiv pentru transmiterea datelor de la și către un program, în vederea rezolvării eficiente a problemelor informatice
X.CS4.4.	Analizează aplicabilitatea, avantajele și dezavantajele utilizării unor elemente ale limbajului de programare, pentru a identifica soluția adecvată prelucrării datelor organizate în modele simple - liniare, asociative, mixte, în vederea rezolvării eficiente a problemelor informatice
IX.CS4.5.	Analizează aplicabilitatea, avantajele și dezavantajele utilizării subprogramelor, în implementarea algoritmilor în limbaj de programare

CG5 – Evaluează corectitudinea și eficiența soluțiilor informatice, în vederea optimizării și asigurării funcționalității în diverse scenarii de utilizare

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS5.1.	Argumentează alegerea unor modele conceptuale fundamentale - date simple sau liste - și a modurilor de prelucrare a acestora pentru rezolvarea unor probleme informatice concrete

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
X.CS5.1.	Argumentează alegerea unor modele conceptuale simple - liniare, asociative, mixte și a modurilor de prelucrare a acestora pentru rezolvarea unor probleme informatice concrete
IX.CS5.2.	Evaluează corectitudinea și eficiența soluțiilor cu algoritmi specializați pe clase de probleme pentru prelucrarea numerelor, sortarea sau generarea sistematică a unor secvențe de valori
X.CS5.2.	Evaluează corectitudinea și eficiența soluțiilor cu algoritmi specializați pe clase de probleme pentru prelucrarea listelor
IX.CS5.3.	Evaluează corectitudinea și eficiența algoritmilor care utilizează strategii de rezolvare a problemelor prin proiectarea modulară a algoritmilor
X.CS5.3.	Evaluează corectitudinea și eficiența algoritmilor care utilizează strategii de tip Greedy pentru rezolvarea problemelor
IX.CS5.4.	Evaluează corectitudinea și eficiența aplicațiilor care utilizează elemente specifice de limbaj de programare pentru prelucrarea datelor organizate în modele fundamentale - date simple sau liste, respectiv pentru transmiterea datelor de la și către un program, în vederea rezolvării eficiente a problemelor informatice
X.CS5.4.	Evaluează corectitudinea și eficiența aplicațiilor care utilizează elemente specifice de limbaj de programare pentru prelucrarea datelor organizate în modele simple - liniare, mixte, în vederea rezolvării eficiente a problemelor informatice
IX.CS5.5.	Evaluează corectitudinea și eficiența programelor care utilizează subprograme, pentru a rezolva probleme informatice

CG6 – Elaborează algoritmi și programe personalizate, pentru a crea soluții informatice coerente și adaptate cerințelor

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS6.1.	Proiectează algoritmi personalizați care utilizează modele conceptuale fundamentale - date simple sau liste pentru organizarea și prelucrarea eficientă a datelor, utilizând algoritmi de bază, în vederea rezolvării unor probleme
X.CS6.1.	Proiectează algoritmi personalizați care utilizează modele conceptuale simple - liniare, asociative, mixte, pentru organizarea și prelucrarea eficientă a datelor, utilizând algoritmi de bază, în vederea rezolvării unor probleme
IX.CS6.2.	Proiectează soluții cu aplicarea personalizată a algoritmilor specializați pe clase de probleme pentru prelucrarea numerelor, sortarea sau generarea sistematică a unor secvențe de valori
X.CS6.2.	Proiectează soluții cu aplicarea personalizată a algoritmilor specializați pe clase de probleme pentru prelucrarea listelor
IX.CS6.3.	Proiectează modular algoritmi personalizați pentru rezolvarea problemelor
X.CS6.3.	Proiectează algoritmi cu aplicarea personalizată a strategiilor de tip Greedy pentru rezolvarea problemelor
IX.CS6.4.	Implementează aplicații care integrează în mod personalizat elemente specifice de limbaj de programare pentru prelucrarea datelor organizate în modele fundamentale - date simple sau liste, respectiv pentru transmiterea datelor de la și către un program, în vederea realizării unor soluții funcționale și performante
X.CS6.4.	Implementează aplicații care integrează în mod personalizat elemente specifice de limbaj de programare pentru prelucrarea datelor organizate în modele simple - liniare, asociative, mixte, în vederea realizării unor soluții funcționale și performante
IX.CS6.5.	Implementează aplicații în limbaj de programare care integrează subprograme personalizate, pentru a modulariza și organiza eficient codul în cadrul soluțiilor informatice

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Organizarea conceptuală a datelor	1.1. Modelul conceptual liniar - listă - caracteristici, din punctul de vedere conceptual, ale unei liste și ale cazurilor particulare date de tipul de acces (cu acces direct, cu acces secvențial), rolul avut în prelucrarea datelor (listă de frecvențe); - repere pentru parcurgerea elementelor și pentru aplicarea algoritmilor de bază pentru prelucrarea datelor organizate liniar, cu sau fără memorare. 1.2. Modelul conceptual liniar – șir de caractere - caracteristici și repere pentru acces la date, parcurgerea lor și pentru aplicarea algoritmilor de bază în scopul prelucrării acestora. 1.3. Modelul conceptual mixt (de exemplu, liste de liste, liste de șiruri de caractere) - caracteristici și repere pentru acces la date, parcurgerea lor și pentru aplicarea algoritmilor de bază sau specifici în scopul prelucrării acestora (de exemplu, actualizarea datelor, modificarea numărului de componente ale colecției, construirea colecției).
2. Strategii de rezolvare a problemelor	2.1. Principii de elaborare a unui program - caracteristici ale gândirii computaționale și ale principalelor etape ale elaborării unui program (analiză, proiectare, implementare, testare și depanare), repere pentru aplicarea acestor etape în rezolvarea problemelor; - caracteristici de bază, avantaje și limite ale principalelor moduri de reprezentare a algoritmilor: blocuri grafice, pseudocod, limbaj de programare (cu interpretor sau compilator); - repere pentru proiectarea modulară a algoritmilor; - criterii de elaborare a testelor (pentru validarea datelor și pentru verificarea comportamentului algoritmului), repere pentru urmărirea evoluției valorilor variabilelor în scopul identificării și tratării erorilor; - eficiența algoritmilor: caracteristici ale eficienței din punctul de vedere al spațiului de memorie și din punctul de vedere al timpului de executare; - caracteristici ale unor modalități de bază de comunicare cu programul: interfață de tip consolă, fișiere. 2.2. Prelucrări ale datelor numerice - operații specifice cu cifrele unui număr (acces la o cifră a unui număr, adăugare a unei cifre la stânga unui număr, adăugare a unei cifre la dreapta unui număr), determinarea unui divizor/multiplu al unui număr; - repere pentru prelucrarea numerelor (de exemplu parcurgerea cifrelor unui număr, a divizorilor unui număr, descompunere a unui număr în factori primi) și aplicarea algoritmilor de bază; - algoritmi elementari pentru determinarea celui mai mare divizor comun (algoritmul lui Euclid cu scăderi repetate, respectiv cu împărțiri repetate). 2.3. Metode de generare sistematică a elementelor unei liste - repere pentru generarea unor secvențe de valori (de exemplu secvențe cu proprietăți date, termeni ai unor expresii matematice, termeni ai unor șiruri recurente) și aplicarea algoritmilor de bază. 2.4. Metode de sortare a elementelor unei liste - caracteristici ale metodei de sortare prin selecția minimului și repere pentru aplicarea metodei; - caracteristici ale metodei de sortare cu listă de frecvențe și repere pentru aplicarea metodei. 2.5. Metode de prelucrare a listelor sortate - caracteristici ale metodei căutării binare și repere pentru aplicarea acesteia; - caracteristici ale metodei interclasării și repere pentru aplicarea acesteia. 2.6. Metoda Greedy - caracteristici ale metodei Greedy; - repere pentru aplicarea metodei.

Domenii de conținut	Conținuturi
3. Memorarea datelor și organizarea codului în limbaj de programare	3.1. Subprograme - caracteristici, rol; - concepte de bază și caracteristici: antet, corp, variabile locale, variabile globale, transmitere prin intermediul parametrilor, returnare a rezultatelor, apel, mecanism de executare; - sintaxă pentru definiția și apelul unui subprogram în Python; - caracteristici și repere de utilizare a unor subprograme predefinite în Python pentru operații matematice uzuale (de exemplu radical, valoare absolută, parte întreagă, rotunjire) și conversii; - caracteristici și repere de utilizare a unor subprograme predefinite în Python pentru colecții de valori (determinarea numărului de elemente, a minimului, maximului, sumei unor valori); 3.2. Introducere în programarea orientată pe obiecte în limbaj de programare - noțiuni de bază necesare utilizării unor clase predefinite: clasă, membri ai clasei (date și metode), obiecte, biblioteci; - instanțiere a unei clase predefinite, acces la membrii unui obiect. 3.3. Fișiere text - caracteristici, principii de lucru (deschidere, închidere, transfer de date); - funcție pentru deschiderea unui fișier în Python, clasa predefinită TextIOWrapper din Python pentru prelucrarea fișierelor: caracteristici, metode de bază (pentru citire, scriere, închidere); - repere pentru identificarea și utilizarea altor clase și metode, adecvate pentru prelucrarea fișierelor și pregătirea datelor citite din fișiere. 3.4. Clasa list din Python – clasă predefinită pentru memorarea unei liste - caracteristici; - operatori specifici pentru acces la un element, apartenență, non-apartenență, concatenare, multiplicare, relaționare; - metode ale clasei pentru operații de bază: determinare a primei poziții a unei valori, numărare a aparițiilor unei valori, ștergere a elementului de la o anumită poziție, inserare a unei valori într-o anumită poziție, adăugare a unui element, copiere, sortare; - repere pentru identificarea și utilizarea altor metode ale clasei, adecvate pentru prelucrarea listelor. 3.5. Clasa str din Python – clasă predefinită pentru șiruri de caractere - caracteristici; - operații și operatori specifici: apartenență, concatenare, multiplicare, acces la un caracter sau subșir/secvență de caractere, comparare lexicografică; - metode uzuale pentru căutare a unei secvențe de caractere, generare a unui șir prin înlocuire a unei secvențe de caractere, separare a unor secvențe de caractere dintr-un șir; - repere pentru identificarea și utilizarea altor metode și funcții adecvate pentru prelucrarea șirurilor de caractere, în funcție de nevoile proprii. 3.6. Elemente de limbaj pentru operarea cu date organizate în modele mixte - caracteristici, acces la un element în Python.

Anexa nr. 13.3. Programa de examen pentru disciplina *Informatică* – INF_P3 (CS) ⁴

- Proba E – a doua probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării) ⁵
- Filiera vocațională, profilul militar, specializarea matematică informatică militară

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina *Informatică* fundamentează elaborarea variantelor de subiecte și a baremelor de evaluare și de notare pentru **proba E – a doua probă** din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Prezenta programă precizează **competențele de evaluat, domeniile de conținut și conținuturile** vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen derivă din **programele școlare în vigoare pentru învățământul liceal**, aprobate prin **Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 6930/2025 și Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 4370/2026**. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul întregului ciclu liceal, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen la această disciplină este de a constata măsura în care candidatul *recunoaște, explică, utilizează, analizează, evaluează și creează* în domeniul informatic, în situații de complexitate corespunzătoare raportării (CS) și tipului de probă.

Prin susținerea probei de examen la disciplina informatică, candidatul este pus în situația de a face dovada următoarelor **competențe generale (CG)**, dobândite pe parcursul învățământului liceal (clasele a IX-a – a XII-a):

CG1	Identifică principalele caracteristici ale modelelor conceptuale și operaționale ale dezvoltării produselor software, pentru înțelegerea fundamentelor programării
CG2	Explică principii care stau la baza modelelor conceptuale și operaționale ale dezvoltării produselor software, pentru a fundamenta în mod logic proiectarea și implementarea soluțiilor informatice
CG3	Utilizează modele conceptuale și operaționale ale dezvoltării produselor software, în scopul obținerii de soluții informatice funcționale și eficiente
CG4	Analizează caracteristicile și aplicabilitatea modelelor conceptuale și operaționale ale dezvoltării produselor software, pentru a selecta soluțiile cele mai potrivite în funcție de contextul informatic dat
CG5	Evaluează corectitudinea și eficiența soluțiilor informatice, în vederea optimizării și asigurării funcționalității în diverse scenarii de utilizare
CG6	Elaborează algoritmi și programe personalizate, pentru a crea soluții informatice coerente și adaptate cerințelor

Prin variantele de subiecte elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** care pot fi evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru ciclul liceal:

CG1 – Identifică principalele caracteristici ale modelelor conceptuale și operaționale ale dezvoltării produselor software, pentru înțelegerea fundamentelor programării

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS1.1.	Identifică principalele caracteristici ale organizării datelor în cadrul unor modele conceptuale fundamentale - date simple sau liste, pentru a structura și accesa date în vederea prelucrării acestora
X.CS1.1.	Identifică principalele caracteristici ale organizării datelor în cadrul unor modele conceptuale simple - neliniare, liniare, asociative, mixte, pentru a structura și accesa date în vederea prelucrării acestora

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS1.1.	Identifică principalele caracteristici ale organizării datelor în cadrul unor modele conceptuale complexe – rețea, ierarhice, obiectuale, pentru a structura și accesa date în vederea prelucrării acestora
IX.CS1.2.	Identifică specificul, caracteristicile și etapele unor algoritmi specializați pe clase de probleme, pentru a îi putea utiliza în prelucrarea algoritmică a numerelor, sortarea sau generarea sistematică a unor secvențe de valori
X.CS1.2.	Identifică specificul, caracteristicile și etapele unor algoritmi specializați pe clase de probleme, pentru a îi putea utiliza în prelucrarea listelor, a șirurilor de caractere
XI.CS1.2.	Identifică specificul, caracteristicile și etapele unor algoritmi specializați pe clase de probleme, pentru a îi putea utiliza în prelucrarea grafurilor
IX.CS1.3.	Identifică specificul, caracteristicile și etapele unor strategii de rezolvare a problemelor prin proiectarea modulară a algoritmilor
X.CS1.3.	Identifică specificul, caracteristicile și etapele unor strategii de tip Divide et impera, Greedy pentru rezolvarea problemelor
XI.CS1.3.	Identifică specificul, caracteristicile și etapele unor strategii de tip Backtracking pentru rezolvarea problemelor
IX.CS1.4.	Identifică principalele elemente ale limbajului de programare utilizate pentru prelucrarea datelor organizate în modele fundamentale - date simple sau liste, respectiv pentru transmiterea datelor de la și către un program, în vederea rezolvării eficiente a problemelor informatice
X.CS1.4.	Identifică principalele elemente ale limbajului de programare utilizate pentru prelucrarea datelor organizate în modele simple - neliniare, liniare, asociative, mixte, în vederea rezolvării eficiente a problemelor informatice
XI.CS1.4.	Identifică principalele elemente ale limbajului de programare utilizate pentru memorarea și prelucrarea datelor organizate în modele complexe - rețea, ierarhice, în vederea rezolvării eficiente a problemelor informatice
IX.CS1.5.	Identifică elementele de sintaxă și componentele din definiția și apelul subprogramelor și subprogramelor predefinite pentru operații uzuale, pentru a le utiliza în implementarea algoritmilor în limbaj de programare
X.CS1.5.	Identifică elementele de sintaxă și componentele din definiția și apelul subprogramelor recursive, pentru a le utiliza în implementarea algoritmilor în limbaj de programare
XI.CS1.5.	Identifică elementele de sintaxă și componentele din definiția claselor, pentru a le utiliza în implementarea algoritmilor în limbaj de programare cu programare orientată pe obiecte
XII.CS1.1.	Identifică principalele caracteristici ale organizării datelor în cadrul unor modele conceptuale avansate - pentru proiectarea bazelor de date sau învățare automată, pentru a structura și accesa date în vederea prelucrării acestora
XII.CS1.2.	Identifică specificul, caracteristicile și etapele unor strategii de normalizare a modelului conceptual al unei probleme de gestiune
XII.CS1.4.	Identifică principalele comenzi SQL și ale limbajului de programare pentru a identifica soluția adecvată prelucrării datelor organizate în baze de date, în vederea rezolvării eficiente a problemelor informatice de gestiune
XII.CS1.3.	Identifică specificul, caracteristicile și etapele unor algoritmi specializați pe clase de probleme, pentru a îi putea utiliza în învățarea automată
XII.CS1.5.	Identifică principalele elemente ale limbajului de programare utilizate pentru prelucrarea datelor organizate în învățarea automată, în vederea rezolvării eficiente a problemelor informatice

CG2 – Explică principii care stau la baza modelelor conceptuale și operaționale ale dezvoltării produselor software, pentru a fundamenta în mod logic proiectarea și implementarea soluțiilor informatice

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS2.1.	Explică principiile de organizare a datelor în cadrul unor modele conceptuale fundamentale - date simple sau liste, pentru a le gestiona eficient
X.CS2.1.	Explică principiile de organizare și prelucrare a datelor în cadrul unor modele conceptuale simple - neliniare, liniare, asociative, mixte, pentru a le gestiona eficient
XI.CS2.1.	Explică principiile de organizare a datelor în cadrul unor modele conceptuale complexe - rețea, ierarhice, obiectuale, pentru a le gestiona eficient
IX.CS2.2.	Explică etapele algoritmilor specializați pe clase de probleme, pentru a îi putea utiliza în prelucrarea algoritmică a numerelor, sortarea sau generarea sistematică a unor secvențe de valori
X.CS2.2.	Explică etapele unor algoritmi specializați pe clase de probleme, pentru a îi putea utiliza în prelucrarea listelor, a șirurilor de caractere
XI.CS2.2.	Explică etapele unor algoritmi specializați pe clase de probleme, pentru a îi putea utiliza în prelucrarea grafurilor
IX.CS2.3.	Explică etapele unor strategii de rezolvare a problemelor prin proiectarea modulară a algoritmilor
X.CS2.3.	Explică etapele unor strategii de tip Divide et impera, Greedy pentru rezolvarea problemelor
XI.CS2.3.	Explică etapele unor strategii de tip Backtracking pentru rezolvarea problemelor
IX.CS2.4.	Explică rolul principalelor elemente ale limbajului de programare utilizate pentru prelucrarea datelor organizate în modele fundamentale - date simple sau liste, respectiv pentru transmiterea datelor de la și către un program în vederea rezolvării eficiente a problemelor informatice
X.CS2.4.	Explică rolul principalelor elemente ale limbajului de programare utilizate pentru prelucrarea datelor organizate în modele simple - neliniare, liniare, asociative, mixte, în vederea rezolvării eficiente a problemelor informatice
XI.CS2.4.	Explică rolul principalelor elemente ale limbajului de programare utilizate pentru prelucrarea datelor organizate în modele complexe - rețea, ierarhice, în vederea rezolvării eficiente a problemelor informatice
IX.CS2.5.	Explică mecanismul de executare a subprogramelor și subprogramelor predefinite pentru operații uzuale, pentru a le utiliza în implementarea algoritmilor în limbaj de programare
X.CS2.5.	Explică mecanismul de executare a subprogramelor recursive, pentru a le utiliza în implementarea algoritmilor în limbaj de programare
XI.CS2.5.	Explică rolul restricțiilor de acces și al componentelor unei clase, pentru a le utiliza în proiectarea claselor și implementarea algoritmilor cu programare orientată pe obiecte
XII.CS2.1.	Explică principiile de organizare a datelor în cadrul unor modele conceptuale avansate - pentru proiectarea bazelor de date sau învățare automată, pentru a le gestiona eficient
XII.CS2.2.	Explică etapele unor strategii de normalizare a modelului conceptual al unei probleme de gestiune
XII.CS2.4.	Explică rolul componentelor principalelor comenzi SQL și ale limbajului de programare pentru a identifica soluția adecvată prelucrării datelor organizate în baze de date, în vederea rezolvării eficiente a problemelor informatice de gestiune
XII.CS2.3.	Explică etapele unor algoritmi specializați pe clase de probleme, pentru a îi putea utiliza în învățarea automată
XII.CS2.5.	Explică rolul principalelor elemente ale limbajului de programare utilizate pentru prelucrarea datelor în învățarea automată, în vederea rezolvării eficiente a problemelor informatice

CG3 – Utilizează modele conceptuale și operaționale ale dezvoltării produselor software, în scopul obținerii de soluții informatice funcționale și eficiente

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS3.1.	Utilizează modul de organizare și prelucrare a datelor în cadrul unor modele conceptuale fundamentale - date simple sau liste, pentru a rezolva probleme de gestionare a datelor

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
X.CS3.1.	Utilizează modul de organizare și prelucrare a datelor în cadrul unor modele conceptuale simple - neliniare, liniare, asociative, mixte, pentru a rezolva probleme de gestionare a datelor
XI.CS3.1.	Utilizează modul de organizare și prelucrare a datelor în cadrul unor modele conceptuale complexe - rețea, ierarhice, obiectuale, pentru a rezolva probleme de gestionare a datelor
IX.CS3.2.	Aplică algoritmi specializați pe clase de probleme, pentru a îi putea utiliza în prelucrarea algoritmică a numerelor, sortarea sau generarea sistematică a unor secvențe de valori
X.CS3.2.	Aplică algoritmi specializați pe clase de probleme, pentru a îi putea utiliza în prelucrarea listelor, a șirurilor de caractere
XI.CS3.2.	Aplică algoritmi specializați pe clase de probleme, pentru a îi putea utiliza în prelucrarea grafurilor
IX.CS3.3.	Aplică strategii de rezolvare a problemelor prin proiectarea modulară a algoritmilor
X.CS3.3.	Aplică strategii de tip Divide et impera, Greedy pentru rezolvarea problemelor
XI.CS3.3.	Aplică strategii de tip Backtracking pentru rezolvarea problemelor
IX.CS3.4.	Utilizează principalele elemente ale limbajului de programare utilizate pentru prelucrarea datelor organizate în modele fundamentale - date simple sau liste, respectiv pentru transmiterea datelor de la și către un program, în vederea rezolvării eficiente a problemelor informatice
X.CS3.4.	Utilizează principalele elemente ale limbajului de programare pentru prelucrarea datelor organizate în modele simple - neliniare, liniare, asociative, mixte, în vederea rezolvării eficiente a problemelor informatice
XI.CS3.4.	Utilizează principalele elemente ale limbajului de programare pentru prelucrarea datelor organizate în modele complexe - rețea, ierarhice, în vederea rezolvării eficiente a problemelor informatice
IX.CS3.5.	Utilizează elementele de sintaxă și componentele din definiția și apelul subprogramelor și subprogramelor predefinite pentru operații uzuale, în implementarea algoritmilor în limbaj de programare
X.CS3.5.	Utilizează elementele de sintaxă și componentele din definiția și apelul subprogramelor recursive, în implementarea algoritmilor în limbaj de programare
XI.CS3.5.	Utilizează elementele de sintaxă și componentele din definiția claselor, în implementarea algoritmilor în limbaj de programare cu programare orientată pe obiecte
XII.CS3.1.	Utilizează modul de organizare și prelucrare a datelor în cadrul unor modele conceptuale avansate – la proiectarea bazelor de date sau la învățare automată, pentru a rezolva probleme de gestionare a datelor
XII.CS3.2.	Aplică strategii de normalizare a modelului conceptual al unei probleme de gestiune
XII.CS3.4.	Utilizează principalele comenzi SQL și ale limbajului de programare pentru a identifica soluția adecvată prelucrării datelor organizate în baze de date, în vederea rezolvării eficiente a problemelor informatice de gestiune
XII.CS3.3.	Aplică algoritmi specializați pe clase de probleme, pentru a îi putea utiliza în învățarea automată
XII.CS3.5.	Utilizează principalele elemente ale limbajului de programare pentru prelucrarea datelor în învățarea automată, în vederea rezolvării eficiente a problemelor informatice

CG4 – Analizează caracteristicile și aplicabilitatea modelelor conceptuale și operaționale ale dezvoltării produselor software, pentru a selecta soluțiile cele mai potrivite în funcție de contextul informatic dat

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS4.1.	Analizează caracteristicile, modul de prelucrare, avantajele și dezavantajele utilizării unor modele conceptuale fundamentale - date simple sau liste, pentru a alege structura adecvată în rezolvarea unor probleme concrete
X.CS4.1.	Analizează caracteristicile, modul de prelucrare, avantajele și dezavantajele utilizării unor modele conceptuale simple - neliniare, liniare, asociative, mixte, pentru a alege structura adecvată în rezolvarea unor probleme concrete

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS4.1.	Analizează caracteristicile, modul de prelucrare, avantajele și dezavantajele utilizării unor modele conceptuale complexe - rețea, ierarhice, obiectuale, pentru a alege structura adecvată în rezolvarea unor probleme concrete
IX.CS4.2.	Analizează comportamentul, aplicabilitatea, avantajele și dezavantajele utilizării unor algoritmi specializați pe clase de probleme pentru prelucrarea numerelor, sortarea sau generarea sistematică a unor secvențe de valori
X.CS4.2.	Analizează comportamentul, aplicabilitatea, avantajele și dezavantajele utilizării unor algoritmi specializați pe clase de probleme pentru prelucrarea listelor, a șirurilor de caractere
XI.CS4.2.	Analizează comportamentul, aplicabilitatea, avantajele și dezavantajele utilizării unor algoritmi specializați pe clase de probleme pentru prelucrarea grafurilor
IX.CS4.3.	Analizează aplicabilitatea, avantajele și dezavantajele utilizării unor strategii de rezolvare a problemelor prin proiectarea modulară a algoritmilor
X.CS4.3.	Analizează aplicabilitatea, avantajele și dezavantajele utilizării unor strategii de tip Divide et impera, Greedy pentru rezolvarea problemelor
XI.CS4.3.	Analizează aplicabilitatea, avantajele și dezavantajele utilizării unor strategii de tip Backtracking pentru rezolvarea problemelor
IX.CS4.4.	Analizează aplicabilitatea, avantajele și dezavantajele utilizării unor elemente ale limbajului de programare, pentru a identifica soluția adecvată prelucrării datelor organizate în modele fundamentale - date simple sau liste, respectiv pentru transmiterea datelor de la și către un program, în vederea rezolvării eficiente a problemelor informatice
X.CS4.4.	Analizează aplicabilitatea, avantajele și dezavantajele utilizării unor elemente ale limbajului de programare, pentru a identifica soluția adecvată prelucrării datelor organizate în modele simple - neliniare, liniare, asociative, mixte, în vederea rezolvării eficiente a problemelor informatice
XI.CS4.4.	Analizează aplicabilitatea, avantajele și dezavantajele utilizării unor elemente ale limbajului de programare, pentru a identifica soluția adecvată prelucrării datelor organizate în modele complexe - rețea, ierarhice, în vederea rezolvării eficiente a problemelor informatice
IX.CS4.5.	Analizează aplicabilitatea, avantajele și dezavantajele utilizării subprogramelor, în implementarea algoritmilor în limbaj de programare
X.CS4.5.	Analizează aplicabilitatea, avantajele și dezavantajele utilizării subprogramelor recursive, în implementarea algoritmilor în limbaj de programare
XI.CS4.5.	Analizează aplicabilitatea, avantajele și dezavantajele utilizării programării orientate pe obiecte, în implementarea algoritmilor în limbaj de programare
XII.CS4.1.	Analizează caracteristicile, modul de prelucrare, avantajele și dezavantajele utilizării unor modele conceptuale avansate – pentru proiectarea bazelor de date sau pentru învățare automată, pentru a alege structura adecvată în rezolvarea unor probleme concrete
XII.CS4.2.	Analizează aplicabilitatea, avantajele și dezavantajele utilizării unor strategii de normalizare a modelului conceptual al unei probleme de gestiune
XII.CS4.4.	Analizează aplicabilitatea, avantajele și dezavantajele utilizării comenzilor SQL și a elementelor specifice limbajului de programare, în vederea rezolvării eficiente a problemelor informatice de gestiune
XII.CS4.3.	Analizează comportamentul, aplicabilitatea, avantajele și dezavantajele utilizării unor algoritmi specializați pe clase de probleme pentru învățarea automată
XII.CS4.5.	Analizează aplicabilitatea, avantajele și dezavantajele utilizării unor elemente ale limbajului de programare, pentru a identifica soluția adecvată prelucrării datelor în învățarea automată, în vederea rezolvării eficiente a problemelor informatice

CG5 – Evaluează corectitudinea și eficiența soluțiilor informatice, în vederea optimizării și asigurării funcționalității în diverse scenarii de utilizare

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS5.1.	Argumentează alegerea unor modele conceptuale fundamentale - date simple sau liste - și a modurilor de prelucrare a acestora pentru rezolvarea unor probleme informatice concrete
X.CS5.1.	Argumentează alegerea unor modele conceptuale simple - neliniare, liniare, asociative, mixte și a modurilor de prelucrare a acestora pentru rezolvarea unor probleme informatice concrete
XI.CS5.1.	Argumentează alegerea unor modele conceptuale complexe - rețea, ierarhice, obiectuale și a modurilor de prelucrare a acestora pentru rezolvarea unor probleme informatice concrete
IX.CS5.2.	Evaluează corectitudinea și eficiența soluțiilor cu algoritmi specializați pe clase de probleme pentru prelucrarea numerelor, sortarea sau generarea sistematică a unor secvențe de valori
X.CS5.2.	Evaluează corectitudinea și eficiența soluțiilor cu algoritmi specializați pe clase de probleme pentru prelucrarea listelor, a șirurilor de caractere
XI.CS5.2.	Evaluează corectitudinea și eficiența soluțiilor cu algoritmi specializați pe clase de probleme pentru prelucrarea grafurilor
IX.CS5.3.	Evaluează corectitudinea și eficiența algoritmilor care utilizează strategii de rezolvare a problemelor prin proiectarea modulară a algoritmilor
X.CS5.3.	Evaluează corectitudinea și eficiența algoritmilor care utilizează strategii de tip Divide et impera, Greedy pentru rezolvarea problemelor
XI.CS5.3.	Evaluează corectitudinea și eficiența algoritmilor care utilizează strategii de tip Backtracking pentru rezolvarea problemelor
IX.CS5.4.	Evaluează corectitudinea și eficiența aplicațiilor care utilizează elemente specifice de limbaj de programare pentru prelucrarea datelor organizate în modele fundamentale - date simple sau liste, respectiv pentru transmiterea datelor de la și către un program, în vederea rezolvării eficiente a problemelor informatice
X.CS5.4.	Evaluează corectitudinea și eficiența aplicațiilor care utilizează elemente specifice de limbaj de programare pentru prelucrarea datelor organizate în modele simple - neliniare, liniare, asociative, mixte, în vederea rezolvării eficiente a problemelor informatice
XI.CS5.4.	Evaluează corectitudinea și eficiența aplicațiilor care utilizează elemente specifice de limbaj de programare pentru prelucrarea datelor organizate în modele complexe - rețea, ierarhice, în vederea rezolvării eficiente a problemelor informatice
IX.CS5.5.	Evaluează corectitudinea și eficiența programelor care utilizează subprograme, pentru a rezolva probleme informatice
X.CS5.5.	Evaluează corectitudinea și eficiența programelor care utilizează subprograme recursive, pentru a rezolva probleme informatice
XI.CS5.5.	Evaluează corectitudinea și eficiența programelor care utilizează programare orientată pe obiecte, pentru a rezolva probleme informatice
XII.CS5.1.	Argumentează alegerile făcute în cadrul proiectării unor modele conceptuale avansate - pentru proiectarea bazelor de date sau pentru învățare automată, în vederea rezolvării unor probleme informatice concrete
XII.CS5.2.	Evaluează corectitudinea și eficiența modelelor conceptuale ale unei probleme de gestiune din punctul de vedere al normalizării
XII.CS5.4.	Evaluează corectitudinea și eficiența secvențelor de cod sau aplicațiilor care utilizează principalele comenzi SQL și ale limbajului de programare pentru prelucrarea datelor organizate în baze de date, în vederea rezolvării eficiente a problemelor informatice de gestiune
XII.CS5.3.	Evaluează corectitudinea și eficiența soluțiilor cu algoritmi specializați pe clase de probleme pentru învățare automată

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XII.CS5.5.	Evaluează corectitudinea și eficiența aplicațiilor care utilizează elemente specifice de limbaj de programare pentru prelucrarea datelor în învățarea automată, în vederea rezolvării eficiente a problemelor informatice

CG6 – Elaborează algoritmi și programe personalizate, pentru a crea soluții informatice coerente și adaptate cerințelor

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS6.1.	Proiectează algoritmi personalizați care utilizează modele conceptuale fundamentale - date simple sau liste pentru organizarea și prelucrarea eficientă a datelor, utilizând algoritmi de bază, în vederea rezolvării unor probleme
X.CS6.1.	Proiectează algoritmi personalizați care utilizează modele conceptuale simple - neliniare, liniare, asociative, mixte, pentru organizarea și prelucrarea eficientă a datelor, utilizând algoritmi de bază, în vederea rezolvării unor probleme
XI.CS6.1.	Proiectează algoritmi personalizați care utilizează modele conceptuale complexe - rețea, ierarhice, obiectuale, pentru organizarea și prelucrarea eficientă a datelor, utilizând algoritmi de bază, în vederea rezolvării unor probleme
IX.CS6.2.	Proiectează soluții cu aplicarea personalizată a algoritmilor specializați pe clase de probleme pentru prelucrarea numerelor, sortarea sau generarea sistematică a unor secvențe de valori
X.CS6.2.	Proiectează soluții cu aplicarea personalizată a algoritmilor specializați pe clase de probleme pentru prelucrarea listelor, a șirurilor de caractere
IX.CS6.3.	Proiectează modular algoritmi personalizați pentru rezolvarea problemelor
X.CS6.3.	Proiectează algoritmi cu aplicarea personalizată a strategiilor de tip Divide et impera, Greedy pentru rezolvarea problemelor
XI.CS6.3.	Proiectează algoritmi cu aplicarea personalizată a strategiilor de tip Backtracking pentru rezolvarea problemelor
IX.CS6.4.	Implementează aplicații care integrează în mod personalizat elemente specifice de limbaj de programare pentru prelucrarea datelor organizate în modele fundamentale - date simple sau liste, respectiv pentru transmiterea datelor de la și către un program, în vederea realizării unor soluții funcționale și performante
X.CS6.4.	Implementează aplicații care integrează în mod personalizat elemente specifice de limbaj de programare pentru prelucrarea datelor organizate în modele simple - neliniare, liniare, asociative, mixte, în vederea realizării unor soluții funcționale și performante
XI.CS6.4.	Implementează aplicații care integrează în mod personalizat elemente specifice de limbaj de programare pentru prelucrarea datelor organizate în modele complexe - rețea, ierarhice, în vederea realizării unor soluții funcționale și performante
IX.CS6.5.	Implementează aplicații în limbaj de programare care integrează subprograme personalizate, pentru a modulariza și organiza eficient codul în cadrul soluțiilor informatice
X.CS6.5.	Implementează aplicații în limbaj de programare care integrează subprograme recursive personalizate, pentru a modulariza și organiza eficient codul în cadrul soluțiilor informatice

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Organizarea conceptuală a datelor	1.1. Modelul conceptual liniar - listă - caracteristici, din punctul de vedere conceptual, ale unei liste și ale cazurilor particulare date de tipul de acces (stivă, coadă, respectiv cu acces direct, cu acces secvențial), rolul avut în prelucrarea datelor (listă de frecvențe); - repere pentru parcurgerea elementelor și pentru aplicarea algoritmilor de bază pentru prelucrarea datelor organizate liniar, cu sau fără memorare.

Domenii de conținut	Conținuturi
	1.2. Modelul conceptual neliniar - mulțime - caracteristici și repere pentru acces la date, parcurgerea lor și pentru aplicarea algoritmilor de bază în scopul prelucrării acestora. 1.3. Modelul conceptual liniar – șir de caractere - caracteristici și repere pentru acces la date, parcurgerea lor și pentru aplicarea algoritmilor de bază în scopul prelucrării acestora. 1.4. Modelul conceptual asociativ – dicționar - caracteristici și repere pentru acces la date, parcurgerea lor și pentru aplicarea algoritmilor de bază în scopul prelucrării acestora. 1.5. Modelul conceptual liniar - tuplu - caracteristici și repere pentru acces la date, parcurgerea lor și pentru aplicarea algoritmilor de bază în scopul prelucrării acestora. 1.6. Modelul conceptual mixt (de exemplu, liste de liste, liste de șiruri de caractere) - caracteristici și repere pentru acces la date, parcurgerea lor și pentru aplicarea algoritmilor de bază sau specifici în scopul prelucrării acestora (de exemplu, actualizarea datelor, modificarea numărului de componente ale colecției, construirea colecției). 1.7. Modelul conceptual rețea - graf - concepte de bază și caracteristici: graf neorientat și orientat, nod și vârf, muchie și arc, adiacență, incidență, grad, grad interior, grad exterior, lanț și drum, lanț elementar și drum elementar, lanț simplu și drum simplu, lanț compus și drum compus, ciclu și circuit, ciclu elementar și circuit elementar; - metode de reprezentare a unui graf: diagramă, matrice de adiacență, liste de adiacență, liste de succesori, liste de predecesori, liste de muchii, liste de arce; - concepte de bază și caracteristici ale unor grafuri asociate unui graf: subgraf, graf parțial; - concepte de bază, caracteristici și proprietăți ale unor tipuri de grafuri: graf complet, graf conex, graf tare conex (matricea drumurilor), graf ponderat (matricea costurilor); - repere pentru aplicarea algoritmilor de bază în prelucrarea grafurilor. 1.8. Model conceptual ierarhic - arbore - caracteristici și definiții echivalente ale unui arbore, respectiv arbore cu rădăcină; - concepte de bază într-un arbore cu rădăcină și caracteristici ale acestora: rădăcină, nivel al unui nod, nod frunză, nod descendent direct/fiu, nod descendent, nod ascendent direct/tată, nod ascendent, nod frate; - metode de reprezentare a unui arbore cu rădăcină: diagramă, referințe ascendente, referințe descendente; - repere pentru aplicarea algoritmilor de bază pentru prelucrarea arborilor. 1.9. Model conceptual obiectual – clase și obiecte - concepte și caracteristici: clasă, obiect; - repere pentru aplicarea algoritmilor de bază cu date organizate obiectual. 1.10. Modelul conceptual relațional – entitate-relație - concepte de bază și caracteristici ale modelului conceptual entitate-relație: entitate (cu atribute opționale, obligatorii, volatile, respectiv cu identificatori unici, tipuri de identificatori unici – simplu/compus, natural/artificial), instanță, relație (opționalitate, cardinalitate, tipuri de relații din punctul de vedere al cardinalității, relații barate, relații ierarhice, relații recursive); - repere pentru identificarea entităților și reprezentarea convențională a diagramei entitate-relație (ERD), rezolvarea relațiilor M:M (mai mulți la mai mulți), reprezentarea istoricului datelor; - concepte de bază și caracteristici ale modelului fizic: tabelă (cu câmpuri, tipuri de date, cheie primară, chei externe, înregistrări, constrângeri, reguli de integritate - de entitate și referențială); - repere pentru transformarea modelului conceptual în model fizic (mapare). 1.11. Modele conceptuale de organizare a datelor folosite în învățarea automată - concepte de bază și caracteristici ale învățării automate: date, atribute, etichete, model, antrenare (învățare), testare, predicție;

Domenii de conținut	Conținuturi
	- caracteristici ale seturilor de date utilizate în învățarea automată: tipuri de date, date categorice, date complete/lipsă, dimensiune și calitate a datelor; - repere pentru transformarea datelor în formate utilizabile de către algoritmi de inteligență artificială (normalizare, scalare, augmentare, codificare a datelor, tratare a datelor lipsă, organizare a datelor în fișiere sau tabele pentru prelucrare automată).
2. Strategii de rezolvare a problemelor	2.1. Principii de elaborare a unui program - caracteristici ale gândirii computaționale și ale principalelor etape ale elaborării unui program (analiză, proiectare, implementare, testare și depanare), repere pentru aplicarea acestor etape în rezolvarea problemelor; - caracteristici de bază, avantaje și limite ale principalelor moduri de reprezentare a algoritmilor: blocuri grafice, pseudocod, limbaj de programare (cu interpretor sau compilator); - repere pentru proiectarea modulară a algoritmilor; - criterii de elaborare a testelor (pentru validarea datelor și pentru verificarea comportamentului algoritmului), repere pentru urmărirea evoluției valorilor variabilelor în scopul identificării și tratării erorilor; - eficiența algoritmilor: caracteristici ale eficienței din punctul de vedere al spațiului de memorie și din punctul de vedere al timpului de executare, criterii pentru determinarea ordinului de complexitate a unui algoritm polinomial (notația O); - caracteristici ale unor modalități de bază de comunicare cu programul: interfață de tip consolă, fișiere. 2.2. Prelucrări ale datelor numerice - operații specifice cu cifrele unui număr (acces la o cifră a unui număr, adăugare a unei cifre la stânga unui număr, adăugare a unei cifre la dreapta unui număr), determinarea unui divizor/multiplu al unui număr; - repere pentru prelucrarea numerelor (de exemplu parcurgerea cifrelor unui număr, a divizorilor unui număr, descompunere a unui număr în factori primi) și aplicarea algoritmilor de bază; - algoritmi elementari pentru determinarea celui mai mare divizor comun (algoritmul lui Euclid cu scăderi repetate, respectiv cu împărțiri repetate); - repere pentru transformarea unui număr dintr-o bază de numerație în altă bază de numerație; - ciurul lui Eratostene - algoritm eficient pentru determinarea unor numere prime: caracteristici și repere pentru reprezentarea algoritmului utilizând liste; - algoritm de exponențiere rapidă: caracteristici și repere pentru reprezentarea algoritmului. 2.3. Metode de generare sistematică a elementelor unei liste - repere pentru generarea unor secvențe de valori (de exemplu secvențe cu proprietăți date, termeni ai unor expresii matematice, termeni ai unor șiruri recurente) și aplicarea algoritmilor de bază. 2.4. Metode de sortare a elementelor unei liste - caracteristici ale metodei de sortare prin selecția minimului și repere pentru aplicarea metodei; - caracteristici ale metodei de sortare cu listă de frecvențe și repere pentru aplicarea metodei; - caracteristici ale metodei bulelor și repere pentru aplicarea metodei. 2.5. Metode de prelucrare a listelor sortate - caracteristici ale metodei căutării binare și repere pentru aplicarea acesteia; - caracteristici ale metodei interclasării și repere pentru aplicarea acesteia. 2.6. Metode simple de criptare a șirurilor de caractere și verificare a integrității datelor - caracteristici ale criptării și decriptării folosind cifrul lui Cezar și repere pentru aplicarea metodei; - caracteristici ale criptării și decriptării prin metoda substituției simple (substituție monoalfabetică); - caracteristici ale criptării și decriptării utilizând cifrul Vigenère și repere pentru aplicarea metodei;

Domenii de conținut	Conținuturi
	- caracteristici ale sumei de control a unui șir de caractere sau a unui fișier text și determinarea sa utilizând algoritmul lui Fletcher. 2.7. Algoritmi specifici pentru prelucrarea grafurilor - caracteristici, etape ale metodelor de parcurgere în lățime (Breadth First Search - BFS), respectiv în adâncime (Depth First Search – DFS) și repere pentru aplicarea acestora; - repere pentru utilizarea metodelor de parcurgere pentru verificarea proprietății de conexitate a unui graf neorientat și determinarea componentelor conexe; - repere pentru utilizarea metodelor de parcurgere pentru determinarea matricei drumurilor/lanțurilor unui graf; - repere pentru utilizarea matricei drumurilor pentru verificarea proprietății de tare conexitate și determinarea componentelor tare conexe ale unui graf orientat; - caracteristici, etape ale algoritmului lui Dijkstra pentru determinarea drumurilor de cost minim într-un graf ponderat și repere pentru aplicarea acestuia; - caracteristici, etape ale algoritmului lui Prim pentru determinarea arborelui de acoperire de cost minim într-un graf ponderat și repere pentru aplicarea acestuia. 2.8. Metoda Divide et impera - caracteristici ale metodei Divide et impera; - repere pentru aplicarea metodei; - caracteristici ale metodei de sortare prin interclasare și repere pentru aplicarea acesteia; - caracteristici ale metodei de sortare rapidă și repere pentru aplicarea acesteia. 2.9. Metoda Greedy - caracteristici ale metodei Greedy; - repere pentru aplicarea metodei. 2.10. Metoda Backtracking - caracteristici ale metodei Backtracking; - repere pentru aplicarea metodei de generare sistematică a unor secvențe de valori. 2.11. Forme normale pentru proiectarea modelului conceptual al unei probleme de gestiune - caracteristici și avantaje ale primelor trei forme normale (FN1, FN2, FN3) și repere pentru utilizarea acestora în proiectarea modelului conceptual al unei probleme de gestiune. 2.12. Algoritmi utilizați în învățare automată - concepte de bază și caracteristici: învățare nesupervizată, clusterizare; - caracteristici ale algoritmului K-means, pentru învățarea nesupervizată; - concepte de bază și caracteristici: învățare supervizată, regresie, clasificare; - caracteristici ale algoritmului de regresie liniară, pentru învățare supervizată; - caracteristici ale algoritmului KNN (k Nearest Neighbours), pentru învățare supervizată.
3. Memorarea datelor și organizarea codului în limbaj de programare	3.1. Subprograme - caracteristici, rol; - concepte de bază și caracteristici: antet, corp, variabile locale, variabile globale, transmitere prin intermediul parametrilor, returnare a rezultatelor, apel, mecanism de executare; - sintaxă pentru definiția și apelul unui subprogram în Python; - caracteristici și repere de utilizare a unor subprograme predefinite în Python pentru operații matematice uzuale (de exemplu radical, valoare absolută, parte întreagă, rotunjire) și conversii; - caracteristici și repere de utilizare a unor subprograme predefinite în Python pentru colecții de valori (determinarea numărului de elemente, a minimului, maximului, sumei unor valori).

Domenii de conținut	Conținuturi
	3.2. Subprograme recursive - caracteristici, rol, mecanism de executare; - repere pentru scrierea subprogramelor recursive în Python. 3.3. Programare orientată pe obiecte - noțiuni de bază necesare utilizării unor clase predefinite: clasă, membri ai clasei (date și metode), obiecte, biblioteci; - instanțiere a unei clase predefinite, acces la membrii unui obiect. - sintaxa definirii unei clase, niveluri de acces la membrii clasei, constructor, destructor/finalizer; - repere pentru definirea unor clase simple. 3.4. Fișiere text - caracteristici, principii de lucru (deschidere, închidere, transfer de date); - funcție pentru deschiderea unui fișier în Python, clasa predefinită TextIOWrapper din Python pentru prelucrarea fișierelor: caracteristici, metode de bază (pentru citire, scriere, închidere); - repere pentru identificarea și utilizarea altor clase și metode, adecvate pentru prelucrarea fișierelor și pregătirea datelor citite din fișiere. 3.5. Clasa list din Python – clasă predefinită pentru memorarea unei liste - caracteristici; - operatori specifici pentru acces la un element, apartenență, non-apartenență, concatenare, multiplicare, relaționare; - metode ale clasei pentru operații de bază: determinare a primei poziții a unei valori, numărare a aparițiilor unei valori, ștergere a elementului de la o anumită poziție, inserare a unei valori într-o anumită poziție, adăugare a unui element, copiere, sortare; - repere pentru identificarea și utilizarea altor metode ale clasei, adecvate pentru prelucrarea listelor. 3.6. Clasa set din Python – clasă predefinită pentru mulțimi - caracteristici; - operații și operatori specifici: reuniune, intersecție, diferență, egalitate, incluziune, apartenență; - metode uzuale pentru adăugare, ștergere, inițializare; - repere pentru identificarea și utilizarea altor metode adecvate pentru prelucrarea mulțimilor, în funcție de nevoile proprii. 3.7. Clasa str din Python – clasă predefinită pentru șiruri de caractere - caracteristici; - operații și operatori specifici: apartenență, concatenare, multiplicare, acces la un caracter sau subșir/secvență de caractere, comparare lexicografică; - metode uzuale pentru căutare a unei secvențe de caractere, generare a unui șir prin înlocuire a unei secvențe de caractere, separare a unor secvențe de caractere dintr-un șir; - repere pentru identificarea și utilizarea altor metode și funcții adecvate pentru prelucrarea șirurilor de caractere, în funcție de nevoile proprii. 3.8. Clasa dict din Python – clasă predefinită pentru dicționare - caracteristici; - operații și operatori specifici: acces la date; - repere pentru identificarea și utilizarea altor metode sau operatori adecvați pentru prelucrarea dicționarelor, în funcție de nevoile proprii. 3.9. Clasa tuple din Python – clasă predefinită pentru tupluri - caracteristici; - operații și operatori specifici: acces la date, apartenență, concatenare, multiplicare; - metode uzuale pentru numărare, căutare; - repere pentru identificarea și utilizarea altor clase și metode adecvate pentru prelucrarea tuplurilor, în funcție de nevoile proprii. 3.10. Elemente de limbaj pentru operarea cu date organizate în modele mixte - caracteristici, acces la un element în Python.

Domenii de conținut	Conținuturi
	3.11. Comenzi SQL pentru gestionarea unei baze de date - caracteristici și sintaxă ale unor comenzi de bază pentru interogarea bazei de date (SQL): selecție, proiecție, ordonare, operatori, funcții scalare uzuale (de prelucrare a numerelor, a datelor calendaristice, a șirurilor de caractere, conversii), funcții agregate uzuale (pentru sumă, medie, numărare, minim, maxim, de tratare a valorii NULL), preluare a datelor din mai multe tabele (join); - caracteristici și sintaxă ale unor comenzi de bază pentru manipularea datelor (DML): inserare, modificare, ștergere; - caracteristici și sintaxă ale unor comenzi de bază pentru manipularea structurii bazei de date (DDL): creare a unei tabele, modificare a structurii unei tabele (adăugare a unui câmp, ștergere a unui câmp, modificare a unui câmp), ștergere a unei tabele; - repere pentru executarea comenzilor; - repere pentru identificarea și utilizarea altor comenzi, adecvate pentru prelucrarea bazelor de date, în funcție de nevoile proprii. 3.12. Clase ale limbajului Python pentru interacțiunea cu bazele de date - caracteristici; - metode ale claselor principale (de exemplu, Connection, Cursor) pentru operații uzuale: conectare la baza de date, executare a unei comenzi, închidere a conexiunii cu baza de date; - repere pentru identificarea și utilizarea altor clase și metode adecvate pentru interacțiunea cu bazele de date, în funcție de nevoile proprii. 3.13. Biblioteci ale limbajului Python pentru învățare automată - caracteristici, clase și metode specifice din biblioteca Matplotlib pentru vizualizarea datelor: reprezentarea grafică a datelor prin puncte, grafic liniar, diagramă cu bare, histogramă, diagramă box-plot; - caracteristici, clase și metode specifice din biblioteca Pandas pentru curățarea, manipularea și analiza statistică a datelor: tabele (DataFrames), eliminarea valorilor extreme, obținere a valorilor pentru un atribut, statistici descriptive (medie, deviație standard, minim, maxim); - caracteristici, clase și metode specifice din biblioteca Scikit-learn pentru rezolvarea problemelor de codificare și normalizare a datelor, clasificare, regresie și clusterizare: metode pentru antrenare, predicție și evaluare în rezolvarea problemelor de învățare automată; - repere pentru utilizarea algoritmilor prin metodele disponibile în biblioteci, pentru rezolvarea unor probleme de natură practică; - repere pentru identificarea și utilizarea altor clase și metode adecvate pentru învățare automată, în funcție de nevoile proprii.

NOTE SPECIFICE

Pentru reprezentarea algoritmilor în pseudocod sunt utilizate convențiile uzuale:

Indentare: liniile sunt indentate pentru a indica faptul că sunt conținute într-o structură dintr-o linie anterioară

Operațiile de intrare și ieșire sunt precizate prin comenzile **citește** <identificator sau identificatori, separați prin virgulă>

respectiv **scrie** <expresie sau expresii, separate prin virgulă>

Operațiile de atribuire sunt precizate în următorul format: <identificator> ← <expresie>

Structurile de control sunt precizate în următoarele formate:

- structură de decizie

<pre> dacă <condiție> atunci <Instrucțiuni> [altfel <Instrucțiuni>] </pre>	sau	<pre> dacă <condiție> atunci <Instrucțiuni> [altfel <Instrucțiuni>] sfârșit dacă </pre>
--	-----	---

- structură repetitivă cu test inițial

<pre> cât timp <condiție> execută <Instrucțiuni> </pre>	sau	<pre> cât timp <condiție> execută <Instrucțiuni> sfârșit cât timp </pre>
---	-----	--

- structură repetitivă cu test final

```

repetă
    <Instrucțiuni>
până când <condiție>

```

- structură repetitivă cu număr cunoscut de pași (unde valorile contorului includ limitele: <expInit>, respectiv <expFin>)

```

pentru <contor>←<expInit>,<expFin>[,<pas>] execută
    <Instrucțiuni>

```

sau

```

pentru <contor>←<expInit>,<expFin>[,<pas>] execută
    <Instrucțiuni>
sfârșit pentru

```

Subprogramele/modulele sunt definite în formatele:

```

subprogram <identificator> [( <parametri formali>)] [returnează <rezultate sau tipuri de date>]
    <Instrucțiuni>

```

sau

```

subprogram <identificator> [( <parametri formali>)] [returnează <rezultate sau tipuri de date>]
    <Instrucțiuni>
sfârșit subprogram

```

Cu apelul

```

Apel <identificator> [( <listă de parametri efectivi>)]

```

Un **element al unei liste indexate** se accesează precizând poziția ca indice (sau indici, separați prin virgulă), ai variabilei de tip listă: de exemplu a_i sau $a_{i,j}$.

Comentariile sunt precedate de două bare oblice // înainte și continuă până la sfârșitul liniei

Pentru operații aritmetice se utilizează simboluri standard ale operatorilor aritmetici: + (adunare), − (scădere), * (înmulțire), / (împărțire), ^ (ridicare la putere), $\sqrt{}$ (rădăcină pătrată), pentru partea întreagă a unui număr real se utilizează încadrarea expresiei între paranteze drepte, iar pentru restul împărțirii a două numere întregi se utilizează operatorul %.

• În probleme, datele de intrare se consideră corecte, validarea lor nefiind necesară.

• În cerințe, se consideră că într-un graf oricare muchie/arc are extremități distincte și oricare două muchii/arce diferă prin cel puțin una dintre extremități. Lungimea unui lanț/drum este egală cu numărul de muchii/arce ale acestuia. Ciclurile/circuitele sunt obținute pe baza lanțurilor/drumurilor simple.

Anexa nr. 14

Programe de examen

pentru modulele de pregătire

Filiera tehnologică

Toate profilurile

Examenul național de bacalaureat 2030

Învățământ liceal

– 2026 –

TABEL CENTRALIZATOR AL PROGRAMELOR DE EXAMEN

Nr. crt.	Cod programă de examen (BAC)	Proba	Raportare (TC / TC+CS / CS)	Filiera	Profilul	Domeniul / Specializarea / Calificarea
1.	DTEC_P1	E – prima probă	CS	Tehnologică	Tehnic	Construcții, instalații și lucrări publice/ Tehnician desenator pentru construcții și instalații/Tehnician în construcții și lucrări publice
2.	DTEI_P1	E – prima probă	CS	Tehnologică	Tehnic	Construcții, instalații și lucrări publice / Tehnician desenator pentru construcții și instalații; Tehnician instalator pentru construcții
3.	MCA_P1	E – prima probă	CS	Tehnologică	Tehnic	Electric - Tehnician în instalații electrice - Tehnician energetician - Tehnician electrotehnist - Tehnician metrolog - Tehnician electrician electronist auto
4.	CME_P1	E – prima probă	CS	Tehnologică	Tehnic	Electromecanică/ Tehnician electromecanic; Tehnician aviație; Tehnician instalații de bord (aviație)
5.	EF_P1	E – prima probă	CS	Tehnologică	Tehnic	Producție media/ Tehnician producție și exploatare film, Tehnician audio/video, Tehnician multimedia, Tehnician operator procesare text/imagine
6.	FT_P1	E – prima probă	CS	Tehnologică	Tehnic	Tehnici poligrafice/ Tehnician poligraf, Tehnician producție poligrafică, Tehnician operator procesare text/imagine
7.	EAN_P1	E – prima probă	CS	Tehnologică	Tehnic	Electronică automatizări/ Tehnician electronist, Tehnician operator telematică, Tehnician operator tehnică de calcul, Tehnician în automatizări, Tehnician operator roboți industriali, Tehnician de telecomunicații
8.	OMAM_P1 (CS)	E – prima probă	CS	Tehnologică	Tehnic	Mecanică Calificări profesionale: 1. Tehnician mecatronist 2. Tehnician proiectant CAD 3. Tehnician mecanic pentru întreținere și reparații 4. Tehnician prelucrări mecanice

Nr. crt.	Cod programă de examen (BAC)	Proba	Raportare (TC / TC+CS / CS)	Filiera	Profilul	Domeniul / Specializarea / Calificarea
						5. Tehnician transporturi 6. Tehnician prelucrări pe mașini cu comandă numerică 7. Tehnician construcții navale 8. Tehnician prelucrări la cald
9.	MPML_P1	E – prima probă	CS	Tehnologică	Tehnic	Fabricarea produselor din lemn / Tehnician designer mobilă și amenajări interioare, Tehnician proiectant produse finite din lemn, Tehnician în prelucrarea lemnului
10.	TFPCS_P1	E – prima probă	CS	Tehnologică	Tehnic	Materiale de construcții / Tehnician în industria materialelor de construcții; Tehnician în industria sticlei și ceramicii
11.	MPTP_P1	E – prima probă	CS	Tehnologică	Tehnic	Industria textilă și pielărie/ Tehnician în industria textilă/Tehnician în industria pielăriei/Tehnician designer vestimentar
12.	MPMC_P1	E – prima probă	CS	Tehnologică	Tehnic	Chimie industrială/ Tehnician în chimie industrială
					Resurse naturale și protecția mediului	Chimie industrială/ Tehnician chimist de laborator
13.	AGP_P1 (CS)	E – prima probă	CS	Tehnologică	Resurse naturale și protecția mediului	Agricultură Calificări profesionale: - Tehnician agromontan; - Tehnician agronom; - Tehnician horticultor; - Tehnician în agricultura ecologică; - Tehnician în agricultură; - Tehnician în agroturism;
14.	AAN_P1 (CS)	E – prima probă	CS	Tehnologică	Resurse naturale și protecția mediului	Agricultură Calificări profesionale: - Tehnician animale de companie; - Tehnician veterinar; - Tehnician zootehnist;
15.	OUIA_P1 (CS)	E – prima probă	CS	Tehnologică	Resurse naturale și protecția mediului	Industria alimentară Calificări profesionale: - Tehnician analize produse alimentare; - Tehnician în industria alimentară; - Tehnician în industria alimentară extractivă; - Tehnician în industria alimentară fermentativă și în

Nr. crt.	Cod programă de examen (BAC)	Proba	Raportare (TC / TC+CS / CS)	Filiera	Profilul	Domeniul / Specializarea / Calificarea
						prelucrarea legumelor și fructelor; - Tehnician în morărit, panificație și produse făinoase; - Tehnician în prelucrarea produselor de origine animală;
16.	ECO_P1 (CS)	E – prima probă	CS	Tehnologică	Resurse naturale și protecția mediului	Protecția mediului Calificări profesionale: - Tehnician ecolog și protecția calității mediului; - Tehnician hidrometeorolog;
17.	RGA_P1 (CS)	E – prima probă	CS	Tehnologică	Resurse naturale și protecția mediului	Silvicultură Calificări profesionale: - Tehnician în silvicultură și exploatarea forestieră;
18.	MKT_P1	E – prima probă	CS	Tehnologică	Servicii	Economic / Comerț
19.	CSVD_P1	E – prima probă	CS	Tehnologică	Servicii	Estetica și igiena corpului omenesc / Coafor stilist
20.	CTB_P1	E – prima probă	CS	Tehnologică	Servicii	Economic / Comerț
21.	EFI_P1	E – prima probă	CS	Tehnologică	Servicii	Economic / Comerț
22.	MKT_P1	E – prima probă	CS	Tehnologică	Servicii	Turism / Tehnician în turism; Tehnician în hotelărie; Alimentație/ Organizator banqueting; Tehnician în gastronomie;

Anexa nr.14.1. Programa de examen pentru modulul DOCUMENTAȚIA TEHNICO - ECONOMICĂ ÎN DOMENIUL CONSTRUCȚIILOR– DTEC_P1 (CS)

- Proba E – prima probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării/ domeniului de calificare)
- Filiera Tehnologică, profilul Tehnic, domeniul de pregătire profesională Construcții, instalații și lucrări publice
- Calificările profesionale:
 - Tehnician desenator pentru construcții și instalații;
 - Tehnician în construcții și lucrări publice.

PREAMBUL

Programa de examen pentru modulul *DOCUMENTAȚIA TEHNICO - ECONOMICĂ ÎN DOMENIUL CONSTRUCȚIILOR* fundamentează elaborarea subiectelor și a baremelor pentru **proba E – prima probă** din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Prezenta programă precizează **rezultatele învățării de evaluat și domeniile de conținut și conținuturile** asociate pe baza cărora se construiește evaluarea, fără a prelua notele de prezentare, exemplele de activități de învățare sau sugestiile metodologice din programele școlare.

Programa de examen derivă din și este în deplină concordanță cu **programa școlară în vigoare pentru învățământul liceal**, aprobată prin **Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 6930/19.12.2025** și a **Standardelor de Pregătire Profesională** aprobate prin **OMECS 4121/2016**. Evaluarea vizează rezultatele învățării, cunoștințe și abilități, formate pe parcursul modulului de pregătire tehnică generală *DOCUMENTAȚIA TEHNICO - ECONOMICĂ ÎN DOMENIUL CONSTRUCȚIILOR* (clasa a XII-a), prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Scopul evaluării prin proba de bacalaureat la acest modul este de a constata măsura în care candidatul demonstrează însușirea și aplicarea rezultatelor învățării, cunoștințe și abilități, în situații de complexitate corespunzătoare raportării curriculumului de specialitate (CS) și tipului de probă.

Variantele de subiecte evaluează rezultatele învățării din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

REZULTATE ALE ÎNVĂȚĂRII DE EVALUAT

Prin susținerea probei, candidatul face dovada următoarelor **rezultate ale învățării – cunoștințe și abilități** dobândite pe parcursul învățământului liceal (clasa a XII-a):

Pentru modulul DOCUMENTAȚIA TEHNICO- ECONOMICĂ ÎN DOMENIUL CONSTRUCȚIILOR

Cod în SPP	RI-CUNOȘTINȚE
6.1.1	Documentații de execuție utilizate pentru lucrări de construcții
6.1.2	Conținutul documentației tehnice pentru lucrări de structuri, lucrări de finisaje, lucrări publice
6.1.3	Etape de realizare a documentației tehnice
6.1.4	Conținutul documentației economice pentru construcții și lucrări publice
6.1.5	Corelări între documentația tehnico – economică elaborată și condițiile concrete de desfășurare a lucrărilor din teren
6.1.6	Documente întocmite în urma constatării neconcordanțelor dintre documentația tehnico-economică și condițiile concrete din teren
6.1.7	Norme generale și specifice pentru sănătatea și securitatea muncii(NSSM), de protecție împotriva incendiilor(PSI) și de protecție a mediului

Cod în SPP	RI-ABILITĂȚI
6.2.1	Studierea documentelor pentru executarea lucrărilor de construcții și lucrări publice
6.2.2	Analizarea desenelor de execuție în vederea întocmirii documentației tehnice
6.2.3	Încadrarea lucrărilor pe articole de deviz
6.2.4	Calculul cantităților de lucrări în vederea realizării antemăsurătorii

6.2.5	Întocmirea antemăsurătorii
6.2.6	Întocmirea listelor cu cantități de lucrări
6.2.7	Elaborarea memoriilor de arhitectură și tehnice
6.2.8	Întocmirea devizelor folosind metoda clasică de calcul și aplicațiile software
6.2.9	Întocmirea extraselor de resurse de materiale, de forță de muncă, de utilaje și de transport
6.2.10	Compararea datelor din documentația tehnico - economică cu condițiile concrete din teren și stabilirea neconcordanțelor dintre acestea
6.2.11	Semnalarea neconcordanțelor în dispoziții de șantier
6.2.12	Întocmirea notelor de renunțare la execuția unor lucrări
6.2.13	Întocmirea notelor de lucrări suplimentare
6.2.14	Aplicarea prevederilor legale referitoare la normele de protecție a mediului, normele de PSI, sănătatea și securitatea în muncă și în domeniul situațiilor de urgență specifice activităților de construcții

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
Documente și instrumente necesare realizării unui proiect în construcții și urbanism	• Obiectivul de investiții; • Plan Urbanistic de Detaliu (PUD); • Plan Urbanistic Zonal (PUZ); • Plan Urbanistic General (PUG); • Grafic Gantt; • Studii de fezabilitate; • Proiecte tehnice; • Documentație tehnică pentru obținerea autorizației de construcții (DTAC); • Documentația tehnică de organizare a execuției lucrărilor de construcții și lucrări publice D.T.O.E. ; • Documentația tehnică necesară obținerii autorizației de demolare a construcțiilor și lucrărilor publice- DTAD; • Proiecte de detalii de execuție.
Documentația tehnică de execuție	A. Piese scrise: • memoriu tehnic general; - <u>Memorii de arhitectură</u>: alcătuirea funcțională a construcției/elemente de finisaj (tencuieli, pardoseli, placaje, zugrăveli, vopsitorii); - <u>Memorii tehnice</u>: structuri pentru construcție, fundații, pereți de rezistență, stâlpi, grinzi, planșee, acoperișuri, scări, cofrare, armare. • avize și acorduri; • memorii tehnice pe specialități (arhitectură, rezistență); • breviare de calcul; • caiet de sarcini; • liste cu cantități de lucrări; • grafic de realizare a investiției. B. Piese desenate: • planșe generale; • planșe de arhitectură; • planșe de structură. C. Detalii de execuție:

Domenii de conținut	Conținuturi
	• soluțiile de alcătuire, executare, montare părți/elemente de construcție. ETAPE DE REALIZARE A DOCUMENTAȚIEI TEHNICE PENTRU LUCRĂRI DE CONSTRUCȚII • Întocmirea antemăsurătorilor: săpături-umpluturi, terasamente, armare, betonare, zidării, tencuieli, zugrăveli, vopsitorii, pardoseli, izolații; • Încadrarea lucrărilor pe categorii de lucrări: săpături-umpluturi, terasamente, armare, betonare, zidării, tencuieli, zugrăveli, vopsitorii, pardoseli, izolații; • Întocmirea listelor cu cantități de lucrări săpături-umpluturi, terasamente, armare, betonare, zidării, tencuieli, zugrăveli, vopsitorii, pardoseli, izolații; • Corelarea între indicatoarele de norme de deviz pentru construcții (C - Construcții industriale, locuințe și social-culturale, Ts - Lucrări de terasamente, Iz - Lucrări de izolații, D - Lucrări de drumuri) cu lucrările de construcții. CITIREA ȘI INTERPRETAREA PLANURILOR DE EXECUȚIE 1. Planuri de arhitectură (Planuri de ansamblu): • Planuri (subsol, parter, etaj, mansardă) la scară (1:50 sau 1:100); • Secțiuni transversale și longitudinale ale construcțiilor, elementelor de construcții și ale drumurilor; • Fațade de clădiri. 2. Planuri de rezistență: • Plan fundații; • Plan planșeu; • Plan acoperiș tip șarpantă; • Plan de armare: fundații, planșee, grinzi, stâlpi; • Detalii de execuție la scară (1:2, 1:5, 1:10, 1:20): Secțiuni prin pereți, detalii de soclu, hidroizolații la terase, tip șarpantă, planșeu, fundații, grindă.
Documentație economică de execuție	• Antemăsurători pe categorii de lucrări: săpături-umpluturi, armare, betonare, zidării, tencuieli, zugrăveli, pardoseli, izolații; • Extrase- Întocmirea extraselor de resurse: 1. Extrasul de Materiale (M); 2. Extrasul de Manoperă (MAN); 3. Extrasul de Utilaje (U); 4. Extrasul de Transport (T). • Devizul general; • Devize pe obiecte; • Devize pe categorii de lucrări; • Liste de cantități detaliate pe categorii de lucrări; • Liste de utilaje și echipamente; • Analize de preț-norme de deviz; • Graficul de realizare a investiției; • Grafice de execuție;

Domenii de conținut	Conținuturi
Documentația de evidență a lucrărilor	• Cartea tehnică a construcției; • Documente de recepție a construcției(procese verbale de recepție).
Corelarea documentației tehnico-economice elaborate cu situația reală a lucrările executate în teren	• Verificare lucrări din teren cu planuri de situație, planuri de amplasament; • Verificare consum de resurse (materiale, manoperă, utilaje) aferente lucrărilor din teren, cu devizele din documentația tehnico – economică.
Norme generale și specifice pentru sănătatea și securitatea muncii (NSSM), de protecție împotriva incendiilor (PSI) și de protecție a mediului pentru lucrări de construcții	• Măsuri de prevenire a accidentelor de muncă la verificarea lucrărilor din teren în concordanță cu proiectul tehnic; • Echipamentul individual de protecție; • Semnalizări de securitate: Planul de amplasare a indicatoarelor de avertizare în zona de lucru; • Documente SSM pe șantier; • Fișele individuale de instruire.

Anexa nr.14.2. Programa de examen pentru modulul/modulele DOCUMENTAȚIA TEHNICO - ECONOMICĂ ÎN DOMENIUL INSTALAȚIILOR – DTEI_P1 (CS)

- *Proba E – prima probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării/ domeniului de calificare)*
- **Filiera Tehnologică, profilul Tehnic, domeniul de pregătire profesională Construcții, instalații și lucrări publice**
- Calificările profesionale: Tehnician desenator pentru construcții și instalații, Tehnician instalator pentru construcții.

PREAMBUL

Programa de examen pentru modulul *DOCUMENTAȚIA TEHNICO-ECONOMICĂ ÎN DOMENIUL INSTALAȚIILOR* fundamentează elaborarea subiectelor și a baremelor pentru **proba E – prima probă** din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Prezenta programă precizează **rezultatele învățării de evaluat și domeniile de conținut și conținuturile** asociate pe baza cărora se construiește evaluarea, fără a prelua notele de prezentare, exemplele de activități de învățare sau sugestiile metodologice din programele școlare.

Programa de examen derivă din și este în deplină concordanță cu **programa școlară în vigoare pentru învățământul liceal**, aprobate prin **Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 6930/19.12.2025** și a **Standardelor de Pregătire Profesională** aprobate prin **OMECS 4121/2016**. Evaluarea vizează rezultatele învățării, cunoștințe și abilități, formate pe parcursul modulului de pregătire tehnică generală **DOCUMENTAȚIA TEHNICO- ECONOMICĂ ÎN DOMENIUL INSTALAȚIILOR** (clasa a XII-a), prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Scopul evaluării prin proba de bacalaureat la acest modul este de a constata măsura în care candidatul demonstrează însușirea și aplicarea rezultatelor învățării, cunoștințe și abilități, în situații de complexitate corespunzătoare raportării curriculumului de specialitate (CS) și tipului de probă.

Variantele de subiecte evaluează rezultatele învățării din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

REZULTATE ALE ÎNVĂȚĂRII DE EVALUAT

Prin susținerea probei, candidatul face dovada următoarelor **rezultate ale învățării – cunoștințe și abilități** dobândite pe parcursul învățământului liceal (clasa a XII-a):

Pentru modulul DOCUMENTAȚIA TEHNICO- ECONOMICĂ ÎN DOMENIUL INSTALAȚIILOR

Cod în SPP	RI-CUNOȘTINȚE
6.1.1.	Documentații de execuție utilizate pentru lucrări de instalații
6.1.2.	Conținutul documentației tehnice pentru lucrări de instalații
6.1.3.	Etape de realizare a documentației tehnice
6.1.4.	Conținutul documentației economice pentru instalații
6.1.5.	Corelări între documentația tehnico – economică elaborată și condițiile concrete de desfășurare a lucrărilor din teren;
6.1.6.	Documente întocmite în urma constatării neconcordanțelor dintre documentația tehnico-economică și condițiile concrete din teren
6.1.7.	Norme generale și specifice pentru sănătatea și securitatea muncii(NSSM), de protecție împotriva incendiilor(PSI) și de protecție a mediului

Cod în SPP	RI-ABILITĂȚI
6.2.1.	Studierea documentelor pentru executarea lucrărilor de instalații
6.2.2.	Analizarea desenelor de execuție în vederea întocmirii documentației tehnice
6.2.3.	Încadrarea lucrărilor pe articole de deviz
6.2.4.	Calculul cantităților de lucrări în vederea realizării antemăsurătorii
6.2.5.	Întocmirea antemăsurătorii
6.2.6.	Întocmirea listelor cu cantități de lucrări

6.2.7.	Elaborarea memoriilor tehnice
6.2.8.	Întocmirea devizelor folosind metoda clasică de calcul și aplicațiile software
6.2.9.	Întocmirea extraselor de resurse de materiale, de forță de muncă, de utilaje și de transport
6.2.10.	Compararea datelor din documentația tehnico - economică cu condițiile concrete din teren și stabilirea neconcordanțelor dintre acestea
6.2.11.	Semnalarea neconcordanțelor în dispoziții de șantier
6.2.12.	Întocmirea notelor de renunțare la execuția unor lucrări
6.2.13.	Întocmirea notelor de lucrări suplimentare
6.2.14.	Aplicarea prevederilor legale referitoare la normele de protecție a mediului, normele de PSI, sănătatea și securitatea în muncă și în domeniul situațiilor de urgență specifice activităților de instalații

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
I. Documente și instrumente necesare realizării unui proiect de instalații	Obiectivul de investiții în instalații: Execuția de instalații noi conform Legii nr. 372/2005 (performanța energetică), înlocuiri de instalații, reabilitări energetice. Acte urbanistice și avize de specialitate: Certificatul de urbanism - CU Plan de urbanism general- PUG, plan de urbanism zonal- PUZ, planse urbanism de detaliu -PUD, Autorizația de Construire - AC.Avize specifice de utilități: Avize tehnice de branșare și racordare (apă-canal, gaze naturale, energie electrică, termoficare). Managementul timpului: Graficul Gantt de execuție a instalațiilor și analiza drumului critic. Etape de proiectare: Studiu de Fezabilitate – SF, documentatie de avizare lucrări de intervenție- DALI, devizul general- DG, proiectul tehnic - PT și devize și detalii de execuție -DDE, conform HG 907/2016.
II. Documentația tehnică de execuție	Surse de informare și documentare: Proiecte tehnice, indicatoare de norme de deviz, reglementări tehnice, ghiduri de elaborare și normative specifice. Piese scrise: Memoriul tehnic pe specialități (instalații sanitare, stingere incendiu, termice, ventilare-climatizare, gaze naturale); breviate de calcul pentru fluide (debite, presiuni, diametre) și calcule termice/energetice (sarcini de încălzire/răcire, puteri electrice); caiete de sarcini și specificații tehnice(fişe tehnice utilaje). Piese desenate: Planuri de instalații (distribuție pe niveluri la scara 1:50/1:100); scheme funcționale și spațiale (schemele coloanelor, scheme izometrice/axonometrice 3D, scheme termoenergetice/de principiu); profile longitudinale și detalii de montaj utilaje (scara 1:10, 1:20).
III. Documentația economică de execuție	Antemăsurătoarea și unitățile de măsură: Determinarea cantităților de lucrări grupate după natura fizică (lungimi pentru conducte; suprafețe pentru izolații/canale; volume pentru săpături/bazine; bucăți pentru armături/obiecte sanitare; masă pentru suporti/confecții). Încadrarea cu indicatoare de norme de deviz specifice instalațiilor: Indicatorul S (Sanitare și stingere), I (Încălzire centrală), V (Ventilare și climatizare), G (Gaze naturale), Ac/RpAc (Alimentare cu apă și canalizare).

Domenii de conținut	Conținuturi
	Devizul pe categorii de lucrări: Structura prețului unitar pe cele 4 resurse fundamentale: Material (M), Manoperă (man), Utilaj (U), Transport (T). Încheierea și structura devizelor: Cote legale pentru cheltuieli indirecte și profit. Piramida economică: Deviz pe categorii de lucrări – Deviz pe obiect – Deviz general conform HG 907/2016.
IV. Citirea, interpretarea și reprezentarea grafică a planurilor	Citirea și interpretarea pieselor desenate: Corelarea planurilor 2D cu schemele coloanelor, schemele axonometrice (la unghiuri standard de 30° sau 45°) și profilele longitudinale. Simboluri, convenții și standarde de desen: Simbolizare standardizată pentru armături și aparate; coduri de culori și linii pentru fluide (roșu pentru tur încălzire, albastru pentru retur/apă rece, galben pentru gaze naturale).
V. Transformarea desenului în documentație economică	Calculul cantităților de lucrări direct din planșe: Extragerea lungimilor din planuri/profile, numărarea fittingurilor/accesoriilor din izometrie și calculul suprafețelor de izolații din scheme. Corelarea instalației cu indicatoarele de deviz specifice: Asocierea corectă a elementului de instalație cu indicatorul de norme de deviz corespunzător (baterie/lavuar → Indicatorul S; radiator/cazan → Indicatorul I; tubatură/ventilator → Indicatorul V; conductă gaz → Indicatorul G).
VI. Corelarea cu terenul, controlul calității și recepția lucrărilor	Corelarea documentației cu condițiile din teren: Verificarea lucrărilor din teren cu planurile de situație și amplasament; corelarea caietului de sarcini cu realitatea; verificarea consumurilor reale de resurse (materiale, manoperă, utilaje) comparativ cu devizele. Managementul neconcordanțelor: Identificarea diferențelor dintre proiect și teren; emiterea „dispozițiilor de șantier” de către proiectant. (exemplu diferențe între cantitățile de țevă din teren față de proiect). Model dispoziție de șantier care argumentează necesitatea modificării lungimii (devieri, natura geotehnică a terenului stabilită în timpul execuției). Ajustarea tehnico-economică a contractului: Întocmirea „notelor de renunțare” (NR) și a „notelor de lucrări suplimentare” (NCS). Evidența lucrărilor și decontarea: Atașamente și situații de lucrări pentru decontare financiară. Documente de calitate și probe obligatorii conform Normativ C56. Jurnalul de șantier, procese-verbale de lucrări ascunse; procese-verbale pentru probe de etanșeitate, rezistență la presiune, funcționare la cald și echilibrare hidraulică. Cartea tehnică a construcției: Centralizarea documentației în format "As-Built", instrucțiuni de mentenanță și postutilizare (proiectul tehnic, programul de urmărire a calității lucrărilor, procese verbale pe faze determinante, procese verbale de probe, procese verbale de recepție, procese verbale de punere în funcțiune).
VII. Norme de sănătate și securitate (SSM), PSI și sustenabilitate	Riscuri specifice în instalații: Recipiente sub presiune, fluide la temperaturi ridicate, risc de asfixiere/explozie la gaze naturale. Măsuri PSI: Reguli privind utilizarea focului deschis la operațiunile de sudură (cupru, oțel) pe șantier. Protecția mediului și managementul deșeurilor: Gestionarea ecologică a resturilor de țevi (PVC, PPR, cupru), vopsele, lacuri și materiale izolatoare (vată minerală, poliuretan).

Anexa nr.14.3. Programa de examen pentru modulul/modulele: *Măsurări electrice în curent continuu, Măsurări electrice în curent alternativ* – **MCA_P1 (CS)**

- *Proba E – prima probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării/ domeniului de calificare)*
- **Filiera Tehnologică, profilul Tehnic, domeniul de pregătire profesională ELECTRIC**
 - Calificările profesionale: Tehnician în instalații electrice, Tehnician energetician, Tehnician electrotehnist, Tehnician metrolog, Tehnician electrician electronist auto

PREAMBUL

Programa de examen pentru modulele *Măsurări electrice în curent continuu, Măsurări electrice în curent alternativ* fundamentează elaborarea subiectelor și a baremelor pentru **proba E – prima probă** din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Prezenta programă precizează **rezultatele învățării de evaluat** și **domeniile de conținut și conținuturile** asociate pe baza cărora se construiește evaluarea, fără a prelua notele de prezentare, exemplele de activități de învățare sau sugestiile metodologice din programele școlare.

Programa de examen derivă din și este în deplină concordanță cu **programele școlare în vigoare pentru învățământul liceal**, aprobate prin **Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 6930/19.12.2025** și a **Standardelor de Pregătire Profesională** aprobate prin **OMECS 4121/2016**. Evaluarea vizează rezultatele învățării, cunoștințe și abilități, formate pe parcursul modulelor de pregătire tehnică generală *Măsurări electrice în curent continuu* (clasa a IX a) și *Măsurări electrice în curent alternativ* (clasa a X a), prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Scopul evaluării prin proba de bacalaureat la aceste module este de a constata măsura în care candidatul demonstrează însușirea și aplicarea rezultatelor învățării, cunoștințe și abilități, în situații de complexitate corespunzătoare raportării curriculumului de specialitate (CS) și tipului de probă.

Variantele de subiecte evaluează rezultatele învățării din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

REZULTATE ALE ÎNVĂȚĂRII DE EVALUAT

Prin susținerea probei, candidatul face dovada următoarelor **rezultate ale învățării – cunoștințe și abilități** dobândite pe parcursul învățământului liceal (clasa a IX a și a X-a):

Pentru modulul : *Măsurări electrice în curent continuu*, clasa a IX a

Cod în SPP	RI-CUNOȘTINȚE
3.1.1.	Mărimi electrice din circuitele de c.c. (definire, unități de măsură, multipli și submultipli, transformări ale unităților de măsură): - intensitatea curentului electric; - tensiunea electrică; - rezistența electrică; - puterea electrică; - energia electrică.
3.1.2.	Elemente de circuit electric (definire, simbol general, mărime caracteristică): - rezistoare; - condensatoare; - bobine; - surse electrice.
3.1.3.	Legi și teoreme pentru determinarea mărimilor electrice din circuitele de c.c. (enunț, relații matematice): - Legea lui Ohm - Legea lui Joule-Lenz - Teoremele lui Kirchhoff
3.1.4.	Circuite electrice simple de curent continuu: - circuite cu rezistoare/ condensatoare asociate serie, paralel și mixt (schema electrică, relații de calcul pentru rezistența/ capacitatea echivalentă); - divizoare de tensiune și curent (schema electrică, relații de calcul pentru tensiuni/ curenți).
3.1.5.	Procesul de măsurare și componentele sale:

	- componentele procesului de măsurare: mărimi fizice, mijloace de măsurare, metode de măsurare; - erori de măsurare (tipuri, cauze, relații matematice)
3.1.6.	Aparate analogice și digitale pentru măsurarea mărimilor electrice (simboluri folosite pentru marcarea aparatelor de măsurat analogice, domenii de măsurare, constanta aparatelor analogice, panoul frontal al aparatelor, soft educațional): - ampermetre; - voltmetre; - ohmmetre/ megohmmetre; - wattmetre; - multimetre.
3.1.7.	Măsurarea mărimilor electrice în circuitele de c.c. (scheme de montaj, reglaje pregătitoare ale aparatelor, citirea indicațiilor, prelucrare și interpretare rezultate, soft educațional, norme SSM și PSI specifice): - măsurarea intensității curentului electric continuu; - măsurarea tensiunii electrice; - măsurarea rezistenței electrice; - măsurarea puterii electrice.
3.1.8.	Extinderea domeniului de măsurare al aparatelor analogice în circuitele de c.c. (scheme de montaj, relații matematice): - extinderea domeniului de măsurare la ampermetre cu ajutorul șuntului; - extinderea domeniului de măsurare la voltmetre cu ajutorul rezistenței adiționale.

Cod în SPP	RI-ABILITĂȚI
3.2.1.	Asocierea mărimilor electrice de c.c. cu unitățile de măsură corespunzătoare.
3.2.2.	Efectuarea transformărilor unităților de măsură utilizând multipli și submultipli.
3.2.3.	Reprezentarea simbolurilor grafice ale elementelor de circuit electric.
3.2.4.	Asocierea mărimilor caracteristice elementelor de circuit electric cu unitățile de măsură corespunzătoare.
3.2.5.	Determinarea mărimilor electrice din circuitele de c.c., prin aplicarea relațiilor matematice ale legii lui Ohm, legii lui Joule-Lenz și teoremelor lui Kirchhoff.
3.2.6.	Realizarea de circuite electrice simple cu rezistoare/ condensatoare asociate serie, paralel și mixt.
3.2.7.	Determinarea, prin aplicarea relațiilor de calcul, a rezistenței/ capacității echivalente a circuitelor cu rezistoare/ condensatoare asociate serie, paralel și mixt.
3.2.8.	Determinarea, prin aplicarea relațiilor de calcul, a valorilor tensiunilor/ intensităților curenților dintr-un divizor de tensiune/ curent.
3.2.9.	Compararea diferitelor metode și mijloace de măsurare ale mărimilor electrice.
3.2.10.	Identificarea cauzelor apariției erorilor în procesul de măsurare.
3.2.11.	Determinarea erorilor în procesul de măsurare, calcul procentual.
3.2.12.	Decodificarea simbolurilor folosite pentru marcarea aparatelor analogice de măsurat.
3.2.13.	Selectarea aparatelor de măsurat în funcție de mărimea electrică de măsurat și domeniul de variație al acesteia.
3.2.14.	Determinarea constantei aparatelor analogice.
3.2.15.	Identificarea elementelor panoului frontal al aparatelor analogice/ digitale.
3.2.17.	Reprezentarea schemei electrice de conectare a aparatelor în circuitul de măsurare.
3.2.23.	Reprezentarea schemei de montaj pentru extinderea domeniului de măsurare al ampermetrelor/ voltmetrelor cu ajutorul șuntului/ rezistenței adiționale.

3.2.24.	Calcularea rezistenței de șunt/ rezistenței adiționale necesare pentru extinderea domeniului de măsurare al ampermetrelor/ voltmetrelor la o valoare dată.
----------------	--

Pentru modulul : Măsurări electrice în curent alternativ, clasa a X a

Cod în SPP	RI-CUNOȘTINȚE
4.1.1.	Curentul electric alternativ - inducția electromagnetică; principiul generatorului de curent alternativ monofazat (montaje, soft educațional); - mărimi caracteristice c.a. monofazat (definire, relații matematice, unități de măsură): valoare instantanee, valoare maximă, valoare efectivă, perioada, faza, faza inițială, frecvența, pulsația
4.1.2.	Circuite electrice de c.a. monofazat (mărimi caracteristice: definire, unități de măsură, relații matematice; scheme electrice; soft educațional): - elemente de circuit în c.a.: rezistoare, bobine, condensatoare; - circuite electrice simple cu rezistoare, bobine și condensatoare conectate în serie și/sau paralel.
4.1.3.	Măsurarea mărimilor electrice în circuitele de c.a. monofazat (aparate de măsurat, reglaje pregătitoare ale aparatelor, scheme de montaj, citirea indicațiilor, prelucrare și interpretare rezultate, norme SSM și PSI specifice, soft educațional): - măsurarea intensității curentului electric; - măsurarea tensiunii electrice; - măsurarea impedanței; - măsurarea puterii aparente; - măsurarea puterii active; - măsurarea puterii reactive; - măsurarea energiei electrice.
4.1.4.	Extinderea domeniului de măsurare a aparatelor analogice în c.a. monofazat (scheme de montaj, relații de calcul): - extinderea domeniului de măsurare la ampermetre cu ajutorul transformatoarelor de măsurat de curent - TC; - extinderea domeniului de măsurare la voltmetre cu ajutorul transformatoarelor de măsurat de tensiune - TT.

Cod în SPP	RI-ABILITĂȚI
4.2.3.	Asocierea mărimilor electrice caracteristice c.a. monofazat cu unitățile de măsură corespunzătoare
4.2.4.	<i>Determinarea mărimilor caracteristice curentului alternativ monofazat, prin aplicarea relațiilor matematice</i>
4.2.5.	Asocierea mărimilor caracteristice elementelor de circuit și circuitelor electrice de c.a. cu unitățile de măsură corespunzătoare
4.2.7.	<i>Determinarea, prin aplicarea relațiilor matematice, a mărimilor caracteristice circuitelor electrice de c.a. monofazat</i>
4.2.10.	Selectarea aparatelor de măsurat în funcție de mărimea electrică de măsurat și domeniul de variație al acesteia
4.2.12.	Reprezentarea schemei electrice de conectare a aparatelor de măsurat în circuitul de măsurare
4.2.17.	Reprezentarea schemei de montaj pentru extinderea domeniului de măsurare la ampermetre/ voltmetre cu ajutorul TC/ TT
4.2.18.	Determinarea, prin aplicarea relațiilor de calcul, a valorii intensității curentului electric măsurat prin intermediul TC

4.2.19.	Determinarea, prin aplicarea relațiilor de calcul, a valorii tensiunii electrice măsurate prin intermediul TT
----------------	---

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi Modulul: Măsurări electrice în curent continuu
Mărimi electrice din circuitele de c.c.	1. Mărimi electrice din circuitele de curent continuu (definire, unități de măsură, multipli și submultipli, transformări ale unităților de măsură) 1.1. Intensitatea curentului electric; 1.2. Tensiunea electrică; 1.3. Rezistența electrică; 1.4. Puterea electrică; 1.5. Energia electrică.
Elemente de circuit electric	2. Elemente de circuit electric (definire, simbol general, mărime caracteristică: 2.1. Rezistoare; 2.2. Condensatoare; 2.3. Bobine; 2.4. Surse electrice.
Legi și teoreme pentru determinarea mărimilor electrice din circuitele de c.c.	3. Legi și teoreme pentru determinarea mărimilor electrice din circuitele de c.c. (enunț, relații matematice): 3.1. Legea lui Ohm 3.2. Legea lui Joule-Lenz 3.3. Teoremele lui Kirchhoff
Circuite electrice simple de curent continuu	4. Circuite electrice simple de curent continuu 4.1. Circuite cu rezistoare/condensatoare asociate serie, paralel și mixt (schema electrică, relații de calcul pentru rezistența/ capacitatea echivalentă); 4.2. Divizoare de tensiune și curent (schema electrică, relații de calcul pentru tensiuni/ curenți).
Procesul de măsurare și componentele sale	5. Procesul de măsurare și componentele sale 5.1. Componentele procesului de măsurare: • Măsurand; • Mijloace de măsurare; • Metode de măsurare. 5.2. Erori de măsurare: • Tipuri de erori; • Cauzele apariției erorilor de măsurare; • Relații matematice de determinare.
Aparate analogice și digitale pentru măsurarea mărimilor electrice	6. Aparate analogice și digitale pentru măsurarea mărimilor electrice (ampermetre, voltmetre, ohmmetre/ megohmmetre, wattmetre, multimetre) 6.1. Elementele panoului frontal al aparatelor; 6.2. Marcarea aparatelor de măsurat analogice; 6.3. Domenii de măsurare ale aparatelor; 6.4. Constanta aparatelor analogice.
Măsurarea mărimilor electrice în circuitele de c.c.	7. Măsurarea mărimilor electrice în circuitele de c.c. (scheme de montaj 7.1. Măsurarea intensității curentului electric continuu cu ampermetrul și multimetrul 7.2. Măsurarea tensiunii electrice în c.c. cu voltmetrul și multimetrul 7.3. Măsurarea rezistenței electrice cu montajul volt - ampermetric, cu ohmmetrul/multimetrul și cu puntea Wheatstone

Domenii de conținut	Conținuturi Modulul: Măsurări electrice în curent continuu
	7.4. Măsurarea puterii electrice în c.c. cu montajul volt-ampermetric și cu wattmetrul
Extinderea domeniului de măsurare al aparatelor analogice în circuitele de c.c.	8. Extinderea domeniului de măsurare al aparatelor analogice în circuitele de c.c. (scheme de montaj, relații matematice) 8.1. Extinderea domeniului de măsurare la ampermetre cu ajutorul șuntului; 8.2. Extinderea domeniului de măsurare la voltmetre cu ajutorul rezistenței adiționale
Domenii de conținut	Conținuturi Modulul :Măsurări electrice în curent alternativ
Curentul electric alternativ	9. Curentul electric alternativ: 9.1. Inducția electromagnetică (definire fenomen, montaje experimentale, legea inducției electromagnetice) 9.2. Generarea tensiunii electromotoare alternative sinusoidale (principiul generatorului de c.a. monofazat/trifazat) 9.3. Mărimi caracteristice curentului alternativ monofazat/trifazat (definire, relații matematice, unități de măsură): valoarea instantanee, valoarea efectivă, amplitudinea, perioada, frecvența, pulsația, faza, faza inițială 9.4. Reprezentarea convențională a mărimilor alternative sinusoidale 9.5. Puteri electrice în curent alternativ: puterea aparentă, puterea activă, puterea reactivă.
Circuite electrice de c.a. monofazat	10. Circuite electrice de c.a. monofazat (definire, unități de măsură și relații de calcul pentru mărimile caracteristice; scheme electrice): 10.1. Elemente de circuit în curent alternativ: rezistoare, bobine, condensatoare 10.2. Circuite electrice simple cu rezistoare, bobine și condensatoare conectate în serie și/sau paralel
Măsurarea mărimilor electrice în circuitele de c.a,	11. Măsurarea mărimilor electrice în circuite de c.a. monofazat aparate de măsurat utilizate, scheme de montaj, relații de calcul): 11.1. Măsurarea intensității curentului electric alternativ cu ampermetrul și multimetrul 11.2. Măsurarea tensiunii electrice alternative cu voltmetrul și multimetrul/ osciloscoap 11.3. Măsurarea puterii electrice în circuite de c.a. monofazat: - Măsurarea puterii aparente cu montajul volt-ampermetric - Măsurarea puterii active cu wattmetrul - Măsurarea puterii reactive cu varmetrul - Măsurarea indirectă a puterii reactive 11.4. Măsurarea energiei electrice active cu contorul 11.5. Măsurarea impedanțelor: - Măsurarea impedanțelor prin metoda substituției - Punți de c.a. pentru măsurarea capacității - Punți de c.a. pentru măsurarea inductanței
Extinderea domeniului de măsurare al aparatelor analogice în circuitele de c.a.	12. Extinderea domeniului de măsurare al aparatelor analogice în c.a. monofazat (scheme de montaj, relații de calcul): 12.1. Extinderea domeniului de măsurare al ampermetrelor cu transformatoare de măsurat de curent 12.2. Extinderea domeniului de măsurare al voltmetrelor cu transformatoare de măsurat de tensiune

Anexa nr. 14. 4. Programa de examen pentru modulul **CIRCUITE ȘI MĂSURĂRI ELECTRICE – CME_P1 (CS)**

- Proba E – prima probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării/ domeniului de calificare)
- Filiera Tehnologică, profilul Tehnic, domeniul de pregătire profesională **ELECTROMECHANICĂ**
- Calificările profesionale: **Tehnician electromecanic; Tehnician aviație; Tehnician instalații de bord (aviație)**

PREAMBUL

Programa de examen pentru modulul **CIRCUITE ȘI MĂSURĂRI ELECTRICE** fundamentează elaborarea subiectelor și a baremelor pentru **proba E – prima probă** din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Prezenta programă precizează **rezultatele învățării de evaluat** și **domeniile de conținut și conținuturile** asociate pe baza cărora se construiește evaluarea, fără a prelua notele de prezentare, exemplele de activități de învățare sau sugestiile metodologice din programele școlare.

Programa de examen derivă din și este în deplină concordanță cu **programa școlară în vigoare pentru învățământul liceal**, aprobată prin **Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 6930/19.12.2025** și a **Standardelor de Pregătire Profesională** aprobate prin **OMECS 4121/2016**. Evaluarea vizează rezultatele învățării, cunoștințe și abilități, formate pe parcursul modulului de pregătire tehnică generală **CIRCUITE ȘI MĂSURĂRI ELECTRICE** (clasa a X-a), prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Scopul evaluării prin proba de bacalaureat la acest modul este de a constata măsura în care candidatul demonstrează însușirea și aplicarea rezultatelor învățării, cunoștințe și abilități, în situații de complexitate corespunzătoare raportării curriculumului de specialitate (CS) și tipului de probă.

Variantele de subiecte evaluează rezultatele învățării din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

REZULTATE ALE ÎNVĂȚĂRII DE EVALUAT

Prin susținerea probei, candidatul face dovada următoarelor **rezultate ale învățării – cunoștințe și abilități** dobândite pe parcursul învățământului liceal (clasa a X-a):

Pentru modulul CIRCUITE ȘI MĂSURĂRI ELECTRICE

Cod în SPP	RI-CUNOȘTINȚE
3.1.1.	Mărimi electrice din instalațiile electromecanice • Mărimile câmpului electrostatic: forțe electrostatice, intensitatea câmpului electrostatic, inducția electrică, fluxul electric, tensiunea electrică, potențialul electrostatic, capacitatea electrică. • Regimul electrocinetic: intensitatea curentului de conducție, efectele curentului electric, rezistența electrică, Legea lui Ohm, Legea lui Joule, Legea conservării sarcinii electrice. • Mărimile câmpului magnetic: forțe magnetice, intensitatea câmpului magnetic, tensiunea magnetică, fluxul magnetic, inductivitatea, inducția electromagnetică, energia magnetică.
3.1.2.	Circuite simple de curent continuu • Elemente de circuit (rezistoare, bobine, condensatoare, surse de tensiune, conductoare de legătură, întrerupătoare) • Rețeaua electrică (laturi, noduri, ochiuri) • Teoremele I și II ale lui Kirchhoff • Gruparea rezistoarelor • Rezistența echivalentă, inductanța echivalentă, capacitatea totală • Circuite electrice dipolare (reguli de asociere a sensurilor tensiunii și curentului, divizoare de tensiune și curent, asocierea surselor de tensiune și curent)
3.1.3.	Analiza (rezolvarea) circuitelor electrice • Metode de rezolvare a circuitelor electrice de curent continuu cu ajutorul Teoremelor lui Kirchhoff.
4.1.3.	Aparate electrice (analogice și digitale) pentru măsurarea mărimilor electrice • intensitatea curentului electric (ampermetre și multimetre analogice și digitale) • tensiunea electrică (voltmetre și multimetre analogice și digitale)

	• rezistența electrică (ohmmetre, montaje volt-ampermetrice și multimetre analogice și digitale) • puterea electrică (wattmetre și montaje volt-ampermetrice) • energia activă (contoare electrice)
4.1.4.	Analiza metodelor de măsurare a mărimilor electrice în instalațiile electromecanice

Cod în SPP	RI-ABILITĂȚI
3.2.1.	Operarea cu relațiile matematice între mărimile electrice
3.2.3.	Operarea cu transformări de unități de măsură
3.2.8.	Conectarea în circuit a rezistoarelor și calcularea rezistenței echivalente
3.2.11.	Alegerea metodei de rezolvare a circuitului de c.c.
3.2.12.	Calcularea mărimilor electrice din circuitele electrice
3.2.13.	Interpretarea rezultatelor obținute prin calcul
4.2.9.	Alegerea dispozitivelor de măsurare / aparatelor electrice și a domeniului de măsurare în funcție de valoarea prezumată
4.2.10.	Decodificarea simbolurilor folosite pentru marcarea aparatelor de măsurat
4.2.14.	Selectarea/ Aplicarea * metodelor de măsurare pentru măsurarea mărimilor electrice în instalații
4.2.17.	Evaluarea erorilor în procesul de măsurare, calcul procentual
4.2.18.	Prelucrarea matematică a datelor măsurate
4.2.19.	Interpretarea influenței variației mărimilor în instalații

*) **Abilitatea 4.2.14 se păstrează doar parțial.** Deoarece programa nu permite reformulări, fiind constrânsă de textul exact din SPP), partea de „~~Aplicarea~~-metodelor ...” se va **exclude** de la proba scrisă pentru că implică acțiunea fizică în instalație (conectarea punților, montarea aparatelor de măsură etc.), deci este pur practică. Totuși, partea de „**Selectarea metodelor ...**” este un demers decizional intelectual de nivel înalt (analiză și sinteză) adecvat itemilor unei probe scrise.

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** în acord cu programa școlară în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
Mărimi electrice din instalațiile electromecanice	1. Mărimi electrice din instalațiile electromecanice (definiții, relații de calcul, unități de măsură, simboluri): 1.1. Regimul electrostatic. Mărimile câmpului electrostatic: - forțe electrostatice, - intensitatea câmpului electrostatic, - inducția electrică, - fluxul electric, - tensiunea electrică, - potențialul electrostatic, - capacitatea electrică. 1.2. Regimul electrocinetic: - intensitatea curentului de conducție, - efectele curentului electric, - rezistența electrică, - legea lui Ohm, - legea lui Joule, - legea conservării sarcinii electrice. 1.3. Mărimile câmpului magnetic: - forțe magnetice, - intensitatea câmpului magnetic

Domenii de conținut	Conținuturi
	- tensiunea magnetică, - fluxul magnetic, - inductivitatea, - inducția electromagnetică, - energia magnetică.
Circuite simple de curent continuu	2. Circuite simple de curent continuu: 2.1. Elemente de circuit 2.1.1. Rezistoare: - clasificarea rezistoarelor, - parametrii rezistorilor, - simbolizarea rezistorilor, - codul de culori, - montarea în serie și în paralel, - metode de calcul a rezistenței totale. 2.1.2. Bobine: - simbolizarea bobinelor, - codul de culori, - tipuri de bobine, - montarea în serie și în paralel, - metode de calcul a inductanței totale. 2.1.3. Condensatoare: - rol și caracteristici, - tipuri de condensatoare, - simbolizarea condensatoarelor, - codul de culori, - factori care influențează funcționarea condensatorului, - montarea în serie și în paralel, - metode de calcul a capacității totale. 2.1.4. Surse de tensiune 2.1.5. Conductoare de legătură, întrerupătoare; 2.1.6. Rețeaua electrică - laturi, noduri, ochiuri 2.2. Circuite electrice dipolare: - reguli de asociere a sensurilor tensiunii și curentului, - divizoare de tensiune și curent, - asocierea surselor de tensiune și curent.
Analiza circuitelor electrice	3. Analiza circuitelor electrice 3.1. Metode de rezolvare a circuitelor electrice de curent continuu cu ajutorul teoremelor lui Kirchhoff.
Aparate electrice (analogice și digitale) pentru măsurarea mărimilor electrice	4. Aparate electrice (analogice și digitale) pentru măsurarea mărimilor electrice: 4.1. Clasificarea aparatelor pentru măsurarea mărimilor electrice; criterii de clasificare; 4.2. Aparate pentru măsurarea intensității curentului electric (ampermetre și multimetre analogice și digitale); 4.3. Aparate pentru măsurarea tensiunii electrice (voltmetre și multimetre analogice și digitale); 4.4. Aparate pentru măsurarea rezistenței electrice (ohmmetre, montaje volt-ampermetrice și multimetre analogice și digitale); 4.5. Aparate pentru măsurarea puterii electrice (wattmetre și montaje volt-ampermetrice); 4.6. Aparate pentru măsurarea energiei electrice (contoare electrice):
Analiza metodelor de măsurare a mărimilor	5. Analiza metodelor de măsurare a mărimilor electrice în instalațiile electromecanice 5.1. Măsurarea intensității curentului

Domenii de conținut	Conținuturi
electrice în instalațiile electromecanice	5.2. Măsurarea tensiunilor 5.3. Măsurarea rezistențelor 5.3.1. Metoda ampermetrului și voltmetrului 5.3.2. Metoda cu ohmmetru 5.3.3. Metoda cu puntea Wheatstone 5.4. Măsurarea puterii electrice în curent continuu 5.5. Măsurarea energiei electrice în circuitele de curent continuu

Anexa nr.14.5. Programa de examen pentru modulul/modulele ECHIPAMENTE DE FILMARE–EF_P1 (CS)

- *Proba E – prima probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării/ domeniului de calificare)*
- **Filiera Tehnologică, profilul Tehnic, domeniul de pregătire profesională Producție media**
- Calificările profesionale: Tehnician producție și exploatare film, Tehnician audio/video, Tehnician multimedia, Tehnician operator procesare text/imagine

PREAMBUL

Programa de examen pentru modulul *Echipamente de filmare* fundamentează elaborarea subiectelor și a baremelor pentru **proba E – prima probă** din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Prezenta programă precizează **rezultatele învățării de evaluat** și **domeniile de conținut și conținuturile** asociate pe baza cărora se construiește evaluarea, fără a prelua notele de prezentare, exemplele de activități de învățare sau sugestiile metodologice din programele școlare.

Programa de examen derivă din și este în deplină concordanță cu **programa școlară în vigoare pentru învățământul liceal**, aprobată prin **Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 6930/19.12.2025** și a **Standardelor de Pregătire Profesională** aprobate prin **OMECS 4121/2016**. Evaluarea vizează rezultatele învățării, cunoștințe și abilități, formate pe parcursul modulului de pregătire tehnică generală *Echipamente de filmare* (clasa a X-a), prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Scopul evaluării prin proba de bacalaureat la acest modul este de a constata măsura în care candidatul demonstrează însușirea și aplicarea rezultatelor învățării, cunoștințe și abilități, în situații de complexitate corespunzătoare raportării curriculumului de specialitate (CS) și tipului de probă.

Variantele de subiecte evaluează rezultatele învățării din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

REZULTATE ALE ÎNVĂȚĂRII DE EVALUAT

Prin susținerea probei, candidatul face dovada următoarelor **rezultate ale învățării – cunoștințe și abilități** dobândite pe parcursul învățământului liceal (clasa a X-a):

Pentru modulul *Echipamente de filmare*

Cod în SPP	RI-CUNOȘTINȚE
2.1.1.	Aparatul de filmat: - Principiul de funcționare - Părți componente - Reglaje
2.1.2.	Utilaje auxiliare: - Clasificare - Rol funcțional
2.1.3.	Operații de pregătire a echipamentelor de filmare
2.1.4.	Norme de protecție și securitate în muncă și PSI privind deservirea
2.1.5.	Norme de protecția mediului;

Cod în SPP	RI-ABILITĂȚI
2.2.1.	Alegerea aparatului de filmat în funcție de tipul de filmare și formatul peliculei
2.2.2.	Reglarea sistemelor optice ale aparatelor de înregistrare video-film
2.2.3.	Efectuarea mișcărilor simple și complexe de aparat
2.2.4.	Efectuarea reglajelor mecanismelor de transport intermitent/continuu
2.1.5.	Alegerea utilajelor auxiliare funcție de decupajul regizoral
2.1.6.	Pregătirea aparaturii auxiliare înaintea filmării
2.1.7.	Participarea la repetiții și filmare
2.1.8.	Pregătirea aparaturii pentru filmare
2.1.9.	Executarea operațiilor cu caracter tehnic din cadrul etapelor de filmare

2.1.10.	Reglarea aparaturii înainte și în timpul repetițiilor
2.1.11.	Identificarea riscurilor specifice activității
2.1.12.	Aplicarea normelor de securitate și sănătate în muncă
2.1.13.	Identificarea problemelor de mediu specifice locului în care se desfășoară activitățile de filmare
2.1.14.	Acționarea pentru diminuarea riscurilor de mediu în conformitate cu legislația în vigoare și cu procedurile de urgență specifice

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** în acord cu programa școlară în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
Aparatul de filmat	- principiul de funcționare - părți componente - alegerea aparatului de filmat în funcție de tipul de filmare și formatul peliculei - schema de principiu a tehnologiei de înregistrare-redare a imaginii. - schema generală a procesului tehnologic de realizare a filmului
Sisteme optice ale aparatelor de înregistrare video-film	- caracteristici - reglarea sistemelor optice
Mișcări simple și complexe de aparat	Mișcări simple (de pe punct fix) - Panoramare orizontală (Pan) - Panoramare verticală (Tilt) - Zoom optic (In / Out) Mișcări complexe (cu deplasare în spațiu) - Translație înainte/înapoi (Dolly In / Out) - Translație laterală (Trucking / Tracking) - Mișcare pe verticală (Pedestal / Crane shot) - Filmare din mână (Handheld) - Filmare stabilizată în mișcare (Steadicam / Gimbal) - Filmare aeriană (Dronă) - Deplasare combinată cu zoom (Dolly Zoom / Efectul Vertigo)
Mecanisme de transport intermitent/continuu a filmului	- tipuri - efectuarea reglajelor
Echipa de filmare	- componență - roluri - responsabilități
Manevrarea echipamentelor necesare filmării	- transportarea - manipularea - depozitarea aparaturii
Utilaje auxiliare	- clasificare - rol funcțional - alegerea utilajelor auxiliare funcție de decupajul regizoral - pregătirea aparaturii auxiliare înainte de filmare
Participarea la repetiții și filmare	Participarea la repetiții - analiza textului și a cerințelor tehnice din decupaj - planificarea pozițiilor de filmare (blocking-ul camerei și al actorilor).

Domenii de conținut	Conținuturi
	- testarea tehnică a echipamentelor de imagine, sunet și lumini. Participarea la filmare - amplasarea, verificarea și calibrarea echipamentelor pe platou - preluarea, controlul și înregistrarea semnalului video și audio - monitorizarea racordurilor tehnice și completarea raportului de filmare.
Operații de pregătire a echipamentelor de filmare	- pregătirea aparaturii pentru filmare - operații cu caracter tehnic din cadrul etapelor de filmare - reglarea aparaturii înaintea și în timpul repetițiilor - pregătirea locului de muncă corespunzător cerințelor specifice
Norme de protecție și securitate în muncă și PSI privind deservirea echipamentelor de filmare	- norme de securitate și sănătate în muncă specifice - riscuri specifice activității de filmare
Norme de protecția mediului	- colectarea selectivă a deșeurilor rezultate din construcția decorurilor - utilizarea materialelor reciclabile pentru elemente de recuzită și scenografie - folosirea corpurilor de iluminat de tip LED pentru reducerea consumului electric.

Anexa nr. 14.6. Programa de examen pentru modulul FORME DE TIPAR – FT_P1 (CS) ⁴

- *Proba E – prima probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării/ domeniului de calificare)*
- **Filiera Tehnologică, profilul Tehnic, domeniul de pregătire profesională Tehnici poligrafice**
- Calificările profesionale: Tehnician poligraf, Tehnician producție poligrafică, Tehnician operator procesare text/imagine

PREAMBUL

Programa de examen pentru modulul *Forme de tipar* fundamentează elaborarea subiectelor și a baremelor pentru **proba E – prima probă** din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Prezenta programă precizează **rezultatele învățării de evaluat** și **domeniile de conținut și conținuturile** asociate pe baza cărora se construiește evaluarea, fără a prelua notele de prezentare, exemplele de activități de învățare sau sugestiile metodologice din programele școlare.

Programa de examen derivă din și este în deplină concordanță cu **programa școlară în vigoare pentru învățământul liceal**, aprobată prin **Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 6930/19.12.2025** și a **Standardelor de Pregătire Profesională** aprobate prin **OMECS 4121/2016**. Evaluarea vizează rezultatele învățării, cunoștințe și abilități, formate pe parcursul modulului de pregătire tehnică generală *Forme de tipar* (clasa a X-a), prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Scopul evaluării prin proba de bacalaureat la acest modul este de a constata măsura în care candidatul demonstrează însușirea și aplicarea rezultatelor învățării, cunoștințe și abilități, în situații de complexitate corespunzătoare raportării curriculumului de specialitate (CS) și tipului de probă.

Variantele de subiecte evaluează rezultatele învățării din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

REZULTATE ALE ÎNVĂȚĂRII DE EVALUAT

Prin susținerea probei, candidatul face dovada următoarelor **rezultate ale învățării – cunoștințe și abilități** dobândite pe parcursul învățământului liceal (clasa a X-a):

Pentru modulul Forme de tipar

Cod în SPP	RI-CUNOȘTINȚE
4.1.1.	Principiile serigrafiei
4.1.2.	Sitele serigrafice (ecranele)
4.1.3.	Forme serigrafice cu elemente liniare obținute prin metode manuale
4.1.4.	Metode fotochimice utilizate pentru obținerea formelor serigrafice cu elemente liniare fine și de raster
4.1.5.	Gravarea electronică a sitelor serigrafice
4.1.6.	Procedeul „Computer to screen”
4.1.7.	Mașini serigrafice
4.1.8.	Noțiuni generale despre tampografie
4.1.9.	Clișee din fotopolimer
4.1.10	Clișee din bandă de oțel
4.1.11.	Clișee din otel
4.1.12.	Clișee cilindrice
4.1.13.	Baghete de codificare
4.1.14.	Procese tehnologice de realizare a clișeeilor tampografice
4.1.15.	Mașini tampografice
4.1.16.	Procedeul de imprimare flexografic
4.1.17.	Clișee din cauciuc
4.1.18.	Clișee din fotopolimer
4.1.19.	Tehnologia realizării clișeeilor flexografice
4.1.20.	Rasterul flexografic

4.1.21.	Fixarea clișeele flexografice pe cilindrul portformă
4.1.22.	Generalități despre tiparul offset
4.1.23.	Echipamente pentru prelucrarea plăcilor offset
4.1.24.	Rastere
4.1.25.	Scale de control
4.1.26.	Forme de tipar offset obținute prin metoda clasică
4.1.27.	Forme de tipar offset obținute prin metoda digitală
4.1.28.	Procese tehnologice de realizare și prelucrare a plăcilor offset negative și pozitive
4.1.29.	Noțiuni introductive despre gravură/rotogravură
4.1.30.	Schema procesului tehnologic de pregătire a formei pentru gravură/rotogravură
4.1.31.	Pregătirea formei pentru gravură/rotogravură
4.1.32.	Generalități despre tiparul înalt (Letterpress)
4.1.33.	Clasificarea formelor de tipar înalt
4.1.34.	Elementele formelor de tipar înalt
4.1.35.	Cerințe tehnice pentru formele de tipar înalt
4.1.36.	Dispozitive și instrumente pentru pregătirea formelor de tipar înalt

Cod în SPP	RI-ABILITĂȚI
4.2.1.	Realizarea formelor de imprimare pentru serigrafie prin metode manuale și pe echipamentele specializate
4.2.2.	Depistarea defecțiunilor formelor de imprimare pentru serigrafie
4.2.3.	Remediarea defecțiunilor formelor de imprimare pentru serigrafie
4.2.4.	Controlul formelor de imprimare pentru serigrafie din punct de vedere cantitativ și calitativ
4.2.5.	Utilizarea strategiilor preferate de învățare
4.2.6.	Utilizarea termenilor specifici în limba română/maternă
4.2.7.	Utilizarea termenilor specifici în limbile de circulație internațională
4.2.8.	Realizarea formelor de imprimare pentru tampografie pe echipamentele specializate
4.2.9.	Depistarea defecțiunilor formelor de imprimare pentru tampografie
4.2.10.	Remediarea defecțiunilor formelor de imprimare pentru tampografie
4.2.11.	Controlul formelor de imprimare pentru tampografie din punct de vedere cantitativ și calitativ
4.2.12.	Utilizarea strategiilor preferate de învățare
4.2.13.	Utilizarea instrumentelor de măsură și control
4.2.14.	Utilizarea documentației de specialitate
4.2.15.	Realizarea formelor de imprimare pentru flexografie pe echipamentele specializate
4.2.16.	Depistarea defecțiunilor formelor de imprimare pentru flexografie
4.2.17.	Remediarea defecțiunilor formelor de imprimare pentru flexografie
4.2.18.	Controlul formelor de imprimare pentru flexografie din punct de vedere cantitativ și calitativ
4.2.19.	Utilizarea strategiilor preferate de învățare
4.2.20.	Utilizarea instrumentelor de măsură și control
4.2.21.	Utilizarea documentației de specialitate
4.2.22.	Realizarea formelor de imprimare pentru tiparul offset pe echipamentele specializate

4.2.23.	Depistarea defecțiunilor formelor de imprimare pentru tiparul offset
4.2.24.	Remediarea defecțiunilor formelor de imprimare pentru tiparul offset
4.2.25.	Controlul formelor de imprimare pentru tiparul offset din punct de vedere cantitativ și calitativ
4.2.26.	Ștanțarea formelor în vederea fixării în mașină
4.2.27.	Utilizarea strategiilor preferate de învățare
4.2.28.	Realizarea formelor de imprimare pentru gravură/rotogravură pe echipamentele specializate
4.2.29.	Depistarea defecțiunilor formelor de imprimare pentru gravură/rotogravură
4.2.30.	Remediarea defecțiunilor formelor de imprimare pentru gravură/rotogravură
4.2.31.	Controlul formelor de imprimare pentru gravură/rotogravură din punct de vedere cantitativ și calitativ
4.2.32.	Utilizarea strategiilor preferate de învățare
4.2.33.	Realizarea formelor de imprimare pentru tiparul înalt pe echipamentele specializate
4.2.34.	Depistarea defecțiunilor formelor de imprimare pentru tiparul înalt
4.2.35.	Remediarea defecțiunilor formelor de imprimare pentru tiparul înalt
4.2.36.	Controlul formelor de imprimare pentru tiparul înalt din punct de vedere cantitativ și calitativ
4.2.37.	Utilizarea strategiilor preferate de învățare

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
Forme de tipar serigrafice	Principiile serigrafiei; Sitele serigrafice (ecranele); Ramele ecranului și tensionarea ecranului; Forme serigrafice cu elemente liniare obținute prin metode manuale; Metode fotochimice utilizate pentru obținerea formelor serigrafice cu elemente liniare fine și de raster; Gravarea electronică a sitelor serigrafice; Procedul „Computer to screen”; Mașini serigrafice; Defecțiuni ale formelor de imprimare pentru serigrafie; Metode de remediere ale defecțiunilor formelor de imprimare pentru serigrafie; Metode pentru controlul formelor serigrafice.
Forme de tipar tampografice	Noțiuni generale despre tampografie; Clișee din fotopolimer; Clișee din bandă de oțel; Clișee din oțel; Clișee cilindrice; Baghete de codificare; Procese tehnologice de realizare a clișeeleor tampografice; Mașini tampografice; Defecțiuni ale formelor de imprimare tampografice; Metode de remediere ale defecțiunilor formelor de imprimare tampografice; Metode pentru controlul formelor tampografice.
Forme de tipar flexografice	Procedul de imprimare flexografic; Clișee din cauciuc; Clișee din fotopolimer; Tehnologia realizării clișeeleor flexografice; Rasterul flexografic;

Domenii de conținut	Conținuturi
	Fixarea clișeelelor flexografice pe cilindrul portformă; Defecțiuni ale formelor de imprimare flexografice; Metode de remediere ale defecțiunilor formelor de imprimare flexografice; Metode pentru controlul formelor flexografice.
Forme de tipar offset	Generalități despre tiparul offset; Echipamente pentru prelucrarea plăcilor offset; Rastere; Scale de control; Forme de tipar offset obținute prin metoda clasică (a fi abordat din punct de vedere istoric); Forme de tipar offset obținute prin metoda digitală; Procese tehnologice de realizare și prelucrare a plăcilor offset negative și pozitive; Defecțiuni ale formelor de tipar offset; Metode de remediere ale defecțiunilor formelor de tipar offset; Metode pentru controlul formelor de tipar offset.
Forme de tipar pentru gravură/rotogravură	Noțiuni introductive despre gravură/ rotogravură; Schema procesului tehnologic de pregătire a formei pentru gravură/ rotogravură; Pregătirea formei pentru gravură/ rotogravură; Defecțiuni ale formelor de imprimare pentru gravură/ rotogravură; Metode de remediere ale defecțiunilor formelor de imprimare pentru gravură/ rotogravură; Metode de control al formelor pentru gravură/ rotogravură.
Forme pentru tiparul înalt	Generalități despre tiparul înalt (Letterpress) (a fi abordat din punct de vedere istoric); Clasificarea formelor de tipar înalt(a fi abordat din punct de vedere istoric); Elementele formelor de tipar înalt (a fi abordat din punct de vedere istoric); Cerințe tehnice pentru formele de tipar înalt (a fi abordat din punct de vedere istoric); Dispozitive și instrumente pentru pregătirea formelor de tipar înalt(a fi abordat din punct de vedere istoric); Defecțiuni ale formelor de imprimare pentru tiparul înalt(a fi abordat din punct de vedere istoric); Metode de remediere ale defecțiunilor formelor de imprimare pentru tiparul înalt(a fi abordat din punct de vedere istoric); Metode pentru controlul formelor pentru tiparul înalt

Anexa nr.14.7. Programa de examen pentru modulul *Electronică analogică* – EAN_P1 (CS) ⁴

- *Proba E – prima probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării/ domeniului de calificare)*
- **Filiera Tehnologică, profilul Tehnic, domeniul de pregătire profesională Electronică automatizări**
- Calificările profesionale: Tehnician electronist, Tehnician operator telematică, Tehnician operator tehnică de calcul, Tehnician în automatizări, Tehnician operator roboți industriali, Tehnician de telecomunicații

PREAMBUL

Programa de examen pentru modulul *Electronică analogică* fundamentează elaborarea subiectelor și a baremelor pentru **proba E – prima probă** din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Prezenta programă precizează **rezultatele învățării de evaluat** și **domeniile de conținut și conținuturile** asociate pe baza cărora se construiește evaluarea, fără a prelua notele de prezentare, exemplele de activități de învățare sau sugestiile metodologice din programele școlare.

Programa de examen derivă din și este în deplină concordanță cu **programele școlare în vigoare pentru învățământul liceal**, aprobate prin **Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 6930/19.12.2025** și a **Standardelor de Pregătire Profesională** aprobate prin **OMECS 4121/2016**. Evaluarea vizează rezultatele învățării, cunoștințe și abilități, formate pe parcursul modulului *Electronică analogică* (clasa a X a), prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Scopul evaluării prin proba de bacalaureat la acest modul este de a constata măsura în care candidatul demonstrează însușirea și aplicarea rezultatelor învățării, cunoștințe și abilități, în situații de complexitate corespunzătoare raportării curriculumului de specialitate (CS) și tipului de probă.

Variantele de subiecte evaluează rezultatele învățării din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

REZULTATE ALE ÎNVĂȚĂRII DE EVALUAT

Prin susținerea probei, candidatul face dovada următoarelor **rezultate ale învățării asociate conținuturilor din curriculum de specialitate – modulul Electronică analogică**, dobândite pe parcursul învățământului liceal (clasa a Xa):

Cod în SPP	RI-CUNOȘTINȚE
3.1.2.	Materiale semiconductoare - definiție, proprietăți - tipuri (cu conductivitate intrinsecă, cu conductivitate extrinsecă).
3.1.3.	Joncțiunea pn - definiție - comportare la polarizare directă și comportare la polarizare inversă, comportare în regim dinamic
3.1.4.	Componente electronice analogice discrete (simboluri, parametri, conexiuni, polarizare, funcționare, utilizări, defecte): - diode (redresoare, detectoare, stabilizatoare, varicap) - tranzistoare (bipolare) - dispozitive optoelectronice (fotorezistorul, fotodioda, fototranzistorul, dioda electroluminiscentă, optocuplorul)
3.1.5.	Circuite electronice simple, realizate cu componente electronice analogice discrete (schema bloc, schema electronică, funcționare, parametri, defecte – identificare, remediere) - redresoare monoalternanță și bialternanță - stabilizatoare parametrice - surse de alimentare (transformator, redresor, stabilizator, filtru) - amplificatoare cu un tranzistor

Cod în SPP	RI-ABILITĂȚI
3.2.9.	Identificarea tipurilor de materiale semiconductoare.
3.2.10.	Înțelegerea comportării joncțiunii PN în funcție de polarizare și în regim dinamic.

3.2.11.	Selectarea componentelor și a componentelor echivalente pentru realizarea circuitelor electronice în funcție de cerințele din documentația tehnică și tehnologică.
3.2.12.	Identificarea terminalelor componentelor electronice discrete folosind cataloagele de componente.
3.2.13.	Identificarea tipului de conexiune în care funcționează componentele.
3.2.16.	Identificarea tipurilor de circuite electronice analogice pe baza schemelor electronice date.
3.2.17.	Selectarea componentelor pentru realizarea circuitelor electronice simple în conformitate cu documentația tehnică
3.2.19.	Respectarea condițiilor pentru evitarea defectării componentelor (protecție electrostatică, supraîncălzire, șocuri mecanice)
3.2.21.	Interpretarea rezultatelor verificării parametrilor circuitelor realizate cu componente electronice analogice discrete

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
Materiale semiconductoare	- Definiție, tipuri (cu conductivitate intrinsecă și extrinsecă) - Semiconductoare de tip p. Semiconductoare de tip
Joncțiunea pn	- Definiție, joncțiunea pn - structura, joncțiunea pn nepolarizată - Comportarea la polarizare directă și inversă - Străpungerea joncțiunii pn - Caracteristica statică a joncțiunii pn
Diode semiconductoare (redresoare, detectoare, stabilizatoare, varicap)	- Simboluri, aspect fizic, clasificare - Parametrii diodelor semiconductoare - Polarizare. Funcționare - Conectarea diodelor în circuit - Comportarea în regim dinamic - Caracteristica statică de funcționare - Utilizări ale diodelor semiconductoare
Tranzistoare bipolare	- Simbol, aspect fizic, clasificare - Structura fizică și principiul de funcționare - Conexiunile tranzistorului bipolar - Ecuatiile fundamentale - Regimuri de funcționare - Caracteristici statice de funcționare în conexiunea EC - Punctul static de funcționare. Dreapta de sarcină - Circuite de polarizare. Rolul elementelor de circuit într-un montaj cu un tranzistor
Dispozitive optoelectronice (fotorezistorul, fotodioda, fototranzistorul, dioda electroluminiscentă, optocuplorul)	- Simbol, aspect fizic, clasificare - Caracteristica statică de funcționare - Circuite de polarizare - Utilizarea dispozitivelor optoelectronice
Circuite electronice simple - Surse de alimentare de curent continuu	- Elementele principale ale unei surse de alimentare: transformatorul, redresorul monoalternanță și bialternanță, stabilizatorul parametric, filtrul de netezire - Schema bloc a sursei și rolul elementelor componente - Transformatorul de joasă frecvență - elemente constructive, raport de transformare, randament, calculul puterilor, tensiunilor, curenților și a numărului de spire - Redresorul monoalternanță și bialternanță - scheme electrice, funcționare, formele de undă ale tensiunilor, parametrii

Domenii de conținut	Conținuturi
	● Stabilizatorul parametric - scheme cu diode stabilizatoare în serie și paralel, calculul parametrilor stabilizatorului ● Filtre de netezire - condensatorul și bobina ca elemente de filtrare, filtru compus Π
Circuite electronice simple - Amplificatorul cu un tranzistor bipolar	✓ Conceptul de amplificare ✓ Clasificarea amplificatoarelor ✓ Parametrii unui amplificator ✓ Etaj de amplificare cu un tranzistor în conexiune emitor comun, baza comună și colector comun

Anexa nr.14.8. Programa de examen pentru disciplina *Organe de mașini și Asamblări mecanice*–OMAM_P1 (CS)

- *Proba E – prima probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării/ domeniului de calificare)*
- *Filiera Tehnologică, profilul Tehnic, domeniul de pregătire profesională Mecanică*

Calificările profesionale: Tehnician mecatronist, Tehnician proiectant CAD, Tehnician mecanic pentru întreținere și reparații, Tehnician prelucrări mecanice, Tehnician transporturi, Tehnician prelucrări pe mașini cu comandă numerică, Tehnician construcții navale, Tehnician prelucrări la cald;

PREAMBUL

Programa de examen pentru modulele Organe de mașini și Asamblări mecanice fundamentează elaborarea subiectelor și a baremelor pentru **proba E – prima probă** din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Prezenta programă precizează **rezultatele învățării de evaluat** și **domeniile de conținut și conținuturile** pe baza cărora se construiește evaluarea, fără a prelua notele de prezentare, exemplele de activități de învățare sau sugestiile metodologice din programele școlare.

Programa de examen derivă din și este în deplină concordanță cu **programele școlare în vigoare pentru învățământul liceal**, aprobate prin **Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 6930/19.12.2025** și a **Standardelor de Pregătire Profesională** aprobate prin **OMECS 4121/2016**. Evaluarea vizează rezultatele învățării, cunoștințe și abilități, formate pe parcursul studierii modulelor *Organe de mașini și Asamblări mecanice* (clasa a IX-a), prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Scopul evaluării prin proba de bacalaureat la acest modul este de a constata măsura în care candidatul demonstrează însușirea și aplicarea rezultatelor învățării, cunoștințe și abilități, în situații de complexitate corespunzătoare raportării curriculumului de specialitate (CS) și tipului de probă.

Variantele de subiecte evaluează rezultatele învățării din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

REZULTATE ALE ÎNVĂȚĂRII DE EVALUAT

Prin susținerea probei, candidatul face dovada următoarelor **rezultate ale învățării – cunoștințe și abilități** dobândite pe parcursul învățământului liceal tehnologic (clasa a IX-a):

Cod în SPP	RI – CUNOȘTINȚE
Modulul: ORGANE DE MAȘINI – URÎ tehnice generale 3: Montarea organelor de mașini în subansambluri mecanice	
3.1.1.	NOȚIUNI GENERALE DESPRE ORGANELE DE MAȘINI Rol, clasificare, forțe preluate de către organele de mașini, tipuri de solicitări simple, condiții impuse organelor de mașini, standardizarea organelor de mașini, interschimbabilitatea organelor de mașini.
3.1.2.	ORGANE DE MAȘINI SIMPLE Organe de asamblare: – nituri (elementele și dimensiunile nitului, clasificare, tipuri de nituri, materiale de execuție); – șuruburi (clasificarea șuruburilor după rolul funcțional și din punct de vedere constructiv, forme constructive de șuruburi, materiale de execuție); – piulițe (rol, forme constructive, materiale de execuție); – șaibe (rol, tipuri de șaibe, materiale de execuție); – pene (clasificarea penelor după rolul funcțional și după poziția penei în raport cu piesele asamblate, materiale de execuție); – arcuri (clasificare, tipuri de arcuri, materiale și elemente de tehnologie).
3.1.3.	ORGANE DE MAȘINI COMPLEXE
3.1.3.1.	Organe în mișcare de rotație – arbori și osii (rol, părți componente, clasificare, materiale și tehnologii de execuție, montarea arborilor, NSSM).
3.1.3.2.	Organe de legătură pentru transmiterea mișcării de rotație – cuplaje (rol, tipuri constructive de cuplaje, montarea cuplajelor, SDV-uri necesare la montarea cuplajelor, NSSM la montarea cuplajelor).
3.1.3.3.	Organe de rezemare – lagăre cu alunecare (rol, clasificare, domenii de utilizare, avantaje și dezavantaje, elemente constructive, materiale pentru cuzineți, ungerea lagărelor cu alunecare, tipuri de lubrifianți,

	montarea și demontarea lagărelor cu alunecare, SDV-uri necesare montării lagărelor cu alunecare, norme de protecție a mediului, NSSM la montarea și demontarea lagărelor cu alunecare); – lagăre cu rostogolire (părți componente, avantaje și dezavantaje, clasificarea rulmenților, materiale și elemente de tehnologie, tipuri de lubrifianți, ungerea lagărelor cu rulmenți, etanșarea rulmenților, montarea și demontarea rulmenților, SDV-uri necesare montării rulmenților, norme de protecție a mediului, NSSM la montarea și demontarea lagărelor cu rostogolire).
3.1.3.4.	Organe pentru conducerea și închiderea circulației fluidelor – conducte (definire, părți componente, materiale de execuție, piese fasonate, compensatoare de dilatare, asamblarea conductelor, SDV-uri necesare asamblării conductelor, controlul asamblării țevilor și tuburilor, NSSM la asamblarea conductelor); – organe de închidere a circulației fluidelor (condiții impuse acestor organe, tipuri constructive, montarea organelor de închidere a circulației fluidelor, SDV-uri necesare la montarea organelor de închidere a circulației fluidelor, NSSM la montarea organelor de închidere a circulației fluidelor).
Modulul: ASAMBLĂRI MECANICE – URÎ tehnice generale 6: Realizarea asamblărilor mecanice	
6.1.1.	NOȚIUNI GENERALE DESPRE TEHNOLOGIA ASAMBLĂRII Structura procesului tehnologic de asamblare, documentația tehnologică necesară realizării operației de asamblare, metode de asamblare, precizia de prelucrare și asamblare, operații pregătitoare aplicate pieselor în vederea asamblării, SDV-uri și utilaje necesare executării operațiilor pregătitoare, norme de protecție a mediului, NSSM specifice operațiilor tehnologice pregătitoare executate în vederea asamblării.
6.1.2.	ASAMBLĂRI NEDEMONTABILE
6.1.2.1.	Asamblări prin nituire – clasificarea îmbinărilor nituite; – dimensiunile constructive ale îmbinărilor nituite; – condiții tehnice impuse îmbinărilor nituite; – operații tehnologice pregătitoare aplicate în vederea realizării îmbinărilor nituite; – nituirea manuală (SDV-uri folosite la nituirea manuală, prese manuale de nituit, tehnologia nituirii manuale, NSSM la nituirea manuală); – nituirea mecanică (clasificarea mașinilor de nituit, mașini de nituit: electrice, hidraulice, pneumatice, tehnologia nituirii mecanice, NSSM la nituirea mecanică); – controlul îmbinărilor nituite; – defectele îmbinărilor nituite și remedierea acestora.
6.1.2.2.	Asamblări prin sudare – sudabilitatea metalelor și aliajelor metalice; – clasificarea îmbinărilor sudate; – formele și dimensiunile rosturilor; – procedee de sudare prin topire și prin presiune; – clasificarea procedeelor de sudare prin topire; – sudarea manuală cu arc electric (principiu, electrozi de sudare, scule, dispozitive și utilaje pentru sudare, parametrii regimului de sudare, tehnologia sudării cu arc electric, NSSM la sudarea manuală cu arc electric); – defectele îmbinărilor sudate și remedierea acestora; – controlul îmbinărilor sudate (încercări distructive și nedistructive).
6.1.2.3.	Asamblări prin lipire – avantajele și dezavantajele asamblării prin lipire; – domenii de utilizare; – materiale și aliaje de adaos; – procedee de lipire: lipire moale, lipire tare; – scule și echipamente pentru lipire; – tehnologia îmbinării prin lipire; – controlul îmbinărilor lipite; – NSSM la lipire.

6.1.2.4.	Asamblări prin încheiere (cu adezivi) – avantajele și dezavantajele asamblării prin încheiere; – domenii de utilizare; – clasificarea adezivilor; – tehnologia îmbinării prin încheiere; – controlul îmbinărilor cu adezivi; – NSSM la asamblarea prin încheiere.
6.1.3.	ASAMBLĂRI DEMONTABILE
6.1.3.1.	Asamblări filetate – avantajele și dezavantajele asamblărilor filetate; – siguranța în exploatare a asamblărilor cu șuruburi, prezoane și piulițe; – asigurarea piulițelor împotriva autodesfacerii; – scule folosite la montarea și demontarea asamblărilor filetate; – montarea și demontarea prezoanelor; – tehnologia de execuție a asamblărilor prin filet; – controlul asamblărilor prin filet; – NSSM la realizarea asamblărilor prin filet.
6.1.3.2.	Asamblări prin formă – asamblări prin pene (montarea și demontarea penelor, SDV-uri necesare, NSSM la realizarea asamblărilor prin pene); – asamblări prin caneluri (clasificarea asamblărilor după forma canelurilor și după modul în care se realizează centrarea canelurilor butucului pe cele ale arborelui, tehnologia de execuție a asamblărilor prin caneluri, SDV-uri necesare, NSSM la realizarea asamblărilor prin caneluri); – asamblări cu profile poligonale (avantajele și dezavantajele asamblării cu profile, tipuri de profile, domeniile de utilizare ale arborilor cu profil K); – asamblări cu știfturi și bolțuri (forme constructive, materiale de execuție, rolul asamblărilor cu știfturi și bolțuri, tehnologii de execuție, NSSM la asamblarea cu știfturi și bolțuri).
6.1.3.3.	Asamblări prin forțe de frecare – asamblări prin strângere pe con (SDV-uri, tehnologie de execuție, controlul asamblării, NSSM la asamblarea prin strângere pe con); – asamblări cu inele tronconice (avantajele și dezavantajele asamblării cu inele tronconice, SDV-uri, tehnologie de execuție, NSSM la asamblarea cu inele tronconice); – asamblări cu brățări elastice (avantajele asamblării cu brățări elastice, tipuri de brățări de strângere, SDV-uri, tehnologie de execuție, NSSM la asamblarea cu brățări elastice).
6.1.3.4.	Asamblări elastice – domenii de utilizare; – montarea arcurilor elicoidale (arcuri comprimate, arcuri tensionate, SDV-uri, tehnologie de execuție, dispozitive necesare precomprimării arcurilor); – tehnologia asamblării și montării arcurilor în foi; – controlul asamblărilor cu arcuri; – NSSM la asamblarea arcurilor.

Cod în SPP	RI – ABILITĂȚI
Modulul: ORGANE DE MAȘINI – URÎ tehnice generale 3: Montarea organelor de mașini în subansambluri mecanice	
3.2.1.	Corelarea cauză-efect cu privire la consecințele solicitărilor mecanice simple asupra organelor de mașini
3.2.2.	Alegerea niturilor, conform documentației tehnice, în vederea executării asamblărilor nituite
3.2.3.	Alegerea șuruburilor, piulițelor și șaibelor, conform documentației tehnice, în vederea executării asamblărilor filetate
3.2.4.	Alegerea penelor, conform documentației tehnice, în vederea executării asamblărilor prin pene

3.2.5.	Alegerea arcurilor, conform documentației tehnice, în vederea executării asamblărilor elastice
3.2.6.	Alegerea materialelor necesare pregătirii montării arborilor
3.2.7.	Pregătirea montării arborilor
3.2.8.	Alegerea SDV-urilor necesare montării cuplajelor
3.2.9.	<i>Utilizarea SDV-urilor în vederea montării cuplajelor</i>
3.2.10.	Montarea cuplajelor
3.2.11.	Alegerea SDV-urilor necesare montării lagărelor cu alunecare
3.2.12.	<i>Utilizarea SDV-urilor în vederea montării lagărelor cu alunecare</i>
3.2.13.	Montarea și demontarea lagărelor cu alunecare
3.2.14.	Alegerea lubrifianului necesar ungerii lagărelor cu alunecare
3.2.15.	Ungerea lagărelor cu alunecare
3.2.16.	Alegerea SDV-urilor necesare montării lagărelor cu rostogolire
3.2.17.	<i>Utilizarea SDV-urilor în vederea montării lagărelor cu rostogolire</i>
3.2.18.	Montarea și demontarea lagărelor cu rostogolire
3.2.19.	Alegerea lubrifianului necesar ungerii lagărelor cu rostogolire
3.2.20.	Ungerea lagărelor cu rostogolire
3.2.21.	Alegerea SDV-urilor necesare asamblării conductelor
3.2.22.	<i>Utilizarea SDV-urilor în vederea asamblării conductelor</i>
3.2.23.	Asamblarea conductelor
3.2.24.	Verificarea asamblării țevelor și tuburilor
3.2.25.	Alegerea SDV-urilor necesare montării organelor de închidere a circulației fluidelor
3.2.26.	<i>Utilizarea SDV-urilor în vederea montării organelor de închidere a circulației fluidelor</i>
3.2.27.	Montarea organelor de închidere a circulației fluidelor
3.2.28.	<i>Utilizarea corectă a vocabularului comun și a celui de specialitate</i>
Modulul: ASAMBLĂRI MECANICE – URÎ tehnice generale 6: Realizarea asamblărilor mecanice	
6.2.1.	<i>Realizarea schemei de asamblare a unui produs simplu</i>
6.2.2.	Alegerea SDV-urilor/utilajelor necesare executării operațiilor pregătitoare aplicate pieselor în vederea asamblării
6.2.3.	<i>Utilizarea SDV-urilor/utilajelor în vederea executării operațiilor pregătitoare aplicate pieselor în vederea asamblării</i>
6.2.4.	Alegerea SDV-urilor necesare executării asamblării prin nituire manuală
6.2.5.	<i>Utilizarea SDV-urilor în vederea asamblării prin nituire manuală</i>
6.2.6.	Nituirea manuală a semifabricatelor/pieselor
6.2.8.	Nituirea mecanică a semifabricatelor/pieselor
6.2.9.	Verificarea îmbinărilor nituite realizate
6.2.10.	Remediarea defectelor îmbinărilor nituite
6.2.11.	Alegerea materialelor, SDV-urilor și utilajelor necesare executării asamblării prin sudare manuală cu arc electric
6.2.12.	<i>Utilizarea materialelor, SDV-urilor și utilajelor în vederea asamblării prin sudare manuală cu arc electric</i>
6.2.13.	Sudarea manuală cu arc electric a semifabricatelor/pieselor
6.2.14.	Controlul îmbinărilor sudate
6.2.15.	Remediarea defectelor îmbinărilor sudate

6.2.16.	Alegerea materialelor, SDV-urilor și echipamentelor necesare executării asamblării prin lipire
6.2.17.	<i>Utilizarea materialelor, SDV-urilor și echipamentelor în vederea asamblării prin lipire</i>
6.2.18.	Asamblarea prin lipire a semifabricatelor/pieselor
6.2.19.	Controlul îmbinărilor lipite
6.2.20.	Alegerea materialelor și SDV-urilor necesare executării asamblării prin încheiere
6.2.21.	<i>Utilizarea materialelor și SDV-urilor în vederea asamblării prin încheiere</i>
6.2.22.	Asamblarea prin încheiere a semifabricatelor/pieselor
6.2.23.	Controlul îmbinărilor cu adezivi
6.2.24.	Alegerea sculelor necesare executării asamblării prin filet
6.2.25.	<i>Utilizarea sculelor în vederea asamblării prin filet</i>
6.2.26.	Asamblarea prin filet a pieselor
6.2.27.	<i>Asigurarea piulițelor împotriva autodesfacerii</i>
6.2.28.	Controlul asamblărilor prin filet
6.2.29.	Alegerea SDV-urilor necesare executării asamblării prin pene/caneluri/cu profile poligonale/cu știfturi/cu bolțuri
6.2.30.	<i>Utilizarea SDV-urilor în vederea asamblării prin pene/caneluri/cu profile poligonale/cu știfturi/cu bolțuri</i>
6.2.31.	Asamblarea prin pene/caneluri/cu profile poligonale/cu știfturi/cu bolțuri a pieselor
6.2.32.	Alegerea SDV-urilor necesare executării asamblării prin strângere pe con/cu inele tronconice/cu brățări elastice
6.2.33.	<i>Utilizarea SDV-urilor în vederea asamblării prin strângere pe con/cu inele tronconice/cu brățări elastice</i>
6.2.34.	Asamblarea prin strângere pe con/cu inele tronconice/cu brățări elastice
6.2.35.	Alegerea SDV-urilor necesare executării asamblării elastice
6.2.36.	<i>Utilizarea SDV-urilor în vederea asamblării elastice</i>
6.2.37.	Realizarea asamblărilor elastice
6.2.38.	<i>Utilizarea corectă a vocabularului comun și a celui de specialitate</i>

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
Modulul: ORGANE DE MAȘINI	
1. NOȚIUNI GENERALE DESPRE ORGANELE DE MAȘINI	Rol, clasificare, forțe preluate de către organele de mașini, tipuri de solicitări simple, condiții impuse organelor de mașini, standardizarea organelor de mașini, interschimbabilitatea organelor de mașini
2. ORGANE DE MAȘINI SIMPLE 2.1. Organe de asamblare	2.1.1. Nituri: elementele și dimensiunile nitului, clasificare, tipuri de nituri, materiale de execuție 2.1.2. Șuruburi: clasificarea șuruburilor după rolul funcțional și din punct de vedere constructiv, forme constructive de șuruburi, materiale de execuție 2.1.3. Piulițe: rol, forme constructive, materiale de execuție 2.1.4. Șaibe: rol, tipuri de șaibe, materiale de execuție 2.1.5. Pene: clasificarea penelor după rolul funcțional și după poziția penei în raport cu piesele asamblate, materiale de execuție
3. ORGANE DE MAȘINI COMPLEXE	3.1.1. Arbori și osii: rol, părți componente, clasificare, materiale și tehnologii de execuție, montarea arborilor, NSSM

Domenii de conținut	Conținuturi
3.1. Organe de mașini în mișcare de rotație	
3.2. Organe de legătură pentru transmiterea mișcării de rotație	3.2.1. Cuplaje: rol, tipuri constructive de cuplaje
3.3. Organe de rezemare	3.3.1. Lagăre cu alunecare: rol, clasificare, domenii de utilizare, avantaje și dezavantaje, elemente constructive, materiale pentru cuzineți, ungerea lagărelor cu alunecare, tipuri de lubrifianți, montarea și demontarea lagărelor cu alunecare, SDV-uri necesare montării lagărelor cu alunecare, norme de protecție a mediului, NSSM la montarea și demontarea lagărelor cu alunecare 3.3.2. Lagăre cu rostogolire: părți componente, avantaje și dezavantaje, clasificarea rulmenților, materiale și elemente de tehnologie, tipuri de lubrifianți, ungerea lagărelor cu rulmenți, etanșarea rulmenților, montarea și demontarea rulmenților, SDV-uri necesare montării rulmenților, norme de protecție a mediului, NSSM la montarea și demontarea lagărelor cu rostogolire
3.4. Organe pentru conducerea și închiderea circulației fluidelor	3.4.1. Conducte: definire, părți componente, materiale de execuție, piese fasonate, compensatoare de dilatare, asamblarea conductelor, SDV-uri necesare asamblării conductelor, controlul asamblării țevilor și tuburilor, NSSM la asamblarea conductelor 3.4.2. Organe de închidere a circulației fluidelor: condiții impuse acestor organe, tipuri constructive, montarea organelor de închidere a circulației fluidelor, SDV-uri necesare la montarea organelor de închidere a circulației fluidelor, NSSM la montarea organelor de închidere a circulației fluidelor

Domenii de conținut	Conținuturi
Modulul: ASAMBLĂRI MECANICE	
1. NOȚIUNI GENERALE DESPRE TEHNOLOGIA ASAMBLĂRII	1.1. Structura procesului tehnologic de asamblare și documentația tehnologică necesară realizării operației de asamblare 1.2. Metode de asamblare 1.3. Operații pregătitoare aplicate pieselor în vederea asamblării 1.4. Clasificarea asamblărilor mecanice 1.5. SDV-uri și utilaje necesare executării operațiilor pregătitoare 1.6. Norme de protecție a mediului 1.7. NSSM specifice operațiilor tehnologice pregătitoare executate în vederea asamblării
2. ASAMBLĂRI NEDEMONTABILE 2.1. Asamblări prin nituire	Avantajele și dezavantajele asamblărilor nedemontabile 2.1.1. Clasificarea îmbinărilor nituite, dimensiunile constructive și condiții tehnice impuse îmbinărilor nituite 2.1.2. Operații tehnologice pregătitoare aplicate în vederea realizării îmbinărilor nituite 2.1.3. Nituirea manuală: SDV-uri folosite la nituirea manuală, prese manuale de nituit, tehnologia nituirii manuale, NSSM la nituirea manuală 2.1.4. Nituirea mecanică: tehnologia nituirii mecanice, NSSM la nituirea mecanică 2.1.5. Controlul îmbinărilor nituite 2.1.6. Defectele îmbinărilor nituite și remedierea acestora
2.2. Asamblări prin sudare	2.2.1. Sudabilitatea metalelor și aliajelor metalice 2.2.2. Clasificarea îmbinărilor sudate 2.2.3. Formele și dimensiunile rosturilor

Domenii de conținut	Conținuturi
	2.2.4. Procedee de sudare prin topire și prin presiune 2.2.5. Clasificarea procedeelor de sudare prin topire 2.2.6. Sudarea manuală cu arc electric: principiu de realizare, electrozi de sudare, scule, dispozitive și utilaje pentru sudare, parametrii regimului de sudare, tehnologia sudării cu arc electric, NSSM la sudarea manuală cu arc electric 2.2.7. Defectele îmbinărilor sudate și remedierea acestora 2.2.8. Controlul îmbinărilor sudate: încercări distructive și nedistructive
2.3. Asamblări prin lipire	2.3.1. Avantajele și dezavantajele asamblării prin lipire 2.3.2. Domenii de utilizare, clasificarea asamblărilor prin lipire 2.3.3. Materiale și aliaje de adaos 2.3.4. Procedee de lipire: lipire moale, lipire tare 2.3.5. Scule și echipamente pentru lipire 2.3.6. Tehnologia îmbinării prin lipire 2.3.7. Controlul și remedierea defectelor îmbinărilor lipite 2.3.8. NSSM la lipire
2.4. Asamblări prin încheiere (cu adezivi)	2.4.1. Avantajele și dezavantajele asamblării prin încheiere 2.4.2. Domenii de utilizare 2.4.3. Clasificarea adezivilor 2.4.4. Tehnologia îmbinării prin încheiere 2.4.5. Controlul îmbinărilor cu adezivi 2.4.6. NSSM la asamblarea prin încheiere
3. ASAMBLĂRI DEMONTABILE 3.1. Asamblări filetate	3.1.1. Avantajele și dezavantajele asamblărilor filetate 3.1.2. Scule folosite la montarea și demontarea asamblărilor filetate 3.1.3. Asigurarea piulițelor împotriva autodesfacerii 3.1.4. Tehnologia de execuție a asamblărilor prin filet 3.1.5. Montarea și demontarea prezoanelor 3.1.6. Controlul asamblărilor prin filet 3.1.7. NSSM la realizarea asamblărilor prin filet
3.2. Asamblări prin formă	3.2.1. Avantajele și dezavantajele asamblărilor prin formă 3.2.2. Asamblări prin pene: montarea și demontarea penelor, SDV-uri necesare, NSSM la realizarea asamblărilor prin pene 3.2.3. Asamblări prin caneluri: clasificarea asamblărilor după forma canelurilor și după modul în care se realizează centrarea canelurilor butucului pe cele ale arborelui, tehnologia de execuție a asamblărilor prin caneluri, SDV-uri necesare, NSSM la realizarea asamblărilor prin caneluri 3.2.4. Asamblări cu știfturi și bolțuri: forme constructive, materiale de execuție, rolul asamblărilor cu știfturi și bolțuri, tehnologii de execuție, NSSM la asamblarea cu știfturi și bolțuri
3.3. Asamblări prin forțe de frecare	3.3.1. Avantajele și dezavantajele asamblărilor prin forțe de frecare 3.3.2. Asamblări prin strângere pe con
3.4. Asamblări elastice	3.4.1. Domenii de utilizare, clasificarea asamblărilor elastice 3.4.2. Montarea arcurilor elicoidale: arcuri comprimate, arcuri tensionate, SDV-uri, tehnologie de execuție, dispozitive necesare precomprimării arcurilor 3.4.3. Tehnologia asamblării și montării arcurilor în foi 3.4.4. Controlul și remedierea defectelor asamblărilor cu arcuri 3.4.5. NSSM la asamblarea arcurilor

Anexa nr.14.9. Programa de examen pentru modulele *Materii prime și materiale tehnologice din industria lemnului și Tehnologia debitării materialului lemnos* – MPML_P1 (CS)

- *Proba E – prima probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării/ domeniului de calificare)*
- *Filiera Tehnologică, profilul Tehnic, domeniul de pregătire profesională Fabricarea produselor din lemn*
- Calificările profesionale: Tehnician designer mobilă și amenajări interioare, Tehnician proiectant produse finite din lemn, Tehnician în prelucrarea lemnului

PREAMBUL

Programa de examen pentru modulele *Materii prime și materiale tehnologice din industria lemnului și Tehnologia debitării materialului lemnos* fundamentează elaborarea subiectelor și a baremelor pentru **proba E – prima probă** din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Prezenta programă precizează **rezultatele învățării de evaluat și domeniile de conținut și conținuturile** asociate pe baza cărora se construiește evaluarea, fără a prelua notele de prezentare, exemplele de activități de învățare sau sugestiile metodologice din programele școlare.

Programa de examen derivă din și este în deplină concordanță cu **programele școlare în vigoare pentru învățământul liceal**, aprobate prin **Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 6930/19.12.2025** și a **Standardelor de Pregătire Profesională** aprobate prin **OMECS 4121/2016**.¹⁰ Evaluarea vizează rezultatele învățării, cunoștințe și abilități, formate pe parcursul modulului de pregătire tehnică generală *Materii prime și materiale tehnologice din industria lemnului și Tehnologia debitării materialului lemnos* (clasa a IX a), prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Scopul evaluării prin proba de bacalaureat la această modul este de a constata măsura în care candidatul demonstrează însușirea și aplicarea rezultatelor învățării, cunoștințe și abilități, în situații de complexitate corespunzătoare raportării curriculumului de specialitate (CS) și tipului de probă.

Variantele de subiecte evaluează rezultatele învățării din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

REZULTATE ALE ÎNVĂȚĂRII DE EVALUAT

Prin susținerea probei, candidatul face dovada următoarelor **rezultate ale învățării asociate conținuturilor din curriculum de specialitate – modulele Materii prime și materiale tehnologice din industria lemnului și Tehnologia debitării materialului lemnos**, dobândite pe parcursul învățământului liceal (clasa a IX a):

Cod în SPP	RI-CUNOȘTINȚE
1.1.1.	Structura și identificarea macroscopică a lemnului: - secțiuni principale prin trunchi - caracterele structurii macroscopice și caracteristicile fizice ale lemnului - identificarea macroscopică a speciilor lemnoase
1.1.3.	Materii prime: - cherestea de rășinoase și foioase - materiale compozite: PAL, PFL, MDF, OSB, panouri înnobilate, placaj, panel - furnire
1.1.4.	Adezivi utilizați în industria lemnului: - proprietățile și caracteristicile tehnice ale adezivilor - tipuri de adezivi utilizați în industria lemnului
1.1.5.	Materiale abrazive: - clasificarea și simbolizarea materialelor abrazive - materiale abrazive utilizate pentru: lemn masiv, suprafețe furniruite, pelicule de finisare
1.1.6.	Materiale tehnologice de finisare: - materiale tehnologice de pregătire a suportului lemnos în vederea finisării - materiale tehnologice pelculogene de finisare transparentă și opacă a lemnului
3.1.1.	Instalații de uscare artificială a cherestelei: - tipuri de instalații de uscare - construcția și funcționarea instalațiilor de uscare a cherestelei

3.1.2.	Procesul uscării artificiale a cherestelei: - pregătirea materialului lemnos pentru uscare - regimuri de uscare a cherestelei - defecte de uscare a cherestelei
3.1.3.	Operații de debitare: - operații de debitare a reperelor cu contur liniar - operații de debitare a reperelor cu contur curbiliniu și poligonal - adaosuri de prelucrare - metode de debitare
3.1.5.	Indicatorii economici la debitarea lemnului masiv
3.1.6.	Norme de securitate și sănătate în muncă, PSI și protecție a mediului la debitarea lemnului masiv
4.1.1.	Specii lemnoase: - specii lemnoase indigene; - specii lemnoase exotice; - caracteristicile fizice ale speciilor lemnoase.
4.1.2.	Calitatea materiilor prime utilizate la fabricarea produselor din lemn: - defecte naturale și de fabricație; - influența defectelor lemnului asupra calității produselor finite.
4.1.3.	Proprietățile lemnului: - proprietăți fizice; - proprietăți mecanice; - proprietăți tehnologice.
4.1.4.	Materiale tehnologice: - materiale de înclăiere; - materiale abrazive; - materiale tehnologice de pregătire a suportului lemnos în vederea finisării; - materiale tehnologice pelculogene de finisare transparentă și opacă;

Cod în SPP	RI-ABILITĂȚI
1.2.1.	Reprezentarea secțiunilor principale prin trunchi cu notarea caracterelor structurii macroscopice
1.2.2.	Recunoașterea speciilor pe baza caracterelor structurii macroscopice și a caracteristicilor fizice ale lemnului
1.2.4.	Alegerea sortimentelor de materii prime pentru realizarea unui produs finit dat
1.2.5.	Recunoașterea adezivilor în funcție de caracteristicile și proprietățile acestora
1.2.7.	Recunoașterea materialelor abrazive în funcție de natura suportului
1.2.8.	Utilizarea materialelor abrazive în funcție de suprafața de șlefuit dată
1.2.9.	Identificarea materialelor tehnologice pentru finisarea suprafețelor lemnoase
1.2.13.	Utilizarea terminologiei de specialitate în descrierea materiilor prime și a materialelor tehnologice utilizate pentru realizarea sarcinilor de lucru
3.2.1.	Descrierea construcției și a modului de funcționare a instalațiilor de uscare a cherestelei
3.2.5.	Identificarea defectelor de uscare și a cauzelor apariției acestora
3.2.7.	Stabilirea metodelor de debitare a lemnului masiv și a operațiilor în succesiunea lor, pentru un reper dat
3.2.8.	Calcularea corectă a adaosurilor de prelucrare pentru un reper dat
3.2.14.	Calcularea indicatorilor economici pentru debitarea reperelor din lemn masiv, folosind formulele de calcul specifice

3.2.16.	Utilizarea corectă a vocabularului comun și a celui de specialitate la descrierea procesului de uscarea artificială a cherestelei și debitarea lemnului masiv
4.2.1.	Descrierea structurii macroscopice a speciilor lemnoase
4.2.2.	Utilizarea epruvetelor pentru identificarea speciilor lemnoase indigene și exotice
4.2.3.	Descrierea caracteristicilor fizice ale lemnului
4.2.4.	Recunoașterea speciilor lemnoase după caracteristicile fizice
4.2.5.	Recunoașterea defectelor lemnului și precizarea defectelor admise și neadmise conform standardelor de calitate în vigoare
4.2.6.	Calcularea mărimii curburii și conicității pentru un trunchi dat
4.2.7.	Explicarea influenței defectelor asupra utilizării practice a lemnului
4.2.9.	Descrierea proprietăților fizice ale lemnului
4.2.10.	Precizarea influenței proprietăților fizice asupra prelucrabilității lemnului
4.2.13.	Recunoașterea adezivilor în funcție de caracteristicile și proprietățile acestora
4.2.15.	Utilizarea materialelor abrazive în funcție de natura suportului și de suprafața de șlefuit dată
4.2.16.	Recunoașterea materialelor tehnologice, în funcție de caracteristici și proprietăți

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
Structura și identificarea macroscopică a lemnului	- Definiție - Secțiuni principale prin trunchi: transversală, radială, tangențială - Caracterele structurii macroscopice a lemnului: măduva, alburn, lemn matur, duramen, inele anuale, lemn timpuriu, lemn târziu, porii lemnului, raze medulare, zone de fibre, pete medulare - Caracteristicile fizice ale lemnului: culoarea, luciul, textura, desenul, mirosul, gustul - Specii lemnoase indigene și exotice - Identificarea macroscopică a speciilor lemnoase
Defectele lemnului	- Definiție, cauze - Defecte de formă a trunchiului - Defecte de structură - Noduri - Crăpături - Găuri și galerii de insecte - Colorații anormale și alterații - Utilizarea rațională a lemnului cu defecte
Proprietățile lemnului:	- Proprietăți fizice: densitatea, umiditatea, umflarea și contragerea - Proprietăți mecanice: elasticitatea, plasticitatea, rezistența la compresiune, rezistența la tracțiune, rezistența la încovoiere statică, rezistența la încovoiere prin șoc, rezistența la forfecare, rezistența la despicare, duritatea - Proprietăți tehnologice: uzură, rezistența la smulgerea cuiei și a șuruburilor, durabilitatea
Materii prime	Cherestea - Definiție, terminologie - Materia primă folosită la fabricarea cherestelei - Clasificarea cherestelei - Domenii de utilizare a cherestelei Furnire estetice și tehnice

Domenii de conținut	Conținuturi
	- Definiție, clasificare - Specii lemnoase indigene și exotice folosite la fabricarea furnirelor Materiale compozite - Placaj: definiție, structură; clasificare, formate, grosimi; proprietăți, domenii de utilizare - Panel: definiție, structură; dimensiuni uzuale - Plăci din aşchii de lemn (PAL, OSB, panouri înnobilate): definiție, clasificare, materia primă folosită proprietăți și domenii de utilizare - Plăci din fibre de lemn (PFL, MDF): definiție, clasificare, materia primă folosită, proprietăți și domenii de utilizare.
Materiale abrazive	- Definiție și clasificare - Simbolizarea materialelor abrazive - Alegerea materialelor abrazive
Adezivi utilizați în industria lemnului	- Proprietățile și caracteristicile tehnice ale adezivilor - Tipurile de adezivi și domeniul de asamblare a acestora
Materiale tehnologice de pregătire a suportului lemnos în vederea finisării	- Definirea și clasificarea materialelor tehnologice de finisare - Materiale tehnologice de pregătire a suportului lemnos în vederea finisării: decolorare, albire, umplerea porilor, grunduire, chituire, spăcluire, colorare - Materiale tehnologice peliculogene de finisare transparentă și opacă a lemnului: lacuri, emailuri, vopsele.
Instalații de uscare artificială a cherestelei	- Tipuri de instalații de uscare - Construcția și funcționarea instalațiilor de uscare
Procesul uscării artificiale a cherestelei	- Pregătirea materialului lemnos pentru uscare - Regimuri de uscare a cherestelei - Defecte de uscare a cherestelei
Operații de debitare	- Operații de debitare a reperelor pe contur liniar - Operații de debitare a reperelor cu contur curbiliniu și poligonal - Adaosuri de prelucrare: la lungime, la lățime și grosime - Metode de debitare
Indicatori economici la debitarea lemnului masiv	Indicele de utilizare, randament, pierderi, consum specific
Norme de securitate și sănătate în muncă, PSI și protecție a mediului la debitarea lemnului masiv.	Norme de securitate și sănătate în muncă, PSI și protecție a mediului la debitarea lemnului masiv.

Anexa nr.14.10. Programa de examen pentru modulele *Tehnologia fabricării produselor ceramice* și *Tehnologia fabricării produselor din sticlă* – TFPCS_P1 (CS)

- Proba E – prima probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării/ domeniului de calificare)
- Filiera Tehnologică, profilul Tehnic, domeniul de pregătire profesională Materiale de construcții
- Calificările profesionale: Tehnician în industria materialelor de construcții; Tehnician în industria sticlei și ceramicii

PREAMBUL

Programa de examen pentru modulele *Tehnologia fabricării produselor ceramice* și *Tehnologia fabricării produselor din sticlă* fundamentează elaborarea subiectelor și a baremelor pentru **proba E – prima probă** din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Prezenta programă precizează **rezultatele învățării de evaluat și domeniile de conținut și conținuturile** asociate pe baza cărora se construiește evaluarea, fără a prelua notele de prezentare, exemplele de activități de învățare sau sugestiile metodologice din programele școlare.

Programa de examen derivă din și este în deplină concordanță cu **programele școlare în vigoare pentru învățământul liceal**, aprobate prin **Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 6930/2025** și a **Standardelor de Pregătire Profesională** aprobate prin **OMECS 4121/2016**. Evaluarea vizează rezultatele învățării, cunoștințe și abilități, formate pe parcursul modulelor de pregătire tehnică generală *Tehnologia fabricării produselor ceramice* și *Tehnologia fabricării produselor din sticlă* (clasa a XI a), prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Scopul evaluării prin proba de bacalaureat la această modul este de a constata măsura în care candidatul demonstrează însușirea și aplicarea rezultatelor învățării, cunoștințe și abilități, în situații de complexitate corespunzătoare raportării curriculumului de specialitate (CS) și tipului de probă.

Variantele de subiecte evaluează rezultatele învățării din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

REZULTATE ALE ÎNVĂȚĂRII DE EVALUAT

Prin susținerea probei, candidatul face dovada următoarelor **rezultate ale învățării asociate conținuturilor din curriculum de specialitate – modulele Tehnologia fabricării produselor ceramice și Tehnologia fabricării produselor din sticlă**, dobândite pe parcursul învățământului liceal (clasa a XI a):

Cod în SPP	RI-CUNOȘTINȚE
9.1.1.	Produse din industria ceramicii
9.1.2.	Proprietățile produselor din industria ceramicii
9.1.3.	Procese tehnologice de fabricare a produselor industriei ceramicii fine
9.1.4.	Procese tehnologice de fabricare a produselor industriei ceramicii brute
9.1.5.	Tehnologii noi de fabricare a produselor din industria ceramic
9.1.6.	Procese tehnologice de recuperare și valorificare a deșeurilor din industria ceramicii
8.1.1.	Tipuri de produse din industria sticlei
8.1.2.	Proprietățile produselor din industria sticlei
8.1.3.	Schemele tehnologice de fabricare a produselor din sticlă
8.1.4.	Tehnologii noi și elemente de modernizare din industria sticlei
8.1.5.	Procese tehnologice de recuperare și valorificare a deșeurilor din industria sticlei

Cod în SPP	RI-ABILITĂȚI
9.2.1.	Definirea produselor din industria ceramicii
9.2.2.	Clasificarea produselor după domeniul de utilizare
9.2.3.	Enumerarea proprietăților pentru fiecare categorie de produse din industria ceramicii

9.2.4.	Definirea proprietăților produselor din industria ceramică
9.2.5.	Explicarea influenței proprietăților asupra caracteristicilor produsului finit
9.2.7.	Reprezentarea grafică a schemei tehnologice de fabricație a produselor din industria ceramicii fine
9.2.8.	Explicarea proceselor tehnologice pe baza schemei tehnologice
9.2.9.	Identificarea particularităților de fabricare a fiecărui produs
9.2.13.	Reprezentarea grafică a schemei tehnologice de fabricație a produselor din industria ceramicii brute
9.2.14.	Explicarea proceselor tehnologice pe baza schemei tehnologice
9.2.15.	Identificarea particularităților de fabricare a fiecărui produs
9.2.18.	Prezentarea noilor tehnologii și a elementelor de modernizare din industria ceramicii
9.2.19.	Argumentarea eficienței aplicării noilor tehnologii și a elementelor de modernizare
9.2.21.	Identificarea fazelor proceselor tehnologice în care apar deșeuri
9.2.22.	Analizarea proceselor tehnologice din industria materialelor de construcții d.p.d.v. al surselor de proveniență a deșeurilor și al caracteristicilor deșeurilor
9.2.23.	Argumentarea necesității valorificării deșeurilor având în vedere impactul asupra mediului înconjurător
9.2.25.	Identificarea surselor de poluare de la locul de muncă
9.2.26.	Prezentarea metodelor de eliminare sau diminuare a poluanților și a efectelor acestora.
8.2.1.	Definirea produselor din industria sticlei
8.2.2.	Clasificarea produselor după domeniul de utilizare
8.2.3.	Enumerarea proprietăților pentru fiecare categorie de produse din industria sticlei
8.2.4.	Definirea proprietăților produselor din industria sticlei
8.2.5.	Explicarea influenței proprietăților asupra caracteristicilor produsului finit
8.2.7.	Reprezentarea grafică a schemelor tehnologice de fabricare a produselor din industria sticlei acestora
8.2.8.	Explicarea proceselor tehnologice pe baza schemelor tehnologice
8.2.9.	Identificarea particularităților de fabricare a fiecărui tip de produse din sticlă
8.2.13.	Prezentarea noilor tehnologii și a elementelor de modernizare
8.2.14.	Argumentarea eficienței aplicării noilor tehnologii și a elementelor de modernizare
8.2.17.	Identificarea fazelor proceselor tehnologice în care apar deșeuri
8.2.18.	Analizarea proceselor tehnologice din industria sticlei d.p.d.v. al: surselor de proveniență a deșeurilor și a caracteristicilor deșeurilor
8.2.19.	Argumentarea necesității valorificării deșeurilor având în vedere impactul asupra mediului înconjurător
8.2.21.	Identificarea surselor de poluare de la locul de muncă
8.2.22.	Prezentarea metodelor de eliminare sau diminuare a poluanților și a efectelor acestora
8.2.23.	Prezentarea metodelor și instalațiilor de desprăfuire folosite în industria sticlei
8.2.24.	Enumerarea/ Indicarea soluțiilor tehnologice de reducere a emisiilor de dioxid de carbon

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
Produse din industria ceramicii	- Tipuri de produse - din industria ceramicii fine: produse de menaj și decorative din faianță, produse de menaj și decorative din porțelan feldspatic sau fosfatic, obiecte sanitare din porțelan, plăci din faianță sau gresie, produse de ceramică tehnică, electrotehnică sau din mase ceramice speciale, produse de teracotă, produse abrazive - din industria ceramicii brute: cărămizi, țigle, produse refractare - Proprietățile produselor ceramice - densitate - porozitate - rezistențe mecanice - rezistență la șoc termic - stabilitate termică - rezistență chimică - translucidență - grad de alb - gelivitate - Influența proprietăților asupra caracteristicilor produsului finit
Procese tehnologice de fabricare a produselor din industria ceramicii fine	- Descrierea proceselor tehnologice de fabricare a produselor din industria ceramicii fine pe baza schemelor tehnologice - Particularități de fabricare a fiecărui tip de produs: materii prime, operații tehnologice, utilaje specifice fiecărei operații
Procese tehnologice de fabricare a produselor din industria ceramicii brute	- Descrierea proceselor tehnologice de fabricare a produselor din industria ceramicii brute pe baza schemelor tehnologice - Particularități de fabricare a fiecărui tip de produs: materii prime, operații tehnologice, utilaje specifice fiecărei operații
Tehnologii noi de fabricare a produselor din industria ceramicii	- Prezentarea noilor tehnologii și a elementelor de modernizare din industria ceramicii - Eficiența aplicării noilor tehnologii și a elementelor de modernizare
Procese tehnologice de recuperare și valorificare a deșeurilor din industria ceramicii	- Deșeuri: tipuri, caracteristici, surse de proveniență a deșeurilor din industria ceramicii - Impactul deșeurilor asupra mediului - Procese tehnologice de recuperare și valorificare a deșeurilor - Surse de poluare la locul de muncă. Metode de eliminare sau diminuare a poluanților și a efectelor acestora. - Soluții tehnologice de reducere a emisiilor de dioxid de carbon
Tipuri de produse din industria sticlei	- de menaj - ambalaj - geamuri - articole de laborator - fire și fibre de sticlă - sticle speciale
Proprietățile produselor din industria sticlei	- Proprietăți fizico – mecanice: densitate, rezistență mecanică, elasticitate, duritate, fragilitate - Proprietăți termice: căldură specifică, dilatare termică, conductibilitate termică, stabilitate termică - Proprietăți electrice: conductibilitate electrică, rezistență electrică

Domenii de conținut	Conținuturi
	4. Proprietăți optice: reflexia, refracția, absorbția luminii, dispersia luminii, dubla refracție 5. Proprietăți chimice: stabilitate chimică Influența proprietăților asupra caracteristicilor produsului finit
Schemele tehnologice de fabricare a produselor din sticlă	1. Descrierea proceselor tehnologice de fabricare a produselor din sticlă 2. Particularități de fabricare a fiecărui tip de produs: materii prime, operații tehnologice, utilaje specifice fiecărei operații 3. Tehnologii noi și elemente de modernizare în industria sticlei 4. Eficiența procedeeleor de fabricare a produselor din sticlă: avantajele/ dezavantajele procedeeleor de fabricare a produselor din sticlă
Tehnologii noi și elemente de modernizare din industria sticlei	1. Prezentarea noilor tehnologii și a elementelor de modernizare 2. Eficiența aplicării noilor tehnologii și a elementelor de modernizare
Procese tehnologice de recuperare și valorificare a deșeurilor din industria sticlei	1. Deșeuri: tipuri, caracteristici, surse de proveniență a deșeurilor din industria sticlei 2. Metode de eliminare sau diminuare a poluanților și a efectelor acestora 3. Exploatarea utilajelor și instalațiilor de eliminare sau diminuare a poluanților

Anexa nr.14.11. Programa de examen pentru modulul MATERII PRIME ÎN INDUSTRIA TEXTILĂ ȘI PIELĂRIE - MPTP – P1 (CS)

- *Proba E – prima probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării/domeniului de calificare)*
- **Filiera Tehnologică, profilul Tehnic, domeniul de pregătire profesională Industrie textilă și pielărie**
- Calificările profesionale: **Tehnician în industria textilă, Tehnician în industria pielăriei, Tehnician designer vestimentar**

PREAMBUL

Programa de examen pentru modulul *Materii prime în industria textilă și pielărie* fundamentează elaborarea subiectelor și a baremelor pentru **proba E – prima probă** din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Prezenta programă precizează **rezultatele învățării de evaluat** și **domeniile de conținut și conținuturile** asociate pe baza cărora se construiește evaluarea, fără a prelua notele de prezentare, exemplele de activități de învățare sau sugestiile metodologice din programele școlare.

Programa de examen derivă din și este în deplină concordanță cu **programa școlară în vigoare pentru învățământul liceal**, aprobată prin **Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 6930/19.12.2025** și a **Standardelor de Pregătire Profesională** aprobate prin **OMECS 4121/2016**. Evaluarea vizează rezultatele învățării, cunoștințe și abilități, formate pe parcursul modulului de pregătire tehnică generală *Materii prime în industria textilă și pielărie* (clasa a X-a), prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Scopul evaluării prin proba de bacalaureat la acest modul este de a constata măsura în care candidatul demonstrează însușirea și aplicarea rezultatelor învățării, cunoștințe și abilități, în situații de complexitate corespunzătoare raportării curriculumului de specialitate (CS) și tipului de probă.

Variantele de subiecte evaluează rezultatele învățării din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

REZULTATE ALE ÎNVĂȚĂRII DE EVALUAT

Prin susținerea probei, candidatul face dovada următoarelor **rezultate ale învățării – cunoștințe și abilități** dobândite pe parcursul învățământului liceal (clasa a X-a):

Pentru modulul Materii prime în industria textilă și pielărie

Cod în SPP	RI-CUNOȘTINȚE
2.1.1.	Materii prime specifice proceselor tehnologice din filatură: proprietățile fibrelor textile; domenii de întrebuințare ale fibrelor textile.
2.1.2.	Materii prime specifice proceselor tehnologice din țesătorii și tricotaje: proprietățile firelor textile; domenii de întrebuințare ale firelor textile.
2.1.3.	Materii prime specifice proceselor tehnologice din industria de confecții textile: proprietățile țesăturilor și tricoturilor; domenii de întrebuințare ale țesăturilor și tricoturilor.
2.1.4.	Materii prime specifice proceselor tehnologice din industria pielăriei: proprietățile pieilor naturale și ale înlocuitorilor de piele; domenii de întrebuințare ale pieilor naturale și ale înlocuitorilor de piele.
2.1.5.	Materiale auxiliare pentru confecțiile textile și din piele.
7.1.1.	Materii prime și materiale auxiliare în textile și pielărie. Definiție. Clasificare.
7.1.4.	Fibre textile: obținere și proprietăți.
7.1.7.	Fire textile: clasificare și caracteristici specifice firelor.
7.1.10.	Țesături și tricoturi: caracteristici fizico-mecanice și structurale ale țesăturilor și tricoturilor.
7.1.13.	Piei și înlocuitori de piele: obținere și caracteristici specifice pieilor și înlocuitorilor de piele.
7.1.16.	Materiale auxiliare: clasificare și rol în structura produselor.

Cod în SPP	RI-ABILITĂȚI
2.2.1.	Identificarea materiilor prime specifice proceselor tehnologice din filatură.
2.2.2.	Selectarea materiilor prime specifice din filatură.
2.2.4.	Identificarea materiilor prime specifice din țesătorii și tricotaje.
2.2.5.	Selectarea materiilor prime specifice din țesătorii și tricotaje.
2.2.7.	Identificarea materiilor prime specifice din industria de confecții textile.
2.2.8.	Selectarea materiilor prime specifice din industria de confecții textile.
2.2.10.	Identificarea materiilor prime specifice din industria pielăriei.
2.2.11.	Selectarea materiilor prime specifice din industria pielăriei.
2.2.13.	Identificarea materialelor auxiliare specifice confecțiilor textile și din piele.
2.2.14.	Selectarea materialelor auxiliare specifice confecțiilor textile și din piele.
2.2.15	Utilizarea corectă în comunicare a vocabularului comun și a celui de specialitate.

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe domenii de conținut în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
Fibre textile. Fibre naturale și fibre chimice	Definiție, clasificarea fibrelor textile. Noțiuni generale privind obținerea fibrelor textile (bumbac, in, cânepă, lână, mătase, fibre chimice). Proprietăți fizice: masa specifică; culoarea; luciul; lungimea; finețea (definiție, indici de finețe, relații de transformare, calcule); higroscopicitatea; comportarea la căldură; comportarea la ardere; ondulațiile; încărcarea electrostatică; stabilitatea față de lumina solară și starea atmosferică; rezistența față de microorganisme. Proprietăți mecanice: rezistența la rupere (forța de rupere, lungimea de rupere, tenacitatea, calcule); alungirea la rupere (absolută, relativă, gradul de elasticitate); comportarea la frecare. Proprietăți chimice: comportarea la acțiunea substanțelor alcaline, acide și oxidante. Domenii de întrebuintare ale fibrelor textile; selectarea materiilor prime specifice din filatură.
Fire textile	Definiția și clasificarea firelor (după materia primă, destinație, tehnologia de filare, structură, aspect). Proprietăți ale firelor textile: finețea; torsiunea; rezistența și alungirea la tracțiune; neuniformitatea; flexibilitatea. Domenii de întrebuintare ale firelor textile; selectarea materiilor prime specifice din țesătorii și fabricile de tricotaje.
Țesături și tricoturi	Definiția și clasificarea țesăturilor (după natura materiei prime, destinație, procese de finisare). Definiția și clasificarea tricoturilor (după natura materiei prime, destinație, structură, formă). Caracteristici fizice și structural-dimensionale: lungimea, lățimea, masa specifică, grosimea, desimea. Caracteristici mecanice generale: sarcina de rupere, alungirea la rupere, rezistența la uzură prin frecare. Caracteristici mecanice specifice tricoturilor: elasticitatea, extensibilitatea, deșirabilitatea, rularea la margini. Caracteristici mecanice specifice țesăturilor: contracția. Caracteristici igienico-funcționale: capacitatea de izolare termică, permeabilitatea la aer, permeabilitatea la apă, higroscopicitatea, hidrofilia.

	Caracteristici de aspect: stabilitatea dimensională, capacitatea de revenire din șifonare, flexibilitatea, transparența. Domenii de întrebuințare ale țesăturilor și tricoturilor; selectarea materiilor prime specifice din industria de confecții textile.
Piei și înlocuitori de piele	Definiție. Clasificarea pieilor finite (după proveniență, modul de prelucrare și finisare, destinație). Clasificarea înlocuitorilor de piele. Obținerea pieilor. Pielea crudă: structura histologică; topografia și zonificarea pielii. Caracteristici fizice (definiție, relație de calcul, unitate de măsură): grosimea, suprafața (aria), masa, absorbția apei, conductibilitatea termică, conductibilitatea electrică, permeabilitatea la apă, la vapori și la aer. Caracteristici mecanice: rezistența la tracțiune, la crăparea feței, la uzură prin frecare, la flexiune; alungirea; elasticitatea și plasticitatea. Domenii de întrebuințare ale pieilor naturale și înlocuitorilor de piele; selectarea materiilor prime specifice din industria pielăriei.
Materiale auxiliare pentru industria textilă și pielărie	Definiții. Clasificarea și rolul materialelor auxiliare în structura produselor textile: căptușeli, întărituri, furnituri, ață de cusut, garnituri. Clasificarea și rolul materialelor auxiliare în structura produselor din piele și înlocuitori de piele: căptușeli, întărituri, furnituri, ață de cusut, garnituri; materiale metalice; materiale lemnoase (tipuri, destinație); materiale chimice – adezivi (destinație, tipuri), agenți de spălare (destinație, tipuri), materiale pentru finisare și impregnare (destinație, tipuri). Identificarea și selectarea materialelor auxiliare specifice confecțiilor textile și din piele.

Anexa nr.14.12. Programa de examen pentru modulul *Materii prime și materiale din industria chimică* – **MPMC_P1 (CS)**

- *Proba E – prima probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării/ domeniului de calificare)*
- *Filiera Tehnologică, profilul Tehnic, domeniul de pregătire profesională Chimie industrială*
- *Filiera Tehnologică, profilul Resurse naturale și protecția mediului, domeniul de pregătire profesională Chimie industrială*
- Calificările profesionale: Tehnician în chimie industrială, Tehnician chimist de laborator

PREAMBUL

Programa de examen pentru modulul *Materii prime și materiale din industria chimică* fundamentează elaborarea subiectelor și a baremelor pentru **proba E – prima probă** din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Prezenta programă precizează **rezultatele învățării de evaluat** și **domeniile de conținut și conținuturile** asociate pe baza cărora se construiește evaluarea, fără a prelua notele de prezentare, exemplele de activități de învățare sau sugestiile metodologice din programele școlare.

Programa de examen derivă din și este în deplină concordanță cu **programele școlare în vigoare pentru învățământul liceal**, aprobate prin **Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 6930/19.12.2025** și a **Standardelor de Pregătire Profesională** aprobate prin **OMECS 4121/2016**. Evaluarea vizează rezultatele învățării, cunoștințe și abilități, formate pe parcursul modulului de pregătire tehnică generală *Materii prime și materiale din industria chimică* (clasa a IX a), prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Scopul evaluării prin proba de bacalaureat la acest modul este de a constata măsura în care candidatul demonstrează însușirea și aplicarea rezultatelor învățării, cunoștințe și abilități, în situații de complexitate corespunzătoare raportării curriculumului de specialitate (CS) și tipului de probă.

Variantele de subiecte evaluează rezultatele învățării din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

REZULTATE ALE ÎNVĂȚĂRII DE EVALUAT

Prin susținerea probei, candidatul face dovada următoarelor **rezultate ale învățării – cunoștințe și abilități** dobândite pe parcursul învățământului liceal (clasa a IX a):

Cod în SPP	RI-CUNOȘTINȚE
1.1.1.	Proces tehnologic, materii prime, materiale, produs finit
1.1.2.	Materii prime naturale anorganice și procedee de prelucrare și tratare a acestora
1.1.3.	Materii prime naturale organice și procedee de prelucrare și tratare a acestora
1.1.4.	Metode de determinare a proprietăților fizice ale materiilor prime din industria chimică

Cod în SPP	RI-ABILITĂȚI
1.2.1.	Definirea noțiunilor de proces tehnologic, materii prime, materiale, produs finit
1.2.2.	Citirea unui flux tehnologic, a unei scheme tehnologice
1.2.3.	Utilizarea simbolurilor convenționale ale utilajelor în reprezentarea unui proces tehnologic din industria chimică
1.2.4.	Utilizarea documentației tehnologice pentru stabilirea importanței unui proces tehnologic din industria chimică
1.2.5.	Clasificarea materiilor prime naturale anorganice și organice din industria chimică
1.2.6.	Descrierea unor procese tehnologice de prelucrare a materiilor prime naturale anorganice și organice din industria chimică
1.2.7.	Prezentarea importanței produselor rezultate prin prelucrarea materiilor prime din industria chimică
1.2.11.	Prezentarea caracteristicilor materiilor prime naturale organice
1.2.15.	Identificarea documentatiei necesare pentru executarea operațiilor în vederea determinării caracteristicilor fizice ale materiilor prime naturale
1.2.16.	Utilizarea corectă a vocabularului comun și a celui de specialitate

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
Materii prime și materiale pentru industria chimică	✓ Materie primă, produs finit, materiale auxiliare, flux tehnologic, schemă tehnologică, simboluri convenționale ale utilajelor, bilanț de materiale, randament. Aplicații numerice ✓ Clasificări în funcție de: origine, stare de agregare, compoziție ✓ Materii prime naturale anorganice: minereuri (clasificare, minerale, roci), apă industrială, aer ✓ Materii prime naturale organice: lemn, cărbune, țiței, gaze naturale. ✓ Materiale auxiliare: apă și abur – agenți termici
Metode de analiză a materiilor prime din industria chimică	✓ Instrumente și aparatură de laborator ✓ Prelevarea probelor (gazoase, lichide, solide) ✓ Pregătirea probelor de materii prime pentru determinări fizice. Mărunțire, încălzire și răcire, dizolvare, precipitare, decantare, filtrare, evaporare (definirea operației, ustensile, mod de lucru, factori care influențează operația)
Proprietăți ale materiilor prime	✓ minereuri: compoziție, conținut în substanțe utile, puritate, densitate – aplicații numerice ✓ apă: gust, miros, temperatură, culoare, pH, cantitate de suspensii, conductivitate, turbiditate, densitate ✓ aer: compoziția aerului ✓ lemn: compoziție, umiditate, densitate ✓ cărbune: compoziție, umiditate, conținut de cenușă, puterea calorică ✓ țiței: aspect, culoare, densitate, vâscozitate ✓ gaze naturale: compoziție, putere calorică - aplicații numerice ✓ biomasa: tipuri, compoziție, biodegradabilitate
Determinări ale unor proprietăți ale materiilor prime din industria chimică	✓ minereuri: compoziție, conținut în substanțe utile, puritate, densitate ✓ apă: gust, miros, temperatură, culoare, pH, cantitate de suspensii, conductivitate, turbiditate, densitate ✓ aer: compoziția aerului ✓ lemn: compoziție, umiditate, densitate ✓ cărbune: compoziție, umiditate, conținut de cenușă, puterea calorică ✓ țiței: aspect, culoare, densitate, vâscozitate ✓ gaze naturale: compoziție, putere calorică - aplicații numerice ✓ biomasa: tipuri, compoziție, biodegradabilitate
Procedee de prelucrare	✓ Procedee de prelucrare a minereurilor: concentrarea prin flotație ✓ Procedee de tratare a apei: purificarea apei (sedimentare, decantare, limpezire cu coagulanți, filtrare); dedurizarea apei, demineralizarea apei ✓ Procedee de prelucrare a lemnului: distilarea uscată ✓ Procedee de prelucrare a cărbunilor: cocsificarea

Domenii de conținut	Conținuturi
	✓ Procedee de prelucrare a țițeiului: distilare atmosferică și distilare în vid (principiul proceselor, scheme bloc, produse obținute) ✓ Procedee de prelucrare a biomasei: producerea energiei, producerea combustibililor
Utilizările materiilor prime	✓ minereuri (calcar, pirită, bauxită, blendă, galenă, gips, dolomit, cuarț, sare gemă): metale, compuși anorganici ✓ apa: mediu de reacție, reactant, solvent, agent termic, alimentație, irigații ✓ aer: materie primă pentru oxigen, azot, agent de transport ✓ lemn: combustibil, fabricarea celulozei ✓ cărbuni: combustibil, cocs ✓ țiței: carburanți, lubrifianți ✓ gaze naturale: gaz de sinteză, combustibil ✓ biomasa: materie primă pentru fabricarea biocombustibililor și pentru producerea energiei

Anexa nr.14.13. Programa de examen pentru disciplina *Agropedologie* – AGP_P1 (CS)

- *Proba E – prima probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării/ domeniului de calificare)*
- *Filiera Tehnologică, profilul Resurse naturale și protecția mediului , domeniul de pregătire profesională Agricultură*
- *Calificările profesionale: Tehnician agromontan; Tehnician agronom; Tehnician horticultor; Tehnician în agricultura ecologică; Tehnician în agricultură; Tehnician în agroturism;*

PREAMBUL

Programa de examen pentru modulul *Agropedologie* fundamentează elaborarea subiectelor și a baremelor pentru **proba E – prima probă** din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Prezenta programă precizează **rezultatele învățării de evaluat** și **domeniile de conținut și conținuturile** pe baza cărora se construiește evaluarea, fără a prelua notele de prezentare, exemplele de activități de învățare sau sugestiile metodologice din programele școlare.

Programa de examen derivă din și este în deplină concordanță cu **programele școlare în vigoare pentru învățământul liceal**, aprobate prin **Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 6930/2025** și a **Standardelor de Pregătire Profesională** aprobate prin **OMECS 4121/2016**. Evaluarea vizează rezultatele învățării, cunoștințe și abilități, formate pe parcursul modulului *Agropedologie* (clasa a X-a), prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Scopul evaluării prin proba de bacalaureat la acest modul este de a constata măsura în care candidatul demonstrează însușirea și aplicarea rezultatelor învățării, cunoștințe și abilități, în situații de complexitate corespunzătoare raportării curriculumului de specialitate (CS) și tipului de probă.

Variantele de subiecte evaluează rezultatele învățării din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

REZULTATE ALE ÎNVĂȚĂRII DE EVALUAT

Prin susținerea probei, candidatul face dovada următoarelor **rezultate ale învățării – cunoștințe și abilități** dobândite pe parcursul învățământului liceal tehnologic (clasa a X-a):

Cod în SPP	RI-CUNOȘTINȚE
1.1.1	Factori de climă: lumina, aerul, căldura, apa, hrana
1.1.2	Aparatura folosită pentru măsurarea temperaturii aerului atmosferic și a aerului din sol, a precipitațiilor și umidității aerului atmosferic
1.1.3	Norme de igienă și securitatea muncii specifice lucrărilor de îmbunătățire a factorilor de mediu
1.1.4	Etapele executării unui profil de sol
1.1.5	Descrierea proceselor de formare a orizonturilor, caracterizarea principalelor orizonturi de sol
1.1.6	Descrierea proprietăților solurilor (chimice, fizico-mecanice)
1.1.7	Tipuri de soluri: soluri de tip cernoziom, solurile brun- roșcate, solurile bălane
1.1.8	Norme de igienă și securitatea muncii specifice lucrărilor pedologice
1.1.9	Noțiuni folosite în realizarea asolamentelor și a restricțiilor în rotația culturilor
1.1.10	Lucrările solului
1.1.11	Modul de lucru pentru aprecierea calității lucrărilor solului
1.1.12	Norme de igienă și securitatea muncii specifice executării lucrărilor solului
1.1.13	Tehnica de determinare a indicilor de calitate ai semințelor
1.1.14	Factorii care influențează reușita lucrărilor de semănat/ plantat
1.1.15	Înființarea culturilor agricole prin plantat
1.1.16	Lucrări de obținere a răsadurilor în răsadnițe
1.1.17	Aprecierea calității lucrărilor de semănat/ plantat
1.1.18	Norme de igienă și securitatea muncii, specifice lucrărilor de înființare a culturilor agricole
1.1.19	Clasificarea buruienilor după modul de hrănire și perioada de vegetație
1.1.20	Metode și mijloace de prevenire și de combatere a buruienilor

1.1.21	Grupe de dăunători și modul de dăunare în culturi sau depozite
1.1.22	Metode de prevenire și combatere a dăunătorilor
1.1.23	Noțiunea de boală și de simptom
1.1.24	Clasificarea bolilor
1.1.25	Modificările produse de agenții patogeni pe plante
1.1.26	Metode de prevenire și combatere a bolilor
1.1.27	Tipuri de îngrășăminte și folosirea lor
1.1.28	Elementele regimului de irigare
1.1.29	Metode de irigare și tipuri de echipamente și instalații pentru irigat
1.1.30	Norme de igienă și securitatea muncii, specifice lucrărilor de reglare a factorilor de vegetație
1.1.31	Lucrări de îngrijire pentru culturile agricole de toamnă
1.1.32	Lucrări de îngrijire aplicate culturilor agricole de primăvară
1.1.33	Lucrări de îngrijire pentru culturile legumicole
1.1.34	Lucrări de îngrijire în culturile pomicole
1.1.35	Lucrări de îngrijire în culturile viticole
1.1.36	Norme de igienă și securitatea muncii specifice lucrărilor de întreținere a culturilor
1.1.37	Produse care se recoltează de la culturile agricole
1.1.38	Momentul începerii recoltării și intervalul optim de recoltare
1.1.39	Etape de lucru pentru evaluarea producției/ ha
1.1.40	Metode de recoltare a produselor vegetale
1.1.41	Tipuri de spații de depozitare
1.1.42	Produse folosite pentru igienizarea spațiilor de depozitare
1.1.43	Norme de igienă și securitatea muncii specifice lucrărilor de recoltare și depozitarea a produselor agricole

Cod în SPP	RI-ABILITĂȚI
1.2.1	Observarea și notarea constatărilor în fișa de lucru cu privire la influența factorilor de mediu asupra creșterii și dezvoltării plantelor
1.2.2	Măsurarea temperaturii aerului atmosferic și a aerului din sol, a umidității atmosferice și a precipitațiilor
1.2.3	Executarea lucrărilor de îmbunătățire a condițiilor de viață pentru plante
1.2.4	Aplicarea normelor de sănătate și securitate în muncă, specifice lucrărilor de îmbunătățire a factorilor de mediu
1.2.5	Executarea profilelor de sol și diferențierea orizonturilor pe profilul de sol, în diferite condiții naturale
1.2.6	Executarea de determinări fizice sau chimice pentru stabilirea însușirilor solului (reacția solului, textură, structură)
1.2.7	Identificarea tipurilor de soluri, a condițiilor de formare și a proceselor de solificare
1.2.8	Executarea lucrărilor de ameliorare a calității solurilor
1.2.9	Aplicarea normelor de sănătate și securitate în muncă, specifice lucrărilor pedologice
1.2.10	Întocmirea asolamentelor pentru culturile agricole
1.2.11	Identificarea mașinilor agricole folosite pentru lucrările solului
1.2.12	Executarea lucrărilor solului în vederea înființării culturilor agricole

1.2.13	Efectuarea de măsurători, aprecieri vizuale pentru stabilirea calității lucrărilor solului, executate mecanizat
1.2.14	Aplicarea normelor de sănătate și securitate în muncă, specifice lucrărilor solului
1.2.15	Identificarea aparaturii folosită pentru determinarea indicilor de calitate ai semințelor
1.2.16	Determinarea indicilor de calitate ai semințelor
1.2.17	Utilizarea datelor din buletinul de analiză al semințelor pentru calculul cantității de sămânță/ ha
1.2.18	Calculul cantității de sămânță/ ha
1.2.19	Recunoașterea agregatelor folosite pentru semănat/ plantat
1.2.20	Înființarea culturilor agricole, prin semănat/ plantat, în câmp
1.2.21	Executarea lucrărilor de semănat în răsadnițe
1.2.22	Executarea lucrărilor de îngrijire a răsadurilor în răsadnițe
1.2.23	Efectuarea de măsurători, calcule, aprecieri vizuale, pentru aprecierea calității lucrărilor de semănat/plantat și înregistrarea corectă a datelor în fișa de lucru
1.2.24	Aplicarea normelor de sănătate și securitate în muncă, specifice lucrărilor de înființare a culturilor agricole
1.2.25	Recunoașterea speciilor de buruieni, a grupelor de dăunători, și a modificărilor produse de agenții patogeni pe organele plantelor
1.2.26	Recunoașterea mașinilor și echipamentelor folosite pentru prevenirea și combaterea buruienilor, bolilor și dăunătorilor și pentru fertilizat
1.2.27	Identificarea sortimentelor de erbicide, fungicide și de îngrășăminte
1.2.28	Executarea lucrărilor de prevenire și combatere a buruienilor, dăunătorilor, bolilor și de fertilizare
1.2.29	Identificarea metodelor și a instalațiilor pentru irigarea culturilor agricole
1.2.30	Executarea operațiilor specifice lucrărilor de irigare a culturilor
1.2.31	Aplicarea normelor de sănătate și securitate în muncă, specifice lucrărilor de reglare a factorilor de vegetație
1.2.32	Identificarea mașinilor și echipamentelor folosite pentru lucrările de îngrijire a culturilor
1.2.33	Identificarea uneltelor și materialelor folosite pentru executarea lucrărilor de îngrijire a culturilor
1.2.34	Executarea lucrărilor de îngrijire a culturilor
1.2.35	Aplicarea normelor de sănătate și securitate în muncă, specifice lucrărilor de întreținere a culturilor
1.2.36	Identificarea produselor care se recoltează de la culturile agricole
1.2.37	Identificarea momentului optim pentru recoltarea produselor agricole
1.2.38	Executarea de măsurători, cântăriri, numărători de plante, tuberculi, boabe și spice, pentru evaluarea producției recoltabile/ ha
1.2.39	Identificarea mijloacelor și a metodelor folosite pentru recoltarea produselor agricole
1.2.40	Executarea lucrărilor de recoltare semi-mecanizată și manuală a produselor agricole
1.2.41	Identificarea spațiilor de depozitare a produselor agricole
1.2.42	Executarea lucrărilor de pregătire a spațiilor pentru depozitarea produselor agricole
1.2.43	Aplicarea normelor de sănătate și securitate în muncă, specifice lucrărilor de recoltare și depozitarea a produselor agricole
1.2.45	Raportarea rezultatelor activităților profesionale, desfășurate în vederea asigurării condițiilor de viață pentru plantele cultivate

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
Factorii de vegetație ai plantelor și factorii de mediu cu rol în pedogeneză	1.1. Factorii de vegetație ai plantelor: apa, lumina, căldura, aerul, hrana 1.2. Factorii de mediu cu rol în pedogeneză: relieful, clima, organismele vegetale și animale, roca și materialul parental, apa freatică și stagnantă, timpul ca factor de solidificare, factorul antropic.
Procese de formare a solului, proprietățile solurilor	2.1. Solul, fertilitatea solului și procesele de formare a solului 2.2. Proprietățile solurilor: chimice (reacția soluției solului) și fizico-mecanice (textura, structura, consistența, plasticitatea, porozitatea).
Rotația culturilor. Lucrările solului	3.1. Rotația culturilor-noțiuni de: solă, amplasarea culturilor, plantă premergătoare, plantă postmergătoare, monocultură, cultură repetată, cultură succesivă, structura culturilor, rotație, asolament. Criterii de întocmire a asolamentelor. 3.2. Lucrările solului- lucrarea cu plugul, lucrarea cu grapa, lucrarea cu nivelatorul, lucrarea cu tăvălugul, lucrarea cu cultivatorul, lucrarea cu freza, lucrarea cu agregate complexe. - Indicii de calitate ai lucrărilor solului (arătura, grăpatul, nivelatul, tăvălugitul).
Înființarea culturilor agricole prin semănat/plantat	4.1. Înființarea culturilor agricole prin semănat- indicii de calitate ai semințelor: autenticitatea, puritatea, germinația, MMB, masa hectolitră, starea fitosanitară, umiditatea. - Tehnica înființării culturilor agricole prin semănat: (epoca de semănat, densitatea de semănat, adâncimea de semănat, metode de semănat). - Calculul cantității de sămânță la ha. 4.2. Înființarea culturilor agricole prin plantat - Tehnica înființării culturilor agricole prin plantat: (epoca de plantare, adâncimea de plantare, distanțele de plantare, metodele de plantare, verificarea calității lucrării de plantare). 4.3. Obținerea răsadurilor de legume în răsadnițe - Tehnica lucrărilor de semănat în răsadnițe - Îngrijirea răsadurilor în răsadnițe 4.4. Calitatea lucrărilor de semănat/plantat - Calitatea lucrărilor de semănat: distanța între rânduri, distanța între boabe pe rând, densitatea la semănat în b.g./m ² , adâncimea de semănat, epoca de semănat. - Calitatea lucrărilor de plantat: distanța între rânduri, distanța între plante pe rând, adâncimea de plantare, verificarea tasării solului pe rădăcinile de viță de vie, pomi plantați sau răsad plantat.
Factorii tehnologici pentru menținerea și creșterea fertilității terenurilor și reglarea lor la nivelul optim pentru plante	5.1. Buruienile din culturile agricole - clasificarea buruienilor după modul de hrănire și perioada de vegetație. Metode și mijloace de prevenire și combatere a buruienilor: prevenirea îmburuienării, combaterea buruienilor prin metode agrotehnice, chimice. 5.2. Dăunătorii culturilor agricole - principalele grupe de dăunători (viermi cilindrici – nematozi, moluște, acarieni, insecte, păsări sălbatice și rozătoare). - Modul de dăunare în culturi sau în depozite.

Domenii de conținut	Conținuturi
	- Prevenirea atacului de dăunători (măsuri de igienă culturală și de carantină). - Combaterea dăunătorilor culturilor agricole vegetale: agrotehnice, mecanice, chimice, biologice, lupta integrată. 5.3. Bolile plantelor cultivate- noțiunea de boală, simptom, clasificarea bolilor după natura agentului patogen. - Modificările produse de agenții patogeni la plantele atacate. - Măsuri de prevenire și combatere a agenților patogeni: măsuri fitotehnice, fizico-mecanice, biologice, chimice, lupta integrată împotriva bolilor. 5.4. Nutriția plantelor și aprovizionarea cu elemente nutritive - Tipuri de îngrășăminte (îngrășăminte organice, minerale, îngrășăminte verzi) și folosirea lor (metode de aplicare, epoca de administrare). 5.5 Apa în viața plantelor; aprovizionarea plantelor cu apă - Elementele regimului de irigare (norma de irigare, norma de udare, momentul aplicării udării, numărul de udări, intervalul dintre udări). - Metode de irigare: irigarea prin scurgere la suprafață, irigarea prin aspersiune, irigarea prin picurare.
Lucrările de îngrijire a culturilor	- Lucrările de îngrijire pentru culturile agricole de toamnă (lucrări care se efectuează până la venirea iernii, lucrări care se efectuează în timpul iernii, lucrări care se efectuează primăvara). - Lucrările de îngrijire aplicate culturilor agricole de primăvară (prășitoare și neprășitoare). - Lucrările de îngrijire pentru culturile legumicole (lucrări comune și speciale). - Lucrările de îngrijire în culturile pomicole (lucrări de îngrijire pentru plante și lucrări de îngrijire a solului). - Lucrările de îngrijire în culturile viticole (lucrări de îngrijire pentru plante și lucrări de îngrijire a solului).
Recoltarea și depozitarea produselor	7.1. Recoltarea produselor - Produse care se recoltează de la culturile agricole (rădăcini, tulpini, frunze, flori, fructe, semințe). - Momentul începerii recoltării (maturitatea biologică, maturitatea tehnică). - Intervalul optim de recoltare. - Metode de recoltare a produselor vegetale (recoltare manuală, recoltarea semimecanizată, recoltarea mecanizată într-o singură trecere, divizată și eşalonată). 7.2 Depozitarea produselor - Tipuri de spații de depozitare. - Produse folosite pentru igienizarea spațiilor de depozitare.

Anexa nr.14.14. Programa de examen pentru disciplina *Anatomia animalelor* – AAN_P1 (CS) ⁴

- *Proba E – prima probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării/ domeniului de calificare)*
- *Filiera Tehnologică, profilul Resurse naturale și protecția mediului , domeniul de pregătire profesională Agricultură*
- *Calificările profesionale: - Tehnician animale de companie; Tehnician veterinar; Tehnician zootehnist;*

PREAMBUL

Programa de examen pentru modulul *Anatomia animalelor* fundamentează elaborarea subiectelor și a baremelor pentru **proba E – prima probă** din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Prezenta programă precizează **rezultatele învățării de evaluat** și **domeniile de conținut și conținuturile** pe baza cărora se construiește evaluarea, fără a prelua notele de prezentare, exemplele de activități de învățare sau sugestiile metodologice din programele școlare.

Programa de examen derivă din și este în deplină concordanță cu **programele școlare în vigoare pentru învățământul liceal**, aprobate prin **Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 6930/2025** și a **Standardelor de Pregătire Profesională** aprobate prin **OMECS 4121/2016**. Evaluarea vizează rezultatele învățării, cunoștințe și abilități, formate pe parcursul modulului *Anatomia animalelor* (clasa a XII-a), prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Scopul evaluării prin proba de bacalaureat la acest modul este de a constata măsura în care candidatul demonstrează însușirea și aplicarea rezultatelor învățării, cunoștințe și abilități, în situații de complexitate corespunzătoare raportării curriculumului de specialitate (CS) și tipului de probă.

Variantele de subiecte evaluează rezultatele învățării din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

REZULTATE ALE ÎNVĂȚĂRII DE EVALUAT

Prin susținerea probei, candidatul face dovada următoarelor **rezultate ale învățării – cunoștințe și abilități** dobândite pe parcursul învățământului liceal tehnologic (clasa a XII-a):

Cod în SPP	RI-CUNOȘTINȚE
8.1.1	Forma oaselor și a mușchilor scheletici
8.1.2	Componentele scheletului animal
8.1.3	Clasificarea principalelor grupe de mușchi scheletici și a articulațiilor
8.1.4	Aparatele și componentele aparatelor organismului animal
8.1.5	Descrierea componentelor aparatelor organismului animal

Cod în SPP	RI-ABILITĂȚI
8.2.1	Diferențierea oaselor, articulațiilor și a mușchilor organismului animal
8.2.2	Utilizarea corectă a vocabularului de specialitate
8.2.3	Delimitarea topografică a segmentelor aparatelor organismului animal
8.2.4	Oferirea de informații de specialitate privind aparatele organismului animal
8.2.5	Utilizarea corectă și adecvată a limbii române în receptarea și în producerea mesajelor

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
Scheletul, oasele și articulațiile la animale	Forma și structura oaselor: - lungi, late, scurte, țesut osos, compact și spongios; Componentele scheletului: - oasele capului, oasele trunchiului, oasele membrelor; Articulații: - fixe, mobile, semimobile Funcții: - rotație, abducție, adducție,

Domenii de conținut	Conținuturi
	extensie, flexie.
Aparatele și sistemele organismului animal:	- Prezentarea aparatelor și sistemelor - digestiv, respirator, genital. - Descrierea componentelor aparatului digestiv, precizarea caracteristicilor anatomice și funcționale în funcție de specie - cavitatea bucală, faringe, esofag, prestomac, stomac, intestin subțire, intestin gros, glandele anexe, aparat digestiv la păsări - Descrierea componentelor aparatului respirator, precizarea caracteristicilor anatomice și funcționale în funcție de specie - cavități nazale, faringe, laringe, trahee, pulmon, aparatul respirator la păsări - Descrierea componentelor aparatului genital, precizarea caracteristicilor anatomice și funcționale în funcție de specie - testicule, căile genitale, organul copulator, ovare, trompe, uter, vagin, vestibul vaginal, vulva, aparatul genital la păsări.

Anexa nr.14.15. Programa de examen pentru disciplina *Operații și utilaje în industria alimentară* – OUIA_P1 (CS)

- *Proba E – prima probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării/ domeniului de calificare)*
- *Filiera Tehnologică, profilul Resurse naturale și protecția mediului , domeniul de pregătire profesională Industrie alimentară*
- *Calificările profesionale:* Tehnician analize produse alimentare; Tehnician în industria alimentară; Tehnician în industria alimentară extractivă; Tehnician în industria alimentară fermentativă și în prelucrarea legumelor și fructelor; Tehnician în morărit, panificație și produse făinoase; Tehnician în prelucrarea produselor de origine animală;

PREAMBUL

Programa de examen pentru modulul *Operații și utilaje în industria alimentară* fundamentează elaborarea subiectelor și a baremelor pentru **proba E – prima probă** din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Prezenta programă precizează **rezultatele învățării de evaluat și domeniile de conținut și conținuturile** pe baza cărora se construiește evaluarea, fără a prelua notele de prezentare, exemplele de activități de învățare sau sugestiile metodologice din programele școlare.

Programa de examen derivă din și este în deplină concordanță cu **programele școlare în vigoare pentru învățământul liceal**, aprobate prin **Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 6930/2025** și a **Standardelor de Pregătire Profesională** aprobate prin **OMECS 4121/2016**. Evaluarea vizează rezultatele învățării, cunoștințe și abilități, formate pe parcursul modulului *Operații și utilaje în industria alimentară* (clasa a X-a), prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Scopul evaluării prin proba de bacalaureat la această modul este de a constata măsura în care candidatul demonstrează însușirea și aplicarea rezultatelor învățării, cunoștințe și abilități, în situații de complexitate corespunzătoare raportării curriculumului de specialitate (CS) și tipului de probă.

Variantele de subiecte evaluează rezultatele învățării din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

REZULTATE ALE ÎNVĂȚĂRII DE EVALUAT

Prin susținerea probei, candidatul face dovada următoarelor **rezultate ale învățării – cunoștințe și abilități** dobândite pe parcursul învățământului liceal tehnologic (clasa a X-a):

Cod în SPP	RI-CUNOȘTINȚE
3.1.1.	Termeni specifici unui proces tehnologic
3.1.2.	Bilanț de materiale
3.1.3.	Transportul materialelor solide, lichide și gazoase
3.1.4.	Transport pneumatic
3.1.5.	Mărunțirea materialelor
3.1.6.	Separarea amestecurilor
3.1.7.	Amestecarea materialelor solide, păstoase și lichide
3.1.8.	Operații bazate pe transfer de căldură
3.1.9.	Operații care asigură conservarea prin reducerea umidității
3.1.10.	Operația de condensare
3.1.11.	Operația de distilare

Cod în SPP	RI-ABILITĂȚI
3.2.1.	Utilizarea termenilor specifici unui proces tehnologic
3.2.2.	Identificarea tipului de operație
3.2.3.	Calcularea cantităților de materii prime, semifabricate și produse finite prin bilanț de materiale
3.2.4.	Identificarea aparatului/utilajului/instalației folosite în industria alimentară
3.2.9.	Utilizarea corectă a vocabularului comun și a celui de specialitate

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
Termeni specifici unui proces tehnologic	- Operații unitare - Materii prime - Subproduse - Produse finite - Deșeuri - Proces tehnologic - Schemă de fabricație
Bilanț de materiale	- Bilanț de materiale total
Transportul materialelor	Clasificarea mijloacelor de transport 1. Transportul materialelor lichide și gazoase: - Caracterizarea stării fluide - Proprietăți fizice ale fluidelor ✓ Tipuri de pompe pentru transportul fluidelor (construcție, funcționare): - Pompa centrifugă - Pompa cu roți dințate 2. Transportul materialelor solide: - Caracterizarea transportoarelor pentru materiale solide - Clasificarea transportoarelor pentru materiale solide ✓ Tipuri de transportoare pentru materiale solide (construcție, funcționare): - Banda transportoare - Elevatorul - Transportorul elicoidal
Transport pneumatic	Principiul de realizare a transportului pneumatic
Mărunțirea materialelor	- Principii care stau la baza desfășurării operației (definiție, scop, factori de influență) - Metode și procedee de mărunțire - Clasificarea utilajelor pentru mărunțire ✓ Utilaje pentru mărunțire (construcție, funcționare): - Utilaje pentru mărunțirea materialelor cu duritate mare: concasorul cilindric, moara cu ciocane - Utilaje pentru mărunțirea materialelor cu duritate medie: valțul automat - Utilaje pentru mărunțirea materialelor cu consistență mare: volful
Separarea amestecurilor	1. Separarea materialelor solide prin sortare: - Principii care stau la baza desfășurării operației (definiție, generalități, factori de influență) ✓ Utilaje folosite pentru sortarea materialelor solide (construcție, funcționare): - Triorul alveolar - Tararul 2. Separarea amestecurilor eterogene: - Principii care stau la baza desfășurării operației (definiție, scop, factori de influență) ✓ Utilaje folosite pentru separarea amestecurilor eterogene (construcție, funcționare): - Camera de desprăfuire cu șicane

Domenii de conținut	Conținuturi
	- Decantorul orizontal - Vasul florentin simplu - Filtrul cu saci - Filtrul deschis cu agitator
Amestecarea materialelor solide, păstoase și lichide	- Principii care stau la baza desfășurării operației (definiție, scop, factori de influență) ✓ Utilaje folosite pentru amestecare (construcție, funcționare): - Malaxorul cu acțiune discontinuă (cu cuvă detașabilă) - Amestecătoare cu brațe - Amestecător pneumatic cu barbotare
Operații bazate pe transfer de căldură	- Moduri de transfer de căldură: conducție, convecție, radiație, mixt - Agenți termici: de încălzire, de răcire 1. Încălzirea și răcirea: - Principii care stau la baza desfășurării operației (definiție, generalități, factori de influență) ✓ Utilaje folosite pentru încălzire - răcire (construcție, funcționare): - Schimbătorul de căldură cu manta - Schimbătorul de căldură cu serpentină - Schimbătorul de căldură multitubular 2. Pasteurizarea: - Principii care stau la baza desfășurării operației (definiție, scop, factori de influență) 3. Sterilizarea: - Principii care stau la baza desfășurării operației (definiție, scop, factori de influență) ✓ Aparare folosite pentru sterilizare (construcție, funcționare): - Autoclava 4. Refrigerarea: - Principii care stau la baza desfășurării operației (definiție, scop, factori de influență) - Metode de refrigerare 5. Congelarea: - Principii care stau la baza desfășurării operației (definiție, generalități, factori de influență) - Metode de congelare
Operații care asigură conservarea prin reducerea umidității	- Clasificarea operațiilor în funcție de scopurile operației de conservare prin reducerea umidității 1. Concentrarea prin vaporizare: - Principii care stau la baza desfășurării operației (definiție, scop) 2. Uscarea: - Principii care stau la baza desfășurării operației (definiție, scop, factori de influență) ✓ Utilaje folosite pentru uscare (construcție, funcționare): - Uscătorul turn
Condensarea	- Principii care stau la baza desfășurării operației (definiție, scop)
Distilarea	- Principii care stau la baza desfășurării operației (definiție, scop)

Anexa nr.14.16. Programa de examen pentru disciplina *Ecologie* – ECO_P1 (CS)

- *Proba E – prima probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării/ domeniului de calificare)*
- *Filiera Tehnologică, profilul Resurse naturale și protecția mediului , domeniul de pregătire profesională Protecția mediului*
- *Calificările profesionale: - Tehnician ecolog și protecția calității mediului; Tehnician hidrometeorolog;*

PREAMBUL

Programa de examen pentru modulul *Ecologie* fundamentează elaborarea subiectelor și a baremelor pentru **proba E – prima probă** din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Prezenta programă precizează **rezultatele învățării de evaluat** și **domeniile de conținut și conținuturile** pe baza cărora se construiește evaluarea, fără a prelua notele de prezentare, exemplele de activități de învățare sau sugestiile metodologice din programele școlare.

Programa de examen derivă din și este în deplină concordanță cu **programele școlare în vigoare pentru învățământul liceal**, aprobate prin **Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 6930/19.12.2025** și a **Standardelor de Pregătire Profesională** aprobate prin **OMECS 4121/2016**. Evaluarea vizează rezultatele învățării, cunoștințe și abilități, formate pe parcursul modulului *Ecologie* (clasa a IX-a), prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Scopul evaluării prin proba de bacalaureat la acest modul este de a constata măsura în care candidatul demonstrează însușirea și aplicarea rezultatelor învățării, cunoștințe și abilități, în situații de complexitate corespunzătoare raportării curriculumului de specialitate (CS) și tipului de probă.

Variantele de subiecte evaluează rezultatele învățării din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

REZULTATE ALE ÎNVĂȚĂRII DE EVALUAT

Prin susținerea probei, candidatul face dovada următoarelor **rezultate ale învățării – cunoștințe și abilități** dobândite pe parcursul învățământului liceal tehnologic (clasa a IX-a):

Cod în SPP	RI-CUNOȘTINȚE
1.1.1.	Ecosistemul
1.1.2.	Trăsături ecologice ale ecosistemului
1.1.3.	Sistemele biologice și mediul lor
1.1.4.	Organizarea ecosistemelor
1.1.5.	Evoluția ecosistemelor
1.1.6.	Biotopul
1.1.7.	Biocenoza
1.1.8.	Nișa ecologică
1.1.9.	Populațiile
1.1.10.	Funcțiile ecosistemului
1.1.11.	Structura spațială și dinamica ecosistemului
1.1.12.	Sucesiunea ecologică
1.1.13.	Tipuri de ecosisteme terestre -silvice -de pajiște -deșertice
1.1.14.	Tipuri de ecosisteme acvatice - Lotice - Lacustre - Palustre - Marine - Oceanice
1.1.15.	Tipuri de ecosisteme antropice
1.1.16.	Tipuri de agroecosisteme

1.1.17.	Ecosfera - Organizare - Circuite bio-geo-chimice globale - Degradare (cauze și consecințe ecologice)
1.1.18.	Impactul activităților antropice asupra mediului înconjurător - Urbanizarea - Transporturile - Industria - Construcțiile - Agricultură - Turismul - Depozitarea deșeurilor - Exploatarea resurselor de apă

Cod în SPP	RI-ABILITĂȚI
1.2.1.	Analiza modului de organizare a mediului înconjurător și a relațiilor dintre părțile componente ale acestuia
1.2.2.	Utilizarea corectă a vocabularului comun și a celui specializat
1.2.3.	Definirea ecosistemului
1.2.4.	Prezentarea trăsăturilor ecologice ale ecosistemului
1.2.5.	Descrierea sistemelor biologice și a mediului lor
1.2.6.	Explicarea însușirilor generale ale sistemelor biologice: •integralitatea •echilibrul dinamic •autoreglarea •caracterul istoric (evoluția sistemelor biologice) •caracterul informațional •ierarhia sistemelor biologice și ecologice
1.2.7.	Descrierea organizării ecosistemelor
1.2.8.	Analizarea evoluției ecosistemelor
1.2.9.	Descrierea biotopului și a biocenozei
1.2.10.	Analizarea structurii trofice a biocenozei
1.2.11.	Analizarea structurii pe specii a biocenozei.
1.2.12.	Recunoașterea diferitelor tipuri de nișe ecologice
1.2.13.	Identificarea diferitelor populații
1.2.14.	Definirea funcțiilor ecosistemelor
1.2.15.	Analizarea structurii spațiale a ecosistemului
1.2.16.	Descrierea dinamicii ecosistemului
1.2.17.	Analizarea succesiunii ecologice
1.2.18.	Identificarea tipurilor de ecosisteme terestre
1.2.19.	Descrierea tipurilor de ecosisteme terestre
1.2.20.	Identificarea tipurilor de ecosisteme acvatice
1.2.21.	Descrierea tipurilor de ecosisteme acvatice
1.2.22.	Identificarea tipurilor de ecosisteme antropice
1.2.23.	Descrierea tipurilor de ecosisteme antropice
1.2.24.	Identificarea tipurilor de agroecosisteme

1.2.25.	Descrierea tipurilor de agroecosisteme
1.2.26.	Descrierea organizării ecosferei
1.2.27.	Descrierea circuitelor bio-geo-chimice globale
1.2.28.	Identificarea fenomenelor de degradare a ecosferei
1.2.29.	Prezentarea cauzelor degradării ecosferei
1.2.30.	Prezentarea consecințelor ecologice ale degradării ecosferei
1.2.31.	Identificarea activităților antropice cu efect negativ asupra ecosistemelor
1.2.32.	Identificarea consecințelor activităților antropice asupra apelor de suprafață și subterane: •Riscul de eutrofizare •Poluarea cu ape uzate •Creșterea turbidității •Deteriorarea calității apelor subterane
1.2.33.	Identificarea consecințelor activităților antropice asupra solului: •Uscarea solului •Alunecări de teren •Pierderea recoltelor agricole •Apariția haldelor •Degradarea cursurilor apelor eurghătoare •Distrușterea zonelor de agrement •Distrușterea bunurilor culturale •Conflicte privind utilizarea terenurilor •Strămutări •Defrișarea perimetrelor de exploatare, etc
1.2.34.	Identificarea consecințelor activităților antropice asupra aerului: •Praf cauzat de trafic •Gaze de eșapament •Smog și fum •Gaze nocive •Zgomot •Vibrații etc.
1.2.35.	Identificarea consecințelor activităților antropice asupra biodiversității: •Distrușterea/ alterarea totală sau parțială a florei în zonele vizate •Distrușterea/ alterarea totală sau parțială a faunei în zonele vizate •Impact asupra peisajului

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
Noțiuni generale de ecologie	- Ierarhia sistemelor biologice și ecologice - Însușirile generale ale sistemelor biologice: integralitatea, echilibrul dinamic, autoreglarea, caracterul istoric (evoluția sistemelor biologice), caracterul informațional - Ecosistemul – generalități - Organizarea ecosistemelor - Biotopul - Biocenoza - Structura trofică a biocenozei - Funcțiile ecosistemului - Structura spațială și dinamica ecosistemului - Succesiunea ecologică - Evoluția ecosistemelor
Ecosisteme și agroecosisteme	- Ecosisteme terestre: păduri, pajiști, desert, tundra

Domenii de conținut	Conținuturi
	- Ecosisteme acvatice: lotice, lacustre, palustre, marine, oceanice - Ecosisteme antropice Structura și caracteristicile ecosistemelor antropice • Ecosisteme antropice acvatice: lacuri de acumulare, iazuri, heleșteie • Ecosisteme antropice terestre: plantații forestiere, ecosisteme urbane/rurale, agroecosisteme – clasificare și descriere: Agricultura ecologică: Principii și beneficii ecologice • Conceptul de dezvoltare durabilă și agricultură ecologică • Originea și dezvoltarea agriculturii ecologice • Principiile și practicile agriculturii ecologice • Avantajele agriculturii ecologice
Ecosfera	Elementele constitutive, ciclurile biogeochimice globale, degradarea ecosferei (cauze și consecințe ecologice)
Impactul activităților antropice asupra mediului înconjurător	• Activități antropice cu efect negativ asupra ecosistemelor: urbanizarea, transporturile, industria, construcțiile, agricultura, turismul, depozitarea deșeurilor, exploatarea resurselor de apă • Antropizarea și impactul asupra apelor de suprafață și subterane: Impactul nutrienților asupra calității apei (eutrofizarea), poluarea cu ape uzate, fenomenul creșterii turbidității în apele de suprafață și subterane, impactul antropic asupra apei subterane • Consecințele activităților antropice asupra solului: dezechilibrul hidric al solului, alunecări de teren, pierderea recoltelor agricole, degradarea cursurilor apelor curgătoare, distrugerea zonelor de agrement, deteriorarea patrimoniului cultural, strămutări ale populației, defrișarea perimetrelor de exploatare • Consecințele activităților antropice asupra aerului: pulberi antrenate în atmosferă (praf) din cauza traficului și activităților industriale, gaze de eșapament, smog și fum, gaze nocive, zgomot, vibrații • Consecințele activităților antropice asupra biodiversității: distrugerea/alterarea totală sau parțială a florei și faunei în zonele vizate; impactul asupra peisajului; • Cauzele reducerii biodiversității: pierderea și degradarea habitatelor, supraexploatarea, schimbările climatice (globale, regionale, locale), modificarea alternanței anotimpurilor, creșterea nivelului Oceanului Planetar, hazarde naturale, poluarea, speciile invazive

Anexa nr.14.17. Programa de examen pentru disciplina *Regenerarea arboretelor* – RGA_P1 (CS)

- *Proba E – prima probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării/ domeniului de calificare)*
- *Filiera Tehnologică, profilul Resurse naturale și protecția mediului, domeniul de pregătire Silvicultură*
- *Calificare profesională: Tehnician în silvicultură și exploatare forestiere;*

PREAMBUL

Programa de examen pentru modulul *Regenerarea arboretelor* fundamentează elaborarea subiectelor și a baremelor pentru **proba E – prima probă** din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Prezenta programă precizează **rezultatele învățării de evaluat** și **domeniile de conținut și conținuturile** pe baza cărora se construiește evaluarea, fără a prelua notele de prezentare, exemplele de activități de învățare sau sugestiile metodologice din programele școlare.

Programa de examen derivă din și este în deplină concordanță cu **programele școlare în vigoare pentru învățământul liceal**, aprobate prin **Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 6930/2025** și a **Standardelor de Pregătire Profesională** aprobate prin **OMECS 4121/2016**. Evaluarea vizează rezultatele învățării, cunoștințe și abilități, formate pe parcursul modulului *Regenerarea arboretelor* (clasa a X-a), prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Scopul evaluării prin proba de bacalaureat la această modul este de a constata măsura în care candidatul demonstrează însușirea și aplicarea rezultatelor învățării, cunoștințe și abilități, în situații de complexitate corespunzătoare raportării curriculumului de specialitate (CS) și tipului de probă.

Variantele de subiecte evaluează rezultatele învățării din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

REZULTATE ALE ÎNVĂȚĂRII DE EVALUAT

Prin susținerea probei, candidatul face dovada următoarelor **rezultate ale învățării – cunoștințe și abilități** dobândite pe parcursul învățământului liceal tehnologic (clasa a X-a):

Cod în SPP	RI-CUNOȘTINȚE
2.1.1	Etape de lucru pentru obținerea semințelor forestiere
2.1.2.	Lucrări de obținere a puieților în pepinierele forestiere
2.1.3.	Lucrări de ajutorare a regenerării naturale a arboretelor
2.1.4.	Caracterizarea lucrărilor de împădurire

Cod în SPP	RI-ABILITĂȚI
2.2.1.	Identificarea surselor de semințe forestiere
2.2.2.	Evaluarea recoltei de semințe forestiere
2.2.3.	Recoltarea conurilor, fructelor și semințelor provenite de la speciile forestiere lemnoase
2.2.4.	Executarea operațiilor de prelucrare a conurilor, fructelor și semințelor speciilor forestiere lemnoase
2.2.5.	Aplicarea procedeele de păstrare și depozitare a semințelor forestiere, pe diferite perioade de timp
2.2.6.	Aplicarea lucrărilor de pregătire a semințelor speciilor forestiere lemnoase pentru semănat
2.2.7.	Aplicarea procedeele de ambalare și transport a semințelor forestiere
2.2.8.	Aplicarea normelor de sănătate și securitate a muncii la lucrările de obținere a semințelor forestiere
2.2.9.	Aplicarea cerințelor necesare pentru înființarea unei pepiniere forestiere
2.2.10.	Organizarea suprafeței de teren în pepiniera forestieră
2.2.11.	Aplicarea lucrărilor de pregătire și fertilizare a solului în pepiniere
2.2.12.	Executarea lucrărilor de semănare și butășire în câmp, în spații adăpostite și în recipiente
2.2.13.	Executarea lucrărilor de repicare a puieților în pepiniere
2.2.14.	Aplicarea schemei de semănare, repicare și butășire

2.2.15.	Îngrijirea culturilor în pepinieră
2.2.16.	Efectuarea inventarierii puieților în pepinieră
2.2.17.	Calcularea dimensiunilor unei piețe de probă pentru inventarierea puieților din pepinieră conform normelor tehnice
2.2.18.	Aplicarea lucrărilor de scos și sortare a puieților
2.2.19.	Aplicarea lucrărilor de depozitare și păstrare a puieților
2.2.20.	Aplicarea lucrărilor de ambalare și transport a puieților
2.2.21.	Executarea lucrărilor de ajutorare a regenerării naturale a arboretelor
2.2.22.	Executarea lucrărilor de pregătirea a terenului și solului în vederea împăduririi
2.2.23.	Aplicarea lucrărilor de semănare, butășire și plantare pe suprafața terenului de împădurit
2.2.24.	Aplicarea schemei și dispozitivului de semănare/plantare/ butășire
2.2.25.	Pregătirea lucrării de împădurire pentru recepția tehnico - financiară prin amplasarea piețelor de control
2.2.26.	Calcularea dimensiunilor unei piețe de probă pentru efectuarea controlului anual al împăduririlor
2.2.27.	Executarea lucrărilor de întreținere a culturilor forestiere
2.2.28.	Aplicarea normelor de sănătate și securitate în muncă la lucrările de împădurire
2.2.30.	Utilizarea vocabularului comun și a celui de specialitate la lucrările de regenerare a arboretelor
2.2.31.	Completarea documentelor de lucru specifice executării lucrărilor de regenerare a arboretelor

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
Semințe forestiere	1. Fructificația speciilor lemnoase de interes forestier 2. Surse de semințe forestiere 3. Evaluarea recoltei de semințe forestiere 4. Recoltarea conurilor, fructelor și semințelor provenite de la speciile forestiere lemnoase 5. Operații de prelucrare a conurilor, fructelor și semințelor speciilor forestiere lemnoase 6. Procedee de păstrare și depozitare a semințelor forestiere 7. Lucrări de pregătire a semințelor speciilor forestiere lemnoase pentru semănat 8. Procedee de ambalare și transport a semințelor forestiere 9. Norme de sănătate și securitate a muncii la lucrările de obținere a semințelor forestiere
Pepiniere forestiere	1. Clasificarea pepinierele forestiere 2. Înființarea unei pepiniere forestiere 3. Organizarea suprafeței de teren în pepiniera forestieră 4. Lucrări de pregătire a terenului 5. Lucrări de pregătire și fertilizare a solului în pepinierele forestiere 6. Lucrări de semănare și butășire în câmp, în spații adăpostite și în recipiente 7. Lucrări de repicare a puieților în pepinierele forestiere 8. Scheme de semănare, repicare și butășire 9. Îngrijirea culturilor în pepiniera forestieră 10. Inventarierea puieților în pepinieră - piețe de probă 11. Lucrări de scos și de sortare a puieților 12. Lucrări de depozitare și păstrare a puieților 13. Lucrări de ambalare și transport a puieților

Domenii de conținut	Conținuturi
Ajutorare pentru regenerarea naturală a arboretelor	Lucrări de ajutorare a regenerării naturale a arboretelor
Lucrări de împădurire	1. Clasificarea împăduririlor 2. Lucrări de pregătire a terenului în vederea împăduririi 3. Lucrări de pregătire a solului în vederea împăduririi 4. Împăduriri prin semănare directă: procedee de semănare, epoca de semănare, norma (desimea) de semănare, adâncimea de semănare, mijloace folosite la semănare 5. Împăduriri prin plantare: procedee de plantare, epoca de plantare, scheme și dispozitive de plantare, adâncimea de plantare, mijloace folosite la plantare 6. Butășiri directe : tipuri de butași, tehnica de butășire, epoca de butășire, adâncimea de butășire, schema de butășire, mijloace folosite la butășire 7. Recepția tehnico – financiară: amplasarea piețelor de control 8. Controlul anual al împăduririlor 9. Lucrări de întreținere a culturilor forestiere: lucrări de întreținere a solului, descopleșirea, revizuirea culturilor, receparea puieților, lucrări de completare a culturilor, rădirea semănăturilor 10. Mijloace folosite la lucrările de întreținere a culturilor forestiere 11. Norme de sănătate și securitate în muncă la lucrările de împădurire 12. Documentația necesară pentru organizarea și aplicarea lucrărilor de împădurire

Anexa nr.14.18. Programa de examen pentru disciplina *Marketing* – MKT_P1 (CS)

- *Proba E – prima probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării/ domeniului de calificare)*
- **Filiera Tehnologică, profilul Servicii, domeniul de pregătire profesională: Economic / Comerț**
- Calificările profesionale din **domeniul de pregătire profesională Economic**: Tehnician în activități economice; Tehnician în administrație; Tehnician în activități de poștă.
- Calificările profesionale din **domeniul de pregătire profesională Comerț**: Tehnician în activități de comerț; Tehnician în achiziții și contractări.

• PREAMBUL

Programa de examen pentru modulele *Marketing* fundamentează elaborarea subiectelor și a baremelor pentru **proba E – prima probă** din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Prezenta programă precizează **rezultatele învățării de evaluat și domeniile de conținut și conținuturile** asociate pe baza cărora se construiește evaluarea, fără a prelua notele de prezentare, exemplele de activități de învățare sau sugestiile metodologice din programele școlare.

Programa de examen derivă din și este în deplină concordanță cu **programele școlare în vigoare pentru învățământul liceal**, aprobate prin **Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 3960/2025** și a **Standardelor de Pregătire Profesională** aprobate prin **OMECS 4121/2016**. Evaluarea vizează rezultatele învățării, cunoștințe și abilități, formate pe parcursul modulului de pregătire tehnică generală *Marketing* (clasa a XI și cls aXIIa), prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Scopul evaluării prin proba de bacalaureat la această modul este de a constata măsura în care candidatul demonstrează însușirea și aplicarea rezultatelor învățării, cunoștințe și abilități, în situații de complexitate corespunzătoare raportării curriculumului de specialitate (CS) și tipului de probă.

Variantele de subiecte evaluează rezultatele învățării din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

REZULTATE ALE ÎNVĂȚĂRII DE EVALUAT

Prin susținerea probei, candidatul face dovada următoarelor **rezultate ale învățării – cunoștințe și abilități** dobândite pe parcursul învățământului liceal (clasa a XI-XII a):

Cod în SPP	RI-CUNOȘTINȚE
8.1.3.	Prezentarea obiectivelor și rolului marketingului în activitatea agentului economic
8.1.4.	Descrierea funcțiilor marketingului
8.1.5.	Descrierea diferitelor categorii de piețe și a dimensiunilor acestora
8.1.6.	Prezentarea concurenței directe și indirecte ca etapă majoră în analiza concurenței
8.1.7.	Descrierea principalelor metode de evaluare a activității unui agent economic
8.1.12	Prezentarea conceptului și elementelor definitorii ale mediului de marketing al agentului economic
8.1.13	Descrierea componentelor micromediului și macromediului
9.1.2.	Precizarea elementelor componente ale unui produs/serviciu în optică de marketing
9.1.3.	Precizarea etapelor și factorilor care influențează ciclul de viață al unui produs/serviciu
9.1.4.	Descrierea unei game de produse/servicii și a dimensiunilor acesteia
9.1.5.	Precizarea etapelor lansării unui produs/serviciu nou pe piață
9.1.6.	Enumerarea elementelor politicii de produs și a strategiilor de produs
9.1.7.	Descrierea diferitelor tipuri de circuite de distribuție și a dimensiunilor lor.
9.1.8.	Precizarea intermediarilor și a rolului lor
9.1.9.	Descrierea diferitelor strategii de distribuție
9.1.10.	Enumerarea diferitelor categorii de prețuri/tarife.
9.1.11.	Descrierea strategiilor de preț ce pot fi adoptate pentru produsele existente pe piață
9.1.12	Descrierea metodelor și tehnicilor de promovare

Cod în SPP	RI-ABILITĂȚI
8.2.3.	Analizarea obiectivelor și rolului marketingului în condițiile economiei de piață prin folosirea diferitelor texte cu conținut economic
8.2.4.	Corelarea funcțiilor marketingului pe baza raționamentelor logice
8.2.5.	Determinarea indicatorilor ce caracterizează piața agentului economic prin <i>aplicarea principiilor și proceselor matematice de bază</i>
8.2.6.	Analizarea concurenților direcți și indirecti ce acționează pe piață
8.2.7.	Realizarea analizei SWOT în vederea elaborării strategiei de marketing a agentului economic
8.2.14.	Analizarea componentelor micromediului și macromediului, reflectând critic și creativ asupra influențelor exercitate de mediul extern
9.2.2.	Identificarea elementelor componente ale unui produs/serviciu în optică de marketing
9.2.3.	Analizarea etapei din ciclul de viață în care se află un produs/serviciu
9.2.5.	Analizarea gamei de produse și a evoluției ei în timp
9.2.6.	Elaborarea strategiei de lansare a unui nou produs/serviciu pe piață.
9.2.7.	Determinarea circuitelor de distribuție optime
9.2.8.	Alegerea intermediarilor în funcție de specificul produselor/serviciilor
9.2.9.	Alegerea strategiei de distribuție optime
9.2.10.	Elaborarea unei strategii de preț optime în situația dată
9.2.11.	Aplicarea tehnicilor de promovare

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
Obiectivele marketingului	Obiective economice: • cifra de afaceri, • cota de piață, • profitul și rata profitului, etc Obiective psihologice: • imaginea firmei, • nivelul fidelizării clienților, • gradul de satisfacție al clientelei etc.
Funcțiile marketingului	• investigarea pieței, a nevoilor de consum • conectarea dinamică a întreprinderii la cerințele mediului său extern • satisfacerea în condiții superioare a nevoilor de consum • maximizarea eficienței economice, a profitului
⁹ Piața și dimensiunile acesteia	• definirea pieței • clasificări
Concurența - componentă a pieței	• definirea concurenților • concurenții direcți și indirecti; • analiza SWOT a firmei
Mediul de marketing al firmei	• mediul extern al firmei: micromediul și macromediul
Politica de produs	• produsul în optica de marketing – componente corporale, componente acorporale • ciclul de viață al produsului - definiție, etape, factori de influență • lansarea unui produs nou pe piață – etape ale lansării, pătrunderea produsului în consum, urmărirea produsului în consum;

Domenii de conținut	Conținuturi
	• gama de produse și servicii – definiție, dimensiuni, dinamică • strategii de produs
Politica de distribuție	• Circuite de distribuție - dimensiuni, tipologie • Intermediarii și rolul lor • Strategii de distribuție
Politica de preț	• Categoriile de prețuri • Strategii de preț
Politica promoțională	• Tehnici de promovare – publicitate, promovarea vânzărilor, relații publice, vânzări personale, târguri și expoziții

Anexa nr.14.19. Programa de examen pentru modulele *Coafuri simple* și *Vopsirea și decolorarea părului* – CSVD_P1 (CS)

- *Proba E – prima probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării/ domeniului de calificare)*
- **Filiera Tehnologică, profilul Servicii, domeniul de pregătire profesională Estetica și igiena corpului omenesc**
- Calificările profesionale: Coafor stilist

PREAMBUL

Programa de examen pentru modulele *Coafuri simple* și *Vopsirea și decolorarea părului* fundamentează elaborarea subiectelor și a baremelor pentru **proba E – prima probă** din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Prezenta programă precizează **rezultatele învățării de evaluat** și **domeniile de conținut și conținuturile** asociate pe baza cărora se construiește evaluarea, fără a prelua notele de prezentare, exemplele de activități de învățare sau sugestiile metodologice din programele școlare.

Programa de examen derivă din și este în deplină concordanță cu **programele școlare în vigoare pentru învățământul liceal**, aprobate prin **Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 6930/2025** și a **Standardelor de Pregătire Profesională** aprobate prin **OMECS 4121/2016**. Evaluarea vizează rezultatele învățării, cunoștințe și abilități, formate pe parcursul modulelor *Coafuri simple* și *Vopsirea și decolorarea părului* (clasa a X a), prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Scopul evaluării prin proba de bacalaureat la această modul este de a constata măsura în care candidatul demonstrează însușirea și aplicarea rezultatelor învățării, cunoștințe și abilități, în situații de complexitate corespunzătoare raportării curriculumului de specialitate (CS) și tipului de probă.

Variantele de subiecte evaluează rezultatele învățării din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

REZULTATE ALE ÎNVĂȚĂRII DE EVALUAT

Prin susținerea probei, candidatul face dovada următoarelor **rezultate ale învățării asociate conținuturilor din curriculum de specialitate – modulele Coafuri simple și Vopsirea și decolorarea părului**, dobândite pe parcursul învățământului liceal (clasa a X a):

Cod în SPP	RI-CUNOȘTINȚE
8.1.1.	Prezentarea operațiilor de pregătire a locului de muncă
8.1.2.	Prezentarea operațiilor de pregătire a clienței
8.1.3.	Prezentarea normelor de securitate și sănătate în muncă specifice
8.1.4.	Prezentarea normelor de igienă specifice
8.1.5.	Descrierea tehnicii de realizare a ondulelor directe
8.1.6.	Descrierea tehnicii de realizare a melcilor
8.1.7.	Descrierea tehnicii de montare a părului pe bigudiuri
8.1.8.	Descrierea tehnicii de ondulare a părului cu peria și foehnul
8.1.9.	Explicarea principiului și a acțiunilor pe care se bazează ondulația permanentă
8.1.10.	Prezentarea conținutului consilierii clientului
8.1.11.	Prezentarea operațiilor de pregătire a locului de muncă
8.1.12.	Prezentarea operațiilor de pregătire a clienței
8.1.13.	Prezentarea normelor de securitate și sănătate în muncă specifice
8.1.14.	Prezentarea normelor de igienă specifice
8.1.15.	Prezentarea resurselor necesare ondulației permanente
8.1.16.	Descrierea tehnicii de lucru pentru realizarea ondulației permanente
8.1.34.	Prezentarea conținutului consilierii clienței
8.1.35.	Explicarea scopului folosirii diferitelor resurse în realizarea coafurilor
8.1.36.	Prezentarea operațiilor de pregătire a locului de muncă
8.1.37.	Prezentarea operațiilor de pregătire a clienței
8.1.38.	Prezentarea normelor de securitate și sănătate în muncă specifice

8.1.39.	Prezentarea normelor de igienă specifice
8.1.40.	Caracterizarea tipurilor de coafuri clasice și moderne
8.1.41.	Descrierea tehnicii de lucru pentru coafarea părului
9.1.1.	Prezentarea conținutului consilierii clienței
9.1.2.	Prezentarea resurselor pentru decolorarea părului
9.1.3.	Prezentarea operațiilor de pregătire a locului de muncă
9.1.4.	Prezentarea operațiilor de pregătire a clienței
9.1.5.	Explicarea principiului decolorării
9.1.6.	Prezentarea factorilor ce influențează decolorarea
9.1.7.	Prezentarea normelor de securitate și sănătate în muncă specifice
9.1.8.	Prezentarea normelor de igienă specifice
9.1.9.	Caracterizarea formelor de decolorare
9.1.10.	Descrierea tehnicilor de decolorare a părului
9.1.11.	Explicarea rolului tratării părului decolorat
9.1.12.	Descrierea tehnicii de tratare a părului decolorat
9.1.13.	Prezentarea conținutului consilierii clienței
9.1.14.	Prezentarea resurselor pentru vopsirea părului
9.1.15.	Prezentarea operațiilor de pregătire a locului de muncă
9.1.16.	Prezentarea operațiilor de pregătire a clienței
9.1.17.	Explicarea scopului testului de toleranță la vopsea
9.1.18.	Explicarea cheii culorilor
9.1.19.	Prezentarea normelor de securitate și sănătate în muncă specifice
9.1.20.	Prezentarea normelor de igienă specifice
9.1.21.	Stabilirea locului vopsirii în succesiunea lucrărilor de coafură
9.1.22.	Analizarea regulilor de alegere a vopselei
9.1.23.	Explicarea regulilor de vopsire a părului încărunțit
9.1.24.	Explicarea regulilor de stabilirea a timpului de acțiune a vopselei
9.1.25.	Descrierea tehnicii de lucru pentru vopsirea totală a părului
9.1.26.	Descrierea tehnicii de lucru pentru vopsirea parțială a părului

Cod în SPP	RI-ABILITĂȚI
8.2.1.	Selectarea resurselor necesare executării ondulării părului
8.2.8.	Consilierea clienței pentru realizarea ondulației permanente
8.2.9.	Selectarea resurselor necesare realizării ondulației permanente.
8.2.28.	Consilierea clienței
8.2.29.	Selectarea resurselor necesare pentru realizarea coafurilor
9.2.1.	Consilierea clienței pentru realizarea decolorării părului
9.2.2.	Selectarea resurselor necesare
9.2.8.	Consilierea clienței pentru realizarea vopsirii părului
9.2.9.	Selectarea resurselor necesare
9.2.12.	Realizarea testului de toleranță la vopsea

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
Ondularea părului cu apă	✓ Selectarea produselor, materialelor, lenjeriei, instrumentelor, aparatelor și aranjarea lor ergonomică în vederea pregătirii pentru realizarea ondulării părului cu apă; ✓ Definiția ondulării părului cu apă; ✓ Procedee ale ondulării părului cu apă; ✓ Norme de securitate și sănătate în muncă specifice ondulării părului cu apă; ✓ Norme de igienă specifice ondulării părului cu apă.
Realizarea ondulelor directe	✓ Resurse necesare realizării ondulelor directe; ✓ Pregătirea locului de muncă; ✓ Pregătirea clienței; ✓ Tehnica de lucru.
Realizarea melcilor	✓ Resurse necesare realizării tipurilor de melci; ✓ Pregătirea locului de muncă; ✓ Pregătirea clienței; ✓ Tipuri de melci: aspect, efecte, zone adecvate de amplasare; ✓ Tehnica de lucru.
Montarea părului pe bigudiuri	✓ Resurse necesare realizării montării părului pe bigudiuri; ✓ Pregătirea locului de muncă; ✓ Pregătirea clienței; ✓ Reguli de montare a părului pe bigudiuri; ✓ Tehnica de lucru; ✓ Precauții la montarea părului pe bigudiuri.
Ondularea părului cu peria și foehnul	✓ Resurse necesare realizării ondulării părului cu peria și foehnul; ✓ Pregătirea locului de muncă; ✓ Pregătirea clienței; ✓ Tehnica de lucru; ✓ Precauții la ondularea părului cu peria și foehnul.
Ondulația permanentă	✓ Definiție; ✓ Principiul și acțiunile pe care se bazează ondulația permanentă; ✓ Norme de securitate și sănătate în muncă specifice; ✓ Norme de igienă specifice; ✓ Resurse necesare realizării ondulației permanente; ✓ Pregătirea locului de muncă; ✓ Consilierea clienței; ✓ Pregătirea clienței; ✓ Tehnica de lucru; ✓ Precauții la realizarea ondulației permanente; ✓ Cauzele unui permanent nereușit.
Coafarea părului	✓ Tipuri de coafuri clasice și moderne; ✓ Consilierea clienței; ✓ Resurse pentru realizarea coafurilor: tipuri, efecte, recomandări, mod de folosire; ✓ Norme de securitate și sănătate în muncă specifice; ✓ Norme de igienă specifice; ✓ Pregătirea locului de muncă; ✓ Pregătirea clienței; ✓ Tehnica de lucru; ✓ Verificarea calității lucrării; ✓ Factori care influențează durabilitatea coafurii.

Domenii de conținut	Conținuturi
	✓ Coafuri realizate pe baza ondulării părului prin montarea pe bigudiuri. ✓ Coafuri realizate din melci. ✓ Coafuri realizate din ondule directe. ✓ Coafuri realizate cu foehnul și peria rotativă.
Decolorarea părului	✓ Principiul decolorării ✓ Procedee de decolorare: efecte, recomandări, precauții ✓ Factori ce influențează decolorarea ✓ Forme de decolorare ✓ Resurse pentru decolorarea părului ✓ Selectarea produselor pentru decolorarea părului ✓ Pregătirea produselor pentru decolorarea părului ✓ Norme de securitate și sănătate în muncă specifice ✓ Norme de igienă specifice
Realizarea decolorării la rădăcina firelor de păr	✓ Consilierea clientei; ✓ Pregătirea locului de muncă; ✓ Pregătirea clientei; ✓ Tehnica de lucru; ✓ Precauții; ✓ Asigurarea calității lucrării (factori de care depinde calitatea decolorării)
Realizarea decolorării pe toată lungimea firelor de păr	✓ Consilierea clientei; ✓ Pregătirea locului de muncă; ✓ Pregătirea clientei; ✓ Tehnica de lucru; ✓ Precauții; ✓ Asigurarea calității lucrării (factori de care depinde calitatea decolorării)
Vopsirea părului	✓ Definirea vopsirii părului; ✓ Locul vopsirii în succesiunea lucrărilor de coafură; ✓ Cheia culorilor; ✓ Testul de toleranță la vopsea; ✓ Reguli de alegere a vopselei; ✓ Reguli de vopsire a părului încărunțit; ✓ Timpul de acțiune al vopselei; ✓ Norme de securitate și sănătate în muncă specifice; ✓ Norme de igienă specifice; ✓ Consilierea clientei.
Vopsirea totală a părului	✓ Resurse necesare realizării vopsirii totale; ✓ Pregătirea locului de muncă; ✓ Pregătirea clientei; ✓ Tehnica de lucru; ✓ Precauții; ✓ Factori ce influențează calitatea lucrării.
Vopsirea parțială a părului	✓ Resurse necesare realizării vopsirii parțiale; ✓ Pregătirea locului de muncă; ✓ Pregătirea clientei; ✓ Tehnica de lucru; ✓ Precauții; ✓ Factori ce influențează calitatea lucrării.

Anexa nr.14.20. Programa de examen pentru disciplina *Contabilitate* – CTB_P1 (CS)

- *Proba E – prima probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării/ domeniului de calificare)*
- **Filiera Tehnologică, profilul Servicii, domeniul de pregătire profesională: Economic / Comerț**
- Calificările profesionale din **domeniul de pregătire profesională Economic**: Tehnician în activități economice; Tehnician în administrație; Tehnician în activități de poștă
- Calificările profesionale din **domeniul de pregătire profesională Comerț**: Tehnician în activități de comerț; Tehnician în achiziții și contractări.

PREAMBUL

Programa de examen pentru modulul *Contabilitate* fundamentează elaborarea subiectelor și a baremelor pentru **proba E – prima probă** din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Prezenta programă precizează **rezultatele învățării de evaluat** și **domeniile de conținut și conținuturile** asociate pe baza cărora se construiește evaluarea, fără a prelua notele de prezentare, exemplele de activități de învățare sau sugestiile metodologice din programele școlare.

Programa de examen derivă din și este în deplină concordanță cu **programele școlare în vigoare pentru învățământul liceal**, aprobate prin **Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 6930/19.12.2025** și a **Standardelor de Pregătire Profesională** aprobate prin **OMECS 4121/2016**. Evaluarea vizează rezultatele învățării, cunoștințe și abilități, formate pe parcursul modulului de pregătire tehnică generală *Contabilitate* (clasa a IX – XI a), prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Scopul evaluării prin proba de bacalaureat la această modul este de a constata măsura în care candidatul demonstrează însușirea și aplicarea rezultatelor învățării, cunoștințe și abilități, în situații de complexitate corespunzătoare raportării curriculumului de specialitate (CS) și tipului de probă.

Variantele de subiecte evaluează rezultatele învățării din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

REZULTATE ALE ÎNVĂȚĂRII DE EVALUAT

Prin susținerea probei, candidatul face dovada următoarelor **rezultate ale învățării – cunoștințe și abilități** dobândite pe parcursul învățământului liceal (clasa a IX-XI a):

Cod în SPP	RI-CUNOȘTINȚE
2.1.3.	Prezentarea conceptului și elementelor definitorii ale obiectului și metodei contabilității
3.1.2.	Prezentarea principiilor și procedeele specifice metodei contabilității: bilanțul contabil, contul, balanța de verificare
10.1.1.	Prezentarea conturilor specifice operațiilor economico-financiare
10.1.2.	Descrierea operațiilor economico-financiare și funcționarea conturilor.

Cod în SPP	RI-ABILITĂȚI
2.2.4	Aplicarea reglementărilor contabile de grupare și clasificare a activelor, capitalurilor proprii, datoriilor, a veniturilor și cheltuielilor
2.2.5	Calcularea activelor, capitalurilor proprii, datoriilor, a veniturilor și cheltuielilor
2.2.6	Rezolvarea unui șir de probleme apărute în situații cotidiene bazate pe raționamente, structuri logico - matematice și abstractizare
3.2.2.	Aplicareare glementărilor contabile privind înregistrarea operațiilor în contabilitate cu ajutorul procedeele contabile specifice metodei contabilității
3.2.3.	Stabilirea regulilor de funcționare a conturilor pe baza raționamentelor matematice
10.2.1.	Identificarea conturilor, cu ajutorul planului general de conturi, în corelație cu operațiile economico-financiare desfășurate de entitate.
10.2.2.	Interpretarea informațiilor rezultate din documentele justificative ale operațiilor financiar-contabile
10.2.3.	Aplicarea reglementărilor contabile privind înregistrarea operațiilor economico-financiare pe baza documentelor specifice.
10.2.4.	Utilizarea unui raționament matematic în descrierea analizei și formulei contabile.

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
Noțiuni introductive: obiectul, metoda și comunicarea informațiilor contabile	elemente specifice obiectului de studiu al contabilității: • active, • capitaluri proprii, • datorii (situația poziției financiare), • venituri și cheltuieli (situația performanței financiare), • ecuația fundamentală a contabilității
Procedeele specifice metodei contabilității	a) Bilanțul contabil (situația poziției financiare) • Definiție, funcții, structură (active, datorii și capitaluri proprii); • Tipuri de modificări bilanțiere; • Situația performanței financiare (cheltuieli, venituri, rezultate). b) Contul - instrument de înregistrare, calcul și control: • Definiție, structură, formă; • Regulile de funcționare a conturilor; • Dubla înregistrare și corespondența conturilor; • Analiza contabilă; • Formula și articolul contabil.
Înregistrarea principalelor operații economico-financiare în contabilitate	• operații privind constituirea și majorarea capitalului social; • operații privind imobilizările necorporale, corporale și metoda de amortizare liniară. • operații privind stocurile de mărfuri; • operații privind decontările cu terții: ○ decontări cu furnizori și clienți; ○ decontări cu bugetul statului (impozit pe profit, taxa pe valoarea adăugată) • operații privind decontările prin conturile bancare și în numerar; • operații privind cheltuielile și veniturile.

Anexa nr.14.21. Programa de examen pentru disciplina *Economia firmei* – *EFI_P1* (CS) ⁴

- *Proba E – prima probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării/ domeniului de calificare)*
- **Filiera Tehnologică, profilul Servicii, domeniul de pregătire profesională: Economic / Comerț**
- Calificările profesionale din **domeniul de pregătire profesională: Economic** : Tehnician în activități economice; Tehnician în administrație; Tehnician în activități de poștă
- Calificările profesionale din **domeniul de pregătire profesională: Comerț** : Tehnician în activități de comerț; Tehnician în achiziții și contractări.

PREAMBUL

Programa de examen pentru modulul *Economia firmei* fundamentează elaborarea subiectelor și a baremelor pentru **proba E – prima probă** din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Prezenta programă precizează **rezultatele învățării de evaluat** și **domeniile de conținut și conținuturile** asociate pe baza cărora se construiește evaluarea, fără a prelua notele de prezentare, exemplele de activități de învățare sau sugestiile metodologice din programele școlare.

Programa de examen derivă din și este în deplină concordanță cu **programele școlare în vigoare pentru învățământul liceal**, aprobate prin **Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 6930/19.12.2025** și a **Standardelor de Pregătire Profesională** aprobate prin **OMECS 4121/2016**. Evaluarea vizează rezultatele învățării, cunoștințe și abilități, formate pe parcursul modulului de pregătire tehnică generală *Economia firmei* (clasa a IX a), prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Scopul evaluării prin proba de bacalaureat la acest modul este de a constata măsura în care candidatul demonstrează însușirea și aplicarea rezultatelor învățării, cunoștințe și abilități, în situații de complexitate corespunzătoare raportării curriculumului de specialitate (CS) și tipului de probă.

Variantele de subiecte evaluează rezultatele învățării din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

REZULTATE ALE ÎNVĂȚĂRII DE EVALUAT

Prin susținerea probei, candidatul face dovada următoarelor **rezultate ale învățării – cunoștințe și abilități** dobândite pe parcursul învățământului liceal (clasa a IX a):

Cod în SPP	RI-CUNOȘTINȚE
4.1.1.	Descrierea fenomenelor, proceselor și operațiilor economice prin raportare la diferite evenimente contemporane din istoria națională, europeană și internațională
4.1.2.	Descrierea tipurilor de unități economice după criterii date
4.1.3	Prezentarea organizării procesuale a întreprinderii
4.1.4.	Prezentarea componentelor structurii organizatorice
4.1.5.	Descrierea spațiilor la nivelul unității economice
4.1.6.	Prezentarea fluxurilor de circulație într-o unitate economică
4.1.7.	Descrierea resurselor la nivelul unei unități economice
4.1.8.	Clasificarea proceselor tehnologice la nivelul unei unități economice
4.1.9.	Prezentarea noțiunilor legate de: productivitatea muncii, motivația muncii, managementul timpului, managementul proiectului

Cod în SPP	RI-ABILITĂȚI
4.2.1.	Aplicarea unui comportament civic în situații date privind fenomenele, procesele și operațiile economice
4.2.2.	Diferențierea tipurilor de unități economice, după criterii date
4.2.3.	Identificarea efectelor organizării procesuale în cadrul întreprinderii
4.2.4.	Identificarea funcțiunilor la nivelul întreprinderii
4.2.5.	Stabilirea poziției proprii într-o structură organizatorică dată

4.2.6.	Identificarea elementelor de bază a structurii organizatorice: post, funcție, pondere ierarhică, compartiment, nivel ierarhic, relații organizatorice
4.2.8.	Identificarea spațiilor la nivel de unitate economică
4.2.9.	Diferențierea fluxurilor de circulație într-o unitate economică
4.2.11.	Identificarea tipurilor de resurse la nivelul unității economice
4.2.12.	Aplicarea proceselor tehnologice la nivelul locului de muncă
4.2.13.	Calcularea productivității muncii la nivelul unității economice
4.2.14.	Utilizarea managementului timpului în aplicarea procedurilor operaționale la nivelul unui loc de muncă

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
Evoluția fenomenelor și proceselor economice și impactul asupra dezvoltării durabile. Tipologia firmelor și a unităților economice	- descrierea fenomenelor, proceselor și operațiilor economice; - influența evenimentelor contemporane în economia de piață; - obiective de dezvoltare durabilă și importanța lor - caracteristicile și definirea firmei în economia de piață - mediul extern al firmei - tipologia firmei: - forma de proprietate; - forma juridică; - modul de asociere; - obiectul/domeniul de activitate; - dimensiune; - localizare geografică; - după scopul activității.
Structura și organizarea firmei	- conceptul de structura a firmei; - tipuri de structuri organizatorice; - elemente de bază (postul, fișa de post, funcția, ponderea ierarhică, compartimentul, nivelurile ierarhice, relațiile organizatorice).
Organizarea spațiilor și a fluxurilor într-o firmă	- spațiul de contact cu clienții: raioane, culoare de circulație, spații de prezentare, spații de așteptare. - fluxurile de circulație într-o firmă: fluxurile informațiilor, mărfurilor, personalului, clienților.
Resursele firmei	- resursele umane; - resurse materiale; - resurse financiare; - resurse informaționale; - resurse de timp.
Managementul muncii și al performanței	- productivitatea muncii; - motivația muncii; - managementul stresului; - managementul timpului; - managementul proiectului.

Anexa nr.14.22. Programa de examen pentru modulul *Marketing* – MKT_P1 (CS)

- *Proba E – prima probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării/ domeniului de calificare)*
- *Filiera Tehnologică, profilul Servicii, domeniul de pregătire profesională Turism*
- Calificările profesionale: Tehnician în turism; Tehnician în hotelărie;
- *Filiera Tehnologică, profilul Servicii, domeniul de pregătire profesională Alimentație*
- Calificările profesionale: Organizator banqueting; Tehnician în gastronomie;

PREAMBUL

Programa de examen pentru modulul *Marketing* fundamentează elaborarea subiectelor și a baremelor pentru **proba E – prima probă** din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Prezenta programă precizează **rezultatele învățării de evaluat și domeniile de conținut și conținuturile** asociate pe baza cărora se construiește evaluarea, fără a prelua notele de prezentare, exemplele de activități de învățare sau sugestiile metodologice din programele școlare.

Programa de examen derivă din și este în deplină concordanță cu **programele școlare în vigoare pentru învățământul liceal**, aprobate prin **Ordinul ministrului educației și cercetării 6930/2025** și a **Standardelor de Pregătire Profesională** aprobate prin **OMECS 4121/2016**. Evaluarea vizează rezultatele învățării, cunoștințe și abilități, formate pe parcursul modulului *Marketing* (clasa a XII a), prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Scopul evaluării prin proba de bacalaureat la acest modul este de a constata măsura în care candidatul demonstrează însușirea și aplicarea rezultatelor învățării, cunoștințe și abilități, în situații de complexitate corespunzătoare raportării curriculumului de specialitate (CS) și tipului de probă.

Variantele de subiecte evaluează rezultatele învățării din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

REZULTATE ALE ÎNVĂȚĂRII DE EVALUAT

Prin susținerea probei, candidatul face dovada următoarelor **rezultate ale învățării asociate conținuturilor din curriculum de specialitate – modulul Marketing**, dobândite pe parcursul învățământului liceal (clasa a XII a):

Cod în SPP	RI-CUNOȘȚINȚE
9.1.3 / 10.1.3	Prezentarea obiectivelor și rolului marketingului în activitatea agentului economic
9.1.4 / 10.1.4	Descrierea funcțiilor marketingului
9.1.5 / 10.1.5	Descrierea diferitelor categorii de piețe și a dimensiunilor acestora.
9.1.6 / 10.1.6	Prezentarea concurenței directe și indirecte ca etapă majoră în analiza concurenței.
9.1.7 / 10.1.7	Descrierea principalelor metode de evaluare a activității unui agent economic.
9.1.13 / 10.1.13	Descrierea componentelor micromediului și macromediului
10.1.2 / 11.1.2	Precizarea elementelor componente ale unui produs/serviciu în optica de marketing.
10.1.3 / 11.1.3	Precizarea etapelor și factorilor care influențează ciclul de viață al unui produs/serviciu.
10.1.4 / 11.1.4	Descrierea unei game de produse/servicii și a dimensiunilor acesteia.
10.1.7 / 11.1.7	Descrierea diferitelor tipuri de circuite de distribuție și a dimensiunilor lor.
10.1.8/ 11.1.8	Precizarea intermediarilor și a rolului lor.

10.1.10 / 11.1.10	Enumerarea diferitelor categorii de prețuri atractive.
10.1.12 / 11.1.12	Descrierea metodelor și tehnicilor de promovare.

Cod în SPP	RI-ABILITĂȚI
9.2.3 / 10.2.3	Analizarea obiectivelor și rolului marketingului în condițiile economiei de piață prin folosirea diferitelor texte cu conținut economic.
9.2.4 / 10.2.4	Corelarea funcțiilor marketingului pe baza raționamentelor logice.
9.2.6 / 10.2.6	Analizarea concurenților direcți și indirecti ce acționează pe piață.
9.2.7 / 10.2.7	Realizarea analizei SWOT în vederea elaborării strategiei de marketing a agentului economic.
9.2.14 / 10.2.14	Analizarea componentelor micromediului și macromediului, reflectând critic și creativ asupra influențelor exercitate de mediul extern.
10.2.2 / 11.2.2	Identificarea elementelor componente ale unui produs/serviciu în optica de marketing.
10.2.3 / 11.2.3	Analizarea etapei din ciclul de viață în care se află un produs/serviciu.
10.2.4 / 11.2.4	Evaluarea modului în care ciclul de viață al unui produs/serviciu este influențat de factorii generali și specifici
10.2.5 / 11.2.5	Analizarea gamei de produse și a evoluției acesteia în timp.
10.2.7 / 11.2.7	Determinarea circuitelor de distribuție optime.
10.2.8 / 11.2.8	Alegerea intermediarilor în funcție de specificul produselor/serviciilor.

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
Obiectivele marketingului	✓ Obiective economice: cifra de afaceri, cota de piață, profitul și rata profitului ✓ Obiective psihologice: imaginea firmei, nivelul fidelizării clienților, gradul de satisfacție al clientelei
Funcțiile marketingului	✓ Investigarea pieței, a nevoilor de consum ✓ Conectarea dinamică a întreprinderii la cerințele mediului său extern ✓ Satisfacerea în condiții superioare a nevoilor de consum ✓ Maximizarea eficienței economice, a profitului

Domenii de conținut	Conținuturi
Piața și dimensiunile acesteia	✓ Definirea pieței ✓ Clasificarea pieței
Concurența – componentă a pieței	✓ Definirea concurențelor; concurenții direcți și indirecti ✓ Analiza SWOT a firmei
Mediul de marketing al firmei	✓ Mediul extern al firmei: micromediul și macromediul
Politica de produs	✓ Produsul în optica de marketing – componente corporale, componente acorporale ✓ Ciclul de viață al produsului – definiție, etape, factori de influență ✓ Gama de produse și servicii – definiție, dimensiuni, dinamică
Politica de distribuție	✓ Circuite de distribuție – dimensiuni, tipologie ✓ Intermediarii și rolul lor
Politica de preț	✓ Categoriile de prețuri
Politica promoțională	✓ Tehnici de promovare – publicitate, promovarea vânzărilor, relații publice, vânzări personale, târguri și expoziții

Anexa nr. 15

**Programe de examen
pentru disciplinele din curriculumul de specialitate (CS),
filiera vocațională, profilul artistic**

**Examenul național de bacalaureat - 2030
Învățământ liceal**

– 2026 –

TABEL CENTRALIZATOR AL PROGRAMELOR DE EXAMEN

Nr. crt.	Cod programă de examen (BAC)	Proba	Raportare (TC / TC+CS / CS)	Filiera	Profilul	Specializarea/Domeniul/ Calificările profesionale
1.	IMFM_P1	E – prima probă	CS	Vocațională	Artistic	Specializarea muzică, toate secțiile și subsecțiile
2.	TMDM_P1	E – a doua probă	CS	Vocațională	Artistic	Specializarea muzică, Secția Studii teoretice
3.	TMDM_P2	E – a doua probă	CS	Vocațională	Artistic	Specializarea muzică, secția instrumentală, nivel avansat
4.	TMDM_P3	E – a doua probă	CS	Vocațională	Artistic	Specializarea muzică, secția instrumentală, nivel mediu
5.	TMDM_P4	E – a doua probă	CS	Vocațională	Artistic	Specializarea muzică, secția canto, nivel începător
6.	IAA_P1	E – prima probă	CS	Vocațională	Artistic	Arte vizuale, Arhitectură, arte ambientale și design, Conservare – restaurare bunuri culturale
7.	PBC_P1	E – a doua probă	CS	Vocațională	Artistic	Arhitectură, arte ambientale și design
8.	MAT_ARH_P1	E – a doua probă	CS	Vocațională	Artistic	Arhitectură, arte ambientale și design
9.	FAA_P1	E – a doua probă	CS	Vocațională	Artistic	Arhitectură, arte ambientale și design
10.	GD_PERS	E – a doua probă	CS	Vocațională	Artistic	Arhitectură, arte ambientale și design
11.	IBL_P1	E – prima probă	CS	Vocațională	Artistic	Coregrafie
12.	ITRU_P1	E - prima probă	CS	Vocațională	Artistic	Arta actorului
13.	ASP_P1	E – a doua probă	CS	Vocațională	Artistic	Arta actorului

Anexa nr.15.1. Programa de examen pentru disciplina *Istoria muzicii și forme muzicale* – IMFM_P1 (CS) ⁴

- *Proba E – prima probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării)* ⁵
- *Filiera vocațională, profilul artistic, specializarea muzică, toate secțiile și subsecțiile*

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina *Istoria muzicii și forme muzicale* fundamentează elaborarea variantelor de subiecte și a baremelor de evaluare și de notare pentru **[proba E – prima probă]** din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Prezenta programă precizează **competențele de evaluat, domeniile de conținut și conținuturile** vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen derivă din **programele școlare în vigoare pentru învățământul liceal**, aprobate prin **Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 4350/2025 și Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 3716/2026**. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul întregului ciclu liceal, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul întregului ciclu liceal, prin raportare la profilul de formare al absolventului. Obiectivul evaluării prin proba de examen la această disciplină este de a constata măsura în care candidatul a dobândit o cultură muzicală solidă și o gândire analitică, premise esențiale pentru integrarea profesională și pentru afirmarea în domeniul muzical. Evaluarea competențelor dobândite se realizează prin probă scrisă, adaptată standardelor examenului național de Bacalaureat.

Prin susținerea probei de examen la disciplina *Istoria muzicii și forme muzicale*, candidatul este pus în situația de a face dovada următoarelor **competențe generale (CG)**, dobândite pe parcursul învățământului liceal (clasele a IX-a – a XII-a):

CG1	Analizează funcțiile sociale și culturale ale muzicii
CG2	Investighează genuri, stiluri, forme și tehnici muzicale
CG3	Valorifică identitatea culturală românească

Prin variantele de subiecte elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** care pot fi evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru ciclul liceal: ⁶

CG1 – Analizează funcțiile sociale și culturale ale muzicii

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX. CS1. 1	Identifică relații, procese, evenimente istorice determinante înțelegând cultura și ideologia epocilor
IX. CS1. 2	Recunoaște caracteristicile epocilor analizând evoluția muzicii
IX. CS1. 3	Compară curente muzicale diferențiind caracteristicile de limbaj
X. CS1. 1	Identifică trăsăturile definitorii ale stilului baroc și ale celui clasic
X. CS1. 3	Corelează genurile și formele muzicale cu gustul artistic al societății
XI. CS1. 1	Înțelege contextul istoric și estetic al romantismului
XI. CS1. 2	Analizează limbajul muzical
XI. CS1. 3	Înțelege contextul istoric și cultural al apariției școlilor naționale
XII. CS1. 1	Înțelege trăsăturile generale ale epocii (sec. XX)
XII. CS1. 2	Analizează și înțelege limbajul muzical modern
XII. CS1. 3	Integrează muzica în contextul cultural și istoric

CG2 – Investighează genuri, stiluri, forme și tehnici muzicale

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX. CS2. 1	Recunoaște caracteristicile definitorii ale genurilor artistice abordate, în funcție de elementele de limbaj specific analizandu-le conform epocii și stilului artistic studiat ⁷
IX. CS2. 3	Integrează fenomenul muzical în context cultural, artistic și istoric, evidențiind compozitori reprezentativi ai epocilor ⁷
XII. CS2. 2	Dezvoltă capacități de analiză și interpretare
XII. CS2. 3	Dezvoltă o gândire critică și estetică asupra muzicii secolului XX

CG3 – Valorifică identitatea culturală românească

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
X. CS3. 1	Caracterizează climatul cultural al secolului al XIX-lea
XI. CS3. 2	Identifică principalele creații care au contribuit la formarea identității muzicale românești
XI. CS3. 3	Evidențiază rolul personalităților în dezvoltarea stilului muzical european.
XII. CS3. 1	Înțelege contextul istoric și cultural al muzicii românești
XII. CS3. 2	Identifică principalele creații care au contribuit la formarea identității muzicale românești
XII. CS3. 3	Evidențiază rolul personalităților și al instituțiilor în dezvoltarea stilului muzical autohton

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare: ⁸

Domenii de conținut	Conținuturi ⁸
Epoci muzicale	- Renașterea; - Barocul; - Preclasicismul; - Clasicismul; - Romantismul; - Școlile naționale; - Muzica secolului XX.
Tehnici și scriituri muzicale, caracteristici de limbaj	- polifonia vocală; - polifonia instrumentală în baroc
Direcții stilistice	- Verismul; - Impresionismul.
Limbaje muzicale	- tonalitate; - modalism; - atonalism; - politonalism; - dodecafonism.
Genuri și forme muzicale	- diferențierea între formă și gen muzical - Renaștere: trăsături generale ale genurilor: missă, motet, madrigal; - Baroc: opera, oratoriul, cantata, suita și sonata instrumentală, concerto grosso; - Clasicism: sonata clasică; concertul solistic; cvartetul de coarde; simfonia; opera; creații vocal-simfonice (recviem, oratoriu); - Romantism: sonata; miniatura instrumentală (nocturnă, intermezzo, capriciu, studiul de concert), și vocală (liedul), concertul, poemul simfonic, rapsodia, tema cu variațiuni, simfonia, teatrul liric (operă, balet).
Reprezentanți	- Renaștere: Orlando di Lasso, Giovanni Pierluigi da Palestrina; - Preclasicism: Arcangelo Corelli, Antonio Vivaldi; - Baroc: Johann Sebastian Bach, Georg Friedrich Händel;

Domenii de conținut	Conținuturi ⁸
	- Clasicism: Joseph Haydn, Wolfgang Amadeus Mozart, Ludwig van Beethoven; - Romantism: Franz Schubert, Felix Mendelssohn, Hector Berlioz, Frédéric Chopin, Niccolò Paganini, Robert Schumann, Gioachino Rossini, Giuseppe Verdi, Franz Liszt, Richard Wagner, Johannes Brahms, Piotr Ilici Ceaikovski, Modest Musorgski, Antonin Dvořák, Edvard Grieg, Camille Saint-Saëns, Cesar Franck, Georges Bizet.
<i>Muzica românească</i>	- influențe folclorice și muzică bizantină; adoptarea formelor și genurilor muzicii occidentale clasico-romantice; - personalități ale culturii muzicale românești în prima jumătate a secolului al XIX-lea: Anton Pann, Alexandru Flechtenmacher; - primele încercări componistice în genul uverturii, simfoniei, cvartetului de coarde, operetei, operei; - Personalități reprezentative: Ciprian Porumbescu, Gavriil Musicescu, Gheorghe Dima, Ion Vidu, Eduard Caudella, George Enescu; - Neoclasicism, impresionism și folclorism în prima jumătate a secolului XX: Paul Constantinescu, Mihail Jora, Sabin Drăgoi

Anexa nr.15.2. Programa de examen pentru disciplina *Teoria muzicii și dicteu melodic* – TMDM_P1 (CS)

- *Proba E – a doua probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării)*
- *Filiera vocațională, profilul artistic, specializarea muzică, secția studii teoretice*

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina *Teorie – solfegiu – dicteu* fundamentează elaborarea variantelor de subiecte și a baremelor de evaluare și de notare pentru **proba E – a doua probă** din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Prezenta programă precizează **competențele de evaluat, domeniile de conținut și conținuturile** vizate de evaluarea specifică acestui examen pentru specializarea muzică, secția Studii teoretice. Programa de examen derivă din **programele școlare în vigoare pentru învățământul liceal**, aprobate prin **Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 4350/2025 și Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 3716/2026**. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul întregului ciclu liceal, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul întregului ciclu liceal, prin raportare la profilul de formare al absolventului. Obiectivul evaluării prin proba de examen la această disciplină este de a constata măsura în care candidatul a dobândit o cultură muzicală solidă, un auz muzical fin și o gândire analitică, premise esențiale pentru integrarea profesională și pentru afirmarea în domeniul muzical. Evaluarea competențelor dobândite se realizează prin probe specifice, adaptate standardelor examenului național de Bacalaureat. Proba evaluează concomitent cunoștințele teoretice și competențele de scriere muzicală prin dicteu, reflectând nivelul de pregătire necesar continuării studiilor în învățământul superior de specialitate.

Prin susținerea probei de examen la disciplina *Teorie-solfegiu-dicteu*, candidatul este pus în situația de a face dovada următoarelor **competențe generale (CG)**, dobândite pe parcursul învățământului liceal (clasele a IX-a – a XII-a):

CG1	Identificarea elementelor de limbaj muzical în creațiile abordate.
CG2	Operarea cu elemente de limbaj muzical.

Prin variantele de subiecte elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă printr-un dicteu melodic și un test scris la teoria muzicii cu baremele de evaluare și de notare care prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** care pot fi evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru ciclul liceal:

CG1 – Identificarea elementelor de limbaj muzical în creațiile abordate.

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS1.1 XI.CS1.1	Sistematizarea unor elemente de limbaj muzical
IX.CS1.2 XI.CS1.2 XII.CS1.2	Descifrarea exemplurilor muzicale, asocierea semnului cu sunetul
X.CS1.1	Identificarea relațiilor între elementele de limbaj muzical
X.CS1.2	Argumentarea observațiilor asupra limbajului muzical
XII.CS1.1	Sistematizarea unor elemente de limbaj muzical

CG2 – Operarea cu elemente de limbaj muzical.

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS2.1 XI.CS2.1 XII.CS2.1	Recunoașterea auditivă a elementelor de limbaj

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS2.2 XI.CS2.2 XII.CS2.2	Reprezentarea grafică a elementelor de limbaj
X.CS2.1 XI.CS2.3 XII.CS2.3	Aplicarea cunoștințelor de limbaj muzical
X.CS2.1	Aplicarea conștientă a principiilor tonale și ritmice
DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI	

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
<i>Sunetul muzical</i>	Proprietățile fizice ale sunetului: frecvența, continuitatea în timp, amplitudinea, forma spectrală a vibrației Proprietățile fiziologice ale sunetului muzical: înălțime, durată, intensitate, timbru Rezonanța naturală: armonicile superioare.
<i>Organizarea materialului sonor</i>	Scara generală sonoră, registre sonore, sistemul octavelor.
<i>Elemente de notație muzicală</i>	Notația înălțimii Notația duratei Notația intensității Notația timbrului
<i>Intervale</i>	Criterii de clasificare Intervale caracteristice Rezolvarea intervalelor caracteristice Tonalitățile și variantele în care se găsesc intervalele perfecte, mari și mici Tonalitățile și variantele în care se găsesc intervalele mărite și micșorate
<i>Sistemul tonal-funcțional</i>	Variantele majorului și minorului Acordul de 3 sunete Funcțiile armonice în tonalitate Cadențe tonale Acordul de 4 sunete Răsturnările tetrasonului Modulația diatonică și cromatică
<i>Sistemul modal</i>	Modurile populare heptacordice diatonice
<i>Problematika metro-ritmică</i>	Diviziunea normală și excepțională a valorilor binare Diviziunea normală și excepțională a valorilor ternare Sincopa, contratimpul, anacruza Clasificarea măsurilor

NOTE SPECIFICE

Prezenta probă are două componente - teoria muzicii și dicteu melodic -, prin care se verifică competențele și deprinderile însușite de elevi.

Dicteul melodic va fi alcătuit din 16 măsuri de 3/4 sau 12 măsuri de 4/4, cruzic, cu grad de dificultate melodico-ritmică în conformitate cu programa școlară.

Testul teoretic va conține itemi care acoperă conținuturile conform programelor școlare.

Anexa nr.15.3. Programa de examen pentru disciplina *Teoria muzicii și dicteu melodic* – TMDM_P2 (CS)

- *Proba E – a doua probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării)*
- *Filiera vocațională, profilul artistic, specializarea muzică, secția instrumentală, nivel avansat*

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina *Teoria muzicii* fundamentează elaborarea variantelor de subiecte și a baremelor de evaluare și de notare pentru **proba E – a doua probă** din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Prezenta programă precizează **competențele de evaluat**, **domeniile de conținut** și **conținuturile** vizate de evaluarea specifică acestui examen pentru specializarea muzică, secția instrumentală, nivel avansat.

Programa de examen derivă din **programele școlare în vigoare pentru învățământul liceal**, aprobate prin **Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 4350/2025 și Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 3716/2026**.

Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul întregului ciclu liceal, prin raportare la profilul de formare al absolventului. Obiectivul evaluării prin proba de examen la această disciplină este de a constata măsura în care candidatul a dobândit o cultură muzicală solidă, un auz muzical fin și o gândire analitică, premise esențiale pentru integrarea profesională și pentru afirmarea în domeniul muzical. Evaluarea competențelor dobândite se realizează prin probe specifice, adaptate standardelor examenului național de Bacalaureat. Proba evaluează concomitent cunoștințele teoretice și competențele de scriere muzicală prin dicteu melodic, reflectând nivelul de pregătire necesar continuării studiilor în învățământul superior de specialitate.

Prin susținerea probei de examen la această disciplină, candidatul este pus în situația de a face dovada următoarelor **competențe generale (CG)**, dobândite pe parcursul învățământului liceal (clasele a IX-a – a XII-a):

CG1	Identificarea elementelor de limbaj muzical în creațiile abordate.
CG2	Operarea cu elemente de limbaj muzical.

Prin variantele de subiecte elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă printr-un dicteu melodic și un test scris la teoria muzicii cu baremele de evaluare și de notare care prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** care pot fi evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru ciclul liceal:

CG1 – Identificarea elementelor de limbaj muzical în creațiile abordate.

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS1.1 XI.CS1.1	Sistematizarea unor elemente de limbaj muzical
IX.CS1.2 XI.CS1.2 XII.CS1.2	Descifrarea exemplurilor muzicale, asocierea semnului cu sunetul
X.CS1.1	Identificarea relațiilor între elementele de limbaj muzical
XII.CS1.1	Sistematizarea unor elemente de limbaj muzical

CG2 – Operarea cu elemente de limbaj muzical.

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS2.1 XI.CS2.1 XII.CS2.1	Recunoașterea auditivă a elementelor de limbaj
IX.CS2.2 XI.CS2.2 XII.CS2.2	Reprezentarea grafică a elementelor de limbaj

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
X.CS2.1 XI.CS2.3 XII.CS2.3	Aplicarea cunoștințelor de limbaj muzical
X.CS2.1	Aplicarea conștientă a principiilor tonale și ritmice

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
<i>Sunetul muzical</i>	Proprietăți fizice și fiziologice; Corespondența între proprietățile fizice și fiziologice ale sunetului muzical; Rezonanța naturală: armonicile superioare.
<i>Organizarea materialului sonor</i>	Scara generală sonoră, registre sonore, sistemul octavelor.
<i>Elemente de notație muzicală</i>	Notația înălțimii, duratei, intensității și timbrului.
<i>Intervale muzicale</i>	Criterii de clasificare a intervalelor; Intervale caracteristice; Rezolvarea intervalelor caracteristice; Polisemia intervalelor.
<i>Sistemul tonal-funcțional</i>	Variantele majorului și minorului; Acordul de 3 sunete: stări armonice, cifraj; Funcțiile armonice în tonalitate; Cadențe tonale; Acordul de 4 sunete: stări armonice, cifraj; Gama diatonică și gama cromatică Modulația diatonică și cromatică
<i>Sistemul modal</i>	Modurile populare heptacordice diatonice
<i>Problematica metro-ritmică</i>	Diviziunea normală a duratelor binare și ternare Diviziunea excepțională a duratelor binare și ternare Sincopa, contratimpul și anacruza Clasificarea măsurilor

NOTE SPECIFICE

Prezenta probă are două componente - teoria muzicii și dicteu melodic -, prin care se verifică competențele și deprinderile însușite de elevi.

Dicteul melodic va fi alcătuit din 16 măsuri de 3/4 sau 12 măsuri de 4/4, cruzic, cu grad de dificultate melodico-ritmică în conformitate cu programa școlară.

Testul teoretic va conține itemi care acoperă conținuturile conform programelor școlare.

Anexa nr.15.4. Programa de examen pentru disciplina *Teoria muzicii și dicteu melodic* – TMDM_P3 (CS)

- *Proba E – a doua probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării)*
- *Filiera vocațională, profilul artistic, specializarea muzică, secția instrumentală, nivel mediu*

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina *Teoria muzicii* fundamentează elaborarea variantelor de subiecte și a baremelor de evaluare și de notare pentru **proba E – a doua probă** din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Prezenta programă precizează **competențele de evaluat, domeniile de conținut și conținuturile** vizate de evaluarea specifică acestui examen, specializarea muzică, secția instrumentală, nivel mediu.

Programa de examen derivă din **programele școlare în vigoare pentru învățământul liceal**, aprobate prin **Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 4350/2025 și Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 3716/2026**.

Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul întregului ciclu liceal, prin raportare la profilul de formare al absolventului. Obiectivul evaluării prin proba de examen la această disciplină este de a constata măsura în care candidatul a dobândit o cultură muzicală solidă, un auz muzical fin și o gândire analitică, premise esențiale pentru integrarea profesională și pentru afirmarea în domeniul muzical. Evaluarea competențelor dobândite se realizează prin probe specifice, adaptate standardelor examenului național de Bacalaureat. Proba evaluează concomitent cunoștințele teoretice și competențele de scriere muzicală prin dicteu, reflectând nivelul de pregătire necesar continuării studiilor în învățământul superior de specialitate.

Prin susținerea probei de examen la această disciplină, candidatul este pus în situația de a face dovada următoarelor **competențe generale (CG)**, dobândite pe parcursul învățământului liceal (clasele a IX-a – a XII-a):

CG1	Identificarea elementelor de limbaj muzical în creațiile abordate.
CG2	Operarea cu elemente de limbaj muzical.

Prin variantele de subiecte elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă printr-un dicteu melodic și un test scris la teoria muzicii cu baremele de evaluare și de notare care prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** care pot fi evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru ciclul liceal:

CG1 – Identificarea elementelor de limbaj muzical în creațiile abordate.

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS1.1 XI.CS1.1	Sistematizarea unor elemente de limbaj muzical, de ordin melodic și armonic, în context tonal și modal
X.CS1.1 XII.CS1.1	Sistematizarea unor elemente de limbaj muzical, de ordin metro-ritmic

CG2 – Operarea cu elemente de limbaj muzical.

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS2.1 XI.CS2.1 XII.CS2.1	Recunoașterea auditivă a elementelor de limbaj
X.CS2.1 XI.CS2.2 XII.CS2.2	Aplicarea unor elemente acustico-matematice a materiei sonore

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
<i>Sunetul muzical</i>	Proprietăți fizice ale sunetului: frecvența, continuitate în timp, amplitudinea, forma spectrală a vibrației Proprietățile fiziologice ale sunetului muzical: înălțime, durată, intensitate, timbru Rezonanța naturală: armonicile superioare.
<i>Organizarea materialului sonor</i>	Scara generală sonoră Registre sonore Sistemul octavelor.
<i>Elemente de notație muzicală</i>	Notația înălțimii, duratei, intensității, timbrului.
<i>Intervale muzicale</i>	Clasificări ale intervalelor muzicale simple și compuse Intervalele caracteristice Tonalitățile și variantele în care se găsesc intervalele perfecte, mari și mici Tonalitățile și variantele în care se găsesc intervalele caracteristice
<i>Sistemul tonal-funcțional</i>	Variantele majorului și minorului Acordul de 3 sunete Funcțiile armonice în tonalitate Cadențe tonale Acordul de septimă în toate stările Rezolvarea acordului de septimă Înrudirea tonalităților Cromatizareagamelor majore și minore Modulația diatonică Modulația cromatică
<i>Sistemul modal</i>	Modurile populare heptacordice diatonice
<i>Problematika metro-ritmică</i>	Clasificarea măsurilor Diviziunea normală și excepțională a valorilor binare Diviziunea normală și excepțională a valorilor ternare Sincopa, contratimpul și anacruza

NOTE SPECIFICE

Prezenta probă are două componente - teoria muzicii și dicteu melodic -, prin care se verifică competențele și deprinderile însușite de elevi.

Dicteul melodic va fi alcătuit din 16 măsuri de 3/4 sau 12 măsuri de 4/4, cruzic, cu grad de dificultate melodico-ritmică în conformitate cu programa școlară.

Testul teoretic va conține itemi care acoperă conținuturile conform programelor școlare.

Anexa nr.15.5. Programa de examen pentru disciplina *Teoria muzicii și dicteu muzical* – TMDM_P4 (CS)

- *Proba E – a doua probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării)*
- *Filiera vocațională, profilul artistic, specializarea muzică, secția canto, nivel începător*

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina *Teoria muzicii* fundamentează elaborarea variantelor de subiecte și a baremelor de evaluare și de notare pentru **proba E – a doua probă** din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Prezenta programă precizează **competențele de evaluat**, **domeniile de conținut** și **conținuturile** vizate de evaluarea specifică acestui examen, pentru specializarea muzică, secția canto, toate subsecțiile.

Programa de examen derivă din **programele școlare în vigoare pentru învățământul liceal**, aprobate prin **Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 4350/2025** și **Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 3716/2026**.

Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul întregului ciclu liceal, prin raportare la profilul de formare al absolventului. Obiectivul evaluării prin proba de examen la această disciplină este de a constata măsura în care candidatul a dobândit o cultură muzicală solidă, un auz muzical fin și o gândire analitică, premise esențiale pentru integrarea profesională și pentru afirmarea în domeniul muzical. Evaluarea competențelor dobândite se realizează prin probe specifice, adaptate standardelor examenului național de Bacalaureat. Proba evaluează concomitent cunoștințele teoretice și competențele de scriere muzicală prin dicteu, reflectând nivelul de pregătire necesar continuării studiilor în învățământul superior de specialitate.

Prin susținerea probei de examen la această disciplină, candidatul este pus în situația de a face dovada următoarelor **competențe generale (CG)**, dobândite pe parcursul învățământului liceal (clasele a IX-a – a XII-a):

CG1	Identificarea elementelor de limbaj muzical în creațiile abordate.
CG2	Operarea cu elemente de limbaj muzical.

Prin variantele de subiecte elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă printr-un dicteu melodic și un test scris la teoria muzicii cu baremele de evaluare și de notare care prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** care pot fi evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru ciclul liceal:

CG1 – Identificarea elementelor de limbaj muzical în creațiile abordate.

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS1.1	Recunoașterea unor elemente de notație muzicală
X.CS1.1	Recunoașterea unor elemente melodice, armonice
X.CS1.2	Recunoașterea modului major și a celui minor
IX.CS1.2	Perceperea auditivă a sunetelor
IX.CS1.3	Perceperea auditivă a duratelor
XI.CS1.3	Recunoașterea unor elemente de limbaj muzical, ritmice și metrice
XII.CS1.1	Sistematizarea unor elemente de limbaj muzical de ordin melodic și armonic
XII.CS1.3	Sistematizarea unor elemente de limbaj muzical de ordin metro-ritmic

CG2 – Operarea cu elemente de limbaj muzical.

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS2.3	Operarea cu intervale muzicale
X.CS2.1	Corelarea expresiei grafice cu imaginea sonoră
X.CS2.3	Operarea cu intervale muzicale și acorduri de trei sunete

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XII.CS2.3	Operarea cu intervale muzicale și acorduri în contexte diverse
XI.CS2.1	Reflectarea imaginii sonore prin expresie grafică
XII.CS2.1	Redarea prin expresie grafică a imaginii sonore

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
<i>Elemente de notație muzicală</i>	Sunetul muzical Notația muzicală tradițională a înălțimii, duratei, intensității și timbrului
<i>Ritmul muzical</i>	Ritmica Metrica Formule metro-ritmice Sincopa, contratimpul, anacruza Formule ritmice de excepție în ritm binar și ternar
<i>Teoria intervalelor muzicale</i>	Clasificarea intervalelor simple în funcție de criteriu acustico-muzical Categorii de intervale simple în funcție de criterii muzicale
<i>Teoria tonalității</i>	Sistemul tonal diatonic Raporturile ce se stabilesc între tonalități Cromatizarea în sistemul tonal-funcțional Acordul: trisonul Acordul de patru sunete Sistemul tonal diatonic. Cadranul și spirala tonalităților Cadențe tonale Modulația la tonalități apropiate Variantele gamei majore Variantele gamei minore

NOTE SPECIFICE

Prezenta probă are două componente - teoria muzicii și dicteu melodic -, prin care se verifică competențele și deprinderile însușite de elevi.

Dicteul melodic va fi alcătuit din 16 măsuri de 3/4 sau 12 măsuri de 4/4, cruzic, cu grad de dificultate melodico-ritmică în conformitate cu programa școlară.

Testul teoretic va conține itemi care acoperă conținuturile conform programelor școlare.

Anexa nr.15.6. Programa de examen pentru disciplina Istoria artelor și a arhitecturii (CS)

- *Proba E – prima probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării)* ⁵
- *Filiera vocațională, profilul artistic, specializările: Arte vizuale, Arhitectură, arte ambientale și design, Conservare-restaurare bunuri culturale,*

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina *Istoria artelor și a arhitecturii* fundamentează elaborarea variantelor de subiecte și a baremelor de evaluare și de notare pentru **[proba E – prima probă]** din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Prezenta programă precizează **competențele de evaluat, domeniile de conținut și conținuturile** vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen derivă din **programele școlare în vigoare pentru învățământul liceal**, aprobate prin **Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 3716 / 2026 , anexa 235**. ¹⁰ Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul întregului ciclu liceal, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Scopul evaluării prin proba de bacalaureat la această disciplină este de a constata măsura în care candidatul a receptat importanța valorilor culturale, modul în care înțelege și încadrează cronologic stilurile artistice și arhitecturale studiate și relaționează evoluția fenomenului artistic și arhitectural cu schimbările religioase, filosofice, ideologice, politice și sociale din societatea contemporană. Se apreciază modul în care se identifică și se analizează caracteristicile morfologice și stilistice specifice principalelor perioade artistice studiate, precum și trăsăturile structurale și spațiale ale arhitecturii, cum se realizează analize comparative între stilurile și curentele artistice, cum sunt înțelese decalajele cronologice și natura anacronică a artei și arhitecturii, cu argumentarea unui punct de vedere personal privind valoarea, originalitatea și relevanța operelor de artă și a construcțiilor arhitecturale, a înțelegerii semnificației acestora în contextul moștenirii culturale și a formulării de opinii critice asupra artei și arhitecturii contemporane, în situații de complexitate corespunzătoare curriculumului de specialitate și tipului de probă.

Prin susținerea probei de examen la disciplina Istoria artelor și a arhitecturii, candidatul este pus în situația de a face dovada următoarelor **competențe generale (CG)**, dobândite pe parcursul învățământului liceal (clasele a IX-a – a XII-a):

CG1	Înțelegerea artei și a arhitecturii, în context istoric, pentru receptarea importanței și a valorii lor culturale.
CG2	Aplicarea cunoștințelor istorice și morfologice, specifice artei și arhitecturii, pentru sporirea capacității analitice.
CG3	Formularea unor opinii personale despre opere de artă, pentru formarea gândirii critice.

Prin variantele de subiecte elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** care pot fi evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru ciclul liceal: ⁶

CG1 – Înțelegerea artei și a arhitecturii, în context istoric, pentru receptarea importanței și a valorii lor culturale.

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX CS 1.1.	Receptarea cronologică a procesului de creație artistică din cele mai vechi timpuri până în evul mediu.
IX CS 1.2.	Înțelegerea unor factori sociali, politici și religioși care au influențat evoluția fenomenului artistic din cele mai vechi timpuri până în Evul Mediu.
X CS 1.1.	Receptarea cronologică a procesului de creație artistică de la sfârșitul secolului al XIV-lea până în secolul al XVIII-lea
X CS 1.3.	Corelarea schimbărilor din plan religios cu evoluția artei și a arhitecturii.
XI CS 1.1.	Receptarea cronologică a procesului de creație artistică din secolul al XIX-lea și prima parte a secolului XX.

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI CS 1.2.	Corelarea schimbărilor din plan filosofic, ideologic și politic cu evoluția fenomenului artistic.
XI CS 1.3.	Înțelegerea impactului științei și tehnologiei asupra istoriei artei și a arhitecturii.
XII CS 1.1	Receptarea cronologică a procesului de creație artistică din a doua parte a secolului XX și din secolul XXI.
XII CS 1.2.	Evaluarea în context istoric a artei din spațiul românesc.
XII CS 1.3.	Înțelegerea naturii anacronice a artei prin receptarea decalajelor cronologice ale stilurilor din arta și arhitectura europeană, respectiv arta și arhitectura din spațiul românesc.

CG2 – Aplicarea cunoștințelor istorice și morfologice, specifice artei și arhitecturii, pentru sporirea capacității analitice.

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX CS 2.1.	Învățarea elementelor morfologice specifice arhitecturii.
IX CS 2.2.	Învățarea elementelor morfologice specifice sculpturii.
X CS 2.1.	Învățarea elementelor morfologice specifice picturii.
X CS 2.2.	Analiza morfologică a lucrărilor reprezentative perioadelor studiate.
XI CS 2.1.	Analiza iconografică a picturii și sculpturii.
XI CS 2.2.	Încadrarea stilistică a unei opere de artă pe baza trăsăturilor identificate.
XI CS 2.3.	Aprehensiunea diferențelor stilistice care apar de la un spațiu geografic la altul.
XII CS 2.1.	Analiza comparativă a artei și arhitecturii.
XII CS 2.2.	Interpretarea referințelor socio-politice, religioase sau filosofice din arta contemporană.
XII CS 2.3.	Receptarea mesajului operelor contemporane exprimate în medii noi

CG3 – Formularea unor opinii personale despre opere de artă, pentru formarea gândirii critice.

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX CS 3.1.	Cunoașterea tipurilor de surse istorice adecvate studiului istoria artei.
IX CS 3.2.	Formularea unui ipoteze despre evoluția unui fenomen artistic.
X CS 3.2.	Sintetizarea esenței comune a unor stiluri succesive.
XI CS 3.2.	Argumentarea unor opinii cu privire la textele despre artă din prima parte a secolului XX.
XII CS 3.1.	Judecarea relevanței culturale a artei și arhitecturii contemporane.
XII CS 3.2.	Argumentarea unor atitudini socio-politice în raport cu arta contemporană.
XII CS 3.4	Evaluarea critică a artei și arhitecturii create în zilele noastre.

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare: ⁸

Domenii de conținut	Conținuturi
Arta Greciei Antice	Arhitectura greacă (context, caracteristici, analize comparative, cel puțin trei exemple reprezentative, importanță, concluzii și opinii personale) Sculptura greacă în perioada clasică (context, caracteristici, analize comparative, cel puțin trei exemple reprezentative, importanță, concluzii și opinii personale)

Domenii de conținut	Conținuturi
	Arhitectura și sculptura elenistică (context, caracteristici, analize comparative, cel puțin trei exemple reprezentative, importanță, concluzii și opinii personale)
<i>Arta Romei Antice</i>	Urbanism și arhitectură romană (context, caracteristici structurale și spațiale, programe de arhitectură, cel puțin trei exemple reprezentative, analize comparative, importanță, concluzii și opinii personale)
<i>Arta bizantină</i>	Arhitectura bizantină (context, caracteristici, analize comparative, cel puțin trei exemple reprezentative, importanță, concluzii și opinii personale)
<i>Arta romanică și gotică în Europa Medievală</i>	Arhitectura gotică (context, caracteristici, analize stilistice comparative din spațiul francez, cel puțin trei exemple reprezentative, importanță, concluzii și opinii personale)
<i>Renașterea artistică în Europa</i>	Arhitectura Renașterii în Italia (context, caracteristici, analize comparative, cel puțin trei exemple reprezentative, importanță, concluzii și opinii personale, personalități artistice – Donato Bramante) Sculptura Renașterii în Italia (context, caracteristici, analize comparative, cel puțin trei exemple de opere pentru sculptorii reprezentativi, originalitate, concluzii și opinii personale, personalități artistice – Michelangelo) Pictura Renașterii în Italia (context, caracteristici, exemple de opere reprezentative, analize stilistice comparative, originalitate, concluzii și opinii personale, personalități artistice; opera artiștilor Leonardo, Rafael, Tizian și influența lor artistică dincolo de perioada Renașterii – exemplificări cu cel puțin trei opere pentru fiecare artist)
<i>Arta barocă în Europa</i>	Arhitectura barocă (context, caracteristici, analize comparative, cel puțin trei exemple reprezentative pentru personalitățile artistice studiate - Francesco Borromini, importanță, concluzii și opinii personale) Sculptura barocă (context, caracteristici, analize comparative, cel puțin trei exemple reprezentative, importanță, concluzii și opinii personale, personalități artistice – Gian Lorenzo Bernini) Pictura barocă (context, caracteristici, analize comparative, cel puțin câte trei exemple de opere reprezentative pentru personalitățile artistice studiate – Caravaggio, Diego Velázquez, Peter Paul Rubens, Rembrandt, importanță, concluzii și opinii personale)
<i>Artele vizuale și arhitectura în secolul al XIX-lea</i>	Romantismul (context, caracteristici, analize comparative, cel puțin trei exemple de opere reprezentative, originalitate, personalități artistice, concluzii și opinii personale) Realismul (context, caracteristici, analize comparative, cel puțin trei exemple de opere reprezentative, originalitate, personalități artistice, concluzii și opinii personale) Art Nouveau / Secession și spiritul european (context, caracteristici, analize comparative, cel puțin trei exemple de opere reprezentative, originalitate, personalități artistice, concluzii și opinii personale)

Domenii de conținut	Conținuturi
	Impresionismul și Postimpresionismul (context, caracteristici, analize comparative, cel puțin trei exemple de opere ale artiștilor reprezentativi, originalitate, concluzii și opinii personale, personalități artistice – Claude Monet, Vincent Van Gogh)
Artele vizuale și arhitectura la începutul secolului XX	Fauvismul (context, caracteristici, analize comparative, cel puțin trei exemple de opere ale artiștilor reprezentativi, originalitate, concluzii și opinii personale, personalități artistice – Henri Matisse) Cubismul (context, caracteristici, analize comparative, cel puțin trei exemple de opere ale artiștilor reprezentativi, originalitate, concluzii și opinii personale, personalități artistice – Pablo Picasso) Sculptura secolului XX – Constantin Brâncuși (context, caracteristici, analize comparative, cel puțin trei exemple de opere reprezentative, originalitate, concluzii și opinii personale) Curențele artistice de avangardă – Futurismul, Mișcarea Dada (context, caracteristici, analize comparative, cel puțin trei exemple de opere ale artiștilor reprezentativi, originalitate, concluzii și opinii personale, personalități artistice – Umberto Boccioni, Marcel Duchamp) Modernismul în arhitectură (context, caracteristici, analize comparative, cel puțin trei exemple de opere ale artiștilor reprezentativi, originalitate, concluzii și opinii personale, personalități artistice – Școala Bauhaus cu Walter Gropius, Ludwig Mies van der Rohe) Arta abstractă (context, caracteristici, analize comparative, cel puțin trei exemple de opere ale artiștilor reprezentativi, originalitate, concluzii și opinii personale, personalități artistice – Vasili Kandinski, Piet Mondrian, Kazimir Malévici)
Artele vizuale și arhitectura în a doua parte a secolului XX	Postmodernismul în arhitectură (context, caracteristici, analize comparative, cel puțin trei exemple de opere ale artiștilor reprezentativi, originalitate, concluzii și opinii personale, personalități artistice – Michael Graves) Pop Art (context, caracteristici, analize comparative, cel puțin trei exemple de opere ale artiștilor reprezentativi, originalitate, concluzii și opinii personale, personalități artistice – Andy Warhol)
Artele vizuale și arhitectura din spațiul românesc în secolul al XIX-lea	Artă și arhitectură națională, la finalul secolului al XIX-lea și începutul secolului XX (context, caracteristici, analize comparative, cel puțin trei exemple de opere reprezentative, originalitate, concluzii și opinii personale, figuri marcante ale arhitecturii neoromânești – Ion Mincu) Sculptura românească la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului XX (context, caracteristici, analize comparative, cel puțin trei exemple de opere reprezentative, originalitate, concluzii și opinii personale personalități artistice – Dimitrie Paciurea)

Domenii de conținut	Conținuturi
	Pictura românească și impactul personalității pictorului Theodor Aman (context, caracteristici, analize comparative, cel puțin trei exemple de opere reprezentative, originalitate, concluzii și opinii personale) Nicolae Grigorescu (context, caracteristici, analize comparative, cel puțin trei exemple de opere reprezentative, originalitate, concluzii și opinii personale) Ștefan Luchian (context, caracteristici, analize comparative, cel puțin trei exemple de opere reprezentative, originalitate, concluzii și opinii personale)
Artele vizuale și arhitectura din România în perioada interbelică	Arhitectură și design în secolul XX. Mișcarea modernă în România - Arhitectul Horia Creangă (context, caracteristici, analize comparative, cel puțin trei exemple de opere reprezentative, originalitate, concluzii și opinii personale) Arhitecți și artiști din România în curentele de avangardă (context, caracteristici, analize comparative, cel puțin trei exemple de opere reprezentative, originalitate, concluzii și opinii personale, personalități artistice – Marcel Iancu, Hans Mattis Teutsch) Artiști români între postimpresionism, fauvism, expresionism, cubism, avangardă și particularități autohtone (context, caracteristici, analize comparative, cel puțin trei exemple de opere reprezentative, originalitate, concluzii și opinii personale, personalități artistice – Nicolae Tonitza)
Arta și arhitectura românească în a doua parte a secolului XX	Personalități ale artelor vizuale din România, în a doua parte a secolului XX (context, caracteristici, analize comparative, cel puțin trei exemple de opere reprezentative, originalitate, concluzii și opinii personale, personalități artistice – Ion Țuculescu, Alexandru Ciucurencu, Corneliu Baba)
Artele vizuale și arhitectura la începutul secolului XXI	Artele vizuale și arhitectura în România la începutul secolului XXI (context, caracteristici, analize comparative, cel puțin trei exemple de opere reprezentative, originalitate, personalități artistice, concluzii și opinii personale)

NOTE SPECIFICE

Rolul principal al examenului de bacalaureat este de a certifica competențele, cunoștințele și abilitățile dobândite de elevi pe parcursul învățământului liceal. Structura unui subiect de bacalaureat și corectarea acestuia sunt guvernate strict de standardele naționale de evaluare. Aceste reglementări acționează ca un instrument tehnic de calibrare, având scopul fundamental de a asigura că notele reflectă realitatea academică și sunt perfect echivalente în orice regiune a țării, eliminând discrepanțele dintre unitățile de învățământ.

În ceea ce privește proiectarea subiectului, standardele naționale impun ca acesta să fie construit pe baza descriptorilor de performanță, depășind simpla testare a memoriei brute. Fiecare cerință trebuie să aibă o validitate absolută de conținut, corelându-se direct cu programa oficială de examen, fiind argumentată de istoriografia de specialitate. Enunțurile sunt formulate fără ambiguități și sunt centrate pe evaluarea competențelor superioare, precum capacitatea de analiză, sinteză și argumentare a elevului. De asemenea, se urmărește o formulare echilibrată și riguroasă a gradelor de dificultate, cu relaționarea itemilor obiectivi, semiobiectivi și subiectivi. Pentru un nivel de la simplu spre complex se au în vedere distribuții cronologice, recunoaștere a încadrării stilistice și a apartenenței operelor reprezentative, cu interpretări pornind de la o sursă accesibilă. Pentru un nivel de la mediu spre complex se au în vedere elaborări de tip eseu în care se dezvoltă o

structurare logică, cu contextualizări și relații stilistice argumentate prin caracteristici, relații evolutive și exemple concludente, cu utilizarea limbajului de specialitate și a conectorilor pentru a argumenta concluzia și importanța fenomenului artistic. Respectarea succesiunii cronologice și stilistice, încadrarea geografică și contextualizarea culturală, identificarea influențelor și a impactului, originalitatea și exprimarea unui punct de vedere personal se realizează cu respectarea unei limite de spațiu raportată la timpul de elaborare.

Subiectele de bacalaureat se pot elabora din toate competențele specifice și din domeniile de conținut cuprinse în programa de examen, urmărind o distribuție cât se poate de ponderată. În acest sens, structura subiectului este concepută echilibrat între domeniile și specialitățile majore, reflectând fidel ponderea acestora în curriculumul de specialitate. În acest fel, se evită supraevaluarea unor teme restrânse în detrimentul altora, iar candidatul este provocat să își mobilizeze întregul bagaj de cunoștințe acumulat, nu doar segmentele preferate sau mai restrânse cronologic ori tematic. Această acoperire echilibrată consolidează caracterul comprehensiv al evaluării, reflectând fidel obiectivele generale ale curriculum-ului liceal. Structura generală este standardizată și urmează îndeaproape modelele oficiale publicate pe parcursul anului școlar, oferind predictibilitate candidaților. Procesul de evaluare propriu-zis este transformat prin standardele naționale de evaluare dintr-o apreciere subiectivă într-o măsurare cât mai obiectivă, echitabilă și transparentă. Corectarea se realizează pe baza unor bareme analitice din care sunt eliminați termenii vagi, fiecare micro-unitate de răspuns fiind cuantificată cu un punctaj fix care să permită o notare cât se poate de unitară în întregul sistem de examinare din cadrul disciplinei.

Competențele specifice de evaluat, menționate în prezenta programă, sunt verificate prin cerințe care implică analiza, compararea și interpretarea unor opere de artă și construcții arhitecturale, descrise în subiect pe baza unor informații textuale, imagini, scheme, planuri arhitecturale, hărți și scheme cronologice furnizate etc. Proba scrisă nu presupune realizarea efectivă a unor vizite de documentare la monumente sau muzee și nu se solicită memorarea unor liste exhaustive de monumente sau obiecte de artă, dar necesită cunoașterea unor exemple reprezentative după care se pot extinde logic caracteristicile generale. Situațiile-problemă sunt formulate pe baza unor contexte istorico-artistice adecvate nivelului disciplinei și curriculum-ului de specialitate.

Atingerea competențelor specifice de evaluat se realizează prin încurajarea formării unui discurs de specialitate axat pe documentare, analiză și sinteză, cu o desfășurare argumentată logic. Candidații sunt provocați să construiască comparații pertinente care să explice contextul dezvoltării stilurilor și curentelor artistice și arhitecturale, precizând caracteristicile morfologice și iconografice (pentru artele vizuale) și caracteristicile structurale și spațiale (pentru arhitectură), precum și să dezvolte analize comparative care să releve conexiunile între stilurile și curentele studiate. Exemplificarea prin opere reprezentative, specifice stilului / curentului / personalității artistice, se concentrează pe două-trei opere reprezentative, selectate din spațiul cultural universal, european sau național, pentru a fundamenta desfășurarea logică a fenomenului artistic. În procesul argumentativ, se urmărește identificarea originalității discursului artistic și arhitectural, a personalității creatoare, precum și formularea unei concluzii clare și a unei opinii personale bazată pe raționamente specifice procesului de evoluție stilistică.

**Anexa nr. 15.7. Programa de examen pentru disciplina *Promovarea bunurilor culturale*
curriculum de specialitate (CS) – PBC_P1**

- *Proba E- a doua probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării)*
- *Filiera vocațională, profil artistic, specializarea conservare-restaurare bunuri culturale*

PREAMBUL

Programa de examen pentru *Promovarea bunurilor culturale* fundamentează elaborarea variantelor de subiecte și a baremelor de evaluare și de notare pentru Proba E – a doua probă scrisă din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Prezenta programă precizează **competențele de evaluat, domeniile de conținut și conținuturile** vizate de evaluarea specifică a acestui examen.

Programa de examen derivă din **programele școlare în vigoare pentru învățământul liceal**, aprobate prin **Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 4350/20.06.2025**. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul întregului ciclu liceal, prin raportare la profilul de formare al absolventului

Obiectivul evaluării prin proba de examen la această disciplină este de a constata măsura în care candidatul aplică terminologia de specialitate în comunicarea scrisă și integrarea cunoștințelor specifice pentru promovarea bunurilor culturale.

Prin susținerea probei de examen la disciplina *Promovarea bunurilor culturale*, candidatul este pus în situația de a face dovada următoarelor **competențe generale (CG)**, dobândite pe parcursul învățământului liceal (clasele a IX-a – a XII-a):

CG1	Receptarea terminologiei de specialitate pentru promovarea bunurilor culturale
CG2	Integrarea cunoștințelor specifice promovării bunurilor culturale în contextul unor situații noi
CG3	Comunicarea scrisă și orală prin valorificarea limbajului de specialitate

Prin variantele de subiecte elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta program, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențe specifice (CS)** care pot fi evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru ciclul liceal:

CG 1 Receptarea terminologiei de specialitate pentru promovarea bunurilor culturale

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS 1.1.	Utilizarea corectă a terminologiei juridice referitoare la produsele și bunurile culturale aparținând patrimoniului cultural local, regional, național și universal
XI.CS 1.2.	Aplicarea, în contexte profesionale, a cunoștințelor de legislație referitoare la produsele și bunurile aparținând patrimoniului cultural
XII.CS 1.1.	Utilizarea corectă a terminologiei specifice domeniului expertizării bunurilor/produselor culturale
XII.CS 1.2.	Utilizarea corectă a terminologiei managementului patrimoniului, marketingului cultural și a practicilor curatoriale în raport cu standardele conservării și restaurării

CG 2 - Integrarea cunoștințelor specifice promovării bunurilor culturale în contextul unor situații noi

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS 2.1.	Aplicarea Legislației Naționale în context internațional
XI.CS 2.2.	Organizarea unui registru inventar pe baza principiilor conservării
XII.CS 2.1.	Aplicarea managementului cultural în instituții
XII.CS 2.2.	Operarea strategiilor de marketing
XII.CS 2.3.	Aplicarea practicilor curatoriale în realizarea unui eveniment cultural

CG3 Comunicarea scrisă și orală prin valorificarea limbajului de specialitate

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS 3.1.	Utilizarea legislației de specialitate în realizarea unui dosar de expoziție
XII.CS 3.1.	Idei privind realizarea unui proiect cultural cu documentele specifice

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Domenii de conținut	Conținuturi
<i>Legislație și coordonatele promovării bunurilor culturale</i>	- Legislația patrimoniului cultural din România; - Legislația patrimoniului cultural internațional; - Realizarea unui dosar de expoziție în instituție/ național/ internațional; - Definirea managementului cultural, al managementului și a practicilor culturale; - Legislația patrimoniului cu referire: -managementul de proiect -proiect cultural -marketizare și drepturi de autor -practicile curatoriale și punerea lor în valoare - Funcționarea în instituțiile de cultură a departamentelor specializate în realizarea evenimentelor cu profil cultural
<i>Instrumente de lucru în valorificarea patrimoniului cultural</i>	- Mijloacele de evidență a bunurilor culturale. Metode și tehnici utilizate în identificarea funcțiilor patrimoniale: - reguli de operare - evidență - raportare - catalogare - Tipuri de expertizări ale patrimoniului: - expertiza de autentificare - expertiza de evaluare patrimonială - expertiza artistică - expertiza de conservare - Documentele de evidență și expertiză: - registrul de inventar - fișa analitică de evidență - fișa de obiect - fișa de conservare - fișa de fototecă - catalogul topografic - dosarul de restaurare - Expoziția și tipuri de expoziție: -criterii și modalități de selectare a exponatelor -funcțiile culturale și sociale ale expoziției -criterii de organizare a expozițiilor (cronologice, tematice, tipuri de expresie artistică) -criterii tehnice și culturale de selectare a exponatelor -expozițiile virtuale - Obiectul muzeal:

Domenii de conținut	Conținuturi
	-categorii de obiecte muzeale în raport cu diferitele categorii de patrimoniu (material și/sau imaterial, tangibil și sau intangibil) și condiționările tehnice de expunere -reconstituiri ca parte a valorificării muzeale (reconstituiri tridimensionale, recontextualizări tridimensionale și/sau cu ajutorul fotografiilor) -criterii de ordonare a obiectelor în raport cu panotarea - Tipologia muzeelor (de la muzee generale la muzee de sit și/sau de obiect) - Strategiiile de proiect ale organizării unei expoziții -proiectul cultural în context contemporan (rolul culturii în dezvoltarea durabilă) -tipuri de proiecte culturale și legislația ICOMOS -elaborarea materiale de promovare a unui eveniment cultural sau a colecțiilor muzeale -materiale de promovare pe suport tradițional (afișe, pliante, bannere) -materiale de promovare în cadrul noilor media - Normele de conservare privind expunerea obiectelor de patrimoniu -spațiul expozițional (microclimat, iluminat, circulație) -starea de conservare a obiectelor (condiționări impuse expunerii obiectelor muzeale) -securitate -manipulare, împachetare, transport
Expertiză și punere în valoare	- Tipuri de expertiză: - expertiza patrimoniului mobil - expertiza patrimoniului imobil - Documentele necesare realizării unui dosar de expertiză pentru patrimoniul mobil și imobil; - Realizarea unui dosar de expoziție pe baza prevederilor legale (studiu de caz).

**Anexa nr. 15.8. Programa de examen pentru disciplina *Matematică aplicată în arhitectură* –
MAT_ARH_P1 (CS)**

- *Proba E – a doua probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării)*
- *Filiera vocațională, profilul artistic, specializarea arhitectură, arte ambientale și design*

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina **Matematică aplicată în arhitectură** fundamentează elaborarea variantelor de subiecte și a baremelor de evaluare și de notare pentru **proba E – a doua probă** din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Prezenta programă precizează **competențele de evaluat, domeniile de conținut și conținuturile** vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen derivă din programa școlară în vigoare pentru disciplina **Matematică aplicată în arhitectură**, clasele a IX-a – a XII-a, curriculum de specialitate, filiera vocațională, profilul artistic, specializarea arhitectură, arte ambientale și design, aprobată pentru învățământul liceal, filiera vocațională, profil artistic, specializarea Arhitectură, în conformitate cu prevederile **Legii învățământului preuniversitar nr. 198/2023**, cu modificările și completările ulterioare, ale planurilor-cadru aprobate prin **Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 4350/20.06.2025**, precum și ale celorlalte acte normative care reglementează organizarea și funcționarea învățământului preuniversitar și a învățământului vocațional artistic. . Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul întregului ciclu liceal, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Scopul evaluării prin proba de bacalaureat la această disciplină este de a constata măsura în care candidatul reprezintă riguros forme, proporții și relații spațiale din arhitectură, calculează arii și volume pentru elemente constructive și corpuri geometrice, interpretează relațiile matematice implicate în procesele arhitecturale (vectori, transformări geometrice, conice) și semnificația geometrică a soluțiilor în probleme de optimizare, modelează matematic situații arhitecturale prin relații funcționale, geometrice și algebrice simple, aplică ecuații ale conicelor și metode de programare liniară pentru fundamentarea deciziilor de proiectare, rezolvă probleme de optimizare a dimensiunilor și analizează efectele constrângerilor asupra soluției optime, și argumentează matematic și vizual soluțiile arhitecturale propuse prin justificarea alegerii transformărilor geometrice, a proporțiilor și a tipurilor de conice utilizate în compoziții arhitecturale, în situații de complexitate corespunzătoare curriculumului de specialitate și tipului de probă.

Prin susținerea probei de examen la disciplina **Matematică aplicată în arhitectură**, candidatul este pus în situația de a face dovada următoarelor **competențe generale (CG)**, dobândite pe parcursul învățământului liceal (clasele a IX-a – a XII-a):

CG1	Reprezentarea riguroasă a formelor, proporțiilor și relațiilor spațiale din arhitectură, pentru exprimarea corectă și comparabilă a informațiilor geometrice și vizuale
CG2	Interpretarea relațiilor matematice implicate în procesele arhitecturale, pentru fundamentarea deciziilor de proiectare și optimizare în contexte cu constrângeri
CG3	Modelarea matematică a situațiilor arhitecturale prin relații funcționale, geometrice și algebrice simple, pentru formularea explicațiilor și a previziunilor coerente asupra structurii formelor
CG4	Argumentarea matematică și vizuală a soluțiilor arhitecturale propuse, pentru susținerea unor decizii estetice și funcționale responsabile în cadrul proiectării

Prin variantele de subiecte elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** care pot fi evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru ciclul liceal:

CG1 – Reprezentarea riguroasă a formelor, proporțiilor și relațiilor spațiale din arhitectură, pentru exprimarea corectă și comparabilă a informațiilor geometrice și vizuale

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS1.1	Identificarea proporțiilor și a relațiilor de asemănare în forme arhitecturale simple
IX.CS1.2	Utilizarea reprezentărilor geometrice, numerice și grafice pentru descrierea proporțiilor și a raporturilor de scară

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS1.3	Reprezentarea formelor arhitecturale, prin aplicarea conceptelor de proporționalitate
X.CS1.1	Reprezentarea vectorilor în plan și spațiu (direcție, sens, modul) și a reperelor carteziane
X.CS1.2	Utilizarea operațiilor cu vectori (adunare, înmulțire cu scalar, produs scalar) în reprezentări spațiale
X.CS1.3	Transpunerea transformărilor elementare (translație, rotație, scalare) în reprezentări geometrice
XI.CS1.1	Reprezentarea grafică a transformărilor geometrice de bază (translație, rotație, simetrie)
XI.CS1.2	Reprezentarea compunerii a două sau mai multe transformări geometrice
XI.CS1.3	Reprezentarea grafică a formelor auto-similare (fractali simpli)
XII.CS1.1	Reprezentarea grafică a conicelor în plan, utilizând ecuații și construcții geometrice
XII.CS1.2	Reprezentarea grafică a funcțiilor și a relațiilor matematice implicate în probleme de optimizare
XII.CS1.3	Reprezentarea grafică a regiunii de soluții într-o problemă de programare liniară cu două variabile

CG2 – Interpretarea relațiilor matematice implicate în procesele arhitecturale, pentru fundamentarea deciziilor de proiectare și optimizare în contexte cu constrângeri

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS2.1	Corelarea conceptelor de raport și proporție cu dimensiuni reale din contexte arhitecturale (lungimi, arii, volume)
IX.CS2.2	Aplicarea proporționalității în calcule elementare de lungimi, arii și volume
IX.CS2.3	Analizarea modului în care proporțiile influențează echilibrul vizual și funcțional al unei construcții
X.CS2.1	Interpretarea produsului scalar și a unghiului dintre vectori în contexte de orientare
X.CS2.2	Interpretarea efectelor transformărilor asupra proporțiilor și simetriei
X.CS2.3	Interpretarea reprezentării matriceale ca „regulă de transformare”
XI.CS2.1	Interpretarea proprietăților păstrate de transformările geometrice (distanțe, unghiuri, arii)
XI.CS2.2	Interpretarea efectelor transformărilor afine și similare asupra proporțiilor și simetriei
XI.CS2.3	Interpretarea fractalilor ca modele de creștere și repetiție în arhitectură
XII.CS2.1	Interpretarea proprietăților geometrice ale conicelor în contexte arhitecturale și vizuale
XII.CS2.2	Interpretarea relației dintre o funcție și punctele ei de extrem (minim, maxim) în contexte arhitecturale
XII.CS2.3	Interpretarea semnificației geometrice a regiunii de soluții în programarea liniară

CG3 – Modelarea matematică a situațiilor arhitecturale prin relații funcționale, geometrice și algebrice simple, pentru formularea explicațiilor și a previziunilor coerente asupra structurii formelor

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS3.1	Reprezentarea proporțiilor arhitecturale prin modele geometrice simple
IX.CS3.2	Modelarea proporționalității prin relații algebrice elementare
IX.CS3.3	Utilizarea modelelor geometrice pentru estimarea unor dimensiuni lipsă
X.CS3.1	Modelarea transformărilor în plan prin matrice pătratice de ordinul 2 (rotație, scalare)
X.CS3.2	Modelarea translației cu coordonate omogene (matrice 3×3 în plan) la nivel introductiv
X.CS3.3	Modelarea orientării optime a unui element plan față de o direcție dată
XI.CS3.1	Modelarea transformărilor geometrice prin ecuații și relații funcționale simple
XI.CS3.2	Modelarea compunerii transformărilor geometrice folosind reprezentări matriceale simple

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS3.3	Modelarea formelor auto-similare prin reguli iterative simple
XII.CS3.1	Modelarea formelor arhitecturale prin ecuații și construcții ale conicelor
XII.CS3.2	Modelarea problemelor de optimizare în contexte arhitecturale simple

CG4 – Argumentarea matematică și vizuală a soluțiilor arhitecturale propuse, pentru susținerea unor decizii estetice și funcționale responsabile în cadrul proiectării

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS4.1	Formularea de explicații matematice pentru alegerea proporțiilor în compoziții grafice
IX.CS4.2	Argumentarea vizuală a relației dintre proporționalitate și armonia formelor
IX.CS4.3	Evaluarea proporțiilor utilizate în compoziții (aspecte matematice ale <i>modulului</i> din arhitectură: unitate de măsură, proporții geometrice, sisteme de module)
IX.CS4.4	Crearea de proporții utilizate în compoziții (aspecte matematice ale <i>modulului</i> din arhitectură: unitate de măsură, proporții geometrice, sisteme de module)
X.CS4.1	Argumentarea alegerii unei transformări (sau compuneri) pentru o configurație de panouri
X.CS4.2	Argumentarea compatibilității dintre proporții, simetrie și repetitivitate în grile modulare
X.CS4.3	Argumentarea deciziilor pe baza unui set minim de date (date → reguli → rezultat)
XI.CS4.1	Argumentarea alegerii unui tip de transformare în configurații geometrice
XI.CS4.2	Argumentarea efectelor structurale ale transformărilor geometrice
XI.CS4.3	Argumentarea valorii funcționale a formelor auto-similare
XII.CS4.1	Argumentarea alegerii unei conice în proiectarea unei forme arhitecturale
XII.CS4.2	Argumentarea alegerii unei soluții arhitecturale pe baza unei analize matematice de optimizare

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi ⁸
Proporționalitate și asemănare	Numere, rapoarte și proporții remarcabile în arhitectură • Proporții. Proporții armonice • Șirul lui Fibonacci. Numărul de aur și spiralele asociate ; raportul de argint; numărul π; forme recurente și proporții în natură Construcții geometrice ale secțiunii și ale dreptunghiului de aur • Metode geometrice clasice și digitale (cu aplicații în GeoGebra sau alte instrumente simple de vizualizare geometrică) • Interpretarea proporției de aur în forme arhitecturale și decorative Proporții și armonii geometrice • Relația dintre proporțiile armonice și formele regulate (triunghiul, pentagonul, decagonul) • Subdiviziuni și descompuneri armonice ale dreptunghiului (Hambridge) • Corelația dintre șirul lui Fibonacci și proporțiile organice de creștere Proporționalitate și asemănare în context arhitectural • Identificarea și interpretarea proporțiilor în exemple de arhitectură și design • Aplicarea proporționalității în determinarea lungimilor, ariilor și volumelor pentru elemente constructive simple:

Domenii de conținut	Conținuturi ⁸
	profile, plinte, tencuieli, pardoseli, tâmplării • Estimarea și verificarea rapoartelor, proporțiilor între părți componente ale unei clădiri istorice (fațadă, deschideri/ritmul golurilor, volume) • Reconstituirea sistemului repetitiv (modular) al unei compoziții arhitecturale (templu grecesc sau clădire contemporană) • Analizarea proporției de aur în elemente de arhitectură (fațade, planuri, logii) și compararea cu alte sisteme de proporționare (raport $1:\sqrt{2}$, $3:4$ etc.) Metode de calcul și modelare geometrică • Arii și volume pentru prisme, piramide (oarecare), trunchi de piramidă, corpuri rotunde, calotă sferică, zonă sferică • Descompunerea corpurilor complexe în corpuri geometrice elementare pentru calculul ariilor și volumelor • Utilizarea secțiunilor și a vederilor ortogonale pentru estimarea dimensiunilor • Introducere intuitivă în reprezentarea digitală (GeoGebra sau aplicații similare cu interfață vizuală simplă)
Vectori și matrice	Vectori – noțiuni fundamentale • Segmente orientate; segmente orientate echipolente • Vectori în plan și în spațiu: direcție, sens, modul • Coordonate carteziane în spațiu • Operații cu vectori: adunare (regula triunghiului și regula paralelogramului), înmulțire cu scalar, produs scalar. Vectori ortogonali • Vector de poziție (al mijlocului unui segment, al centrului de greutate al unui triunghi); vector de direcție • Operații cu vectori în forma analitică • Descrierea și orientarea elementelor arhitecturale (pereți, planșee, acoperișuri, traiectorii) cu ajutorul vectorilor Vectori în contexte arhitecturale • Determinarea orientării fațadelor și a unghiurilor dintre plane • Contexte practic-aplicative: verificarea ortogonalității între elemente constructive; orientarea vectorială a elementelor în funcție de direcția luminii sau a vântului • Reprezentări și măsurători vectoriale în GeoGebra (sau aplicații 2D/3D) Matrice – noțiuni de bază • Matricea, ca instrument de reprezentare numerică a relațiilor spațiale • Matrice de tipul $m \times n$, unde $m, n \in \{1, 2, 3\}$; transpusa unei matrice • Operații: adunare, înmulțire cu scalar, produs de matrice Transformări geometrice în plan și în spațiu (abordare intuitivă) • Exemple de transformări geometrice reprezentate prin matrice: translația unui punct sau obiect; rotația în jurul unui punct; scalarea unei forme (mărire/micșorare) • Aplicarea acestor transformări pentru vizualizarea

Domenii de conținut	Conținuturi ⁸
	modificărilor proporțiilor în forme arhitecturale (fațade, ferestre, module repetate) • Interpretarea vizuală a efectului transformărilor (rotație, scalare, translație) asupra formelor geometrice Aplicații interdisciplinare și interpretare vizuală • Relații spațiale în construcții modulare simple, cu reprezentare matriceală • Explorarea conceptului de „transformare” prin activități grafice (hârtie milimetrică, GeoGebra, aplicații 3D elementare) • Compararea efectelor transformărilor asupra proporțiilor și simetriei obiectelor
Transformări geometrice și structuri auto-similare	Transformări geometrice – concept și clasificare • Definirea transformării geometrice ca funcție între mulțimi de puncte • Clasificarea transformărilor după proprietățile păstrate: izometrice, afine, proiective (cu utilizare în prelucrarea imaginilor digitale pentru a corecta perspectivele) • Exemple arhitecturale ale fiecărui tip (translații, rotații, simetrii, omotetii) Transformări izometrice (euclidiene) • Translația, rotația, simetria axială și centrală – proprietăți și efecte asupra formelor • Conservarea distanțelor, a unghiurilor și a proporțiilor • Contexte practic-aplicative: repetiția și simetria în structuri arhitecturale, elemente decorative și module geometrice Transformări afine și similare • Noțiunea de transformare afină și scalare (dilatare/contractie) • Conservarea coliniarității, a paralelismului și a proporțiilor liniare • Aplicarea transformărilor afine în redimensionarea și adaptarea proporțiilor în planuri și fațade Reprezentarea matriceală a transformărilor geometrice • Asocieri între transformări geometrice și matrice (rotație, translație, scalare, forfecare (prin exemple de tipul: un pătrat se transformă într-un paralelogram, modificând unghiurile interne, dar păstrând liniile paralele) • Utilizarea coordonatelor omogene în reprezentarea bidimensională simplificată • Vizualizarea efectelor transformărilor prin desen geometric sau aplicații digitale simple (<i>GeoGebra</i>, <i>Blender</i> în modul de bază sau programe similare) Fractali – modele de auto-similaritate • Ideea de formă auto-similară și generare recursivă; exemple: triunghiul lui <i>Sierpiński</i>, feriga <i>Barnsley</i>, fulgul lui <i>Koch</i> • Interpretarea fractalilor ca modele de creștere și repetiție în arhitectură (fațade, structuri, acoperișuri, tipare ornamentale) • Explorarea vizuală a fractalilor în programe grafice

Domenii de conținut	Conținuturi ⁸
	simple sau prin construcții iterative manuale
Elemente de geometrie analitică	Conice: cercul, elipsa, hiperbola, parabola - Definiție ca locuri geometrice - Caracterizare - Ecuția canonică - Construcție geometrică prin diferite metode și aplicații digitale dedicate, inclusiv metode practice (de exemplu, metoda sferei pentru cerc și elipsă) - Interpretare vizuală în contexte arhitecturale - Compararea conicelor din perspectiva principiilor de optimizare, cu exemple în care conicele oferă răspunsuri optime la constrângeri geometrice sau fizice în arhitectură sau design prin proprietățile pe care le au
Optimizare și decizie rațională în proiectare	Optimizarea în arhitectură – concept și motivație - Identificarea situațiilor din arhitectură care presupun maximizare sau minimizare (arie, volum, cost, resursă, lumină, energie) - Utilizarea proprietăților funcțiilor de gradul I și al II-lea pentru determinarea valorilor extreme în contexte geometrice simple (monotonie, puncte de extrem, semn). - Interpretarea grafică a punctelor critice și a condițiilor de optim Aplicații geometrice ale optimizării - Probleme de optimizare a dimensiunilor unor obiecte plane și spațiale (perimetru, arie, volum) - Determinarea dimensiunilor optime pentru elemente constructive sau structuri (grinzi, curți, ferestre, containere) - Analiza efectelor constrângerilor asupra soluției optime Programare liniară (abordare intuitivă) - Probleme de optimizare cu două variabile în formă canonică, soluții din perspectiva arhitecturală - Reprezentarea grafică a regiunii de fezabilitate și identificarea soluției optime - Soluții din perspectivă arhitecturală (costuri, materiale, suprafețe)

NOTE SPECIFICE

Rolul principal al examenului de bacalaureat este de a certifica competențele, cunoștințele și abilitățile dobândite de elevi pe parcursul învățământului liceal. Structura unui subiect de bacalaureat și corectarea acestuia sunt guvernate strict de standardele naționale de evaluare. Aceste reglementări acționează ca un instrument tehnic de calibrare, având scopul fundamental de a asigura că notele reflectă realitatea academică și sunt perfect echivalente în orice regiune a țării, eliminând discrepanțele dintre unitățile de învățământ.

În ceea ce privește proiectarea subiectului, standardele naționale impun ca acesta să fie construit pe baza descriptorilor de performanță, depășind simpla testare a memoriei brute. Fiecare cerință trebuie să aibă o validitate absolută de conținut, corelându-se direct cu programa oficială de examen, fiind complet interzisă introducerea unor noțiuni din afara acesteia. Enunțurile sunt formulate fără ambiguități și sunt centrate pe evaluarea competențelor superioare, precum capacitatea de analiză, sinteză și argumentare a elevului. De asemenea, subiectul respectă un echilibru riguros al gradelor de dificultate: aproximativ 30-40% reprezintă itemi de nivel ușor, accesibili pentru obținerea notei de trecere, 40-50% sunt de nivel mediu, destinați notelor

de 7 și 8, în timp ce restul de 10-20% reprezintă itemi de dificultate sporită, concepuți pentru a departaja excelența și notele maxime.

Mai mult, subiectele de bacalaureat jonglează în mod intenționat cu toate competențele specifice și cu toate domeniile de conținut cuprinse în programa de examen, urmărind o distribuție cât se poate de uniformă a acestora. În acest fel, se evită supraevaluarea unor teme restrânse în detrimentul altora, iar candidatul este provocat să își mobilizeze întregul bagaj de cunoștințe acumulat, nu doar segmentele preferate sau mai ușor de reținut. Această acoperire echilibrată consolidează caracterul comprehensiv al evaluării, reflectând fidel obiectivele generale ale curriculum-ului liceal. Structura generală este standardizată și urmează îndeaproape modelele oficiale publicate pe parcursul anului școlar, oferind predictibilitate candidaților.

Competențele referitoare la modelarea matematică și analiza cantitativă în arhitectură sunt evaluate prin analiza, proiectarea și interpretarea unor probleme aplicate descrise în subiect, pe baza unor informații, imagini, scheme, tabele, grafice, seturi de date sau ecuații furnizate.

Situațiile-problemă sunt formulate pe baza unor modele matematice simplificate, adecvate nivelului disciplinei. Atunci când rezolvarea cerințelor presupune utilizarea unor parametri, constante, caracteristici geometrice sau indicatori specifici, extrase din tabele, reglementări, standarde sau documentații de specialitate, acestea se furnizează în cadrul subiectului. Nu se solicită memorarea prevederilor reglementărilor urbanistice, a valorilor standardizate și nici efectuarea unor calcule complexe de dimensionare sau optimizare specifice proiectării profesionale.

Procesul de evaluare propriu-zis este transformat de aceleași standarde naționale de evaluare dintr-o apreciere subiectivă într-o măsurare matematică și transparentă. Corectarea se realizează exclusiv pe baza unor bareme analitice stricte, din care sunt eliminați termenii vagi, fiecare micro-unitate de răspuns fiind cuantificată cu un punctaj fix. Prin aplicarea unitară a acestor standarde la nivel național, o lucrare evaluată cu o anumită notă într-o școală de provincie va reflecta exact aceleași competențe ca o lucrare similară dintr-un colegiu de elită, asigurând astfel echitatea întregului sistem de examinare.

Anexa nr.15.9. Programa de examen pentru disciplina Fizică aplicată în arhitectură – FAA_P1 (CS)

- Proba E – a doua probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării)
- Filiera vocațională, profilul artistic, specializarea arhitectură, arte ambientale și design

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina **Fizică aplicată în arhitectură** fundamentează elaborarea variantelor de subiecte și a baremelor de evaluare și de notare pentru **proba E – a doua probă** din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Prezenta programă precizează **competențele de evaluat, domeniile de conținut și conținuturile** vizate de evaluarea specifică acestei probe.

Programa de examen derivă din programa școlară în vigoare pentru disciplina **Fizică aplicată în arhitectură**, clasele a XI-a și a XII-a, curriculum de specialitate, filiera vocațională, profilul artistic, specializarea arhitectură, arte ambientale și design, aprobată prin Ordinul ministrului educației și cercetării nr. **4106/2026**. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale prin studiul disciplinei **Fizică aplicată în arhitectură**, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Scopul evaluării prin proba de bacalaureat la această disciplină este de a constata măsura în care candidatul investighează și explică fenomene fizice relevante pentru arhitectură și design, interpretează date și reprezentări, aplică legi, principii și relații fizice pentru rezolvarea unor probleme definite în contexte arhitecturale și analizează rezultatele pentru a fundamenta soluții eficiente, sigure și sustenabile, în situații de complexitate corespunzătoare curriculumului de specialitate și tipului de probă.

Proba de examen la disciplina **Fizică aplicată în arhitectură** vizează nivelul de formare și dezvoltare a următoarelor **competențe generale (CG)**, prevăzute de programa școlară pentru disciplina **Fizică aplicată în arhitectură** în clasele a XI-a și a XII-a, în cadrul curriculumului de specialitate.

CG1	Investighează științific structuri, stări și fenomene fizice pentru a formula concluzii bazate pe dovezi, în contexte variate
CG2	Explică științific fenomene fizice și aplicații ale acestora pentru a transfera cunoașterea în contexte reale
CG3	Rezolvă probleme și situații-problemă pentru a fundamenta soluții eficiente, sigure și sustenabile
CG4	Comunică eficient informații, raționamente și concluzii științifice, utilizând limbajul specific fizicii, pentru a susține decizii argumentate
CG5	Evaluează impactul științei și tehnologiei asupra individului, societății și mediului pentru a adopta comportamente etice și responsabile

Prin variantele de subiecte elaborate pentru examenul național de bacalaureat sunt evaluate competențele prevăzute în prezenta programă, în contexte și sarcini de lucru construite pe baza domeniilor de conținut și a conținuturilor vizate de aceasta, iar baremele de evaluare și de notare includ prevederea că se acordă punctajul corespunzător pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate competențele specifice (CS) evaluate prin examen, selectate din programa școlară în vigoare și prezentate cumulativ pentru clasele a XI-a și a XII-a:

CG1 – Investighează științific structuri, stări și fenomene fizice pentru a formula concluzii bazate pe dovezi, în contexte variate

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS.1.1.	Explorează proprietăți și fenomene fizice în arhitectură și design, în situații simple și controlabile, pentru a formula observații relevante și întrebări de investigat
XI.CS.1.2.	Proiectează investigații experimentale simple pentru a testa ipoteze cu privire la proprietăți și fenomene fizice în arhitectură și design

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS.1.4.	Prelucrează dirijat date obținute din investigații experimentale simple pentru a formula concluzii pertinente în domeniul arhitecturii și designului
XII.CS.1.1.	Explorează proprietăți și fenomene fizice în arhitectură și design, în contexte familiare, pentru a formula întrebări de investigat și ipoteze
XII.CS.1.2.	Proiectează investigații experimentale și teoretice simple pentru a testa ipoteze cu privire la proprietăți și fenomene fizice în arhitectură și design
XII.CS.1.4.	Prelucrează ghidat date obținute din investigații experimentale și teoretice pentru a formula concluzii argumentate științific în domeniul arhitecturii și designului

CG2 – Explică științific fenomene fizice și aplicații ale acestora pentru a transfera cunoașterea în contexte reale

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS.2.1.	Evidențiază condiții de producere a fenomenelor observate în domeniul arhitecturii și designului pentru a identifica relații cauzale între mărimi fizice
XI.CS.2.2.	Aplică legi și principii fizice pentru a descrie fenomenele fizice întâlnite în arhitectură și design
XI.CS.2.3.	Utilizează reprezentări calitative/cantitative pentru a descrie fenomenele fizice aplicate în arhitectură și design
XI.CS.2.4.	Identifică fenomene fizice studiate care sunt relevante pentru a explica evenimente din contexte reale de proiectare
XII.CS.2.1.	Selectează aspectele relevante ale fenomenelor observate în domeniul arhitecturii și designului pentru a justifica relații cauzale
XII.CS.2.2.	Utilizează legi și principii fizice pentru a susține explicații ale fenomenelor fizice aplicabile în arhitectură și design
XII.CS.2.3.	Construiește reprezentări calitative/cantitative pentru a evidenția relații între mărimi fizice în domeniul arhitecturii și designului
XII.CS.2.4.	Explică în limbaj științific fenomene fizice pentru a analiza efectele lor în situații reale de proiectare

CG3 – Rezolvă probleme și situații-problemă pentru a fundamenta soluții eficiente, sigure și sustenabile

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS.3.1.	Identifică informațiile relevante dintr-o problemă de proiectare pentru a descrie situația de rezolvat
XI.CS.3.2.	Utilizează scheme, tabele sau reprezentări grafice pentru a evidenția conexiunile dintre datele problemei arhitecturale
XI.CS.3.3.	Aplică principii, legi și teoreme ale fizicii pentru a rezolva probleme definite în contexte arhitecturale cunoscute
XI.CS.3.4.	Analizează rezultatele obținute în urma rezolvării problemelor de proiectare pentru a le valida
XII.CS.3.1.	Analizează informațiile dintr-o problemă de proiectare pentru a stabili variabilele de care depinde soluția
XII.CS.3.2.	Utilizează scheme, tabele, grafice sau modele matematice pentru a justifica ipotezele de lucru arhitecturale
XII.CS.3.3.	Aplică principii, legi și teoreme ale fizicii pentru a rezolva probleme definite în contexte arhitecturale variate
XII.CS.3.4.	Analizează rezultatele obținute în urma rezolvării problemelor de proiectare pentru a argumenta corectitudinea și coerența soluțiilor

CG4 – Comunică eficient informații, raționamente și concluzii științifice, utilizând limbajul specific fizicii, pentru a susține decizii argumentate

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS.4.1.	Utilizează limbajul specific fizicii și convențiile internaționale pentru a exprima corect în proiectare informații și rezultate teoretice sau experimentale
XI.CS.4.2.	Reprezintă date experimentale prin tabele și grafice pentru a susține comunicarea clară a concluziilor în proiectare
XI.CS.4.3.	Redactează rapoarte de laborator simple pentru a structura observațiile, metodele și concluziile investigațiilor în arhitectură și design
XI.CS.4.4.	Prezintă oral sau în scris raționamente pentru a susține soluții la probleme de proiectare
XII.CS.4.1.	Utilizează limbajul specific fizicii și convențiile internaționale pentru a exprima coerent în proiectare explicații și raționamente științifice
XII.CS.4.2.	Reprezintă date și rezultate prin tabele și grafice pentru a susține comunicarea coerentă a concluziilor în proiectare
XII.CS.4.3.	Redactează rapoarte de laborator și proiecte științifice structurate pentru a evidenția logica investigațiilor și validitatea concluziilor în arhitectură și design
XII.CS.4.4.	Prezintă oral sau în scris raționamente pentru a argumenta soluții la probleme de proiectare

CG5 – Evaluează impactul științei și tehnologiei asupra individului, societății și mediului pentru a adopta comportamente etice și responsabile

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS.5.1.	Identifică aplicații ale științei și tehnologiei utilizate în arhitectură și design pentru a recunoaște efectele acestora asupra individului, societății și mediului
XI.CS.5.2.	Recunoaște influența științei și tehnologiei asupra arhitecturii și designului pentru a conștientiza responsabilitatea individuală și colectivă
XII.CS.5.1.	Identifică efecte pozitive și negative ale aplicațiilor științifice și tehnologice în arhitectură și design pentru a explica impactul acestora asupra individului, societății și mediului
XII.CS.5.2.	Analizează situații generate de progresul științific în domeniul arhitecturii și designului pentru a identifica dilemele etice asociate acestora

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
Statica solidelor și mecanica fluidelor	Echilibrul structurilor în arhitectură <u>Echilibrul punctului material:</u> (Punctul material liber. Punctul material supus la legături. Rezultanta unui sistem de forțe. Echilibrul punctului material liber. Echilibrul punctului material supus la legături.) <u>Echilibrul solidului rigid:</u> (Translații și rotații. Momentul forței față de un punct. Teorema lui Varignon. Echilibrul de rotație: forțe paralele; cuplu de forțe. Centrul de greutate al corpurilor.) Distribuția forțelor în elemente structurale <u>Echilibrul solidului rigid liber</u> <u>Echilibrul solidului rigid supus la legături</u> (Forțe de legătură, legături: reazeme simple, articulația, încastrarea. Echilibrul solidului rigid

Domenii de conținut	Conținuturi
	supus la legături fără frecare. Echilibrul solidului rigid supus la legături cu frecare.) <u>Clasificarea corpurilor și a forțelor în rezistența materialelor</u> (Elemente de construcții. Forțe exterioare. Forțe interioare și deformații.) <u>Comportarea materialelor</u> (Elasticitatea și plasticitatea. Legea lui Hooke. Curba caracteristică a materialelor. Rezistența și rigiditatea barelor.) <u>Solicitări. Mecanisme simple. Diagrame de eforturi.</u> (Întindere și comprimare. Forfecare. Încovoiere. Torsiune.) Comportamentul fluidelor în instalații hidraulice. Presiunea hidrostatică și aplicațiile sale. Fenomenul de capilaritate în materiale de construcție. Acțiunea vântului, zăpezii și a altor încărcări dinamice. Seismicitate, oscilații și vibrații în structuri (unde seismice, intensitate, magnitudine). Harta seismică a României.
Electricitate	Parametrii electrici ai instalațiilor electrice. Eficiența energetică a instalațiilor electrice. Integrarea surselor regenerabile în sistemele electrice. Alegerea protecțiilor. Fenomenul de scurtcircuit electric. Protecția împotriva supratensiunilor electrice. Siguranța instalațiilor electrice. Curenți de scurgere, alegerea protecțiilor și priza de pământ. Protecția împotriva fenomenelor electrice atmosferice. Condiții de amplasament care favorizează lovitura de trăsnet. Instalația de paratrăsnet.
Termodinamică	Materiale termoizolante și proprietăți. Relația dintre conductivitatea termică și rezistența termică. Transfer de căldură, izolație termică și punți termice în construcții. Estimarea pierderilor prin punți termice în construcții. Condensul superficial și modalități de prevenire. Harta climatică a României. Energia solară și efectul de seră. Dilatarea termică a solidelor. Comportamentul solidelor simple. Comportamentul solidelor compozite (precum betonul armat sau bimetalul) Sarcina termică în caz de incendiu și densitatea de sarcină termică.
Optică	Descrierea luminii utilizând calitățile luminii (senzația de culoare, mărimi energetice și fotometrice). Reflexia, refracția luminii în arhitectură. Dispersia luminii și efecte estetice. Coordonatele solare. Mișcarea aparentă a Soarelui. Controlul luminii naturale și dispozitive de umbrire. Iluminat natural și artificial. Temperatura cromatică și confort vizual (lumină rece/lumină caldă). Sisteme de iluminat eficient energetic.
Acustică	Descrierea sunetelor utilizând calitățile sunetului. Propagarea undelor sonore în diverse medii. Izolație fonică și materiale fonoabsorbante. Timp de reverberație și control acustic. Zgomotul de impact și metode de atenuare. Difuzia și difracția undelor sonore.

**Anexa nr. 15.10. Programa de examen pentru disciplina
Geometrie descriptivă și perspectivă – GD_PERS (CS)**

- Proba E – a doua probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării)
- Filiera vocațională, profilul artistic, specializarea arhitectură, arte ambientale și design

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina **Geometrie descriptivă și perspectivă** fundamentează elaborarea variantelor de subiecte și a baremelor de evaluare și de notare pentru **proba E – a doua probă** din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Prezenta programă precizează **competențele de evaluat, domeniile de conținut și conținuturile** vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen derivă din programa școlară în vigoare pentru disciplina **Geometrie descriptivă și perspectivă**, clasele a IX-a – a XII, curriculum de specialitate, filiera vocațională, profilul artistic, specializarea arhitectură, arte ambientale și design, aprobată pentru învățământul liceal, filiera vocațională, profil artistic, specializarea Coregrafie, în conformitate cu prevederile **Legii învățământului preuniversitar nr. 198/2023**, cu modificările și completările ulterioare, ale planurilor-cadru aprobate prin **Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 4350/20.06.2025**, precum și ale celorlalte acte normative care reglementează organizarea și funcționarea învățământului preuniversitar și a învățământului vocațional artistic.

Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul întregului ciclu liceal, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Scopul evaluării prin proba de bacalaureat la această disciplină este de a constata măsura în care candidatul aplică și construiește reprezentări grafice ale elementelor și volumelor geometrice, analizează relațiile spațiale și pozițiile relative ale punctelor, dreptelor și planelor, modelează și transpune formele din spațiul real în sisteme de proiecție convențională (ortogonală, axonometrie izometrică, perspectivă construită), reprezintă secțiuni, umbre și ansambluri arhitecturale utilizând metodele geometriei descriptive și perspectivei (schimbare de plan, rotație, rabatere, perspectivă la unul sau două puncte de fugă), și argumentează coerența soluțiilor grafice prin utilizarea corectă a terminologiei de specialitate și prin demonstrarea validității construcțiilor geometrice, în situații de complexitate corespunzătoare curriculumului de specialitate și tipului de probă.

Prin susținerea probei de examen la disciplina **Geometrie descriptivă și perspectivă**, candidatul este pus în situația de a face dovada următoarelor **competențe generale (CG)**, dobândite pe parcursul învățământului liceal (clasele a IX-a – a XII-a):

CG1	Utilizarea elementelor de limbaj specifice desenului proiectiv pentru a realiza reprezentări convenționale
CG2	Transpunerea formelor din spațiul real, obiectiv, în sistem de reprezentare convențional
CG3	Dezvoltarea gândirii spațiale prin rezolvarea unor probleme utilizând reprezentări proiective ca instrument de analiză, decizie și proiectare

Prin variantele de subiecte elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** care pot fi evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru ciclul liceal:

CG1 – Utilizarea elementelor de limbaj specifice desenului proiectiv pentru a realiza reprezentări convenționale

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS1.1	Utilizarea convențiilor de desen tehnic pentru a reprezenta corect elemente geometrice în cadrul desenului proiectiv
IX.CS1.2	Aplicarea transformărilor geometrice în reprezentări proiective simple, pentru a reproduce relații spațiale
IX.CS1.3	Construcția corectă a reprezentărilor realizate în proiecție centrală sau paralelă, prin raportare la terminologia specifică sistemelor de proiecție

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
X.CS1.1	Reprezentarea configurațiilor spațiale utilizând metodele geometriei descriptive: schimbare de plan, rotație și rabatere
X.CS1.2	Reprezentarea volumelor simple în sistem de proiecție ortogonală și în perspectivă cilindrică/paralelă
X.CS1.3	Reprezentarea volumelor simple în perspectivă dependentă la unul sau două puncte de fugă
XI.CS1.1	Reprezentarea secțiunilor poliedrelor și corpurilor de rotație cu respectarea convențiilor grafice specifice desenului proiectiv în dublă / triplă proiecție ortogonală și axonometrie izometrică
XI.CS1.2	Utilizarea roto-translației pentru reprezentarea în dublă / triplă proiecție ortogonală și axonometrie izometrică
XI.CS1.3	Integrarea diferitelor tipuri de reprezentări bidimensionale și tridimensionale într-un proiect coerent de arhitectură/ design
XII.CS1.1	Reprezentarea ansamblurilor de corpuri în sisteme de proiecție centrală sau paralelă
XII.CS1.2	Reprezentarea în dublă / triplă proiecție ortogonală a configurațiilor complexe - acoperișuri, ansambluri intersectate, forme complementare ale corpurilor
XII.CS1.3	Reprezentarea unei volumetrii complexe în perspectivă construită la unul sau două puncte de fugă

CG2 – Transpunerea formelor din spațiul real, obiectiv, în sistem de reprezentare convențional

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS2.1	Reprezentarea, în proiecție ortogonală, a punctelor, dreptelor și planelor, pentru a figura poziția acestora în spațiu
IX.CS2.2	Utilizarea proiecțiilor centrale și paralele pentru transpunerea formelor geometrice elementare în plan
IX.CS2.3	Reprezentarea corpurilor geometrice regulate în proiecții ortogonale și în axonometrie izometrică, cu umbre proprii și purtate
X.CS2.1	Determinarea poziției punctelor, adevăratei lungimi a dreptelor și intersecțiilor planurilor utilizând metodele geometriei descriptive
X.CS2.2	Aplicarea metodelor geometriei descriptive pentru reprezentarea volumelor neregulate simple în proiecție ortogonală și axonometrie izometrică
X.CS2.3	Reprezentarea formelor geometrice regulate și neregulate prin metodele perspectivei construite (dependent)
XI.CS2.1	Reprezentarea secțiunilor volumelor
XI.CS2.2	Utilizarea noțiunii de roto-translație în construirea scărilor și a suprafețelor elicoidale
XI.CS2.3	Construirea perspectivelor volumelor simple în proiecție centrală
XII.CS2.1	Construirea perspectivelor centrale ale ansamblurilor volumetrice complexe la unul sau două puncte de fugă
XII.CS2.2	Construirea umbrelor volumelor și ansamblurilor de volume
XII.CS2.3	Aplicarea hașurii și texturii diferențiate pentru a reda materialitatea și umbrele, creând astfel reprezentări vizuale bogate și expresive

CG3 – Dezvoltarea gândirii spațiale prin rezolvarea unor probleme utilizând reprezentări proiective ca instrument de analiză, decizie și proiectare

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS3.1	Identificarea relațiilor spațiale dintre puncte, drepte și plane pe baza analizării proiecțiilor acestora

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS3.2	Înțelegerea relațiilor spațiale elementare în configurații geometrice, utilizând reprezentări proiective simple
IX.CS3.3	Reprezentarea în perspectivă centrală/conică a unor volume simple
X.CS3.1	Analizarea relațiilor spațiale în configurații tridimensionale utilizând schimbarea de plan, rotația și rabatarea
X.CS3.2	Reprezentarea unor compoziții de volume în axonometrie izometrică și perspectivă construită prin metoda dependentă
X.CS3.3	Abordarea unor probleme de „determinare a adevăratei mărimi” folosind metodele geometriei descriptive
XI.CS3.1	Realizarea secțiunilor plane și a intersecțiilor dintre volume
XI.CS3.2	Modelarea configurării spațiale a unui volum arhitectural prin roto-translație
XI.CS3.3	Analiza diferitelor scenarii în funcție de scop în rezolvarea unei probleme cu metodele geometriei descriptive
XII.CS3.1	Reprezentarea unui ansamblu volumetric complex în triplă proiecție ortogonală, axonometrie izometrică și perspectivă construită la unul sau două puncte de fugă
XII.CS3.2	Reprezentarea umbrelor proprii și purtate pentru volumetrii complexe
XII.CS3.3	Reprezentarea unui ansamblu complex din axonometrie izometrică în triplă proiecție ortogonală și secțiune și perspectivă

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi ⁸
Elemente generale de geometrie descriptivă	Elemente de desen tehnic - tipuri de scări de reprezentare a desenului (reală, de mărire, de micșorare) utilizate în desenul tehnic - tipuri de linii (denumire, aspect, utilizare) folosite în reprezentarea geometrică convențională - formate standard (A0 - A5) utilizate în desenul tehnic - citirea cotelor și interpretarea dimensiunilor în funcție de scară (DIN) Sisteme de proiecție - proiecția centrală (conică) - proiecția paralelă (cilindrică): axonometrie izometrică - sisteme de referință definite prin plane perpendiculare între ele (orizontal, frontal, lateral) Transformări geometrice - omologie (transformare proiectivă cu centru și axă) - omotetie (asemănare cu centru și factor de scalare) - afinitate (transformare ce conservă coliniaritatea și paralelismul) - congruență (transformări izometrice) Reprezentarea elementelor geometrice (punct, dreaptă, plan) - reprezentarea punctului: - o <i>proiecția punctului în sistemul de proiecție dublu ortogonal</i> - o <i>proiecția punctului în sistemul de proiecție triplu ortogonal</i> - reprezentarea dreptei: - o <i>proiecțiile dreptei pe planurile de proiecție</i> - o <i>urmele dreptei pe planurile de proiecție</i> - o <i>poziții particulare ale dreptei față de planurile de proiecție</i> - o <i>poziții relative a două drepte: paralele, concurente, necoplanare</i>

Domenii de conținut	Conținuturi ⁸
	- reprezentarea planului: - o <i>urmele planului</i> - o <i>determinarea unui plan printr-o dreaptă și un punct/două drepte</i> - o <i>determinarea urmelor unui plan pe planurile de proiecție</i> - o <i>drepte particulare ale planului: drepte paralele cu un plan de proiecție - dreapta de nivel (orizontală), dreapta de front (frontală); linii de cea mai mare pantă față de planul orizontal/vertical</i> - o <i>pozițiile unui plan față de planurile de proiecție</i> - o <i>interpretarea teoremei celor trei perpendiculare și a reciprocelor acesteia din perspectiva proiecțiilor</i> Construcții geometrice - construcția paralelelor - construcția mediatoarei unui segment de dreaptă (împărțirea unui segment de dreaptă în două părți egale) - împărțirea unui segment de dreaptă în n părți egale, $n > 2$ - unghiuri și împărțirea unghiurilor - construcția bisectoarei unui unghi dat - determinarea centrului cercului, cunoscând un arc de cerc al acestuia - construcții de cercuri și a unor elemente conexe: - o <i>cerc cu rază dată prin două puncte date</i> - o <i>tangenta la un cerc într-un punct dat</i> - o <i>tangente comune, exterioare și interioare la două cercuri date</i> - o <i>cerc circumscris unui triunghi/pătrat/dreptunghi/poligon regulat dat</i> - o <i>cerc înscris într-un triunghi/poligon regulat dat</i> Reprezentări axonometrice - tipuri de axonometrii ortogonale și oblice (izometrică, dimetrică, anizometrică) Reprezentarea corpurilor geometrice regulate în triplă proiecție ortogonală și în axonometrie izometrică - poliedre regulate (cub, prismă, piramidă, tetraedru, trunchi de piramidă) - corpuri de rotație (cilindru, con, trunchi de con, sferă) - plan tangent la suprafețe conice, cilindrice și sferice Reprezentări și compoziții geometrice - reprezentarea poligoanelor regulate în proiecție triplă și axonometrie izometrică - reprezentarea poliedrelor regulate în proiecție triplă și axonometrie izometrică - construcția elipsei în axonometrie pornind de la cerc - reprezentarea corpurilor de rotație în proiecție triplă și axonometrie - compoziții din volume regulate (poliedre, corpuri de rotație) - secțiuni plane în solide regulate (poliedre, corpuri de rotație) - înscrierea formelor regulate în alte forme regulate
Sisteme de proiecție (introducere în perspectivă)	Proiecția conică (perspectivă centrală) - proiecția unui punct, a unei drepte și a unei forme geometrice elementare prin raze proiectante concurente într-un punct (centrul de proiecție) - caracteristicile proiecției centrale: raze proiectante divergente, punct de fugă, modificarea raporturilor Proiecția cilindrică (perspectivă paralelă) - proiecția prin raze proiectante paralele - proiecția paralelă oblică - proiecția paralelă ortogonală Sisteme de referință - sisteme de referință definite prin două sau trei plane perpendiculare între ele

Domenii de conținut	Conținuturi ⁸
	- intersecția planelor de proiecție și liniile lor de referință - orientarea punctelor și elementelor geometrice față de planele de proiecție
Metodele geometriei descriptive	Metode de determinare a adevăratei mărimi a unui segment de dreaptă - metoda schimbării planelor de proiecție, aplicată pentru un punct, o dreaptă sau un plan: - o schimbarea planului vertical de proiecție - o schimbarea planului orizontal de proiecție - metoda rotației, utilizată pentru determinarea poziției reale: - o rotația în plan orizontal (rotație de nivel) - Axa paralelă cu Oz - o rotația în plan vertical (rotație de front) - Axa perpendiculară pe planul vertical de proiecție - (de capăt) - o determinarea adevăratei mărimi a unei figuri plane prin metoda rotației - metoda rabaterii: - o rabaterea pe planul orizontal de proiecție - o ridicarea rabaterii
Metodele perspectivei	Perspectiva dependentă/mixtă pentru volume geometrice regulate: - perspectiva construită la un punct de fugă pentru: - o corpuri geometrice regulate izolate (cub, prismă, piramidă, tetraedru, trunchi de piramidă; cilindru, con, trunchi de con, sferă) - o ansambluri alcătuite din volume regulate - perspectiva construită la două puncte de fugă pentru: - o corpuri geometrice regulate izolate - o ansambluri de corpuri regulate
Geometrie descriptivă: secțiuni (determinarea grafică a intersecției unui corp solid cu un plan)	Poliedre regulate: - secțiuni plane în poliedre regulate - intersecția unui poliedru regulat cu un plan - intersecții de poliedre regulate, incluzând construcția umbrelor purtate în dublă/triplă proiecție ortogonală și axonometrie izometrică Corpuri de rotație: - secțiuni plane în corpuri de rotație - intersecția unui corp de rotație cu o dreaptă (cilindru, con, trunchi de con, sferă) - intersecția unui corp de rotație cu un plan - intersecții ale corpurilor de rotație cu poliedre, cu trasarea umbrelor purtate - intersecții între două corpuri de rotație, cu evidențierea umbrelor purtate
Geometrie descriptivă: roto-translația	Reprezentarea unei scări (rampă, trepte, contratrepte, mână curentă) în dublă/triplă proiecție ortogonală și axonometrie izometrică Roto-translația unei suprafețe plane - roto-translația unui plan pătrat Construcția scării în spirală în dublă/triplă proiecție și axonometrie
Perspectivă: reprezentarea unor obiecte de arhitectură	Realizarea perspectivei unor volume arhitecturale simple prin metoda dependentă/mixtă: - perspectiva construită la un punct de fugă pentru volume simple (construcții arhitecturale simple: paralelipipedice sau cilindrice) - perspectiva construită la două puncte de fugă pentru volume simple (construcții arhitecturale simple: paralelipipedice)
Geometrie descriptivă: rezolvarea problemelor complexe	Rezolvarea acoperișurilor în mai multe ape (cu versanți de pante egale): - utilizarea proiecțiilor ortogonale (dublă sau triplă proiecție). Probleme complexe de geometrie descriptivă, cu umbre proprii și umbre purtate:

Domenii de conținut	Conținuturi ⁸
	- determinarea „negativului” unui volum ca diferență geometrică între două corpuri; - determinarea imaginilor reflectate ale corpurilor geometrice prin simetrie față de una sau două plane; - reprezentarea ansamblurilor formate din mai multe corpuri (poliedre regulate, corpuri de rotație, corpuri neregulate) în proiecții ortogonale, cu determinarea umbrelor proprii și purtate; - determinarea secțiunii ansamblurilor de corpuri cu un plan și reprezentarea configurației rezultate în proiecții ortogonale.
Perspectivă: exemple arhitecturale și de design reprezentative	Reprezentarea în perspectivă construită a unor obiecte de arhitectură complexe/compoziție de obiecte. - perspectiva construită la un punct de fugă pentru ansambluri arhitecturale (exemple arhitecturale și de design reprezentative); - perspectiva construită la două puncte de fugă pentru ansambluri arhitecturale (exemple arhitecturale și de design reprezentative).

NOTE SPECIFICE

Rolul principal al examenului de bacalaureat este de a certifica competențele, cunoștințele și abilitățile dobândite de elevi pe parcursul învățământului liceal. Structura unui subiect de bacalaureat și corectarea acestuia sunt guvernate strict de standardele naționale de evaluare. Aceste reglementări acționează ca un instrument tehnic de calibrare, având scopul fundamental de a asigura că notele reflectă realitatea academică și sunt perfect echivalente în orice regiune a țării, eliminând discrepanțele dintre unitățile de învățământ.

În ceea ce privește proiectarea subiectului, standardele naționale impun ca acesta să fie construit pe baza descriptorilor de performanță, depășind simpla testare a memoriei brute. Fiecare cerință trebuie să aibă o validitate absolută de conținut, corelându-se direct cu programa oficială de examen, fiind complet interzisă introducerea unor noțiuni din afara acesteia. Enunțurile sunt formulate fără ambiguități și sunt centrate pe evaluarea competențelor superioare, precum capacitatea de analiză, sinteză și argumentare a elevului. De asemenea, subiectul respectă un echilibru riguros al gradelor de dificultate: aproximativ 30-40% reprezintă itemi de nivel ușor, accesibili pentru obținerea notei de trecere, 40-50% sunt de nivel mediu, destinați notelor de 7 și 8, în timp ce restul de 10-20% reprezintă itemi de dificultate sporită, concepuți pentru a departaja excelența și notele maxime.

Mai mult, subiectele de bacalaureat jonglează în mod intenționat cu toate competențele specifice și cu toate domeniile de conținut cuprinse în programa de examen, urmărind o distribuție cât se poate de uniformă a acestora. În acest fel, se evită supraevaluarea unor teme restrânse în detrimentul altora, iar candidatul este provocat să își mobilizeze întregul bagaj de cunoștințe acumulat, nu doar segmentele preferate sau mai ușor de reținut. Această acoperire echilibrată consolidează caracterul comprehensiv al evaluării, reflectând fidel obiectivele generale ale curriculum-ului liceal. Structura generală este standardizată și urmează îndeaproape modelele oficiale publicate pe parcursul anului școlar, oferind predictibilitate candidaților.

Condiții de desfășurare:

Sala de examen trebuie să asigure:

- Iluminare naturală și/sau artificială adecvată pentru desen de precizie;
- Mese de desen sau bănci prevăzute cu planșete de lucru (minimum 50 cm × 70 cm);
- Tablă școlară (pentru eventualele precizări ale comisiei);
- Spațiu pentru depozitarea temporară a instrumentelor personale.

Materiale și instrumente permise:

Candidații vor avea acces la următoarele materiale și instrumente proprii:

- Hârtie albă format A3 (pusă la dispoziție de centrul de examen);
- Teu, echer 30°/60°, echer 45°, compas, raportor;
- Creion mecanic sau creioane grafit de diferite tării (HB, 2B, 4B);
- Gumă de șters;
- Creioane colorate (pentru evidențieri opționale);
- Scoci sau bandă adezivă pentru fixarea hârtiei pe planșetă (planșeta personală este permisă).

Procesul de evaluare propriu-zis este transformat de aceleași standarde naționale de evaluare dintr-o apreciere subiectivă într-o măsurare matematică și transparentă. Corectarea se realizează exclusiv pe baza unor bareme analitice stricte, din care sunt eliminați termenii vagi, fiecare micro-unitate de răspuns fiind cuantificată cu un punctaj fix. Prin aplicarea unitară a acestor standarde la nivel național, o lucrare evaluată cu o anumită notă într-o școală de provincie va reflecta exact aceleași competențe ca o lucrare similară dintr-un colegiu de elită, asigurând astfel echitatea întregului sistem de examinare.

Anexa nr. 15.11. Programa de examen pentru disciplina *Istoria baletului* – IBL_P1 (CS) ⁴

- *Proba E – prima probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării)*
- *Filiera vocațională, profilul artistic, specializarea coregrafie*

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina **Istoria baletului** fundamentează elaborarea variantelor de subiecte și a baremelor de evaluare și de notare pentru **proba E – prima probă** din cadrul examenului național de bacalaureat 2030, pentru filiera vocațională, profil artistic, specializarea Coregrafie.

Prezenta programă precizează competențele de evaluat, domeniile de conținut și conținuturile specifice disciplinei, în concordanță cu finalitățile studiului Istoriei baletului în învățământul liceal vocațional și cu profilul de formare al absolventului.

Programa de examen derivă din programa școlară în vigoare pentru disciplina **Istoria baletului**, aprobată pentru învățământul liceal, filiera vocațională, profil artistic, specializarea Coregrafie, în conformitate cu prevederile **Legii învățământului preuniversitar nr. 198/2023**, cu modificările și completările ulterioare, ale planurilor-cadru aprobate prin **Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 4350/20.06.2025**, precum și ale celorlalte acte normative care reglementează organizarea și funcționarea învățământului preuniversitar și a învățământului vocațional artistic.

Evaluarea are în vedere competențele specifice dezvoltate pe parcursul ciclului liceal, prin raportare la competențele generale ale disciplinei și la profilul de formare al absolventului, urmărind capacitatea candidatului de a utiliza cunoștințele dobândite în contexte specifice domeniului coregrafic.

Obiectivul evaluării prin proba de examen la disciplina **Istoria baletului** este de a constata măsura în care candidatul:

- utilizează corect conceptele și terminologia de specialitate specifice istoriei baletului și artei coregrafice;
- identifică și explică evoluția baletului și a artei dansului în relație cu contextul istoric, cultural, estetic și muzical al diferitelor epoci;
- analizează și compară stiluri, școli, genuri și curente coregrafice, valorificând repere cronologice și culturale relevante;
- argumentează contribuția personalităților reprezentative, a marilor creatori și interpreți la dezvoltarea patrimoniului coregrafic universal și românesc;
- interpretează și valorifică informații istorice și artistice prin formularea unor puncte de vedere fundamentate, utilizând un limbaj de specialitate adecvat.

Evaluarea urmărește atât nivelul de însușire a cunoștințelor de specialitate, cât și dezvoltarea competențelor de analiză, interpretare, argumentare și integrare interdisciplinară a informațiilor, reflectând rolul disciplinei în formarea culturii artistice generale și de specialitate a viitorului dansator și coregraf. În acord cu finalitățile programei școlare, proba de examen valorifică înțelegerea fenomenului coregrafic ca expresie artistică aflată în permanentă relație cu evoluția societății, a culturii și a celorlalte arte și evidențiază capacitatea candidatului de a recunoaște, interpreta și aprecia patrimoniul coregrafic național și universal.

Prin susținerea probei de examen la disciplina **Istoria baletului**, candidatul este pus în situația de a face dovada următoarelor **competențe generale (CG)**, dobândite pe parcursul învățământului liceal (clasele a IX-a – a XII-a):

CG1	Operarea cu elemente de limbaj specific, în abordarea creațiilor artistice.
CG2	Dezvoltarea capacității de analiză și investigare istorico-stilistică, estetică și structurală a fenomenului coregrafic.

Prin variantele de subiecte elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** care pot fi evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru ciclul liceal:

CG1 – Operarea cu elemente de limbaj specific, în abordarea creațiilor artistice.

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX CS 1.1	Identificarea premiselor estetice și a evenimentelor istorice majore care au influențat evoluția dansului la nivel cultural și ideologic
IX CS 1.2	Receptarea informațiilor care fac referire la funcțiile sociale, ritualice, religioase sau/și culturale a dansului în Preistorie
IX CS 1.3	Explorarea particularităților definitorii ale tipurilor de dans în Antichitate
IX CS 1.4	Identificarea influențelor filosofice și estetice asupra exprimării coregrafice în Evul Mediu de dans
IX CS 1.5	Familiarizarea cu primele dovezi scrise de teoretizare a pașilor, conceptelor, gesturilor, pozițiilor în tipurile de dans din Renaștere
X CS 1.1	Identificarea conceptelor operaționale și noțiuni specifice istoriei baletului între secolele al XVII-lea și al XIX-lea
X CS 1.2	Aplicarea noțiunilor și a conceptelor istorico-estetice, scrise sau nescrise în abordarea creațiilor artistice din secolele al XVII-lea și al XVIII-lea
XI CS 1.1	Identificarea conceptelor operaționale și noțiuni specifice istoriei baletului
XI CS 1.2	Corelarea conceptelor istorico-estetice, în abordarea creațiilor coregrafice și identificarea influenței dansului liber
XII CS 1.1	Investigarea genurilor și creațiilor coregrafice în raport cu estetica și tendințele culturale
XII CS 1.2	Analiza evoluției creațiilor coregrafice din perspectiva stilului, a tehnicii și a intenției artistice
XII CS 1.3	Exprimarea opiniilor estetice din perspective personale asupra procesului de creație și interpretare coregrafică

CG2 – Dezvoltarea capacității de analiză și investigare istorico-stilistică, estetică și structurală a fenomenului coregrafic.

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX CS 2.1	Analiza manifestărilor spectaculare din secolele al XVII-lea și al XVIII-lea, din perspectiva stilurilor și formelor coregrafice specifice
IX CS 2.2	Analiza manifestărilor spectaculare din secolele al XVII-lea și al XVIII-lea, din perspectiva stilurilor și formelor coregrafice specifice
IX CS 2.3	Identificarea influențelor interculturale și interdisciplinare în dezvoltarea artei coregrafice
X CS 2.1	Caracterizarea manifestărilor artistice cu ajutorul informațiilor identificate în context istoric, cultural și estetic în care au apărut forme noi de dans
X CS 2.2 XI CS 2.1 XII CS 2.2	Identificarea relațiilor dintre muzică, dans și artele conexe în manifestările sincretice
XI CS 2.2	Compararea conceptelor estetice și tehnice promovate de dansul modern al secolului al XX-lea
XI CS 2.3	Identificarea trăsăturilor istorico-stilistice în interpretarea și analiza creațiilor artistice contemporane, din perspectiva limbajului specific baletului neoclasic și dansului contemporan în modernism, perioada 1900-1960
XII CS 2.1	Identificarea manifestărilor artistice coregrafice din România, cu accent pe personalități și instituții reprezentative

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
Concepte operaționale fundamentale din Epoca Primitivă și Antichitate	- Definirea izvoarelor dansului, a originilor dansului în spațiul universal preistoric; - Primele forme de manifestare artistică; originile străvechi ale manifestărilor coregrafice; - Concepte generale: artă, cultură, civilizație, creație artistică și concepte estetice fundamentale: mimesis, catharsis (în accepțiunea Antichității); - Noțiuni de bază privind tipurile de dans; - Descrierea unui tip de dans ritual sau ceremonial, evidențiind formele muzicale (ritmice), gestul, costumele și simbolismul; - Forme de manifestare artistică: pictura rupestră, dansurile și cântecele rituale; originile străvechi ale manifestărilor coregrafice.
Identificări ale sincretismului primitiv	- Moștenirea culturală provenită din spațiul Egiptului Antic care a fertilizat arta europeană; tipuri de dans; - Dans ritual și ceremonial în Grecia și Roma Antică; - Dans religios, dans laic și pantomimă; - Influențe asupra expresiei corporale dans, balet, dans mimetic, dans abstract, sincretism; - Dansuri specifice în teatrul grec și roman; - Spectacole moderne și contemporane inspirate din mitologia antică.
Doctrină estetică și teoretică ale dansului în Evul Mediu și Renaștere	- Dansul în context cultural și social : dansul ca formă de identitate culturală; - Contextul istoric și cultural al Evului Mediu: caracteristicile societății medievale; rolul bisericii în viața artistică; relația dintre sacru și profan; - Estetica dansului în Evul Mediu și concepția medievală despre corp/dans; - Tipuri de dans medieval; - Principalele dansuri de perechi din Evul Mediu; - Forme ale artei scenice medievale; - Coordonate ritmico-spațiale ale dansului renescentist; - Dansul în Renaștere: estetica dansului, începuturile profesionalizării dansului; - Primele scrieri despre dans din secolul al XV-lea și al XVI-lea; - Codificarea pașilor de dans; primele tratate de dans: teoretizări ale dansului; - Dansul și genuri scenice în Baroc: estetica dansului, tipuri de dans, comedia-balet, tragedia-balet și opera-balet, baletul de curte; - Rolul dansului în educația aristocratică.
Concepte operaționale fundamentale ale dansului în Clasicism și Romantism	- Dansul în clasicism: estetica dansului; tipuri de dans; tehnici și metode coregrafice; Ballet d'action; maeștri de balet și interpreți celebri; tratate și teoretizări despre dans; - Dansul în Romantism: estetica dansului; genuri și stiluri spectacologice; maeștri de balet și interpreți celebri; tratate despre dans; maeștri de balet și interpreți celebri; tratate și teoretizări despre dans
Doctrină ale manifestărilor coregrafice în Clasicism și Romantism	- Manifestări coregrafice în clasicism și preromantism: Louis Dupré, Marie Sallé, Gaetano și Auguste Vestris, , Gasparo Angiolini, Jean Dauberval, Salvatore Vigano; - Reforma în balet: J. G. Noverre: „Scrisori despre dans și balet”; - Debutul perioadei romantice în balet – particularități; - Caracteristici estetice, stilistice și tematice ale baletului romantic; delimitarea formei spectaculare în: acte, scene, tablouri (variații, pas-de-deux, pas-de-quatre, coda); conținut emoțional în redarea pașilor de dans; scenariul și muzica ca elemente declanșatoare în crearea baletelor; - Impactul lui J. G. Noverre asupra dansului și răspândirea principiilor de discipolii săi: Jean Bercher Dauberval, Pierre Gardel, Louis Duport, Auguste Vestris; - Personalități coregrafice din perioada clasică și romantică: interpreți și coregrafi; - Primele baleturi romantice; - Școlile naționale de balet;

Domenii de conținut	Conținuturi
	- Balet reprezentative; - Teoria dansului; - Opera și baletul.
Concepte operaționale fundamentale la începutul secolului XX	- Curente culturale ale anilor 1900-1910: fauvism, bauhaus, art deco, impresionism, simbolism, naturalism; - Concepte operaționale și anticiparea formării noilor curente: modernism, postmodernism, neoclasicism; - Reformele de limbaj scenic, libertatea expresiei corporale; - Forma estetică din lucrările coregrafului Mihail Fokin: exotism, realism, neoclasicism și elemente de inspirație folclorică; - Noțiuni specifice sincretice; - Evoluția baletului clasic și tranziția către dansul contemporan
Doctrine estetice și teoretice ale manifestărilor coregrafice	- Estetica dansului în modernism, perioada 1900-1960; - Diaghilev, impresarul autentic, vizionar și inițiator de noi sisteme artistice influențele Baletelor Ruse; - Școala franceză. Balerini, interpreți și coregrafi; - Compozitori și scenografi de avangardă; - Elemente esențiale ale creațiilor Baletelor Ruse și corelări în contextul istoric odată cu apariția noilor direcții artistice în dans; - Școala italiană: Enrico Cecchetti; - Școala rusă: Alexander Gorski, Agripina Vaganova, Yuri Grigorovici; - Școala engleză: Marie Rambert, Rambert Dance Company, Frederick Ashton, Antony Tudor, The Royal Ballet; - Tratat de dans clasic; - Dansul modern în America: pionierii și creatorii; - Dansul modern în Europa: Rudolf Laban, Mary Wigman, Kurt Joos, Grete Paluca; - Tratat, teorii și metode ale dansului modern.
Colaborarea artistică și reflecția personală	- Principalele etape și curente manifestate în coregrafie, perioada 1900-1960; - Practici colaborative în creația coregrafică, formarea gândirii critice.
Doctrine estetice și teoretice ce reflectă identitatea națională în creația coregrafică și crearea școlii de balet românești	- Premise estetice ale dansului scenic în România; - Înființarea operelor; - Înființarea școlilor de balet; învățământul universitar românesc în domeniul coregrafie; - Personalități coregrafice din România; - Contribuții reprezentative în dansul contemporan

Anexa nr. 15.12. Programa de examen pentru disciplina *Istoria teatrului românesc și universal* – ITRU_P1

- *Proba E – prima probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării)*
- *Filiera vocațională, profilul artistic, specializarea Arta actorului*

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina *Istoria teatrului românesc și universal* fundamentează elaborarea variantelor de subiecte și a baremelor de evaluare și de notare pentru **proba E – prima probă** din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Prezenta programă precizează competențele de evaluat, domeniile de conținut și conținuturile vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen derivă din programele școlare în vigoare pentru învățământul liceal, aprobate prin **Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 3716/21.04.2026** aplicabile curriculumului de specialitate pentru filiera vocațională, profilul artistic, specializarea Arta actorului, precum și din documentele curriculare care reglementează disciplina *Istoria teatrului românesc și universal*.

Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea și dezvoltarea competențelor generale pe parcursul întregului ciclu liceal, prin raportare la profilul de formare al absolventului și la specificul specializării Arta actorului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen la disciplina *Istoria teatrului românesc și universal* este de a constata măsura în care candidatul utilizează concepte și terminologii specifice domeniului, identifică și analizează principalele etape, curente, forme și fenomene teatrale, relaționează operele și personalitățile reprezentative cu contexte istorice și culturale, compară concepții și forme de expresie teatrală și argumentează opinii asupra evoluției teatrului românesc și universal, în situații de complexitate corespunzătoare nivelului de pregătire liceală și specificului unei probe scrise de specialitate.

Prin susținerea probei de examen la disciplina *Istoria teatrului românesc și universal*, candidatul este pus în situația de a face dovada următoarelor competențe generale, dobândite pe parcursul învățământului liceal (clasele a IX-a – a XII-a):

CG1	Operarea cu elemente de limbaj specific, abordând creații dramatice și spectaculare
CG2	Interpretarea critică a unor informații utilizând achiziții specifice domeniului teatral

Prin variantele de subiecte elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** care pot fi evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru ciclul liceal: ⁶

CG1– Operarea cu elemente de limbaj specific, abordând creații dramatice și spectaculare

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS1.2	Utilizarea adecvată și creativă a limbajului teatral în analiza, interpretarea și prezentarea evoluției teatrului, prin corelarea informațiilor istorice, artistice și estetice
X.CS1.2	Aplicarea termenilor teatrali în interpretarea creațiilor dramatice și spectaculare
XI.CS1.1	Abordarea interdisciplinară a artelor, pentru a înțelege legătura dintre artă, cultură și societate
XI.CS1.2	Înțelegerea limbajului teatral, interpretând textul dramatic și mijloacelor artistice utilizate în spectacol
XII.CS1.1	Explorarea limbajului teatral, analizând mijloacele dramaturgice și artistice ale spectacolului
XII.CS1.3	Aprecierea diversității artistice globale, încurajând deschiderea către noi forme de expresie artistică

CG2 – Interpretarea critică a unor informații utilizând achiziții specifice domeniului teatral

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS2.1	Analiza critică a evenimentelor și activității unor personalități din istoria teatrului din perioada studiată
X.CS2.1	Evaluarea critică a unui text dramatic și a unui spectacol și argumentarea punctelor de vedere
X.CS2.2	Exersarea gândirii critice prin analizarea comparativă a informațiilor despre evoluția teatrului și a formelor de expresie scenică
X.CS2.3	Argumentarea propriei opinii asupra unui creației unui dramaturg/ text dramatic/ spectacol, bazându-se pe criterii estetice și pe concepte teatrale specifice teatrului universal și românesc
XII.CS2.1	Interpretarea semnificației unui curent teatral major și influența acestuia asupra evoluției dramaturgiei universale și naționale
XII.CS2.2	Aplicarea principiilor analizei dramatice în studiul pieselor de teatru din diferite perioade

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare: ⁸

Domenii de conținut	Conținuturi ⁸
<i>Teatrul antic grec și latin</i>	• Originile teatrului: Elemente de mitologie greacă; Organizarea spectacolelor (spațiul, costume, măști, concursuri teatrale, public); Definiția, structura și evoluția tragediei (subiecte, teme, personajele, corul); • Marii tragedieni ai teatrului antic grec (portrete de autor, concepție dramatică și analize de text): - Eschil: portret de autor; „Prometeu în lanțuri” – conflict, personaje, structura dramatică (analiză); - Sofocle: portret de autor; „Antigona” – conflict, personaje, structura dramatică (analiză); - Euripide: portret de autor; „Medeea” – conflict, personaje, structura dramatică (analiză); • Comedia antică greacă: Prezentare generală și analize de text; Definiția și structura comediei (subiecte, teme, limbaj, personajele); - Aristofan: portret de autor; „Păsările” – conflict, personaje, structura dramatică (analiză); • Teatrul antic latin: origini, genuri și specii; Rădăcinile teatrului latin. Influența greacă și caracteristica latină. Organizarea spectacolelor. • Comedia latină - Plaut: portret de autor; „Soldatul fanfaron” – conflict, personaje, structura dramatică (analiză).
<i>Teatrul medieval</i>	• Teatrul și Evul Mediu: Context istoric, social și cultural • Teatrul medieval și genurile sale: - Teatrul religios: Drama liturgică („Drama lui Adam”); Miracolul; („Miracolul lui Théophile” de Rutebeuf); Misterul („Pasiunea” de Jean Michel); - Teatrul profan: Farsa; Șotia (<i>Sottie</i>) / Jocul nebunilor; Jocuri de carnaval (Fastnachtsspiele); Moralitatea (<i>morality-play</i>)
<i>Teatrul românesc în perioada feudală</i>	• Manifestări ale teatrului popular românesc: - Dimensiunea teatrală a folclorului românesc: „Vicleimul”, „Colindatul”, „Plugușorul”, „Călușarii”, „Paparudele”, „Drăgaica”, „Caloianul”, „Cucii”,

Domenii de conținut	Conținuturi ⁸
	- Jocurile cu măști: „Capra”, „Turca”, „Cerbul”, „Brezaia”, „Ursul” etc. - Teatru de umbre, păpuși și marionete: „Karagöz și Hagivat”; „Vasilache și Mărioara”.
Teatrul în Epoca Renașterii	• Dramaturgia italiană în epoca Renașterii: - Renașterea. Noțiuni, caracteristici generale - Fenomenul <i>Commedia dell’Arte</i>: Apariția și evoluția; Subiecte, Personajele-tip; Tehnicile de joc; Măștile, costumele; Trupele de actori; • Teatrul spaniol din „Secolul de Aur”: Comediile de „capă și spadă” - Lope de Vega: portret de autor; „Căinele grădinarului” – conflict, personaje, structura dramatică (analiză). • Teatrul englez în Epoca Renașterii: Context istoric, social și cultural - William Shakespeare: viața și opera (portret de autor, concepție dramatică și analize de text) - Marile tragedii. „Romeo și Julieta”, – conflict, personaje, structura dramatică (analiză); - Comediile. „Îmblânzirea scorpiei” – conflict, personaje, structura dramatică (analiză).
Clasicismul în arta teatrală	• Comedia clasică franceză: Context istoric, social și cultural - J.B.P.Molière – viața și opera (portret de autor, concepție dramatică și analize de text); - Comediile lui Molière: „Avarul” – conflict, personaje, structura dramatică (analiză).
Iluminismul și impactul asupra artei teatrale	• Teatrul Iluminist francez: Context istoric, social și cultural - Pierre Beaumarchais: portret de autor; „Nunta lui Figaro” – conflict, personaje, structura dramatică (analiză); • Teatrul italian în secolul luminilor: Context istoric, social și cultural - Carlo Goldoni: reformatorul comediei, portret de autor; „Bădăranii” – conflict, personaje, structura dramatică (analiză); - Carlo Gozzi: portret de autor; „Dragostea celor trei portocale” – conflict, personaje, structura dramatică (analiză).
Teatrul realist	• Teatrul realist: Context istoric, social și cultural. Direcții, teme, reprezentanți. Dramele sociale și dramele psihologice: • Teatru realist rus - A. P. Cehov: portret de autor; „Trei surori” – conflict, personaje, structura dramatică (analiză); • Teatrul realist scandinav - Henrik Ibsen: portret de autor; „Nora” – conflict, personaje, structura dramatică (analiză); - August Strindberg: portret de autor; „Domnișoara Iulia” – conflict, personaje, structura dramatică (analiză); • Teatrul realist englez - Oscar Wilde: portret de autor; „Ce înseamnă să fii onest” – conflict, personaje, structura dramatică (analiză); - George Bernard Shaw: portret de autor; „Pygmalion” – conflict, personaje, structura dramatică (analiză).

Domenii de conținut	Conținuturi ⁸
<i>Teatrul realist și naturalist românesc</i>	• Teatrul realist și naturalist românesc: Context istoric, social și cultural. Principii, tendințe, reprezentanți. Viața teatrală. Drame istorice. Comedii. - Vasile Alecsandri: portret de autor; „Chirița în Ieși” – conflict, personaje, structura dramatică (analiză); - B.P. Hașdeu: portret de autor; „Răzvan și Vidra” – conflict, personaje, structura dramatică (analiză); - Ion Luca Caragiale: portret de autor; „O noapte furtunoasă” – conflict, personaje, structura dramatică (analiză); - Alexandru Davila: portret de autor; drama „Vlaicu-Vodă” – conflict, personaje, structura dramatică (analiză); - Barbu Ștefănescu Delavrancea: portret de autor; drama „Apus de soare” – conflict, personaje, structura dramatică (analiză).
<i>Direcții ale teatrului în secolul XX</i>	• Mișcările teatrale avangardiste: Context istoric, social și cultural. Principii, tendințe, reprezentanți. • Teatrul absurdului, antiteatrul, metateatru, teatrul epic. Direcții, trăsături și concepte - Eugène Ionesco: portret de autor; „Rinocerii” – conflict, personaje, structura dramatică (analiză).
<i>Teatrului românesc interbelic</i>	• Primele companii teatrale particulare: „Davila”, „Marioara Voiculescu”, „Bulandra-Manolescu-Maximilian-Storin” • Dramaturgia interbelică. Direcții, trăsături și concepte: - Camil Petrescu: portret de autor; „Suflete tari” – conflict, personaje, structura dramatică (analiză); - Lucian Blaga: portret de autor; „Meșterul Manole” – conflict, personaje, structura dramatică (analiză); - G. M. Zamfirescu portret de autor; „Domnișoara Nastasia” – conflict, personaje, structura dramatică (analiză); - Mihail Sebastian: portret de autor; „Steaua fără nume” – conflict, personaje, structura dramatică (analiză).
<i>Scena teatrului românesc postbelic (1945–1989)</i>	• Evoluția teatrului românesc postbelic: Context politic, social și artistic. Direcții, teme, reprezentanți. - Marin Sorescu: portret de autor; „Matca” – conflict, personaje, structura dramatică (analiză); - Teodor Mazilu: portret de autor; „Proștii sub clar de lună”; – conflict, personaje, structura dramatică (analiză).

Anexa nr. 15.13. Programa de examen pentru disciplina Artele spectacolului (CS) – ASP_P1

- *Proba E – a doua probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării)*
- *Filiera vocațională, profilul artistic, specializarea Arta actorului*

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina *Artele spectacolului* fundamentează elaborarea variantelor de subiecte și a baremelor de evaluare și de notare pentru **proba E – a doua probă** din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Prezenta programă precizează competențele de evaluat, domeniile de conținut și conținuturile vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen derivă din programele școlare în vigoare pentru învățământul liceal, aprobate prin **Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 3716/21.04.2026** aplicabile curriculumului de specialitate pentru filiera vocațională, profilul artistic, specializarea Arta actorului, precum și din documentele curriculare care reglementează disciplina *Artele spectacolului*.

Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea și dezvoltarea competențelor generale pe parcursul întregului ciclu liceal, prin raportare la profilul de formare al absolventului și la specificul specializării Arta actorului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen la disciplina *Artele spectacolului* este de a constata măsura în care candidatul utilizează concepte și terminologii specifice domeniului, identifică și analizează principalele etape, curente, forme și fenomene teatrale, relaționează operele și personalitățile reprezentative cu contexte istorice și culturale, compară concepții și forme de expresie teatrală și argumentează opinii asupra evoluției artei spectacolului, în situații de complexitate corespunzătoare nivelului de pregătire liceală și specificului unei probe scrise de specialitate.

Prin susținerea probei de examen la disciplina *Artele spectacolului*, candidatul este pus în situația de a face dovada următoarelor competențe generale, dobândite pe parcursul învățământului liceal (clasele a IX-a – a XII-a):

CG1	Formarea unei culturi artistice și estetice, explorând diverse forme de spectacol, în contexte performative variate
CG2	Înțelegerea adecvată a conceptelor și limbajelor specifice artelor spectacolului
CG3	Dezvoltarea capacității de analiză și interpretarea diferitelor forme de spectacol

Prin variantele de subiecte elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** care pot fi evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru ciclul liceal: ⁶

CG1– Formarea unei culturi artistice și estetice, explorând diverse forme de spectacol, în contexte performative variate

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS. 1.1	Recunoașterea principalelor forme de spectacol (teatral, coregrafic, muzical, multimedia, cinematografic etc.) din perspectiva mijloacelor de expresie utilizate.
IX.CS. 1.2	Compararea diferitelor forme de spectacol, explicând diferențele dintre ele
X.CS. 1.1	Identificarea elementelor de expresie scenică (voce, gest, mișcare, ritm, spațiu)
X.CS. 1.2	Analizarea relației dintre actor, spațiu și public în structura actului scenic.
XI.CS. 1.1	Aplicarea elementelor de expresie scenică în exerciții individuale și de grup
XII.CS. 1.2	Evaluarea critică a expresivității și a procesului artistic realizat
XII.CS. 1.3	Dezvoltarea capacității de distinge și interpreta critic diferite forme de spectacol

CG2 – Înțelegerea adecvată a conceptelor și limbajelor specifice artelor spectacolului

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS. 2.1	Identificarea termenilor specifici ai artelor spectacolului

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS. 2.2	Cunoașterea adecvată a conceptelor de bază specifice artelor spectacolului, utilizând corect limbajul de specialitate
X.CS. 2.1	Analizarea reprezentației scenice, urmărind comunicarea teatrală scenă-sală;
XI.CS. 2.1	Aplicarea cunoștințelor despre regie, scenografie și interpretare în activități performative
XII.CS. 2.1	Formularea unei viziuni artistice personale, utilizând concepte și termeni specifici domeniului

CG3 – Dezvoltarea capacității de analiză și interpretarea diferitelor forme de spectacol

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS. 3.1	Aplicarea cunoștințelor teoretice în înțelegerea proceselor de creație ale artelor spectacolului
IX.CS. 3.2	Interpretarea diferitelor abordări artistice pe același text sau temă
IX.CS. 3.3	Utilizarea principiilor și metodelor gândirii estetice în evaluarea critică și constructivă a spectacolelor
X.CS. 3.1	Descrierea etapelor de lucru într-un proces artistic (observare, experimentare, reflecție)
X.CS. 3.2	Corelarea cunoștințelor teoretice despre spectacol cu experiența practică
XI.CS. 3.2	Interpretarea critică a unui spectacol, utilizând conceptele estetice și dramatice adecvate
XII.CS. 3.3	Redactarea de analize și recenzii ale spectacolelor, evidențiind modul în care elementele artistice transmit mesajul

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare: ⁸

Domenii de conținut	Conținuturi
Creatorii de spectacol	• Definirea rolurilor în producția unui spectacol: - Personalul de creație: Dramaturgul, Regizorul, Actorul, Scenograful și creatorul de costume, Coreograful, Dansatorul, Muzicianul, Compozitorul, Video designer-ul, Creatorul de lumini; - Personalul tehnic: Tehnicianul de lumină, Tehnicianul de sunet, Tehnicianul de video, Tehnicianul de scenă, Machiorul, Costumierul tehnic; Asistentul de regie, Coordonatorul de producție, Secretarul literar, Impresarul.
Elemente de analiză a spectacolului	• Analiza textului dramatic: prezentarea ideilor fundamentale; evidențierea structurii dramatice - acțiune, personaje, dialog; valoarea textului și valențele lui scenice; • Analiza concepției regizorale: identificarea elementelor de stil, raportarea față de textul dramatic, analiza limbajului regizoral, temă, idee, mesaj etc.; • Analiza mijloacelor artistice care contribuie la atmosfera spectacolului: ritm, scenografie, plastică, lumini, costume, muzica etc.; • Analiza jocului actoricesc/ rolurilor interpretate: - Limbajul corpului și expresivitatea gestuală; - Respirația, vocea, dicția și intenția expresivă; - Mișcare scenică și ritm corporal; - Relația dintre spațiu, corp și emoție; - Construcția personajului prin mijloace expresive; - Analiza expresiei corporale în diferite genuri performative.
Etapile unui proiect artistic colaborativ	• Temă și concept; • Distribuție și repetiții; • Dezvoltarea conceptului de spectacol; • Reprezentație publică; • Actul reflexiv asupra procesului de lucru.

Anexa nr. 16

Programe de examen
pentru disciplinele din curriculumul de specialitate (CS),
filiera vocațională, profilul pedagogic

Examenul național de bacalaureat - 2030
Învățământ liceal

TABEL CENTRALIZATOR AL PROGRAMELOR DE EXAMEN

Nr. crt.	Cod programă de examen (BAC)	Proba	Raportare (TC / TC+CS / CS)	Filiera	Profilul	Specializarea/Domeniul/ Calificările profesionale
1.	PD_P1	E - prima probă	CS	Vocațională	Pedagogic	Educație timpurie Pedagogia învățământului primar
2.	PD_P2	E - prima probă	CS	Vocațională	Pedagogic	Pedagogie generală Mediere școlară Pedagogia educației nonformale
3.	TMIET_P1	E - a doua probă	CS	Vocațională	Pedagogic	Educație timpurie
4.	MGET_P1	E - a doua probă	CS	Vocațională	Pedagogic	Educație timpurie
5.	DIAE_P1	E - a doua probă	CS	Vocațională	Pedagogic	Educație timpurie
6.	TMIIP_P1	E - a doua probă	CS	Vocațională	Pedagogic	Pedagogia învățământului primar
7.	DIAE_P2	E - a doua probă	CS	Vocațională	Pedagogic	Pedagogia învățământului primar
8.	ARIT_P1	E - a doua probă	CS	Vocațională	Pedagogic	Pedagogia învățământului primar
9.	DAN_P1	E - a doua probă	CS	Vocațională	Pedagogic	Pedagogia educației nonformale
10.	PAL_P1	E - a doua probă	CS	Vocațională	Pedagogic	Pedagogia educației nonformale
11.	MGPPE_P1	E - a doua probă	CS	Vocațională	Pedagogic	Pedagogia educației nonformale
12.	PS_P1	E - a doua probă	CS	Vocațională	Pedagogic	Mediere școlară Pedagogie generală
13.	MGRF_P1	E - a doua probă	CS	Vocațională	Pedagogic	Mediere școlară Pedagogie generală
14.	SSE_P1	E - a doua probă	CS	Vocațională	Pedagogic	Mediere școlară
15.	MCDP_P1	E - a doua probă	CS	Vocațională	Pedagogic	Pedagogie generală

Anexa nr. 16.1. Programa de examen pentru disciplina Psihologie - Psihologia dezvoltării – PD_P1 (CS)

- Proba E – prima probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării)
- Filiera vocațională, profilul pedagogic, specializările educație timpurie și pedagogia învățământului primar

PREAMBUL

Programa de examen este realizată în conformitate cu prevederile *Programei școlare pentru disciplina Psihologie – Psihologia dezvoltării, clasa a XI-a, curriculum de specialitate (CS)*, pentru *filiera vocațională, profilul pedagogic, specializările educație timpurie și pedagogia învățământului primar*, aprobată prin OMEC nr. 4106/2026, Anexa nr. 28. Prezenta programă precizează competențele generale și competențele specifice care vor fi evaluate, domeniile de conținut și conținuturile vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen pentru disciplina *Psihologie - Psihologia dezvoltării* fundamentează elaborarea subiectelor și a baremelor de evaluare și de notare pentru *prima probă E*, din cadrul examenului național de bacalaureat. Evaluarea vizează competențele specifice pentru clasa a XI-a, care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul învățământului liceal, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen, la disciplina *Psihologie - Psihologia dezvoltării*, programa *PD_P1 (CS)*, este de a constata măsura în care candidatul *identifică, prelucrează, utilizează, exprimă în limbaj specific, analizează și modelează*, prin concepte pedagogice, situații date, de complexitate corespunzătoare raportării disciplinei în cadrul curriculumului de specialitate (CS) și tipului de probă.

**COMPETENȚELE GENERALE ȘI COMPETENȚELE SPECIFICE
CARE VOR FI EVALUATE**

Prin susținerea probei de examen la disciplina *Psihologia dezvoltării*, programa *PD_P1 (CS)*, candidatul este pus în situația de a face dovada formării/dezvoltării următoarelor **competențe generale (CG)**:

CG1	Utilizarea conceptelor specifice psihologiei dezvoltării pentru explicarea și interpretarea dezvoltării copilului în contexte educaționale și familiale
CG2	Analizarea critică și comparativă a teoriilor dezvoltării copilului în vederea fundamentării deciziilor educaționale
CG3	Utilizarea observației sistematice și a unor instrumente de înregistrare și monitorizare a progresului copilului, pentru proiectarea intervențiilor educaționale în practica pedagogică
CG4	Manifestarea unui comportament profesional responsabil, adaptat dezvoltării copilului și contextului educațional, cu respectarea principiilor etice

Prin subiectele elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor.

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** care sunt evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru învățământul liceal:

CG1 – Utilizarea conceptelor specifice psihologiei dezvoltării pentru explicarea și interpretarea dezvoltării copilului în contexte educaționale și familiale

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS 1.1	Explicarea conceptelor-cheie ale psihologiei dezvoltării (dezvoltare cognitivă, emoțională, socială, motrică, de limbaj) în contexte specifice educației timpurii și învățământului primar
XI.CS 1.2	Utilizarea conceptelor psihologice pentru analiza și interpretarea unor situații problemă din mediul educațional
XI.CS 1.3	Elaborarea de scenarii și exemple de progres sau decalaj de dezvoltare împreună cu modalitățile de sprijin adecvate vârstei

CG2 – Analizarea critică și comparativă a teoriilor dezvoltării copilului în vederea fundamentării deciziilor educaționale

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS 2.1	Compararea teoriilor dezvoltării copilului prin analiza situațiilor concrete/reale și aplicarea în contexte educaționale

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS 2.2	Formularea de concluzii reflexive și constructive, utilizând concepte din diverse teorii pentru fundamentarea intervențiilor educaționale
XI.CS 2.3	Evaluarea critică a limitelor teoriilor dezvoltării aplicate în practică, cu exemplificarea implicațiilor pentru activitățile educaționale

CG3 – Utilizarea observației sistematice și a unor instrumente de înregistrare și monitorizare a progresului copilului, pentru proiectarea intervențiilor educaționale în practica pedagogică

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS 3.1	Valorificarea observațiilor din practica educațională pentru identificarea aplicațiilor concrete ale teoriilor dezvoltării copilului
XI.CS 3.2	Utilizarea unor grile de observație, liste de verificare și scale descriptive pentru înregistrarea și monitorizarea progresului copilului în activități educaționale
XI.CS 3.3	Adaptarea strategiilor pedagogice în activitățile de predare conform nivelului de dezvoltare și particularităților individuale ale copiilor

CG4 – Manifestarea unui comportament profesional responsabil, adaptat dezvoltării copilului și contextului educațional, cu respectarea principiilor etice

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS 4.1	Adaptarea comportamentului și intervențiilor educaționale la vârsta și nivelul de dezvoltare al copiilor, pe baza unor comportamente observabile și a unor argumente psihopedagogice
XI.CS 4.2	Susținerea dezvoltării autonomiei și responsabilității copiilor prin comportamente și strategii educative adecvate nivelului lor de dezvoltare
XI.CS 4.3	Respectarea principiilor etice și deontologice în interacțiunea cu copiii și familiile lor, în activități educative și de evaluare

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate cumulativ pentru învățământul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Fundamentele psihologiei dezvoltării	1.1. Obiectul și rolul psihologiei dezvoltării 1.2. Relația dintre ereditate, mediu și educație în dezvoltarea psihică 1.3. Factori ai dezvoltării: biologici, psihologici, sociali, culturali 1.4. Principii ale dezvoltării (continuitate, stadialitate, individualitate)
2. Teorii și modele explicative ale dezvoltării copilului și adaptării la schimbare	2.1. Teoria dezvoltării cognitive – Jean Piaget 2.2. Teoria socio-culturală – Lev Vygotsky 2.3. Teoria psihosocială – Erik Erikson 2.4. Teorii ale dezvoltării morale: Lawrence Kohlberg, Carol Gilligan 2.5. Teoria atașamentului: John Bowlby & Mary Ainsworth 2.6. Tranzițiile educaționale și sarcinile de dezvoltare (integrare Erikson - Havighurst) 2.7. Analiza critică a teoriilor și modelelor dezvoltării

Domenii de conținut	Conținuturi
3. Dezvoltarea copilului pe etape de vârstă	3.1. Dezvoltarea prenatală și perinatală 3.2. Repere ale dezvoltării bio-psiho-sociale ale copilului în contextul educației timpurii - Primul an de viață (0-1 ani) - Copilul între 1-3 ani - Copilul între 3-6 ani 3.3. Particularități ale dezvoltării bio-psiho-sociale specifice copilăriei mijlocii (6-11 ani) în contextul învățământului primar 3.4. Repere generale privind etapele ulterioare copilăriei, cu rol orientativ
3. Aplicarea psihologiei dezvoltării în educația timpurie/învățământul primar	4.1. Adaptarea activităților de învățare la nivelul de dezvoltare și variabilitatea individuală 4.2. Strategii de stimulare cognitivă, emoțională și socială 4.3. Strategii de monitorizare a progresului și de consemnare descriptivă a observațiilor privind dezvoltarea copilului 4.4. Activități de prevenție și intervenție timpurie 4.5. Tehnici de susținere a autonomiei și gestionarea conflictelor specifice vârstei 4.6. Mediul educațional ca factor al dezvoltării copilului
4. Implicații profesionale și etice ale psihologiei dezvoltării în practica educațională	5.1. Autocunoaștere și reflecție profesională. Portofoliu reflexiv 5.2. Competența deontologică și cadrul etic al profesiei didactice. Aplicarea normelor de confidențialitate, respect și nediscriminare în relația cu copilul, familia și comunitatea de practică profesională 5.3. Conduita profesională în gestionarea situațiilor critice și a relațiilor tensionate 5.4. Colaborarea dintre școală, familie și comunitate

NOTE SPECIFICE

Se recomandă ca, în evaluarea nivelului de dezvoltare a competențelor specifice prevăzute în prezenta programă de examen, la **domeniul de conținut 4**, să fie vizate cel puțin următoarele repere:

- 4.2. *Strategii de stimulare cognitivă, emoțională și socială*: jocul și activitățile ludice, problematizarea, explorarea și investigarea, conversația euristică, exercițiile de stimulare a atenției, memoriei, gândirii și creativității, strategiile de recunoaștere și exprimare a emoțiilor, validarea emoțională, modelarea, activitățile de autoreglare, activitățile de cooperare și colaborare, jocurile de rol, dezvoltarea empatiei și a comunicării, strategiile de gestionare a conflictelor;

- 4.3: *Strategii de monitorizare a progresului și de consemnare descriptivă a observațiilor privind dezvoltarea copilului*: observarea sistematică și periodică, stabilirea indicatorilor de progres, fișa și grila de observație, anecdota pedagogică, jurnalul de observație, fișa de monitorizare a progresului, portofoliul, consemnarea factuală, obiectivă și contextualizată a comportamentelor, diferențierea dintre observație și interpretare, urmărirea progresului în timp și utilizarea datelor observaționale pentru adaptarea intervenției educaționale;

- 4.4: *Activități de prevenție și intervenție pentru susținerea dezvoltării copilului*: organizarea unui mediu educațional sigur și incluziv, dezvoltarea competențelor socio-emoționale, colaborarea cu familia, monitorizarea dezvoltării, adaptarea activităților de învățare, activitățile remediale, sprijinul individualizat și colaborarea cu specialiști;

- 4.5: *Tehnici de susținere a autonomiei și de gestionare a conflictelor specifice vârstei*: încurajarea alegerilor și a inițiativei, responsabilizarea, feedbackul pozitiv, medierea conflictelor, negocierea, rezolvarea cooperativă a problemelor.

Detalierile specificate anterior au caracter orientativ și reprezintă nivelul minim acceptat pentru pregătirea elevilor în vederea susținerii probei scrise, în cadrul acesteia putând fi vizate și alte exemple ale elementelor de conținut, în funcție de specificitatea acestora, precum și de gradul de actualizare a prevederilor prezentei programe de examen.

Anexa nr. 16.2. Programa de examen pentru disciplina Psihologie - Psihologia dezvoltării – PD_P2 (CS)

- Proba E – prima probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării)
- Filiera vocațională, profilul pedagogic, specializările pedagogia educației nonformale, mediere școlară și pedagogie generală

PREAMBUL

Programa de examen este realizată în conformitate cu prevederile *Programei școlare pentru disciplina Psihologie – Psihologia dezvoltării, clasa a XI-a, curriculum de specialitate (CS)*, pentru filiera vocațională, profilul pedagogic, specializările pedagogia educației nonformale, mediere școlară și pedagogie generală, aprobată prin OMEC nr. 4106/2026, Anexa nr. 29. Prezenta programă precizează competențele generale și competențele specifice care vor fi evaluate, domeniile de conținut și conținuturile vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen pentru disciplina Psihologie - Psihologia dezvoltării fundamentează elaborarea subiectelor și a baremelor de evaluare și de notare pentru prima probă E, din cadrul examenului național de bacalaureat. Evaluarea vizează competențele specifice pentru clasa a XI-a, care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul învățământului liceal, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen, la disciplina Psihologie - Psihologia dezvoltării, programa PD_P2 (CS), este de a constata măsura în care candidatul identifică, prelucrează, utilizează, exprimă în limbaj specific, analizează și reglează, prin concepte pedagogice, situații date, de complexitate corespunzătoare raportării disciplinei în cadrul curriculumului de specialitate (CS) și tipului de probă.

**COMPETENȚELE GENERALE ȘI COMPETENȚELE SPECIFICE
CARE VOR FI EVALUATE**

Prin susținerea probei de examen la disciplina Psihologie - Psihologia dezvoltării, programa PD_P2 (CS), candidatul este pus în situația de a face dovada formării/dezvoltării următoarelor **competențe generale (CG)**:

CG1	Utilizarea conceptelor specifice psihologiei dezvoltării pentru explicarea și interpretarea unor fapte, evenimente și procese în relația dintre școală, familie și comunitate
CG2	Analizarea critică și constructivă a teoriilor dezvoltării umane în vederea explicării comportamentelor și fenomenelor educaționale
CG3	Aplicarea cunoștințelor despre dezvoltarea umană prin metode, tehnici și instrumente în diverse contexte educaționale
CG4	Autoreglarea comportamentului în contexte educaționale în raport cu particularitățile de dezvoltare ale copiilor și adolescenților și cu principiile etice ale activității educaționale

Prin subiectele elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor.

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** care sunt evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru învățământul liceal:

CG1 – Utilizarea conceptelor specifice psihologiei dezvoltării pentru explicarea și interpretarea unor fapte, evenimente și procese în relația dintre școală, familie și comunitate

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS 1.1	Utilizarea conceptelor fundamentale ale psihologiei dezvoltării (dezvoltare cognitivă, emoțională, socială, motrică și a limbajului) în facilitarea comunicării și colaborării dintre școală, familie și comunitate
XI.CS 1.2	Aplicarea integrativă a teoriilor dezvoltării și ale atașamentului în analiza situațiilor educaționale și în formularea unor răspunsuri pedagogice adecvate
XI.CS 1.3	Proiectarea unor răspunsuri educaționale prin scenarii integrate, utilizând repere observabile pentru sprijinirea adaptării elevului în contexte reale sau simulate

CG2 – Analizarea critică și constructivă a teoriilor dezvoltării umane în vederea explicării comportamentelor și fenomenelor educaționale

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
X.ICS 2.1	Compararea teoriilor dezvoltării copilului prin analiza situațiilor concrete/reale și aplicarea în contexte educaționale

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS 2.2	Formularea de concluzii reflexive și constructive, care integrează concepte din diverse teorii pentru explicarea comportamentelor și adaptării copiilor
XI.CS 2.3	Evaluarea critică a limitelor și riscurilor aplicării teoriilor dezvoltării în practică, cu exemplificarea implicațiilor pentru activitățile educaționale

CG3 – Aplicarea cunoștințelor despre dezvoltarea umană prin metode, tehnici și instrumente în diverse contexte educaționale

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS 3.1	Corelarea teoriilor dezvoltării umane cu practica educațională, prin identificarea aplicațiilor pedagogice concrete ale fiecărui model
XI.CS 3.2	Utilizarea unor instrumente precum grile de observație, liste de verificare, scale descriptive pentru descrierea și sprijinirea dezvoltării copiilor și adolescenților în activități educaționale
XI.CS 3.3	Adaptarea strategiilor pedagogice în activitățile educaționale și de mediere conform nivelului de dezvoltare psihică și particularităților copiilor și adolescenților

CG4 – Autoreglarea comportamentului în contexte educaționale în raport cu particularitățile de dezvoltare ale copiilor și adolescenților și cu principiile etice ale activității educaționale

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS 4.1	Adaptarea comportamentului și intervențiilor educaționale la vârsta și nivelul de dezvoltare a copiilor și adolescenților
XI.CS 4.2	Susținerea dezvoltării autonomiei și responsabilității copiilor și adolescenților prin autoreglarea comportamentului propriu și strategii educative adecvate nivelului lor de dezvoltare
XI.CS 4.3	Respectarea principiilor etice și deontologice în interacțiunea cu copiii și familiile lor, în activități educative și de evaluare

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate cumulativ pentru învățământul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Fundamentele psihologiei dezvoltării	1.1. Obiectul și rolul psihologiei dezvoltării 1.2. Relația dintre ereditate, mediu și educație în dezvoltarea psihică 1.3. Factori ai dezvoltării: biologici, psihologici, sociali, culturali 1.4. Principii ale dezvoltării (continuitate, stadialitate, individualitate)
2. Teorii și modele explicative ale dezvoltării umane	2.1. Facilitarea învățării și adaptării (Vygotsky & Piaget) 2.2. Managementul emoțiilor și securizarea relației (Bowlby & Ainsworth) 2.3. Dezvoltarea morală, rezolvarea conflictelor și etica activității educaționale (Kohlberg & Gilligan) 2.4. Crize și sarcini ale dezvoltării (Erikson & Havighurst) 2.5. Aplicații practice și analiză critică a modelelor dezvoltării 2.6. Strategii educaționale și de sprijin specifice etapelor de dezvoltare
3. Etape de vârstă - repere pentru intervenție și facilitare a adaptării educaționale	3.1. Condiționări timpurii și prevenția riscurilor (perioada prenatală și perinatală) 3.2. Sprijinirea accesului și adaptării în educația timpurie (0-6 ani) 3.3. Integrarea și succesul școlar în învățământul primar (6-11 ani) 3.4. Gestiunea crizelor de identitate și a riscurilor în preadolescență și adolescență (11-14 ani; 14-18 ani) 3.5. Contextul familial și relațiile intergeneraționale în dezvoltarea umană
4. Strategii de intervenție și proiectare	4.1. Proiectarea învățării centrată pe stadiile de dezvoltare 4.2. Metode de stimulare și suport în dezvoltarea holistică 4.3. Monitorizarea progresului și intervenția timpurie

Domenii de conținut	Conținuturi
	4.4. Autonomie și rezolvarea conflictelor specifice vârstei 4.5. Proiectarea și managementul spațiului educațional incluziv
5. Adaptarea pedagogică la diversitatea profilurilor de dezvoltare	5.1. Diferențe individuale, cerințe educaționale speciale, ritmuri și particularități diferite de dezvoltare 5.2. Strategii de sprijinire a accesului la educație 5.3. Tehnici pedagogice de evaluare, feedback și reflecție 5.4. Diferențierea și individualizarea intervenției educaționale
6. Identitate profesională, etică și colaborare în activitatea educativă	6.1. Autocunoaștere și reziliență în contexte educaționale 6.2. Deontologia profesională: confidențialitate, echitate și responsabilitate 6.3. Conduita în situații dificile de comunicare și relaționare 6.4. Riscuri etice în adaptarea intervenției educaționale 6.5. Parteneriatul școală-familie-comunitate 6.6. Comportamentul prosocial în activitatea educativă
NOTE SPECIFICE	

Se recomandă ca, în evaluarea nivelului de dezvoltare a competențelor specifice prevăzute în prezenta programă de examen, la domeniile de conținut 4 și 5 să fie vizate cel puțin următoarele repere:

- 4.2. *Metode de stimulare și suport în dezvoltarea holistică*: jocul, conversația, modelarea, învățarea prin cooperare, consolidarea pozitivă, adaptarea activităților de învățare;

- 4.3. *Documente de monitorizare a progresului*: fișa de observație, grila de observare, jurnalul de observație, fișa de monitorizare, portofoliul, raportul de monitorizare;

- 5.2. *Strategii de sprijinire a accesului la educație*: identificarea barierelor de participare, adaptarea mediului educațional, diferențierea și individualizarea învățării, colaborarea cu familia și comunitatea, promovarea educației incluzive;

- 5.3. *Tehnici pedagogice de evaluare, feedback și reflecție*: observarea sistematică, analiza produselor activității, portofoliul, autoevaluarea, evaluarea între egali, feedbackul descriptiv și constructiv, jurnalul reflexiv, conversația reflexivă.

Detalierile specificate anterior au caracter orientativ și reprezintă nivelul minim acceptat pentru pregătirea elevilor în vederea susținerii probei scrise, în cadrul acesteia putând fi vizate și alte exemple ale elementelor de conținut, în funcție de specificitatea acestora, precum și de gradul de actualizare a prevederilor prezentei programe de examen.

Anexa nr. 16.3. Programă de examen pentru disciplina *Pedagogie - Teoria și metodologia instruirii și a evaluării în educația timpurie – TMJET_P1 (CS)*

- *Proba E – a doua probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării)*
- *Filiera vocațională, profilul pedagogic, specializarea educație timpurie*

PREAMBUL

Programa de examen este realizată în conformitate cu prevederile *Programei școlare pentru disciplina Pedagogie - Teoria și metodologia instruirii și a evaluării în educația timpurie, clasa a X-a, curriculum de specialitate (CS)*, pentru *filiera vocațională, profilul pedagogic, specializarea educație timpurie*, aprobată prin OMEC nr. 4106/2026, Anexa nr. 15. Prezenta programă precizează competențele generale și competențele specifice care vor fi evaluate, domeniile de conținut și conținuturile vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen pentru disciplina *Pedagogie - Teoria și metodologia instruirii și a evaluării în educația timpurie* fundamentează elaborarea subiectelor și a baremelor de evaluare și de notare pentru a doua probă E, din cadrul examenului național de bacalaureat. Evaluarea vizează competențele specifice pentru clasa a X-a, care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul învățământului liceal, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen, la disciplina *Pedagogie - Teoria și metodologia instruirii și a evaluării în educația timpurie*, programa *TMJET_P1 (CS)*, este de a constata măsura în care candidatul identifică, prelucrează, utilizează, exprimă în limbaj specific, analizează și modelează, prin concepte pedagogice, situații date, de complexitate corespunzătoare raportării disciplinei în cadrul curriculumului de specialitate (CS) și tipului de probă.

**COMPETENȚELE GENERALE ȘI COMPETENȚELE SPECIFICE
CARE VOR FI EVALUATE**

Prin susținerea probei de examen la disciplina *Pedagogie - Teoria și metodologia instruirii și a evaluării în educația timpurie*, programa *TMJET_P1 (CS)*, candidatul este pus în situația de a face dovada formării/dezvoltării următoarelor **competențe generale (CG)**:

CG1	Analizează concepte, teorii și modele pedagogice pentru a interpreta rolul educației în dezvoltarea umană
CG2	Desfășoară activități educaționale în funcție de specializare, adaptate nevoilor de învățare ale beneficiarilor, pe baza documentelor de proiectare
CG3	Evaluează activități educaționale derulate, pentru diferite categorii de educabili
CG4	Utilizează critic și responsabil resurse educaționale variate, pentru învățare și dezvoltare
CG5	Comunică eficient cu beneficiarii, părinții și alți factori interesați, pentru construirea unui mediu de învățare sigur și incluziv
CG6	Analizează critic cariera în domeniul educației, din perspectiva eticii profesionale

Prin subiectele elaborate pentru examenul național de bacalaureat, se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor.

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** care sunt evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru învățământul liceal:

CG1 – Analizează concepte, teorii și modele pedagogice pentru a interpreta rolul educației în dezvoltarea umană

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
X.CS 1.1	Describe procesul de instruire și evaluare în învățământul antepreșcolar și preșcolar, prin raportare la concepte și modele teoretice
X.CS 1.2	Analizează principiile didactice care stau la baza organizării și desfășurării activităților instructiv-educative din creșă și grădiniță
X.CS 1.3	Argumentează corelarea componentelor procesului de învățământ, valorificând noțiuni fundamentale din teoria curriculumului

CG2 – Desfășoară activități educaționale în funcție de specializare, adaptate nevoilor de învățare ale beneficiarilor, pe baza documentelor de proiectare

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
X.CS 2.1	Selectează strategii didactice adecvate particularităților de vârstă și individuale ale copiilor, în funcție de tipul de activitate, comportamentele vizate și conținuturi
X.CS 2.2	Analizează demersuri de proiectare didactică la nivel micro, ținând cont de specificațiile curriculumului pentru educația timpurie, de caracteristicile grupelor de copii și de condițiile materiale
X.CS 2.3	Explică necesitatea abordării diferențiate și individualizate a antepreșcolarilor/preșcolarilor în contexte educaționale diverse

CG3 – Evaluează activități educaționale derulate, pentru diferite categorii de educabili

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
X.CS 3.1	Analizează procesul de evaluare al copiilor de vârstă mică, evidențiind rolul, operațiile și funcțiile acestuia
X.CS 3.2	Clasifică forme, metode și instrumente de evaluare specifice domeniului educației timpurii, evidențiind rolul acestora în monitorizarea și înregistrarea progresului copiilor de vârstă mică
X.CS 3.3	Interpretează rezultatele evaluării raportate la indicatorii comportamentali, identificând posibile distorsiuni și erori de apreciere, în scopul reglării demersului educațional

CG4 – Utilizează critic și responsabil resurse educaționale variate, pentru învățare și dezvoltare

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
X.CS 4.1	Identifică resurse educaționale adecvate particularităților de vârstă, având în vedere siguranța copiilor și tipurile de activități
X.CS 4.2	Analizează comparativ resurse educaționale deschise, în funcție de tipurile de activități de învățare

CG5 – Comunică eficient cu beneficiarii, părinții și alți factori interesați, pentru construirea unui mediu de învățare sigur și incluziv

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
X.CS 5.1	Formulează mesaje de feedback constructiv pentru a susține motivația și progresul copiilor
X.CS 5.2	Exemplifică modalități adecvate de a informa părinții cu privire la nivelul de dezvoltare al copiilor și la practicile de sprijin dezirabile
X.CS 5.3	Colaborează eficient cu membrii echipei educaționale și cu alți factori interesați, utilizând strategii de comunicare asertivă și incluzivă pentru susținerea dezvoltării copilului

CG6 – Analizează critic cariera în domeniul educației, din perspectiva eticii profesionale

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
X.CS 6.1	Describe implicații normative și practice ale prevederilor deontologice, în contextul educației timpurii
X.CS 6.2	Examinează situații etice și dileme profesionale din activitatea educațională timpurie, raportându-se la documente și prevederi legislative

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate cumulativ pentru învățământul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Repere ale educației și instruirii la vârstele timpurii	1.1. Educația și instruirea în contextul integrării serviciilor educaționale, sociale și medicale în perioada antepreșcolară și preșcolară 1.2. Procesul instructiv-educativ în educația timpurie: concept, funcții, structură 1.3. Normativitatea în procesul de învățământ: principiile didactice consacrate și moderne - fundamentare și relevanță pentru învățământul antepreșcolar și preșcolar 1.4. Specificul învățării în educația timpurie 1.4.1. Specificul activității la creșă 1.4.2. Specificul activității la grădiniță
2. Abordări didactice în educația timpurie	2.1. Strategii didactice: accepțiuni, clasificări, condiții de eficientizare 2.2. Metodele și procedee didactice specifice educației timpurii 2.2.1. Metode de comunicare: conversația, povestirea, explicația, descrierea, instructajul, lectura 2.2.2. Metode de explorare a realității: observarea, lucrările experimentale /(micro)experimentul, demonstrația, modelarea 2.2.3. Metode de acțiune: exercițiul, lucrările practice, jocul didactic, dramatizarea 2.3. Metode moderne: cubul, brainstormingul, acvariul, explozia stelară, diagrama Wenn, blazonul etc. 2.4. Mijloace didactice specifice învățării la vârstele timpurii 2.5. Forme de organizare a activităților în creșă și grădiniță 2.6. Valorificarea timpului didactic în contextul serviciilor integrate din educația timpurie 2.7. Rolul tehnologiei digitale între amenințare și oportunitate pentru educația timpurie; strategii pentru utilizarea echilibrată a instrumentelor și a tehnologiilor digitale în educația timpurie 2.8. Modalități de optimizare a intervențiilor educaționale din creșă și grădiniță
3. Evaluarea în educația timpurie	3.1. Evaluarea în educație timpurie: concept, funcții, forme/tipuri, tendințe actuale (evaluarea învățării vs. evaluarea pentru învățare) 3.2. Metode de evaluare în educația timpurie (probe orale; probe practice; probe scrise; analiza produselor activității copiilor) 3.3. Metode complementare de evaluare (portofoliul, observarea sistematică a comportamentului copilului, autoevaluarea și interevaluarea) 3.4. Instrumente de monitorizare și evaluare a progresului (caietul de observații; fișa pentru aprecierea progresului individual al copilului; portofoliul individual și portofoliul educațional, raportul descriptiv de evaluare) 3.5. Interpretarea și valorificarea rezultatelor evaluării în educația timpurie. Colaborarea cu familia în procesul de evaluare. 3.6. Rolul instrumentelor și tehnologiilor digitale în activitatea de evaluare: avantaje, limite.

Domenii de conținut	Conținuturi
4. Proiectarea activităților în educația timpurie	4.1. Aspecte generale privind planificarea și proiectarea activității didactice în creșe și grădinițe: 4.1.1. niveluri ale proiectării (nivelul macro – proiectarea globală; nivelul micro – proiectarea eșalonată) 4.1.2. etape în proiectarea instruirii (lectura personalizată a curriculumului pentru educație timpurie; elaborarea planificării tematice anuale; elaborarea proiectelor tematice; elaborarea planificării săptămânale; elaborarea proiectelor de activitate didactică) 4.2. Proiectarea tematică anuală (pentru nivelul antepreșcolar și nivelul preșcolar) 4.3. Proiectarea săptămânală a activităților din creșă și grădiniță 4.3.1. Specificul activității de proiectare în creșă 4.3.2. Trăsături definitorii ale activității de proiectare în grădiniță 4.4. Activitățile liber alese în creșă și grădiniță: <i>centre de activitate Artă, Bibliotecă, Construcții, Joc de rol, Nisip și Apă</i>; jocul liber; jocul în aer liber și pe aparatele de joacă 4.5. Activitățile de dezvoltare personală (ADP) în creșă și grădiniță: rutine, tranziții 4.6. Activități tematice și mijloace de realizare a lor (nivelul antepreșcolar): 4.6.1. Activități artistice și de îndemânare: desen, pictură, modelaj, activități practice (rupere, mototolire, lipire) și gospodărești 4.6.2. Activități de muzică și mișcare: audiții, jocuri muzicale, jocuri cu text și cânt, jocuri cu instrumente de percuție, cântecele, exerciții euritmice 4.6.3. Activități de creație și de comunicare: povestirea educatoarei, lectura educatoarei, memorizări, lucrul cu cartea, citire de imagini, jocuri de cuvinte, jocuri verbal-imitative, exerciții onomatopeice 4.6.4 Activități de cunoaștere: observări, lecturi după imagini, activități/ jocuri matematice cu jucării și obiecte concrete, jocuri didactice, microexperimente
	4.6.5. Activități în aer liber: plimbări, jocuri-exerciții, jocuri la nisipar, jocuri și întreceri sportive, utilizarea aparatelor de joacă adecvate vârstei 4.7. Activități pe domenii experiențiale și mijloace de realizare a lor (nivelul preșcolar): 4.7.1. Domeniul <i>Limbă și comunicare</i>: povestirea și povestea educatoarei, repovestirea, lectura educatoarei, memorizarea,

Domenii de conținut	Conținuturi
	lectura după imagini, convorbirea, povestirile create de copii, jocul didactic, jocul-exercițiu, dramatizarea 4.7.2. Domeniul <i>Științe</i> 4.7.2.1. Activități matematice: exercițiile cu material individual, jocul didactic, jocul logico-matematic 4.7.2.2. Cunoașterea mediului: observarea, (micro)experimentele, lectura după imagini, jocul didactic, convorbirea, povestirea educatoarei 4.7.3. Domeniul <i>Estetic și creativ</i> 4.7.3.1. Educație plastică: desen, modelaj, pictură 4.7.3.2. Educație muzicală: jocul muzical, jocul-exercițiu, audiția muzicală, exerciții euritmice/ joc cu text și cântec 4.7.4. Domeniul <i>Om și societate</i> 4.7.4.1. Educație pentru societate: povestirea educatoarei, lectura educatoarei, lectura după imagine, convorbirea, desen, joc didactic 4.7.4.2. Activități practice și practic-gospodărești: jocuri-exerciții pentru formarea deprinderilor <i>de a rupe, de a înșira, a îndoi, a bobina, a înnoda, a împleti, a tăia, a îmbina, a trata suprafețele, a festona, a țese</i>, jocuri de rol pentru exersarea unor deprinderi practic-gospodărești 4.7.5. Domeniul <i>Psiho-motric: deprinderi motrice de bază - mers, alergare, săritură, aruncare și utilitar-aplicative: târâre, cățărare, transport de greutăți, exerciții ritmice, dansuri populare, traseul/jocul sportiv</i> 4.8. Utilizarea responsabilă a instrumentelor și a tehnologiilor digitale în activitatea de proiectare și în activitatea educațională (ce înseamnă „responsabil” în context digital, respectarea drepturilor de autor, selectarea, adaptarea și crearea resurselor educaționale deschise, utilizarea tehnologiei în relația cu părinții/ cu alți colegi, limite și riscuri ale utilizării tehnologiei la vârste mici).

NOTE SPECIFICE

Se recomandă ca, în evaluarea nivelului de dezvoltare a competențelor specifice CS 1.1, CS 1.2, CS 1.3, CS 2.1, CS 2.2, CS 3.1, CS 3.2 și CS 3.3, prevăzute în prezenta programă de examen, să fie vizate cel puțin următoarele repere:

- **CS 1.1:** caracterizarea succintă a reperelor educației și instruirii la vârstele timpurii și descrierea procesului de instruire și evaluare (concept, funcții, structură) prin raportare la concepte și modele teoretice, cu evidențierea specificului învățării la creșă și la grădiniță;
- **CS 1.2:** interpretarea semnificației principiilor didactice consacrate și moderne, pe baza unor texte-suport, și analiza rolului acestora în organizarea și desfășurarea activităților instructiv-educative din creșă și grădiniță;
- **CS 1.3:** argumentarea corelării componentelor procesului de învățământ (finalități, conținuturi, strategii didactice și evaluare), valorificând noțiuni fundamentale din teoria curriculumului;
- **CS 2.1:** justificarea modului de alegere a unei strategii didactice într-un anumit context educațional și descrierea succintă a metodelor și procedeele specifice educației timpurii (metode de comunicare, de explorare a realității și de acțiune, precum și metode moderne), a mijloacelor didactice și a formelor de organizare a activităților din creșă și grădiniță;
- **CS 2.2:** descrierea succintă a semnificației proiectării didactice și explicarea specificului proiectării la creșă și la grădiniță; descrierea succintă a tipurilor de activități din educația timpurie (activități liberale, activități de dezvoltare personală și activități tematice - la nivel antepreșcolar, respectiv activități pe domenii experiențiale - la nivel preșcolar); propunerea unei secvențe de activitate sau analiza unei situații educaționale, prin valorificarea mijloacelor de realizare specifice fiecărui nivel al educației timpurii;

- **CS 3.1:** caracterizarea succintă a funcțiilor evaluării în educația timpurie și evidențierea rolului și a operațiilor procesului de evaluare a copiilor de vârstă mică;
- **CS 3.2:** clasificarea formelor, metodelor și instrumentelor de evaluare specifice educației timpurii (metode tradiționale și metode complementare) și explicarea rolului instrumentelor de monitorizare și înregistrare a progresului copilului;
- **CS 3.3:** explicarea rolului interpretării rezultatelor evaluării din perspectiva proiectării și organizării activității cadrului didactic, precum și a colaborării cu familia în procesul de evaluare.

Detalierile specificate anterior au caracter orientativ și reprezintă nivelul minim acceptat pentru pregătirea elevilor în vederea susținerii probei scrise, în cadrul acesteia putând fi vizate și alte exemple ale elementelor de conținut, în funcție de specificitatea acestora, precum și de gradul de actualizare a prevederilor prezentei programe de examen.

Anexa nr. 16.4. Programa de examen pentru disciplina *Pedagogie - Managementul grupului în educația timpurie. Proiecte și parteneriate educaționale – MGET_P1 (CS)*

- *Proba E – a doua probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării)*
- *Filiera vocațională, profilul pedagogic, specializarea educație timpurie*

PREAMBUL

Programa de examen este realizată în conformitate cu prevederile *Programei școlare pentru disciplina Pedagogie - Managementul grupului în educația timpurie. Proiecte și parteneriate educaționale, clasa a XI-a, curriculum de specialitate (CS)*, pentru *filiera vocațională, profilul pedagogic, specializarea educație timpurie*, aprobată prin OMEC nr. 4106/2026, Anexa nr. 16. Prezenta programă precizează competențele generale și competențele specifice care vor fi evaluate, domeniile de conținut și conținuturile vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen pentru disciplina *Pedagogie - Managementul grupului în educația timpurie. Proiecte și parteneriate educaționale* fundamentează elaborarea subiectelor și a baremelor de evaluare și de notare pentru a doua probă E, din cadrul examenului național de bacalaureat. Evaluarea vizează competențele specifice pentru clasa a XI-a, care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul învățământului liceal, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen, la disciplina *Pedagogie - Managementul grupului în educația timpurie. Proiecte și parteneriate educaționale*, programa *MGET_P1 (CS)*, este de a constata măsura în care candidatul *identifică, prelucrează, utilizează, exprimă în limbaj specific, analizează, evaluează și modelează*, prin concepte pedagogice, situații date, de complexitate corespunzătoare raportării disciplinei în cadrul curriculumului de specialitate (CS) și tipului de probă.

**COMPETENȚELE GENERALE ȘI COMPETENȚELE SPECIFICE
CARE VOR FI EVALUATE**

Prin susținerea probei de examen la disciplina *Pedagogie - Managementul grupului în educația timpurie. Proiecte și parteneriate educaționale*, programa *MGET_P1 (CS)*, candidatul este pus în situația de a face dovada formării/dezvoltării următoarelor **competențe generale (CG)**:

CG1	Analizează concepte, teorii și modele pedagogice pentru a interpreta rolul educației în dezvoltarea umană
CG2	Proiectează activități educaționale pentru diferite categorii de educabili adaptate nevoilor de învățare ale acestora
CG3	Evaluează activități educaționale derulate pentru diferite categorii de educabili
CG4	Utilizează critic și responsabil resurse educaționale variate, pentru învățare și dezvoltare
CG5	Comunică eficient cu beneficiarii, părinții și alți factori interesați, pentru construirea unui mediu de învățare sigur și incluziv
CG6	Analizează critic cariera în domeniul educației, din perspectiva eticii profesionale

Prin subiectele elaborate pentru examenul național de bacalaureat, se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor.

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** care sunt evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru învățământul liceal:

CG1 – Analizează concepte, teorii și modele pedagogice pentru a interpreta rolul educației în dezvoltarea umană

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS 1.1	Identifică caracteristicile și etapele dezvoltării socio-morale și emoționale a grupului de copii în educația timpurie, pe baza teoriilor dezvoltării studiate
XI.CS 1.2	Explică conceptele fundamentale și dimensiunile managementului grupului, argumentând relevanța lor în practica educațională
XI.CS 1.3	Argumentează importanța parteneriatelor educaționale în dezvoltarea holistică a copiilor

CG2 – Proiectează activități educaționale pentru diferite categorii de educabili adaptate nevoilor de învățare ale acestora

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS 2.1	Elaborează proiecte educaționale, respectând etapele proiectării și principiile educației timpurii
XI.CS 2.2	Exersează strategii de organizare a spațiului educațional și a timpului pentru facilitarea învățării în grup și a interacțiunilor pozitive
XI.CS 2.3	Selectează activități de colaborare între grădiniță și familie / comunitate în cadrul unor parteneriate educaționale

CG3 – Evaluează activități educaționale derulate pentru diferite categorii de educabili

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS 3.1	Utilizează instrumente de observare și evaluare a comportamentului copiilor în contexte educaționale variate
XI.CS 3.2	Aplică criterii de evaluare a strategiilor de management al grupului identificate în activitățile de practică pedagogică
XI.CS 3.3	Analizează diferite proiecte educaționale, identificând structura și specificul acestora

CG4 – Utilizează critic și responsabil resurse educaționale variate, pentru învățare și dezvoltare

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS 4.1	Selectează resurse educaționale adaptate nevoilor grupului și particularităților individuale ale copiilor
XI.CS 4.2	Integrează tehnologia educațională în proiecte și activități de grup, respectând principiile utilizării responsabile
XI.CS 4.3	Valorifică resurse ale comunității locale (biblioteci, muzee, instituții etc.) în cadrul parteneriatelor educaționale

CG5 – Comunică eficient cu beneficiarii, părinții și alți factori interesați, pentru construirea unui mediu de învățare sigur și incluziv

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS 5.1	Selectează tehnici de comunicare eficientă cu grupul de copii și individual, bazate pe respect și empatie
XI.CS 5.2	Utilizează strategii de comunicare cu părinții pentru informare, consiliere și implicare în activitățile educaționale, în contexte ipotetice/simulate
XI.CS 5.3	Exersează abilități de mediere a conflictelor și de promovare a cooperării în cadrul grupului de copii, cu părinții și comunitatea

CG6 – Analizează critic cariera în domeniul educației, din perspectiva eticii profesionale

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS 6.1	Identifică norme etice și deontologice aplicabile în relația cu grupul de copii, familiile și colegii, în contexte educaționale diverse, precum și elemente de management al timpului
XI.CS 6.2	Identifică norme etice și deontologice aplicabile în relația cu grupul de copii, familiile și colegii, în contexte educaționale diverse
XI.CS 6.3	Evaluează critic rolul și responsabilitățile etice ale cadrului didactic, într-o diversitate de contexte educaționale

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate cumulativ pentru învățământul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Dezvoltarea socio-emoțională și morală a grupului de copii	1.1. Teorii ale dezvoltării socio-emoționale și morale: teoria psihosocială – Erik Erikson, teorii ale dezvoltării morale - Lawrence Kohlberg, Carol Gilligan, teoria atașamentului - John Bowlby & Mary Ainsworth 1.2. Etapele dezvoltării socio-morale și emoționale la copii (0-6/7 ani) 1.3. Caracteristicile grupului de copii în diferite stadii de dezvoltare: cooperare, conflict, empatie, reglarea emoțională 1.4. Factorii care influențează dezvoltarea personalității: mediu, ereditate, educație 1.5. Influențe socio-culturale contemporane asupra dezvoltării copilului (0-7 ani): repere generaționale (generația Alpha și tendințe emergente)
2. Managementul grupului - delimitări conceptuale. Dimensiuni și strategii în managementul grupului	2.1. Concepte fundamentale: organizare, coordonare, planificare, comunicare, evaluare, climat educațional 2.2. Dimensiuni ale managementului grupului 2.3. Strategii și metode de conducere a grupului: leadership pedagogic, reglarea conflictelor, motivarea copiilor 2.4. Criterii de evaluare a eficienței strategiilor de management: cooperare, implicare, respectarea normelor etc.
3. Proiectarea activităților și a proiectelor educaționale	3.1. Etapele proiectării educaționale: planificare, implementare, evaluare 3.2. Principiile educației timpurii aplicate în proiecte: individualizare, participare activă, siguranță, integrare socio-emoțională 3.3. Structura unui proiect educațional: argument, obiective, conținut, metode, resurse, evaluare, sustenabilitate 3.4. Tipuri de proiecte: integrate, tematice, interdisciplinare, colaborative
4. Resurse educaționale utilizate în managementul grupului	4.1. Tipuri de resurse: materiale didactice, jocuri educative, suporturi digitale, resurse comunitare (biblioteci, muzee) 4.2. Adaptarea resurselor la vârsta și nevoile copiilor 4.3. Principiile utilizării responsabile a tehnologiei: siguranța datelor, protecția copiilor, echilibru digital
5. Comunicarea și colaborarea în managementul grupului, proiecte și parteneriate educaționale	5.1. Principii ale comunicării eficiente: empatie, respect, claritate, feedback constructiv, ascultare activă 5.2. Modalități de implicare a părinților: informare, consiliere, activități comune 5.3. Medierea conflictelor: identificarea cauzelor, negociere, soluții 5.4. Cooperarea și consolidarea relațiilor în grup: reguli de grup, roluri, responsabilități
6. Etică și deontologie în educația timpurie	6.1. Principii etice în educație: respect, confidențialitate, corectitudine, responsabilitate 6.2. Coduri deontologice aplicabile cadrului didactic 6.3. Dileme etice frecvente în educația timpurie 6.4. Rolul și responsabilitățile etice ale educatorului în relația cu copii, părinți și colegi

NOTE SPECIFICE

Se recomandă ca, în evaluarea nivelului de dezvoltare a competențelor specifice CS 1.1, CS 1.2, CS 6.2 și CS 6.3, prevăzute în prezenta programă de examen, să fie vizate cel puțin următoarele repere:

- **CS 1.1.** *enumerarea principalelor teorii ale dezvoltării socio-emoționale și morale în educația timpurie:* teoria atașamentului (John Bowlby și Mary Ainsworth); teoria socio-culturală (Lev Vygotsky); teoria

- învăţării sociale şi a dezvoltării morale (Albert Bandura); teoria inteligenţei emoţionale (Daniel Goleman); teoria dezvoltării psiho-sociale (Erik Erikson); teoria dezvoltării morale (Jean Piaget) şi teoria raţionamentului moral (Lawrence Kohlberg);
- **CS 1.2.** *precizarea dimensiunilor managementului grupului de copii:* ergonomică, psihologică, socială, normativă, operaţională şi inovatoare;
 - **CS 1.5.** *menţionarea unor influenţe socio-culturale contemporane asupra dezvoltării copilului (0-7 ani): repere generaţionale (generaţia Alpha şi tendinţe emergente):* conceptul *Generaţia Alpha* şi caracteristicile sale relevante pentru educaţie; strategii pedagogice adaptate copiilor din Generaţia Alpha; influenţe socio-culturale contemporane asupra copilului de 0–7 ani;
 - **CS 4.3.** *analizarea unui studiu de caz privind utilizarea excesivă a tehnologiei, cu explicarea modului în care mediul digital poate influenţa dezvoltarea copilului;*
 - **CS 6.2.** *enumerarea codurilor deontologice aplicabile cadrelor didactice din educaţia timpurie:* Codul-cadru de etică al personalului didactic din învăţământul preuniversitar, normele de etică şi integritate prevăzute în legislaţia educaţională;
 - **CS 6.3.** *precizarea unor dileme etice frecvente în educaţia timpurie:* confidenţialitatea informaţiilor privind copilul şi familia versus obligaţia de a semnaliza situaţiile de risc sau de abuz; respectarea deciziilor şi a valorilor familiei versus interesul superior al copilului; limitele implicării afective versus obiectivitatea profesională; utilizarea imaginii copilului şi protecţia datelor cu caracter personal; loialitatea faţă de colegi versus semnalarea abaterilor de la normele etice;
 - **CS 6.4.** *argumentarea rolului educatorului şi al familiei în gestionarea influenţelor contemporane:* oportunităţi şi riscuri ale mediului socio-cultural contemporan.

Detalierile specificate anterior au caracter orientativ şi reprezintă nivelul minim acceptat pentru pregătirea elevilor în vederea susţinerii probei scrise, în cadrul acesteia putând fi vizate şi alte exemple ale elementelor de conţinut, în funcţie de specificitatea acestora, precum şi de gradul de actualizare a prevederilor prezentei programe de examen.

Anexa nr. 16.5. Programa de examen pentru disciplina *Pedagogie - Didactici inovative și alternative educaționale – DIAE_P1 (CS)*

- *Proba E – a doua probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării)*
- *Filiera vocațională, profilul pedagogic, specializarea educație timpurie*

PREAMBUL

Programa de examen este realizată în conformitate cu prevederile *Programei școlare pentru disciplina Pedagogie - Didactici inovative și alternative educaționale, clasa a XII-a, curriculum de specialitate (CS)*, pentru *filiera vocațională, profilul pedagogic, specializarea educație timpurie*, aprobată prin OMEC nr. 4106/2026, Anexa nr. 17. Prezenta programă precizează competențele generale și competențele specifice care vor fi evaluate, domeniile de conținut și conținuturile vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen pentru disciplina *Pedagogie - Didactici inovative și alternative educaționale* fundamentează elaborarea subiectelor și a baremelor de evaluare și de notare pentru a doua probă E, din cadrul examenului național de bacalaureat. Evaluarea vizează competențele specifice pentru clasa a XII-a, care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul învățământului liceal, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen, la disciplina *Pedagogie - Didactici inovative și alternative educaționale*, este de a constata măsura în care candidatul *analizează, proiectează, comunică, utilizează și evaluează*, prin concepte pedagogice, situații date, de complexitate, corespunzătoare raportării disciplinei în cadrul curriculumului de specialitate (CS) și tipului de probă.

**COMPETENȚELE GENERALE ȘI COMPETENȚELE SPECIFICE
CARE VOR FI EVALUATE**

Prin susținerea probei de examen la disciplina *Pedagogie - Didactici inovative și alternative educaționale*, candidatul este pus în situația de a face dovada formării/dezvoltării următoarelor **competențe generale (CG)**:

CG1	Analizează concepte, teorii și modele pedagogice pentru a interpreta rolul educației în dezvoltarea umană
CG2	Proiectează activități educaționale pentru diferite categorii de educabili adaptate nevoilor de învățare ale acestora
CG3	Evaluează activități educaționale derulate pentru diferite categorii de educabili
CG4	Utilizează critic și responsabil resurse educaționale variate pentru învățare și dezvoltare
CG5	Comunică eficient cu beneficiarii, părinții și alți factori interesați, pentru construirea unui mediu de învățare sigur și incluziv
CG6	Analizează critic cariera în domeniul educației, din perspectiva eticii profesionale

Prin subiectele elaborate pentru examenul național de bacalaureat, se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor.

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** care sunt evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru învățământul liceal:

CG1 – Analizează concepte, teorii și modele pedagogice pentru a interpreta rolul educației în dezvoltarea umană

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XII.CS 1.1	Valorifică abordarea integrată în intervențiile educaționale și evoluțiile recente în domeniul curriculum-ului, anticipând impactul acestora asupra dezvoltării cognitive și socio-emoționale a copilului
XII.CS 1.2	Examinează critic caracteristici ale alternativelor educaționale în educația timpurie (Montessori, Reggio Emilia, Waldorf, Step by Step), analizând contribuția acestora asupra dezvoltării copilului

CG2 – Proiectează activități educaționale pentru diferite categorii de educabili adaptate nevoilor de învățare ale acestora

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XII.CS 2.1	Proiectează activități de învățare integrate tematic, punând în relație diferite activități / domenii tematică/ experiențiale, adaptate particularităților de vârstă și nivelului de dezvoltare al copiilor din educația timpurie
XII.CS 2.2	Compară principii și strategii ale diferitelor alternative educaționale specifice educației timpurii, din perspectiva adecvării la diferite contexte educaționale

CG3 – Evaluează activități educaționale derulate pentru diferite categorii de educabili

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XII.CS 3.1	Analizează diverse instrumente de evaluare din perspectiva adaptării intervențiilor educaționale
XII.CS 3.2	Elaborează instrumente de evaluare a rezultatelor învățării exprimate în comportamente

CG4 – Utilizează critic și responsabil resurse educaționale variate pentru învățare și dezvoltare

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XII.CS 4.1	Integrează resurse educaționale deschise (RED) relevante pentru finalitățile educației timpurii, respectând principiile eticii digitale
XII.CS 4.2	Evaluează critic rolul utilizării diverselor resurse educaționale în susținerea agentivității copiilor

CG5 – Comunică eficient cu beneficiarii, părinții și alți factori interesați, pentru construirea unui mediu de învățare sigur și incluziv

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XII.CS 5.1	Valorifică practici parteneriale în intervențiile educaționale, adaptând limbajul și canalul de comunicare la particularitățile de vârstă și la nevoile individuale
XII.CS 5.2	Asociază intervențiilor educaționale semnificații axiologice specifice incluziunii, diversității și respectului, dezvoltării durabile, contribuind la crearea unui climat educațional sigur și prietenos

CG6 – Analizează critic cariera în domeniul educației, din perspectiva eticii profesionale

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XII.CS 6.1	Reflectează asupra propriei evoluții școlare din perspectiva alegerii între diferite alternative educaționale
XII.CS 6.2	Explorează trasee de evoluție profesională specifice diferitelor alternative educaționale

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate cumulativ pentru învățământul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Alternative educaționale în educația timpurie	1.1. Alternative educaționale - concept și specificitate 1.2. Pedagogia Montessori 1.3. Alternativa Step by Step 1.4. Pedagogia Reggio Emilia 1.5. Pedagogia Waldorf

Domenii de conținut	Conținuturi
	1.6. Planul Jena
2. Abordarea integrată a instruirii	2.1. Integrarea curriculară - concept și necesitate. Fundamente sociale, psihologice și pedagogice ale abordării integrate 2.2. Niveluri ale integrării curriculare 2.3. Abordări integrate ale predării-învățării, promovate de diferite alternative educaționale
3. Învățarea centrată pe copil. Strategii didactice interactive utilizate în educația timpurie	3.1. Fundamentele teoretice ale învățării centrate pe copil. Strategii didactice centrate pe copil 3.2. Strategii didactice interactive. Aplicații 3.3. Strategii didactice care promovează învățarea integrată: învățarea bazată pe proiect, învățarea prin descoperire etc.
4. Evaluarea în contextul învățării centrate pe copil	4.1. Evaluarea autentică sau evaluarea pentru învățare: principii, metode și tehnici 4.2. Evaluarea în contextul învățării integrate – principii, rigori psihopedagogice, modele de concepere / proiectare și desfășurare
5. Proiectarea activităților integrate. Valorificarea noilor tehnologii în contextul integrării instruirii	5.1. Proiectarea activităților didactice integrate 5.2. Valorificarea noilor tehnologii de informare și comunicare pentru proiectarea unor activități didactice integrate

Anexa nr. 16.6. Programa de examen pentru disciplina *Pedagogie - Teoria și metodologia instruirii și a evaluării în învățământul primar – TMIIP_P1 (CS)*

- Proba E – a doua probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării)
- Filiera vocațională, profilul pedagogic, specializarea pedagogia învățământului primar

PREAMBUL

Programa de examen este realizată în conformitate cu prevederile *Programei școlare pentru disciplina Pedagogie - Teoria și metodologia instruirii și a evaluării în învățământul primar, clasa a X-a, curriculum de specialitate (CS)*, pentru filiera vocațională, profilul pedagogic, specializarea pedagogia învățământului primar, aprobată prin OMEC nr. 4106/2026, Anexa nr. 16. Prezenta programă precizează competențele generale și competențele specifice care vor fi evaluate, domeniile de conținut și conținuturile vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen pentru disciplina *Pedagogie - Teoria și metodologia instruirii și a evaluării în învățământul primar* fundamentează elaborarea subiectelor și a baremelor de evaluare și de notare pentru a doua probă E, din cadrul examenului național de bacalaureat. Evaluarea vizează competențele specifice pentru clasa a X-a, care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul învățământului liceal, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen, la disciplina *Pedagogie - Teoria și metodologia instruirii și a evaluării în învățământul primar*, programa *TMIIP_P1 (CS)*, este de a constata măsura în care candidatul analizează, desfășoară activități, evaluează, utilizează și comunică eficient, prin concepte pedagogice, situații date, de complexitate, corespunzătoare raportării disciplinei în cadrul curriculumului de specialitate (CS) și tipului de probă.

**COMPETENȚELE GENERALE ȘI COMPETENȚELE SPECIFICE
CARE VOR FI EVALUATE**

Prin susținerea probei de examen la disciplina *Pedagogie - Teoria și metodologia instruirii și a evaluării în învățământul primar*, candidatul este pus în situația de a face dovada formării/dezvoltării următoarelor **competențe generale (CG)**:

CG1	Analizează concepte, teorii și modele pedagogice pentru a interpreta rolul educației în dezvoltarea umană
CG2	Desfășoară activități educaționale în funcție de specializare, adaptate nevoilor de învățare ale beneficiarilor, pe baza documentelor de proiectare
CG3	Evaluează activități educaționale derulate, pentru diferite categorii de educabili
CG4	Utilizează critic și responsabil resurse educaționale variate, pentru învățare și dezvoltare
CG5	Comunică eficient cu beneficiarii, părinții și alți factori interesați, pentru construirea unui mediu de învățare sigur și incluziv
CG6	Analizează critic cariera în domeniul educației, din perspectiva eticii profesionale

Prin subiectele elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor.

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** care sunt evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru învățământul liceal:

CG1 – Analizează concepte, teorii și modele pedagogice pentru a interpreta rolul educației în dezvoltarea umană

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
X.CS 1.1	Identifică trăsăturile conceptelor pedagogice esențiale (proces de instruire, modele de instruire, predare, învățare, evaluare, principiu didactic, strategie didactică, metode de instruire, mijloace de instruire, forme de organizare, stiluri de instruire, proiectare didactică) stabilind interacțiunea lor funcțională în cadrul procesului de instruire
X.CS 1.2	Analizează componentele procesului de instruire evidențiind specificul lor la nivelul învățământului primar
X.CS 1.3	Argumentează corelarea componentelor procesului de instruire valorificând noțiuni fundamentale din teoria curriculum-ului

CG2 – Desfășoară activități educaționale în funcție de specializare, adaptate nevoilor de învățare ale beneficiarilor, pe baza documentelor de proiectare

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
X.CS 2.1	Elaborează strategii de predare-învățare (metode, mijloace, forme de organizare) adaptate în funcție de finalități, conținuturi și specificul învățământului primar
X.CS 2.2	Aplică algoritmul proiectării didactice pentru învățământul primar pe baza analizei documentelor curriculare
X.CS 2.3	Utilizează strategii de abordare diferențiată și individualizată a elevilor în contexte educaționale diverse

CG3 – Evaluează activități educaționale derulate, pentru diferite categorii de educabili

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
X.CS 3.1	Analizează activități educaționale formale și nonformale pentru învățământul primar prin raportare la criterii de evaluare
X.CS 3.2	Interpretează rezultatele evaluării raportându-se la specificul evaluării în învățământul primar, în scopul adoptării de decizii privind optimizarea instruirii

CG4 – Utilizează critic și responsabil resurse educaționale variate, pentru învățare și dezvoltare

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
X.CS 4.1	Integrează critic și responsabil resurse educaționale diverse raportându-se la noile tehnologii informaționale și de comunicare
X.CS 4.2	Utilizează strategii de literație (citire, scriere și înțelegere a textului) în selectarea și valorificarea resurselor educaționale, pentru optimizarea învățării la nivel primar

CG5 – Comunică eficient cu beneficiarii, părinții și alți factori interesați, pentru construirea unui mediu de învățare sigur și incluziv

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
X.CS 5.1	Analizează activitatea de instruire ca proces de comunicare specific învățământului primar
X.CS 5.2	Caracterizează principalele relații educaționale (de comunicare, de conducere a învățării, socio-afective) și utilizează mecanisme de funcționare eficientă a acestora pentru crearea unui mediu de învățare incluziv
X.CS 5.3	Utilizează strategii de comunicare eficientă și limbaj de specialitate în interacțiunile didactice și în parteneriatele educaționale (școală, familie, comunitate)

CG6 – Analizează critic cariera în domeniul educației, din perspectiva eticii profesionale

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
X.CS 6.1	Identifică normele etice aplicabile procesului de instruire și evaluare în învățământul primar
X.CS 6.2	Evaluează critic propriile competențe de proiectare, conducere și evaluare a activităților, manifestând o atitudine reflexivă asupra propriei activități profesionale

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate cumulativ pentru învățământul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Procesul de instruire	1.1. Procesul de instruire ca relație dintre predare, învățare și evaluare (definirea conceptelor: proces de instruire, predare, învățare, evaluare) 1.2. Procesul de instruire ca act de comunicare (conceptul de comunicare didactică, formele, funcțiile și factorii comunicării didactice, barierele în comunicarea didactică) 1.3. Relațiile educaționale (comunicare, conducere a învățării, socio-afective)
2. Modele ale instruirii	2.1. Conceptul de model de instruire 2.2. Principalele modele de instruire. Implicații asupra procesului de instruire: modelul behaviorist, modelul constructivist, modelul cognitivist
3. Normativitatea instruirii	3.1. Principiile didactice: definire concepte (principiu, normă) 3.2. Caracterizarea principiilor didactice 3.3. Interdependența principiilor didactice
4. Strategii de instruire utilizate în învățământul primar	4.1. Metode de instruire: definire concepte (metodă, procedeu), taxonomii, caracterizarea metodelor utilizate în învățământul primar 4.2. Mijloace de instruire: definire, taxonomii, caracteristici 4.3. Forme de organizare a activității elevilor 4.4. Strategii de instruire: definire, taxonomii, descriere 4.5. Integrarea noilor tehnologii informaționale și de comunicare în școală (NTIC) 4.6. Stilul didactic: definire, tipologie, descriere
5. Evaluarea didactică	5.1. Evaluarea în educație: definire, operațiile evaluării 5.2. Funcțiile evaluării: diagnostică, prognostică, de informare, de certificare, de selecție, decizională, motivațională 5.3. Forme de evaluare (inițială, formativă, sumativă) 5.4. Metode și instrumente de evaluare 5.4.1. Metode tradiționale de evaluare (orală, scrisă, practică) 5.4.2. Metode alternative de evaluare: portofoliul, proiectul, autoevaluarea etc. 5.5. Testul. Tipuri de itemi 5.6. Distorsiuni în evaluare 5.7. Specificul evaluării în învățământul primar
6. Proiectarea instruirii	6.1. Proiectarea instruirii: definiție, caracteristici, etape, niveluri 6.2. Lecția - principala formă de organizare a activității de instruire. Tipuri de lecții 6.3. Documente de proiectare curriculară (planificare anuală, proiectarea unității de învățare, proiectul de lecție) 6.4. Specificul proiectării curriculare în învățământul primar

Anexa nr. 16.7. Programa de examen pentru disciplina *Pedagogie - Didactici inovative și alternative educaționale – DIAE_P2 (CS)*

- *Proba E – a doua probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării)*
- *Filiera vocațională, profilul pedagogic, specializarea pedagogia învățământului primar*

PREAMBUL

Programa de examen este realizată în conformitate cu prevederile *Programei școlare pentru disciplina Pedagogie - Didactici inovative și alternative educaționale, clasa a XI-a, curriculum de specialitate (CS)*, pentru *filiera vocațională, profilul pedagogic, specializarea pedagogia învățământului primar*, aprobată prin OMEC nr. 4106/2026, Anexa nr. 19. Prezenta programă precizează competențele generale și competențele specifice care vor fi evaluate, domeniile de conținut și conținuturile vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen pentru disciplina *Pedagogie - Didactici inovative și alternative educaționale* fundamentează elaborarea subiectelor și a baremelor de evaluare și de notare pentru *a doua probă E*, din cadrul examenului național de bacalaureat. Evaluarea vizează competențele specifice pentru clasa a XI-a, care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul învățământului liceal, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen, la disciplina *Pedagogie - Didactici inovative și alternative educaționale*, este de a constata măsura în care candidatul *analizează, proiectează, comunică, utilizează și evaluează*, prin concepte pedagogice, situații date, de complexitate, corespunzătoare raportării disciplinei în cadrul curriculumului de specialitate (CS) și tipului de probă.

**COMPETENȚELE GENERALE ȘI COMPETENȚELE SPECIFICE
CARE VOR FI EVALUATE**

Prin susținerea probei de examen la disciplina *Pedagogie - Didactici inovative și alternative educaționale*, candidatul este pus în situația de a face dovada formării/dezvoltării următoarelor **competențe generale (CG)**:

CG1	Analizează concepte, teorii și modele pedagogice pentru a interpreta rolul educației în dezvoltarea umană
CG2	Proiectează activități educaționale pentru diferite categorii de educabili adaptate nevoilor de învățare ale acestora
CG3	Evaluează activități educaționale derulate pentru diferite categorii de educabili
CG4	Utilizează critic și responsabil resurse educaționale variate pentru învățare și dezvoltare
CG5	Comunică eficient cu beneficiarii, părinții și alți factori interesați, pentru construirea unui mediu de învățare sigur și incluziv
CG6	Analizează critic cariera în domeniul educației, din perspectiva eticii profesionale

Prin subiectele elaborate pentru examenul național de bacalaureat, se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor.

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)**, care pot fi evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru învățământul liceal:

CG1 – Analizează concepte, teorii și modele pedagogice pentru a interpreta rolul educației în dezvoltarea umană

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS 1.1	Valorifică abordarea integrată în activitățile didactice și evoluțiile recente în domeniul curriculumului, anticipând impactul acestora asupra dezvoltării cognitive și socio-emoționale a elevului
XI.CS 1.2	Examinează critic caracteristici ale alternativelor educaționale în educația timpurie (Montessori, Waldorf, Step by Step etc.), analizând contribuția acestora asupra dezvoltării elevului

CG2 – Proiectează activități educaționale pentru diferite categorii de educabili adaptate nevoilor de învățare ale acestora

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS 2.1	Proiectează activități de învățare integrate, punând în relație diferite discipline de studiu, adaptate particularităților de vârstă și nivelului de dezvoltare al elevilor din învățământul primar

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS 2.2	Compară principii și strategii ale diferitelor alternative educaționale specifice învățământului primar, din perspectiva proiectării procesului didactic și a adecvării la diferite contexte educaționale

CG3 – Evaluează activități educaționale derulate pentru diferite categorii de educabili

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS 3.1	Analizează diverse instrumente de evaluare din perspectiva adaptării activităților de învățare
XI.CS 3.2	Elaborează instrumente de evaluare a rezultatelor învățării, valorificând standardele de învățare și standardele naționale de evaluare

CG4 – Utilizează critic și responsabil resurse educaționale variate pentru învățare și dezvoltare

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS 4.1	Integrează resurse educaționale deschise (RED) relevante pentru dezvoltarea competențelor, respectând principiile eticii digitale
XI.CS 4.2	Evaluează critic rolul utilizării diverselor resurse educaționale în susținerea activității elevilor

CG5 – Comunică eficient cu beneficiarii, părinții și alți factori interesați, pentru construirea unui mediu de învățare sigur și incluziv

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS 5.1	Valorifică practici partenariale în activitatea didactică, adaptând limbajul și canalul de comunicare la particularitățile de vârstă și la nevoile individuale
XI.CS 5.2	Asociază intervențiilor educaționale semnificații axiologice specifice incluziunii, diversității și respectului, dezvoltării durabile, contribuind la crearea unui climat educațional sigur și prietenos

CG6 – Analizează critic cariera în domeniul educației, din perspectiva eticii profesionale

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS 6.1	Reflectează asupra propriei evoluții școlare din perspectiva alegerii între diferite alternative educaționale
XI.CS 6.2	Explorează trasee de evoluție profesională specifice diferitelor alternative educaționale

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate cumulativ pentru învățământul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Alternative educaționale în educația timpurie	1.1. Alternative educaționale - concept și specificitate 1.2. Pedagogia Montessori 1.3. Pedagogia Waldorf 1.4. Alternativa Step by Step 1.5. Pedagogia Freinet
2. Abordarea integrată a instruirii	2.1. Integrarea curriculară - concept și necesitate. Fundamente sociale, psihologice și pedagogice ale abordării integrate 2.2. Niveluri ale integrării curriculare 2.3. Abordări integrate ale predării-învățării, promovate de diferite alternative educaționale

Domenii de conținut	Conținuturi
3. Diferențierea instruirii	3.1. Premise ale diferențierii instruirii 3.2. Modalități de diferențiere a instruirii în învățământul primar
4. Învățarea centrată pe copil. Strategii didactice interactive utilizate în educația timpurie.	4.1. Strategii didactice interactive. Aplicații 4.2. Strategii didactice care promovează învățarea integrată: învățarea bazată pe proiect, rezolvarea de probleme, învățarea-aventură etc.
5. Evaluarea în contextul învățării centrate pe copil	5.1. Evaluarea autentică sau evaluarea pentru învățare: principii, metode și tehnici 5.2. Evaluarea în contextul învățării integrate – principii, rigori psihopedagogice, modele de concepere/ proiectare și derulare
6. Proiectarea activităților integrate. Valorificarea noilor tehnologii în contextul integrării instruirii	6.1. Proiectarea activităților didactice integrate 6.2. Valorificarea noilor tehnologii de informare și comunicare pentru proiectarea unor activități didactice integrate

Anexa nr. 16.8. Programa de examen pentru disciplina *Aritmetică* – ARIT_P1 (CS)

- Proba E - a doua probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării)
- Filiera vocațională, profilul pedagogic, specializarea pedagogia învățământului primar

PREAMBUL

Programa de examen este realizată în conformitate cu prevederile *Programei școlare pentru disciplina Aritmetică*, clasele a XI-a și a XII-a, curriculum de specialitate (CS), aprobată prin OMEC nr. 6930/2025, Anexa nr. 70. Prezenta programă precizează competențele generale și competențele specifice care vor fi evaluate, domeniile de conținut și conținuturile vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen pentru disciplina *Aritmetică* fundamentează elaborarea subiectelor și a baremelor de evaluare și de notare pentru a doua probă E, din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Evaluarea vizează competențele specifice pentru clasele a XI-a și a XII-a, care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul învățământului liceal, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen, la disciplina *Aritmetică*, programa ARIT_P1 (CS), este de a constata măsura în care candidatul *identifică, prelucrează, utilizează, exprimă în limbaj specific, analizează și modelează*, prin concepte aritmetice, situații date, de complexitate corespunzătoare raportării disciplinei în cadrul curriculumului de specialitate (CS) și tipului de probă.

**COMPETENȚELE GENERALE ȘI COMPETENȚELE SPECIFICE
CARE VOR FI EVALUATE**

Prin susținerea probei de examen la disciplina *Aritmetică*, candidatul este pus în situația de a face dovada formării/dezvoltării următoarelor **competențe generale (CG)**:

CG. 1	Identificarea unor elemente de aritmetică, în diferite contexte de învățare
CG. 2	Prelucrarea informațiilor numerice și a relațiilor aritmetice prin strategii adecvate de calcul și raționamente logice
CG. 3	Utilizarea metodelor aritmetice în rezolvarea de probleme din viața cotidiană
CG. 4	Exprimarea în limbajul specific aritmeticii a informațiilor, concluziilor și demersurilor de rezolvare pentru o situație dată
CG. 5	Analizarea unor situații practice, din punct de vedere aritmetic, pentru stabilirea strategiilor de rezolvare și argumentarea corectitudinii rezultatelor
CG. 6	Modelarea situațiilor cotidiene utilizând concepte aritmetice, pentru a formula și rezolva probleme relevante

Prin subiectele elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor.

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** care sunt evaluate prin examen, selectate din programa școlară în vigoare și prezentate cumulativ pentru învățământul liceal:

CG.1 – Identificarea unor elemente de aritmetică, în diferite contexte de învățare

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS 1.1	Identificarea unor noțiuni specifice teoriei mulțimilor, în contexte variate
XI.CS 1.2	Identificarea caracteristicilor numerelor naturale și ale fracțiilor ordinare pozitive
XI.CS 1.3	Identificarea datelor relevante din enunțurile problemelor de aritmetică, în contexte cotidiene
XII.CS 1.1	Identificarea unor noțiuni specifice relației de divizibilitate în $\mathbb{N}$, în contexte variate
XII.CS 1.2	Identificarea unor metode aritmetice de rezolvare a problemelor în contexte interdisciplinare și/sau logico-matematice
XII.CS 1.3	Identificarea unităților de măsură, a figurilor geometrice și/sau a corpurilor geometrice, în contexte variate

CG.2 – Prelucrarea informațiilor numerice și a relațiilor aritmetice prin strategii adecvate de calcul și raționamente logice

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS 2.1	Utilizarea unor modalități adecvate de reprezentare a mulțimilor și a operațiilor cu mulțimi
XI.CS 2.2	Reprezentarea în diverse forme a numerelor naturale și/sau a fracțiilor ordinare pozitive
XI.CS 2.3	Prelucrarea informațiilor extrase din probleme ce descriu contexte cotidiene, în vederea utilizării metodelor aritmetice
XII.CS 2.1	Efectuarea de calcule cu numere naturale și/sau cu fracții folosind proprietăți ale operațiilor aritmetice și/sau noțiuni specifice relației de divizibilitate în $\mathbb{N}$
XII.CS 2.2	Prelucrarea informațiilor extrase din probleme ce descriu contexte interdisciplinare și/sau logico-matematice, în vederea utilizării metodelor aritmetice
XII.CS 2.3	Prelucrarea unităților de măsură, a figurilor geometrice și/sau a corpurilor geometrice, în context cotidian

CG.3 – Utilizarea metodelor aritmetice în rezolvarea de probleme din viața cotidiană

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS 3.1	Aplicarea strategiilor adecvate de rezolvare a problemelor cu mulțimi, în contexte variate
XI.CS 3.2	Aplicarea algoritmilor sau procedeele specifice pentru numere naturale și/sau fracții ordinare pozitive
XI.CS 3.3	Aplicarea metodelor aritmetice specifice de rezolvare a problemelor, în contexte cotidiene
XII.CS 3.1	Utilizarea proprietăților relației de divizibilitate în $\mathbb{N}$ și ale operațiilor cu numere raționale în rezolvarea de probleme din contexte cotidiene
XII.CS 3.2	Aplicarea unor metode aritmetice specifice șirurilor de numere naturale și/sau a unor probleme de logică și mișcare în contexte cotidiene
XII.CS 3.3	Determinarea perimetrelor, a ariilor figurilor geometrice și a volumelor corpurilor geometrice, exprimând rezultatele acestora în unități de măsură corespunzătoare

CG.4 – Exprimarea în limbajul specific aritmeticii a informațiilor, concluziilor și demersurilor de rezolvare pentru o situație dată

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS 4.1	Exprimarea în limbaj matematic a unor situații concrete care se pot descrie utilizând mulțimi și operații cu acestea
XI.CS 4.2	Exprimarea în limbaj simbolic a relației de ordine pentru numere naturale și/sau a fracțiilor ordinare pozitive
XI.CS 4.3	Exprimarea, utilizând limbajul specific matematicii, a datelor și a etapelor de rezolvare a unor probleme de aritmetică, în situații practice
XII.CS 4.1	Exprimarea în limbaj matematic a unor situații concrete care se pot descrie utilizând relația de divizibilitate în $\mathbb{N}$ și /sau operațiile cu numere raționale
XII.CS 4.2	Exprimarea în limbaj matematic a unor situații concrete care se pot descrie în contextul rezolvării unor probleme de aritmetică
XII.CS 4.3	Transpunerea în limbaj specific a unor probleme practice referitoare la perimetre, arii, volume, utilizând transformarea convenabilă a unităților de măsură

CG.5 – Analizarea unor situații practice, din punct de vedere aritmetic, pentru stabilirea strategiilor de rezolvare și argumentarea corectitudinii rezultatelor

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS 5.1	Analizarea proprietăților operațiilor cu mulțimi pentru rezolvarea unor situații problemă
XI.CS 5.2	Analizarea proprietăților operațiilor cu numere naturale și a reprezentărilor fracțiilor ordinare pozitive pentru rezolvarea situațiilor aritmetice extrase din contexte practice

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS 5.3	Selectarea argumentată a strategiei de rezolvare corespunzătoare tipului de problemă, pentru finalizarea demersului aritmetic
XII.CS 5.1	Analizarea unor situații practice transpuse în probleme cu numere naturale și/sau numere raționale, pentru stabilirea unor strategii de rezolvare și argumentare a soluțiilor
XII.CS 5.2	Analizarea metodei optime de rezolvare pentru determinarea soluțiilor unor probleme de mișcare, cu șiruri și/sau logico-matematice
XII.CS 5.3	Interpretarea unor informații din situații practice, în vederea optimizării strategiei de rezolvare a unor probleme cu conținut geometric

CG.6 – Modelarea situațiilor cotidiene utilizând concepte aritmetice, pentru a formula și rezolva probleme relevante

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS 6.1	Modelarea unor situații cotidiene cu ajutorul mulțimilor, a relațiilor dintre ele și a operațiilor cu mulțimi
XI.CS 6.2	Modelarea unor situații cotidiene, prin utilizarea numerelor naturale, a operațiilor cu acestea și/sau a fracțiilor ordinare pozitive
XI.CS 6.3	Transpunerea unei situații practice într-o problemă matematică, în vederea soluționării eficiente a acesteia
XII.CS 6.1	Modelarea unor contexte practice, utilizând divizibilitatea în $\mathbb{N}$ și/sau operații cu numere raționale
XII.CS 6.2	Modelarea matematică a unor situații cotidiene, folosind tehnici de rezolvare specifice unor probleme de mișcare, cu șiruri și/sau logico-matematice
XII.CS 6.3	Modelarea matematică a unor situații practice care necesită utilizarea unor elemente de geometrie și unități de măsură

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate cumulativ pentru învățământul liceal, în acord cu programa școlară în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Elemente de teoria mulțimilor	XI.1. Elemente de teoria mulțimilor 1. Mulțime: element, apartenența unui element la o mulțime, cardinalul unei mulțimi; reprezentarea mulțimilor (prin enumerare, printr-o proprietate caracteristică, printr-o diagramă Venn-Euler); relația de incluziune, egalitatea a două mulțimi; submulțimi 2. Operații cu mulțimi: reuniunea, intersecția, diferența, complementarea unei mulțimi, produsul cartezian; proprietățile operațiilor cu mulțimi <i>Notă</i> <i>Proprietățile operațiilor cu mulțimi vor fi evidențiate prin reprezentări, exemple concrete, fără demonstrație.</i>
2. Mulțimi de numere	XI.2. Reprezentări ale numerelor raționale pozitive 1. Numere naturale - Mulțimea numerelor naturale: scrierea și citirea numerelor naturale în sistem zecimal pozițional (noțiunile de ordin și clasă), succesor, predecesor; relația de ordine, proprietăți; aproximări - Operații cu numere naturale: adunarea, scăderea, înmulțirea, împărțirea; proprietăți; teorema împărțirii cu rest; ordinea efectuării operațiilor; estimări - Scrierea numerelor naturale în baza 2, transformări din baza 10 în baza 2 și invers - Scrierea numerelor naturale cu cifre romane, transformări din

Domenii de conținut	Conținuturi
	scrierea numerelor naturale cu cifre arabe în scrierea cu cifre romane și invers 2. Frații ordinare pozitive • Frații ordinare; frații subunitare, echiunitare, supraunitare; procente; frații echivalente • Introducerea și scoaterea întregilor dintr-o fracție; compararea și ordonarea fracțiilor ordinare • Determinarea unei fracții (inclusiv procent) dintr-un număr natural și a unui număr natural când se cunoaște o fracție (inclusiv procent) din el <i>Notă</i> Pentru studiul fracțiilor ordinare pozitive se vor utiliza reprezentări grafice. XII.1. Numere raționale 1. Divizibilitatea numerelor naturale • Relația de divizibilitate: divizor, multiplu; proprietăți; criterii de divizibilitate cu: 2, 3, 4, 5, 9, 10, 25, 100; numere prime, numere compuse • Cel mai mare divizor comun, cel mai mic multiplu comun (prin descompunere în produs de puteri de factori primi) 2. Operații cu numere raționale • <i>Frații ordinare</i>: amplificarea și simplificarea unei fracții ordinare; operații: adunare, scădere, înmulțire, împărțire; ordinea efectuării operațiilor • <i>Frații zecimale</i>: compararea fracțiilor zecimale; transformarea unei fracții zecimale în fracție ordinară și invers; operații: adunare, scădere, înmulțire, împărțire; ordinea efectuării operațiilor <i>Notă</i> Pentru studiul fracțiilor zecimale se vor aborda: fracții zecimale cu un număr finit de zecimale nenule, fracții zecimale periodice simple sau mixte.
3. Metode aritmetice de rezolvare a problemelor	XI.3. Metode aritmetice de rezolvare a problemelor 1. Probleme de aritmetică: concept, plan de rezolvare, clasificări, metode generale de rezolvare (metoda analitică și metoda sintetică) 2. Metoda reducerii la unitate: probleme cu mărimi direct proporționale, probleme cu mărimi invers proporționale 3. Metoda comparației: eliminarea unei mărimi prin înlocuire, eliminarea unei mărimi prin reducere 4. Metoda figurativă (grafică): determinarea a două numere când se dau suma și diferența lor, determinarea a două numere când se dau suma/diferența și raportul lor, determinarea a două numere când se dau suma/diferența, câtul și restul împărțirii unui număr la celălalt 5. Metoda mersului invers: folosirea operațiilor inverse pentru determinarea unor numere necunoscute, metoda mersului invers prin reprezentare grafică 6. Metoda falsei ipoteze: probleme ce se rezolvă printr-o singură ipoteză 7. Probleme combinate XII.2. Metode aritmetice de rezolvare a problemelor în contexte interdisciplinare și logico-matematice 1. Probleme de mișcare: distanță, viteză, timp; mobile care merg în același sens cu viteză constantă; mobile care merg în sens contrar cu viteză constantă 2. Probleme cu șiruri de numere naturale 3. Probleme de logică și perspicacitate <i>Notă</i>

Domenii de conținut	Conținuturi
	<i>Pentru studiul problemelor cu șiruri de numere naturale se pot aborda: șirul numerelor lui Fibonacci, șiruri cu 2 sau 3 pași, șiruri liniar recurente cu recurență între 2 sau 3 termeni.</i>
4. Aplicații ale aritmeticii în geometrie și unități de măsură	XII.3. Elemente de geometrie și unități de măsură 1. Unități de măsură • Mărimi fundamentale și instrumente de măsură pentru lungime, arie, volum, capacitate, masă, timp, viteză, unități monetare: unități de măsură nonstandard; unități de măsură standard; multipli și submultipli, transformări 2. Figuri geometrice • Poligoane: triunghiul și patrulater convexe (paralelogram, pătrat, dreptunghi, romb și trapez): descriere, proprietăți, perimetre • Arii: pătrat, dreptunghi, triunghi, paralelogram, romb, trapez • Cercul: descriere, lungime, aria discului 3. Corpuri geometrice • Paralelipiped dreptunghic, cub, piramidă regulată, cilindru circular drept, con circular drept, sferă: elemente componente, construcție • Volume: cub; paralelipiped dreptunghic, prin raportare la volumul cubului de latură 1 u.m.; cilindru Notă <i>Pentru calcularea ariilor poligoanelor studiate se pot aborda probleme practice, prin raportare la aria pătratului de latură 1 u.m</i>

Anexa nr. 16.9. Programa de examen pentru disciplina *Pedagogie - Designul activităților nonformale - DAN_P1 (CS)*

- *Proba E – a doua probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării)*
- *Filiera vocațională, profilul pedagogic, specializarea pedagogia educației nonformale*

PREAMBUL

Programa de examen este realizată în conformitate cu prevederile *Programei școlare pentru disciplina Pedagogie – Designul activităților nonformale, clasa a X-a, curriculum de specialitate (CS)*, pentru *filiera vocațională, profilul pedagogic, specializarea pedagogia educației nonformale*, aprobată prin OMEC nr. 4106/2026, Anexa nr. 25. Prezenta programă precizează competențele generale și competențele specifice care vor fi evaluate, domeniile de conținut și conținuturile vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen pentru disciplina *Pedagogie - Designul activităților nonformale* fundamentează elaborarea subiectelor și a baremelor de evaluare și de notare pentru a doua probă E, din cadrul examenului național de bacalaureat. Evaluarea vizează competențele specifice pentru clasa a X-a, care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul învățământului liceal, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen, la disciplina *Pedagogie - Designul activităților nonformale*, programa *DAN_P1 (CS)*, este de a constata măsura în care candidatul *identifică, prelucrează, analizează, utilizează, exprimă în limbaj specific, modelează* prin concepte pedagogice și *evaluează* situații date, de complexitate, corespunzătoare raportării disciplinei în cadrul curriculumului de specialitate (CS) și tipului de probă.

**COMPETENȚELE GENERALE ȘI COMPETENȚELE SPECIFICE
CARE VOR FI EVALUATE**

Prin susținerea probei de examen la disciplina *Pedagogie - Designul activităților nonformale*, candidatul este pus în situația de a face dovada formării/dezvoltării următoarelor **competențe generale (CG)**:

CG1	Analizează concepte, teorii și modele pedagogice pentru a interpreta rolul educației, în dezvoltarea umană
CG2	Desfășoară activități educaționale în funcție de specializare, adaptate nevoilor de învățare ale beneficiarilor, pe baza documentelor de proiectare
CG3	Evaluează activități educaționale derulate, pentru diferite categorii de educabili
CG4	Utilizează critic și responsabil resurse educaționale variate, pentru învățare și dezvoltare
CG5	Comunică eficient cu beneficiarii, părinții și alți factori interesați, pentru construirea unui mediu de învățare sigur și incluziv
CG6	Analizează critic cariera în domeniul educației, din perspectiva eticii profesionale

Prin subiectele elaborate pentru examenul național de bacalaureat, se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor.

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** care sunt evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru învățământul liceal:

CG1 – Analizează concepte, teorii și modele pedagogice pentru a interpreta rolul educației, în dezvoltarea umană

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
X.CS 1.1	Identifică particularitățile educației nonformale în contextul complementarității cu educația formală și educația informală
X.CS 1.2	Analizează modele teoretice ale învățării pentru a explica rolul educației nonformale în dezvoltarea personalității
X.CS 1.3	Diferențiază specificul educației nonformale în funcție de categoriile principale de furnizori de educație nonformală

CG2 – Desfășoară activități educaționale în funcție de specializare, adaptate nevoilor de învățare ale beneficiarilor, pe baza documentelor de proiectare

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
X.CS 2.1	Identifică nevoile de învățare nonformală ale diferitelor categorii de beneficiari prin elaborarea și aplicarea de instrumente de investigare adaptate
X.CS 2.2	Elaborează strategii de învățare nonformală valorificând metode, tehnici, mijloace și instrumente specifice educației nonformale în contexte instituționale diferite
X.CS 2.3	Planifică activități nonformale definind obiective clare, resurse adecvate și etape de derulare, adaptate particularităților și intereselor grupului-țintă/participanților

CG3 – Evaluează activități educaționale derulate, pentru diferite categorii de educabili

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
X.CS 3.1	Utilizează metode de evaluare formativă și sumativă specifice contextelor nonformale, pentru a analiza participarea, implicarea și progresul elevilor/tinerilor/grupului țință/participanților
X.CS 3.2	Analizează eficiența activităților educaționale desfășurate în contexte de educație nonformală, în raport cu nevoile și caracteristicile educabililor
X.CS 3.3	Adaptează designul activităților nonformale pe baza analizei rezultatelor evaluării și a feedback-ului educabililor, integrând soluții inovative în vederea creșterii impactului educațional

CG4 – Utilizează critic și responsabil resurse educaționale variate, pentru învățare și dezvoltare

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
X.CS 4.1	Utilizează resurse educaționale tradiționale și digitale, evaluând relevanța și adecvarea acestora cu obiectivele și contextul activității nonformale
X.CS 4.2	Selectează în mod critic resurse educaționale pentru educație nonformală aplicând strategii de literație, pentru optimizarea activităților educaționale

CG5 – Comunică eficient cu beneficiarii, părinții și alți factori interesați, pentru construirea unui mediu de învățare sigur și incluziv

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
X.CS 5.1	Analizează activitatea educațională ca proces de comunicare specific diferitelor categorii de activități și beneficiari de educație nonformală
X.CS 5.2	Utilizează tehnici de comunicare empatică și asertivă, adaptate particularităților grupului, pentru a facilita relații de încredere, incluziune și cooperare în cadrul activităților nonformale
X.CS 5.3	Dezvoltarea unui climat de învățare incluziv și sigur, aplicând strategii de gestionare a grupului și promovând respectul reciproc, participarea egală și valorizarea diversității în cadrul activităților nonformale

CG6 – Analizează critic cariera în domeniul educației, din perspectiva eticii profesionale

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
X.CS 6.1	Identifică normele etice aplicabile procesului de instruire și evaluare specific activităților de educație nonformală
X.CS 6.2	Analizează critic propriile competențe de proiectare, conducere și evaluare a activităților de educație nonformală din perspectiva eticii profesionale

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate cumulativ pentru învățământul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Fundamentele educației nonformale	1.1. Conceptul de educație nonformală, definiție și caracteristici 1.2. Principii ale educației nonformale 1.3. Obiective ale educației nonformale 1.4. Climatul învățării în context nonformal 1.5. Rolul educației nonformale în dezvoltarea personală și socială
2. Contexte instituționale de realizare a educației nonformale. Beneficiari și nevoi de învățare	2.1. Categoriile de beneficiari ai educației nonformale. Nevoile de învățare, metode și instrumente de identificare 2.2. Comunicarea cu beneficiarii educației nonformale 2.3. Instituții de educație nonformală 2.4. Tipuri de activități de educație nonformală
3. Metodologia activităților de educație nonformală	3.1. Metode de instruire și formare: definire concepte (metodă, tehnică) 3.2. Metode de instruire și formare utilizate în educația nonformală. Clasificare și descriere a principalelor metode de educație nonformală 3.3. Resurse materiale pentru educație nonformală. Integrarea noilor tehnologii informaționale și de comunicare în educația nonformală (NTIC) 3.4. Forme de organizare a grupului de beneficiari în cadrul activităților de educație nonformală
4. Proiectarea activităților de educație nonformală	4.1. Structura activităților de educație nonformală 4.2. Etapele proiectării unei activități nonformale 4.3. Elaborarea obiectivelor pentru activități de educație nonformală 4.4. Documente de proiectare: plan de activitate, proiect educațional
5. Evaluarea activităților de educație nonformală	5.1. Forme de evaluare 5.2. Metode și instrumente de evaluare 5.3. Analiza și valorificarea rezultatelor evaluării

Anexa nr. 16.10. Programa de examen pentru disciplina *Pedagogie - Psihopedagogia activităților ludice* – PAL_P1 (CS)

- *Proba E – a doua probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării)*
- *Filiera vocațională, profilul pedagogic, specializarea pedagogia educației nonformale*

PREAMBUL

Programa de examen este realizată în conformitate cu prevederile *Programei școlare pentru disciplina Pedagogie - Psihopedagogia activităților ludice, clasa a XI-a, curriculum de specialitate (CS)*, pentru *filiera vocațională, profilul pedagogic, specializarea pedagogia educației nonformale*, aprobată prin OMEC nr. 4106/2026, Anexa nr. 26. Prezenta programă precizează competențele generale și competențele specifice care vor fi evaluate, domeniile de conținut și conținuturile vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen pentru disciplina *Pedagogie - Psihopedagogia activităților ludice* fundamentează elaborarea subiectelor și a baremelor de evaluare și de notare pentru a doua probă E, din cadrul examenului național de bacalaureat. Evaluarea vizează competențele specifice pentru clasa a XI-a, care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul învățământului liceal, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen, la disciplina *Pedagogie - Psihopedagogia activităților ludice*, programa *PAL_P1 (CS)*, este de a constata măsura în care candidatul *identifică, analizează, utilizează, exprimă în limbaj specific și modelează*, prin concepte pedagogice, situații date, de complexitate, corespunzătoare raportării disciplinei în cadrul curriculumului de specialitate (CS) și tipului de probă.

**COMPETENȚELE GENERALE ȘI COMPETENȚELE SPECIFICE
CARE VOR FI EVALUATE**

Prin susținerea probei de examen la disciplina *Pedagogie - Psihopedagogia activităților ludice*, candidatul este pus în situația de a face dovada formării/dezvoltării următoarelor **competențe generale (CG)**:

CG1	Analizează concepte, teorii și modele pedagogice pentru a interpreta rolul educației, în dezvoltarea umană
CG2	Desfășoară activități educaționale în funcție de specializare, adaptate nevoilor de învățare ale beneficiarilor, pe baza documentelor de proiectare
CG3	Evaluează activități educaționale derulate, pentru diferite categorii de educabili
CG4	Utilizează critic și responsabil resurse educaționale variate, pentru învățare și dezvoltare
CG5	Comunică eficient cu beneficiarii, părinții și alți factori interesați, pentru construirea unui mediu de învățare sigur și incluziv
CG6	Analizează critic cariera în domeniul educației, din perspectiva eticii profesionale

Prin subiectele elaborate pentru examenul național de bacalaureat, se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor.

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)**, care sunt evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru învățământul liceal:

CG1 – Analizează concepte, teorii și modele pedagogice pentru a interpreta rolul educației, în dezvoltarea umană

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS 1.1	Interpretează principalele teorii și modele ale jocului
XI.CS 1.2	Aplică conceptele psihopedagogice în proiectarea, realizarea și evaluarea activităților ludice

CG2 – Desfășoară activități educaționale în funcție de specializare, adaptate nevoilor de învățare ale beneficiarilor, pe baza documentelor de proiectare

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS 2.1	Proiectează secvențe de învățare pentru activități ludice nonformale, respectând caracteristicile specifice ale beneficiarilor și contextul de desfășurare
XI.CS 2.2	Utilizează tehnici de intervenție educațională specifice domeniului ludic (artă teatrală, educație outdoor, jocuri de societate etc.), asigurând o abordare inovatoare care să stimuleze participarea beneficiarilor

CG3 – Evaluează activități educaționale derulate, pentru diferite categorii de educabili

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS 3.1	Analizează eficiența strategiilor ludice utilizate în activități nonformale, prin raportare la caracteristicile de vârstă și nevoile educabililor
XI.CS 3.2	Utilizează instrumente și criterii de evaluare adecvate (liste de observare, scale, jurnale reflexive) pentru a aprecia impactul activităților ludice asupra dezvoltării personale și sociale a participanților

CG4 – Utilizează critic și responsabil resurse educaționale variate, pentru învățare și dezvoltare

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS 4.1	Selectează resurse ludice (jocuri, materiale, spații, tehnologii) adecvate obiectivelor activităților educative nonformale și particularităților grupului de participanți
XI.CS 4.2	Argumentează alegerile făcute privind resursele ludice, evaluând potențialul acestora de a stimula învățarea, cooperarea și creativitatea în contexte nonformale

CG5 – Comunică eficient cu beneficiarii, părinții și alți factori interesați, pentru construirea unui mediu de învățare sigur și incluziv

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS 5.1	Utilizează strategii de comunicare verbală, nonverbală și paraverbală pentru facilitarea interacțiunilor pozitive în cadrul activităților ludice
XI.CS 5.2	Aplică strategii de comunicare asertivă, empatică și incluzivă în relația cu părinții, partenerii educaționali și copiii, prin formularea și transmiterea unor mesaje clare și accesibile, adaptate diversității beneficiarilor și contextelor de învățare

CG6 – Analizează critic cariera în domeniul educației, din perspectiva eticii profesionale

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS 6.1	Identifică și analizează valorile, principiile și normele eticii profesionale specifice domeniului educațional, raportându-le la responsabilitățile personale și profesionale ale specialistului în educație nonformală
XI.CS 6.2	Evaluează opțiunile de evoluție profesională în domeniul educației nonformale, argumentând alegerile personale prin raportare la cerințele etice, competențele necesare și contextul socio-educational actual

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate cumulativ pentru învățământul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Jocul, mediu natural de învățare	1.1. Caracteristici generale ale jocului (<i>definirea conceptului de joc, jocul ca activitate voluntară, plăcută și semnificativă</i>) 1.2. Jocul ca experiență de învățare (<i>învățarea prin explorare, învățarea experiențială</i>) 1.3. Perspective asupra jocului 1.3.1. <i>Piaget (jocul ca explorare și construire a cunoașterii)</i> 1.3.2. <i>Vgotsky (jocul ca activitate socială și mediată)</i> 1.3.3. <i>Bruner (jocul ca experiență activă de învățare)</i> 1.4. Funcțiile jocului (<i>clasificări relevante, funcția cognitivă, socio-emoțională, creativă și relațională, alte clasificări relevante</i>)
2. Jocul în diferitele etape ale vieții	2.1. Jocul și rolul lui în dezvoltarea umană 2.2. Jocul la vârstele timpurii (<i>jocuri de explorare, manipulare, imitație etc.</i>) 2.3. Jocul în copilărie (<i>joc simbolic, joc de rol, joc cu reguli simple etc.</i>) 2.4. Jocul în adolescență (<i>jocuri de identitate, apartenență la grup, cooperare</i>) 2.5. Jocul la vârsta adultă (<i>joc cu scop de învățare, adaptare, echilibru emoțional, intercunoaștere</i>) 2.6. Continuitatea comportamentului ludic (<i>jocul ca resursă pentru învățarea pe tot parcursul vieții</i>)
3. Tipuri de jocuri și experiențe ludice	3.1. Clasificări teoretice ale jocurilor (<i>Piaget, Caillois, K. Gross etc.</i>) 3.2. Tipuri de jocuri - delimitări conceptuale și relația dintre ele 3.2.1. Jocuri cognitive și metacognitive • jocuri de clasificare • jocuri de asociere • jocuri de rezolvare de probleme • jocuri de strategie 3.2.2. Jocuri socio-emoționale • jocuri de cooperare • jocuri de comunicare • jocuri de intercunoaștere 3.2.3. Jocuri simbolice și de rol • jocuri simbolice simple • jocuri de imitație • jocuri dramatice • jocuri de rol social organizat 3.2.4. Jocuri senzoriale și psihomotrice • jocuri vizuale • jocuri auditive • jocuri tactile • jocuri olfactive și gustative • jocuri pentru dezvoltarea atenției, memoriei, gândirii, imaginației 3.2.5. Jocuri creative și expresive • jocuri de creație plastică • jocuri dramatice (de expresie teatrală) • jocuri muzicale și ritmice • jocuri de expresie corporală

Domenii de conținut	Conținuturi
	3.2.6. Jocurile de societate ca instrument educațional • jocuri de strategie și gândire logică • jocuri de memorie și atenție • jocuri de cooperare • jocuri educative tematice 3.2.7. Jocurile digitale și valorificarea lor educațională
4. Jucăriile și materialele ludice din spațiile de joacă	4.1. Jucărie, material ludic, resursă de joc - delimitări conceptuale 4.2. Istoria jucăriei (<i>jucării tradiționale, jucării artizanale, jucării industriale, jucării contemporane</i>) 4.3. Funcțiile educative ale jucăriei (<i>dezvoltare motrică, cognitivă, socio-emoțională, creativă</i>) 4.4. Tipuri de jucării și materiale ludice prezente în spațiile de joacă (<i>jucării simbolice, de construcție, de dezvoltare psihomotrică, senzoriale, creative, cu reguli</i>) 4.5. Criterii de organizare a spațiilor de joacă (<i>accesibilitate, diversitate, siguranță, stimularea explorării</i>) 4.6. Adaptarea jucăriilor și materialelor ludice la vârstă și context (<i>copii, adolescenți, adulți, contexte formale sau nonformale</i>)
5. Rolul facilitatorului în educația nonformală	5.1. Facilitatorul de educație nonformală. Delimitări conceptuale (<i>diferențieri între profesor, educator, animator, facilitator</i>) 5.2. Roluri și responsabilități ale facilitatorului (<i>ghidare, susținere, mediere, stimulare a participării, organizator, promotor al dezvoltării personale, al îmbunătățirii calității vieții</i>) 5.3. Atitudini și competențe ale facilitatorului (<i>empatie, comunicare, flexibilitate, capacitate de observare, spirit organizatoric</i>) 5.4. Rolul facilitatorului în activități ludice desfășurate online 5.5. Etica facilitatorului în educația nonformală (<i>respect, voluntariat, limite, responsabilitate</i>) 5.6. Rolul autorefecției în dezvoltarea personală a facilitatorului (<i>analiza propriului rol, primire și oferire de feedback, dezvoltare personală</i>)
6. Proiectarea și documentarea activităților ludice	6.1. Structura activităților ludice 6.2. Etapele proiectării unei activități ludice 6.3. Finalitățile activităților ludice (<i>scop, obiective, context</i>). 6.4. Gestionarea resurselor (umane, materiale, spațiu, timp) în cadrul activităților ludice 6.5. Evaluarea în activitățile ludice. Căi de optimizare

Anexa nr. 16.11. Programa de examen pentru disciplina *Pedagogie - Managementul grupului. Proiecte și parteneriate educaționale – MGPPE_P1 (CS)*

- *Proba E – a doua probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării)*
- *Filiera vocațională, profilul pedagogic, specializarea pedagogia educației nonformale*

PREAMBUL

Programa de examen este realizată în conformitate cu prevederile *Programei școlare pentru disciplina Pedagogie – Managementul grupului. Proiecte și parteneriate educaționale, clasa a XII-a, curriculum de specialitate (CS)*, pentru *filiera vocațională, profilul pedagogic, specializarea pedagogia educației nonformale*, aprobată prin OMEC nr. 4106/2026, Anexa nr. 27. Prezenta programă precizează competențele generale și competențele specifice care vor fi evaluate, domeniile de conținut și conținuturile vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen pentru disciplina *Pedagogie - Managementul grupului. Proiecte și parteneriate educaționale*, fundamentează elaborarea subiectelor și a baremelor de evaluare și de notare pentru a doua probă E, din cadrul examenului național de bacalaureat. Evaluarea vizează competențele specifice pentru clasa a XII-a, care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul învățământului liceal, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen, la disciplina *Pedagogie - Managementul grupului. Proiecte și parteneriate educaționale*, programa *MGPPE_P1 (CS)*, este de a constata măsura în care candidatul *identifică, prelucrează, analizează, utilizează, exprimă în limbaj specific, modelează și comunică*, prin concepte pedagogice, situații date, de complexitate corespunzătoare raportării disciplinei în cadrul curriculumului de specialitate (CS) și tipului de probă.

**COMPETENȚELE GENERALE ȘI COMPETENȚELE SPECIFICE
CARE VOR FI EVALUATE**

Prin susținerea probei de examen la disciplina *Pedagogie - Managementul grupului. Proiecte și parteneriate educaționale*, candidatul este pus în situația de a face dovada formării/dezvoltării următoarelor **competențe generale (CG)**:

CG1	Analizează concepte, teorii și modele pedagogice pentru a interpreta rolul educației, în dezvoltarea umană
CG2	Desfășoară activități educaționale în funcție de specializare, adaptate nevoilor de învățare ale beneficiarilor, pe baza documentelor de proiectare
CG3	Evaluează activități educaționale derulate, pentru diferite categorii de educabili
CG4	Utilizează critic și responsabil resurse educaționale variate, pentru învățare și dezvoltare
CG5	Comunică eficient cu beneficiarii, părinții și alți factori interesați, pentru construirea unui mediu de învățare sigur și incluziv
CG6	Analizează critic cariera în domeniul educației, din perspectiva eticii profesionale

Prin subiectele elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor.

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** care sunt evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru învățământul liceal:

CG1 – Analizează concepte, teorii și modele pedagogice pentru a interpreta rolul educației, în dezvoltarea umană

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XII.CS 1.1	Describe concepte pedagogice fundamentale relevante pentru managementul grupului și parteneriate educaționale
XII.CS 1.2	Interpretează modele pedagogice aplicabile organizării și coordonării proiectelor educaționale
XII.CS 1.3	Argumentează rolul educației nonformale în dezvoltarea personală și profesională prin proiecte și parteneriate educaționale

CG2 – Desfășoară activități educaționale în funcție de specializare, adaptate nevoilor de învățare ale beneficiarilor, pe baza documentelor de proiectare

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XII.CS 2.1	Elaborează documente de proiectare pentru activități nonformale, adaptate caracteristicilor grupului și contextului partenerial
XII.CS 2.2	Implementează activități educaționale utilizând strategii adecvate de management al grupului și colaborare în parteneriate

CG3 – Evaluează activități educaționale derulate, pentru diferite categorii de educabili

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XII.CS 3.1	Analizează dinamica și funcționarea grupului în activități de educație nonformală
XII.CS 3.2	Aplică instrumente de evaluare pentru activități din proiecte de educație nonformală, interpretând rezultatele evaluării pentru a formula concluzii și măsuri de optimizare a unor activități/proiecte viitoare

CG4 – Utilizează critic și responsabil resurse educaționale variate, pentru învățare și dezvoltare

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XII.CS 4.1	Selectează resurse adecvate pentru gestionarea unui grup de educabili și a unor programe, proiecte educaționale nonformale
XII.CS 4.2	Valorifică responsabil resursele și parteneriatele pentru atingerea obiectivelor unui proiect educațional, respectând caracteristicile grupului de educabili
XII.CS 4.3	Justifică utilizarea critică și etică a resurselor dintr-un proiect sau parteneriat pentru realizarea obiectivelor în acord cu specificul grupului de educabili

CG5 – Comunică eficient cu beneficiarii, părinții și alți factori interesați, pentru construirea unui mediu de învățare sigur și incluziv

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XII.CS 5.1	Utilizează tehnici de comunicare instituțională și educațională în relația cu membrii grupului, familiile și partenerii comunitari, în contexte de proiect educațional nonformal.
XII.CS 5.2	Aplică strategii de mediere și feedback constructiv pentru prevenirea și gestionarea situațiilor de risc, conflict sau excludere în grupuri educaționale.
XII.CS 5.3	Colaborează cu familia și partenerii educaționali în planificarea și implementarea activităților și proiectelor comunitare pentru dezvoltarea unui climat incluziv.

CG6 – Analizează critic cariera în domeniul educației, din perspectiva eticii profesionale

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XII.CS 6.1	Analizează cadrul etic și normativ al profesiei în educația nonformală, inclusiv în contexte digitale
XII.CS 6.2	Evaluează critic traseul profesional în domeniul educației nonformale, din perspectiva competențelor și a responsabilităților etice, inclusiv digitale
XII.CS 6.3	Aplică principii etice în simularea și evaluarea activităților de management al grupului și parteneriatelor educaționale, inclusiv în medii digitale

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate cumulativ pentru învățământul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Grupul educațional și dinamica lui	1.1. Grupul educațional. Definiție, caracteristici, tipuri de grupuri. Analiza grupurilor educaționale: clasă, club, voluntariat, cercuri etc. 1.2. Etapele formării și dezvoltării grupului. Identificarea etapelor de evoluție ale unui grup educațional 1.3. Roluri și relații în grupul educațional. Realizarea unei hărți a rolurilor într-un grup educațional 1.4. Norme, reguli și climat socio-emoțional al grupului. Elaborarea unui set de reguli pentru funcționarea eficientă a unui grup 1.5. Factori care influențează coeziunea și eficiența grupului. Factori suportivi/inhibitori ai cooperării
2. Leadership educațional și facilitarea grupului	2.1. Rolul liderului și al facilitatorului în activități educaționale. Analiza stilurilor de conducere, de la conducerea autoritară la facilitarea participativă 2.2. Stiluri de leadership în grupurile educaționale. Identificarea și caracterizarea principalelor stiluri de leadership 2.3. Strategii de motivare și implicare a membrilor grupului în activități educaționale 2.4. Strategii de facilitare a activităților de grup. Simularea conducerii unei activități de grup utilizând metode activ-participative 2.5. Autoanaliza stilului personal de conducere a grupului și reflecții asupra propriului stil de leadership
3. Comunicarea în grupurile educaționale	3.1. Comunicarea educațională de grup. Condițiile comunicării eficiente în activitățile educaționale 3.2. Bariere în comunicarea de grup. Analiza unor situații de comunicare reală 3.3. Ascultarea activă și empatia în relațiile educaționale. Exerciții de ascultare activă în perechi sau grupuri 3.4. Feedback-ul constructiv și comunicarea asertivă 3.5. Comunicarea cu părinții și partenerii educaționali. Redactarea de mesaje informative pentru diferite categorii de beneficiari
4. Gestionarea conflictelor și a situațiilor de criză la nivelul grupului	4.1. Tipuri de conflicte ce pot apărea în grupurile educaționale și identificarea lor în scenarii educaționale 4.2. Cauzele și dinamica conflictelor în grup. Analiza unor situații de conflict ce pot apărea în cadrul activităților educaționale 4.3. Strategii de prevenire și gestionare a conflictelor, prin utilizarea tehnicilor de negociere și mediere 4.4. Excluderea socială și comportamentele problematice în grup. Soluții pentru prevenirea marginalizării 4.5. Modalități de construire a unui climat educațional pozitiv și incluziv. Elaborarea de planuri de ameliorare a climatului grupului
5. Proiecte educaționale în educația nonformală	5.1. Proiectul educațional. Delimitări conceptuale, tipuri de proiecte și roluri pe care le îndeplinesc 5.2. Identificarea nevoilor educaționale și stabilirea obiectivelor 5.3. Planificarea activităților într-un proiect educațional și elaborarea de fișe de proiect pentru activitățile nonformale 5.4. Resurse necesare realizării proiectului educațional (resurse umane, materiale, digitale) 5.5. Evaluarea rezultatelor proiectului educațional. Elaborarea raportului de evaluare a activității
6. Parteneriate educaționale și colaborarea cu comunitatea	6.1. Delimitări conceptuale și tipuri de parteneriate educaționale 6.2. Identificarea resurselor comunitare și a parteneriatelor pentru realizarea de proiecte educaționale 6.3. Etapele inițierii și dezvoltării unui parteneriat educațional

Domenii de conținut	Conținuturi
	6.4. Comunicarea și colaborarea în parteneriate educaționale. Redactarea acordului de parteneriat educațional 6.5. Analiza și evaluarea impactului parteneriatelor educaționale

Anexa nr. 16.12. Programa de examen pentru disciplina *Pedagogie - Pedagogie socială – PS_P1 (CS)*

- *Proba E – a doua probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării)*
- *Filiera vocațională, profilul pedagogic, specializările mediere școlară și pedagogie generală*

PREAMBUL

Programa de examen este realizată în conformitate cu prevederile *Programei școlare pentru disciplina Pedagogie socială, clasa a X-a, curriculum de specialitate (CS)*, pentru *filiera vocațională, profilul pedagogic, specializările mediere școlară și pedagogie generală*, aprobată prin OMEC nr. 4106/2026, Anexa nr. 21. Prezenta programă precizează competențele generale și competențele specifice care vor fi evaluate, domeniile de conținut și conținuturile vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen pentru disciplina *Pedagogie - Pedagogie socială* fundamentează elaborarea subiectelor și a baremelor de evaluare și de notare pentru *a doua probă E*, din cadrul examenului național de bacalaureat. Evaluarea vizează competențele specifice pentru clasa a X-a, care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul învățământului liceal, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen, la disciplina *Pedagogie - Pedagogie socială*, programa *PS_P1 (CS)*, este de a constata măsura în care candidatul *analizează, desfășoară și evaluează activități educaționale, utilizează și comunică*, prin concepte pedagogice, situații date, de complexitate, corespunzătoare raportării disciplinei în cadrul curriculumului de specialitate (CS) și tipului de probă.

**COMPETENȚELE GENERALE ȘI COMPETENȚELE SPECIFICE
CARE VOR FI EVALUATE**

Prin susținerea probei de examen la disciplina *Pedagogie - Pedagogie socială*, programa *PS_P1 (CS)*, candidatul este pus în situația de a face dovada formării/dezvoltării următoarelor **competențe generale (CG)**:

CG1	Analizează concepte, teorii și modele pedagogice pentru a interpreta rolul educației, în dezvoltarea umană.
CG2	Desfășoară activități educaționale în funcție de specializare, adaptate nevoilor de învățare ale beneficiarilor, pe baza documentelor de proiectare
CG3	Evaluează activități educaționale derulate, pentru diferite categorii de educabili
CG4	Utilizează critic și responsabil resurse educaționale variate, pentru învățare și dezvoltare
CG5	Comunică eficient cu beneficiarii, părinții și alți factori interesați, pentru construirea unui mediu de învățare sigur și incluziv
CG6	Analizează critic cariera în domeniul educației, din perspectiva eticii profesionale

Prin subiectele elaborate pentru examenul național de bacalaureat, se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor.

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** care sunt evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru învățământul liceal:

CG1 – Analizează concepte, teorii și modele pedagogice pentru a interpreta rolul educației, în dezvoltarea umană.

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
X.CS 1.1	Describe rolul pedagogiei sociale în contextul științelor educației, dar și în raport cu alte domenii științifice
X.CS 1.2	Explică rolul intervențiilor socio-educaționale pentru persoane/grupuri sociale în situații de risc, în concordanță cu nevoile acestora și cu reperele teoretice însușite
X.CS 1.3	Analizează modele pedagogice bazate pe învățarea experiențială și continuă (<i>lifelong and lifewide learning</i>) pentru a sprijini schimbările sociale dezirabile în comunitate

CG2 – Desfășoară activități educaționale în funcție de specializare, adaptate nevoilor de învățare ale beneficiarilor, pe baza documentelor de proiectare

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
X.CS 2.1	Selectează diverse abordări/strategii didactice adaptate nevoilor de învățare ale beneficiarilor

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
X.CS 2.2	Proiectează intervenții educaționale în funcție de caracteristicile specifice ale beneficiarilor (copii în situații de risc, persoane cu dizabilități, vârstnici) și de contextul de desfășurare (școală, spital, comunitate)
X.CS 2.3	Utilizează tehnici de intervenție educațională (artă teatrală, educație outdoor, jocuri de societate etc.), asigurând o abordare inovatoare care să stimuleze participarea beneficiarilor aflați în situații de risc

CG3 – Evaluează activități educaționale derulate, pentru diferite categorii de educabili

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
X.CS 3.1	Analizează modalități de evaluare specifice pedagogului social, evidențiind rolul acestora în monitorizarea și înregistrarea progreselor diferitelor categorii de beneficiari
X.CS 3.2	Aplică instrumente de evaluare pentru intervenții socio-educative, interpretând rezultatele evaluării pentru a formula concluzii și măsuri de optimizare a acestora
X.CS 3.3	Interpretează rezultatele evaluării activităților educative, identificând posibile distorsiuni și erori de apreciere, în scopul reglării demersului socio-educational

CG4 – Utilizează critic și responsabil resurse educaționale variate, pentru învățare și dezvoltare

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
X.CS 4.1	Selectează resurse educaționale diverse, inclusiv resurse educaționale deschise în corelație cu tipurile de activități/intervenții socio-educative specifice pedagogului școlar
X.CS 4.2	Utilizează resurse educaționale și comunitare în intervențiile educaționale și de mediere, adaptându-le profilului psihosocial al beneficiarilor
X.CS 4.3	Valorifică responsabil și etic resursele educaționale, asigurând un mediu de învățare incluziv

CG5 – Comunică eficient cu beneficiarii, părinții și alți factori interesați, pentru construirea unui mediu de învățare sigur și incluziv

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
X.CS 5.1	Elaborează mesaje cu feedback constructiv pentru a susține motivația și implicarea diferitelor categorii de beneficiari în cadrul intervențiilor socio-educative
X.CS 5.2	Argumentează necesitatea utilizării strategiilor de comunicare asertivă și incluzivă în intervențiile socio-educative exercitate asupra grupurilor și persoanelor aflate în situații de risc
X.CS 5.3	Colaborează cu familia și partenerii educaționali în planificarea și implementarea activităților și proiectelor comunitare pentru dezvoltarea unui climat incluziv

CG6 – Analizează critic cariera în domeniul educației, din perspectiva eticii profesionale

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
X.CS 6.1	Describe competențele și rolurile profesionale ale pedagogului social, dintr-o perspectivă holistică care reunește funcția de suport pedagogic cu cea de mediere și analiză sociologică, în scopul promovării autonomiei și incluziunii sociale
X.CS 6.2	Argumentează necesitatea asumării rolurilor specifice pedagogului social, raportându-se la problematica lumii contemporane
X.CS 6.3	Analizează dimensiunea etică a activității pedagogului social, în raport cu principiile deontologiei profesionale și cu responsabilitatea socială

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate cumulativ pentru învățământul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Pedagogia socială – conceptualizări și conexiuni interdisciplinare	1.1. Pedagogia socială: delimitări conceptuale 1.2. Principalele etape de constituire: de la pedagogie socială la pedagogii sociale 1.3. Conexiuni interdisciplinare între pedagogia socială și domeniile înscrise în sfera științelor socio-umaniste 1.4. Finalități ale pedagogiei sociale (din perspectiva pedagogică; comunitară; a asistenței sociale) 1.5. Teorii ale acțiunii sociale și ale dezvoltării comunitare. Incluziune și echitate în educație
2. Individ, grup, socializare, culturi și relații sociale	2.1. Individul. Etape ale construirii identității personale 2.2. Eul personal - Eul social. Procesul de socializare 2.3. Tipuri de socializare (primară; secundară; anticipativă; resocializarea) 2.4. Grupul social și grupul școlar 2.5. Relațiile sociale în interiorul grupului-clasă 2.6. Sinalitatea grupului școlar. Cooperare, competiție, incluziune și excluziune socială, discriminare (pozitivă/negativă) 2.7. Identitatea culturală 2.8. Comunicarea și relaționarea în context intercultural.
3. Strategii metodologice de intervenție în pedagogia socială	3.1. Grupurile vulnerabile social – caracteristici 3.2. Copii cu părinți migranți, copii care abandonează școala, tinerii, abuzul de substanțe, vârstnicii, minorități socio-culturale, migranții etc. 3.3. Etapele acțiunii de intervenție în pedagogia socială (identificarea problemei; analiza situației; etapa evaluării preliminare și operațională; elaborarea propriu-zisă a proiectului de intervenție; transpunerea în aplicare a proiectului pe baza metodelor și tehnicilor de intervenție; evaluarea rezultatelor) 3.4. Zone prioritare de educație (ZEP) 3.5. Strategii de intervenție educațională în grupurile vulnerabile social. Instituții, programe, inițiative dedicate etc.
4. Medii și spații inovative de învățare	4.1. Învățarea din perspectivă existențială și experiențială 4.2. Educație și formare în toate contextele de viață. Educație intergenerațională 4.3. Artă teatrală în pedagogia socială (teatrul educațional; psihodrama; teatrul forum) 4.4. Animația socio-culturală 4.5. Medii și spații inovative de învățare
5. Roluri și competențe ale pedagogului social	5.1. Atribuțiile principale ale pedagogului social sau (integrarea socială a individului și adaptarea acestuia la comunitate, societate) 5.2. Taxonomia competențelor necesare profesiei pedagogului social 5.3. Tipuri de activități/categorii de intervenții specifice pedagogului social 5.4. Instituții în cadrul cărora pedagogii școlari desfășoară intervenții socio-educative

NOTE SPECIFICE

Se recomandă ca, în abordarea tematicii în vederea elaborării sarcinilor de evaluare, prevăzute în prezenta programă de examen, să fie vizate cel puțin următoarele precizări:

Domeniul de conținut 1 - 1.5. Teorii ale acțiunii sociale și ale dezvoltării comunitare

Teorii ale acțiunii sociale:

- teoria acțiunii sociale (M. Weber)

Teorii și modele ale dezvoltării comunitare:

- modelele intervenției comunitare: dezvoltarea locală, planificarea socială și acțiunea socială (J. Rothman)
- perspectiva capitalului social - Pierre Bourdieu / James Coleman / Robert Putnam

Detalierile specificate anterior au caracter orientativ și reprezintă nivelul minim acceptat pentru pregătirea elevilor în vederea susținerii probei scrise, în cadrul acesteia putând fi vizate și alte exemple ale elementelor de conținut, în funcție de specificitatea acestora, precum și de gradul de actualizare a prevederilor prezentei programe de examen.

Anexa nr. 16.13. Programa de examen pentru disciplina *Pedagogie - Managementul grupului și al relației cu familia – MGRF_P1 (CS)*

- *Proba E – a doua probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării)*
- *Filiera vocațională, profilul pedagogic, specializările mediere școlară și pedagogie generală*

PREAMBUL

Programa de examen este realizată în conformitate cu prevederile *Programei școlare pentru disciplina Pedagogie – Managementul grupului și al relației cu familia, clasa a XI-a, curriculum de specialitate (CS)*, pentru *filiera vocațională, profilul pedagogic, specializările pedagogie generală și mediere școlară*, aprobată prin OMEC nr. 4106/2026, Anexa nr. 22. Prezenta programă precizează competențele generale și competențele specifice care vor fi evaluate, domeniile de conținut și conținuturile vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen pentru disciplina *Pedagogie - Managementul grupului și al relației cu familia* fundamentează elaborarea subiectelor și a baremelor de evaluare și de notare pentru *a doua probă E*, din cadrul examenului național de bacalaureat. Evaluarea vizează competențele specifice pentru clasa a XI-a, care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul învățământului liceal, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen, la disciplina *Pedagogie - Managementul grupului și al relației cu familia*, programa *MGRF_P1 (CS)*, este de a constata măsura în care candidatul *analizează, proiectează și evaluează activități educaționale, utilizează și comunică eficient*, prin concepte pedagogice, situații date, de complexitate, corespunzătoare raportării disciplinei în cadrul curriculumului de specialitate (CS) și tipului de probă.

**COMPETENȚELE GENERALE ȘI COMPETENȚELE SPECIFICE
CARE VOR FI EVALUATE**

Prin susținerea probei de examen la disciplina *Pedagogie - Managementul grupului și al relației cu familia*, programa *MGRF_P1 (CS)*, candidatul este pus în situația de a face dovada formării/dezvoltării **competențe generale (CG)**.

Prin subiectele elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor.

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)**, care pot fi evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru învățământul liceal:

CG1 – Analizează concepte, teorii și modele pedagogice pentru a interpreta rolul educației, în dezvoltarea umană

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS 1.1	Describe concepte și teorii specifice managementului grupului și al relației cu familia
XI.CS 1.2	Interpretează principalele dimensiuni ale managementului grupului, pentru a optimiza climatul educațional și procesul de învățare al educabililor/beneficiarilor
XI.CS 1.3	Analizează rolul modelelor și tehnicilor de comunicare în contextul managementului grupului și al relației cu familia

CG2 – Desfășoară activități educaționale în funcție de specializare, adaptate nevoilor de învățare ale beneficiarilor, pe baza documentelor de proiectare

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS 2.1	Propune intervenții/activități cu caracter instructiv-educativ, determinând sarcini și obiective clare, pe variate niveluri, în funcție de profilul psihopedagogic al educabililor/beneficiarilor
XI.CS 2.2	Valorifică dimensiunile managementului grupului în intervențiile educaționale desfășurate cu diferite categorii de educabili/beneficiari, pentru a asigura un climat deschis, autentic și stimulat
XI.CS 2.3	Aplică diverse metode de cunoaștere/autocunoaștere în cadrul grupului de educabili/beneficiari și strategii de intervenție specifice situațiilor conflictuale/de criză educațională

CG3 – Evaluează activități educaționale derulate, pentru diferite categorii de educabili

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS 3.1	Describe instrumente și tehnici care măsoară/evaluează atracțiile și respingerile ce pot avea loc între membrii unui grup, în context socio-educativ
XI.CS 3.2	Analizează rolul feedback-ului, în context managerial, ca formă de întărire pozitivă sau negativă a unui comportament
XI.CS 3.3	Argumentează importanța autoevaluării și interevaluării în asigurarea unui climat educațional pozitiv, deschis și stimulat

CG4 – Utilizează critic și responsabil resurse educaționale variate, pentru învățare și dezvoltare

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS 4.1	Analizează o varietate de materiale și resurse (panouri interactive, decorațiuni/elemente de design/imagini/postere, platforme de management al grupei/clasei etc.) care pot contribui la crearea unui ambient educațional stimulat și inspirațional
XI.CS 4.2	Adaptează resurse educaționale deschise pentru a personaliza intervențiile educaționale desfășurate cu diferite categorii de beneficiari/educabili și a crește implicarea acestora la nivelul grupului
XI.CS 4.3	Utilizează diferite instrumente și tehnologii digitale pentru a facilita transferul de cunoștințe, implicarea și interacțiunea dintre membrii unui grup

CG5 – Comunică eficient cu beneficiarii, părinții și alți factori interesați, pentru construirea unui mediu de învățare sigur și incluziv

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS 5.1	Describe diferite tehnici de comunicare asertivă în vederea realizării cooperării și coeziunii în interiorul microgrupurilor de educabili/beneficiari
XI.CS 5.2	Analizează modele și forme eficiente de comunicare/interacțiune cu familia (lectorate, ședințe, ateliere cu părinții) pentru a sprijini, în mod holistic, fiecare educabil/beneficiar
XI.CS 5.3	Propune soluții și strategii de colaborare dintre școală - familie - comunitate pentru a oferi sprijin personalizat fiecărui educabil/beneficiar

CG6 – Analizează critic cariera în domeniul educației, din perspectiva eticii profesionale

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS 6.1	Interpretează responsabilitățile profesionale ale pedagogului/mediatorului școlar din perspectiva funcțiilor manageriale (planificarea, organizarea, coordonarea, comunicarea, luarea deciziilor)
XI.CS 6.2	Analizează dileme etice și deontologice apărute în exercitarea rolurilor manageriale în raport cu educabilii, părinții și colegii
XI.CS 6.3	Evaluează responsabilitatea socială a rolului de pedagog/mediator școlar, prin analizarea impactului pe care deciziile și atitudinile profesionale îl au asupra destinului beneficiarilor și al comunității

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate cumulativ pentru învățământul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Dinamica grupului și climatul educațional	1.1. Clasa/grupa de educabili/beneficiari ca grup social restrâns: caracteristici, structură și coeziune, cultivarea sentimentului de apartenență la grup

Domenii de conținut	Conținuturi
	1.2. Relațiile socioculturale în cadrul grupului (de natură fizică, psihică, socială, culturală) 1.3. Statusuri și roluri asumate într-un grup (liderii formali, liderii informal, problematica liderilor) 1.4. Tipologii ale climatelor educaționale (climat închis - climat deschis; climat angajat - climat neangajat; climat competitiv; climat cooperant; climat individualist) 1.5. Caracteristici ale unui climat optim pentru învățare: acceptarea și respectarea diferențelor dintre membrii grupului; interrelaționare și susținere reciprocă; transparență în comunicare; atitudinea empatică; respectarea eticii comunicaționale 1.6. Stilul managerial al pedagogului/mediatorului școlar: semnificații conceptuale, tipologii (autoritar, democratic, nonintervenționist - laissez-faire)
2. Dimensiuni ale managementului grupului și evaluarea din perspectivă managerială	2.1. Dimensiuni ale managementului grupului: ergonomică; psihologică; socială; normativă; operațională; inovatoare 2.2. Evaluarea din perspectivă managerială 2.2.1. Feedbackul în context managerial (formă de întărire pozitivă/negativă) 2.2.2. Caracteristici ale feedbackului: contingență (să survină imediat după consumarea unui eveniment), specificitate (să facă referire la un eveniment clar delimitat), credibilitate (să fie adecvat situației, fără exagerări în sens pozitiv sau negativ). Aplicații practice 2.2.3. Importanța autoevaluării și a interevaluării pentru autonomizarea educabilului/beneficiarului în procesul de învățare
3. Managementul disciplinei și al situațiilor conflictuale	3.1. Disciplina - delimitări conceptuale și teoretice 3.2. Managementul disciplinei - repere acționale 3.3. Conflictul - repere terminologice 3.3.1. Etiologia conflictelor în grupul de educabili/beneficiari 3.3.2. Tipuri de conflicte în cadrul grupului 3.4. Strategii de intervenție specifice situațiilor conflictuale /de criză educațională (modelul Canter, modelul Glasser, modelul Kounin, metoda win-win; negocierea; harta conflictului; arborele conflictului etc.)
4. Familia și comunitatea - parteneri în managementul grupului de educabili/beneficiari	4.1. Caracteristici ale familiei ca grup social: funcții, tipuri de familii, relații în cadrul familiei 4.2. Comunicarea cu familia educabilului/beneficiarului: tehnici asertive, ascultarea activă, negocierea, medierea 4.3. Strategii pentru menținerea unei legături eficiente între școală și familie (întâlniri periodice; utilizarea platformelor digitale pentru actualizări regulate despre activitățile și rezultatele școlare; crearea unor canale de feedback bidirecțional unde familiile pot exprima îngrijorări sau pot propune soluții) 4.4. Parteneriate cu stakeholderi/specialiști, membri ai comunității locale pentru a răspunde nevoilor individuale ale educabililor/beneficiarilor (organizarea de activități extracurriculare; acces la materiale și programe educaționale suplimentare; evenimente comunitare și proiecte colaborative)

Domenii de conținut	Conținuturi
5. Etică și deontologia profesională a specialistului în educație	5.1. Discernământul etic în intervențiile educaționale 5.2. Prevenirea subiectivității și a discriminării în cadrul grupului 5.2. Tehnici de introspecție profesională asupra intervențiilor educaționale desfășurate cu diferite categorii de educabili/beneficiari 5.3. Valori și conduite profesionale specifice specialistului în educație: exigența pedagogică, creativitate, adaptare, toleranță, echilibru moral, gândire de tip caring, mentalitate flexibilă, autonomie etc.

Anexa nr. 16.14. Programa de examen pentru disciplina *Pedagogie - Servicii socio-emoționale – SSE_P1 (CS)*

- *Proba E – a doua probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării)*
- *Filiera vocațională, profilul pedagogic, specializarea mediere școlară*

PREAMBUL

Programa de examen este realizată în conformitate cu prevederile *Programei școlare pentru disciplina Pedagogie - Servicii socio-educative, clasa a XII-a, curriculum de specialitate (CS)*, pentru *filiera vocațională, profilul pedagogic, specializarea mediere școlară*, aprobată prin OMEC nr. 4106/2026, Anexa nr. 24. Prezenta programă precizează competențele generale și competențele specifice care vor fi evaluate, domeniile de conținut și conținuturile vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen pentru disciplina *Pedagogie - Servicii socio-educative* fundamentează elaborarea subiectelor și a baremelor de evaluare și de notare pentru *a doua probă E*, din cadrul examenului național de bacalaureat. Evaluarea vizează competențele specifice pentru clasa a XII-a care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul învățământului liceal, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen, la disciplina *Pedagogie - Servicii socio-educative*, programa *SSE_P1 (CS)*, este de a constata măsura în care candidatul *analizează, desfășoară activități educaționale, utilizează, evaluează, utilizează și comunică eficient*, prin concepte pedagogice, situații date, de complexitate, corespunzătoare raportării disciplinei în cadrul curriculumului de specialitate (CS) și tipului de probă.

**COMPETENȚELE GENERALE ȘI COMPETENȚELE SPECIFICE
CARE VOR FI EVALUATE**

Prin susținerea probei de examen la disciplina *Pedagogie - Servicii socio-educative*, programa *SSE_P1 (CS)*, candidatul este pus în situația de a face dovada formării/dezvoltării următoarelor **competențe generale (CG)**:

CG1	Analizează concepte, teorii și modele pedagogice pentru a interpreta rolul educației, în dezvoltarea umană
CG2	Desfășoară activități educaționale în funcție de specializare, adaptate nevoilor de învățare ale beneficiarilor, pe baza documentelor de proiectare
CG3	Evaluează activități educaționale derulate, pentru diferite categorii de educabili
CG4	Utilizează critic și responsabil resurse educaționale variate, pentru învățare și dezvoltare
CG5	Comunică eficient cu beneficiarii, părinții și alți factori interesați, pentru construirea unui mediu de învățare sigur și incluziv
CG6	Analizează critic cariera în domeniul educației, din perspectiva eticii profesionale

Prin subiectele elaborate pentru examenul național de bacalaureat, se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor.

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** care sunt evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru învățământul liceal:

CG1 – Analizează concepte, teorii și modele pedagogice pentru a interpreta rolul educației, în dezvoltarea umană

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XII.CS 1.1	Corelează teoriile dezvoltării socio-educative cu stadiile de evoluție ale beneficiarilor în scopul personalizării serviciilor de mediere
XII.CS 1.2	Evaluează critic modelele pedagogice incluzive în vederea optimizării intervențiilor de suport pentru grupurile vulnerabile
XII.CS 1.3	Interpretează funcțiile educației din perspectiva managementului strategic al serviciilor de suport educațional

CG2 – Desfășoară activități educaționale în funcție de specializare, adaptate nevoilor de învățare ale beneficiarilor, pe baza documentelor de proiectare

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XII.CS 2.1	Elaborează documente de proiectare strategică pentru servicii socio-educative (planificări, proiecte de activitate), respectând standardele de calitate
XII.CS 2.2	Adaptează strategiile de intervenție socio-emoțională în funcție de particularitățile individuale și de grup ale beneficiarilor
XII.CS 2.3	Implementează programe educaționale de suport pentru prevenirea excluziunii, utilizând resursele comunitare și parteneriatele strategice

CG3 – Evaluează activități educaționale derulate, pentru diferite categorii de educabili

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XII.CS 3.1	Utilizează instrumente de evaluare a procesului și a rezultatelor activităților de suport socio-emoțional
XII.CS 3.2	Analizează critic progresul socio-emoțional al beneficiarilor în raport cu obiectivele stabilite în documentele de proiectare
XII.CS 3.3	Formulează măsuri de reglare și optimizare a serviciilor de suport, bazate pe interpretarea datelor obținute din evaluare

CG4 – Utilizează critic și responsabil resurse educaționale variate, pentru învățare și dezvoltare

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XII.CS 4.1	Selectează resursele educaționale și digitale în funcție de validitatea științifică și relevanța pentru nevoile specifice ale beneficiarilor
XII.CS 4.2	Adaptează resursele educaționale existente pentru a răspunde barierelor de învățare și nevoilor de incluziune ale grupurilor vulnerabile
XII.CS 4.3	Manifestă un comportament etic și responsabil în utilizarea informațiilor și resurselor, cu respectarea normelor de confidențialitate

CG5 – Comunică eficient cu beneficiarii, părinții și alți factori interesați, pentru construirea unui mediu de învățare sigur și incluziv

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XII.CS 5.1	Aplică tehnici de comunicare asertivă și ascultare activă pentru stabilirea unei relații de încredere cu beneficiarii
XII.CS 5.2	Utilizează strategii de mediere în situații de conflict sau criză educațională
XII.CS 5.3	Adaptează mesajul și stilul de comunicare în funcție de profilul socio-cultural al partenerilor (părinți, autorități, comunitate)

CG6 – Analizează critic cariera în domeniul educației, din perspectiva eticii profesionale

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XII.CS 6.1	Identifică normele etice specifice furnizării serviciilor socio-educative în mediul educațional
XII.CS 6.2	Implementează strategii de autoreglare și reziliență pentru menținerea echilibrului psiho-emoțional în carieră
XII.CS 6.3	Analizează parcursul de carieră prin prisma responsabilității sociale și a dezvoltării competențelor de suport continuu

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate cumulativ pentru învățământul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Bazele serviciilor socio-educative în mediul școlar	1.1. Profilul mediatorului ca resursă socio-emoțională: analiza condițiilor facilitatoare în furnizarea serviciilor socio-educative (empatia, congruența/autenticitatea și acceptarea necondiționată); rolul modelului de rol în stabilirea alianței de lucru 1.2. Tehnici de ascultare activă specifice intervențiilor socio-educative: (parafrizarea, sumarizarea, reflectarea sentimentelor) 1.3. Bariere în comunicare și aspecte privind eficiența comunicării
2. Strategii de intervenție în conflict și mediere școlară	2.1. Analiza multidimensională a conflictului în mediul educațional: tipologii (interese, valori, relații, structură); dinamica escaladării conflictului și impactul acestuia asupra calității serviciilor socio-educative 2.2. Tehnici de intervenție în situații de criză: tehnici de management al furiei și al comportamentelor perturbatoare; utilizarea tăcerii strategice, a validării emoționale și a limbajului non-verbal în reducerea tensiunii 2.3. Intervenția în grupuri disfuncționale și fenomenul de bullying: strategii de suport pentru victime, agresori și martori; rolul mediatorului în restaurarea climatului de siguranță prin servicii socio-educative de grup
3. Proiectarea și evaluarea planului de intervenție	3.1. Identificarea nevoilor de suport și analiza contextului socio-emoțional (familie, școală, anturaj): Dinamica relațiilor, stiluri parentale și impactul acestora asupra echilibrului emoțional al elevului; Climatul clasei, relația cu autoritatea didactică și integrarea în grupul de egali; Influența grupului de apartenență și a mediului digital asupra comportamentului socio-emoțional 3.2. Elaborarea planului individual de suport: stabilirea obiectivelor de intervenție; selectarea metodelor și resurselor adecvate 3.3. Rețele de suport și colaborare interinstituțională: rolul mediatorului în echipa multidisciplinară; accesarea resurselor comunitare (ONG-uri, asistență socială, poliție) 3.4. Monitorizarea și documentarea cazului: instrumente de evaluare a progresului; redactarea fișelor de monitorizare și a rapoartelor de impact
4. Etica și cariera în servicii socio-educative	4.1. Adaptarea stilului de comunicare: strategii de abordare a partenerilor cu profiluri socio-culturale diverse; diplomația educațională în relația cu părinții și autoritățile 4.2. Sănătatea ocupațională a specialistului: identificarea și prevenirea riscurilor profesionale (oboseala de compasiune, trauma secundară); tehnici de reziliență și igienă mentală 4.3. Parcursul de carieră și responsabilitatea socială: formarea continuă ca imperativ etic; rolul de agent al schimbării sociale în comunitatea educațională

Anexa nr. 16.15. Programa de examen pentru disciplina *Pedagogie - Managementul carierei și al dezvoltării personale – MCDP_P1 (CS)*

- *Proba E – a doua probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării)*
- *Filiera vocațională, profilul pedagogic, specializarea pedagogie generală*

PREAMBUL

Programa de examen este realizată în conformitate cu prevederile *Programei școlare pentru disciplina Pedagogie - Managementul carierei și al dezvoltării personale, clasa a XII-a, curriculum de specialitate (CS)*, pentru *filiera vocațională, profilul pedagogic, specializarea pedagogie generală*, aprobată prin OMEC nr. 4106/2026, Anexa nr. 23. Prezenta programă precizează competențele generale și competențele specifice care vor fi evaluate, domeniile de conținut și conținuturile vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen pentru disciplina *Pedagogie - Managementul carierei și al dezvoltării personale* fundamentează elaborarea subiectelor și a baremelor de evaluare și de notare pentru *a doua probă E*, din cadrul examenului național de bacalaureat. Evaluarea vizează competențele specifice pentru clasa a XII-a, care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul învățământului liceal, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen, la disciplina *Pedagogie - Managementul carierei și al dezvoltării personale*, programa *MCDP_P1 (CS)*, este de a constata măsura în care candidatul *analizează, desfășoară activități educaționale, evaluează, utilizează, și comunică eficient* prin concepte pedagogice, situații date, de complexitate, corespunzătoare raportării disciplinei în cadrul curriculumului de specialitate (CS) și tipului de probă.

**COMPETENȚELE GENERALE ȘI COMPETENȚELE SPECIFICE
CARE VOR FI EVALUATE**

Prin susținerea probei de examen la disciplina *Pedagogie - Managementul carierei și al dezvoltării personale*, programa *MCDP_P1 (CS)*, candidatul este pus în situația de a face dovada formării/dezvoltării următoarelor **competențe generale (CG)**:

CG1	Analizează concepte, teorii și modele pedagogice pentru a interpreta rolul educației, în dezvoltarea umană
CG2	Desfășoară activități educaționale în funcție de specializare, adaptate nevoilor de învățare ale beneficiarilor, pe baza documentelor de proiectare
CG3	Evaluează activități educaționale derulate, pentru diferite categorii de educabili
CG4	Utilizează critic și responsabil resurse educaționale variate, pentru învățare și dezvoltare
CG5	Comunică eficient cu beneficiarii, părinții și alți factori interesați, pentru construirea unui mediu de învățare sigur și incluziv
CG6	Analizează critic cariera în domeniul educației, din perspectiva eticii profesionale

Prin subiectele elaborate pentru examenul național de bacalaureat, se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor.

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** care sunt evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru învățământul liceal:

CG1 – Analizează concepte, teorii și modele pedagogice pentru a interpreta rolul educației, în dezvoltarea umană

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XII.CS 1.1	Analizează conceptele fundamentale ale consilierii și orientării în carieră, interpretând rolul acestora în construcția identității profesionale a viitorului educator
XII.CS 1.2	Examinează critic modele teoretice ale dezvoltării carierei (Super, Holland, Roe, Ginzberg), evidențiind relevanța lor pentru formarea profesorilor

CG2 – Desfășoară activități educaționale în funcție de specializare, adaptate nevoilor de învățare ale beneficiarilor, pe baza documentelor de proiectare

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XII.CS 2.1	Proiectează activități de consiliere și orientare în carieră adaptate particularităților de vârstă ale copiilor și tinerilor din învățământul preuniversitar

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XII.CS 2.2	Proiectează instrumente și activități de sprijin pentru decizia de carieră, valorificând metodele și tehnicile specifice consilierii vocaționale
XII.CS 2.3	Selectează și aplică metode interactive care să stimuleze motivația beneficiarilor pentru dezvoltare profesională continuă

CG3 – Evaluează activități educaționale derulate, pentru diferite categorii de educabili

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XII.CS 3.1	Analizează instrumente de evaluare a intereselor, aptitudinilor și personalității vocaționale, din perspectiva utilizării lor în practica educațională
XII.CS 3.2	Elaborează instrumente de evaluare și autoevaluare a parcursului profesional, adaptate contextului specific al carierei didactice

CG4 – Utilizează critic și responsabil resurse educaționale variate, pentru învățare și dezvoltare

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XII.CS 4.1	Integrează resurse digitale și bibliografice relevante pentru informarea și consilierea în carieră, respectând principiile eticii informaționale
XII.CS 4.2	Evaluează critic rolul diferitelor resurse în susținerea autonomiei vocaționale a educabililor
XII.CS 4.3	Gestionează eficient identitatea digitală și securitatea datelor personale în interacțiunea cu platformele de recrutare și rețelele profesionale

CG5 – Comunică eficient cu beneficiarii, părinții și alți factori interesați, pentru construirea unui mediu de învățare sigur și incluziv

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XII.CS 5.1	Valorifică practici comunicaționale eficiente în contextul consilierii vocaționale, adaptând limbajul și canalul de comunicare la particularitățile destinatarilor
XII.CS 5.2	Asociază intervențiilor de consiliere vocațională valori ale incluziunii, diversității și respectului față de opțiunile individuale, contribuind la un climat educațional sigur și etic
XII.CS 5.3	Facilitează procesul de luare a deciziilor în grup prin utilizarea metodelor participative de comunicare

CG6 – Analizează critic cariera în domeniul educației, din perspectiva eticii profesionale

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XII.CS 6.1	Reflectează asupra propriei identități vocaționale și a procesului personal de decizie în carieră, raportându-se critic la modelele teoretice și la realitățile profesiei didactice
XII.CS 6.2	Explorează trasee de dezvoltare profesională continuă specifice carierei didactice, valorificând oportunitățile locale, naționale și europene
XII.CS 6.3	Investighează impactul integrității profesionale asupra succesului și sustenabilității carierei pe termen lung

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate cumulativ pentru învățământul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Fundamente ale consilierii și orientării în carieră	1.1. Cariera – concept, tipologii, semnificații. Consilierea și orientarea în carieră: istoric și actualitate 1.2. Consilierea școlară și profesională în România: structuri instituționale, cadru legislativ 1.3. Deontologia și etica în consilierea carierei

Domenii de conținut	Conținuturi
2. Teorii ale dezvoltării și alegerii vocaționale	2.1. Teoria energiei psihice și a experienței din copilărie (Anna Roe) 2.2. Stadiile alegerii vocaționale (Ginzberg, Ginsburg, Axelrad și Helma) 2.3. Modelul dezvoltării conceptului de sine în comportamentul vocațional (Donald Super) 2.4. Tipologia personalității vocaționale (John Holland) 2.5. Corespondența și necorespondența vocațională: satisfacție, frustrare și insucces profesional
3. Factorii dezvoltării carierei	3.1. Aptitudinile – definiție, tipologii, rolul lor în orientarea vocațională 3.2. Interesele cognitive și vocaționale – natură, geneză, evoluție 3.3. Caracterul și stilul cognitiv ca factori predicatori ai orientării în carieră 3.4. Expectanțele și auto-eficiența vocațională 3.5. Factorii externi: familia, mediul socioeconomic, experiența de viață
4. Metode și tehnici de consiliere în carieră	4.1. Instrumente de evaluare a intereselor: chestionare tip Holland, Kuder, Strong 4.2. Instrumente de evaluare a aptitudinilor: baterii de teste psihologice 4.3. Tehnici calitative: autobiografia, auto-caracterizarea, narațiunea, incidentul critic 4.4. Tehnici de luare a deciziei: analiza SWOT, analiza NOISE, arborele decizional 4.5. Documente ale carierei: Curriculum Vitae, scrisoarea de intenție, portofoliul profesional
5. Aplicații practice în consilierea vocațională	5.1. Consilierea individuală și consilierea de grup în orientarea carierei 5.2. Mituri legate de alegerea carierei și demontarea lor rațională 5.3. Rolul familiei și al școlii în orientarea vocațională a tinerilor 5.4. Disciplinele școlare și legătura lor cu opțiunile profesionale
6. Managementul carierei didactice	6.1. Identitatea profesională a cadrului didactic: construcție și dezvoltare 6.2. Proiectul personal de carieră: instrumente și etape de elaborare 6.3. Formarea continuă și dezvoltarea profesională: grade didactice 6.4. Oportunități de mobilitate și cooperare europeană pentru cadrele didactice (Erasmus+, eTwinning, programe de formare) programe naționale și europene

Anexa nr. 17

Programe de examen
pentru disciplinele din curriculumul de specialitate (CS),
filiera vocațională, profilul sportiv

Examenul național de bacalaureat - 2030
Învățământ liceal

– 2026 –

TABEL CENTRALIZATOR AL PROGRAMELOR DE EXAMEN

Nr. crt.	Cod programă de examen (BAC)	Proba	Raportare (TC / TC+CS / CS)	Filiera	Profilul	Specializarea/Domeniul/ Calificările profesionale
1.	PST_P1	E – prima probă	CS	Vocațională	Sportiv	Toate specializările
2.	PSHS_P1	E – a doua probă	CS	Vocațională	Sportiv	Toate specializările
3.	AFBS_P1	E – a doua probă	CS	Vocațională	Sportiv	Toate specializările

Anexa nr.17.1. Programa de examen pentru disciplina Pregătire sportivă teoretică – PST_P1 (CS)

- Proba E – prima probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării)
- Filiera vocațională, profilul sportiv, toate specializările

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina **Pregătire sportivă teoretică** fundamentează elaborarea variantelor de subiecte și a baremelor de evaluare și de notare pentru **proba E – prima probă** din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Prezenta programă precizează **competențele de evaluat, domeniile de conținut și conținuturile** vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen derivă din **programa școlară în vigoare pentru învățământul liceal**, aprobate prin **Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 6930 /19.12.2025**. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul întregului ciclu liceal, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen la această disciplină este de a constata măsura în care candidatul și-a însușit fundamentele științifice necesare pentru înțelegerea principiilor de bază ale antrenamentului, efortului și performanței; conectarea teoriei cu practica, interpretarea și aplicarea în mod conștient a principiilor antrenamentului sportiv; dezvoltarea gândirii logice și analitice, pentru a înțelege relațiile cauzale dintre efort, adaptare, refacere și performanță; formarea unei atitudini reflexive, responsabile și etice, bazată pe respectul față de sănătate, regulile competiției și principiile fair-play-ului; autonomia sportivului, capacitatea de autoevaluare și autoconducere în procesul propriu de pregătire, în sensul formării unor capacități durabile, transferabile și aplicabile în contexte variate: școlare, sportive și personale, în situații de complexitate corespunzătoare raportării (CS) și tipului de probă.

Se urmărește așadar nivelul de dobândire a unei viziuni științifice asupra activității sportive, nivelul capacității de autoorganizare, planificare și control al efortului, conștientizarea importanței disciplinei, eticii și sănătății în atingerea performanței și deprinderea de a reflecta critic și responsabil asupra propriei evoluții sportive.

Prin urmare, candidații vor demonstra, prin rezultatele la această probă, nivelul de manifestare a capacității de a înțelege, analiza și aplica principiile pregătirii sportive în contextul antrenamentului și competiției și de aplicare a unei gândiri științifice în activitatea sportivă, pe baza transunerii cunoștințelor teoretice în abilități practice de analiză, planificare și aplicare; nivelul de însușire a informațiilor sportive, de înțelegere a reacțiilor organismului și capacitatea de a adapta antrenamentul în diferite situații; capacitatea de a înțelege legătura dintre efort, refacere, alimentație, igienă și performanță, de manifestare a unei gândiri strategice, prin analiza factorilor performanței și elaborarea unor soluții pentru îmbunătățirea acestora; de autocunoaștere și autoeducație, componente fundamentale în formarea sportivului responsabil.

Prin susținerea probei de examen la disciplina Pregătire sportivă teoretică, candidatul este pus în situația de a face dovada următoarelor **competențe generale (CG)**, dobândite pe parcursul învățământului liceal (clasa a XI-a – a XII-a):

CG1	Abordarea holistă a sportului de performanță în contextul social actual
CG2	Explicarea și interpretarea noțiunilor și informațiilor teoretice privind factorii care condiționează obținerea performanței sportive în contextul antrenamentului și competiției
CG3	Proiectarea, conducerea și evaluarea activităților specifice sportului de performanță prin utilizarea unor metode, tehnici și instrumente de investigare adecvate fiecărei discipline/ramuri sportive
CG4	Înțelegerea statutului și rolului instructorului sportiv în procesul de dezvoltare a performanței sportive în interrelație cu membrii echipei interdisciplinare

Prin variantele de subiecte elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** care pot fi evaluate prin examen, selectate din programa școlară în vigoare și prezentate cumulativ pentru ciclul liceal:

CG1 – Abordarea holistă a sportului de performanță în contextul social actual

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS1.1	Identificarea factorilor obiectivi care au generat apariția sportului în viața socială
IX.CS1.2	Argumentarea funcțiilor și obiectivelor sportului în viața socială
IX.CS1.3	Identificarea structurilor organizatorice ale sportului la nivel local/județean
X.CS1.1	Argumentarea rolului Jocurilor Olimpice în dezvoltarea fenomenului sportiv
X.CS1.2	Caracterizarea Olimpismului ca mișcare socială complexă
X.CS1.3	Distingerea atribuțiilor și tipurilor de relații dintre structurile organizatorice locale și centrale
XI.CS1.1	Înțelegerea și explicarea relației antrenament competiție - performanță - refacere
XI.CS1.2	Argumentarea contribuției mișcării sportive din România la evoluția sportului
XII.CS1.1	Caracterizarea fenomenului sportiv contemporan

CG2 – Explicarea și interpretarea noțiunilor și informațiilor teoretice privind factorii care condiționează obținerea performanței sportive în contextul antrenamentului și competiției

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS2.1	Utilizarea terminologiei specifice domeniului
IX.CS2.2	Recunoașterea aspectelor particulare ale terminologiei specifice disciplinei sportive practicate
IX.CS2.3	Înțelegerea componentelor capacității motrice și a relațiilor acestora cu capacitatea de performanță
IX.CS2.4	Identificarea / delimitarea caracteristicilor capacității de performanță în disciplina sportivă
IX.CS2.5	Gestionarea eficientă a timpului alocat activității școlare și activității sportive – „antrenament total”
IX.CS2.6	Selectarea măsurilor de igienă personală adecvate activității sportive practicate
IX.CS2.7	Identificarea cauzelor care produc cele mai frecvente traumatisme și a măsurilor de protecție specifice
X.CS2.1	Utilizarea adecvată a conținuturilor specifice componentelor antrenamentului sportiv
X.CS2.2	Identificarea cerințelor metodice generale ale antrenamentului sportiv contemporan
X.CS2.3	Înțelegerea și implementarea principiilor antrenamentului sportiv
X.CS2.4	Înțelegerea și selectarea adecvată a metodelor și procedeele metodice utilizate în antrenament
X.CS2.5	Caracterizarea formelor de organizare a exersării în antrenamentul sportiv
X.CS2.6	Caracterizarea disciplinei sportive practicate după criteriul consumului energetic
XI.CS2.7	Aplicarea adecvată a măsurilor de prim ajutor în cazul traumatismelor ușoare și medii
XI.CS2.1	Sistematizarea conținuturilor componentelor antrenamentului sportiv
XI.CS2.2	Argumentarea utilizării criteriilor de selecție în disciplina practică
XI.CS2.3	Valorificarea datelor din jurnalul propriu de autocontrol
XI.CS2.4	Prevenirea comportamentelor riscante (dopaj, tulburări de alimentație, supraantrenament)
XI.CS2.5	Înțelegerea conceptelor de refacere și recuperare sportivă
XII.CS2.1	Identificarea factorilor obiectivi care condiționează forma sportivă

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XII.CS2.2	Argumentarea periodizării antrenamentului
XII.CS2.3	Identificarea regulilor planificării antrenamentului pe macro-, mezo- și microciclu
XII.CS2.4	Apresiasi valențelor pregătirii sportive în condiții naturale speciale

CG3 – Proiectarea, conducerea și evaluarea activităților specifice sportului de performanță prin utilizarea unor metode, tehnici și instrumente de investigare adecvate fiecărei discipline / ramuri sportive

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS3.1	Apresiasi mărimei efortului
IX.CS3.2	Diferențierea categoriilor de mijloace utilizate în pregătirea sportivă
IX.CS3.3	Apresiasi nivelului de dezvoltare a vitezei, rezistenței și combinațiilor acestora (forță-viteză, viteză-rezistență etc.) prin tehnici și instrumente adecvate
X.CS3.1	Alcătuirea rațională a programului individual de activitate săptămânală
X.CS3.2	Argumentarea rolului oboselii în obținerea performanței și detectarea acesteia
X.CS3.3	Apresiasi nivelului de dezvoltare a forței și a combinațiilor ei cu celelalte calități motrice
XI.CS3.1	Gestionarea eforturilor în funcție de constrângerile mediului și solicitările competiționale
XI.CS3.2	Analizarea efortului folosind instrumente digitale
XI.CS3.3	Apresiasi nivelului de dezvoltare a capacităților coordinative prin tehnici și instrumente adecvate
XII.CS3.1	Elaborarea principalelor documente de planificare specifice antrenamentului sportiv
XII.CS3.2	Apresiasi nivelului de eficiență a execuțiilor tehnice, tehnico-tactice sau artistice în context competițional

CG4 – Înțelegerea statutului și rolului instructorului sportiv în procesul de dezvoltare a performanței sportive în interrelație cu membrii echipei interdisciplinare

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS4.1	Argumentarea statutului instructorului sportiv / antrenorului
IX.CS4.2	Observarea și analizarea unei părți din lecția de antrenament
X.CS4.1	Conceperea și pregătirea unei lecții de antrenament
X.CS4.2	Conducerea unor secvențe de lecție de antrenament
XI.CS4.1	Asumarea diferitelor roluri specifice sportului de performanță
XI.CS4.2	Conducerea și dirijarea antrenamentului
XII.CS4.1	Organizarea, în echipă, a unei competiții la nivelul liceului
XII.CS4.2	Managementul echipei de sportivi în competiție

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programa școlară în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi ⁸
Sportul – fenomen social	Originea și evoluția practicării exercițiilor fizice și a sportului Funcțiile și obiectivele sportului

Domenii de conținut	Conținuturi ⁸
	Structura organizatorică a sportului la nivel național Rolul Jocurilor Olimpice în dezvoltarea fenomenului sportiv Jocurile Olimpice antice – Jocurile Olimpice moderne Olimpism și mișcare olimpică Structuri organizatorice naționale Atribuțiile structurilor centrale și relații instituționale Antrenament – competiție – performanță – refacere Structuri sportive naționale și internaționale Sportul în România – performanțe remarcabile obținute de sportivi români Tendințe manifeste în sport Sport și performanță Sport și integrare socială Sport și economie Sport și tehnologie Sport și media
Factori care condiționează obținerea performanței sportive	Importanța teoretică și practică a terminologiei domeniului Aparat noțional al sportului Capacitate motrică – capacitate de performanță Structura capacității de performanță Antrenamentul total Măsuri de igienă și de prevenție a traumatismelor Traumatisme sportive. Cauze și tipuri Componentele antrenamentului Cerințe metodice Principiile antrenamentului Metode și procedee metodice utilizate în pregătirea sportivă Forme de exersare Orientarea efortului Trusa de prim ajutor Măsuri de prim ajutor în traumatisme sportive Conținutul componentelor antrenamentului sportiv (pregătirea fizică, tehnică, tactică, artistică, psihologică, teoretică) Selecția în sport. Criterii de selecție (biologice, motrice, psihologice) Jurnalul de autocontrol Sport–sănătate–riscuri (doping, supraantrenament, tulburări de alimentație ș.a) Refacere după efort și recuperare postraumatică Forma sportivă și periodizarea antrenamentului Perioada pregătitoare _obiective, conținut, durată Perioada competițională _obiective, conținut, durată Perioada de tranziție _obiective, conținut, durată Structura antrenamentului Macrostructura Mezestructura Microstructura Lección de antrenament Antrenamentul în condiții speciale
Proiectarea, conducerea și evaluarea activității sportive	Efort și solicitare în antrenamentul sportiv Mărimea efortului Mijloacele antrenamentului sportiv Calitățile motrice

Domenii de conținut	Conținuturi ⁸
	Viteza-factori condiționali, forme de manifestare, combinații cu alte calități Rezistența-factori condiționali, forme de manifestare, combinații cu alte calități Probe și teste de măsurare și evaluare a calităților motrice viteza și rezistența Managementul timpului Oboseala și rolul ei în dezvoltarea capacității de performanță Calitatea motrică forța (factori care o condiționează, forme și combinații) Probe și teste de măsurarea și evaluare a forței și a combinațiilor acesteia Solicitări competiționale Solicitări bio-psiho-motrice Adaptări materiale Adaptări regulamentare Analiza / monitorizarea efortului cu instrumente digitale Capacitățile coordinative_ factori care le condiționează, componente Probe și teste de măsurare și evaluare a capacităților coordinative Planificarea antrenamentului Planul anual Planul pe mezostructura Planul pe microstructură Planul de lecție Planul de pregătire a competiției
Statutul și rolul instructorului sportiv / antrenorului	Statutul antrenorului Rolul antrenorului Competențele instructorului sportiv Stiluri de conducere și de comunicare Metode de predare Sfera de activitate a antrenorului: antrenament, competiție, planificare, organizare/comunicare cu sportivii, echipa, colaborarea cu echipa de specialiști, evidența Pregătirea și conceperea lecției Conducerea și dirijarea antrenamentului Analiza antrenamentului Leadership Conducerea sportivilor în competiții Organizarea unei competiții sportive

Anexa nr.17.2. Programa de examen pentru disciplina Psihologia sportului – PSHS_P1 (CS)

- *Proba E – a doua probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării)* ⁵
- *Filiera vocațională, profilul sportiv, toate specializările*

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina **Psihologia sportului** fundamentează elaborarea variantelor de subiecte și a baremelor de evaluare și de notare pentru **proba E – a doua probă** din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Prezenta programă precizează **competențele de evaluat, domeniile de conținut și conținuturile** vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen derivă din **programa școlară în vigoare pentru învățământul liceal**, aprobate prin **Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 6930 /19.12.2025**. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul întregului ciclu liceal, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen la această disciplină este de a constata măsura în care candidatul s-a aliniat direcțiilor principale de dezvoltare pe parcursul studierii psihologiei sportului, în sensul formării unor capacități durabile, transferabile și aplicabile în contexte variate: școlare, sportive și personale, în situații de complexitate corespunzătoare raportării (CS) și tipului de probă.

Se urmărește așadar nivelul de aplicare practică a conceptelor teoretice (ex. cum folosește sportivul tehnici de relaxare sau autostimulare); de transfer al cunoștințelor psihologice în activitatea sportivă reală; de dezvoltare a gândirii reflexive, prin analizarea propriilor reacții emoționale și comportamentale; de învățare prin experiență — elevul devine participant activ în procesul de formare, nu doar receptor de informații.

Prin susținerea probei de examen la disciplina Psihologia sportului, candidatul este pus în situația de a face dovada următoarelor **competențe generale (CG)**, dobândite pe parcursul învățământului liceal (clasa a XI-a):

CG1	Aplicarea adecvată a conceptelor specifice psihologiei sportului
CG2	Valorificarea factorilor psihologici care influențează performanța sportivă individuală și de echipă

Prin variantele de subiecte elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** care pot fi evaluate prin examen, selectate din programa școlară în vigoare și prezentate cumulativ pentru ciclul liceal:

CG1 – Aplicarea adecvată a conceptelor specifice psihologiei sportului

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS1.1	Cunoașterea noțiunilor de bază din psihologia sportului
XI.CS1.2	Identificarea trăsăturilor psihice ale sportivilor de performanță și ale antrenorilor de succes
XI.CS1.3	Înțelegerea etapelor dezvoltării psihice la sportivi, în funcție de vârstă, și a teoriilor dezvoltării pentru optimizarea activității sportive ⁷

CG2 – Valorificarea factorilor psihologici care influențează performanța sportivă individuală și de echipă

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS2.1	Cunoașterea relației dintre motivație și performanța sportivă și a strategiilor de automotivare
XI.CS2.2	Gestionarea stresului în activitatea sportivă, prin aplicarea tehnicilor de relaxare, de control al emoțiilor și prin antrenamentul mental ⁷
XI.CS2.3	Dezvoltarea coeziunii de grup, în vederea maximizării performanței sportive ⁷

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS2.4	Educarea trăsăturilor de caracter pentru integrarea în plan sportiv și social
DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI	

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programa școlară în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi ⁸
Introducere în psihologia sportului	Definiția și obiectivele psihologiei sportului Cum te ajută psihologia sportului și rolul psihologului sportiv Fenomene psihice care influențează obținerea performanțelor sportive: atenția, memoria, gândirea, creativitatea, trăsăturile de personalitate (ex.: agresivitatea, anxietatea, autonomia, conștiinciozitatea)
Motivația și performanța sportivă	Tipuri de motivație: intrinsecă, extrinsecă, negativă, pozitivă Teorii ale motivației (Maslow, Deci & Ryan – autodeterminare) Motivația în sporturi individuale și de echipă Stabilirea obiectivelor S.M.A.R.T. în context sportiv Motivație și performanță
Emoțiile, stresul și performanța	Emoții pozitive și negative, funcționale și disfuncționale în sport Stresul competițional și strategii de a face față în activitatea sportivă Tehnici de autoreglare emoțională: respirație, mindfulness, antrenament autogen, relaxare progresivă
Dinamica de grup și leadership în sport	Coeziunea și comunicarea în echipă Construcția grupului sportiv în direcția echipei Caracteristici ale echipelor sportive performante Rolul liderului și stiluri de conducere Conflicte și modalități de rezolvare în grupurile sportive
Antrenamentul mental și performanța	Vizualizarea și antrenamentul mental Stabilirea obiectivelor și tipuri de vizualizare Dezvoltarea rezilienței prin exerciții de vizualizare

Anexa nr.17.3. Programa de examen pentru disciplina *Anatomia, fiziologia și biomecanica sportului* – AFBS_P1 (CS)

- *Proba E – a doua probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării)*
- *Filiera vocațională, profilul sportiv, toate specializările*

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina **Anatomia, fiziologia și biomecanica sportului** fundamentează elaborarea variantelor de subiecte și a baremelor de evaluare și de notare pentru **proba E – a doua probă** din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Prezenta programă precizează **competențele de evaluat**, **domeniile de conținut** și **conținuturile** vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen derivă din **programa școlară în vigoare pentru învățământul liceal**, aprobate prin **Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 6930 /19.12.2025**. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul întregului ciclu liceal, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen la această disciplină este de a constata măsura în care candidatul și-a însușit fundamentele științifice necesare pentru înțelegerea funcționării organismului uman în efort fizic, a mecanismelor adaptative la antrenament și a principiilor biomecanice care guvernează mișcarea, în sensul formării unor capacități durabile, transferabile și aplicabile în contexte variate: școlare, sportive și personale, în situații de complexitate corespunzătoare raportării (CS) și tipului de probă.

Prin urmare, candidații vor demonstra, prin rezultatele la această probă, nivelul de dezvoltare al gândirii critice și științifice, de înțelegere a modului prin care corpul se adaptează la efort, a modului prin care se optimizează performanța sportivă, de dezvoltare a capacității de autoobservare și autocontrol și de consolidare a unei atitudini responsabile față de sănătate și performanță.

Prin susținerea probei de examen la disciplina Anatomia, fiziologia și biomecanica sportului, candidatul este pus în situația de a face dovada următoarelor **competențe generale (CG)**, dobândite pe parcursul învățământului liceal (clasa a XI-a – a XII-a):

CG1	Utilizarea limbajului de specialitate din domeniile anatomiei, fiziologiei și biomecanicii sportului, în descrierea componentelor morfo-structurale, a proceselor și fenomenelor biologice, legate de activitatea motrică umană
CG2	Analizarea funcționării, în parametri normali, a organismului uman, în condiții de solicitare la efortul fizic
CG3	Aplicarea principiilor biomecanicii, pentru înțelegerea modului în care forțele acționează asupra corpului uman și răspunsul organismului la aceste forțe
CG4	Formarea unor atitudini responsabile față de protejarea sănătății proprii și a celorlalți, prin identificarea și înțelegerea efectelor multiple ale exercițiului fizic asupra organismului

Prin variantele de subiecte elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** care pot fi evaluate prin examen, selectate din programa școlară în vigoare și prezentate cumulativ pentru ciclul liceal:

CG1 – Utilizarea limbajului de specialitate din domeniile anatomiei, fiziologiei și biomecanicii sportului, în descrierea componentelor morfo-structurale, a proceselor și fenomenelor biologice, legate de activitatea motrică umană

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS1.1	Identificarea și descrierea topografiei principalelor sisteme anatomice implicate în realizarea mișcării, prin observarea și localizarea structurilor osoase, articulare, musculare și nervoase.

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS1.2	Utilizarea termenilor specifici din anatomia și fiziologia aparatului locomotor, precum și aplicarea lor în biomecanica sportului, pentru descrierea proceselor biologice implicate
XI.CS1.3	Realizarea unor descrieri ale organelor și segmentelor corporale, precum și ale funcțiilor acestora, prin utilizarea mijloacelor digitale de tehnoredactare și a reprezentărilor grafice și audio-video
XI.CS1.4	Argumentarea corelației dintre analizatori, sistemul nervos și sistemul endocrin în scopul realizării mișcărilor voluntare și automate
XII.CS1.1	Extinderea fondului terminologic individual și utilizarea adecvată a noilor termeni de specialitate pentru descrierea complexă a proceselor fiziologice și biomecanice
XII.CS1.2	Interpretarea valorilor de referință, a scalelor, graficelor, diagramelor și rezultatelor individuale, obținute în cadrul testelor fiziologice standardizate, asociate efortului fizic
XII.CS1.3	Explicarea relației dintre aspectele morfo-structurale și funcția organelor implicate în adaptarea la efort
XII.CS1.4	Analizarea mecanismelor de integrare și coordonare dintre sistemul nervos, analizatori, sistemul endocrin și mușchii scheletici, în timpul activității motrice

CG2 – Analizarea funcționării, în parametri normali, a organismului uman, în condiții de solicitare la efortul fizic

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS2.1	Explicarea modificărilor fiziologice produse în organism în timpul efortului și în perioada de revenire, pe baza evoluției parametrilor funcționali implicați
XI.CS2.2	Dobândirea unor abilități de observare și înregistrare a evoluției unor parametri funcționali înainte, în timpul, și imediat după depunerea unui efort fizic
XI.CS2.3	Compararea efectelor efortului fizic asupra organismului, specifice solicitărilor fizice sportive la juniori
XII.CS2.1	Explicarea mecanismelor de adaptare morfologică și fiziologică, pe termen lung la efortul fizic
XII.CS2.2	Compararea tipurilor de efort fizic și a efectelor lor asupra performanței sportive
XII.CS2.3	Corelarea volumului, a intensității și densității efortului fizic dintr-o lecție de antrenament sportiv, cu principiile fiziologice ale dezvoltării calităților motrice

CG3 – Aplicarea principiilor biomecanicii, pentru înțelegerea modului în care forțele acționează asupra corpului uman și răspunsul organismului la aceste forțe

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS3.1	Identificarea regiunilor și planurilor corporale, precum și a axelor de mișcare în exercițiile simple
XI.CS3.2	Explicarea rolului articulațiilor și al grupelor musculare adiacente în realizarea unor mișcări de bază
XI.CS3.3	Observarea pozițiilor și posturilor corporale, a relațiilor dintre segmente, pârghii și forțe implicate
XII.CS3.1	Analiza biomecanică a unor execuții tehnice sportive din diferite ramuri de sport
XII.CS3.2	Explicarea rolului pârghiilor și al forțelor interne și externe în realizarea mișcărilor complexe

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XII.CS3.3	Aplicarea principiilor biomecanice pentru optimizarea și eficientizarea execuțiilor tehnice, precum și prevenirea accidentărilor

CG4 – Formarea unor atitudini responsabile față de protejarea sănătății proprii și a celorlalți, prin identificarea și înțelegerea efectelor multiple ale exercițiului fizic asupra organismului

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS4.1	Înțelegerea modului de funcționare eficientă și armonioasă a sistemelor implicate în mișcare, a măsurilor de igienă personală și de prevenire a disfuncțiilor în activitatea sportivă
XI.CS4.2	Argumentarea beneficiilor influenței exercițiului fizic, asupra organismului, practicat cu moderație și asistat de specialiști certificați ai domeniului
XI.CS4.3	Adoptarea unor comportamente și conduite permanente, de protejare a sănătății proprii în timpul practicării unei activități fizice și în intervalul dintre activități
XII.CS4.1	Argumentarea importanței practicării sistematice a exercițiului fizic pentru prevenirea afecțiunilor și patologiilor contemporane la copii și juniori
XII.CS4.2	Adoptarea unor comportamente responsabile pentru protejarea sănătății în timpul activităților sportive cu solicitări submaximale și intense
XII.CS4.3	Elaborarea unui plan simplu de activitate fizică personalizată, bazat pe principii specifice antrenamentului sportiv, fiziologiei și biomecanicii aplicate

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programa școlară în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi ⁸
Funcțiile organismului uman	Fiziologia mușchilor, a sistemelor cardiovascular, respirator, nervos și endocrin Homeostazia Integrarea sistemelor fiziologice de relație în timpul activității motrice Modificări fiziologice în efort și după efort (frecvență cardiacă, frecvență respiratorie, mecanisme termodinamice de reglare etc.)
Aparatul locomotor, mecanisme generale de susținere și funcționare ale locoțiunii umane	Sistemul locomotor Sistemul osos și articular Sistemul muscular Mecanismele contracției musculare Tipul de contracții musculare
Elemente de biomecanică a mișcării	Planuri și axe de mișcare Tipuri de mișcări articulare Rolul forțelor interne și externe Pârghii și tipologii ale pârghiilor corporal-segmentare Controlul motor, sistemul postural (poligonul de susținere) și menținerea echilibrului corporal (static și dinamic)
Sănătatea și igiena efortului	Igiena ambiental-sportivă și personală Dirijarea alimentației și dietele personalizate (necesarul de nutrienți, proporții între principiile alimentare, necesarul de calorii în funcție solicitările specifice ale unei discipline/probe sportive) Metabolismul – componente și procese metabolice: anabolism, catabolism, metabolism bazal, metabolism energetic

Domenii de conținut	Conținuturi ⁸
	Echilibrarea și compensarea hidro-electrolitică (hidratarea, mineralizarea și (re)mineralizarea organismului, controlul pH-ului organismului, după caz, vitaminizarea)
Adaptările organismului la efort	Adaptări cardiovasculare, respiratorii, energo-metabolice, musculare și endocrine; VO ₂ max Modificări fiziologice de durată la eforturi longitudinal aplicate: angrenare, adaptare și antrenare Modificări morfo-structurale de durată, la efort: hipertrofie musculară, reducere de țesut adipos, modificări ale indicelui de masă corporală (IMC), raportul dintre masa corporală activă și masa corporală pasivă
Biomecanica mișcărilor sportive	Forțe interne și externe; control motor (echilibru și stabilitate corporală) Analiza biomecanică a tehnicii sportive individuale Principii biomecanice pentru optimizarea tehnicii individuale
Fiziologia efortului sportiv	Tipuri de efort: aerob / anaerob și mixt Mecanisme de producere a energiei celulare la nivelul mușchilor scheletici (ATP) Surse energetice în efort (ex. glucide, lipide, proteine) Răspunsuri fiziologice în funcție de intensitatea efortului: submaximal, maximal, efort intermitent vs. continuu
Sănătate, prevenție și stil de viață activ	Odihna activă și pasivă Refacerea și recuperarea după sesiuni ciclice de efort (mezo și macrocicluri), prevenirea apariției surmenajului și a suprasolicităților / accidentărilor. Stil de viață activ vs. stil de viață sedentar Exercițiul fizic, ca mijloc de prevenție a bolilor

Anexa nr. 18

Programe de examen
pentru disciplinele din curriculumul de specialitate (CS),
filiera vocațională, profilul teologic

Culte: Adventist de Ziua a Șaptea, Baptist,
Greco-Catolic, Musulman, Ortodox, Penticostal, Reformat,
Romano-Catolic de limbă maghiară, Romano-Catolic de limbă română,
Unitarian

Examenul național de bacalaureat - 2030
Învățământ liceal

TABEL CENTRALIZATOR AL PROGRAMELOR DE EXAMEN

Nr. crt.	Cod programă de examen (BAC)	Proba	Raportare (TC / TC+CS / CS)	Filiera	Profilul	Specializarea/Domeniul/ Calificările profesionale
1.	DOG_ADV_P1	E – prima probă	CS	Vocațională	Teologic	Teologie Adventistă
2.	CB_ADV_P1	E – a doua probă (la alegere)	CS	Vocațională	Teologic	Teologie Adventistă
3.	ICBA_ADV_P1	E – a doua probă (la alegere)	CS	Vocațională	Teologic	Teologie Adventistă
4.	DB_BAP_P1 (CS)	E – prima probă	CS	Vocațională	Teologic	Teologie Baptistă
5.	SVT_BAP_P1 (CS)	E – a doua probă (la alegere)	CS	Vocațională	Teologic	Teologie Baptistă
6.	SNT_BAP_P1 (CS)	E – a doua probă (la alegere)	CS	Vocațională	Teologic	Teologie Baptistă
7.	CAT_GRE_CAT_P1 (CS)	E – prima probă	CS	Vocațională	Teologic	Teologie Greco-Catolică
8.	CAT_GRE_CAT_P2 (CS)	E – a doua probă (la alegere)	CS	Vocațională	Teologic	Ghid Turism Religios
9.	TPC_GRE_CAT_P1 (CS)	E – prima proba	CS	Vocațională	Teologic	Ghid Turism Religios
10.	LLRC_P1 (CS)	E – a doua probă	CS	Vocațională	Teologic	Teologie Greco-Catolică
11.	SB_GRE_CAT_P1 (CS)	E – a doua probă (la alegere)	CS	Vocațională	Teologic	Teologie Greco-Catolică
12.	SB_GRE_CAT_P2 (CS)	E – a doua probă (la alegere)	CS	Vocațională	Teologic	Ghid Turism Religios
13.	VP_MUS_P1 (CS)	E – prima probă	CS	Vocațională	Teologic	Teologie Musulmană
14.	LI_MUS_P1 (CS)	E – a doua probă (la alegere)	CS	Vocațională	Teologic	Teologie Musulmană
15.	SPFD_MUS_P1 (CS)	E – a doua probă (la alegere)	CS	Vocațională	Teologic	Teologie Musulmană
16.	IBOR_ORT_P1 (CS)	E – prima probă	CS	Vocațională	Teologic	Teologie Ortodoxă
17.	IBOR_ORT_P2 (CS)	E – prima probă	CS	Vocațională	Teologic	Ghid turism religios
18.	IBOR_ORT_P3 (CS)	E – prima probă	CS	Vocațională	Teologic	Patrimoniu cultural
19.	IBOR_ORT_P4 (CS)	E – prima probă	CS	Vocațională	Teologic	Muzică bisericească

Nr. crt.	Cod programă de examen (BAC)	Proba	Raportare (TC / TC+CS / CS)	Filiera	Profilul	Specializarea/Domeniul/ Calificările profesionale
20.	DGO_ORT_P1 (CS)	E – a doua probă (la alegere)	CS	Vocațională	Teologic	Teologie Ortodoxă
21.	SSS_ORT_P1 (CS)	E – a doua probă (la alegere)	CS	Vocațională	Teologic	Teologie Ortodoxă
22.	GTR_ORT_P1 (CS)	E – a doua probă (la alegere)	CS	Vocațională	Teologic	Ghid Turism Religios
23.	TAT_ORT_P1 (CS)	E – a doua probă (la alegere)	CS	Vocațională	Teologic	Ghid Turism Religios
24.	SFD_ORT_P1 (CS)	E – a doua probă (la alegere)	CS	Vocațională	Teologic	Patrimoniu Cultural
25.	IAE_ORT_P1 (CS)	E2 – a doua probă (la alegere)	CS	Vocațională	Teologic	Patrimoniu Cultural
26.	MB_ORT_P1 (CS)	E – a doua probă (la alegere)	CS	Vocațională	Teologic	Muzică Bisericească
27.	IMB_ORT_P1 (CS)	E – a doua probă (la alegere)	CS	Vocațională	Teologic	Muzică Bisericească
28.	DB_PENT_P1	Proba E – prima probă	CS	Vocațională	Teologic	Teologie Penticostală
29.	SNT_PENT_P1	Proba E – a doua probă (la alegere)	CS	Vocațională	Teologic	Teologie Penticostală
30.	PNE_PENT_P1	Proba E – a doua probă (la alegere)	CS	Vocațională	Teologic	Teologie Penticostală
31.	SB_REF_P1 (CS)	E – prima probă	CS	Vocațională	Teologic	Teologie Reformată
32.	IBR_REF_P1 (CS)	E – a doua probă (la alegere)	CS	Vocațională	Teologic	Teologie Reformată
33.	IR_REF_P1 (CS)	E – a doua probă (la alegere)	CS	Vocațională	Teologic	Teologie Reformată
34.	SB_RCLMA_P1 (CS)	E – prima probă	CS	Vocațională	Teologic	Teologie Romano-Catolică
35.	SB_RCLMA_P2 (CS)	E – prima probă	CS	Vocațională	Teologic	Ghid Turism Religios
36.	TM_RCLMA_P1 (CS)	E – a doua probă (la alegere)	CS	Vocațională	Teologic	Teologie Romano-Catolică
37.	TF_RCLMA_P1 (CS)	E – a doua probă (la alegere)	CS	Vocațională	Teologic	Teologie Romano-Catolică
38.	CAT_RCLMA_P1 (CS)	E – a doua probă (la alegere)	CS	Vocațională	Teologic	Ghid Turism Religios
39.	GTR_RCLMA_P1 (CS)	E – a doua probă (la alegere)	CS	Vocațională	Teologic	Ghid Turism Religios

Nr. crt.	Cod programă de examen (BAC)	Proba	Raportare (TC / TC+CS / CS)	Filiera	Profilul	Specializarea/Domeniul/ Calificările profesionale
40.	SB_ROM_C AT_LRO_P1	E – prima probă	CS	Vocațională	Teologic	Teologie Romano-Catolică
41.	SB_ROM_C AT_LRO_P2	E – prima probă	CS	Vocațională	Teologic	Ghid Turism Religios
42.	CAT_ROM_ CAT_LRO_ P1	E – a doua probă (la alegere)	CS	Vocațională	Teologic	Teologie Romano-Catolică
43.	CAT_ROM_ CAT_LRO_ P2	E – a doua probă (la alegere)	CS	Vocațională	Teologic	Ghid Turism Religios
44.	LUC_RO M_CAT_ LRO_P1	E – a doua probă (la alegere)	CS	Vocațională	Teologic	Teologie Romano-Catolică
45.	IB_ROM_C AT_LRO_P1	E – a doua probă (la alegere)	CS	Vocațională	Teologic	Ghid Turism Religios
46.	SB_Unit_P 1 (CS)	E – prima probă	CS	Vocațională	Teologic	Teologie Unitariană
47.	IBU_Unit_ P1 (CS)	E – a doua probă (la alegere)	CS	Vocațională	Teologic	Teologie Unitariană
48.	IR_Unit_P1 (CS)	E – a doua probă (la alegere)	CS	Vocațională	Teologic	Teologie Unitariană

Anexa nr.18.1. Programa de examen pentru disciplina *Dogmatică, Cultul Adventist de Ziua a Șaptea* – DOG_ADV_P1 (CS)

- *Proba E – prima probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării)*
- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie adventistă*

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina *Dogmatică, Cultul Adventist de Ziua a Șaptea* fundamentează elaborarea subiectelor și a baremelor pentru **proba E – prima probă** din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Prezenta programă precizează **competențele de evaluat** și **domeniile de conținut și conținuturile** pe baza cărora se construiește evaluarea, fără a prelua notele de prezentare, exemplele de activități de învățare sau sugestiile metodologice din programele școlare.

Programa de examen derivă din și este în deplină concordanță cu **programele școlare în vigoare pentru învățământul liceal**, aprobate prin **Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 3716/21.04.2026, Anexa nr. 189**. Evaluarea vizează competențele generale și competențele specifice formate pe parcursul întregului ciclu liceal (clasele a IX-a – a XII-a), prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Scopul evaluării prin proba de bacalaureat la această disciplină este de a constata măsura în care candidatul analizează, interpretează, argumentează și aplică în situații de complexitate corespunzătoare raportării (CS) și tipului de probă.

Variantele de subiecte evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

Prin susținerea probei, candidatul face dovada următoarelor **competențe generale (CG)**, dobândite pe parcursul învățământului liceal (clasele a IX-a – a XII-a):

C.G.1.	Demonstrarea autorității Bibliei ca normă de credință
C.G.2.	Utilizarea gândirii critice în analiza textului biblic
C.G.3.	Interpretarea Bibliei în scopul formării de atitudini și comportamente
C.G.4.	Exprimarea identității religioase în viața personală și în societate

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru întregul ciclu liceal (fără cuplare cu conținuturile): ⁶

C.G.1. – Demonstrarea autorității Bibliei ca normă de credință

Cod CS	Competențe specifice evaluate
CS.1.1.	Definirea conceptelor biblice specifice fiecărei doctrine
CS.1.2.	Utilizarea corectă a limbajului și conceptelor religioase pentru recunoașterea Bibliei ca autoritate și normă de credință
CS.1.3.	Analizarea textelor biblice de referință în vederea susținerii autorității Bibliei

C.G.2. – Utilizarea gândirii critice în analiza textului biblic

Cod CS	Competențe specifice evaluate
CS.2.1.	Identificarea textelor religioase de referință care susțin doctrina studiată
CS.2.2.	Explicarea textelor religioase de referință specifice doctrinei studiate
CS.2.3.	Formularea de argumente biblice în vederea fundamentării dogmei adventiste

C.G.3. – Interpretarea Bibliei în scopul formării de atitudini și comportamente

Cod CS	Competențe specifice evaluate
CS.3.1.	Identificarea atitudinilor și comportamentelor derivate din aplicarea doctrinelor biblice
CS.3.2.	Examinarea consecințelor integrării principiilor biblice în viața creștinului
CS.3.3.	Inventarierea atitudinilor și comportamentelor derivate din doctrinele studiate

C.G.4. – Exprimarea identității religioase în viața personală și în societate

Cod CS	Competențe specifice evaluate
CS.4.1.	Observarea diferențelor dintre principiile biblice și normele sociale și etice contemporane
CS.4.2.	Demonstrarea relevanței doctrinelor studiate în viața personală și în societatea contemporană
CS.4.3.	Argumentarea consecințelor integrării principiilor biblice în experiența personală și a comunității

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate separat de competențele de evaluat, cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi⁸
1. Doctrina despre Dumnezeu	1.1. Cuvântul lui Dumnezeu 1.1.1. Revelația divină 1.1.2. Inspirația Scripturii 1.1.3. Autoritatea Scripturii 1.2. Dumnezeuirea 1.2.1. Cunoașterea și existența lui Dumnezeu 1.2.2. Atributele și dinamica dumnezeirii 1.3. Dumnezeu Tatăl 1.3.1. Dumnezeu Tatăl în Vechiul Testament 1.3.2. Dumnezeu Tatăl în Noul Testament 1.4. Dumnezeu Fiul 1.4.1. Natura divină a Domnului Hristos 1.4.2. Natura umană a Domnului Hristos 1.4.3. Funcțiile Domnului Hristos 1.5. Dumnezeu Duhul Sfânt 1.5.1. Personalitatea Duhului Sfânt 1.5.2. Lucrarea Duhului Sfânt
2. Doctrina despre om	2.1. Creația 2.1.1. Istoria creației 2.1.2. Scopul creației 2.1.3. Importanța creației 2.2. Natura omului 2.2.1. Originea omului 2.2.2. Căderea în păcat 2.2.3. Urmările căderii în păcat
3. Doctrina despre mântuire	3.1. Marea luptă 3.1.1. Originea luptei 3.1.2. Esența mării lupte 3.2. Viața, moartea și învierea Domnului Hristos 3.2.1. Harul mântuitor 3.2.2. Lucrarea de împăcare 3.2.3. Jertfa ispășitoare 3.3. Experiența mântuirii 3.3.1. Îndreptățirea 3.3.2. Sfințirea 3.4. Creșterea în Hristos 3.4.1. Nașterea din nou 3.4.2. Fazele pocăinței

Domenii de conținut	Conținuturi ⁸
4. Doctrina despre biserică	4.1. Biserica 4.1.1. Biserica în Scripturi 4.1.2. Conducerea bisericii 4.2. Rămășița și misiunea ei 4.2.1. Rămășița bisericii 4.2.2. Cele trei solii îngerești 4.3. Unitatea în trupul lui Hristos 4.3.1. Unitatea bisericii 4.3.2. Realizarea unității 4.4. Botezul 4.4.1. Botezul în Scripturi 4.4.2. Semnificația botezului 4.4.3. Condiții pentru botez 4.5. Cina Domnului 4.5.1. Instituirea Cinei Domnului 4.5.2. Semnificația Cinei Domnului 4.6. Darurile și slujbele spirituale 4.6.1. Darurile spirituale 4.6.2. Scopul darurilor spirituale 4.7. Darul profeției 4.7.1. Darul profetic în Scripturi 4.7.2. Darul profetic la finalul istoriei 4.7.3. Biblia și profeții postbiblici
5. Doctrina despre viața creștină	5.1. Legea lui Dumnezeu 5.1.1. Legea morală 5.1.2. Legea ceremonială 5.1.3. Legea și Evanghelia 5.2. Sabatul 5.2.1. Originea și scopul Sabatului 5.2.2. Sabatul în Noul Testament 5.2.3. Pseudo-sabatul 5.3. Administrarea creștină a resurselor vieții 5.3.1. Proprietar și administrator 5.3.2. Zecimea 5.3.3. Dăruirea 5.4. Comportamentul creștin 5.4.1. Reforma sănătății 5.4.2. Recrearea creștină 5.4.3. Îmbrăcămintea creștină 5.5. Căsătoria și familia 5.5.1. Noțiunea de familie 5.5.2. Fazele căsătoriei 5.5.3. Statutul bărbatului și al femeii
6. Doctrina despre evenimentele finale	6.1. Lucrarea Domnului Hristos în Sanctuarul ceresc 6.1.1. Sanctuarul ceresc 6.1.2. Curățirea Sanctuarului 6.1.3. Judecata de cercetare 6.2. A doua venire a Domnului Hristos

Domenii de conținut	Conținuturi ⁸
	6.2.1. Făgăduința și scopul revenirii 6.2.2. Felul și timpul revenirii 6.2.3. Semnele revenirii 6.3. Moartea și învierea 6.3.1. Starea omului în moarte 6.3.2. Spiritismul 6.3.3. Învierea 6.4. Mileniul și sfârșitul păcatului 6.4.1. Evenimente dinaintea mileniului 6.4.2. Evenimente din timpul mileniului 6.4.3. Evenimente de la sfârșitul mileniului 6.5. Noul Pământ 6.5.1. Noul Ierusalim 6.5.2. Viața pe Noul Pământ

Anexa nr.18.2. Programa de examen pentru disciplina *Cunoștințe Biblice, Cultul Adventist de Ziua a Șaptea* – CB_ADV_P1 (CS)

- *Proba E – a doua probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării)*
- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie adventistă*

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina *Cunoștințe Biblice, Cultul Adventist de Ziua a Șaptea* fundamentează elaborarea subiectelor și a baremelor pentru **proba E – a doua probă** din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Prezenta programă precizează **competențele de evaluat** și **domeniile de conținut și conținuturile** pe baza cărora se construiește evaluarea, fără a prelua notele de prezentare, exemplele de activități de învățare sau sugestiile metodologice din programele școlare.

Programa de examen derivă din și este în deplină concordanță cu **programele școlare în vigoare pentru învățământul liceal**, aprobate prin **Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 3716/21.04.2026, Anexa nr. 188**. Evaluarea vizează competențele generale și competențele specifice formate pe parcursul întregului ciclu liceal (clasele a IX-a – a XII-a), prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Scopul evaluării prin proba de bacalaureat la această disciplină este de a constata măsura în care candidatul analizează, interpretează, argumentează și aplică în situații de complexitate corespunzătoare raportării (CS) și tipului de probă.

Variantele de subiecte evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

Prin susținerea probei, candidatul face dovada următoarelor **competențe generale (CG)**, dobândite pe parcursul învățământului liceal (clasele a IX-a – a XII-a):

C.G.1.	Recunoașterea Bibliei ca autoritate și normă de credință
C.G.2.	Utilizarea gândirii critice în interpretarea textului biblic
C.G.3.	Interpretarea evenimentelor biblice în scopul formării de atitudini și comportamente
C.G.4.	Manifestarea unui comportament moral în viața personală și în societate în acord cu principiile biblice

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru întregul ciclu liceal (fără cuplare cu conținuturile): ⁶

CG1 – Recunoașterea Bibliei ca autoritate și normă de credință

Cod CS	Competențe specifice evaluate
IX.CS.1.1.	Identificarea structurii și conținutului Bibliei, sursă revelată
IX.CS.1.2.	Clasificarea perioadelor istoriei biblice specifice Vechiului Testament
IX.CS.1.3.	Argumentarea valorii morale și spirituale a Bibliei în orientarea comportamentului personal
IX.CS.1.4.	Aplicarea normelor de credință în viața personală
X.CS.1.1.	Identificarea perioadelor istoriei biblice specifice Vechiului Testament
X.CS.1.2.	Explicarea rolului judecătorilor, împăraților și profeților în exercitarea autorității divine
X.CS.1.3.	Argumentarea valorii morale și spirituale a Bibliei în orientarea comportamentului personal
X.CS.1.4.	Dezvoltarea de modele de credință pe baza tipurilor hristologice din Vechiul Testament
XI.CS.1.1.	Explicarea rolului Noului Testament ca izvor al adevărului revelat și al normelor de viață creștină
XI.CS.1.2.	Argumentarea autorității lui Domnului Isus Hristos ca fundament al credinței
XI.CS.1.3.	Integrarea învățăturilor lui Domnului Isus Hristos în viața personală și comunitară
XII.CS.1.1.	Recunoașterea stilurilor literare utilizate în scrierea Bibliei
XII.CS.1.2.	Identificarea structurii și conținutului Bibliei, sursă revelată

Cod CS	Competențe specifice evaluate
XII.CS.1.3.	Aplicarea normelor de credință în viața personală
XII.CS.1.4.	Argumentarea valorii morale și spirituale a Bibliei în orientarea comportamentului personal

CG2 – Utilizarea gândirii critice în interpretarea textului biblic

Cod CS	Competențe specifice evaluate
IX.CS.2.1.	Explicarea contextului istoric, cultural și lingvistic al textelor biblice
IX.CS.2.2.	Analizarea textului biblic cu scopul formării unor valori morale
IX.CS.2.3.	Argumentarea relevanței mesajului biblic pentru realitățile contemporane printr-o abordare responsabilă și deschisă
IX.CS.2.4.	Formularea unui punct de vedere propriu referitor la rolul și responsabilitatea respectării valorilor creștine în viața personală
X.CS.2.1.	Observarea contextului istoric și cultural al Vechiului Testament cu scopul înțelegerii semnificației textelor biblice
X.CS.2.2.	Analizarea importanței lucrării lui Dumnezeu în devenirea spirituală a omului pe baza unor texte religioase studiate
X.CS.2.3.	Argumentarea relevanței mesajului biblic pentru realitățile contemporane printr-o abordare responsabilă și deschisă
X.CS.2.4.	Formularea unui punct de vedere propriu referitor la rolul și responsabilitatea respectării valorilor creștine în viața personală
XI.CS.2.1.	Descrierea contextului istoric, cultural și lingvistic al textelor biblice specifice Noului Testament
XI.CS.2.2.	Identificarea principalelor mesaje teologice și morale din textele evanghelice
XI.CS.2.3.	Compararea valorilor etice din mesajul Domnului Isus Hristos cu tradiția iudaică
XI.CS.2.4.	Argumentarea semnificației morale și spirituale a parabilelor și predicilor Domnului Isus Hristos
XII.CS.2.1.	Identificarea temelor scrierilor poetice, profetice și epistolare din perspectivă contemporană
XII.CS.2.2.	Analizarea limbajului poetic, sapiențial, profetic și epistolar al textului biblic cu scopul formării unor valori estetice și etice
XII.CS.2.3.	Argumentarea relevanței mesajului biblic pentru realitățile contemporane printr-o abordare responsabilă și deschisă
XII.CS.2.4.	Argumentarea importanței lucrării Duhului Sfânt în devenirea spirituală a omului pe baza experiențelor relatate în textul biblic
XII.CS.2.5.	Formularea unui punct de vedere propriu referitor la rolul și responsabilitatea respectării valorilor creștine în viața personală

CG3 – Interpretarea evenimentelor biblice în scopul formării de atitudini și comportamente

Cod CS	Competențe specifice evaluate
IX.CS.3.1.	Recunoașterea unor modele de atitudini și comportamente creștine în exemplele biblice
IX.CS.3.2.	Identificarea mesajului moral și spiritual al principalelor evenimente din istoria patriarhilor și a poporului Israel
IX.CS.3.3.	Conștientizarea implicării lui Dumnezeu în istoria poporului ales
IX.CS.3.4.	Corelarea valorilor transmise de evenimentele biblice cu situații concrete de viață
X.CS.3.1.	Numirea unor modele de atitudini și comportamente creștine în exemplele biblice
X.CS.3.2.	Identificarea mesajului moral și spiritual al principalelor evenimente din istoria poporului Israel

Cod CS	Competențe specifice evaluate
X.CS.3.3.	Corelarea situațiilor de exil și robie cu realități morale contemporane în scopul înțelegerii abaterii de la valorile spirituale
X.CS.3.4.	Integrarea valorilor transmise de personajele biblice în viața personală și a comunității
XI.CS.3.1.	Identificarea principalelor evenimente din viața și activitatea Domnului Isus Hristos și a apostolilor
XI.CS.3.2.	Interpretarea evenimentelor majore din viața Domnului Isus Hristos în contextul Planului de Mântuire
XI.CS.3.3.	Analizarea comportamentelor și atitudinilor manifestate de Domnul Isus Hristos și de apostoli pentru a desprinde modele de viață
XI.CS.3.4.	Formularea unei opinii argumentate privind semnificația morală și spirituală a unui episod din viața Domnului Isus Hristos
XII.CS.3.1.	Identificarea simbolurilor, imaginilor și expresiilor poetice în literatura biblică
XII.CS.3.2.	Analizarea modului în care poezii, profeții și apostolii exprimă relația om-Dumnezeu-societate
XII.CS.3.3.	Corelarea învățăturilor poetice, profetice și epistolare cu experiențele personale pentru dezvoltarea unei conduite morale
XII.CS.3.4.	Formularea unei opinii argumentate asupra valorilor etice pornind de la modelele biblice

CG4 – Manifestarea unui comportament moral în viața personală și în societate în acord cu principiile biblice

Cod CS	Competențe specifice evaluate
IX.CS.4.1.	Identificarea modalităților de integrare a principiilor biblice în viața societății contemporane
IX.CS.4.2.	Implementarea valorilor inspirate de principiile biblice în propriul comportament, precum iubirea iertarea, dreptatea, compasiunea și respectul față de natură
IX.CS.4.3.	Analizarea consecințelor unor atitudini și comportamente asupra vieții personale, prin raportare la principiile biblice
IX.CS.4.4.	Argumentarea rolului formativ pe care îl are ascultarea de Dumnezeu în viața omului
IX.CS.4.5.	Argumentarea importanței lucrării lui Dumnezeu în devenirea spirituală a omului pe baza unor textelor religioase studiate
X.CS.4.1.	Analizarea consecințelor unor atitudini și comportamente asupra vieții personale, prin raportare la principiile biblice
X.CS.4.2.	Argumentarea importanței personajelor biblice ca modele de credință, curaj și responsabilitate socială
X.CS.4.3.	Aplicarea principiilor biblice vechi testamentale, precum: credința, dreptatea, ascultarea, iubirea de aproapele în contexte morale și sociale actuale
XI.CS.4.1.	Identificarea modalităților de integrare a principiilor biblice promovate de Domnul Isus Hristos în viața societății contemporane
XI.CS.4.2.	Compararea vieții religioase a Bisericii primare cu situațiile morale și sociale actuale
XI.CS.4.3.	Argumentarea importanței Duhului Sfânt în transformarea și conduita creștinului
XI.CS.4.4.	Implementarea unor comportamente inspirate din exemplul Domnului Isus Hristos manifestate prin bunătate, iertare, dreptate, respect și solidaritate
XII.CS.4.1.	Recunoașterea valorilor morale și spirituale specifice diferitelor stiluri literare
XII.CS.4.2.	Identificarea modalităților de integrare a principiilor biblice în viața societății contemporane

Cod CS	Competențe specifice evaluate
XII.CS.4.3.	Aplicarea învățăturilor morale din cărțile poetice, profetice și epistolare la situațiile de viață personală și comunitară
XII.CS.4.4.	Analizarea consecințelor morale ale comportamentului personal prin raportarea la principiile biblice

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate separat de competențele de evaluat, cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Noțiuni generale despre Sfânta Scriptură	1.1. Tematica Bibliei 1.1.1. Creația: originea universului și a omenirii 1.1.2. Căderea: păcatul și despărțirea de Dumnezeu 1.1.3. Mântuirea: planul de salvare și revenirea la Dumnezeu; 1.1.4. Împărăția lui Dumnezeu: promisiunea și realizarea planului divin 1.2. Inspirația Sfintei Scripturi 1.2.1. Scriptura este scrisă sub influența Duhului Sfânt 1.2.2. Autorii umani: transmite mesajul divin prin intermediul oamenilor aleși; 1.2.3. Credibilitatea și autoritatea: Biblia ca sursă supremă de adevăr și învățătură morală 1.3. Canonul și structura Bibliei 1.3.1. Canonul: lista oficială a textelor sacre; 1.3.2. Structura: Vechiul și Noul Testament, împărțite în cărți istorice, poetice, profetice, epistole și evanghelii 1.4. Contextul istorico-geografic al Sfintei Scripturi 1.4.1. Perioadele biblice: patriarhi, ieșirea din Egipt, monarhie, exil, perioada profetică; 1.4.2. Context cultural și istoric: civilizații antice, influența lor asupra textelor și înțelegerii mesajului biblic 1.5. Perioadele istoriei biblice 1.5.1. Perioada patriarhilor: Avraam, Isaac, Iacov 1.5.2. Exodul și peregrinarea în deșert 1.5.3. Regii și profeții: David, Solomon, Isaia, Ieremia 1.5.4. Exilul și reparația în Ierusalim: perioada persană și elenistică
2. Protoistoria omenirii	2.1. Dumnezeu Creator – un Dumnezeu al iubirii 2.1.1. Dumnezeu ca sursă a iubirii absolute 2.1.2. Crearea lumii și a omului ca act de iubire desăvârșită 2.1.3. Dragostea lui Dumnezeu manifestată prin grija pentru creație 2.2. Sabatul – memorial al creației 2.2.1. Originea Sabatului și semnificația lui în Vechiul Testament 2.2.2. Sabatul ca zi de odihnă și închinare adusă lui Dumnezeu 2.2.3. Sabatul ca semn al legământului între Dumnezeu și poporul Său 2.2.4. Relevanța Sabatului pentru viața spirituală a credincioșilor 2.3. Căderea în păcat 2.3.1. Alegerea liberă și responsabilitatea omului 2.3.2. Primele consecințe ale păcatului asupra omenirii 2.3.3. Separarea omului de Dumnezeu prin păcat 2.3.4. Nevoia de mântuire și reconciliere 2.3.5. Planul lui Dumnezeu pentru salvarea omului 2.4. Judecata lui Dumnezeu - Noe și potopul 2.4.1. Răutatea omenirii și decizia judecății divine 2.4.2. Alegerea lui Noe ca om drept și încrezător în Dumnezeu

Domenii de conținut	Conținuturi
	2.4.3. Potopul ca simbol al curățirii și începutului nou 2.4.4. Legământul lui Dumnezeu cu Noe – semnul curcubeului 2.5. Turnul Babel - lecția despre supunerea față de voința lui Dumnezeu
3. Istoria patriarhilor poporului Israel	3.1. Avraam 3.1.1. Chemarea lui Avraam și legământul cu Dumnezeu 3.1.2. Credința și ascultarea ca modele de viață creștină 3.1.3. Testul credinței: oferirea lui Isaac ca jertfă 3.1.4. Rolul lui Avraam în istoria mântuirii și părintele poporului ales 3.2. Isaac 3.2.1. Nașterea miraculoasă ca împlinire a promisiunii divine 3.2.2. Viața lui Isaac și continuarea legământului 3.2.3. Provocările legate de binecuvântare și relațiile familiale 3.2.4. Rolul lui Isaac în păstrarea promisiunii lui Dumnezeu 3.3. Iacov 3.3.1. Lupta cu îngerul și schimbarea numelui în Israel 3.3.2. Povestea vieții lui: înșelăciune, exil, reconciliere Creșterea în Hristos 3.4. Iosif 3.4.1. Visurile și vânzarea ca sclav de frații săi 3.4.2. Viața în Egipt: dreptate, credință și iertare 3.4.3. Rolul său în salvarea familiei și a poporului 3.4.4. Providența lui Dumnezeu în viața lui și lecția integrității
4. Istoria poporului Israel	4.1. Cadrul exodului 4.1.1. Context social și politic 4.1.2. Evenimente biblice 4.1.3. Atestări arheologice 4.2. Moise – formarea unui lider și simbolul hristologic 4.3. Providența lui Dumnezeu de la Egipt la Sinai 4.3.1. Chemarea lui Moise și mandatul divin pentru eliberarea poporului 4.3.2. Minunile și judecățile trimise asupra Egiptului, arătând puterea și grija lui Dumnezeu 4.3.3. Trecerea miraculoasă prin Marea Roșie ca demonstrație a protecției divine 4.3.4. Legământul de la Sinai: revelația Legii și stabilirea relației de credință și ascultare 4.4. Comunitatea cultică 4.5. Sanctuarul – simbol al mării lucrări de salvare 4.6. Cei patruzeci de ani în pustie – consecințe ale neascultării 4.6.1. Balaam și criza premergătoare intrării în Canaan 4.6.2. Alocuțiunea finală a lui Moise Cîna Domnului 4.7. Cucerirea Canaanului și consolidarea poporului Israel sub conducerea lui Iosua
5. Istoria poporului Israel sub conducerea judecătorilor	5.1. Judecători în Israel 5.1.1. Ghedeon - puterea minunilor 5.1.2. Samson - înălțare și declin 5.1.3. Rut - exemplu de supunere 5.1.4. Samuel în slujba Domnului
6. Perioada monarhiei	6.1. Saul – primul împărat al lui Israel 6.2. David – om după inima lui Dumnezeu 6.3. Solomon – un împărat al înțelepciunii

Domenii de conținut	Conținuturi
	6.4. Despărțirea regatului în Iuda și Israel 6.4.1. Context istoric și politic: moartea regelui Solomon și începutul divizării regatului); Problemele politice și sociale care au dus la nemulțumirea poporului față de conducerea centrală; Ascensiunea lui Roboam în Iuda și a lui Ieroboam în Israel 6.4.2. Cauzele divizării (Idolatria și neascultarea regilor, în special a lui Solomon, ca factor declanșator al despărțirii; Conflictele între triburi și tradițiile care au influențat separarea celor 12 seminții; Trădarea și nemulțumirile cauzate de taxele excesive și politica severă a lui Roboam) 6.4.3. Caracteristicile regatelor: Regatul de Nord: 10 seminții, conduse de Ieroboam, practici religioase controversate și idolatrie; Regatul de Sud: 2 seminții, condus de casa lui David, păstrarea Templului din Ierusalim și a cultului adevărat 6.4.4. Consecințe pe termen lung (Slăbirea și distrugerea Regatului de Nord de către Asiria în secolul al VIII-lea î.Hr.; Exilul și declinul Regatului de Sud în fața invaziilor babiloniene; Impactul despărțirii asupra identității naționale, spirituale și profetice a poporului lui Israel) 6.5. Împărații lui Iuda 6.5.1. Principalii împărați ai regatului Iuda: Roboam, Ezechia, Iosia 6.5.2. Caracterizarea conducerii lor: credincioși și necredincioși, cu accent pe reformele religioase și păstrarea cultului în Templu 6.6. Împărații lui Israel 6.6.1. Originea regatului de Nord și ruptura față de casa lui David 6.6.2. Principalii împărați: Ieroboam I, Ahab, Omri 6.6.3. Descrierea conducerii lor, cu accent pe idolatria și decăderea spirituală 6.6.4. Distrugerea regatului Israel de către Asiria și exilul poporului 6.7. Profeti care activează în perioada monarhiei 6.7.1. Ilie 6.7.2. Elisei
7. Istoria exilului	7.1. Prezentare generală a perioadei exilului 7.1.1. Contextul istoric: Exilul babilonian a fost o perioadă crucială în istoria poporului Israel, când evreii din Regatul Iuda au fost duși robi în Babilon, în urma asaltului și cuceririi Ierusalimului de către împăratul Nebucadnețar al II-lea în anul 586 î.Hr. 7.1.2. Deportările: Au existat trei deportări majore în Babilon, în anii 605 î.Hr., 597 î.Hr. și 586 î.Hr. În aceste deportări au fost duși împărați, nobili, meșteșugari și o parte semnificativă a populației. 7.1.3. Viața în exil: Evreii au păstrat identitatea religioasă și culturală chiar și în captivitate. 7.1.4. Profetii Ieremia și Daniel au jucat un rol esențial în menținerea speranței și a credinței poporului, predicând întoarcerea și restaurarea națiunii evreiești conform promisiunilor divine. 7.1.5. Sfârșitul exilului: Exilul s-a încheiat în 538 î.Hr., când regele persan Cyrus cel Mare a cucerit Babilonul și a permis evreilor să se întoarcă în țara lor și să reconstruiască Templul 7.2. Daniel

Domenii de conținut	Conținuturi
	7.2.1. Viața și contextul lui Daniel în exilul babilonian: adaptare și credință în mediu ostil; 7.2.2. Credincioșia și integritatea lui Daniel în fața provocărilor (ex.: refuzul hranei necurate, rugăciunea constantă) 7.2.3. Exemplul de leadership spiritual și curaj moral, inclusiv în povestea din groapa cu lei; 7.2.4. Rolul său în menținerea credinței poporului și anticiparea restaurării divine 7.3. Estera 7.3.1. Povestea salvării poporului evreu în timpul exilului persan prin curajul și înțelepciunea Esterei 7.3.2. Rolul Esterei ca regină și intermediar între popor și conducerea persană; Tema providenței divine și implicarea oamenilor în planul lui Dumnezeu 7.3.3. Lecții despre curajul, mijlocirea și responsabilitatea morală în fața nedreptății; Impactul său asupra identității și supraviețuirii poporului evreu în exil
8. Istoria restaurării	8.1. Prezentare generală a perioadei restaurării 8.1.1. Întoarcerea din exil: Evreii au fost eliberați de sub ocupația babiloniană, iar Cyrus a emis un edict care a permis reconstrucția Templului din Ierusalim și refacerea comunității 8.1.2. Reconstrucția Templului: Reconstruirea Templului a fost centrală pentru restaurarea cultului religios, fiind simbolul revenirii la închinarea adevărată și la identitatea națională și spirituală 8.1.3. Reorganizarea religioasă și socială: S-au pus bazele practicii iudaice ulterioare, inclusiv citirea Torei în public, care a consolidat conștiința religioasă și socială a poporului 8.1.4. Contextul politic și cultural: Evreii au trăit sub dominația Imperiului Persan cu o anumită autonomie, îmbinând tradițiile lor cu influențe externe. 8.2. Ezra 8.2.1. Rolul lui Ezra ca preot și învățător al Legii 8.2.2. Conducerea întoarcerii evreilor din exil și restaurarea practicilor religioase 8.2.3. Reforma spirituală și socială: reînnoirea legământului și aplicarea Torei 8.2.4. Impactul activității lui Ezra asupra identității și unității poporului în perioada restaurării 8.3. Neemia 8.3.1. Funcția lui Neemia ca guvernator și lider politic al Ierusalimului restaurat 8.3.2. Organizarea reconstrucției zidurilor Ierusalimului și protecția cetății 8.3.3. Mobilizarea comunității și gestionarea opoziției externe și interne 8.3.4. Promovarea reformelor sociale și a respectului față de Lege 8.3.5. Consolidarea stabilității comunității evreiești în contextul dominării persane
9. Introducere în studiul Evangheliilor	9.1. Introducere în Noul Testament: canonul Noului Testament

Domenii de conținut	Conținuturi
	9.1.1. Contextul istoric, geografic social și religios 9.1.2. Structura Noului Testament 9.1.3. Autorii evangheliilor 9.1.4. Tematica evangheliilor 9.1.5. Evangheliile sinoptice
10. Viața Domnului Isus Hristos	10.1. Evenimentele de la nașterea Domnului Isus Hristos 10.1.1. Contextul istoric și politic al nașterii lui Isus: recensământul ordonat de Cezarul Augustus, domnia lui Irod 10.1.2. Drumul Mariei și al lui Iosif de la Nazaret la Betleem pentru recensământ 10.1.3. Nașterea în Betleem și împrejurimile sale: lipsa locului într-o casă, adăpostul în iesle 10.1.4. Anunțul nașterii către păstori de către îngeri și reacția păstorilor 10.1.5. Vizita magilor de la Răsărit, urmarea stelei și darurile aduse Pruncului 10.1.6. Pericolul adus de regele Irod și fuga familiei în Egipt pentru a-și salva viața 10.1.7. Întoarcerea familiei în Nazaret după moartea lui Irod și stabilirea acolo 10.1.8. Profetiile mesianice legate de Nașterea lui Isus 10.2. Copilăria Domnului Isus Hristos 10.3. Botezul Domnului Isus Hristos 10.3.1. Contextul botezului lui Isus: întâlnirea cu Ioan Botezătorul la râul Iordan 10.3.2. Scurtă descriere a botezului: coborârea Duhului Sfânt în chip de porumbel și vocea Tatălui care îl proclamă pe Isus Fiul Său preaiubit 10.3.3. Semnificațiile teologice ale botezului lui Isus: începutul lucrării publice, identificarea cu păcătoșii, prefigurarea morții și învierii Sale 10.3.4. Manifestarea explicită a Treimii în botez: prezența Tatălui, Fiului și Duhului Sfânt 10.3.5. Rolul botezului în doctrina creștină 10.3.6. Impactul botezului asupra misiunii lui Isus și semnificația pentru credincioși și botezul creștin 10.4. Ispitirea Domnului Isus Hristos 10.4.1. Contextul ispitirii: călătoria în pustie condusă de Duhul Sfânt 10.4.2. Cele trei ispite: transformarea pietrelor în pâine, aruncarea de pe streșina templului, închinarea diavolului pentru stăpânirea lumii 10.4.3. Răspunsurile lui Isus: citate din Scriptură și reafirmarea ascultării de Dumnezeu. 10.4.4. Semnificația teologică a ispitirii: biruința asupra ispitelor omenești și pregătirea pentru misiunea publică 10.5. Evenimente prevestitoare în săptămâna patimilor 10.5.1. Intrarea triumfală în Ierusalim și întâmpinarea de către mulțimi 10.5.2. Curățirea Templului și confruntarea cu liderii religioși 10.5.3. Predicile și învățăturile din Templu. 10.5.4. Ultima zi în Templu: vorbele despre sfârșit și judecată 10.6. Ultima Cină

Domenii de conținut	Conținuturi
	10.6.1. Pregătirea cinei pascale 10.6.2. Instituirea Cinei Domnului: pâinea și vinul ca simboluri ale trupului și sângelui lui Hristos 10.6.3. Spălarea picioarelor: exemplul umilinței și slujirii 10.6.4. Înțelesul misiunii apostolilor și legătura cu jertfa lui Isus 10.7. Procesul Domnului Isus Hristos 10.7.1. Arestat în Grădina Ghetsimani. 10.7.2. Judecarea în fața Sinedriului 10.7.3. Procesul la Pilat și Irod 10.7.4. Sentința și condamnarea la moarte 10.8. Răstignirea și moartea Domnului Isus Hristos 10.8.1. Drumul către Golgota și suferințele pe cruce 10.8.2. Rugăciunile și cuvintele rostite pe cruce 10.8.3. Moartea și întinericul peste țară 10.8.4. Sigiliul mormântului și paza soldaților 10.9. Învierea și înălțarea Domnului Isus Hristos 10.9.1. Descoperirea mormântului gol de către femei 10.9.2. Aparițiile Domnului înviat către ucenici și alte persoane 10.9.3. Misiunea de a propovădui Evanghelia 10.9.4. Înălțarea la cer și promisiunea venirii Sale
11. Lucrarea publică a Domnului Isus Hristos	11.1. Ioan Botezătorul – precursor al Domnului Isus Hristos 11.2. Alegerea ucenicilor 11.3. Lucrarea lui Isus prin minuni 11.3.1. Tipuri de minuni realizate: vindecări, învierea morților, stăpânirea naturii, alungarea demonilor 11.3.2. Reacțiile oamenilor față de minuni 11.3.3. Minunile ca dovadă a divinității lui Isus și întărirea credinței 11.4. Lucrarea mântuirii prezentată prin parabole 11.4.1. Definiția și rolul parabolilor în învățătura lui Isus 11.4.2. Parabole reprezentative: Semănătorul, Fiul risipitor, Talanții, Pilda Samariteanului milostiv 11.4.3. Mesajele morale și spirituale transmise prin parabole 11.4.4. Importanța parabolilor pentru înțelegerea Împărăției lui Dumnezeu 11.5. Predica de pe Muntele Fericirilor 11.5.1. Contextul și audiența predicii 11.5.2. Analiza celor opt Fericiri și semnificația lor 11.5.3. Mesajul central despre caracterul și atitudinile creștine 11.5.4. Impactul predicii asupra eticii și vieții creștine 11.6. Metodele Domnului Isus Hristos de a trata păcatul și pe păcătoși 11.6.1. Înțelepciunea și compasiunea în abordarea păcatului 11.6.2. Exemplaritatea personală și iertarea 11.6.3. Rolul pocăinței și chemarea la schimbare 11.7. Trimiterea ucenicilor ca misionari 11.7.1. Porunca de a merge și a face ucenici în toate neamurile 11.7.2. Provocările și biruințele trimișilor 11.7.3. Impactul misiunii în extinderea creștinismului
12. Cartea Faptelor Apostolilor	12.1. Prezentare generală 12.1.1. Contextul istoric și autorul cărții – Luca 12.1.2. Structura și temele principale ale cărții 12.1.3. Importanța cărții Faptelor Apostolilor pentru înțelegerea începuturilor creștinismului 12.2. Primul martir creștin

Domenii de conținut	Conținuturi
	12.2.1. Viața și lucrarea lui Ștefan 12.2.2. Discursul și mărturia lui Ștefan înaintea Sinedriului 12.2.3. Moartea lui Ștefan și semnificația martirajului 12.2.4. Impactul morții lui Ștefan asupra comunității creștine 12.3. Lucrarea lui Petru 12.3.1. Predicile și minunatele făcute de Petru 12.3.2. Rolul lui Petru în convertirea poporului 12.3.3. Vizita și lucrările în afara Ierusalimului (ex. casa lui Corneliu) 12.3.4. Importanța lui Petru în conducerea Bisericii primare 12.4. Convertirea lui Saul din Tars 12.4.1. Viața lui Saul înainte de convertire 12.4.2. Experiența de pe drumul către Damasc 12.4.3. Transformarea personală și botezul lui Saul-Pavel 12.4.4. Începutul lucrării misionare a lui Pavel 12.5. Răspândirea Evangheliei la neamuri 12.5.1. Deschiderea misiunii către neamuri 12.5.2. Convertirea lui Corneliu și implicațiile istorice 12.5.3. Rugăciunea și căutarea căii spre mântuire pentru toate popoarele 12.6. Călătorii misionare 12.6.1. Primele călătorii ale lui Pavel și ucenicilor săi 12.6.2. Locurile vizitate și întărirea bisericilor 12.6.3. Provocările întâmpinate și biruințele 12.6.4. Rolul acestor călătorii în extinderea Bisericii 12.7. Rolul Duhului Sfânt în conducerea Bisericii primare 12.7.1. Îndrumarea Duhului în deciziile importante 12.7.2. Darurile și roadele Duhului Sfânt în comunitate 12.7.3. Continuarea lucrării Duhului pentru unitate și misiune
13. Cărțile poetice	13.1. Prezentare generală a poeziei ebraice 13.1.1. Origini și context: Poezia ebraică se identifică prin psalmi, imnuri, proverbe și profeții poetice. Componentele ei reflectă nevoia de exprimare a relației omului cu Dumnezeu și a trăirilor spirituale. 13.1.2. Caracteristici stilistice: Poezia ebraică se remarcă prin paralelismul ideatic – repetiția sau contrastul de idei între două versuri alăturate, jocuri de cuvinte, repetiții ale sunetelor și ritmuri accentuate, deși nu se bazează pe rimă precum poezia occidentală. Ritmul este adesea neregulat, iar rima absentă sau ocazională. 13.1.3. Tematică: Poezia ebraică explorează teme religioase și morale precum închinarea, laudă, rugăciune, mânia divină, suferința, speranța și încrederea în Dumnezeu. Ea exprimă relația personală și comunitară cu divinitatea și reflectă experiențe umane profunde. 13.2. Psalmii 13.2.1. Structura și tipurile de psalmi: laudă, rugăciune, penitențial, de înțelepciune, profetic, imnuri 13.2.2. Autori și context: David ca principalul psalmist, dar și alți autori 13.2.3. Temele centrale: închinarea, încrederea în Dumnezeu, suferința, mulțumirea și speranța 13.2.4. Rolul psalmilor în cultul religios și în viața spirituală personală 13.2.5. Psalmii ca expresie a trăirilor sufletești și mijloc de comunicare cu Dumnezeu 13.3. Literatura sapiențială: Proverbe și Ecclesiastul

Domenii de conținut	Conținuturi
	13.3.1. Proverbele: colecție de învățături practice și morale pentru viață dreaptă, cu accent pe ascultare și înțelepciune. 13.3.2. Ecclesiastul: reflecții filosofice despre sensul vieții, efemeritate și căutarea fericirii sub soare. 13.3.3. Contrastul între optimismul Proverbelor și scepticismul Ecclesiastului 13.4. Iov – credință în încercare 13.4.1. Experiența lui Iov și pierderile suferite: boală, pierderea averilor și a familiei 13.4.2. Dialogurile cu prietenii și încercarea de a înțelege suferința și dreptatea divină 13.4.3. Credința neclintită și răspunsurile finale ale lui Dumnezeu 13.4.4. Lecții despre suferință, răbdare și încredere în providența divină
14. Cărțile profetice	14.1. Prezentare generală a cărților profetice 14.1.1. Divizarea în profeți mari și profeți mici 14.1.2. Contextul istoric și social al profeților: exil, decădere morală și religioasă, nevoia de reformă 14.1.3. Temele centrale: chemarea la pocăință, avertismentele divine, judecata și restaurarea 14.1.4. Rolul profeților ca glas al lui Dumnezeu în istoria poporului Israel 14.2. Isaia – făgăduința mesianică 14.2.1. Profilul și contextul profetului Isaia 14.2.2. Mesajul despre mântuirea și eliberarea poporului prin Mesia 14.2.3. Viziunile și profețiile mesianice despre Nașterea, suferința și domnia lui Hristos 14.2.4. Apelul la pocăință și speranța restaurării 14.3. Ieremia – profetul lacrimilor 14.3.1. Contextul social și spiritual al profetului Ieremia: perioada pre-exilică și exilul 14.3.2. Mesajul de avertizare cu privire la păcat și urmările acestuia 14.3.3. Suferința personală a profetului, conflictele și persecuțiile suferite 14.3.4. Speranța și promisiunea unui legământ nou și veșnic 14.4. Prezentare generală a mesajul profeților mici: Iona, Mica și Maleahi 14.4.1. Iona: mesajul despre pocăința poporului din Ninive și mila lui Dumnezeu 14.4.2. Mica: chemarea la dreptate socială și judecata asupra păcatelor poporului 14.4.3. Maleahi: critica ritualurilor goale și promisiunea venirii lui Ilie ca precursor al mântuirii 14.4.4. Importanța acestor profeți în păstrarea legăturii dintre Dumnezeu și popor în vremuri de criză
15. Epistolele	15.1. Prezentare generală 15.1.1. Contextul istoric, geografic social și religios 15.1.2. Autorii epistolelor 15.2. Epistolele apostolului Pavel

Domenii de conținut	Conținuturi
	15.2.1. Contextul scrierii și destinatarii epistolelor 15.2.2. Temele fundamentale: justificarea prin credință, harul, mântuirea, viața în Duhul Sfânt 15.2.3. Învățăturile despre biserică, unitate și relațiile sociale între credincioși 15.2.4. Importanța rolului lui Pavel în răspândirea creștinismului în lumea romană 15.3. Epistolele apostolului Petru 15.3.1. Epistolele către bisericiile aflate sub presiune 15.3.2. Învățătura despre suferință, speranță și chemarea la sfințenie 15.3.3. Avertismente împotriva învățăturilor false și apelul la credință vie 15.3.4. Rolul lui Petru ca martor al lui Hristos și păstor al bisericii 15.4. Epistolele apostolului Ioan 15.4.1. Accentul pe dragoste ca temă centrală a tuturor epistolelor 15.4.2. Combaterea ereziilor emergente privind natura lui Hristos și a Duhului 15.4.3. Chemarea la trăirea în adevăr și la păstrarea unității în credință 15.4.4. Importanța relației personale cu Dumnezeu și a vieții morale 15.5. Epistola lui Iacov 15.5.1. Accentul pe credința activă, exprimată prin fapte bune 15.5.2. Temele sociale: grija pentru săraci, controlul limbii, dreptatea în comunitate 15.5.3. Evitarea formalismului religios și promovarea unei vieți pline de integritate 15.5.4. Legătura între credință și etică creștină 15.6. Epistola lui Iuda 15.6.1. Avertismente împotriva învățăturilor false și a degenerării morale 15.6.2. Chemarea la conservarea credinței sănătoase și a sfințeniei 15.6.3. Referințe la figuri și evenimente din Scriptură pentru întărirea învățăturii 15.6.4. Apelul la lupta spirituală pentru dreptate și adevăr
16. Teme fundamentale în epistole	16.1. Relația păcătosului cu Domnul Isus Hristos 16.2. Lucrarea Duhului Sfânt 16.3. Principii pentru familia creștină 16.4. Principii de viață sănătoasă 16.5. Despre prejudecățile sociale și religioase

Anexa nr.18.3. Programa de examen pentru disciplina *Istoria Creștinismului și a Bisericii Adventiste de Ziua a Șaptea, Cultul Adventist de Ziua a Șaptea – ICBA_ADV_P1 (CS)*

- *Proba E – a doua probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării)*
- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie adventistă*

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina *Istoria Creștinismului și a Bisericii Adventiste de Ziua a Șaptea, Cultul Adventist de Ziua a Șaptea* fundamentează elaborarea subiectelor și a baremelor pentru **proba E – a doua probă** din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Prezenta programă precizează **competențele de evaluat și domeniile de conținut și conținuturile** pe baza cărora se construiește evaluarea, fără a prelua notele de prezentare, exemplele de activități de învățare sau sugestiile metodologice din programele școlare.

Programa de examen derivă din și este în deplină concordanță cu **programele școlare în vigoare pentru învățământul liceal**, aprobate prin **Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 3716/21.04.2026, Anexa nr. 191**. Evaluarea vizează competențele generale și competențele specifice formate pe parcursul întregului ciclu liceal (clasele a IX-a – a XII-a), prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Scopul evaluării prin proba de bacalaureat la această disciplină este de a constata măsura în care candidatul analizează, interpretează, argumentează și aplică în situații de complexitate corespunzătoare raportării (CS) și tipului de probă.

Variantele de subiecte evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

Prin susținerea probei, candidatul face dovada următoarelor **competențe generale (CG)**, dobândite pe parcursul învățământului liceal (clasele a IX-a – a XII-a):

C.G.1.	Observarea providenței divine în istoria creștinismului și a Bisericii Adventiste de Ziua a Șaptea
C.G.2.	Utilizarea critică și reflexivă a limbajului de specialitate și a surselor istorice
C.G.3.	Dezvoltarea unei conștiințe istorice prin integrarea valorilor creștinismului
C.G.4.	Proiectarea propriei identități religioase în contemporaneitate

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru întregul ciclu liceal (fără cuplare cu conținuturile):

CG1 – Observarea providenței divine în istoria creștinismului și a Bisericii Adventiste de Ziua a Șaptea

Cod CS	Competențe specifice evaluate
CS.1.1.	Identificarea circumstanțelor, evenimentelor și personajelor cheie ce confirmă manifestarea providenței divine în istoria creștinismului și a Bisericii Adventiste de Ziua a Șaptea
CS.1.2.	Articularea contribuțiilor creștinismului și ale Bisericii Adventiste de Ziua a Șaptea la dezvoltarea culturii și civilizației umane
CS.1.3.	Interpretarea evenimentelor majore din istoria creștinismului și a Bisericii Adventiste de Ziua a Șaptea prin prisma libertății de conștiință și a dialogului intercultural

CG2 – Utilizarea critică și reflexivă a limbajului de specialitate și a surselor istorice

Cod CS	Competențe specifice evaluate
CS.2.1.	Definirea termenilor specifici istoriei creștinismului cu scopul clarificării evenimentelor studiate
CS.2.2.	Explorarea surselor istorice relevante pentru perioadele istorice analizate
CS.2.3.	Articularea, într-un limbaj adecvat, de opinii referitoare la diverse evenimente istorice

CG3 – Dezvoltarea unei conștiințe istorice prin integrarea valorilor creștinismului

Cod CS	Competențe specifice evaluate
CS.3.1.	Recunoașterea unor modele de comportament creștin în exemple din istoria creștinismului și a Bisericii Adventiste de Ziua a Șaptea

Cod CS	Competențe specifice evaluate
CS.3.2.	Corelarea relației cauză-efect într-o succesiune de evenimente sau procese istorice
CS.3.3.	Analizarea critică a factorilor care au influențat evoluția creștinismului și a Bisericii Adventiste de Ziua a Șaptea
CS.3.4.	Integrarea valorilor istorice creștine, în general, și ale Bisericii Adventiste de Ziua a Șaptea, în special, cu scopul dezvoltării unei conștiințe istorice

CG4 – Proiectarea propriei identități religioase în contemporaneitate

Cod CS	Competențe specifice evaluate
CS.4.1.	Definirea propriei identități religioase pe baza unor exemple istorice concrete
CS.4.2.	Argumentarea alegerilor etice personale prin prisma valorilor biblice atemporale
CS.4.3.	Dezvoltarea lecțiilor învățate din istoria creștinismului și a Bisericii Adventiste de Ziua a Șaptea în formarea propriei identități moral-spirituale
CS.4.4.	Formularea unor judecăți de valoare pe baza conceptelor specifice studiate

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate separat de competențele de evaluat, cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Biserica primară	1.1. Creștinismul primar 1.1.1. Contribuțiile politice ale romanilor 1.1.2. Contribuțiile intelectuale ale grecilor 1.1.3. Contribuțiile religioase ale evreilor 1.1.4. Istoricitatea Domnului Isus Hristos: Mărturia păgână, iudaică și creștină 1.1.5. Caracterul și lucrarea Domnului Hristos 1.1.6. Creștinismul în Iudeea și Samaria 1.1.7. Lucrarea apostolului Pavel 1.2. Persecuții în Biserica primară 1.2.1. Cauzele persecuției: politice, religioase, sociale, economice 1.2.2. Persecutarea bisericii: până în anul 100, între 100-250 și după anul 250 1.2.3. Rezultatele persecuției 1.3. Biserica compromisă 1.3.1. Biserica și statul: Constantin cel Mare. Edictul de la Milano 1.3.2. Biserica și barbarii 1.4. Erezii: 1.4.1. Conciliul de la Ierusalim 1.4.2. Gnosticismul 1.4.3. Donatismul 1.5. Sinoade ecumenice 1.5.1. Conciliul de la Niceea. Arianismul. Controversa cu privire la Paște 1.5.2. Conciliul de la Constantinopol. Montanismul 1.5.3. Conciliul de la Efes. Nestorianismul 1.5.4. Conciliul de la Calcedon. Monofizismul 1.6. Părinții apostolici și bisericești 1.6.1. Părinții apostolici: Clement din Roma, Ignațiu, Policarp, Papias. 1.6.2. Părinții bisericești: Irineu, Tertulian, Ieronim, Augustin

Domenii de conținut	Conținuturi
2. Biserica Medievală	1.1. Primul papă Medieval 1.2. Marea Schismă 1.2.1. Donatismul 1.2.2. Diferențele și cauzele separării Schisma din 1054 1.3. Experiența religioasă în Evul Mediu 1.3.1. Închinare 1.3.2. Ordine religioase călugărești 1.3.3. Teologi de marcă: Toma d'Aquino
3. Biserica Medievală	3.1. Pre-reformatorii 3.1.1. John Wycliffe 3.1.2. Jan Hus 3.1.3. Valdenzii 3.2. Reforma 3.2.1. Cauzele reformei 3.2.1.1. Cauzele politice ale reformei 3.2.1.2. Cauzele economice ale reformei 3.2.1.3. Cauzele intelectuale ale reformei 3.2.1.4. Cauzele morale ale reformei 3.2.1.5. Cauzele teologice ale reformei. Indulgențele 3.2.2. Martin Luther 3.2.2.1. Anii de formare 3.2.2.2. Ruptura de Roma 3.2.2.3. Anii de separare 3.2.3. Ulrich Zwingli 3.2.4. Anabapțiștii 3.2.5. Jean Calvin 3.2.5.1. Viața lui Calvin 3.2.5.2. Teologia lui Calvin 3.3. Contrareforma 3.3.1. Conciliul de la Trent 3.3.2. Ordinul Iezuit
4. Mișcarea Millerită	4.1. Contextul apariției mișcării millerite 4.1.1. A doua mare trezire religioasă 4.1.2. Deismul 4.1.3. Metodismul 4.1.4. Restauraționismul 4.1.5. William Miller 4.2. Marea dezamăgire 4.2.1. Miller și 1844 4.2.2. Dezamăgirile din 1844 4.2.3. Elementele distinctive millerite 4.3. Sabatul și condiționalismul 4.3.1. Sabatul zilei a șaptea 4.3.2. Condiționalismul millerit
5. Mișcarea Adventă	5.1. Fondatorii mișcării advente 5.1.1. Ellen Gould White 5.1.2. Joseph Bates 5.1.3. James White 5.2. Organizarea Bisericii Adventiste 5.2.1. Argumente pro și contra organizare 5.2.2. Pași spre organizarea bisericii 5.2.3. Organizarea bisericii 5.3. Dezvoltarea punctelor fundamentale de credință

Domenii de conținut	Conținuturi
	5.4. Presa adventistă 5.5. Sistemul de sănătate. Reforma sănătății 5.6. Sistemul de educație
6. Apariția adventismului în România	6.1. Mișcarea sabatariană 6.2. Figuri proeminente 6.2.1. Michael Belina Czechowski 6.2.2. Louis Richard Conradi 6.3. Apariția adventismului românesc 6.3.1. Grupa de la Pitești 6.3.2. Dobrogea 6.3.3. Transilvania 6.3.4. București 6.4. Organizarea bisericii
7. Dezvoltarea adventismului în România	7.1. Adventismul interbelic 7.1.1. Punctele fundamentale de credință 7.1.2. Adventismul românesc interbelic 7.1.3. Instituții adventiste 7.2. Adventismul în comunism 7.1.1. Punctele fundamentale de credință 7.1.2. Adventismul românesc în comunism 7.1.3. Instituții adventiste 7.3. Adventismul după 1989 7.1.1. Punctele fundamentale de credință 7.1.2. Adventismul românesc contemporan 7.1.3. Instituții adventiste

Anexa nr.18.4. Programa de examen pentru disciplina *Doctrina Biblică, Cultul Baptist – DB_BAP_P1 (CS)*

- *Proba E – prima probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării)*
- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie baptistă*

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina *Doctrina Biblică, Cultul Baptist – DB_BAP_P1 (CS)*, fundamentează elaborarea variantelor de subiecte și a baremelor de evaluare și de notare pentru **proba E – prima probă** din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Prezenta programă precizează **competențele de evaluat**, **domeniile de conținut** și **conținuturile** vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen derivă din **programele școlare în vigoare pentru învățământul liceal**, aprobate prin **Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 3716/21.04.2026, Anexa nr. 139**. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul întregului ciclu liceal, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen la această disciplină este de a constata măsura în care candidatul prezintă abilitatea de a extrage sensul din textele biblice și de a-l explica logic, capacitatea de a susține o opinie teologică sau morală prin referințe și dovezi argumentative adecvate, analizarea critică a diferitelor perspective doctrinare din contextul specific, în situații de complexitate corespunzătoare raportării (CS) și tipului de probă. Prin susținerea probei de examen la disciplina *Doctrina Biblică, Cultul Baptist – programa DB_BAP_P1 (CS)*, candidatul este pus în situația de a face dovada următoarelor **competențe generale (CG)**, dobândite pe parcursul învățământului liceal (clasa a XII-a):

Prin variantele de subiecte elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare a cerințelor**.

CG.1	Dobândirea, înțelegerea și identificarea secțiunilor Teologiei
CG.2	Utilizarea adecvată a conceptelor teologice specifice Doctrinelor Biblice
CG.3	Dezvoltarea capacității de integrare a valorilor moral-creștine în structura propriilor atitudini și comportamente
CG.4	Aplicarea învățăturii de credință și realizarea de conexiuni între doctrinele biblice și viața creștină contemporană
CG.5	Implementarea cunoștințelor de Doctrina Biblică cu cele dobândite la alte discipline de învățământ

COMPETENȚE DE EVALUAT

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** care pot fi evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru ciclul liceal:

CG.1 – Dobândirea, înțelegerea și identificarea secțiunilor Teologiei

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XII.CS.1.1	Înțelegerea terminologiei și conceptelor teologice
XII.CS.1.2	Analiza elementelor specifice doctrinelor biblice protestant evanghelice ⁷

CG.2 – Utilizarea adecvată a conceptelor teologice specifice Doctrinelor Biblice

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XII.CS.2.1	Elaborarea de argumentări scrise referitoare la concepte specifice doctrinelor biblice protestant evanghelice
XII.CS.2.2	Analiza principalelor concepte doctrinare prin metoda comparativă

CG.3 – Dezvoltarea capacității de integrare a valorilor moral-creștine în structura propriilor atitudini și comportamente

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XII.CS.3.1	Interpretarea doctrinelor majore protestant - evanghelice în contextul eclezial
XII.CS.3.2	Analizarea impactului social al principalelor doctrinelor protestant - evanghelice

CG.4 – Aplicarea învățării de credință și realizarea de conexiuni între doctrinele biblice și viața creștină contemporană

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XII.CS.4.1	Identificarea modalităților de aplicare a valorilor doctrinare în contemporaneitate
XII.CS.4.2	Identificarea unor paradigme de viață creștină

CG.5 – Implementarea cunoștințelor de Doctrină Biblică cu cele dobândite la alte discipline de învățământ

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XII.CS.5.1	Realizarea de comparații între doctrinele majore și alte discipline de învățământ cu privire la diferite aspecte ale vieții contemporane
XII.CS.5.2	Folosirea cunoștințelor de doctrine protestant - evanghelice pentru promovarea respectului și a dialogului între oameni, comunități, Biserici

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare: ⁸

Domenii de conținut	Conținuturi ⁸
Definirea și prezentarea generală a Teologiei	1. Diviziunile teologiei 2. Importanța doctrinelor biblice 3. Căi de cunoaștere: intuiția, rațiunea, experiența, credința 4. Concepții despre lume și viață: ateism, deism, panteism, teism
Bibliologie – doctrina despre Scriptură	1. Autoritatea și inspirația Scripturii 2. Teorii inadecvate despre inspirație 3. Dovezile inspirației 4. Importanța Bibliei în viața creștinului 5. <i>Sola Scriptura</i>
Teologie – doctrina despre Dumnezeu	1. Esența Divinității 2. Atributele naturale ale lui Dumnezeu 3. Atributele morale ale lui Dumnezeu 4. Numele biblice ale lui Dumnezeu 5. Revelația lui Dumnezeu. Revelația generală și specială 6. Lucrările lui Dumnezeu. Creația.
Antropologie – doctrina despre om	1. Originea omului. Chip și asemănare 2. Căderea omului în păcat. Pedepsă și consecințe 3. Natura constitutivă a omului 4. Transmiterea ființei omenești. Originea sufletului
Hristologie – doctrina despre Hristos	1. Persoana lui Isus Cristos întrupat. Divinitate și umanitate 2. Unirea naturii divine și umane. Caracterul unirii 3. Moartea lui Isus Cristos. Importanța morții. Interpretări greșite 4. Adevărata semnificație a morții lui Cristos. Sfera de cuprindere 5. Învierea lui Cristos. Importanța, natura, credibilitatea și rezultatele învierii
Pneumatologie – doctrina despre Duhul Sfânt	1. Personalitatea și divinitatea Duhului Sfânt 2. Darurile Duhului Sfânt și distribuirea darurilor 3. Descoperirea și dezvoltarea darurilor spirituale 4. Descrierea darurilor spirituale 5. Umplerea cu Duhul Sfânt și caracteristicile ei
Hamartologie – doctrina despre păcat	1. Păcatul. Definiție. Termeni biblici pentru păcat 2. Învățătura lui Cristos cu privire la păcat 3. Natura esențială a păcatului 4. Surse ale păcatului. Universalitatea păcatului

Domenii de conținut	Conținuturi ⁸
	5. Consecințe ale păcatului
Soteriologie – doctrina despre mântuirea omului	1. Definirea mântuirii și importanța sa 2. Începutul mântuirii: aspecte subiective și obiective 3. Continuarea mântuirii 4. Desăvârșirea mântuirii
Eclesiologie – doctrina despre Biserică	1. Definirea Bisericii. Baza biblică. Metaforele Bisericii 2. Biserica universală. Biserica locală 3. Organizarea Bisericii și slujitorii ei 4. Actele de cult ale Bisericii 5. Funcțiile Bisericii: evanghelizare, zidire, închinare, preocupări sociale
Escatologie – doctrina despre finalul istoriei	1. Escatologia și importanța ei 2. A doua venire a lui Isus Cristos. Natura și scopul venirii Sale 3. Semnele revenirii lui Cristos 4. Starea intermediară și finală

Anexa nr.18.5. Programa de examen pentru disciplina *Studiul Vechiului Testament, Cultul Baptist - SVT_BAP_P1 (CS)*

- *Proba E – a doua probă (probă scrisă, specifică profilului)*
- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie baptistă*

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina *Studiul Vechiului Testament, Cultul Baptist – SVT_BAP_P1 (CS)*, fundamentează elaborarea variantelor de subiecte și a baremelor de evaluare și de notare pentru **proba E – a doua probă** din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Prezenta programă precizează **competențele de evaluat, domeniile de conținut și conținuturile** vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen derivă din **programele școlare în vigoare pentru învățământul liceal**, aprobate prin **Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 3716/21.04.2026, Anexa nr. 136**. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul întregului ciclu liceal, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen la această disciplină este de a constata măsura în care candidatul are capacitatea de a susține o opinie teologică sau morală prin referințe și dovezi argumentative adecvate, analizează critic, *identifică, înțelege, explică, realizează conexiuni, argumentează — orientarea privind scopul evaluării*, în situații de complexitate corespunzătoare raportării (CS) și tipului de probă.

Prin susținerea probei de examen la disciplina *Studiul Vechiului Testament, Cultul Baptist – programa SVT_BAP_P1 (CS)*, candidatul este pus în situația de a face dovada următoarelor **competențe generale (CG)**, dobândite pe parcursul învățământului liceal (clasa a-IX-a).

CG.1	Dobândirea, înțelegerea și identificarea evenimentelor majore, persoanelor semnificative și a temelor cheie din istoria Vechiului Testament
CG.2	Înțelegerea și explicarea relevanței istoriei Vechiului Testament pentru cunoașterea lui Dumnezeu
CG.3	Dezvoltarea capacității de integrare a valorilor moral-creștine în structura propriilor atitudini și comportamente
CG.4	Aplicarea învățăturii de credință și realizarea de conexiuni între Vechiul și Noul Testament urmărind desfășurarea progresivă a revelației lui Dumnezeu în istoria mântuirii
CG.5	Corelarea cunoștințelor biblice din domeniul Vechiului Testament cu cele dobândite la alte discipline de învățământ

COMPETENȚE DE EVALUAT

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru întregul ciclu liceal (fără cuplare cu conținuturile):

CG. 1 - Dobândirea, înțelegerea și identificarea evenimentelor majore, persoanelor semnificative și a temelor cheie din istoria Vechiului Testament

Cod CS	Competențe specifice evaluate
IX.CS.1.1.	Identificarea și înțelegerea evenimentelor istorice majore ale Vechiului Testament
IX.CS.1.2.	Analiza elementelor specifice istoriei Vechiului Testament
IX.CS.1.3.	Identificarea specificului și a cuprinsului cărților biblice istorice, în scopul caracterizării acestora

CG. 2 - Înțelegerea și explicarea relevanței istoriei Vechiului Testament pentru cunoașterea lui Dumnezeu

Cod CS	Competențe specifice evaluate
IX.CS.2.1.	Elaborarea de argumentări orale sau scrise referitoare la învățătura de credință
IX.CS.2.2.	Analiza informațiilor istorice prin metoda comparativă

CG. 3 - Dezvoltarea capacității de integrare a valorilor moral-creștine în structura propriilor atitudini și comportamente

Cod CS	Competențe specifice evaluate
IX.CS.3.1.	Interpretarea evenimentelor majore ale Vechiului Testament
IX.CS.3.2.	Analizarea relațiilor interumane în diferite contexte (între tineri, în familie etc.), din perspectiva moralei creștine

CG. 4 - Aplicarea învățăturii de credință și realizarea de conexiuni între Vechiul și Noul Testament urmărind desfășurarea progresivă a revelației lui Dumnezeu în istoria mântuirii

Cod CS	Competențe specifice evaluate
IX.CS.4.1.	Identificarea modalităților de aplicare a valorilor moralei creștine în viața de fiecare zi
IX.CS.4.2.	Identificarea unor modele de comportament de viață creștină, pe baza exemplelor biblice studiate

CG. 5 - Corelarea cunoștințelor biblice din domeniul Vechiului Testament cu cele dobândite la alte discipline de învățământ

Cod CS	Competențe specifice evaluate
IX.CS.5.1.	Analizarea textelor biblice în vederea stabilirii de corelații intradisciplinare și interdisciplinare
IX.CS.5.2.	Folosirea cunoștințelor și valorilor dobândite pentru promovarea respectului și a dialogului între oameni, comunități, Biserici

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate separat de competențele de evaluat, cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
1. INTRODUCERE ÎN STUDIUL VECHIULUI TESTAMENT	1. Prezentarea Bibliei 2. Importanța Vechiului Testament în înțelegerea Scripturilor 3. Tema centrală a scrierilor Vechiului Testament
2. PENTATEUHUL	1. Prezentarea și structura Pentateuhului 2. Geneza – scopul glorios al lui Dumnezeu și eșecul omenirii 3. Imago Dei și căderea omului 4. Potopul – judecarea celui nelegiuit și mântuirea celui drept 5. Turnul Babel – ambiția lipsită de evlavie 6. Patriarhii: Avraam, Isaac, Iacov, Iosif 7. Exodul. Mântuit prin sânge 8. Robia egipteană, confruntarea și eliberarea poporului Israel 9. Legea și ordinea 10. Cortul întâlnirii 11. Levitic – Dumnezeu este sfânt 12. Jertfe și sărbători 13. Numeri – încercări în pustie 14. Deuteronom – Legământul lui Dumnezeu cu Israel

Domenii de conținut	Conținuturi
3. CĂRȚILE ISTORICE PREEXILICE	1. Iosua. Cucerirea Țării Canaan 2. Judecători. Ghedeon. Samson 3. Rut 4. 1, 2 Samuel. Judecătorul Samuel 5. Saul, rege al Israelului 6. David – formarea regatului 7. 1, 2 Împărați. Domnia lui Solomon 8. Dezbinarea împărăției. Israel și Iuda 9. Ilie. Elisei 10. Robia asiriană 11. Robia babiloniană
4. CĂRȚILE ISTORICE POSTEXILICE	1. 1, 2 Cronici 2. Ezra. Reconstruirea Templului 3. Neemia. Reconstruirea zidurilor Ierusalimului 4. Estera și salvarea națiunii
5. LITERATURA SAPIENȚIALĂ	1. Caracteristicile poeziei ebraice 2. Iov. Misterul suferinței 3. Psalmii. Închină-te Domnului 4. Proverbele lui Solomon. Aspectul practic al evlaviei 5. Ecclesiastul. Sensul vieții 6. Cântarea Cântărilor. Dragostea între Cristos și Biserica Sa
6. CĂRȚILE PROFETICE	1. Caracteristicile profetului și a profeției. 2. Interpretarea profețiilor 3. Profeții mari 4. Profeții mesianice în Isaia. 5. Ieremia. Certitudinea judecății divine și eternitatea dragostei lui Dumnezeu 6. Ezechiel. Asprimea și bunătatea lui Dumnezeu 7. Daniel. O viață fără compromisuri. 8. Profeții pre-exilici 9. Iona. Mesagerul îndurării lui Dumnezeu 10. Habacuc. Trăirea prin credință 11. Profeții post-exilici 12. Zaharia. Încurajare pentru cei descurajați 13. Maleahi. Dragoste, mustrare și speranță
7. CANONUL VECHIULUI TESTAMENT	1. Literatura apocrifă din LXX 2. Probleme ridicate de canonul Vechiului Testament

Anexa nr.18.6. Programa de examen pentru disciplina *Studiul Noului Testament, Cultul Baptist – SNT_BAP_P1 (CS)*

- *Proba E – a doua probă (probă scrisă, specifică profilului)*
- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie baptistă*

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina *Studiul Noului Testament, Cultul Baptist – SNT_BAP_P1 (CS)*, fundamentează elaborarea variantelor de subiecte și a baremelor de evaluare și de notare pentru **proba E – a doua probă** din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Prezenta programă precizează **competențele de evaluat, domeniile de conținut și conținuturile** vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen derivă din **programele școlare în vigoare pentru învățământul liceal**, aprobate prin **Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 3716/21.04.2026, Anexa nr. 137**. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul întregului ciclu liceal, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen la această disciplină este de a constata măsura în care candidatul prezintă abilitatea de a extrage sensul din textele biblice și de a-l explica logic, capacitatea de a susține o opinie teologică sau morală prin referințe și dovezi argumentative adecvate, analizarea critică a diferitelor scrieri nou testamentare din contextul specific, în situații de complexitate corespunzătoare raportării (CS) și tipului de probă.

Prin susținerea probei de examen la disciplina *Studiul Noului Testament, Cultul Baptist – programa SNT_BAP_P1 (CS)*, candidatul este pus în situația de a face dovada următoarelor **competențe generale (CG)**, dobândite pe parcursul învățământului liceal (clasa a X-a):

CG.1	Dobândirea, înțelegerea și identificarea specificului propriei credințe, în raport cu alte credințe și convingeri
CG.2	Utilizarea adecvată a conceptelor specifice religiei, în diferite contexte de comunicare
CG.3	Corelarea cunoștințelor religioase cu cele dobândite la alte discipline de învățământ
CG.4	Aplicarea învățăturii de credință în rezolvarea problemelor din viața individului și a comunității
CG.5	Integrarea valorilor și cunoștințelor religioase în structura propriilor atitudini și comportamente

COMPETENȚE DE EVALUAT

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru întregul ciclu liceal (fără cuplare cu conținuturile): ⁶

CG.1 – Dobândirea, înțelegerea și identificarea specificului propriei credințe, în raport cu alte credințe și convingeri

Cod CS	Competențe specifice evaluate
X.CS.1.1.	Înțelegerea terminologiei și conceptelor nou - testamentare
X.CS.1.2.	Analiza elementelor specifice Noului Testament

CG.2 – Utilizarea adecvată a conceptelor specifice religiei, în diferite contexte de comunicare

Cod CS	Competențe specifice evaluate
X.CS.2.1.	Realizarea de comparații între Noul Testament și alte discipline de învățământ cu privire la diferite aspecte ale vieții comunitare
X.CS.2.2.	Folosirea cunoștințelor Noului Testament pentru promovarea respectului și a dialogului între oameni, comunități, Biserici

CG.3 – Corelarea cunoștințelor religioase cu cele dobândite la alte discipline de învățământ

Cod CS	Competențe specifice evaluate
X.CS.3.1.	Interpretarea învățăturilor specifice Noului Testament în contextul eclezial
X.CS.3.2.	Analizarea impactului social al principalelor învățături nou-testamentare dobândite

CG.4 – Aplicarea învățării de credință în rezolvarea problemelor din viața individului și a comunității

Cod CS	Competențe specifice evaluate
X.CS.4.1.	Identificarea modalităților de aplicare a valorilor creștine specifice Noului Testament
X.CS.4.2.	Identificarea unor tipare de viață creștină nou-testamentară

CG.5 – Integrarea valorilor și cunoștințelor religioase în structura propriilor atitudini și comportamente

Cod CS	Competențe specifice evaluate
X.CS.5.1.	Elaborarea de argumentări orale sau scrise referitoare la învățătura nou-testamentară
X.CS.5.2.	Analiza principalelor evenimente din Noul Testament prin metoda comparativă

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate separat de competențele de evaluat, cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare: ⁸

Domenii de conținut	Conținuturi
Lumea Noului Testament	- Contextul politică. Imperiul Roman. Regatele eleniste. Statul evreu. - Contextul social și economic. Societatea păgână. Societatea evreiască. Aspecte culturale. Standardele morale. - Contextul religios. Panteonul greco-roman. Filosofii eleniste din sec.I. - Iudaismul. Originea. Teologia. Templul. Sinagoga. Sărbătorile. Partidele religioase. - Formarea canonului Noului Testament. Cărțile și împărțirea Noului Testament
Evangheliile: Prezentarea vieții Lui Isus Hristos	- Evangheliile, ca lucrări literare. Problema evangheliilor sinoptice. Soluția propusă. - Evangheliile sinoptice : Evanghelia după Matei. Evanghelia după Marcu. Evanghelia după Luca. - Evanghelia după Ioan: identitatea divină a lui Isus, afirmațiile „Eu sunt”, răspunsul credinței. - Cronologia vieții lui Isus conform evangheliilor sinoptice. - Învățătura lui Isus: Împărăția lui Dumnezeu, pocăința, credința, ucenicia. Metode didactice folosite de Isus.
Faptele Apostolilor: Începutul bisericii creștine	- Aspecte introductive. - Înființarea bisericii de la Ierusalim - Periaoda de tranziție a bisericii : Samaria, Damasc și Cezareea - Biserica printre neamuri. Antiohia. Călătoriile misionare ale apostolului Pavel - Întemnițarea și apărarea lui Pavel. Cezareea și Roma
Epistolele Pauline	- Epistole timpurii : 1-2 Tesaloniceni, Galateni, 1-2 Corinteni, Romani. - Epistole din închisoare: Efeseni, Filipeni, Coloseni, Filimon. - Epistole pastorale: 1 Timotei, 2 Timotei, Tit.
Epistolele generale și Apocalipsa	- Epistole generale. Evrei, Iacov, 1,2 Petru, 1,2,3, Ioan și Iuda. - Apocalipsa

**Anexa nr.18.7. Programa de examen pentru disciplina *Catehism -Cultul Greco-Catolic* –
CAT_GRE_CAT_P1 (CS)**

- *Proba E – prima probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării)*
- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Teologie Greco-Catolică*

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina *Catehism, Cultul Greco-Catolic*, fundamentează elaborarea subiectelor și a baremelor pentru **proba E – prima probă** din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Prezenta programă precizează **competențele de evaluat și domeniile de conținut și conținuturile** pe baza cărora se construiește evaluarea, fără a prelua notele de prezentare, exemplele de activități de învățare sau sugestiile metodologice din programele școlare.

Programa de examen derivă din și este în deplină concordanță cu **programele școlare în vigoare pentru învățământul liceal**, aprobate prin **Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 3716/2026, Anexa nr. 166**. Evaluarea vizează competențele generale și competențele specifice formate pe parcursul întregului ciclu liceal (clasele a IX-a – a XII-a), prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Scopul evaluării prin proba de bacalaureat la această disciplină este de a constata măsura în care candidatul *identifică, exprimă, analizează, înțelege, descrie, argumentează*, în situații de complexitate corespunzătoare raportării (CS) și tipului de probă.

Variantele de subiecte evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

Prin susținerea probei, candidatul face dovada următoarelor **competențe generale (CG)**, dobândite pe parcursul învățământului liceal (clasele a IX-a – a XII-a):

CG1	Exprimarea adevărilor fundamentale de credință ale Bisericii , ca bază a identității creștine personale și comunitare
CG2	Înțelegerea rolului și trăirea liturgiei și a sacramentelor ca mijloace de sfințire și comuniune cu Cristos și Biserica
CG3	Asumarea valorilor morale creștine și aplicarea lor în relația cu sine, cu aproapele și cu întreaga creație
CG4	Dezvoltarea capacității de a valorifica dimensiunea spirituală a credinței prin dialog, cooperare și solidaritate între persoane, comunități și tradiții religioase diferite

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru întregul ciclu liceal (fără cuplare cu conținuturile): ⁶

CG1 – Exprimarea adevărilor fundamentale de credință ale Bisericii , ca bază a identității creștine personale și comunitare

Cod CS	Competențe specifice evaluate
IX.CS.1.1.	Explicarea legăturii dintre revelația biblică și învățătura Bisericii
IX.CS.1.2.	Corelarea mărturisirii credinței cu experiența personală și comunitară
IX.CS.1.3.	Asumarea mărturisirii credinței prin atitudini de responsabilitate și respect în viața publică
X.CS.1.1.	Recunoașterea principalelor adevăruri de credință din Revelația biblică și tradiția Bisericii
X.CS.1.2.	Analizarea modului în care Biserica explică lumea văzută ca lucrare a lui Dumnezeu și a responsabilității omului față de ea
X.CS.1.3.	Explicarea misterelor vieții lui Isus în raport cu identitatea Sa mesianică
XI.CS.1.1.	Recunoașterea prezenței și acțiunii Spiritului Sfânt în istoria mântuirii
XI.CS.1.2.	Descrierea semnificației Bisericii în planul lui Dumnezeu și rolul acesteia în formarea identității creștine
XI.CS.1.3.	Explicarea rolului Spiritului Sfânt în viața personală, comunitară și în misiunea și viața Bisericii
XII.CS.1.1.	Identificarea principiilor credinței creștine care ajută la formarea spirituală a credinciosului
XII.CS.1.2.	Descrierea conceptului de viață veșnică și a posibilităților sale în credința creștină

Cod CS	Competențe specifice evaluate
XII.CS.1.3.	Explicarea rolului Fecioarei Maria în cultivarea unei vieți creștine responsabile fondate pe trăirea credinței și pe ascultarea lui Dumnezeu

CG2 – Înțelegerea rolului și trăirea liturgiei și a sacramentelor ca mijloace de sfințire și comuniune cu Cristos și Biserica

Cod CS	Competențe specifice evaluate
IX.CS.2.1.	Explicarea rolului Sacramentaliilor și a Sacramentului Botezului în raport cu etapele vieții omului
IX.CS.2.2.	Identificarea situațiilor concrete în care liturgia sau sacramentele susțin viața personală și comunitară
IX.CS.2.3.	Exemplificarea modului în care participarea la sacramente transformă viața personală și comunitară
X.CS.2.1.	Descrierea simbolurilor și a gesturilor fundamentale din celebrările liturgice și sacramentale
X.CS.2.2.	Explicarea legăturii dintre participarea la sacramente și maturizarea spirituală
X.CS.2.3.	Argumentarea importanței Mirului și Euharistiei în viața spirituală și comunitară a Bisericii
XI.CS.2.1.	Identificarea importanței sănătății spirituale și trupești în stabilirea unei relații de comuniune cu Cristos și cu Biserica
XI.CS.2.2.	Clarificarea modului în care sacramentele și liturgia susțin parcursul spiritual al credinciosului
XI.CS.2.3.	Reflectarea asupra modului în care sacramentele contribuie la vindecarea și întărirea spirituală a fiecărui creștin
XII.CS.2.1.	Identificarea etapelor și elementelor esențiale ale celebrării Căsătoriei și Preoției
XII.CS.2.2.	Înțelegerea modului în care sacramentele sprijină vocația și misiunea personală de slujire a fiecărui credincios
XII.CS.2.3.	Reflectarea asupra scopului și semnificației Căsătoriei și a Preoției ca slujire a aproapelui și a lui Dumnezeu

CG3 – Asumarea valorilor morale creștine și aplicarea lor în relația cu sine, cu aproapele și cu întreaga creație

Cod CS	Competențe specifice evaluate
IX.CS.3.1.	Analizarea unor situații concrete și formularea de răspunsuri pornind de la morala creștină
IX.CS.3.2.	Compararea moralei creștine cu principii morale universale
IX.CS.3.3.	Asumarea responsabilității față de creație și societate prin acțiuni concrete
X.CS.3.1.	Descrierea rolului legii naturale în orientarea comportamentului uman și a contribuției Revelației divine la formarea legii morale
X.CS.3.2.	Explicarea caracteristicilor Legii Vechi în viața poporului lui Dumnezeu și a Legii Noi ca expresie a vieții în Cristos
X.CS.3.3.	Argumentarea propriilor alegeri în relația cu sine, cu aproapele și cu întreaga creație pornind de la perspectiva moralei creștine
XI.CS.3.1.	Descrierea modului în care credința, speranța și iubirea orientează viața morală a fiecărui creștin
XI.CS.3.2.	Explicarea formelor de cinstire a lui Dumnezeu și a părinților în tradiția creștină
XI.CS.3.3.	Aplicarea principiilor morale în relațiile cu familia, cu comunitatea și cu Dumnezeu
XII.CS.3.1.	Recunoașterea importanței consimțământului, a respectului și a responsabilității în relațiile cu sine, cu aproapele și cu întreaga creație
XII.CS.3.2.	Explicarea atitudinii creștine față de viața și demnitatea umană și față de importanța adevărului în viața personală și socială

Cod CS	Competențe specifice evaluate
XII.CS.3.3.	Promovarea unor comportamente morale creștine în situații cotidiene care implică responsabilitate și dreptate

CG4 – Dezvoltarea capacității de a valorifica dimensiunea spirituală a credinței prin dialog, cooperare și solidaritate între persoane, comunități și tradiții religioase diferite

Cod CS	Competențe specifice evaluate
IX.CS.4.1.	Descrierea diferențelor dintre tradițiile creștine, cu atitudine de respect
IX.CS.4.2.	Identificarea modurilor prin care cunoașterea lui Dumnezeu conduce la deschidere față de semenii și alte tradiții religioase
IX.CS.4.3.	Aplicarea valorilor evanghelice în relațiile sociale
X.CS.4.1.	Identificarea valorilor morale universale care pot apropia persoane și comunități
X. CS.4.2.	Dezvoltarea unui mod respectuos de comunicare pe teme de credință bazat pe importanța dialogului și cooperării între comunitățile religioase
X.CS.4.3.	Aplicarea valorilor creștine în contexte de dialog și cooperare pornind de la dezvoltarea capacității de a integra dimensiunea spirituală în relațiile cu ceilalți
XI.CS.4.1.	Recunoașterea rolului Bisericii în promovarea spiritului de comuniune și colaborare
XI.CS.4.2.	. Dezvoltarea capacității de a dialoga pe teme religioase cu respect și deschidere
XI.CS.4.3.	Integrarea principiilor morale creștine prin comportamente adecvate în familie, în Biserică și în societate
XII.CS.4.1.	Identificarea modului în care credința și devoțiunile spirituale influențează relațiile sociale în tradiții religioase diferite
XII.CS.4.2.	Aplicarea principiilor solidarității și cooperării în familie și comunitate
XII.CS.4.3.	Integrarea principiilor morale și spirituale creștine în construirea unui mod de viață armonios și etic

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate separat de competențele de evaluat, cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Mărturisirea credinței creștine	- Noțiuni introductive - Căile pentru a ajunge la cunoașterea lui Dumnezeu - Revelația lui Dumnezeu - Transmiterea Revelației - Credința - răspunsul omului dat lui Dumnezeu - Crezul - rezumatul credinței - Dumnezeu Unul (teologie și imagini scripturistice) - Dumnezeu Treime (teologie și pasaje vetero și neotestamentare) - Tatăl - Creatorul - Lumea văzută - Lumea nevăzută - Omul - capodopera creației - Fiul - Mântuitorul - Titlurile cristologice - Misterele copilăriei lui Isus - Misterele vieții publice - Patima, moartea și învierea - centrul credinței creștine - Spiritul Sfânt – Sfințitorul - Nume ale Spiritului Sfânt - Simboluri ale Spiritului Sfânt - Spiritul Sfânt în Sfânta Scriptură și în Viața Bisericii - Semnificația Bisericii

Domenii de conținut	Conținuturi
	23. Originea, întemeierea și misiunea Bisericii 24. Biserica – poporul lui Dumnezeu 25. Misterul Bisericii 26. Însușirile Bisericii 27. Constituția ierarhică a Bisericii 28. Realitățile ultime mărturisite de Biserică - Rai, Iad, Purgator - Învierea morților 29. Judecata particulară 30. Judecata universală 31. Fecioara Maria – model de ascultare 32. Dogmele mariane 33. Devoțiuni mariane (Paraclis, Acatist, Rozar)
2. Sacramentele în viața creștinului	1. Liturgia în viața Bisericii 2. Timpul celebrării - Anul liturgic 3. Locul celebrării - Obiecte liturgice 4. Sacramente (definiție și clasificare) 5. Sacramentalii (definiție, celebrare liturgică și importanță) 6. Botezul - Nume și prefigurări - Necesitatea Botezului - Celebrarea Botezului - Celebrantul Botezului - Harul (Roadele) Botezului 7. Mirul - Nume și prefigurări - Celebrarea Mirului - Celebrantul Mirului - Harul (Roadele) Mirului 8. Euharistia - Nume și prefigurări - Celebrarea și celebrantul Euharistiei - Jertfa Euharistică - Harul (Roadele) Euharistiei 9. Spovada - Nume ale sacramentului - Actele penitentului - Celebrarea Spovezii - Harul (Roadele) Spovezii 10. Maslul - Necesitatea Maslului - Celebrarea și celebrantul Maslului - Harul (Roadele) Maslului 11. Căsătoria - Căsătoria în planul lui Dumnezeu - Celebrarea Căsătoriei - Harul (Roadele) Căsătoriei 12. Preoția - Preoția Vechiului Testament - Treptele sacramentului Preoției - Celebrarea, celebrantul și destinatarii Preoției - Harul (Roadele) Preoției
3. Elemente de morală creștină	1. Noțiuni introductive de teologie morală 2. Libertate și responsabilitate

Domenii de conținut	Conținuturi
	3. Moralitatea actelor umane 4. Conștiința morală 5. Virtuțile și tipologia lor 6. Păcatul și tipologia lui 7. Legea morală 8. Legea naturală 9. Legea revelată - Legea Veche - Legea Nouă 10. Decalogul - origine și împărțire 11. Porunca întâi – Locul lui Dumnezeu în viața creștinului - Credința, speranța și iubirea - Relația autentică cu Dumnezeu prin adorație, rugăciune, jertfă, făgăduințe și voturi - Păcate împotriva poruncii întâi 12. Porunca a doua – Importanța numelui divin - Numele divin (origine și semnificație) - Jurământul în numele Domnului 13. Porunca a treia – Cinstirea Zilei Domnului - Duminica – Ziua Domnului - Sărbătorile de poruncă 14. Porunca a patra – Relațiile familiale - Îndatoririle părinților - Îndatoririle copiilor 15. Porunca a cincea – Viața, cel mai prețios dar - Luarea vieții (Legitima apărare, Sinuciderea, Omuciderea, Avortul, Eutanasia) - Respectul față de viață (Îngrijirea sănătății și a corpului, cercetarea științifică, respectul față de morți) - Pacea și evitarea războiului 16. Porunca a șasea și a noua – Curăția în viața personală și în relațiile cu celelalte persoane - Sexualitatea umană - Păcatele împotriva curăției - Căsătorie, celibat, consacrare 17. Porunca a șaptea și a zecea – Destinația bunurilor și proprietatea privată - Respectul față de integritatea creației - Doctrina socială a Bisericii - Iubirea față de cei săraci 18. Porunca a opta – Adevărul ca mod de viață - Trăirea în adevăr - Păcate împotriva adevărului - Folosirea mijloacelor de comunicare socială

Anexa nr.18.8. Programa de examen pentru disciplina *Catehism – Cultul Greco-Catolic – CAT_GRE_CAT_P2 (CS)*

- *Proba E – a doua probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării)*
- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Ghid Turism Religios*

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina *Catehism, Cultul Greco-Catolic*, fundamentează elaborarea subiectelor și a baremelor pentru **proba E – a doua probă** din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Prezenta programă precizează **competențele de evaluat și domeniile de conținut și conținuturile** pe baza cărora se construiește evaluarea, fără a prelua notele de prezentare, exemplele de activități de învățare sau sugestiile metodologice din programele școlare.

Programa de examen derivă din și este în deplină concordanță cu **programele școlare în vigoare pentru învățământul liceal**, aprobate prin **Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 3716/2026, Anexa nr. 175**. Evaluarea vizează competențele generale și competențele specifice formate pe parcursul întregului ciclu liceal (clasele a IX-a – a XII-a), prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Scopul evaluării prin proba de bacalaureat la această disciplină este de a constata măsura în care candidatul *identifică, exprimă, analizează, înțelege, descrie, argumentează*, în situații de complexitate corespunzătoare raportării (CS) și tipului de probă.

Variantele de subiecte evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

Prin susținerea probei, candidatul face dovada următoarelor **competențe generale (CG)**, dobândite pe parcursul învățământului liceal (clasele a IX-a – a XII-a):

CG1	Exprimarea adevărilor fundamentale de credință ale Bisericii , ca bază a identității creștine personale și comunitare
CG2	Înțelegerea rolului și trăirea liturgiei și a sacramentelor ca mijloace de sfințire și comuniune cu Cristos și Biserica
CG3	Asumarea valorilor morale creștine și aplicarea lor în relația cu sine, cu aproapele și cu întreaga creație
CG4	Dezvoltarea capacității de a valorifica dimensiunea spirituală a credinței prin dialog, cooperare și solidaritate între persoane, comunități și tradiții religioase diferite

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru întregul ciclu liceal (fără cuplare cu conținuturile): ⁶

CG1 – Exprimarea adevărilor fundamentale de credință ale Bisericii , ca bază a identității creștine personale și comunitare

Cod CS	Competențe specifice evaluate
IX.CS.1.1.	Explicarea legăturii dintre revelația biblică și învățătura Bisericii
IX.CS.1.2.	Corelarea mărturisirii credinței cu experiența personală și comunitară
IX.CS.1.3.	Asumarea mărturisirii credinței prin atitudini de responsabilitate și respect în viața publică
X.CS.1.1.	Recunoașterea principalelor adevăruri de credință din Revelația biblică și tradiția Bisericii
X.CS.1.2.	Analizarea modului în care Biserica explică lumea văzută ca lucrare a lui Dumnezeu și a responsabilității omului față de ea
X.CS.1.3.	Explicarea misterelor vieții lui Isus în raport cu identitatea Sa mesianică
XI.CS.1.1.	Recunoașterea prezenței și acțiunii Spiritului Sfânt în istoria mântuirii
XI.CS.1.2.	Descrierea semnificației Bisericii în planul lui Dumnezeu și rolul acesteia în formarea identității creștine
XI.CS.1.3.	Explicarea rolului Spiritului Sfânt în viața personală, comunitară și în misiunea și viața Bisericii
XII.CS.1.1.	Identificarea principiilor credinței creștine care ajută la formarea spirituală a credinciosului
XII.CS.1.2.	Descrierea conceptului de viață veșnică și a posibilităților sale în credința creștină

Cod CS	Competențe specifice evaluate
XII.CS.1.3.	Explicarea rolului Fecioarei Maria în cultivarea unei vieți creștine responsabile fondate pe trăirea credinței și pe ascultarea lui Dumnezeu

CG2 – Înțelegerea rolului și trăirea liturghiei și a sacramentelor ca mijloace de sfințire și comuniune cu Cristos și Biserica

Cod CS	Competențe specifice evaluate
IX.CS.2.1.	Explicarea rolului Sacramentaliilor și a Sacramentului Botezului în raport cu etapele vieții omului
IX.CS.2.2.	Identificarea situațiilor concrete în care liturgia sau sacramentele susțin viața personală și comunitară
IX.CS.2.3.	Exemplificarea modului în care participarea la sacramente transformă viața personală și comunitară
X.CS.2.1.	Descrierea simbolurilor și a gesturilor fundamentale din celebrările liturgice și sacramentale
X.CS.2.2.	Explicarea legăturii dintre participarea la sacramente și maturizarea spirituală
X.CS.2.3.	Argumentarea importanței Mirului și Euharistiei în viața spirituală și comunitară a Bisericii
XI.CS.2.1.	Identificarea importanței sănătății spirituale și trupești în stabilirea unei relații de comuniune cu Cristos și cu Biserica
XI.CS.2.2.	Clarificarea modului în care sacramentele și liturgia susțin parcursul spiritual al credinciosului
XI.CS.2.3.	Reflectarea asupra modului în care sacramentele contribuie la vindecarea și întărirea spirituală a fiecărui creștin
XII.CS.2.1.	Identificarea etapelor și elementelor esențiale ale celebrării Căsătoriei și Preoției
XII.CS.2.2.	Înțelegerea modului în care sacramentele sprijină vocația și misiunea personală de slujire a fiecărui credincios
XII.CS.2.3.	Reflectarea asupra scopului și semnificației Căsătoriei și a Preoției ca slujire a aproapelui și a lui Dumnezeu

CG3 – Asumarea valorilor morale creștine și aplicarea lor în relația cu sine, cu aproapele și cu întreaga creație

Cod CS	Competențe specifice evaluate
IX.CS.3.1.	Analizarea unor situații concrete și formularea de răspunsuri pornind de la morala creștină
IX.CS.3.2.	Compararea moralei creștine cu principii morale universale
IX.CS.3.3.	Asumarea responsabilității față de creație și societate prin acțiuni concrete
X.CS.3.1.	Descrierea rolului legii naturale în orientarea comportamentului uman și a contribuției Revelației divine la formarea legii morale
X.CS.3.2.	Explicarea caracteristicilor Legii Vechi în viața poporului lui Dumnezeu și a Legii Noi ca expresie a vieții în Cristos
X.CS.3.3.	Argumentarea propriilor alegeri în relația cu sine, cu aproapele și cu întreaga creație pornind de la perspectiva moralei creștine
XI.CS.3.1.	Descrierea modului în care credința, speranța și iubirea orientează viața morală a fiecărui creștin
XI.CS.3.2.	Explicarea formelor de cinstire a lui Dumnezeu și a părinților în tradiția creștină
XI.CS.3.3.	Aplicarea principiilor morale în relațiile cu familia, cu comunitatea și cu Dumnezeu
XII.CS.3.1.	Recunoașterea importanței consimțământului, a respectului și a responsabilității în relațiile cu sine, cu aproapele și cu întreaga creație
XII.CS.3.2.	Explicarea atitudinii creștine față de viața și demnitatea umană și față de importanța adevărului în viața personală și socială

Cod CS	Competențe specifice evaluate
XII.CS.3.3.	Promovarea unor comportamente morale creștine în situații cotidiene care implică responsabilitate și dreptate

CG4 – Dezvoltarea capacității de a valorifica dimensiunea spirituală a credinței prin dialog, cooperare și solidaritate între persoane, comunități și tradiții religioase diferite

Cod CS	Competențe specifice evaluate
IX.CS.4.1.	Descrierea diferențelor dintre tradițiile creștine, cu atitudine de respect
IX.CS.4.2.	Identificarea modurilor prin care cunoașterea lui Dumnezeu conduce la deschidere față de semenii și alte tradiții religioase
IX.CS.4.3.	Aplicarea valorilor evanghelice în relațiile sociale
X.CS.4.1.	Identificarea valorilor morale universale care pot apropia persoane și comunități
X. CS.4.2.	Dezvoltarea unui mod respectuos de comunicare pe teme de credință bazat pe importanța dialogului și cooperării între comunitățile religioase
X.CS.4.3.	Aplicarea valorilor creștine în contexte de dialog și cooperare pornind de la dezvoltarea capacității de a integra dimensiunea spirituală în relațiile cu ceilalți
XI.CS.4.1.	Recunoașterea rolului Bisericii în promovarea spiritului de comuniune și colaborare
XI.CS.4.2.	. Dezvoltarea capacității de a dialoga pe teme religioase cu respect și deschidere
XI.CS.4.3.	Integrarea principiilor morale creștine prin comportamente adecvate în familie, în Biserică și în societate
XII.CS.4.1.	Identificarea modului în care credința și devoțiunile spirituale influențează relațiile sociale în tradiții religioase diferite
XII.CS.4.2.	Aplicarea principiilor solidarității și cooperării în familie și comunitate
XII.CS.4.3.	Integrarea principiilor morale și spirituale creștine în construirea unui mod de viață armonios și etic

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate separat de competențele de evaluat, cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Mărturisirea credinței creștine	1. Noțiuni introductive 2. Căile pentru a ajunge la cunoașterea lui Dumnezeu 3. Revelația lui Dumnezeu 4. Credința - răspunsul omului dat lui Dumnezeu 5. Crezul - rezumatul credinței 6. Dumnezeu Treime (teologie și pasaje vetero și neotestamentare) 7. Tatăl - Creatorul 8. Lumea văzută 9. Lumea nevăzută 10. Omul - capodopera creației 11. Fiul - Mântuitorul 12. Titlurile cristologice 13. Misterele copilăriei lui Isus 14. Misterele vieții publice 15. Patima, moartea și învierea - centrul credinței creștine 16. Spiritul Sfânt – Sfințitorul 17. Nume ale Spiritului Sfânt 18. Simboluri ale Spiritului Sfânt 19. Spiritul Sfânt în Sfânta Scriptură și în Viața Bisericii 20. Semnificația Bisericii 21. Originea, întemeierea și misiunea Bisericii 22. Biserica – poporul lui Dumnezeu

Domenii de conținut	Conținuturi
	23. Misterul Bisericii 24. Însușirile Bisericii 25. Constituția ierarhică a Bisericii 26. Realitățile ultime mărturisite de Biserică - Rai, Iad, Purgator - Învierea morților 27. Judecata particulară 28. Judecata universală 29. Fecioara Maria – model de ascultare 30. Dogmele mariane 31. Devoțiuni mariane (Paraclis, Acatist, Rozar)
2. Sacramentele în viața creștinului	1. Liturgia în viața Bisericii 2. Timpul celebrării - Anul liturgic 3. Locul celebrării - Obiecte liturgice 4. Sacramente (definiție și clasificare) 5. Sacramentalii (definiție, celebrare liturgică și importanță) 6. Botezul - Nume și prefigurări - Necesitatea Botezului - Celebrarea Botezului - Celebrantul Botezului - Harul (Roadele) Botezului 7. Mirul - Nume și prefigurări - Celebrarea Mirului - Celebrantul Mirului - Harul (Roadele) Mirului 8. Euharistia - Nume și prefigurări - Celebrarea și celebrantul Euharistiei - Jertfa Euharistică - Harul (Roadele) Euharistiei 9. Spovada - Nume ale sacramentului - Actele penitentului - Celebrarea Spovezii - Harul (Roadele) Spovezii 10. Maslul - Necesitatea Maslului - Celebrarea și celebrantul Maslului - Harul (Roadele) Maslului 11. Căsătoria - Căsătoria în planul lui Dumnezeu - Celebrarea Căsătoriei - Harul (Roadele) Căsătoriei 12. Preoția - Preoția Vechiului Testament - Treptele sacramentului Preoției - Celebrarea, celebrantul și destinatarii Preoției - Harul (Roadele) Preoției
3. Elemente de morală creștină	1. Libertate și responsabilitate 2. Moralitatea actelor umane 3. Conștiința morală 4. Virtuțile și tipologia lor

Domenii de conținut	Conținuturi
	5. Păcatul și tipologia lui 6. Legea morală 7. Legea naturală 8. Legea revelată - Legea Veche - Legea Nouă 9. Decalogul - origine și împărțire 10. Porunca întâi – Locul lui Dumnezeu în viața creștinului - Credința, speranța și iubirea - Relația autentică cu Dumnezeu prin adorație, rugăciune, jertfă, făgăduințe și voturi - Păcate împotriva poruncii întâi 11. Porunca a doua – Importanța numelui divin - Numele divin (origine și semnificație) - Jurământul în numele Domnului 12. Porunca a treia – Cinstirea Zilei Domnului - Duminica – Ziua Domnului - Sărbătorile de poruncă 13. Porunca a patra – Relațiile familiale - Îndatoririle părinților - Îndatoririle copiilor 14. Porunca a cincea – Viața, cel mai prețios dar - Luarea vieții (Legitima apărare, Sinuciderea, Omuciderea, Avortul, Eutanasia) - Respectul față de viață (Îngrijirea sănătății și a corpului, cercetarea științifică, respectul față de morți) - Pacea și evitarea războiului 15. Porunca a șasea și a noua – Curăția în viața personală și în relațiile cu celelalte persoane - Sexualitatea umană - Păcatele împotriva curăției - Căsătorie, celibat, consacrare 16. Porunca a șaptea și a zecea – Destinația bunurilor și proprietatea privată - Respectul față de integritatea creației - Doctrina socială a Bisericii - Iubirea față de cei săraci 17. Porunca a opta – Adevărul ca mod de viață - Trăirea în adevăr - Păcate împotriva adevărului - Folosirea mijloacelor de comunicare socială

**Anexa nr.18.9. Programa de examen pentru disciplina *Turism și Patrimoniu cultural* –
TPC_GRE_CAT_P1 (CS)**

- *Proba E – prima probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării)*
- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea ghid turism religios*

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina *Turism și Patrimoniu cultural, Cultul Greco-Catolic*, fundamentează elaborarea variantelor de subiecte și a baremelor de evaluare și de notare pentru proba E – prima probă din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Prezenta programă precizează **competențele de evaluat, domeniile de conținut și conținuturile** vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen derivă din **programele școlare în vigoare pentru învățământul liceal**, aprobate prin **Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 3716/2026**. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul întregului ciclu liceal, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen la această disciplină este de a constata măsura în care candidatul exprimă, analizează, aplică, colaborează, în situații de complexitate corespunzătoare raportării (CS) și tipului de probă.

Prin susținerea probei de examen la disciplina *Turism și Patrimoniu cultural*, candidatul este pus în situația de a face dovada următoarelor **competențe generale (CG)**, dobândite pe parcursul învățământului liceal (clasele a XI-a – a XII-a):

CG1	Utilizarea corectă a terminologiei și a limbajelor specifice, pentru explicarea diferitelor aspecte din domeniile turism și patrimoniu cultural
CG2	Identificarea modalităților de promovare și valorificare a patrimoniului natural și cultural în contextul turismului religios
CG3	Utilizarea noilor tehnologii ca surse de învățare, documentare și diseminare a informațiilor referitoare la patrimoniul cultural
CG4	Argumentarea importanței obiectivelor religioase ca parte integrantă a patrimoniului cultural național și universal

Prin variantele de subiecte elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** care pot fi evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru ciclul liceal:

CG1 – Utilizarea corectă a terminologiei și a limbajelor specifice, pentru explicarea diferitelor aspecte din domeniile turism și patrimoniu cultural

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS1.1	Explicarea termenilor specifici turismului natural, patrimoniului cultural material și imaterial (ex. ecoturism, geoturism, parc național, rezervație naturală, monument, sit UNESCO, tradiție, obicei)
XI.CS1.2	Explicarea unor fenomene, procese și elemente din turism și patrimoniu cultural folosind corect limbajul de specialitate
XI.CS1.3	Citirea și interpretarea informației cartografice și grafice, prin operarea cu simboluri, semne și convenții specifice
XII.CS1.1	Descrierea caracteristicilor elementelor naturale cu valoare turistică folosind terminologia de specialitate
XII.CS1.2	Explicarea valorii istorice și culturale a patrimoniului antropoc folosind limbajul de specialitate
XII.CS1.3	Descrierea caracteristicilor lăcașurilor de cult utilizând terminologia specifică patrimoniului religios

CG2 – Identificarea modalităților de promovare și valorificare a patrimoniului natural și cultural în contextul turismului religios

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS2.1	Identificarea formelor de patrimoniu natural și cultural implicate în turismul religios, utilizând exemple relevante din spațiul local și național
XI.CS2.2	Descrierea modalităților simple de promovare a patrimoniului natural și cultural în cadrul turismului religios
XI.CS2.3	Utilizarea unor instrumente de bază pentru valorificarea patrimoniului în contextul turismului religios
XII.CS2.1	Argumentarea valorii turistice și spirituale a obiectivelor naturale, utilizând limbajul specific turismului și patrimoniului cultural
XII.CS2.2	Identificarea monumentelor și siturilor culturale cu potențial de valorizare în turismul religios
XII.CS2.3	Propunerea unor modalități de promovare a lăcașurilor de cult (tururi tematice, materiale informative, evenimente culturale)

CG3 – Utilizarea noilor tehnologii ca surse de învățare, documentare și diseminare a informațiilor referitoare la patrimoniul cultural.

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS3.1	Identificarea și utilizarea surselor digitale de bază pentru documentarea privind patrimoniul cultural
XI.CS3.2	Utilizarea instrumentelor digitale pentru diseminarea informațiilor despre patrimoniul cultural, în contexte educaționale
XI.CS3.3	Integrarea resurselor digitale în activități de prezentare și promovare a obiectivelor turistice religioase
XII.CS3.1	Utilizarea instrumentelor digitale pentru documentarea informațiilor despre patrimoniu și turism religios și cultural
XII.CS3.2	Selectarea și organizarea informațiilor relevante privind patrimoniul religios și utilizarea instrumentelor digitale
XII.CS3.3	Integrarea resurselor digitale în activități de prezentare și promovare a obiectivelor turistice religioase

CG4 – Argumentarea importanței obiectivelor religioase ca parte integrantă a patrimoniului cultural național și universal.

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS4.1	Analizarea elementelor de bază ale patrimoniului cultural național
XI.CS4.2	Manifestarea unei atitudini responsabile față de patrimoniul cultural și religios
XI.CS4.3	Argumentarea importanței obiectivelor religioase ca parte integrantă a patrimoniului cultural național și universal
XII.CS4.1	Identificarea valorilor istorice culturale și spirituale ale obiectivelor religioase.
XII.CS4.2	Argumentarea importanței protejării și conservării patrimoniului religios
XII.CS4.3	Prezentarea rolului obiectivelor religioase în promovarea patrimoniului național și universal

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Potențialul turistic al cadrului natural	1.1 Potențialul turistic al cadrului natural Potențialul turistic al reliefului: Relief alpin și glaciari; Relief vulcanic; Chei și defileuri; Saline; Ghețari; Peșteri; Fenomene geologice deosebite 1.2 Potențialul turistic al apelor: Ape curgătoare; Lacuri; Litoralul românesc; Ape termale; ape minerale; Cascade; Izvoare și alte resurse de ape curative. 1.3 Potențialul turistic al biosferei: Pădurea – resursă turistică; Fauna – resursă turistică 1.4 Parcuri naționale și Parcuri naturale din România 1.5 Rețeaua Natura 2000: arii protejate la nivel U.E. 1.6 Rezervații ale biosferei: Rezervația Biosferei Delta Dunării
2. Contextul general al patrimoniului	2.1 Categoriile de patrimoniu (natural, cultural; material, imaterial) 2.2 Instituții care se ocupă de patrimoniul internațional și național 2.3 Criterii de selecție a obiectivelor de patrimoniu pentru lista UNESCO 2.4 Conservarea patrimoniului. Arhive de documente UNESCO. Rolul patrimoniului în viața de zi cu zi (identitate culturală locală, meserii creative, turism)
3. Patrimoniul cultural istoric	3.1 Categoriile de patrimoniu (natural, cultural; material, imaterial) 3.2 Instituții care se ocupă de patrimoniul internațional și național 3.3 Criterii de selecție a obiectivelor de patrimoniu pentru lista UNESCO 3.4 Conservarea patrimoniului. Arhive de documente UNESCO. Rolul patrimoniului în viața de zi cu zi (identitate culturală locală, meserii creative, turism)
4. Patrimoniul cultural antropoc	4.1 Edificii de importanță istorică: cetăți dacice; castre romane; complexul rupestru Basarabi; castele și palate; 4.2 Edificii culturale: muzee; case memoriale; biblioteci; universități; expoziții 4.3 Cetățile dacice din Munții Orăștiei 4.4 Așezări săsești cu biserici fortificate din Transilvania 4.5 <i>Situl din Biertan cu biserica fortificată și o parte din localitate; Satul Călnic; Satul Dârjiu; Satul Prejmer; Satul Saschiz; Satul Valea Viilor; Satul Viscri.</i> 4.6 <i>Orașul vechi din Sighișoara (județul Mureș)</i>
4. Construcții religioase și lăcașe de cult	5.1 Biserici de lemn; biserici de zid; catedrale; biserici fortificate; 5.2 Mănăstiri; moschee; sinagogi 5.3 Cimitire 5.4 Biserici pictate din Moldova: Patrimoniul cultural material UNESCO 5.5 Biserici de lemn din Maramureș: Patrimoniul cultural material UNESCO 5.5.1 Biserica <i>Intrarea Maicii Domnului în Biserică</i> din Bârsana 5.5.2 Biserica <i>Sfântul Nicolae</i> din Budești 5.5.3 Biserica <i>Sfânta Parascheva</i> din Desești 5.5.4 Biserica <i>Nașterea Fecioarei</i> din Ieud Deal 5.5.5 Biserica <i>Sfinții Arhangheli</i> din Plopiș 5.5.6 Biserica <i>Sfânta Parascheva</i> din Poienile Izei 5.5.7 Biserica <i>Sfinții Arhangheli</i> din Rogoz 5.5.8 Biserica <i>Sfinții Arhangheli</i> din Șurdești

Domenii de conținut	Conținuturi
	5.6 Biserici pictate din Țara Românească
6. Resurse turistice de natură etnografică și folclorică și religioasă	6.1 Meșteșuguri 6.2 Obiceiuri 6.3 Locuri comemorative; Pe urmele sfinților. 6.4 Centre de pelerinaj global: Vatican, Ierusalim, Santiago de Compostela, Muntele Athos; național: Blaj, Sighet, Nicula; 6.5 Hramuri de biserici 6.6 Locuri de apariții și miracole mariane: Nicula, Lourdes, Fatima, Guadalupe 6.7 Factori determinanți: generalități; Infrastructura specifică; Direcții de acțiune pentru dezvoltarea turismului religios; Tendințe de dezvoltare în viitor; 6.8 Obiective turistico-religioase: Bisericele; Mănăstirile; Catedralele; 6.9 Itinerarii turistice religioase : 6.10 Studii de caz: Itinerarii în Regiunea turistică Dobrogea, Itinerarii în Regiunea turistică Transilvania, Itinerarii în Regiunea turistică Moldova (Bucovina), Itinerarii în Regiunea turistică Maramureș, Itinerarii în regiunea turistică Crișana

Anexa nr.18.10. Programa de examen pentru disciplina *Limba și Literatura română creștină - Cultul Greco-Catolic* – LLRC_P1 (CS)

- *Proba E – a doua probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării)*
- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Teologie Greco-Catolică*

PREAMBUL

Prezenta programă de examen este elaborată pentru disciplina **Limba și Literatura română creștină**, corespunzătoare celei de-a doua probe scrise (E) din cadrul examenului național de bacalaureat pentru absolvenții filierei vocaționale, profilul teologic, specializarea **Teologie Greco-Catolică**.

Programa de examen derivă din **Programa școlară pentru disciplina Limba și Literatura română creștină, Cultul Greco-Catolic, clasele a IX-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Teologie Greco-Catolică**, aprobată prin **Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 3716/2026**, Anexa nr. 171.

Programa stabilește competențele și conținuturile care constituie obiectul evaluării la examenul național de bacalaureat și este elaborată în concordanță cu profilul de formare al absolventului învățământului liceal. În cadrul examenului se evaluează competențele formate pe parcursul ciclului liceal privind receptarea, analiza, interpretarea și valorificarea textelor reprezentative ale literaturii române creștine, utilizarea adecvată a conceptelor specifice disciplinei, precum și capacitatea de argumentare și de integrare a valorilor culturale și spirituale în interpretarea operei literare.

Scopul evaluării prin proba de bacalaureat la această disciplină este de a constata măsura în care candidatul:

- receptează și interpretează texte reprezentative ale literaturii române creștine în contexte culturale și spirituale relevante;
- utilizează conceptele de analiză literară și terminologia specifică disciplinei;
- argumentează opinii privind mesajul, structura și valoarea estetică a textelor literare;
- valorifică repere culturale, istorice și spirituale în interpretarea operelor studiate.

Variantele de subiecte evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru orice modalitate corectă de rezolvare a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

Prin susținerea probei, candidatul face dovada următoarelor **competențe generale (CG)**, dobândite pe parcursul învățământului liceal (clasele a IX-a – a XII-a):

CG1	Receptarea textului literar din perspectiva valorilor creștine
CG2	Utilizarea adecvată a conceptelor specifice literaturii creștine în analiza textelor
CG3	Argumentarea orală sau în scris a unor opinii în diverse situații de comunicare
CG4	Integrarea valorilor creștine în înțelegerea și interpretarea textelor literare

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru întregul ciclu liceal (fără cuplare cu conținuturile):

CG1 – Receptarea textului literar din perspectiva valorilor creștine

Cod CS	Competențe specifice evaluate
IX.CS.1.1.	Aplicarea cunoștințelor de literatură creștină în receptarea mesajelor orale și scrise
IX.CS.1.2.	Utilizarea tehnicilor de documentare și a strategiilor specifice
IX.CS.1.3.	Analiza personajelor literare din perspectiva valorilor creștine
X.CS.1.1.	Aplicarea cunoștințelor de literatură creștină în receptarea mesajelor orale și scrise
X.CS.1.2.	Utilizarea tehnicilor de documentare și a strategiilor specifice
X.CS.1.3.	Analiza personajelor literare din perspectiva valorilor creștine
XI.CS.1.1.	Aplicarea cunoștințelor de literatură creștină în receptarea mesajelor orale și scrise
XI.CS.1.2.	Utilizarea tehnicilor de documentare și a strategiilor specifice
XI.CS.1.3.	Analiza personajelor literare din perspectiva valorilor creștine
XII.CS.1.1.	Aplicarea cunoștințelor de literatură creștină în receptarea mesajelor orale și scrise
XII.CS.1.2.	Utilizarea tehnicilor de documentare și a strategiilor specifice

Cod CS	Competențe specifice evaluate
XII.CS.1.3.	Analiza personajelor literare din perspectiva valorilor creștine

CG2 – Utilizarea adecvată a conceptelor specifice literaturii creștine în analiza textelor

Cod CS	Competențe specifice evaluate
IX.CS.2.1.	Aplicarea cunoștințelor de literatură creștină în receptarea mesajelor orale și scrise
IX.CS.2.2.	Utilizarea tehnicilor de documentare și a strategiilor specifice
IX.CS.2.3.	Analiza personajelor literare din perspectiva valorilor creștine
X.CS.2.1.	Aplicarea cunoștințelor de literatură creștină în receptarea mesajelor orale și scrise
X.CS.2.2.	Utilizarea tehnicilor de documentare și a strategiilor specifice
X.CS.2.3.	Analiza personajelor literare din perspectiva valorilor creștine
XI.CS.2.1.	Aplicarea cunoștințelor de literatură creștină în receptarea mesajelor orale și scrise
XI.CS.2.2.	Utilizarea tehnicilor de documentare și a strategiilor specifice
XI.CS.2.3.	Analiza personajelor literare din perspectiva valorilor creștine
XII.CS.2.1.	Aplicarea cunoștințelor de literatură creștină în receptarea mesajelor orale și scrise
XII.CS.2.2.	Utilizarea tehnicilor de documentare și a strategiilor specifice
XII.CS.2.3.	Analiza personajelor literare din perspectiva valorilor creștine

CG3 – Argumentarea orală sau în scris a unor opinii în diverse situații de comunicare

Cod CS	Competențe specifice evaluate
IX.CS.3.1.	Aplicarea cunoștințelor de literatură creștină în receptarea mesajelor orale și scrise
IX.CS.3.2.	Utilizarea tehnicilor de documentare și a strategiilor specifice
IX.CS.3.3.	Analiza personajelor literare din perspectiva valorilor creștine
X.CS.3.1.	Aplicarea cunoștințelor de literatură creștină în receptarea mesajelor orale și scrise
X.CS.3.2.	Utilizarea tehnicilor de documentare și a strategiilor specifice
X.CS.3.3.	Analiza personajelor literare din perspectiva valorilor creștine
XI.CS.3.1.	Aplicarea cunoștințelor de literatură creștină în receptarea mesajelor orale și scrise
XI.CS.3.2.	Utilizarea tehnicilor de documentare și a strategiilor specifice
XI.CS.3.3.	Analiza personajelor literare din perspectiva valorilor creștine
XII.CS.3.1.	Aplicarea cunoștințelor de literatură creștină în receptarea mesajelor orale și scrise
XII.CS.3.2.	Utilizarea tehnicilor de documentare și a strategiilor specifice
XII.CS.3.3.	Analiza personajelor literare din perspectiva valorilor creștine

CG4 – Integrarea valorilor creștine în înțelegerea și interpretarea textelor literare

Cod CS	Competențe specifice evaluate
IX.CS.4.1.	Aplicarea cunoștințelor de literatură creștină în receptarea mesajelor orale și scrise
IX.CS.4.2.	Utilizarea tehnicilor de documentare și a strategiilor specifice
IX.CS.4.3.	Analiza personajelor literare din perspectiva valorilor creștine
X.CS.4.1.	Aplicarea cunoștințelor de literatură creștină în receptarea mesajelor orale și scrise
X.CS.4.2.	Utilizarea tehnicilor de documentare și a strategiilor specifice
X.CS.4.3.	Analiza personajelor literare din perspectiva valorilor creștine
XI.CS.4.1.	Aplicarea cunoștințelor de literatură creștină în receptarea mesajelor orale și scrise
XI.CS.4.2.	Utilizarea tehnicilor de documentare și a strategiilor specifice
XI.CS.4.3.	Analiza personajelor literare din perspectiva valorilor creștine
XII.CS.4.1.	Aplicarea cunoștințelor de literatură creștină în receptarea mesajelor orale și scrise

Cod CS	Competențe specifice evaluate
XII.CS.4.2.	Utilizarea tehnicilor de documentare și a strategiilor specifice
XII.CS.4.3.	Analiza personajelor literare din perspectiva valorilor creștine

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate separat de competențele de evaluat, cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
A. Domeniul lingvistic	- Terminologia religioasă de bază: termeni biblici, liturgici, simbolici - Limbajul traducerilor vechi - Limbajul filosofico-religios - Forme lingvistice populare cu tematică religioasă (proverbe, zicători) - Realizarea unui glosar de termeni religioși din textele studiate - Exerciții de identificare și explicare a simbolurilor religioase - Analiza diferențelor lingvistice între texte populare și texte culte - Discuții despre evoluția limbajului religios și rolul traducerilor - Limbajul religios în textele literare - Particularități ale limbajului religios în literatura română creștină - Termeni și concepte specifice spiritualității creștine - Simbolismul limbajului religios - Stilistica textelor literare religioase - Figuri de stil specifice textelor literare religioase - Modalități de expresie în textele literare religioase - Analiza stilistică a textelor creștine - Limbajul specific tradiției greco-catolice - Terminologia specifică tradiției bizantine - Influențe lingvistice latine și orientale în textele literare religioase
B. Domeniul literar	- Introducere în literatura română creștină - Conceptul de literatură creștină - Relația dintre credință, spiritualitate și creație literară - Literatura română în context creștin european - Specificul spiritualității greco-catolice în literatura română - Literatura populară cu tematică religioasă - Colinde religioase: O, ce veste minunată, Trei păstori, Steaua sus răsare - Legende populare cu tematică religioasă: Legenda Maicii Domnului, Legenda crucii - Balada populară cu elemente creștine: Miorița - simbolistica creștină și ritualul trecerii - Proverbe și zicători cu tematică religioasă - selecție reprezentativă - Ritualuri și obiceiuri populare creștine reflectate în folclorul literar românesc - Literatura religioasă veche - Primele texte religioase în limba română: Floarea Darurilor - fragmente reprezentative

Domenii de conținut	Conținuturi
	- Învățăturile lui Neagoe Basarab către fiul său Teodosie - fragmente reprezentative - Miron Costin și poezia filosofico-religioasă: Viața lumii - prima poezie filosofică din literatura română cultă - Temele vanității lumești și efemerității vieții - Influența Ecclesiastului și viziunea creștină asupra destinului uman 4. Dimitrie Cantemir și dimensiunea creștină a operei sale - Divanul sau Gâlceava Înțeleptului cu Lumea: Structura operei și dialogul alegoric - Concepția despre viața spirituală versus viața lumească- Istoria ieroglifică - fragmente - Alegoriile religioase și simbolistica creștină - Viziunea providențialistă asupra istoriei în Descrierea Moldovei - fragmente selectate 5. Începuturile literaturii greco-catolice - Contextul istoric al apariției Bisericii Greco-Catolice în Transilvania - Primele texte literare greco-catolice: Floarea adevărului (1750) - fragment - Importanța Unirii cu Roma pentru cultura română - Inocențiu Micu-Klein Memorii și petiții - fragmente selectate; activitatea culturală și literară - Contribuția primilor episcopi greco-catolici la dezvoltarea literaturii române 6. Dimensiunea creștină în literatura premodernă - Ion Budai-Deleanu: <i>Țiganiada</i> - elemente religioase și morale (fragment din Cântul I sau XII) - Gheorghe Asachi: <i>Moartea lui Isus</i> sau alt text cu tematică creștină; - Anton Pann: <i>Povestea vorbii</i> - selecție de proverbe și zicători cu tematică religioasă 7. Școala Ardeleană și contribuția sa la dezvoltarea literaturii religioase - Contextul istoric și cultural al Școlii Ardelene - Samuil Micu: <i>Biblia de la Blaj</i> - importanță și fragmente selectate; Scrieri teologice și filosofice - fragmente - Gheorghe Șincai: <i>Hronica românilor</i> - viziunea providențialistă asupra istoriei - Petru Maior: <i>Prediche sau învățături la toate duminicile și sărbătorile</i> – fragmente la alegere; <i>Istoria Bisericii românilor</i> – fragmente la alegere 8. Literatura pașoptistă și dimensiunea creștină - Vasile Alecsandri: <i>Pasteluri</i> - elemente de spiritualitate în poezia naturii – natura ca templu divin - selecție de texte; <i>Dumbrava Roșie</i> - dimensiunea providențialistă – fragment la alegere; - Andrei Mureșanu: <i>Un răsunet (Deșteaptă-te, române!)</i> dimensiunea religioasă; Poezii religioase - selecție - Grigore Alexandrescu: <i>Rugăciunea</i> - analiză aprofundată; Fabule cu morală creștină – selecție - Dimitrie Bolintineanu: <i>Legende istorice</i> - dimensiunea morală și providențialistă - Alexandru Odobescu: <i>Doamna Chiajna</i> - conflictul moral și religios

Domenii de conținut	Conținuturi
	- Bogdan Petriceicu Hasdeu: <i>Răposatul postelnic</i> - elemente de spiritualitate 9. Junimismul și reflectarea valorilor creștine - Mihai Eminescu: <i>Răsai asupra mea</i> - analiză aprofundată; Selecție de poezii cu tematică religioasă (de ex. <i>Învierea</i>, <i>Rugăciunea unui dac</i>, <i>Rugăciune</i>) - Ion Creangă: <i>Amintiri din copilărie</i> - educația religioasă și valorile tradiționale; <i>Ivan Turbincă</i> - reprezentarea lui Dumnezeu și a Morții - Ioan Slavici: <i>Budulea Taichii</i> - valorile familiale și comunitare – text aprofundat - I.L. Caragiale: <i>O făclie de Paște</i> – vocile conștiinței; 10. Scriitori transilvăneni și dimensiunea creștină - George Barițiu: Articole despre rolul Bisericii în viața națională - fragmente - Timotei Cipariu: Poezii religioase – selecție; Contribuția la dezvoltarea limbajului teologic românesc - Andrei Șaguna: Scrieri pastorale – fragmente; Contribuția la cultura română - George Coșbuc: <i>Moartea lui Fulger</i> - viziunea asupra morții; Poezii cu tematică religioasă (<i>La Paști</i>, <i>Colinde</i>) 11. Poezia interbelică și dimensiunea religioasă - Tudor Arghezi: Ciclul <i>Psalmi</i> - 1 Psalm la alegere - analiză aprofundată; Poezii cu tematică religioasă (<i>De-a v-ați ascuns, Duhovnicească</i>) - Lucian Blaga: <i>Poemele luminii</i> - metafizica luminii – poezia <i>Lumina</i> – analiză aprofundată; <i>În marea trecere</i> – analiză aprofundată; Alte poezii cu tematică religioasă la alegere (<i>Paradis în destrămare</i>); Eseistica filosofico-religioasă: fragmente din Spațiul mioritic - Ion Barbu: <i>Joc secund</i> - dimensiunea platoniciană și creștină; Poezii cu simbolistică religioasă (<i>Oul dogmatic</i>) - Vasile Voiculescu: <i>Ultimele sonete închipuite ale lui Shakespeare</i> - dimensiunea mistică; Poezii religioase - selecție din volumele <i>Poeme cu îngeri</i>, <i>Întrezăriri</i> - Nichifor Crainic: Selecție de poezii - viziunea religioasă (de ex. <i>Isus prin grâu</i>, <i>Rugăciunea din amurg</i>, <i>Țară de peste veac</i>) 12. Proza interbelică și problematica moral-religioasă - Liviu Rebreanu: Nuvelistică – selecție de texte la alegere (de ex. <i>Nevasta</i> - problematica morală și păcatul; <i>Catastrofa</i> – criza de conștiință) - Mihail Sadoveanu: <i>Creanga de aur</i> - sincretismul religios și inițierea 13. Dramaturgia interbelică și dimensiunea spirituală - Lucian Blaga: Selecție de piese de teatru (de ex.: <i>Meșterul Manole</i> - mitul jertfei creatoare – aprofundare; <i>Arca lui Noe</i> – mitul biblic al potopului) - Camil Petrescu: <i>Jocul ielelor</i> - problematica adevărului absolută – aprofundare - Victor Eftimiu: <i>Înșir'te mărgărite</i> - dimensiunea folclorică și simbolistica creștină 14. Gândirea teologică și literatura interbelică - Revista „Gândirea” și programul gândirist:

Domenii de conținut	Conținuturi
	- Nichifor Crainic – <i>Sensul tradiției, Puncte cardinale în haos</i> (fragmente) - Petre Țuțea: Fragmente din <i>Între Dumnezeu și neamul meu</i> - Mircea Eliade: <i>Istoria credințelor religioase, Arborele Gnozei</i> etc. - fragmente - Ernest Bernea: <i>Îndemn la simplitate</i> - fragmente 15. Contribuții literare/culturale greco-catolice în perioada interbelică - Ion Agârbiceanu - aprofundare: Nuvelistică – selecție de texte (de ex. <i>Fefelega</i> - sacrificiul și demnitatea umană; <i>Lumina</i> - metafora luminii spirituale; <i>Arhanghelii</i> - problematica morală și socială; <i>Păcatele noastre</i> - dimensiunea morală; <i>Prăpastia</i>- conflictul interior și ispita) - Publicistica religioasă – fragmente (Iuliu Hossu: <i>Scrieri pastorale</i> – fragmente; Alexandru Lupeanu-Melin: <i>Scrieri literare și publicistice</i> – selecție; Revista „Cultura Creștină” și contribuția sa la literatura română; Ștefan Cicio-Pop, Iuliu Maniu - discursuri și scrieri cu dimensiune etică și religioasă) 16. Literatura martirilor greco-catolici din perioada comunistă - Contextul istoric al persecuției Bisericii Greco-Catolice în perioada comunistă - Ioan Ploscaru: <i>Lanțuri și teroare</i> - mărturii din închisorile comuniste (fragmente) - Tertulian Langa: <i>Trecând prin focul prigoanei</i> - memorialistică de detenție (fragmente) - Alexandru Todea: scrieri teologice și mărturii (selecție) - Alți martiri greco-catolici și scrierile lor: Vasile Aftenie, Ioan Bălan etc. 17. Literatură creștină contemporană: - Ioan Alexandru – <i>Imne</i> - Ana Blandiana – <i>Ferestrele</i> - Andrei Pleșu – <i>Parabolele lui Isus</i> – dramaturgie - Marin Sorescu – fragmente de dramaturgie (de ex. <i>Matca, Paracliserul</i>) - Contribuții contemporane la literatura religioasă – selecții (Ruxandra Cesereanu, Ovidiu Ghitta, Nicolae Mărgineanu, Gelu Hossu – <i>Iuliu Hossu. Patru portrete</i>; Lucia Hossu-Longin – <i>Memorialul Durerii</i>; Tatiana Niculescu- <i>Sfântul Nr. 6</i>) - Jurnale, memorii și scrieri din perioada persecuției - Mărturii despre rezistența spirituală în perioada comunistă; Memorialistică și literatură de mărturie
C. Domeniul cultural-spiritual	1. Raportul dintre credință, spiritualitate și creație literară - Elemente de identitate culturală și religioasă reflectate în literatura română veche - Rolul Bisericii Greco-Catolice în dezvoltarea culturii și a literaturii române - Ritualuri și obiceiuri populare creștine integrate în folclor 2. Viziunea creștină asupra destinului uman 3. Dimensiunea providențialistă a istoriei în literatura secolului XIX. - Viziuni morale și religioase în textele pașoptiste și junimiste - Rolul Bisericii și al Școlii Ardelene în cultura română 4. Funcția formativă a literaturii religioase pentru comunitatea românească

Domenii de conținut	Conținuturi
	5. Valori creștine în literatură - Credința, speranța și iubirea ca teme literare - Valorile morale creștine reflectate în literatură - Principii etice creștine în operele literare studiate 6. Spiritualitatea greco-catolică în context universal - Specificul spiritualității greco-catolice - Relația dintre tradiția bizantină și cea latină în spiritualitatea greco-catolică - Reflectarea acestui specific în textele literare 7. Dialogul dintre culturi prin prisma literaturii creștine - Influențe reciproce între literatura creștină orientală și occidentală - Contribuția literaturii greco-catolice la dialogul cultural - Dimensiunea ecumenică a literaturii creștine

**Anexa nr.18.11. Programa de examen pentru disciplina *Studiu biblic - Cultul Greco-Catolic* –
SB_GRE_CAT_P1 (CS)**

- *Proba E – a doua probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării)*
- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Teologie Greco-Catolică*

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina *Studiu biblic, Cultul Greco-Catolic*, fundamentează elaborarea variantelor de subiecte și a baremelor de evaluare și de notare pentru proba E – a doua probă din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Prezenta programă precizează **competențele de evaluat, domeniile de conținut și conținuturile** vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen derivă din **programele școlare în vigoare pentru învățământul liceal**, aprobate prin **Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 3716/2026, Anexa nr. 167**. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul întregului ciclu liceal, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen la această disciplină este de a constata măsura în care candidatul exprimă, analizează, aplică, colaborează, în situații de complexitate corespunzătoare raportării (CS) și tipului de probă.

Prin variantele de subiecte elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

Prin susținerea probei de examen la disciplina Studiu biblic, candidatul este pus în situația de a face dovada următoarelor competențe generale (CG), dobândite pe parcursul învățământului liceal (clasele a IX-a – a XII-a):

CG1	Definirea noțiunilor de bază cu privire la Biblie, ca document fundamental al Revelației Divine
CG2	Explicarea unor evenimente biblice, urmărind relevanța acestora pentru viața de credință
CG3	Aplicarea învățăturilor de credință în viața personală și a comunității
CG4	Corelarea cunoștințelor biblice cu cele dobândite la alte discipline de învățământ

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** care pot fi evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru ciclul liceal:

CG1 – Exprimarea principalelor adevăruri ale credinței și moralei creștine revelate

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS1.1	Definirea terminologiei biblice cu privire la introducerea în Sfânta Scriptură
IX.CS1.2	Identificarea elementelor fundamentale ale redactării și traducerilor textului sacru
IX.CS1.3	Distincția principalelor aspecte ale cărților din Noul Testament
X.CS1.1	Descrierea momentelor fundamentale ale istoriei biblice și impactul lor asupra identității religioase
X.CS1.2	Identificarea figurilor reprezentative care modelează identitatea comunității credincioșilor
X.CS1.3	Analiza modului în care comunitatea credincioșilor își exprimă credința prin cult și profetism
XI.CS1.1	Analiza particularităților Evangheliilor sinoptice
XI.CS1.2	Identificarea temelor teologice din Evanghelia după Ioan
XI.CS1.3	Compararea mesajului evangheliilor sinoptice cu al Evangheliei Sf. Ioan
XII.CS1.1	Identificarea temelor centrale din Evanghelia după Ioan
XII.CS1.2	Compararea simbolurilor biblice cu experiențe spirituale contemporane
XII.CS1.3	Analiza modului în care experiența Bisericii confirmă mesajul evanghelic

CG2 – Explicarea unor evenimente biblice, urmărind relevanța acestora pentru viața de credință

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS2.1	Explicarea unor evenimente care se află la originea poporului ales
IX.CS2.2	Interpretarea principalelor evenimente biblice din Pentateuh

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS2.3	Descrierea unor teme centrale din Evanghelia după Sfântul Matei
X.CS2.1	Explicarea mesajului profetic în contextul social și religios al timpului
X.CS2.2	Ilustrarea rolului femeilor remarcabile din Vechiul Testament
X.CS2.3	Analiza experiențelor de credință în perioade de criză
XI.CS2.1	Descrierea primelor comunități creștine
XI.CS2.2	Interpretarea temelor principale din scrisorile pauline
XI.CS2.3	Analiza mesajului scrisorilor din captivitate și al scrisorilor pastorale
XII.CS2.1	Explicarea temelor scrisorilor catolice
XII.CS2.2	Interpretarea Apocalipsului lui Ioan în cheie liturgică și teologică
XII.CS2.3	Analiza temei Noului Ierusalim și aplicarea ei la viața creștină

CG3 – Aplicarea învățăturilor de credință în viața personală și a comunității

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS3.1	Folosirea adecvată a textului Sfintei Scripturi în viața de credință
IX.CS3.2	Utilizarea corectă a textului Vechiului Testament în interpretarea Noului Testament
IX.CS3.3	Demonstrarea faptului că profețiile Vechiului Testament s-au împlinit în Isus Cristos
X.CS3.1	Ilustrarea actualității Psalmilor și a Proverbelor în viața de credință
X.CS3.2	Evidențierea legăturii dintre Lege și viața morală a comunității
X.CS3.3	Raportarea temelor mesianice la viața creștinului de azi
XI.CS3.1	Aplicarea învățăturilor Sfântului Pavel la viața comunității creștine
XI.CS3.2	Compararea situațiilor Bisericii primare cu provocările Bisericii contemporane
XI.CS3.3	Ilustrarea importanței statorniciei în credință
XII.CS3.1	Ilustrarea actualității temelor esențiale din scrisorile apostolice
XII.CS3.2	Evidențierea importanței speranței escatologice în viața creștină
XII.CS3.3	Aplicarea mesajului biblic la luarea deciziilor în viața comunitară

CG4 – Corelarea cunoștințelor biblice cu cele dobândite la alte discipline de învățământ

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS4.1	Interpretarea unor realități ecleziale actuale în lumina unei lecturi biblice
IX.CS4.2	Ilustrarea unor aspecte ale societății contemporane prin raportarea la viața Sfântului Pavel
IX.CS4.3	Analizarea unor fapte, fenomene și situații actuale prin raportarea la mesajul biblic
X.CS4.1	Identificarea valorilor religioase care promovează comuniunea între oameni
X.CS4.2	Aplicarea principiilor biblice în contexte sociale și educaționale
X.CS4.3	Promovarea respectului față de diversitatea religioasă și culturală
XI.CS4.1	Descrierea experiențelor de viață ale apostolilor
XI.CS4.2	Ilustrarea legăturii dintre propagarea Evangheliei și dificultățile întâmpinate
XI.CS4.3	Promovarea valorilor biblice în dialogul și colaborarea dintre oameni
XII.CS4.1	Descrierea experiențelor de viață ale apostolilor
XII.CS4.2	Ilustrarea legăturii dintre propagarea Evangheliei și dificultățile întâmpinate
XII.CS4.3	Promovarea valorilor biblice în dialogul și colaborarea dintre oameni

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
1.Introducere în Sfânta Scriptură – Vechiul și Noul Testament	1.1 Introducere generală a Bibliei: context, limbile biblice, canonul biblic, inspirația biblică și sensurile Sf.Scripturi. 1.2 Primele cărți ale Scripturii: prezentarea Pentateuhului, surse și tradiții. 1.3 Introducere în Noul Testament: Discernământul apostolic și literatura apocrifă, context istoric și social, rolul comunităților Bisericii și apariția scrierilor Noului Testament.
2.Să descoperim Vechiul și Noul Testament	2.1 Cartea Genezei: creația și istoria patriarhilor. 2.2 Cartea Exodului: chemarea lui Moise, eliberarea din Egipt, Decalogul și Cortul alianței. 2.3 Cartea Leviticului: sărbători, preoție și jertfe. 2.4 Cartea Numerilor: experiența pustiei. 2.5 Cartea Deuteronomului: reînnoirea legământului și prefigurări mesianice. 2.6 Cărți istorice: Cartea lui Iosua și tema cuceririi Canaanului. 2.7 Cărțile istorice: judecătorii importanți, Samuel, instaurarea și declinul regalității. 2.8 Ilie și Eliseu ca profeți nescritori. 2.9 Căderea regatelor de Nord și de Sud, exilul babilonian. 2.10 Reforma religioasă sub Iosia. 2.11 Reconstrucția de după exil: Ezdra și Neemia. 2.12 Epoca dominației grecești și rezistența prin fidelitatea față de Lege (Macabei). 2.13 Femei remarcabile din Vechiul Testament: Rut, Estera, Iudita. 2.14 Literatura sapiențială: teme despre rugăciune, înțelepciune, prietenie, suferință și înviere. 2.15 Cărțile profetice: Sofonia, Naum, Habacuc, Ieremia, Baruh, Ezechiel, Isaia. 2.16 Evangheliile sinoptice: Evanghelia după Matei și problematica sinoptică. 2.16 Evangheliile sinoptice: Marcu și Luca, temele centrale, predici și parabole. 2.16 Evanghelia după Ioan: prologul teologic, simbolurile „Eu sunt”, semnele mesianice. 2.16 Cartea Faptele Apostolilor: coborârea Spiritului Sfânt și comunitatea primară. 2.18 Scrisorile pauline: introducere, călătoriile misionare. 2.19 Scrisori pauline: Marile scrisori: Corinteni, Galateni, Filipeni, Romani, Tesaloniceni.; Scrisori din captivitate: Coloseni, Efeseni, Filemon.; Scrisori pastorale: 1-2 Timotei, Tit, Scrisoarea către Evrei: preoția lui Cristos și Noul Legământ. 2.20 Scrisori catolice: Iacob, Petru, Ioan, Iuda – teme ale credinței, iubirii și unității. 2.21 Apocalipsul Sfântului Ioan: genul apocaliptic, simboluri și tema noului Ierusalim.
3.Teme principale din Vechiul și Noul Testament	3.1 Alianță (Legământ) 3.2 Promisiune 3.3 Eliberare 3.4 Păcat-Pedeapsă-Mântuire 3.5 Lege 3.6 Binecuvântare 3.7 Împărăție 3.8 Mesia – Rege 3.9 Profet

Domenii de conținut	Conținuturi
	3.10 Isus, Mesia cel promis 3.11 Predica de pe munte 3.13 Împărăția cerurilor 3.14 Împlinirea profețiilor VT 3.15 Marea Trinitate 3.16 Credința, 3.17 Iubirea 3.18 Unitatea 3.18 Speranța escatologică
4.Cum trăim astăzi Vechiul și Noul Testament	4.1 De unde venim noi? De unde vine răul? 4.2 Perioada patriarhilor: Dumnezeu cheamă. Dumnezeu vorbește. Dumnezeu iubește. 4.3 Moise și ieșirea din Egipt: robie, strigătul oamenilor, numele lui Dumnezeu; eliberare. 4.4 Judecători, timpuri dificile: viața este schimbare, semnele lui Dumnezeu; 4.5 Regele David: Orașul Sfânt; Noul David, „Acest om ești tu” 4.6 Relevanța mesajului evanghelic și apostolic pentru viața comunitară 4.7 Reactualizarea mesajului evanghelic și apostolic în viața personală și comunitară

**Anexa nr. 18.12. Programa de examen pentru disciplina *Studiu biblic - Cultul Greco-Catolic* –
SB_GRE_CAT_P2 (CS)**

- *Proba E – a doua probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării)*
- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Ghid Turism Religios*

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina *Studiu biblic, Cultul Greco-Catolic*, fundamentează elaborarea variantelor de subiecte și a baremelor de evaluare și de notare pentru proba E – a doua probă din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Prezenta programă precizează **competențele de evaluat, domeniile de conținut și conținuturile** vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen derivă din **programele școlare în vigoare pentru învățământul liceal**, aprobate prin **Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 3716/2026, Anexa nr. 174**. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul întregului ciclu liceal, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen la această disciplină este de a constata măsura în care candidatul exprimă, analizează, aplică, colaborează, în situații de complexitate corespunzătoare raportării (CS) și tipului de probă.

Prin variantele de subiecte elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

Prin susținerea probei de examen la disciplina Studiu biblic, candidatul este pus în situația de a face dovada următoarelor competențe generale (CG), dobândite pe parcursul învățământului liceal (clasele a IX-a – a XII-a):

CG1	Definirea noțiunilor de bază cu privire la Biblie, ca document fundamental al Revelației Divine
CG2	Explicarea unor evenimente biblice, urmărind relevanța acestora pentru viața de credință
CG3	Aplicarea învățăturilor de credință în viața personală și a comunității
CG4	Corelarea cunoștințelor biblice cu cele dobândite la alte discipline de învățământ

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** care pot fi evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru ciclul liceal:

CG1 – Exprimarea principalelor adevăruri ale credinței și moralei creștine revelate

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS1.1	Definirea terminologiei biblice cu privire la introducerea în Sfânta Scriptură
IX.CS1.2	Identificarea elementelor fundamentale ale redactării și traducerilor textului sacru
IX.CS1.3	Distincția principalelor aspecte ale cărților din Noul Testament
X.CS1.1	Descrierea momentelor fundamentale ale istoriei biblice și impactul lor asupra identității religioase
X.CS1.2	Identificarea figurilor reprezentative care modelează identitatea comunității credincioșilor
X.CS1.3	Analiza modului în care comunitatea credincioșilor își exprimă credința prin cult și profetism
XI.CS1.1	Analiza particularităților Evangheliilor sinoptice
XI.CS1.2	Identificarea temelor teologice din Evanghelia după Ioan
XI.CS1.3	Compararea mesajului evangheliilor sinoptice cu al Evangheliei Sf. Ioan
XII.CS1.1	Identificarea temelor centrale din Evanghelia după Ioan
XII.CS1.2	Compararea simbolurilor biblice cu experiențe spirituale contemporane
XII.CS1.3	Analiza modului în care experiența Bisericii confirmă mesajul evanghelic

CG2 – Explicarea unor evenimente biblice, urmărind relevanța acestora pentru viața de credință

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS2.1	Explicarea unor evenimente care se află la originea poporului ales
IX.CS2.2	Interpretarea principalelor evenimente biblice din Pentateuh

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS2.3	Descrierea unor teme centrale din Evanghelia după Sfântul Matei
X.CS2.1	Explicarea mesajului profetic în contextul social și religios al timpului
X.CS2.2	Ilustrarea rolului femeilor remarcabile din Vechiul Testament
X.CS2.3	Analiza experiențelor de credință în perioade de criză
XI.CS2.1	Descrierea primelor comunități creștine
XI.CS2.2	Interpretarea temelor principale din scrisorile pauline
XI.CS2.3	Analiza mesajului scrisorilor din captivitate și al scrisorilor pastorale
XII.CS2.1	Explicarea temelor scrisorilor catolice
XII.CS2.2	Interpretarea Apocalipsului lui Ioan în cheie liturgică și teologică
XII.CS2.3	Analiza temei Noului Ierusalim și aplicarea ei la viața creștină

CG3 – Aplicarea învățăturilor de credință în viața personală și a comunității

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS3.1	Folosirea adecvată a textului Sfintei Scripturi în viața de credință
IX.CS3.2	Utilizarea corectă a textului Vechiului Testament în interpretarea Noului Testament
IX.CS3.3	Demonstrarea faptului că profețiile Vechiului Testament s-au împlinit în Isus Cristos
X.CS3.1	Ilustrarea actualității Psalmilor și a Proverbelor în viața de credință
X.CS3.2	Evidențierea legăturii dintre Lege și viața morală a comunității
X.CS3.3	Raportarea temelor mesianice la viața creștinului de azi
XI.CS3.1	Aplicarea învățăturilor Sfântului Pavel la viața comunității creștine
XI.CS3.2	Compararea situațiilor Bisericii primare cu provocările Bisericii contemporane
XI.CS3.3	Ilustrarea importanței statorniciei în credință
XII.CS3.1	Ilustrarea actualității temelor esențiale din scrisorile apostolice
XII.CS3.2	Evidențierea importanței speranței escatologice în viața creștină
XII.CS3.3	Aplicarea mesajului biblic la luarea deciziilor în viața comunitară

CG4 – Corelarea cunoștințelor biblice cu cele dobândite la alte discipline de învățământ

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS4.1	Interpretarea unor realități ecleziale actuale în lumina unei lecturi biblice
IX.CS4.2	Ilustrarea unor aspecte ale societății contemporane prin raportarea la viața Sfântului Pavel
IX.CS4.3	Analizarea unor fapte, fenomene și situații actuale prin raportarea la mesajul biblic
X.CS4.1	Identificarea valorilor religioase care promovează comuniunea între oameni
X.CS4.2	Aplicarea principiilor biblice în contexte sociale și educaționale
X.CS4.3	Promovarea respectului față de diversitatea religioasă și culturală
XI.CS4.1	Descrierea experiențelor de viață ale apostolilor
XI.CS4.2	Ilustrarea legăturii dintre propagarea Evangheliei și dificultățile întâmpinate
XI.CS4.3	Promovarea valorilor biblice în dialogul și colaborarea dintre oameni
XII.CS4.1	Descrierea experiențelor de viață ale apostolilor
XII.CS4.2	Ilustrarea legăturii dintre propagarea Evangheliei și dificultățile întâmpinate
XII.CS4.3	Promovarea valorilor biblice în dialogul și colaborarea dintre oameni

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
1.Introducere în Sfânta Scriptură – Vechiul și Noul Testament	1.1 Introducere generală a Bibliei: context, limbile biblice, canonul biblic, inspirația biblică și sensurile Sf.Scripturi. 1.2 Primele cărți ale Scripturii: prezentarea Pentateuhului, surse și tradiții. 1.3 Introducere în Noul Testament: Discernământul apostolic și literatura apocrifă, context istoric și social, rolul comunităților Bisericii și apariția scrierilor Noului Testament.
2.Să descoperim Vechiul și Noul Testament	2.1 Cartea Genezei: creația și istoria patriarhilor. 2.2 Cartea Exodului: chemarea lui Moise, eliberarea din Egipt, Decalogul și Cortul alianței. 2.3 Cartea Leviticului: sărbători, preoție și jertfe. 2.4 Cartea Numerilor: experiența pustiei. 2.5 Cartea Deuteronomului: reînnoirea legământului și prefigurări mesianice. 2.6 Cărți istorice: Cartea lui Iosua și tema cuceririi Canaanului. 2.7 Cărțile istorice: judecătorii importanți, Samuel, instaurarea și declinul regalității. 2.8 Ilie și Eliseu ca profeți nescritori. 2.9 Căderea regatelor de Nord și de Sud, exilul babilonian. 2.10 Reforma religioasă sub Iosia. 2.11 Reconstrucția de după exil: Ezdra și Neemia. 2.12 Epoca dominației grecești și rezistența prin fidelitatea față de Lege (Macabei). 2.13 Femei remarcabile din Vechiul Testament: Rut, Estera, Iudita. 2.14 Literatura sapiențială: teme despre rugăciune, înțelepciune, prietenie, suferință și înviere. 2.15 Cărțile profetice: Sofonia, Naum, Habacuc, Ieremia, Baruh, Ezechiel, Isaia. 2.16 Evangheliile sinoptice: Evanghelia după Matei și problematica sinoptică. 2.16 Evangheliile sinoptice: Marcu și Luca, temele centrale, predici și parabole. 2.16 Evanghelia după Ioan: prologul teologic, simbolurile „Eu sunt”, semnele mesianice. 2.16 Cartea Faptele Apostolilor: coborârea Spiritului Sfânt și comunitatea primară. 2.20 Scrisorile pauline: introducere, călătoriile misionare. 2.21 Scrisori pauline: Marile scrisori: Corinteni, Galateni, Filipeni, Romani, Tesaloniceni.; Scrisori din captivitate: Coloseni, Efeseni, Filemon.; Scrisori pastorale: 1-2 Timotei, Tit, Scrisoarea către Evrei: preoția lui Cristos și Noul Legământ. 2.20 Scrisori catolice: Iacob, Petru, Ioan, Iuda – teme ale credinței, iubirii și unității. 2.21 Apocalipsul Sfântului Ioan: genul apocaliptic, simboluri și tema noului Ierusalim.
3.Teme principale din Vechiul și Noul Testament	3.1 Alianță (Legământ) 3.2 Promisiune 3.3 Eliberare 3.4 Păcat-Pedeapsă-Mântuire 3.5 Lege 3.6 Binecuvântare 3.7 Împărăție 3.8 Mesia – Rege 3.9 Profet

Domenii de conținut	Conținuturi
	3.10 Isus, Mesia cel promis 3.11 Predica de pe munte 3.13 Împărăția cerurilor 3.14 Împlinirea profețiilor VT 3.15 Marea Trinitate 3.16 Credința, 3.17 Iubirea 3.18 Unitatea 3.18 Speranța escatologică
4.Cum trăim astăzi Vechiul și Noul Testament	4.1 De unde venim noi? De unde vine răul? 4.2 Perioada patriarhilor: Dumnezeu cheamă. Dumnezeu vorbește. Dumnezeu iubește. 4.3 Moise și ieșirea din Egipt: robie, strigătul oamenilor, numele lui Dumnezeu; eliberare. 4.4 Judecători, timpuri dificile: viața este schimbare, semnele lui Dumnezeu; 4.5 Regele David: Orașul Sfânt; Noul David, „Acest om ești tu” 4.6 Relevanța mesajului evanghelic și apostolic pentru viața comunitară 4.7 Reactualizarea mesajului evanghelic și apostolic în viața personală și comunitară

Anexa nr.18.13. Programa de examen pentru disciplina *Viața Profetului, Cultul Musulman* – VP_MUS_P1 (CS)

- *Proba E – prima probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării)*
- *Filiera vocațională, profilul teologic, cultul musulman, specializarea teologie musulmană*

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina *Viața Profetului, Cultul Musulman* fundamentează elaborarea variantelor de subiecte și a baremelor de evaluare și de notare pentru **proba E – prima probă** din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Prezenta programă precizează **competențele de evaluat, domeniile de conținut și conținuturile** vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen derivă din **programele școlare în vigoare pentru învățământul liceal**, aprobate prin **Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 3716 / 2026, anexa nr. 198**. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul întregului ciclu liceal, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen la această disciplină este de a constata măsura în care candidatul (*formulare specifică disciplinei: aplică, analizează, modelează, argumentează etc. — orientarea privind scopul evaluării*), în situații de complexitate corespunzătoare raportării (TC) și tipului de probă.

Prin susținerea probei de examen la disciplina *Viața Profetului, Cultul Musulman*, candidatul este pus în situația de a face dovada următoarelor **competențe generale (CG)**, dobândite pe parcursul învățământului liceal (clasele a IX-a – a XII-a):

CG 1	Cunoașterea și înțelegerea aspectelor esențiale din viața Profetului Muhammad (s.a.v.)
CG 2	Identificarea valorilor morale, spirituale și sociale reflectate în faptele și învățăturile Profetului Muhammad (s.a.v.).
CG 3	Analizarea și interpretarea mesajelor religioase și morale din evenimentele și relatările referitoare la viața Profetului.
CG 4	Exprimarea opiniilor și a reflecțiilor personale asupra comportamentului, atitudinilor și exemplului oferit de Profet în diferite contexte.
CG 5	Aplicarea valorilor și învățăturilor profetice în viața cotidiană, prin dezvoltarea unei conduite morale și a responsabilității personale și sociale.

Prin variantele de subiecte elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** care pot fi evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru ciclul liceal:

CG 1 – Cunoașterea și înțelegerea aspectelor esențiale din viața Profetului Muhammad

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.1.1	Identificarea etapelor principale din viața Profetului (copilăria, tinerețea, misiunea profetică).
IX.CS.1.2	Recunoașterea contextului istoric, social și religios al Peninsulei Arabice înainte de Islam.
IX.CS.1.3	Descrierea principalelor evenimente care au marcat începutul misiunii profetice.
X.CS.1.1	Identificarea etapelor principale din viața Profetului Muhammad (s.a.v.), de la naștere până la deces, pe baza surselor tradiționale islamice.
X.CS.1.2	Descrierea contextului religios, social și cultural al Peninsulei Arabice înainte de Islam și explicarea modului în care acesta a influențat misiunea profetică.
X.CS.1.3	Explicarea semnificației revelației coranice și a rolului Profetului (s.a.v.) ca mesager al lui Allah, în raport cu credințele anterioare.
XI.CS.1.1	Analiza comportamentului și atitudinilor Profetului Muhammed în etapele Mekke și Medine ca model fundamental de Ahlak (morală) pentru credinciosul contemporan.

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS.1.2	Explicarea modului în care Sünnet-ul (Practica Profetului) a instituit formele esențiale de İbadet (Namaz, Oruç, Zekât) și a pus bazele primei Ümmet (Comunitate).
XI.CS.1.3	Evaluarea principiilor de Adalet (Justiție) și Saygı (Respect) reflectate în Medine Sözleşmesi (Constituția) și în interacțiunile timpurii cu Gayr-i Müslim (Non-musulmanii).
XII.CS.1.1	Sintetizarea și evaluarea modului în care Sünnet-ul (Practica Profetului) a devenit sursa fundamentală pentru dezvoltarea İslam Hukuku (Jurisprudența Islamică) și a Kelam-ului (Teologia).
XII.CS.1.2	Analiza comparativă a rolului Profetului ca lider de stat (Devlet Başkanı) și lider spiritual în vederea înțelegerii modelului de guvernare al primei Ümmet (Comunitate).
XII.CS.1.3	Investigarea și explicarea structurii și funcției Vakıf-urilor (Fundațiilor) ca instituții inspirate de Sünnet pentru asigurarea Adalet-ului (Justiției) sociale pe termen lung

CG 2 – Identificarea valorilor morale, spirituale și sociale reflectate în faptele și învățăturile Profetului Muhammad

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.2.1	Identificarea valorilor morale și religioase transmise prin exemple din viața Profetului.
IX.CS.2.2	Asocierea faptelor și atitudinilor Profetului cu principiile morale islamice (sinceritate, dreptate, răbdare, modestie).
IX.CS.2.3	Compararea valorilor islamice cu situații morale din viața cotidiană
X.CS.2.1	Recunoașterea principalelor valori morale promovate de Profetul Muhammad (s.a.v.), precum sinceritatea, dreptatea, modestia, răbdarea și bunătatea
X.CS.2.2	Descrierea modului în care Profetul (s.a.v.) a aplicat în practică aceste valori în relațiile cu familia, companionii, necredincioșii și comunitatea.
X.CS.2.3	Analizarea unor episoade din viața Profetului (s.a.v.) care ilustrează iertarea, echilibrul spiritual și respectul față de diversitate.
XI.CS.2.1	Identificarea și analiza valorilor morale (Ahlak) fundamentale (ex. Sadakat, Emanet, Sabır) extrase din contextul biografic al Profetului Muhammed.
XI.CS.2.2	Explicarea modului în care formele de İbadet (venerare) și principiile de Takva (pietate) reflectă valorile spirituale ale Sünnet-ului (Practica Profetului).
XI.CS.2.3	Evaluarea valorilor sociale de Adalet (Justiție), Merhamet (Milă) și Sulh (Pace) manifestate în organizarea primei Ümmet (Comunitate) la Medine.
XII.CS.2.1	Evaluarea rolului Ahlak-ului (Moralei) profetice în stabilirea Makâsıd-ı Şeriat (Obiectivelor Legii Islamice) și aplicarea acestora la dilemele etice contemporane.
XII.CS.2.2	Argumentarea faptului că Takva (Pietatea) și İhsan (Exceleșta Spirituală) sunt valori centrale care motivează acțiunea socială și Emr-i bi'l-Ma'ruf (Poruncirea Binelui) în societate.
XII.CS.2.3	Identificarea valorilor de Merhamet (Milă) și Adalet ca răspuns la inegalitățile economice globale, prin analiza principiilor financiare din Sünnet (ex. interzicerea Riba - Cămătăriei).

CG 3 – Analizarea și interpretarea mesajelor religioase și morale din evenimentele și relatările referitoare la viața Profetului.

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.3.1	Recunoașterea mesajelor principale din texte narative și descriptive despre viața Profetului.
IX.CS.3.2	Analizarea sensului moral și spiritual al faptelor relatate.
IX.CS.3.3	Deducerea învățăturilor esențiale dintr-un text religios sau moral legat de viața Profetului

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
X.CS.3.1	Analizarea și interpretarea mesajelor religioase și morale din evenimentele și relatările referitoare la viața Profetului.
X.CS.3.2	Explicarea semnificațiilor teologice și morale ale acestor evenimente, prin raportare la contextul istoric și la învățăturile islamice.
X.CS.3.3	Interpretarea simbolurilor și mesajelor implicite din acțiunile și deciziile Profetului (s.a.v.), cu accent pe intenția morală și dimensiunea educativă.
XI.CS.3.1	Analiza critică a mesajului religios al evenimentelor cheie din Siyer (ex. Hicret, Vahiy - Revelație), identificând semnificația teologică a acestora.
XI.CS.3.2	Interpretarea mesajelor morale extrase din relatările despre Sünnet (Practica Profetului) și aplicarea lor la soluționarea dilemelor etice personale.
XI.CS.3.3	Evaluarea contextului social și cultural al evenimentelor din Siyer pentru a interpreta corect mesajele de Adalet (Justiție) și Dinlerarası Saygı (Respect Interreligios).
XII.CS.3.1	Analiza metodologică a modului în care erudiții (Ulema) interpretează Sünnet-ul pentru a emite Fetva (Opinii Juridice) relevante pentru problemele societății moderne.
XII.CS.3.2	Interpretarea mesajelor de Adalet și Sulh (Pace) din evenimente precum Hudeybiye Antlaşması (Tratatul) și aplicarea lor la medierea conflictelor interculturale contemporane.
XII.CS.3.3	Evaluarea critică a diversității de interpretare (İçtihat) a mesajelor din Siyer în diferite Mezhep-uri (Școli de gândire) și justificarea necesității de Saygı (Respect) intern.

CG 4 – Exprimarea opiniilor și a reflecțiilor personale asupra comportamentului, atitudinilor și exemplului oferit de Profet în diferite contexte.

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.4.1	Exprimarea orală și scrisă a opiniilor personale despre comportamentul Profetului în situații concrete.
IX.CS.4.2	Argumentarea propriilor opinii prin exemple din texte studiate.
IX.CS.4.3	Manifestarea atitudinilor de respect, empatie și spirit critic constructiv în discuții pe teme morale.
X.CS.4.1	Observarea și descrierea comportamentului Profetului Muhammad (s.a.v.) în diverse situații de viață (familiale, sociale, religioase, de conducere).
X.CS.4.2	Analizarea reacțiilor și deciziilor Profetului (s.a.v.) în contexte provocatoare, pentru a identifica atitudinile de echilibru, răbdare și înțelepciune.
X.CS.4.3	Formularea de opinii personale argumentate privind actualitatea și relevanța exemplului profetic în societatea contemporană.
XI.CS.4.1	Formularea de opinii personale justificate privind modul în care Ahlak-ul Profetului Muhammed servește ca model pentru dezvoltarea Takva-ei (pietății) individuale.
XI.CS.4.2	Exprimarea de reflecții personale asupra importanței Emr-i bi'l-Ma'ruf (Poruncirea Binelui) și Yardımlaşma (Ajutor Reciproc) în contextul Ümmet-ului (Comunității) contemporane.
XI.CS.4.3	Reflectarea asupra atitudinii Profetului față de Gayr-i Müslim (Non-musulmani) și articularea propriei poziții privind Saygı (Respectul) și Dinlerarası Diyalog (Dialogul Interreligios).
XII.CS.4.1	Articularea și justificarea poziției personale față de provocările etice generate de media și tehnologie, bazată pe valorile Ahlak-ului din Siyer.
XII.CS.4.2	Dezvoltarea de abilități de Davet (Chemarea la Islam) pentru a prezenta valorile islamice într-un mod adecvat și respectuos în contexte culturale diverse.

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XII.CS.4.3	Reflectarea asupra propriei responsabilități ca membru al Ümmet-ului Global și exprimarea angajamentului personal de a promova Dinlerarası Diyalog (Dialogul Interreligios) și Saygı (Respectul).

CG 5 – Aplicarea valorilor și învățăturilor profetice în viața cotidiană, prin dezvoltarea unei conduite morale și a responsabilității personale și sociale.

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.5.1	Identificarea modalităților prin care valorile islamice pot fi aplicate în comportamentul zilnic.
IX.CS.5.2	Asumarea unor comportamente inspirate din modelul profetic (responsabilitate, iertare, sinceritate).
IX.CS.5.3	Participarea activă la activități educative și sociale care reflectă principiile morale islamice.
X.CS.5.1	Identificarea valorilor morale și sociale promovate de Profetul Muhammad (s.a.v.), precum onestitatea, dreptatea, solidaritatea, compasiunea și modestia.
X.CS.5.2	Analizarea modului în care aceste valori se pot manifesta în diferite domenii ale vieții (familie, școală, comunitate, spațiu public).
X.CS.5.3	Exersarea atitudinilor și comportamentelor pozitive inspirate din exemplul profetic în activități școlare și extrașcolare.
XII.CS.5.1	Proiectarea de inițiative de Emr-i bi'l-Ma'ruf (Poruncirea Binelui) în comunitate, utilizând modelul de sustenabilitate al Vakıf-urilor (Fundațiilor) inspirate de Sıyer.
XII.CS.5.2	Argumentarea și susținerea unor soluții practice, bazate pe conceptul de Hilafet (Vicariat), pentru problemele de Çevre Ahlakı (Etica Ecologică) la nivel local sau global.
XII.CS.5.3	Aplicarea principiilor de Adalet și Merhamet în evaluarea rolului minorităților musulmane în statele laice și dezvoltarea unei conduite de cetățenie responsabilă.

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
Contextul istoric, social și religios al vieții Profetului Muhammad	1. Prezentarea planului de învățare și întâlnirea cu elevii 2. cunoașterii vieții Profetului Muhammad <i>Peygamber</i> 3. Situația religioasă a lumii înainte de misiunea profetică 4. Privire generală asupra Peninsulei Arabe înainte de profetie 5. Viața religioasă în Arabia pre-islamică 6. Viața politică (structura tribală, forme de conducere) 7. Viața socială și economică (rolul familiei, statutul femeii, comerțul, relațiile tribale) 8. Viața culturală (literatură, poezie, tradiții și educație)
Viața Profetului Muhammad înainte și în perioada misiunii profetice	1. Contextul istoric și geografic al misiunii profetice 2. Viața Profetului Muhammad înainte de profetie 3. Începutul misiunii profetice 4. Reacțiile la mesajul islamic
Răspândirea Islamului în Mecca și provocările comunității musulmane timpurii	1. Cauzele opoziției păgânilor față de invitația la islam 2. Migrarea în Abisinia (<i>Habesistan'a hicret</i>) și semnificația ei 3. Convertirea la islam a lui Hz. Hamza și Hz. Omar – importanța susținerii morale și sociale a Profetului 4. Perioada boicotului – suferințele și răbdarea primilor musulmani

Domenii de conținut	Conținuturi
	5. Lecții morale și spirituale din perseverența și solidaritatea comunității meccane
Migrarea Profetului Muhammad și formarea primei comunități islamice în Medina	1. Călătoria Profetului la Taif – lecții despre răbdare și perseverență 2. Călătoria nocturnă (Isra) și Înălțarea la cer (Miraç) – semnificații spirituale 3. Căutarea unui nou cămin pentru credincioși 4. Migrarea (Hicret) către Yathrib 5. Formarea comunității islamice în Medina
Consolidarea comunității islamice în Medina și ultimele etape din viața Profetului Muhammad	1. Organizarea vieții religioase, sociale și economice în Medina 2. Expedițiile și campaniile profetice (<i>Seriyeler și Gazveler</i>) 3. Relațiile sociale și interreligioase 4. Deschiderea Islamului către lume 5. Încheierea misiunii profetice
Modestia Profetului Muhammad (s.a.v.)	1. Cunoașterea trăsăturilor morale ale Profetului (s.a.v.) 2. Interiorizarea și aplicarea valorilor morale profetice 3. Formarea unei conduite morale și spirituale inspirate de exemplul profetic
Evlavia Profetului Muhammad (s.a.v.)	1. Moralitatea Profetului (Peygamberimizin Ahlaki Vasıfları) 2. Misiunea Profetică – Îndatoririle Trimisului lui Allah 3. Formarea conduitei morale prin modelul profetic
Misiunea de purificare a Profetului Muhammad (s.a.v.)	1. Misiunea spirituală a Profetului Muhammad (s.a.v.) – Tezkiye, Talim și Tilavet 2. Cultul și practicile de bază în viața Profetului (s.a.v.)
Valoarea pe care Profetul Muhammad (s.a.v.) o acordă omului	1. Actele de cult și dimensiunea spirituală în viața Profetului (s.a.v.) 2. Practicile de adorare (ibadet) în viața Profetului Muhammad (s.a.v.) 3. Valorile morale și sociale în conduita Profetului (s.a.v.)
Profetul Muhammad s.a.v. și Pacea	1. Principiile sociale și etice în conduita Profetului Muhammad (s.a.v.) 2. Atitudinea Profetului Muhammad (s.a.v.) față de pace și conflict 3. Pacea în relațiile sociale și interreligioase 4. Valorile morale care susțin pacea
Etica Profetului Muhammed (sav)	1. Ahlak (Moralitatea) Profetului: Sadakat (Sinceritate) și Emanet (Încredere). 2. Takva (Pietatea) Personală: Sünnet-ul în İbadet (venerare) non-ritualică. 3. Zühd (Ascetismul) și Simplitatea în viața Profetului. 4. Şefkat (Compasiunea) și Merhamet (Mila) față de Aile (Familie). 5. Profetul ca Model Şahsiyet (Personalitate) pentru tineri. 6. İlim (Știința/Cunoașterea) și Rolul său în dezvoltarea Ahlak-ului. 7. Sabır (Răbdarea) în fața dificultăților (ex. perioada Mekke). 8. Sünnet ca sursă de modelare a identității și stilului de viață.
Sünnet ca Model de İbadet (Venerare) și Identitate	1. Namaz (Rugăciunea) Profetului: Instituirea și semnificația spirituală. 2. Oruç (Postul): Practica Profetului și dezvoltarea Takva-ei. 3. Zekât (Aumosa) și Rolul său timpuriu în comunitatea Medine.

Domenii de conținut	Conținuturi
	4. Şehadet (Mărturia de Credință): Fundamentul identității musulmane. 5. Mezhep-uri și Diferențele de İctihat (Interpretare) în İbadet. 6. Forme de İbadet la Yahudilik (Iudaism) și Hristiyanlık (Creștinism). 7. Tevhid (Unicitatea lui Allah) ca numitor comun în İbadet-ul monoteist.
Fundamentele Siyer și Perioada Mekke	1. Definiția și importanța Siyer-ului (biografiei Profetului). 2. Sursa: Kur'an și Sünnet (Practica Profetului). 3. Contextul Arabiei pre-islamice (Cahiliye - Ignoranța). 4. Evenimentul primei Vahiy-i (Revelației) și mesajul "Oku" (Citește). 5. Primele apeluri la Islam și dificultățile din Mekke. 6. Sabır (Răbdarea) și Azim (Perseverența) ca valori morale centrale în această perioadă. 7. Ahlak-ul (Moralitatea) Profetului înainte de Revelație (Sadakat, Emanet).
Modelul de Moralitate, Pietate și Venerare	1. Ahlak-ul Profetului ca model de Şahsiyet (Personalitate). 2. Takva (Pietatea/Conștiința de Allah) – Valoare spirituală centrală a Islamului. 3. Analiza celor 5 stâlpi ca forme de İbadet (ex. Semnificația Namaz și Oruç). 4. Tevhid (Unicitatea lui Allah) ca fundament al tuturor formelor de İbadet. 5. Zikir (Amintirea lui Allah) și Dua (Implorarea) în viața Profetului. 6. Adab (Bunele Maniere) ca parte integrantă a Ahlak-ului. 7. Valorile morale (ex. Hilm - Toleranța, Merhamet - Mila) ca bază a İbadet-ului.
Emigrația, Comunitatea și Așezarea Familiei	1. Hicret-ul (Emigrația) ca moment de cotitură religioasă și socială. 2. Formarea primei Ümmet (Comunitate) prin legătura Ensar - Muhacir (Ajutorători - Emigranți). 3. Valoarea socială a Kardeşlik (Frăție) și Yardımlaşma (Ajutor Reciproc). 4. Instituirea Adalet-ului (Justiției) în noul stat Medine. 5. Aile (Familia) în Siyer: Drepturile și obligațiile soților și ale părinților/copiilor. 6. Profetul ca model de Adalet și Merhamet în rezolvarea disputelor.
Justiție și Relații Interreligioase	1. Medine Sözleşmesi (Constituția Medinei) ca prim model de conviețuire multireligioasă. 2. Principiile de Saygı (Respect) și toleranță față de Gayr-i Müslim (Non-musulmanii). 3. Analiza Adalet-ului (Justiției) aplicat de Profet în relațiile cu Ehl-i Kitab (Oamenii Cărții). 4. Conceptul de Sulh (Pace) și modul în care Siyer-ul fundamentează Dinlerarası Diyalog (Dialogul Interreligios). 5. Rolul Profetului ca Hakem (Arbitru) neutru în conflicte.
Responsabilitatea Socială și Ecologică din Siyer	1. Conceptul de Hilafet (Vicariat/Tutela) și responsabilitatea față de creație. 2. Çevre Ahlakı (Etica Ecologică) în Sünnet (protejarea naturii, apei).

Domenii de conținut	Conținuturi
	- Emr-i bi'l-Ma'ruf (Poruncirea Binelui) și rolul său în asumarea responsabilității comunitare. - Critica İsrâf-ului (Risipa) ca decizie iresponsabilă și contrară Ahlak-ului. - Instituțiile timpurii de responsabilitate socială: Funcția Zekât-ului și Vakıf-urilor (Fundațiilor). - Protecția categoriilor vulnerabile (orfanul, văduva) ca expresie a Adalet-ului social.
Instituționalizarea Sünnet: Fundamentele Juridice și Teologice	- Sünnet (Practica Profetului) ca sursă de İslam Hukuku (Jurisprudența Islamică) și Kelam (Teologie). - İçtihat (Interpretarea) și diversitatea de viziuni: Cunoașterea și Saygı-ul (Respectul) față de Mezhep-uri. - Rolul Profetului ca Devlet Başkanı (Lider de Stat) și modul în care Siyer-ul fundamentează guvernarea. - Structura de Ulema (Erudiți) și metodologia (Usul) de emitere a Fetva-urilor. - Analiza comparativă: Rolul Profetului ca lider de stat vs. lider spiritual.
Moralitatea Islamică și Etica Contemporană	- Makâsıd-ı Şeriat (Obiectivele Legii Islamice) și rolul lor în interpretarea etică. - Ahlak-ul profetic ca busolă în fața dilemelor de bioetică (ex. eutanasia) și tehnologie. - İhsan (Excelența Spirituală) și Tasavvuf (Misticismul) ca aprofundare a Takva-ei. - Analiza etică a İsrâf-ului (Risipa) și a consumului excesiv din perspectiva Ahlak-ului. - Aplicarea principiilor de Sabır (Răbdare) și Şefkat (Compașiune) în gestionarea crizelor personale și sociale.
Ummah și Sistemele de Justiție	- Principiile de Adalet (Justiție) economică în Sünnet: Interzicerea Riba (Cămătăriei) și promovarea Zekât-ului. - Rolul Vakıf-urilor (Fundațiilor) ca motor al sustenabilității sociale și al Yardımlaşma (Ajutorului Reciproc). - Emr-i bi'l-Ma'ruf (Poruncirea Binelui) ca responsabilitate individuală și instituțională. - Merhamet (Mila) și Adalet aplicate în stabilirea drepturilor angajaților și în practicile comerciale. - Provocările Ümmet-ului Global și necesitatea coeziunii (Frăția/Kardeşlik).
Diplomație, Respect și Dialog în Siyer	- Analiza Hudeybiye Antlaşması (Tratatul de la Hudeybiye) ca lecție de diplomație, Sulh (Pace) și viziune pe termen lung. - Fundamentele de Saygı (Respect) și Adalet în relațiile cu Gayr-i Müslim (Non-musulmanii). - Strategii de promovare a Dinlerarası Diyalog (Dialogul Interreligios) bazate pe principiul Tevhid (Unicitatea lui Allah). - Adalet și Sulh în contextul conflictelor internaționale și interculturale. - Rolul minorităților musulmane în statele laice și dezvoltarea unei conduite de cetățenie responsabilă.
Davet, Hilafet și Responsabilitate Globală	- Conceptul de Hilafet (Vicariat/Tutela) și implicațiile sale pentru responsabilitatea socială și ecologică. - Çevre Ahlakı (Etica Ecologică) din perspectiva Sünnet-ului (ex. interzicerea distrugerii, conservarea resurselor).

Domenii de conținut	Conținuturi
	3. Davet (Chemarea/Invitația la Islam) ca misiune a Ȑmmet-ului: Principii, metode și Adab (Bune Maniere). 4. Articularea valorilor islamice în discursul public (media, social). 5. Promovarea Emr-i bi'l-Ma'ruf prin proiecte de impact global

Anexa nr. 18.13. DERS ÎNIN SINAV MÜFREDATI *Siyer* – VP_MUS_P1 (CS)

- *E sınavı – ilk sınav (yazılı sınav, alanına/uzmanlık alanına özgü sınav)*
- *Meslekî alan, Teoloji dalı, Müslüman ibadeti, Müslüman teolojisi*

GİRİŞ BÖLÜMÜ

Siyer, dersin sınav müfredatı, 2030 Ulusal Bakalorya Sınavı kapsamında (E sınavı – ilk sınav) soru türlerinin ve değerlendirme ile puanlama ölçütlerinin hazırlanmasına temel teşkil eder.

Bu müfredat, bu sınava özgü değerlendirmede esas alınacak ölçme yetkinliklerini, içerik alanlarını ve kapsanan içerikleri belirtmektedir.

Millî Eğitim ve Araştırma Bakanı Kararı No. 3716 / 2026, Ek No. 198, sınav müfredatı, lise eğitimi için yürürlükte olan onaylanan öğretim programlarından türetilmiştir. Değerlendirme, mezunun eğitim kadrosu esas alınarak, lise eğitiminin tüm süreci boyunca genel yeterliliklerin oluşturulmasına/geliştirilmesine katkı sağlayan özel yeterlilikleri kapsamaktadır.

Bu değerlendirme dersin hedefi, adayın (dersin özelliğine bağlı: uygulama yapma, analiz etme, şekillendirme, delil getirme vb. – değerlendirme amacına yönelik sayesinde) (CS) alanlara göre, gereken düzey ve sınav tipine bağlanmaktadır. ders *Siyer* sınavına giren aday, lise seviyesine tasarlanan genel becerileri (CG) kazanmış olduğunu tanımlamaktadır (9–12. Sınıflar).

CG 1	Peygamber Muhammed’in (s.a.v.) hayatındaki temel unsurların bilinmesi ve anlaşılması.
CG 2	Peygamber Muhammed’in (s.a.v.) davranışları ve öğretilerinde yansıtılan ahlaki, manevi ve toplumsal değerlerin belirlenmesi.
CG 3	Peygamber’in hayatıyla ilgili olaylar ve rivayetlerde yer alan dinî ve ahlaki mesajların analiz edilmesi ve yorumlanması.
CG 4	Peygamber’in farklı bağlamlardaki davranışları, tutumları ve örnekliğine dair kişisel görüş ve düşüncelerin ifade edilmesi.
CG 5	Günlük yaşamda peygamberî değerlerin ve öğretilerin uygulanması yoluyla ahlaki bir tutumun, kişisel ve toplumsal sorumluluğun geliştirilmesi.

Bakalorya milli sınava göre oluşturulan sınav konu ve soruları programadaki beceri ve içerikler değerlendirmektedir., not baremleri doğru çözüme yöntemine bağlanmaktadır.

BEKERİLERİ DEĞERLENDİRME

Her genel beceriye **özel beceriler (CS)** bağlanmaktadır, bunlar sınavda geçerli öğretim programalardan seçilir ve toplam olarak lise seviyesine uygun tabloyu belirtmektedir:

CG 1 – Peygamber Muhammed’in (s.a.v.) hayatındaki temel unsurların bilinmesi ve anlaşılması.

Cod CS	Özel becerileri değerlendirme
IX.CS.1.1	Peygamber’in hayatının başlıca evrelerinin belirlenmesi (çocukluk dönemi, gençlik dönemi, peygamberlik görevi).
IX.CS.1.2	İslam öncesi Arap Yarımadası’nın tarihî, toplumsal ve dinî bağlamının tanınması.
IX.CS.1.3	Peygamberlik görevinin başlangıcını belirleyen başlıca olayların tanımlanması.
X.CS.1.1	Peygamber Muhammed’in (s.a.v.) doğumundan vefatına kadar hayatının temel aşamalarını, geleneksel İslami kaynaklara dayanarak tanımlama.
X.CS.1.2	İslam öncesi Arap Yarımadası’nın dinî, sosyal ve kültürel yapısını tanımlama ve bu yapının peygamberlik misyonunu nasıl etkilediğini açıklama
X.CS.1.3	Kur’ân vahyinin anlamını ve Peygamber’in (s.a.v.) Allah’ın elçisi olarak rolünü, önceki inanç sistemleriyle ilişkili şekilde açıklama.
XI.CS.1.1	Mekke ve Medine dönemlerinde Peygamber Muhammed’in (s.a.v.) davranış ve tutumlarının analiz edilmesi; çağdaş mümin için temel bir Ahlak modeli olarak anlaşılması.
XI.CS.1.2	Sünnet’in temel İbadet şekillerini (Namaz, Oruç, Zekât) nasıl tesis ettiği ve ilk Ümmet’in (Topluluk) temelini nasıl oluşturduğu.

Cod CS	Özel becerileri değerlendirme
XI.CS.1.3	Adalet ve Saygı ilkelerinin Medine Sözleşmesi'nde ve Gayr-i Müslimlerle (Müslüman olmayanlarla) erken dönem ilişkilerde nasıl yansıtıldığının değerlendirilmesi.
XII.CS.1.1	Sünnet'in (Peygamber'in Uygulaması) İslam Hukuku'nun (Jurisprudens) ve Kelam'ın (Teoloji) gelişiminde temel kaynak hâline gelme sürecinin özetlenmesi ve değerlendirilmesi.
XII.CS1..2	Peygamber'in devlet başkanı (Devlet Başkanı) ve manevi lider olarak rolünün karşılaştırmalı analizi; ilk Ümmet'in (Topluluk) yönetim modelinin anlaşılması.
XII.CS.1.3	Vakıfların (Vakıf kurumlarının) Sünnet'ten ilham alan, uzun vadeli sosyal Adalet'i sağlama amaçlı yapı ve işlevlerinin araştırılması ve açıklanması.

CG 2 – Peygamber Muhammed'in (s.a.v.) davranışları ve öğretilerinde yansıtılan ahlaki, manevi ve toplumsal değerlerin belirlenmesi.

Cod CS	Özel becerileri değerlendirme
IX.CS.2.1	Peygamber'in hayatından alınan örnekler aracılığıyla aktarılan ahlaki ve dinî değerlerin belirlenmesi.
IX.CS.2.2	Peygamber'in davranış ve tutumlarının İslam ahlak ilkeleriyle (dürüstlük, adalet, sabır, tevazu) ilişkilendirilmesi.
IX.CS.2.3	İslam değerlerinin günlük hayattaki ahlaki durumlarla karşılaştırılması
X.CS.2.1	Hz. Muhammed'in (s.a.v.) dürüstlük, adalet, tevazu, sabır ve merhamet gibi başlıca ahlaki değerlerini tanıma.
X.CS.2.2	Peygamber'in (s.a.v.) bu ahlaki değerleri aile bireyleriyle, sahabilerle, inkârcılarla ve toplumla olan ilişkilerinde nasıl uyguladığını açıklama.
X.CS.2.3	Hz. Peygamber'in (s.a.v.) affediciliğini, manevi dengesini ve farklılıklara saygısını ortaya koyan bazı olayları analiz etme.
XI.CS.2.1	Peygamber Muhammed'in biyografik bağlamından (ör. Sadakat, Emanet, Sabır) çıkarılan temel ahlaki (Ahlak) değerlerin belirlenmesi ve analiz edilmesi.
XI.CS.2.2	İbadet (kulluk) biçimlerinin ve Takva (takvalılık) ilkelerinin Sünnet'in manevi değerlerini nasıl yansıttığının açıklanması.
XI.CS.2.3	Medine'de kurulan ilk Ümmet'in (Topluluk) organizasyonunda ortaya çıkan Adalet (Adalet), Merhamet ve Sulh (Barış) gibi sosyal değerlerin değerlendirilmesi
XII.CS.2.1	Peygamber Ahlakı'nın (Ahlakının) Makâsıd-ı Şeriat'ın (İslam Hukukunun Amaçları) belirlenmesindeki rolünün değerlendirilmesi ve bunların çağdaş etik ikilemlere uygulanması
XII.CS.2.2	Takva (Takva) şî İhsan'ın (İhsan) toplumsal eylemi şî Emr-i bi'l-Ma'ruf'u motive eden temel değerler olduğunu
XII.CS.2.3	Merhamet ve Adalet değerlerinin küresel ekonomik eşitsizliklere cevap olarak tanımlanması; Sünnet'teki finansal ilkelerin (ör. Riba'nın yasaklanması) analizi

CG 3 – Peygamber'in hayatıyla ilgili olaylar ve rivayetlerde yer alan dinî ve ahlaki mesajların analiz edilmesi ve yorumlanması.

Cod CS	Özel becerileri değerlendirme
IX.CS.3.1	Peygamber'in hayatını konu alan anlatı ve betimleyici metinlerdeki temel mesajların belirlenmesi.
IX.CS.3.2	Anlatılan olayların ahlaki ve manevi anlamının analiz edilmesi.
IX.CS.3.3	Peygamber'in hayatıyla ilgili dinî veya ahlaki bir metinden temel öğretilerin çıkarılması.
X.CS.3.1	Peygamber Efendimizin (s.a.v.) hayatıyla ilgili olay ve rivayetlerdeki dinî ve ahlaki mesajların analiz edilmesi ve yorumlanması.

Cod CS	Özel becerileri değerlendirme
X.CS.3.2	Bu olayların tarihi bağlamı ve İslamî öğretilerle ilişkilendirilerek dinî ve ahlaki anlamlarının açıklanması.
X.CS.3.3	Peygamberimiz (s.a.v.)'in fiil ve kararlarındaki sembolik anlamların ve örtük mesajların yorumlanması; özellikle niyetin ahlaki yönü ve eğitsel boyutu.
XI.CS.3.1	Siyer'deki temel olayların dinî mesajlarının eleştirel analizi
XI.CS.3.2	Sünnet'teki (Peygamber Uygulaması) ahlaki mesajların yorumlanması ve bireysel etik problemlere uygulanması
XI.CS.3.3	Siyer olaylarının sosyal ve kültürel bağlamının değerlendirilmesi; Adalet ve Dinlerarası Saygı mesajlarının doğru yorumlanması
XII.CS.3.1	Âlimlerin (Ulema) modern toplum sorunlarına ilişkin Fetva (Hukuki Görüş) yayınlamak amacıyla Sünnet'i yorumlama biçimlerinin metodolojik analizi.
XII.CS.3.2	Hudeybiye Antlaşması (Sözleşme) gibi olaylardaki Adalet ve Sulh (Barış) mesajlarının yorumlanması ve bunların çağdaş kültürlerarası çatışmaların arabuluculuğuna uygulanması.
XII.CS.3.3	Siyer'deki mesajların farklı Mezhep'lerde (Düşünce Ekolleri) yorumlanma çeşitliliğinin (İçtihat) eleştirel değerlendirilmesi ve iç Saygı (Hürmet) gerekliliğinin gerekçelendirilmesi.

CG 4 – Peygamber'in farklı bağlamlardaki davranışları, tutumları ve örnekliğine dair kişisel görüş ve düşüncelerin ifade edilmesi.

Cod CS	Özel becerileri değerlendirme
IX.CS.4.1	Peygamber'in belirli durumlarda gösterdiği davranışlar hakkında kişisel görüşlerin sözlü ve yazılı olarak ifade edilmesi.
IX.CS.4.2	İncelenen metinlerden örnekler kullanarak kendi görüşlerini gerekçelendirme.
IX.CS.4.3	Ahlaki konulardaki tartışmalarda saygı, empati ve yapıcı eleştirel düşünce tutumlarının sergilenmesi.
X.CS.4.1	Hız. Muhammed'in (s.a.v.) ailevi, sosyal, dinî ve liderlik ile ilgili çeşitli hayat durumlarındaki davranışlarını gözlemleme ve betimleme.
X.CS.4.2	Peygamberimizin (s.a.v.) zorlu durumlarda verdiği tepkileri ve aldığı kararları analiz ederek sabır, denge ve hikmet tutumlarını belirleme
X.CS.4.3	Peygamberimizin (s.a.v.) örnekliğinin günümüz toplumundaki güncelliği ve önemi hakkında gerekçeli kişisel görüşler formüle etme.
XI.CS.4.1	Peygamber Muhammed'in Ahlak'ının bireysel Takva gelişimi için bir model olarak nasıl hizmet ettiğine dair gerekçelendirilmiş kişisel görüşlerin formüle edilmesi.
XI.CS.4.2	Günümüz Ümmeti bağlamında Emr-i bi'l-Ma'ruf (İyiliği Emretme) ve Yardımlaşma'nın (Karşılıklı Yardım) önemi üzerine kişisel yansımaların ifade edilmesi.
XI.CS.4.3	Peygamber'in Gayr-i Müslimlere yönelik tutumu üzerine düşünme ve Saygı ile Dinlerarası Diyalog konusundaki kişisel görüşün ifade edilmesi.
XII.CS.4.1	Medya ve teknolojinin yarattığı etik zorluklara karşı kişisel duruşun, Siyer'deki Ahlak değerlerine dayalı olarak ifade edilmesi ve gerekçelendirilmesi .
XII.CS.4.2	İslami değerleri farklı kültürel bağlamlarda uygun ve Saygılı (Hürmetli) bir şekilde sunmak için Davet (İslam'a Çağrı) becerilerinin geliştirilmesi.
XII.CS.4.3	Küresel Ümmet'in bir üyesi olarak kendi sorumluluğu üzerine düşünme ve Dinlerarası Diyalog (Dinlerarası Konuşma) ve Saygı'yı (Hürmet) teşvik etme yönündeki kişisel taahhüdü ifade etme.

CG 5 – Günlük yaşamda peygamberî değerlerin ve öğretilerin uygulanması yoluyla ahlaki bir tutumun, kişisel ve toplumsal sorumluluğun geliştirilmesi..

Cod CS	Özel becerileri değerlendirme
IX.CS.5.1	İslam değerlerinin günlük davranışlarda nasıl uygulanabileceğinin belirlenmesi.
IX.CS.5.2	Peygamber'in örnekliğinden esinlenen davranışların (sorumluluk, affetme, dürüstlük) benimsenmesi.
IX.CS.5.3	İslam ahlak ilkelerini yansıtan eğitimsel ve sosyal etkinliklere aktif katılım.
X.CS.5.1	Hiz. Muhammed'in (s.a.v.) dürüstlük, adalet, dayanışma, merhamet ve tevazu gibi ahlaki ve sosyal değerlerini belirleme
X.CS.5.2	Bu değerlerin aile, okul, toplum ve kamusal alan gibi hayatın farklı alanlarında nasıl tezahür edebileceğini analiz etme.
X.CS.5.3	Okul içi ve okul dışı etkinliklerde peygamberî örnekten ilham alan olumlu tutum ve davranışları uygulama.
XI.CS.5.1	Peygamber Efendimizin ahlaki ilkelerini analiz ederek bunların günümüz davranışlarına nasıl yansıtılabileceğini açıklama.
XI.CS.5.2	Peygamber Efendimizin toplumsal sorumluluk anlayışını açıklayarak öğrencinin kendi çevresine yönelik bir katkı planı geliştirmesi.
XI.CS.5.3	Peygamber Efendimizin örnekliğini içselleştirerek kendi ahlaki gelişimi hakkında bilinçli, gerekçeli şi öz değerlendirme yapma.
XII.CS.5.1	Siyer'den ilham alan Vakıfların (Vakıflar/Kurumlar) sürdürülebilirlik modelini kullanarak, toplumda Emr-i bi'l-Ma'ruf (İyiliği Emretme) girişimlerinin tasarlanması.
XII.CS.5.2	Yerel veya küresel düzeydeki Çevre Ahlakı (Ekolojik Etik) sorunlarına Hilafet (Vekillik) konseptine dayalı pratik çözümlerin savunulması ve desteklenmesi.
XII.CS.5.3	Laik devletlerde Müslüman azınlıkların rolünü değerlendirmede Adalet ve Merhamet ilkelerinin uygulanması ve sorumlu vatandaşlık davranışının geliştirilmesi.

İÇERİK ALANLARI VE DERS İÇERİKLERİ

Ders içerikleri içerik alanlara göre meydana getirilmektedir ve toplam olarak geçerli öğretim programlara uygun lise seviyesini yansıtır .

İçerik alanları	Ders içerikleri
Peygamber Muhammed'in hayatının tarihi, toplumsal ve dinî bağlamı.	1. Öğrenme planının tanıtılması ve öğrencilerle tanışma 2. Peygamber Muhammed'in hayatını öğrenmenin önemi 3. Peygamberlik görevi öncesinde dünyanın dinî durumu 4. Peygamberlikten önce Arap Yarımadasına genel bir bakış 5. İslam öncesi Arabistan'daki dinî hayat 6. Siyasal yaşam (kabile yapısı, yönetim biçimleri) 7. Sosyal ve ekonomik yaşam (ailenin rolü, kadının statüsü, ticaret, kabile ilişkileri) 8. Kültürel yaşam (edebiyat, şiir, gelenekler ve eğitim)
Peygamber Muhammed'in peygamberlik öncesi ve peygamberlik dönemi hayatı.	1. Peygamberlik görevinin tarihî ve coğrafi bağlamı 2. Peygamber Muhammed'in peygamberlikten önceki hayatı 3. Peygamberlik görevinin başlangıcı 4. İslam mesajına verilen tepkiler
İslam'ın Mekke'de yayılışı ve ilk Müslüman topluluğun karşılaştığı zorluklar.	1. Müşriklerin İslam'a davete karşı çıkmalarının sebepleri 2. Habeşistan'a hicret ve bu olayın önemi 3. Hamza ve Hiz. Ömer'in İslam'a girişi – Peygamber'e verilen manevi ve toplumsal desteğin önemi 4. Boykot dönemi – ilk Müslümanların çektiği sıkıntılar ve gösterdikleri sabır

Încercări	Ders încercări
	5. Mekke dñnemindeki Müslüman toplumun azim ve dayanışmasından çıkarılan ahlaki ve manevi dersler
Peygamber Muhammed'in hicreti ve Medine'de ilk İslam toplumunun oluşumu.	1. Peygamber'in Taif yolculuğu – sabır ve sebat üzerine dersler 2. İsrâ ve Mirâç – manevi anlam ve hikmetleri 3. Müminler için yeni bir yurt arayışı 4. Yasrib'e (Medine'ye) hicret 5. Medine'de İslam toplumunun oluşumu
Medine'de İslam toplumunun güçlenmesi ve Peygamber Muhammed'in hayatının son dönemleri.	1. Medine'de dinî, toplumsal ve ekonomik hayatın düzenlenmesi 2. Peygamber'in seferleri ve askerî faaliyetleri (Seriyyeler ve Gazveler) 3. Toplumsal ve dinler arası ilişkiler 4. İslam'ın dünyaya açılması 5. Peygamberlik görevinin tamamlanması
Peygamber Muhammed'in (s.a.v.) Tevazuu	1. Peygamber Efendimiz'in (s.a.v.) ahlaki özelliklerini bilme 2. Nebvî ahlaki değerleri içselleştirme ve uygulama 3. Peygamber örneğinden ilham alan ahlaki ve manevi bir tutum geliştirme
Peygamber Muhammed'in (s.a.v.) takvâsı / evlâviyeti	1. Peygamberimizin Ahlaki Vasıfları 2. Nebvî Görev – Allah'ın Elçisine Verilen Sorumluluklar 3. Peygamberî örnek üzerinden ahlaki bir tutumun oluşturulması
Hız. Muhammed'in (s.a.v.) arındırma (tezkiye) misyonu	1. Peygamber Efendimiz Muhammad'ın (s.a.v.) Manevî Görevi – Tezkiye, Talim ve Tilâvet 2. Peygamberimizin (s.a.v.) Hayatında İbadet ve Temel Dinî Uygulamalar
İnsana Peygamber Muhammad'ın (s.a.v.) Verdiği Değer	1. Peygamber Efendimizin (s.a.v.) hayatındaki ibadetler ve manevi boyut 2. Peygamber Muhammed'in (s.a.v.) ibadet uygulamaları (ibadet hayatı) 3. Peygamberimizin (s.a.v.) ahlaki ve sosyal değerleri
Peygamber Efendimiz Muhammed Mustafa (s.a.v.) ve Barış	1. Hız. Muhammed'in (s.a.v.) toplumsal ve ahlaki ilkeleri 2. Hız. Peygamber'in (s.a.v.) barışa ve çatışmaya yönelik tavrı 3. Toplumsal ve dinlerarası ilişkilerde barış 4. Barışı destekleyen ahlaki değerler
Peygamber Muhammed'in (s.a.v.) Ahlakı	1. Peygamber Ahlakı: Sadakat (Samimiyet) ve Emanet (Güvenilirlik) 2. Kişisel Takva: Sünnet'in ritüel dışı İbadetlerde (venerare) uygulanması 3. Zühd (Zahitlik) ve Peygamber Efendimizin hayatındaki Sadelik 4. Aileye karşı Şefkat ve Merhamet 5. Gençler için Peygamber'in Şahsiyet Modeli 6. İlim (Bilgi) ve Ahlak'ın gelişimindeki rolü 7. Zorluklar karşısında Sabır (ör. Mekke dönemi) 8. Sünnet'in kimlik ve yaşam tarzı inşasında bir kaynak olarak rolü
Sünnet'in İbadet (Kulluk) ve Kimlik İçin Bir Model Olarak Rolü	1. Peygamber'in Namazı: Teşri Süreci ve Manevî Anlamı 2. Oruç: Peygamber'in Uygulaması ve Takva'nın Gelişimi 3. Zekât ve Medine Toplumundaki Erken Rolü 4. Şehadet: Müslüman Kimliğinin Temel Dayanağı 5. Mezhepler ve İbadette İctihat Farklılıkları 6. Yahudilik ve Hristiyanlıkta İbadet Biçimleri 7. Tevhid: Monoteist İbadetin Ortak Paydası
Siyer'in Temelleri ve Mekke Dönemi	1. Siyer'in (Peygamberimizin biyografisinin) tanımı ve önemi. 2. Kaynaklar: Kur'an ve Sünnet (Peygamber'in uygulamaları). 3. İslam öncesi Arabistan'ın bağlamı (Cahiliye – Cehalet Devri).

Înțelesul domeniilor	Conținutul cursurilor
	4. Încã Vahiy olayı ve “Oku” (İkra) mesajı. 5. İslâm’a ilk davetler ve Mekke döneminin zorlukları. 6. Bu dönemde merkezi ahlaki değerler olarak Sabır ve Azim. 7. Vahiyden önce Peygamberimizin Ahlakı (Sadakat ve Emanet).
Ahlak, Takva ve İbadet Modeli	1. Peygamber Ahlakı’nın Şahsiyet (Kişilik) Modeli Olarak Konumu. 2. Takva (Allah Bilinci / Dindarlık) – İslam’ın temel manevi değeri. 3. Beş Şartın (İbadet Şekillerinin) Analizi (örn. Namaz ve Oruç’un anlamı). 4. Tevhid (Allah’ın Birliği) – Tüm ibadetlerin temeli. 5. Zikir (Allah’ı Anma) ve Dua (Yalvarış) – Peygamber’in hayatındaki yeri. 6. Adab (Güzel Davranış / Nezaket) – Ahlak’ın ayrılmaz bir parçası. 7. Ahlaki değerler (örn. Hilm – Hoşgörü, Merhamet – Şefkat) ibadetin temeli olarak.
Hicret, Toplum ve Aile Yerleşimi	1. Hicret (Göç) – dinî ve sosyal bir dönüm noktası olarak. 2. İlk Ümmet’in (Topluluk) oluşumu: Ensar – Muhacir (Yardım Edenler – Göç Edenler) kardeşliği. 3. Kardeşlik ve Yardımlaşmanın toplumsal değeri. 4. Yeni Medine devletinde Adaletin tesis edilmesi. 5. Siyer’de Aile: Eşlerin ve ebeveyn/çocukların hak ve sorumlulukları. 6. Peygamber Efendimiz’in anlaşmazlıkların çözümünde Adalet ve Merhamet modeli oluşu.
Adalet ve Dinlerarası İlişkiler	1. Medine Sözleşmesi (Medine Anayasası) çok dinli birlikte yaşamın ilk modeli olarak. 2. Gayr-i Müslimlere (Müslüman olmayanlara) karşı Saygı ve hoşgörü ilkeleri. 3. Ehl-i Kitap ile ilişkilerde Peygamber’in uyguladığı Adaletin analiz edilmesi. 4. Sulh (Barış) kavramı ve Siyer’in Dinlerarası Diyalogu nasıl temellendirdiği. 5. Peygamber’in çatışmalarda tarafsız bir Hakem (Arabulucu) olarak rolü.
Siyer’de Sosyal ve Ekolojik Sorumluluk	1. Hilafet (Vekâlet/Sorumluluk) kavramı ve yaratılışa karşı sorumluluk. 2. Sünnet’te Çevre Ahlakı (doğanın ve suyun korunması). 3. Emr-i bi'l-Ma'ruf (İyiliği Emretme) ve toplumsal sorumluluğun üstlenilmesindeki rolü. 4. İsrafin (Savurganlık) ahlaka aykırı ve sorumsuz bir davranış olarak eleştirisi. 5. Erken dönem sosyal sorumluluk kurumları: Zekât ve Vakıfların işlevi. 6. Sosyal Adaletin bir gereği olarak korunmaya muhtaç grupların (yetim, dul) himayesi.
Sünnet'in Kurumsallaşması: Hukuki ve Teolojik Temeller	1. İslam Hukuku (İslami Hukuk) ve Kelam (Teoloji) kaynağı olarak Sünnet (Peygamber’in Uygulaması). 2. İctihat (Yorumlama) ve görüş çeşitliliği: Mezhep'lere karşı Bilgi ve Saygı (Hürmet). 3. Peygamber'in Devlet Başkanı (Devlet Lideri) rolü ve Siyer'in yönetimi temellendirme biçimi. 4. Ulema (Âlimler) yapısı ve Fetva'ların yayınlanma metodolojisi (Usul). 5. Karşılaştırmalı analiz: Peygamber'in devlet lideri rolü ve manevi lider rolü.

Înţerik alanları	Ders içerikleri
İslami Ahlak ve �a�da� Etik	1. Mak�as�d-ı Őeriat (İslami Hukukun Amaçları) ve bunların etik yorumlamadaki rolü. 2. Biyoetik (�rne�in, ötanazi) ve teknoloji ikilemleri karşısında pusula olarak peygamberlik Ahlak'ı. 3. Takva'nın derinleştirilmesi olarak İhsan (Manevi Mükemmellik) ve Tasavvuf (Mistikizm). 4. İsrâf'ın (Savurganlık) ve aşırı tüketimin Ahlak açısından etik analizi. 5. Sabır (Dayanıklılık) ve Őefkat (Merhamet) ilkelerinin kişisel ve sosyal krizlerin yönetiminde uygulanması.
Ümmet ve Adalet Sistemleri	1. Sünnet'teki ekonomik Adalet (Hak) ilkeleri: Riba'nın (Faiz) yasaklanması ve Zekât'ın teşvik edilmesi. 2. Sosyal sürdürülebilirliğin ve Yardımlaşma'nın (Karşılıklı Yardım) motoru olarak Vakıfların (Vakıflar/Kurumlar) rolü. 3. Bireysel ve kurumsal bir sorumluluk olarak Emr-i bi'l-Ma'ruf (İyiliği Emretme). 4. �alı�an haklarının belirlenmesinde ve ticari uygulamalarda uygulanan Merhamet (�efkat) ve Adalet. 5. Küresel �mmet'in zorlukları ve uyum (Kardeşlik/Birlik) ihtiya�ı.
Siyer'de Diplomasi, Saygı ve Diyalog	1. Diplomasi, Sulh (Barış) ve uzun vadeli vizyon dersi olarak Hudeybiye Antlaşması'nın (Hudeybiye Sözleşmesi) analizi. 2. Gayr-i Müslim (Müslüman Olmayanlar) ile ilişkilerde Saygı (Hürmet) ve Adalet temelleri. 3. Tevhid (Allah'ın Birliği) ilkesine dayanan Dinlerarası Diyalog'u (Dinlerarası Konuşma) teşvik etme stratejileri. 4. Uluslararası ve kültürlerarası çatışma bağlamında Adalet ve Sulh. 5. Laik devletlerde Müslüman azınlıkların rolü ve sorumlu vatandaşlık davranışının geliştirilmesi.
Davet, Hilafet ve Küresel Sorumluluk	1. Hilafet (Vekillik/Velayet) kavramı ve bunun sosyal ve ekolojik sorumluluklar açısından etkileri. 2. Sünnet perspektifinden �evre Ahlakı (Ekolojik Etik) (�rne�in, yıkımın yasaklanması, kaynakların korunması). 3. Ümmet'in misyonu olarak Davet (İslam'a �a�rı/Davet): İlkeler, yöntemler ve Adab (Görgü Kuralları). 4. İslami değerlerin kamuoyunda (medya, sosyal) ifade edilmesi. 5. Küresel etkiye sahip projeler aracılığıyla Emr-i bi'l-Ma'ruf'un teşvik edilmesi.

Anexa nr.18.14. Programa de examen pentru disciplina *Legislație Islamică (Fikih)*, *Cultul Musulman* – LI_MUS_P1 (CS)

- *Proba E – a doua probă la alegere (probă scrisă, specifică profilului/specializării)*
- *Filiera vocațională, profilul teologic, cultul musulman, specializarea teologie musulmană*

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina *Legislație Islamică (Fikih)*, *Cultul Musulman* fundamentează elaborarea variantelor de subiecte și a baremelor de evaluare și de notare pentru **proba E – a doua probă la alegere** din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Prezenta programă precizează **competențele de evaluat**, **domeniile de conținut** și **conținuturile** vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen derivă din **programele școlare în vigoare pentru învățământul liceal**, aprobate prin **Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 3716 / 2026, anexa nr. 199**. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul întregului ciclu liceal, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen la această disciplină este de a constata măsura în care candidatul (*formulare specifică disciplinei: aplică, analizează, modelează, argumentează etc. — orientarea privind scopul evaluării*), în situații de complexitate corespunzătoare raportării (CS) și tipului de probă.

Prin susținerea probei de examen la disciplina *Legislație Islamică (Fikih)*, *Cultul Musulman*, candidatul este pus în situația de a face dovada următoarelor **competențe generale (CG)**, dobândite pe parcursul învățământului liceal (clasele a IX-a – a XII-a):

CG 1	Înțelegerea principiilor, scopului și importanței științei Fikih ca parte esențială a vieții religioase și morale islamice.
CG 2	Recunoașterea surselor dreptului islamic (Kur'an, Sünnet, İcma, Kıyas) și aplicarea lor.
CG 3	Practicarea principalelor reguli ale închinării (İbadet), precum rugăciunea (Namaz), postul (Oruç), pelerinajul (Hac) și jertfa (Kurban), conform principiilor islamice.
CG 4	Înțelegerea unor concepte care duc la dezvoltarea conștiinței morale și religioase.
CG 5	Manifestarea unei atitudini etice, echilibrate și tolerante față de diversitatea interpretărilor juridice islamice și valorile promovate de Fikih în viața socială.

Prin variantele de subiecte elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** care pot fi evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru ciclul liceal:

CG 1 – Înțelegerea principiilor, scopului și importanței științei Fikih ca parte esențială a vieții religioase și morale islamice.

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.1.1	Identificarea principalelor domenii și ramuri ale științei Fikih în cadrul învățăturii islamice.
IX.CS.1.2	Recunoașterea rolului regulilor de Fikih în ghidarea comportamentului credinciosului musulman.
IX.CS.1.3	Explicarea scopului moral și social al aplicării principiilor de Fikih în viața cotidiană.
X.CS.1.1	Analizarea scopului, definiției și a principiilor de bază ale Științei Fikih (de ex.: Kolaylık, Genişlik, Adalet).
X.CS.1.2	Explicarea modului în care Fikih se diferențiază de alte științe islamice (ex.: Kelam, Tefsir) prin obiectul și sfera sa de cuprindere.
X.CS.1.3	Justificarea relației metodologice dintre Fikih Usulü (Metodologia Fikih-ului) și practica Fikih.
XI.CS.1.1	Analizarea conceptului de Ehliyet (Capacitate legală) și a impactului Ehliyeti Kısıtlayan Durumlar asupra responsabilităților religioase.

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS.1.2	Explicarea modului în care Teklifi Hükümler (Ef'al-i Mükellefin) ghidează și clasifică acțiunile credinciosului (ex. Farz, Vâcib, Haram).
XI.CS.1.3	Justificarea importanței distincției dintre Azimet (Regula de bază) și Ruhsat (Excepția) pentru aplicarea practică a Fıkıh în viața cotidiană.
XII.CS.1.1	Analizarea modului în care Fıkıh (prin Hac și Kurban) reglementează relația individului cu comunitatea (Ümmet) și cu mediul social (Sosyal Hayat).
XII.CS.1.2	Explicarea structurii, scopului și aplicării generale a İslam Ceza Hukuku (Ukûbât) ca ultimă salvagardare a Şeriat'ului.
XII.CS.1.3	Justificarea interconexiunii dintre Mülkiyet Hukuku (Dreptul de Proprietate) și principiile etice de Helal Kazanç (Câştig Licit) în Ekonomik Hayat.

CG 2 – Recunoașterea surselor dreptului islamic (Kur'an, Sünnet, İcma, Kıyas) și aplicarea lor.

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.2.1	Identificarea și descrierea celor patru surse principale ale dreptului islamic.
IX.CS.2.2	Înțelegerea modului în care aceste surse se completează reciproc în formularea normelor religioase.
IX.CS.2.3	Aplicarea unor exemple simple de reguli islamice derivate din Kur'an și Sünnet în situații cotidiene.
X.CS.2.1	Analizarea conceptului de İctihad, a obiectului său și a Condițiilor (Şartlar) necesare pentru un Müctehid.
X.CS.2.2	Explicarea modului în care İctihad a evoluat în perioadele istorice (Profet, Sahabe) și a impactului asupra Fıkıh.
X.CS.2.3	Argumentarea necesității și continuității İctihad-ului în contextul problemelor islamice contemporane.
XI.CS.2.1	Analizarea rolului și autorității celor două Asli Deliller (Kitap și Sünnet) ca surse fundamentale de Hüküm.
XI.CS.2.2	. Explicarea mecanismului de aplicare a İcma și Kıyas (surse Fer'i) pentru stabilirea regulilor în absența unui text clar.
XI.CS.2.3	Identificarea și diferențierea între sursele secundare extinse (Mesalih-i Mürsele, Örf, Sedd-i Zerâi, İstishab etc.) și modul în care sunt utilizate în Fıkıh.
XII.CS.2.1	Analizarea diferențelor în terminologia și Hükümler (Reguli) ale Cihad (Efortul) din Mekki și Medeni Ayetlerde (Versetele Meccane și Medinene).
XII.CS.2.2	Explicarea mecanismului de Fıkıh utilizat pentru a reglementa tranzacțiile financiare complexe (ex: Borsa, Sigorta), prin aplicarea Kıyas și İstihsân.
XII.CS.2.3	Identificarea modului în care Kitap și Sünnet stabilesc regulile de bază pentru Nikâh, Boşanma și Miras în Aile Hayatı.

CG 3 – Practicarea principalelor reguli ale închinării (İbadet), precum rugăciunea (Namaz), postul (Oruç), pelerinajul (Hac) și jertfa (Kurban), conform principiilor islamice.

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.3.1	Recunoașterea condițiilor, etapelor și semnificației principale a fiecărei forme de ibadet.
IX.CS.3.2	Descrierea modului corect de îndeplinire a actelor de cult, în acord cu sursele islamice.
IX.CS.3.3	Aplicarea regulilor fundamentale de purificare, rugăciune și post în contexte educative și comunitare.
X.CS.3.1	Analizarea modului în care cele patru mari Mezhepler (Hanefî, Mâlikî, Şâfiî, Hanbelî) s-au constituit.

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
X.CS.3.2	Explicarea diferențelor metodologice dintre Mezhepler care duc la variații în regulile de bază ale Îbâdet-ului.
X.CS.3.3	Evaluarea importanței mișcărilor de Codificare (Kanunlaştırma) a Fıkıh-ului în perioada post-clasică.
XI.CS.3.1	Explicarea condițiilor, obligațiilor (Farziyet) și clasificărilor (Çeşitleri) ale Namaz-ului și Oruç-ului, și a semnificației lor.
XI.CS.3.2	Analizarea regulilor privind Zekât și Sadaka, incluzând obligațiile (Farziyet), pragul de avere (Nisab) și beneficiarii.
XI.CS.3.3	Aplicarea corectă a regulilor de İmamet ve Cemaatle Namaz și a celor privind diferitele Oruç Çeşitleri în contexte comunitare.
XII.CS.3.1	Explicarea detaliată a obligațiilor (Farziyeti) și a regulilor (Hükümler) de bază pentru Hac și Umre (inclusiv İhram, Mekân și Kavram).
XII.CS.3.2	Analizarea condițiilor de obligativitate (Vücubiyeti) și a regulilor de sacrificiu (Kurbanla İlgili Hükümler), inclusiv distribuția cărnii.
XII.CS.3.3	Aplicarea conceptelor de Helal Kazanç și Akitler (Contracte) la evaluarea etică a instrumentelor financiare moderne (ex: diferența dintre Karz și Faiz).

CG 4 – Înțelegerea unor concepte care duc la dezvoltarea conștiinței morale și religioase.

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.4.1	Identificarea conceptelor morale fundamentale din perspectiva islamică (niyet, sabır, adalet, ihlas etc.).
IX.CS.4.2	Explicarea legăturii dintre respectarea normelor religioase și formarea unei conduite morale responsabile.
IX.CS.4.3	Adoptarea unei atitudini pozitive și echilibrate în relațiile interumane, inspirată din principiile morale islamice.
X.CS.4.1	Explicarea importanței morale și legale a principiului Supraveghere a Dreptății (Adalet), ca bază a Fıkıh-ului.
X.CS.4.2	Analizarea impactului principiilor de Uşurință (Kolaylık) și Flexibilitate (Genişlik) asupra responsabilității personale (Mesuliyet).
X.CS.4.3	Evaluarea responsabilității morale din spatele efortului de İctihad (căutarea adevărului).
XI.CS.4.1	Analizarea modului în care Îbâdât-ul fundamental (Namaz, Zekât, Oruç) contribuie la dezvoltarea İhlâs (Sinceritatea intenției) și a Takvâ (Pietății).
XI.CS.4.2	Explicarea implicațiilor morale și sociale ale Zekât-ului și Sadaka-ului în promovarea solidarității și a justiției economice.
XI.CS.4.3	Evaluarea semnificației spirituale a Azimet și Ruhsat-ului în conștientizarea măreției lui Allah și a milei Sale față de credincios.
XII.CS.4.1	Evaluarea rolului moral al Kurban (Jertfei) și al actului de Cihad în educarea spiritului de sacrificiu și a responsabilității comunitare.
XII.CS.4.2	Analizarea implicațiilor etice ale practicilor economice ilicite (ex: Faiz, Hileli Satışlar, Karaborsacılık) asupra Adalet (Dreptății) și a stabilității sociale.
XII.CS.4.3	Corelarea principiilor de justiție din İslam Ceza Hukuku (Ukûbât) cu scopurile de prevenire și reabilitare în vederea protejării societății.

CG 5 – Manifestarea unei atitudini etice, echilibrate și tolerante față de diversitatea interpretărilor juridice islamice și valorile promovate de Fikih în viața socială.

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.5.1	Recunoașterea existenței diferitelor școli juridice islamice (mezhepler) și a rolului lor în aplicarea principiilor religioase.
IX.CS.5.2	Înțelegerea valorilor de respect, echitate și toleranță promovate de Fikih în relațiile sociale.
IX.CS.5.3	Exprimarea respectului și toleranței față de diversitatea școlilor și opiniilor islamice în contexte de dialog și învățare.
X.CS.5.1	Acceptarea existenței celor patru mari Școli Juridice Fikhî ca sursă de bogăție islamică și diversitate.
X.CS.5.2	Argumentarea legitimitatea diferențelor de İctihad (İhtilaf) și manifestarea unei atitudini de respect academic.
X.CS.5.3	Adoptarea unei atitudini critice și constructive față de Noile Evoluții și eforturile moderne de Codificare (Kanunlaştırma).
XI.CS.5.1	Identificarea variațiilor în Hükümler (Reguli) legate de Namaz, Zekât și Oruç generate de diferențele de metodologie între Mezhepler.
XI.CS.5.2	Argumentarea legitimității folosirii surselor Fer'i Deliller (ex. Mesalih-i Mürsele și Örf) pentru a se adapta la schimbările sociale.
XI.CS.5.3	Adoptarea unei atitudini echilibrate și respectuoase față de diversele abordări juridice în aplicarea Azimet și Ruhsat în viața personală.
XII.CS.5.1	Adoptarea unei poziții echilibrate și informate față de dezbaterile contemporane privind Cihad și İslam Ceza Hukuku, distanțându-se de interpretările extremiste.
XII.CS.5.2	Argumentarea necesității de a menține o atitudine de İctihad deschisă în domeniul Ekonomik Hayat (Finanțe), respectând totodată interdicția strictă a Faiz-ului.
XII.CS.5.3	Manifestarea toleranței față de diferitele opinii ale Mezhepler-ilor în regulile de Nikâh, Boşanma și împărțirea Miras-ului, promovând dialogul.

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
Fundamentele, principiile și evoluția științei Fikih în contextul gândirii islamice.	- Definiția, scopul și importanța științei Fikih - Obiectul și domeniul de aplicare al Fikih-ului - Relația dintre Fikih și metodologia Fikih-ului - Relația științei Fikih cu alte ramuri ale cunoașterii - Analizarea argumentelor legate de principiile de bază ale științei Fikih - Înțelegerea dimensiunii istorice a științei Fikih și dezvoltarea gândirii cronologice - Capacitatea de a rezuma evoluțiile ulterioare formării școlilor juridice islamice (mezhepler). - Capacitatea de a distinge conceptele religioase legate de hotărârile (normele) juridice islamice. - Capacitatea de a utiliza în mod adecvat, în contextul potrivit, conceptele religioase referitoare la sursele și metodele de stabilire a hotărârilor juridice islamice.
Actele de cult	- Îndeplinirea corectă și conform regulilor a rugăciunii zilnice (namazul). - Reflecția asupra propriilor experiențe legate de postul islamic.

Domenii de conținut	Conținuturi
	3. Sintetizarea principiilor și reglementărilor referitoare la danie (zekat). 4. Utilizarea eficientă a surselor religioase privind regulile și semnificațiile pelerinajului (hac).
Viața socială și economică	1. Observarea și înțelegerea aspectelor legate de viața de familie. 2. Analizarea concepțiilor și argumentelor religioase legate de viața economică.
Introducere și Bazele Metodologiei Fikih	1. Definiția, Scopul și Importanța Metodologiei Fikih 2. Obiectul și Sfera de cuprindere a Fikih 3. Relația dintre Fikih și Fikih Usulü. 4. Relația Științei Fikih cu alte discipline islamice. 5. Principii Fundamentale ale Fikih: - Ușurință în Sarcini/Obligații - Flexibilitate în cele Permise - Supravegherea/Respectarea Dreptății - Principiul Binelui Public/Interesului General
Jurisprudența (İctihad) și Perioadele Istorice	1. Începuturile Fikih și İctihad 2. Perioada Profetului 3. Perioada Companionilor 4. Perioada Succesorilor 5. Conceptul și Obiectul İctihad. 6. Condițiile (Şartları) necesare pentru un Jurist (Müctehid). 7. Necesitatea İctihad-ului în timp.
Școlile Juridice Fikih (Fikhî Mezhepler)	1. Apariția Mezhepler-ilor 2. Școala Hanefî (Hanefî Mezhebi): Fondatorul și Metoda de bază. 3. Școala Mâlikî (Mâlikî Mezhebi): Fondatorul și Metoda de bază. 4. Școala Şâfiî (Şâfiî Mezhebi): Fondatorul și Metoda de bază. 5. Școala Hanbelî (Hanbelî Mezhebi): Fondatorul și Metoda de bază.
Evoluții Contemporane și Aplicare (Çağdaş Gelişmeler)	1. Dezvoltări în Știința Fikih după perioada Mezhepler-ilor. 2. Codificarea Fikih-ului (Fikih Kanunlaştırılması): Exemplul Mecelle. 3. Noi Evoluții în Știința Fikih (Fikih İlminde Yeni Gelişmeler): Instituții de Fikih Contemporan. 4. İctihad și Problemele Actualității. 5. Atitudinea față de Divergențele Juridice (Fikhî İhtilaf).
Capacitatea Legală și Regula Juridică	1. Ehliyet: Prezentare 2. Condițiile Ehliyet 3. Situațiile care limitează Ehliyet 4. Conceptul de Hüküm 5. Reguli Condiționale: Sebep, Şart, Mâni, etc. 6. Reguli de Cerere: Ef'al-i Mükellefin: Farz, Vâcib, Sünnet, Müstehab, Mübah, Mekrûh, Haram. 7. Regula Originală și Excepția
Sursele Fundamentale ale Regulilor Fikih	1. Tipuri de Delil: Asli și Fer'i Deliller. 2. Cartea Sfântă Kur'an: Ca sursă de judecată. 3. Tradiția Profetică (Sünnet): Ca sursă de judecată. 4. Kitap ve Sünnet İlişkisi.
Sursele Secundare ale Regulilor Fikih	1. Domeniul probelor complice. 2. İcma (Consensul): Definiție și tipuri. 3. Kıyas (Analogia): Termeni și utilizare. 4. Mesalih-i Mürsele (Interesul Public Nereglementat).

Domenii de conținut	Conținuturi
	- Obiceiul și Tradiția. - Sedd-i Zerâi (Blocarea Mijloacelor de Râu). - İstishab (Prezumția Continuității). - Şer'u Men Kablena (Legea Revelată Anterior).
Regulile Rugăciunii și Daniei	- Obligația și importanța rugăciunii. - Termeni și condiții privind rugăciunea. - Ezan ve İkamet (Chemarea la Rugăciune). - Tipuri de rugăciune: Farz, Vâcib, Sünnet Namazları. - İmamet ve Cemaatle Namaz (Conducerea și Rugăciunea în Congregație). - Obligația și importanța Zekatului. - Zekât'a Tabi Mallar (Nisab). - Concepte și prevederi legate de Zekat și Caritate. - Locuri unde poți oferi Zekat (Beneficiarii).
Regulile Postului	- Luna Ramadanului, obligația și importanța postului. - Concepte și prevederi legate de post. - Tipuri de post: Farz Oruç, Kaza, Keffaret, Nafile Oruç. - Situații care strică și situații care nu strică Postul. - İtikâf ve Hükümleri (Retragerea Spirituală).
Acte de Cult Majore și Sacrificiul (Hac, Umre, Kurban)	- Obligația (Farziyeti) și Importanța Pelerinajului (Hac). - Concepte, Locații și Reguli (Kavram, Mekân ve Hükümler) legate de Pelerinaj și Micul Pelerinaj (Hac ve Umre). - Obligația (Vücubiyeti) și Importanța Sacrificiului (Kurban). - Reguli (Hükümler) privind Sacrificiul (Kurbanla İlgili Hükümler).
Efortul Spiritual, Social și Militar (Cihad)	- Concepte de bază și Reguli (Temel Kavram ve Hükümler) legate de Efort (Cihad). - Analiza Efortului (Cihad) în Versetele Meccane și Medinene (Mekki ve Medeni Ayetlerde Cihad).
Dreptul Familiei și Moștenirii (Aile Hayatı)	- Dreptul Familiei și Regulile sale (Aile Hayatı ve Hükümleri). - Căsătoria (Nikâh). - Divorțul (Boşanma). - Moștenirea (Miras).
Dreptul Economic și Tranzacțional (Ekonomik Hayat)	- Dreptul de Proprietate (Mülkiyet Hukuku). - Câștigul Licit (Helal Kazanç). - Contracte (Akitler). - Împrumutul (Karz) și Schimbul de Monede (Sarf). - Dobânda (Faiz). - Tranzacțiile Financiare Complexe: Bursa (Borsa) și Asigurarea (Sigorta). - Practici Comerciale Ilicite: Vânzări Frauduloase (Hileli Satışlar), Specula (Karaborsacılık) și Manipularea Prețurilor (Yapay Olarak Fiyatlarla Oynama). - Inflația (Enflasyon).
Dreptul Penal Islamic (Ukûbât)	Structura și Principiile de bază ale Dreptului Penal Islamic (İslam Ceza Hukuku): Sancțiunile (Ukûbât).

Anexa nr.18.14. DERS İÇİN SINAV MÜFREDATI *Fıkıh* – LI_MUS_P1 (CS)

- *E sınavı – Seçtiğiniz ikinci sınav (yazılı sınav, alanına/uzmanlık alanına özgü sınav)*
- *Meslekî alan, Teoloji dalı, Müslüman ibadeti, Müslüman teolojisi*

GİRİŞ BÖLÜMÜ

Fıkıh, dersin sınav müfredatı, 2030 Ulusal Bakalorya Sınavı kapsamında (E sınavı – seçtiğiniz ikinci sınav) soru türlerinin ve değerlendirme ile puanlama ölçütlerinin hazırlanmasına temel teşkil eder. Bu müfredat, bu sınava özgü değerlendirmede esas alınacak ölçme yetkinliklerini, içerik alanlarını ve kapsanan içerikleri belirtmektedir.

Millî Eğitim ve Araştırma Bakanı Kararı No. 3716 / 2026, Ek No. 199, sınav müfredatı, lise eğitimi için yürürlükte olan onaylanan öğretim programlarından türetilmiştir. Değerlendirme, mezunun eğitim kadrosu esas alınarak, lise eğitiminin tüm süreci boyunca genel yeterliliklerin oluşturulmasına/geliştirilmesine katkı sağlayan özel yeterlilikleri kapsamaktadır.

Bu değerlendirme dersin hedefi, adayın (dersin özelliğine bağlı: uygulama yapma, analiz etme, şekillendirme, delil getirme vb. – değerlendirme amacına yönelik sayesinde) (CS) alanlara göre, gereken düzey ve sınav tipine bağlanmaktadır. ders *Fıkıh* sınavına giren aday, lise seviyesine tasarlanan genel becerileri (CG) kazanmış olduğunu tanımlamaktadır (9–12. Sınıflar).

CG 1	İslam dinî ve ahlakî yaşamının temel bir parçası olarak <i>Fıkıh</i> ilminin prensiplerini, amacını ve önemini kavrama.
CG 2	İslam hukukunun kaynaklarını (Kur'an, Sünnet, İcma, Kıyas) tanıma ve bunları uygulayabilme.
CG 3	Namaz, oruç, hac ve kurban gibi başlıca ibadet kurallarını İslami prensiplere uygun şekilde yerine getirme.
CG 4	Ahlakî ve dinî bilinç geliştirmeye katkı sağlayan bazı kavramları anlama.
CG 5	İslam hukukundaki farklı yorumlara karşı dengeli, hoşgörülü ve etik bir tutum sergileme ve Fıkıhın toplumsal hayatta teşvik ettiği değerlere uygun davranma.

Bakalorya milli sınava göre oluşturulan sınav konu ve soruları programadaki beceri ve içerikler değerlendirmektedir., not baremleri doğru çözüme yöntemine bağlanmaktadır.

BECERİLERİ DEĞERLENDİRME

Her genel beceriye **özel beceriler (CS)** bağlanmaktadır, bunlar sınavda geçerli öğretim programalardan seçilir ve toplam olarak lise seviyesine uygun tabloyu belirtmektedir:

CG 1 – İslam dinî ve ahlakî yaşamının temel bir parçası olarak *Fıkıh* ilminin prensiplerini, amacını ve önemini kavrama.

Cod CS	Özel becerileri değerlendirme
IX.CS.1.1	İslam öğretisi çerçevesinde <i>Fıkıh</i> ilminin başlıca alanlarını ve dallarını belirleme.
IX.CS.1.2	Müslüman bireyin davranışlarını yönlendirmede <i>Fıkıh</i> kurallarının rolünü tanıma.
IX.CS.1.3	<i>Fıkıh</i> prensiplerinin günlük hayatta uygulanmasının ahlakî ve toplumsal amacını açıklama.
X.CS.1.1	<i>Fıkıh</i> İlminin amacı, tanımı ve temel ilkelerinin (ör.: Kolaylık, Genişlik, Adalet) analiz edilmesi.
X.CS.1.2	<i>Fıkıh</i> 'ın konusu ve kapsamı bakımından diğer İslâmî ilimlerden (ör.: Kelam, Tefsir) nasıl ayrıldığına açıklanması.
X.CS.1.3	<i>Fıkıh</i> Usulü ile <i>Fıkıh</i> uygulaması arasındaki yöntemsel ilişkinin gerekçelendirilmesi.
XI.CS.1.1	Ehliyet (Hukukî Yeterlilik) kavramının ve Ehliyeti Kısıtlayan Durumların dinî sorumluluklar üzerindeki etkisinin analiz edilmesi.
XI.CS.1.2	Teklifi Hükümlerin (Ef'âl-i Mükellefin) müminin fiillerini nasıl yönlendirdiğinin ve sınıflandırdığının açıklanması (örn. Farz, Vacip, Haram).
XI.CS.1.3	Azimet (Temel kural) ile Ruhsat (İstisna) ayrımının, <i>Fıkıh</i> ın günlük hayata uygulanmasındaki önemini gerekçelendirilmesi.

Cod CS	Özel becerileri değerlendirme
XII.CS.1.1	Hac ve Kurban üzerinden Fıkıh'ın bireyin ümmetle ve sosyal hayatla ilişkisini nasıl düzenlediğinin analiz edilmesi.
XII.CS1..2	İslam Ceza Hukuku'nun (Ukûbât) yapısının, amacının ve genel uygulanışının Şariat'ın son koruma mekanizması olarak açıklanması
XII.CS.1.3	Mülkiyet Hukuku ile Helal Kazanç ilkelerinin Ekonomik Hayat içerisindeki etik bağlantısının gerekçelendirilmesi.

CG 2 – İslam hukukunun kaynaklarını (Kur'an, Sünnet, İcma, Kıyas) tanıma ve bunları uygulayabilme.

Cod CS	Özel becerileri değerlendirme
IX.CS.2.1	İslam hukukunun dört ana kaynağını tanıma ve açıklama.
IX.CS.2.2	Bu kaynakların dinî hükümler oluşturma sürecinde birbirini nasıl tamamladığını anlama.
IX.CS.2.3	Kur'an ve Sünnet'ten türetilmiş İslami kuralları günlük durumlara uygulama.
X.CS.2.1	İctihad kavramının, konusunun ve bir Müctehid için gerekli Şartların analiz edilmesi.
X.CS.2.2	İctihadın tarihî dönemlerde (Peygamber, Sahabe) nasıl geliştiğinin ve bunun Fıkıh üzerindeki etkisinin açıklanması.
X.CS.2.3	Çağdaş İslam meseleleri bağlamında İctihadın gerekliliği ve sürekliliğinin gerekçelendirilmesi.
XI.CS.2.1	Kitap ve Sünnet'in iki Aslî Delil olarak hüküm kaynağı olma rolünün ve otoritesinin analiz edilmesi.
XI.CS.2.2	İcma ve Kıyas'ın (Fer'î Deliller) açık bir nass bulunmadığında hüküm belirleme mekanizmasının açıklanması.
XI.CS.2.3	Genişletilmiş tali delillerin (Mesalih-i Mürsele, Örf, Sedd-i Zerâi, İstishab vb.) belirlenmesi ve birbirinden ayırt edilmesi; Fıkıh'ta kullanılma şeklinin anlaşılması.
XII.CS.2.1	Mekki ve Medeni Ayetlerde Cihad terminolojisi ve Hükümlerindeki (Hükümler) farklılıkların analiz edilmesi.
XII.CS.2.2	Kıyas ve İstihsân uygulanarak karmaşık finansal işlemlerin (ör: Borsa, Sigorta) Fıkıh tarafından nasıl düzenlendiğinin açıklanması.
XII.CS.2.3	Kitap ve Sünnet'in Aile Hayatı'nda Nikâh, Boşanma ve Miras ile ilgili temel kuralları nasıl belirlediğinin tespiti.

CG 3 – Namaz, oruç, hac ve kurban gibi başlıca ibadet kurallarını İslami prensiplere uygun şekilde yerine getirme..

Cod CS	Özel becerileri değerlendirme
IX.CS.3.1	Her bir ibadet türünün şartlarını, aşamalarını ve temel anlamını tanıma.
IX.CS.3.2	İbadetlerin İslamî kaynaklara uygun şekilde doğru biçimde yerine getirilmesini açıklama.
IX.CS.3.3	Arınma, namaz ve oruçla ilgili temel kuralları eğitim ve toplum bağlamlarında uygulama.
X.CS.3.1	Dört büyük Mezhebin (Hanefî, Mâlikî, Şâfiî, Hanbelî) nasıl oluştuğunun analiz edilmesi.
X.CS.3.2	Mezhepler arasındaki metodolojik farklılıkların İbadet hükümlerinde ortaya çıkan çeşitliliğe nasıl yol açtığının açıklanması.
X.CS.3.3	Klasik dönem sonrası Fıkıh Kanunlaştırma hareketlerinin öneminin değerlendirilmesi.
XI.CS.3.1	Namaz ve Oruç'un şartlarının, farziyetinin ve çeşitlerinin; ayrıca bunların anlamının açıklanması
XI.CS.3.2	Zekât ve Sadaka hükümlerinin; farziyet, Nisab (servet eşiği) ve hak sahipleri bakımından analiz edilmesi.
XI.CS.3.3	İmamet ve Cemaatle Namaz hükümlerinin ve çeşitli Oruç türlerinin toplumsal bağlamlarda doğru uygulanması.

Cod CS	Özel becerileri değerlendirme
XII.CS.3.1	Hac ve Umre'nin (İhram, Mekân ve Kavram dâhil) farzîyetleri ve temel Hükümlerinin ayrıntılı olarak açıklanması.
XII.CS.3.2	Kurban'ın vücubiyeti (zorunluluk şartları) ve Kurbanla İlgili Hükümler (et dağıtımı dâhil) analiz edilmesi.
XII.CS.3.3	Helal Kazanç ve Akitler (Sözleşmeler) kavramlarının modern finansal araçların etik değerlendirilmesine uygulanması (ör: Karz ve Faiz farkı)

CG 4 – Ahlakî ve dinî bilinç geliştirmeye katkı sağlayan bazı kavramları anlama..

Cod CS	Özel becerileri değerlendirme
IX.CS.4.1	İslamî bakış açısından temel ahlak kavramlarını (niyet, sabır, adalet, ihlas vb.) öğrenme.
IX.CS.4.2	Dinî normlara uymanın sorumlu bir ahlakî davranış biçimi geliştirmedeki rolünü açıklama.
IX.CS.4.3	İslam ahlak ilkelerinden ilham alan olumlu ve dengeli bir tutumu insanlar arası ilişkilerde benimseme.
X.CS.4.1	Fıkıh'ın temeli olarak Adalet ilkesinin ahlâkî ve hukukî öneminin açıklanması.
X.CS.4.2	Kolaylık ve Genişlik ilkelerinin bireysel sorumluluk (Mesuliyet) üzerindeki etkisinin analiz edilmesi.
X.CS.4.3	İctihad çabasının (hakikati aramanın) arkasındaki ahlâkî sorumluluğun değerlendirilmesi.
XI.CS.4.1	Namaz, Zekât ve Oruç gibi temel İbâdetlerin; İhlâs (Niyetin samimiyeti) ve Takvâ'nın (Allah'a karşı bilinç ve sakınma) gelişimine katkısının analiz edilmesi.
XI.CS.4.2	Zekât ve Sadaka'nın sosyal dayanışma ve ekonomik adaleti teşvik etmedeki ahlâkî ve toplumsal etkilerinin açıklanması.
XI.CS.4.3	Azimet ve Ruhsat'ın manevî anlamının; Allah'ın yüceliğini ve mümine olan merhametini kavramadaki rolünün değerlendirilmesi.
XII.CS.4.1	Kurban'ın (Kurban İbadeti) ve Cihad'ın, fedakârlık ruhunu ve toplumsal sorumluluğu geliştirmedeki ahlâkî rolünün değerlendirilmesi.
XII.CS.4.2	Gayri meşru ekonomik uygulamaların (ör: Faiz, Hileli Satışlar, Karaborsacılık) Adalet ve toplumsal istikrar üzerindeki ahlâkî etkilerinin analiz edilmesi
XII.CS.4.3	İslam Ceza Hukuku'ndaki (Ukûbât) adalet ilkelerinin, toplumun korunması için öngörülen önleme ve rehabilitasyon amaçlarıyla ilişkilendirilmesi.

CG 5 – İslam hukukundaki farklı yorumlara karşı dengeli, hoşgörülü ve etik bir tutum sergileme ve Fıkıhın toplumsal hayatta teşvik ettiği değerlere uygun davranma.

Cod CS	Özel becerileri değerlendirme
IX.CS.5.1	Farklı İslam hukuk ekollerinin (mezhepler) varlığını ve bunların dinî prensiplerin uygulanmasındaki rolünü tanıma.
IX.CS.5.2	Fıkıhın toplumsal ilişkilerde teşvik ettiği saygı, adalet ve hoşgörü değerlerini anlama.
IX.CS.5.3	Diyalog ve öğrenme ortamlarında İslamî okullar ve görüş çeşitliliğine karşı saygı ve hoşgörüyü ifade etme.
X.CS.5.1	Dört büyük Fıkî Mezhebin İslam'ın zenginliği ve çeşitliliği olarak kabul edilmesi.
X.CS.5.2	İctihad farklılıklarının (İhtilaf) meşruiyetinin gerekçelendirilmesi ve akademik saygı tutumunun benimsenmesi.
X.CS.5.3	Yeni Gelişmeler ve modern Kanunlaştırma çabalarına eleştirel ve yapıcı bir yaklaşım benimsenmesi.
XI.CS.5.1	Namaz, Zekât ve Oruç ile ilgili Hükümlerde, Mezhepler arasındaki metodolojik farklılıklardan kaynaklanan varyasyonların belirlenmesi.

Cod CS	Özel becerileri değerlendirme
XI.CS.5.2	Sosyal değişimlere uyum sağlamak için Fer'î Delillerin (ör. Mesalih-i Mürsele ve Örf) kullanımının meşruiyetinin gerekçelendirilmesi.
XI.CS.5.3	Azimet ve Ruhsat'ın kişisel hayatta uygulanmasında çeşitli hukuki yaklaşımlara karşı dengeli ve saygılı bir tutum benimsenmesi.
XII.CS.5.1	Cihad ve İslam Ceza Hukuku ile ilgili çağdaş tartışmalarda aşırı yorumlardan uzak, dengeli ve bilinçli bir duruş benimsenmesi.
XII.CS.5.2	Ekonomik Hayat (Finans) alanında İctihad kapısının açık tutulması gerekliliğinin, Faiz yasağına bağlı kalarak temellendirilmesi.
XII.CS.5.3	Nikâh, Boşanma ve Miras paylaşımıyla ilgili Mezhep görüşlerindeki farklılıklara karşı hoşgörü gösterilmesi ve diyalogun teşvik edilmesi

İÇERİK ALANLARI VE DERS İÇERİKLERİ

Ders içerikleri içerik alanlara göre meydana getirilmektedir ve toplam olarak geçerli öğretim programalara uygun lise seviyesini yansıtır .

İçerik alanları	Ders içerikleri
İslam düşüncesi bağlamında Fıkıh ilminin temelleri, prensipleri ve gelişimi.	1. Fıkıh ilminin tanımı, amacı ve önemi 2. Fıkıhın konusu ve uygulama alanı 3. Fıkıh ile fıkıh metodolojisi (usûl'ü'l-fıkıh) arasındaki ilişki 4. Fıkıh ilminin diğer bilgi alanlarıyla ilişkisi 5. Fıkıh ilminin temel prensiplerine ilişkin delillerin analiz edilmesi 6. Fıkıh ilminin tarihsel boyutunu ve kronolojik düşüncenin gelişimini anlama 7. İslam hukuk ekollerinin (mezhepler) oluşumundan sonraki gelişmeleri özetleme becerisi 8. İslam hukukî hükümleriyle (normlarıyla) ilgili dinî kavramları ayırt etme becerisi 9. İslam hukukî hükümlerinin kaynakları ve belirleme yöntemlerine ilişkin dinî kavramları uygun bağlamda doğru şekilde kullanma becerisi
İbadetler	1. Günlük namazların kurallara uygun ve doğru şekilde kılınması. 2. İslami oruçla ilgili kendi deneyimleri üzerine düşünme. 3. Zekâtla ilgili prensiplerin ve hükümlerinin özetlenmesi. 4. Haccın kuralları ve anlamlarıyla ilgili dinî kaynakların etkili şekilde kullanılması.
Toplumsal ve ekonomik hayat	1. Aile hayatına ilişkin unsurları gözlemleme ve anlama. 2. Ekonomik hayata dair dinî kavram ve delillerin analiz edilmesi.
Fıkıh Metodolojisine Giriş ve Temel Esaslar	1. Fıkıh Metodolojisinin Tanımı, Amacı ve Önemi 2. Fıkıhın Konusu ve Kapsamı 3. Fıkıh ile Fıkıh Usûlü Arasındaki İlişki 4. Fıkıh İlminin Diğer İslami Disiplinlerle İlişkisi 5. Fıkıhın Temel İlkeleri: • Tekliflerde Kolaylık • Helallerde Genişlik • Adaletin Gözetilmesi • Kamu Yararının (Maslahat) Esas Alınması
İctihad ve Tarihî Dönemleri	1. Fıkıh ve İctihadın Başlangıçları 2. Peygamber Dönemi 3. Sahabe Dönemi 4. Tabiin Dönemi

İçerik alanları	Ders içerikleri
	- İctihadın Kavramı ve Konusu - Bir Müctehid İçin Gerekli Şartlar - Zaman İçinde İctihadın Gerekliği
Fıkî Mezhepler	- Mezheplerin Ortaya Çıkışı - Hanefî Mezhebi: Kurucusu ve Temel Metodu - Mâlikî Mezhebi: Kurucusu ve Temel Metodu - Şâfiî Mezhebi: Kurucusu ve Temel Metodu - Hanbelî Mezhebi: Kurucusu ve Temel Metodu
Çağdaş Gelişmeler ve Uygulamalar	- Mezhepler Döneminden Sonra Fıkî İlminin Gelişmeleri - Fıkî Kanunlaştırılması: Mecelle Örneği - Fıkî İlminde Yeni Gelişmeler: Çağdaş Fıkî Kurumları - İctihad ve Güncel Meseleler - Fıkî İhtilafa Karşı Tutum
Hukukî Ehliyet ve Hukuk Kuralı	- Ehliyet: Genel Tanıtım - Ehliyetin Şartları - Ehliyeti Sınırlayan Durumlar - Hüküm Kavramı - Koşullu Hükümler: Sebep, Şart, Mâni vb. - Talep Hükümleri: Ef'âl-i Mükellefin: Farz, Vacip, Sünnet, Müstehab, Mubah, Mekruh, Haram - Asıl Kural ve İstisna
Fıkî Hükümlerinin Temel Kaynakları	- Delil Çeşitleri: Aslî ve Fer'î Deliller - Kur'an-ı Kerîm: Bir hüküm kaynağı olarak - Sünnet-i Nebeviyye: Bir hüküm kaynağı olarak - Kitap ve Sünnet İlişkisi
Fıkî Hükümlerinin Tali (İkincil) Kaynakları	- Domeniul probelor complice. - İcma (Consensus): Definiție și tipuri. - Kıyas (Analogia): Termeni și utilizare. - Mesalih-i Mürsele (Interesul Public Nereglementat). - Obiceiul și Tradiția. - Sedd-i Zerâi (Blocarea Mijloacelor de Rău). - İstishab (Prezumția Continuității). - Şer'u Men Kablena (Legea Revelată Anterior).
Namaz ve Sadaka Hükümleri	- Namazın farziyeti ve önemi - Namazla ilgili terimler ve şartlar - Ezan ve İkâmet - Namaz çeşitleri: Farz, Vacip, Sünnet namazları - İmamet ve Cemaatle Namaz - Zekâtın farziyeti ve önemi - Zekâta tabi mallar (Nisab) - Zekât ve Sadaka ile ilgili kavramlar ve hükümler - Zekât verilebilecek yerler (Hak sahipleri / Müstahikler)
Orucun Hükümleri	- Ramazan Ayı, orucun farziyeti ve önemi - Oruçla ilgili kavramlar ve hükümler - Oruç çeşitleri: Farz Oruç, Kaza, Keffaret, Nafile Oruç - Orucu bozan ve bozmayan durumlar - İtikâf ve hükümleri (Mânevi çekilme / ibadet halveti)
İbadetin Büyük Şekilleri ve Kurban (Hac, Umre, Kurban)	- Hac'ın Farziyeti ve Önemi. - Hac ve Umre ile İlgili Kavramlar, Mekânlar ve Hükümler. - Kurbanın Vücubiyeti ve Önemi. - Kurbanla İlgili Hükümler.

Întinuturile	Dati
Ruhsal, Sosyal ve Askerî Çaba (Cihad)	1. Cihad ile İlgili Temel Kavramlar ve Hükümler 2. Mekki ve Medeni Ayetlerde Cihadın Analizi
Aile Hayatı (Aile Hukuku) ve Miras Hukuku	1. Aile Hayatı ve Hükümleri 2. Nikâh (Evlilik) 3. Boşanma 4. Miras
Ekonomik Hayat (Ekonomik ve Akitlerle İlgili Hukuk)	1. Dreptul de Proprietate (Mülkiyet Hukuku). 2. Câştigul Licit (Helal Kazanç). 3. Contracte (Akitler). 4. Împrumutul (Karz) și Schimbul de Monede (Sarf). 5. Dobânda (Faiz). 6. Tranzacțiile Financiare Complexe: Bursa (Borsa) și Asigurarea (Sigorta). 7. Practici Comerciale Ilicite: Vânzări Frauduloase (Hileli Satışlar), Specula (Karaborsacılık) și Manipularea Prețurilor (Yapay Olarak Fiyatlarla Oynama). 8. Inflația (Enflasyon).
İslam Ceza Hukuku (Ukûbât)	7. İslam Ceza Hukuku'nun Yapısı ve Temel İlkeleri: Cezalar (Ukûbât).

Anexa nr.18.15. Programa de examen pentru disciplina *Spiritualitate și formare duhovnicească (Akaid ve Kelam)*, *Cultul Musulman* – SPFD_MUS_P1 (CS)

- *Proba E – a doua probă la alegere (probă scrisă, specifică profilului/specializării)*
- *Filiera vocațională, profilul teologic, cultul musulman, specializarea teologie musulmană*

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina *Spiritualitate și formare duhovnicească (Akaid ve Kelam)*, *Cultul Musulman* fundamentează elaborarea variantelor de subiecte și a baremelor de evaluare și de notare pentru **proba E – a doua probă la alegere** din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Prezenta programă precizează **competențele de evaluat**, **domeniile de conținut** și **conținuturile** vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen derivă din **programele școlare în vigoare pentru învățământul liceal**, aprobate prin **Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 3716 / 2026, anexa nr. 203**. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul întregului ciclu liceal, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen la această disciplină este de a constata măsura în care candidatul (*formulare specifică disciplinei: aplică, analizează, modelează, argumentează etc. — orientarea privind scopul evaluării*), în situații de complexitate corespunzătoare raportării (CS) și tipului de probă.

Prin susținerea probei de examen la disciplina *Spiritualitate și formare duhovnicească (Akaid ve Kelam)*, *Cultul Musulman*, candidatul este pus în situația de a face dovada următoarelor **competențe generale (CG)**, dobândite pe parcursul învățământului liceal (clasele a XI-a – a XII-a):

CG 1	Înțelegerea conceptelor fundamentale ale teologiei islamice
CG 2	Analizarea temelor majore din teologia clasică și contemporană
CG 3	Înțelegerea diversității interpretative și doctrinare în islam
CG 4	Formarea capacității de argumentare teologică
CG 5	Dezvoltarea unei perspective morale și duhovnicești echilibrate

Prin variantele de subiecte elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** care pot fi evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru ciclul liceal:

CG 1 – Înțelegerea conceptelor fundamentale ale teologiei islamice

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS.1.1	Identificarea definițiilor, obiectului și scopurilor kelamului.
XI.CS.1.2	Explicarea etapelor de formare și dezvoltare istorică a teologiei islamice.
XI.CS.1.3	Analizarea relațiilor kelamului cu celelalte științe islamice și discipline conexe
XII.CS.1.1	Identificarea definițiilor, obiectului și scopurilor kelamului.
XII.CS.1.2	Explicarea etapelor de formare și dezvoltare istorică a teologiei islamice.
XII.CS.1.3	Analizarea relațiilor kelamului cu celelalte științe islamice și discipline conexe.

CG 2 – Analizarea temelor majore din teologia clasică și contemporană.

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS.2.1	Analizarea conceptelor fundamentale despre existență (Allah–âlem ilişki, hayat, insan, madde).
XI.CS.2.2	Explicarea surselor cunoașterii și raporturilor iman–bilgi și akıl–vahiy.
XI.CS.2.3	Compararea tipurilor de dovezi teologice (naklî delil, aklî delil) și a categoriilor de judecăți (dinî hüküm, aklî hüküm).
XII.CS.2.1	Analizarea conceptelor fundamentale despre existență (Allah–âlem ilişki, hayat, insan, madde).

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XII.CS.2.2	Explicarea surselor cunoașterii și raporturilor iman–bilgi și akıl–vahiy
XII.CS.2.3	Compararea tipurilor de dovezi teologice (naklî delil, aklî delil) și a categoriilor de judecări (dinî hüküm, aklî hüküm).

CG 3 – Înțelegerea diversității interpretative și doctrinare în islam.

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS.3.1	Identificarea conceptelor și metodelor de interpretare religioasă.
XI.CS.3.2	Explicarea cauzelor diferențelor hermeneutice și doctrinare.
XI.CS.3.3	Analizarea principalelor direcții teologice (Ehl-i Sünnet, Haricilik, Şia, Mutezile, Mürchie, Cebriye).
XII.CS.3.1	Identificarea conceptelor și metodelor de interpretare religioasă.
XII.CS.3.2	Explicarea cauzelor diferențelor hermeneutice și doctrinare.
XII.CS.3.3	Analizarea principalelor direcții teologice (Ehl-i Sünnet, Haricilik, Şia, Mutezile, Mürchie, Cebriye).

CG 4 – Formarea capacității de argumentare teologică.

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS.4.1	Explicarea unei probleme teologice prin utilizarea surselor clasice.
XI.CS.4.2	Compararea opiniilor teologice tradiționale în funcție de metodă și argumente.
XI.CS.4.3	Elaborarea unor scurte raționamente proprii pe marginea temelor studiate.
XII.CS.4.1	Explicarea unei probleme teologice prin utilizarea surselor clasice.
XII.CS.4.2	Compararea opiniilor teologice tradiționale în funcție de metodă și argumente.
XII.CS.4.3	Elaborarea unor scurte raționamente proprii pe marginea temelor studiate.

CG 5 – Dezvoltarea unei perspective morale și duhovnicești echilibrate.

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS.5.1	Identificarea implicațiilor morale ale conceptelor teologice fundamentale.
XI.CS.5.2	Analizarea raportului dintre credință, rațiune și responsabilitate morală.
XI.CS.5.3	Formularea unor reflecții personale privind rolul teologiei în viața spirituală.
XII.CS.5.1	Identificarea implicațiilor morale ale conceptelor teologice fundamentale.
XII.CS.5.2	Analizarea raportului dintre credință, rațiune și responsabilitate morală.
XII.CS.5.3	Formularea unor reflecții personale privind rolul teologiei în viața spirituală.

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
Introducere în kelam (Akaid ve Kelam'a giriş)	13. Definiția kelamului (kelam ilminin tanımı) 14. Obiectul și scopurile științei kelamului (konusu ve amacı) 15. Apariția și dezvoltarea kelamului în istoria islamică 16. Principalele etape de formare: perioada timpurie, clasică, postclasică 17. Relația kelamului cu științele islamice: • tefsir, hadis, fıkıh, tasavvuf 18. Relația kelamului cu științele conexe: filozofie (felsefe), logică (mantık), etică

Domenii de conținut	Conținuturi
Probleme fundamentale de teologie islamică (İslam kelamının temel meseleleri)	7. Existența (varlık meselesi) 8. Allah–âlem ilişkisi (relația Dumnezeu–univers) 9. Hayat (viața) 10. İnsan (omul) 11. Madde (materia) 12. Cunoașterea (bilgi meselesi) 13. Definire și clasificare Surse ale cunoașterii: • Akl-ı selim (rațiunea sănătoasă) • Haber-i sadık (informația veridică) • Havass-ı selime (simțurile) 14. Raporturile iman–bilgi și akıl–vahiy 15. Dovezile teologice (delil): • Naklî deliller (probe revelate) • Aklî deliller (probe raționale) 16. Tipuri de judecăți (hüküm): • Dinî hüküm (judecată religioasă) • Aklî hüküm (judecată rațională)
Interpretare religioasă și diversitate doctrinară (Dinî yorum ve itikadî mezhepler)	1. Noțiuni introductive privind interpretarea religioasă 2. Concepte și metode hermeneutice 3. Cauzele diferențelor de interpretare în teologie 4. Direcții teologice clasice: • Ehl-i Sünnet • Selefilik • Eş'arilik • Maturidilik • Haricilik • Mürcie • Şia • Mutezile • Cebriye
Introducere în argumentarea teologică (Kelamî delillendirme)	1. Structura argumentului teologic 2. Reguli de validitate logică 3. Compararea argumentelor raționale și revelate 4. Exerciții pe teme clasice (iman, kader, sıfat, nübüvvet)
Teologie și spiritualitate morală (Ahlak ve maneviyat)	1. Implicațiile morale ale conceptelor teologice 2. Responsabilitatea umană și libertatea voinței 3. Raportul dintre credință, rațiune și moralitate 4. Rolul teologiei în formarea vieții duhovnicești 5. Reflecții personale asupra credinței
Fundamente avansate ale teologiei islamice (İleri kelam konuları)	1. Definiții extinse ale kalamului în epoca clasică–modernă 2. Evoluția kalamului în contextul civilizației islamice 3. Raporturi interdisciplinare avansate: • kalam – felsefe • kalam – tasavvuf • kalam – mantık 4. Metodologia kalamului: • demonstrație (istidlâl) • deducție (istintâc) • te'vil / zahir
Probleme teologice aprofundate (İleri akaid meseleleri)	1. Analiza aprofundată a conceptelor de existență 2. Structura ființei umane în teologia clasică și modernă

Domenii de conținut	Conținuturi
	3. Rolul și limitele rațiunii în teologie 4. Cunoaștere și credință în context modern 5. Analiza critică a tipurilor de dovezi teologice 6. Evaluarea judecăților: logică, religioasă, morală
Itikad și interpretare în context pluralist (Mezhepler ve çağdaş yorumlar)	1. Reevaluarea doctrinelor clasice în lumea contemporană 2. Compararea metodologiilor Ehl-i Sünnet / Mutezile / Şia 3. Fenomene ideologice și doctrinare contemporane: • Deizm • Politeizm • Agnosticism • Pozitivism • Ateizm • Nihilism • Sekülerizm • Satanizm • Tenasüh – Reenkarnasyon 4. Problema răului (kötülük problemi) 5. Fenomenul „sahte peygamberlik”
Argumentare teologică avansată (İleri delillendirme ve tartışma)	1. Metode moderne de argumentare teologică 2. Analiza critică a opiniilor teologice 3. Construcția argumentelor personale 4. Aplicarea argumentării la probleme actuale: • etică • filozofie • fenomen religios • morală publică
Teologie și viață spirituală contemporană (Çağdaş maneviyat)	1. Identitate religioasă în lumea globalizată 2. Spiritualitate islamică în societatea modernă 3. Echilibrul rațiune–credință–etică 4. Construcția unei perspective personale de credință 5. Aplicarea principiilor teologice în viața cotidiană 6. Dialog între tradiție și modernitate

Anexa nr.18.15. DERS ÎN SıNAV MÜFREDATI *Akaid ve Kelam* – SPFD_MUS_P1 (CS)

- *E sınavı* – *Seçtiğiniz ikinci sınav (yazılı sınav, alanına/uzmanlık alanına özgü sınav)*
- *Meslekî alan, Teoloji dalı, Müslüman ibadeti, Müslüman teolojisi*

GİRİŞ BÖLÜMÜ

Akaid ve Kelam, dersin sınav müfredatı, 2030 Ulusal Bakalorya Sınavı kapsamında (E sınavı – seçtiğiniz ikinci sınav) soru türlerinin ve değerlendirme ile puanlama ölçütlerinin hazırlanmasına temel teşkil eder. Bu müfredat, bu sınava özgü değerlendirmede esas alınacak ölçme yetkinliklerini, içerik alanlarını ve kapsanan içerikleri belirtmektedir.

Millî Eğitim ve Araştırma Bakanı Kararı No. 3716 / 2026, Ek No. 203, sınav müfredatı, lise eğitimi için yürürlükte olan onaylanan öğretim programlarından türetilmiştir. Değerlendirme, mezunun eğitim kadrosu esas alınarak, lise eğitiminin tüm süreci boyunca genel yeterliliklerin oluşturulmasına/geliştirilmesine katkı sağlayan özel yeterlilikleri kapsamaktadır.

Bu değerlendirme dersin hedefi, adayın (dersin özelliğine bağlı: uygulama yapma, analiz etme, şekillendirme, delil getirme vb. – değerlendirme amacına yönelik sayesinde) (CS) alanlara göre, gereken düzey ve sınav tipine bağlanmaktadır. ders *Akaid ve Kelam* sınavına giren aday, lise seviyesine tasarlanan genel becerileri (CG) kazanmış olduğunu tanımlamaktadır (9–12. Sınıflar).

CG 1	İslam teolojisinin (Akaid ve Kelam) temel kavramlarını anlama
CG 2	Klasik ve çağdaş İslam teolojisinin başlıca konularını analiz etme
CG 3	İslam'daki yorum ve doktrin çeşitliliğini anlama
CG 4	Teolojik argümantasyon (delillendirme) becerisini geliştirme
CG 5	Dengeli bir ahlakî ve manevi (ruhanî) bakış açısı geliştirme

Bakalorya milli sınava göre oluşturulan sınav konu ve soruları programadaki beceri ve içerikler değerlendirmektedir., not baremleri doğru çözüme yöntemine bağlanmaktadır.

BECERİLERİ DEĞERLENDİRME

Her genel beceriye **özel beceriler (CS)** bağlanmaktadır, bunlar sınavda geçerli öğretim programalardan seçilir ve toplam olarak lise seviyesine uygun tabloyu belirtmektedir:

CG 1 – İslam teolojisinin (Akaid ve Kelam) temel kavramlarını anlama.

Cod CS	Özel becerileri değerlendirme
XI.CS.1.1	Kelamın tanımları, konusu ve amaçlarını belirleme.
XI.CS.1.2	İslam teolojisinin oluşum ve tarihsel gelişim aşamalarını açıklama.
XI.CS.1.3	Kelamın diğer İslami ilimlerle ve ilgili disiplinlerle ilişkisini analiz etme.
XII.CS.1.1	Kelamın tanımlarını, konusunu ve amaçlarını belirleme.
XII.CS1.2	İslam teolojisinin oluşum ve tarihsel gelişim aşamalarını açıklama
XII.CS.1.3	Kelamın diğer İslami ilimler ve ilgili disiplinlerle ilişkisini analiz etme.

CG 2 – Klasik ve çağdaş İslam teolojisinin başlıca konularını analiz etme.

Cod CS	Özel becerileri değerlendirme
XI.CS.2.1	Varlıkla ilgili temel kavramların analiz edilmesi (Allah–âlem ilişkisi, hayat, insan, madde).
XI.CS.2.2	Bilginin kaynaklarının ve iman–bilgi ile akıl–vahiy ilişkilerinin açıklanması.
XI.CS.2.3	Teolojik delil türlerinin (naklî delil, aklî delil) ve hüküm kategorilerinin (dinî hüküm, aklî hüküm) karşılaştırılması.
XII.CS.2.1	Varlıkla ilgili temel kavramların (Allah–âlem ilişkisi, hayat, insan, madde) analiz edilmesi.
XII.CS.2.2	Bilginin kaynakları ile iman–bilgi ve akıl–vahiy ilişkilerinin açıklanması.

Cod CS	Özel becerileri değerlendirme
XII.CS.2.3	Kelamî delil türlerinin (naklî delil, aklî delil) ve hüküm kategorilerinin (dinî hüküm, aklî hüküm) karşılaştırılması.

CG 3 – İslam'daki yorum ve doktrin çeşitliliğini anlama.

Cod CS	Özel becerileri değerlendirme
XI.CS.3.1	Dinî yorumlama (te'vil) ve anlama yöntemlerine ilişkin kavram ve metotların belirlenmesi.
XI.CS.3.2	Hermenötik ve doktriner farklılıkların nedenlerinin açıklanması.
XI.CS.3.3	Başlıca teolojik ekollerin analiz edilmesi (Ehl-i Sünnet, Haricilik, Şia, Mutezile, Mürcie, Cebriye).
XII.CS.3.1	Dinî yorumlama kavramlarını ve yöntemlerini belirleme.
XII.CS.3.2	Hermenötik ve doktriner farklılıkların nedenlerini açıklama.
XII.CS.3.3	Temel kelam ekollerini analiz etme (Ehl-i Sünnet, Haricilik, Şia, Mutezile, Mürcie, Cebriye).

CG 4 – Teolojik argümantasyon (delillendirme) becerisini geliştirme.

Cod CS	Özel becerileri değerlendirme
XI.CS.4.1	Klasik kaynakları kullanarak bir kelam meselesinin açıklanması.
XI.CS.4.2	Geleneksel teolojik görüşlerin yönetime ve delillere göre karşılaştırılması.
XI.CS.4.3	İncelenen konular hakkında kısa kişisel akıl yürütmeler geliştirme.
XII.CS.4.1	Klasik kaynakları kullanarak bir kelam meselesini açıklama
XII.CS.4.2	Geleneksel teolojik görüşleri yöntem ve delillere göre karşılaştırma.
XII.CS.4.3	İncelenen konulara dair kısa ve özgün aklî-teolojik muhakemeler geliştirme.

CG 5 – Dengeli bir ahlakî ve manevî (ruhanî) bakış açısı geliştirme.

Cod CS	Özel becerileri değerlendirme
XI.CS.5.1	Teolojik temel kavramların ahlakî sonuçlarını belirleme.
XI.CS.5.2	İnanç, akıl ve ahlakî sorumluluk arasındaki ilişkinin analiz edilmesi.
XI.CS.5.3	Teolojinin manevî hayattaki rolüne dair kişisel yansımalar oluşturma.
XII.CS.5.1	Temel teolojik kavramların ahlakî sonuçlarını belirleme.
XII.CS.5.2	İnanç, akıl ve ahlakî sorumluluk arasındaki ilişkinin analiz edilmesi.
XII.CS.5.3	Teolojinin manevî hayattaki rolüne ilişkin kişisel refleksiyonlar formüle etme.

İÇERİK ALANLARI VE DERS İÇERİKLERİ

Ders içerikleri içerik alanlara göre meydana getirilmektedir ve toplam olarak geçerli öğretim programlara uygun lise seviyesini yansıtır.

İçerik alanları	Ders içerikleri
Akaid ve Kelam'a Giriş	1. Kelam ilminin tanımı (kelamın tanımı) 2. Kelam ilminin konusu ve amaçları (konusu ve amacı) 3. Kelamın İslam tarihinde ortaya çıkışı ve gelişimi 4. Temel oluşum aşamaları: erken dönem, klasik dönem, post-klasik dönem 5. Kelamın İslami ilimlerle ilişkisi: Tefsir, Hadis, Fıkıh, Tasavvuf 6. Kelamın ilgili ilimlerle ilişkisi: felsefe, mantık, ahlak
İslam kelamının temel meseleleri	1. Varlık meselesi 2. Allah-âlem ilişkisi 3. Hayat

Înţerik alanları	Ders içerikleri
	4. İnsan 5. Madde 6. Bilgi meselesi 7. Bilginin tanımı ve sınıflandırılması 8. Bilgi kaynakları: • Akl-ı selim • Haber-i sâdık • Havass-ı selîme 9. İman–bilgi Ői akıl–vahiy iliŐkisi 10. Kelam delilleri • Naklî deliller • Aklî deliller 11. H�����m türleri • Dinî h�����m • Akl�� h�����m
Dinî yorum ve itikad�� mezhepler	1. Dinî yorumlamaya dair giriŐ niteliğinde kavramlar 2. Hermenötik kavramlar ve yöntemler (hermenötik = yorum bilimi) 3. Teolojide yorum farklılıklarının sebepleri 4. Klasik teolojik yönelimler: • Ehl-i Sünnet • Selefilik (Selefilik) • EŐ�ar��lık • Mat��r��d��lik • H��ric��lik (Haricilik) • Mürcie • Ő��lik (Ő�ia) • Mu�tezile (Mutezile) • Cebriyye (Cebriye)
Kelam�� delillendirmeye giriŐ (Teolojik argümantasyona giriŐ)	1. Teolojik argümanın yapısı 2. Mantıksal geçerlilik kuralları 3. Akl�� ve naklî delillerin karŐılaŐtırılması 4. Klasik konular üzerine alıŐtırmalar: • İman • Kader • Sıfat • nübüvvet
Ahl��k ve maneviyat	1. Teolojik kavramların ahlak�� yansımaları 2. İnsanın sorumluluĐ�u ve irade ��zg��rl��Đ�u 3. İman, akıl ve ahlak arasındaki iliŐki 4. Manevî hayatın oluŐumunda teolojinin rolü 5. İmana dair kiŐisel tefekk��rler
İleri düzey İslam teolojisi temelleri (İleri kelam konuları)	1. Klasik–modern d��nemde kelamın geniŐletilmiŐ tanımları 2. Kelamın İslam medeniyeti baĐlamındaki geliŐimi 3. İleri d��zey disiplinlerarası iliŐkiler: • kelam – felsefe • kelam – tasavvuf • kelam – mantık 4. Kelam metodolojisi: • istidl��l (delillendirme / akl�� ��ıkarım) • istint��c (ded��ksiyon / sonu� ��ıkarma) • te�vil / zahir (yorum – laf��z anlam)

Întinuturile	Conținuturile
Întinuturile	1. Existență conceptelor de analiză 2. Clasic și modern teologie de om existenței structură 3. Teologie de om rol și limite 4. Modern context de om și credință relație 5. Teologic dovezi tipurilor de evaluare analize 6. Deciziile de evaluare: logică, religioasă, morală
Complex de context de credință și interpretare (Măști și contemporane interpretări)	1. Reevaluarea doctrinelor clasice în lumea contemporană 2. Clasic doctrinelor de contemporană din nou evaluare 3. Compararea metodelor Ehl-i Sunnet / Mutezile / Șia 4. Ehl-i Sunnet / Mutezile / Șia metodelor de comparație 5. Fenomene ideologice și doctrine contemporane: 6. Contemporan ideologic și doctrin de gândire: • Deism • Politeism • Agnosticism • Pozitivism • Ateism • Nihilism • Secularism • Satanism • Tenasuh – Reincarnare 7. Problema răului (răutate problemă) 8. Răutate problemă 9. Fenomenul „falsă profetie” 10. “Falsă profetie” fenomen
Întinuturile teologice de argumentare	1. Modern kalam de dovezi metode 2. Teologic opiniilor de evaluare analize 3. Personal de argumentare de creare 4. Actual probleme de dovezi aplicări: 5. Etică 6. Filosofie 7. Din fenomen 8. Comunitate morală
Contemporan spiritualitate (Modern de teologie și spiritualitate viață)	1. Globalizarea de om identitate 2. Modern societate de Islamic spiritualitate 3. Om–credință–morală echilibru 4. Personal de credință de perspectivă de creare 5. Teologic de om de om viață aplicări 6. Tradiție de modernitate de om dialog

Anexa nr.18.16. Programa de examen pentru disciplina *Istoria Bisericii Ortodoxe Române, Cultul Ortodox - IBOR_ORT_P1 (CS)*

- *Proba E – prima probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării)*
- *Filiera vocațională, profil teologic, Cultul Ortodox, specializarea Teologie Ortodoxă*

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina *Istoria Bisericii Ortodoxe Române, Cultul Ortodox*, este realizată în conformitate cu prevederile *Programelor școlare pentru disciplina Istoria Bisericii Ortodoxe Române, Cultul Ortodox, clasele a XI-a și a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializările: Teologie Ortodoxă, Patrimoniu cultural, Ghid turism religios și Muzică bisericească*, aprobată prin Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 3716/21.04.2026, Anexa nr. 44. Prezenta programă precizează competențele generale și competențele specifice care vor fi evaluate, domeniile de conținut și conținuturile vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen pentru disciplina *Istoria Bisericii Ortodoxe Române, Cultul Ortodox - IBOR_ORT_P1 (CS)*, fundamentează elaborarea subiectelor și a baremelor de evaluare și de notare pentru prima probă E, din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul ciclului liceal, clasele a XI-a - a XII-a, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen, la disciplina *Istoria Bisericii Ortodoxe Române, Cultul Ortodox - IBOR_ORT_P1 (CS)*, este de a constata măsura în care candidatul *demonstrează capacitatea de a utiliza concepte și terminologia specifică istoriei bisericești, de a încadra în timp și spațiu evenimentele și procesele istorice, de a analiza și interpreta critic surse istorice și teologice, de a explica relațiile dintre evoluția Bisericii Ortodoxe Române și contextul istoric, politic, cultural și religios al diferitelor epoci, precum și de a elabora interpretări, argumentări și sinteze fundamentate privind contribuția Bisericii Ortodoxe Române la dezvoltarea spirituală, culturală și identitară a poporului român*, în situații de complexitate corespunzătoare raportării disciplinei în cadrul segmentelor curriculare curriculum de specialitate (CS) și tipului de probă.

Prin susținerea probei de examen la disciplina *Istoria Bisericii Ortodoxe Române, Cultul Ortodox - IBOR_ORT_P1 (CS)*, candidatul este pus în situația de a face dovada formării/dezvoltării următoarelor **competențe generale (CG)**, dobândite pe parcursul claselor a XI-a - a XII-a:

CG1	Reprezentarea timpului și a spațiului în istorie
CG2	Aplicarea cunoștințelor istorice în interpretarea fenomenelor religioase contemporane
CG3	Analizarea contribuției Bisericii Ortodoxe Române la dezvoltarea spirituală și culturală a poporului român
CG4	Evaluarea critică a surselor istorice și teologice privind istoria Bisericii Ortodoxe Române
CG5	Elaborarea de sinteze și interpretări originale privind evoluția istorică a Bisericii Ortodoxe Române

Prin variantele de subiecte elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** care pot fi evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru ciclul liceal:

CG1 – Reprezentarea timpului și a spațiului în istorie

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS.1.1	Identificarea unor elemente de datare, în diferite surse referitoare la istoria Bisericii Ortodoxe Române
XI.CS.1.2	Alcătuirea de hărți simple referitoare la evenimente și etape din istoria Bisericii Ortodoxe Române
XI.CS1.3	Elaborarea de axe cronologice cu referire la evoluția instituțiilor bisericești

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XII.CS.1.1	Analizarea elementelor de date și a contextului istoric în sursele privind istoria Bisericii Ortodoxe Române, pentru a interpreta semnificația lor
XII.CS.1.2	Interpretarea unor hărți complexe care evidențiază evoluția teritorială, instituțională și spirituală a Bisericii Ortodoxe Române în context național și internațional
XII.CS.1.3	Elaborarea de axe cronologice care reflectă evoluția instituțiilor bisericești și relațiile lor cu procesele istorice majore

CG2 – Aplicarea cunoștințelor istorice în interpretarea fenomenelor religioase contemporane

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS.2.1	Analizarea de surse primare și secundare relevante pentru istoria Bisericii Ortodoxe Române
XI.CS.2.2	Formularea de ipoteze clare și testabile referitoare la diferite aspecte de istorie a Bisericii Ortodoxe Române
XI.CS.2.3	Sintetizarea informațiilor din diverse surse, pentru a oferi o interpretare coerentă a evenimentelor istorice
XII.CS.2.1	Interpretarea comparativă a surselor istorice privind istoria Bisericii Ortodoxe Române
XII.CS.2.2	Formularea ipotezelor interpretative asupra relației dintre istoria Bisericii și fenomenele religioase contemporane
XII.CS.2.3	Crearea unei sinteze interpretative complexe pe baza surselor istorice și contemporane, pentru explicarea rolului Bisericii Ortodoxe Române în societatea actuală

CG3 – Analizarea contribuției Bisericii Ortodoxe Române la dezvoltarea spirituală și culturală a poporului român

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS.3.1	Identificarea principalelor momente și personalități prin care Biserica Ortodoxă Română a influențat cultura și educația românească
XI.CS.3.2	Corelarea dezvoltării instituționale a Bisericii Ortodoxe Române cu evoluțiile istorice și politice ale poporului român
XI.CS.3.3	Formularea unei perspective proprii asupra contribuției Bisericii Ortodoxe Române la formarea identității naționale
XII.CS.3.1	Evaluarea contribuției principalelor momente istorice și personalități bisericești la dezvoltarea culturii și educației românești, prin argumente susținute cu dovezi istorice și teologice
XII.CS.3.2	Analizarea relațiilor dintre dezvoltarea instituțională a Bisericii Ortodoxe Române și evoluțiile istorice și politice ale poporului român, prin identificarea factorilor de influență și a interdependențelor dintre acestea
XII.CS.3.3	Elaborarea unei perspective originale, bine argumentate, privind contribuția Bisericii Ortodoxe Române la formarea identității naționale, prin integrarea informațiilor istorice, teologice și culturale într-o viziune personală coerentă

CG4 – Evaluarea critică a surselor istorice și teologice privind istoria Bisericii Ortodoxe Române

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS.4.1	Prezentarea tipurilor de surse istorice și teologice relevante pentru studiul istoriei Bisericii Ortodoxe Române
XI.CS.4.2	Aplicarea criteriilor de bază pentru verificarea credibilității și autenticității surselor istorice și teologice în analiza unor exemple concrete
XI.CS.4.3	Formularea unei opinii personale argumentate privind valoarea și limitele surselor istorice
XII.CS.4.1	Utilizarea diferitelor tipuri de surse istorice și teologice în documentarea unui subiect privind istoria Bisericii Ortodoxe Române
XII.CS.4.2	Aprecierea credibilității și autenticității surselor istorice și teologice
XII.CS.4.3	Construirea unei perspective originale asupra validității surselor istorice, prin analiză critică și sinteză interdisciplinară

CG5 – Elaborarea de sinteze și interpretări originale privind evoluția istorică a Bisericii Ortodoxe Române

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS.5.1	Selectarea informațiilor relevante din surse istorice și teologice, pentru realizarea unei sinteze asupra evoluției Bisericii Ortodoxe Române
XI.CS.5.2	Aplicarea unor criterii și informații istorice, culturale și teologice pentru a explica rolul Bisericii Ortodoxe Române în cultura și spiritualitatea românească
XI.CS.5.3	Analizarea factorilor istorici, politici, culturali și spirituali care au influențat dezvoltarea Bisericii Ortodoxe Române
XII.CS.5.1	Evaluarea și integrarea critică a informațiilor istorice și teologice pentru realizarea unor sinteze complexe privind evoluția Bisericii Ortodoxe Române
XII.CS.5.2	Evaluarea impactului factorilor istorici, politici, culturali și spirituali asupra dezvoltării Bisericii Ortodoxe Române, prin formularea unor judecăți critice argumentate
XII.CS.5.3	Formularea unor interpretări proprii asupra rolului Bisericii Ortodoxe Române în cultura și spiritualitatea românească

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
I. Istoria Bisericii Ortodoxe Române, noțiuni introductive	1.1. Definiție, importanță, izvoare 1.2. I.B.O.R. și celelalte discipline teologice. Periodizare 1.3. Creștinismul timpuriu în spațiul dintre Dunăre și Marea Neagră
II. Creștinismul primar în spațiul românesc de astăzi	2.1. Predica Sf. Ap. Andrei și Filip în Dobrogea și contextul european al secolului I 2.2. Creștinismul în Dacia romană și în spațiile de dincolo de granițele Daciei romane 2.3. Creștinismul în Dacia prin mărturii patristice 2.4. Limbajul credinței: geneza terminologiei creștine în limba română 2.5. Începuturile creștinismului pe pământ românesc prin dovezi arheologice
III. Epoca martirilor pe teritoriul României de astăzi	3.1. Martiri din ținuturile romane dunărene 3.2. Martiri pe teritoriul Daciei 3.3. Martirii din Sciția Mică 3.4. Rolul martirilor daco-români în răspândirea creștinismului
IV. Creștinismul în spațiul românesc, între secolele VI - XIII	4.1. Migrația slavilor și adoptarea limbii slavone ca limbă de cult în contextul ritualului bizantin 4.2. Dinamica vieții bisericești în Dobrogea 4.3. Forme de organizare bisericească între Carpați și Dunăre 4.4. Românii din spațiul sud-dunărean 4.5. Popoare migratoare pe teritoriul țării noastre
V. Viața bisericească ortodoxă în Transilvania, în secolele X–XIII	5.1. Primele structuri politice și bisericești cunoscute în Transilvania 5.2. Maghiarii în Câmpia Panonică 5.3. Procesul de cucerire și consolidare a dominației maghiare în Transilvania 5.4. Primii pași ai maghiarilor spre creștinism 5.5. Rezistență și identitate. Politica Regatului Maghiar față de Ortodoxia românească în Transilvania
VI. Organizarea administrativ- bisericească în	6.1. Întemeierea Mitropoliei Țării Românești 6.2. Începuturile Mitropoliei Moldovei

Domenii de conținut	Conținuturi
spațiul românesc medieval, secolele XIV–XV	6.3. Ortodoxia din Transilvania, secolele XIV–XV. Primii mitropoliți cunoscuți 6.4. Monahismul românesc și organizarea lui în secolele XIV-XV: rolul mănăstirilor ca centre de spiritualitate și cultură 6.5. Evoluția artei și culturii bisericești în secolele XIV-XV
VII. Biserica Ortodoxă în dinamica secolului al XVI-lea	7.1. Ortodoxia românească în Țara Românească și Moldova în secolul al XVI-lea 7.2. Viața bisericească ortodoxă din Transilvania în secolul al XVI-lea 7.3. Monahismul în Moldova în secolul al XVI-lea 7.4. Monahismul în Țara Românească în secolul al XVI-lea 7.5. Manifestări ale artei și culturii bisericești în secolul al XVI-lea
VIII. Tiparul în spațiul românesc în secolul al XVI-lea	8.1. Secolul al XVI-lea – epoca de început a tiparului pe pământ românesc 8.2. Primele centre tipografice din spațiul românesc al secolului al XVI-lea 8.3. Diaconul Coresi – promotor al tiparului și al limbii române literare 8.4. Tiparul și dimensiunea europeană a culturii române: circulația cărții bisericești și unitatea de neam 8.5. Primele tipărituri bisericești din Țara Românească – studiu de caz
IX. Sfinții ierarhi cărturari din spațiul românesc în secolele XVII - XVIII	9.1. Mitropoliții Teofil și Ștefan ai Țării Românești 9.2. Sf. Varlaam și Dosoftei, mitropoliții Moldovei 9.3. Sf. Petru Movilă al Kievului. Sinodul de la Iași 9.4. Mărturisitori ai Ortodoxiei în Transilvania: Sfinții Ierarhi Ilie Iorest, Sava Brancovici și Simeon Ștefan 9.5. Sf. Antim Ivireanul și opera cărturărească
X. Criza unității Bisericii Ortodoxe în Transilvania	10.1. Dezbinarea Bisericii Ortodoxe din Transilvania 10.2. Biserica Unită din Transilvania în secolul al XVIII-lea 10.3. Episcopul Inochentie Micu 10.4. Mărturia credinței prin rezistența clerului și a poporului ortodox din Transilvania
XI. Ortodoxia în spațiul românesc, sec. al XVIII-lea	11.1. Ortodoxia românească în epoca fanariotă. Repere generale 11.2. Statortnicia Ortodoxiei în Transilvania: ierarhia și organizarea bisericească în a doua jumătate a secolului al XVIII-lea 11.3. Monahismul din spațiul românesc în secolul al XVIII-lea 11.4. Sfântul Paisie de la Neamț și isihasmul: Paisianismul ca mișcare de înnoire duhovnicească în context european 11.5. Preoțimea română și rolul ei în păstrarea identității naționale
XII. Biserica Ortodoxă Română în secolul al XIX-lea	12.1. Biserica și societatea românească în prima jumătate a secolului al XIX-lea 12.2. Biserica în timpul lui A. I. Cuza. Contribuția Bisericii la Unirea Principatelor 12.3. Drumul spre Autocefalie: Biserica Ortodoxă Română și relația cu Statul în perioada domniei Regelui Carol I 12.4. Biserica și Armata: asistența religioasă și contribuția clerului la dobândirea Independenței de Stat (1877-1878) 12.5. Situația Bisericii românești din Bucovina și Basarabia în sec. al XIX-lea 12.6. Contribuția Bisericii, prin cler și credincioși, la idealul unității și unirii românilor
XIII. Ierarhi de seamă din secolul al XIX-lea	13.1. Veniamin Costachi, mitropolitul Moldovei, și Sf. Andrei Șaguna, restauratorul Mitropoliei Transilvaniei. Statutul Organic șagunian 13.2. Sf. Grigorie Dascălul, mitropolitul Țării Românești, și Sf. Ierarh Calinic de la Cernica 13.3. Mitropoliții Nifon Rusăilă și Calinic Miclescu 13.4. Sf. Mitropolit Iosif Naniescu și episcopul Melchisedec Ștefănescu

Domenii de conținut	Conținuturi
XIV. Biserica Ortodoxă Română în prima jumătate a secolului al XX-lea	14.1. Contribuția Bisericii la susținerea Armatei Române în Primul Război Mondial 14.2. Ridicarea Bisericii Ortodoxe Române la rangul de Patriarhie (1925): recunoașterea prestigiului Ortodoxiei românești 14.3. Biserica Ortodoxă Română între Marea Unire și al Doilea Război Mondial: Patriarhii Miron și Nicodim 14.4. Ortodoxia românească în contextul celui de-al Doilea Război Mondial
XV. Biserica în perioada comunistă (a doua jumătate a secolului al XX-lea)	15.1. Biserica în fața totalitarismului: presiuni administrative și restricții ideologice (1948-1989) 15.2. Patriarhii Justinian Marina și Iustin Moisesescu. Biserica Ortodoxă Română între prigoană și mărturisire 15.3. De la prigoană la libertate: Patriarhul Teoctist și revigorarea vieții bisericești după 1989
XVI. Biserica Ortodoxă Română azi	16.1. Dinamismul vieții bisericești după 1989: restaurarea instituțională și revigorarea duhovnicească 16.2. Învățămintul teologic și activitatea social-filantropică 16.3. Canonizarea sfinților români 16.4. Misiunea Bisericii românești în diaspora. Rolul Bisericii în conservarea identității spirituale și culturale românești 16.5. Mass-media creștină: Radio Trinitas, Trinitas TV și presa bisericească 16.6. Dialogul intercreștin și relațiile externe ale Bisericii Ortodoxe Române

Anexa nr.18.17. Programa de examen pentru disciplina *Istoria Bisericii Ortodoxe Române, Cultul Ortodox* - IBOR_ORT_P2 (CS)

- Proba E – prima probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării)
- Filiera vocațională, profil teologic, Cultul Ortodox, specializarea Ghid turism religios

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina *Istoria Bisericii Ortodoxe Române, Cultul Ortodox*, este realizată în conformitate cu prevederile *Programelor școlare pentru disciplina Istoria Bisericii Ortodoxe Române, Cultul Ortodox, clasele a XI-a și a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializările: Teologie Ortodoxă, Patrimoniu cultural, Ghid turism religios și Muzică bisericească*, aprobată prin Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 3716/21.04.2026, Anexa nr. 44. Prezenta programă precizează competențele generale și competențele specifice care vor fi evaluate, domeniile de conținut și conținuturile vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen pentru disciplina *Istoria Bisericii Ortodoxe Române, Cultul Ortodox - IBOR_ORT_P2 (CS)*, fundamentează elaborarea subiectelor și a baremelor de evaluare și de notare pentru prima probă E, din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul ciclului liceal, clasele a XI-a - a XII-a, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen, la disciplina *Istoria Bisericii Ortodoxe Române, Cultul Ortodox - IBOR_ORT_P2 (CS)*, este de a constata măsura în care candidatul demonstrează capacitatea de a utiliza concepte și terminologia specifică istoriei bisericești, de a încadra în timp și spațiu evenimentele și procesele istorice, de a analiza și interpreta critic surse istorice și teologice, de a explica relațiile dintre evoluția Bisericii Ortodoxe Române și contextul istoric, politic, cultural și religios al diferitelor epoci, precum și de a elabora interpretări, argumentări și sinteze fundamentate privind contribuția Bisericii Ortodoxe Române la dezvoltarea spirituală, culturală și identitară a poporului român, în situații de complexitate corespunzătoare raportării disciplinei în cadrul segmentelor curriculare curriculum de specialitate (CS) și tipului de probă.

Prin susținerea probei de examen la disciplina *Istoria Bisericii Ortodoxe Române, Cultul Ortodox - IBOR_ORT_P2 (CS)*, candidatul este pus în situația de a face dovada formării/dezvoltării următoarelor **competențe generale (CG)**, dobândite pe parcursul claselor a XI-a - a XII-a:

CG1	Reprezentarea timpului și a spațiului în istorie
CG2	Aplicarea cunoștințelor istorice în interpretarea fenomenelor religioase contemporane
CG3	Analizarea contribuției Bisericii Ortodoxe Române la dezvoltarea spirituală și culturală a poporului român
CG4	Evaluarea critică a surselor istorice și teologice privind istoria Bisericii Ortodoxe Române
CG5	Elaborarea de sinteze și interpretări originale privind evoluția istorică a Bisericii Ortodoxe Române

Prin variantele de subiecte elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** care pot fi evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru ciclul liceal:

CG1 – Reprezentarea timpului și a spațiului în istorie

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS.1.1	Identificarea unor elemente de date, în diferite surse referitoare la istoria Bisericii Ortodoxe Române
XI.CS.1.2	Alcătuirea de hărți simple referitoare la evenimente și etape din istoria Bisericii Ortodoxe Române
XI.CS.1.3	Elaborarea de axe cronologice cu referire la evoluția instituțiilor bisericești
XII.CS.1.1	Analizarea elementelor de date și a contextului istoric în sursele privind istoria Bisericii Ortodoxe Române, pentru a interpreta semnificația lor

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XII.CS.1.2	Interpretarea unor hărți complexe care evidențiază evoluția teritorială, instituțională și spirituală a Bisericii Ortodoxe Române în context național și internațional
XII.CS.1.3	Elaborarea de axe cronologice care reflectă evoluția instituțiilor bisericești și relațiile lor cu procesele istorice majore

CG2 – Aplicarea cunoștințelor istorice în interpretarea fenomenelor religioase contemporane

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS.2.1	Analizarea de surse primare și secundare relevante pentru istoria Bisericii Ortodoxe Române
XI.CS.2.2	Formularea de ipoteze clare și testabile referitoare la diferite aspecte de istorie a Bisericii Ortodoxe Române
XI.CS.2.3	Sintetizarea informațiilor din diverse surse, pentru a oferi o interpretare coerentă a evenimentelor istorice
XII.CS.2.1	Interpretarea comparativă a surselor istorice privind istoria Bisericii Ortodoxe Române
XII.CS.2.2	Formularea ipotezelor interpretative asupra relației dintre istoria Bisericii și fenomenele religioase contemporane
XII.CS.2.3	Crearea unei sinteze interpretative complexe pe baza surselor istorice și contemporane, pentru explicarea rolului Bisericii Ortodoxe Române în societatea actuală

CG3 – Analizarea contribuției Bisericii Ortodoxe Române la dezvoltarea spirituală și culturală a poporului român

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS.3.1	Identificarea principalelor momente și personalități prin care Biserica Ortodoxă Română a influențat cultura și educația românească
XI.CS.3.2	Corelarea dezvoltării instituționale a Bisericii Ortodoxe Române cu evoluțiile istorice și politice ale poporului român
XI.CS.3.3	Formularea unei perspective proprii asupra contribuției Bisericii Ortodoxe Române la formarea identității naționale
XII.CS.3.1	Evaluarea contribuției principalelor momente istorice și personalități bisericești la dezvoltarea culturii și educației românești, prin argumente susținute cu dovezi istorice și teologice
XII.CS.3.2	Analizarea relațiilor dintre dezvoltarea instituțională a Bisericii Ortodoxe Române și evoluțiile istorice și politice ale poporului român, prin identificarea factorilor de influență și a interdependențelor dintre acestea
XII.CS.3.3	Elaborarea unei perspective originale, bine argumentate, privind contribuția Bisericii Ortodoxe Române la formarea identității naționale, prin integrarea informațiilor istorice, teologice și culturale într-o viziune personală coerentă

CG4 – Evaluarea critică a surselor istorice și teologice privind istoria Bisericii Ortodoxe Române

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS.4.1	Prezentarea tipurilor de surse istorice și teologice relevante pentru studiul istoriei Bisericii Ortodoxe Române
XI.CS.4.2	Aplicarea criteriilor de bază pentru verificarea credibilității și autenticității surselor istorice și teologice în analiza unor exemple concrete
XI.CS.4.3	Formularea unei opinii personale argumentate privind valoarea și limitele surselor istorice
XII.CS.4.1	Utilizarea diferitelor tipuri de surse istorice și teologice în documentarea unui subiect privind istoria Bisericii Ortodoxe Române
XII.CS.4.2	Aprecierea credibilității și autenticității surselor istorice și teologice
XII.CS.4.3	Construirea unei perspective originale asupra validității surselor istorice, prin analiză critică și sinteză interdisciplinară

CG5 – Elaborarea de sinteze și interpretări originale privind evoluția istorică a Bisericii Ortodoxe Române

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS.5.1	Selectarea informațiilor relevante din surse istorice și teologice, pentru realizarea unei sinteze asupra evoluției Bisericii Ortodoxe Române
XI.CS.5.2	Aplicarea unor criterii și informații istorice, culturale și teologice pentru a explica rolul Bisericii Ortodoxe Române în cultura și spiritualitatea românească
XI.CS.5.3	Analizarea factorilor istorici, politici, culturali și spirituali care au influențat dezvoltarea Bisericii Ortodoxe Române
XII.CS.5.1	Evaluarea și integrarea critică a informațiilor istorice și teologice pentru realizarea unor sinteze complexe privind evoluția Bisericii Ortodoxe Române
XII.CS.5.2	Evaluarea impactului factorilor istorici, politici, culturali și spirituali asupra dezvoltării Bisericii Ortodoxe Române, prin formularea unor judecăți critice argumentate
XII.CS.5.3	Formularea unor interpretări proprii asupra rolului Bisericii Ortodoxe Române în cultura și spiritualitatea românească

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
I. Istoria Bisericii Ortodoxe Române, noțiuni introductive	1.1. Definiție, importanță, izvoare 1.2. I.B.O.R. și celelalte discipline teologice. Periodizare 1.3. Creștinismul timpuriu în spațiul dintre Dunăre și Marea Neagră
II. Creștinismul primar în spațiul românesc de astăzi	2.1. Predica Sf. Ap. Andrei și Filip în Dobrogea și contextul european al secolului I 2.2. Creștinismul în Dacia romană și în spațiile de dincolo de granițele Daciei romane 2.3. Creștinismul în Dacia prin mărturii patristice 2.4. Limbajul credinței: geneza terminologiei creștine în limba română 2.5. Începuturile creștinismului pe pământ românesc prin dovezi arheologice
III. Epoca martirilor pe teritoriul României de astăzi	3.1. Martiri din ținuturile romane dunărene 3.2. Martiri pe teritoriul Daciei 3.3. Martirii din Scitia Mică 3.4. Rolul martirilor daco-români în răspândirea creștinismului
IV. Creștinismul în spațiul românesc, între secolele VI - XIII	4.1. Migrația slavilor și adoptarea limbii slavone ca limbă de cult în contextul ritualului bizantin 4.2. Dinamica vieții bisericești în Dobrogea 4.3. Forme de organizare bisericească între Carpați și Dunăre 4.4. Românii din spațiul sud-dunărean 4.5. Popoare migratoare pe teritoriul țării noastre
V. Viața bisericească ortodoxă în Transilvania, în secolele X–XIII	5.1. Primele structuri politice și bisericești cunoscute în Transilvania 5.2. Maghiarii în Câmpia Panonică 5.3. Procesul de cucerire și consolidare a dominației maghiare în Transilvania 5.4. Primii pași ai maghiarilor spre creștinism 5.5. Rezistență și identitate. Politica Regatului Maghiar față de Ortodoxia românească în Transilvania
VI. Organizarea administrativ- bisericească în	6.1. Întemeierea Mitropoliei Țării Românești 6.2. Începuturile Mitropoliei Moldovei

Domenii de conținut	Conținuturi
spațiul românesc medieval, secolele XIV–XV	6.3. Ortodoxia din Transilvania, secolele XIV–XV. Primii mitropoliți cunoscuți 6.4. Monahismul românesc și organizarea lui în secolele XIV-XV: rolul mănăstirilor ca centre de spiritualitate și cultură 6.5. Evoluția artei și culturii bisericești în secolele XIV-XV
VII. Biserica Ortodoxă în dinamica secolului al XVI-lea	7.1. Ortodoxia românească în Țara Românească și Moldova în secolul al XVI-lea 7.2. Viața bisericească ortodoxă din Transilvania în secolul al XVI-lea 7.3. Monahismul în Moldova în secolul al XVI-lea 7.4. Monahismul în Țara Românească în secolul al XVI-lea 7.5. Manifestări ale artei și culturii bisericești în în secolul al XVI-lea
VIII. Tiparul în spațiul românesc în secolul al XVI-lea	8.1. Secolul al XVI-lea – epoca de început a tiparului pe pământ românesc 8.2. Primele centre tipografice din spațiul românesc al secolului al XVI-lea 8.3. Diaconul Coresi – promotor al tiparului și al limbii române literare 8.4. Tiparul și dimensiunea europeană a culturii române: circulația cărții bisericești și unitatea de neam 8.5. Primele tipărituri bisericești din Țara Românească – studiu de caz
IX. Sfinții ierarhi cărturari din spațiul românesc în secolele XVII - XVIII	9.1. Mitropoliții Teofil și Ștefan ai Țării Românești 9.2. Sf. Varlaam și Dosoftei, mitropoliții Moldovei 9.3. Sf. Petru Movilă al Kievului. Sinodul de la Iași 9.4. Mărturisitori ai Ortodoxiei în Transilvania: Sfinții Ierarhi Ilie Iorest, Sava Brancovici și Simeon Ștefan 9.5. Sf. Antim Ivireanul și opera cărturărească
X. Criza unității Bisericii Ortodoxe în Transilvania	10.1. Dezbinarea Bisericii Ortodoxe din Transilvania 10.2. Biserica Unită din Transilvania în secolul al XVIII-lea 10.3. Episcopul Inochentie Micu 10.4. Mărturia credinței prin rezistența clerului și a poporului ortodox din Transilvania
XI. Ortodoxia în spațiul românesc, sec. al XVIII-lea	11.1. Ortodoxia românească în epoca fanariotă. Repere generale 11.2. Statortnicia Ortodoxiei în Transilvania: ierarhia și organizarea bisericească în a doua jumătate a secolului al XVIII-lea 11.3. Monahismul din spațiul românesc în secolul al XVIII-lea 11.4. Sfântul Paisie de la Neamț și isihasmul: Paisianismul ca mișcare de înnoire duhovnicească în context european 11.5. Preoțimea română și rolul ei în păstrarea identității naționale
XII. Biserica Ortodoxă Română în secolul al XIX-lea	12.1. Biserica și societatea românească în prima jumătate a secolului al XIX-lea 12.2. Biserica în timpul lui A. I. Cuza. Contribuția Bisericii la Unirea Principatelor 12.3. Drumul spre Autocefalie: Biserica Ortodoxă Română și relația cu Statul în perioada domniei Regelui Carol I 12.4. Biserica și Armata: asistența religioasă și contribuția clerului la dobândirea Independenței de Stat (1877-1878) 12.5. Situația Bisericii românești din Bucovina și Basarabia în sec. al XIX-lea 12.6. Contribuția Bisericii, prin cler și credincioși, la idealul unității și unirii românilor
XIII. Ierarhi de seamă din secolul al XIX-lea	13.1. Veniamin Costachi, mitropolitul Moldovei, și Sf. Andrei Șaguna, restauratorul Mitropoliei Transilvaniei. Statutul Organic șagunian 13.2. Sf. Grigorie Dascălul, mitropolitul Țării Românești, și Sf. Ierarh Calinic de la Cernica 13.3. Mitropoliții Nifon Rusăilă și Calinic Miclescu 13.4. Sf. Mitropolit Iosif Naniescu și episcopul Melchisedec Ștefănescu

Domenii de conținut	Conținuturi
XIV. Biserica Ortodoxă Română în prima jumătate a secolului al XX-lea	14.1. Contribuția Bisericii la susținerea Armatei Române în Primul Război Mondial 14.2. Ridicarea Bisericii Ortodoxe Române la rangul de Patriarhie (1925): recunoașterea prestigiului Ortodoxiei românești 14.3. Biserica Ortodoxă Română între Marea Unire și al Doilea Război Mondial: Patriarhii Miron și Nicodim 14.4. Ortodoxia românească în contextul celui de-al Doilea Război Mondial
XV. Biserica în perioada comunistă (a doua jumătate a secolului al XX-lea)	15.1. Biserica în fața totalitarismului: presiuni administrative și restricții ideologice (1948-1989) 15.2. Patriarhii Justinian Marina și Iustin Moisesescu. Biserica Ortodoxă Română între prigoană și mărturisire 15.3. De la prigoană la libertate: Patriarhul Teoctist și revigorarea vieții bisericești după 1989
XVI. Biserica Ortodoxă Română azi	16.1. Dinamismul vieții bisericești după 1989: restaurarea instituțională și revigorarea duhovnicească 16.2. Învățămintul teologic și activitatea social-filantropică 16.3. Canonizarea sfinților români 16.4. Misiunea Bisericii românești în diaspora. Rolul Bisericii în conservarea identității spirituale și culturale românești 16.5. Mass-media creștină: Radio Trinitas, Trinitas TV și presa bisericească 16.6. Dialogul intercreștin și relațiile externe ale Bisericii Ortodoxe Române

Anexa nr.18.18. Programa de examen pentru disciplina *Istoria Bisericii Ortodoxe Române, Cultul Ortodox - IBOR_ORT_P3 (CS)*

- *Proba E – prima probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării)*
- *Filiera Vocațională, profil teologic, Cultul Ortodox, specializarea Patrimoniu cultural*

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina *Istoria Bisericii Ortodoxe Române, Cultul Ortodox*, este realizată în conformitate cu prevederile *Programei școlare pentru disciplina Istoria Bisericii Ortodoxe Române, Cultul Ortodox, clasele a XI-a și a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializările: Teologie Ortodoxă, Patrimoniu cultural, Ghid turism religios și Muzică bisericească*, aprobată prin Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 3716/21.04.2026, Anexa nr. 44. Prezenta programă precizează competențele generale și competențele specifice care vor fi evaluate, domeniile de conținut și conținuturile vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen pentru disciplina *Istoria Bisericii Ortodoxe Române, Cultul Ortodox - IBOR_ORT_P3 (CS)*, fundamentează elaborarea subiectelor și a baremelor de evaluare și de notare pentru prima probă E, din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul ciclului liceal, clasele a XI-a - a XII-a, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen, la disciplina *Istoria Bisericii Ortodoxe Române, Cultul Ortodox - IBOR_ORT_P3 (CS)*, este de a constata măsura în care candidatul demonstrează capacitatea de a utiliza concepte și terminologia specifică istoriei bisericești, de a încadra în timp și spațiu evenimentele și procesele istorice, de a analiza și interpreta critic surse istorice și teologice, de a explica relațiile dintre evoluția Bisericii Ortodoxe Române și contextul istoric, politic, cultural și religios al diferitelor epoci, precum și de a elabora interpretări, argumentări și sinteze fundamentate privind contribuția Bisericii Ortodoxe Române la dezvoltarea spirituală, culturală și identitară a poporului român, în situații de complexitate corespunzătoare raportării disciplinei în cadrul segmentelor curriculare curriculum de specialitate (CS) și tipului de probă.

Prin susținerea probei de examen la disciplina *Istoria Bisericii Ortodoxe Române, Cultul Ortodox - IBOR_ORT_P3 (CS)*, candidatul este pus în situația de a face dovada formării/dezvoltării următoarelor **competențe generale (CG)**, dobândite pe parcursul claselor a XI-a - a XII-a:

CG1	Reprezentarea timpului și a spațiului în istorie
CG2	Aplicarea cunoștințelor istorice în interpretarea fenomenelor religioase contemporane
CG3	Analizarea contribuției Bisericii Ortodoxe Române la dezvoltarea spirituală și culturală a poporului roman
CG4	Evaluarea critică a surselor istorice și teologice privind istoria Bisericii Ortodoxe Române
CG5	Elaborarea de sinteze și interpretări originale privind evoluția istorică a Bisericii Ortodoxe Române

Prin variantele de subiecte elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** care pot fi evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru ciclul liceal:

CG1 – Reprezentarea timpului și a spațiului în istorie

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS.1.1	Identificarea unor elemente de datare, în diferite surse referitoare la istoria Bisericii Ortodoxe Române
XI.CS.1.2	Alcătuirea de hărți simple referitoare la evenimente și etape din istoria Bisericii Ortodoxe Române
XI.CS1.3	Elaborarea de axe cronologice cu referire la evoluția instituțiilor bisericești
XII.CS.1.1	Analizarea elementelor de datare și a contextului istoric în sursele privind istoria Bisericii Ortodoxe Române, pentru a interpreta semnificația lor

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XII.CS.1.2	Interpretarea unor hărți complexe care evidențiază evoluția teritorială, instituțională și spirituală a Bisericii Ortodoxe Române în context național și internațional
XII.CS.1.3	Elaborarea de axe cronologice care reflectă evoluția instituțiilor bisericești și relațiile lor cu procesele istorice majore

CG2 – Aplicarea cunoștințelor istorice în interpretarea fenomenelor religioase contemporane

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS.2.1	Analizarea de surse primare și secundare relevante pentru istoria Bisericii Ortodoxe Române
XI.CS.2.2	Formularea de ipoteze clare și testabile referitoare la diferite aspecte de istorie a Bisericii Ortodoxe Române
XI.CS.2.3	Sintetizarea informațiilor din diverse surse, pentru a oferi o interpretare coerentă a evenimentelor istorice
XII.CS.2.1	Interpretarea comparativă a surselor istorice privind istoria Bisericii Ortodoxe Române
XII.CS.2.2	Formularea ipotezelor interpretative asupra relației dintre istoria Bisericii și fenomenele religioase contemporane
XII.CS.2.3	Crearea unei sinteze interpretative complexe pe baza surselor istorice și contemporane, pentru explicarea rolului Bisericii Ortodoxe Române în societatea actuală

CG3 – Analizarea contribuției Bisericii Ortodoxe Române la dezvoltarea spirituală și culturală a poporului român

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS.3.1	Identificarea principalelor momente și personalități prin care Biserica Ortodoxă Română a influențat cultura și educația românească
XI.CS.3.2	Corelarea dezvoltării instituționale a Bisericii Ortodoxe Române cu evoluțiile istorice și politice ale poporului român
XI.CS.3.3	Formularea unei perspective proprii asupra contribuției Bisericii Ortodoxe Române la formarea identității naționale
XII.CS.3.1	Evaluarea contribuției principalelor momente istorice și personalități bisericești la dezvoltarea culturii și educației românești, prin argumente susținute cu dovezi istorice și teologice
XII.CS.3.2	Analizarea relațiilor dintre dezvoltarea instituțională a Bisericii Ortodoxe Române și evoluțiile istorice și politice ale poporului român, prin identificarea factorilor de influență și a interdependențelor dintre acestea
XII.CS.3.3	Elaborarea unei perspective originale, bine argumentate, privind contribuția Bisericii Ortodoxe Române la formarea identității naționale, prin integrarea informațiilor istorice, teologice și culturale într-o viziune personală coerentă

CG4 – Evaluarea critică a surselor istorice și teologice privind istoria Bisericii Ortodoxe Române

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS.4.1	Prezentarea tipurilor de surse istorice și teologice relevante pentru studiul istoriei Bisericii Ortodoxe Române
XI.CS.4.2	Aplicarea criteriilor de bază pentru verificarea credibilității și autenticității surselor istorice și teologice în analiza unor exemple concrete
XI.CS.4.3	Formularea unei opinii personale argumentate privind valoarea și limitele surselor istorice
XII.CS.4.1	Utilizarea diferitelor tipuri de surse istorice și teologice în documentarea unui subiect privind istoria Bisericii Ortodoxe Române
XII.CS.4.2	Aprecierea credibilității și autenticității surselor istorice și teologice
XII.CS.4.3	Construirea unei perspective originale asupra validității surselor istorice, prin analiză critică și sinteză interdisciplinară

CG5 – Elaborarea de sinteze și interpretări originale privind evoluția istorică a Bisericii Ortodoxe Române

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS.5.1	Selectarea informațiilor relevante din surse istorice și teologice, pentru realizarea unei sinteze asupra evoluției Bisericii Ortodoxe Române
XI.CS.5.2	Aplicarea unor criterii și informații istorice, culturale și teologice pentru a explica rolul Bisericii Ortodoxe Române în cultura și spiritualitatea românească
XI.CS.5.3	Analizarea factorilor istorici, politici, culturali și spirituali care au influențat dezvoltarea Bisericii Ortodoxe Române
XII.CS.5.1	Evaluarea și integrarea critică a informațiilor istorice și teologice pentru realizarea unor sinteze complexe privind evoluția Bisericii Ortodoxe Române
XII.CS.5.2	Evaluarea impactului factorilor istorici, politici, culturali și spirituali asupra dezvoltării Bisericii Ortodoxe Române, prin formularea unor judecăți critice argumentate
XII.CS.5.3	Formularea unor interpretări proprii asupra rolului Bisericii Ortodoxe Române în cultura și spiritualitatea românească

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
I. Istoria Bisericii Ortodoxe Române, noțiuni introductive	1.1. Definiție, importanță, izvoare 1.2. I.B.O.R. și celelalte discipline teologice. Periodizare 1.3. Creștinismul timpuriu în spațiul dintre Dunăre și Marea Neagră
II. Creștinismul primar în spațiul românesc de astăzi	2.1. Predica Sf. Ap. Andrei și Filip în Dobrogea și contextul european al secolului I 2.2. Creștinismul în Dacia romană și în spațiile de dincolo de granițele Daciei romane 2.3. Creștinismul în Dacia prin mărturii patristice 2.4. Limbajul credinței: geneza terminologiei creștine în limba română 2.5. Începuturile creștinismului pe pământ românesc prin dovezi arheologice
III. Epoca martirilor pe teritoriul României de astăzi	3.1. Martiri din ținuturile romane dunărene 3.2. Martiri pe teritoriul Daciei 3.3. Martirii din Scîția Mică 3.4. Rolul martirilor daco-români în răspândirea creștinismului
IV. Creștinismul în spațiul românesc, între secolele VI - XIII	4.1. Migrația slavilor și adoptarea limbii slavone ca limbă de cult în contextul ritualului bizantin 4.2. Dinamica vieții bisericești în Dobrogea 4.3. Forme de organizare bisericească între Carpați și Dunăre 4.4. Românii din spațiul sud-dunărean 4.5. Popoare migratoare pe teritoriul țării noastre
V. Viața bisericească ortodoxă în Transilvania, în secolele X–XIII	5.1. Primele structuri politice și bisericești cunoscute în Transilvania 5.2. Maghiarii în Câmpia Panonică 5.3. Procesul de cucerire și consolidare a dominației maghiare în Transilvania 5.4. Primii pași ai maghiarilor spre creștinism 5.5. Rezistență și identitate. Politica Regatului Maghiar față de Ortodoxia românească în Transilvania
VI. Organizarea administrativ- bisericească în	6.1. Întemeierea Mitropoliei Țării Românești 6.2. Începuturile Mitropoliei Moldovei

Domenii de conținut	Conținuturi
spațiul românesc medieval, secolele XIV–XV	6.3. Ortodoxia din Transilvania, secolele XIV–XV. Primii mitropoliți cunoscuți 6.4. Monahismul românesc și organizarea lui în secolele XIV-XV: rolul mănăstirilor ca centre de spiritualitate și cultură 6.5. Evoluția artei și culturii bisericești în secolele XIV-XV
VII. Biserica Ortodoxă în dinamica secolului al XVI-lea	7.1. Ortodoxia românească în Țara Românească și Moldova în secolul al XVI-lea 7.2. Viața bisericească ortodoxă din Transilvania în secolul al XVI-lea 7.3. Monahismul în Moldova în secolul al XVI-lea 7.4. Monahismul în Țara Românească în secolul al XVI-lea 7.5. Manifestări ale artei și culturii bisericești în în secolul al XVI-lea
VIII. Tiparul în spațiul românesc în secolul al XVI-lea	8.1. Secolul al XVI-lea – epoca de început a tiparului pe pământ românesc 8.2. Primele centre tipografice din spațiul românesc al secolului al XVI-lea 8.3. Diaconul Coresi – promotor al tiparului și al limbii române literare 8.4. Tiparul și dimensiunea europeană a culturii române: circulația cărții bisericești și unitatea de neam 8.5. Primele tipărituri bisericești din Țara Românească – studiu de caz
IX. Sfinții ierarhi cărturari din spațiul românesc în secolele XVII - XVIII	9.1. Mitropoliții Teofil și Ștefan ai Țării Românești 9.2. Sf. Varlaam și Dosoftei, mitropoliții Moldovei 9.3. Sf. Petru Movilă al Kievului. Sinodul de la Iași 9.4. Mărturisitori ai Ortodoxiei în Transilvania: Sfinții Ierarhi Ilie Iorest, Sava Brancovici și Simeon Ștefan 9.5. Sf. Antim Ivireanul și opera cărturărească
X. Criza unității Bisericii Ortodoxe în Transilvania	10.1. Dezbinarea Bisericii Ortodoxe din Transilvania 10.2. Biserica Unită din Transilvania în secolul al XVIII-lea 10.3. Episcopul Inochentie Micu 10.4. Mărturia credinței prin rezistența clerului și a poporului ortodox din Transilvania
XI. Ortodoxia în spațiul românesc, sec. al XVIII-lea	11.1. Ortodoxia românească în epoca fanariotă. Repere generale 11.2. Statornicia Ortodoxiei în Transilvania: ierarhia și organizarea bisericească în a doua jumătate a secolului al XVIII-lea 11.3. Monahismul din spațiul românesc în secolul al XVIII-lea 11.4. Sfântul Paisie de la Neamț și isihasmul: Paisianismul ca mișcare de înnoire duhovnicească în context european 11.5. Preoțimea română și rolul ei în păstrarea identității naționale
XII. Biserica Ortodoxă Română în secolul al XIX-lea	12.1. Biserica și societatea românească în prima jumătate a secolului al XIX-lea 12.2. Biserica în timpul lui A. I. Cuza. Contribuția Bisericii la Unirea Principatelor 12.3. Drumul spre Autocefalie: Biserica Ortodoxă Română și relația cu Statul în perioada domniei Regelui Carol I 12.4. Biserica și Armata: asistența religioasă și contribuția clerului la dobândirea Independenței de Stat (1877-1878) 12.5. Situația Bisericii românești din Bucovina și Basarabia în sec. al XIX-lea 12.6. Contribuția Bisericii, prin cler și credincioși, la idealul unității și unirii românilor
XIII. Ierarhi de seamă din secolul al XIX-lea	13.1. Veniamin Costachi, mitropolitul Moldovei, și Sf. Andrei Șaguna, restauratorul Mitropoliei Transilvaniei. Statutul Organic șagunian 13.2. Sf. Grigorie Dascălul, mitropolitul Țării Românești, și Sf. Ierarh Calinic de la Cernica 13.3. Mitropoliții Nifon Rusăilă și Calinic Miclescu

Domenii de conținut	Conținuturi
	13.4. Sf. Mitropolit Iosif Naniescu și episcopul Melchisedec Ștefănescu
XIV. Biserica Ortodoxă Română în prima jumătate a secolului al XX-lea	14.1. Contribuția Bisericii la susținerea Armatei Române în Primul Război Mondial 14.2. Ridicarea Bisericii Ortodoxe Române la rangul de Patriarhie (1925): recunoașterea prestigiului Ortodoxiei românești 14.3. Biserica Ortodoxă Română între Marea Unire și al Doilea Război Mondial: Patriarhii Miron și Nicodim 14.4. Ortodoxia românească în contextul celui de-al Doilea Război Mondial
XV. Biserica în perioada comunistă (a doua jumătate a secolului al XX-lea)	15.1. Biserica în fața totalitarismului: presiuni administrative și restricții ideologice (1948-1989) 15.2. Patriarhii Justinian Marina și Iustin Moisescu. Biserica Ortodoxă Română între prigoană și mărturisire 15.3. De la prigoană la libertate: Patriarhul Teoctist și revigorarea vieții bisericești după 1989
XVI. Biserica Ortodoxă Română azi	16.1. Dinamismul vieții bisericești după 1989: restaurarea instituțională și revigorarea duhovnicească 16.2. Învățământul teologic și activitatea social-filantropică 16.3. Canonizarea sfinților români 16.4. Misiunea Bisericii românești în diaspora. Rolul Bisericii în conservarea identității spirituale și culturale românești 16.5. Mass-media creștină: Radio Trinitas, Trinitas TV și presa bisericească 16.6. Dialogul intercreștin și relațiile externe ale Bisericii Ortodoxe Române

Anexa nr.18.19. Programa de examen pentru disciplina *Istoria Bisericii Ortodoxe Române, Cultul Ortodox - IBOR_ORT_P4 (CS)*

- *Proba E – prima probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării)*
- *Filiera Vocațională, profil teologic, Cultul Ortodox, specializarea Muzică bisericească*

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina *Istoria Bisericii Ortodoxe Române, Cultul Ortodox*, este realizată în conformitate cu prevederile *Programei școlare pentru disciplina Istoria Bisericii Ortodoxe Române, Cultul Ortodox, clasele a XI-a și a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializările: Teologie Ortodoxă, Patrimoniu cultural, Ghid turism religios și Muzică bisericească*, aprobată prin Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 3716/21.04.2026, Anexa nr. 44. Prezenta programă precizează competențele generale și competențele specifice care vor fi evaluate, domeniile de conținut și conținuturile vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen pentru disciplina *Istoria Bisericii Ortodoxe Române, Cultul Ortodox - IBOR_ORT_P4 (CS)*, fundamentează elaborarea subiectelor și a baremelor de evaluare și de notare pentru prima probă E, din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul ciclului liceal, clasele a XI-a - a XII-a, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen, la disciplina *Istoria Bisericii Ortodoxe Române, Cultul Ortodox - IBOR_ORT_P4 (CS)*, este de a constata măsura în care candidatul *demonstrează capacitatea de a utiliza concepte și terminologia specifică istoriei bisericești, de a încadra în timp și spațiu evenimentele și procesele istorice, de a analiza și interpreta critic surse istorice și teologice, de a explica relațiile dintre evoluția Bisericii Ortodoxe Române și contextul istoric, politic, cultural și religios al diferitelor epoci, precum și de a elabora interpretări, argumentări și sinteze fundamentate privind contribuția Bisericii Ortodoxe Române la dezvoltarea spirituală, culturală și identitară a poporului român*, în situații de complexitate corespunzătoare raportării disciplinei în cadrul segmentelor curriculare curriculum de specialitate (CS) și tipului de probă.

Prin susținerea probei de examen la disciplina *Istoria Bisericii Ortodoxe Române, Cultul Ortodox - IBOR_ORT_P4 (CS)*, candidatul este pus în situația de a face dovada formării/dezvoltării următoarelor **competențe generale (CG)**, dobândite pe parcursul claselor a XI-a - a XII-a:

CG1	Reprezentarea timpului și a spațiului în istorie
CG2	Aplicarea cunoștințelor istorice în interpretarea fenomenelor religioase contemporane
CG3	Analizarea contribuției Bisericii Ortodoxe Române la dezvoltarea spirituală și culturală a poporului roman
CG4	Evaluarea critică a surselor istorice și teologice privind istoria Bisericii Ortodoxe Române
CG5	Elaborarea de sinteze și interpretări originale privind evoluția istorică a Bisericii Ortodoxe Române

Prin variantele de subiecte elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** care pot fi evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru ciclul liceal:

CG1 – Reprezentarea timpului și a spațiului în istorie

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS.1.1	Identificarea unor elemente de datare, în diferite surse referitoare la istoria Bisericii Ortodoxe Române
XI.CS.1.2	Alcătuirea de hărți simple referitoare la evenimente și etape din istoria Bisericii Ortodoxe Române
XI.CS.1.3	Elaborarea de axe cronologice cu referire la evoluția instituțiilor bisericești
XII.CS.1.1	Analizarea elementelor de datare și a contextului istoric în sursele privind istoria Bisericii Ortodoxe Române, pentru a interpreta semnificația lor

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XII.CS.1.2	Interpretarea unor hărți complexe care evidențiază evoluția teritorială, instituțională și spirituală a Bisericii Ortodoxe Române în context național și internațional
XII.CS.1.3	Elaborarea de axe cronologice care reflectă evoluția instituțiilor bisericești și relațiile lor cu procesele istorice majore

CG2 – Aplicarea cunoștințelor istorice în interpretarea fenomenelor religioase contemporane

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS.2.1	Analizarea de surse primare și secundare relevante pentru istoria Bisericii Ortodoxe Române
XI.CS.2.2	Formularea de ipoteze clare și testabile referitoare la diferite aspecte de istorie a Bisericii Ortodoxe Române
XI.CS.2.3	Sintetizarea informațiilor din diverse surse, pentru a oferi o interpretare coerentă a evenimentelor istorice
XII.CS.2.1	Interpretarea comparativă a surselor istorice privind istoria Bisericii Ortodoxe Române
XII.CS.2.2	Formularea ipotezelor interpretative asupra relației dintre istoria Bisericii și fenomenele religioase contemporane
XII.CS.2.3	Crearea unei sinteze interpretative complexe pe baza surselor istorice și contemporane, pentru explicarea rolului Bisericii Ortodoxe Române în societatea actuală

CG3 – Analizarea contribuției Bisericii Ortodoxe Române la dezvoltarea spirituală și culturală a poporului român

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS.3.1	Identificarea principalelor momente și personalități prin care Biserica Ortodoxă Română a influențat cultura și educația românească
XI.CS.3.2	Corelarea dezvoltării instituționale a Bisericii Ortodoxe Române cu evoluțiile istorice și politice ale poporului român
XI.CS.3.3	Formularea unei perspective proprii asupra contribuției Bisericii Ortodoxe Române la formarea identității naționale
XII.CS.3.1	Evaluarea contribuției principalelor momente istorice și personalități bisericești la dezvoltarea culturii și educației românești, prin argumente susținute cu dovezi istorice și teologice
XII.CS.3.2	Analizarea relațiilor dintre dezvoltarea instituțională a Bisericii Ortodoxe Române și evoluțiile istorice și politice ale poporului român, prin identificarea factorilor de influență și a interdependențelor dintre acestea
XII.CS.3.3	Elaborarea unei perspective originale, bine argumentate, privind contribuția Bisericii Ortodoxe Române la formarea identității naționale, prin integrarea informațiilor istorice, teologice și culturale într-o viziune personală coerentă

CG4 – Evaluarea critică a surselor istorice și teologice privind istoria Bisericii Ortodoxe Române

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS.4.1	Prezentarea tipurilor de surse istorice și teologice relevante pentru studiul istoriei Bisericii Ortodoxe Române
XI.CS.4.2	Aplicarea criteriilor de bază pentru verificarea credibilității și autenticității surselor istorice și teologice în analiza unor exemple concrete
XI.CS.4.3	Formularea unei opinii personale argumentate privind valoarea și limitele surselor istorice
XII.CS.4.1	Utilizarea diferitelor tipuri de surse istorice și teologice în documentarea unui subiect privind istoria Bisericii Ortodoxe Române
XII.CS.4.2	Aprecierea credibilității și autenticității surselor istorice și teologice
XII.CS.4.3	Construirea unei perspective originale asupra validității surselor istorice, prin analiză critică și sinteză interdisciplinară

CG5 – Elaborarea de sinteze și interpretări originale privind evoluția istorică a Bisericii Ortodoxe Române

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS.5.1	Selectarea informațiilor relevante din surse istorice și teologice, pentru realizarea unei sinteze asupra evoluției Bisericii Ortodoxe Române
XI.CS.5.2	Aplicarea unor criterii și informații istorice, culturale și teologice pentru a explica rolul Bisericii Ortodoxe Române în cultura și spiritualitatea românească
XI.CS.5.3	Analizarea factorilor istorici, politici, culturali și spirituali care au influențat dezvoltarea Bisericii Ortodoxe Române
XII.CS.5.1	Evaluarea și integrarea critică a informațiilor istorice și teologice pentru realizarea unor sinteze complexe privind evoluția Bisericii Ortodoxe Române
XII.CS.5.2	Evaluarea impactului factorilor istorici, politici, culturali și spirituali asupra dezvoltării Bisericii Ortodoxe Române, prin formularea unor judecăți critice argumentate
XII.CS.5.3	Formularea unor interpretări proprii asupra rolului Bisericii Ortodoxe Române în cultura și spiritualitatea românească

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
I. Istoria Bisericii Ortodoxe Române, noțiuni introductive	1.1. Definiție, importanță, izvoare 1.2. I.B.O.R. și celelalte discipline teologice. Periodizare 1.3. Creștinismul timpuriu în spațiul dintre Dunăre și Marea Neagră
II. Creștinismul primar în spațiul românesc de astăzi	2.1. Predica Sf. Ap. Andrei și Filip în Dobrogea și contextul european al secolului I 2.2. Creștinismul în Dacia romană și în spațiile de dincolo de granițele Daciei romane 2.3. Creștinismul în Dacia prin mărturii patristice 2.4. Limbajul credinței: geneza terminologiei creștine în limba română 2.5. Începuturile creștinismului pe pământ românesc prin dovezi arheologice
III. Epoca martirilor pe teritoriul României de astăzi	3.1. Martiri din ținuturile romane dunărene 3.2. Martiri pe teritoriul Daciei 3.3. Martirii din Scîția Mică 3.4. Rolul martirilor daco-români în răspândirea creștinismului
IV. Creștinismul în spațiul românesc, între secolele VI - XIII	4.1. Migrația slavilor și adoptarea limbii slavone ca limbă de cult în contextul ritualului bizantin 4.2. Dinamica vieții bisericești în Dobrogea 4.3. Forme de organizare bisericească între Carpați și Dunăre 4.4. Românii din spațiul sud-dunărean 4.5. Popoare migratoare pe teritoriul țării noastre
V. Viața bisericească ortodoxă în Transilvania, în secolele X–XIII	5.1. Primele structuri politice și bisericești cunoscute în Transilvania 5.2. Maghiarii în Câmpia Panonică 5.3. Procesul de cucerire și consolidare a dominației maghiare în Transilvania 5.4. Primii pași ai maghiarilor spre creștinism 5.5. Rezistență și identitate. Politica Regatului Maghiar față de Ortodoxia românească în Transilvania
VI. Organizarea administrativ- bisericească în	6.1. Întemeierea Mitropoliei Țării Românești 6.2. Începuturile Mitropoliei Moldovei

Domenii de conținut	Conținuturi
spațiul românesc medieval, secolele XIV–XV	6.3. Ortodoxia din Transilvania, secolele XIV–XV. Primii mitropoliți cunoscuți 6.4. Monahismul românesc și organizarea lui în secolele XIV-XV: rolul mănăstirilor ca centre de spiritualitate și cultură 6.5. Evoluția artei și culturii bisericești în secolele XIV-XV
VII. Biserica Ortodoxă în dinamica secolului al XVI-lea	7.1. Ortodoxia românească în Țara Românească și Moldova în secolul al XVI-lea 7.2. Viața bisericească ortodoxă din Transilvania în secolul al XVI-lea 7.3. Monahismul în Moldova în secolul al XVI-lea 7.4. Monahismul în Țara Românească în secolul al XVI-lea 7.5. Manifestări ale artei și culturii bisericești în secolul al XVI-lea
VIII. Tiparul în spațiul românesc în secolul al XVI-lea	8.1. Secolul al XVI-lea – epoca de început a tiparului pe pământ românesc 8.2. Primele centre tipografice din spațiul românesc al secolului al XVI-lea 8.3. Diaconul Coresi – promotor al tiparului și al limbii române literare 8.4. Tiparul și dimensiunea europeană a culturii române: circulația cărții bisericești și unitatea de neam 8.5. Primele tipărituri bisericești din Țara Românească – studiu de caz
IX. Sfinții ierarhi cărturari din spațiul românesc în secolele XVII - XVIII	9.1. Mitropoliții Teofil și Ștefan ai Țării Românești 9.2. Sf. Varlaam și Dosoftei, mitropoliții Moldovei 9.3. Sf. Petru Movilă al Kievului. Sinodul de la Iași 9.4. Mărturisitori ai Ortodoxiei în Transilvania: Sfinții Ierarhi Ilie Iorest, Sava Brancovici și Simeon Ștefan 9.5. Sf. Antim Ivireanul și opera cărturărească
X. Criza unității Bisericii Ortodoxe în Transilvania	10.1. Dezbinarea Bisericii Ortodoxe din Transilvania 10.2. Biserica Unită din Transilvania în secolul al XVIII-lea 10.3. Episcopul Inochentie Micu 10.4. Mărturia credinței prin rezistența clerului și a poporului ortodox din Transilvania
XI. Ortodoxia în spațiul românesc, sec. al XVIII-lea	11.1. Ortodoxia românească în epoca fanariotă. Repere generale 11.2. Statortnicia Ortodoxiei în Transilvania: ierarhia și organizarea bisericească în a doua jumătate a secolului al XVIII-lea 11.3. Monahismul din spațiul românesc în secolul al XVIII-lea 11.4. Sfântul Paisie de la Neamț și isihasmul: Paisianismul ca mișcare de înnoire duhovnicească în context european 11.5. Preoțimea română și rolul ei în păstrarea identității naționale
XII. Biserica Ortodoxă Română în secolul al XIX-lea	12.1. Biserica și societatea românească în prima jumătate a secolului al XIX-lea 12.2. Biserica în timpul lui A. I. Cuza. Contribuția Bisericii la Unirea Principatelor 12.3. Drumul spre Autocefalie: Biserica Ortodoxă Română și relația cu Statul în perioada domniei Regelui Carol I 12.4. Biserica și Armata: asistența religioasă și contribuția clerului la dobândirea Independenței de Stat (1877-1878) 12.5. Situația Bisericii românești din Bucovina și Basarabia în sec. al XIX-lea 12.6. Contribuția Bisericii, prin cler și credincioși, la idealul unității și unirii românilor
XIII. Ierarhi de seamă din secolul al XIX-lea	13.1. Veniamin Costachi, mitropolitul Moldovei, și Sf. Andrei Șaguna, restauratorul Mitropoliei Transilvaniei. Statutul Organic șagunian 13.2. Sf. Grigorie Dascălul, mitropolitul Țării Românești, și Sf. Ierarh Calinic de la Cernica 13.3. Mitropoliții Nifon Rusăilă și Calinic Miclescu 13.4. Sf. Mitropolit Iosif Naniescu și episcopul Melchisedec Ștefănescu

Domenii de conținut	Conținuturi
XIV. Biserica Ortodoxă Română în prima jumătate a secolului al XX-lea	14.1. Contribuția Bisericii la susținerea Armatei Române în Primul Război Mondial 14.2. Ridicarea Bisericii Ortodoxe Române la rangul de Patriarhie (1925): recunoașterea prestigiului Ortodoxiei românești 14.3. Biserica Ortodoxă Română între Marea Unire și al Doilea Război Mondial: Patriarhii Miron și Nicodim 14.4. Ortodoxia românească în contextul celui de-al Doilea Război Mondial
XV. Biserica în perioada comunistă (a doua jumătate a secolului al XX-lea)	15.1. Biserica în fața totalitarismului: presiuni administrative și restricții ideologice (1948-1989) 15.2. Patriarhii Justinian Marina și Iustin Moisesescu. Biserica Ortodoxă Română între prigoană și mărturisire 15.3. De la prigoană la libertate: Patriarhul Teoctist și revigorarea vieții bisericești după 1989
XVI. Biserica Ortodoxă Română azi	16.1. Dinamismul vieții bisericești după 1989: restaurarea instituțională și revigorarea duhovnicească 16.2. Învățămintul teologic și activitatea social-filantropică 16.3. Canonizarea sfinților români 16.4. Misiunea Bisericii românești în diaspora. Rolul Bisericii în conservarea identității spirituale și culturale românești 16.5. Mass-media creștină: Radio Trinitas, Trinitas TV și presa bisericească 16.6. Dialogul intercreștin și relațiile externe ale Bisericii Ortodoxe Române

**Anexa nr.18.20. Programa de examen pentru disciplina *Dogmatică Ortodoxă, Cultul Ortodox* –
DOG_ORT_P1 (CS)**

- *Proba E – a doua probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării)*
- *Filiera vocațională, profilul teologic, Cultul Ortodox, specializarea Teologie Ortodoxă*

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina *Dogmatică Ortodoxă, Cultul Ortodox*, este realizată în conformitate cu prevederile *Programelor școlare pentru disciplina Dogmatică Ortodoxă, Cultul Ortodox, clasele a XI-a și a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializările: Teologie Ortodoxă, Patrimoniul cultural, Ghid turism religios și Muzică bisericească*, aprobată prin Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 3716/21.04.2026, Anexa nr. 49. Prezenta programă precizează competențele generale și competențele specifice care vor fi evaluate, domeniile de conținut și conținuturile vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen pentru disciplina *Dogmatică Ortodoxă, Cultul Ortodox - DOG_ORT_P1 (CS)*, fundamentează elaborarea subiectelor și a baremelor de evaluare și de notare pentru a doua probă E, la alegere, din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul ciclului liceal, clasele a XI-a - a XII-a, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen, la disciplina *Dogmatică Ortodoxă, Cultul Ortodox - DOG_ORT_P1 (CS)*, este de a constata măsura în care candidatul *explică adevărurilor de credință ale Bisericii Ortodoxe pe baza Sfintei Scripturi, a Sfintei Tradiții și a hotărârilor Sinoadelor Ecumenice; aplică învățăturile dogmatice în contexte teologice, liturgice și etice concrete; analizează critic relația dintre adevărurile de credință ortodoxe și alte perspective teologice interconfesionale sau filosofice; evaluează importanța dogmelor pentru viața și misiunea Bisericii*, în situații de complexitate corespunzătoare raportării disciplinei în cadrul segmentelor curriculare curriculum de specialitate (CS) și tipului de probă.

Prin susținerea probei de examen la disciplina *Dogmatică Ortodoxă, Cultul Ortodox - DOG_ORT_P1 (CS)*, candidatul este pus în situația de a face dovada formării/dezvoltării următoarelor **competențe generale (CG)**, dobândite pe parcursul claselor a XI-a - a XII-a:

CG1	Explicarea adevărurilor de credință ale Bisericii Ortodoxe pe baza Sfintei Scripturi, a Sfintei Tradiții și a hotărârilor Sinoadelor Ecumenice, evidențiind unitatea și consecvența învățaturii Bisericii
CG2	Aplicarea învățăturilor dogmatice în contexte teologice, liturgice și etice concrete, evidențiind valoarea lor formativă și relevanța pentru viața omului contemporan
CG3	Analizarea critică a relației dintre adevărurile de credință ortodoxe și alte perspective teologice interconfesionale sau filosofice, identificând elemente comune și diferențe esențiale
CG4	Evaluarea importanței dogmelor pentru viața și misiunea Bisericii, elaborând reflecții teologice personale, care să reflecte o gândire clară și argumentativă

Prin variantele de subiecte elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru orice modalitate corectă de rezolvare a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** care pot fi evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru ciclul liceal:

CG1 – Explicarea adevărurilor de credință ale Bisericii Ortodoxe pe baza Sfintei Scripturi, a Sfintei Tradiții și a hotărârilor Sinoadelor Ecumenice, evidențiind unitatea și consecvența învățaturii Bisericii

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS.1.1	Descrierea principalelor trăsături și izvoare ale teologiei dogmatice, recunoscând rolul Sfintei Scripturi, al Sfintei Tradiții și al Sinoadelor Ecumenice în fundamentarea acestora
XI.CS.1.2	Explicarea învățaturii despre Dumnezeu Treime, evidențiind lucrarea și unitatea celor trei Persoane divine
XI.CS.1.3	Explicarea actului creației ca dar al iubirii lui Dumnezeu, prezentând relația dintre Dumnezeu și lume în perspectiva dogmaticii ortodoxe

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS.1.4	Utilizarea corectă a terminologiei specifice teologiei dogmatice în exprimarea adevărilor de credință
XII.CS.1.1	Explicarea adevărilor de credință privind Persoana Mântuitorului Hristos, Persoana Duhului Sfânt și lucrarea Acestora în mântuirea omului
XII.CS.1.2	Definirea învățăturii ortodoxe despre Biserică ca Trup al lui Hristos, explicând semnificația Tainelor Bisericii ca porți ale harului și ale Împărăției lui Dumnezeu
XII.CS.1.3	Descrierea principalelor învățături ale eshatologiei ortodoxe, subliniind încrederea credinciosului în promisiunea vieții veșnice și judecata finală
XII.CS.1.4	Utilizarea corectă a terminologiei specifice teologiei dogmatice în contextul studiului aprofundat al dogmelor

CG2 – Aplicarea învățăturilor dogmatice în contexte teologice, liturgice și etice concrete, evidențiind valoarea lor formativă și relevanța pentru viața omului contemporan

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS.2.1	Ilustrarea modului în care dogma despre Dumnezeu Treime și creația lumii văzute și nevăzute se reflectă în practica liturgică și influențează comportamentul creștin
XI.CS.2.2	Explicarea modului în care credința în creația lui Dumnezeu determină responsabilitatea creștină față de mediul înconjurător și față de semenii noștri
XI.CS.2.3	Aplicarea conceptului de „chip și asemănare” în înțelegerea demnității și valorii persoanei umane
XI.CS.2.4	Utilizarea dogmelor despre păcat și mântuire pentru a analiza moralitatea faptelor și comportamentelor umane în diferite contexte de viață
XII.CS.2.1	Interpretarea corectă, din perspectivă dogmatică, semnificația și rolul iconografiei în Biserica Ortodoxă
XII.CS.2.2	Corelarea învățăturilor dogmatice (eclesiologie, soteriologie, eshatologie) cu textele liturgice, pentru a evidenția legătura dintre teologia doctrinară și cea sacramental-terapeutică
XII.CS.2.3	Identificarea modului în care credința în înviere schimbă atitudinea credinciosului față de viață și față de moarte
XII.CS.2.4	Aplicarea critică a învățăturilor dogmatice din eclesiologie, soteriologie și eshatologie în analiza unor situații de viață, evidențiind implicațiile lor morale și spirituale

CG3 – Analizarea critică a relației dintre adevărurile de credință ortodoxe și alte perspective teologice interconfesionale sau filosofice, identificând elemente comune și diferențe esențiale

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS.3.1	Compararea învățăturii ortodoxe despre Sfânta Treime cu cea a altor confesiuni creștine
XI.CS.3.2	Analiza erorilor cosmologice și antropologice în raport cu perspectiva teologică ortodoxă
XI.CS.3.3	Examinarea implicațiilor antropologice ale căderii și mântuirii din diferite perspective creștine
XII.CS.3.1	Compararea învățăturii ortodoxe despre Hristos și Duhul Sfânt cu interpretările altor confesiuni creștine, pentru a înțelege specificul teologiei ortodoxe
XII.CS.3.2	Analiza sensului doctrinar al eclesiologiei ortodoxe și al Tainelor, în raport cu alte modele eclesiale creștine
XII.CS.3.3	Evidențierea viziunii ortodoxe asupra vieții de după moarte, în comparație cu alte perspective religioase creștine

CG4 – Evaluarea importanței dogmelor pentru viața și misiunea Bisericii, elaborând reflecții teologice personale, care să reflecte o gândire clară și argumentativă

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS.4.1	Evaluarea rolului dogmelor în viața duhovnicească a credinciosului și în trăirea comunitară a Bisericii

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS.4.2	Formularea de răspunsuri ortodoxe bine argumentate la întrebări ideologice și etice actuale, din perspectiva învățaturii de credință
XII.CS.4.1	Evaluarea importanței relației dintre teologie și spiritualitate în viața Bisericii, pentru a evita o abordare exclusiv intelectualistă/scolastică
XII.CS.4.2	Elaborarea de reflecții teologice personale privind legătura dintre ortodoxie, ortopraxie și doxologie în cunoașterea dogmatică

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
I.Introducere în Teologia Dogmatică	1.1. Noțiunea de dogmă; dogmă și erezie 1.2. Cunoașterea dogmatică și importanța ei pentru viața creștină; teologia ca expresie a experienței duhovnicești 1.3. Dogmele fundamentale al Ortodoxiei: învățătura despre Sfânta Treime și cea despre Hristos 1.4. Caracterul eclesial al teologiei ortodoxe; dogma și viața bisericească 1.5. Caracterul doxologic al teologiei dogmatice
II.Revelația dumnezeiască – lucrarea Cuvântului lui Dumnezeu în istorie	2.1. Revelația Cuvântului lui Dumnezeu în creație, în Scripturi și în Hristos (Sf. Maxim Mărturisitorul) 2.2. Unitatea Revelației prin Proroci, Apostoli și Sfinții Bisericii; Inspirația dumnezeiască a Sfintei Scripturi 2.3. Lectura și tâlcuirea Sfintei Scripturi 2.4. Sfânta Tradiție. Tradiția apostolică și Tradiția bisericească 2.5. Raportul dintre Sfânta Scriptură, Sfânta Tradiție și Biserică. Rolul Sfinților Părinți și al Sinoadelor Ecumenice în formularea învățaturii de credință 2.6. Sfânta Tradiție ca mod de cunoaștere, de unire și de viețuire în Hristos prin Duhul Sfânt
III.Creația văzută și nevăzută	3.1. Crearea lumii din neființă, lucrare a Sfintei Treimi 3.2. Raționalitatea creației și unitatea ei în Hristos, Logosul divin 3.3. Omul în raport cu cosmosul în teologia patristică (Sf. Maxim Mărturisitorul) 3.4. Cosmologia ortodoxă în dialog cu știința contemporană; principii de ecologie creștină 3.5. Prezența și lucrarea îngerilor în Sfânta Scriptură 3.6. Ierarhia îngerească (Sf. Dionisie Areopagitul) 3.7. Natura și slujirea îngerilor. Îngerii buni și rolul lor în iconomia mântuirii și viața Bisericii 3.8. Îngerii răi și lucrarea lor în lume
IV.Cunoașterea lui Dumnezeu – Treime	4.1. Dogma Sfintei Treimi în Sfânta Scriptură 4.2. Distincția dintre ființa și energiile necreate ale Sfintei Treimi (Sf. Grigorie Palama) 4.3. Atributele dumnezeiești și energiile divine necreate 4.4. Formularea dogmei Sfintei Treimi în Tradiția creștină. Contribuția Sinoadelor Ecumenice I și II și a Sfinților Părinți 4.5. Terminologia trinitară: persoană și natură (Sf. Vasile cel Mare și Sf. Ioan Damaschin) 4.6. Relațiile dintre persoanele Sfintei Treimi (însușirile personale) 4.7. Comuniunea Persoanelor Sfintei Treimi (perihoreza) și lucrarea Lor în creație (aproprierea)

Domenii de conținut	Conținuturi
	4.8. Dogma Sfintei Treimi în iconografia Bisericii: Icoana Sfintei Treimi 4.9. Sfânta Treime în iconografia și rugăciunile Bisericii 4.10. <i>Filioque</i>, controversă trinitară 4.11. Treptele cunoașterii lui Dumnezeu în Ortodoxie 4.12. Cunoașterea lui Dumnezeu: cunoaștere rațională (afirmativă și negativă) și cunoaștere apofatică (Sf. Pr. Dumitru Stăniloae) 4.13. Cunoașterea lui Dumnezeu în împrejurările concrete ale vieții 4.14. Iubirea ca mod de cunoaștere a lui Dumnezeu
V. Antropologia ortodoxă	5.1. Omul, chip al lui Hristos și al Sfintei Treimi 5.2. Distincția dintre natură și persoană la nivel antropologic; caracterul personal al omului 5.3. Natura omului: trup și suflet; facultățile sufletului 5.4. Originea sufletului omenesc. Combaterea preexistenței, evoluționismului, creaționismului și reîncarnării 5.5. Starea originară a omului. Distincția dintre chip și asemănare 5.6. Căderea în păcat a omului – eșec al libertății (Sf. Andrei Criteanul – <i>Canonul cel Mare</i>) 5.7. Urmările căderii lui Adam în păcat și transmiterea acestora; pelagianism și augustinism 5.8. Hainele de piele, element constitutiv al stării căzute a omului
VI. Persoana Mântuitorului Hristos și lucrarea Sa răscumpărătoare	6.1. Taina înomenirii Fiului și Cuvântului lui Dumnezeu; Hristos în Vechiul și în Noul Testament 6.2. Iisus Hristos, Dumnezeu Adevărat și Om Adevărat; chenoza Fiului lui Dumnezeu 6.3. Definirea dogmatică a persoanei lui Iisus Hristos: unirea ipostatică (Sinodul al IV-lea ecumenic de la Calcedon) 6.4. Consecințe ale unirii ipostatice 6.5. Nașterea mai presus de fire a lui Hristos și pururea fecioria Maicii Domnului 6.6. Maica Domnului este Născătoare de Dumnezeu (<i>Theotokos</i>- Sinodul III Ecumenic) și chip al Bisericii 6.7. În Hristos sunt două voințe și două lucrări (Sf. Maxim Mărturisitorul, Sinodul VI Ecumenic) 6.8. Icoana: teologie și închinare (Sinodul VII Ecumenic) 6.9. Praznicele Împărătești și semnificația lor dogmatică; iconografia Praznicelor Împărătești 6.10. Importanța Coborârii la iad, a Învierii și a Înălțării Domnului în iconomia mântuirii 6.11. Hristologia reflectată în texte liturgice din Sămbăta Mare, de la Învierea și de la Înălțarea Domnului
VII. Persoana și lucrarea Duhului Sfânt. Îndumnezeirea	7.1. Lucrarea Duhului Sfânt, viața Bisericii în Hristos 7.2. Împreună lucrarea lui Hristos și a Duhului Sfânt în iconomia mântuirii personale 7.3. Mântuirea prin Hristos și harul Duhului Sfânt; valoarea libertății umane 7.4. Lucrarea sfințitoare și darurile Duhului Sfânt în viața creștinului 7.5. Dobândirea mântuirii (ortodoxie și ortopraxie) 7.6. Învățătura ortodoxă despre îndumnezeirea omului 7.7. Sfinții, expresie a plinătății lucrării Duhului Sfânt în Biserică 7.8. Duhul Sfânt în scrieri filocalice (Sf. Calist Angelicoudes)
VIII. Biserica – Trupul lui Hristos	8.1. Originea și întemeierea Bisericii 8.2. Biserica – comuniune și comunitate în har

Domenii de conținut	Conținuturi
	8.3. Biserica, Trupul lui Hristos 8.4. Unitatea și sfințenia Bisericii 8.5. Catolicitatea și apostolicitatea Bisericii 8.6. Rolul episcopului, preotului, diaconului și laicilor în Biserică
IX.Sfintele Taine ale Bisericii – porți ale harului și ale Împărăției	9.1. Taina Bisericii și Sfintele Taine 9.2. Viața în Hristos dobândită prin Sfintele Taine (Sf. Nicolae Cabasila) 9.3. Unitatea Sfintelor Taine ale Bisericii cu Sfânta Liturghie 9.4. Taina Botezului și Taina Mirungerii 9.5. Taina Sfintei Euharistii 9.6. Euharistie și eshatologie 9.7. Taina Pocăinței 9.8. Taina Cununiei 9.9. Taina Preoției 9.10. Taina Sfântului Maslu și ierurgiile în viața Bisericii
X.Eshatologia ortodoxă	10.1. Înțelesul creștin al morții 10.2. Judecata particulară a sufletului 10.3. Starea sufletelor până la judecata universală. Problematika purgatoriului (Sf. Marcu al Efesului). Rai și iad 10.4. Rugăciunile Bisericii pentru cei adormiți 10.5. A Doua Venire a lui Hristos. Învierea morților 10.6. Judecata universală 10.7. Viața veșnică

Anexa nr.18.21. Programa de examen pentru disciplina *Studiul Sfintei Scripturi, Cultul Ortodox – SSS_ORT_P1 (CS)*

- *Proba E – a doua probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării)*
- *Filiera vocațională, profilul teologic, Cultul Ortodox, specializarea Teologie Ortodoxă*

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina *Studiul Sfintei Scripturi, Cultul Ortodox*, este realizată în conformitate cu prevederile *Programelor școlare pentru disciplina Studiul Sfintei Scripturi, Cultul Ortodox, clasele a IX-a - a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Teologie Ortodoxă*, aprobată prin Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 3716/21.04.2026, Anexa nr. 45. Prezenta programă precizează competențele generale și competențele specifice care vor fi evaluate, domeniile de conținut și conținuturile vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen pentru disciplina *Studiul Sfintei Scripturi, Cultul Ortodox - SSS_ORT_P1 (CS)*, fundamentează elaborarea subiectelor și a baremelor de evaluare și de notare pentru a doua probă E, la alegere, din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul ciclului liceal, clasele a IX-a - a XII-a, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen, la disciplina *Studiul Sfintei Scripturi, Cultul Ortodox - SSS_ORT_P1 (CS)*, este de a constata măsura în care candidatul *evidențiază mesajului textului Sfintei Scripturi; valorificarea dimensiunilor dogmatice, morale și spirituale ale mesajului scripturistic; integrarea valorilor biblice în formarea identității spirituale autentice, fundamentate pe învățătura Sfintei Scripturi; analiza aprofundată a principiilor biblice*, în situații de complexitate corespunzătoare raportării disciplinei în cadrul segmentelor curriculare curriculum de specialitate (CS) și tipului de probă.

Prin susținerea probei de examen la disciplina *Studiul Sfintei Scripturi, Cultul Ortodox - SSS_ORT_P1 (CS)*, candidatul este pus în situația de a face dovada formării/dezvoltării următoarelor **competențe generale (CG)**, dobândite pe parcursul claselor a IX-a - a XII-a:

CG1	Evidențierea mesajului textului Sfintei Scripturi în contextul istoriei mântuirii, subliniind actualitatea acestuia
CG2	Valorificarea aplicată a dimensiunilor dogmatice, morale și spirituale ale mesajului scripturistic, reliefând relevanța acestora pentru învățătura creștină și pentru viața personală și comunitară
CG3	Integrarea personală a valorilor biblice în formarea identității spirituale autentice, fundamentate pe învățătura Sfintei Scripturi
CG4	Structurarea premiselor strategiei misionare și de promovare comunitară a valorilor creștine autentice prin analiza aprofundată a principiilor biblice

Prin variantele de subiecte elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru orice modalitate corectă de rezolvare a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate competențele specifice (CS) care pot fi evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru ciclul liceal:

CG1 – Evidențierea mesajului textului Sfintei Scripturi în contextul istoriei mântuirii, subliniind actualitatea acestuia

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.1.1.	Descrierea noțiunilor generale despre Sfânta Scriptură, recunoscând rolul acesteia în actul mântuirii
IX.CS.1.2.	Rezumarea nuanțată a conținuturilor cărților istorice din canonul biblic, evidențiind semnificația teologică a acestora
IX.CS.1.3.	Identificarea unor momente semnificative ale istoriei mântuirii în textele scripturistice, prezentând locul acestora în planul general al mântuirii neamului omenesc
X.CS.1.1.	Rezumarea nuanțată a conținuturilor cărților sfinte din canonul biblic, evidențiind semnificația teologică a acestora

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
X.CS.1.2.	Delimitarea principalelor momente ale istoriei mântuirii în textele scripturistice, prezentând relația dintre ele
X.CS.1.3.	Deducerea semnificației episoadelor biblice relevante din cuprinsul cărților sfinte, recunoscând implicațiile actuale ale acestora
XI.CS.1.1.	Prezentarea secvențelor semnificative din conținutul cărților didactice ale canonului biblic, punând în lumină actualitatea mesajului acestora
XI.CS.1.2.	Ilustrarea aspectelor specifice cărților profetice ale canonului scripturistic, pentru înțelegerea mesajului lor
XI.CS.1.3.	Înțelegerea conținutului de idei al cărților didactice și profetice, recunoscând implicațiile actuale ale acestora
XII.CS.1.1.	Sintetizarea conținuturilor cărților Sfintei Scripturi, evidențiind actualitatea mesajului biblic
XII.CS.1.2.	Identificarea temelor majore ale teologiei biblice în canonul scripturistic, reliefând unitatea acestora
XII.CS.1.3.	Formularea unor argumentări tematice coerente pe baza textului scripturistic, în relație cu învățăturile Sfinților Părinți

CG2 – Valorificarea aplicată a dimensiunilor dogmatice, morale și spirituale ale mesajului scripturistic, reliefând relevanța acestora pentru învățătura creștină și pentru viața personală și comunitară

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.2.1.	Prezentarea importanței Sfintei Scripturi ca izvor al revelației divine, subliniind relația acesteia cu Sfânta Tradiție
IX.CS.2.2.	Utilizarea noțiunilor de ermeneutică biblică în raport cu textul scripturistic
IX.CS.2.3.	Înțelegerea corectă a mesajului scripturistic în cheia sensului literal și/sau simbolic al acestora
X.CS.2.1.	Utilizarea conceptelor și regulilor ermeneuticii biblice în descifrarea sensurilor Sfintei Scripturi
X.CS.2.2.	Distingerea elementelor doctrinare, morale și spirituale din textele biblice, prin lectura și înțelegerea corectă a mesajului lor
X.CS.2.3.	Corelarea valorilor biblice cu situații concrete de viață, pentru a valida eficiența și veridicitatea acestora, precum și rolul lor pentru viața personală și a comunității
XI.CS.2.1.	Exersarea conceptelor și regulilor ermeneuticii biblice în descifrarea sensurilor Sfintei Scripturi
XI.CS.2.2.	Distingerea elementelor doctrinare, morale și spirituale din textele biblice, prin lectura și înțelegerea corectă a mesajului lor
XI.CS.2.3.	Corelarea textelor scripturistice cu învățătura de credință și morala creștină, ilustrând unitatea acestora
XII.CS.2.1.	Aplicarea unor metode exegetice de decodificare a mesajului biblic, inclusiv cu ajutorul unor discipline auxiliare
XII.CS.2.2.	Utilizarea textelor scripturistice paralele pentru fundamentarea învățăturii de credință și a teologiei morale
XII.CS.2.3.	Evidențierea caracterului teologiei biblice ortodoxe, prin comparație cu teologia biblică a altor confesiuni

CG3 – Integrarea personală a valorilor biblice în formarea identității spirituale autentice, fundamentate pe învățătura Sfintei Scripturi

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.3.1.	Identificarea valorilor autentice ale credinței creștine în texte scripturistice, în acord cu învățătura Bisericii
IX.CS.3.2.	Aplicarea valorilor biblice identificate în vederea formării unei identități spirituale personale

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.3.3.	Corelarea valorilor biblice cu situații concrete de viață, pentru a valida eficiența și veridicitatea acestora, precum și rolul lor pentru viața personală și a comunității
X.CS.3.1.	Interpretarea textelor scripturistice în acord cu învățătura Bisericii, pentru a identifica valorile autentice ale credinței
X.CS.3.2.	Aplicarea valorilor biblice identificate în vederea formării unei identități spirituale personale
X.CS.3.3.	Sintetizarea valorilor biblice adecvate unor situații concrete de viață Bisericii și a comunității
XI.CS.3.1.	Analizarea valorilor autentice ale credinței creștine în texte scripturistice, în acord cu învățătura Bisericii
XI.CS.3.2.	Argumentarea importanței valorilor biblice identificate în vederea formării unei identități spirituale personale
XI.CS.3.3.	Interpretarea unor situații concrete din viața personală, comunitară și eclesială în conformitate cu învățăturile Scripturii
XII.CS.3.1.	Validarea valorilor autentice ale credinței creștine, prin raportarea la conținuturi scripturistice
XII.CS.3.2.	Construirea unei identități personale și comunitare, prin aplicarea valorilor biblice identificate
XII.CS.3.3.	Proiectarea unor situații concrete de viață, în conformitate cu valorile identificate în Sfânta Scriptură, pentru a valida eficiența și veridicitatea acestora, precum și rolul lor pentru viața personală și a comunității

CG4 – Structurarea premiselor strategiei misionare și de promovare comunitară a valorilor creștine autentice prin analiza aprofundată a principiilor biblice

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.4.1.	Utilizarea adecvată a limbajului biblic și teologic, în conexiune cu diferite manifestări ale credinței
IX.CS.4.2.	Implicarea în activități misionare și comunitare, folosind principii inspirate din Sfânta Scriptură
IX.CS.4.3.	Promovarea valorilor inspirate din studiul biblic, prin inițiative de tip misionar și prin participarea activă la viața comunității
X.CS.4.1.	Înțelegerea limbajului biblic și teologic, în conexiune cu diferite manifestări ale credinței
X.CS.4.2.	Implicarea în activități misionare și comunitare, folosind principii inspirate din Sfânta Scriptură
X.CS.4.3.	Promovarea valorilor inspirate din studiul biblic, prin inițiative de tip misionar și prin participarea activă la viața comunității
XI.CS.4.1.	Analizarea limbajului biblic și teologic, în conexiune cu diferite manifestări ale credinței
XI.CS.4.2.	Implicarea în activități misionare și comunitare, folosind principii inspirate din Sfânta Scriptură
XI.CS.4.3.	Promovarea valorilor inspirate din studiul biblic, prin inițiative de tip misionar și prin participarea activă la viața comunității
XII.CS.4.1.	Argumentarea propriei opinii, folosind adecvat limbajul biblic
XII.CS.4.2.	Proiectarea unor norme de viață, în acord cu principiile biblice
XII.CS.4.3.	Elaborarea unor inițiative de tip misionar și de participarea activă la viața comunității, pe baza învățăturilor biblice

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
I. Introducere în studiul Sfintei Scripturi	1.1. Biblia – considerații generale 1.2. Inspirația divină și cărțile Sfintei Scripturi 1.3. Contextul istoric și mediul religios în care au fost scrise cărțile Sfintei Scripturi 1.4. Istoria canonului cărților Sfintei Scripturi 1.5. Istoria textului cărților Sfintei Scripturi 1.6. Traducerile cărților Sfintei Scripturi 1.7. Hermeneutica biblică 1.8. Lectura duhovnicească a Sfintei Scripturi
II. Vechiul Testament: Începuturile omenirii/Prologul istoriei mântuirii (Facerea, 1–11)	2.1. Noțiuni introductive despre Pentateuh – Canon, autor, inspirație divină, împărțirea cărților 2.2. Crearea lumii și a omului (Fac. 1–2) 2.3. Căderea în păcat și urmările ei. Protoevanghelia (Fac. 3–4) 2.4. Răspândirea păcatului. Potopul și legământul cu Noe (Fac. 4, 17–9, 29) 2.5. Turnul Babel – mândria omului și începutul istoriei popoarelor (Fac. 10–11)
III. Vechiul Testament: Istoria patriarhilor – de la chemarea lui Avraam la coborârea în Egipt. Credința patriarhilor și făgăduințele lui Dumnezeu (Facerea, 12–50)	3.1. Chemarea lui Avraam, legământul cu Dumnezeu și făgăduința mesianică (Fac. 12–22) 3.2. Patriarhul Isaac și binecuvântarea dată lui Iacov (Fac. 23–28) 3.3. Patriarhul Iacov – viața, încercările și binecuvântările (Fac. 29–36) 3.4. Iosif cel drept – de la vânzarea de către frați la slava în Egipt (Fac. 37–41) 3.5. Familia lui Iacov în Egipt și profeția mesianică a sceptorului din Iuda (Fac. 42–50)
IV. Noul Testament: Perioada anterioară activității publice a Mântuitorului	4.1. Vestirea zămislirii și nașterea Sf. Ioan Botezătorul (Lc. 1, 5-25; 57-80). Buna Vestire (Lc. 1, 26-38 și Mt. 1, 18-25) 4.2. Nașterea lui Iisus Hristos. Închinarea magilor și a păstorilor. Uciderea pruncilor de către Irod și fuga în Egipt (Mt. 2; Lc. 2, 1-20) 4.3. Tăierea împrejur și aducerea la Templu. Iisus la Templu, la vârsta de 12 ani (Lc. 2, 21-52) 4.4. Activitatea Sf. Ioan Botezătorul și Botezul Domnului (Mt. 3, 1-17; Mc. 1, 1-11; Lc. 3, 1-22; In. 1, 6-8, 15, 19-36; 3, 22-36). Tăierea capului Sf. Ioan Botezătorul (Mt. 14, 1-12; Mc. 6, 14-29; Lc. 9, 7-9) 4.5. Ispitirea în pustie (Mt. 4, 1-11; Mc. 1, 12-13; Lc. 4, 1-13)
V. Noul Testament: Activitatea publică a Mântuitorului	5.1. Începutul activității mesianice: vestirea Împărăției cerurilor și chemarea primilor ucenici (In. 1, 35-51). Apostolii Domnului (Mt. 10, 2-4; Mc. 3, 16-19; Lc. 6, 13-16) 5.2. Minunile Domnului. Prima minune la nunta din Cana Galileii (In. 2, 1-11) 5.3. Minunile Domnului: săturarea mulțimilor, vindecarea bolnavilor, alungarea demonilor, învierea morților, stăpânirea asupra naturii 5.4. Cuvântările Mântuitorului Iisus Hristos (Predica de pe munte, Mt. 5-7; Cuvântarea euharistică, In. 6) 5.5. Cuvântările Mântuitorului Iisus Hristos (Cuvântarea eclesiologică, Mt. 18; Cuvântarea eshatologică, Mt. 24-25, Cuvântarea de despărțire, In. 13-17) 5.6. Parabolele Mântuitorului Iisus Hristos. Împărăția lui Dumnezeu și așteptarea eshatologică în parabolele relatate de Sf. Evanghelist Matei (Mt. 13; 25) 5.7. Parabolele Mântuitorului Iisus Hristos. Bogăția, iertarea și relația cu aproapele în parabolele relatate de Sf. Evanghelist Luca (Lc. 10; 15; 16) 5.8. Întâlnirea omului cu Dumnezeu Cuvântul: Levi (Matei) (Mt. 9, 9; Mc. 2, 13-14; Lc. 5, 27-28), Zahau (Lc. 19, 1-10), Nicodim (In. 3, 1-21), Bartimeu (Mc. 10, 46-52), femeia păcătoasă (In. 8, 1-11), orbul din naștere (In. 9, 1-41)
VI. Vechiul Testament: Pelerinajul poporului lui Dumnezeu de la ieșirea din Egipt la Țara Făgăduinței.	6.1. Moise – chemarea, misiunea și eliberarea poporului din robia Egiptului (Ieș. 1-12) 6.2. Sărbătorirea Paștelui și trecerea prin Marea Roșie (Ieș. 12-15) 6.3. Peregrinarea prin pustiu și purtarea de grijă a lui Dumnezeu (Ieș. 15-18)

Domenii de conținut	Conținuturi
De la robie la Legământ – istoria poporului în pustiu	6.4. Primirea Legii pe Sinai și Legământul cu poporul Israel/ales. Decalogul (Ieș. 19–24) 6.5. Cortul Mărturie – loc al prezenței lui Dumnezeu. Obiectele sfinte din cort (Ieș. 25–40) 6.6. Slujirea preotească – arhiereul, preoții și leviții (Levitic) 6.7. Jertfele și simbolismul lor teologic (Lev. 1–7; 16) 6.8. Sărbătorile poporului Israel: Paștile, Cincizecimea, Ziua Ispășirii și Sărbătoarea Corturilor (Ieș. 12–13; 23, 14–17; 34, 18–23; Lev. 16; 23; Num. 28–29; Deut. 16) 6.9. Călătoria prin pustiu și cântirile poporului (Num. 11–14; 20) 6.10. Șarpele de aramă și apele de la Meriba – semne ale încercării și prefigurări mesianice (Num. 20–21) 6.11. Valaam și profeția mesianică a stelei din Iacov (Num. 22–24) 6.12. Cuvântările lui Moise și recapitularea Legii (Deut. 1–17; 19–30) 6.13. Profetul cel Mare și împlinirea făgăduințelor lui Dumnezeu (Deut. 18, 15–19; 30) 6.14. Sfârșitul vieții lui Moise și pregătirea intrării în Canaan (Deut. 31–34)
VII. Noul Testament: Activitatea publică a Domnului în afara Galileii și în Ierusalim	7.1. Femeia cananeancă (Mt. 15, 21–28; Mc. 7, 24–30). Femeia samarineancă (In. 4, 5–42) 7.2. Mărturisirea lui Petru și vestirea Pătimirilor (Mt. 16, 13–20; Mc. 8, 27–30; Lc. 9, 18–21) 7.3. Schimbarea la Față (Mt. 17, 1–9; Mc. 9, 2–10; Lc. 9, 28–36) 7.4. Învierea lui Lazăr (In. 11) 7.5. Intrarea în Ierusalim (Mt. 21, 1–11; Mc. 11, 1–11; Lc. 19, 28–44; In. 12, 12–19) 7.6. Curățarea Templului (Mt. 21, 12–17; Mc. 11, 15–19; Lc. 19, 45–48; In. 2, 13–25)
VIII. Noul Testament: Pătimirile, Moartea și Învierea Domnului Iisus Hristos	8.1. Cina cea de Taină (Mt. 26, 17–30; Mc. 14, 12–26; Lc. 22, 7–23; In. 13–17) 8.2. Rugăciunea din grădina Ghetsimani și arestarea Domnului (Mt. 26, 36–56; Mc. 14, 32–50; Lc. 22, 39–53; In. 18, 1–12) 8.3. Procesul Mântuitorului Hristos (Mt. 26, 57–68; 27, 1–2, 11–26; Mc. 14, 53–65; 15, 1–15; Lc. 22, 54–71; 23, 1–25; In. 18, 12–24; 18, 28–19, 16) 8.4. Răstignirea, Moartea și punerea în mormânt a Domnului (Mt. 27, 32–61; Mc. 15, 21–47; Lc. 23, 26–56; In. 19, 16–42) 8.5. Învierea lui Iisus și mormântul gol (Mt. 28, Mc. 16, Lc. 24, In. 20) 8.6. Arătările Domnului Înviat (Mt. 28, Mc. 16, Lc. 24, In. 20–21) 8.7. Înălțarea Domnului și făgăduința trimeriei Duhului Sfânt (Mt. 28, Mc. 16, Lc. 24, In. 14, 15–31; 15, 26–27; 16, 7–15, 20)
IX. Vechiul Testament: Cucerirea Canaanului și perioada judecătorilor (Iosua, Judecători, Rut)	9.1. Noțiuni introductive. Cucerirea Canaanului și perioada judecătorilor 9.2. Iosua – slujitorul Domnului și conducătorul poporului ales (Ios. 1–5) 9.3. Cucerirea Ierihonului și campaniile din Canaan (Ios. 6–12) 9.4. Împărțirea țării și reînnoirea legământului la Sichem (Ios. 13–24) 9.5. Judecătorii – conducători ridicați de Dumnezeu pentru izbăvirea poporului (Jud. 1–5) 9.6. Judecătorii Ghedeon și Samson – puterea lui Dumnezeu în slăbiciunea omului (Jud. 6–16) 9.7. Decădere morală și idolatrie în Israel în timpul judecătorilor (Jud. 17–21) 9.8. Cartea Rut – credința și fidelitatea unei femei străine (Rut 1–4)
X. Noul Testament: Pogorârea Duhului Sfânt și începutul Bisericii. Misiunea în Ierusalim	10.1. Pogorârea Duhului Sfânt și cuvântarea lui Petru (F.A. 2, 1–36) 10.2. Viața Bisericii creștine primare în Ierusalim (F.A. 2, 37–45) 10.3. Activitatea și propovăduirea Apostolilor (F.A. 3, 1–5, 42) 10.4. Procesul și martiriul Sf. Arhidiacon Ștefan (F.A. 6, 1–8, 1)

Domenii de conținut	Conținuturi
XI. Noul Testament: Misiunea în Samaria și Iudeea. Misiunea lui Pavel până la „marginile pământului”	11.1. Filip și Petru în Samaria (F.A. 8,1-25). Filip și eunucul etiopian (F.A. 8, 26-40). Petru la Lida, Iope, Cezareea și Ierusalim (F.A. 9, 31-11,18) 11.2. Convertirea lui Saul (F.A. 9) 11.3. Saul și Barnaba în prima călătorie misionară (F.A. 13,1-14, 28) 11.4. Sinodul apostolic de la Ierusalim (F.A. 15) 11.5. A doua călătorie misionară a Sf. Ap. Pavel (F.A. 15, 36-18, 22) 11.6. A treia călătorie misionară a Sf. Ap. Pavel (F.A. 18, 23-21, 14) 11.7. Arestarea Sf. Ap. Pavel la Ierusalim, călătoria spre Roma și arestul la domiciliu la Roma (F.A. 27, 1-28, 31)
XII. Vechiul Testament: Istoria monarhiei lui Israel – de la Saul la robia babiloniană (1–4 Regi; 1–2 Paralipomena)	12.1. Monarhia în Israel. Judecătoria Samuel și instaurarea monarhiei (1 Reg. 1–12; 1 Paral. 10) 12.2. Regele Saul – ascultare și lepădare (1 Reg. 13–31; 1 Paral. 10) 12.3. David – de la păstor la rege ales de Dumnezeu (2 Reg. 1–10; 1 Paral. 11–20) 12.4. David și chivotul Legii – păcat și pocăință (2 Reg. 11–24; 1 Paral. 21–29) 12.5. Regele Solomon – înțelepciunea și slava domniei (3 Reg. 1–10; 2 Paral. 1–8) 12.6. Zidirea și sfințirea Templului din Ierusalim (3 Reg. 5–9; 2 Paral. 2–7)
XIII. Vechiul Testament: Istoria monarhiei lui Israel și profeția în perioada asiriană – de la Saul la robia babiloniană	13.1. Despărțirea regatului. Profeții Ilie și Elisei (3 Reg. 12–22; 4 Reg. 1–13; 2 Paralip. 10–20) 13.2. Introducere în studiul profeților – chemarea, misiunea, împărțirea profeților și rolul lor în Vechiul Testament 13.3. Profetul Amos – dreptatea lui Dumnezeu și judecata asupra nedreptății sociale, cu speranța restaurării mesianice (Am. 1–2; 3–6; 7–9) 13.4. Profetul Osea 13.4.1. Osea – viața profetului, simbol al fidelității lui Dumnezeu (Os. 1–3; 11) 13.4.2. Iubirea milostivă a lui Dumnezeu, pocăința și făgăduința mesianică în cartea profetului Osea (Os. 6; 11; 14) 13.5. Profetul Isaia 13.5.1. Chemarea profetului Isaia și viziunea slavei Domnului (Is. 1; 6) 13.5.2. Profeția despre Emanuel și Împărăția păcii (Is. 7–12) 13.5.3. Pătimirile lui Mesia – Robul Domnului (Is. 40–42; 49). Viziunea despre Noul Ierusalim și nădejdea mesianică (Is. 60 – 66) 13.5.4. Mesajul moral și religios al cărții profetului Isaia: adevăratul cult, dreptatea și milostenia (Is. 1; 5; 32; 58) 13.6. Profetul Miheia 13.6.1. Miheia – muștrarea nedreptății și chemarea la umblarea smerită cu Dumnezeu (Mih. 1–3; 6) 13.6.2. Miheia – profeția despre Mesia care Se va naște la Betleem (Mih. 4–5; 7) 13.7. Iona și Naum – milostivirea lui Dumnezeu, judecata asupra Ninivei și prefigurarea lui Hristos (Iona 1–4; Naum 1–3)
XIV. Vechiul Testament: Perioada regilor din Iuda și profeția Vechiului Testament din timpul robiei babiloniene – pocăință, credință și Noul Legământ (sec. VII–VI î.Hr.)	14.1. Regele Iezechia – începutul unei noi perioade istorice: credință și rugăciune în fața Asiriei 14.2. Regele Iosia – descoperirea Legii și reformele religioase (4 Reg. 22–23; 2 Paral. 34–35) 14.3. Căderea Ierusalimului și robia babiloniană (4 Reg. 24–25; 2 Paral. 36) 14.4. Profetul Ieremia. 14.4.1. Ieremia – chemarea profetului și misiunea sa dificilă (Ier. 1; 20, Plâng. 1–3). 14.4.2. Judecata asupra păcatului și distrugerea Ierusalimului (Ier. 7; 25; 39). 14.4.3. Profeții mesianice. Mesia – Odrasla lui David și noul legământ scris în inimă (Ier. 23, 5–6; 31, 31–34) 14.5. Profetul Iezechiel. 14.5.1. Vedenia slavei dumnezeiești, chemarea profetului și actele simbolice ale lui Iezechiel (Iez. 1–7).

Domenii de conținut	Conținuturi
	14.5.2. Judecata, pocăința și promisiunea înnoirii duhovnicești prin Duhul lui Dumnezeu (Iez. 11; 18; 34; 36, 24–28). 14.5.3. Restaurarea poporului lui Dumnezeu: Păstorul din casa lui David, învierea oaselor uscate și templul înnoit (Iez. 34; 36–37; 40–48) 14.6. Profetul Daniel. 14.6.1. Mărturia credinței în exil: fidelitatea tinerilor înaintea lui Nabucodonosor și izbăvirea lui Daniel din groapa leilor (Dan. 1-6) 14.6.2. Profețiile mesianice și viziunile apocaliptice din cartea lui Daniel: Fiul Omului și cele șaptezeci de săptămâni (Dan. 7-12) 14.7. Profeții „mici” ai crizei babiloniene - dreptatea prin credință, Ziua Domnului și judecata asupra neamurilor (Avac. 1–3; Sof. 1–3; Avd. 1)
XIV. Vechiul Testament: Întoarcerea din robie și profeția în epoca postexilică – restaurarea poporului și nădejdea venirii lui Mesia (sec. VI–V î.Hr.)	15.1. Edictul lui Cyrus și întoarcerea din robia babiloniană (1 Ezd. 1–2). Rezidirea Templului Domnului sub conducerea lui Zorobabel (Ezd. 3–6; Ag. 1–2; Zah. 4) 15.2. Ezdra și Neemia – reînnoirea legământului cu Dumnezeu și refacerea zidurilor Ierusalimului (1 Ezd. 7–10; Neem. 1–7; 8–13) 15.3. Regina Estera – providența lui Dumnezeu și salvarea poporului (Est. 1–10) 15.4. Profetul Agheu – chemarea la rezidirea Templului și făgăduința slavei mesianice (Ag. 1–2) 15.5. Profetul Zaharia. 15.5.1. Zaharia – chemarea la pocăință și începutul misiunii profetice: vedeniile și făgăduința restaurării (Zah. 1–6). 15.5.2. Vlăstarul și împăratul smerit: prefigurări mesianice și împlinirea planului lui Dumnezeu (Zah. 3; 6, 9–15; 9, 9–10; 12, 10); Ziua Domnului și desăvârșirea împărăției mesianice (Zah. 13–14) 15.6. Profetul Maleahi – chemarea la credincioșie, adevăratul cult și vestirea Înaintemergătorului (Mal. 1–4)
XVI. Noul Testament: Teologia biblică a epistolelor Sf. Ap. Pavel	16.1. Introducere: Sfântul Pavel – „Apostolul neamurilor”. Aspecte de isagogie generală a epistolelor pauline 16.2. Epistola întâi către Tesaloniceni a Sf. Ap. Pavel – Apologia apostolatului Sfântului Pavel și misiunea lui Timotei (1 Tes. 2-3). Soarta celor vii și a celor adormiți la Parusia Domnului (1 Tes. 4) 16.3. Epistola a doua către Tesaloniceni a Sf. Ap. Pavel – Parusia și semnele care o vor preceda (2 Tes. 2). Îndemn la rugăciune și muncă (2 Tes. 3) 16.4. Epistola întâi către Corinteni a Sf. Ap. Pavel – Dezbinările și scandalurile din Corint (1 Cor. 1 - 6). Sfaturi date de Sf. Pavel referitoare la diferite chestiuni ridicate de corinteni (1 Cor. 7-10). Adunările liturgice și harismele (1 Cor. 11-14). Precizări eshatologice (1 Cor. 15) 16.5. Epistola a doua către Corinteni a Sf. Ap. Pavel – Apologia personală a Sf. Pavel (2 Cor. 1-7). Colecta pentru Biserica din Ierusalim (2 Cor. 8-9). Apologie polemică (2 Cor. 10-13) 16.6. Epistola Sf. Ap. Pavel către Galateni – Secțiune autobiografic - apologetică (Gal. 1-2). Mântuirea prin credință (Gal. 3-5) 16.7. Epistola Sf. Ap. Pavel către Romani - Îndreptarea prin credință și roadele ei (Rom. 1-8). Situația poporului ales în iconomia mântuirii (Rom. 9-11) 16.8. Epistola Sf. Ap. Pavel către Filipeni - Încurajări în suferința filipenilor pentru Hristos (Filip. 1). Imn hristologic (Filip. 2) 16.9. Epistola Sf. Ap. Pavel către Efeseni - Taina mântuirii și a Bisericii (Efes. 1-3). Familia creștină (Efes. 4-6) 16.10. Epistola Sf. Ap. Pavel către Coloseni - Hristos, plinătatea dumnezeirii, Capul Bisericii și centrul întregii creații (Col. 1). Apostolatul și misiunea Sfântului Pavel (Col. 2-3) 16.11. Epistola Sf. Ap. Pavel către Filimon - Sclavagismul și creștinismul

Domenii de conținut	Conținuturi
	16.12. Epistola întâi către Timotei a Sf. Ap. Pavel - Apărarea credinței adevărate și organizarea cultului creștin (1 Tim. 2). Însușirile slujitorilor bisericești (1 Tim. 3). Îndrumări pastorale (1 Tim. 4-6) 16.13. Epistola a doua către Timotei a Sf. Ap. Pavel – Apărarea credinței adevărate în fața învățătorilor mincinoși (2 Tim. 1-3). Testamentul Apostolului (2 Tim. 4) 16.14. Epistola Sf. Ap. Pavel către Tit – Misiunea lui Tit și însușirile slujitorilor bisericești (Tit 1). Norme de conduită creștină (Tit 2-3) 16.15. Epistola către Evrei a Sf. Ap. Pavel - Superioritatea învățaturii creștine față de cea a Vechiului Testament (Tit 1-4). Superioritatea arhieriei Domnului Hristos față de preoția levitică (Tit 4-10). Îndemnuri pastorale (Tit 10-13)
XVII. Noul Testament: Teme de teologie biblică în epistolele sobornicești	17.1. Epistola Sobornicească a Sf. Ap. Iacob - Credința vie se arată prin răbdare în suferințele vieții și prin faptele iubirii (Iac. 1-2). Înfânarea limbii și adevărata înțelepciune. Muștrări și îndemnuri (Iac. 3-5) 17.2. Întâia Epistolă Sobornicească a Sf. Ap. Petru – Îndemnuri la sfințenie și iubire reciprocă (1 Petr. 1-2). Creștinul în mijlocul lumii (1 Petr. 3-4). Îndemnuri pentru o viață duhovnicească (1 Petr. 5) 17.3. A doua Epistolă Sobornicească a Sf. Ap. Petru - Scara virtuților creștine. Învățătorii mincinoși (2 Petr. 1-2). Realitatea Parusiei și justificarea întârzierii ei. Ceruri noi și pământ nou (2 Petr. 3) 17.4. Epistola Sobornicească a Sf. Ap. Iuda - Păstrarea credinței apostolice nealterate și lupta împotriva rătăcirilor ocrotesc unitatea și sfințenia Trupului lui Hristos
XVIII. Noul Testament: Teme de teologie biblică în literatura ioaneică	18.1. Introducere în literatura ioaneică. Aspecte de isagogie generală; 18.2. Întâia Epistolă Sobornicească a Sf. Ap. Ioan - Comuniunea cu Dumnezeu se realizează prin iubire și adevăr, în lumina Duhului Sfânt, Care îl face pe om fiu al lui Dumnezeu 18.3. A doua și a treia epistolă sobornicească a Sf. Ap. Ioan - Păstrarea dreptei credințe și a iubirii adevărate este condiția rămânării în comuniunea cu Hristos și cu Biserica Sa 18.4. Apocalipsa Sf. Ap. și Evanghelist Ioan: Scrisorile către cele șapte Biserici (Apoc. 1-3). Cartea viziunilor (Apoc. 4-22)
XIX. Vechiul Testament: Cărțile poetice și didactice ale Vechiului Testament – înțelepciunea întru Dumnezeu, rugăciunea și frumusețea iubirii curate	19.1. Introducere în poezia și literatura sapiențială a Vechiului Testament – forme, teme și rol în viața religioasă a lui Israel 19.2. Cartea Iov – credința în mijlocul suferinței, problema răului și nădejdea în Răscumpărătorul (Iov 1–2; 3–31; 38–42; 19, 25–27) 19.3. Cartea Psalmilor – rugăciunea, pocăința (Ps. 6; 31; 37; 50; 101; 129; 142) și profetiile mesianice (Ps. 2; 21; 44; 110) 19.4. Pildele lui Solomon – înțelepciunea practică și frica de Dumnezeu ca temelie a vieții (Pild. 1–9; 10–31) 19.5. Ecclesiastul – deșertăciunea celor pământești și căutarea sensului vieții în relația cu Dumnezeu (Eccl. 1–12) 19.6. Cântarea Cântărilor – iubirea curată, simbol al unirii dintre Dumnezeu și poporul Său (Cânt. 1–8)
XX. Vechiul Testament: Cărțile anaghinoscomena ale Vechiului Testament - credință, înțelepciune și mărturie despre lucrarea lui Dumnezeu în istorie	20.1. Cărțile anaghinoscomena. Cărțile Tobit și Iudita – credință, rugăciune și izbăvirea celor drepi prin pronia lui Dumnezeu (Tob. 1–14; Iudit. 1–16) 20.2. Cărțile Înțelepciunea lui Solomon, Isus Sirah, Baruh și Macabei – înțelepciunea, mărturisirea credinței și nădejdea în înviere (Înțel. 1–9; Sir. 1; 24; 44–50; Bar. 1–5; 1–2 Mac.)
XXI. Porunca lui Dumnezeu și ascultarea omului (privire	21.1. Legământul biblic (Lege, Testament, Decalog; poruncă, făgăduință, împlinire) <i>Subteme:</i> Noțiunea de legământ/testament: inițiativa lui Dumnezeu și răspunsul omului. Legămintele cu Noe, Avraam, Israel la Sinai; Noul Legământ în Hristos.

Domenii de conținut	Conținuturi
generală asupra Vechiului și Noului Testament)	Legea și Decalogul ca structură a vieții în Legământ. Porunca și făgăduința; împlinirea făgăduințelor în Hristos. 21.2. Poruncă și binecuvântare – ascultare și moștenire <i>Subteme:</i> Binecuvântarea legată de ascultare; consecințele neascultării. Ascultarea patriarhilor (Avraam, Iacov), a lui Moise și a lui Iosua, ascultarea lui Hristos. Moștenire pământească și moștenire cerească. 21.3. Chemare, credință și credincioșie <i>Subteme:</i> Chemarea personală: Avraam, Moise, profeții (Isaia, Ieremia), apostolii. Credința ca încredere, ascultare și statornicie. Credincioșia lui Dumnezeu față de făgăduințele Sale. 21.4. Păcat și răscumpărare; jertfă, ispășire, iertare <i>Subteme:</i> Căderea, păcatul și consecințele lui. Sistemul jertfelor în Vechiul Testament (ispășire, curățire). Hristos – Jertfa unică, Mielul lui Dumnezeu. Iertarea păcatelor, pocăința și înnoirea.
XXII. Constituția omului ca făptură compusă din trup și suflet, care primește Duhul lui Dumnezeu (privire generală asupra Vechiului și Noului Testament)	22.1. Lucrările Duhului Sfânt (har și harisme) <i>Subteme:</i> Promisiunea și revărsarea Duhului Sfânt. Harul ca energie necreată, care sfințește și întărește. Roadele Duhului în viața creștinului. Harismele în Biserică: diversitate și unitate. 22.2. Antropologia biblică (trup, suflet, duh, inimă, răunchii, cuvânt, minte, om nou, omul exterior – omul lăuntric/duhovnicesc) <i>Subteme:</i> Omul creat după chipul lui Dumnezeu. Chip și asemănare. Dimensiunile persoanei: trup, suflet, duh; inimă și minte. Răunchii (lăuntru) – loc al încercării și cercetării de către Dumnezeu. Omul vechi și omul nou; omul exterior și omul lăuntric. 22.3. Rugăciunea și formele ei biblice: doxologia, odele biblice, psalmii și imnele <i>Subteme:</i> Rugăciunea ca dialog și comuniune cu Dumnezeu. Rugăciuni de laudă, mulțumire, cerere, pocăință, mijlocire. Doxologia trinitară în Sfânta Scriptură. Cântările biblice folosite în cultul ortodox. 22.4. Împărtășirea de Dumnezeu (prezența lui Dumnezeu în mijlocul poporului; slava lui Dumnezeu; viața în Hristos; Euharistia) <i>Subteme:</i> Dumnezeu locuind în mijlocul poporului: Cortul Sfânt și Templul. Slava lui Dumnezeu: manifestare, nor, lumină, întuneric, cutremur. Viața în Hristos – unire cu El în Botez și Euharistie. Euharistia – împărtășire de Trupul și Sângele lui Hristos.
XXIII. Legătura omului cu Dumnezeu prin cunoașterea Lui și prin sfințirea vieții omului (privire generală asupra Vechiului și Noului Testament)	23.1. Cunoașterea lui Dumnezeu: descoperirea, arătarea și vederea Lui <i>Subteme:</i> Revelația naturală și revelarea istorică. Teofaniile Vechiului Testament. Hristos – descoperirea deplină a Tatălui. Curăția inimii și vederea lui Dumnezeu. 23.2. Viața și moartea din perspectivă biblică (pomul vieții; moartea ca pedeapsă; botezul ca moarte; adormirea în Hristos; învierea și viața veșnică) <i>Subteme:</i> Viața ca dar al lui Dumnezeu; pomul vieții. Moartea ca urmare a păcatului, dar și ca loc al întâlnirii cu Hristos. Botezul – moarte și înviere împreună cu Hristos. „Adormirea” celor credincioși; nădejdea învierii. 23.3. Martorii lui Dumnezeu și potrivnicia lumii (mărturisirea, prigoana și martiriul; Abel; dreptii Vechiului Testament; cei șapte frați Macabei; Evrei 11; Sf. Ștefan; Apostolii; martorii în Apocalipsă) <i>Subteme:</i> Mărturisirea credinței în fața împotrivrării lumii. Modele de martori: de la Abel la martirii creștini. Sensul teologic al martiriului. 23.4. Sfânt și sfințenie (omul sfânt, dreptatea; îndreptarea; înfierea; îndumnezeirea; Israel ca popor sfânt; creștinii ca sfinți; Maica Domnului - hotar între zidit și nezidit) <i>Subteme:</i> Dumnezeu – izvorul sfințeniei. Israel, popor sfânt; chemarea la sfințenie a creștinilor. Dreptatea, îndreptarea și înfierea în Hristos. Îndumnezeirea – împărtășirea de firea dumnezeiască. Maica Domnului în iconomia mântuirii.

Domenii de conținut	Conținuturi
XXIV. Dobândirea înțelepciunii lui Dumnezeu și intrarea în Împărăția cerească prin Biserică (privire generală asupra Vechiului și Noului Testament)	24.1. Înțelepciunea lumii și înțelepciunea lui Dumnezeu (1 Corinteni 1–4) <i>Subteme:</i> Crucea – „nebunie” pentru lume, înțelepciune și putere a lui Dumnezeu. Contrastul dintre înțelepciunea lumească și cea dumnezeiască. Hristos – Înțelepciunea lui Dumnezeu. 24.2. Voia omului și voia lui Dumnezeu; libertate; liberul arbitru și predestinație <i>Subteme:</i> Voia lui Dumnezeu – sfințirea omului. Libertatea omului și responsabilitatea alegerilor. Chemarea universală la mântuire; respingerea fatalismului. Participarea omului (sinergia) la lucrarea lui Dumnezeu. 24.3. Raiul și Împărăția lui Dumnezeu; Dumnezeu ca împărat; împărăția cerurilor <i>Subteme:</i> Raiul originar și pierderea lui prin păcat. Dumnezeu ca Împărat al creației și al istoriei. Împărăția lui Dumnezeu prezentă și viitoare. 24.4. Biserica – așezământ, comunitate și trup (Cortul Sfânt; Templul din Ierusalim; Noul Templu; Trupul lui Hristos și adunarea celor chemați) <i>Subteme:</i> Tipuri ale Bisericii în Vechiul Testament: Cortul și Templul. Hristos – Noul Templu; Biserica – Trupul Său. Biserica drept comunitate euharistică a celor chemați

**Anexa nr.18.22. Programa de examen pentru disciplina Geografia turismului religios,
Cultul Ortodox – GTR_ORT_P1 (CS)**

- *Proba E – a doua probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării)*
- *Filiera vocațională, profilul teologic, Cultul Ortodox, specializarea Ghid turism religios*

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina *Geografia turismului religios, Cultul Ortodox*, este realizată în conformitate cu prevederile *Programelor școlare pentru disciplina Geografia turismului religios, Cultul Ortodox, clasa a IX-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Ghid turism religios*, aprobată prin Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 3716/21.04.2026, Anexa nr. 60. Prezenta programă precizează competențele generale și competențele specifice care vor fi evaluate, domeniile de conținut și conținuturile vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen pentru disciplina *Geografia turismului religios, Cultul Ortodox - GTR_ORT_P1 (CS)*, fundamentează elaborarea subiectelor și a baremelor de evaluare și de notare pentru a doua probă E, la alegere, din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul ciclului liceal, clasa a IX-a, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen, la disciplina *Geografia turismului religios, Cultul Ortodox - GTR_ORT_P1 (CS)*, este de a constata măsura în care candidatul *utilizează terminologia geografică de specialitate, interpretează reprezentări cartografice și grafice, corelează elementele naturale, culturale și sociale cu fenomenul turistic și argumentează importanța obiectivelor religioase și a patrimoniului cultural*, în situații de complexitate corespunzătoare raportării disciplinei în cadrul segmentelor curriculare curriculum de specialitate (CS) și tipului de probă.

Prin susținerea probei de examen la disciplina *Geografia turismului religios, Cultul Ortodox - GTR_ORT_P1 (CS)*, candidatul este pus în situația de a face dovada formării/dezvoltării următoarelor **competențe generale (CG)**, dobândite pe parcursul clasei a IX-a:

CG1	Înțelegerea adecvată a terminologiei și limbajelor specifice pentru prezentarea realității geografice
CG2	Corelarea elementelor semnificative din realitate (natură, cultură și societate) cu reprezentările cartografice, grafice, pe imagini satelitare sau modele
CG3	Argumentarea importanței obiectivelor religioase ca parte integrantă a patrimoniului cultural național și universal

Prin variantele de subiecte elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru orice modalitate corectă de rezolvare a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate competențele specifice care pot fi evaluate prin examen, selectate din programa școlară în vigoare și prezentate cumulativ pentru ciclul liceal:

CG1 – Înțelegerea adecvată a terminologiei și limbajelor specifice pentru prezentarea realității geografice

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX. CS.1.1.	Distingerea conceptelor specifice turismului religios ortodox în contexte variate
IX. CS.1.2.	Identificarea elementelor terminologice din limbile străine, relevante pentru geografia turismului în general și pentru turismul religios în special
IX. CS.1.3.	Explicarea elementelor generale ale geografiei turismului, utilizând terminologia specifică domeniului

CG2 – Corelarea elementelor semnificative din realitate (natură, cultură și societate) cu reprezentările cartografice, grafice, pe imagini satelitare sau modele

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX. CS.2.1.	Analizarea informației cartografice referitoare la geografia turismului în general și la turismul religios în special
IX. CS.2.2.	Deducerea relațiilor ce se stabilesc între informațiile culturale și naturale
IX. CS.2.3.	Corelarea fenomenului turistic cu mediul natural și socio-cultural pentru explicarea diversității activităților turistice

CG3 – Argumentarea importanței obiectivelor religioase ca parte integrantă a patrimoniului cultural național și universal

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX. CS.3.1.	Evaluarea importanței studierii patrimoniului cultural național (vestigii arhitectonice religioase, culturale, istorice și tradiții ortodoxe) și propunerea unor modalități creative de valorificare și integrare a acestuia în formarea identității personale și colective
IX. CS.3.2.	Sintetizarea unei imagini complexe și coerente asupra patrimoniului cultural mondial și asupra componentelor acestuia

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe domenii de conținut și sunt prezentate cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programa școlară în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
I. Geografia turismului – aspecte generale	1.1. Noțiuni introductive 1.1.1. Istoricul turismului 1.1.2. Noțiuni utilizate în geografia turismului 1.1.3. Harta și legenda turistică 1.1.4. Ghidul turistic 1.2. Evoluția turismului 1.2.1. Faza de început 1.2.2. Perioada engleză 1.2.3. Perioada modernă (secolul al XIX-lea – începutul secolului al XX-lea) 1.2.4. Perioada contemporană 1.3. Factori genetici ai fenomenului turistic 1.3.1. Factori naturali 1.3.2. Factori demografici 1.3.3. Factori social 1.3.4. Factori economici 1.3.5. Factori istorici
II. Potențialul turistic	2.1. Potențialul turistic al cadrului natural 2.1.1. Potențialul turistic al reliefului 2.1.2. Parcuri naturale și zone protejate 2.1.3. Potențialul turistic al resurselor hidrografice 2.2. Potențialul turistic antropice 2.2.1. Patrimoniul cultural construit 2.2.2. Lista monumentelor de patrimoniu 2.2.3. Localități cu resurse turistice
III. Tipuri și forme de turism	3.1. Tipuri și forme de turism 3.1.1. Turism curativ și de agrement acvatic 3.1.2. Turism recreativ montan

Domenii de conținut	Conținuturi
	3.1.3. Etnografie, folclor, artă populară 3.1.4. Ecoturism, agroturism
IV. Turismul religios	4.1. Factori determinanți 4.1.1. Potențialul natural al zonelor cu semnificație religioasă 4.1.2. Potențialul cultural-istoric 4.1.3. Tradițiile religioase 4.2. Tipuri de turism religios 4.2.1. După ritmicitatea fluxurilor turistice și după numărul de turiști 4.2.2. După extinderea spațială și după perioada de timp 4.2.3. După gradul de organizare și după tipul de turiști: religios și laic 4.3. Obiective turistico-religioase 4.3.1. Catedrale 4.3.2. Mănăstiri și biserici 4.3.3. Schituri și chilii monahale 4.3.4. Monumente de artă de factură religioasă 4.3.5. Morminte sfinte ca locuri de pelerinaj 4.3.6. Taberele religioase pentru tineret

Anexa nr. 18.23. Programa de examen pentru disciplina *Tehnologia activității de turism, Cultul Ortodox* - TAT_ORT_P1 (CS)

- *Proba E – a doua probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării)*
- *Filiera vocațională, profilul teologic, Cultul Ortodox, specializarea Ghid turism religios*

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina *Tehnologia activității de turism, Cultul Ortodox*, este realizată în conformitate cu prevederile *Programei școlare pentru disciplina Tehnologia activității de turism, Cultul Ortodox, clasele a XI-a - a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Ghid turism religios*, aprobată prin Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 3716/21.04.2026, Anexa nr. 66. Prezenta programă precizează competențele generale și competențele specifice care vor fi evaluate, domeniile de conținut și conținuturile vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen pentru disciplina *Tehnologia activității de turism, Cultul Ortodox - TAT_ORT_P1 (CS)*, fundamentează elaborarea subiectelor și a baremelor de evaluare și de notare pentru a doua probă E, la alegere, din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul ciclului liceal, clasele a XI-a - a XII-a, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen, la disciplina *Tehnologia activității de turism, Cultul Ortodox - TAT_ORT_P1 (CS)*, este de a constata măsura în care candidatul *identifică și explică elemente fundamentale ale turismului religios, aplică și analizează concepte și structuri specifice activității turistice, evaluează produse și servicii turistice și elaborează aranjamente și strategii adecvate unor situații-problemă*, în situații de complexitate corespunzătoare raportării disciplinei în cadrul segmentelor curriculare curriculum de specialitate (CS) și tipului de probă.

Prin susținerea probei de examen la disciplina *Tehnologia activității de turism, Cultul Ortodox - TAT_ORT_P1 (CS)*, candidatul este pus în situația de a face dovada formării/dezvoltării următoarelor **competențe generale (CG)**, dobândite pe parcursul claselor a XI-a - a XII-a:

C.G.1	Identificarea elementelor fundamentale din turismul religios
C.G.2	Analizarea conceptelor și structurilor de patrimoniu turistic și activităților agențiilor de turism
C.G.3	Elaborarea de produse și aranjamente turistice complexe în turismul religios

Prin variantele de subiecte elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru orice modalitate corectă de rezolvare a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate competențele specifice care pot fi evaluate prin examen, selectate din programa școlară în vigoare și prezentate cumulativ pentru ciclul liceal, în cadrul claselor a XI-a – a XII-a în care disciplina este studiată:

C.G.1 – Identificarea elementelor fundamentale din turismul religios

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI. CS.1.1.	Recunoașterea rolului și atribuțiilor ghidului în turismul religios
XI. CS.1.2.	Descrierea conceptelor operaționale din turism: potențial, ofertă, resursă, spațiu turistic
XI. CS.1.3.	Explicarea factorilor care influențează activitatea turistică
XII. CS.1.1.	Recunoașterea elementelor componente ale unui produs/serviciu turistic
XII. CS.1.2.	Descrierea ciclului de viață al unui produs/serviciu turistic
XII. CS.1.3.	Explicarea dimensiunilor unei game de produse/servicii

C.G.2 – Analizarea conceptelor și structurilor de patrimoniu turistic și activităților agențiilor de turism

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI. CS.2.1.	Aplicarea clasificării agențiilor de turism pe baza unor exemple concrete
XI. CS.2.2.	Analizarea structurii patrimoniului turistic natural
XI. CS.2.3.	Analizarea structurii patrimoniului turistic antropice
XII. CS.2.1.	Aplicarea etapelor lansării unui produs turistic nou
XII. CS.2.2.	Analizarea factorilor care influențează ciclul de viață al produsului turistic
XII. CS.2.3.	Analizarea dimensiunilor gamei de produse/servicii

C.G.3 – Elaborarea de produse și aranjamente turistice complexe în turismul religios

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI. CS.3.1	Evaluarea principalelor categorii de produse turistice complexe
XI. CS.3.2.	Elaborarea descrierii unui aranjament turistic
XI. CS.3.3.	Crearea unui pachet turistic religios tematic
XII. CS.3.1.	Evaluarea oportunității lansării unui produs/serviciu turistic nou
XII. CS.3.2.	Elaborarea descrierii unei game de produse/servicii
XII. CS.3.3.	Crearea unei strategii de lansare a unui produs turistic nou

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe domenii de conținut și sunt prezentate cumulativ pentru ciclul liceal, în cadrul claselor a XI-a – a XII-a în care disciplina este studiată, în acord cu programa școlară în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
I. Rolul ghidului în turismul religios	1.1. Conceptul și specificul ghidului în turismul religios 1.2. Atribuțiile și responsabilitățile ghidului religios 1.3. Calitățile profesionale și competențele de comunicare ale ghidului
II. Concepte operaționale în domeniul turismului	2.1. Patrimoniul turistic, potențial turistic, ofertă turistică, resursă turistică, spațiu turistic 2.2. Noțiunea de turism, tipuri de turiști și vizitatori 2.3. Caracteristicile turismului religios și motivațiile pelerinajului
III. Potențialul turistic natural	3.1. Structura potențialului turistic natural 3.2. Caracterizarea elementelor componente: relief, climă, hidrografie, vegetație, faună, natură ocrotită 3.3. Valorificarea turistică a potențialului natural prin itinerarii tematice
IV. Potențialul turistic antropice	4.1. Structura potențialului turistic antropice 4.2. Categorii: cultural-istoric, socio-demografic, tehnico-economic 4.3. Elemente de etnografie, folclor și manifestări spirituale cu valoare turistică

Domenii de conținut	Conținuturi
V. Influența activității de turism	5.1. Factorii care influențează activitatea turistică (naturali, economici, sociali, religioși) 5.2. Impactul turismului asupra mediului și comunităților locale
VI. Agenție de turism	6.1. Tipologia agențiilor de turism: touroperatori, detailiști, online 6.2. Activitățile specifice unei agenții de turism (proiectare, promovare, vânzare) 6.3. Partenerii principali ai unei agenții (transportatori, hotelieri, organizatori culturali)
VII. Aranjamente turistice	7.1. Tipuri de aranjamente turistice (individuale, de grup, tematice) 7.2. Etapele realizării unui aranjament turistic (planificare, rezervare, implementare)
VIII. Produs turistic	8.1. Tipologia produselor turistice (simple, complexe, tematice) 8.2. Produse turistice religioase: pelerinaje, tururi spirituale, trasee culturale
IX. Produs/serviciu turistic	9.1. Elemente componente ale unui produs/serviciu turistic: cazare, transport, alimentație, agrement 9.2. Calitatea serviciilor și experiența turistului religios
X. Ciclul de viață al unui produs/serviciu	10.1. Conceptul și etapele ciclului de viață (lansare, creștere, maturitate, declin) 10.2. Factorii care influențează durata ciclului de viață 10.3. Strategii de reînnoire și adaptare a produsului turistic
XI. Gama de produse	11.1. Definirea gamei de produse turistice și dimensiunile acesteia 11.2. Diversificarea ofertei prin pachete tematice și evenimente religioase 11.3. Adaptarea gamei la segmente de piață: tineri, seniori, turiști străini
XII. Etapele lansării unui pelerinaj turistic	12.1. Etapele lansării: analiză de piață, testare, promovare, distribuție 12.2. Strategii de marketing pentru lansarea produselor turistice religioase

Anexa nr.18.24. Programa de examen pentru disciplina *Studiul formelor și desenul, Cultul Ortodox – SFD_ORT_P1 (CS)*

- *Proba E – a doua probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării)*
- *Filiera vocațională, profilul teologic, Cultul Ortodox, specializarea Patrimoniul cultural*

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina *Studiul formelor și desenul, Cultul Ortodox*, este realizată în conformitate cu prevederile *Programei școlare pentru disciplina Studiul formelor și desenul, Cultul Ortodox, clasele a IX-a - a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Patrimoniul cultural* aprobată prin Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 3716/21.04.2026, Anexa nr. 75. Prezenta programă precizează competențele generale și competențele specifice care vor fi evaluate, domeniile de conținut și conținuturile vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen pentru disciplina *Studiul formelor și desenul, Cultul Ortodox - SFD_ORT_P1 (CS)*, fundamentează elaborarea subiectelor și a baremelor de evaluare și de notare pentru a doua probă E, la alegere, din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul ciclului liceal, clasele a IX-a - a XII-a, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen, la disciplina *Studiul formelor și desenul, Cultul Ortodox - SFD_ORT_P1 (CS)*, este de a constata măsura în care candidatul *receptează, analizează, interpretează, valorizează, prelucrează, desenează, execută, reproduce, aplică, încadrează, paginează, construiește, măsoară, modulează, stilizează, aplică tehnica și materialele, recunoaște repere ale obiectelor și ale detaliilor anatomice, hașurează treptele valorice și surprinde caracterul modelului*, în situații de complexitate corespunzătoare raportării disciplinei în cadrul segmentelor curriculare curriculum de specialitate (CS) și tipului de probă.

Prin susținerea probei de examen la disciplina *Studiul formelor și desenul, Cultul Ortodox - SFD_ORT_P1 (CS)*, candidatul este pus în situația de a face dovada formării/dezvoltării următoarelor **competențe generale (CG)**, dobândite pe parcursul claselor a IX-a - a XII-a:

CG1	Utilizarea elementelor de limbaj plastic și a mijloacelor de expresie plastică
CG2	Transpunerea elementelor din spațiul real obiectiv în spațiul plastic din perspectiva principiilor compoziționale
CG3	Analizarea diversității culturale a operei de artă din perspectiva tehnicii, materialelor și instrumentelor specifice
CG4	Exprimarea sensibilității, imaginației și creativității în creații proprii

Prin variantele de subiecte elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** care pot fi evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru ciclul liceal:

CG1 – Utilizarea elementelor de limbaj plastic și a mijloacelor de expresie plastică

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS1.1	Identificarea elementelor de limbaj plastic, conștientizând utilizarea lor ca formă de expresie plastică
IX.CS1.2	Decodificarea realității obiective și transpunerea ei în limbaj specific cu mijloace plastice specifice
IX.CS1.3	Utilizarea formelor geometrice plane în organizarea internă a spațiului compozițional
X.CS.1.1	Proiectarea unor tipuri și moduri de expresivitate plastice prin utilizarea punctului și a liniei
XI.CS.1.1	Realizarea cu ajutorul mijloacelor plastice și tehnice a valorii și a petei plastice în diferite tipuri de compoziții
XI.CS.1.2	Manipularea liniei în execuția treptelor valorice ca mijloc tehnic în redarea volumelor

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XII.CS.1.1	Utilizarea elementelor de limbaj plastic și a mijloacelor de expresie plastică în studiul artei bizantine

CG2 – Transpunerea elementelor din spațiul real obiectiv în spațiul plastic din perspectiva principiilor compoziționale

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS2.1	Realizarea spațiului plastic, bidimensional, pornind de la realitatea obiectivă (lumea formelor tridimensionale)
IX.CS.2.2	Utilizarea principiilor perspectivei pentru sugerarea adâncimii și profunzimii în imaginile plastice
IX.CS.2.3	Realizarea perspectivei inverse, prin valorificarea principiilor de compunere bizantină
X.CS.2.1	Crearea unor lucrări plastice care să sugereze existența spațiului tridimensional și valențe ale acestuia
X.CS.2.2	Generarea unor diferite tipuri de compoziții în conformitate cu principiile studiate
X.CS.2.3	Realizarea unui prototip în care centrul de interes compozițional devine expresie artistică
XI.CS.2.1	Identificarea principiilor și structurilor compoziției statice și dinamice în analiza unor compoziții variate
XII.CS.2.1	Transpunerea și compunerea diferitelor scene, compoziții figurative plastice după model, reproducere, fotografie

CG3 – Analizarea diversității culturale a operei de artă din perspectiva tehnicii, materialelor și instrumentelor specifice

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS3.1	Organizarea elementelor de limbaj plastic în structura internă a compoziției bizantine
IX.CS3.2	Elaborarea și transformarea elementelor de limbaj plastic specifice în compoziții și naturi statice
X.CS.3.1	Elaborarea unor compoziții proprii, folosind principiile proiecției central-conice
X.CS.3.2	Utilizarea treptelor valorice în studiul de natură statică și studiu portret
X.CS.3.3	Obținerea expresivității liniare și ale punctului în compoziții bizantine
XI.CS.3.1	Adaptarea principiilor compoziționale și a etapelor de transpunere în realizarea unor lucrări plastice, natură statică, studiu portret, studiu drapaj
XI.CS.3.2	Analizarea modalităților de reprezentare a corpului uman în evoluția și istoria artelor vizuale
XI.CS.3.3	Reproducerea formelor anatomice ale corpului uman în diferite tipuri de compoziții plastice.
XII.CS.3.1	Analizarea modalităților de expresie a figurii umane (portret) și de reprezentare a diferitelor tipuri anatomice din compozițiile realizate în manieră bizantină
XII.CS.3.2	Realizarea după model și din imaginație a unor portrete de sfinți, respectând specificul reprezentării canonului bizantin în artă

CG4 – Exprimarea sensibilității, imaginației și creativității în creații proprii

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS4.1	Utilizarea principiilor compoziționale specifice artelor decorative
IX.CS4.2	Utilizarea liniei ca mijloc de comunicare plastică din istoria desenului
X.CS.4.1	Identificarea liniei drept macro-semn din Teoria și Istoria Artei
X.CS.4.2	Recunoașterea caracterului pluridisciplinar al liniei
XI.CS.4.1	Realizarea unor compoziții proprii, originale, utilizând elementele de limbaj plastic și principiile compoziționale studiate
XII.CS.4.1	Transfigurarea realității în imagine plastică în compoziții proprii, originale, utilizând elementele de limbaj plastic și principiile compoziționale studiate

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe domenii de conținut și sunt prezentate cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Linia și punctul elemente de limbaj artistic-plastic în transpunerea mesajului vizual bizantin	1.1. Elementele de limbaj plastic: linia, punctul, pata; alfabetul plastic. Noțiuni introductive 1.2. Ipstaze ale liniei. Tipuri de linii. Rolul liniei în compoziția plastică și în compoziția decorativă 1.3. Punctul, ipstaze ale punctului. Rolul punctului în compoziția plastică și compoziția decorativă 1.4. Expresivități plastice ale liniei în compoziția plastică 1.5. Ipstaze ale petei (suprafeței) 1.6. Modalități de realizare a petei. Pata plastică în studiul luminii și umbrei 1.7. Trepte valorice, treceri graduale de la lumină la umbră
2. Forma și expresivitățile artistice ale acesteia	2.1. Tipuri de forme 2.2. Clasificări ale formei 2.3. Construcția formei între bi și tridimensional 2.4. Tipuri și contraste ale formei 2.5. Construcția formelor geometrice și a formelor naturale 2.6. Modularea liniei, punctului și a formei în compoziția plastică și în compoziția decorativă 2.7. Modalități de organizare a elementelor de limbaj plastic în compoziție 2.8. Paginația, construcția și valorația 2.9. Relațiile dintre plin și gol
3. Valențe expresive ale formei și ale perspectivei în artele plastice	3.1. Construcția formei și a spațiului plastic cu ajutorul elementelor de perspectivă 3.2. Perspectiva – valențele sale artistice-plastice. 3.3. Noțiuni introductive, tipuri de perspectivă: a punctului, a dreptei, a figurilor plane, la două puncte de fugă, la un singur punct de fugă 3.4. Perspectiva narativă 3.5. Perspectiva emoțională 3.6. Deformarea în perspectivă a formelor plane și geometrice în compoziția plastică 3.7. Înscrierea cercului în pătrat, în cub, paralelismul elipselor
4. Perspectiva inversă – iluzia de percepere a adâncimii spațiale	4.1. Perspectiva inversă
5. Trepte valorice și tipuri de griuri valorice	5.1. Linia, mijloc de sugerare a tridimensionalului 5.2. Lumina, umbra, pasajul 5.3. Perceperea structurii formelor prin analiza raportului dintre lumină și umbră 5.4. Relații între punct, linie și pată
6. Linia, punctul și forma în reprezentări grafice bi și tridimensionale	6.1. Valorarea petei ca mijloc de sugerare a tridimensionalului: lumina, umbra, pasajul 6.2. Pata și hașura, tipuri de hașuri, trepte de umbră și lumină 6.3. Sugerarea volumului prin desen și hașură în natură statică și compoziție figurativă 6.4. Compoziția: modalități de organizare a elementelor de limbaj plastic 6.5. Interacțiunea între forma și mărimea suprafeței și dispunerea elementelor de limbaj plastic

Domenii de conținut	Conținuturi
7. Linia și punctul – instrumente plastice în elaborarea formelor vizuale	7.1. Tipuri și expresivități ale liniei și punctului în studiul desenului 7.2. Volumul, lumina și umbra, pasajul 7.3. Forme naturale – forme elaborate (studiul formelor naturale și metamorfoza acestora în forme plastice)
8. Morfologia compoziției bizantine – gramatica formelor vizuale între structura profundă și cea de suprafață a imaginii	8.1. Compoziția. Principii de configurare a spațiului plastic (alternanța, repetiția, suprapunerea, juxtapunerea, ritmul), structura internă a compoziției plastice 8.2. Clasificarea compozițiilor; organizări compoziționale: configurări statice; configurări dinamice; compoziția închisă; compoziția deschisă 8.3. Morfologia imaginii, sintaxa icoanei
9. Compoziția plastică în evoluția teoriei și a istoriei artelor	9.1. Centre compoziționale 9.2. Structuri compoziționale în evoluția istoriei artei: secțiunea de aur, omul Vitruvian etc.
10. Perspectiva – tipologii și semnificații plastice	10.1. Perspectiva: umbra în perspectivă, deformarea obiectelor în perspectivă: umbra proprie și umbra purtată 10.2. Deformarea în perspectivă a obiectelor la două puncte de fugă 10.3. Descoperirea perspectivei liniare în timpul Renașterii 10.4. Proiecții ale formelor, reprezentarea unui corp tridimensional pe un plan de proiecție, proiecția paralelă și ortogonală 10.5. Împărțirea unui segment perspectiv în părți proporționale 10.6. Intersecții de corpuri geometrice, succesiuni de corpuri, joc modular de corpuri
11. Configurații grafice în transpunerea unor reproduceri din iconografia bizantină	11.1. Paginație, construcție, valorație 11.2. Raportul dintre plin și gol 11.3. Raporturi valorice în percepția vizuală a formei. Forme geometrice 11.4. Studiu fragment anatomie umană portret-ghips 11.5. Mijloace de expresie plastică; organizări ale suprafețelor decorative și studii după imagini aparținând artei bizantine 11.6. Armonie, unitate, echilibru, ritm
12. Morfologia imaginii plastice între valoare și valorație	12.1. Pata plană și pata modulată. 12.2. Valorația prin linie și prin pată, tipuri de hașuri între valoare și valorație 12.3. Treptele, contrastele, calitatea și cantitatea valorii
13. Configurațiile compoziționale, laitmotiv al iconografiei bizantine	13.1. Compoziția statică, figurativ-centristă: Sf. Treime 13.2. Compoziție dinamică: Botezul Domnului, Pescuirea Minunată
14. Tehnici și metode de transpunere a realității cu ajutorul elementelor de limbaj plastic și a mijloacelor de expresie plastică	14.1. Studiu de natură statică cu drapaj și fragmente ghips, anatomie umană – detalii portret 14.2. Studiu de drapaj în maniera de reprezentare a artei bizantine
15. Canon, stil și manieră de transpunere a elementelor de anatomie umană pe parcursul istoriei artei, tipologii și prototipuri	15.1. Repere canonice în realizarea și studiul de anatomie umane pe parcursul diferitelor epoci din istoria artelor 15.2. Raportul dintre portret și înălțimea corpului în studiul canoanelor artistice 15.3. Studiu elemente de anatomie umană, stilizarea prin desen a elementelor anatomice din sfera portretului bizantin 15.4. Tipologii de portret, prototipuri, stilizarea anatomiei

Domenii de conținut	Conținuturi
	15.5. Repere ale portretului bizantin, simetriei și stilizări ale formelor
16. Creativitatea și expresivitatea proprie în explorarea universului plastic	16.1. Compoziție figurativă în manieră bizantină 16.2. Studiu și interpretare portret, schițe și crochiuri
17. Particularitățile artei decorative în studiul portretului compozițional bizantin și a elementelor structural decorative din imaginile iconografice	17.1. Studiu elemente de anatomie ale portretului bizantin, canon și tipologii. 17.2. Studii de portret compozițional cu mâini în manieră bizantină. 17.3. Studiu comparativ de anatomie umană, treceri de la portretul realist prin stilizare către portretul bizantin. 17.4. Aplatizarea formelor și valențe bidimensionale specifice artelor decorative. 17.5. Gestul în arta bizantină și gestualismul în artele plastice moderne. 17.6. Studii de stânci, munți, elemente vegetale. 17.7. Studii de arhitectură (ziduri, turnuri, cetăți).
18. Gramatica formelor vizuale în iconografia programelor picturii parietale	18.1. Structuri compoziționale în arta bizantină - Icoane praznicale. 18.2. Compoziții figurative, proporții și prototipuri, poziție și gest.
19. Tematica, semnificațiile și sursele artistice și teologice proprii picturii bizantine	19.1. Compoziție bizantină dinamică și statică cu unul sau mai multe centre de interes, studiu drapaj (veșminte), studiu decor. 19.2. Studiu ipostaze, gesturi și reprezentări specifice în sintaxa imaginii bizantine. 19.3. Interpretarea realității în stil bizantin. 19.4. Compoziții realizate în manieră proprie respectând cerințele și structura specific bizantină a icoanei și a programelor iconografice.
20. Canoane, concepte și metodologii de transpunere a elementelor definitorii specifice desenului bizantin	20.1. Structuri compoziționale în icoana bizantină. 20.2. Adaptarea compozițiilor bizantine la noi spații și dimensiuni respectând caracterul specific.

Anexa nr.18.25. Programa de examen pentru disciplina *Istoria artelor – artă eclesială, Cultul Ortodox - IAE_ORT_P1 (CS)*

- *Proba E2 – a doua probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării)*
- *Filiera vocațională, profilul teologic, Cultul Ortodox, specializarea Patrimoniul cultural*

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina *Istoria artelor – artă eclesială, Cultul Ortodox*, este realizată în conformitate cu prevederile *Programelor școlare pentru disciplina Istoria artelor – artă eclesială, Cultul Ortodox, clasele a XI-a - a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Patrimoniul cultural* aprobată prin Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 3716/21.04.2026, Anexa nr. 81. Prezenta programă precizează competențele generale și competențele specifice care vor fi evaluate, domeniile de conținut și conținuturile vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen pentru disciplina *Istoria artelor – artă eclesială, Cultul Ortodox - IAE_ORT_P1 (CS)*, fundamentează elaborarea subiectelor și a baremelor de evaluare și de notare pentru a doua probă E, la alegere, din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul ciclului liceal, clasele a XI-a - a XII-a, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen, la disciplina *Istoria artelor – artă eclesială, Cultul Ortodox - IAE_ORT_P1 (CS)*, este de a constata măsura în care candidatul *receptează, înțelege, interpretează, redactează, identifică, structurează, precizează, indică din surse, recunoaște, selectează, corelează, descrie faptul, argumentează (conectori), formulează un punct de vedere, recunoaște surse, în situații de complexitate corespunzătoare raportării disciplinei în cadrul segmentelor curriculare curriculum de specialitate (CS) și tipului de probă.*

Prin susținerea probei de examen la disciplina *Istoria artelor – artă eclesială, Cultul Ortodox - IAE_ORT_P1 (CS)*, candidatul este pus în situația de a face dovada formării/dezvoltării următoarelor **competențe generale (CG)**, dobândite pe parcursul claselor a XI-a - a XII-a:

CG1	Analizarea principalelor moduri de manifestare artistică a umanității, din perspectiva evoluției artei eclesiale
CG2	Interpretarea istoriei artei din punct de vedere teologic-creștin
CG3	Abordarea artei ca moștenire cultural-națională, europeană și a patrimoniului cultural
CG4	Înțelegerea diversității culturale din arta eclesială și nevoia de a conserva importanța factorilor estetici-culturali

Prin variantele de subiecte elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru orice modalitate corectă de rezolvare a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate competențele specifice (CS) care pot fi evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru ciclul liceal:

CG1 – Analizarea principalelor moduri de manifestare artistică a umanității, din perspectiva evoluției artei eclesiale

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS.1.1	Observarea particularităților specifice artei eclesiale, produse culturale majore în evoluția artelor plastice
XI.CS.1.2	Identificarea semnelor distinctive ale artei bizantine în recunoașterea lor din perspectivă istorică și estetică
XII.CS.1.1	Analiza artei eclesiale în calitate de macrosemn: textul și structura operei de artă murală, funcția semantic-semnificantă a picturii/icoanei și structura ei
XII.CS.1.2	Caracterizarea manifestărilor artistice pe teritoriul românesc, prin distingerea sensurilor ambientale și monumentale
XII.CS.1.3	Identificarea principalelor monumente de arhitectură, ansambluri picturale și opere de artă reprezentative ale perioadei medievale românești

CG2 – Interpretarea istoriei artei din punct de vedere teologic-creștin

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS.2.1	Identificarea structurilor de ordin artistic și teologic și a particularităților stilistice specifice artei bizantine
XI.CS.2.2	Analizarea principalelor etape ale artei eclesiale, utilizând sursele istorice în contextul artei universale
XI.CS.2.3	Formularea premiselor nașterii fenomenului artistic-eclesial în arhitectura eclesială
XII.CS.2.1	Identificarea sensului și a semnificației limbajului plastic teologic în arta eclesială
XII.CS.2.2	Sintetizarea elementelor specifice ale orientărilor artei în sec. XIV-XV
XII.CS.2.3	Realizarea unor comparații plastice între tendințele stilistice și tehnice ale artei parietale în spațiul cultural european

CG3 – Abordarea artei ca moștenire cultural-națională, europeană și a patrimoniului cultural

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS.3.1	Analizarea dinamicii, orientării și a conceptelor teologice creștine între tradiție și artă, pe teritoriul României
XI.CS.3.2	Caracterizarea premiselor apariției fenomenului artistic religios în plan național și european, identificând sursele istorice
XII.CS.3.1	Promovarea artei eclesiale românești și a elementelor de patrimoniu cultural în analiza picturii murale iconografice
XII.CS.3.2	Analizarea comparativă și structural-funcțională, a construcției mitico-religioase din pictura murală

CG4 – Înțelegerea diversității culturale din arta eclesială și nevoia de a conserva importanța factorilor estetici-culturali

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS.4.1	Integrarea cunoștințelor despre arta eclesială în contextul coerent al artelor plastice - repere culturale
XI.CS.4.2	Evidențierea rolului artei eclesiale în planul culturii naționale și europene
XII.CS.4.1	Aprecieri și selectarea unor elemente de permanență ale artei eclesiale în istoria artei
XII.CS.4.2	Caracterizarea particularităților artei eclesiale prin limbajul specific, în contextul cultural-istoric al epocii
XII.CS.4.3	Detectarea elementelor estetice specifice artei creștin-ortodoxe în contextul evoluției stilurilor și a influențelor artistice

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
I. Artă parietală în universul ontologic al istoriei și teoriei artei	1.1. Introducere în arta eclesială 1.2. Tipologii, caracteristici și prototipuri ale artei eclesiale în pictura murală și în icoana bizantină 1.3. Evoluția artei murale/parietale în istoria artelor plastice 1.4. Dimensiunea sacră și rolul ritual estetic al decorației murale
II. Icoană, imagine și semnificație în artele plastice, morfologie și sintaxă a stilului	2.1. Funcția religioasă și ornamentală, simbolismul teologic, hieratismul formelor și cosmogonia mitologică 2.2. Paleocreștinismul și creștinismul în artă – tranziția de la sanctuar, bazilică la biserica creștină 2.3. Icoană și iconografie, semiotica imaginii bizantine
III. Pictura bizantină și traseul acesteia în studiul programelor iconografice	3.1. Imperiul Bizantin și arta Bizanțului – ecouri istorico-estetice în plan european și național 3.2. Perioadele de dezvoltare ale artei bizantine:

Domenii de conținut	Conținuturi
	• început artei – sec. IV-V; • epoca lui Iustinian – sec. VI; • perioada iconoclastă – sec. VIII-XIX; • perioada clasică – sec. IX-XIII; • renașterea Paleologă – sec. XIV; • decăderea Bizanțului – sec. XIII-XIV – 1453 3.3. Nașterea monahismului în Europa, primele programe iconografice și școlile de pictură
IV. Începuturile artei pe teritoriul României	4.1. Preistoria artei și arta antică pe teritoriul României 4.2. Fundamentele doctrinare ale esteticii Ortodoxiei 4.3. Creația artistică în slujba ritualului liturgic 4.4. Tranziții ale artei Antice spre creștinism pe teritoriul României: • Țara Românească; • Muntenia; • Transilvania; • Maramureș; • Dobrogea; • Moldova 4.5. Creștinismul medieval în arta românească
V. Programul iconografic și repere metodologice în desfășurarea scenografiei tematice parietale	5.1. Primele biserici din lemn 5.2. Gramatica primelor programe iconografice și repartitia lor topografică: • Primele forme ale arhitecturii eclesiale; • Caracterul eclesial și izvoarele istorice 5.3. Nicodim și influențele bizantin-ortodoxe în arta de pe teritoriul țării noastre. Artă și istorie în schimbul de influențe dintre: Bizanț, Balcani și Occident (sârbi, valahi, poloni și bulgari) 5.4. Biserica și rolul manifest în istoria neamului – arta murală document istoric al rezilienței 5.5. Transilvania romanica și tendințele gotice și renașcentiste în arta eclesială românească
VI. Semiotica picturii murale pe teritoriul României între secolele VI-XIV	6.1. Artă pe teritoriul României de la începuturi până în secolul al VI-lea 6.2. Artă pe teritoriul României între secolele al V-lea și al XIV-lea 6.3. Sensuri multiple, modele specifice și funcția lor simbolică în plastica murală eclesială între Bizanț, Balcani și Occident 6.4. Pictura murală eclesială ca domeniu vizual artistic complex: autonomă, de sine stătătoare, canonică, cu funcții integratoare și de complementaritate
VII. Evoluția manifestărilor eclesiale și a influențelor estetico-religioase între secolele XIV-XV în România	7.1. Artă din Țara Românească, sec. al XIV-lea și al XV-lea 7.2. Arhitectura din Țara Românească până către anul 1500 – începuturile arhitecturii de zid, arhitectura aulică și cea civil-urbană 7.3. Artă din Moldova, sec. al XIV-lea și al XV-lea 7.4. Arhitectura din Moldova de la începuturile statului până la sfârșitul domniei lui Ștefan cel Mare 7.5. Monumentele din Moldova de Nord – punți de legătură între culturi și epoci, între decorația murală și stilul arhitectural 7.6. Natura sacră a lăcașului de cult, între tradiție, canon și dogmă, artă în timpul domniei lui Alexandru cel Bun (1400-1432)
VIII. Tendințe și orientări stilistice în gramatica picturii parietale eclesiale	8.1. Mesajul artei murale, teme de interes: compoziția figurativă, portretistica și ornamentica 8.2. Simboluri iconografice în reprezentarea picturală

Domenii de conținut	Conținuturi
	8.3. Limbajul geometriei sacre: repere topografice și sintactice ale programului iconografic 8.4. Icoana și iconostasul din Moldova în sec. al XV-lea 8.5. Biserica, univers teologic, pragmatic și cultural al semnificațiilor iconografice
IX. Evoluția artei eclesiale pe teritoriul României între secolele XVI-XVII	9.1. Artă din Transilvania, sec. al XIV-lea și al XV-lea – influențe romanice și gotice 9.2. Artă pe teritoriul României între sec. al XVI-lea și al XVII-lea 9.3. Arhitectura și pictura murală în Țara Românească în sec. XVI-XVII 9.4. Semnificații, structură și funcționalitate în tema Tabloul Votiv din pictura murală 9.5. Icoanele cantacuzino-brâncovenești 9.6. Înlocuirea viziunii realiste cu o viziune abstractă, teologico-creștină în pictura murală de interior și de exterior 9.7. Tehnicile artistice specifice decorației murale – zugravii și stilul moldovenesc
X. Orizontul tematic și stilistic al decorației murale eclesiale, genuri și particularități ale artei	10.1. Teme și subiecte teologice noi, abordate în programele iconografice de interior și exterior în monumentele din Moldova de Nord 10.2. Icoana moldovenească în epoca Movileștilor din sec. al XVII-lea 10.3. Coordonate bizantine între influențele gotice și renașcentiste în pictura murală, manuscris și tipărituri ale secolului al XVII-lea

**Anexa nr.18.26. Programa de examen pentru disciplina *Muzică bisericească, Cultul Ortodox* –
MBI_ORT_P1 (CS)**

- *Proba E – a doua probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării)*
- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Muzică bisericească*

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina *Muzică Bisericească, Cultul Ortodox*, este realizată în conformitate cu prevederile *Programelor școlare pentru disciplina Muzică Bisericească, Cultul Ortodox, clasele a IX-a - a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Muzică bisericească*, aprobată prin Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 3716/21.04.2026, Anexa nr. 71. Prezenta programă precizează competențele generale și competențele specifice care vor fi evaluate, domeniile de conținut și conținuturile vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen pentru disciplina *Muzică Bisericească, Cultul Ortodox - MB_ORT_P1 (CS)*, fundamentează elaborarea subiectelor și a baremelor de evaluare și de notare pentru a doua probă E, la alegere, din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul ciclului liceal, *clasele a IX-a - a XII-a* prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen, la disciplina *Muzică Bisericească, Cultul Ortodox - MB_ORT_P1 (CS)*, este de a constata măsura în care candidatul *identifică elementele de limbaj muzical, aplică deprinderile practice de cânt bisericesc, analizează structurile modale și valorifică dimensiunea liturgică și misionară a muzicii teologice*, în situații de complexitate corespunzătoare raportării disciplinei în cadrul segmentelor curriculare curriculum de specialitate (CS) și tipului de probă.

Prin susținerea probei de examen la disciplina *Muzică Bisericească, Cultul Ortodox - MB_ORT_P1 (CS)*, candidatul este pus în situația de a face dovada formării/dezvoltării următoarelor **competențe generale (CG)**, dobândite pe parcursul *clasele a IX-a - a XII-a*:

CG1	Identificarea elementelor specifice muzicii bisericești în acord cu tradiția Bisericii Ortodoxe
CG2	Aplicarea cunoștințelor și deprinderilor de cânt bisericesc în cadrul cultului
CG3	Valorificarea dimensiunilor formative, teologice și culturale transmise prin muzica bisericească ortodoxă
CG4	Dezvoltarea unei atitudini responsabile și misionare față de studiul și interpretarea muzicii bisericești

Prin variantele de subiecte elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru orice modalitate corectă de rezolvare a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate competențele specifice (CS) care pot fi evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru ciclul liceal:

CG1 – Identificarea elementelor specifice muzicii bisericești în acord cu tradiția Bisericii Ortodoxe

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS1.1.	Recunoașterea elementelor de limbaj muzical bisericesc, în acord cu tradiția Bisericii Ortodoxe
IX.CS1.2.	Exemplificarea tehnicilor muzicale interpretative de bază, specifice cântării bisericești ortodoxe
X.CS1.1.	Recunoașterea elementelor de limbaj muzical bisericesc, în acord cu tradiția Bisericii Ortodoxe
X.CS1.2.	Exemplificarea tehnicilor muzicale interpretative de bază, specifice cântării bisericești ortodoxe
XI.CS1.1.	Recunoașterea elementelor de limbaj muzical bisericesc, în acord cu tradiția Bisericii Ortodoxe
XI.CS1.2.	Exemplificarea tehnicilor muzicale interpretative de bază, specifice cântării bisericești ortodoxe

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XII.CS1.1.	Recunoașterea elementelor de limbaj muzical bisericesc, în acord cu tradiția Bisericii Ortodoxe
XII.CS1.2.	Exemplificarea tehnicilor muzicale interpretative de bază, specifice cântării bisericești ortodoxe

CG2 – Aplicarea cunoștințelor și deprinderilor de cânt bisericesc în cadrul cultului

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS2.1.	Interpretarea cântărilor bisericești cu un grad de dificultate redus, prin integrarea formulelor melodice specifice glasurilor, în acord cu rânduiala liturgică ortodoxă
IX.CS2.2.	Utilizarea corectă a elementelor de limbaj muzical aplicate în interpretarea repertoriului bisericesc studiat
X.CS2.1.	Interpretarea cântărilor bisericești cu un grad de dificultate redus, prin integrarea formulelor melodice specifice glasurilor, în acord cu rânduiala liturgică ortodoxă
X.CS2.2.	Utilizarea corectă a elementelor de limbaj muzical aplicate în interpretarea repertoriului bisericesc studiat
XI.CS2.1.	Interpretarea cântărilor bisericești cu un grad de dificultate redus, prin integrarea formulelor melodice specifice glasurilor, în acord cu rânduiala liturgică ortodoxă
XI.CS2.2.	Utilizarea corectă a elementelor de limbaj muzical aplicate în interpretarea repertoriului bisericesc studiat
XII.CS2.1.	Interpretarea cântărilor bisericești cu un grad de dificultate redus, prin integrarea formulelor melodice specifice glasurilor, în acord cu rânduiala liturgică ortodoxă
XII.CS2.2.	Utilizarea corectă a elementelor de limbaj muzical aplicate în interpretarea repertoriului bisericesc studiat

CG3 – Valorificarea dimensiunilor formative, teologice și culturale transmise prin muzica bisericească ortodoxă

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS3.1.	Analizarea valorilor culturale și spirituale exprimate în cântările bisericești, din diverse epoci și tradiții ortodoxe
IX.CS3.2.	Aprecierea valorilor teologice, culturale și educative transmise prin muzica bisericească ortodoxă
X.CS3.1.	Analizarea valorilor culturale și spirituale exprimate în cântările bisericești, din diverse epoci și tradiții ortodoxe
X.CS3.2.	Aprecierea valorilor teologice, culturale și educative transmise prin muzica bisericească ortodoxă
XI.CS3.1.	Analizarea valorilor culturale și spirituale exprimate în cântările bisericești, din diverse epoci și tradiții ortodoxe
XI.CS3.2.	Aprecierea valorilor teologice, culturale și educative transmise prin muzica bisericească ortodoxă
XII.CS3.1.	Analizarea valorilor culturale și spirituale exprimate în cântările bisericești, din diverse epoci și tradiții ortodoxe
XII.CS3.2.	Aprecierea valorilor teologice, culturale și educative transmise prin muzica bisericească ortodoxă

CG4 – Dezvoltarea unei atitudini responsabile și misionare față de studiul și interpretarea muzicii bisericești

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS4.1.	Organizarea responsabilă a studiului partiturilor de muzică bisericească, în vederea formării unei conștiințe liturgice și misionare

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS4.2.	Aplicarea unei conduite vocaționale și spirituale în activitatea muzical-liturgică, în contextul comunității bisericești
X.CS4.1.	Organizarea responsabilă a studiului partiturilor de muzică bisericească, în vederea formării unei conștiințe liturgice și misionare
X.CS4.2.	Aplicarea unei conduite vocaționale și spirituale în activitatea muzical-liturgică, în contextul comunității bisericești
XI.CS4.1.	Organizarea responsabilă a studiului partiturilor de muzică bisericească, în vederea formării unei conștiințe liturgice și misionare
XI.CS4.2.	Aplicarea unei conduite vocaționale și spirituale în activitatea muzical-liturgică, în contextul comunității bisericești
XII.CS4.1.	Organizarea responsabilă a studiului partiturilor de muzică bisericească, în vederea formării unei conștiințe liturgice și misionare
XII.CS4.2.	Aplicarea unei conduite vocaționale și spirituale în activitatea muzical-liturgică, în contextul comunității bisericești

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
I. Muzica bisericească – noțiuni introductive	1. Notația actuală a muzicii bisericești (scurt istoric și caracteristici generale ale melosului bisericesc)
II. Elemente de bază în teoria și practica de cânt bisericesc	2.1. Denumirea sunetelor în muzica bisericească. Exerciții muzicale pentru aprofundarea sunetelor și intervalelor de bază din muzica bisericească 2.2. Genurile și scările muzicii bisericești - prezentare generală. Elemente de tehnică vocală aplicată pe muzica bisericească
III. Semiografia muzicii bisericești	3.1. Semnele corespunzătoare înălțimii sunetelor din muzica bisericească (etimologie, grafie și lucrare) 3.2. Exerciții de descifrare/solfegiu/paralaghiu a notelor/semnelor (până la octavă) 3.3. Semnele corespunzătoare duratei sunetelor în muzica bisericească și formulele ritmice care derivă din semnele timporale (etimologie, grafie și lucrare) 3.4. Semnele corespunzătoare duratei pauzelor în muzica bisericească (grafie și lucrare) 3.5. Semne de ornamentare în muzica bisericească (etimologie, grafie și lucrare) 3.6. Semnele de alterație și modulație în muzica bisericească (etimologie, grafie și lucrare) 3.7. Genurile muzicii bisericești: diatonic, cromatic, enarmonic 3.8. Tacturi/tempo-urile cântărilor bisericești: irmologic, stihiraric și papadic, în cele trei stiluri: syntomon, argo-syntomon și argon); tipurile de cadențare (etimologie, grafie și lucrare) 3.9. Etapele studierii unei partituri în notație bisericească (citirea expresivă a textului, înțelegerea sensurilor teologice și a contextului liturgic, citirea ritmică, identificarea și asimilarea pasajelor și formulelor cadențiale cu nivel de dificultate mediu și ridicat, cântul integral expresiv)

Domenii de conținut	Conținuturi
IV. Analiza glasurilor bisericești. Anastasimatar – Glasul VIII	4.1. Glasul VIII - scările muzicale ale glasului al VIII-lea; cheia glasului; alterații specifice (ftorale); formule de intonație și acordaj; formule de cadență - sugestii de studiu și interpretare la glasul VIII: „Doamne strigat-am...”; „Să se îndrepteze...”; Stihuri la Vecernie; Stihiri la Vecernie; Dogmatica sau Slava Vecerniei; Cântări ale Stihioavnei; Tropare ale Învierii și ale Maicii Domnului; Sedelne; Antifoane; Laude; Doxologii
V. Analiza glasurilor bisericești. Anastasimatar – Glasul I	5.1. Glasul I - scările muzicale ale glasului I; cheia glasului; alterații specifice (ftorale); formule de intonație și acordaj; formule de cadență - sugestii de studiu și interpretare la glasul I: „Doamne strigat-am...”; „Să se îndrepteze...”; Stihuri la Vecernie; Stihiri la Vecernie; Dogmatica sau Slava Vecerniei; Cântări ale Stihioavnei; Tropare ale Învierii și ale Maicii Domnului; Sedelne; Antifoane; Laude; Doxologii
VI. Analiza glasurilor bisericești. Anastasimatar – Glasul V	6.1. Glasul V - scările muzicale ale glasului al V-lea; cheia glasului; alterații specifice (ftorale); formule de intonație și acordaj; formule de cadență; - sugestii de studiu și interpretare la glasul I: „Doamne strigat-am...”; „Să se îndrepteze...”; Stihuri la Vecernie; Stihiri la Vecernie; Dogmatica sau Slava Vecerniei; Cântări ale Stihioavnei; Tropare ale Învierii și ale Maicii Domnului; Sedelne; Antifoane; Laude; Doxologii
VII. Analiza glasurilor bisericești. Anastasimatar – Glasul IV	7.1. Glasul IV - scările muzicale ale glasului al IV-lea, cheia glasului, alterații specifice (ftorale), formule de intonație și acordaj, cadențe - sugestii de studiu pentru glasul IV: „Doamne strigat-am...”, „Să se îndrepteze...”, Stihuri și stihiri, Dogmatica glasului, Stihioavna, Tropare, Sedelne, Antifoane, Laude, Voscreasna, Doxologii
VIII. Analiza glasurilor bisericești. Anastasimatar – Glasul III	8.1. Glasul III - scările muzicale ale glasului al III-lea, cheia glasului, alterații specifice (ftorale), formule de intonație și acordaj, cadențe - sugestii de studiu pentru glasul III: „Doamne strigat-am...”, „Să se îndrepteze...”, Stihuri și stihiri, Dogmatica glasului, Stihioavna, Tropare, Sedelne, Antifoane, Laude, Voscreasna, Doxologii
IX. Analiza glasurilor bisericești. Anastasimatar – Glasul VII	9.1. Glasul VII - scările muzicale ale glasului al VII-lea, cheia glasului, alterații specifice (ftorale), formule de intonație și acordaj, cadențe - sugestii de studiu pentru glasul VII: „Doamne strigat-am...”, „Să se îndrepteze...”, Stihuri și stihiri, Dogmatica glasului, Stihioavna, Tropare, Sedelne, Antifoane, Laude, Voscreasna, Doxologii
X. Analiza glasurilor bisericești. Anastasimatar – Glasul II	10.1. Glasul II - Scările muzicale ale glasului al II-lea, cheia glasului, alterații specifice (ftorale), formule de intonație și acordaj, cadențe - Sugestii de studiu pentru glasul II: „Doamne strigat-am...”, „Să se îndrepteze...”, Stihuri și stihiri, Dogmatica glasului,

Domenii de conținut	Conținuturi
	Stihoavna, Tropare, Sedelne, Antifoane, Laude, Voscreasna, Doxologii - Studierea cântărilor din glasurile I și IV care împrumută scara glasului al II-lea
XI. Analiza glasurilor bisericești. Anastasimatar – Glasul VI	11.1. Glasul VI - scările muzicale ale glasului al VI-lea, cheia glasului, alterații specifice (ftorale), formule de intonație și acordaj, cadențe - sugestii de studiu pentru glasul VI: „Doamne strigat-am...”, „Să se îndrepteze...”, Stihuri și stihiri, Dogmatica glasului, Stihavna, Tropare, Sedelne, Antifoane, Laude, Voscreasna, Doxologii - se va avea în vedere studierea cântărilor din glasul IV care împrumută scara glasului al VI-lea
XII. Recapitularea glasurilor bisericești	12.1. Alegerea unui repertoriu adecvat care să cuprindă cântări reprezentative ale glasurilor studiate
XIII. Elemente de recitativ liturgic	13.1. Modele pentru textele integral declamatorii de mici dimensiuni (Stihuri, ectenii și ecfonise) 13.2. Modele pentru textele integral declamatorii ample (Apostolul, Sfânta Evanghelie, Acatiste)
XIV. Cântări la Praznice Împărătești și Sfinți cu polieleu	14.1. Anixandare 14.2. Polieleul Robii Domnului 14.3. Polieleul Cuvânt bun 14.4. Cântări la Praznice Împărătești și Sfinți cu polieleu**: - Nașterea Maicii Domnului; - Înălțarea Sfintei Cruci; - Sf. Cuv. Parascheva de la Iași; - Sf. M. Mc. Dimitrie, Izvorătorul de Mir; - Soborul Sf. Arhangheli Mihail și Gavriil; - Intrarea în Biserică a Maicii Domnului; - Sf. Ap. Andrei, cel întâi chemat, Ocrotitorul României; - Sf. Ierarh Nicolae, arhiepiscopul Mirelor Lichiei, făcătorul de minuni; - Nașterea Domnului; - Botezul Domnului; - Sfinții Trei Ierarhi: Vasile cel Mare, Grigorie Teologul și Ioan Gură de Aur; - Întâmpinarea Domnului; - Buna Vestire; - Sf. M. Mc. Gheorghe, purtătorul de biruință; - Sfinții Împărați și întocmai cu Apostolii, Constantin și mama sa, Elena; - Schimbarea la Față a Domnului; - Adormirea Maicii Domnului; * Sugestii de studiu și interpretare a cântărilor la Praznicele Împărătești, Praznicele Maicii Domnului și Sfinții cu polieleu de peste an: tropar, condac, stihiri la Doamne strigat-am, Stihavna și Laude, Sedelne, Mărimuri, Slave; ** În funcție de importanța locală a evenimentelor liturgice, pot fi adăugate și cântări la alte praznice, precum: Acoperământul Maicii Domnului, Sf. Cuv. Dimitrie cel Nou, Sf. Ap. Andrei, Sf. Ap., întâiul Mucenic și Arhidiacon Ștefan, Sf. Ierarh Vasile cel Mare, Nașterea Sf. Proroc Ioan Botezătorul, Sf. Ap. Petru și Pavel, Sf. și slăvitul Proroc Ilie Tesviteanul, Tăierea capului Sf. Proroc Ioan Botezătorul etc.

Domenii de conținut	Conținuturi
	14.5. Catavasii la: Înălțarea Sfintei Cruci, Nașterea Domnului, Botezul Domnului, Întâmpinarea Domnului, Buna Vestire, Înălțarea Domnului, Pogorârea Sfântului Duh, Schimbarea la Față, Adormirea Maicii Domnului
XV. Cântările Triodului	15.1. „Ușile pocăinței...” 15.2. Polieleul <i>La râul Babilonului</i> 15.3. Troparele Ceasurilor I, III, VI, IX 15.4. Cântări la Pavcernița mare 15.5. Canonul Sf. Andrei Criteanul – Irmoase și Condac 15.6. Cântări la Liturghia Darurilor mai înainte sfințite 15.7. Cântări la Intrarea Domnului în Ierusalim 15.8. Cântări la Deniile din Săptămâna Mare
XVI. Cântările Penticostarului	16.1. Canonul Învierii 16.2. Luminânda „Cu trupul adormind...” 16.3. Stihirile Paștilor 16.4. „Ziua învierii...”
XVII. Cântări la Liturghia Sf. Vasile cel Mare	17.1. Răspunsuri mari 17.2. „Pe Arătătorul...” 17.3. Axion „De Tine se bucură...”
XVIII. Noțiuni de cântare practică după modelele immologice	18.1. Stabilirea criteriilor de improvizare pe un text liturgic (în funcție de glas, forma glasului, tact, podobie, cadențe) 18.2. Definirea unor termeni: tropar, condac, canon, automelă, idiomelă, podobie, irmos, antifon, luminândă 18.3. Memorarea și aplicarea podobiilor reprezentative pentru fiecare glas
XIX. Axioane praznicale	19.1. Anti-axion la Nașterea Maicii Domnului 19.2. Anti-axion la Înălțarea Sfintei Cruci 19.3. Anti-axion la Intrarea Maicii Domnului în Biserică 19.4. Anti-axion la Nașterea Domnului 19.5. Anti-axion la Botezul Domnului 19.6. Anti-axion la Întâmpinarea Domnului 19.7. Anti-axion la Buna-Vestire 19.8. Anti-axion la Schimbarea la Față a Domnului 19.9. Anti-axion la Adormirea Maicii Domnului
XX. Axioane duminicale	20.1. Axioane duminicale pe cele opt glasuri după diferiți autori (Sf. Cuv. Macarie Ieromonahul, Anton Pann, Sf. Cuv. Nectarie Vlahul, Varlaam Protosinghelul, Ioniță Năpârcă, Ștefanache Popescu, Dimitrie Cunțanu ș.a.
XXI. Colinde tradiționale monodice	21.1. Colinde tradiționale 21.2. Cântece de stea
XXII. Cântări calofonice	22.1. „Nădejdea creștinilor” 22.2. „Taina creștinătății” 22.3. Psalmul 70 22.4. Psalmul 102 22.5. Psalmul 145 22.6. „Împărăteasa mea cea prea bună” 22.7. „Brațele părintești” 22.8. „De vreme ce eu, păcătosul” 22.9. „Veniți să fericim pe Iosif” 22.10. „Vai mie, înnegritule suflete” 22.11. „Cântarea dimineții” 22.12. „Doamne, femeia ceea ce căzuse”

Domenii de conținut	Conținuturi
	22.13. „Pe Tine Dumnezeu Te laudăm” 22.14. „Urare”, glas VIII de Anton Pann 22.15. Chinonice
XXIII. Cântările Triodului	23.1. Heruvic în Joia Mare 23.2. Heruvic în Sâmbăta Mare 23.3. Axion în Sâmbăta lui Lazăr 23.4. Anti-axion la Intrarea Domnului în Ierusalim 23.5. Anti-axion în Joia Mare 23.6. Anti-axion în Sâmbăta Mare
XXIV. Cântările Penticostarului	24.1. Cântări la Izvorul Tămăduirii 24.2. Cântări în Duminicile Penticostarului 24.3. Cântări la Înălțarea Domnului 24.4. Cântări la Pogorârea Sfântului Duh 24.5. Cântări la Sfânta Treime 24.6. Anti-axion la Învierea Domnului 24.7. Anti-axion la Înălțarea Domnului 24.8. Anti-axion la Pogorârea Sfântului Duh
XXV. Cântări la Sfintele Taine și Ierurgii	25.1. Cântări la Taina Sfântului Botezului 25.2. Cântări la Taina Sfintei Cununii 25.3. Cântări la Taina Sfântului Maslu 25.4. Cântări la Tedeum 25.5. Cântări la Înmormântare și Parastas
XXVI. Noțiuni de istoria muzicii bisericești	26.1. Evoluția muzicii bizantine (periodizare, caracteristici) 26.2. Muzica bizantină în spațiul românesc până în secolul al XVIII-lea 26.3. Reforma hrisantică 26.4. Procesul de românire a cântărilor bisericești 26.5. Reprezentanți de seamă

Anexa nr.18.27. Programa de examen pentru disciplina *Istoria Muzicii Bizantine, Cultul Ortodox - IMB_P1 (CS)*

- *Proba E – a doua probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării)*
- *Filiera vocatională profilul teologic, specializarea Muzică bisericească*

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina *Istoria muzicii bizantine, Cultul Ortodox*, este realizată în conformitate cu prevederile *Programei școlare pentru disciplina Istoria muzicii bizantine, Cultul Ortodox, clasele a XI-a - a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Muzică bisericească*, aprobată prin Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 3716/21.04.2026, Anexa nr. 72. Prezenta programă precizează competențele generale și competențele specifice care vor fi evaluate, domeniile de conținut și conținuturile vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen pentru disciplina *Istoria muzicii bizantine, Cultul Ortodox - IMB_ORT_P1 (CS)*, fundamentează elaborarea subiectelor și a baremelor de evaluare și de notare pentru a doua probă E, la alegere, din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul ciclului liceal, *clasele a XI-a - a XII-a* prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen, la disciplina *Istoria muzicii bizantine, Cultul Ortodox - IMB_ORT_P1 (CS)*, este de a constata măsura în care candidatul *are capacitatea de a identifica și explica principalele forme iconografice și sisteme semiografice, deprinderea de a aplica criterii istorice și teologice pentru interpretarea textelor și cântărilor bisericești, abilitatea de a analiza comparativ surse, tradiții și evoluții stilistice*, în situații de complexitate corespunzătoare raportării disciplinei în cadrul segmentelor curriculare curriculum de specialitate (CS) și tipului de probă.

Prin susținerea probei de examen la disciplina *Istoria muzicii bizantine, Cultul Ortodox - IMB_ORT_P1 (CS)*, candidatul este pus în situația de a face dovada formării/dezvoltării următoarelor **competențe generale (CG)**, dobândite pe parcursul *clasele a XI-a - a XII-a*:

CG1	Analizarea izvoarelor și a influențelor care stau la baza muzicii bizantine
CG2	Explicarea formelor iconografice clasice și a primelor forme de notație muzicală bizantină
CG3	Evaluarea importanței tradiției manuscrise și a contribuției autorilor reprezentativi ai muzicii bizantine
CG4	Valorificarea moștenirii muzicii bizantine în context modern și contemporan, pe plan intern și extern

Prin variantele de subiecte elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru orice modalitate corectă de rezolvare a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate competențele specifice (CS) care pot fi evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru ciclul liceal:

CG1 – Analizarea izvoarelor și a influențelor care stau la baza muzicii bizantine

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI. CS.1.1	Identificarea izvoarelor biblice și patristice ale muzicii bizantine
XI. CS.1.2	Descrierea contextului istoric și cultural al primelor secole creștine
XI. CS.1.3	Interpretarea rolului psalmodiei monahale în dezvoltarea cântării bizantine.
XII. CS.1.1	Analizarea rolului tradiției manuscrise în conservarea și transmiterea repertoriului bizantin
XII. CS.1.2	Analizarea influențelor culturale și istorice reflectate în creația psaltică din perioada calofonică
XII. CS.1.3	Interpretarea impactului reformei hrisantice asupra evoluției muzicii bizantine

CG2 – Explicarea formelor imnografice clasice și a primelor forme de notație muzicală bizantină

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI. CS.2.1	Descrierea caracteristicilor formelor imnografice clasice (tropar, condac, canon)
XI. CS.2.2	Interpretarea principiilor de organizare a octoihului bizantin
XI. CS.2.3	Analizarea formelor timpurii de notație bizantină (ekfonică, paleobizantină și medio-bizantină timpurie)
XII. CS.2.1	Analizarea evoluției formelor imnografice în contextul maturizării muzicii bizantine
XII. CS.2.2	Explicarea relației dintre dezvoltarea notației muzicale și profesionalizarea artei psaltice
XII. CS.2.3	Interpretarea importanței formelor imnografice și a notației în continuitatea tradiției bizantine

CG3 – Evaluarea importanței tradiției manuscrise și a contribuției autorilor reprezentativi ai muzicii bizantine

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI. CS.3.1	Identificarea principalelor tipuri de manuscrise muzicale bizantine
XI. CS.3.2	Descrierea contextului istoric și cultural al activității autorilor reprezentativi ai muzicii bizantine
XI. CS.3.3	Explicarea rolului tradiției manuscrise în păstrarea repertoriului muzical bizantin
XII. CS.3.1	Identificarea principalelor colecții repertoriale și a rolului lor în transmiterea tradiției muzicale bizantine
XII. CS.3.2	Analizarea modului de circulație și de conservare a manuscriselor în spațiul bizantin și postbizantin
XII. CS.3.3	Evaluarea rolului compozitorilor și teoreticienilor bizantini în evoluția tradiției psaltice

CG4 – Valorificarea moștenirii muzicii bizantine în context modern și contemporan, pe plan intern și extern

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI. CS.4.1	Identificarea formelor de continuitate ale tradiției muzicii bizantine în epoca modernă
XI. CS.4.2	Descrierea modalităților de transmitere a muzicii bizantine în epoca modernă
XI. CS.4.3	Explicarea rolului muzicii bizantine în viața liturgică și culturală contemporană
XII. CS.4.1	Analizarea influențelor bizantine în creațiile liturgice și muzicale moderne, în contextul panortodox
XII. CS.4.2	Interpretarea modului în care patrimoniul bizantin este conservat și transmis prin instituții și mijloace moderne
XII. CS.4.3	Evaluarea importanței moștenirii bizantine pentru identitatea culturală și spirituală contemporană

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe domenii de conținut și sunt prezentate cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
I. Antichitatea creștină și izvoarele muzicii bizantine (secolele I-IV)	1.1. Izvoare biblice ale muzicii bizantine – referințe în Sfânta Scriptură (Vechiul și Noul Testament); psalmodia ca fundament 1.2. Direcții stilistice în muzica primelor veacuri creștine - influența muzicii sinagogale (psalmodia, cântarea melismatică și aleluiazele); elemente din muzica antichității grecești și influențe arabo-siriene

Domenii de conținut	Conținuturi
	1.3. Psalmodia - forme de interpretare: antifonică și responsorială 1.4. Imnodia – prima formă poetico-muzicală practică în comunitățile creștine 1.5. Referințe patristice – mărturii despre stilistica muzicală liturgică a primelor veacuri
II. Monahismul timpuriu și psalmodierea (secolele III-V)	2.1. Rolul primelor forme de viață monahală, anahoretică și cenobitică, în dezvoltarea cântării bizantine 2.2. Mari imnografi și teologi monahi: Sf. Antonie cel Mare, Sf. Pavel Tebeul, Sf. Pahomie cel Mare, Sf. Efrem Sirul, Sf. Vasile cel Mare, Sf. Grigorie de Nyssa, Sf. Ioan Casian, Sf. Niceta de Remesiana, Sf. Nil Sinaitul și alții 2.3. Dimensiunea teologică și patristică a psalmodiei: psalmodia – disciplină monahală și exercițiu duhovnicesc; cântarea psalmilor – expresie a rugăciunii neîncetate și a comuniunii; psalmodia – mijloc de înălțare spirituală și transfigurare a sufletului
III. Formele imnografice clasice și sistematizarea Octoihului (secolele V-IX)	3.1. Troparul – definiție; caracteristici poetico-muzicale; funcție liturgică (anastasime, apolitikia, theotokia, idiomele, automele, prosomii și irmoase); exemple timpurii de tropare 3.2. Kontakionul (condacul) – definiție și structură (prooimion și oikoi/icose); funcție liturgică; exemplu reprezentativ: Sf. Roman Melodul 3.3. Canonul – definiție și structură; funcție liturgică (utrenia, privegherile, Postul Mare); exemple reprezentative 3.4. Sistematizarea Octoihului – origini greco-siriene; contribuția Sf. Ioan Damaschin; fixarea celor opt glasuri; rolul tipiconal și liturgic 3.5. Imnografi reprezentativi ai secolelor V-IX: Sf. Roman Melodul, Sf. Sofronie, Patriarhul Ierusalimului, Sf. Andrei Criteanul, Sf. Ioan Damaschin, Sf. Cosma Melodul, Sf. Teodor Studitul, Sf. Iosif Studitul, Casia Monahia și alții
IV. Dezvoltări imnografice și notația bizantină timpurie (secolele X-XIII)	4.1. Declinul kontakionului și consolidarea canonului – canonul devine principala formă poetică și muzicală a imnografiei bizantine; de la poezia narativă și retorică (kontakionul) la poezia biblică, teologică și contemplativă (canonul); funcția canonului în rândurile tipiconale timpurii 4.2. Mari imnografi ai secolelor X-XI: Sfinții Teodor și Teofan Graptos (finalul epocii iconoclaste cu influențe până spre secolul X), Sf. Simeon Noul Teolog, Ioan Mauropus (arhiepiscop de Euchaita) și alții 4.3. Notația ekfonică – secolele VIII-XIII – primele semne intonaționale pentru lecturile biblice; funcționalitate recitativă; rol de tranziție între tradiția orală și notația paleobizantină 4.4. Notația paleobizantină – secolele X-XII – notațiile Theta, Chartres și Coislin; surse; prezentare grafică; funcționalitate; repere istorice 4.5. Notația medio-bizantină timpurie – secolele XII-XIII – numită și hagiopolită/damaschimiană/rotundă; prezentare grafică; funcționalitate; repere istorice 4.6. Centre monahale și culturale – Patriarhia de Constantinopol (factor de uniformizare și răspândire a muzicii bizantine); Muntele Athos (nucleu de creație, conservare și transmitere a tradiției psaltice); Tesalonic și alte centre (școli de psalți, scriptoria)
V. Tradiția manuscrisă și colecțiile repertoriale (secolele X–XIX)	5.1. Apariția și dezvoltarea colecțiilor repertoriale bizantine: Stihirarul, Irmologhionul, Doxastarul și Psaltikonul sau Asmatikonul – structură, funcție și utilizare liturgică 5.2. Organizarea și rolul scriptoriilor monahale în transmiterea repertoriului muzical 5.3. Centre de copiere și difuzare a manuscriselor: Constantinopol, Muntele Athos, Tesalonic, Sinai 5.4. Tranziția de la manuscrisul muzical la tiparul modern – primele ediții și circulația lor în spațiul ortodox

Domenii de conținut	Conținuturi
	5.5. Aspecte paleografice și estetice ale manuscriselor – ornamentație, caligrafie, funcționalitate
VI. Marii maiestori și epoca calofoniei (secolele XIII–XVII)	6.1. Contextul istoric, cultural și eclesial al perioadei calofonice – evoluția vieții liturgice bizantine după perioada iconoclastă; consolidarea cântării psaltice ca artă specializată și autonomă 6.2. Definirea calofoniei – trăsături generale ale stilului: ornamentație abundentă, libertate melodică, melisme extinse, expresivitate retorică și accentuarea dimensiunii contemplative a cântării 6.3. Rolul și statutul maiestrilor în cultura bizantină – titulatura de <i>maiestor</i> ca simbol al autorității artistice și pedagogice; transmiterea orală și scrisă a tradiției psaltice 6.4. Reprezentanți de seamă ai epocii calofonice: • Ioan Cucuzel – viața, creația și contribuția teoretică (<i>Papadike, Mega Ison</i>, stilul cucuzelian); • Ioan Kladas, Manuel Chrysaphes, Hurmuz Hartofilax – particularități stilistice, rol în cristalizarea limbajului muzical bizantin târziu 6.5. Fenomenul exighisirilor – adaptarea și simplificarea cântărilor vechi; funcția pedagogică și liturgică a exighisitorilor; continuitatea dintre creația calofonică și cea post-bizantină 6.6. Centre de creație și difuzare a muzicii bizantine în epoca calofoniei: • Constantinopolul – nucleu al inovației muzicale și al școlilor de psaltii; • Muntele Athos – conservarea tradiției prin copiere și transmitere orală; • Tesalonicul și Creta – spații de sinteză între tradiția bizantină și influențele regionale
VII. Tranziția spre modernitate și reforma hrisantică (secolele XVIII–XIX)	7.1. Contextul istoric, cultural și liturgic al secolelor XVIII–XIX 7.2. Evoluția cântării psaltice în epoca postbizantină și rolul centrelor muzicale tradiționale (Constantinopol, Sfântul Munte, Iași, București) 7.3. Activitatea compozitorilor și a dascălilor din perioada premergătoare reformei hrisantice 7.4. Introducerea sistemului de notație hrisantică (1814) și consecințele sale în uniformizarea limbajului muzical bizantin 7.5. Personalități reprezentative ale epocii: Hrisant de Madit, Grigorie Protopsaltul, Hurmuz Hartofilax, Petru Efesiul 7.6. Primele tipărituri psaltice și rolul lor în conservarea și difuzarea repertoriului tradițional 7.7. Răspândirea notației hrisantice în spațiul românesc și contribuția dascălilor locali la adaptarea și transmiterea tradiției
VIII. Continuitatea și valorificarea tradiției bizantine în epoca modernă și contemporană (secolele XIX–XXI)	8.1. Evoluția muzicii bizantine în perioada modernă și contemporană 8.2. Contribuția psaltilor, compozitorilor și profesorilor români la afirmarea muzicii bizantine în spațiul ortodox și academic 8.3. Rolul educației muzicale teologice în păstrarea și transmiterea patrimoniului psaltic 8.4. Proiecte culturale și inițiative actuale de promovare a cântării bizantine în mediul digital și intercultural

Anexa nr.18.28. Programa de examen pentru disciplina Doctrina Biblică – Cultul Penticostal – DB_PENT_P1 (CS)

- Proba E – prima probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării)
- Filiera vocațională, profil teologic, specializarea teologie penticostală

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina Doctrina Biblică – Cultul Penticostal fundamentează elaborarea variantelor de subiecte și a baremelor de evaluare și de notare pentru proba E – prima probă din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Prezenta programă precizează competențele de evaluat, domeniile de conținut și conținuturile vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen derivă din **programele școlare în vigoare pentru învățământul liceal**, aprobate prin **Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 3716/21.04.2026, Anexa 153**. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul întregului ciclu liceal, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen la această disciplină este de a constata măsura în care candidatul cunoaște, analizează și argumentează învățăturile biblice și aplică valorile creștine, în situații de complexitate corespunzătoare raportării (CS) și tipului de probă.

Prin susținerea probei de examen la disciplina Doctrina Biblică – Cultul Penticostal, candidatul este pus în situația de a face dovada următoarelor competențe generale (CG), dobândite pe parcursul învățământului liceal (clasa a XI-a):

CG1	Cunoașterea și argumentarea biblică a învățăturii de credință penticostală și a doctrinelor biblice
CG2	Însușirea unor atitudini conștiente față de Dumnezeu, față de sine și față de alții, conform învățăturii Scripturii

Prin variantele de subiecte elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** care pot fi evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru ciclul liceal:

CG1 – Cunoașterea și argumentarea biblică a învățăturii de credință penticostală și a Doctrinelor Biblice

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS.1.1	Analiza principalelor moduri de argumentare biblică
XI.CS.1.2	Argumentarea doctrinelor cunoscute

CG2 – Însușirea unor atitudini conștiente față de Dumnezeu, față de sine și față de alții, conform cu învățătura Scripturii

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS.2.1	Interpretarea corectă din punct de vedere doctrinar a învățăturilor Bibliei
XI.CS.2.2	Analiza unor modele de aplicare a doctrinelor biblice penticostale
XI.CS.2.3	Stabilirea de legături între învățăturile Bibliei și doctrine

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Introducere	1.1.Generalități. Definiția și importanța doctrinelor biblice

Domenii de conținut	Conținuturi
2. Doctrine despre Biblie: Bibliologie	2.1. Biblia – cuvântul lui Dumnezeu - Părți componente: Vechiul și Noul Testament 2.2. Inspirația și autoritatea Bibliei; 2.3. Canonul Bibliei: canonului Vechiului Testament, canonul Noului Testament 2.4. Biblia și Tradiția – 2.5. Biblia și Știința
3. Doctrine despre Dumnezeu: Teologie Fundamentală	3.1. Dumnezeu Tatăl: Revelația lui Dumnezeu, 3.2. Natura lui Dumnezeu, Numele lui Dumnezeu, 3.3. Atributele lui Dumnezeu, 3.4. Lucrările lui Dumnezeu 3.5. Domnul Isus Hristos, Divinitatea Domnului Isus, 3.6. Umanitatea Domnului Isus, 3.7. Lucrarea mesianică a lui Isus: Jertfa, învierea, înălțarea, 3.8. Oficiile Domnului Isus: profet, preot, împărat 3.9. Duhul Sfânt, Prezentare Generală
4. Doctrine despre îngeri: Angelogie	4.1. Originea îngerilor și natura lor, 4.2. Clasificarea îngerilor 4.3. Caracterul și lucrarea îngerilor
5. Doctrina despre om: Antropologie	5.1 Originea și natura omului, 5.2. Omul ca ființă tripartită: trup, suflet și duh 5.3 Scopul creării omului: starea omului la originea sa
6. Doctrine despre păcat: Hamartiologie	6.1. Originea și natura păcatului, căderea omului în păcat – 6.2. Clasificarea păcatelor – 6.3 Urmările păcatelor: imediate, îndepărtate
7. Doctrina despre mântuire: Soteriologie	7.1 Natura Mântuirii - Necesitatea și beneficiile mântuirii, 7.2. Siguranța mântuirii, 7.3. Componentele mântuirii: răscumpărare, justificare, împăcare, regenerare, adopție, apropiere de Dumnezeu, sfințire Harul lui Dumnezeu: alegere și chemare; Pocăință, îndreptățire, naștere din nou – Credința: definiție, exemple, importanță și rezultate
8. Doctrina despre Biserică: Eclesiologie	8.1. Definirea și întemeierea Bisericii – 8.2. Scopul Bisericii, Biserica universală și biserica locală 8.3. Slujbele din Biserică 8.4. Actele de cult
9. Doctrina despre evenimentele profetice viitoare: Escatologie	9.1 Moartea: fizică, spirituală, veșnică - Starea finală a omului 9.2 Revenirea lui Isus pentru Biserica Sa, 9.3. Răpirea Bisericii, a doua venire a lui Hristos 9.4 Împărăția de o mie de ani (Mileniul) – 9.5. Învierea și judecata celor pierduți

Anexa nr.18.29. Programa de examen pentru disciplina Studiul Noului Testament – Cultul Penticostal – SNT_PENT_P1 (CS)

- *Proba E – a doua probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării)*
- *Filiera vocațională, profil teologic, specializarea teologie penticostală*

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina Studiul Noului Testament – Cultul Penticostal fundamentează elaborarea variantelor de subiecte și a baremelor de evaluare și de notare pentru proba E – a doua probă din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Prezenta programă precizează competențele de evaluat, domeniile de conținut și conținuturile vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen derivă din programele școlare în vigoare pentru învățământul liceal, aprobate prin Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 3716/21.04.2026, Anexa 149. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul întregului ciclu liceal, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen la această disciplină este de a constata măsura în care candidatul utilizează, clasifică și interpretează scrierile Noului Testament și realizează conexiuni cu celelalte discipline teologice, în situații de complexitate corespunzătoare raportării (CS) și tipului de probă.

Prin susținerea probei de examen la disciplina Studiul Noului Testament – Cultul Penticostal, candidatul este pus în situația de a face dovada următoarelor competențe generale (CG), dobândite pe parcursul învățământului liceal (clasa a X-a):

CG1	Utilizarea scrierilor Noului Testament pentru înțelegerea evenimentelor biblice
CG2	Înțelegerea specificului cărților Noului Testament, clasificarea și interpretarea acestora
CG3	Realizarea de conexiuni între cunoștințele dobândite la Noul Testament și cele dobândite la alte discipline teologice

Prin variantele de subiecte elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** care pot fi evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru ciclul liceal:

CG1 – Utilizarea scrierilor Noului Testament pentru înțelegerea evenimentelor biblice

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
X.CS.1.1	Definirea termenilor Vechiul Testament și Noul Testament
X.CS.1.2	Prezentarea Noului Testament ca împlinire a profețiilor din Vechiul Testament

CG2 – Înțelegerea specificului cărților Noului Testament, clasificarea și interpretarea acestora

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
X.CS.2.1	Identificarea cărților Noului Testament
X.CS.2.2	Clasificarea scrierilor din Noul Testament
X.CS.2.3	Prezentarea succintă și caracterizarea cărților Noului Testament

CG3 – Realizarea de conexiuni între cunoștințele dobândite la Noul Testament și cele dobândite la alte discipline teologice

X.CS.3.1	Interpretarea pe care o dă Domnul Isus relațiilor sociale
X.CS.3.2	Prezentarea Noului Testament ca sursă de plecare pentru alte discipline teologice: istoria creștinismului, pneumatologie, doctrine biblice etc.

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Introducere	1.1. Introducere în Noul Testament- Canonul Noului Testament, 1.2. Normativul Noului Testament pentru viața creștină; Cristocentrismul Noului Testament 1.3. Clasificarea cărților Noului Testament
2. Evangheliile	2.1. Cele patru evanghelii. 2.2. Evanghelia după Matei 2.3. Evanghelia după Marcu 2.4. Evanghelia după Luca 2.5. Evanghelia lui Ioan
3. Faptele Apostolilor	3.1. Cartea Faptele Apostolilor
4. Epistolele Pauline	4.1. Romani 4.2. 1Corinteni 4.3. 2Corinteni 4.4. Galateni 4.5. Efeseni 4.6. Filipeni 4.7. Coloseni 4.8. 1Tesaloniceni 4.9. 2Tesaloniceni 4.10. 1Timotei 4.11. 2Timotei 4.12. Tit 4.13. Filimon
5. Epistole Generale	5.1. Evrei 5.2. Iacov 5.3. 1Petru 5.4. 2Petru 5.5. 1,2,3Ioan
6. Apocalipsa	6.1. Cartea Apocalipsa

Anexa nr.18.30. Programa de examen pentru disciplina Pneumatologie – Cultul Penticostal – PNE_PENT_P1 (CS)

- Proba E – a doua probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării)
- Filiera vocațională, profil teologic, specializarea teologie penticostală

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina Pneumatologie – Cultul Penticostal fundamentează elaborarea variantelor de subiecte și a baremelor de evaluare și de notare pentru proba E – a doua probă din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Prezenta programă precizează competențele de evaluat, domeniile de conținut și conținuturile vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen derivă din **programele școlare în vigoare pentru învățământul liceal**, aprobate prin **Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 3716/21.04.2026, Anexa 154**. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul întregului ciclu liceal, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen la această disciplină este de a constata măsura în care candidatul identifică, explică și argumentează învățătura biblică despre Duhul Sfânt și o corelează cu viața credinciosului și cu celelalte discipline teologice, în situații de complexitate corespunzătoare raportării (CS) și tipului de probă.

Prin susținerea probei de examen la disciplina Pneumatologie – Cultul Penticostal, candidatul este pus în situația de a face dovada următoarelor competențe generale (CG), dobândite pe parcursul învățământului liceal (clasa a XII-a):

CG1	Cunoașterea și argumentarea biblică a învățăturii de credință penticostală și a doctrinei despre Duhul Sfânt
CG2	Definirea specificului propriei credințe în raport cu alte credințe și convingeri
CG3	Realizarea de conexiuni între cunoștințele dobândite la pneumatologie și cele dobândite la alte discipline teologice

Prin variantele de subiecte elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** care pot fi evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru ciclul liceal:

CG1 – Cunoașterea și argumentarea biblică a învățăturii de credință penticostală și a Doctrinei despre Duhul Sfânt

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XII.CS.1.1	Identificarea principalelor texte biblice referitoare la doctrina despre Duhul Sfânt
XII.CS.1.2	Comentarea, în lumina Scripturii, a principalelor capitole din pneumatologie

CG2 – Definirea specificului propriei credințe în raport cu alte credințe și convingeri

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XII.CS.2.1	Identificarea învățăturii creștine penticostale din cărțile Noului Testament
XII.CS.2.2	Caracterizarea doctrinei despre Duhul Sfânt și rolul ei în viața credinciosului

CG3 – Realizarea de conexiuni între cunoștințele dobândite la pneumatologie și cele dobândite la alte discipline teologice

XII.CS.3.1	Identificarea prezenței și lucrării Duhului Sfânt în diferite momente ale istoriei Bisericii
XII.CS.3.2	Analizarea lucrării Duhului Sfânt în Vechiul Testament
XII.CS.3.3	Prezentarea lucrării Duhului Sfânt pe tot parcursul creștinismului

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Introducere	1.1. Definirea termenului 1.2. Importanța pneumatologiei
2. Personalitatea Duhului Sfânt	2.1. Duhul Sfânt este o persoană 2.2. Dumnezeirea Duhului Sfânt în Vechiul Testament și Noul Testament 2.3. Simbolurile Duhului Sfânt 2.4. Denumirile Duhului Sfânt
3. Dispensația Duhului Sfânt	3.1. Pogorârea Duhului Sfânt la Cincizecime 3.2. Lucrări de bază ale Duhului Sfânt 3.3. Rода Duhului Sfânt 3.4. Plinătatea Duhului Sfânt 3.5. Darurile Duhului Sfânt
4. Lucrări ale Duhului Sfânt	4.1. Slujbele din biserică 4.2. Călăuzirea Duhului Sfânt 4.3. Locul și rolul Duhului Sfânt în predicarea Evangheliei
5. Lucrarea Duhului Sfânt în istoria Bisericii Universale	5.1. Primul veac al Creștinismului 5.2. Perioada dintre secolele II – VI 5.3. Perioada dintre secolele VI – XX 5.4. Bisericele penticostale din secolul XX

Anexa nr. 18.31. Programa de examen pentru disciplina STUDII BIBLICE - Cultul reformat – SB_REF_P1 (CS)

- *Proba E – prima probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării)* ⁵
- *Filiera vocațională, profilul teologic, cultul reformat, specializarea teologie reformată*

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina *Studii Biblice* fundamentează elaborarea subiectelor și a baremelor pentru **proba E – prima probă** din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Prezenta programă precizează **competențele de evaluat și domeniile de conținut și conținuturile** pe baza cărora se construiește evaluarea, fără a prelua notele de prezentare, exemplele de activități de învățare sau sugestiile metodologice din programele școlare.

Programa de examen derivă din și este în deplină concordanță cu **programele școlare în vigoare pentru învățământul liceal**, aprobate prin **Ordinul ministrului educației și cercetării OMEC nr. 3.716/2026 Anexa nr. 128**. Evaluarea vizează competențele generale și competențele specifice formate pe parcursul întregului ciclu liceal (clasele a IX-a – a XII-a), prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de bacalaureat la această disciplină este de a constata măsura în care candidatul *aplică, utilizează, argumentează formele de exprimare religioasă*, în situații de complexitate corespunzătoare raportării (TC / TC+CS / CS) și tipului de probă.

Variantele de subiecte evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

Prin susținerea probei, candidatul face dovada următoarelor **competențe generale (CG)**, dobândite pe parcursul învățământului liceal (clasele a IX-a – a XII-a):

CG1	Exprimarea identității religioase, la nivel individual și al comunității, în diferite contexte de viață
CG2	Utilizarea formelor de exprimare religioasă și a modurilor de viață cu respectarea diversității religioase a lumii.
CG3	Alegerea unor decizii responsabile privind viața personală și comunitară, în concordanță cu valorile religios-morale
CG4	Colaborarea cu ceilalți pentru promovarea comuniunii în societate, prin respectarea valorilor religioase ale fiecărei persoane

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru întregul ciclu liceal (fără cuplare cu conținuturile): ⁶

CG1 – Exprimarea identității religioase, la nivel individual și al comunității, în diferite contexte de viață

Cod CS	Competențe specifice evaluate
IX.CS1.1	Definirea elementelor care construiesc propria identitate religioasă
IX.CS1.2	Explicarea semnificațiilor specifice care definesc învățătura de credință (fundamentele religiei creștine)
X.CS.1.1.	Identificarea elementelor care definesc comunitatea religioasă
X.CS.1.2.	Ilustrarea adecvată a semnificațiilor care definesc învățătura de credință (fundamentele religiei creștine), în diferite contexte de comunicare
XI.CS.1.1.	Exemplificarea unor elemente de natură religioasă, la nivelul produselor culturale – literatură, artă, pictură, cinematografie
XI.CS.1.2.	Evidențierea unor elemente cu caracter interdisciplinar, care contribuie la construcția și afirmarea identității religioase
XII.CS.1.1.	Prezentarea rolului credinței în viața personajelor biblice în oglinda identității religioase personale
XII.CS.1.2.	Interpretarea critică a rolului identității religioase în viața personajelor biblice

CG2 – Utilizarea formelor de exprimare religioasă și a modurilor de viață cu respectarea diversității religioase a lumii.

Cod CS	Competențe specifice evaluate
IX.CS.2.1.	Compararea elementelor definitorii ale religiilor antice și a rolurilor acestora în dezvoltarea socio-culturală a personajelor biblice.
X.CS.2.1.	Clasificarea doctrinelor religiilor antice și a confesiunilor de credință a evangheliei
XI.CS.2.1.	Demonstrarea modului în care religiile transformă viziunea despre resursele care contribuie la dezvoltarea personalității omului
XII.CS.2.1.	Analizarea formelor de exprimare bazate pe credință și putere divină și asumarea învățăturii de credință proprii

CG3 – Alegerea unor decizii responsabile privind viața personală și comunitară, în concordanță cu valorile religioase-morale

Cod CS	Competențe specifice evaluate
IX.CS.3.1.	Analizarea rolului valorilor religioase în luarea deciziilor din viața personală
X.CS.3.1.	Prioritizarea învățăturilor de credință în luarea deciziilor din viața personală și a comunității
XI.CS.3.1.	Recomandarea unor modele biblice și repere demne de urmat în luarea deciziilor în viața personală
XII.CS.3.1.	Argumentarea unor alegeri în situații problematice din viața personală și a comunitară, prin valorificarea învățăturilor de credință ca surse de reziliență

CG4 – Colaborarea cu ceilalți pentru promovarea comuniunii în societate, prin respectarea valorilor religioase ale fiecărei persoane

Cod CS	Competențe specifice evaluate
IX.CS.4.1.	Integrarea valorilor religioase pentru realizarea și menținerea solidarității comunitare
X.CS.4.1.	Formularea particularităților unei comunități construite pe valorile religioase creștine
XI.CS.4.1.	Simularea unor contexte de relaționare care promovează modele creștine de coeziune socială
XII.CS.4.1.	Sintetizarea propriilor convingeri, atitudini și valori religioase, manifestate în diferite contexte ale vieții
IX.CS.4.2.	Proiectarea unor activități și proiecte individuale și de grup, prin aplicarea valorilor religioase
X.CS.4.2.	Dezvoltarea unor interacțiuni pozitive cu alții într-o diversitate de contexte, prin acceptarea diversității religioase și prin manifestarea deschiderii pentru rezolvarea conflictelor
XI.CS.4.2.	Propunerea soluțiilor noi pentru provocările lumii contemporane, care au un impact asupra vieții religioase individuale și comunitare
XII.CS.4.2.	Elaborarea, în calitate de cetățean responsabil a unor activități care promovează respectarea valorilor religioase

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate separat de competențele de evaluat, cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
Chemat de Dumnezeu Creator spre binele omenirii	Biblia cuvântul lui Dumnezeu Biblia o parte vie a vieții creștinului Raportul și relația între Vechiul și Noul Testament Geografia biblică. Cunoștințe generale și orientarea pe hartă
Isus cel chemat de Dumnezeu Creator spre binele omenirii	Cer nou și Pământ nou Crearea întregii lumi Creatorul și binecuvântarea dată omului creat <i>Gen. 1,1-2,4</i> Căderea în păcat și consecințele ei <i>Gen. 3</i>

Domenii de conținut	Conținuturi
Omenirea chemată de Dumnezeu Creator spre binele pământului Credința ca răspuns la chemarea Domnului spre binele omenirii	Încrederea lui Noe Turnul din Babel Legământul cu Avraam Istoria lui Avraam și Isac- soție pentru Isac Vestea minunată în Sfânta Scriptură Buna Vestire: anunț ceresc - Nașterea lui Isus <i>Luca 2,1-20</i> Pe malul Iordanului: victorie din apă - Botezul și ispitirea lui Isus Cristos Ucenicii: puterea chemării: întâlnirea cu Ioan <i>Ioan 1,35-44</i>, Pescuirea minunată <i>Luca 5,1-16</i> Ucenicii: puterea chemării (Natanael, Chemarea lui Levi) <i>Ioan 1,45-51; Mat. 9,9-13</i> Nunta din Cana <i>Ioan 2,1-11</i> Structura Bibliei Raportul și relația între Vechiul și Noul Testament Primul om creat și noul om: Isus Dumnezeu cheamă: patriarhii vechiului testament, <i>Gen. 12,1-9, Gen. 17,1-8</i> Dumnezeu cheamă: botezul Domnului Isus <i>Mat. 3</i> Credința în Dumnezeu Creator Credința în bibecuvântarea Domnului: Iacov Credința în slobozirea Domnului: Moise <i>Ex.2,1-10</i> Credința în promisiunile Domnului: Ioshua <i>Ios.6,1-20</i>
Slujind pe Dumnezeu în răspândirea binelui Isus slujind pe Dumnezeu în răspândirea binelui Slujitorii lui Dumnezeu în răspândirea binelui Credința ca manifestarea Slujirii Domnului în răspândirea binelui	Nașterea lui Iacov și Esau, un blid de linte Din Iacob – Israel Iosif și frații săi Iosif și poporul ajung în Egipt Captivitate, chinuire, Moise și faraonul Slobozirea, pasca și ieșirea Rătăcirea prin pustiu Balam: Balac și Balam Cucerirea țării promise: Iosua, travesarea Iordanului și cucerirea din Ierihon Cuvântarea de pe munte: Macarismele. Antiteze. Milostenie. Post. Rugăciune. Tatăl nostru. Comori în cer. Îngrijorare. Cel ce zidește pe stâncă Pildele despre Împărăția lui Dumnezeu: Semănătorul <i>Mat. 13, 1-9; 18-23</i> Pildele despre Împărăția lui Dumnezeu: Grăuntele de muștar, aluatul <i>Mat. 13, 31-34</i> Pildele despre Împărăția lui Dumnezeu: Comoara și mărgăritarul Pildele despre Împărăția lui Dumnezeu: Invitații Pildele despre Împărăția lui Dumnezeu: Marele ospăț Pilde despre cei pierduți: Fiul risipitor <i>Luca 15,11-32</i> Problema vieții veșnice: Marea poruncă <i>Mat. 22,34-40</i> Problema vieții veșnice: Maria și Marta Binecuvântarea în familia lui Israel <i>Gen. 27,1-28,5 Num. 6,24-26</i> Când Domnul Isus binecuvântează Marcu <i>10,13-16, Luca 24,50-52</i> Dumnezeu dă puterea în provocările vieții: Ieșirea din Egipt <i>Ex.12,1-14; 14,1-21</i> Dumnezeu dă puterea în provocările vieții: Ispitirea Domnului Isus <i>Mat. 4,1-11</i> Credința schimbă încrederea în sine: Ghedeon <i>Jud. 6,33-40; 7,1-7</i> Credința și solidaritatea: <i>Ruth Rut 1-4</i> Credința în chemarea Domnului: Samuil <i>1Sam. 3</i> Credința în numele Domnului: David <i>1Sam. 17,17-51</i>

Domenii de conținut	Conținuturi
În comunitatea lui Dumnezeu spre binele semenilor	Judecătorii: Ghedeon Nașterea unui regat: Disputa lui Samuel Saul, primul rege David și Goliat Ionatan și David Casa lui David Regele care a găsit Înțelepciunea: Solomon Regatul împărțit
Isus în comunitate cu Dumnezeu spre binele omenirii	Cine este aproapele meu? – Pilda samariteanului milostiv <i>Luca 10,25-37</i> Minunile lui Isus: vindecări :vindecarea unui schilod; iertarea păcatelor Vindecare în zi de sâmbătă. Omul cu mâna uscată la sinagogă Bolnavul dela Bethesda
Oamenii în comunitate cu Dumnezeu acționează spre binele semenilor	Victoria lui Isus asupra morții (Învierea fiicei lui Iair, Învierea lui Lazăr) <i>Ioan 11,1-45</i> Puterea lui Isus asupra forțelor naturii (Înmulțirea pâinilor, Umblarea pe mare) <i>Ioan 6,1-21</i>
Rugăciunea, forma de comuniune cu Dumnezeu în victoria binelui	Femeia canaanită, Surdo-mutul Căpitanul din Capernaum Tânărul născut orb Zece leproși Miracole pe drumul cu Dumnezeu: <i>Marea Roșie Ex.14,1-21</i> Miracole pe drumul cu Dumnezeu: liniștirea mării Providența lui Dumnezeu: în deșert <i>Ex. 16,11-36</i> Providența lui Dumnezeu: cum ne învață Isus despre providență <i>Mat. 6,25-34</i> Rugăciunea ca statornicie față de Dumnezeu: Daniel <i>Dan.6,1-29</i> Promisiunea divină: Nașterea Vindecarea divină: Bethesda
Omul lui Dumnezeu alege să reprezinte binele pe pământ	Ilie și văduva din sarepta Ridicarea lui Ilie în cer Elisei Minunile lui Elisei Regii credincioși ai lui Iuda și Israel: Ezechia, Ioshua Estera 2 <i>Regi 19,1-19</i> Daniel
Discipoli lui Isus aleși de Dumnezeu să reprezinte binele pe pământ	Cuptorul arzând Ospățul lui Baltazar Ezra, Neemia – întoarcerea din exil Cartea lui Iov Isus Cristos în Evanghelia lui Ioan (Nicodim)
Omul lui Dumnezeu alege să reprezinte binele în relațiile pământene	Isus și ucenicii după înviere – (Arătarea la Marea Tiberiadei) Cei dintâi creștini Corneliu întors la Dumnezeu Pavel în Europa (Filipeni) Pavel în Efese Responsabilitatea vorbirii și sursa înțelepciunii în Epistola lui Iacov Credință, perseverență și încurajare pentru a rămâne în comunitate, în Epistola către Evrei
Isus, Fiul alege să reprezinte valorile divine pe pământ	Speranță și reînnoire în Cartea Apocalipsei Legile vieții: cele zece porunci <i>Ex.20,1-17</i> Legile vieții: cuvântarea de pe munte și porunca mare Legile milosteniei în vechiul testament: Ruth Isus ne învață despre iubirea dușmanului și regula de aur <i>Mat. 7,12</i> Atotputernicia divină: Isus umblă pe apă <i>Ioan 6, 16-21</i> Slava omului ca parte a relației cu divinitatea: Duminica florilor În relație cu divinitatea: Joia mare în grădina Ghetsimani Mântuirea: Răstignirea și moartea lui Iisus
Omul nou delegat pentru a sărbătorii și a răspândi forța binelui	Regele rugător, David (Psalmii) Vocea Înțelepciunii: Solomon (Proverbele, Cântarea Cântărilor) Locul de închinare: Cortul Sfânt Profeții mesianice în Vechiul Testament Rânduirea sărbătorilor Domnului
Omul nou caută locul și modul pentru a sărbătorii și a răspândi forța binelui	Duminica Floriilor Joia Mare <i>Mat. 21,1-17 Mat. 26,47-75</i> Vinerea Mare <i>Mat. 27, 31-66</i> Paștele <i>Ioan 20,1-29</i> Înălțarea lui Isus și porunca misionară Rusaliile
Sărbătorile Domnului ca sursă de inspirație pentru	Darul Sfântului Duh Slujba religioasă în templul din Ierusalim, obiecte de cult

Domenii de conținut	Conținuturi
răspândirea evangeliei mesajului	Cina cea de taină <i>Luca 22,7-23</i> Recucerirea Ierusalimului și reconstruirea Noul Ierusalim, promisiunea Domnului Forța vieții: Învierea Iubirea ca fundament al relației cu Mântuitorul: Marea Tiberiadei <i>Ioan 21,1-19</i> Credința în cele nevăzute: Toma Înălțarea Domnului și sarcina omului pe pământ Sfântul Duh printre noi

Anexa nr.18.32. Programa de examen pentru disciplina ISTORIA BISERICII REFORMATE - Cultul reformat – IBR_REF_P1 (CS)

- *Proba E – a doua probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării)*
- *Filiera vocațională, profilul teologic cultul reformat, specializarea teologie reformată*

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina *Istoria Bisericii Reformate* fundamentează elaborarea subiectelor și a baremelor pentru **proba E – a doua probă** din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Prezenta programă precizează **competențele de evaluat și domeniile de conținut și conținuturile** pe baza cărora se construiește evaluarea, fără a prelua notele de prezentare, exemplele de activități de învățare sau sugestiile metodologice din programele școlare.

Programa de examen derivă din și este în deplină concordanță cu **programele școlare în vigoare pentru învățământul liceal**, aprobate prin **Ordinul ministrului educației și cercetării OMEC nr. 3.716/2026 Anexa nr. 129**. Evaluarea vizează competențele generale și competențele specifice formate pe parcursul întregului ciclu liceal (clasele a IX-a – a XII-a), prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Scopul evaluării prin proba de bacalaureat la această disciplină este de a constata măsura în care candidatul *aplică, utilizează, argumentează formele de exprimare religioasă*, în situații de complexitate corespunzătoare raportării (*TC / TC+CS / CS*) și tipului de probă.

Variantele de subiecte evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

Prin susținerea probei, candidatul face dovada următoarelor **competențe generale (CG)**, dobândite pe parcursul învățământului liceal (clasele a IX-a – a XII-a):

CG1	Interpretarea evenimentelor și proceselor istorice și curenților teologice din istoria Bisericii Reformate, folosind reperele de timp și spațiu, conceptele și limbajul specific istoriei bisericii, pentru a elabora explicații și interpretări argumentate.
CG2	Formularea de comparații și judecăți de valoare folosind informațiile din surse care prezintă perspective multiple asupra evenimentelor și proceselor istorice ale Istoriei Bisericii Reformate.
CG3	Interpretarea experienței istorice religioase pentru argumentarea atitudinilor civice
CG4	Integrarea gândirii critice și a strategiilor de învățare autonomă, colaborativă și continuă folosind exemple din istoria Bisericii Reformate

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru întregul ciclu liceal (fără cuplare cu conținuturile):

CG1 – Interpretarea evenimentelor și proceselor istorice și curenților teologice din istoria Bisericii Reformate, folosind reperele de timp și spațiu, conceptele și limbajul specific istoriei bisericii, pentru a elabora explicații și interpretări argumentate

Cod CS	Competențe specifice evaluate
IX.CS1.1	Definirea reperelor de timp și spațiu în relatarea evenimentelor și proceselor istorice ale creștinismului
IX.CS1.2	Explicarea relației cauză–efect într-o succesiune de evenimente și procese istorice ale creștinismului
X.CS.1.1.	Observarea conceptelor istorice în descrierea evenimentelor și proceselor istorice ale creștinismului desfășurate în contexte religioase
X.CS.1.2.	Compararea evenimentelor și proceselor istorice ale creștinismului din perioade sau spații diferite (naționale și internaționale) folosind diferite criterii
XI.CS.1.1.	Clasificarea evenimentelor și proceselor istorice ale creștinismului după criterii sociale, economice, politice și culturale
XI.CS.1.2.	Prezentarea importanței evenimentelor și proceselor istorice ale creștinismului prin raportare la contextul epocii
XII.CS.1.1.	Formularea de puncte de vedere argumentate referitoare la impactul unor evenimente și procese istorice ale creștinismului asupra lumii contemporane

Cod CS	Competențe specifice evaluate
XII.CS.1.2.	Corelarea evenimentelor și proceselor istorice ale creștinismului pentru a analiza evoluția societății

CG2 – Formularea de comparații și judecăți de valoare folosind informațiile din surse care prezintă perspective multiple asupra evenimentelor și proceselor istorice ale Istoriei Bisericii Reformate

Cod CS	Competențe specifice evaluate
IX.CS.2.1.	Selectarea informațiilor din surse multiple pentru a formula opinii
IX.CS.2.2.	Categorizarea informațiilor oferite de surse istorice după criterii diverse pentru a realiza comparații
X.CS.2.1.	Selectarea informațiilor din surse multiple pentru a formula opinii
X.CS.2.2.	Categorizarea informațiilor oferite de surse istorice după criterii diverse pentru a realiza comparații
XI.CS.2.1.	Analizarea critică a surselor pentru a explica fapte și procese din istoria creștinismului
XI.CS.2.2.	Organizarea punctelor de vedere identificate în surse istorice
XII.CS.2.1	Folosirea unei perspective personale asupra unui subiect istoric pe baza informațiilor din surse
XII.CS.2.2	Verificarea relevanței și credibilității informațiilor din surse în rezolvarea unor situații-problemă din viața cotidiană

CG3 – Interpretarea experienței istorice religioase pentru argumentarea atitudinilor civice

Cod CS	Competențe specifice evaluate
IX.CS.3.1	Examinarea evoluției formelor de organizare comunitare în epoci istorice diferite
X.CS.3.1.	Compararea aspectelor de organizare comunitară în diverse epoci istorice
XI.CS.3.1.	Analizarea evoluției comunităților creștine din perspective politice, sociale, și economice
XII.CS.3.1.	Evaluarea relevanței unor experiențe istorice bazate pe dezvoltarea bisericii pentru înțelegerea societății contemporane
IX.CS.3.2.	Interpretarea elementelor religioase care contribuie la identitatea Europei creștine contemporane
X.CS.3.2.	Argumentarea necesității respectării drepturilor fundamentale ale omului, folosind reperele istorice creștine
XI.CS.3.2.	Aprecierea contribuției diversității culturale la dezvoltarea societății creștine
XII.CS.3.2	Justificarea contribuției identității religioase creștine și a celei reformatre creștine la democrația europeană

CG4 Integrarea gândirii critice și a strategiilor de învățare autonomă, colaborativă și continuă folosind exemple din istoria Bisericii Reformate –

Cod CS	Competențe specifice evaluate
IX.CS.4.1.	Elaborarea surselor necesare pentru prezentarea unui eveniment și/sau proces istoric religios
X.CS.4.1.	Formularea de concepte pentru prezentări pe teme istorice religioase, utilizând diverse mijloace, inclusiv digitale și de IA
XI.CS.4.1.	Integrarea informațiilor din surse variate pentru realizarea unor eseuri argumentative
XII.CS.4.1.	Proiectarea unor demersuri civice valorificând critic experiența istorică religioasă
IX.CS.4.2.	Sintetizarea informațiilor din mai multe surse pentru realizarea unui proiect
X.CS.4.2.	Rescrierea faptelor și proceselor istorice religioase pe baza unor repere date
XI.CS.4.2.	Realizarea unei investigații referitoare la un proces istoric religios
XII.CS.4.2.	Reorganizarea propriei activități de învățare prin raportare la obiectivele stabilite în mod

Cod CS	Competențe specifice evaluate
	colaborativ

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate separat de competențele de evaluat, cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare: ⁸

Domenii de conținut	Conținuturi ⁸
Introducere și prezentarea Orientului apropiat	Palestina de dinaintea creștinismului
Inceputurile creștinismului	aparitiția și dezvoltarea Bisericii – Comunitatea bisericească care se roagă și lucrează - Petru și apostolii muncitori „Faceți ucenici. „Inceputurile prigonirii creștinilor – Ștefan, primul martir creștin „treisprezecelea” apostol – Pavel, apostolul păgânilor prigonirea creștinilor în imperiul roman – Nero, Decius, Diocletianus, Domitianus de la prigonire la obligare – Marele Constantin és Theodosius Evoluția învățaturii creștine în antichitate - disputele despre Sfânta Treime și cristologie - Sf. Augustin
Diferențe între Vest și Est	monahici și călugări – „Dacă trăiești mereu singur, cui îți vei spăla picioarele?” - Francisc de Assisi evolucția diferită a Estului și a Vestului – Papalitatea - Grigore și Leo Biserica estică în evul mediu – Iconoclastul - Dezvoltarea islamului Marea schismă din 1055
Biserica în evul mediu	Relația stat-biserică în Evul Mediu - Investitura Mișcarea de reformă din Cluny și efectele acesteia - Odo és Odolio • Cruciadele (1096-1204) Mișcările eretice și inchiziția
Reforme în Biserică	Inceputurile reformației – Mișcările prereformatorii - Vald, Wycklif, Hus, Savonarola – Reforma din Anglia Martin Luther – "Iar dreptul din credință va fi viu" Jean Calvin – „Inima mea, ca jertfă arzătoare, o închin lui Dumnezeu"
Învățăturile Reformei	încredințarea de sine - Sunt creștin – protestant – reformat - Confesiunile Bisericii Reformate - Confesia Helvetică II., Catehismul de la Heidelberg ce cred despre om, păcat, iertarea păcatelor ce cred despre Dumnezeu, Iisus, Sfântul Duh - Sfânta Treime ce cred despre Biserică și despre Taine ce cred despre Legea Lui Dumnezeu și despre rugăciune ce cred despre mărturisirea credinței și despre îndreptățire Ce cred despre înviere, sfârșitul lumii, judecata de apoi, anticrist
Ungurii și creștinismul	religia ungarilor - Viața religioasă a ungarilor înaintea sosirii lor în bazinul carpatic ungurii și creștinismul - Influența Constantinopolului și creștinismului vestic creșterea structurilor bisericești în timpul regelui István Biserica în Ungaria secolelor XI-XIII. - Politica bisericească a regelui Szent László
Epoca reformelor locale (1542–1557)	primele semne ale învățăturilor reformei înainte de Mohács și expansiunea reformei după bătălia de la Mohács - Disputa de la Sighișoara, 1538

Domenii de conținut	Conținuturi ⁸
	Reforma de la Brașov Reforma în perioada Contrareformei - Sinoadele reformatorilor din Partium Heltai Gáspár și reforma la Cluj
Reformatorii maghiari	Dévai Biró Mátyás, Sztárai Mihály, Szegedi Kis István, Huszá Gál, Kálmáncsehi Sánta Márton, Méliusz Juhász PéterTraducerile Sfintei Scripturi Károli Gáspár și Biblia de la Vizsoly
Separarea bisericilor protestante în Transilvania	Separarea Bisericii Reformate și Lutherane Formarea Bisericii Unitariene Pacea confesională din Ardeal - Confesii, canoane și sinoduri maghiare Dezvoltarea culturii publice după Reforma
Regnarea familiei Báthori	Báthori István și Báthori Zsigmond – Politica bisericească Contrareformă - Exilarea iezuiților din Transilvania – Pázmány Péter
Bocskai István și libertatea religioasă protestantă	Tineretea și debutul politic - pro-Habsburgic Complicații politice și schimbare de direcție Războiul de independență – Principele - Pacea de la Viena
Perioada regnării lui Báthori Gábor	Caracterul și politica lui Báthori Gábor Biserica în vremea lui Báthori Gábor Viața bisericească la cumpăna secolelor
Bethlen Gábor principele reformat, veghetor	Neamul și tinerețea - Politică și câmpul de luptă Debutul carierei politice „Neam rânduit spre apărarea noastră” Principele - Campaniile militare Bethlen și contrareforma Prima și a doua căsătorie a lui Bethlen Politica culturală a lui Bethlen - Collegium Academicum Pornirea la Alba Iulia - Studențimea Biblioteca și tipografia - a doua generație de profesori Bethlen Gábor și bisericile
Principele biblic - I Rákóczi György	Politica ecleziastică și culturală a lui Rákóczi Rákóczi și Biserica Reformată Puritanismul, sabatarienii în timpul domniei lui I Rákóczi György Dragostea pentru cărți și școala din Oradea Lorántffy Zsuzsanna, patroana Bisericii Reformate
Puritanismul, ca mișcare teologică.	Reprezentanții puritanismului: Szilvásújfalvi Anderkó Imre, Szenczi Molnár Albert, Tolnai Dali János, Medgyesi Pál Sinodul de la Satu Mare
Biserica reformată după 1648	II Rákóczi György și Apafi Mihály Misztótfalusi Kis Miklós
Transilvania și Imperiul Habsburgic	Deceniu de doliu” – Robii de galere – amiralul Michiel de Ruyter Lipót I - Diploma Leopoldinum și Explanatio Leopoldina II Rákóczi Ferenc – luptă pentru independența națională și libertatea religioasă a protestanților Pacea de la Satu Mare Árva Bethlen Kata Domnia lui Carol a III-lea - Carolina resolutio și Pragmatica sanctio Viața și activitatea lui Bod Péter „Un stat, o religie” – Maria Terezia Sziksza György, scriitorul cărții de rugăciuni

Domenii de conținut	Conținuturi ⁸
Biserica în epoca iluminismului	Iosif al II-lea - Edictele iozefine de toleranță religioasă Bisericele protestante în perioada 1830–1848 Bisericele protestante în perioada absolutismului și a dualismului
Biserica în secolul XX.	Bisericele protestante după primul război mondial Ravasz László – importanța misiunii în biserica reformată Bisericele protestante în timpul și după cel de-al doilea război mondial Bisericele protestante în timpul comunismului Biserica Reformată Maghiară - Biserica Reformată din România Istoria și viața de azi a Colegiilor Reformate

Anexa nr.18.33. Programa de examen pentru disciplina ISTORIA RELIGIILOR - Cultul reformat – IR_REF_P1(CS)

- *Proba E – a doua probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării)*
- *Filiera vocațională, profilul teologic cultul reformat, specializarea teologie reformată*

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina *Istoria Religiilor* fundamentează elaborarea subiectelor și a baremelor pentru **proba E – a doua probă** din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Prezenta programă precizează **competențele de evaluat și domeniile de conținut și conținuturile** pe baza cărora se construiește evaluarea, fără a prelua notele de prezentare, exemplele de activități de învățare sau sugestiile metodologice din programele școlare.

Programa de examen derivă din și este în deplină concordanță cu **programele școlare în vigoare pentru învățământul liceal**, aprobate prin **Ordinul ministrului educației și cercetării OMEC nr. 3.7162026 Anexa nr. 134**. Evaluarea vizează competențele generale și competențele specifice formate pe parcursul întregului ciclu liceal (clasele a XI-a – a XII-a), prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de bacalaureat la această disciplină este de a constata măsura în care candidatul *interpretează procesele istorice ale credințelor și religiilor, folosind reperele de timp și spațiu, conceptele și limbajul specific istoriei religiilor*, în situații de complexitate corespunzătoare raportării (TC / TC+CS / CS) și tipului de probă.

Variantele de subiecte evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

Prin susținerea probei, candidatul face dovada următoarelor **competențe generale (CG)**, dobândite pe parcursul învățământului liceal (clasele a IX-a – a XII-a):

CG1	Interpretarea evenimentelor și proceselor istorice ale credințelor și religiilor, folosind reperele de timp și spațiu, conceptele și limbajul specific istoriei religiilor, pentru a elabora explicații și interpretări argumentate.
CG2	Formularea de comparații și judecăți de valoare folosind informațiile din surse care prezintă perspective multiple asupra evenimentelor și proceselor istorice ale religiilor.
CG3	Interpretarea experienței istorice religioase pentru argumentarea atitudinilor civice
CG4	Integrarea gândirii critice și a strategiilor de învățare autonomă, colaborativă și continuă folosind exemple din istoria religiilor

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru întregul ciclu liceal (fără cuplare cu conținuturile):⁶

CG1 – Interpretarea evenimentelor și proceselor istorice ale credințelor și religiilor, folosind reperele de timp și spațiu, conceptele și limbajul specific istoriei religiilor, pentru a elabora explicații și interpretări argumentate.

Cod CS	Competențe specifice evaluate
XI.CS.1.1.	Definirea noțiunilor fundamentale: sacru, profan, magie, animism, politeism, monoteism
XI.CS.1.2.	Explicarea diferențelor dintre formele religioase: tribale, politeiste, monoteiste
XII.CS.1.1.	Definirea conceptelor de bază din religiile lumii (ex. „nirvana”, „karma”, „universism”)
XII.CS.1.2.	Explicarea ideilor fundamentale din Hinduism, Buddhism, Confucianism, Islam etc.

CG2 – Formularea de comparații și judecăți de valoare folosind informațiile din surse care prezintă perspective multiple asupra evenimentelor și proceselor istorice ale religiilor

Cod CS	Competențe specifice evaluate
XI.CS.2.1.	Definirea conceptelor de sacru/profan pentru a analiza ritualuri contemporane sau tradiționale
XII.CS.2.1.	Exemplificarea modului în care valorile morale din diferite religii influențează comportamente sociale

CG3 – Interpretarea experienței istorice religioase pentru argumentarea atitudinilor civice

Cod CS	Competențe specifice evaluate
XI.CS.3.1.	Argumentarea rolului religiei în organizarea societății și a normelor morale
XII.CS.3.1.	Identificarea cauzelor și efectelor răspândirii religiilor majore în istorie

CG4– Integrarea gândirii critice și a strategiilor de învățare autonomă, colaborativă și continuă folosind exemple din istoria religiilor

Cod CS	Competențe specifice evaluate
--------	-------------------------------

XI.CS.4.1.	Elaborarea surselor necesare pentru prezentarea unui eveniment și/sau unui proiect interdisciplinar (ex. istorie + artă + religie) despre un panteon ales
XI.CS.4.2.	Sintetizarea informațiilor din mai multe surse pentru simularea miturilor cotidiene actuale

XII.CS.4.2.	Argumentarea importanței dialogului interreligios în societatea contemporană
-------------	--

XII.CS.4.1.	Elaborarea unor prezentări sau proiecte tematice despre o religie anume.
-------------	--

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate separat de competențele de evaluat, cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi ⁸
Introducere în istoria religiilor	• Noțiuni de bază • Religia și credința • Sacral și profanul • Formele religiilor, categorizări Magia • Fetisizmul, totemismul, credința mana • Religiile tribale • Animismul și credința în viața de dincolo de moarte • Cultul morților • Samanismul Polidemonismul Politeismul • Monoteismul, drumul spre monoteism Religii naționale
Religiile culturilor antice	• Gradele de evoluare a religiei din mesopotamia Religia babiloniei și a assiriei • Panteonul mesopotamian Religia egipteană Panteonul egiptean Religia persiană • Religia greacă Panteonul grec • Mitologia greacă • Religia romană • Panteonul roman • Religii de mister Religia celților • Religia germanilor și a slavilor • Vechea credință a maghiarilor
Religii precolumbiene	• Cultul și panteonul astec • Cultul și panteonul maia, credința în viața de dincolo de moarte • Cultul și panteonul incaș
Religiile Lumii	• Introducere în marile culturi ale antichității
Religiile Indiei	• Hinduismul: cultul, sistemul conceptual, sărbătorile • Djainismul: cultul, percepția despre lume, idei de bază • Buddhismul: viața și concepția lui Buddha • Formele buddhismului • Ideile de bază, cultul și doctrinele morale
Religiile Chinei	• Universismul

Domenii de conținut	Conținuturi ⁸
	• Confucianismul • Viața și învățăturile lui Confuciu • Taoismul • Învățăturile lui Lao-ce
Străvechea religie a Japoniei	• Sintoismul • Cultul, divinitățile, percepția lumii, sărbătorile
Iudaismul	• Formarea și evoluția iudaismului • Particularitățile iudaismului, viața evreilor, sărbătorile
Creștinismul	• Viața și învățăturile lui Isus Christos • Isus Christos văzut din perspectivă istorică • Răspândirea creștinismului, scurt istoric • Biserica din Est: Ortodoxia • Biserica din Vest: Romano Catolicii, Greco-catolicii, • Protestanții
Islamul	• Înființarea islamului • Viața și învățăturile lui Mohamed • Coranul • Sistemul conceptual, percepția lumii • Fundamentalismul islamic
Secte, curente, religii alternative	• Mișcări în cadrul Bisericii Creștine • Secte, scurt istoric

Anexa nr.18.34. Programa de examen pentru disciplina *Studii biblice* – SB_RCLMA_P1 (CS)

- *Proba E – prima probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării)*
- *Filiera vocațională, profilul teologic, Cultul Romano-Catolic de limba maghiară, specializarea **teologie romano-catolică***

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina *Studii biblice* – **Cultul Romano-Catolic de limba maghiară**, fundamentează elaborarea variantelor de subiecte și a baremelor de evaluare și de notare pentru proba E – prima probă din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Prezenta programă precizează **competențele de evaluat, domeniile de conținut și conținuturile** vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen derivă din **programele școlare în vigoare pentru învățământul liceal**, aprobate prin **Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 3716/2026, Anexa nr. 109**. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul întregului ciclu liceal, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen la această disciplină este de a constata măsura în care candidatul *cunoaște, înțelege, aplică, analizează, sintetizează*, în situații de complexitate corespunzătoare raportării (CS) și tipului de probă.

Prin susținerea probei de examen la disciplina *Studii biblice*, candidatul este pus în situația de a face dovada următoarelor **competențe generale (CG)**, dobândite pe parcursul învățământului liceal (clasele a IX-a – a XII-a):

CG1	Cunoașterea noțiunilor de bază cu privire la Biblie, document fundamental al Revelației.
CG2	Înțelegerea unor evenimente biblice, urmărind consecințele acestora în viața de credință.
CG3	Aplicarea corectă și adecvată a textului și a limbajului biblic în diferite contexte.
CG4	Analizarea unor fapte, fenomene și situații actuale prin raportarea la mesajul biblic.
CG5	Sintetizarea răspunsurilor pe care Biblia oferă întrebărilor existențiale ale omului.

Prin variantele de subiecte elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru întregul ciclu liceal (fără cuplare cu conținuturile):

CG1 – Cunoașterea noțiunilor de bază cu privire la Biblie, document fundamental al Revelației

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS1.1	Identificarea structurii generale a Bibliei și a temelor majore din Cartea Genezei.
IX.CS1.2	Recunoașterea evenimentelor principale din cărțile istorice, sapiențiale și profetice introductive.
IX.CS1.3	Identificarea structurii Noului Testament și a temelor introductive din Evanghelia după Matei.
IX.CS1.4	Identificarea vieții și misiunii Sfântului Pavel și a mesajului din 1–2 Tesaloniceni.
X.CS1.1	Recunoașterea etapelor fundamentale ale Exodului și a noțiunilor cheie (legământ, Decalog, Cortul Alianței).
X.CS1.2	Identificarea conținutului de bază al cărților istorice, sapiențiale și profetice.
X.CS1.3	Cunoașterea noțiunilor introductive despre Evangheliile sinoptice.
X.CS1.4	Recunoașterea ideilor fundamentale din scrisorile pauline.
XI.CS1.1	Identificarea structurii Pentateuhului și a temelor sale fundamentale.
XI.CS1.2	Identificarea principalilor profeți și a mesajelor lor esențiale.
XI.CS1.3	Identificarea temelor majore din Evanghelia după Ioan.
XI.CS1.4	Identificarea temelor fundamentale din scrisorile pauline și Apocalipsă.

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XII.CS1.1	Identificarea temelor principale din Cartea Deuteronomului și a rolului lor în viața poporului Israel.
XII.CS1.2	Recunoașterea conținutului de bază al cărților istorice, sapiențiale și profetice din epoca postexilică.
XII.CS1.3	Cunoașterea noțiunilor introductive și a temelor fundamentale din Evanghelia după Ioan.
XII.CS1.4	Identificarea temelor centrale din scrisorile catolice și din Apocalipsă.

CG2 – Înțelegerea unor evenimente biblice, urmărind consecințele acestora în viața de credință.

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS2.1	Explicarea semnificației Imnului creației și a istoriei patriarhilor pentru credința poporului Israel.
IX.CS2.2	Explicarea semnificației evenimentelor centrale din cărțile istorice, sapiențiale și profetice introductive.
IX.CS2.3	Explicarea semnificației unor episoade fundamentale din Evanghelia după Matei pentru viața de credință.
IX.CS2.4	Explicarea semnificației mesajului paulin din primele scrisori adresate comunității din Tesalonic.
X.CS2.1	Explicarea semnificației eliberării din Egipt și a legământului ca fundament al credinței.
X.CS2.2	Interpretarea evenimentelor-cheie din istoria Israelului (regii, profeții, exilul) și a consecințelor lor religioase.
X.CS.2.3	Înțelegerea evenimentelor principale din viața și activitatea lui Isus relatate de evangheliile sinoptice.
X.CS2.4	Explicarea modului în care scrisorile pauline au aplicat mesajul evanghelic în viața comunităților timpurii.
XI.CS2.1	Explicarea semnificației alianței dintre Dumnezeu și poporul Israel.
XI.CS2.2	Explicarea impactului evenimentelor istorice (căderea regatelor, exilul) asupra credinței poporului.
XI.CS2.3	Înțelegerea semnificației evenimentelor centrale din viața lui Isus relatate de Evanghelia după Ioan.
XI.CS2.4	Explicarea modului în care scrisorile pauline au aplicat Evanghelia la viața comunităților.
XII.CS2.1	Explicarea semnificației reînnoirii Legământului și a rugăciunii „Shema Israel” pentru credința poporului.
XII.CS2.2	Explicarea rolului evenimentelor istorice și mesajelor profetice postexilice în viața de credință a Israelului.
XII.CS2.3	Explicarea semnificației evenimentelor centrale din Evanghelia după Ioan pentru viața de credință.
XII.CS2.4	Explicarea modului în care scrisorile catolice și Apocalipsa sprijină viața comunităților creștine.

CG3 – Aplicarea corectă și adecvată a textului și a limbajului biblic în diferite contexte

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS3.1	Aplicarea mesajului creației și al istoriei patriarhilor la viața personală și comunitară.
IX.CS3.2	Aplicarea mesajului cărților istorice și sapiențiale la situații actuale de viață.
IX.CS3.3	Aplicarea învățăturilor lui Isus din Evanghelia după Matei în viața de zi cu zi.
IX.CS3.4	Aplicarea mesajului scrisorilor pauline la situații din viața tinerilor.

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
X.CS.3.1	Aplicarea textelor fundamentale din Exod (Decalogul, chemarea lui Moise) la viața morală și comunitară.
X.CS3.2	Aplicarea mesajului sapiențial și profetic la situații de viață actuale.
X.CS3.3	Aplicarea textelor evanghelice la situații concrete de viață.
X.CS3.4	Folosirea temelor pauline pentru exprimarea valorilor creștine azi.
XI.CS3.1	Folosirea textelor din Pentateuh (Decalogul, Levitic, Deuteronom) ca repere morale în viața de zi cu zi.
XI.CS3.2	Aplicarea mesajului sapiențial și profetic la situații actuale din societate.
XI.CS3.3	Aplicarea textelor din Evanghelia după Ioan în contexte cotidiene și personale.
XI.CS3.4	Folosirea expresiilor și temelor pauline pentru a exprima valori creștine în contexte actuale.
XII.CS3.1	Aplicarea mesajului Deuteronomului în viața personală și comunitară.
XII.CS3.2	Aplicarea mesajelor sapiențiale și profetice la problemele actuale.
XII.CS3.3	Aplicarea simbolurilor ioaice în exprimarea personală a credinței.
XII.CS3.4	Aplicarea mesajelor scrisorilor catolice la situații concrete din viața tinerilor.

CG4 – Analizarea unor fapte, fenomene și situații actuale prin raportarea la mesajul biblic

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS4.1	Analizarea relevanței mesajului creației și al patriarhilor pentru problemele lumii contemporane.
IX.CS4.2	Analizarea relevanței mesajelor din cărțile istorice și sapiențiale pentru viața actuală.
IX.CS4.3	Analizarea actualității mesajelor centrale din Evanghelia după Matei.
IX.CS4.4	Analizarea actualității mesajului paulin pentru viața comunităților creștine contemporane.
X.CS4.1	Analizarea actualității legământului și Decalogului pentru viața personală și comunitară.
X.CS4.2	Analizarea relevanței mesajului profetic pentru problemele contemporane.
X.CS4.3	Analizarea actualității mesajului evanghelic în societatea de azi.
X.CS4.4	Analizarea relevanței scrisorilor pauline pentru viața creștină actuală.
XI.CS4.1	Analizarea relevanței Legii și a Legământului pentru viața tinerilor de azi.
XI.CS4.2	Analizarea mesajului profetic ca răspuns la probleme sociale contemporane.
XI.CS4.3	Analizarea mesajului Evangheliei după Ioan și aplicarea lui la situații actuale.
XI.CS4.4	Analizarea relevanței scrisorilor pauline și a Apocalipsei pentru creștinii de azi.
XII.CS4.1	Analizarea relevanței Legământului și a Shema Israel pentru societatea de azi.
XII.CS4.2	Analizarea modului în care experiențele postexilice răspund la provocările actuale.
XII.CS4.3	Analizarea actualității mesajului Evangheliei după Ioan.
XII.CS4.4	Analizarea actualității scrisorilor catolice și a Apocalipsei pentru creștinii de azi.

CG5 – Sintetizarea răspunsurilor pe care Biblia oferă întrebărilor existențiale ale omului

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS5.1	Sintetizarea răspunsurilor pe care Cartea Genezei și istoria patriarhilor le oferă la întrebări despre originea și sensul vieții.
IX.CS5.2	Sintetizarea răspunsurilor oferite de cărțile istorice și sapiențiale la întrebări despre suferință și fidelitate.
IX.CS5.3	Sintetizarea mesajului Evangheliei după Matei ca răspuns la întrebările despre viața creștină autentică.

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS5.4	Sintetizarea răspunsurilor scrisorilor către Tesaloniceni la întrebările despre viitor și speranță.
X.CS5.1	Sintetizarea mesajului Exodului ca răspuns la dorința de libertate și sens.
X.CS5.2	Sintetizarea răspunsurilor sapiențiale și profetice la întrebările fundamentale ale omului.
X.CS5.3	Sintetizarea mesajului evanghelic ca răspuns la setea de mântuire și iubire.
X.CS5.4	Sintetizarea mesajului paulin ca răspuns la întrebări existențiale despre viață și mântuire.
XI.CS5.1	Sintetizarea mesajului Pentateuhului ca răspuns la dorința de libertate, ordine și sens.
XI.CS5.2	Sintetizarea răspunsurilor sapiențiale și profetice la întrebările fundamentale ale omului.
XI.CS5.3	Sintetizarea mesajului Evangheliei după Ioan ca răspuns la setea de iubire, lumină și viață veșnică.
XI.CS5.4	Sintetizarea mesajului paulin și apocaliptic ca răspuns la întrebările despre mântuire și speranță.
XII.CS5.1	Sintetizarea răspunsurilor Deuteronomului la întrebările despre fidelitate și sensul vieții.
XII.CS5.2	Sintetizarea răspunsurilor sapiențiale și profetice la întrebările fundamentale ale omului.
XII.CS5.3	Sintetizarea mesajului Evangheliei după Ioan ca răspuns la setea de iubire și viață veșnică.
XII.CS5.4	Sintetizarea mesajului scrisorilor catolice și al Apocalipsei ca răspuns la întrebările despre mântuire și speranță.

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate separat de competențele de evaluat, cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi ⁸
1. Rădăcinile revelației Biblice	Introducere. Pentateuhul. <i>Prezentare generală și izvoare redacționale</i> Introducere. Marile epoci ale istoriei biblice Pentateuhul. Cartea Exodului (prezentare generală) Introducere. Sfânta Scriptură în viața Bisericii Pentateuhul. Cartea Leviticului (prezentare generală) Cartea Numerilor (prezentare generală) Introducere. Sfânta Scriptură în viața Bisericii locale Pentateuhul. Cartea Deuteronomului (prezentare generală)
2. Izvoarele planului divin de mântuire	Cărțile istorice. <i>Prezentare generală</i> Cartea lui Iosua (prezentare generală) Cartea Judecătorilor (prezentare generală) Cartea lui Rut (prezentare generală) Cărțile sapiențiale. <i>Prezentare generală</i> Cartea lui Iob (prezentare generală) Cărțile profetice. Introducere în cărțile profetice Cărțile istorice Cărțile lui Samuel (prezentare generală) Cărțile Regilor (prezentare generală) Cărțile sapiențiale. Cartea Psalmilor (prezentare generală). Psalmii mesianici. Cartea Proverbelor (prezentare generală) Cărțile profetice. Profetii secolului al VIII-lea î. C. Cărțile istorice. Cărțile Cronicilor (prezentare generală) - Cartea lui Ezdra (prezentare generală) - Cartea lui Nehemia (prezentare generală) Cărțile sapiențiale. Cartea Ecclésiastului/Qohelet (prezentare generală) - Cartea Cântarea Cântărilor (prezentare generală)

Domenii de conținut	Conținuturi ⁸
	Cărțile profetice. Profeții secolelor al VII-lea și al VI-lea î. C. (Profetul Sofonia - Profetul Naum - Profetul Habacuc - Profetul Ieremia / Plângerile lui Ieremia / - Cartea lui Baruh - Profetul Ezechiel Cărțile istorice. Cartea lui Tobia (<i>prezentare generală</i>) - Cartea Iuditei (<i>prezentare generală</i>) - Cartea Esterei (<i>prezentare generală</i>) - Cartea întâi a Macabeilor (<i>prezentare generală</i>) - Cartea a doua a Macabeilor (<i>prezentare generală</i>) Cărțile sapiențiale. Cartea Înțelepciunii (<i>prezentare generală</i>) - Cartea Ecclésiasticului/Ben Sirah (<i>prezentare generală</i>) Cărțile profetice. Profeții epocii persane (Aggeu, Zaharia, Malahia, Abdia și Ioel, Iona) - <i>contextul istoric și teme centrale.</i> Profetul Daniel: <i>contextul istoric și teme centrale</i>
3. Temelia învățaturii creștine	Introducere în Noul Testament Evangeliiile sinoptice. Problema sinoptică Evangelia după Sfântul Matei: <i>prezentare generală.</i> Teme centrale Evangelia după Sfântul Marcu: <i>prezentare generală.</i> Teme centrale Evangeliiile sinoptice. Evangelia după Sfântul Luca: <i>prezentare generală.</i> Teme centrale Cartea Faptele apostolilor. <i>Prezentare generală.</i> Teme centrale Evangelia după Sfântul Ioan. <i>Prezentare generală.</i> Teme centrale
4. Inspirația inculturării mesajului creștin	Scrisorile Sfântului Paul. Introducere Primele scrisori - Scrisoarea întâi către tesaloniceni - Scrisoarea a doua către tesaloniceni Marile scrisori pauline - Scrisoarea întâi către corinteni. <i>Prezentare generală.</i> Teme centrale - Scrisoarea a doua către corinteni. <i>Prezentare generală.</i> Teme centrale - Scrisoarea către galateni. <i>Prezentare generală.</i> Teme centrale - Scrisoarea către filipeni. <i>Prezentare generală.</i> Teme centrale - Scrisoarea către romani. <i>Prezentare generală.</i> Teme centrale Scrisori din captivitate - Scrisoarea către coloseni. <i>Prezentare generală.</i> Teme centrale - Scrisoarea către efeseni. <i>Prezentare generală.</i> Teme centrale - Scrisoarea către Filemon. <i>Prezentare generală.</i> Teme centrale Scrisori pastorale - Scrisoarea întâi către Timotei. <i>Prezentare generală.</i> Teme centrale - Scrisoarea către Titus. <i>Prezentare generală.</i> Teme centrale - Scrisoarea a doua către Timotei. <i>Prezentare generală.</i> Teme centrale Scrisoarea către evrei. <i>Prezentare generală.</i> Teme centrale Scrisorile catolice - Scrisoarea Sfântului Iacob. <i>Prezentare generală și tema centrală</i> - Scrisoarea întâi a Sfântului Petru. <i>Prezentare generală și tema centrală</i> - Scrisoarea a doua a Sfântului Petru. <i>Prezentare generală și tema centrală</i> - Scrisoarea întâi a Sfântului Ioan. <i>Prezentare generală și teme centrale</i> - Scrisorile a doua și a treia a Sfântului Ioan. <i>Prezentare generală și teme centrale</i> - Scrisoarea Sfântului Iuda. <i>Prezentare generală și tema centrală</i> Apocalipsul Sfântului Ioan. <i>Prezentare generală.</i> Teme centrale

Anexa nr.18.35. Programa de examen pentru disciplina *Studii biblice* – SB_RCLMA_P2 (CS)

- *Proba E – prima probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării)* ⁵
- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea **ghid turism religios***

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina *Studii biblice* fundamentează elaborarea variantelor de subiecte și a baremelor de evaluare și de notare pentru proba E – prima probă din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Prezenta programă precizează **competențele de evaluat**, **domeniile de conținut** și **conținuturile** vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen derivă din **programele școlare în vigoare pentru învățământul liceal**, aprobate prin **Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 3716/2026**. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul întregului ciclu liceal, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen la această disciplină este de a constata măsura în care candidatul *cunoaște, înțelege, aplică, analizează, sintetizează*, în situații de complexitate corespunzătoare raportării (CS) și tipului de probă.

Prin susținerea probei de examen la disciplina *Studii biblice*, candidatul este pus în situația de a face dovada următoarelor **competențe generale (CG)**, dobândite pe parcursul învățământului liceal (clasele a IX-a – a XII-a):

CG1	Cunoașterea noțiunilor de bază cu privire la Biblie, document fundamental al Revelației.
CG2	Înțelegerea unor evenimente biblice, urmărind consecințele acestora în viața de credință.
CG3	Aplicarea corectă și adecvată a textului și a limbajului biblic în diferite contexte.
CG4	Analizarea unor fapte, fenomene și situații actuale prin raportarea la mesajul biblic.
CG5	Sintetizarea răspunsurilor pe care Biblia oferă întrebărilor existențiale ale omului.

Prin variantele de subiecte elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru întregul ciclu liceal (fără cuplare cu conținuturile):

CG1 – Cunoașterea noțiunilor de bază cu privire la Biblie, document fundamental al Revelației

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS1.1	Identificarea structurii generale a Bibliei și a temelor majore din Cartea Genezei.
IX.CS1.2	Recunoașterea evenimentelor principale din cărțile istorice, sapiențiale și profetice introductive.
IX.CS1.3	Identificarea structurii Noului Testament și a temelor introductive din Evanghelia după Matei.
IX.CS1.4	Identificarea vieții și misiunii Sfântului Pavel și a mesajului din 1–2 Tesaloniceni.
X.CS1.1	Recunoașterea etapelor fundamentale ale Exodului și a noțiunilor cheie (legământ, Decalog, Cortul Alianței).
X.CS1.2	Identificarea conținutului de bază al cărților istorice, sapiențiale și profetice.
X.CS1.3	Cunoașterea noțiunilor introductive despre Evangheliile sinoptice.
X.CS1.4	Recunoașterea ideilor fundamentale din scrisorile pauline.
XI.CS1.1	Identificarea structurii Pentateuhului și a temelor sale fundamentale.
XI.CS1.2	Identificarea principalilor profeți și a mesajelor lor esențiale.
XI.CS1.3	Identificarea temelor majore din Evanghelia după Ioan.
XI.CS1.4	Identificarea temelor fundamentale din scrisorile pauline și Apocalipsă.
XII.CS1.1	Identificarea temelor principale din Cartea Deuteronomului și a rolului lor în viața poporului Israel.

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XII.CS1.2	Recunoașterea conținutului de bază al cărților istorice, sapiențiale și profetice din epoca postexilică.
XII.CS1.3	Cunoașterea noțiunilor introductive și a temelor fundamentale din Evanghelia după Ioan.
XII.CS1.4	Identificarea temelor centrale din scrisorile catolice și din Apocalipsă.

CG2 – Înțelegerea unor evenimente biblice, urmărind consecințele acestora în viața de credință.

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS2.1	Explicarea semnificației Imnului creației și a istoriei patriarhilor pentru credința poporului Israel.
IX.CS2.2	Explicarea semnificației evenimentelor centrale din cărțile istorice, sapiențiale și profetice introductive.
IX.CS2.3	Explicarea semnificației unor episoade fundamentale din Evanghelia după Matei pentru viața de credință.
IX.CS2.4	Explicarea semnificației mesajului paulin din primele scrisori adresate comunității din Tesalonic.
X.CS2.1	Explicarea semnificației eliberării din Egipt și a legământului ca fundament al credinței.
X.CS2.2	Interpretarea evenimentelor-cheie din istoria Israelului (regii, profeții, exilul) și a consecințelor lor religioase.
X.CS.2.3	Înțelegerea evenimentelor principale din viața și activitatea lui Isus relatate de evangheliile sinoptice.
X.CS2.4	Explicarea modului în care scrisorile pauline au aplicat mesajul evanghelic în viața comunităților timpurii.
XI.CS2.1	Explicarea semnificației alianței dintre Dumnezeu și poporul Israel.
XI.CS2.2	Explicarea impactului evenimentelor istorice (căderea regatelor, exilul) asupra credinței poporului.
XI.CS2.3	Înțelegerea semnificației evenimentelor centrale din viața lui Isus relatate de Evanghelia după Ioan.
XI.CS2.4	Explicarea modului în care scrisorile pauline au aplicat Evanghelia la viața comunităților.
XII.CS2.1	Explicarea semnificației reînnoirii Legământului și a rugăciunii „Shema Israel” pentru credința poporului.
XII.CS2.2	Explicarea rolului evenimentelor istorice și mesajelor profetice postexilice în viața de credință a Israelului.
XII.CS2.3	Explicarea semnificației evenimentelor centrale din Evanghelia după Ioan pentru viața de credință.
XII.CS2.4	Explicarea modului în care scrisorile catolice și Apocalipsa sprijină viața comunităților creștine.

CG3 – Aplicarea corectă și adecvată a textului și a limbajului biblic în diferite contexte

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS3.1	Aplicarea mesajului creației și al istoriei patriarhilor la viața personală și comunitară.
IX.CS3.2	Aplicarea mesajului cărților istorice și sapiențiale la situații actuale de viață.
IX.CS3.3	Aplicarea învățăturilor lui Isus din Evanghelia după Matei în viața de zi cu zi.
IX.CS3.4	Aplicarea mesajului scrisorilor pauline la situații din viața tinerilor.
X.CS.3.1	Aplicarea textelor fundamentale din Exod (Decalogul, chemarea lui Moise) la viața morală și comunitară.
X.CS3.2	Aplicarea mesajului sapiențial și profetic la situații de viață actuale.

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
X.CS3.3	Aplicarea textelor evanghelice la situații concrete de viață.
X.CS3.4	Folosirea temelor pauline pentru exprimarea valorilor creștine azi.
XI.CS3.1	Folosirea textelor din Pentateuh (Decalogul, Levitic, Deuteronom) ca repere morale în viața de zi cu zi.
XI.CS3.2	Aplicarea mesajului sapiențial și profetic la situații actuale din societate.
XI.CS3.3	Aplicarea textelor din Evanghelia după Ioan în contexte cotidiene și personale.
XI.CS3.4	Folosirea expresiilor și temelor pauline pentru a exprima valori creștine în contexte actuale.
XII.CS3.1	Aplicarea mesajului Deuteronomului în viața personală și comunitară.
XII.CS3.2	Aplicarea mesajelor sapiențiale și profetice la problemele actuale.
XII.CS3.3	Aplicarea simbolurilor ioaice în exprimarea personală a credinței.
XII.CS3.4	Aplicarea mesajelor scrisorilor catolice la situații concrete din viața tinerilor.

CG4 – Analizarea unor fapte, fenomene și situații actuale prin raportarea la mesajul biblic

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS4.1	Analizarea relevanței mesajului creației și al patriarhilor pentru problemele lumii contemporane.
IX.CS4.2	Analizarea relevanței mesajelor din cărțile istorice și sapiențiale pentru viața actuală.
IX.CS4.3	Analizarea actualității mesajelor centrale din Evanghelia după Matei.
IX.CS4.4	Analizarea actualității mesajului paulin pentru viața comunităților creștine contemporane.
X.CS4.1	Analizarea actualității legământului și Decalogului pentru viața personală și comunitară.
X.CS4.2	Analizarea relevanței mesajului profetic pentru problemele contemporane.
X.CS4.3	Analizarea actualității mesajului evanghelic în societatea de azi.
X.CS4.4	Analizarea relevanței scrisorilor pauline pentru viața creștină actuală.
XI.CS4.1	Analizarea relevanței Legii și a Legământului pentru viața tinerilor de azi.
XI.CS4.2	Analizarea mesajului profetic ca răspuns la probleme sociale contemporane.
XI.CS4.3	Analizarea mesajului Evangheliei după Ioan și aplicarea lui la situații actuale.
XI.CS4.4	Analizarea relevanței scrisorilor pauline și a Apocalipsei pentru creștinii de azi.
XII.CS4.1	Analizarea relevanței Legământului și a Shema Israel pentru societatea de azi.
XII.CS4.2	Analizarea modului în care experiențele postexilice răspund la provocările actuale.
XII.CS4.3	Analizarea actualității mesajului Evangheliei după Ioan.
XII.CS4.4	Analizarea actualității scrisorilor catolice și a Apocalipsei pentru creștinii de azi.

CG5 – Sintetizarea răspunsurilor pe care Biblia oferă întrebărilor existențiale ale omului

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS5.1	Sintetizarea răspunsurilor pe care Cartea Genezei și istoria patriarhilor le oferă la întrebări despre originea și sensul vieții.
IX.CS5.2	Sintetizarea răspunsurilor oferite de cărțile istorice și sapiențiale la întrebări despre suferință și fidelitate.
IX.CS5.3	Sintetizarea mesajului Evangheliei după Matei ca răspuns la întrebările despre viața creștină autentică.
IX.CS5.4	Sintetizarea răspunsurilor scrisorilor către Tesaloniceni la întrebările despre viitor și speranță.
X.CS5.1	Sintetizarea mesajului Exodului ca răspuns la dorința de libertate și sens.

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
X.CS5.2	Sintetizarea răspunsurilor sapiențiale și profetice la întrebările fundamentale ale omului.
X.CS5.3	Sintetizarea mesajului evanghelic ca răspuns la setea de mântuire și iubire.
X.CS5.4	Sintetizarea mesajului paulin ca răspuns la întrebări existențiale despre viață și mântuire.
XI.CS5.1	Sintetizarea mesajului Pentateuhului ca răspuns la dorința de libertate, ordine și sens.
XI.CS5.2	Sintetizarea răspunsurilor sapiențiale și profetice la întrebările fundamentale ale omului.
XI.CS5.3	Sintetizarea mesajului Evangheliei după Ioan ca răspuns la setea de iubire, lumină și viață veșnică.
XI.CS5.4	Sintetizarea mesajului paulin și apocaliptic ca răspuns la întrebările despre mântuire și speranță.
XII.CS5.1	Sintetizarea răspunsurilor Deuteronomului la întrebările despre fidelitate și sensul vieții.
XII.CS5.2	Sintetizarea răspunsurilor sapiențiale și profetice la întrebările fundamentale ale omului.
XII.CS5.3	Sintetizarea mesajului Evangheliei după Ioan ca răspuns la setea de iubire și viață veșnică.
XII.CS5.4	Sintetizarea mesajului scrisorilor catolice și al Apocalipsei ca răspuns la întrebările despre mântuire și speranță.

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate separat de competențele de evaluat, cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi ⁸
1. Rădăcinile revelației Biblice	Introducere. Pentateuhul. <i>Prezentare generală și izvoare redacționale</i> Introducere. Marile epoci ale istoriei biblice Pentateuhul. Cartea Exodului (<i>prezentare generală</i>) Introducere. Sfânta Scriptură în viața Bisericii Pentateuhul. Cartea Leviticului (<i>prezentare generală</i>) Cartea Numerilor (<i>prezentare generală</i>) Introducere. Sfânta Scriptură în viața Bisericii locale Pentateuhul. Cartea Deuteronomului (<i>prezentare generală</i>)
2. Izvoarele planului divin de mântuire	Cărțile istorice. <i>Prezentare generală</i> Cartea lui Iosua (<i>prezentare generală</i>) Cartea Judecătorilor (<i>prezentare generală</i>) Cartea lui Rut (<i>prezentare generală</i>) Cărțile sapiențiale. <i>Prezentare generală</i> Cartea lui Iob (<i>prezentare generală</i>) Cărțile profetice. Introducere în cărțile profetice Cărțile istorice Cărțile lui Samuel (<i>prezentare generală</i>) Cărțile Regilor (<i>prezentare generală</i>) Cărțile sapiențiale. Cartea Psalmilor (<i>prezentare generală</i>). Psalmii mesianici. Cartea Proverbelor (<i>prezentare generală</i>) Cărțile profetice. <i>Profeții secolului al VIII-lea î. C.</i> Cărțile istorice. Cărțile Cronicilor (<i>prezentare generală</i>) - Cartea lui Ezdra (<i>prezentare generală</i>) - Cartea lui Nehemia (<i>prezentare generală</i>) Cărțile sapiențiale. Cartea Ecclésiastului/Qohelet (<i>prezentare generală</i>) - Cartea Cântarea Cântărilor (<i>prezentare generală</i>) Cărțile profetice. <i>Profeții secolelor al VII-lea și al VI-lea î. C.</i> (Profetul Sofonia - Profetul Naum - Profetul Habacuc - Profetul Ieremia / Plângerile lui Ieremia / - Cartea lui Baruh - Profetul Ezechiel Cărțile istorice. Cartea lui Tobia (<i>prezentare generală</i>) - Cartea Iuditei (<i>prezentare generală</i>) - Cartea Esterei (<i>prezentare generală</i>) - Cartea întâi a Macabeilor (<i>prezentare generală</i>) - Cartea a doua a Macabeilor (<i>prezentare generală</i>)

Domenii de conținut	Conținuturi ⁸
	Cărțile sapiențiale. Cartea Înțelepciunii (<i>prezentare generală</i>) - Cartea Ecleziasticului/Ben Sirah (<i>prezentare generală</i>) Cărțile profetice. Profetii epocii persane (Aggeu, Zaharia, Malahia, Abdia și Ioel, Iona) - <i>contextul istoric și teme centrale.</i> Profetul Daniel: <i>contextul istoric și teme centrale</i>
3. Temelia învățaturii creștine	Introducere în Noul Testament Evangeliiile sinoptice. Problema sinoptică Evangelia după Sfântul Matei: <i>prezentare generală.</i> Teme centrale Evangelia după Sfântul Marcu: <i>prezentare generală.</i> Teme centrale Evangeliiile sinoptice. Evangelia după Sfântul Luca: <i>prezentare generală.</i> Teme centrale Cartea Faptele apostolilor. <i>Prezentare generală.</i> Teme centrale Evangelia după Sfântul Ioan. <i>Prezentare generală.</i> Teme centrale
4. Inspirația inculturării mesajului creștin	Scrisorile Sfântului Paul. Introducere Primele scrisori - Scrisoarea întâi către tesaloniceni - Scrisoarea a doua către tesaloniceni Marile scrisori pauline - Scrisoarea întâi către corinteni. <i>Prezentare generală.</i> Teme centrale - Scrisoarea a doua către corinteni. <i>Prezentare generală.</i> Teme centrale - Scrisoarea către galateni. <i>Prezentare generală.</i> Teme centrale - Scrisoarea către filipeni. <i>Prezentare generală.</i> Teme centrale - Scrisoarea către romani. <i>Prezentare generală.</i> Teme centrale Scrisori din captivitate - Scrisoarea către coloseni. <i>Prezentare generală.</i> Teme centrale - Scrisoarea către efeseni. <i>Prezentare generală.</i> Teme centrale - Scrisoarea către Filemon. <i>Prezentare generală.</i> Teme centrale Scrisori pastorale - Scrisoarea întâi către Timotei. <i>Prezentare generală.</i> Teme centrale - Scrisoarea către Titus. <i>Prezentare generală.</i> Teme centrale - Scrisoarea a doua către Timotei. <i>Prezentare generală.</i> Teme centrale Scrisoarea către evrei. <i>Prezentare generală.</i> Teme centrale Scrisorile catolice - Scrisoarea Sfântului Iacob. <i>Prezentare generală și tema centrală</i> - Scrisoarea întâi a Sfântului Petru. <i>Prezentare generală și tema centrală</i> - Scrisoarea a doua a Sfântului Petru. <i>Prezentare generală și tema centrală</i> - Scrisoarea întâi a Sfântului Ioan. <i>Prezentare generală și teme centrale</i> - Scrisorile a doua și a treia a Sfântului Ioan. <i>Prezentare generală și teme centrale</i> - Scrisoarea Sfântului Iuda. <i>Prezentare generală și tema centrală</i> Apocalipsul Sfântului Ioan. <i>Prezentare generală.</i> Teme centrale

Anexa nr.18.36. Programa de examen pentru disciplina *Teologie morală* – TM_RCLMA_P1 (CS)

- *Proba E – a doua probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării)*
- *Filiera vocațională, profilul teologic, Cultul Romano-Catolic de limba maghiară, specializarea **teologie romano-catolică***

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina *Teologie morală* – **Cultul Romano-Catolic de limba maghiară**, fundamentează elaborarea variantelor de subiecte și a baremelor de evaluare și de notare pentru proba E – a doua probă din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Prezenta programă precizează **competențele de evaluat, domeniile de conținut și conținuturile** vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen derivă din **programele școlare în vigoare pentru învățământul liceal**, aprobate prin **Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 3716/2026, Anexa nr. 113**. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul întregului ciclu liceal, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen la această disciplină este de a constata măsura în care candidatul exprimă, analizează, aplică, colaborează, în situații de complexitate corespunzătoare raportării (CS) și tipului de probă.

Prin susținerea probei de examen la disciplina *Teologie morală*, candidatul este pus în situația de a face dovada următoarelor **competențe generale (CG)**, dobândite pe parcursul învățământului liceal (clasa a XI-a):

CG1	Dezvoltarea unei conștiințe morale autonome și responsabile
CG2	Îmbunătățirea înțelegerii principiilor teologice fundamentale
CG3	Promovarea unui comportament moral inspirat de iubirea creștină
CG4	Cultivarea abilității de a aborda dilemele etice contemporane

Prin variantele de subiecte elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru întregul ciclu liceal (fără cuplare cu conținuturile): ⁶

CG 1. - Dezvoltarea unei conștiințe morale autonome și responsabile

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS 1.1	Formarea discernământului moral în contextul învățaturii creștine
XI.CS 1.2	Îmbunătățirea gândirii critice în fața dilemelor etice
XI.CS 1.3	Aplicarea învățăturilor morale în viața personală
XI.CS 1.4	Promovarea respectului și solidarității față de ceilalți

CG 2. - Îmbunătățirea înțelegerii principiilor teologice fundamentale

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS 2.1	Explicarea principiilor teologice fundamentale ale moralei creștine
XI.CS 2.2	Identificarea surselor morale ale învățaturii creștine
XI.CS 2.3	Aplicarea învățăturii morale în viața socială și religioasă
XI.CS 2.4	Reflexia asupra dimensiunii personale și comunitare a moralei

CG 3. - Promovarea unui comportament moral inspirat de iubirea creștină

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS 3.1	Formarea unei vieți religioase autentice
XI.CS 3.2	Promovarea unei vieți în iubire și responsabilitate
XI.CS 3.3	Abordarea etică a relațiilor interpersonale
XI.CS 3.4	Îmbunătățirea responsabilității față de creație

CG 4 – Cultivarea abilității de a aborda dilemele etice contemporane

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS 4.1	Înțelegerea principiilor morale aplicate în fața dilemelor bioetice
XI.CS 4.2	Aplicarea principiilor morale creștine în fața provocărilor sociale moderne
XI.CS 4.3	Abordarea dilemelor etice legate de tehnologie și digitalizare
XI.CS 4.4	Analizarea dilemelor etice ecologice din perspectiva teologică

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate separat de competențele de evaluat, cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Bazele teologiei morale	1. Bazele teologiei morale generale 1.1. Noțiuni introductive în domeniul teologiei morale 1.2. Morala și istoria revelației 1.3. Omul – personalitate morală 1.4. Faptele 1.5. Păcatul
2. Răspunsul moral al omului	2. Răspunsul moral al omului: „Iubește-ți domnul tău!” 2.1. Virtuțile divine
3. Religiozitate creștină	3. Religiozitatea creștină 3.1. Religiozitatea umană și creștină 3.2. Duminica – ziua jertfei și a cultului 3.3. Rugăciunea 3.4. Formele extraordinare ale slujbei divine 3.5. Păcatele contra religiozității
4. Obligațiile morale ale omului	4. Obligațiile morale ale omului: „Iubește-ți aproapele!” „Ocroțește terenul vieții!” 4.1. Căsătoria și familia; familia creștină 4.2. Atac împotriva vieții umane 4.3. Familiile în sensul „mai larg” al cuvântului 4.4. Atitudinea corectă față de bunurile materiale 4.5. Moralitatea muncii și a odihnei 4.6. Moralitate în știință și cultură 4.7. Folosirea responsabilă a lumii digitale

Anexa nr.18.37. Programa de examen pentru disciplina *Teologie fundamentală* – TF_RCLMA_P1 (CS)

- *Proba E – a doua probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării)* ⁵
- *Filiera vocațională, profilul teologic, Cultul Romano-Catolic de limba maghiară, specializarea **teologie romano-catolică***

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina *Teologie fundamentală* – **Cultul Romano-Catolic de limba maghiară**, fundamentează elaborarea variantelor de subiecte și a baremelor de evaluare și de notare pentru proba E – a doua probă din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Prezenta programă precizează **competențele de evaluat, domeniile de conținut și conținuturile** vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen derivă din **programele școlare în vigoare pentru învățământul liceal**, aprobate prin **Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 3716/2026, Anexa nr. 114**. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul întregului ciclu liceal, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen la această disciplină este de a constata măsura în care candidatul exprimă, analizează, aplică, colaborează, în situații de complexitate corespunzătoare raportării (CS) și tipului de probă.

Prin susținerea probei de examen la disciplina *Teologie fundamentală*, candidatul este pus în situația de a face dovada următoarelor **competențe generale (CG)**, dobândite pe parcursul învățământului liceal (clasa a XII-a):

CG1	Înțelegerea critică a conceptelor despre Dumnezeu, om și revelație.
CG2	Interpretarea și folosirea surselor istorice și textuale
CG3	Competențe interculturale și etice pentru dialog și incluziune
CG4	Aplicarea teologiei în decizii personale și comunitare responsabile.

Prin variantele de subiecte elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru întregul ciclu liceal (fără cuplare cu conținuturile): ⁶

CG 1 -Înțelegerea critică a conceptelor despre Dumnezeu, om și revelație

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XII.CS 1.1	Definirea principalelor concepte despre Dumnezeu, om și revelație.
XII.CS 1.2	Descrierea relațiilor dintre conceptele teologice studiate.
XII.CS 1.3	Identificarea argumentelor teologice în texte doctrinare.
XII.CS 1.4	Compararea atitudinilor doctrinare diferite și formularea concluziilor critice.

CG 2. - Interpretarea și folosirea surselor istorice și textuale

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XII.CS 2.1	Identificarea surselor primare relevante (Scriptură, texte patristice, latine)
XII.CS 2.2	Parafrizarea ideilor centrale a unui text primar în limbaj clar
XII.CS 2.3	Utilizarea citatelor și referințelor pentru elaborarea unui eseu scris
XII.CS 2.4	Evaluarea credibilității și relevanței surselor pentru o argumentare teologică

CG 3 - Competențe interculturale și etice pentru dialog și incluziune

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XII.CS 3.1	Identificarea de principii etice din diverse tradiții religioase.
XII.CS 3.2	Compararea perspectivelor religioase asupra unei probleme etice concrete.
XII.CS 3.3	Medierea unui dialog structurat între participanți cu tradiții religioase diferite.
XII.CS 3.4	Propunerea de măsuri practice de incluziune religioasă pentru un context comunitar.

CG 4. - Aplicarea teologiei în decizii personale și comunitare responsabile

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XII.CS 4.1	Recunoașterea normelor teologice aplicabile în decizii personale.
XII.CS 4.2	Analizarea consecințelor etice ale unei situații sociale specifice.
XII.CS 4.3	Redactarea unui plan de acțiune comunitar fundamentat teologic.
XII.CS 4.4	Argumentarea și susținerea unei decizii morale rațională prin compararea alternativelor

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate separat de competențele de evaluat, cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Omul în planul lui Dumnezeu	Omul în planul lui Dumnezeu • Noțiuni introductive în domeniul teologiei fundamentale • Omul creator • Persoana umană • Viitorul omului
2. Omul în căutarea lui Dumnezeu	Omul în căutarea lui Dumnezeu • Originea religiilor • Istoria religiilor • Experiența religioasă • Lumea „de aici” și „de dincolo”
3. Dumnezeu izvorul vieții	Dumnezeu izvorul vieții • Omul – căutător al lui Dumnezeu • Semnele existenței lui Dumnezeu • Ateismul • Misterul Sfânt Absolut
4. Revelația lui Dumnezeu în istorie	Revelația lui Dumnezeu în istorie • Preistoria revelației • Isus în fața istoriei • Fenomenul Isus • Învierea lui Isus
5. În comuniune cu Dumnezeu	În comuniune cu Dumnezeu • Împărăția lui Dumnezeu și Biserica • Continuitatea istorică a Bisericii lui Cristos • Unitate în diversitate • Biserica „purtătoare de Cristos”

Anexa nr.18.38. Programa de examen pentru disciplina *Catehism* – CAT_RCLMA_P1 (CS)

- *Proba E – a doua probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării)*
- *Filiera vocațională, profilul teologic, Cultul Romano-Catolic de limba maghiară, specializarea ghid turism religios*

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina *Catehism* – **Cultul Romano-Catolic de limba maghiară**, fundamentează elaborarea variantelor de subiecte și a baremelor de evaluare și de notare pentru proba E – a doua probă din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Prezenta programă precizează **competențele de evaluat, domeniile de conținut și conținuturile** vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen derivă din **programele școlare în vigoare pentru învățământul liceal**, aprobate prin **Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 3716/2026, Anexa nr. 110**. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul întregului ciclu liceal, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen la această disciplină este de a constata măsura în care candidatul exprimă, analizează, aplică, colaborează, în situații de complexitate corespunzătoare raportării (CS) și tipului de probă.

Prin susținerea probei de examen la disciplina *Catehism*, candidatul este pus în situația de a face dovada următoarelor **competențe generale (CG)**, dobândite pe parcursul învățământului liceal (clasele a IX-a și a X-a):

CG1	Recunoașterea principalelor adevăruri ale credinței și moralei creștine revelate
CG2	Înțelegerea realității cotidiene în lumina adevărului revelat
CG3	Aplicarea învățăturii creștine în viața personală și comunitară, respectând valorile religioase ale fiecărei persoane
CG4	Proiectarea unor activități de promovare a învățăturii creștine, prin respectarea valorilor religioase ale celorlalți, în diferite contexte de viață.

Prin variantele de subiecte elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru întregul ciclu liceal (fără cuplare cu conținuturile):

CG1 – Recunoașterea principalelor adevăruri ale credinței și moralei creștine revelate

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS 1.1	Identificarea adevărurilor revelate ale credinței creștine
IX.CS 1.2	Recunoașterea acțiunii Tatălui în Economia Mântuirii
IX.CS 1.3	Descrierea rolului lui Isus, Fiul lui Dumnezeu, în misterul răscumpărării
IX.CS 1.4	Prezentarea misiunii Duhului Sfânt în viața Bisericii
X.CS 1.1	Identificarea surselor revelației divine în învățătura credinței
X.CS 1.2	Recunoașterea misterului Întropării și înțelegerea semnificației sale în istoria mântuirii
X.CS 1.3	Descoperirea teologiei mântuirii în viața, moartea și învierea lui Isus
X.CS 1.4	Interpretarea misterului Sfintei Treimi ca mister central al credinței creștine

CG2 – Înțelegerea realității cotidiene în lumina adevărului revelat

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS 2.1	Interpretarea experiențelor vieții cotidiene, în lumina Revelației
IX.CS 2.2	Explicarea identității lui Dumnezeu Tatăl, Creatorul, pornind de la revelația biblică
IX.CS 2.3	Descrierea rolului lui Isus, Fiul lui Dumnezeu, în misterul răscumpărării
IX.CS 2.4	Explicarea importanței misiunii Duhului Sfânt în viața cotidiană
X.CS 2.1	Înțelegerea vocației omului în lumina Creației și a mântuirii
X.CS 2.2	Explicarea rolului legii morale și al conștiinței în viața creștină
X.CS 2.3	Prezentarea semnificației și rolului sacramentelor în viața creștină
X.CS 2.4	Interpretarea rugăciunii și a liturghiei ca relație între om și Dumnezeu

CG3 – Aplicarea învățaturii creștine în viața personală și comunitară, respectând valorile religioase ale fiecărei persoane

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS 3.1	Ilustrarea modului în care adevărurile de credință, rezumate în Crez, se aplică în diverse situații de viață
IX.CS 3.2	Ilustrarea, prin exemple concrete, a modului în care adevărul despre Dumnezeu Creator influențează atitudinea omului față de natură și față de ceilalți semenii
IX.CS 3.3	Utilizarea cunoștințelor despre viața lui Isus pentru a-L urma ca model de credință, iubire și sacrificiu în viața personală și în relațiile cu semenii
IX.CS 3.4	Manifestarea angajamentului față de comunitatea eclezială prin implicare activă în viața parohială și școlară cu ajutorul Duhului Sfânt
X.CS 3.1	Aplicarea principiilor morale creștine în situații concrete de viață
X.CS 3.2	Identificarea fundamentelor creștine ale responsabilității comunitare și ale angajamentului social
X.CS 3.3	Trăirea poruncii iubirii în relațiile interumane
X.CS 3.4	Interpretarea vocației și a chemării la viață în lumina învățaturii creștine

CG4 – Proiectarea unor activități de promovare a învățaturii creștine, prin respectarea valorilor religioase ale celorlalți, în diferite contexte de viață

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS 4.1	Elaborarea unor activități comunitare care valorifică unitatea și diversitatea credinței în contextul pluralismului religios
IX.CS 4.2	Elaborarea unui material care să promoveze respectul pentru creația lui Dumnezeu, precum și credința în Dumnezeu Tatăl
IX.CS 4.3	Conceperea de activități care să promoveze valorile creștine în comunitate, pornind de la ilustrarea misterelor vieții lui Isus
IX.CS 4.4	Elaborarea unor proiecte de promovare a identității creștine și a misiunii Bisericii în societatea contemporană cu Duhului Sfânt
X.CS 4.1	Proiectarea unor activități care ilustrează formele mărturiei creștine în societate
X.CS 4.2	Dezvoltarea dialogului interreligios și a deschiderii culturale pe baza valorilor creștine
X.CS 4.3	Aprofundarea responsabilității creștine în fața provocărilor sociale și ecologice
X.CS 4.4	Mărturisirea credinței personale și implicarea în viața comunitară sub călăuzirea Duhului Sfânt

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate separat de competențele de evaluat, cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Noțiuni introductive privind domeniul Catehismului	- Introducere - Catehismul – definiție, scop, destinatari; structura catehismului
2. Crezul	- Noțiuni introductive; istoric
3. Credința în Dumnezeu Tatăl	- Revelația lui Dumnezeu - Caracteristicile lui Dumnezeu: unic, iubitor și milostiv - Dumnezeu atotputernic, creator al cerului și al pământului, providența divină - Sfânta treime - Omul, capodopera creației lui Dumnezeu - Creație și evoluție - Păcatul strămoșesc și promisiunea mântuirii - Creația ingerilor - Imagini despre Dumnezeu
4. Credința în Isus Cristos, Fiul lui Dumnezeu	- Dumnezeu adevărat și om adevărat - Profetii împlinite în Isus - Întruparea Fiului lui Dumnezeu - Viața lui Isus Cristos; nașterea, misterele vieții, copilăria și viața publică - Mântuirea omenirii - Pătimirea lui Isus Cristos sub Ponțiu Pilat, răstignirea și moarte lui Isus pe cruce - Învierea lui Isus Cristos - Înălțarea lui Isus Cristos la cer - A doua venire a lui Isus Cristos
5. Credința în Duhul Sfânt	- Numele, denumirile și simbolurile Duhului Sfânt - Duhul Sfânt în revelația divină - Activitatea Duhului Sfânt în Biserică - Activitatea Duhului Sfânt în viața omului mântuit - Darurile și Rodul Duhului Sfânt - Teologia harului Divin
6. Biserica lui Isus Cristos	- Originea, întemeierea Bisericii - Misiunea Bisericii - Îndrumarea și sfântirea omenirii către Dumnezeu - Biserica – Popor al lui Dumnezeu, Trupul Misterios al lui Cristos - Biserica este una - Biserica este sfântă - Biserica este catolică - Biserica este apostolică - Constituția ierarhică a Bisericii - Rolul credincioșilor laici conform documentelor Conciliului al II-lea de la Vatican - Viața consacrată
7. Împărtășirea sfinților	- Comuniunea Bisericii din cer și de pe pământ - Maria, Mama lui Cristos și a Bisericii - Rolul mijlocitor al Maicii Domnului și al Sfinților
8. Viața veșnică	- Judecata particulară: cerul, iadul, purgatorul - Judecata universală

Domenii de conținut	Conținuturi
9. Sacramentele	Sacramentele inițierii creștine Sacramentul Botezului Sacramentul Mirului Sacramentul Euharistiei: Izvor și culme a vieții Bisericii Sacramentele de vindecare Sacramentul Pocăinței și al Reconcilierii Sacramentul Ungerii Bolnavilor Sacramentele de slujire Sacramentul Preoției Sacramentul Căsătoriei
10. Sacramentaliile	- Forme de sacramentalii și religiozitatea populară - Înmormântarea creștină

Anexa nr.18.39. Programa de examen pentru disciplina *Geografia turismului religios* – GTR_RCLMA_P1 (CS)

- *Proba E – a doua probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării)* ⁵
- *Filiera vocațională, profilul teologic, Cultul Romano-Catolic de limba maghiară, specializarea ghid turism religios*

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina *Geografia turismului religios* (studiată în cadrul CS, *profilul teologic, cultul romano-catolic de limba maghiară, specializarea ghid turism religios*, fiindu-i alocată 1 oră/săptămână pentru clasa a XI-a) fundamentează elaborarea variantelor de subiecte și a baremelor de evaluare și de notare pentru proba E – a doua probă din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Prezenta programă precizează **competențele de evaluat**, **domeniile de conținut** și **conținuturile** vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen derivă din **programa școlară în vigoare pentru învățământul liceal**, aprobată prin **Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 3716/2026, Anexa nr. 120**. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul întregului ciclu liceal, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen la această disciplină este de a constata măsura în care candidatul exprimă, analizează, aplică, colaborează, în situații de complexitate corespunzătoare raportării (CS) și tipului de probă.

Prin susținerea probei, candidatul face dovada următoarelor **competențe generale (CG)**, dobândite pe parcursul învățământului liceal (clasei a XI-a):

CG1	Dezvoltarea capacității de a înțelege, analiza și corela informații din domeniul turismului religios
CG2	Utilizarea tehnologiilor digitale pentru cercetarea și prezentarea obiectivelor de turism religios
CG3	Formularea de explicații și interpretări privind semnificația culturală și spirituală a destinațiilor de turism religios
CG4	Adoptarea unei atitudini responsabile și etice în explorarea turismului religios, cu respect față de patrimoniul cultural național și universal

Prin variantele de subiecte elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru întregul ciclu liceal (fără cuplare cu conținuturile): ⁶

CG 1 - Dezvoltarea capacității de a înțelege, analiza și corela informații din domeniul turismului religios

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS 1.1	Evaluarea rolului patrimoniului religios în educația turistică
XI.CS 1.2	Utilizarea surselor de informare pentru documentarea obiectivelor de turism religios
XI.CS 1.3	Corelarea turismului religios cu dezvoltarea durabilă

CG 2 - Utilizarea tehnologiilor digitale pentru cercetarea și prezentarea obiectivelor de turism religios

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS 2.1	Selectarea și utilizarea surselor digitale pentru documentarea obiectivelor de turism religios
XI.CS 2.2	Crearea unei prezentări digitale despre o destinație de turism religios

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS 2.3	Realizarea unui material digital (video, afiș, infografic) care promovează o destinație religioasă.

CG 3 - Formularea de explicații și interpretări privind semnificația culturală și spirituală a destinațiilor de turism religios

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS 3.1	Identificarea elementelor de patrimoniu religios și cultural într-o destinație turistică
XI.CS 3.2	Redactarea unui text explicativ privind semnificația unei destinații de turism religios
XI.CS 3.3	Analiza relației dintre spațiul geografic și dezvoltarea turismului religios în diverse regiuni

CG 4 - Adoptarea unei atitudini responsabile și etice în explorarea turismului religios, cu respect față de patrimoniul cultural național și universal

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS 4.1	Aplicarea principiilor etice în comportamentul turistului religios
XI.CS 4.2	Analiza impactului turismului religios asupra patrimoniului și comunităților locale
XI.CS 4.3	Dezvoltarea unei comunicări interculturale respectuoase în contextul turismului religios

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate separat de competențele de evaluat, cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
Turismul religios – rezultat a trei componente cultura, religie și turism	1.4. Istoria turismului religios, de la pelerinajele antice la formele contemporane 1.5. Terminologie specifică. Noțiuni utilizate în geografia turismului religios 1.6. Rolul hărții și a ghidului turistic în epoca digitală și tradițională 1.7. Tipuri și forme de turism religios 1.8. Profilul turistului religios 1.9. Tendințe și cerințe viitoare, adaptarea la nevoile generațiilor actuale 1.10. Fluxuri turistice, aspecte cantitative și calitative 1.11. Tehnologii digitale pentru planificare și organizare 1.12. Turism religios sustenabil și responsabil
Turismul religios în spațiul românesc	2.1 Fondul cultural-religios românesc, componenta de bază a ofertei turistice 2.2 Locuri ce amintesc de rădăcinile creștine ale neamului românesc 2.3 Patrimoniul UNESCO din România 2.4 Turismul religios, vector de dezvoltare durabilă și dialog intercultural
Destinații de renume în turismul religios-creștin mondial	3.1 Vatican 3.2 Catedrala Sfântul Francisc, Assisi 3.3 Basilica Sfântul Anton, Padova 3.4 Mormântul Padre Pio, San Giovanni Rotondo 3.5 Ierusalim 3.6 Medjugorie 3.7 Catedrala Notre Dame din Paris 3.8 Basilica Sacré-Cœur din Paris

Domenii de conținut	Conținuturi
	3.7 Aparecida do Norte din Brazilia 3.8 Catedrala din Koln 3.9 Lourdes 3.10 Fatima 3.12 Guadalupe 3.11 Czestochowa 3.14 Bazilica Șumuleu Ciuc 3.15 Basilica Maria Radna, Lipova 3.16 Destinații de renume în turismul religios-creștin local

Anexa nr.18.40. Programa de examen pentru disciplina *Studiu biblic* – SB_ROM_CAT_LRO_P1 (CS)

- *Proba E – prima probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării)*
- *Filiera vocațională, profilul teologic, Cultul Romano-Catolic de Limba Română, specializarea teologie romano-catolică*

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina *Studiu biblic, Cultul Romano-Catolic de Limba Română*, fundamentează elaborarea variantelor de subiecte și a baremelor de evaluare și de notare pentru proba E – prima probă din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Prezenta programă precizează **competențele de evaluat, domeniile de conținut și conținuturile** vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen derivă din **programele școlare în vigoare pentru învățământul liceal**, aprobate prin **Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 3716/2026, Anexa, 84**. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul întregului ciclu liceal, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen la această disciplină este de a constata măsura în care candidatul *cunoaște, înțelege, aplică, analizează, sintetizează*, în situații de complexitate corespunzătoare raportării (CS) și tipului de probă.

Prin susținerea probei de examen la disciplina *Studiu biblic*, candidatul este pus în situația de a face dovada următoarelor **competențe generale (CG)**, dobândite pe parcursul învățământului liceal (clasele a IX-a – a XII-a):

CG1	Cunoașterea noțiunilor de bază cu privire la Biblie, document fundamental al Revelației
CG2	Înțelegerea unor evenimente biblice, urmărind consecințele acestora în viața de credință
CG3	Aplicarea corectă și adecvată a textului și a limbajului biblic în diferite contexte
CG4	Analizarea unor fapte, fenomene și situații actuale prin raportarea la mesajul biblic
CG5	Sintetizarea răspunsurilor pe care Biblia oferă întrebărilor existențiale ale omului

Prin variantele de subiecte elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** care pot fi evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru ciclul liceal:

CG1 – Cunoașterea noțiunilor de bază cu privire la Biblie, document fundamental al Revelației

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS1.1	Definirea terminologiei biblice cu privire la introducerea în Sfânta Scriptură
IX.CS1.2	Identificarea elementelor fundamentale ale redactării și traducerilor textului sacru
IX.CS1.3	Distingerea principalelor aspecte ale cărților din Noul Testament
X.CS1.1	Definirea terminologiei biblice cu privire la marile epoci ale istoriei biblice
X.CS1.2	Identificarea elementelor principale din Cartea Exodului
X.CS1.3	Distingerea principalelor caracteristici ale Evangheliei după Marcu
XI.CS1.1	Definirea terminologiei biblice cu privire la rolul Sfintei Scripturi în viața Bisericii
XI.CS1.2	Identificarea modului în care textul biblic este interpretat în viața Bisericii
XI.CS1.3	Distingerea principalelor particularități ale Evangheliei după Luca
XII.CS1.1	Definirea terminologiei biblice cu privire la Sfânta Scriptură în viața Bisericii locale
XII.CS1.2	Identificarea elementelor fundamentale ale traducerilor textului sacru în limba română
XII.CS1.3	Distingerea principalelor aspecte ale Evangheliei după Ioan

CG2 – Înțelegerea unor evenimente biblice, urmărind consecințele acestora în viața de credință

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS2.1	Explicarea unor evenimente care se află la originea poporului ales
IX.CS2.2	Interpretarea principalelor evenimente biblice din Pentateuh
IX.CS2.3	Descrierea unor teme centrale din Evanghelia după Sfântul Matei
X.CS2.1	Explicarea unor evenimente care din istoria poporului ales
X.CS2.2	Interpretarea principalelor evenimente biblice din perioada exodului
X.CS2.3	Descrierea unor teme centrale din Evanghelia după Sfântul Marcu
XI.CS2.1	Explicarea unor aspecte specifice cultului așa cum sunt prezentate în Pentateuh
XI.CS2.2	Interpretarea principalelor evenimente biblice din Pentateuh
XI.CS2.3	Descrierea unor teme centrale din Evanghelia după Sfântul Luca
XII.CS2.1	Explicarea unor evenimente legate de tema legământului în Pentateuh
XII.CS2.2	Interpretarea principalelor evenimente biblice din Pentateuh
XII.CS2.3	Descrierea unor teme centrale din Evanghelia după Sfântul Ioan

CG3 – Aplicarea corectă și adecvată a textului și a limbajului biblic în diferite contexte

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS3.1	Folosirea adecvată a textului Sfintei Scripturi în viața de credință
IX.CS3.2	Utilizarea corectă a textului vetero-testamentar în interpretarea Noului Testament
IX.CS3.3	Demonstrarea faptului că textul profețiile Vechiului Testament s-au împlinit în Isus Cristos
X.CS3.1	Folosirea adecvată a textului Sfintei Scripturi în viața de credință
X.CS3.2	Utilizarea corectă a textului vetero-testamentar în interpretarea Noului Testament
X.CS3.3	Demonstrarea faptului că profețiile Vechiului Testament s-au împlinit în Isus Cristos
XI.CS3.1	Folosirea adecvată a textului Sfintei Scripturi în viața de credință
XI.CS3.2	Utilizarea corectă a textului vetero-testamentar pentru interpretarea Noului Testament
XI.CS3.3	Demonstrarea faptului că textul profețiile Vechiului Testament s-au împlinit în Isus Cristos
XII.CS3.1	Folosirea adecvată a textului Sfintei Scripturi în viața de credință
XII.CS3.2	Utilizarea corectă a textului vetero-testamentar în interpretarea Noului Testament
XII.CS3.3	Demonstrarea faptului că profețiile Vechiului Testament s-au împlinit în Isus Cristos

CG4 – Analizarea unor fapte, fenomene și situații actuale prin raportarea la mesajul biblic

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS4.1	Interpretarea unor realități ecclesiastice actuale în lumina imaginilor din Vechiul Testament
IX.CS4.2	Ilustrarea unor aspecte ale societății contemporane, prin raportare la viața Sfântului Paul
X.CS4.1	Interpretarea unor realități ecclesiastice actuale în lumina unor evenimente din Vechiul Testament
X.CS4.2	Ilustrarea unor aspecte ale societății contemporane, prin raportare la evenimente din primele scrisori ale Sfântului Paul
XI.CS4.1	Interpretarea unor realități ecclesiastice actuale în lumina imaginilor din literatură profetică a secolelor VII-VI

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS4.2	Ilustrarea unor aspecte ale societății contemporane, prin raportare la scrisorile de captivitate ale Sfântului Paul
XII.CS4.1	Interpretarea unor realități eclesiastice actuale în lumina imaginilor din Vechiul Testament
XII.CS4.2	Ilustrarea unor aspecte ale societății contemporane, prin raportare la scrisorile catolice

CG5 – Sintetizarea răspunsurilor pe care Biblia oferă întrebărilor existențiale ale omului

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS5.1	Explicarea modului în care Biblia răspunde întrebărilor existențiale ale omului
IX.CS5.2	Exemplificarea modului în care Dumnezeu era prezent în viața poporului ales
X.CS5.1	Explicarea modului în care Biblia răspunde întrebărilor existențiale ale omului
X.CS5.2	Exemplificarea modului în care Dumnezeu era prezent în viața poporului ales
XI.CS5.1	Explicarea modului în care Biblia răspunde întrebărilor existențiale ale omului
XI.CS5.2	Exemplificarea modului în care Dumnezeu era prezent în viața comunității primare
XII.CS5.1	Explicarea modului în care Biblia răspunde întrebărilor existențiale ale omului
XII.CS5.2	Exemplificarea modului în care Dumnezeu era prezent în viața poporului ales

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Rădăcinile revelației Biblice	1.1 Introducere - Prezentarea generală a Bibliei - Contextul istorico-geografic al Sfintei Scripturi - Istoria redactării textului Sfintei Scripturi și citirea textului sacru - Textul original și traducerea Sfintei Scripturi - Inspirația Sfintei Scripturi - Interpretarea și sensurile Sfintei Scripturi - Canonul și împărțirea Sfintei Scripturi 1.2. Pentateuhul. Prezentare generală și izvoare redacționale - Cartea Genezei ▪ Prezentare generală ▪ Imnul creației (Gen 1-11) ▪ Istoria patriarhilor (Gen 12-50) 1.3 Introducere - Marile epoci ale istoriei biblice 1.4 Pentateuhul - Prezentare generală 1.5 Cartea Exodului - Prezentare generală - Chemarea lui Moise - Tema exodului - Tema legământului - Decalogul - Cortul Alianței 1.6 Introducere - Sfânta Scriptură în viața Bisericii 1.7 Pentateuhul - Cartea Leviticului

Domenii de conținut	Conținuturi
	▪ Presentare generală ▪ Sărbătorile, preoția, jertfele Vechii Alianțe - Cartea Numerilor ▪ Presentare generală ▪ Tema deșertului 1.8 Introducere - Sfânta Scriptură în viața Bisericii locale 1.9 Pentateuhul - Cartea Deuteronomului ▪ Presentare generală ▪ Reînnoirea Legământului ▪ Shema Israel ▪ Imagini mesianice întâlnite în Pentateuh
2. Izvoarele planului divin de mântuire	2.1 Cărțile istorice. Presentare generală - Cartea lui Iosua ▪ Presentare generală ▪ Cucerirea și împărțirea Canaanului ▪ Reînnoirea Legământului: Iosua 24 - Cartea Judecătorilor ▪ Presentare generală ▪ Judecători reprezentativi: Ghedeon, Debora, Samson - Cartea lui Rut ▪ Presentare generală 2.2 Cărțile sapiențiale. Presentare generală - Cartea lui Iob ▪ Presentare generală ▪ Suferința celui drept 2.3 Cărțile profetice. Introducere în cărțile profetice - Etimologie și fenomenul profetic ▪ Vocația și destinatarii mesajului profetic ▪ Teme centrale: monoteismul, moralismul, mesianismul 2.4 Cărțile istorice - Presentare generală - Cărțile lui Samuel ▪ Presentare generală ▪ Ultimul judecător, primul profet ▪ Începutul regalității: Saul ▪ Prietenia lui David cu Ionatan ▪ David, apogeul regalității în Israel ▪ David, personalitate complexă (1-2Sam, 1Rg, 1Cr) - Cărțile Regilor ▪ Presentare generală ▪ Solomon, regele înțelept (2Rg, 2Cr) ▪ Construirea și sfințirea Templului din Ierusalim ▪ Declinul regalității: despărțirea în regate ▪ Profeți nescritori din Regatul de Nord: Ilie și Eliseu ▪ Căderea Regatului de Nord (721 î.C) ▪ Istoria Regatului de Sud: Iosia, reforma religioasă ▪ Căderea Regatului de Sud: dărâmarea Ierusalimului și începutul robiei din Babilon 2.5 Cărțile sapiențiale - Cartea Psalmilor ▪ Presentare generală ▪ Psalmii mesianici

Domenii de conținut	Conținuturi
	- Cartea Proverbelor ▪ Pezentare generală 2.6 Cărțile profetice - Profetii secolului al VIII-lea î. C. ▪ Profetul Amos: contextul istoric și teme centrale: Judecata, Dreptatea socială, Cultul, Cuvântul lui Dumnezeu ▪ Profetul Osea: contextul istoric și teme centrale: Iubirea nemărginită a lui Dumnezeu față de Israel, Judecată și speranță ▪ Profetul Miheea: contextul istoric și teme centrale: Judecată și pedeapsă, Speranța ▪ Profetul Isaia: contextul istoric și teme centrale: Restul sfânt, Mesianismul, Slujitorul lui Iahve 2.7 Cărțile istorice - Cărțile Cronicilor ▪ Prezentare generală - Cartea lui Ezdra ▪ Prezentare generală ▪ Sfârșitul exilului babilonian și începutul întoarcerii în Canaan ▪ Rezidirea Templului din Ierusalim - Cartea lui Nehemia ▪ Prezentare generală ▪ Rezidirea cetății Ierusalimului 2.8 Cărțile sapiențiale - Cartea Ecleeziastului/Qohelet (prezentare generală) - Cartea Cântarea Cântărilor (prezentare generală) 2.9 Cărțile profetice - Profetii secolelor al VII-lea și al VI-lea î. C. ▪ Profetul Sofonia: contextul istoric și teme centrale: Ziua Domnului, Restul sfânt ▪ Profetul Naum: contextul istoric și teme centrale: Mânia lui Dumnezeu, Puterile politice umane ▪ Profetul Habacuc: contextul istoric și teme centrale: Dreptatea și puterea lui Dumnezeu, Încrederea în Dumnezeu ▪ Profetul Ieremia: contextul istoric și teme centrale: Dumnezeu este stăpânul istoriei, Judecata lui Dumnezeu, Convertirea interioară, Suferința profetului, Noua alianță ▪ Plângerile lui Ieremia – prezentare și texte alese: 1,1-11; 1, 12-22; 3,21-39; 5,1-22 ▪ Cartea lui Baruh – prezentare și texte alese: 1,15-2,10; 3,9-14; 3,32-4,4; 4,30-5,9 ▪ Profetul Ezechiel: contextul istoric și teme centrale: Reînnoirea interioară, Bunătatea lui Dumnezeu, Mesianismul, Răsplata individuală, Templul 2.10 Cărțile istorice - Cartea lui Tobia. ▪ Prezentare generală - Cartea Iuditei ▪ Prezentare generală - Cartea Esterei ▪ Prezentare generală

Domenii de conținut	Conținuturi
	- Cartea întâi a Macabeilor ▪ Presentare generală - Cartea a doua a Macabeilor ▪ Presentare generală ▪ Învierea morților în cărțile 1-2 Mac 2.11 Cărțile sapiențiale - Cartea Înțelepciunii ▪ Presentare generală - Cartea Ecclésiasticului/Ben Sirah ▪ Presentare generală 2.12 Cărțile profetice - Profetii epocii persane ▪ Profetul Aggeu: contextul istoric și teme centrale: Debutul erei mesianice, Interpretarea semnelor timpului ▪ Profetul Zaharia: contextul istoric și teme centrale: Transcendența lui Dumnezeu, Apropierea timpului mântuirii, Mesianismul ▪ Profetul Malahia: contextul istoric și teme centrale: Decăderea vieții religioase, Mesianismul ▪ Profetii Abdia și Ioel: contextul istoric și teme centrale: Puterea și dreptatea lui Dumnezeu, Ziua Domnului, Milostivirea lui Dumnezeu, Revărsarea Duhului ▪ Profetul Iona: contextul istoric și teme centrale: Milostivirea lui Dumnezeu, Universalitatea mântuirii ▪ Profetul Daniel: contextul istoric și teme centrale: Împărăția lui Dumnezeu, Mesianismul, Angelologia, Învierea morților
3. Temelia învățăturii creștine	3.1 Introducere în Noul Testament - Canonul Noului Testament - Contextul istoric, social și religios - Noțiuni introductive în Evanghelii 3.2 Evangheliile sinoptice - Problema sinoptică - Evanghelia după Sfântul Matei: prezentare generală - Teme centrale din Evanghelia după Sfântul Matei ▪ Copilăria lui Isus ▪ Începutul activității publice a lui Isus: Ioan Botezătorul, botezul lui Isus, ispitirea lui Isus ▪ Activitatea în Galileea: Chemarea apostolilor, Predica de pe munte 3.3 Evangheliile sinoptice - Evanghelia după Sfântul Marcu ▪ Presentare generală - Teme centrale din Evanghelia după Sfântul Marcu: ▪ Drumul spre Ierusalim ▪ Activitatea în Iudeea: Chemarea primilor discipoli, Chemarea lui Levi ▪ Minunile și parabolele lui Isus: Vindecarea omului cu mâna paralizată, Liniștirea furtunii, Vindecarea unei femei și învierea fiicei lui Iair, Parabola semănătorului, Parabola candeliei, Parabola grăunțului de muștar 3.4 Evangheliile sinoptice

Domenii de conținut	Conținuturi
	- Evanghelia după Sfântul Luca ▪ Presentare generală - Teme centrale din Evanghelia după Sfântul Luca ▪ Pătimirea, moartea lui Isus ▪ Învierea și gloriificarea lui Isus ▪ Trimiterea apostolilor în misiune 3.5 Cartea Faptele apostolilor - Presentare generală - Teme centrale: ▪ Coborârea Duhului Sfânt ▪ Comunitatea primară 3.6 Evanghelia după Sfântul Ioan - Presentare generală - Specificul Evangheliei după Sfântul Ioan - Teme centrale din Evanghelia după Sfântul Ioan: ▪ Întruparea Logos-ului ▪ Nunta din Cana ▪ Dialogul lui Isus cu Nicodim ▪ Înmulțirea pâinilor și discursul euharistic ▪ Păstorul cel bun
4. Inspirația inculturării mesajului creștin	4.1 Scrisorile Sfântului Paul. - Introducere - Viața și opera Sfântului Paul - Călătoriile misionare 4.2. Primele scrisori - Scrisoarea întâi către tesaloniceni ▪ Presentare generală ▪ Teme centrale: așteptarea escatologică și chemarea la sfințenie - Scrisoarea a doua către tesaloniceni ▪ Presentare generală ▪ Teme centrale: așteptarea escatologică și datoria de a munci 4.3 Marile scrisori - Scrisoarea întâi către corinteni ▪ Presentare generală ▪ Teme centrale: iubirea creștină, moralitatea vieții și viața comunitară - Scrisoarea a doua către corinteni ▪ Presentare generală ▪ Teme centrale: activitatea apostolică, valoarea suferinței și caritatea creștină - Scrisoarea către galateni ▪ Presentare generală ▪ Teme centrale: unicitatea Evangheliei și îndreptățirea prin credință - Scrisoarea către filipeni ▪ Presentare generală ▪ Teme centrale: Cristologia și escatologia - Scrisoarea către romani ▪ Presentare generală ▪ Teme centrale: mântuirea numai prin Cristos, viața nouă în Cristos și învierea morților 4.4 Scrisori din captivitate - Scrisoarea către coloseni

Domenii de conținut	Conținuturi
	▪ Presentare generală ▪ Teme centrale: mântuirea universală și Cristologia - Scrisoarea către efeseni ▪ Presentare generală ▪ Teme centrale: Biserica, Trupul Mistic al lui Cristos - Scrisoarea către Filemon: ▪ Presentare generală; ▪ Tema centrală: dreptatea socială 4.5 Scrisori pastorale - Scrisoarea întâi către Timotei ▪ Presentare generală; ▪ Temă centrală: Cristologia - Scrisoarea către Tit: ▪ Presentare generală; ▪ Tema centrală: viața creștină - Scrisoarea a doua către Timotei ▪ Presentare generală; ▪ Teme centrale: inspirația Scripturii și statornicia în credință 4.6 Scrisoarea către evrei - Presentare generală - Teme centrale: Preoția lui Cristos și Noul Legământ 4.7 Scrisorile catolice - Presentare generală - Scrisoarea Sfântului Iacob: Presentare generală și tema centrală: lucrările credinței - Scrisoarea întâi a Sfântului Petru: Presentare generală și tema centrală: Cristos, piatra din capul unghiului - Scrisoarea a doua a Sfântului Petru: Presentare generală și tema centrală: Cristos, judecător și domn - Scrisoarea întâi a Sfântului Ioan: Presentare generală și teme centrale: Iubirea lui Dumnezeu prin Cristos; fiii lui Dumnezeu, fiii luminii - Scrisorile a doua și a treia a Sfântului Ioan: Presentare generală și teme centrale: cauzele și efectele dezbinării în comunitate; anticristul - Scrisoarea Sfântului Iuda: Presentare generală și tema centrală: falșii învățători 4.8 Apocalipsul Sfântului Ioan - Presentare generală: genul apocaliptic și chei de lectură - Teme centrale: Sfânta Fecioară Maria în viața Bisericii; noul Ierusalim

Anexa nr.18.41. Programa de examen pentru disciplina *Studiu biblic* – SB_ROM_CAT_LRO_P2 (CS)

- *Proba E – prima probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării)*
- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea ghid turism religios*

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina *Studiu biblic* fundamentează elaborarea variantelor de subiecte și a baremelor de evaluare și de notare pentru proba E – prima probă din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Prezenta programă precizează **competențele de evaluat**, **domeniile de conținut** și **conținuturile** vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen derivă din **programele școlare în vigoare pentru învățământul liceal**, aprobate prin **Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 3716/2026, Anexa, 94**. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul întregului ciclu liceal, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen la această disciplină este de a constata măsura în care candidatul *cunoaște, înțelege, aplică, analizează, sintetizează*, în situații de complexitate corespunzătoare raportării (CS) și tipului de probă.

Prin susținerea probei de examen la disciplina *Studiu biblic*, candidatul este pus în situația de a face dovada următoarelor **competențe generale (CG)**, dobândite pe parcursul învățământului liceal (clasele a IX-a – a XII-a):

CG1	Cunoașterea noțiunilor de bază cu privire la Biblie, document fundamental al Revelației
CG2	Înțelegerea unor evenimente biblice, urmărind consecințele acestora în viața de credință
CG3	Aplicarea corectă și adecvată a textului și a limbajului biblic în diferite contexte
CG4	Analizarea unor fapte, fenomene și situații actuale prin raportarea la mesajul biblic
CG5	Sintetizarea răspunsurilor pe care Biblia oferă întrebărilor existențiale ale omului

Prin variantele de subiecte elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** care pot fi evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru ciclul liceal:

CG1 – Cunoașterea noțiunilor de bază cu privire la Biblie, document fundamental al Revelației

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS1.1	Definirea terminologiei biblice cu privire la introducerea în Sfânta Scriptură
IX.CS1.2	Identificarea elementelor fundamentale ale redactării și traducerilor textului sacru
IX.CS1.3	Distingerea principalelor aspecte ale cărților din Noul Testament
X.CS1.1	Definirea terminologiei biblice cu privire la marile epoci ale istoriei biblice
X.CS1.2	Identificarea elementelor principale din Cartea Exodului
X.CS1.3	Distingerea principalelor caracteristici ale Evangheliei după Marcu
XI.CS1.1	Definirea terminologiei biblice cu privire la rolul Sfintei Scripturi în viața Bisericii
XI.CS1.2	Identificarea modului în care textul biblic este interpretat în viața Bisericii
XI.CS1.3	Distingerea principalelor particularități ale Evangheliei după Luca
XII.CS1.1	Definirea terminologiei biblice cu privire la Sfânta Scriptură în viața Bisericii locale
XII.CS1.2	Identificarea elementelor fundamentale ale traducerilor textului sacru în limba română
XII.CS1.3	Distingerea principalelor aspecte ale Evangheliei după Ioan

CG2 – Înțelegerea unor evenimente biblice, urmărind consecințele acestora în viața de credință

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS2.1	Explicarea unor evenimente care se află la originea poporului ales

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS2.2	Interpretarea principalelor evenimente biblice din Pentateuh
IX.CS2.3	Descrierea unor teme centrale din Evanghelia după Sfântul Matei
X.CS2.1	Explicarea unor evenimente care din istoria poporului ales
X.CS2.2	Interpretarea principalelor evenimente biblice din perioada exodului
X.CS2.3	Descrierea unor teme centrale din Evanghelia după Sfântul Marcu
XI.CS2.1	Explicarea unor aspecte specifice cultului așa cum sunt prezentate în Pentateuh
XI.CS2.2	Interpretarea principalelor evenimente biblice din Pentateuh
XI.CS2.3	Descrierea unor teme centrale din Evanghelia după Sfântul Luca
XII.CS2.1	Explicarea unor evenimente legate de tema legământului în Pentateuh
XII.CS2.2	Interpretarea principalelor evenimente biblice din Pentateuh
XII.CS2.3	Descrierea unor teme centrale din Evanghelia după Sfântul Ioan

CG3 – Aplicarea corectă și adecvată a textului și a limbajului biblic în diferite contexte

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS3.1	Folosirea adecvată a textului Sfintei Scripturi în viața de credință
IX.CS3.2	Utilizarea corectă a textului vetero-testamentar în interpretarea Noului Testament
IX.CS3.3	Demonstrarea faptului că textul profețiile Vechiului Testament s-au împlinit în Isus Cristos
X.CS3.1	Folosirea adecvată a textului Sfintei Scripturi în viața de credință
X.CS3.2	Utilizarea corectă a textului vetero-testamentar în interpretarea Noului Testament
X.CS3.3	Demonstrarea faptului că profețiile Vechiului Testament s-au împlinit în Isus Cristos
XI.CS3.1	Folosirea adecvată a textului Sfintei Scripturi în viața de credință
XI.CS3.2	Utilizarea corectă a textului vetero-testamentar pentru interpretarea Noului Testament
XI.CS3.3	Demonstrarea faptului că textul profețiile Vechiului Testament s-au împlinit în Isus Cristos
XII.CS3.1	Folosirea adecvată a textului Sfintei Scripturi în viața de credință
XII.CS3.2	Utilizarea corectă a textului vetero-testamentar în interpretarea Noului Testament
XII.CS3.3	Demonstrarea faptului că profețiile Vechiului Testament s-au împlinit în Isus Cristos

CG4 – Analizarea unor fapte, fenomene și situații actuale prin raportarea la mesajul biblic

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS4.1	Interpretarea unor realități ecclesiastice actuale în lumina imaginilor din Vechiul Testament
IX.CS4.2	Ilustrarea unor aspecte ale societății contemporane, prin raportare la viața Sfântului Paul
X.CS4.1	Interpretarea unor realități ecclesiastice actuale în lumina unor evenimente din Vechiul Testament
X.CS4.2	Ilustrarea unor aspecte ale societății contemporane, prin raportare la evenimente din primele scrisori ale Sfântului Paul
XI.CS4.1	Interpretarea unor realități ecclesiastice actuale în lumina imaginilor din literatură profetică a secolelor VII-VI
XI.CS4.2	Ilustrarea unor aspecte ale societății contemporane, prin raportare la scrisorile de captivitate ale Sfântului Paul

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XII.CS4.1	Interpretarea unor realități eclesiastice actuale în lumina imaginilor din Vechiul Testament
XII.CS4.2	Ilustrarea unor aspecte ale societății contemporane, prin raportare la scrisorile catolice

CG5 – Sintetizarea răspunsurilor pe care Biblia oferă întrebărilor existențiale ale omului

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS5.1	Explicarea modului în care Biblia răspunde întrebărilor existențiale ale omului
IX.CS5.2	Exemplificarea modului în care Dumnezeu era prezent în viața poporului ales
X.CS5.1	Explicarea modului în care Biblia răspunde întrebărilor existențiale ale omului
X.CS5.2	Exemplificarea modului în care Dumnezeu era prezent în viața poporului ales
XI.CS5.1	Explicarea modului în care Biblia răspunde întrebărilor existențiale ale omului
XI.CS5.2	Exemplificarea modului în care Dumnezeu era prezent în viața comunității primare
XII.CS5.1	Explicarea modului în care Biblia răspunde întrebărilor existențiale ale omului
XII.CS5.2	Exemplificarea modului în care Dumnezeu era prezent în viața poporului ales

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Rădăcinile revelației Biblice	1.2 Introducere - Prezentarea generală a Bibliei - Contextul istorico-geografic al Sfintei Scripturi - Textul original și traducerea Sfintei Scripturi - Inspirația Sfintei Scripturi - Interpretarea și sensurile Sfintei Scripturi - Canonul și împărțirea Sfintei Scripturi 1.2. Pentateuhul. Prezentare generală - Cartea Genezei ▪ Imnul creației (Gen 1-11) ▪ Istoria patriarhilor (Gen 12-50) 1.3 Introducere - Marile epoci ale istoriei biblice 1.4 Pentateuhul - Prezentare generală 1.5 Cartea Exodului - Chemarea lui Moise - Tema legământului - Cortul Alianței 1.6 Introducere - Sfânta Scriptură în viața Bisericii 1.7 Pentateuhul - Cartea Leviticului ▪ Sărbătorile, preoția, jertfele Vechii Alianțe - Cartea Numerilor ▪ Tema deșertului 1.8 Introducere - Sfânta Scriptură în viața Bisericii <i>locale</i> 1.9 Pentateuhul - Cartea Deuteronomului ▪ Reînnoirea Legământului

Domenii de conținut	Conținuturi
2. Izvoarele planului divin de mântuire	▪ Shema Israel
	2.2 Cărțile istorice. Prezentare generală - Cartea lui Iosua ▪ Cucerirea și împărțirea Canaanului ▪ Reînnoirea Legământului: Iosua 24 - Cartea Judecătorilor ▪ Judecători reprezentativi: Ghedeon, Debora, Samson - Cartea lui Rut 2.2 Cărțile sapiențiale. Prezentare generală - Cartea lui Iob ▪ Suferința celui drept 2.3 Cărțile profetice. Introducere în cărțile profetice - Etimologie și fenomenul profetic ▪ Vocația și destinatarul mesajului profetic ▪ Teme centrale: monoteismul, moralismul, mesianismul 2.4 Cărțile istorice - Prezentare generală - Cărțile lui Samuel ▪ Ultimul judecător, primul profet ▪ Începutul regalității: Saul ▪ David, apogeul regalității în Israel - Cărțile Regilor ▪ Solomon, regele înțelept (2Rg, 2Cr) ▪ Construirea și sfințirea Templului din Ierusalim ▪ Declinul regalității: despărțirea în regate ▪ Profeti nescritori din Regatul de Nord: Ilie și Eliseu ▪ Căderea Regatului de Nord (721 î.C) ▪ Căderea Regatului de Sud: dărâmarea Ierusalimului și începutul robiei din Babilon 2.5 Cărțile sapiențiale - Cartea Psalmilor ▪ Psalmii mesianici - Cartea Proverbelor 2.6 Cărțile profetice - Profetii secolului al VIII-lea î. C. ▪ Profetul Amos: teme centrale: Judecata, Dreptatea socială, Cultul, Cuvântul lui Dumnezeu ▪ Profetul Osea: teme centrale: Iubirea nemărginită a lui Dumnezeu față de Israel, Judecată și speranță ▪ Profetul Miheea: teme centrale: Judecată și pedeapsă, Speranța ▪ Profetul Isaia: teme centrale: Restul sfânt, Mesianismul, Slujitorul lui Iahve 2.7 Cărțile istorice - Cărțile Cronicilor - Cartea lui Ezdra ▪ Rezidirea Templului din Ierusalim - Cartea lui Nehemia ▪ Rezidirea cetății Ierusalimului 2.8 Cărțile sapiențiale - Cartea Ecclesiastului/Qohelet - Cartea Cântarea Cântărilor 2.9 Cărțile profetice - Profetii secolelor al VII-lea și al VI-lea î. C.

Domenii de conținut	Conținuturi
	▪ Profetul Sofonia: teme centrale: Ziua Domnului, Restul sfânt ▪ Profetul Naum: teme centrale: Mânia lui Dumnezeu, Puterile politice umane ▪ Profetul Habacuc: teme centrale: Dreptatea și puterea lui Dumnezeu, Încrederea în Dumnezeu ▪ Profetul Ieremia: teme centrale: Dumnezeu este stăpânul istoriei, Judecata lui Dumnezeu, Convertirea interioară, Suferința profetului, Noua alianță ▪ Plângerile lui Ieremia –texte alese: 1,1-11; 1, 12-22; 3,21-39; 5,1-22 ▪ Cartea lui Baruh –texte alese: 1,15-2,10; 3,9-14; 3,32-4,4; 4,30-5,9 ▪ Profetul Ezechiel: teme centrale: Reînnoirea interioară, Bunătatea lui Dumnezeu, Mesianismul, Răsplata individuală, Templul 2.10 Cărțile istorice - Cartea lui Tobia. - Cartea Iuditei - Cartea Esterei - Cartea întâi a Macabeilor - Cartea a doua a Macabeilor ▪ Învierea morților în cărțile 1-2 Mac 2.11 Cărțile sapiențiale - Cartea Înțelepciunii - Cartea Eclezasticului/Ben Sirah 2.12 Cărțile profetice - Profeții epocii persane ▪ Profetul Aggeu: teme centrale: Debutul erei mesianice, Interpretarea semnelor timpului ▪ Profetul Zaharia: teme centrale: Transcendența lui Dumnezeu, Apropierea timpului mântuirii, Mesianismul ▪ Profetul Malahia: teme centrale: Decăderea vieții religioase, Mesianismul ▪ Profeții Abdia și Ioel: teme centrale: Puterea și dreptatea lui Dumnezeu, Ziua Domnului, Milostivirea lui Dumnezeu, Revărsarea Duhului ▪ Profetul Iona: teme centrale: Milostivirea lui Dumnezeu, Universalitatea mântuirii ▪ Profetul Daniel: teme centrale: Împărăția lui Dumnezeu, Mesianismul, Angelologia, Învierea morților
3. Temelia învățăturii creștine	3.3 Introducere în Noul Testament - Canonul Noului Testament - Contextul istoric, social și religios - Noțiuni introductive în Evanghelii 3.4 Evangheliile sinoptice - Problema sinoptică - Evanghelia după Sfântul Matei: prezentare generală - Teme centrale din Evanghelia după Sfântul Matei ▪ Copilăria lui Isus

Domenii de conținut	Conținuturi
	▪ Începutul activității publice a lui Isus: Ioan Botezătorul, botezul lui Isus, ispitirea lui Isus ▪ Activitatea în Galileea: Chemarea apostolilor, Predica de pe munte 3.3 Evangheliile sinoptice - Evanghelia după Sfântul Marcu - Teme centrale din Evanghelia după Sfântul Marcu: ▪ Drumul spre Ierusalim ▪ Activitatea în Iudeea: Chemarea primilor discipoli, Chemarea lui Levi ▪ Minunile și parabolele lui Isus: Vindecarea omului cu mâna paralizată, Liniștirea furtunii, Vindecarea unei femei și învierea fiicei lui Iair, Parabola semănătorului, Parabola candeliei, Parabola grăuntelui de muștar 3.4 Evangheliile sinoptice - Evanghelia după Sfântul Luca - Teme centrale din Evanghelia după Sfântul Luca ▪ Pătimirea, moartea lui Isus ▪ Învierea și glorificarea lui Isus ▪ Trimiterea apostolilor în misiune 3.5 Cartea <i>Faptele apostolilor</i> - Teme centrale: ▪ Coborârea Duhului Sfânt 3.6 Evanghelia după Sfântul Ioan - Specificul Evangheliei după Sfântul Ioan - Teme centrale din Evanghelia după Sfântul Ioan: ▪ Întruparea <i>Logos-ului</i> ▪ Nunta din Cana ▪ Dialogul lui Isus cu Nicodim ▪ Înmulțirea pâinilor și discursul euharistic ▪ Păstorul cel bun
4. Inspirația inculturării mesajului creștin	4.1 Scrisorile Sfântului Paul. - Introducere - Viața și opera Sfântului Paul - Călătoriile misionare 4.2. Primele scrisori - Scrisoarea întâi către tesaloniceni ▪ Teme centrale: așteptarea escatologică și chemarea la sfințenie - Scrisoarea a doua către tesaloniceni ▪ Teme centrale: așteptarea escatologică și datoria de a munci 4.3 Marile scrisori - Scrisoarea întâi către corinteni ▪ Teme centrale: iubirea creștină, moralitatea vieții și viața comunitară - Scrisoarea a doua către corinteni ▪ Teme centrale: activitatea apostolică, valoarea suferinței și caritatea creștină - Scrisoarea către galateni ▪ Teme centrale: unicitatea Evangheliei și îndreptățirea prin credință - Scrisoarea către filipeni ▪ Teme centrale: Cristologia și escatologia

Domenii de conținut	Conținuturi
	- Scrisoarea către romani ▪ Teme centrale: mântuirea numai prin Cristos, viața nouă în Cristos și învierea morților 4.4 Scrisori din captivitate - Scrisoarea către coloseni ▪ Teme centrale: mântuirea universală și Cristologia - Scrisoarea către efeseni ▪ Teme centrale: Biserica, Trupul Mistic al lui Cristos - Scrisoarea către Filemon: ▪ Tema centrală: dreptatea socială 4.5 Scrisori pastorale - Scrisoarea întâi către Timotei ▪ Temă centrală: Cristologia - Scrisoarea către Tit: ▪ Tema centrală: viața creștină - Scrisoarea a doua către Timotei ▪ Teme centrale: inspirația Scripturii și statornicia în credință 4.6 Scrisoarea către evrei - Teme centrale: Preoția lui Cristos și Noul Legământ 4.7 Scrisorile catolice - Scrisoarea Sfântului Iacob: tema centrală: lucrările credinței - Scrisoarea întâi a Sfântului Petru: tema centrală: Cristos, piatra din capul unghiului - Scrisoarea a doua a Sfântului Petru: tema centrală: Cristos, judecător și domn - Scrisoarea întâi a Sfântului Ioan: teme centrale: Iubirea lui Dumnezeu prin Cristos; fiii lui Dumnezeu, fiii luminii - Scrisorile a doua și a treia a Sfântului Ioan: teme centrale: cauzele și efectele dezbinării în comunitate; anticristul - Scrisoarea Sfântului Iuda: tema centrală: falșii învățători 4.8 Apocalipsul Sfântului Ioan - Genul apocaliptic și chei de lectură

Anexa nr.18.42. Programa de examen pentru disciplina *Catehism* – CAT_ROM_CAT_LRO_P1 (CS) ⁴

- *Proba E – a doua probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării)*
- *Filiera vocațională, profilul teologic, Cultul Romano-Catolic de Limba Română, specializarea teologie romano-catolică*

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina *Catehism*, *Cultul Romano-Catolic de Limba Română*, fundamentează elaborarea variantelor de subiecte și a baremelor de evaluare și de notare pentru **proba E – a doua probă** din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Prezenta programă precizează **competențele de evaluat**, **domeniile de conținut** și **conținuturile** vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen derivă din **programele școlare în vigoare pentru învățământul liceal**, aprobate prin **Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 3716/21.04.2026, Anexa 85**. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul întregului ciclu liceal, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen la această disciplină este de a constata măsura în care candidatul *cunoaște, înțelege, aplică, analizează, sintetizează*, în situații de complexitate corespunzătoare raportării (CS) și tipului de probă

Prin susținerea probei de examen la disciplina *Catehism* candidatul este pus în situația de a face dovada următoarelor **competențe generale (CG)**, dobândite pe parcursul învățământului liceal (clasele a IX-a – a XII-a):

CG1	Exprimarea principalelor adevăruri ale credinței și moralei creștine revelate
CG2	Analizarea realității cotidiene în lumina adevărului revelat
CG3	Aplicarea învățăturii creștine în viața personală și comunitară, respectând valorile religioase ale fiecărei persoane
CG4	Colaborarea cu ceilalți pentru proiectarea unor activități de promovare a binelui comun, prin respectarea valorilor religioase ale celorlalți, în diferite contexte de viață.

Prin variantele de subiecte elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** care pot fi evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru ciclul liceal:

CG1 – Exprimarea principalelor adevăruri ale credinței și moralei creștine revelate

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS1.1	Recunoașterea elementelor fundamentale ale Revelației divine, precum și a principalelor căi de cunoaștere a lui Dumnezeu
IX.CS1.2	Definirea noțiunilor de bază despre liturgie și Sacramente
IX.CS1.3	Descrierea relației dintre om și Dumnezeu în lumina primelor trei porunci din Decalog
X.CS1.1	Recunoașterea acțiunii Tatălui în Economia Mântuirii
X.CS1.2	Identificarea elementelor esențiale ale sacramentelor inițierii, precum și a tradițiilor liturgice asociate acestora
X.CS1.3	Aplicarea principiilor morale în relație cu autoritatea și viața
XI.CS1.1	Descrierea rolului lui Isus, Fiul lui Dumnezeu, în misterul răscumpărării
XI.CS1.2	Prezentarea rolului sacramentelor de vindecare în viața creștinului
XI.CS1.3	Recunoașterea principiilor morale legate de curăție, adevăr și relațiile interpersonale
XII.CS1.1	Prezentarea misiunii Duhului Sfânt în viața Bisericii
XII.CS1.2	Identificarea misiunii ce derivă din primirea sacramentelor de comuniune

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XII.CS1.3	Enunțarea principalele exigențe morale ale poruncilor a șaptea și a zecea

CG2 – Analizarea realității cotidiene în lumina adevărului revelat

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS2.1	Recunoașterea elementelor fundamentale ale Revelației divine, precum și a principalelor căi de cunoaștere a lui Dumnezeu
IX.CS2.2	Definirea noțiunilor de bază despre liturgie și Sacramente
IX.CS2.3	Descrierea relației dintre om și Dumnezeu în lumina primelor trei porunci din Decalog
X.CS2.1	Explicarea identității lui Dumnezeu Tatăl, Creatorul, pornind de la revelația biblică
X.CS2.2	Ilustrarea apartenenței la Cristos prin primirea sacramentelor inițierii
X.CS2.3	Argumentarea rolului autorității în familie și societate
XI.CS2.1	Relatare propriei experiențe de credință, în lumina învățaturii lui Isus din Nazaret
XI.CS2.2	Interpretarea rănilor trupesti și sufletești în lumina învățaturii Bisericii
XI.CS2.3	Analizarea problematicilor morale ce derivă din poruncile a IV-a, a V-a și a VI-a
XII.CS2.1	Ilustrarea misiunii Bisericii în lumea contemporană
XII.CS2.2	Analizarea rolului slujirii și al iubirii conjugale ca vocații în Biserică și societate
XII.CS2.3	Ilustrarea respectului pentru bunurile materiale și spirituale, solidaritatea și sărăcia evanghelică

CG3 – Aplicarea învățaturii creștine în viața personală și comunitară, respectând valorile religioase ale fiecărei persoane

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS3.1	Ilustrarea modului în care adevărurile de credință, rezumate în Crez, se aplică în diverse situații de viață
IX.CS3.2	Utilizarea cunoștințelor despre liturgie pentru a se integra activ și conștient în viața sacramentală a Bisericii
IX.CS3.3	Aplicarea principiilor Decalogului (Porunca I, II și III) în viața de zi cu zi pentru luarea unor decizii etice bazate pe virtutea credinței, a speranței și a iubirii
X.CS3.1	Ilustrarea, prin exemple concrete, a modului în care adevărul despre Dumnezeu Creator influențează atitudinea omului față de natură și față de ceilalți semenii
X.CS3.2	Aplicarea cunoștințelor despre sacramentele inițierii prin participarea conștientă și activă la celebrarea liturgică
X.CS3.3	Adoptarea unor comportamente responsabile în familie, școală și societate, respectând viața și autoritatea legitimă
XI.CS3.1	Utilizarea cunoștințelor despre viața lui Isus pentru a-L urma ca model de credință, iubire și sacrificiu în viața personală și în relațiile cu semenii
XI.CS3.2	Aplicarea virtuților creștine în relațiile cu semenii, oferind sprijin spiritual și moral celor bolnavi sau aflați în suferință
XI.CS3.3	Aplicarea principiilor morale creștine în mediul social, pentru trăirea sexualității și comunicarea adevărului
XII.CS3.1	Manifestarea angajamentului față de comunitatea eclezială prin implicare activă în viața parohială și școlară
XII.CS3.2	Demonstrarea responsabilității personale și comunitare în pregătirea și trăirea vieții de familie sau a vocației la Preotie
XII.CS3.3	Aplicarea principiilor iubirii față de cei săraci și a respectului față de creație, prin adoptarea unui stil de viață responsabil și caritabil

CG4 – Colaborarea cu ceilalți pentru proiectarea unor activități de promovare a binelui comun, prin respectarea valorilor religioase ale celorlalți, în diferite contexte de viață

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS4.1	Elaborarea unor activități comunitare care valorifică unitatea și diversitatea credinței în contextul pluralismului religios
IX.CS4.2	Conceperea unor activități artistice, muzicale sau liturgice care stimulează participarea comunității la celebrarea sacramentelor
IX.CS4.3	Propunerea de acțiuni concrete de promovare a unei relații sănătoase între om și Dumnezeu, demonstrând astfel un comportament civic și religios responsabil
X.CS4.1	Elaborarea unui material care să promoveze respectul pentru creația lui Dumnezeu, precum și credința în Dumnezeu Tatăl
X.CS4.2	Propunerea unei activități liturgice sau catehetice care să stimuleze înțelegerea și trăirea sacramentelor de inițiere
X.CS4.3	Organizarea unor inițiative de sensibilizare care promovează respectul față de autoritate și față de viața umană
XI.CS4.1	Conceperea de activități care să promoveze valorile creștine în comunitate, pornind de la ilustrarea misterelor vieții lui Isus
XI.CS4.2	Organizarea de activități caritabile sau catehetice pentru sprijinirea bolnavilor și promovarea iertării
XI.CS4.3	Propunerea de inițiative educative sau culturale care promovează respectul pentru demnitatea persoanei umane și adevăr
XII.CS4.1	Elaborarea unor proiecte de promovare a identității creștine și a misiunii Bisericii în societatea contemporană
XII.CS4.2	Propunerea de inițiative educative sau pastorale pentru sprijinirea familiilor și a vocațiilor religioase
XII.CS4.3	Inițierea de proiecte comunitare care promovează justiția socială, respectul pentru creație și grija față de cei săraci

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Crezul	1.1 Noțiuni introductive 1.2 Năzuința omului spre Dumnezeu (Căile pentru a ajunge la cunoașterea lui Dumnezeu; Transcendența lui Dumnezeu și limitele limbajului uman) 1.3 Revelația lui Dumnezeu (Definiția și etapele Revelației; Cristos – plinătatea Revelației) 1.4 Transmiterea Revelației (Tradiția apostolică; Raportul între Tradiție și Sfânta Scriptură) 1.5 Credința – răspunsul omului dat lui Dumnezeu (Caracteristicile și ascultarea credinței; Limbajul credinței; Credința: unitate în diversitate) 1.6 Crezul, rezumatul credinței 1.7 Credința în Dumnezeu Tatăl - Dumnezeu unic, iubitor și milostiv - Dumnezeu atotputernic - Creator al cerului și al pământului - Providența divină - Omul, capodopera creației lui Dumnezeu - Păcatul strămoșesc și promisiunea mântuirii 1.8 Credința în Isus Cristos, Fiul lui Dumnezeu - Întruparea Fiului lui Dumnezeu

Domenii de conținut	Conținuturi
	- Dumnezeu adevărat și om adevărat - Nașterea Fiului lui Dumnezeu din Fecioara Maria - Misterele vieții lui Isus Cristos: copilăria - Misterele vieții lui Isus Cristos: viața publică - Pătimirea, Răstignirea și moartea lui Isus pe cruce - Semnificația îngropării și a coborârii lui Isus în „locuința morților” - Învierea lui Isus Cristos - Înălțarea lui Isus Cristos la cer - A doua venire a lui Isus Cristos 1.9 Credința în Duhul Sfânt - Numele și denumirile Duhului Sfânt - Simbolurile Duhului Sfânt - Duhul Sfânt în Sfânta Scriptură și în Viața Bisericii lui Isus Cristos (nume, imagini, simboluri) - Originea, întemeierea și misiunea Bisericii - Misterul Bisericii - Biserica – popor al lui Dumnezeu, Trupul lui Cristos și Templul Duhului Sfânt - Biserica este una și sfântă - Biserica este catolică și apostolică - Constituția ierarhică a Bisericii - Credincioșii laici - Viața consacrată - Împărtășirea Sfinților - Iertarea păcatelor - Învierea morților și viața veșnică - Judecata universală
2. Sacramentele	2.1 Liturgia în viața Bisericii - Sacramentele (Sacramentele lui Cristos, sacramentele Bisericii; Sacramentele credinței, sacramentele mântuirii, sacramentele vieții veșnice) - Celebrantul misterului pascal - Semne sacre în celebrarea sacramentelor (Semne, simboluri, rituri, mit și memorial) - Muzica sacră și arta sacră - Timpul celebrării - Anul liturgic, Sanctoralul și Liturgia orelor - Locul celebrării. Obiecte liturgice - Tradiții liturgice și catolicitatea Bisericii 2.2 Botezul - Botezul în economia mântuirii - Tradiția creștină a Botezului (celebrant, destinatari, catolici-ortodocși) - Celebrarea Botezului (ritual) - Necesitatea și harul Botezului - Roadele Botezului 2.3 Mirul - Mirul în economia mântuirii - Celebrarea Mirului, destinatarii și roadele Mirului - Numele sacramentului 2.4 Euharistia - Euharistia în economia mântuirii - Instituirea Euharistiei - Celebrarea liturgică a Euharistiei

Domenii de conținut	Conținuturi
	- Roadele Euharistiei 2.4. Pocăința - Sacramentul Pocăinței în economia mântuirii - Denumirile și necesitatea Pocăinței - Actele penitentului - Roadele Sacramentului - Indulgențele 2.5 Ungerea bolnavilor - Sacramentul Ungerii bolnavilor în economia mântuirii - Celebrantul, destinatarii și roadele Sacramentului Ungerii bolnavilor 2.6 Preoția - Sacramentul Preoției în economia mântuirii - Cele trei trepte ale Sacramentului Preoției - Celebrantul, destinatarii și efectele Sacramentului Preoției 2.7 Căsătoria - Sacramentul Căsătoriei în economia mântuirii - Celebrarea Sacramentului Căsătoriei - Efectele Sacramentului Căsătoriei - Binefacerile și exigențele iubirii conjugale
3 Decalogul	3.1 Legea morală (legea morală naturală, legea veche și legea nouă) 3.2 Decalogul în Sfânta Scriptură și în Tradiția Bisericii 3.3 Unitatea și importanța Decalogului. Decalogul și legea naturală 3.4 Porunca întâi - Fundamentul biblic - Credința, speranța și iubirea - Manifestări ale cultului adus lui Dumnezeu (Adorație, rugăciune, jertfă, făgăduințe și voturi) - Deviații ale cultului adus lui Dumnezeu (Superstiție, idolatrie, divinație, magie și impietatea, Ateismul și agnosticismul) 3.5 Porunca a doua - Respectul pentru numele lui Dumnezeu și numele de creștin - Jurământul în numele Domnului 3.6 Porunca a treia - Fundamentare biblică - Importanța duminicii: Liturghia duminicală, zi de har și de încetarea lucrului - Sărbătorile de poruncă 3.7 Porunca a patra - Fundamentare biblică - Îndatoririle copiilor - Îndatoririle părinților - Creștinul și autoritatea 3.8 Porunca a cincea - Fundamentare biblică - Viața, dar și responsabilitate (Legitima apărare, Sinuciderea și omuciderea voluntară) - Sacralitatea vieții (Avortul și Eutanasia) - Respectul pentru demnitatea persoanei: scandalul; îngrijirea sănătății; cercetarea științifică; integritatea corporală; respectul față de morți - Ocrotirea păcii: pacea și evitarea războiului 3.9 Porunca a șasea și a noua - Chemarea la curăție (fundamentare biblică) - Sexualitatea creștină – educația sexuală

Domenii de conținut	Conținuturi
	- Păcatele împotriva curăției - Pregătirea pentru Căsătorie: logodna - Viața de căsătorie - Păcatele împotriva demnității Căsătoriei - Căsătorie, celibat, consacrare - Purificarea inimii și lupta pentru puritate 3.10 Porunca a opta - Trăirea în adevăr - Păcatele împotriva adevărului - Folosirea mijloacelor de comunicare socială 3.11 Porunca a șaptea și a zecea - Destinația universală a bunurilor și proprietatea privată - Respectul față de integritatea creației - Doctrina socială a Bisericii - Iubirea față de cei săraci - Dezordinea dorințelor - Sărăcia evanghelică 3.12 Poruncile Bisericii (Poruncile Bisericii și viața morală. Aspecte particulare)

Anexa nr.18.43. Programa de examen pentru disciplina *Catehism* – CAT_ROM_CAT_LRO_P2 (CS)

- *Proba E – a doua probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării)*
- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea ghid turism religios*

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina *Catehism* fundamentează elaborarea variantelor de subiecte și a baremelor de evaluare și de notare pentru proba E – a doua probă din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Prezenta programă precizează **competențele de evaluat**, **domeniile de conținut** și **conținuturile** vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen derivă din **programele școlare în vigoare pentru învățământul liceal**, aprobate prin **Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 3716/2026, Anexa 95**. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul întregului ciclu liceal, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen la această disciplină este de a constata măsura în care candidatul exprimă, analizează, aplică, colaborează, în situații de complexitate corespunzătoare raportării (CS) și tipului de probă.

Prin susținerea probei de examen la disciplina *Catehism*, candidatul este pus în situația de a face dovada următoarelor **competențe generale (CG)**, dobândite pe parcursul învățământului liceal (clasele a IX-a – a XII-a):

CG1	Exprimarea principalelor adevăruri ale credinței și moralei creștine revelate
CG2	Analizarea realității cotidiene în lumina adevărului revelat
CG3	Aplicarea învățăturii creștine în viața personală și comunitară, respectând valorile religioase ale fiecărei persoane
CG4	Colaborarea cu ceilalți pentru proiectarea unor activități de promovare a binelui comun, prin respectarea valorilor religioase ale celorlalți, în diferite contexte de viață.

Prin variantele de subiecte elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** care pot fi evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru ciclul liceal:

CG1 – Exprimarea principalelor adevăruri ale credinței și moralei creștine revelate

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS1.1	Recunoașterea elementelor fundamentale ale Revelației divine, precum și a principalelor căi de cunoaștere a lui Dumnezeu
IX.CS1.2	Definirea noțiunilor de bază despre liturgie și Sacramente
IX.CS1.3	Descrierea relației dintre om și Dumnezeu în lumina primelor trei porunci din Decalog
X.CS1.1	Recunoașterea acțiunii Tatălui în Economia Mântuirii
X.CS1.2	Identificarea elementelor esențiale ale sacramentelor inițierii, precum și a tradițiilor liturgice asociate acestora
X.CS1.3	Aplicarea principiilor morale în relație cu autoritatea și viața
XI.CS1.1	Descrierea rolului lui Isus, Fiul lui Dumnezeu, în misterul răscumpărării
XI.CS1.2	Prezentarea rolului sacramentelor de vindecare în viața creștinului
XI.CS1.3	Recunoașterea principiilor morale legate de curăție, adevăr și relațiile interpersonale
XII.CS1.1	Prezentarea misiunii Duhului Sfânt în viața Bisericii
XII.CS1.2	Identificarea misiunii ce derivă din primirea sacramentelor de comuniune
XII.CS1.3	Enunțarea principalele exigențe morale ale poruncilor a șaptea și a zecea

CG2 – Analizarea realității cotidiene în lumina adevărului revelat

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS2.1	Interpretarea experiențelor vieții cotidiene, în lumina Revelației
IX.CS2.2	Identificarea modului de a participa a celor botezați la celebrarea misterului creștin
IX.CS2.3	Formularea unor opinii cu privire la trăirea raportului om - Dumnezeu în viața de fiecare zi
X.CS2.1	Explicarea identității lui Dumnezeu Tatăl, Creatorul, pornind de la revelația biblică
X.CS2.2	Ilustrarea apartenenței la Cristos prin primirea sacramentelor inițierii
X.CS2.3	Argumentarea rolului autorității în familie și societate
XI.CS2.1	Relatare propriei experiențe de credință, în lumina învățăturii lui Isus din Nazaret
XI.CS2.2	Interpretarea rănilor trupesti și sufletești în lumina învățăturii Bisericii
XI.CS2.3	Analizarea problematicilor morale ce derivă din poruncile a IV-a, a V-a și a VI-a
XII.CS2.1	Ilustrarea misiunii Bisericii în lumea contemporană
XII.CS2.2	Analizarea rolului slujirii și al iubirii conjugale ca vocații în Biserică și societate
XII.CS2.3	Ilustrarea respectului pentru bunurile materiale și spirituale, solidaritatea și sărăcia evanghelică

CG3 – Aplicarea învățăturii creștine în viața personală și comunitară, respectând valorile religioase ale fiecărei persoane

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS3.1	Ilustrarea modului în care adevărurile de credință, rezumate în Crez, se aplică în diverse situații de viață
IX.CS3.2	Utilizarea cunoștințelor despre liturgie pentru a se integra activ și conștient în viața sacramentală a Bisericii
IX.CS3.3	Aplicarea principiilor Decalogului (Porunca I, II și III) în viața de zi cu zi pentru luarea unor decizii etice bazate pe virtutea credinței, a speranței și a iubirii
X.CS3.1	Ilustrarea, prin exemple concrete, a modului în care adevărul despre Dumnezeu Creator influențează atitudinea omului față de natură și față de ceilalți semenii
X.CS3.2	Aplicarea cunoștințelor despre sacramentele inițierii prin participarea conștientă și activă la celebrarea liturgică
X.CS3.3	Adoptarea unor comportamente responsabile în familie, școală și societate, respectând viața și autoritatea legitimă
XI.CS3.1	Utilizarea cunoștințelor despre viața lui Isus pentru a-L urma ca model de credință, iubire și sacrificiu în viața personală și în relațiile cu semenii
XI.CS3.2	Aplicarea virtuților creștine în relațiile cu semenii, oferind sprijin spiritual și moral celor bolnavi sau aflați în suferință
XI.CS3.3	Aplicarea principiilor morale creștine în mediul social, pentru trăirea sexualității și comunicarea adevărului
XII.CS3.1	Manifestarea angajamentului față de comunitatea eclezială prin implicare activă în viața parohială și școlară
XII.CS3.2	Demonstrarea responsabilității personale și comunitare în pregătirea și trăirea vieții de familie sau a vocației la Preotie
XII.CS3.3	Aplicarea principiilor iubirii față de cei săraci și a respectului față de creație, prin adoptarea unui stil de viață responsabil și caritabil

CG4 – Colaborarea cu ceilalți pentru proiectarea unor activități de promovare a binelui comun, prin respectarea valorilor religioase ale celorlalți, în diferite contexte de viață

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS4.1	Elaborarea unor activități comunitare care valorifică unitatea și diversitatea credinței în contextul pluralismului religios
IX.CS4.2	Conceperea unor activități artistice, muzicale sau liturgice care stimulează participarea comunității la celebrarea sacramentelor
IX.CS4.3	Propunerea de acțiuni concrete de promovare a unei relații sănătoase între om și Dumnezeu, demonstrând astfel un comportament civic și religios responsabil
X.CS4.1	Elaborarea unui material care să promoveze respectul pentru creația lui Dumnezeu, precum și credința în Dumnezeu Tatăl
X.CS4.2	Propunerea unei activități liturgice sau catehetice care să stimuleze înțelegerea și trăirea sacramentelor de inițiere
X.CS4.3	Organizarea unor inițiative de sensibilizare care promovează respectul față de autoritate și față de viața umană
XI.CS4.1	Conceperea de activități care să promoveze valorile creștine în comunitate, pornind de la ilustrarea misterelor vieții lui Isus
XI.CS4.2	Organizarea de activități caritabile sau catehetice pentru sprijinirea bolnavilor și promovarea iertării
XI.CS4.3	Propunerea de inițiative educative sau culturale care promovează respectul pentru demnitatea persoanei umane și adevăr
XII.CS4.1	Elaborarea unor proiecte de promovare a identității creștine și a misiunii Bisericii în societatea contemporană
XII.CS4.2	Propunerea de inițiative educative sau pastorale pentru sprijinirea familiilor și a vocațiilor religioase
XII.CS4.3	Inițierea de proiecte comunitare care promovează justiția socială, respectul pentru creație și grija față de cei săraci

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Crezul	1.1 Noțiuni introductive 1.2 Năzuința omului spre Dumnezeu (Căile pentru a ajunge la cunoașterea lui Dumnezeu; Transcendența lui Dumnezeu și limitele limbajului uman) 1.3 Revelația lui Dumnezeu (Definiția și etapele Revelației; Cristos – plinătatea Revelației) 1.4 Transmiterea Revelației (Tradiția apostolică; Raportul între Tradiție și Sfânta Scriptură) 1.5 Credința – răspunsul omului dat lui Dumnezeu (Caracteristicile și ascultarea credinței; Limbajul credinței; Credința: unitate în diversitate) 1.6 Credința în Dumnezeu Tatăl 1.7 Dumnezeu atotputernic 1.8 Creator al cerului și al pământului 1.9 Providența divină 1.10 Omul, capodopera creației lui Dumnezeu 1.11 Păcatul strămoșesc și promisiunea mântuirii 1.12 Credința în Isus Cristos, Fiul lui Dumnezeu 1.13 Dumnezeu adevărat și om adevărat

Domenii de conținut	Conținuturi
	1.14 Misterele vieții lui Isus Cristos: copilăria 1.15 Misterele vieții lui Isus Cristos: viața publică 1.16 Pătimirea, Răstignirea și moartea lui Isus pe cruce 1.17 Semnificația îngropării și a coborârii lui Isus în „locuința morților” 1.18 Învierea lui Isus Cristos 1.19 Înălțarea lui Isus Cristos la cer 1.20 A doua venire a lui Isus Cristos 1.21 Numele și denumirile Duhului Sfânt 1.22 Simbolurile Duhului Sfânt 1.23 Originea, întemeierea și misiunea Bisericii 1.24 Misterul Bisericii 1.25 Biserica este una și sfântă 1.26 Biserica este catolică și apostolică 1.27 Constituția ierarhică a Bisericii 1.28 Credincioșii laici 1.29 Viața consacrată 1.30 Împărtășirea Sfinților 1.31 Iertarea păcatelor 1.32 Învierea morților și viața veșnică 1.33 Judecata universală
2. Sacramentele	2.1 Celebrantul misterului pascal 2.2 Semne sacre în celebrarea sacramentelor (Semne, simboluri, rituri, mit și memorial) 2.3 Muzica sacră și arta sacră 2.4 Timpul celebrării - Anul liturgic, Sanctoralul și Liturgia orelor 2.5 Locul celebrării. Obiecte liturgice 2.6 Botezul în economia mântuirii 2.7 Celebrarea Botezului (ritual) 2.8 Necesitatea harul și roadele Botezului 2.9 Mirul în economia mântuirii 2.10 Celebrarea Mirului, destinatarii și roadele Mirului 2.11 Euharistia în economia mântuirii 2.12 Instituirea Euharistiei 2.13 Celebrarea liturgică a Euharistiei 2.14 Roadele Euharistiei 2.15 Sacramentul Pocăinței în economia mântuirii 2.16 Denumirile și necesitatea Pocăinței 2.17 Actele penitentului 2.18 Roadele Sacramentului 2.19 Indulgențele 2.20 Sacramentul Ungerii bolnavilor în economia mântuirii 2.21 Celebrantul, destinatarii și roadele Sacramentului Ungerii bolnavilor 2.22 Sacramentul Preoției în economia mântuirii 2.23 Cele trei trepte ale Sacramentului Preoției 2.24 Sacramentul Căsătoriei în economia mântuirii 2.25 Celebrarea Sacramentului Căsătoriei 2.26 Efectele Sacramentului Căsătoriei
3. Decalogul	3.1 Legea morală (legea morală naturală, legea veche și legea nouă) 3.2 Unitatea și importanța Decalogului. Decalogul și legea naturală 3.3 Porunca întâi: fundamentare biblică 3.4 Credința, speranța și iubirea

Domenii de conținut	Conținuturi
	3.5 Manifestări ale cultului adus lui Dumnezeu (Adorație, rugăciune, jertfă, fângăduințe și voturi) 3.6 Deviații ale cultului adus lui Dumnezeu (Superstiție, idolatrie, divinație, magie și impietatea, Ateismul și agnosticismul) 3.7 Porunca a doua: Respectul pentru numele lui Dumnezeu și numele de creștin 3.8 Jurământul în numele Domnului 3.9 Porunca a treia: fundamentare biblică 3.10 Importanța duminicii: Liturghia duminicală, zi de har și de încetarea lucrului 3.11 Sărbătorile de poruncă 3.12 Porunca a patra: Fundamentare biblică 3.13 Îndatoririle copiilor și ale părinților 3.14 Creștinul și autoritatea 3.15 Porunca a cincea: Fundamentare biblică 3.16 Viața, dar și responsabilitate (Legitima apărare, Sinuciderea și omuciderea voluntară) 3.17 Sacralitatea vieții (Avortul și Eutanasia) 3.18 Respectul pentru demnitatea persoanei: scandalul; îngrijirea sănătății; cercetarea științifică; integritatea corporală; respectul față de morți 3.19 Ocrotirea păcii: pacea și evitarea războiului 3.20 Chemarea la curăție (fundamentare biblică) 3.21 Sexualitatea creștină – educația sexuală 3.22 Păcatele împotriva curăției 3.23 Pregătirea pentru Căsătorie: logodna 3.24 Viața de căsătorie 3.25 Păcatele împotriva demnității Căsătoriei 3.26 Trăirea în adevăr 3.27 Păcatele împotriva adevărului 3.28 Folosirea mijloacelor de comunicare socială 3.29 Destinația universală a bunurilor și proprietatea privată 3.30 Respectul față de integritatea creației 3.31 Doctrina socială a Bisericii 3.32 Iubirea față de cei săraci 3.33 Dezordinea dorințelor 3.34 Sărăcia evanghelică 3.35 Poruncile Bisericii (Poruncile Bisericii și viața morală. Aspecte particulare)

**Anexa nr. 18.44. Programa de examen pentru disciplina *Literatură universală creștină* –
LUC_ROM_CAT_LRO_P1 (CS)**

- *Proba E – a doua probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării)*
- *Filiera vocațională, profilul teologic, Cultul Romano-Catolic de Limba Română, specializarea teologie romano-catolică*

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina *Literatură universală creștină, Cultul Romano-Catolic de Limba Română*, fundamentează elaborarea variantelor de subiecte și a baremelor de evaluare și de notare pentru **proba E – a doua probă** din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Prezenta programă precizează **competențele de evaluat, domeniile de conținut și conținuturile** vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen derivă din **programele școlare în vigoare pentru învățământul liceal**, aprobate prin **Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 3716/2026, Anexa 90**. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul întregului ciclu liceal, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen la această disciplină este de a constata măsura în care candidatul *cunoaște, înțelege, aplică, analizează, sintetizează*, în situații de complexitate corespunzătoare raportării (CS) și tipului de probă.

Prin susținerea probei de examen la disciplina Studiu biblic, candidatul este pus în situația de a face dovada următoarelor **competențe generale (CG)**, dobândite pe parcursul învățământului liceal (clasele a XI-a – a XII-a):

CG1	Identificarea etapelor majore din evoluția literaturii creștine, a autorilor reprezentativi și a contextelor istorico-culturale în care aceștia au activat.
CG2	Explicarea principalelor teme teologice, spirituale, morale și culturale transmise prin textele literaturii creștine cu aplicabilitate în viața personală și în comunitate.
CG3	Analizarea critică a textelor din literatura creștină patristică, din perspectivă teologică, istorică și literară.
CG4	Evaluarea impactului textelor creștine asupra formării conștiinței morale și a vieții spirituale personale, precum și asupra culturii și societății de-a lungul timpului.

Prin variantele de subiecte elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** care pot fi evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru ciclul liceal:

CG 1 - Identificarea etapelor majore din evoluția literaturii creștine, a autorilor reprezentativi și a contextelor istorico-culturale în care aceștia au activat.

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS1.1	Recunoașterea principalelor etape din evoluția literaturii creștine patristice însoțite de repere cronologice și evenimente relevante din istoria Bisericii.
XI.CS1.2	Identificarea autorilor reprezentativi și a operelor semnificative din literatura creștină patristică, cu evidențierea contribuției lor la dezvoltarea teologiei și culturii creștine.
XI.CS1.3	Analiza relației dintre contextul istoric, cultural și teologic al unei epoci și temele dominante din literatura creștină patristică, prin exemple concrete din textele studiate.

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XII.CS1.1	Recunoașterea și descrierea principalelor etape din evoluția gândirii și spiritualității creștine universale, prin raportare la viața și opera autorilor reprezentativi, în contextul istoric și cultural specific fiecărei epoci.
XII.CS1.2	Explicarea contribuțiilor teologice și spirituale ale unor părinți teologi și maeștrii spirituali evidențiind relația dintre doctrină, spiritualitate și contextul eclezial.
XII.CS1.3	Evaluarea critică și argumentată a impactului pe termen lung al scrierilor părinților teologi, maeștrilor spirituali și magisteriale asupra Bisericii și societății contemporane, formulând opinii personale fundamentate teologic și istoric

CG 2 – Explicarea principalelor teme teologice, spirituale, morale și culturale transmise prin textele literaturii creștine cu aplicabilitate în viața personală și în comunitate.

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS2.1	Identificarea principalelor teme teologice, spirituale, morale și culturale exprimate în opere reprezentative ale literaturii creștine patristice, prin analiza de texte și exemple concrete.
XI.CS2.2	Argumentarea relevanței unor valori creștine (ex: iubirea aproapelui, compasiunea, iertarea, adevărul, demnitatea umană) pentru viața personală și pentru conviețuirea într-o societate pluralistă.
XI.CS2.3	Elaborarea de reflecții, prezentări sau proiecte prin care elevii formulează legături între mesajul textelor literare creștine și experiențele lor personale sau realitățile comunității locale.
XII.CS2.1	Identificarea și explicarea principalelor teme teologice, spirituale și morale prezente în textele literaturii creștine (medievale, mistice și magisteriale), prin raportare la autorii studiați și la contextul istoric-eclezial al fiecărei epoci.
XII.CS2.2	Aplicarea temelor teologice și spirituale fundamentale (credință, iubire, sfințenie, misiune, viață sacramentală, demnitatea persoanei) în situații concrete de viață personală și comunitară, inspirate din scrierile autorilor și documentelor magisteriale studiate.
XII.CS2.3	Evaluarea critică și formularea de judecăți personale argumentate privind relevanța actuală a temelor teologice și spirituale din literatura creștină, în vederea asumării lor responsabile în viața Bisericii și a societății contemporane.

CG 3 - Analizarea critică a textelor din literatura creștină patristică, din perspectivă teologică, istorică și literară.

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS3.1	Identificarea elementelor teologice, istorice și literare relevante într-un text reprezentativ al literaturii creștine patristice.
XI.CS3.2	Interpretarea textului literar creștin în relație cu contextul lui de apariție și cu mesajul doctrinar transmis, prin utilizarea de concepte din teologie, literatură și istorie.
XI.CS3.3	Formularea unei opinii argumentate privind relevanța și actualitatea unui text creștin, pe baza unei analize critice și personale a temelor și valorilor transmise.
XII.CS3.1	Identificarea și explicarea elementelor teologice, istorice și literare fundamentale ale textelor din literatura creștină post-patristică și contemporană, prin raportare la autorii studiați și la contextul eclezial și cultural al epocii.
XII.CS3.2	Compararea și evaluarea critică a perspectivelor teologice și spirituale din textele unor autori diferiți identificând continuități și diferențe doctrinare și stilistice.
XII.CS3.3	Analizarea structurii, limbajului și mesajului teologic al textelor aparținând diferitelor genuri literare creștine (tratate teologice, scrieri mistice, documente magisteriale), evidențiind specificul fiecărui autor.

CG 4 - Evaluarea impactului textelor creștine asupra formării conștiinței morale și a vieții spirituale personale, precum și asupra culturii și societății de-a lungul timpului.

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS4.1	Analizarea modului în care anumite texte creștine au influențat valorile morale și viața spirituală în contexte istorice diverse.
XI.CS4.2	Compararea impactului valorilor promovate în literatura creștină cu realități culturale și sociale actuale, prin identificarea punctelor de convergență și de tensiune.
XI.CS4.3	Formularea unei opinii personale argumentate privind relevanța valorilor morale și spirituale exprimate în textele creștine, raportată la propria experiență de viață și la contextul comunității.
XII.CS4.1	Identificarea și explicarea influenței textelor creștine asupra formării conștiinței morale și a vieții spirituale personale, prin raportare la scrierile autorilor studiați și la contextul istoric-ecclesial al fiecărei epoci.
XII.CS4.2	Analizarea modului în care textele teologice, spirituale și magisteriale au contribuit la configurarea valorilor culturale, morale și sociale în diferite perioade istorice, de la Evul Mediu până în contemporaneitate.
XII.CS4.3	Formularea de judecăți personale argumentate și propuneri de asumare a valorilor morale și spirituale transmise de literatura creștină în contextul actual al vieții personale, ecclesiale și sociale

Domenii de conținut și conținuturi

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate cumulativ pentru clasele a XI-a și a XII-a, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Noțiuni introductive	1.13. Definiție 1.14. Structură 1.15. Vocabular
2. Începutul literaturii creștine: scriitori post-apostolici	2.1. Didache 2.2. Clement Romanul 2.3. Ignățiu de Antiohia
3. Scriitori creștini greci – din perioada Sfinților Părinți ai Bisericii	3.1. Iustin 3.2. Irineu 3.3. Origene 3.4. Atanasie 3.5. Vasile cel Mare 3.6. Grigore de Nyssa 3.7. Ioan Gură de Aur
4. Scriitori creștini latini – din perioada Sfinților Părinți ai Bisericii	4.1. Tertulian 4.2. Ambroziu de Milano 4.3. Ieronim 4.4. Augustin 4.5. Benedict 4.6. Leon cel Mare 4.7. Grigore cel Mare
5. Scriitori de opere cu caracter spiritual – după perioada Sfinților Părinți ai Bisericii	5.1. Bernard 5.2. Francisc de Assisi 5.3. Dominic 5.4. Ignățiu de Loyola 5.5. Tereza de Avila 5.6. Ioan al Crucii

Domenii de conținut	Conținuturi
6. Scriitori de opere cu caracter teologic – după perioada Sfinților Părinți ai Bisericii	6.1 Anselm de Canterbury 6.2 Bonaventura 6.3 Toma de Aquino 6.4 Ecaterina de Siena 6.5 Tereza a Pruncului Isus
7. Scrieri ale Magisteriului Bisericii din contemporaneitate	7.1 Documentele Conciliului al II-lea din Vatican 7.2 Paul al VI-lea 7.3 Ioan Paul al II-lea 7.4 Benedict al XVI-lea 7.5 Francisc I

Anexa nr.18.45. Programa de examen pentru disciplina *Istoria Bisericii* – IB_ROM_CAT_LRO_P1

- *Proba E – a doua probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării)*
- *Filiera vocațională, profilul teologic, Cultul Romano-Catolic de Limba Română, specializarea ghid turism religios*

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina *Istoria Bisericii, Cultul Romano-Catolic de Limba Română*, fundamentează elaborarea variantelor de subiecte și a baremelor de evaluare și de notare pentru proba E – a doua probă din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Prezenta programă precizează **competențele de evaluat, domeniile de conținut și conținuturile** vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen derivă din **programele școlare în vigoare pentru învățământul liceal**, aprobate prin **Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 3716/2026, Anexa nr. 100**. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul întregului ciclu liceal, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen la această disciplină este de a constata măsura în care candidatul recunoaște, descrie, interpretează, aplică, în situații de complexitate corespunzătoare raportării (CS) și tipului de probă.

Prin susținerea probei de examen la disciplina *Catehism*, candidatul este pus în situația de a face dovada următoarelor **competențe generale (CG)**, dobândite pe parcursul învățământului liceal (clasele a X-a – a XII-a):

CG1	Recunoașterea evenimentelor marcante din istoria Bisericii care au influențat și schimbat societatea
CG2	Descrierea modului în care Dumnezeu acționează în istorie prin Biserică
CG3	Interpretarea corectă și în context istoric a evenimentelor, textelor și doctrinei teologice creștine
CG4	Aplicarea cunoștințelor religioase despre istoria Bisericii în viața personală și comunitară, respectând valorile religioase ale fiecărei persoane

Prin variantele de subiecte elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** care pot fi evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru ciclul liceal:

CG1 – Recunoașterea evenimentelor marcante din istoria Bisericii care au influențat și schimbat societatea

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
X.CS1.1	Localizarea în timp și spațiu a evenimentelor legate de nașterea și răspândirea timpurie a instituției Bisericii
X.CS1.2	Numirea principalelor erezii din primele secole și a conciliilor ecumenice care le-au combătut
X.CS1.3	Exemplificarea diferențelor dintre Biserica de tradiție latină și cea de tradiție greacă
XI.CS1.1	Definirea unor curente culturale și religioase în strânsă legătură cu evenimente din viața Bisericii
XI.CS1.2	Rezumarea evenimentelor care au influențat în mod direct rupturile din Biserică în secolul al XVI-lea
XI.CS1.3	Descrierea unor reforme religioase interne care-i conferă Bisericii chipul contemporan
XII.CS1.1	Localizarea în timp și spațiu a evenimentelor legate de prezența creștinismului pe teritoriul țării noastre (de la Dacia romană la România contemporană)
XII.CS1.2	Descrierea evoluției comunităților și instituțiilor catolice din spațiul românesc din perspectiva influențelor culturale și religioase occidentale și bizantine care au modelat identitatea locală

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XII.CS1.3	Rezumarea transformărilor suferite de Biserica Catolică în România în perioada comunistă și postcomunistă în lumina rolului acesteia în rezistența spirituală, reînnoirea conciliară și dialogul contemporan

CG2 – Descrierea modului în care Dumnezeu acționează în istorie prin Biserică

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
X.CS2.1	Explicarea caracterului divino-uman al instituției Bisericii
X.CS2.2	Ilustrarea rolului Duhului Sfânt în asistența și însuflețirea Bisericii
X.CS2.3	Corelarea ordinelor religioase cu rolul desfășurat în Biserică prin diferitele forme de activitate religioasă
XI.CS2.1	Argumentarea nevoii de reînnoire a Bisericii în lumina evenimentelor declanșate de protagoniștii reformei protestante
XI.CS2.2	Ilustrarea rolului carismelor în viața unor personalități ecleziastice care au acționat în timpul contrareformei
XI.CS2.3	Aprecierea rolului providenței divine în desfășurarea evenimentelor istoriei moderne și contemporane
XII.CS2.1	Descrierea modului în care evenimentele și procesele istorice de la Dacia romană până la formarea primelor comunități și structuri ecleziale exprimă acțiunea lui Dumnezeu în istorie prin răspândirea creștinismului
XII.CS2.2	Interpretarea modului în care transformările etno-culturale, influențele romano-bizantine și dezvoltarea comunităților catolice reflectă continuitatea acțiunii lui Dumnezeu în istorie în formarea identității religioase și naționale
XII.CS2.3	Ilustrarea modului în care reorganizarea structurilor catolice, viața consacrată, rezistența din perioada comunistă și deschiderea ecumenică arată acțiunea lui Dumnezeu în istorie în societatea românească modernă și contemporană

CG3 – Interpretarea corectă și în context istoric a evenimentelor, textelor și doctrinei teologice creștine

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
X.CS3.1	Caracterizarea relației dintre Biserică și puterea civilă cu privire la libertatea religioasă
X.CS3.2	Analizarea cauzelor care au dus la marea schismă de la 1054
X.CS3.3	Aprecierea rolului pe care l-au avut cruciadele și Inchiziția în cadrul Bisericii
XI.CS3.1	Compararea cunoștințelor dobândite la alte discipline școlare cu cele legate de istoria Bisericii
XI.CS3.2	Aprecierea avantajelor și dezavantajelor aduse Bisericii de schimbările provocate de reforma protestantă și de revoluția franceză
XI.CS3.3	Folosirea corectă a limbajului teologic specific istoriei Bisericii contemporane
XII.CS3.1	Motivarea modului în care contextul istoric, cultural și social, de la Dacia romană până la primele episcopii medievale, a favorizat dezvoltarea creștinismului
XII.CS3.2	Analizarea influențelor romano-catolice și bizantine asupra comunităților creștine medievale și premoderne și asupra formării identității religioase locale
XII.CS3.3	Aprecierea modului în care evenimentele moderne și contemporane (structurile ecleziale, persecuția comunistă, Conciliul al II-lea din Vatican , ecumenismul) exprimă continuitatea acțiunii Bisericii în societate

CG4 – Aplicarea cunoștințelor religioase despre istoria Bisericii în viața personală și comunitară, respectând valorile religioase ale fiecărei persoane

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
X.CS4.1	Selectarea valorilor transmise de începuturile comunității ecleziale

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
X.CS4.2	Formularea atitudinilor dezirabile cu privire la relația cu semenii de altă națiune sau etnie
X.CS4.3	Realizarea unor proiecte de promovare a fraternității și bunei-înțelegeri dintre aparținătorii altor culte sau religii
XI.CS4.1	Propunerea valorilor împărtășite de propria comunitate eclezială în dialogul interconfesional și interreligios la nivel național și european
XI.CS4.2	Planificare unor activități de promovare a colegialității și fraternității cu ajutorul cunoștințelor dobândite prin studiul istoriei Bisericii
XI.CS4.3	Identificarea elementelor de viață creștină care se manifestă în propria existență ca urmare a evenimentelor istorice studiate
XII.CS4.1	Aprecierea semnificației istorice și spirituale a momentelor fundamentale din evoluția creștinismului în spațiul românesc, de la Dacia romană până la consolidarea structurilor ecleziale medievale
XII.CS4.2	Formularea atitudinilor dezirabile cu privire la relația cu semenii de altă confesiune sau etnie
XII.CS4.3	Planificarea unor inițiative personale sau comunitare inspirate din istoria Bisericii, care să promoveze dialogul, respectul interconfesional și angajamentul creștin în societatea contemporană

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Întemeierea Bisericii pe stâncă lui Petru: papalitatea în istorie	1.16. Înființarea Bisericii - contextul istoric, cultural și religios 1.17. Biserica primară – <i>Faptele apostolilor</i> 1.18. Sfântul Petru și succesiunea apostolică 1.19. Răspândirea Bisericii 1.20. Persecuțiile 1.21. De la libertatea religioasă la religia de stat 1.7. Papii la Avignon 1.8. Biserica în timpul Umanismului și al Renașterii 1.9. Reforma protestantă: Luther, Calvin, Zwingli 1.10. Separarea Bisericii Angliei de Roma
2. Misiunea Bisericii: doctrină și viață	2.1 Ereziile 2.2 Conciliile ecumenice (Niceea I, Constantinopol I, Efes, Calcedon, Constantinopol II, Constantinopol III, Niceea II) 2.3 Începuturile monahismului creștin 2.4 Răspândirea monahismului în Orient 2.5 Răspândirea monahismului în Occident 2.6. Invaziile și noua geografie religioasă 2.7. Încreștinarea francilor 2.8. Încreștinarea slavilor 2.9. Încreștinarea popoarelor germanice 2.10. Contrareforma și Conciliul Tridentin 2.11. Ordine religioase post-tridentine 2.12. Ignățiu de Loyola și Societatea lui Isus 2.13. Activitatea misionară a Bisericii în secolele XVI-XVIII 2.14. Situația Bisericii în secolul al XIX-lea
3. Răni ale unității	3.1. Ruptura dintre Biserica latină și cea greacă: premise 3.2. Schisma din 1054 3.3. Revoluția franceză

Domenii de conținut	Conținuturi
	3.4. Apariția cultelor neoprotestante
4. Biserica în societate	4.1. Organizarea Bisericii în Evul Mediu: dieceze, parohii, cler, canonici 4.2. Ordinele cavalierești; Cruciadele 4.3. Noile Ordine religioase: franciscanii, dominicanii, carmelitani 4.4. Reprimarea ereziilor; Biserica și Inchiziția 4.5. Conciliul Vatican I 4.6. Sfârșitul Statului papal 4.7. Evenimente majore din secolul XX: Confruntarea dintre tradiția catolică și știința modernă; Biserica și comunismul 4.8. Conciliul Vatican II (Reforma liturgică; noua viziune asupra Bisericii: <i>LG</i> și <i>GS</i>; mișcarea ecumenică) 4.9. Personalitatea lui Ioan Paul al II-lea 4.10. Biserica la începutul noului mileniu
5 Antichitatea creștină	5.1. Dacia romană: cadrul istoric și cultural al apariției creștinismului • premise istorice și socio-culturale: - cucerirea romană - limesul dunărean sub dominația romană - evoluția procesului de romanizare până la venirea slavilor în Moesia inferior și nordul Dunării <i>Conținutul se concentrează pe formarea mediului etnic, social și religios în care va pătrunde creștinismul.</i> 5.2. Primele semne ale credinței: creștinismul timpuriu pe limesul dunărean • primele atestări creștine provenite din castrele și cetățile de pe limesul dunărean (surse arheologice) • persecuțiile creștine în rândul populației daco-romane <i>Conținutul abordează sursele arheologice, martiriul și caracteristicile creștinismului incipient în spațiul carpato-danubiano-pontic.</i> 5.3. De la bazilica civilă la bazilica paleocreștină: arhitectura și arta comunităților timpurii • de la <i>domus romana</i> și <i>basilica civilis</i> la <i>basilica paleocreștină</i> (arhitectura și arta; transformarea spațiilor romane) <i>Conținutul explorează modul în care arhitectura romană a fost adaptată pentru cult și ce ne spune aceasta despre viața comunităților creștine.</i> 5.4. Răspândirea și organizarea creștinismului: primele comunități, episcopii și misiuni în spațiul românesc • primele comunități creștine ale geto-dacilor și proto-românilor (vlahilor) • primele episcopii din cetățile pontice și carpato-dunărene • evanghelizarea romană în Dacia Superior (Transilvania și Moldova de astăzi) <i>Conținutul surprinde consolidarea structurilor ecleziale și extinderea pastorală în zonele nord-dunărene și est-carpătice.</i>
6. Perioada Evului mediu și a influențelor migrațiilor (secolele V/VI - XV)	6.1. Slavi, bulgari și vlahi: transformări etno-culturale în spațiul carpato-dunărean • migrațiile din spațiul carpato dunărean • infiltrarea primelor triburi slave și absorbția acestora de către populația traco-romană din nordul și sudul Dunării • invazia masivă a slavilor urmată de bulgari

Domenii de conținut	Conținuturi
	• încetirea procesului de romanizare și asimilarea treptată a populației slave din nordul Dunării • primul imperiu vlah (Țarul Simeon) cuprindea Serbia, Bulgaria, Dobrogea, Albania, Macedonia și o parte din Grecia și Turcia. <i>Conținutul surprinde schimbările demografice și politice care au remodelat identitatea traco-romană și au influențat ulterior structurile bisericești.</i> 6.2. Încrăștinarea slavilor și misiunea bizantino-romană: impact asupra populației nord-dunărene • activitatea de evanghelizare a lui Ciril și Metodie cu mandatul papei Adrian al II-lea • încrăștinarea slavilor și a protobulgarilor; consecințe asupra populației din nordul Dunării • alfabetul chirilic adoptat de statul bulgar devine al 3-lea alfabet ecleziastic după latina și greacă • începe procesul de slavonizare obligatorie în Vlahia <i>Conținutul evidențiază tensiunea dintre influența romană și cea bizantină, dar și schimbările lingvistice și liturgice din spațiul românesc.</i> 6.3. Biserica în Moldova, Transilvania și Banat: între moștenirea latină și influența bizantină • Biserica în Moldova, Transilvania și Banat: - moșteniri latine și influențe bizantine - dezvoltarea Bisericii Catolice după încrăștinarea ungarilor • dominația bizantină în nordul și sudul Dunării, cu consecințe radicale în viața socio-culturală și ecleziastică a Țărilor Române (arhitectură, manuscrise și ulterior primele tipărituri în limba chirilică, documente arheologice) <i>Conținutul urmărește diversitatea confesională și interferențele romano-catolice și bizantine în formarea Bisericii locale.</i> 6.4. Structuri ecleziale medievale: episcopii românești înainte și după schismă • Biserica din Țările Române după marea schismă (1054) • Biserica din Țările Române în timpul dominației otomane • Invazia cumanilor și încrăștinarea lor sub influența Ungariei • Episcopia Milcovului • Episcopia de Argeș (ființată de Papa Urban al VI-lea la 9 mai 1381) <i>Conținutul prezintă consolidarea organizării episcopale pe teritoriul românesc și relația acesteia cu Roma, Bizanțul și puterile vecine.</i>
7. Renașterea și Umanismul în Biserica din spațiul românesc (secolele XV - XVIII)	7.1. Umanismul în Țările Române: afirmarea latinității prin Biserica și cultură • Biserica a susținut Umanismul de sorginte apuseană • afirmarea latinității și continuității limbii și poporului român • afirmarea originii latine atât în limbă cât și în cultură și religie (Bisericile construite după model paleocreștin; pictura renașcentistă) <i>Conținutul surprinde începuturile mișcărilor culturale care au afirmat identitatea latină și legăturile cu Occidentul.</i> 7.2. Structuri și comunități catolice medievale în spațiul românesc • Comunitățile catolice de bulgari din Țara Românească și Banat • Episcopia romano-catolică din Craiova • Episcopia de Baia instituită de Alexandru cel Bun (începutul sec. XV, 1410, catedrala din Baia)

Domenii de conținut	Conținuturi
	<i>Conținutul urmărește extinderea și organizarea comunităților catolice în secolele XIV–XV.</i> 7.3. Unirea cu Roma în Ardeal și Maramureș: nașterea și dezvoltarea Bisericii Greco-Catolice • unirea cu Roma a Bisericii ortodoxe din Ardeal și Maramureș • unirea Transilvaniei cu Țările Române <i>Conținutul marchează momentul fondator al tradiției greco-catolice în spațiul românesc.</i> 7.4. Biserica Greco-Catolică și emanciparea națională: Școala Ardeleană și reformele culturale • Rolul Bisericii greco-Catolice în procesul de emancipare națională • înlocuirea alfabetului chirilic cu cel latin; primele publicații și traduceri în limba română • primele școli românești • mari personalități umaniste în spațiul românesc: Inocențiu Micu-Clain, Samuil Micu, Gheorghe Șincai, Petru Maior, Timotei Cipariu etc. <i>Conținutul pune în centru contribuția decisivă a clerului și intelectualilor catolici la formarea identității naționale moderne.</i> 7.5. Diversitatea comunităților catolice din spațiul românesc: tradiție latină și influențe orientale • comunitățile catolice de sași și secui din Transilvania • comunitățile catolice din Dobrogea de origine română, germană, italiană • comunitățile Catolice din Țara Românească și Banat: continuitate latină și influențe bizantine <i>Conținutul explorează pluralitatea etnică și confesională a catolicismului românesc și rolul său în cultura locală.</i>
8. Biserica din România în perioada modernă: structuri catolice active (secolele XIX-XX)	8.1. Consolidarea structurilor catolice în România modernă: de la administrațiile apostolice la primele arhiepiscopii • episcopii pasioniști din Bulgaria, administratori apostolici de București • înființarea Arhiepiscopiei de București • Episcopia de Iași • Arhiepiscopia de Alba-Iulia • Nunțiatura apostolică <i>Conținutul urmărește procesul prin care Biserica Catolică își structurează ierarhia locală, trecând de la administratori apostolici la organizații ecleziale stabile și reprezentare diplomatică la nivel înalt.</i> 8.2. Viața catolică în epoca modernă: congregații religioase, misiuni educative și școlile catolice • congregațiile religioase locale și apusene; activitatea pastorală și socială • școlile catolice: fondare și dezvoltare <i>Conținutul evidențiază rolul ordinelor religioase și al educației catolice în formarea comunităților locale, modernizarea culturii și afirmarea identității catolice în spațiul românesc.</i>
9. Înfrentarea persecuției comuniste	9.1. Regimul comunist în România: contextul istoric și impactul asupra vieții religioase • caracteristici ale perioadei comuniste • mecanismele de control asupra cultelor; începuturile persecuției religioase

Domenii de conținut	Conținuturi
	<i>Conținutul oferă cadrul general necesar înțelegerii represiei antireligioase și a transformărilor socio-politice.</i> 9.2. Biserica Romano-Catolică și Biserica Greco-Catolică sub comunism: suprimare, clandestinitate și martiriu • Biserica Romano-catolică în perioada comunistă • Biserica Greco-Catolică din perioada comunistă • Lupta de rezistență din închisori și catacombe • Episcopi preoți și laici martiri în închisorile comuniste <i>Conținutul surprinde drama celor două Biserici catolice, modul lor distinct de a supraviețui și mărturia martirilor.</i> 9.3. Ecouri ale Conciliului Vatican II în România: reînnoire, speranță și continuitate în anii dictaturii • Conciliul Vatican II în spațiul românesc: receptarea conciliului în spațiul românesc; adaptări, dificultăți, influențe asupra clerului și laicatului <i>Conținutul arată cum idealurile conciliare au pătruns în mod limitat, dar semnificativ, în viața Bisericii din România aflată sub supraveghere strictă.</i>
10. Biserica Catolică din România în contemporaneitate	10.1. Structurile Bisericii Catolice în România contemporană: episcopii romano-catolice și greco-catolice • episcopiile romano-catolice • episcopiile greco-catolice • evoluția și misiunea lor după 1989; coordonare și colaborare interrituală <i>Conținutul prezintă organizarea actuală a Bisericii, continuitatea tradiției apostolice și rolul episcopilor în viața comunităților.</i> 10.2. Conferința Episcopilor Catolici din România și viața consacrată: identitate, misiune și dinamism • Conferința Episcopilor Catolici – coordonare și misiune • viața consacrată: ordine și congregații religioase în România contemporană <i>Conținutul subliniază cooperarea episcopală, misiunile pastorale comune și contribuția vieții consacrate în educație, caritate și evanghelizare.</i> 10.3. Educația și comunicarea catolică: școli, instituții, noua evanghelizare și mass-media catolică • școli și instituții catolice • noua evanghelizare, o datorie pentru orice creștin - publicații catolice - mass-media catolice <i>Conținutul evidențiază rolul Bisericii în formarea culturală și spirituală a societății, precum și instrumentele moderne de transmite a credinței.</i> 10.4. Biserica în dialog: vizite papale, adevăr istoric și ecumenism în România • vizite ale Suveranilor Pontifi în România • istoria între adevăr și eroare • ecumenismul în România <i>Lecția prezintă deschiderea Bisericii Catolice spre dialog, reconciliere și cooperare ecumenică, evidențiind momente istorice și provocări actuale.</i>

Anexa nr.18.46. Programa de examen pentru disciplina *Studii Biblice - Cultul Unitarian* – SB_Unit_P1 (CS)

- *Proba E – prima probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării)*
- *Filiera vocațională, profilul teologic specializarea teologie unitariană*

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina *Studii Biblice - Cultul Unitarian* fundamentează elaborarea variantelor de subiecte și a baremelor de evaluare și de notare pentru proba E – prima probă din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Prezenta programă precizează **competențele de evaluat, domeniile de conținut și conținuturile** vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen derivă din **programele școlare în vigoare pentru învățământul liceal**, aprobate prin Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 3716/21.04.2026, Anexa nr. 207. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul întregului ciclu liceal, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Scopul evaluării prin proba de bacalaureat la această disciplină este de a constata măsura în care candidatul aplică cunoștințele biblice și dogmatice, analizează contextele etice, interpretează rolul practicilor religioase și al valorilor creștine în viața cotidiană, în situații de complexitate corespunzătoare raportării (CS) și tipului de probă.

Prin susținerea probei de examen la disciplina *Studii Biblice - Cultul Unitarian* candidatul este pus în situația de a face dovada următoarelor competențe generale (CG), dobândite pe parcursul învățământului liceal (clasele a IX-a – a XII-a):

C.G.1	Exprimarea identității religioase, la nivel individual și al comunității, în diferite contexte de viață
C.G.2	Analizarea formelor de exprimare religioasă și a modurilor de viață în religiile lumii
C.G.3	Adoptarea unor decizii responsabile privind viața personală și comunitară, în concordanță cu valorile religios-morale
C.G.4	Colaborarea cu ceilalți pentru promovarea comuniunii în societate, prin respectarea valorilor religioase ale fiecărei persoane

COMPETENȚE DE EVALUAT

Prin variantele de subiecte elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru orice modalitate corectă de rezolvare a cerințelor.

CG1 - Exprimarea identității religioase, la nivel individual și al comunității, în diferite contexte de viață

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX. CS 1.1.	Identifică personajele, evenimentele și locurile cheie din narațiunile Vechiului Testament
IX. CS 1.2.	Recunoaște termenii specifici Vechiului Testament și a semnificației lor de bază.
IX. CS 1.3.	Enumerează principalele cărți ale Vechiului Testament
IX. CS 1.4.	Explică rolul unor personaje biblice în istoria poporului evreu
IX. CS 1.5.	Sumarizează principalele teme din Vechiul Testament
X. CS 1.1.	Utilizează principiile etice din cărțile profetice ale Vechiului Testament pentru a argumenta o decizie morală personală
X. CS 1.2.	Aplică învățăturile Vechiului Testament pentru a oferi o perspectivă religioasă asupra unei probleme sociale contemporane
X. CS 1.3.	Identifică și explică diferențele dintre legile morale și cele ceremoniale din Vechiul Testament
X. CS 1.4.	Evaluează contribuția Vechiului Testament la dezvoltarea morală și spirituală a creștinismului
XI. CS 1.1.	Identifică evenimentele, personajele și locurile cheie din Evangheliile
XI. CS 1.2.	Recunoaște termenii specifici ale Noului Testament
XI. CS 1.3.	Explică rolul lui Isus și al apostolilor în fondarea creștinismului

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI. CS 1.4.	Interpretează parabolele lui Isus prin prisma rezolvării unor dileme etice personale sau sociale.
XII. CS 1.1.	Analizează impactul scrierilor apostolice asupra formării doctrinei creștine.
XII. CS 1.2.	Identifică diferențele și similitudinile dintre învățăturile lui Isus și cele ale apostolilor.
XII. CS 1.3.	Elaborează un discurs sau un eseu prin care își exprimă propria identitate religioasă, bazată pe o sinteză a învățăturilor Vechiului și Noului Testament.
XII. CS 1.4.	Crează un proiect care să ilustreze modul în care mesajul biblic poate fi relevant în lumea de astăzi.

CG2 - Analizarea formelor de exprimare religioasă și a modurilor de viață în religiile lumii

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX. CS 2.1.	Identifică și descrie formele de cult și de viață religioasă din Vechiul Testament.
IX CS 2.2.	Diferențiază formele de exprimare religioasă din Vechiul Testament de cele contemporane
IX CS 2.3.	Explică modul în care psalmii exprimă o varietate de emoții și atitudini religioase.
X. CS 2.1.	Analizează formele de cult și de viață din Vechiul Testament și relevanța lor spirituală.
X CS. 2.2.	Interpretează semnificația spirituală a simbolurilor din Vechiul Testament
X CS. 2.3.	Evaluează rolul rugăciunii și al laudelor din Psalmi
XI. CS 2.1.	Identifică și descrie formele de cult și de viață din primele comunități creștine
XI. CS 2.2.	Diferențiază formele de exprimare religioasă din Noul Testament de cele din Vechiul Testament.
XI. CS 2.3.	Explică modul în care imnurile și rugăciunile din Noul Testament exprimă o viziune religioasă
XII. CS 2.1.	Analizează diverse forme de spiritualitate creștină, bazate pe interpretări diferite ale Noului Testament
XII. CS 2.2.	Compară și contrastează ritualurile și practicile religioase ale diverselor confesiuni creștine
XII. CS 2.3.	Evaluează rolul artei, muzicii și literaturii în exprimarea credinței creștine, cu referire la teme din Noul Testament.

CG3 - Adoptarea unor decizii responsabile privind viața personală și comunitară, în concordanță cu valorile religios-morale

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX. CS 3.1.	Recunoaște principiile morale fundamentale din Decalog și din alte texte din Vechiul Testament
IX. CS 3.2.	Explică cum valorile din Vechiul Testament se manifestă în viața de zi cu zi.
IX. CS 3.3.	Identifică consecințele acțiunilor personajelor biblice, din perspectiva valorilor religios-morale.
X. CS 3.1.	Analizează dilemele morale din narațiunile Vechiului Testament
X. CS 3.2.	Evaluează consecințele morale ale acțiunilor personajelor din Vechiul Testament
X. CS 3.3.	Elaborează un plan de acțiune personală, bazat pe principii biblice, pentru a rezolva o problemă etică
XI. CS 3.1.	Recunoaște principiile morale fundamentale din Noul Testament
XI. CS 3.2.	Explică modul în care învățăturile lui Isus pot ghida luarea deciziilor în viața personală.
XI CS 3.3.	Identifică consecințele acțiunilor personajelor din Noul Testament din perspectiva valorilor religios-morale

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XII. CS 3.1.	Analizează dilemele etice complexe din societatea modernă prin prisma principiilor din Noul Testament
XII CS 3.2.	Evaluează consecințele etice ale acțiunilor individuale și colective din perspectiva principiilor Noului Testament
XII CS 3.3.	Elaborează un plan de acțiune pentru a promova o valoare morală esențială în viața personală sau în comunitate, inspirat de Noul Testament.

CG4 - Colaborarea cu ceilalți pentru promovarea comuniunii în societate, prin respectarea valorilor religioase ale fiecărei persoane

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX. CS 4.1.	Identifică rolul legământelor în promovarea unității și a coeziunii sociale în Vechiul Testament.
IX. CS 4.2.	Explică importanța respectului față de ceilalți, așa cum este promovat în Vechiul Testament
IX. CS 4.3.	Alege și utilizează texte biblice pentru a ilustra ideea de comuniune și de respect reciproc.
X. CS 4.1.	Analizează rolul justiției sociale și al milosteniei în cărțile profetice, ca bază pentru colaborarea comunitară
X. CS 4.2.	Evaluează importanța toleranței și a respectului față de ceilalți în contextul Vechiului Testament
X. CS 4.3.	Elaborează un proiect de grup pentru a promova dialogul și respectul între persoane cu valori diferite, inspirat de principiile Vechiului Testament
XI. CS 4.1.	Identifică rolul dialogului și al toleranței în promovarea comuniunii, așa cum sunt ilustrate în Faptele Apostolilor
XI. CS 4.2.	Explică importanța respectului față de ceilalți prin prisma învățăturilor lui Isus.
XI. CS 4.3.	Alege și utilizează texte din Noul Testament pentru a ilustra ideea de comuniune și de respect reciproc
XII. CS 4.1.	Analizează rolul dialogului și al toleranței în promovarea comuniunii, așa cum sunt ilustrate în Faptele Apostolilor.
XII. CS 4.2.	Evaluează importanța respectului față de diversitatea religioasă, pornind de la textele din Noul Testament.
XII. CS 4.3.	Propune și justifică soluții biblice pentru probleme de etică globală (pace, dreptate), ca proiect final de grup.

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate separat de competențele de evaluat, cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
Lumea Bibliei	Contextul istoric și geografic. Canonul Vechiului Testament.
Patriarhii și Legea	Narațiuni din Geneza (Adam, Noe, Avraam, Isaac, Iacov, Iosif). Exodul și cele 10 Porunci. Legile din Vechiul Testament.
Perioada regalității	Saul, David și Solomon.
Înțelepciunea și viața	Psalmii Cartea lui Iov
Mesajul profeților	Rolul profetului în Vechiul Testament.

Domenii de conținut	Conținuturi
	Profeți importanți (Isaia, Ieremia, Ezechiel, Amos, Daniel).
Literatura profetică.	Limbajul simbolic și metaforic.
Viziunea unitariană	Rolul omului și responsabilitatea personală.
Moștenirea etică	Principiile etice ale justiției sociale și ale compasiunii.
Viața lui Isus	Nașterea lui Isus Copilăria lui Isus Minunile lui Isus Moartea lui Isus
Învățăturile lui Isus	Predica de pe Munte. Parabolele lui Isus Porunca iubirii.
Primele comunități creștine	Viața apostolilor. Misiunea Apostolului Pavel.
Formarea canonului	Procesul de formare a Noului Testament.
Interpretare biblică	Abordări de bază în studiul biblic.
Credința în societate	Dialog interreligios. Dileme etice contemporane: Bioetica și începutul/sfârșitul vieții; Etica ecologică și responsabilitatea față de creație; Inteligența Artificială (IA) și implicațiile morale; Etica muncii și justiția economică.

Anexa nr.18.47. Programa de examen pentru disciplina *Istoria Bisericii Unitariene - Cultul Unitarian* – IBU_Unit_P1 (CS)

- *Proba E – a doua probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării)*
- *Filiera vocațională, profilul teologic specializarea teologie unitariană*

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina *Istoria Bisericii Unitariene - Cultul Unitarian* fundamentează elaborarea variantelor de subiecte și a baremelor de evaluare și de notare pentru proba E – prima probă din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Prezenta programă precizează **competențele de evaluat**, **domeniile de conținut** și **conținuturile** vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen derivă din **programele școlare în vigoare pentru învățământul liceal**, aprobate prin Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 3716/21.04.2026, Anexa nr. 209. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul întregului ciclu liceal, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Scopul evaluării prin proba de bacalaureat la această disciplină este de a constata măsura în care candidatul aplică cunoștințele biblice și dogmatice, analizează contextele etice, interpretează rolul practicilor religioase și al valorilor creștine în viața cotidiană, în situații de complexitate corespunzătoare raportării (CS) și tipului de probă.

Prin susținerea probei de examen la disciplina *Istoria Bisericii Unitariene - Cultul Unitarian* candidatul este pus în situația de a face dovada următoarelor competențe generale (CG), dobândite pe parcursul învățământului liceal (clasele a IX-a – a XII-a):

C.G.1	Exprimarea identității religioase, la nivel individual și al comunității, în diferite contexte de viață
C.G.2	Utilizarea formelor de exprimare religioasă și a modurilor de viață în religiile creștine
C.G.3	Alegerea unor decizii responsabile privind viața personală și comunitară, în concordanță cu valorile religioase-morale
C.G.4	Colaborarea cu ceilalți pentru promovarea comuniunii în societate, prin respectarea valorilor religioase ale fiecărei persoane

COMPETENȚE DE EVALUAT

Prin variantele de subiecte elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru orice modalitate corectă de rezolvare a cerințelor.

CG1 - Exprimarea identității religioase, la nivel individual și al comunității, în diferite contexte de viață

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX. CS 1.1.	Identifică cauzele și contextul apariției creștinismului în spațiul iudaic și roman.
IX. CS 1.2.	Analizează rolul persecuțiilor în consolidarea identității creștine timpurii.
X. CS 1.1.	Describe contextul istoric și religios care a dus la Reforma protestantă.
X. CS 1.2.	Recunoaște personalitățile cheie în apariția antitrinitarianismului.
XI. CS 1.1.	Analizează rolul Bisericii în păstrarea identității religioase în contextul Contrareformei.
XI. CS 1.2.	Recunoaște termenii specifici ale Contrareformei
XII. CS 1.1.	Analizează impactul primului război mondial asupra Bisericii Unitariene
XII. CS 1.2.	Identifică încercările grele din perioada interbelică
XII. CS 1.3.	Elaborează un discurs sau un eseu prin care își exprimă propria convingere, bazată pe o sinteză a perioadei comunismului

CG2 - Utilizarea formelor de exprimare religioasă și a modurilor de viață în religiile creștine

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX. CS 2.1.	Explică apariția și rolul marilor concilii ecumenice.

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX CS 2.2.	Analizează modul în care viața și practicile creștine timpurii au contribuit la formarea comunităților locale.
X. CS 2.1.	Explică principiile teologice ale unitarianismului în raport cu celelalte confesiuni.
X CS. 2.2.	Analizează rolul dialogului și al toleranței religioase în contextul secolului al XVI-lea.
XI. CS 2.1.	Explică apariția unitarianismului în America și în Anglia, și modului în care au influențat dezvoltarea Bisericii transilvănene.
XI. CS 2.2.	Analizează contribuțiile unitarienilor la viața socială și culturală a secolelor XVII–XIX.
XII. CS 2.1.	Evaluează modul în care Biserica și-a redobândit libertatea după 1989.
XII. CS 2.2.	Analizează rolul relațiilor internaționale în afirmarea identității unitariene contemporane.

CG3 - Alegerea unor decizii responsabile privind viața personală și comunitară, în concordanță cu valorile religioase-morale

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX. CS 3.1.	Aplică cunoștințele despre valorile creștine timpurii în analiza comportamentului individual.
IX. CS 3.2.	Evaluează relevanța valorilor morale creștine timpurii pentru societatea contemporană.
X. CS 3.1.	Analizează rolul Edictului de la Turda în garantarea libertății religioase.
X. CS 3.2.	Evaluează deciziile luate de personalitățile politice ale perioadei
XI. CS 3.1.	Evaluează importanța mișcării iluministe pentru Biserica Unitariană.
XI. CS 3.2.	Sintetizează contribuțiile remarcabile ale personalităților unitariene.
XII. CS 3.1.	Sintetizează principalele relații ecumenice și internaționale ale Bisericii Unitariene contemporane.
XII CS 3.2.	Evaluează rolul Bisericii Unitariene în contextul global, prin participarea la conferințe internaționale.

CG4 - Colaborarea cu ceilalți pentru promovarea comuniunii în societate, prin respectarea valorilor religioase ale fiecărei persoane

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX. CS 4.1.	Analizează principalele cauze care au dus la Marea Schismă din 1054.
IX. CS 4.2.	Aplică principiile dialogului și respectului reciproc în analiza relațiilor dintre diferitele confesiuni creștine.
X. CS 4.1.	Analizează etapele prin care s-a format Biserica Unitariană în Transilvania.
X. CS 4.2.	Aplică principiile toleranței religioase în contexte moderne.
XI. CS 4.1.	Analizează rolul Bisericii în viața culturală și politică a Transilvaniei în secolele XVII–XVIII.
XI. CS 4.2.	Explică importanța activității episcopilor unitarieni din secolele XVII–XVIII
XII. CS 4.1.	Alege unele direcții de acțiune personală, bazate pe valorile unitariene, pentru a contribui la viața comunității.
XII. CS 4.2.	Evaluează rolul organizațiilor și al comunităților unitariene în promovarea dialogului.
XII. CS 4.3.	Elaborează un proiect de grup despre viziunea unitariană asupra viitorului.

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate separat de competențele de evaluat, cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
Sub domnia Imperiului Roman	Apariția creștinismului în contextul Iudaismului. Răspândirea credinței în Imperiul Roman. Persecuțiile împotriva creștinilor, motivarea lor și rolul martirilor.
Apariția Crezului	Conciliile de la Niceea, Constantinopol, Efes și Calcedon. Formarea dogmei creștine și a canonului biblic.
Viața creștină în antichitate și în epoca medievală	Principiile de viață ale primilor creștini (simplitate, caritate, solidaritate). Răspândirea creștinismului între popoarele „barbare”
Drumul spre scindarea Bisericii	Diferențele teologice, culturale și politice între creștinismul occidental și cel oriental.
Drumul spre reformă	Cruciadele Încercările de reformare al Bisericii din Evul mediu (Wald, Wycliffe, Hus) Perioadele dublei papalități. Cauzele socio-politice, economice și religioase ale Reformei. Rolul lui Martin Luther, Jean Calvin și Ulrich Zwingli.
Reforma radicală	Curente Reformei antintinitariene. Rolul lui Miguel Serveto, Fausto Sozzini, Francisc David, Jacobus Palaeologus, Giorgio Biandrata.
Legea libertății religioase	Rolul lui Ioan Sigismund în crearea Principatului Transilvan Conceptul unitarian al Divinității. Principii ale libertății conștiinței și toleranței. Edictul de la Turda (1568) și semnificația sa istorică
Trecerea de la antitrinitarism la unitarism	Disputele de la Alba Iulia și Oradea. Dialogul și coexistența interconfesională din secolul al XVI-lea.
Contrareforma	Acțiunile Contrareformei. Rolul Bisericii în fața presiunilor. Activitatea episcopilor unitarieni din secolele XVI-XVII.
Unitarienii din lume	Unitarienii din Polonia. Unitarienii din America. Unitarienii din Anglia.
Sfârșitul Contrareformei	Activitatea împăratului Iosif al II-lea. Ideile Iluminismului. Reacția unitarienilor. Contribuția la mișcarea de emancipare națională.
Renașterea unitariană	Contribuția Bisericii la viața socială, educațională și politică a Transilvaniei în secolele XVII-XIX.
Aspecte istorice ale secolului al XX-lea	Efectele primului război mondial asupra Bisericii Unitariene. Încercările perioadei interbelice. Efectele celui de-al doilea război mondial asupra Bisericii Unitariene. Perioada comunismului: naționalizarea bunurilor, persecuțiile, arestările Căderea comunismului

Domenii de conținut	Conținuturi
Relațiile internaționale contemporane	Relațiile din Europa Relațiile din America Relațiile din Asia
Activitatea bisericească în prezent	Structura bisericii contemporane Asociațiile bisericești Școlile bisericești Proiecte sociale și de caritate. Acțiuni de voluntariat.

Anexa nr.18.48. Programa de examen pentru disciplina Istoria Bisericii Unitariene - Cultul Unitarian – IR_Unit_P1 (CS)

- Proba E – a doua probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării)
- Filiera vocațională, profilul teologic specializarea teologie unitariană

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina *Istoria Religiilor - Cultul Unitarian* fundamentează elaborarea variantelor de subiecte și a baremelor de evaluare și de notare pentru proba E – prima probă din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Prezenta programă precizează **competențele de evaluat, domeniile de conținut și conținuturile** vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen derivă din **programele școlare în vigoare pentru învățământul liceal**, aprobate prin Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 3716/21.04.2026, Anexa nr. 206. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul întregului ciclu liceal, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Scopul evaluării prin proba de bacalaureat la această disciplină este de a constata măsura în care candidatul aplică cunoștințele biblice și dogmatice, analizează contextele etice, interpretează rolul practicilor religioase și al valorilor creștine în viața cotidiană, în situații de complexitate corespunzătoare raportării (CS) și tipului de probă.

Prin susținerea probei de examen la disciplina Istoria Religiilor - Cultul Unitarian candidatul este pus în situația de a face dovada următoarelor competențe generale (CG), dobândite pe parcursul învățământului liceal (clasele a IX-a – a X-a):

Clasa a IX-a

C.G.1	Cunoașterea și înțelegerea conceptelor, evenimentelor și practicilor religioase din antichitate
C.G.2	Compararea, din perspectivă critică, a fenomenului religios.
C.G.3	Exprimarea propriei identități religioase prin raportare la valorile universale ale religiilor lumii.

Clasa a X-a

C.G.1	Cunoașterea și înțelegerea istoriei, a textelor sacre și a principiilor fundamentale ale iudaismului, creștinismului și islamului.
C.G.2	Analiza critică a fenomenului interreligios.
C.G.3	Sintetizarea și evaluarea informațiilor pentru consolidarea identității religioase.

COMPETENȚE DE EVALUAT

Prin variantele de subiecte elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru orice modalitate corectă de rezolvare a cerințelor.

CG1 - Cunoașterea și înțelegerea conceptelor, evenimentelor și practicilor religioase din antichitate (Clasa a IX-a)

CG1 - Cunoașterea și înțelegerea conceptelor, evenimentelor și practicilor religioase din antichitate (Clasa a X-a)

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX. CS 1.1.	Identifică și descrie principalele mituri, ritualuri și divinități din religiile antice.
X. CS 1.1.	Analizează principiile, evenimentele și personalitățile din istoria iudaismului.
X. CS 1.2.	Interpretează elementele-cheie din creștinism.
X. CS 1.3.	Evaluează principiile și practicile islamice.

CG2 - Compararea, din perspectivă critică, a fenomenului religios. (Clasa a IX-a)

CG2 - Analiza critică a fenomenului interreligios. (Clasa a X-a)

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX. CS 2.1.	Explică concepte-cheie din religiile orientale.
IX CS 2.2.	Compară practicile și conceptele de bază din religiile studiate.

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
X. CS 2.1.	Sintetizează informațiile despre textele sacre și practicile din iudaism, creștinism și islam.
X CS. 2.2.	Evaluează rolul dialogului interreligios în promovarea păcii și a înțelegerii.

CG3 - Exprimarea propriei identități religioase prin raportare la valorile universale ale religiilor lumii. (Clasa a IX-a)

CG3 - Sintetizarea și evaluarea informațiilor pentru consolidarea identității religioase. (Clasa a X-a)

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX. CS 3.1.	Aplică principii de toleranță și respect în raport cu diversitatea religioasă.
IX. CS 3.2.	Sintetizează valorile etice comune din religiile antice și orientale și le aplică la o temă morală contemporană.
X. CS 3.1.	Elaborează un discurs argumentativ despre importanța dialogului interreligios.

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate separat de competențele de evaluat, cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
Religiile preistorice	Cultul morților Animismul Șamanismul
Religiile din Orientul Antic	Egiptul antic Mesopotamia
Religiile greacă și romană	Panteonul, ritualuri și practici.
Iudaismul	Istoria poporului evreu. Moise și Legea. Textele sacre: Tora, Talmud Curente în iudaism: Ortodox, conservator, reformat.
Creștinismul	Viața și învățăturile lui Isus. Textele sacre. Curentele creștinismului: catolicismul, ortodoxia, protestantismul, neoprotestantismul.
Islamul	Viața și activitatea profetului Mahomed. Cei cinci stâlpi ai islamului. Coranul.

EDITOR: PARLAMENTUL ROMÂNIEI — CAMERA DEPUTAȚILOR

„Monitorul Oficial” R.A., Str. Parcului nr. 65, sectorul 1, București; 012329
C.I.F. RO427282, IBAN: RO55RNCB0082006711100001 BCR
și IBAN: RO12TREZ7005069XXX000531 DTCPMB (alocat numai persoanelor juridice bugetare)
Tel. 021.318.51.29/150, fax 021.318.51.15, e-mail: marketing@ramo.ro, www.monitoruloficial.ro

Relații cu publicul: șos. Panduri nr. 1, bloc P33, sectorul 5, București; 050651.
Tel. 021.401.00.73, 021.401.00.78/79/83.

Pentru publicări, încărcăți actele pe site, la: <https://www.monitoruloficial.ro>, secțiunea Publicări.

